

SAHIHU-L-BUHARI

**BUHARIJEVA
zbirka hadisa**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الرِّقَاقِ

ONO ŠTO RAZNJEŽUJE SRCA (RIKAK)

ŠTA SE NAVODI O ONOME
ŠTO RAZNJEŽUJE SRCA (RIKAK¹)
TE O TOME DA NEMA (PRAVOG)
ŽIVOTA OSIM ŽIVOTA AHIRETSKOG

كِتَابُ الرِّقَاقِ وَلَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْآخِرَةِ

6412. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim da ga je obavijestio Abdullah b. Seid Ibn-Ebu-Hind, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumā, da je kazivao:

“Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Dvije blagodati oko kojih se varaju mnogi ljudi jesu zdravlje i nezauzetost (slobodno vrijeme).’”² Abbas Anberi je rekao da mu je pričao Safvan b. Isa, prenoseći od Abdullaha b. Seida b. Ebu-Hinda, a on od svoga oca da je čuo Ibn-Abbasa da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično ovom (hadisu).

٦٤١٢. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ هُوَ ابْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ قَالَ عَبَّاسُ الْعَنْبَرِيُّ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِيهِ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ.

- 1 Hadisi koji su navedeni u ovoj cjelini nazvani su “oni koji raznježuju” (*rikak*), jer se u svakom od njih spominje ono što smekšava i raznježuje ljudska srca.
- 2 Ibn-Bettal kaže: “Čovjek ne može biti nezauzet sve dok ne bude zdrav, pa neka dobro pazi onaj koji to ima (zdravlje), kako ne bi bio obmanut tako što neće biti zahvalan Allahu, dželle šanuhu, na Njegovim blagodatima. Zahvalnost Allahu, dželle šanuhu, jest izvršavanje Njegovih zapovijedi i udaljavanje od Njegovih zabrana, a onaj koji u tome bude nemaran obamnut je.”
Ibn-Dževzi kaže: “... Ko iskoristi svoju nezauzetost i zdravlje u izvršenju pokornosti Allahu, dželle šanuhu, on je sretan, a ko to (nezauzetost) upotrijebi u griješenju, on je zakinut i obmanut, jer poslije nezauzetosti dolazi zauzetost, a poslije zdravlja dolazi bolest.”

6413. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu'ba, prenoseći od Muavije b. Kurre, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Allahu, nema pravog života osim života ahiretskog, pa popravi, zato, ensarije i muhadžire!”

6414. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, ovom Ebu-Hazim, a njemu Sehl b. Sa'd Sa'idi, koji je rekao:

“Bili smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na opkopu (iskopu opkopa, hendeka). On je kopao, a mi smo nosili prašinu (zemlju). Prolazio bi pored nas i govorio: ‘Allahu, nema (pravog) života osim života ahiretskog, pa oprosti, zato, ensarijama i muhadžirima!’”¹

PRIMJER OVOGA SVIJETA U ODNOSU NA AHIRET

Uzvišeni kaže: “... da život na ovome svijetu nije ništa drugo do igra, i razonoda, i uljepšavanje, i međusobno hvalisanje, i nadmetanje imecima i brojem djece! Primjer je za to bilje, čiji rast poslije kiše oduševljava sijače;² ono zatim buja, ali ga poslije vidiš požutjela, da bi se na kraju skršilo. A na onom je svijetu teška patnja, i Allahov oprost i zadovoljstvo; život na ovom svijetu samo je varljivo naslađivanje!”³

٦٤١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْآخِرَةِ فَأَصْلِحِ الْأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَةَ.

٦٤١٤. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ الْمُقْدَامِ حَدَّثَنَا الْفَضِيلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ السَّاعِدِيُّ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الْخَنْدَقِ وَهُوَ يَحْفَرُ وَنَحْنُ نَنْقُلُ التُّرَابَ وَيَمُرُّ بِنَا فَقَالَ اللَّهُمَّ لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْآخِرَةِ فَأَغْفِرْ لِلْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَةِ تَابَعَهُ سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ.

بَابُ مِثْلِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَهُوَ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمِثْلِ غَيْثٍ أَغْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ).

¹ Ova dva hadisa ukazuju na “bezvrijednost” života na ovom svijetu u odnosu na drugi svijet, s obzirom na brzinu njegove prolaznosti.

² U komentarima Kur'ana se kaže se da se ovdje misli na sijače (zemljoradnike, ratare), a ne na nevjernike, kako to stoji u nekim prijevodima Kur'ana na naš jezik. Naime, ratare oduševljava bilje koje buja, kao što nevjernike oduševljava ovaj život, a za sijače je u ovom ajetu upotrijebljena riječ *kuffar*, a to je kod nas ustaljen prijevod za nevjernike, jer sijači zagrću sjeme zemljom (*jekfurumel-bezre*).

³ El-Hadid, 20

6415. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla da je rekao:

“Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: ‘Mjesto u Džennetu, jednako koliko zauzima bič, bolje je od ovoga svijeta i svega što je na njemu. Odlazak ujutro na Allahovom putu, ili navečer, bolji je od ovoga svijeta i svega što je na njemu.’”⁴

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
“BUDI NA OVOME SVIJETU KAO DA
SI STRANAC ILI PUTNIK!”

6416. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Abdur-Rahman Ebu-Munzir Tafavi, prenoseći od Sulejmana A‘meša, on od Mudžahida, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:

“Uhvatio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za rame i rekao: ‘Budi na ovome svijetu kao da si stranac ili putnik!’”

Ibn-Omer je govorio: “Kada omrkneš, nemoj očekivati jutro, a kada osvaneš, nemoj očekivati večer! Uzmi od svoga zdravlja za svoju bolest, i od svoga života za svoju smrt!”⁵

٦٤١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَوْضِعُ سَوْطٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَعْدُوَّةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ

٦٤١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبُو الْمُنْذِرِ الطُّفَاوِيُّ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَعْمَشِ قَالَ حَدَّثَنِي مُجَاهِدٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِمَنْكِبِي فَقَالَ كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَتَنَظَّرِ الصَّبَاحَ وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَتَنَظَّرِ الْمَسَاءَ وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرْضِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ .

4 Iz ovoga, da je mjesto u Džennetu, koliko zauzima bič, bolje od ovoga svijeta, proizilazi da ovaj svijet u poređenju s ahiretom ne predstavlja ništa.

5 Tj. u vrijeme kada si zdrav, posveti se dobrim djelima i ibadetu za slučaj da budeš bolestan, pa ne mogneš izvršavati neka djela na najbolji način. Iskoristi dane svoga života, kako ti ne bi prošli uzalud, jer se smrću prekidaju ljudska djela.

O NADANJU I NJEGOVU TRAJANJU

Uzvišeni kaže: "... i ko bude od Vatre udaljen i u Džennet uveden – taj je postigao što je želio; a život na ovom svijetu samo je varljivo naslađivanje!"¹

Njegove su i riječi: "Pusti im neka jedu i naslađuju se, i neka ih zavara nada – znat će oni!"²

Alija b. Ebu-Talib kaže: "Ovaj se svijet počeo udaljavati, a ahiret se počeo približavati, a svaki od njih ima svoju djecu. Budite djeca ahireta, a nemojte biti djeca ovoga svijeta, jer danas su samo djela, i nema polaganja računa, a sutra se polaže račun – nema djela!"

Riječi (*ve ma huve*) *bi muzahzihihi* u ajetu isto je što i *bi muba'idihi* (tj. neće ga to udaljiti od Vatre.)

6417. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, kojeg je obavijestio Jahja, prenoseći od Sufjana, on od svoga oca, ovaj od Munzira, on od Rebija b. Husejna, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nacrtao je kvadrat i povukao jednu liniju kroz sredinu (tog kvadrata), koja je izlazila iz njega. Zatim je nacrtao manje linije sa strane okrenute prema liniji u sredini i rekao: 'Ovo je čovjek, a ovo je njegova smrt (edžel), koja ga okružuje (ili: koja ga je okružila). Ova linija koja je izvan – to je njegova nada, a ove male linije jesu nevolje i nesreće (koje mu se dešavaju). Ako ga jedno promaši, pogodi ga drugo; ako ga promaši ovo, pogodi ga ono.'"³

باب في الأمل وطوله

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (فَمَنْ زُحِرَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ) وَقَوْلِهِ (ذَرُهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ارْتَحَلَتِ الدُّنْيَا مُدْبِرَةً وَارْتَحَلَتِ الْآخِرَةُ مُقْبِلَةً وَلِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا بَنُونَ فَكُونُوا مِنْ أَبْنَاءِ الْآخِرَةِ وَلَا تَكُونُوا مِنْ أَبْنَاءِ الدُّنْيَا فَإِنَّ الْيَوْمَ عَمَلٌ وَلَا حِسَابَ وَغَدًا حِسَابٌ وَلَا عَمَلٌ (بِمَزْحَرِهِ) بِمُبَاعَدِهِ .

٦٤١٧. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ مُنْذِرٍ عَنْ رَبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَطَّ النَّبِيُّ ﷺ خَطًّا مُرَبَّعًا وَخَطَّ خَطًّا فِي الْوَسَطِ خَارِجًا مِنْهُ وَخَطَّ خُطَطًا صِغَارًا إِلَى هَذَا الَّذِي فِي الْوَسَطِ مِنْ جَانِبِهِ الَّذِي فِي الْوَسَطِ وَقَالَ هَذَا الْإِنْسَانُ وَهَذَا أَجَلُهُ مُحِيطٌ بِهِ أَوْ قَدْ أَحَاطَ بِهِ وَهَذَا الَّذِي هُوَ خَارِجٌ أَمَلُهُ وَهَذِهِ الْخُطَطُ الصَّغَارُ الْأَعْرَاضُ فَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا وَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا .

1 Ali-Imran, 135.

2 El-Hidžr, 3.

3 U djelu *Iršadu-sari* od Kastalanija, tom 13, str. 419, pogledaj crtež koji je nacrtao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Ako čovjeka ne zadesi jedna nevolja, zadesi ga druga, a to je edžel" – znače, drugim riječima: ako čovjek ne umre nasilnom smrću, umrijet će prirodnom, a čovjek živi u nadanjima koja prekine edžel (smrt).

6418. PRIČAONAM JE Muslim, njemu Hemmam, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on od Enesa, koji kaže:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nacrtao je nekoliko linija i rekao: ‘Ovo je nada, a ovo je čovjekova smrt (edžel). I dok je on u tom stanju (nade), dođe mu (ova) bliža (smrt).’”

ONOME KOJI DOŽIVI ŠEZDESET GODINA ALLAH NEĆE DATI POVODA ZA ISPRIKU U ŽIVOTU

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: “A zar vas nismo ostavili da živite dovoljno dugo da bi onaj koji je trebao razmisliti imao vremena da razmisli, a bio vam je došao i onaj koji opominje?”⁴

6419. PRIČAO MI JE Abdus-Selam b. Mutahir, njemu Umer b. Ali, prenoseći od Ma'na b. Muhammeda Gifarija, on od Seida b. Ebu-Sa'da Makburija, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Allah neće prihvatiti ispriku čovjeka čiju je smrt odložio sve dok mu nije dao da doživi šezdeset godina.”

Ma'na b. Muhammeda u prenošenju ovog hadisa slijedi Ebu-Hazim i Ibn-Adžlan, prenoseći od Makburija.

6420. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ebu-Sufjan Abdullah b. Seid, ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Seid b. Musejjeb da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: ‘Srce starog čovjeka ne prestaje biti mlado u dvome: ljubavi prema ovome svijetu i (ljubavi prema) dugom nadanju.’”⁵

٦٤١٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ خَطَّ النَّبِيُّ ﷺ خُطُوطًا فَقَالَ هَذَا الْأَمَلُ وَهَذَا أَجَلُهُ فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ جَاءَهُ الْخُطُّ الْأَقْرَبُ .

بَابُ مَنْ بَلَغَ سِتِّينَ سَنَةً
فَقَدْ أَعَذَّرَ اللَّهُ إِلَيْهِ فِي الْعُمُرِ

لِقَوْلِهِ (أَوَلَمْ نَعْمُرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمْ النَّذِيرُ) يَعْنِي الشَّيْبَ .

٦٤١٩. حَدَّثَنِي عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ مُطَهَّرٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ مَعْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْغِفَارِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَعَذَّرَ اللَّهُ إِلَى أَمْرِي آخَرَ أَجَلِهِ حَتَّى بَلَغَهُ سِتِّينَ سَنَةً تَابَعَهُ أَبُو حَازِمٍ وَابْنُ عَجَلَانَ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ .

٦٤٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبُو صَفْوَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لَا يَزَالُ قَلْبُ الْكَبِيرِ شَابًا فِي اثْنَتَيْنِ فِي حُبِّ الدُّنْيَا وَطُولِ الْأَمَلِ

4 Fatir, 37.

5 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, srca je nazvao mladim, ukazujući na čvrstoću i snagu čovjekove ljubavi

Lejs kaže: “Pričali su mi Junus i Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Seida i Ebu-Seleme.

6421. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Čovjek stari, a s njim raste dvoje: ljubav prema imetku i dugom životu.’”

Hadis prenosi Šu‘be od Katade.

DJELO KOJE SE RADI SAMO IZ ŽELJE ZA LICEM ALLAHOVIM

Od Sa‘da postoji predanje o ovoj temi.¹

6422. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Esed, kojeg je obavijestio Abdullah, a njega Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, koji kaže:

“Obavijestio me je Mahmud b. Rebi‘, koji kaže da je zapamtio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te da je zapamtio kako ga je poprskao vodom koju je zahvatio iz kofe što je bila u njihovoj kući.”

6423. I još je (Mahmud) rekao: “Čuo sam Itbana b. Malika Ensarija, koji je još i iz Benu-Salima, da je kazivao: ‘Došao je kod mene Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Neće doći nijedan (Allahov) rob koji je govorio: ‘Nema (drugog) Boga osim Allaha!’ – žudeći time za licem Allahovim – a da ga Allah neće poštedjeti Vatre.’”

قَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ وَابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ
عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدٌ وَأَبُو سَلَمَةَ .

٦٤٢١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ
حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَكْبُرُ ابْنُ آدَمَ وَيَكْبُرُ مَعَهُ اثْنَانِ
حُبُّ الْمَالِ وَطُولُ الْعُمُرِ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ .

بَابُ الْعَمَلِ الَّذِي يُبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللَّهِ

فِيهِ سَعْدٌ .

٦٤٢٢. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ
أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ
الرَّبِيعِ وَزَعَمَ مُحَمَّدٌ أَنَّهُ عَقَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ
وَعَقَلَ مَجَّةً مَجَّهَا مِنْ دَلْوٍ كَانَتْ فِي دَارِهِمْ .

٦٤٢٣. قَالَ سَمِعْتُ عِثْبَانَ بْنَ مَالِكٍ
الْأَنْصَارِيَّ ثُمَّ أَحَدَ بَنِي سَالِمٍ قَالَ غَدَا عَلَيَّ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَنْ يُوَافِيَ عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يُبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللَّهِ إِلَّا حَرَّمَ
اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ .

prema imetku. Riječima “duga nadanja” ovdje se misli na ljubav prema dugom životu.

¹ Misli se na hadis o oporuci koji je naveden u dijelu o pohodima (el-megazi) i drugim.

6424. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Amra, on od Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Mome robu vjerniku nema kod Mene druge nagrade osim Dženneta (onda) kada na dunjaluku uzmem dušu njegovoj voljenoj osobi,² a on se zatim strpi nadajući se nagradi od Allaha.'"

OVOSVJETSKO OBILJE I NATJECANJE U NJEMU, OD ČEGA SE TREBA ČUVATI

6425. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Isma'il b. Ukba, prenoseći od Musaa b. Ukbe; a PRIČAO MI JE i Urva b. Zubejr, prenoseći od Misvera b. Mahreme da ga je Amr b. Avf, saveznik plemena Benu-Amira b. Luejja, koji je s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u Bici na Bedru, obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ebu-Ubejdu b. Džerraha (u Bahrejn) da sakupi (i donese) džizju (porez za svaku osobu). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ranije je bio sklopio mirovni ugovor sa stanovnicima Bahrejna, a za njihovog zapovjednika postavio je Alaa b. Hadremija. Ebu-Ubejda vratio se s novcem iz Bahrejna, a za njegov dolazak čuli su ensarije, te su došli na sabah-namaz (koji su klanjali) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je završio s namazom, otišli su kod njega. On se nasmiješio kada ih je vidio i rekao: "Mislim da ste čuli za dolazak Ebu-Ubejde te da je donio nešto."

"Jesmo, Allahov Poslaniče", odgovorili su, a on im reče: "Radujte se i nadajte onome što će vas obradovati. A, tako mi Allaha, ja se za vas ne bojim siromaštva,³ već se bojim da vam se ne

٦٤٢٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرِو عَنْ سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى مَا لِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ اخْتَسَبَهُ إِلَّا الْجَنَّةَ.

بَابُ مَا يُحْذَرُ مِنَ زَهْرَةِ الدُّنْيَا وَالتَّنَافُسِ فِيهَا

٦٤٢٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ الْمِسُورَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَمْرَو بْنَ عَوْفٍ وَهُوَ خَلِيفُ لِبْنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ كَانَ شَهِيدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ إِلَى الْبَحْرَيْنِ يَأْتِي بِجِزْيَتِهَا وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هُوَ صَالِحَ أَهْلِ الْبَحْرَيْنِ وَأَمَرَ عَلَيْهِمُ الْعَلَاءَ بْنَ الْحَضَرَمِيِّ فَقَدِمَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَسَمِعَتْ الْأَنْصَارُ بِقُدُومِهِ فَوَافَتْهُ صَلَاةُ الصُّبْحِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا انْصَرَفَ تَعَرَّضُوا لَهُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ رَأَوْهُ وَقَالَ أَظُنُّكُمْ سَمِعْتُمْ بِقُدُومِ أَبِي عُبَيْدَةَ وَأَنَّهُ جَاءَ بِشَيْءٍ قَالُوا أَجَلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَأَبْشَرُوا وَأَمَلُوا مَا يَسُرُّكُمْ فَوَاللَّهِ مَا الْفَقْرَ أَخْشَى عَلَيْكُمْ وَلَكِنْ أَخْشَى عَلَيْكُمْ أَنْ تُبْسَطَ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا

2 Tj. kao što je sin, brat i svako koga čovjek voli.

3 Moguće je da je razlog ovoj bojazni Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovo znanje da će

otvori obilje ovoga svijeta kao što je bilo otvoreno pred onim koji su bili prije vas, pa da se u tome ne natječete kao što su se oni natjecali, pa da vas to ne odvрати (od ahireta) kao što je njih odvratilo.”

6426. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs b. Sa'ad, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, a ovaj od Ukbe b. Amira da je jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i klanjao¹ šhidima Uhuda namaz koji se klanja umrlom. Zatim se (uputio i) popeo na minber, rekavši:

“Ja sam vaš predvodnik, i ja sam vaš svjedok, i ja, doista, sada gledam u svoje vrelo (havd), i meni su, doista, dati ključevi riznica zemaljskih (ili ključevi zemlje), i ja se, tako mi Allaha, za vas ne bojim da poslije mene pridružite Allahu sudruga, već se za vas bojim da ćete se natjecati oko njih (zemaljskih riznica).”

6427. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida, koji je kazivao:

“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Zaista se za vas najviše bojim blagodati zemaljskih koje će vam Allah dati!’

‘A šta su to blagodati zemaljske?’, upita neko, a on odgovori: ‘Obilje i užici ovozemaljski.’ Neki čovjek upita: ‘A da li dobro donosi zlo?’ Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio, tako da smo

كَمَا بَسِطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا وَتُلْهِيكُمْ كَمَا أَهْلَتْهُمْ .

٦٤٢٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُمَيْرِ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلَاتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنِّي فَرَطُكُمْ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ وَإِنِّي وَاللَّهِ لَا أَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي إِلَّا الْآنَ وَإِنِّي قَدْ أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الْأَرْضِ أَوْ مَفَاتِيحَ الْأَرْضِ وَإِنِّي وَاللَّهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي وَلَكِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا .

٦٤٢٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ أَكْثَرَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ مَا يُخْرِجُ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ قِيلَ وَمَا بَرَكَاتُ الْأَرْضِ قَالَ زَهْرَةُ الدُّنْيَا فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ هَلْ يَأْتِي الْخَيْرُ بِالشَّرِّ فَصَمَتَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ يُنْزَلُ عَلَيْهِ ثُمَّ جَعَلَ يَمْسَحُ عَنْ

se obilje ovog svijeta otvoriti pred ashabima, te da će steći bogatstvo. Pod siromaštvom se misli na ono siromaštvo u kojem su živjeli ashabi, ili na siromaštvo uopće. Moguće je, također, da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje na to da je šteta od siromaštva manja od štete koju donosi bogatstvo, jer je šteta od siromaštva, uglavnom, na ovome svijetu, a šteta od bogatstva na ahiretu.

¹ U ovom hadisu spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz (dženazu) šhidima Uhuda. Postoje drugi hadisi koji jasno govore o tome da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije klanjao dženazu šhidima (*Fethul-bari*, 3. tom, poglavlje *Dženaza šhidima*). Ovdje je upotrijebljena riječ *salla*, koja može značiti i namaz i dovu. Upravo zbog toga i postoje različita mišljenja oko toga da li se šhidima klanja dženaza ili ne. (Opširnije vidjeti u: *Fethul-bari*, naprijed spomenuti tom i poglavlje)

Ajni kaže da se ovdje misli na dovu, pa bi ovaj dio hadisa glasio: “... da je jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i šhidima Uhuda učio dovu koju uči mrtvacima.”

mislili da mu silazi objava. Potom je počeo brisati svoje čelo i rekao: ‘Gdje je onaj što je pitao?’ ‘Ja sam’, reče čovjek. (Mi smo zahvalili tom čovjeku”, kaže Ebu-Seid, “kada je postupio ovako.) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Dobro donosi samo dobro, a doista je imetak primamljiv i sladak!’² Doista, sva vegetacija koja izraste uz potok ubija životinju koja se prejede, tako da joj se stomaci nadmu, ili je skoro ubiju, izuzev životinje koja jede bilje zvano *el-hadira* i koja jede tako da se, kad joj se stomaci nadmu, okrene prema suncu, preživa i izbaci izmet i mokraću, a zatim se ponovo vrati i jede. Zaista je ovaj imetak sladak: ko ga uzme s pravom (stekne ga na dopušten način) i potroši ga ispravno – tada mu je on divna ispomoć; ako ga uzme na bespravan način, on je onaj (nalik onome) koji jede, ali se ne može zasititi.”

6428. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu‘ba, njemu Ebu-Džemra, ovom Zehdem b. Mudarrib, a njemu Imran b. Husajn, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Najbolji su ljudi među vama moji savremenici (moja generacija), zatim oni koji slijede iza njih, a zatim oni koji slijede iza njih.” (Imran kaže: “Ne znam da li je ovo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio dvaput ili triput.”)

“Zatim, će poslije njih doći ljudi koji će svjedočiti, a od njih neće biti traženo da svjedoče; koji će varati, a neće im se ništa povjeravati; koji će se zavjetovati, a neće zavjete ispunjavati; među njima će se pojaviti gojaznost.”

جَبِينِهِ فَقَالَ أَيُّنَ السَّائِلِ قَالَ أَنَا قَالَ أَبُو سَعِيدٍ لَقَدْ حَمَدْنَاهُ حِينَ طَلَعَ ذَلِكَ قَالَ لَا يَأْتِي الْخَيْرُ إِلَّا بِالْخَيْرِ إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ وَإِنْ كُلَّ مَا أَنْبَتَ الرَّيْبُ يُقْتَلُ حَبْطًا أَوْ يُلْمُ إِلَّا أَكَلَتِ الْخَضِرَةُ أَكَلَتْ حَتَّى إِذَا امْتَدَّتْ خَاصِرَتَاهَا اسْتَقْبَلَتِ الشَّمْسُ فَاجْتَرَّتْ وَثَلَطَتْ وَبَالَتْ ثُمَّ عَادَتْ فَأَكَلَتْ وَإِنَّ هَذَا الْمَالَ حُلْوَةٌ مَنْ أَخَذَهُ بِحَقِّهِ وَوَضَعَهُ فِي حَقِّهِ فَنِعْمَ الْمَعُونَةُ هُوَ وَمَنْ أَخَذَهُ بِغَيْرِ حَقِّهِ كَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ .

٦٤٢٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَرْمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي زُهْدَمُ بْنُ مُضَرِّبٍ قَالَ سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُكُمْ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ فَمَا أَذْرِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ قَوْلِهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا ثُمَّ يَكُونُ بَعْدَهُمْ قَوْمٌ يَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَدُونَ وَيَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمَنُونَ وَيَنْذُرُونَ وَلَا يَفُونَ وَيُظْهَرُ فِيهِمُ السَّمَنُ .

2 U hadisu je doslovno rečeno: “Zaista je imetak primamljiv i sladak!”, ali se to može protumačiti na sljedeće načine:

- da se pod riječju “imetak” ovdje podrazumijeva ovaj svijet, pa bi ovo imalo značenje da je ovaj svijet lijep i ugodan;
- da se ovdje, ustvari, uspoređuje imetak sa svježim i slatkim biljem;
- da se ovdje misli na korist od imetka, tj. život uz imetak sladak je i ugodan.

6429. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ibrahima, on od Abide, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Najbolji su ljudi moji savremenici, zatim oni koji slijede iza njih, a zatim oni koji slijede iza njih. Potom će doći ljudi čije svjedočenje prethodi njihovoj zakletvi, i čija zakletva prethodi njihovu svjedočenju.”¹

6430. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Veki', a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, koji je rekao: “Čuo sam Habbaba, koji je sedam puta bio kauteriziran na stomaku, da je rekao: ‘Da nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da prizivamo sebi smrt, ja bih je sebi prizivao! Zaista su drugovi Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, napustili ovaj svijet, a on im nije oduzeo ništa, dok smo mi, zaista, sakupili ovosvjetskog obilja za koje ne nalazimo mjesto (gdje bi ga utrošili) osim prašine (zemlje).’”

6431. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa da je rekao:

“Otišao sam kod Habbaba – a on je sebi gradio zid – i rekao: ‘Našim drugovima koji su ga napustili ovaj svijet nije oduzeo ništa,² a mi smo poslije njih sakupili nešto za što ne nalazimo mjesto (gdje bi ga potrošili) osim prašine (zemlje).’”³

٦٤٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ مِنْ بَعْدِهِمْ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَتُهُمْ أَيْمَانُهُمْ وَأَيْمَانُهُمْ شَهَادَتُهُمْ .

٦٤٣٠. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ حَبَّابًا وَقَدْ اِكْتَوَى يَوْمَئِذٍ سَبْعًا فِي بَطْنِهِ وَقَالَ لَوْلَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُو بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِالْمَوْتِ إِنَّ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ﷺ مَضَوْا وَلَمْ تَنْقُصْهُمْ الدُّنْيَا شَيْئًا وَإِنَّا أَصَبْنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا لَا نَجِدُ لَهُ مَوْضِعًا إِلَّا التُّرَابَ .

٦٤٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ قَالَ أَتَيْتُ حَبَّابًا وَهُوَ يَبْنِي حَائِطًا لَهُ فَقَالَ إِنَّ أَصْحَابَنَا الَّذِينَ مَضَوْا لَمْ تَنْقُصْهُمْ الدُّنْيَا شَيْئًا وَإِنَّا أَصَبْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ شَيْئًا لَا نَجِدُ لَهُ مَوْضِعًا إِلَّا التُّرَابَ .

1 Tj. jednom svjedoče prije nego što se zakunu, a jednom se zakunu prije nego što svjedoče. Ibn-Dževzi kaže: “Ne ustručavaju se (da svjedoče i zaklinju se) i omalovažavaju zakletvu i svjedočenje.”
2 Ovaj svijet ni na kakav način nije utjecao na njih, da bi oduzeo nešto od njihovih potpunih ličnosti, i oni se nisu bavili sakupljanjem imetka.
3 Misli se na trošenje imetka na gradnju, a na to ukazuje kontekst hadisa u kojem se spominje da je Habbab gradio zid. Naime, građevinski materijal koji je tada bio dostupan ljudima bila je zemlja.

6432. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Habbaba, radijallahu anhu da je rekao: "Učinili smo Hidžru s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem...", pa je ispričao hadis u cjelosti.⁴

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA:
"O LJUDI, ALLAHOVA JE PRIJETNJA
ZAISTA ISTINITA, PA NEKA VAS
NIKAKO ŽIVOT NA OVOM SVIJETU
NE ZASLIJEPI I NEKA VAS OBMANITELJ
- ŠEJTAN (U VAŠOJ VJERI) U ALLAHA NE
POKOLEBA! ŠEJTAN JE, UISTINU, VAŠ
NEPRIJATELJ, PA GA TAKVIM
I SMATRAJTE! ON POZIVA PRISTAŠE SVOJE
DA BUDU STANOVNICI U VATRI!"⁵

Množina od riječi *se 'ir* jest *su 'ur*. Mudžahid kaže:
"El-garur (obmanitelj) je šejtan."

6433. PRIČAO NAM JE S'ad b. Hafs, njemu Šejban, prenoseći od Jahje, on od Muhammeda b. Ibrahima Kurešija, a ovaj od Mu'aza b. Abdur-Rahmana da mu je Ibn-Eban kazivao: "Donio sam Osmanu vodu za abdest – aonjesjediou Mekaidu⁶ – paseabdestio, lijepo i potpuno uzevši abdest, a zatim rekao: 'Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se abdesti – a bio je na ovom mjestu – te je, lijepo i potpuno se abdestivši, rekao: 'Ko se abdesti ovako, ode u džamiju i klanja dva rekata, a zatim sjede – bit će mu oprosteni grijesi koje je počinio.'" Osman kaže: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao: 'Nemojte sebe obmanjivati!'"⁷

٦٤٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ خَبَّابٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَصَصَهُ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ
فَلَا تَغُرُّكُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرُّكُمْ بِاللَّهِ
الْغُرُورُ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخَذُوهُ عَدُوًّا
إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ)

جَمْعُهُ سَعْرٌ قَالَ مُجَاهِدٌ (الْغُرُورُ) الشَّيْطَانُ .

٦٤٣٣. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْقُرَشِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مُعَاذُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ حُمْرَانَ بْنَ أَبَانَ أَخْبَرَهُ قَالَ أَتَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ بِطَهْورٍ وَهُوَ جَالِسٌ عَلَى الْمَقَاعِدِ فَتَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ تَوَضَّأَ وَهُوَ فِي هَذَا الْمَجْلِسِ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ قَالَ مَنْ تَوَضَّأَ مِثْلَ هَذَا الْوُضُوءِ ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ فَرَكَعَ رَكَعَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ قَالَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَغْتَرُّوا .

4 Misli se na hadis koji je Buhari naveo u poglavlju Hidžra Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba u Medinu, broj 3897.

5 Fatir, 5-6.

6 Mjesto u Medini.

7 Oslanjajući se na oprost grijeha.

NESTANAK (IZUMIRANJE) DOBRIH LJUDI

6434. PRIČAO NAM JE Jahja b. Hammad, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Bejana, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Mirdasa Eslemija da je kazivao:

“Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Nestajat će (izumirat će) dobri ljudi jedan za drugim, a ostat će oljupina (nekorisni ljudi), kao što je oljupina od ječma i datula; Allah im neće pridavati važnost.’”¹

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “Kaže se *hufala* i *husala* (oljupina).”

KUŠNJA IMETKOM, KOJE SE TREBA ČUVATI

Uzvišeni Allah kaže: “Imanja vaša i djeca vaša samo su iskušenje...”²

6435. PRIČAO NAM JE Jahja b. Jusuf da ga je obavijestio Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Hasina, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Propao³ rob dinara (zlata), dirhema (srebra), kadife i ukrašenog ogrtača! Ako mu se da, zadovoljan je, a ako mu se ne da, nije zadovoljan.’”

بَابُ ذَهَابِ الصَّالِحِينَ

٦٤٣٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ بَيَانَ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ مِرْدَاسٍ الْأَسْلَمِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَذْهَبُ الصَّالِحُونَ الْأَوَّلُ فَلَا أَوَّلُ وَيَبْقَى خُفَالَةٌ كَخُفَالَةِ الشَّعِيرِ أَوْ التَّمْرِ لَا يَبَالِيهِمُ اللَّهُ بَالَةً قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ يُقَالُ خُفَالَةٌ وَخُشَالَةٌ.

بَابُ مَا يُتَّقَى مِنْ فِتْنَةِ أَطَالٍ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ) .

٦٤٣٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ تَعَسَّ عَبْدُ الدِّينَارِ وَالذَّرْهَمِ وَالْقَطِيفَةِ وَالْخَمِصَةِ إِنْ أُعْطِيَ رَضِيَ وَإِنْ لَمْ يُعْطَ لَمْ يَرْضَ .

¹ Ibn-Bettal kaže: “Iz hadisa se razumije da je nestanak (smrt) dobrih ljudi jedan od predznaka Sudnjeg dana.” Hadis potiče na ugledanje na dobre ljude, a upozorava na neposlušnost i suprotstavljanje, iz bojazni da čovjek koji im se suprotstavlja ne bude jedan od onih kojima Allah ne pridaje nikakvu važnost. Iz hadisa se također razumije da će pred Sudnji dan na zemlji ostati samo neznalice (džahili), a da neće biti učenjaka.

² Et-Tegabun, 15.

³ Riječ *te'ise* u osnovi znači samo “pasti” ili “pasti na lice”, a ovdje, kako to Ajni kaže, ona znači “propasti” (*heleke*).

6436. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, koji je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, kad je rekao:

“Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: ‘Kada bi čovjek imao dvije doline imetka,⁴ poželio bi i treću. Čovjekov stomak (utrobu) napunit će samo zemlja;⁵ a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje.’”

6437. PRIČAO MI JE Muhammed, kojeg je obavijestio Mahled, njega Ibn-Džurejdž, koji je čuo od Ataa, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Kada bi čovjek imao imetka poput jedne doline, volio bi da uz nju ima još jednu sličnu njoj. Čovjekovo oko napunit će samo zemlja; a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje.”

Ibn-Abbas kaže: “Ne znam da li je ovo iz Kur’ana ili ne.”⁶ Također je rekao: “Čuo sam Ibn-Zubejra kako to govori s minbera.”

6438. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu’ajm, njemu Abdur-Rahman b. Sulejman b. Gasil, prenoseći od Abbasa b. Sehla b. Sa’da da je rekao kako je čuo Ibn-Zubejra da u Mekki u svojoj hutbi s minbera govori:

“O ljudi, zaista je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: ‘Kada bi čovjeku bila data dolina napunjena zlatom, poželio bi da uz nju ima i drugu, a da mu bude data i druga, poželio bi da ima i treću. Čovjekov trbuh ispunit će samo zemlja; a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje!’”

٦٤٣٦. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ مَالٍ لَا يَبْتَغِي ثَالِثًا وَلَا يَمْلَأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ .

٦٤٣٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ عَطَاءً يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لَوْ أَنَّ لِابْنِ آدَمَ مِثْلَ وَادٍ مَالًا لَا حَبَّ أَنْ لَهُ إِلَيْهِ مِثْلُهُ وَلَا يَمْلَأُ عَيْنَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَلَا أَدْرِي مِنَ الْقُرْآنِ هُوَ أَمْ لَا قَالَ وَسَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَقُولُ ذَلِكَ عَلَى الْمِنْبَرِ .

٦٤٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْغَسِيلِ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ بْنِ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ عَلَى الْمِنْبَرِ بِمَكَّةَ فِي خُطْبَتِهِ يَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ لَوْ أَنَّ ابْنَ آدَمَ أُعْطِيَ وَادِيَانِ مِثْلًا مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ إِلَيْهِ ثَانِيًا وَلَوْ أُعْطِيَ ثَانِيًا أَحَبَّ إِلَيْهِ ثَالِثًا وَلَا يَسُدُّ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ .

4 U drugom predanju kod Ahmeda stoji: “... dvije doline od zlata i srebra...”

5 Tj. čovjek se neće zasititi dunjaluka sve dok ne umre.

6 Tj. ne znam da li je ovaj hadis ajet iz Kur’ana čije je učenje (tilavet) stavljeno van upotrebe.

6439. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Enes b. Malik da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da čovjek ima dolinu od zlata, poželio bi da ima dvije. Njegova usta napunit će samo zemlja; a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje!"

6440. Ebu-Velid nam je rekao: "PRIČAO NAM JE Hammad b. Selema, prenoseći od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Ubejja da je rekao: 'Mi smo smatrali da je ovo iz Kur'ana sve dok nije objavljeno: 'Zaokuplja vas nastojanje da što imućniji budete...'"¹

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
"ZAISTA JE OVAJ IMETAK
PRIMAMLJIV I SLADAK!"

I riječi Uzvišenog Allaha: "Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni konji, stoka i usjevi; to su blagodati u životu na ovome svijetu..."² Omer je rekao: "Allahu, mi ne možemo a da se ne radujemo onome što si nam učinio lijepim! Allahu, ja Te molim da imetak trošim ispravno!"

6441. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Zuhri, a njemu Urva i Seid b. Musejjeb, prenoseći od Hakima b. Hizama da je rekao: "Tražio sam od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (nešto imovine, novca), pa mi je on dao. Zatim sam (opet) tražio, i on mi je dao, pa sam ponovo tražio, i on mi je dao, a zatim

٦٤٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَوْ أَنَّ لِبْنِ آدَمَ وَادِيًا مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَادِيَانِ وَلَنْ يَمْلَأَ فَاهُ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ .

٦٤٤٠. وَقَالَ لَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَبِي قَالَ كُنَّا نَرَى هَذَا مِنَ الْقُرْآنِ حَتَّى نَزَلَتْ أَهْلَاكُمْ التَّكَاثُرُ .

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ هَذَا أَمَّا خُصْرَةُ حُلْوَةٍ

وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) قَالَ عُمَرُ الرَّاهِطُ إِنَّا لَا نَسْتَطِيعُ إِلَّا أَنْ نَفْرَحَ بِمَا زَيَّنَتْ لَنَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تُنْفِقَهُ فِي حَقِّهِ .

٦٤٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ أَخْبَرَنِي عُروَةُ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَعْطَانِي ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي ثُمَّ قَالَ هَذَا الْمَالُ وَرَبِّمَا قَالَ لِي يَا حَكِيمُ

¹ Et-Tekasur, 1.

² Ali-Imran, 14.

rekao: ‘Ovaj je imetak’ (Sufjan je možda rekao da je Hakim kazao: “Rekao mi je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem): ‘O Hakime, doista je ovaj imetak...’”) ‘primamljiv i sladak: ko ga uzme bez požude, imat će blagoslova u njemu, a ko ga uzme s pohlepom, neće u njemu imati blagoslova, i bit će poput onoga koji jede, ali se ne može zasititi. Gornja ruka bolja je od donje.’”

ONO ŠTO (NEKO) PODIJELI OD SVOGA IMETKA – TO JE NJEGOVO

6442. PRIČAO MI JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A‘meš, a njemu Ibrahim Tejmi, prenoseći od Harisa b. Suvejda da mu je Abdullah kazivao: “Upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Kome je od vas imetak njegovog nasljednika draži od njegovog imetka?’ ‘Allahov Poslaniče’, odgovorili su, ‘nema nikog među nama da mu njegov imetak nije draži!’ On reče: ‘Doista je njegov imetak onaj koji podijeli, a imetak njegovog nasljednika onaj koji ostavi iza sebe!’”³

ONI KOJI IMAJU MNOGO IMETKA IMAT ĆE MALO NAGRADE⁴

Uzvišeni kaže: “Onima koji žele život na ovom svijetu i ljepote njegove – Mi ćemo dati plodove truda njihova, i neće im se u njemu ništa prikratiti. Njih će na onom svijetu samo vatra peći; tamo neće imati nikakve nagrade za ono što su na zemlji radili, i bit će uzaludno sve što su učinili.”⁵

إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ فَمَنْ أَخَذَهُ بِطَيْبِ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافٍ نَفْسٌ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ وَكَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى .

بَاب مَا قَدَّمَ مِنْ مَالِهِ فَهُوَ لَهُ

٦٤٤٢. حَدَّثَنِي عُمرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ عَنْ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّكُمْ مَالٌ وَارِثُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا مِنَّا أَحَدٌ إِلَّا مَالُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ قَالَ فَإِنَّ مَالَهُ مَا قَدَّمَ وَمَالٌ وَارِثُهُ مَا أَخَّرَ .

بَاب الْمُكْثِرُونَ هُمْ الْمُقْلُونَ

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) .

3 Hadis potiče na davanje imetka, ukoliko je to čovjek u mogućnosti, u dobrotvorne svrhe, kako bi od toga imao koristi na drugom svijetu, jer sve što čovjek iza sebe ostavi ostat će vlasništvo nasljednika. Između ovog hadisa i hadisa u kojem Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže Sa'du kako je bolje da nasljednike ostavi bogatim, a ne siromašnim, nema nesklada, jer hadis koji prenosi Sa'd odnosi se na onoga koji podijeli cijeli svoj imetak, ili većinu imetka, u bolesti, dok se hadis koji prenosi Abdullah b. Mes'ud odnosi na onog koji dijeli svoj imetak dok je zdrav i snažan.

4 Mnoštvo imetka dovest će čovjeka do toga da na Sudnjem danu posjeduje malo dobrih djela ako taj imetak na ovome svijetu nije trošio na način na koji se iskazuje pokornost Allahu, dželle šanuhu. Ako bude dijelio imetak u te svrhe, bit će bogat na Sudnjem danu, tj. imat će mnogo dobrih djela.

5 Hud, 15-16.

6443. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Abdul-Aziza b. Rufeja, on od Zejda b. Vehba, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu da je rekao: “Izišao sam jedne noći i ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ide sam; nikog nije bilo s njim. Mislio sam da on ne voli da ide neko s njim, pa sam išao (za njim) u sjeni mjeseca. Tada se on okrenuo, ugledao me i rekao: ‘Ko je to?’

‘Ebu-Zerr – Allah me učinio otkupom za tebe!’, odgovorih, a on reče: ‘O Ebu-Zerre, dodi!’ Išao sam potom neko vrijeme s njim, pa mi on reče: ‘Zaista će oni koji imaju mnogo imetka imati malo (nagrade) na Sudnjem danu, osim onoga kome Allah dadne imetak, pa ga (ovaj) bude dijelio desno i lijevo, ispred sebe i iza sebe, i njime bude činio dobro.’

Išao sam zatim neko vrijeme s njim, pa mi on reče: ‘Sjedi ovdje!’, i posadi me na ravno mjesto oko kojeg je bilo kamenje, a onda mi opet reče: ‘Sjedi ovdje dok ti se ne vratim!’ Zaputio se potom kamenjarom (harrom), tako da ga više nisam vidio. Dugo se zadržao, a onda sam ga čuo kako, vraćajući se, govori: ‘... i ako ukrade i blud učini!’ Kada je došao kod mene, nisam se mogao strpjeti da ne kažem: ‘Allahov Poslaniče – Allah me učinio otkupom za tebe! – s kim si pričao na rubu kamenjara? Nisam nikoga čuo da ti je išta odgovorio!’

‘Bio je to Džibril’, reče on, ‘koji se preda mnom pojavio na kraju kamenjara i rekao: ‘Obraduj svoj ummet da će ući u Džennet onaj koji umre, a ništa ne pridruži Allahu!’

‘O Džibrile’, reko, ‘i ako ukrade i blud učini?!’, a on mi reče: ‘Da, i ako ukrade i blud učini!’

‘I ako ukrade i blud učini?!’, upitah.

‘Da, pa i ako uzima alkohol!’, (odgovorio je).”

Nadr prenosi od Šu‘be, on od Habiba b. Ebu-Sabita, A‘meša i Abdul-Aziza b. Rufeja, a oni od Zejda b. Vehba ovaj hadis.

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “Hadis koji prenosi Ebu-Salih od Ebu-Derdaa je *mursel* (jedna vrsta

٦٤٤٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْتُ لَيْلَةً مِنَ اللَّيَالِي فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمْشِي وَحْدَهُ وَلَيْسَ مَعَهُ إِنْسَانٌ قَالَ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ يَكْرَهُ أَنْ يَمْشِيَ مَعَهُ أَحَدٌ قَالَ فَجَعَلْتُ أَمْشِي فِي ظِلِّ الْقَمَرِ فَالْتَفَتَ فَرَأَنِي فَقَالَ مَنْ هَذَا قُلْتُ أَبُو ذَرٍّ جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ قَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ تَعَالَهُ قَالَ فَمَشَيْتُ مَعَهُ سَاعَةً فَقَالَ إِنَّ الْمَكْثِرِينَ هُمُ الْمُقْلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَنْ أَعْطَاهُ اللَّهُ خَيْرًا فَفَتَحَ فِيهِ يَمِينَهُ وَشِمَالَهُ وَبَيَّنَّ يَدَيْهِ وَوَرَاءَهُ وَعَمِلَ فِيهِ خَيْرًا قَالَ فَمَشَيْتُ مَعَهُ سَاعَةً فَقَالَ لِي اجْلِسْ هَا هُنَا قَالَ فَأَجْلَسَنِي فِي قَاعٍ حَوْلَهُ حِجَارَةٌ فَقَالَ لِي اجْلِسْ هَا هُنَا حَتَّى أَرْجِعَ إِلَيْكَ قَالَ فَانْطَلَقَ فِي الْحَرَّةِ حَتَّى لَا أَرَاهُ فَلَبِثَ عَنِّي فَأَطَالَ اللَّبْثُ ثُمَّ إِنِّي سَمِعْتُهُ وَهُوَ مُقْبِلٌ وَهُوَ يَقُولُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ فَلَمَّا جَاءَ لَمْ أَصْبِرْ حَتَّى قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ مَنْ تُكَلِّمُ فِي جَانِبِ الْحَرَّةِ مَا سَمِعْتُ أَحَدًا يَرْجِعُ إِلَيْكَ شَيْئًا قَالَ ذَلِكَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَرَضَ لِي فِي جَانِبِ الْحَرَّةِ قَالَ بَشِّرْ أُمَّتَكَ أَنَّهُ مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ يَا جِبْرِيلُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ نَعَمْ قَالَ قُلْتُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ نَعَمْ وَإِنْ شَرِبَ الْخَمْرَ قَالَ النَّصْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ وَالْأَعْمَشُ وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ هَذَا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ حَدِيثٌ

slabog hadisa) a željeli smo da se zna. Hadis koji je vjerodostojan jest hadis koji porenosi Ebu-Zerr.”

Pitali su Ebu-Abdullaha: “A hadis koji prenosi Ata b. Jesar od Ebu-Derdaa?”

“On je također mursel, nije vjerodostojan, a vjerodostojan je hadis koji prenosi Ebu-Zerr”, rekao je on i dodao: “Odbacite ovaj hadis, koji prenosi Ebu-Derda: “Kada mu dođe smrt, kaže: ‘La ilahe illallah!’”

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
“NE BIH VOLIO IMATI ZLATA
KOLIKO JE BRDO UHUD!”

6444. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi‘, njemu Ebu-Ahves, prenoseći od A‘meša, a on od Zejda b. Vehba da je kazivao:

“Rekao je Ebu-Zerr: ‘Išao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, zemljištem s crnim kamenom (harrom) u Medini – a ispred nas je bilo brdo Uhud – pa mi reče: ‘Ebu-Zerre!’

‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, rekoh, a on reče: ‘Da imam zlata koliko je brdo Uhud, ne bi me radovalo da prođe treća noć, a da od toga imam i jedan dinar – osim da nešto ostavim za (izmirenje) dug(a) – koji nisam podijelio među Allahovim robovima ovako, ovako i ovako’, pokazavši desno, lijevo i iza sebe. Nastavio je potom ići i rekao: ‘Doista će oni koji imaju mnogo imetka imati malo nagrade na Sudnjem danu, osim onoga koji dijeli ovako, ovako i ovako – desno, lijevo i iza sebe – a malo je takvih.’ Onda mi je rekao: ‘Ostani na svome mjestu, Ebu-Zerre, i ne miči se dok se ja ne vratim!’

Uputio se kroz tamnu noć dok nije iščezao. Čuo sam neki glas i uplašio se da se nije neko ispriječio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam htio otići kod njega, ali se sjetih njegovih riječi: ‘Ne miči se dok se ne vratim!’, te se nisam micao

أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ مُرْسَلٌ لَا يَصِحُّ إِنَّمَا أَرَدْنَا لِلْمَعْرِفَةِ وَالصَّحِيحُ حَدِيثُ أَبِي ذَرٍّ قِيلَ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ حَدِيثُ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ مُرْسَلٌ أَيْضًا لَا يَصِحُّ وَالصَّحِيحُ حَدِيثُ أَبِي ذَرٍّ وَقَالَ اضْرِبُوا عَلَى حَدِيثِ أَبِي الدَّرْدَاءِ هَذَا إِذَا مَاتَ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عِنْدَ الْمَوْتِ .

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
مَا أَحَبُّ أَنْ لِي مِثْلُ أَحَدٍ ذَهَبًا

٦٤٤٤. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَخْوَصِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ قَالَ قَالَ أَبُو ذَرٍّ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرَّةِ الْمَدِينَةِ فَاسْتَقْبَلَنَا أَحَدٌ فَقَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ مَا يَسُرُّنِي أَنْ عِنْدِي مِثْلُ أَحَدٍ هَذَا ذَهَبًا تَمْضِي عَلَيَّ ثَلَاثَةٌ وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ إِلَّا شَيْئًا أَرْضُدُّهُ لِلدِّينِ إِلَّا أَنْ أَقُولَ بِهِ فِي عِبَادِ اللَّهِ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ ثُمَّ مَشَى فَقَالَ إِنَّ الْأَكْثَرِينَ هُمْ الْأَقْلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ ثُمَّ قَالَ لِي مَكَانَكَ لَا تَبْرَحْ حَتَّى آتِيكَ ثُمَّ انْطَلَقَ فِي سَوَادِ اللَّيْلِ حَتَّى تَوَارَى فَسَمِعْتُ صَوْتًا قَدْ ارْتَفَعَ فَتَخَوَّفْتُ أَنْ يَكُونَ قَدْ عَرَضَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَرَدْتُ أَنْ آتِيَهُ فَذَكَرْتُ قَوْلَهُ لِي لَا تَبْرَحْ حَتَّى

dok se nije vratio. Kada je došao, rekoh: ‘Allahov Poslaniče, čuo sam neki glas, pa sam se uplašio’, spomenuvši mu sve. ‘A jesi li ga čuo?’, upita me on, a ja odgovorih: ‘Da.’

‘To je Džibril’, reče on, ‘koji mi je došao i rekao: ‘Ko umre iz tvoga ummeta, a ništa ne pridruži Allahu, ući će u Džennet!’

‘Pa i ako blud učini i ukrade?!’, rekoh.

‘Pa i ako blud učini i ukrade!’, reče on.”

6445. PRIČAO MI JE Ahmed b. Šebib, njemu njegov otac, prenoseći od Junusa; a Lejs kaže da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kazivao:

“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Da imam zlata koliko je brdo Uhud, ne bi me radovalo da prođu tri noći, a da kod mene ima išta od njega, osim nešto što bih ostavio za vraćanje duga.’”¹

PRAVO JE BOGATSTVO BOGATSTVO DUŠE

Uzvišeni Allah kaže: “Misle li oni – kada ih imetkom i sinovima potpomažemo...” – sve do riječi Njegovih: “... pored toga i ružna djela stalno čine.”² Ibn-Ujejna kaže: “Nisu ih uradili, ali će ih sigurno uraditi.”³

آتَيْكَ فَلَمْ أَبْرَحْ حَتَّى أَتَانِي قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتًا تَخَوَّفْتُ فَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ وَهَلْ سَمِعْتَهُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ ذَاكَ جِبْرِيلُ أَتَانِي فَقَالَ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ .

٦٤٤٥. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ شَيْبٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْ كَانَ لِي مِثْلُ أُحُدٍ ذَهَبًا لَسَرَرْتُ أَنْ لَا تَمُرَّ عَلَيَّ ثَلَاثُ لَيَالٍ وَعِنْدِي مِنْهُ شَيْءٌ إِلَّا شَيْئًا أَرَصُّهُ لِدَيْنٍ .

بَابُ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ

وَقَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى (أَيَحْسَبُونَ أَنَّ مَا نُؤْتِيهِمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ) إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى (مِنْ دُونِ ذَلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ) . قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ لَمْ يَعْمَلُوهَا لَا بَدَّ مِنْ أَنْ يَعْمَلُوهَا .

1 Ovo ukazuje na to da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često bio pod dugom, jer je svoju hranu i hranu svoje porodice često davao siromašnima. Hadis ukazuje i na to da treba biti zadovoljan s malo imetka te biti strpljiv u trenucima teškog života.

2 El-Mu'minun, 55-63. Prijevod ovih ajeta u cjelosti glasi: “Misle li oni – da je to što ih opskrbljujemo imetkom i sinovima – zato što im s dobrima žurimo? Naprotiv, oni ne opažaju. Oni koji iz bojazni prema Gospodaru svome strahuju, i oni koji u ajete i znakove Gospodara svoga vjeruju, i oni koji druge Gospodaru svome ravnim ne smatraju, i oni koji od onoga što im je dato udjeljuju, a srca su im puna straha, zato što će se vratiti svome Gospodaru – oni hitaju da čine dobra djela, i u njima druge pretiču. Mi nikoga ne zadužujemo preko njegovih mogućnosti; u Nas je Knjiga koja istinu govori, i njima zulum neće biti učinjen. Ali, srca njihova su u nemaru prema ovom, a pored toga oni imaju djela koja će sigurno uraditi.”

3 Ibn-Ujejna rekao je ovo komentirajući ovaj ajet, a njegove riječi znače da su nevjernicima određena loša djela, i oni će ih neizbježno uraditi prije nego što umru, kako bi zaslužili kaznu.

6446. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Bekr, ovom Ebu-Hasin, prenoseći od Ebu-Saliha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Nije bogatstvo u mnoštvu ovosvjetskih dobara – već je bogatstvo bogatstvo duše!”

VRIJEDNOST (FADILET) SIROMAŠTVA⁴

6447. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla b. Sa'da Sa'dija da je rekao:

“Neki čovjek prošao je pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te on čovjeka koji je sjedio kod njega upita: ‘Šta misliš o ovom čovjeku?’ Čovjek odgovori: ‘On je čovjek iz redova plemića. On je, tako mi Allaha, dostojan da mu djevojka bude isprošena, ako je zaprosi, i ako se zauzme (za nekoga), da mu to bude prihvaćeno.’ Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio. Potom je prošao drugi čovjek, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: ‘A šta misliš o ovome?’ Čovjek reče: ‘Ovaj je čovjek iz redova siromašnih muslimana. On nije dostojan da da mu djevojka bude isprošena, ako (je) zaprosi, niti da mu, ako se zauzme (za nekoga), to bude prihvaćeno, niti da se, ako nešto rekne, slušaju njegove riječi.’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘On je bolji od prepune zemlje (ljudi) nalik na onog prvog!’”

٦٤٤٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَاصِبٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ وَلَكِنَّ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ .

بَابُ فَضْلِ الْفَقْرِ

٦٤٤٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّهُ قَالَ مَرَّ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لِرَجُلٍ عِنْدَهُ جَالِسٍ مَا رَأَيْتُكَ فِي هَذَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَشْرَافِ النَّاسِ هَذَا وَاللَّهِ حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ يُشَفَعَ قَالَ فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ مَرَّ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا رَأَيْتُكَ فِي هَذَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا رَجُلٌ مِنْ فَقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ هَذَا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ لَا يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ لَا يُشَفَعَ وَإِنْ قَالَ أَنْ لَا يُسْمَعَ لِقَوْلِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَذَا خَيْرٌ مِنْ مِلءِ الْأَرْضِ مِثْلَ هَذَا .

⁴ Ajni kaže sljedeće: “Ovo je poglavlje kojim se pojašnjava vrijednost siromaštva, a pod tim se podrazumijeva siromaštvo pri kojem je čovjek zadovoljan onim što mu je Allah, dželle šanuhu, odredio i koje strpljivo podnosi. On ne govori niti čini išta što srdi Allaha, dželle šanuhu; on se ne oslanja na prošenje i nije onaj koji ništa ne pokušava zarađivati; a prošenje je poniženje. Što se tiče siromaha ovoga doba, većina njih ne posjeduje ove osobine, a njihovo je siromaštvo ono od kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio zaštitu. Kad je riječ o razlikama u pogledu toga da li je bolji strpljiv siromah ili zahvalni bogataš, one su poznate, i o tome su govorili mnogi učenjaci.”

6448. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom A'meš, koji je čuo Ebu-Vaila da kaže: "Obišli smo Habbaba, pa je on rekao: "Učinili smo Hidžru s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz želje za licem Allahovim, i naša je nagrada kod Allaha. Među nama je bilo onih koji su umrli, a nisu uzeli nagradu (na ovome svijetu). Među njima je bio Mus'ab b. Umejr, koji je ubijen u danu Bitke na Uhudu i koji je iza sebe ostavio samo ogrtač. Kada bismo njime pokrili glavu, otkrile bi se noge, a kada bismo njime pokrili noge, otkrila bi se glava. Tada nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da pokrijemo njegovu glavu, a da na noge stavimo mirisnu žukvu (ili idirot *el-izhir*). Među nama je bilo i onih čiji su plodovi sazreli, i oni ih ubiru (na ovome svijetu)."

6449. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Selema b. Zerir, a ovom Ebu-Redža, prenoseći od Imrana b. Husajna, radijallahu anhum, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Pogledao sam u Džennet i vidio da su većina njegovih stanovnika siromasi; pogledao sam u Džehennem i vidio da su većina njegovih stanovnika žene!" Ebu-Redžaa u predanju ovog hadisa slijede Ejjub i Avf, a prenosi ga i Sahr te Hammad b. Nedžih od Ebu-Redžaa, a on od Ibn-Abbasa.

6450. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovom Seid b. Ebu-Aruba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije jeo sa stola (sinije) do svoje smrti niti je jeo mehkog hljeba (somuna) do svoje smrti."

٦٤٤٨. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ عَدْنَا خَبَابًا فَقَالَ هَاجَرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نُرِيدُ وَجْهَ اللَّهِ فَوَقَعَ أَجْرُنَا عَلَى اللَّهِ فَمِنَّا مَنْ مَضَى لَمْ يَأْخُذْ مِنْ أَجْرِهِ مِنْهُمْ مُضْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ نِمْرَةً فَإِذَا غَطَيْنَا رَأْسَهُ بَدَتْ رِجْلَاهُ وَإِذَا غَطَيْنَا رِجْلَيْهِ بَدَا رَأْسُهُ فَأَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَغْطِيَ رَأْسَهُ وَنَجْعَلَ عَلَى رِجْلَيْهِ شَيْئًا مِنَ الْإِذْخِرِ وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِيهَا .

٦٤٤٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ زَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَطْلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَأَطْلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ تَابَعَهُ أَيُّوبُ وَعَوْفٌ وَقَالَ صَخْرٌ وَحَمَّادُ بْنُ نَجِيحٍ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ .

٦٤٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمْ يَأْكُلِ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى خِوَانٍ حَتَّى مَاتَ وَمَا أَكَلَ خُبْزًا مُرَقَّقًا حَتَّى مَاتَ .

6451. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Ebu-Usama, ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a na mojoj polici nije bilo ništa što bi pojelo živo biće, osim nešto ječma. Ja sam ga jela jedno (duže) vrijeme, i kad sam ga izmjerila, potrošio se.”¹

O TOME KAKAV JE BIO
ŽIVOT VJEROVJESNIKOV,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
I NJEGOVIH ASHABA TE O NJHOVU
USTEZANJU OD DUNJALUKA

6452. PRIČAO MI JE Ebu-Nu'ajm pola ovoga hadisa, njemu Umer b. Zerr, a ovom Mudžahid da je Ebu-Hurejra govorio:

“Tako mi Allaha, osim kojeg nema drugog Boga, ja sam od gladi pritiskao zemlju svojim stomakom i pritezao kamen na svome stomaku. Jednog dana sjeo sam na put kojim su prolazili (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi). Naišao je Ebu-Bekr, te sam ga pitao za jedan ajet iz Allahove Knjige, a, tako mi Allaha, pitao sam ga samo ne bi li me nahranio. Ali, on je prošao i nije me nahranio. Zatim je pored mene prošao Omer, i ja sam ga pitao o jednom ajetu iz Allahove Knjige, a, tako mi Allaha, pitao sam ga samo ne bi li me nahranio. Ali, nije to uradio. Zatim je pored mene naišao Ebu-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, nasmiješio se kada me je vidio, znajući šta je s mojom dušom (i srcem) i šta je na mom licu, i rekao: ‘Ebu-Hirre!’

‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, rekoh. ‘Slijedi me!’, reče on i krenu, a ja sam ga slijedio. Potom je

٦٤٥١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَقَدْ تَوَفَّى النَّبِيُّ ﷺ وَمَا فِي رَفِيٍّ مِنْ شَيْءٍ يَأْكُلُهُ ذُو كَبِدٍ إِلَّا شَطْرُ شَعِيرٍ فِي رَفِيٍّ لِي فَأَكَلْتُ مِنْهُ حَتَّى طَالَ عَلَيَّ فَكَلَّتْهُ فَفَنِي.

بَابُ كَيْفَ كَانَ عَيْشُ النَّبِيِّ ﷺ
وَأَصْحَابِهِ وَتَخْلِيهِمْ مِنَ الدُّنْيَا

٦٤٥٢. حَدَّثَنِي أَبُو نَعِيمٍ بِنَحْوِ مَنْ نَصَفَ هَذَا الْحَدِيثِ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ كَانَ يَقُولُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِنْ كُنْتُ لَا عَتَمِدُ بِكَبِدِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْجُوعِ وَإِنْ كُنْتُ لَا شِدُّ الْحَجَرَ عَلَى بَطْنِي مِنَ الْجُوعِ وَلَقَدْ قَعَدْتُ يَوْمًا عَلَى طَرِيقِهِمُ الَّذِي يُخْرُجُونَ مِنْهُ فَمَرَّ أَبُو بَكْرٍ فَسَأَلْتُهُ عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلَّا لِشُبْعِنِي فَمَرَّ وَلَمْ يَفْعَلْ ثُمَّ مَرَّ بِي عُمَرُ فَسَأَلْتُهُ عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلَّا لِشُبْعِنِي فَمَرَّ فَلَمْ يَفْعَلْ ثُمَّ مَرَّ بِي أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ فَتَبَسَّمَ حِينَ رَأَانِي وَعَرَفَ مَا فِي نَفْسِي وَمَا فِي وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْحَقُّ وَمَضَى فَتَبِعْتُهُ فَدَخَلَ فَاسْتَأْذَنَ فَأَذِنَ

¹ Ibn-Bettal kaže: “Za hranu koja se izmjeri zna se kada će nestati jer je mjerenjem ustanovljeno koliko je ima. Hrana koja nije izmjerena blagoslovljena je jer nije poznata njena mjera (količina).”
Treba reći da je mjerenje hrane prilikom prodaje nužno iz poznatih razloga, dok mjerenje prilikom jedenja (trošenja) ponekad može prouzrokovati tvrdi gluk, te je stoga i pokušeno.

ušao (u kuću). Zatražio sam dopuštenje za ulazak, pa mi on dopusti da uđem. Ušao je, našao mlijeka u zdjeli i upitao: ‘Odakle je ovo mlijeko?’

‘Poklonio ti ga je taj i taj (ili ta i ta)’, odgovorili su mu, a on reče: ‘Ebu-Hirre!’

‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, odgovorih. ‘Idi do ljudi sa *Suffe* (ljudi koji su boravili pod nastrešnicom uz džamiju)’, reče on, ‘i pozovi ih da dođu k meni!’

Ljudi sa *Suffe* bili su gosti islama i nisu imali ni porodice ni imetka niti bilo koga kod koga bi našli utočište. Kada bi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla sadaka, on bi to poslao njima, sebi ne bi ništa od toga uzeo; kada bi mu nešto bilo darovano, malo bi poslao njima, a malo uzeo sebi i podijelio to s njima.

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijed zabrinula me je, pa sam u sebi rekao: ‘Šta ovo malo mlijeka znači ljudima sa *Suffe*? Ja sam bio preči da se napijem ovoga mlijeka, kojim bih se okrijepio. Kada dođu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zapovjedit će mi, i ja ću im dodavati (to mlijeko), a do mene, možda, ništa od njega neće dospjeti. Pa ipak, Allahu i Njegovu Poslaniku mora se pokoravati!’ Otišao sam kod njih, pozvao ih, te su oni došli i zatražili dopuštenje za ulazak. On im je dopustio, pa su sjeli na svoja mjesta u kući. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ebu-Hirre!’

‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, odgovorih, a on reče: ‘Uzmi i dodaj im!’ Uzeo sam zdjelu i dodao (jednom) čovjeku, pa je pio dok se nije napio. Potom mi je vratio zdjelu, a ja sam je dodao drugom čovjeku, i on je pio dok se nije napio, a zatim mi vratio zdjelu. Potom je pio drugi čovjek dok se nije napio, a onda mi je zdjela vraćana sve dok nisam došao do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem – a svi ljudi već su se bili napili mlijeka. On je uzeo zdjelu, stavio je na svoju ruku, pogledao u mene, nasmiješio se i rekao: ‘Ebu-Hirre!’

لِي فَدَخَلَ فَوَجَدَ لَبَنًا فِي قَدَحٍ فَقَالَ مِنْ أَيْنَ هَذَا
اللَّبَنُ قَالُوا أَهْدَاهُ لَكَ فُلَانٌ أَوْ فُلَانَةٌ قَالَ أَبَا هِرٍّ
قُلْتُ لَبَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْحَقُّ إِلَى أَهْلِ الصُّفَّةِ
فَادْعُهُمْ لِي قَالَ وَأَهْلُ الصُّفَّةِ أَضْيَافُ الْإِسْلَامِ لَا
يَأْتُونَ إِلَى أَهْلِ وَلَا مَالٍ وَلَا عَلَى أَحَدٍ إِذَا أَتَتْهُ
صَدَقَةٌ بَعَثَ بِهَا إِلَيْهِمْ وَلَمْ يَتَنَاوَلْ مِنْهَا شَيْئًا وَإِذَا
أَتَتْهُ هَدِيَّةٌ أَرْسَلَ إِلَيْهِمْ وَأَصَابَ مِنْهَا وَأَشْرَكَهُمْ
فِيهَا فَسَأَنِي ذَلِكَ فَقُلْتُ وَمَا هَذَا اللَّبَنُ فِي أَهْلِ
الصُّفَّةِ كُنْتُ أَحَقُّ أَنَا أَنْ أُصِيبَ مِنْ هَذَا اللَّبَنِ
شَرْبَةً أَتَقْوَى بِهَا فَإِذَا جَاءَ أَمْرِي فَكُنْتُ أَنَا
أُعْطِيهِمْ وَمَا عَسَى أَنْ يَبْلُغَنِي مِنْ هَذَا اللَّبَنِ وَلَمْ
يَكُنْ مِنْ طَاعَةِ اللَّهِ وَطَاعَةِ رَسُولِهِ ﷺ بَدُّ فَاتَيْنَهُمْ
فَدَعَوْهُمْ فَأَقْبَلُوا فَاسْتَأْذَنُوا فَأَذِنَ لَهُمْ وَأَخَذُوا
مَجَالِسَهُمْ مِنَ الْبَيْتِ قَالَ يَا أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَيْكَ يَا
رَسُولَ اللَّهِ قَالَ خُذْ فَأَعْطِهِمْ قَالَ فَأَخَذْتُ الْقَدَحَ
فَجَعَلْتُ أُعْطِيهِ الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرَوِي ثُمَّ
يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ فَأَعْطِيهِ الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتَّى
يَرَوِي ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرَوِي
ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ
وَقَدْ رَوَى الْقَوْمُ كُلُّهُمْ فَأَخَذَ الْقَدَحَ فَوَضَعَهُ
عَلَى يَدِهِ فَنَظَرَ إِلَيَّ فَتَبَسَّمَ فَقَالَ أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَيْكَ
يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بَقِيْتُ أَنَا وَأَنْتَ قُلْتُ صَدَقْتَ
يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ اقْعُدْ فَأَشْرَبْ فَقَعَدْتُ فَشَرِبْتُ
فَقَالَ اشْرَبْ فَشَرِبْتُ فَمَا زَالَ يَقُولُ اشْرَبْ حَتَّى
قُلْتُ لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَجِدُ لَهُ مَسْلَكًا

‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, reko, a on reče: ‘Ostali smo ja i ti!’

‘Istinu si rekao, Allahov Poslaniče!’, reko.

‘Sjedi i pij!’, reče on. Ja sam sjeo i napio se, ali on reče: ‘Pij!’, i ja sam pio. Stalno mi je govorio: ‘Pij!’, sve dok nisam rekao: ‘Ne, tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom, nema više mjesta za to u mom stomaku!’ Tada on reče: ‘Daj mi to!’ Dao sam mu zdjelu, a on je zahvalio Allahu, spomenuo Njegovo ime i popio ostatak mlijeka.”

6453. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Isma‘ila, a on od Kajsas, koji je čuo Sa‘da kako kazuje: “Ja sam prvi Arap koji je odapeo strijelu na Allahovu putu. Išli smo u borbu, a nismo imali hrane osim lišća huble i semura.¹ Naš je izmet zbog toga bio poput ovčijeg izmeta (brabonjaka). Zatim su me pripadnici plemena Benu-Esed počeli podučavati vjerskim propisima; u tom slučaju (ako me oni budu podučavali) propao sam i uzaludan je moj trud!”²

6454. PRIČAO MI JE Usman, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, porodica nije se zasitila hljeba od pšenice tri noći zaredom otkada je došao u Medinu pa sve do njegove smrti.”

6455. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim b. Abdur-Rahman, njemu Ishak Ezrek, prenoseći od Misara b. Kidama, on od Hilala, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, porodica nije u jednom danu jela dva jela, a da jedno od njih nisu bile datule.”

قَالَ فَأَرِنِي فَأَعْطَيْتُهُ الْقَدَحَ فَحَمِدَ اللَّهُ وَسَمَّى وَشَرِبَ الْفَضْلَةَ .

٦٤٥٣ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا يَقُولُ إِنِّي لَأَوَّلُ الْعَرَبِ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَرَأَيْتُنَا نَغْزُو وَمَا لَنَا طَعَامٌ إِلَّا وَرَقُ الْحَبْلَةِ وَهَذَا السَّمُرُ وَإِنْ أَحَدُنَا لَيَضَعُ كَمَا تَضَعُ الشَّاةُ مَا لَهُ خِلْطٌ ثُمَّ أَصْبَحْتُ بَنُو أَسَدٍ تُعَزِّرُنِي عَلَى الْإِسْلَامِ خِبْتُ إِذَا وَضَلَ سَعْيِي .

٦٤٥٤ . حَدَّثَنِي عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْذُ قَدِمَ الْمَدِينَةَ مِنْ طَعَامٍ بَرٍّ ثَلَاثَ لَيَالٍ تَبَاعًا حَتَّى قُبِضَ .

٦٤٥٥ . حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ هُوَ الْأَزْرَقِيُّ عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ عَنْ هِلَالِ الْوَزَّانِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا أَكَلَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ أَكْلَتَيْنِ فِي يَوْمٍ إِلَّا إِحْدَاهُمَا تَمَرٌ .

¹ Hubl i semur jesu vrste pustinjaškog drveća.

² Sa'd negira pripadnicima ovog plemena kompetentnost da ga podučavaju islamu, jer su se oni žalili Omeru, radijallahu anhu, da on ne zna dobro klanjati, pa je on izrekao ove riječi.

6456. PRIČAO MI JE Ahmed b. Redža, njemu Nadr, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Postelja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je od štavljene kože, napunjena palminim vlaknima.”

6457. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam b. Jahja, a ovom Katada, koji je rekao: “Dolazili smo kod Enesa b. Malika, a njegov je pekar stajao. Enes nam reče: ‘Jedite! Ja ne znam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio somun do svoje smrti, niti je vidio pečenu ovcu.’”

6458. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovom Hišam, a njemu njegov otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Cijeli bi mjesec prolazio, a mi ne bismo potpalili vatru; sva naša hrana bile su hurme i voda, osim kad nam neko dadne malo mesa.”

6459. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, a njemu Ibn-Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, on od Jezida b. Rumana, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla Urvi: “Sestriću! Mi smo viđali treći mlađak u dva mjeseca,¹ a u kući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi bila potpaljena vatra.” Urva je upitao: “Šta vas je održavalo u životu?”, a Aiša odgovori: “Hurme i voda, osim što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao neke komšije ensarije koje su imale deve² što su im date na korištenje, pa su mu iz svojih kuća slali mlijeko, a on bi nam dao da ga pijemo.”

٦٤٥٦. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ فِرَاشُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ أَدَمٍ وَحَشْوُهُ مِنْ لَيْفٍ .

٦٤٥٧. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ كُنَّا نَأْتِي أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ وَخَبَّازَهُ قَائِمٌ وَقَالَ كُلُوا فَمَا أَعْلَمُ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَغِيفًا مُرَقَّقًا حَتَّى لَحِقَ بِاللَّهِ وَلَا رَأَى شَاةً سَمِيطًا بَعَيْنَهُ قَطُّ .

٦٤٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَأْتِي عَلَيْنَا الشَّهْرُ مَا نُوْقِدُ فِيهِ نَارًا إِنَّمَا هُوَ التَّمْرُ وَالْمَاءُ إِلَّا أَنْ تُؤْتَى بِاللَّحْمِ .

٦٤٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَوْسِيُّ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لِعُرْوَةَ ابْنِ أُخْتِي إِنْ كُنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى الْهَلَالِ ثَلَاثَةَ أَهْلَةٍ فِي شَهْرَيْنِ وَمَا أُوقِدَتْ فِي آيَاتِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ نَارٌ فَقُلْتُ مَا كَانَ يُعِيشُكُمْ قَالَتِ الْأَسْوَدَانِ التَّمْرُ وَالْمَاءُ إِلَّا أَنَّهُ قَدْ كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ جِيرَانٌ مِنَ الْأَنْصَارِ كَانَ لَهُمْ مَنَائِحُ وَكَانُوا يَمْنَحُونَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مِنْ آيَاتِهِمْ فَيَسْقِينَاهُ .

1 Prošla bi dva mjeseca i nastupio treći.

2 Ili ovce.

6460. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od svoga oca, on od Umare, ovaj od Ebu-Zur'e, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allahu, opskrbi Muhammedovu porodicu nasušnim hljebom!'"³

UMJERENOST I USTRAJNOST U DJELIMA

6461. PRIČAO NAM JE Abdan, kojeg je obavijestio njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Eš'asa, ovaj od svoga oca, a on od Mesruka, koji kaže: "Upitao sam Aišu, radijallahu anha: 'Koji je posao bio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, najdraži?' 'Stalni', odgovorila je." On kaže: "Upitao sam: 'U koje je doba (noći) ustajao?' 'Ustajao je kada bi čuo horoza', odgovorila je."

6462. PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Malika, on od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, najdraži je posao bio onaj na kojem čovjek ustraje."

6463. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nikog od vas neće spasiti njegova djela!' 'Ni tebe, Allahov Poslaniče?!', upitaše ashabi. 'Ni mene', reče on, 'jedino ako me Allah obaspe milošću! Radite ispravno, iskreno i umjereno! Allahu ibadet činite ujutro, poslije podne i u jednom dijelu noći! Držite se umjerenog puta, stići ćete (do željenog cilja)!'"⁴

٦٤٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَضِيلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اللَّهُمَّ ارْزُقْ آلَ مُحَمَّدٍ قُوتًا .

بَابُ الْقَصْدِ وَالْمُذَامَةِ عَلَى الْعَمَلِ

٦٤٦١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَشْعَثَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ مَسْرُوقًا قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَيُّ الْعَمَلِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ الدَّائِمُ قَالَ قُلْتُ فَأَيُّ حِينَ كَانَ يَقُومُ قَالَتْ كَانَ يَقُومُ إِذَا سَمِعَ الصَّارِخَ .

٦٤٦٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ كَانَ أَحَبَّ الْعَمَلِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الَّذِي يَدُومُ عَلَيْهِ صَاحِبُهُ .

٦٤٦٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَيْبٍ عَنْ سَعِيدِ الْقُبَيْرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَنْ يُنْجِيَ أَحَدًا مِنْكُمْ عَمَلُهُ قَالُوا وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللَّهُ بِرَحْمَةٍ سَدَّدُوا وَقَارِبُوا وَاغْدُوا وَرَوْحُوا وَشَيْءٌ مِنَ الدُّلْجَةِ وَالْقَصْدِ الْقَصْدَ تَبَلَّغُوا .

3 Riječ *kut*, prevedena je kao "nasušni hljeb", a označava ono što je potrebno i dovoljno ljudskom organizmu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha, dželle šanuhu, da mu podari samo onoliko koliko je potrebno njemu i njegovoj porodici.

4 Tj. Dženneta.

6464. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, prenoseći od Musaa b. Ukbe, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Radite ispravno, iskreno i umjereno! Znajte da nikoga neće njegova djela uvesti u Džennet i da su Allahu najdraža ona djela koja su najtrajnija, pa makar bila i neznatna.”

6465. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ar'ara, njemu Šu'ba, prenoseći od Seida b. Ibrahima, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

“Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Koja su djela najdraža Allahu?’

‘Ona koja su najtrajnija, pa makar bila i neznatna’, odgovorio je, dodavši: ‘Radite one poslove koje ste u stanju raditi!’”

6466. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame, koji je rekao:

“Upitao sam majku vjernika Aišu, radijallahu anha: ‘O majko pravovjernih, kakva su bila djela Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem? Je li u nekim danima činio posebne ibadete (djela)?’

‘Ne’, odgovorila je, ‘njegova su djela bila stalna; a ko od vas može ono što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao?!’”

6467. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Zibrikan, ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, on od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Radite ispravno, iskreno i umjereno i radujte se, jer nikoga u Džennet neće uvesti njegova djela!” “Ni tebe, Allahov Poslaniče?!” upitali su. “Ni mene, jedino ako me Allah obaspe oprostom i milošću!”

٦٤٦٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ سَدُّوا وَقَارِبُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ لَنْ يُدْخَلَ أَحَدَكُمْ عَمَلُهُ الْجَنَّةَ وَأَنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ .

٦٤٦٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَرُورَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ قَالَ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ وَقَالَ اكْلَفُوا مِنَ الْأَعْمَالِ مَا تُطِيقُونَ .

٦٤٦٦. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةَ قُلْتُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ كَيْفَ كَانَ عَمَلُ النَّبِيِّ ﷺ هَلْ كَانَ يَخْصُ شَيْئًا مِنَ الْأَيَّامِ قَالَتْ لَا كَانَ عَمَلُهُ دِيمَةً وَأَيُّكُمْ يَسْتَطِيعُ مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَسْتَطِيعُ .

٦٤٦٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الزُّبَيْرِ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَدُّوا وَقَارِبُوا وَأَبْشُرُوا فَإِنَّهُ لَا يُدْخَلُ أَحَدًا الْجَنَّةَ عَمَلُهُ قَالُوا وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللَّهُ بِمَغْفِرَةٍ وَرَحْمَةٍ

Ali b. Abdullah kaže: “Mislim da ovaj hadis prenosi Ebu-Nadr od Ebu-Seleme, a on od Aiše, radijallahu anha.”

Affan kaže: “Pričao nam je Vuhejb, prenoseći od Musaa b. Ukbe, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Radite ispravno i iskreno i radujte se!’” Mudžahid kaže da riječi *sediden* i *sedaden* znače “iskreno”.¹

6468. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fuhejl, ovom njegov otac, prenoseći od Hilala b. Alija da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako je kazivao:

“Jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s nama namaz (predvodeći nas), a zatim se popeo na minber i pokazao rukom u pravcu kible u džamiji, rekavši: ‘Sada, u trenutku dok sam vas predvodio u namazu, pokazan mi je Džennet i Džehennem. Predočeni su mi ispred ovoga zida. Ja nisam vidio dobra i zla kao u ovome danu! Nisam vidio dobra i zla kao u ovome danu!’”²

قَالَ أَظُنُّهُ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ
وَقَالَ عَفَّانُ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ مُوسَى بْنِ عَقْبَةَ
قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ
سَدُّدُوا وَأَبْشُرُوا قَالَ مُجَاهِدٌ (قَوْلًا سَدِيدًا)
وَسَدَادًا صِدْقًا .

٦٤٦٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا
مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ
عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُهُ
يَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ صَلَّى لَنَا يَوْمًا الصَّلَاةَ ثُمَّ
رَقِيَ الْمِنْبَرَ فَأَشَارَ بِيَدِهِ قَبْلَ قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ قَدْ
أَرَيْتُ الْآنَ مِنْذُ صَلَّيْتُ لَكُمْ الصَّلَاةَ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ
مُتَمَثِّلَتَيْنِ فِي قُبُلِ هَذَا الْجِدَارِ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ
وَالشَّرِّ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ .

1 U suri El-Ahzab, 70. ajet, spomenuta je ova riječ. Ajet u prijevodu glasi: “O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu!”

2 Onome kome je predodčen Džennet i Džehennem to predodčavanje predstavlja poticaj da ustraje u dobrim djelima, a da se kloni grijeha. Iz ovog tumačenja vidljivo je da hadis odgovara naslovu ovog poglavlja.

NADA SA STRAHOM

Sufjan kaže: “U Kur'anu nema ajeta koji mi je teži od ovoga: ‘Vi niste nikakve vjere ako se ne budete pridržavali Tevrata i Indžila i onoga što vam objavljuje Gospodar vaš!’”¹

6469. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Amra b. Ebu-Amra, on od Seida b. Ebu-Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: ‘Na dan kada je Allah stvorio milost, stvorio ju je u stotinu dijelova. Kod Sebe je zadržao devedeset i devet dijelova, a među sva Svoja stvorenja poslao je jedan dio milosti. Da zna nevjernik svu milost koja je kod Allaha, ne bi gubio nadu u Džennet! A da vjernik zna sve kazne koje su kod Allaha, ne bi sebe smatrao sigurnim od Vatre!’”²

USTEZANJE OD ONOGA
ŠTO JE ALLAH ZABRANIO

Uzvišeni Allah kaže: “Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni!”³
Omer je rekao: “Našli smo da je naš najbolji život u strpljivosti.”

بَابُ الرَّجَاءِ مَعَ الْخَوْفِ

وَقَالَ سُفْيَانٌ مَا فِي الْقُرْآنِ آيَةٌ أَشَدُّ عَلَيَّ مِنْ (لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ) .

٦٤٦٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الرَّحْمَةَ يَوْمَ خَلَقَهَا مِائَةَ رَحْمَةٍ فَأَمْسَكَ عَنْدَهُ تِسْعًا وَتِسْعِينَ رَحْمَةً وَأَرْسَلَ فِي خَلْقِهِ كُلِّهِمْ رَحْمَةً وَاحِدَةً فَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ بِكُلِّ الَّذِي عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الرَّحْمَةِ لَمْ يَيْئَسْ مِنَ الْجَنَّةِ وَلَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ بِكُلِّ الَّذِي عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعَذَابِ لَمْ يَأْمَنْ مِنَ النَّارِ .

بَابُ الصَّبْرِ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ

وَقَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ (إِنَّمَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ) .
وَقَالَ عُمَرُ وَجَدْنَا خَيْرَ عَيْشِنَا بِالصَّبْرِ .

¹ El-Maida, 61.

² Da čovjek zna kolika je Allahova, dželle šanuhu, milost, ne bi nikad gubio nadu, a da zna kakva je Njegova srdžba (kazna), uvijek bi osjećao strah. Čovjek uvijek treba biti između straha i nade: ne treba pretjerivati u nadanju, tako da kaže da uz iman čovjeku ništa ne može naštetiti, niti treba pretjerivati u strahu, tako da kaže da će oni koji čine velike grijehе vječno ostati u Džehennemu.

³ Ez-Zumer, 10.

6470. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida, kojeg je Seid obavijestio da su neke ensarije tražile nešto od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nijedan od njih nije tražio, a da mu on nije dao, sve dok nije nestalo sve što je imao. Kada je nestalo sve ono što je podijelio svojim rukama, rekao im je: “Imetak koji bude kod mene, neću vam uskratiti (zadržavajući ga za druge). Doista će onoga koji se usteže tražiti od ljudi Allah učiniti čednim. Onoga koji nastoji biti strpljiv Allah će učiniti strpljivim, a onoga koji traži da bude neovisan o ljudima Allah će učiniti neovisnim. Neće vam biti dat bolji i obilniji dar od strpljivosti (sabura).”

6471. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Mis‘ar, ovom Zijad b. Ilaka, koji čuo Mugiru b. Šu‘bu kako kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je tako da su mu otjecale noge. To bi mu spomenuli, pa bi on odgovorio: ‘Zar da ne budem zahvalan (Allahov) rob?!’”

“ONOME KOJI SE U ALLAHA
UZDA ON MU JE DOSTA!”⁴

Rebi‘ b. Husejn kaže: “On mu je dosta u svemu što pritisne ljude.”

6472. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Revh b. Ubada, a ovom Šu‘ba, koji je čuo od Husajna b. Abdur-Rahmana, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“U Džennet će iz mog ummeta ući sedamdeset hiljada (ljudi) bez polaganja računa. Ti su ljudi oni koji ne traže da im se odučava⁵ niti su sujevjerni, i oni se na Gospodara svoga oslanjaju.”

٦٤٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَنَسًا مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ يَسْأَلْهُ أَحَدٌ مِنْهُمْ إِلَّا أَعْطَاهُ حَتَّى نَفِدَ مَا عِنْدَهُ فَقَالَ لَهُمْ حِينَ نَفِدَ كُلُّ شَيْءٍ أَنْفَقَ بِيَدِيهِ مَا يَكُنْ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ لَا أَدَّخِرُهُ عَنْكُمْ وَإِنَّهُ مَنْ يَسْتَعِفَّ يُعْفُ اللَّهُ وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصْبِرْهُ اللَّهُ وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ وَلَنْ تُعْطُوا عَطَاءَ خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ.

٦٤٧١. حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ عِلَاقَةَ قَالَ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي حَتَّى تَرِمَ أَوْ تَتَفَخَّ قَدَمَاهُ فَيَقَالُ لَهُ فَيَقُولُ أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا.

بَاب (وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ)

قَالَ الرَّبِيعُ بْنُ خُثَيْمٍ مِنْ كُلِّ مَا ضَاقَ عَلَى النَّاسِ.

٦٤٧٢. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ حُصَيْنَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ كُنْتُ قَاعِدًا عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ هُمُ الَّذِينَ لَا يَسْتَرْقُونَ وَلَا يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ.

⁴ Et-Talak, 3.

⁵ Tj. ne traže da ih neko liječi rukjom, oslanjajući se samo na Uzvišenog Allaha, ili ne traže da ih bilo ko liječi nerazumljivim dovama i izrekama.

POKUĐENOST BEZVRIJEDNOG GOVORA “REKLA-KAZALA”

6473. PRIČAO NAM JE Ali b. Muslim, njemu Hušejm, a ovom više ljudi, među njima Mugire, taj i taj i treći čovjek, prenoseći od Ša‘bija, a on od Verrada, pisara Mugire b. Šu‘be, da je Mu‘avija pisao Mugiri: “Napiši mi (i pošalji) hadis koji si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!” Mugira mu je napisao: “Doista sam čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je po završetku namaza tri puta rekao: ‘Nema Boga osim Allaha, Jedinog! On nema suparnika! Njemu pripada sva vlast i zahvala, i On sve može!’ Zabranjivao je bezvrijedne riječi ‘rekla-kazala’, učestalo postavljanje pitanja,¹ rasipanje imetka, sprečavanje davanja onoga što se dužno dati, traženje onoga što čovjeku ne pripada, neposlušnost prema majkama i zakopavanje živih djevojčica.” Hušejm kaže: “Obavijestio nas je Abdul-Melik b. Umejr, kojem je Verrad pričao ovaj hadis, prenoseći ga od Mugire, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

ČUVANJE JEZIKA

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori ono što je dobro ili neka šuti!” Uzvišeni Allah kaže: “On ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije.”²

6474. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Umer b. Ali, ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa‘da, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنْ قِيلٍ وَقَالَ

٦٤٧٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْهُمْ مُغِيرَةُ وَفُلَانٌ وَرَجُلٌ ثَالِثٌ أَيْضًا عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ وَرَادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَنَّ مُعَاوِيَةَ كَتَبَ إِلَى الْمُغِيرَةِ أَنْ أَكْتُبَ إِلَيَّ بِحَدِيثٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ الْمُغِيرَةُ إِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ عِنْدَ انْصِرَافِهِ مِنَ الصَّلَاةِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَ وَكَانَ يَنْهَى عَنْ قِيلٍ وَقَالَ وَكَثْرَةِ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةِ الْمَالِ وَمَنْعِ وَهَاتِ وَعُقُوقِ الْأُمَمَاتِ وَوَادِ الْبَنَاتِ وَعَنْ هُشَيْمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ وَرَادًا يُحَدِّثُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

بَابُ حِفْظِ اللِّسَانِ

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ وَقَوْلُهُ تَعَالَى (مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ)

٦٤٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ سَمِعَ أَبَا حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ

¹ Ibn-Hadžer smatra da se ovdje pod “kesretus-suali” misli na učestalo traženje imetka od ljudi.

² Kaf, 18.

“Ko mi da jamstvo za ono što je između njegovih vilica³ i ono što je između njegovih nogu⁴ – ja ću mu zajamčiti Džennet.”

6475. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori ono što je dobro ili neka šuti! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ne uznemirava svoga komšiju! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ugosti (počasti) svoga gosta!’”

6476. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, nemu Lejs, a ovom Seid Makburi, prenoseći od Ebu-Šurejka Huzaija da je rekao:

“Čule su moje uši, a moje srce shvatilo, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Pružanje gostoprimstva traje tri dana, a dužnost vam je dati gostu ono što mu pripada!’

‘Koliko je ono što mu pripada?’, upitali su.

‘Noć i dan. A ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori ono što je dobro ili neka šuti!’, odgovorio je.”

6477. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim, prenoseći od Jezida, on od Muhammeda b. Ibrahima, ovaj od Isaa b. Talhe Tejmija, a on od Ebu-Hurejre da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:

“Zaista čovjek (iz)govori riječi o čijem značenju ne razmišlja, a zbog kojih padne u Vatru dublje nego što je razdaljina između istoka.”⁵

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ .

٦٤٧٥. حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكَلِّمْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُوْذِ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ .

٦٤٧٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا لَيْثٌ حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيِّ قَالَ سَمِعَ أَذْنَايَ وَوَعَاةَ قَلْبِي النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الضِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ جَائِزَتُهُ قِيلَ مَا جَائِزَتُهُ قَالَ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكَلِّمْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ .

٦٤٧٧. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عِيسَى ابْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ التَّمِيمِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مَا يَتَّبِعُنَّ فِيهَا يَزُلُّ بِهَا فِي النَّارِ أَبْعَدَ مِمَّا بَيْنَ الْمَشْرِقِ .

3 Tj. jezik.

4 Tj. spolni organ.

5 U drugim predajama stoji: “... koliko je između istoka i zapada.” Moguće je da se ovdje misli na više istoka (sunca), jer istok (sunca) ljeti nije isto što i istok (sunca) zimi, i između njih je velika razdaljina. Moguće je također da je spomenuta samo jedna riječ, u ovom slučaju istok, a da se njen opozit, tj. zapad, podrazumijeva.

6478. PRIČAO MI JE Abdullah b. Munir, njemu Ebu-Nadr, ovom Abdur-Rahman b. Abdullah Ibn-Dinar, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: “Doista rob (čovjek) (iz)govori riječi kojima je Allah zadovoljan i ne razmišljajući o njima, a zbog kojih mu Allah podiže stupnjeve (u Džennetu), i, doista, rob (čovjek) (iz)govori riječi koje srde Allaha, ne razmišljajući o njima, a zbog kojih će pasti u Džehennem.”

PLAKANJE IZ BOJAZNI OD ALLAHA¹

6479. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Hubejba b. Abdur-Rahmana, on od Hafsa b. Asima, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Sedmericu će Allah natkriti hladom (Svoga Arša): ... čovjeka koji se sjeti Allaha, pa mu se iz očiju proliju suze.”

STRAH OD ALLAHA

6480. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ribija, ovaj od Huzejfe, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Jedan čovjek od onih koji su bili prije vas² posumnjao je u ispravnost svojih djela,³ te je rekao svojoj porodici: ‘Kada umrem, (spalite me i) moje posmrtno ostatke, u toplom danu, raspršite u moru!’, i oni su to uradili. Allah ga je sastavio, a zatim rekao: ‘Šta te je navelo na ono što si učinio?’ ‘Neveo me je samo strah od Tebe!’, rekao je on, pa mu je Allah oprostio.”

٦٤٧٨. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللَّهِ لَا يُلْقِي لَهَا بَالًا يَرْفَعُهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَاتٍ وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ لَا يُلْقِي لَهَا بَالًا يَهْوِي بِهَا فِي جَهَنَّمَ .

بَابُ الْبُكَاءِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ

٦٤٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يُحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي حُبَيْبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ رَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ فَقَاضَتْ عَيْنَاهُ .

بَابُ الْخَوْفِ مِنَ اللَّهِ

٦٤٨٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رَبِيعٍ عَنْ خُذَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَانَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ يُسِيءُ الظَّنَّ بِعَمَلِهِ فَقَالَ لِأَهْلِهِ إِذَا أَنَا مِتُّ فَخُذُونِي فَذَرُونِي فِي الْبَحْرِ فِي يَوْمٍ صَائِفٍ فَفَعَلُوا بِهِ فَجَمَعَهُ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ مَا حَمَلَكَ عَلَى الَّذِي صَنَعْتَ قَالَ مَا حَمَلَنِي إِلَّا خَافَتَكَ فَغَفَرَ لَهُ .

¹ Bojazan od Allaha, dželle šanuhu, jedan je od najviših stupnjeva imana (vjerovanja) i ono što je neodvojivo od imana.

² Tj. Izraelci.

³ Ta su djela u osnovi bila grijeh, jer je taj čovjek bio pljačkaš grobova.

6481. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Mu'temir, ovom Katada, prenoseći od Ukbe b. Abdul-Gafira, a on od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo čovjeka iz prošlih generacija (ili je rekao: "... iz generacija koje su bile prije vas...") kojem je Allah dao imetak i djecu. Kada mu se približila smrt, rekao je svojim sinovima: "Kakav sam vam otac bio?"

"Bio si dobar otac", odgovoriše, a on im reče: "Ali on nije pohranio nikakvo dobro djelo kod Allaha." (Katada je protumačio riječ *jebteir*, koja je ovdje upotrijebljena, riječju *jeddehir*, što znači "pohraniti".)

"Kada dođe kod Allaha, kaznit će ga, pa zato gledajte da me spalite kada umrem, a kad postanem ugalj, isitnite me u prah, i, kada bude olujni vjetar, bacite moj pepeo u vjetar!"

"On je od svoje djece dobio čvrsto obećanje da će to uraditi, a, tako mi moga Gospodara, tako su i uradili! Onda je Allah rekao: 'Budi!', kad ono – čovjek stoji!"

'O moj robe', rekao je potom (Allah), 'šta te je navelo na ono što si uradio?', a on je odgovorio: 'Strah od Tebe!' A ono što ga je zadesilo bila je milost Allahova."

Sulejman (Tejmi) kaže: "Ja sam ovo pričao Ebu-Usmanu, pa mi je rekao: 'Čuo sam to od Selmana, samo je on dodao: 'Bacite moj pepeo u more!', ili kako je već pričao Ebu-Seid.'"

Mu'az ovaj hadis prenosi od Šu'be, on od Katade, ovaj od Ukbe, on od Ebu-Seida, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٤٨١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ
أَبِي حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَبْدِ الْغَافِرِ عَنْ
أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ
ذَكَرَ رَجُلًا فِيمَنْ كَانَ سَلَفَ أَوْ قَبْلَكُمْ آتَاهُ اللَّهُ
مَالًا وَوَلَدًا يَغْنِي أَعْطَاهُ قَالَ فَلَمَّا حُضِرَ قَالَ لِبَنِيهِ
أَيُّ أَبٍ كُنْتُ لَكُمْ قَالُوا خَيْرَ أَبٍ قَالَ فَإِنَّهُ لَمْ يَبْتَرِ
عِنْدَ اللَّهِ خَيْرًا فَسَرَّهَا قَتَادَةُ لَمْ يَدَّخِرْ وَإِنْ يَقْدَمَ عَلَى
اللَّهِ يُعَذِّبُهُ فَأَنْظَرُوا فَإِذَا مِتُّ فَأَخْرِقُونِي حَتَّى إِذَا
صِرْتُ فَحْمًا فَاسْحَقُونِي أَوْ قَالَ فَاسْهَكُونِي ثُمَّ إِذَا
كَانَ رِيحٌ عَاصِفٌ فَأَذْرُونِي فِيهَا فَأَخَذَ مَوَائِيقَهُمْ
عَلَى ذَلِكَ وَرَبِّي فَفَعَلُوا فَقَالَ اللَّهُ كُنْ فَإِذَا رَجُلٌ
قَائِمٌ ثُمَّ قَالَ أَيُّ عَبْدِي مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا فَعَلْتَ
قَالَ مَخَافَتِكَ أَوْ فَرَقٌ مِنْكَ فَمَا تَلَاَفَاهُ أَنْ رَحِمَهُ اللَّهُ
فَحَدَّثْتُ أَبَا عُثْمَانَ فَقَالَ سَمِعْتُ سَلْمَانَ غَيْرَ أَنَّهُ
زَادَ فَأَذْرُونِي فِي الْبَحْرِ أَوْ كَمَا حَدَّثَ وَقَالَ مُعَاذُ
حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ سَمِعْتُ
أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

SUSTEZANJE OD GRIJEHA

6482. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebu-Burde, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa da je kazivao:

“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Moj je primjer i primjer onoga s čime me je Allah poslao poput (primjera) čovjeka koji je došao svome narodu i rekao: ‘Vidio sam vojsku svojim očima, a ja sam vam kao nag opominjač.¹ Zato, spasite se! Spasite se!’ Jedna ga je skupina ljudi poslušala i izišla polahko, krišom, po noći, te se spasila. Druga skupina nije mu povjerovala, i vojska ih je ujutro napala i uništila.’”

6483. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ba, ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: “Moj je primjer i primjer ljudi poput čovjeka koji je naložio vatru, i kad je ona osvijetlila njegovu okolicu, leptirići i oni insekti koji padaju u vatru počeli su hrliti u nju. Čovjek ih je pokušavao spiječiti, ali su ga nadvladali i padali u vatru. Slično tome, i ja vas držim za pojaseve da ne padnete u vatru, ali oni (tj. vi) upadate u nju.”

6484. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Zekerijja, prenoseći od Amira, a on od Abdullaha b. Amra da je kazivao:

“Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Musliman je onaj od čijeg su jezika i ruku sigurni drugi muslimani, a muhadžir je onaj koji ostavi ono što je Allah zabranio.’”

بَابُ الْإِنْتِهَاءِ عَنِ الْمَعَاصِي

٦٤٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَثَلِي وَمَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمًا فَقَالَ رَأَيْتُ الْجَيْشَ بِعَيْنِي وَإِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْعُرْيَانُ فَالْتَجَا النَّجَاءَ فَأَطَاعَتْهُ طَائِفَةٌ فَأَذْجَلُوا عَلَى مَهْلِهِمْ فَجَعَلُوا وَكَذَّبَتْهُ طَائِفَةٌ فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ فَاجْتَاَحَهُمْ .

٦٤٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ النَّاسِ كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ جَعَلَ الْفَرَاشُ وَهَذِهِ الدَّوَابُّ الَّتِي تَقَعُ فِي النَّارِ يَقَعْنَ فِيهَا فَجَعَلَ يَنْزِعُهُنَّ وَيَغْلِبْنَهُ فَيَقْتَحِمْنَ فِيهَا فَأَنَا أَخَذُ بِحُجَزِكُمْ مِنَ النَّارِ وَهُمْ يَقْتَحِمُونَ فِيهَا .

٦٤٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَاءُ عَنْ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ .

¹ Postoji više verzija i mišljenja o ovom “nagom opominjaču” te da li se uopće riječju *en-nezirul-urjan* misli na to ili to pak znači “čovjek koji jasno i razgovijetno govori”. Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju* smatra da se radi o prvom i navodi jedan drugi hadis u kojem se spominje da je neki narod koji se plašio opasnog neprijatelja poslao izviđača, te je ovaj skinuo odjeću i mahao njome (kako bi ih upozorio na neprijatelja).

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
“DA ZNATE ONO ŠTO JA ZNAM, MALO
BISTE SE SMIJALI, A MNOGO PLAKALI!”

6485. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je govorio:
“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Da znate ono što ja znam,² malo biste se smijali, a mnogo plakali!’”

6486. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu‘ba, prenoseći od Musaa b. Enesa, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo plakali!”

VATRA (DŽEHENNEM)
JE OPKRIVENA STRASTIMA³

6487. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Vatra je opkrivena strastima, a Džennet neugodnostima.”

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ
لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا

٦٤٨٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا.

٦٤٨٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا.

بَابُ حُجَبَتِ النَّارِ بِالشَّهَوَاتِ

٦٤٨٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ حُجَبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ وَحُجَبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ.

2 Tj. o strahotama Sudnjeg dana, o strahotama u berzehu i sl.

3 Hadis govori o pokudenosti odavanju strastima, ako postoji u dušama naklonost prema njima. S druge strane, hadis potiče na pokornost i dobra djela, iako je to dušama teško. Džehennem je opkriven strastima, a Džennet neugodnostima i djelima koja ljudskim dušama teško padaju. Kada čovjek raskine zastor kojim je opkružen Džehennem tako što se povodi za svojim strastima i čini harama, to bude uzrok padanja u Vatru. Isto je i u slučaju Dženneta; do njega se ne stiže drukčije osim savladavanjem teškoća i prepreka.

“DŽENNET JE SVAKOM
OD VAS BLIŽI OD KAIŠA NJEGOVE
SANDALE, A I VATRA ISTO TAKO!”

6488. PRIČAO MI JE Musa b. Mes‘ud, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura i A‘meša, oni od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: “Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Džennet je svakom od vas bliži od kaiša njegove sandale, a i Vatra isto tako!’”¹

6489. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, ovom Šu‘ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Najistinitiji stih koji je pjesnik naveo jest: ‘Odista, sve osim Allaha prolazno je!’”

NEKA (ČOVJEK) GLEDA
U ONOGA KOJI JE ISPOD NJEGA, A NEKA
NE GLEDA U ONOGA KOJI JE IZNAD NJEGA

6490. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Kada neko od vas vidi onoga koji je odlikovan nad njim u imetku i izgledu, neka pogleda i onoga koji je ispod njega (u tome).”²

بَابُ الْجَنَّةِ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ
مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ

٦٤٨٨. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَيَّ أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ.

٦٤٨٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عُذْرَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَصْدَقُ بَيْتٍ قَالَهُ الشَّاعِرُ أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلَا اللَّهَ بَاطِلٌ.

بَابُ لِيَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ
وَلَا يَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَهُ

٦٤٩٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى مَنْ فَضَّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ وَالْخَلْقِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ.

1 U hadisu se nalazi jasan dokaz da dobra djela i pokornost Allahu, dželle šanuhu, vode u Džennet, a grijesi i nepokornost u Džehennem.

2 Ako o tome čovjek razmisli, vidjet će da Allahove, dželle šanuhu, blagodati koje on ima ne posjeduju mnogi ljudi, te stoga treba biti zahvalan Allahu, dželle šanuhu, na tome.

O ONOME KOJI HTJEDNE URADITI DOBRO ILI ZLO

6491. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovom Dža'd Ebu-Usman, njemu Ebu-Redža Utaridi, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumā, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji, prenoseći od svoga Uzvišenog Gospodara, kaže:³

“Zaista je Allah odredio dobra i zla djela, a zatim je to objasnio. Ko htjedne uraditi dobro djelo, ali ga ne uradi – Allah će mu to kod Sebe upisati kao (sasvim) dobro djelo; a ako htjedne uraditi neko dobro djelo, pa ga i uradi – Allah će to djelo kod Sebe upisati kao deset, do sedam stotina, dobrih djela, pa i mnogo puta više. Ko htjedne uraditi neko loše djelo, ali ga ne uradi – Allah će mu ga kod Sebe upisati kao (sasvim) dobro djelo; a ako ga htjedne uraditi, pa ga i uradi – Allah će ga kod Sebe upisati kao jedno loše djelo.”

SITNI GRIJESI KOJIH SE TREBA ČUVATI

6492. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Mehdi, prenoseći od Gajlana, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: “Vi radite djela koja su u vašim očima tanja od dlake, a mi smo ih, zaista, za života Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, ubrajali u velike grijehе!”

Ebu-Abdullah kaže: “Pod velikim grijesima,⁴ on podrazumijeva pogubne (upropaštavajuće) grijehе.”⁵

بَابُ مَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ أَوْ بِسَيِّئَةٍ

٦٤٩١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا جَعْدُ بْنُ دِينَارٍ أَبُو عُثْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيُّ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرُوي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيَّنَ ذَلِكَ فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِ مِائَةٍ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً.

بَابُ مَا يُنْقَى مِنْ مُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ

٦٤٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ عَنْ غِيْلَانَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّكُمْ لَتَعْمَلُونَ أَعْمَالًا هِيَ أَدَقُّ فِي أَعْيُنِكُمْ مِنَ الشَّعْرِ إِنْ كُنَّا لَنَعُدُّهَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الْمُوبِقَاتِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ يَغْنِي بِذَلِكَ الْمُهْلِكَاتِ.

3 Ibn-Hadžer kaže da je ovo jedan od “Božijih hadisa” (el-ehadisul-ilahijje). “Moguće je”, kaže on, “da je ovo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo bez posrednika, izravno od svoga Gospodara, a moguće je i da je ovo čuo posredstvom meleka, što je vjerovatnije.”

4 El-mubikat.

5 El-muhlikat.

DJELA OVISE O SVOJIM ZAVRŠECIMA, I ČEGA SE OD TOGA TREBA BOJATI

6493. PRIČAO NAM JE Ali b. Ajjaš, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da Sa'dija da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao je u čovjeka koji se borio protiv mušrika – a bio je jedan od muslimana koji je najmanje ovisio o njima – te je rekao: ‘Ko želi vidjeti čovjeka stanovnika Vatre neka gleda u ovoga!’ Neki ga je čovjek slijedio i neprestano se borio dok nije ranjen. Htio je brzu smrt, te je stavio vršak svoje sablje na svoja prsa i naslonio se na njega, tako da mu je izišao između plećki. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Zaista rob (čovjek) radi, kako to ljudi vide, djela stanovnika Dženneta, a on je jedan od stanovnika Vatre; i (zaista čovjek) radi, kako to ljudi vide, djela stanovnika Vatre, a on je jedan od stanovnika Dženneta! Doista djela ovise o svojim završecima!’”¹

بَابُ الْأَعْمَالِ بِالْخَوَاتِيمِ وَمَا يُخَافُ مِنْهَا

٦٤٩٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ الْأَهَانِيُّ الْحِمْصِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ نَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى رَجُلٍ يُقَاتِلُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَ مِنْ أَكْثَرِ الْمُسْلِمِينَ غَنَاءَ عَنْهُمْ فَقَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا فَتَبِعَهُ رَجُلٌ فَلَمْ يَزَلْ عَلَى ذَلِكَ حَتَّى جُرِحَ فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَقَالَ بِذَبَابَةِ سَيْفِهِ فَوَضَعَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ فَتَحَامَلَ عَلَيْهِ حَتَّى خَرَجَ مِنْ بَيْنِ كَتِفَيْهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَعْمَلُ فِيهَا يَرَى النَّاسُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّهُ لَمِنْ أَهْلِ النَّارِ وَيَعْمَلُ فِيهَا يَرَى النَّاسُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِخَوَاتِيمِهَا.

¹ Velika je mudrost u tome što čovjeku nije poznat završetak njegovih djela, jer kada bi čovjek znao da će biti spašen, uzoholio bi se i ulijenio, a kad bi znao da će propasti, još više bi činio grijeh. Zato je to čovjeku i skriveno, kako bi stalno bio između straha i nade.

O TOME DA JE
U ODVAJANJU OD LOŠEG DRUŠTVA
I POVLAČENJU U SAMOĆU RAHATLUK²

6494. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida, a ovaj od Ebu-Seida da je rečeno: “Allahov Poslaniče...”; a PRIČAO JE i Muhammed b. Jusuf da mu je kazivao Evza‘i, a njemu Zuhri, prenoseći od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): “Neki je beduin došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: ‘Allahov Poslaniče, koji su ljudi najbolji?’³ ‘Čovjek koji se lično bori na Allahovu putu (ulažući) svoj život i svoj imetak, te čovjek koji u nekoj špilji obožava svoga Gospodara⁴ i čuva svijet od svoga zla.’”⁵ Isto ovo prenose Zubejdi, Sulejman b. Kesir i Nu‘man od Zuhrija. Ma‘mer prenosi od Zuhrija, on od Ataa, ili Ubejdullaha⁶, ovaj od Ebu-Seida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Junus, Ibn-Musafir i Jahja b. Seid prenose od Ibn-Šihaba, on od Ataa, ovaj od nekih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, a oni od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

بَابُ الْعَزَلَةِ رَاحَةً مِنْ خُلَاطِ السُّوءِ

٦٤٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ حَدَّثَهُ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ قَالَ رَجُلٌ جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ وَرَجُلٌ فِي شُعْبٍ مِنَ الشُّعَابِ يَعْبُدُ رَبَّهُ وَيَدْعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ تَابِعَهُ الزُّبَيْدِيُّ وَسُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ وَالنُّعْمَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءٍ أَوْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ يُوسُفُ وَابْنُ مُسَافِرٍ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

- 2 U ovom se poglavlju ukazuje na potrebu da musliman, ukoliko živi u lošoj sredini na koju ne može utjecati i mijenjati je nabolje, treba tražiti spas u osamljivanju i odlasku iz takve sredine, jer je lakše podnijeti i samoću nego neprestano dodvoravanje lošem društvu. Hattabi veli: “Kada bi se čovjek osamljivanjem sačuvao samo od ogovaranja i gledanja ružnih djela koja ne može spriječiti, to bi osamljivanje bilo veliko dobro.” Ebu-Derda veli: “Samoća je bolja od lošeg društva.” (*Fethul-bari*, 11/339)
- 3 Ukoliko pažljivo proučimo Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, odgovore na ovo i slična pitanja, možemo u tim odgovorima primijetiti stanovite razlike. To je zbog toga što se ti odgovori odnose na različite ljude, na različite okolnosti i različita vremena. Tako, naprimjer, ako bi neko upitao koje je djelo najbolje, Poslanik bi mu odgovorio koje je djelo u tom trenutku za njega, tog koji pita, najbolje i najvažnije.
- 4 Ovo se odnosi na prilike u kojima se čovjek nije sposoban boriti na Allahovu putu; svojim djelovanjem on ne može promijeniti stanje, te se stoga odvoji u samoću kako bi sačuvao svoju vjeru. Neki drže da se ovo odnosi na doba poslije Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.
- 5 Kušejri navodi u svojoj *Risali* da onaj koji se odluči povući u samoću i odvojiti se od svoje sredine treba biti siguran da to čini s namjerom da sačuva druge od svoga zla. Takvo je promišljanje pohvalno svojstvo koje proizlazi iz skromnosti. Ukoliko, pak, čovjek smatra da napušta svijet kako bi se sačuvao od njegova zla te da je on vredniji od svijeta koji ga okružuje, onda je to pokuđeno svojstvo koje proizlazi iz oholosti. (*Fethul-bari*, 11/340)
- 6 Ovdje Ma‘mer sumnja koji od njih dvojice prenosi - da li Ata ili Ubejdullah. Ovaj hadis prenosi i Muslim, i kod njega se spominje samo Ata, te tako ne postoji ova dvojba.

6495. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Madžišun, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'e, on od svog oca, a ovaj od Ebu-Seida da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:

“Ljudi će doživjeti vrijeme kad će najbolji imetak čovjeka muslimana (biti) sitna stoka koju će on tjerati po brdskim pašnjacima i pojilištima bježeći sa svojom vjerom od nereda.”¹

O NESTANKU POVJERENJA²

496. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh b. Sulejman, a ovom Hilal b. Ali, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kada nestane povjerenja, očekuj Kijametski dan.’

‘Kako će ga nestati, Allahov Poslaniče?’, upitao je neko.

‘Kada se poslovi³ povjere onima koji im nisu dorasli’, odgovorio je on.”⁴

٦٤٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الْمَاجِشُونُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ خَيْرٌ مَالِ الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ الْغَنَمُ يَتَّبِعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ .

بَابُ رَفْعِ الْأَمَانَةِ

٦٤٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا ضَيَّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ قَالَ كَيْفَ إِضَاعَتُهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِذَا أُسْنِدَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ .

- 1 Ovo vrijeme nastupa za vjernika tek onda kad nema mogućnosti za borbu na Allahovu putu i kad zbog zle sredine koju ne može izmijeniti njegov muslimanski identitet postane ugrožen. Ne treba zaboraviti da islam, prije osamljivanja, potiče na udruživanje, na džemat, i to je način na koji svaki pojedinac treba organizirati svoj život. Osamljivanje je propisano u iznimnim slučajevima, kada nema drugog izlaza. Treba također znati da musliman, ukoliko se i odvoji od društva, i dalje mora izvršavati svoje šerijatske obaveze prema njemu. Odvajanje može biti djelimično. Preporučuje se da se čovjek odvoji od suvišnog društva, kako bi što manje vremena posvećivao beskorisnim stvarima.
- 2 Ovoj je riječi po svome značenju suprotna riječ izdaja, prijevara. Povjerenje će iščeznuti pred Kijametski dan, kad nestane odanih i povjerljivih ljudi, a pojave se varalice.
- 3 Ovdje se prije svega misli na poslove vezane za vjeru, kao što je hilafet (vrhovno vodstvo), imaret (uprava), kadiluk (sudstvo), muftiluk (institucija koja daje pravna rješenja) itd.
- 4 Jedan beduin upitao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada će nastupiti Kijametski dan. On mu na to pitanje nije mogao precizno odgovoriti, jer znanje o tome posjeduje samo Allah, dželle šanuhu. Stoga mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao na jedan od njegovih predznaka, želeći u isto vrijeme upozoriti svoj ummet na opasnost do koje dolazi kad se važni poslovi povjere onima koji im nisu dorasli. Povjeravanje poslova takvim osobama vodi u opći nered, jer je ono usko vezano za mito, korupciju, protekciju i sl. Ne samo da takvi poslovi, budući da su u rukama nesposobnih ljudi, neće biti dobro obavljani nego će onima koji su sposobni i takvim poslovima dorasli na taj način biti učinjena velika nepravda.

6497. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Zejda b. Vehba, a ovaj od Huzejfe da je kazivao:

“Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao dva hadisa. Vidio sam već (da se) jedan (ostvario), a očekujem (da se i) drugi (ostvari).

Pričao nam je da je povjerenje spuštено u dubinu ljudskih srca. Zatim su oni učili iz Kur'ana, a onda iz sunneta.⁵ I pričao nam je (potom) o njegovu podizanju (tj. o nestanku povjerenja) i rekao:

‘Čovjek će odspavati jedan san, pa će povjerenje biti uzeto iz njegova srca, a trag će mu ostati kao jedna tačka. Zatim će odspavati još jedan san, pa će ono opet biti uzeto. Ostat će mu trag kao žulj, baš kao kad zakotrljaš žeravicu na svojoj nozi, pa se ona podmjehuri. Vidiš je nabuhlu, a u tome nema ništa. Svijet će trgovati i skoro niko neće držati do povjerenja. Pričat će se kako u tom i tom plemenu ima čovjek od povjerenja.⁶ Govorit će se (s divljenjem) o nekom čovjeku: ‘Kako je pametan, kako je lijep, kako je čvrst,⁷ a u njegovu srcu nema ni trunke imana⁸!’ Živio sam u vremenu kad mi je bilo svejedno s kim ću trgovati. Ako je musliman, islam će ga vratiti (pravdi i poštenju), a ako je kršćanin, vratit će ga onaj što mu je nadređen. Danas ne trgujem ni s kim osim s tim i tim.’”⁹

6498. PRIČAONAMJE Ebu-Jeman, anjemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Salima b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhumā, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: “Ljudi su kao deve: od stotinu njih teško nađeš jednu jahaću.”¹⁰

٦٤٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ حَدَّثَنَا حُذَيْفَةُ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَدِيثَيْنِ رَأَيْتُ أَحَدَهُمَا وَأَنَا أَنْتَظِرُ الْآخَرَ حَدَّثَنَا أَنَّ الْأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ وَحَدَّثَنَا عَنْ رَفْعِهَا قَالَ يَنَامُ الرَّجُلُ النَّوْمَةَ فَتَقْبِضُ الْأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ فَيُظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْوَكْتِ ثُمَّ يَنَامُ النَّوْمَةَ فَتَقْبِضُ فَيَبْقَى أَثَرُهَا مِثْلَ الْمَجْلِ كَجَمْرِ دَخَرَجْتُهُ عَلَى رِجْلِكَ فَتَنْفُطُ فَتَرَاهُ مُتَبَرِّأً وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ فَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَّبِعُونَ فَلَا يَكَادُ أَحَدٌ يُؤَدِّي الْأَمَانَةَ فَيُقَالُ إِنَّ فِي بَنِي فُلَانٍ رَجُلًا أَمِينًا وَيُقَالُ لِلرَّجُلِ مَا أَغْقَلَهُ وَمَا أَظْرَفَهُ وَمَا أَجْلَدَهُ وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ وَلَقَدْ أَتَى عَلِيٌّ زَمَانٌ وَمَا أَبَالِي أَيْكُمْ بَايَعْتُ لِمَنْ كَانَ مُسْلِمًا رَدَّهُ عَلَيَّ الْإِسْلَامُ وَإِنْ كَانَ نَصْرَانِيًّا رَدَّهُ عَلَيَّ سَاعِيهِ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَمَا كُنْتُ أَبَايَعُ إِلَّا فُلَانًا وَفُلَانًا.

٦٤٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّمَا النَّاسُ كَالْإِبِلِ الْمِائَةِ لَا تَكَادُ تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً.

5 Povjerenje i poštenje suštinska su, dakle, svojstva koja čovjek ima u svom srcu. To povjerenje i poštenje može se ojačati izučavanjem Kur'ana i sunneta, koji odgajaju čovjeka u duhu poštenja i povjerenja.

6 Dakle, povjerljivi će ljudi biti rijetkost, zbog čega će se o njima pripovijedati.

7 Svijet će se diviti vanjskom izgledu čovjeka, a neće se pitati kakvog je poštenja i časti.

8 Ovdje je upotrebljena riječ iman (vjerovanje) umjesto riječi emanet (povjerenje) zbog toga što nema vjerovanja bez povjerenja.

9 Dakle, samo u određene osobe ima povjerenje i s njima obavlja poslove kupoprodaje.

10 Tj. teško možeš naći jednu devu koja vrijedi i koja je dobra za jahanje. Ovim se hadisom želi kazati da ljudi

O ŽELJI ZA POKAZIVANJEM I STJECANJU LAŽNOG UGLEDA¹

6499. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, a ovaj od Seleme b. Kuhejla...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Nu'ajm, prenoseći od Sufjana, on od Seleme, a ovaj od Džunduba da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao... te da nije nikog čuo da kaže kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao nešto drugo. Približio mu se i čuo kako pripovijeda: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: 'Ko žudi postati znamenit – Allah će učiniti da se čuje za njega², a ko se pretvara – Allah će razotkriti njegovu dvoličnost.'"

O ONOME³ KOJI SE TRUDI I NASTOJI BITI POKORAN⁴ UZVIŠENOM ALLAHU

6500. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam, ovom Katada, a njemu Enes b. Malik, prenoseći od Mu'aza b. Džebela, radijallahu anhum, da je kazivao:

بَابُ الرِّيَاءِ وَالسُّمْعَةِ

٦٤٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ ح وَحَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَمْ أَسْمَعْ أَحَدًا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ غَيْرُهُ فَدَنَوْتُ مِنْهُ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ سَمِعَ سَمِعَ اللَّهَ بِهِ وَمَنْ يُرَائِي يُرَائِي اللَّهُ بِهِ .

بَابُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ

٦٥٠٠. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا رَدِيفُ النَّبِيِّ ﷺ

općenito imaju manjkavosti te da su rijetki oni koji su izuzetno sposobni. Ovaj hadis ima, međutim, i druga tumačenja. (*Fethul-bari*, 11/343)

- 1 Ovo se također ostvaruje dvoličnošću i pretvaranjem, kojima čovjek pribjegava kako bi se pročulo o njegovoj pobožnosti i poštenju.
- 2 Dakle, ko želi da se čuje za njegova djela kako bi postao poznat kod svijeta i kako bi ga svijet veličao - Allah će mu to dati, ali za to neće imati ahiretske nagrade. Neki pak razumijevaju da se ovim dijelom hadisa želi kazati kako će onome koji želi da se pročuju tuđe mahane Uzvišeni Allah otkriti njegove vlastite mahane pa će čuti ono što ne voli. Postoje, međutim, i druga tumačenja. (*Fethul-bari*, 11/344-345)
- 3 Tj. o vrijednosti onoga koji ulaže takav napor.
- 4 Tj. nastoji biti ustrajan u činjenju dobrih djela i borbi protiv strasti i prohtjeva koji su zabranjeni (haram) te ostalih djela koja nisu dopuštena, i trudi se da ne pretjeruje u uživanjima koja su dopuštena (halal). Uzvišeni Allah kaže: "A onaj koji se bude plašio stajanja pred Gospodarom svojim i odvratio dušu svoju od pohlepe..." (*En-Nazi'at*, 40). Neki učenjaci (*Fethul-bari*, 11/345-346) ubrajaju borbu protiv pohlepe duše u borbu protiv neprijatelja, jer čovjek ima tri neprijatelja. Prvi mu je neprijatelj šejtan, a drugi duša, jer ona poziva strastima i uživanjima koja vode u ono što je zabranjeno, a šejtan joj u tome pomaže tako što to uljepšava. Ko se suprotstavi pohlepama svoje duše i šejtanu, tjerajući dušu na slijeđenje Allahovih odredbi, on će biti u stanju boriti se protiv trećeg neprijatelja - ljudi koji se bore protiv Allahove vjere. U borbi protiv pohlepe duše najbolje može pomoći borba protiv šejtana i odbacivanje svih njegovih zavoda (vesvesa), koja su stalna, te stoga čovjek mora svakog trenutka biti na oprezu.

“Dok sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jahao (na istoj jahalici), tako da je između mene i njega bio samo zadnji dio sedla⁵, on mi reče: ‘Mu‘aze!’

‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, odgovorio sam. Jahao je potom neko vrijeme, a onda opet rekao: ‘Mu‘aze!’

‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, reko. Zatim je ponovo jahao neko vrijeme, a onda rekao: ‘Mu‘aze!’

‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, reko.

‘Znaš li’, upita on, ‘koja prava ima Allah prema Svojim robovima?’

‘Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju’, odgovorio sam.

‘Pravo je Allahovo prema Njegovim robovima da oni samo Njega obožavaju⁶ i da Mu ništa ravnim ne smatraju’, reče on. Potom je jahao neko vrijeme, a onda rekao: ‘Mu‘aze, sine Džebelov!’

‘Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!’, odgovorio sam.

‘Znaš li’, upita on, ‘koja prava imaju robovi kod Allaha kada to urade?’⁷

‘Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju’, odgovorio sam.

‘Pravo je robova kod Allaha da ih On ne kazni’⁸, reče on.”

لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ إِلَّا آخِرَةُ الرَّحْلِ فَقَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَقُّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ إِذَا فَعَلُوهُ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَهُمْ .

5 Ovim Mu‘az, radijallahu anhu, želi kazati kako je bio blizu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je mogao sve dobro čuti i zapamtiti.

6 Obožavati Uzvišenog Allaha znači činiti ono što je On naredio i kloniti se onoga što je On zabranio. Naročito se treba čuvati širka, jer je to najveći grijeh.

7 Tj. kad samo Njega (Allaha) obožavaju i samo Njemu ibadet upućuju.

8 Zato što im je Uzvišeni Allah to obećao, a On Svoje obećanje ne krši.

O SKROMNOSTI I PONIZNOSTI

6501. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Zuhejr, a ovom Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao devu...; a PRIČAO MI JE i Muhammed, njemu Fezari i Ebu-Halid Ahmer, prenoseći od Humejda Tavila, a on od Enesa (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao devu po imenu Adba. Bila je najbrža i nepobjediva. Jednom je došao neki beduin sa svojom (mladom) devom pa ju je ona (beduinova deva) pobijedila. Muslimanima je to teško palo te rekoše: 'Adba je pobijeđena.' Na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Doista, kad god se što na dunjaluku uzdigne, Allahovo je pravo da ga On spusti.'"¹

6502. PRIČAO MI JE Muhammed b. Usman, njemu Halid b. Mahled, ovom Sulejman b. Bilal, a njemu Šerik b. Abdullah b. Ebu-Nimr, prenoseći od Ataa, a on od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni je Allah, doista, rekao: 'Ko uznemirava kojeg od Mojih evlija² – Ja sam mu objavio rat.³ Najdraže čime Mi se Moj rob može približiti jest ono što sam mu propisao. Moj će Mi se rob ustrajno približavati nafilema pa ću ga zavoljeti, a kada ga zavolim, postat ću sluh njegov, kojim sluša, vid njegov, kojim gleda, ruka njegova, kojom radi, noga njegova, kojom hoda.⁴ Ako Me upita, dat

بَابُ التَّوَّاضُعِ

٦٥٠١. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ لِلنَّبِيِّ ﷺ نَاقَةٌ قَالَحَ وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ وَأَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنْ حُمَيْدِ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَتْ نَاقَةٌ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ تُسَمَّى الْعُضْبَاءَ وَكَانَتْ لَا تُسَبِّقُ فَجَاءَ أَغْرَابِيٌّ عَلَى قَعُودٍ لَهُ فَسَبَقَهَا فَاسْتَدَّ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ وَقَالُوا سَبَقَتِ الْعُضْبَاءُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَرْفَعَ شَيْئًا مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا وَضَعَهُ.

٦٥٠٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ كَرَامَةَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ حَدَّثَنِي شَرِيكَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ اللَّهَ قَالَ مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي

1 Uzvišeni Allah ne voli oholost. Na to nas je upozorio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao da u Džennet neće ući onaj koji bude imao koliko trun oholosti u sebi. Svi koji se ohole mogu očekivati poniženje još na ovom svijetu.

2 Evlija je čovjek koji je spoznao svoga Stvoritelja i ustrajan je u iskrenoj pokornosti Njemu.

3 Ovo je važno upozorenje, jer kome Allah objavi rat, njemu je neminovna propast na oba svijeta.

4 To znači da će čovjeku koji izvršava farzove, a zatim ustraje u nafilema Uzvišeni Allah dati snagu da savlada šejtana i da se kloni svega što je zabranjeno, tako da će sve ono što on bude radio slušajući, gledajući, hodajući, sve će to biti u skladu s Allahovim propisima.

ću mu, a ako od Mene zaštitu zatraži, doista ću mu je pružiti. Ni oko čega što radim nisam se više dvoumio⁵ kao oko duše vjernikove, koja ne voli smrt, a Ja joj ne volim nažao učiniti.”

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “POSŁAN SAM JA I KIJAMETSKI DAN KAO OVA DVA”

I riječima Uzvišenog:

“...a smak će svijeta u tren oka doći, ili još brže, jer je Allah, uistinu, Svemoćni.”⁶

6503. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Poslan sam ja i Kijametski dan ovako’, pokazujući svoja dva prsta i pružajući ih.”⁷

504. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, ovom Vehb b. Džerir, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade i Ebu-Tejjaha, a oni od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Poslan sam ja i Kijametski dan kao ova dva⁸.”

6505. PRIČAO MI JE Jahja b. Jusuf, a njemu Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Hasina, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Poslan sam ja i Kijametski dan kao ova dva’, znači dva prsta.”

Isto prenosi Israil od Ebu-Hasina.

بِهَا وَإِنْ سَأَلَنِي لَأَعْطِيَنَّهُ وَلَئِنْ اسْتَعَاذَنِي لَأَعِيذَنَّهُ
وَمَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدُّدِي عَنْ نَفْسِ
الْمُؤْمِنِ يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَنَا أَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ .

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ

(وَمَا أَمُرُّ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ
إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) .

٦٥٠٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا
أَبُو غَسَّانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ قَالَ قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ هَكَذَا وَيُشِيرُ
بِإصْبَعَيْهِ فَيَمُدُّ بِهِمَا .

٦٥٠٤. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ هُوَ الْجُعْفِيُّ
حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ
وَأَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بُعِثْتُ أَنَا
وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ .

٦٥٠٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَوْسُفَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ
عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ
النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ يَعْنِي
إِصْبَعَيْنِ تَابَعَهُ إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ .

⁵ Ovo ukazuje na to koliko Allah voli Svoga pokornog roba.

⁶ En-Nahl, 77.

⁷ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje na blizinu Kijametskog dana pružajući svoja dva prsta, kažiprst i srednji prst. Kako u dužini njihovoj nema velike razlike, tako nema ni velike vremenske razlike između njegova poslanstva i Kijametskog dana.

⁸ Tj. srednji prst i kažiprst.

O POJAVLJIVANJU SUNCA SA ZAPADA

6506. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Neće nastupiti Kijametski dan sve dok sunce ne iziđe sa zapada. A kad iziđe i ljudi ga vide, svi će povjerovati.¹ Tada čovjeku neće koristiti to što će uzvjerovati ukoliko nije vjerovao i ranije i vjerujući dobro zaradio.² Kijametski će dan nastupiti tako da oni koji budu svoju robu razastrli neće među sobom kupoprodaju dovršiti niti će robu smotati. Kijametski će dan nastupiti tako da će čovjek početi musti devu, ali njega (mlijeka) neće okusiti. Kijametski će dan nastupiti tako da se onaj koji bude pravio korito za vodu neće iz njega napiti. Kijametski će dan nastupiti tako da onaj koji bude ponio zalogaj u svoja usta neće ga pojesti.”³

O TOME DA ALLAH VOLI SUSRET
S ONIM KOJI VOLI SUSRET S ALLAHOM

6507. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu Hemmam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, a on od Ubade b. Samita (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Ko voli susret s Allahom - Allah voli susret s njim, a ko ne voli susret s Allahom - ni Allah ne voli susret s njim.’⁴ Tada Aiša ili koja druga od

بَابُ طُلُوعِ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا

٦٥٠٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا طَلَعَتْ فَرَأَاهَا النَّاسُ آمَنُوا أَجْمَعُونَ فَذَلِكَ حِينَ (لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا) وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ نَشَرَ الرَّجُلَانِ ثَوْبَهُمَا بَيْنَهُمَا فَلَا يَتْبَاعَانِهِ وَلَا يَطْوِيَانِهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ انْصَرَفَ الرَّجُلُ بِلَبَنِ لِقَحْتِهِ فَلَا يَطْعُمُهُ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَهُوَ يَلِيطُ حَوْضَهُ فَلَا يَسْقِي فِيهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ رَفَعَ أَحَدُكُمْ أَكْلَتَهُ إِلَى فِيهِ فَلَا يَطْعُمُهَا .

بَابُ مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ

٦٥٠٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ قَالَتْ عَائِشَةُ أَوْ بَعْضُ أَرْوَاجِهِ

- 1 To vjerovanje neće im biti ni od kakve koristi, jer vjerovanje ne koristi onda kad čovjek nema izbora, kad mora povjerovati, kao, naprimjer, kada duša počne izlaziti i čovjek vidi svoje mjesto u Džennetu ili Džehennemu.
- 2 Dakle, nevjerniku neće koristiti ako postane vjernik u tom trenutku, niti će vjerniku koristiti dobra djela ukoliko ih nije dotada činio, jer je njihov položaj tada kao položaj čovjeka na samrti, kad mu duša počne izlaziti.
- 3 Govoreći o Kijametskom danu, Uzvišeni Allah kaže: "...sasvim će vam neočekivano doći..." (El-A'raf, 187) O tome da će Kijametski dan nastupiti iznenadno govore i mnogi drugi ajeti: El-En'am: 31, 44, 47; El-Araf: 95, 187; Jusuf: 107; El-Enbija': 40; El-Hadždž: 55; Eš-Šu'ara: 202; El-Ankebut: 53; Ez-Zumer: 66; Muhammed: 8.
- 4 Ovo nije pravilo u smislu da će Uzvišeni Allah nagraditi nekoga Svojom ljubavlju ili će ga kazniti uskrativši

njegovih žena reče: ‘Mi, zaista, ne volimo smrt!’⁵ ‘Nije to’, reče on, ‘jer kada vjerniku dođe smrt, on bude obveseljen Allahovim zadovoljstvom i počastima, pa mu ništa ne bude draže od onoga što ga čeka; on voli susret s Allahom a i Allah voli susret s njim. A kada nevjerniku dođe smrt, on, doista, bude obaviješten o Allahovoj kazni i nevoljama, pa mu ne bude ništa mrže od onoga što ga čeka; on ne voli susret s Allahom a ni Allah ne voli susret s njim.’⁶

Ovaj hadis u skraćenoj verziji prenose Ebu-Davud i Amr od Šu‘be. Seid prenosi od Katade, on od Zurare, ovaj od Sa‘da, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

6508. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala’, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko voli susret s Allahom - Allah voli susret s njim⁷, a ko ne voli susret s Allahom - ni Allah ne voli susret s njim.”

6509. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba da su Seid b. Musejeb i Urva b. Zubejr pred skupom učenih ljudi kazivali:

“Aiša je, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pripovijedala: ‘Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je još bio zdrav, rekao: ‘Nije umro nijedan vjerovjesnik dok nije vidio svoje mjesto u Džennetu, a zatim mu je dato

إِنَّا لَنَكْرَهُ الْمَوْتَ قَالَ لَيْسَ ذَاكَ وَلَكِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا حَضَرَهُ الْمَوْتُ بُشِّرَ بِرِضْوَانِ اللَّهِ وَكَرَامَتِهِ فَلَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا أَمَامَهُ فَأَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ وَأَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَإِنَّ الْكَافِرَ إِذَا حَضَرَ بُشِّرَ بِعَذَابِ اللَّهِ وَعُقُوبَتِهِ فَلَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَهَ إِلَيْهِ مِمَّا أَمَامَهُ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ وَكَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ اخْتَصَرَهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَمَرُو عَنْ شُعْبَةَ وَقَالَ سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٦٥٠٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ .

٦٥٠٩. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ فِي رَجَالٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ صَحِيحٌ إِنَّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيٌّ قَطُّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ ثُمَّ يُخَيَّرُ فَلَمَّا نَزَلَ بِهِ وَرَأْسُهُ

mu Svoju ljubav ovisno o tome da li se raduje susretu s Njim ili ne. Allah naprosto izjavljuje da voli one koji vole susret s Njim, a da ne voli one koji ne vole susret s Njim.

5 Čovjek u suštini voli i treba voljeti dunjalučki život, koji mu je Uzvišeni Allah dao. U ovom se hadisu govori o stanju vjernika i nevjernika u posljednjim trenucima njihovog dunjalučkog života, kada budu obaviješteni o tome što ih očekuje na ahiretu.

6 Iz ovog hadisa možemo razumjeti da prvo treba spominjati dobre ljude, iako ima više onih koji su loši.

7 Kad vjernik bude na samrti, dođe mu melek obveseljivač s radosnim vijestima od Uzvišenog Allaha, tako da vjerniku ne bude ništa draže od susreta s Njim.

da izabere.’ - A kada se razbolio’, veli Aiša, ‘glava mu je bila u mome krilu; bio je u nesvijesti neko vrijeme, a onda je došao sebi, pažljivo podigao svoj pogled uvis i rekao: ‘Allahu, (pridruži me) Najvišem društvu!’

‘Nije, dakle, odabrao nas!’, rekoj ja sjetivši se onog hadisa što nam ga je on kazivao.

‘Allahu, (pridruži me) Najvišem društvu!’ - bile su posljednje riječi koje je izrekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem’, veli Aiša.”

O SAMRTNIM MUKAMA

6510. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, a njemu Isa b. Junus, prenoseći od Umera b. Seida, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ebu-Amra Zekvana, štićenika Aišinog, da je Aiša, radijallahu anha, govorila:

“Pred Allahovim je Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaista, bila džezvica ili kofa s vodom – dvoumi se Umer (šta je od toga dvoga) – pa je on stavljao ruke u vodu, brisao njima svoje lice i govorio: ‘Nema (drugog) Boga osim Allaha! Smrt, zaista, ima muke.’ Ispravio je zatim svoju ruku i stao govoriti: ‘(Pridruži me) Najvišem društvu!...’ – sve dok nije izdahnuo a ruka mu se spustila.”

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “Kofica (*el-ulbetu*) je od drveta, a džezvica (*er-rekve*) je od kože.”

عَلَى فَخَذِي عُثِي عَلَيْهِ سَاعَةٌ ثُمَّ أَفَاقَ فَأَشْخَصَ بَصَرَهُ إِلَى السَّقْفِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الْأَعْلَى قُلْتُ إِذَا لَا يَخْتَارُنَا وَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَدِيثُ الَّذِي كَانَ يُحَدِّثُنَا بِهِ قَالَتْ فَكَانَتْ تِلْكَ آخِرَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا النَّبِيُّ ﷺ قَوْلُهُ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الْأَعْلَى .

بَابُ سَكْرَاتِ الْمَوْتِ

٦٥١٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ أَبَا عَمْرٍو ذَكَرَ أَنَّ مَوْلَى عَائِشَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَانَتْ تَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَتَيْنُ يَدَيْهِ رَكُوعًا أَوْ عُلْبَةً فِيهَا مَاءٌ يَشْكُ عُمَرُ فَجَعَلَ يُدْخِلُ يَدَيْهِ فِي الْمَاءِ فَيَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ وَيَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ لِلْمَوْتِ سَكْرَاتٍ ثُمَّ نَضَبَ يَدَهُ فَجَعَلَ يَقُولُ فِي الرَّفِيقِ الْأَعْلَى حَتَّى قُبِضَ وَمَالَتْ يَدُهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْعُلْبَةُ مِنَ الْخَشَبِ وَالرَّكُوعَةُ مِنَ الْإِدَمِ .

6511. PRIČAO MI JE Sadeka, a njemu Abda, prenoseći od Hišama, on od svog oca, a ovaj od Aiše da je kazivala: “Neki su beduini, osori i grubi (ili bos), dolazili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitali ga kada će nastupiti Kijametski dan.¹ On bi tada pogledao u najmlađeg među njima i govorio: ‘Ako ovaj poživi, neće doživjeti duboku starost, a vaš će kijametski dan nastupiti.’”²
“To je značilo njihova smrt”, objašnjava Hišam.

6512. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Amra b. Halhale, on od Ma‘beda b. Ka‘ba b. Malika, a ovaj od Ebu-Katade b. Rib‘ija Ensarija da je kazivao:
“Prošla je (jedne prilike) pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dženaza pa je on rekao: ‘Urahatio se, ili³ su se urahatili od njega’
‘Šta znači to: ‘Urahatio se’, a šta znači: ‘Urahatili su se od njega’?”, upitali su.
‘Rob (Allahov) vjernik postane rahat od dunjalučkih teškoća i uznemiravanja (sklanjajući se) u okrilje Allahove milosti. A rob prijestupnik – od njega postanu rahat i ljudi i zemlje i drveće i životinje.’”

6513. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Abdu-Rabbihi b. Seida, on od Muhammeda b. Amra b. Halhale, ovaj od Ibn-Ka‘ba, a on od Ebu-Katade da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Urahatio se, ili su se urahatili od njega. Vjernik je onaj koji će se urahati (od dunjaluka).”

٦٥١١. حَدَّثَنِي صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُهُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَجُلٌ مِنَ الْأَعْرَابِ جُفَاءً يَأْتُونَ النَّبِيَّ ﷺ فَيَسْأَلُونَهُ مَتَى السَّاعَةُ فَكَانَ يَنْظُرُ إِلَى أَصْغَرِهِمْ فَيَقُولُ إِنْ يَعْشُ هَذَا لَا يُدْرِكُهُ الْهَرَمُ حَتَّى تَقُومَ عَلَيْكُمْ سَاعَتُكُمْ قَالَ هِشَامٌ يَعْنِي مَوْتَهُمْ .

٦٥١٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ حُلْحَلَةَ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ بْنِ رِبْعِيٍّ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَرَّ عَلَيْهِ بِجَنَازَةٍ فَقَالَ مُسْتَرِيحٌ وَمُسْتَرَاخٌ مِنْهُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْمُسْتَرِيحُ وَالْمُسْتَرَاخُ مِنْهُ قَالَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ مِنْ نَصَبِ الدُّنْيَا وَأَذَاهَا إِلَى رَحْمَةِ اللَّهِ وَالْعَبْدُ الْفَاجِرُ يَسْتَرِيحُ مِنْهُ الْعِبَادُ وَالْبِلَادُ وَالشَّجَرُ وَالْدَّوَابُّ .

٦٥١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ حُلْحَلَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ كَعْبٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مُسْتَرِيحٌ وَمُسْتَرَاخٌ مِنْهُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ .

- 1 Beduini su često Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, postavljali ovo pitanje vjerovatno zbog toga što se Kijametski dan često spominje u Kur'anu, pa su oni željeli znati kada će on nastupiti.
- 2 Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, im je u ovom slučaju kazao kada će oni pomrijeti, a nije im govorio o Kijametskom danu niti o proživljenju koje slijedi. Međutim, za čovjeka, u nekom smislu, počinje Kijametski dan s danom njegove smrti. Naime, čovjekovo aktivno djelovanje na ovom svijetu tada prestaje, a Kijametski će dan za umrlog tako brzo doći da će on pomisliti kako je između njegove smrti i proživljenja prošla samo jedna večer ili jedno jutro. O tome Kur'an veli: “Bit će kao da su oni onog dana kad ga vide ostali samo večer ili jutro njegovo.” (En-Nazi‘at, 46)
- 3 Ibn-Hadžer kaže da veznik ve (i) ovdje znači ev (ili). (Fethul-bari, 11/372)

6514. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Abdullah b. Ebu-Bekr b. Amr b. Hazm, prenoseći od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Umrloga slijedi troje¹ – pa se dvoje vrati, a s njim ostane jedno. Slijede ga njegova porodica, njegov imetak i njegova djela. Njegova se porodica i imetak njegov vrata, a s njim ostanu djela.”

6515. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kad neko od vas umre, bude mu predloženo mjesto njegovo, ujutro i navečer, pa bila to Vatra bio to Džennet, i kaže se: ‘Ovo će biti mjesto tvoje kad budeš proživljen.’”²

6516. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža‘d, a njemu Šu‘ba, prenoseći od A‘meša, on od Mudžahida, a ovaj od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nemojte psovati umrle, oni su, zaista, otišli onome što su (ranije) uradili.”

O PUHANJU U ROG (SUR)³

Mudžahid veli: “Sur je u obliku roga.”

Zedžretun znači *sajhatun* (uzvik, krik). Ibn-Abbas kaže da *en-nakur* znači *es-suru* (truba, lovački rog). *Er-Radžifetu* znači *en-nešhatul-ula* (prvo puhanje), a *er-radifetu* znači *en-nešhatul-sanijetu* (drugo puhanje).

٦٥١٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَّبِعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ فَيَرْجِعُ ائْتَانٍ وَيَبْقَى مَعَهُ وَاحِدٌ يَتَّبِعُهُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقَى عَمَلُهُ.

٦٥١٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ غَدَوَةٌ وَعَشِيًّا إِمَّا النَّارُ وَإِمَّا الْجَنَّةُ فَيَقَالُ هَذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى تُبْعَثَ إِلَيْهِ.

٦٥١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا.

بَابُ نَفْخِ الصُّورِ

قَالَ مُجَاهِدٌ الصُّورُ كَهَيْئَةِ الْبُوقِ (زَجْرَةٌ) صَيِّحَةٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (النَّاقُورُ) الصُّورُ (الرَّاجِفَةُ) النَّفْخَةُ الْأُولَى وَ (الرَّادِفَةُ) النَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ.

- 1 U većini slučajeva umrloga prati njegova rodbina, prijatelji itd. Međutim, dešava se ponekad da umrloga prate samo njegova djela.
- 2 Suštinu tog predočavanja zna samo Uzvišeni Allah. Neki učenjaci smatraju da će to biti predočavano samo duši, dok neki kažu da će to biti predočavano duši koja će biti u vezi s dijelom tijela koji neće biti uništen.
- 3 Puhanje u rog (sur) spominje se u mnogim kur'anskim poglavljima, kao što su: El-Enam, El-Mu'minun, En-Neml, Ez-Zumer itd. Meleku Israfilu bit će naređeno da u njega puhne dva puta. Kad prvi put puhne, sva će živa stvorenja pomrijeti, a kad puhne drugi put, svaka će se duša vratiti u svoje tijelo.

6517. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Abdur-Rahmana A'redža, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Dvojica su se ljudi međusobno grdili; jedan musliman i jedan jevrej, pa je musliman rekao: ‘Tako mi Onoga koji je odabrao Muhammeda nad svim svjetovima!’

‘Tako mi Onoga’, odgovorio je jevrej, ‘koji je odabrao Musaa nad svim svjetovima!’ Tada se musliman rasrdio i ošamario jevreja. Jevrej je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tome šta se desilo između njega i muslimana.

‘Nemojte’, reče tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘davati prednost meni nad Musaom. Jer kada nastupi Kijametski dan, ljudi će, zaista, pomrijeti; ja ću biti među prvima koji će biti proživljeni, a Musa će se tada već držati za Arš. Ne znam je li i Musa bio među onima koji su bili umrli pa su proživljeni prije mene, ili je bio među onima koje je Allah izuzeo.’”

6518. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ljudi će – kada im smrt dođe – pomrijeti; ja ću biti prvi koji će ustati, a Musa će se tada već držati za Arš. Ne znam je li i on bio među onima koji su pomrli.”

Ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi i Ebu-Seid.

٦٥١٧. حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ أَنَّهَا حَدَّثَاهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلَانِ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَرَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ الْمُسْلِمُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُحَمَّدًا عَلَى الْعَالَمِينَ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْعَالَمِينَ قَالَ فَغَضِبَ الْمُسْلِمُ عِنْدَ ذَلِكَ فَلَطَمَ وَجْهَ الْيَهُودِيِّ فَذَهَبَ الْيَهُودِيُّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِمَا كَانَ مِنْ أَمْرِهِ وَأَمَرَ الْمُسْلِمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تُخَيِّرُونِي عَلَى مُوسَى فَإِنَّ النَّاسَ يَضَعُقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ فِي أَوَّلِ مَنْ يُفَيَّقُ فَإِذَا مُوسَى بَاطِشٌ بِجَانِبِ الْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَكَانَ مُوسَى فِيمَنْ صَعِقَ فَأَفَاقَ قَبْلِي أَوْ كَانَ مِمَّنْ اسْتَشَى اللَّهَ .

٦٥١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَضَعُقُ النَّاسُ حِينَ يَضَعُقُونَ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ قَامَ فَإِذَا مُوسَى آخِذٌ بِالْعَرْشِ فَمَا أَدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعِقَ رَوَاهُ أَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

O TOME DA ĆE ALLAH - KADA NASTUPI KIJAMETSKI DAN - UHVATITI ZEMLJU¹

Hadis o tome prenosi Nafi' od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

6519. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allah će uhvatiti Zemlju i smotati nebesa Svojom desnicom, a zatim reći: ‘Ja sam vladar! Gdje su zemaljski vladari?!’”

6520. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Halida, on od Seida b. Ebu-Hilala, ovaj od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Kada nastupi Kijametski dan, Zemlja će biti hljeb koji će Silni prevrtati Svojom rukom, kao što neko od vas okreće svoj hljeb (tijesto) na putovanju (kada ga stavi u u rupu u koju je naložio vatru).’ To će biti ugošćenje dženetlija.² Prišao mu je, nakon toga, neki jevrej i upitao: ‘Ebu-Kasime – Milostivi te obdario bereketom – hoćeš li da te obavijestim o opskrbi što će je imati dženetlije na Kijametskom danu?’

‘Hoću’, odgovori on. ‘Zemlja će biti tijesto...’, (poče ovaj, govoreći onako) kako je bio rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pogleda

بَابُ يَقْبِضُ اللَّهُ الْأَرْضَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

رَوَاهُ نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٦٥١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقْبِضُ اللَّهُ الْأَرْضَ وَيَطْوِي السَّمَاءَ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ مُلُوكُ الْأَرْضِ .

٦٥٢٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَكُونُ الْأَرْضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خُبْزَةً وَاحِدَةً يَتَكَفَّرُهَا الْجَبَّارُ بِيَدِهِ كَمَا يَكْفَأُ أَحَدُكُمْ خُبْزَتَهُ فِي السَّفَرِ نَزْلًا لِأَهْلِ الْجَنَّةِ فَاتَى رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَارَكَ الرَّحْمَنُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ أَلَا أَخْبَرُكَ بِنَزْلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ بَلَى قَالَ تَكُونُ الْأَرْضُ خُبْزَةً وَاحِدَةً كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْنَا ثُمَّ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ ثُمَّ قَالَ أَلَا أَخْبَرُكَ بِإِدَامِهِمْ قَالَ إِدَامُهُمْ بِالْأَمِّ وَنُونٌ قَالُوا وَمَا هَذَا قَالَ ثَوْرٌ وَنُونٌ يَأْكُلُ مِنْ زَائِدَةٍ كَبِدُهُمَا سَبْعُونَ أَلْفًا .

¹ Uzvišeni Allah govori o tome u suri Ez-Zumer, 67. ajet: “Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; čitava će Zemlja na Sudnjem danu u Njegovoj šaci biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!”

² Nevevi kaže da je smisao hadisa da će Allah učiniti pa će Zemlja biti kao jedan veliki hljeb. Kastalani kaže da ima onih koji ovaj hadis shvataju u smislu poređenja, ali je preče hadis tumačiti u njegovom osnovnom (jezičkom) značenju, a u Allahovoj moći je da od Zemlje učini ovo što je navedeno.

u nas i nasmiješi se tako da su mu se vidjeli umnjaci.³ ‘Hoćete li’, ponovo upita (jevrej), ‘da vam kažem šta će im biti umak? Njihov umak’, reče, ‘bit će balam i kit.’ ‘A šta je to?’, upitali su. ‘To su bik i kit. Od izrasline (dodatnog režnja) sa njihove jetre može se nahraniti sedamdeset hiljada’, odgovorio je on.”

6521. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža’fer, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa’da da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ljudi će na Kijametskom danu biti okupljeni na bijeloj zemlji koja će naličiti čistom brašnu.”⁴ Sehl, ili neko drugi, veli: “Na njoj nema ničijih tragova.”

O TOME KAKVO ĆE BITI OKUPLJANJE (NAKON PROŽIVLJENJA)

6522. PRIČAO NAM JE Mu’alla b. Esed, a njemu Vuhejb, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svog oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Svijet će biti sakupljen na tri načina: u nadi i strahu – dva na deva, tri na deva, četiri na deva, deset na deva. Ostatak će sakupiti vatra koja će (ih stalno pratiti i) u snu provoditi podnevni odmor tamo gdje i oni; prespavat će (noć) tamo gdje i oni, osvanuti tamo gdje i oni i zamrknuti tamo gdje i oni.”⁵

٦٥٢١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ ابْنَ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى أَرْضٍ بَيْضَاءَ عَفْرَاءَ كَقُرْصَةِ نَقِيٍّ قَالَ سَهْلٌ أَوْ غَيْرُهُ لَيْسَ فِيهَا مَعْلَمٌ لِأَحَدٍ .

بَابُ كَيْفِ الْحَشْرِ

٦٥٢٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى ثَلَاثِ طَرَائِقَ رَاغِبِينَ رَاهِبِينَ وَاثْنَانِ عَلَى بَعِيرٍ وَثَلَاثَةٌ عَلَى بَعِيرٍ وَأَرْبَعَةٌ عَلَى بَعِيرٍ وَعَشْرَةٌ عَلَى بَعِيرٍ وَيُحْشَرُ بِقِيَّتِهِمُ النَّارُ ثَقِيلٌ مَعَهُمْ حَيْثُ قَالُوا وَتَبِيتُ مَعَهُمْ حَيْثُ بَاتُوا وَتُصْبِحُ مَعَهُمْ حَيْثُ أَصْبَحُوا وَتُمْسِي مَعَهُمْ حَيْثُ أَمْسَوْا .

3 Jevrej ih je obavijestio o tome na osnovu onoga što se navodi u njihovim knjigama, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio obveseljen time što se to podudaralo s onim što je njemu objavljeno.

4 Mnogi komentatori Kur’ana kažu da će to biti ista ova zemlja na kojoj mi živimo, ali će njena svojstva biti izmijenjena. Oni kažu da o tome govori ajet: “...na dan kad Zemlja bude zamijenjena drugom zemljom, a i nebesa, i kad svi izidu pred Allaha, Jedinog i Svemoćnog.” (Ibrahim, 48)

5 Hattabi kaže da će se ovo sakupljanje ljudi desiti prije Kijametskog dana. Ljudi će živi biti sakupljeni u Šamu. Što se tiče okupljanja na Sudnjem danu, ono neće biti ovakvo niti na devama, nego će ljudi biti okupljeni goli i bosi i ići će pješice, kako se to navodi u hadisu što ga prenosi Ibn-Abbas. Ima, međutim, i drukčijih tumačenja ovog hadisa. (Fethul-bari, 11/387)

6523. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Junus b. Muhammed Bagdadi, a ovom Šejban, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Neki je čovjek upitao: ‘Allahov Vjerovjesniče, kako će nevjernik doći na svome licu?’¹

‘Zar nije u stanju Onaj koji mu je na dunjaluku dao da hoda na dvjema nogama dati mu na Kijametskom danu da hoda na svome licu?’, reče (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).”

“Da”, veli Katada, “tako mi uzvišenosti našeg Gospodara.”²

6524. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Seida b. Džubejra, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Vi ćete susresti Allaha bos, goli, hodajući pješice, neosunećeni.”

“Smatramo”, veli Sufjan, “da je Ibn-Abbas ovo čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”³

6525. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):

“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je, držeći hutbu na minberu, rekao: ‘Vi ćete, zaista, susresti Allaha bos, goli i neosunećeni.’”

٦٥٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ كَيْفَ يُخْشَرُ الْكَافِرُ عَلَى وَجْهِهِ قَالَ أَلَيْسَ الَّذِي أَمْشَاهُ عَلَى الرَّجُلَيْنِ فِي الدُّنْيَا قَادِرًا عَلَى أَنْ يَمْشِيَهُ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ قَتَادَةُ بَلَى وَعِزَّةُ رَبِّنَا .

٦٥٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرُو سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّكُمْ مُلَاقُوا اللَّهِ حُفَاةَ عُرَاةٍ مُشَاهَا غُرْلًا قَالَ سُفْيَانُ هَذَا مِمَّا نَعُدُّ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ سَمِعَهُ مِنَ النَّبِيِّ .

٦٥٢٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَخْطُبُ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ إِنَّكُمْ مُلَاقُوا اللَّهِ حُفَاةَ عُرَاةٍ غُرْلًا .

- 1 Da će nevjernici naglavačke ući u Džehennem, o tome govori ajet: “...Mi ćemo ih, na Sudnjem danu, sakupiti licem zemlji okrenute, slijepe, nijeme i gluhe...” (El-Isra, 97)
- 2 Uzvišeni će Allah one koji su odbijali pasti Mu na sedždu kazniti i na ovaj način: proživiti će ih u ponižavajućem stanju; hodati će naglavačke a lice će im se vući po zemlji.
- 3 Ibn-Abbas bio je dijete i mnoge hadise nije zapamtio izravno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego ih je čuo od njegovih drugova. Zbog toga je ovdje naglašeno da je on ovaj hadis čuo i zapamtio izravno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

6526. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Mugire b. Nu‘mana, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je ustao da nam drži govor i rekao: ‘Vi ćete, zaista, biti sakupljeni bos, goli i neosunećeni.’ (Onda je proučio) ajet: ‘Kao što smo počeli prvo stvaranje, ponovit ćemo ga...’, (i nastavio): ‘Prvo stvorenje koje će biti obučeno na Kijametskom danu bit će Ibrahim. Potom će biti dovedeni ljudi iz moga ummeta i skrenuti na lijevu stranu.⁴ ‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘(to su) moji drugovi.’⁵ ‘Ne znaš ti šta su sve novo poslije tebe radili’, odgovorit će mi se. Tada ću ja reći onako kako je rekao dobri rob: ‘...I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio...’ – sve do riječi Njegovih: ‘... i Mudri.’⁶ ‘Oni su ostali u odmetništvu’, bit će rečeno.”

6527. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Halid b. Haris, a ovom Hatim b. Ebu-Sagira, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, on od Kasima b. Muhammeda b. Ebu-Bekra (da je kazivao):

“Pričala je Aiša, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Bit ćete sakupljeni bos, goli i neosunećeni.’ ‘Allahov Poslaniče’, rekla je Aiša, ‘muškarci i žene gledat će jedni u druge!’ ‘Težina stanja u kojem će se oni nalaziti bit će im mnogo važnija od zanimanja koje bi se u njima moglo zbog toga probuditi’, odgovorio je on.”

٦٥٢٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَامَ فِينَا النَّبِيُّ ﷺ يُخْطُبُ فَقَالَ إِنَّكُمْ مُحْشُورُونَ حُفَاةَ عُرَاةٍ غُرُلًا (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ) وَإِنَّ أَوَّلَ الْخَلَائِقِ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِنَّهُ سَيَجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيَقُولُ إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَخَذُوا بِعَدِّكَ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (الْحَكِيمُ) قَالَ فَيَقَالُ إِنَّهُمْ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ .

٦٥٢٧. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ أَبِي صَغِيرَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ أَبِي بَكْرٍ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ تُحْشَرُونَ حُفَاةَ عُرَاةٍ غُرُلًا قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ الرَّجَالُ وَالنِّسَاءُ يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ فَقَالَ الْأَمْرُ أَشَدُّ مِنْ أَنْ يَهْمَهُمْ ذَلِكَ .

⁴ Tj. bit će povedeni prema Džehennemu.

⁵ Nisu svi ashabi uvodili novotariji u vjeru i odmetnuli se od islama, pa se ovdje misli na one koji su bili dvoiličnjaci ili su postali odmetnici od islama. Poslije hadisa broj 3447, Buhari kaže da se ovaj hadis odnosi na one muslimane koji su se odmetnuli od islama u doba Ebu-Bekra, radijallahu anhu, pa se on borio protiv njih. Bejdavi kaže da se pod *odmetništvom* ovdje ne misli potpuno odmetništvo od islama, nego se misli na grijšenje i skretanje s ispravnog puta i činjenje loših djela umjesto dobrih. Hadis sa sličnim tekstom se ponavlja pod brojevima 3349, 3447, 4625, 4740, 6576 i 6582.

⁶ El-Maida, 117-118. Prijevod ovih ajeta u cjelosti glasi: “Ja sam im samo govorio ono što si im Ti naredio: ‘Ibadet činite Allahu, i mome i vašem Gospodaru!’ I ja sam njima svjedok bio dok sam među njima bio, a kad si me Ti k Sebi uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svime bdiješ. Ako ih patnji podvrgneš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, pa, uistinu si Ti Silni i Mudri.”

6528. PRIČAOMIJE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Amra b. Mejmana, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pod šatorom, pa nas je on upitao: 'Biste li voljeli biti četvrtina stanovnika Dženneta?'"

'Da', odgovorili smo.

'A biste li voljeli biti trećina stanovnika Dženneta?', upitao je on. 'Da', odgovorili smo.

'A biste li voljeli biti polovina stanovnika Dženneta?', upitao je on. 'Da', odgovorili smo.

'Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša', reče on, 'ja, zaista, očekujem da ćete biti polovina stanovnika Dženneta, i to zato što u Džennet neće ući nikakva druga, nego samo muslimanska duša. Vi ste u odnosu na mnogobošce tek kao bijela dlaka na koži crnog vola, ili kao crna dlaka¹ na koži crvenog vola.'²

6529. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Sevr, ovaj od Ebu-Gajsa, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Prvi koji će biti prozvan na Kijametskom danu bit će Adem. Njegovo će ga potomstvo nastojati vidjeti. 'Ovo je vaš otac Adem', reći će se, a on će se odazvati: 'Rado Ti se (Gospodaru) odazivam!'"

'Izvedi džehenemlije od tvoga potomstva!', reći će (Allah). 'A koliko ću ih izvesti, Gospodaru?'

'Izvedi od svake stotine devedeset i devet', reći će On.' 'Allahov Poslaniče', upitali su, 'ako se od svake stotine nas uzme devedeset i devet, šta će od nas ostati?'

'Moj je ummet, zaista, u odnosu na druge ummete kao bijela dlaka u crnog vola.'³

٦٥٢٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ فِي قُبَّةٍ فَقَالَ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا رُبْعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَذَلِكَ أَنَّ الْجَنَّةَ لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ وَمَا أَنْتُمْ فِي أَهْلِ الشَّرِكِ إِلَّا كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ أَوْ كَالشَّعْرَةِ السَّوْدَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَحْمَرِ.

٦٥٢٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَوَّلُ مَنْ يُدْعَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ آدَمُ فَتَرَاءَى ذُرِّيَّتُهُ فَيَقَالُ هَذَا أَبُوكُمْ آدَمُ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ فَيَقُولُ أَخْرِجْ بَعَثْ جَهَنَّمَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ فَيَقُولُ يَا رَبِّ كَمْ أَخْرِجُ فَيَقُولُ أَخْرِجْ مِنْ كُلِّ مِائَةٍ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا أَخَذَ مِنَّا مِنْ كُلِّ مِائَةٍ تِسْعَةً وَتِسْعُونَ فَمَاذَا يَبْقَى مِنَّا قَالَ إِنَّ أُمَّتِي فِي الْأُمَمِ كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ.

1 Ovdje se vjerovatno ne misli samo na jednu dlaku, nego na bijeli ili crni biljeg, zato što nema crnog ili crvenog vola sa samo jednom bijelom ili crnom dlakom na sebi.

2 Ovo ukazuje na to da će broj nevjernika biti daleko veći od broja vjernika.

3 Dakle, devedeset devet odsto uzimat će se iz drugih naroda, a ne od sljedbenika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...ZAISTA
ĆE POTRES, KADA SMAK SVIJETA
NASTUPI, VELIKI DOGAĐAJ BITI!"⁴

Ezifetul-azifetu znači *ikterebetis-sa'atu* približio se Sudnji dan).

6530. PRIČAO MI JE Jusuf b. Musa, a njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Seida (da je kazivao):

"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah će pozvati: 'O Ademe!'

'Rado Ti se odazivam – svako je dobro u Tvojim rukama!', odazvat će se on.

'Izvedi skupinu onih koji su za vatru!'

'A koja je to skupina za vatru?', upitat će on.

'Od svake hiljade devet stotina devedeset i devet', reći će (Allah). Tada će mlado osijedjeti⁵, i svaka će trudnica plod svoj pobaciti; tada ćeš vidjeti ljude pijane, ali oni neće biti pijani, nego će kazna Allahova žestoka biti.'⁶ – To je (njegovim drugovima) teško palo, pa su upitali: 'Allahov Poslaniče, koji su to među nama?'

'Razvedrite se', reče on, 'iz Je'džudža i Me'džudža bit će hiljadu, a od vas samo jedan. Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša', nastavi on, 'ja želim da vi budete trećina stanovnika Dženneta.' Tada smo mi zahvalili Allahu uzvikujući tekbir, a on dodade: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ja, zaista, želim da vi budete polovina stanovnika Dženneta. Vaš je primjer u odnosu na prijašnje narode kao primjer bijele dlake na koži crnog bika ili biljega na plečki magarca.'"

بَابُ قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ
(إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ)

(أَزِفَتِ الْأَرْفَةُ) (اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ).

٦٥٣٠. حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ اللَّهُ يَا آدَمُ قِيْلُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ قَالَ يَقُولُ أَخْرِجْ بَعَثَ النَّارَ قَالَ وَمَا بَعَثَ النَّارَ قَالَ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةَ وَتِسْعِينَ فَذَلِكَ حِينَ يَشِيبُ الصَّغِيرُ (وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمَلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَى وَمَا هُمْ بِسُكَرَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ) فَاشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ آيُنَا ذَلِكَ الرَّجُلُ قَالَ أَبْشُرُوا فَإِنَّ مِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ أَلْفًا وَمِنْكُمْ رَجُلٌ ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَطْمَعُ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالَ فَحَمِدْنَا اللَّهَ وَكَبَّرْنَا ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَطْمَعُ أَنْ تَكُونُوا شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِنَّ مَثَلَكُمْ فِي الْأُمَمِ كَمَثَلِ الشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ أَوِ الرِّقْمَةِ فِي ذِرَاعِ الْحِمَارِ.

⁴ El-Hadždž, 1.

⁵ Uzvišeni Allah kaže: "Kako ćete se, ako ostanete nevjernici, sačuvati Dana koji će djecu sijedom učiniti?!" (El-Muzemmil, 17)

⁶ Uzvišeni Allah kaže: "Na Dan kada ga doživite svaka će doijliti ono što doji zaboraviti, a svaka trudnica svoj će plod pobaciti, i ti ćeš vidjeti ljude pijane, a oni neće pijani biti, već će tako izgledati zato što će Allahova kazna strašna biti." (El-Hadždž, 2)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “KAKO NE POMISLE DA ĆE OŽIVLJENI BITI NA DAN VELIKI, NA DAN KADA ĆE SE LJUDI ZBOG GOSPODARA SVJETOVA DIĆI!”¹

Ibn-Abbas veli da *ve tekatta'at bihimul-esbabu* znači *el-vusulatu fid-dunja* veze na dunjaluku.

6531. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Eban, njemu Isa b. Junus, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je o ajetu: ‘...na dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići!’ – rekao: ‘Neki će od njih stajati u znoju (koji će im sezati) do polovine ušiju.’”²

6532. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman, prenoseći od Sevr a. Zejda, on od Ebu-Gajsa, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ljudi će se toliko znojiti na Kijametskom danu da će im znoj odlaziti u zemlju sedamdeset aršina i preplavit će ih do te mjere da će im dosegnuti do ušiju.”

O ODMAZDI (KISASU) NA SUDNJEM DANU

To je *el-hakkatu* (istinitost) jer je u njoj nagrada i ostvarivanje stvari. *El-hakkatu* (sa dugim a) i *el-hakkatu* znače isto, kao i *el-kariatu*, *el-gašijetu* i *es-sahhatu*.

Et-Tegabun znači da će džennetlije prevariti džehennemlije (tako što će zauzeti njihova mjesta u Džennetu, a ovi njihova u Džehennemu).

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ
لِيَوْمٍ عَظِيمٍ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ) قَالَ
الْوُصْلَاتُ فِي الدُّنْيَا.

٦٥٣١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا
عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ
عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ
(يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) قَالَ يَقُومُ
أَحَدُهُمْ فِي رَشْحِهِ إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ.

٦٥٣٢. حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ
حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَغْرُقُ
النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَذْهَبَ عَرْقُهُمْ فِي الْأَرْضِ
سَبْعِينَ ذِرَاعًا وَيُلْجِمُهُمْ حَتَّى يَبْلُغَ آذَانَهُمْ.

بَابُ الْقِصَاصِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

وَهِيَ (الْحَقَاقَةُ) لِأَنَّ فِيهَا الثَّوَابَ وَحَوَاقِ
الْأُمُورِ الْحَقَّةُ وَ (الْحَقَاقَةُ) وَاحِدٌ وَ (الْقَارِعَةُ)
وَالْعَاشِيَّةُ وَ (الصَّاحَّةُ) وَالتَّعَابُنُ غِبْنُ أَهْلِ الْجَنَّةِ
أَهْلُ النَّارِ.

¹ El-Mutaffifun, 4-6.

² Na Sudnjem će danu sunce biti vrlo blizu zemlji, i ljudi će se toliko znojiti da će njihov znoj natopiti zemlju i dosegnuti im do ušiju.

6533. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, njemu A'meš, a ovom Šekik, prenoseći od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvo za što će se presuđivati među ljudima jeste (prolivena) krv (na dunjaluku)."

6534. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Seid Makburi, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko učini kakvu nepravdu svome bratu neka od njega zatraži oprost, jer će se za svaki dinar i dirhem uzeti od njegovih dobrih djela i dati njegovom bratu. A ako ne bude imao dobrih djela, onda će se uzeti od loših djela njegova brata i natovariti na njega."

6535. PRIČAO MI JE Salt b. Muhammed da mu je Jezid b. Zurej* pričao o ajetu: "Iz njihovih ćemo grudi zlobu odstraniti..."³ i rekao da mu je pričao Seid, prenoseći od Katade, on od Ebu-Mutevekkila Nadžija, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Spasit će se vjernici od (džehennemske) vatre i bit će zadržani na mostu između Dženneta i (džehennemske) vatre⁴, pa će među njima biti izvršena odmazda (poravnanje) zbog nepravdi koje su se među njima zbile na dunjaluku. A kada se očiste, dozvolit će im se da uđu u Džennet. Tako mi Onoga u čijoj ruci je Muhammedova duša, oni će bolje poznavati svoja boravišta u Džennetu nego što su poznavali svoje kuće na dunjaluku."

٦٥٣٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ بِالدِّمَاءِ .

٦٥٣٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهَا فَإِنَّهُ لَيْسَ تَمَّ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُؤْخَذَ لِأَخِيهِ مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ أَخِيهِ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ .

٦٥٣٥. حَدَّثَنِي الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ ابْنُ زُرَيْعٍ (وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ) قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ النَّاجِيِّ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَخْلُصُ الْمُؤْمِنُونَ مِنَ النَّارِ فَيُحْبَسُونَ عَلَى قَنْطَرَةٍ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَيَقْصُرُ لِبَعْضِهِمْ مِنْ بَعْضٍ مَظَالِمٌ كَانَتْ بَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا حَتَّى إِذَا هُذِّبُوا وَنُقُوا أُذِنَ لَهُمْ فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا أَحَدَهُمْ أَهْدَى بِمَنْزِلِهِ فِي الْجَنَّةِ مِنْهُ بِمَنْزِلِهِ كَانَ فِي الدُّنْيَا .

3 El-A'raf, 43.

4 To je sirat - ćuprija, preko koje će svako morati prijeći. Dženetlije će je prijeći, a džehenemlije će pasti s nje u Džehennem.

O TOME DA ĆE ONAJ S KOJIM SE BUDE DETALJNO RASPRAVLJALO (KAD BUDE POLAGAO RAČUN) BITI KAŽNJEN¹

6536. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Usmana b. Esveda, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše (da je kazivala):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Onaj s kojim se bude raspravljalo (kad bude polagao račun) bit će kažnjen.’

‘A zar Uzvišeni Allah nije rekao: ‘...polaganju lakog računa bit će izložen’?’² upitala sam.

‘To je’, reče on, ‘izlaganje djela.’”

Pričao mi je Amr b. Ali, njemu Jahja b. Seid, njemu Usman b. Esved, a ovom Ibn-Ebu-Mulejka, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je ona čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao to isto. Isto prenose Ibn-Džurejdž, Muhammed b. Sulejm, Ejjub i Salih b. Rustum od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

6537. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Revh b. Ubada, a ovom Hatim b. Ebu-Sagira, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše (da je kazivala): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kogod bude (detaljno) polagaoračun propast će.’ ‘Allahov Poslaniče’, reko, ‘zar Uzvišeni Allah nije rekao: ‘Onaj kome bude knjiga njegova u desnu ruku njegovu data, polaganju lakog računa bit će izložen’?’³ ‘To je izlaganje (djela)’, odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: ‘S kim god se bude detaljno raspravljalo dok bude polagao račun na Sudnjem danu – bit će kažnjen.’”

بَابُ مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ عَذَبَ

٦٥٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ عَذَبَ قَالَتْ قُلْتُ أَلَيْسَ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى (فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) قَالَ ذَلِكَ الْعَرَضُ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الْأَسْوَدِ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ مِثْلَهُ وَتَابَعَهُ ابْنُ جُرَيْجٍ وَ مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمٍ وَأَيُّوبُ وَصَالِحُ بْنُ رُسْتَمٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

٦٥٣٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ أَبِي صَغِيرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنِي عَائِشَةُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَيْسَ أَحَدٌ يُحَاسَبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا هَلَكَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّمَا ذَلِكَ الْعَرَضُ وَلَيْسَ أَحَدٌ يُنَاقَشُ الْحِسَابَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا عَذَبَ.

¹ Tj. onaj koji bude detaljno polagao račun i bude pitan za veliko i malo, a ne bude opraštanja.

² El-Inšikak, 8.

³ El-Inšikak, 7-8.

6538. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Mu'az b. Hišam, a ovom njegov otac, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Ma'mer, njemu Revh b. Ubada, a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Nevjernik će na Sudnjem danu biti doveden i upitan: 'Šta veliš: da imaš zlata koliko Zemlja, bi li ga dao za svoj otkup?' 'Da', odgovorit će on. 'Pa od tebe je već traženo ono što je lakše od toga'⁴, reći će mu se."

6539. PRIČAO NAM JE Amr b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Hajsame, a ovaj od Adija b. Hatima da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Sa svakim će od vas Allah razgovarati na Sudnjem danu; između Allaha i njega neće biti prevodioca. Zatim će (taj s kojim Allah bude razgovarao) pogledati naprijed i neće vidjeti ništa; onda će pogledati ispred sebe i susrest će ga vatra. Ko se od vas može zaštititi od vatre, pa makar polovicom datule, (neka to uradi)."⁵

A'meš veli da mu je pričao Amr, prenoseći od Hajsame, a on od Adija b. Hatima (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Čuvajte se vatre!', a zatim je u strahu ustuknuo. 'Čuvajte se vatre!', ponovio je, a onda opet u strahu ustuknuo, te smo pomislili da on zbilja gleda u nju. 'Čuvajte se vatre', ponovio je opet, 'pa makar polovicom hurme! A ko ni to nema, (neka se onda čuva) lijepom i ugodnom riječju.'"⁶

٦٥٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ يُجَاءُ بِالْكَافِرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقَالُ لَهُ أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ لَكَ مِلْءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا أَكُنْتَ تَفْتَدِي بِهِ فَيَقُولُ نَعَمْ فَيَقَالُ لَهُ قَدْ كُنْتَ سَأَلْتَ مَا هُوَ أَيْسَرُ مِنْ ذَلِكَ .

٦٥٣٩. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي خَيْثَمَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَسَيَّكَلُمُهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَيْسَ بَيْنَ اللَّهِ وَبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ ثُمَّ يَنْظُرُ فَلَا يَرَى شَيْئًا قُدَّامَهُ ثُمَّ يَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَتَسْتَقْبِلُهُ النَّارُ فَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَّقِيَ النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ قَالَ الْأَعْمَشُ حَدَّثَنِي عَمْرُو عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اتَّقُوا النَّارَ ثُمَّ أَعْرَضَ وَأَشَاحَ ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ ثُمَّ أَعْرَضَ وَأَشَاحَ ثَلَاثًا حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

4 Allah je dobio obećanje od ljudi, ali su mnogi ljudi to obećanje iznevjerili. O tom se obećanju govori u Kur'anu: "I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar ja nisam Gospodar vaš?' – oni su odgovorili: 'Jesi, mi svjedočimo!' – i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovome nismo ništa znali.'" (El-A'raf, 172)

5 Tj. neka udijeli kao milostinju makar pola datule, ako ne može više.

6 Uzvišeni Allah prima sadaku pa makar ona bila i mala pod uvjetom da je ona izdvojena iz halal imetka.

O TOME DA ĆE U DŽENNET,
BEZ POLAGANJA RAČUNA, UĆI
SEDAMDESET HILJADA (LJUDI)

6541. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Ibn-Fudajl, a ovom Husajn...; a PRIČAO MI JE (kaže Ebu-Abdullah Buhari) i Usejd b. Zejd, a njemu Hušejm, prenoseći od Husajna da je kazivao kako je bio kod Seida b. Džubejra, koji mu je rekao da mu je Ibn-Abbas kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Predočeni su mi (prijašnji) narodi;¹ prolazio bi vjerovjesnik i s njim sljedbenici njegovi. S nekim bi vjerovjesnikom prošla skupina, s nekim deset, s nekim pet ljudi, a poneki bi vjerovjesnik prošao sam. Onda sam pogledao i ugledao crnilo.

‘Džibrile’, upitao sam, ‘jesu li ovo moji sljedbenici?’ ‘Nisu’, odgovorio mi je, ‘pogledaj ka horizontu.’ Pogledao sam i vidio veliko crnilo.

‘Ono su tvoji sljedbenici, a ovi ispred njih – to je sedamdeset hiljada onih koji neće polagati račun niti će pretrpjeti kaznu.’ ‘A zašto?’, upitao sam.

‘Oni se nisu kauterizirali, nisu tražili odučavanje², niti su vjerovali u loše predznake; oni su se na Gospodara svoga oslanjali.” Tada mu je prišao Ukaša b. Mihsan i rekao: ‘Zamoli Allaha da ja budem jedan od njih.’ ‘Allahu, učini ga jednim od njih’, zamolio je on. Onda mu je prišao drugi čovjek i rekao: ‘Zamoli Allaha da i ja budem jedan od njih.’ ‘Pretekao te je u tome Ukaša’, odgovorio mu je on.”

بَاب

يَدْخُلُ الْجَنَّةَ سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ

٦٥٤١. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ فَضِيلٍ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ ح قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَحَدَّثَنِي أَسِيدُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُصَيْنٍ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ عُرِضَتْ عَلَيَّ الْأُمَمُ فَأَخَذَ النَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ الْأُمَّةُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ النَّفَرُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ الْعَشْرَةُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ الْخَمْسَةُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ وَحْدَهُ فَتَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ كَثِيرٌ قُلْتُ يَا جَبْرِيلُ هَؤُلَاءِ أُمَّتِي قَالَ لَا وَلَكِنْ انْظُرْ إِلَى الْأَفُقِ فَتَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ كَثِيرٌ قَالَ هَؤُلَاءِ أُمَّتُكَ وَهَؤُلَاءِ سَبْعُونَ أَلْفًا قَدَّامَهُمْ لَا حِسَابَ عَلَيْهِمْ وَلَا عَذَابَ قُلْتُ وَلِمَ قَالَ كَانُوا لَا يَكْتُمُونَ وَلَا يَسْتَرْقُونَ وَلَا يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَقَامَ إِلَيْهِ عُكَّاشَةُ بْنُ مُحْصَنٍ فَقَالَ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يُجْعَلَ مِنْهُمْ قَالَ اللَّهُ اجْعَلْهُ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ آخَرُ قَالَ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يُجْعَلَ مِنْهُمْ قَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ.

1 Tirmizi i Nesai prenose od Husajna b. Abdur-Rahmana da je ovo predočavanje bilo za vrijeme Noćnog putovanja (*Isra'a*). Ovo ide u prilog mišljenju da se Noćno putovanje desilo više puta.

2 Kauteriziranje i odučavanje nisu zabranjeni (haram) jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prakticirao i jedno i drugo. Ove su dvije stvari ovdje spomenute samo da bi se ukazalo na važnost oslanjanja na Uzvišenog Allaha. Ibn-Hadže kaže da se iz drugih se hadisa može razumjeti da njihov ulazak u Džennet bez polaganja računa ne znači nužno da su oni i najbolji kod Allaha, nego će među onima koji će kasnije u njega ući biti boljih od njih. (*Fethul-bari*, 11/41)

6542. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ući će u Džennet, od mojih sljedbenika, skupina od sedamdeset hiljada. Lica će im sijati svjetlošću punog mjeseca.'³ Tada je ustao Ukaša b. Mihsan Esedi, podižući ogrtač što ga je nosio na sebi, i rekao: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da me učini jednim od njih.' 'Allahu, učini ga jednim od njih', zamolio je on. Potom je ustao jedan ensarija i rekao: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da i mene učini jednim od njih.' 'Pretekao te je Ukaša', odgovorio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."

6543. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Od mojih će sljedbenika u Džennet ući sedamdeset hiljada, ili sedam stotina hiljada' – dvoumi se (Ebu-Hazim) koje je od toga dvoga rekao (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) - 'bit će zbijeni i držat će jedni druge (za ruke). Ući će svi zajedno. Lica će im biti poput mjesečeva svjetla o uštapu.'"

6544. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ja'kub b. Ibrahim, njemu njegov otac, a ovom Ebu-Salih, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, a stanovnici Džehennema uđu u Džehennem, stat će glasnik među njima (i reći): 'O stanovnici Vatre, nema više smrti! O stanovnici Dženneta, nema više smrti, ima vječnost!'"

٦٥٤٢. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي زُمْرَةٌ هُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا تُضِيءُ وُجُوهُهُمْ إِضَاءَةُ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَامَ عُكَّاشَةُ بْنُ مُحْصَنٍ الْأَسَدِيُّ يَرْفَعُ نَمْرَةً عَلَيْهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ.

٦٥٤٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِيَدْخُلَنَّ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا أَوْ سَبْعٌ مِائَةٌ أَلْفٍ شَكَّ فِي أَحَدِهِمَا مَتَمَّاسِكِينَ أَخَذَ بَعْضُهُمْ بِبَعْضٍ حَتَّى يَدْخُلَ أَوَّلُهُمْ وَآخِرُهُمْ الْجَنَّةَ وَوُجُوهُهُمْ عَلَى ضَوْءِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ.

٦٥٤٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ حَدَّثَنَا نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَدْخُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ ثُمَّ يَقُومُ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ يَا أَهْلَ النَّارِ لَا مَوْتَ وَيَا أَهْلَ الْجَنَّةِ لَا مَوْتَ خُلُودٌ.

3 Iz ovoga možemo razumjeti da svi stanovnici Dženneta neće biti na istom stupnju i da će među njima biti razlike u mnogo čemu.

6545. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Reći će se stanovnicima Dženneta: ‘(Ovo je) vječnost, nema više smrti!, a (također i) stanovnicima Džehennema: ‘O stanovnici Džehennema, (ovo je) vječnost, nema više smrti!’”¹

O SVOJSTVIMA DŽENNETA I VATRE (DŽEHENNEMA)

Ebu-Seid prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Prva je hrana što će je dženetlije jesti izraslina (dodatni dio) na jetri od velike ribe.”

Adnun znači *huldun* (vječnost). *Adentu bi erdin* znači *ekamtu fihi* (nastanio sam se u njoj). Od toga je izvedena (riječ) *el-ma'dinu* (ruda). *Fi mek'adi sidkin* znači *fi menbiti sidkin* (na izvoru istine).

6546. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem, a njemu Avf b. Ebu-Redža, prenoseći od Imrana da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zavirio sam u Džennet i vidio da među njegovim stanovnicima najviše ima siromaha.² Zavirio sam potom u vatru i vidio da među njenim stanovnicima najviše ima žena.”³

٦٥٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يُقَالُ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ خُلُودٌ لَا مَوْتَ وَلَا أَهْلَ النَّارِ يَا أَهْلَ النَّارِ خُلُودٌ لَا مَوْتَ.

بَابُ صِفَةِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ زِيَادَةُ كَبِدِ حُوتٍ عَدْنٌ خُلْدٌ عَدْنَتْ بِأَرْضٍ أَقَمْتُ وَمِنْهُ الْمَعْدِنُ (فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ) فِي مَنَبِتٍ صِدْقٍ.

٦٥٤٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَهْثَمٍ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَطْلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَأَطْلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ.

- 1 Činjenica da nema više smrti ne znači da nema ni izlaska iz Džehennema. Naime, učenjaci kažu da će onaj koji je preselio s imanom nekad izaći iz Džehennema.
- 2 Ovo ne znači da islam potiče na siromaštvo, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je siromaštvo blisko nevjerstvu. Ovaj hadis, moguće je, ukazuje na to da su na dunjaluku siromasi većina i da će tako biti i na ahiretu, te da će mnogi bogataši zbog stjecanja imetka na nedopušten način i neizvršavanja obaveze zekata dospjeti u Džehennem.
- 3 Žene neće biti većina u Džehennemu zato što su žene, nego, možda, zato što je njihov broj na dunjaluku bio veći od broja muškaraca i što su, vjerovatno, više grijesile od muškaraca.

6547. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, a ovom Sulejman Tejmi, prenoseći od Ebu-Usmana, a on od Usame da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Stao sam na vrata Dženneta i vidio da su oni koji su ušli u njega većinom bili sirotinja, a da bogatašima nije bilo dopušteno da uđu.⁴ Stanovnicima Džehennema bilo je naređeno da uđu u vatru, a ja sam stao na vrata vatre i vidio da su oni koji su ušli u nju većinom bile žene.”

6548. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, njemu Abdullah, a ovom Umer b. Muhammed b. Zejd, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, a stanovnici Vatre u Vatru, dovest će se smrt, postaviti između Dženneta i Vatre i tu se zaklati. Onda će glasnik objaviti: ‘O stanovnici Dženneta, nema više smrti! O stanovnici Vatre, nema više smrti!’⁵ Tako će se stanovnici Dženneta još više obradovati, a stanovnici Vatre još više rastužiti.”

6549. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, njemu Abdullah, a ovom Malik b. Enes, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allah će, zaista, pozvati dženetlije: ‘O stanovnici Dženneta!’, i oni će Mu se odazvati: ‘Odazivamo Ti se, Gospodaru naš, i stojimo Ti na usluzi.’

‘Jeste li zadovoljni?’, upitat će ih On, a oni će odgovoriti: ‘Kako ne bismo bili zadovoljni kad Si nam dao ono što nisi nijednom drugom od

٦٥٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَكَانَ عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا الْمَسَاكِينَ وَأَصْحَابُ الْجَدِّ مَحْبُوسُونَ غَيْرَ أَنَّ أَصْحَابَ النَّارِ قَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ وَقُمْتُ عَلَى بَابِ النَّارِ فَإِذَا عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا النِّسَاءُ .

٦٥٤٨. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا صَارَ أَهْلُ الْجَنَّةِ إِلَى الْجَنَّةِ وَأَهْلُ النَّارِ إِلَى النَّارِ جِيءَ بِالْمَوْتِ حَتَّى يُجْعَلَ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ثُمَّ يُذْبَحُ ثُمَّ يُنَادِي مُنَادٍ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ لَا مَوْتَ وَيَا أَهْلَ النَّارِ لَا مَوْتَ فَيَزْدَادُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَرَحًا إِلَى فَرَحِهِمْ وَيَزْدَادُ أَهْلُ النَّارِ حُزْنًا إِلَى حُزْنِهِمْ .

٦٥٤٩. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيَقُولُونَ لَنَبِّكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ فَيَقُولُ هَلْ رَضِيتُمْ فَيَقُولُونَ وَمَا لَنَا لَا نَرْضَى وَقَدْ أَعْطَيْنَا مَا لَمْ تُعْطِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ فَيَقُولُ أَنَا

4 Oni su bili spriječeni kako bi prvo polagali račun za svoj imetak.

5 Uzvišeni Allah o stanovnicima Džehennema kaže: “A nevjernike čeka vatra džehenemska, oni neće biti na smrt osuđeni, i neće umrijeti, i neće im se patnja u njemu ublažiti - eto tako ćemo svakog nevjernika kazniti...” (Fatir, 36)

Svojih stvorenja?” ‘Ja ću vam’, reći će On, ‘dati nešto još bolje od toga.’ ‘A šta ima bolje od ovoga, Gospodaru?’, upitat će oni. ‘Da spustim na vas Moje zadovoljstvo, pa da se poslije toga nikada više na vas ne naljutitim’, reći će On.”

6550. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu‘avija b. Amr, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao:

“Poginuo je u Bici na Bedru Harise, a bijaše još dječak, pa je njegova majka došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitala: ‘Allahov Poslaniče, ti znaš šta mi je značio Harise: ako je u Džennetu, ja ću se strpjeti i nadati nagradi, a ako je drugačije, vidjet ćeš šta ću da uradim!’

‘Teško tebi’, reče joj on, ‘jesi li izgubila razum?! Zar ima samo jedan Džennet?! Dženneta ima mnogo, a on je, zaista, u Džennetu Firdevsu.”

6551. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Esed, njemu Fadl b. Musa, a ovom Fudajl, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Između plečki nevjernika je razmak koliko je trodnevno putovanje za brzog jahača.”¹

6552. PRIČAO JE Ishak b. Ibrahim da mu je kazivao Mugira b. Selema, a njemu Vuhejb, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“U Džennetu, zaista, ima jedno drvo; jahač putuje u njegovu hladu stotinu godina i ne može ga proći.”

أَعْطَيْكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالُوا يَا رَبِّ وَآيُ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُ أَحِلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي فَلَا أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا .

٦٥٥٠. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ أُصِيبَ حَارِثَةُ يَوْمَ بَدْرٍ وَهُوَ غُلَامٌ فَجَاءَتْ أُمُّهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ عَرَفْتَ مَنَزِلَةَ حَارِثَةَ مِنِّي فَإِنْ يَكُ فِي الْجَنَّةِ أَصْبِرْ وَأَحْتَسِبْ وَإِنْ تَكُنِ الْآخَرَى تَرَى مَا أَصْنَعُ فَقَالَ وَيْحَكَ أَوْهَبِلَتْ أَوْجَنَّهُ وَاحِدَةً هِيَ إِنَّهَا جَنَانٌ كَثِيرَةٌ وَإِنَّهُ لَفِي جَنَّةِ الْفِرْدَوْسِ .

٦٥٥١. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا الْفُضْلُ ابْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا الْفُضَيْلُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَيْنَ مَنْكَبِي الْكَافِرِ مَسِيرَةٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ لِلرَّكَّابِ الْمُسْرِعِ .

٦٥٥٢. وَقَالَ إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّكَّابُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لَا يَقْطَعُهَا .

¹ Uzvišeni će Allah dati nekim stanovnicima Džehennema da imaju ogromno tijelo kako bi im kazna bila što veća.

6553. PRIČAO JE Ebu-Hazim da je ovaj hadis kazao Nu'manu b. Ebu-Ajjašu, pa mu je on rekao kako mu je kazivao Ebu-Seid da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“U Džennetu, zaista, ima jedno drvo; jahač na dobru i brzu konju plemenite rase putuje sto godina i ne može ga proći.”

6554. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Aziz, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Od mojih će sljedbenika, zaista, ući u Džennet sedamdeset hiljada, ili sedam stotina hiljada’ – dvoumi se Ebu-Hazim šta je od toga dvoga rekao (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) – ‘bit će zbijeni i držat će jedni druge (za ruke). Ući će svi zajedno. Lica će im biti poput mjesečeva svjetla o uštapu.’”

6555. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Abdul-Aziz, prenoseći od svoga oca, on od Sehla, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Stanovnici Dženneta gledat će sobe u Džennetu kao što vi gledate zvijezde na nebu.”

6556. Moj otac² veli: “Ispričao sam ovaj hadis Nu'manu b. Ebu-Ajjašu, pa mi je on rekao: ‘Svjedočim da sam, zaista, čuo Ebu-Se'ida kako ga pripovijeda i još dodaje (da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): ‘...kao što gledate svijetlu zvijezdu na istočnom i zapadnom horizontu.’”

٦٥٥٣. قَالَ أَبُو حَازِمٍ فَحَدَّثْتُ بِهِ النُّعْمَانَ بْنَ أَبِي عِيَّاشٍ فَقَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّكَّابُ الْجَوَادُ الْمُضْمَرَّ السَّرِيعَ مِائَةَ عَامٍ مَا يَقْطَعُهَا .

٦٥٥٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِيَدْخُلَنَّ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا أَوْ سَبْعٌ مِائَةٌ أَلْفٍ لَا يَذَرِي أَبُو حَازِمٍ أَتَيْهَا قَالَ مَتَمَّاسِكُونَ آخِذٌ بَعْضُهُمْ بَعْضًا لَا يَدْخُلُ أَوَّلُهُمْ حَتَّى يَدْخُلَ آخِرُهُمْ وَجُوهُهُمْ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ .

٦٥٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَتَرَاءَوْنَ الْغُرَفَ فِي الْجَنَّةِ كَمَا تَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ فِي السَّمَاءِ .

٦٥٥٦. قَالَ أَبِي فَحَدَّثْتُ بِهِ النُّعْمَانَ بْنَ أَبِي عِيَّاشٍ فَقَالَ أَشْهَدُ لَسَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ يُحَدِّثُ وَيَزِيدُ فِيهِ كَمَا تَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ الْغَارِبَ فِي الْأَفْقِ الشَّرْقِيِّ وَالْغَرْبِيِّ .

2 Tj. otac Abdul-Azizov.

6557. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Imrana, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Na Sudnjem će danu Uzvišeni Allah stanovniku vatre koji bude najmanje patio reći: ‘Da je u tvom vlasništvu sve što je na Zemlji, bi li to dao da se iskupiš?’

‘Da’, odgovorit će on.

‘Pa od tebe sam već tražio manje od toga’, reći će (Allah), ‘dok si još bio u kičmi Ademovoj, a to je da Mi ništa ne smatraš ravnim, ali ti to nisi htio, nego si Mi pridruživao druge.’”

6558. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad, prenoseći od Amra, a on od Džabira, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Uz moje će zauzimanje izići (ljudi) iz vatre kao da su *es-se'arir*.’

‘A šta je to *es-se'arir*’, upitao sam.

‘To su sitni krastavci’, odgovorio je on, a zubi mu bijahu popadali.”¹

Kazao sam Amru b. Dinaru: “Ebu-Muhammede, čuo sam Džabira b. Abdullaha kad je rekao da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: ‘Uz moje će zauzimanje izići iz Vatre...’”²

“Da”, odgovorio je.

٦٥٥٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى لِأَهْوَنِ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَوْ أَنَّ لَكَ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ أَكُنْتَ تَفْتَدِي بِهِ فَيَقُولُ نَعَمْ فَيَقُولُ أَرَدْتُ مِنْكَ أَهْوَنَ مِنْ هَذَا وَأَنْتَ فِي صُلْبِ آدَمَ أَنْ لَا تُشْرِكَ بِي شَيْئًا فَأَبَيْتَ إِلَّا أَنْ تُشْرِكَ بِي .

٦٥٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَمْرِو عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ بِالشَّفَاعَةِ كَأَنَّهُمُ الثَّعَالِيرُ قُلْتُ مَا الثَّعَالِيرُ قَالَ الضَّغَائِيسُ وَكَانَ قَدْ سَقَطَ فَمُهُ فَقُلْتُ لِعَمْرِو بْنِ دِينَارٍ أَبَا مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَخْرُجُ بِالشَّفَاعَةِ مِنَ النَّارِ قَالَ نَعَمْ .

¹ Kako nije imao zube, umjesto *eš-še'arir* kazao je *es-se'arir*.

² Izlazak iz vatre uz zauzimanje (šefa'at) Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, neke su sekte zanijekale oslanjajući se na ajet: “Njima posredovanje posrednika neće biti od koristi.” (El-Muddessir, 48) Međutim, ovaj se ajet odnosi na nevjernike; zauzimanje neće koristiti njima, ali će koristiti vjernicima.

6559. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, a njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Neki će izići iz vatre nakon što ih njen zapah bude zahvatio, pa će ući u Džennet. Zbog toga će ih dženetlije zvati džehenemlijama.”

6560. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od svog oca, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, a stanovnici Džehennema u vatru, Allah će reći: ‘Izvadite onoga u čijem srcu ima koliko trun imana.’ Oni će tada izići, a bit će već spaljeni i pretvoreni u pepeo, pa će biti bačeni u rijeku života, a potom će iz nje izići kao što iznikne sjemenka iz mulja bujice’ – ili je rekao: iz užarenosti bujice (dvoumi se prenosilac).

‘Zar niste vidjeli da ona niče žuta i uvijena?’, dodao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

6561. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Nu‘mana, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Zaista će na Sudnjem danu najblažom kaznom biti kažnjen onaj stanovnik Džehennema kojem pod stopala bude stavljena žeravica od koje će mu mozak proključati.”³

٦٥٥٩. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ قَوْمٌ مِنَ النَّارِ بَعْدَ مَا مَسَّهُمْ مِنْهَا سَفْعٌ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فَيُسَمِّيهِمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَهَنَمِيِّينَ .

٦٥٦٠. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ يَقُولُ اللَّهُ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خِرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ فَأَخْرِجُوهُ فَيَخْرُجُونَ قَدْ امْتَحَشُوا وَعَادُوا حُمًا فَيُلْقَوْنَ فِي نَهْرِ الْحَيَاةِ فَيَنْبُتُونَ كَمَا تَنْبُتُ الْحَبَّةُ فِي حِمِلِ السَّيْلِ أَوْ قَالَ حِمِيَةِ السَّيْلِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَمْ تَرَوْا أَنَّهَا تَنْبُتُ صَفْرَاءَ مُلْتَوِيَةً .

٦٥٦١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أَهْوَنَ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَرَجُلٌ تَوَضَّعَ فِي أَحْصَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَةٌ يَغْلِي مِنْهَا دِمَاغُهُ .

³ Ovu najblažu kaznu imat će Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidža Ebu-Talib, koji je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pružao zaštitu u Mekki iako nikada nije primio islam.

6562. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža, a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Nu'mana b. Bešira da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Zaista će na Sudnjem danu najblažom kaznom biti kažnjen onaj stanovnik Džehennema kojem pod stopala budu stavljene dvije žeravice od kojih će mu mozak proključati kao što ključaju kazan i vrč."

6563. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Amra, on od Hajsame, a ovaj od Adija b. Hatima (da je kazivao):

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabrinuta lica, spomenuo vatru i zatražio zaštitu od nje. Zatim je ponovo, zabrinuta lica, spomenuo vatru i zatražio zaštitu od nje, a onda rekao: 'Tražite zaštitu od vatre, pa makar s pola datule, a ko ni to nema, onda lijepom riječju.'"

6564. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, a njemu Ibn-Ebu-Hazim i Deraverdi, prenoseći od Jezida, on od Abdullaha b. Habbaba, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao):

"Čuo sam kad su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuli njegova amidžu Ebu-Taliba (pa je on rekao): 'Možda će mu pomoći moje zauzimanje na Sudnjem danu, te će biti stavljen u plitku vatru koja će mu dosezati do peta, ali će mu od nje vreti moždana srž.'"

٦٥٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الثُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أَهْلَ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ عَلَى أَحْصَصٍ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ يَغْلِي مِنْهُمَا دِمَاعُهُ كَمَا يَغْلِي الْمَرْجُلُ وَالْقُمَّمُ.

٦٥٦٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ذَكَرَ النَّارَ فَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا ثُمَّ ذَكَرَ النَّارَ فَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ.

٦٥٦٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَذَكَرَ عِنْدَهُ عُمَةُ أَبُو طَالِبٍ فَقَالَ لَعَلَّهُ تَنْفَعُهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُجْعَلُ فِي ضَحْضَاحٍ مِنَ النَّارِ يَبْلُغُ كَعْبِيهِ يَغْلِي مِنْهُ أُمُّ دِمَاعِهِ.

6565. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:

“Allah će okupiti ljude na Sudnjem danu, pa će oni reći: ‘Kad bismo samo našli nekog da se zauzme za nas kod našeg Gospodara pa da nas On izbavi iz ovog našeg teškog stanja.’ Potom će otići Adem i reći: ‘Tebe je Allah stvorio Svojom rukom, u tebe udahnuo Svoga duha (dao ti život) i naredio melecima te su ti se poklonili – zauzmi se za nas kod našeg Gospodara!’

‘Nisam vam ja za to’, reći će on i spomenuti svoj grijeh, ‘nego idite vi Nuhu, prvom poslaniku što ga je Allah poslao.’ Oni će mu tada otići, ali će im on, spominjući svoj grijeh, reći: ‘Nisam vam ja za to, nego idite vi Ibrahimu, kojeg je Allah uzeo za prijatelja.’ Oni će tada otići Ibrahimu.

‘Nisam vam ja za to’, reći će im on i spomenuti svoj grijeh, ‘nego idite vi Musau, koji je razgovarao s Allahom.’ Oni će mu tada otići, ali će im on, spominjujući svoj grijeh, reći da ni on nije za to i uputiti ih: ‘Idite vi Isau.’ Oni će mu tada otići, ali će im i on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego idite vi Muhammedu, njemu su oprošteni svi grijesi.’ Tada će oni doći meni, pa ću ja zatražiti dopuštenje od svoga Gospodara (da Mu se obratim). Kada Ga budem vidio, past ću na sedždu. On će me tako ostaviti koliko bude htio, a onda reći: ‘Podigni svoju glavu i traži – dat će ti se; reci – bit će uslišeno; zauzmi se – bit će prihvaćeno!’ Tada ću ja podići svoju glavu i – zahvaljujući se svome Gospodaru onako kako me On bude podučio – zauzeti se, a On će mi odrediti granicu. Onda ću ih izvesti iz vatre i uvesti u Džennet, pa se opet vratiti i pasti na sedždu... Tako ću uraditi i treći i četvrti put..., i u vatri će ostati samo oni koje bude spriječio Kur'an.”¹

Katada bi, kad bi o ovom govorio, rekao:

“...(osim onog) kome je određena vječnost.”

٦٥٦٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوْ اسْتَشْفَعْنَا عَلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ أَنْتَ الَّذِي خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ وَأَمَرَ الْمَلَائِكَةَ فَسَجَدُوا لَكَ فَاشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّنَا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ وَيَقُولُ اتُّوا نُوحًا أَوَّلَ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللَّهُ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ اتُّوا إِبْرَاهِيمَ الَّذِي اتَّخَذَهُ اللَّهُ خَلِيلًا فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ اتُّوا مُوسَى الَّذِي كَلَّمَهُ اللَّهُ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ فَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ اتُّوا عِيسَى فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ اتُّوا مُحَمَّدًا ﷺ فَقَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدْعُنِي مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ يَقَالُ لِي ارْفَعْ رَأْسَكَ سَلْ تُعْطَهُ وَقُلْ يُسْمَعُ وَاشْفَعْ تُشَفَّعُ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَحْمَدُ رَبِّي بِتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِي ثُمَّ أَشْفَعُ فَيُحَدِّثُ لِي حَدًّا ثُمَّ أَخْرِجُهُمْ مِنَ النَّارِ وَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ فَأَقْعُ سَاجِدًا مِثْلَهُ فِي الثَّلَاثَةِ أَوْ الرَّابِعَةِ حَتَّى مَا بَقِيَ فِي النَّارِ إِلَّا مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ وَكَانَ قَتَادَةُ يَقُولُ عِنْدَ هَذَا أَيُّ وَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ.

¹ Tj. oni kojima je u Kur'anu određena vječna patnja u Džehennemu, a to su nevjernici.

6566. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Hasana b. Zekvana, on od Ebu-Redžaa, a ovaj od Imrana b. Husajna, radijallahu anhumu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Zauzimanjem Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, ljudi će izići iz vatre i ući u Džennet. Zvat će ih džehenemlijama.”

6567. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa (da je kazivao): “Allahovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla Umm-Harisa – a Harisa bijaše poginuo na Bedru, gdje ga je bio pogodio vrh strijele – i rekla: ‘Allahov Poslaniče, ti znaš koliko ja volim Harisu: ako je u Džennetu, neću plakati za njim, a ako nije, vidjet ćeš šta ću uraditi.’

‘Pamet si izgubila’, reče joj on, ‘pa zar ima samo jedan Džennet?! Ima ih, zaista, mnogo, a on je, zbilja, u najvišem – u Firdevsu.

6568. Jutarnji ili večernji izlazak (u borbu) na Allahovu putu, nastavi on, ‘vredniji je od dunjaluka i svega što je na njemu. Dužina vašeg luka ili stopala u Džennetu vrednija je od dunjaluka i svega što je na njemu. Kada bi se jedna od stanovnica Dženneta pojavila na Zemlji, osvijetlila bi cijeli taj prostor i napunila ga mirisom. Njezin veo (*nasif*), vredniji je od dunjaluka i svega što je na njemu.”

6569. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Niko neće ući u Džennet a da mu – kako bi bio još zahvalniji – (prije toga) neće biti pokazano mjesto u vatri (na kojem bi bio) da je zlo radio, i niko neće ući u vatru a da mu – kako bi bio još tužniji – (prije toga) neće biti pokazano mjesto u Džennetu (na kojem bi bio) da je dobro radio.”

٦٥٦٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ الْحَسَنِ بْنِ ذَكْوَانَ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُخْرَجُ قَوْمٌ مِنَ النَّارِ بِشَفَاعَةِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُسَمَّوْنَ الْجَهَنَّمِيِّينَ .

٦٥٦٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أُمَّ حَارِثَةَ أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ هَلَكَ حَارِثَةُ يَوْمَ بَدْرٍ أَصَابَهُ غَرْبٌ سَهْمٍ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ عَلِمْتُ مَوْقِعَ حَارِثَةَ مِنْ قَلْبِي فَإِنْ كَانَ فِي الْجَنَّةِ لَمْ أَتُكِ عَلَيْهِ وَإِلَّا سَوْفَ تَرَى مَا أَصْنَعُ فَقَالَ لَهَا هَبِلَتْ أَجَنَّةٌ وَاحِدَةٌ هِيَ إِنَّهَا جَنَّاتٌ كَثِيرَةٌ وَإِنَّهُ فِي الْفِرْدَوْسِ الْأَعْلَى .

٦٥٦٨. وَقَالَ غَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَقَابٌ قَوْسٍ أَحَدِكُمْ أَوْ مَوْضِعُ قَدَمٍ مِنَ الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَوْ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَطْلَعَتْ إِلَى الْأَرْضِ لَأَضَاءَتْ مَا بَيْنَهُمَا وَلَمَلَّتْ مَا بَيْنَهُمَا رِيحًا وَلَنَصِيفُهَا يَعْنِي الْخِمَارَ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

٦٥٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَدْخُلُ أَحَدٌ الْجَنَّةَ إِلَّا أَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ لَوْ أَسَاءَ لِيَزْدَادَ سُكْرًا وَلَا يَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ إِلَّا أَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ لَوْ أَحْسَنَ لِيَكُونَ عَلَيْهِ حُسْرَةٌ .

6570. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Amra, on od Seida b. Ebu-Seida Makburija (da je kazivao):

“Pričao je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, da je (jedne prilike) upitao (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem): ‘Allahov Poslaniče, ko će se najviše usrećiti tvojim zauzimanjem na Sudnjem danu?’

‘I mislio sam, o Ebu-Hurejra’, reče on, ‘da me o tome niko prije tebe neće pitati, jer sam vidio koliko ljubavi i pažnje poklanjaš hadisu. Najviše će se mojim zauzimanjem usrećiti ljudi koji su iskreno, iz srca, rekli da nema (drugog) Boga osim Allaha.’”¹

6571. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Ja, zaista, znam ko će posljednji izići iz vatre i ko će posljednji ući u Džennet. To je onaj čovjek koji će iz vatre izići pužući, pa će mu Allah reći: ‘Idi i uđi u Džennet.’ On će tada doći do njega, ali će mu se učiniti da je pun, te će se vratiti i reći: ‘Gospodaru, zatekao sam ga puna.’ On će mu ponovo reći: ‘Idi i uđi u Džennet.’ On će opet doći do njega, ali će mu se učiniti da je pun, te će se vratiti i reći: ‘Gospodaru, zatekao sam ga puna.’ On će mu ponovo reći: ‘Idi i uđi u Džennet, tebi (u njemu), zaista, pripada koliko dunjaluk i deset puta više’ – ili je rekao: ‘tebi, zaista, pripada koliko deset dunjaluka’. ‘Ti se’, reći će čovjek (Allahu), ‘sa mnom šališ i ismijavaš me, a ti si Vladar!’” – Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se smije da su mu se vidjeli umnjaci. Govorilo se² da je to dženetlija na najnižem stupnju.”

٦٥٧٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَمْرِو عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ لَقَدْ ظَنَنْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَنَّ لَا يَسْأَلُنِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ أَحَدٌ أَوْلُ مِنْكَ لِمَا رَأَيْتُ مِنْ حِرْصِكَ عَلَى الْحَدِيثِ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالِصًا مِنْ قَبْلِ نَفْسِهِ .

٦٥٧١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لَا أَعْلَمُ آخِرَ أَهْلِ النَّارِ خُرُوجًا مِنْهَا وَآخِرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولًا رَجُلٌ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ كَبُورًا فَيَقُولُ اللَّهُ أَذْهَبَ فَأَدْخُلُ الْجَنَّةَ فَيَأْتِيهَا فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلَأَى فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا مَلَأَى فَيَقُولُ أَذْهَبَ فَأَدْخُلُ الْجَنَّةَ فَيَأْتِيهَا فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلَأَى فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا مَلَأَى فَيَقُولُ أَذْهَبَ فَأَدْخُلُ الْجَنَّةَ فَإِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيَا وَعَشْرَةَ أَمْثَالِهَا أَوْ إِنَّ لَكَ مِثْلَ عَشْرَةِ أَمْثَالِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ تَسَخَّرُ مِنِّي أَوْ تَضْحَكُ مِنِّي وَأَنْتَ الْمَلِكُ فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ وَكَانَ يَقُولُ ذَاكَ أَذْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً .

¹ Dakle, oni koji su bili grešnici, ali su kao vjernici, sa šehadetom, preselili na budući svijet; njima će Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, zauzimanje pomoći i oni će biti najsretniji jer će biti spašeni od džehenemske vatre.

² Ovo govori prenosilac hadisa.

6572. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, on od Abdullaha b. Harisa b. Nevfela, a ovaj od Abbasa, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Jesi li Ebu-Talibu imalo pomogao?’...”¹

O TOME DA JE “SIRAT” DŽEHENEMSKI MOST

6573, 6574. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Seida i Ataa b. Jezida, oni od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO MI JE i Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida Lejsija, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):

“Neki su ljudi upitali: ‘Allahov Poslaniče, hoćemo li mi vidjeti svoga Gospodara na Sudnjem danu?’ ‘Je li vam teško vidjeti Sunce kad ga ne prekrivaju oblaci?’, upitao ih je on.

‘Nije, Allahov Poslaniče’, odgovorili su.

‘A je li vam teško vidjeti Mjesec o uštapu kad ga ne prekrivaju oblaci?’

‘Nije, Allahov Poslaniče’, odgovorili su.

‘Vi ćete Ga, zaista, tako vidjeti na Sudnjem danu. Allah će sakupiti ljude i reći ko je šta obožavao neka to i slijedi. Onaj koji je obožavao Sunce slijedit će ga, onaj koji je obožavao Mjesec slijedit će ga, a onaj koji je obožavao tagute² slijedit će ih. Ostatak će ovaj ummet i u njemu njegovi licemjeri. Tada će im se Allah ukazati u liku drukčijem od onog koji oni poznaju i reći im: ‘Ja sam vaš Gospodar.’

٦٥٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ تَوْفَلٍ عَنْ الْعَبَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ هَلْ نَفَعْتَ أَبَا طَالِبٍ شَيْئًا .

بَابُ الصِّرَاطِ جِسْرِ جَهَنَّمَ

٦٥٧٣-٦٥٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَعِيدٌ وَعَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أَنَسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ هَلْ تَضَارُونَ فِي الشَّمْسِ لَيْسَ دُونَهَا سَحَابٌ قَالُوا لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ هَلْ تَضَارُونَ فِي الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ لَيْسَ دُونَهُ سَحَابٌ قَالُوا لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَإِنَّكُمْ تَرَوْنَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ فَيَقُولُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ شَيْئًا فَلْيَتَّبِعْهُ فَيَتَّبِعْ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الشَّمْسَ وَيَتَّبِعْ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الْقَمَرَ وَيَتَّبِعْ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الطَّوَاغِيتَ وَتَبْقَى هَذِهِ الْأُمَّةُ فِيهَا مُنَافِقُوهَا فَيَأْتِيهِمُ اللَّهُ فِي غَيْرِ الصُّورَةِ الَّتِي يَعْرِفُونَ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ هَذَا مَكَانُنَا حَتَّى يَأْتِيَنَا

¹ Ovaj je hadis naveden u skraćenom obliku. U drugim je predanjima to objašnjeno. U njima se, naime, navodi da će Ebu-Talib biti kažnjen najblažom džehenemskom kaznom: pod nogama će mu biti žeravica od koje će mu mozak ključati.

² Taguti su sve ono što se obožava mimo Uzvišenog Allaha.

‘Utječemo se Allahu od tebe’, reći će oni, ‘mi ćemo ostati na svome mjestu dok ne dođe naš Gospodar, a kada dođe naš Gospodar, mi ćemo Njega prepoznati.’ Tada će im se Allah ukazati u liku koji oni poznaju i reći im: ‘Ja sam vaš Gospodar.’

‘Ti si naš Gospodar’, reći će oni i početi Ga slijediti.

Tada će se postaviti džehenemski most, a ja ću’, reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘biti prvi koji će proći. Poslanici će toga dana u dovama moliti: ‘Allahu, spasi, spasi!’ Na njemu će biti kuke kao sa‘danove bodlje. Jeste li vidjeli sa‘danove³ bodlje?’

‘Jesmo, Allahov Poslaniče’, odgovoriše oni.

‘One su, zaista, kao sa‘danove bodlje’, nastavi on, ‘ali im veličinu ne zna niko osim Allaha. One će hvatati ljude zbog njihovih djela. Među njima (ljudima) će biti onih koji će propasti zbog svojih djela i onih koji će posrtati, ali će se spasiti.

Kad Allah okonča suđenje Svojim robovima i kad htjedne izvesti iz vatre koga zaželi od onih koji su svjedočili da nema drugog Boga osim Allaha, naredit će melecima da ih izvedu, a oni će ih poznati po tragovima sedžde, jer je Allah zabranio vatri da sprži tragove sedžde na sinovima Ademovim. Izvest će ih, a oni će biti već spaljeni. Tada će ih politi vodom koja se zove voda života, pa će oni izniknuti kao sjemenka u mulju bujice. Neki će čovjek, okrenut licem prema vatri, ostati i zamoliti: ‘Gospodaru, zagušio me njezin smrad i spalila njezina vrućina, pa okreni moje lice od vatre!’ On će ustrajati u svojoj molitvi, pa će Allah reći: ‘Ako ti to dam, možda ćeš me moliti za nešto drugo?’

‘Ne, tako mi Uzvišenosti Tvoje, neću Te ni za šta drugo moliti’, reći će on. Tada će mu (Allah) okrenuti lice od vatre.

رَبَّنَا فَإِذَا آتَانَا رَبَّنَا عَرَفْنَاهُ فَيَأْتِيهِمُ اللَّهُ فِي الصُّورَةِ
الَّتِي يَعْرِفُونَ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبَّنَا
فَيَتَّبِعُونَهُ وَيُضْرَبُ جِسْرُ جَهَنَّمَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُجِيزُ وَدُعَاءُ الرُّسُلِ يَوْمَئِذٍ اللَّهُمَّ
سَلِّمْ سَلِّمْ وَبِهِ كَلَالِيْبٌ مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ أَمَّا
رَأَيْتُمْ شَوْكَ السَّعْدَانِ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ
فَإِنَّهَا مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ غَيْرَ أَنَّهَا لَا يَعْلَمُ قَدْرَ
عَظَمَتِهَا إِلَّا اللَّهُ فَتَخْطَفُ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ مِنْهُمْ
الْمُؤْتَقِ بِعَمَلِهِ وَمِنْهُمْ الْمُخْرَدَلُ ثُمَّ يَنْجُو حَتَّى إِذَا
فَرَّغَ اللَّهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ عِبَادِهِ وَأَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ
مِنَ النَّارِ مَنْ أَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ مِمَّنْ كَانَ يَشْهَدُ أَنْ لَا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَمَرَ الْمَلَائِكَةَ أَنْ يُخْرِجُوهُمْ فَيَعْرِفُونَهُمْ
بِعَلَامَةٍ آثَارِ السُّجُودِ وَحَرَّمَ اللَّهُ عَلَى النَّارِ أَنْ
تَأْكُلَ مِنْ ابْنِ آدَمَ أَثَرَ السُّجُودِ فَيُخْرِجُوهُمْ قَدْ
امْتَحَشُوا فَيَصُبُّ عَلَيْهِمْ مَاءٌ يُقَالُ لَهُ مَاءُ الْحَيَاةِ
فَيَسْبُونَ نَبَاتَ الْحَبَّةِ فِي حِمِلِ السَّيْلِ وَيَبْقَى رَجُلٌ
مِنْهُمْ مُقْبِلٌ بِوَجْهِهِ عَلَى النَّارِ فَيَقُولُ يَا رَبِّ قَدْ
قَسَبَنِي رِيحُهَا وَأَحْرَقَنِي ذِكَاؤُهَا فَاصْرِفْ وَجْهِي
عَنِ النَّارِ فَلَا يَزَالُ يَدْعُو اللَّهَ فَيَقُولُ لَعَلَّكَ إِنْ
أَعْطَيْتَكَ أَنْ تَسْأَلَنِي غَيْرَهُ فَيَقُولُ لَا وَعِزَّتِكَ لَا
أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ فَيَصْرِفُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ ثُمَّ يَقُولُ
بَعْدَ ذَلِكَ يَا رَبِّ قَرَّبْنِي إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ
أَلَيْسَ قَدْ زَعَمْتَ أَنْ لَا تَسْأَلَنِي غَيْرَهُ وَيَلَّكَ ابْنُ
آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَلَا يَزَالُ يَدْعُو فَيَقُولُ لَعَلِّي إِنْ

3 To je biljka Neurada procumbens, koja ima velike bodlje.

‘Gospodaru’, opet će reći ovaj, ‘približi me dženetskim vratima!’

‘Zar ne reče ti da Me nećeš ni za šta drugo moliti? Teško tebi, sine Ademov, koliko si samo sklon prevari!’, reći će (Allah). Ovaj će, međutim, i dalje nastaviti tražiti, pa će mu (Allah) reći: ‘Ako ti to dam, možda ćeš me moliti za nešto drugo?’

‘Ne, tako mi Uzvišenosti Tvoje’, reći će on, ‘neću Te ni za šta drugo moliti.’ Tako će on davati Allahu obećanja i zavjetovati se da ništa više neće tražiti, i On će ga približiti dženetskim vratima. A kada bude vidio šta ima u njemu, šutjet će koliko Allah bude htio, a onda reći: ‘Gospodaru, uvedi me u Džennet!’

‘Zar ne reče ti da Me nećeš ni za šta drugo moliti? Teško tebi, sine Ademov, koliko si samo sklon prijevari!’, reći će (Allah).

‘Gospodaru, nemoj me učiniti najnesretnijim Svojim stvorenjem!’¹, reći će čovjek i nastaviti toliko moliti da će se On (Allah) nasmijati. A kad se nasmije, dopustit će mu da u njega uđe. Kad u njega uđe, reći će mu se: ‘Zaželi šta hoćeš.’ On će izreći svoju želju.

‘Zaželi šta hoćeš’, reći će mu se opet. On će tada toliko toga zaželjati da više neće imati nikakvih želja. ‘Sve ovo pripada tebi i još toliko’, bit će mu rečeno.” Ebu-Hurejre veli: “To je posljednji čovjek koji će ući u Džennet.”

Ebu-Seid Hudri sjedio je s Ebu-Hurejrom i ništa nije mijenjao od njegova govora dok nije došao do riječi: “Sve ovo pripada tebi i još toliko.” Tada je Ebu-Seid rekao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Sve ovo pripada tebi i još deset puta toliko.’”

“I ja sam zapamtio isto što i on”, kazao je Ebu-Hurejra.

أَعْطَيْتَكَ ذَلِكَ تَسْأَلُنِي غَيْرَهُ فَيَقُولُ لَا وَعِزَّتِكَ لَا
أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ فَيُعْطِي اللَّهُ مِنْ عُهُودٍ وَمَوَاقِيقَ أَنْ
لَا يَسْأَلُهُ غَيْرَهُ فَيَقْرُبُهُ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَإِذَا رَأَى مَا
فِيهَا سَكَتَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَسْكُتَ ثُمَّ يَقُولُ رَبِّ
ادْخِلْنِي الْجَنَّةَ ثُمَّ يَقُولُ أَوْلَيْسَ قَدْ زَعَمْتَ أَنْ لَا
تَسْأَلُنِي غَيْرَهُ وَيُلَاقِيكَ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَيَقُولُ
يَا رَبِّ لَا تَجْعَلْنِي أَشَقَى خَلْقِكَ فَلَا يَزَالُ يَدْعُو
حَتَّى يَضْحَكَ فَإِذَا ضَحِكَ مِنْهُ أَذِنَ لَهُ بِالْدُخُولِ
فِيهَا فَإِذَا دَخَلَ فِيهَا قِيلَ لَهُ تَمَنَّ مِنْ كَذَا فَيَتَمَنَّى ثُمَّ
يُقَالُ لَهُ تَمَنَّ مِنْ كَذَا فَيَتَمَنَّى حَتَّى تَنْقَطِعَ بِهِ الْإِنْيُ
فَيَقُولُ لَهُ هَذَا لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ
وَذَلِكَ الرَّجُلُ آخِرُ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولًا قَالَ عَطَاءُ
وَأَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ جَالِسٌ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ لَا يُغَيِّرُ
عَلَيْهِ شَيْئًا مِنْ حَدِيثِهِ حَتَّى انْتَهَى إِلَى قَوْلِهِ هَذَا
لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ
ﷺ يَقُولُ هَذَا لَكَ وَعَشْرَةُ أَمْثَالِهِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ
حَفِظْتُ مِثْلَهُ مَعَهُ .

¹ Ovdje se misli na ona Njegova stvorenja koja su ušla u Džennet.

O HAVDU²

I riječima Uzvišenog: “Mi smo ti, uistinu, *El-Kevser* dali...”³

Abdullah b. Zejd veli da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Strpite se dok me ne susretnete na Havdu.”

6575. PRIČAO MI JE Jahja b. Hammad, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Sulejmana, on od Šekika, a ovaj od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ja ću prvi među vama stići do Havda.”

6576. PRIČAO MI JE Amrb. Ali, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Mugire, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ja ću prvi među vama stići do Havda. (Onda će mi Allah pokazati) neke od vas, a zatim će oni biti odvedeni.

‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘to su moji drugovi!’ ‘Ne znaš ti’, bit će mi rečeno, ‘šta su oni novo poslije tebe radili.’”

Isto prenosi Asim od Ebu-Vaila. Ovaj hadis prenosi i Husajn od Ebu-Vaila, on od Huzejfe, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

6577. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Pred vama je Havd kao između Džerba'a i Ezruha.”⁴

بَاب فِي الْحَوْضِ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ) وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ .

٦٥٧٥ . حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ .

٦٥٧٦ . وَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمَغِيرَةِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ وَلَيُرفَعَنَّ مَعِيَ رِجَالٌ مِنْكُمْ ثُمَّ لَيُخْتَلَجَنَّ دُونِي فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيَقَالُ إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَحَدَثُوا بَعْدَكَ تَابِعُهُ عَاصِمٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ وَقَالَ حُصَيْنٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٦٥٧٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَمَامَكُمْ حَوْضٌ كَمَا بَيْنَ جَرَبَاءَ وَأَذْرَحَ .

2 To je bazen s vodom koji je dat samo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Iz njega će na Sudnjem danu moći piti samo oni kojima on to dopusti.

3 El-Kevser, 1. *El-Kevser* je, ili džennetska rijeka koja se ulijeva u *El-Havd* (*Fethul-bari*, 11/475), ili je to mnogo (veliko) dobro.

4 Dva sela u Šamu.

6578. PRIČAO MI JE Amr b. Muhammed, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr i Ata b. Saib, prenoseći od Seida b. Džubejra (da je kazivao):

“Ibn-Abbas, radijallahu anhum, je rekao:

‘Kevser je mnogo dobro koje mu je Allah dao.’”

Ebu-Bišr veli: “Rekao sam Seidu: ‘Svijet misli da je to rijeka u Džennetu?’

‘I rijeka u Džennetu spada u dobro koje mu je Allah dao’, odgovorio je on.”

٦٥٧٨. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بَشِيرٍ وَعَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ الْكَوْثَرُ الْخَيْرُ الْكَثِيرُ الَّذِي أَعْطَاهُ اللَّهُ إِيَّاهُ قَالَ أَبُو بَشِيرٍ قُلْتُ لِسَعِيدٍ إِنَّ أَنْاسًا يَزْعُمُونَ أَنَّهُ نَهْرٌ فِي الْجَنَّةِ فَقَالَ سَعِيدٌ النَّهْرُ الَّذِي فِي الْجَنَّةِ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي أَعْطَاهُ اللَّهُ إِيَّاهُ .

6579. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, a njemu Nafi' b. Omer, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Abdullaha b. Amra da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Moj je Havd velik kao mjesec putovanja; voda mu je bjelja od mlijeka, miris mu je ljepši od miska, a ibrika ima kao zvijezda na nebu. Ko se njega napije nikada neće ožednjeti.”

٦٥٧٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو قَالَ النَّبِيُّ ﷺ حَوْضِي مَسِيرَةُ شَهْرِ مَأْوُهُ أَبْيَضُ مِنَ اللَّبَنِ وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ وَكِيْزَانُهُ كَنْجُومِ السَّمَاءِ مَنْ شَرِبَ مِنْهَا فَلَا يَظْمَأُ أَبَدًا .

6580. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejz, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Zaista je moj Havd velik kao prostor između Ejle i San'aa u Jemenu. U njemu, zaista, ima toliko ibrika koliko ima zvijezda na nebu.”

٦٥٨٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِنَّ قَدْرَ حَوْضِي كَمَا بَيْنَ أَيْلَةَ وَصَنْعَاءَ مِنَ الْيَمَنِ وَإِنَّ فِيهِ مِنَ الْآبَارِقِ كَعَدَدِ نَجُومِ السَّمَاءِ .

6581. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Hemmam, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO NAM JE i Hudba b. Halid, njemu Hemmam, ovom Katada, a njemu Enes b. Malik (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Dok sam išao kroz Džennet, naišao sam na rijeku kojoj su obale od šupljeg bisera. ‘Džibrile, šta je ovo?’, upitao sam.

‘Ovo je Kevser, koji ti je dao Gospodar tvoj’,

٦٥٨١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح وَ حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا أَسِيرُ فِي الْجَنَّةِ إِذَا أَنَا بِنَهْرٍ حَافَتَاهُ قَبَابُ الدَّرِّ الْمَجُوفِ قُلْتُ مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا الْكَوْثَرُ الَّذِي أَعْطَاكَ رَبُّكَ فَإِذَا طِينُهُ أَوْ طِيبُهُ مِسْكٌ أَذْفَرُ شَكِّ هُدْبَةٍ .

odgovorio je on. Njegova je zemlja, ili miris' – dvoumi se Hudba koji je od ta dva izraza (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) upotrijebio – 'mirišljivi misk.'”

6582. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Vuhejb, a ovom Abdul-Aziz, prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Doći će mi na Havd neki moji drugovi, i kada ih prepoznam, bit će odvedeni od mene. ‘To su moji drugovi!’, reći ću ja. ‘Ne znaš ti šta su oni novo poslije tebe radili’, bit će mi rečeno.”¹

6583. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Mutarrif, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ja ću, doista, prvi doći na Havd. Ko mi dođe – on će se napiti, a ko se napije – taj nikada neće ožednjeti. Doći će mi ljudi koje ću poznavati, a i oni će mene poznavati, ali će potom biti odvedeni od mene.”

6584. Ebu-Hazim veli da je ovaj hadis čuo Nu'man b. Ebu-Ajjaš i upitao ga da li ga je on ovako čuo od Sehla, pa je on potvrdio da jeste. Tada (Nu'man b. Ebu-Ajjaš) reče kako svjedoči da je čuo Ebu-Seida Hudrija kako dodaje (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) u njemu (još rekao): “...pa ću ja reći: ‘Oni su, zaista, moji!’ ‘Ti, zaista, ne znaš šta su oni novo poslije tebe radili’, bit će mi rečeno. ‘Daleko, daleko bio onaj koji je poslije mene (bilo šta u vjeri) mijenjao’, reći ću ja.” Ibn-Abbas veli da *suhkan* znači *bu'den* (daleko bio). *Sehik* znači *be'id* (dalek). *Sehakahu* i *eshakahu* znači *eb'adehu* (udaljio ga je).

٦٥٨٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيَرِدَنَّ عَلَيَّ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِي الْخَوْضَ حَتَّى عَرَفْتَهُمْ اخْتَلَجُوا دُونِي فَأَقُولُ أَصْحَابِي فَيَقُولُ لَا تَدْرِي مَا أَحَدَثُوا بَعْدَكَ .

٦٥٨٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي فَرَطُكُمْ عَلَى الْخَوْضِ مَنْ مَرَّ عَلَيَّ شَرِبَ وَمَنْ شَرِبَ لَمْ يَظْمَأْ أَبَدًا لَيَرِدَنَّ عَلَيَّ أَقْوَامٌ أَعْرِفُهُمْ وَيَعْرِفُونِي ثُمَّ يُجَالُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ .

٦٥٨٤. قَالَ أَبُو حَازِمٍ فَسَمِعَنِي الثُّعْمَانُ بْنُ أَبِي عَيَّاشٍ فَقَالَ هَكَذَا سَمِعْتَ مِنْ سَهْلٍ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ لَسَمِعْتُهُ وَهُوَ يَزِيدُ فِيهَا فَأَقُولُ إِنَّهُمْ مِنِّي فَيُقَالُ إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَحَدَثُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ سُحْقًا سُحْقًا لِمَنْ غَيْرَ بَعْدِي وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ سُحْقًا بُعْدًا يُقَالُ سَحِيقٌ بَعِيدٌ سَحَقَهُ وَأَسَحَقَهُ أَبْعَدَهُ .

¹ Misli se na one koji su bili dvoličnjaci ili su se odmetnuli od islama za vrijeme Ebu-Bekra, ili se misli na grijšenje i odstupanje od ispravnog puta.

6585. Ahmed b. Šebib b. Seid Habati veli da IM JE PRIČAO njegov otac, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seid b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Doći će mi na Sudnjem danu skupina mojih drugova, ali će biti spriječeni da dođu do Havda. ‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘to su moji drugovi.’ ‘Ti, zaista, ne znaš’, reći će On, ‘šta su oni novo poslije tebe radili. Oni su se, zaista, odmetnuli natraške.’”

6586. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejjeba, a ovaj od drugova Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Doći će mi na Havd neki moji drugovi, ali će biti spriječeni da dođu do njega.

‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘to su moji drugovi.’

‘Ti, zaista, ne znaš’, reći će On, ‘šta su oni novo poslije tebe radili. Oni su se, zaista, odmetnuli natraške.’” Šu‘ajb prenosi od Zuhrija da je Ebu-Hurejre pripovijedao, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i govorio *fe judžlevne* (pa će biti udaljeni). Ukajl veli: *fe juhalleune* (pa će biti spriječeni). Zubejdi prenosi od Zuhrija, on od Muhammeda b. Alija, ovaj od Ubejdullaha b. Ebu-Rafija, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

6587. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, ovom njegov otac, a njemu Hilal, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Dok ja budem stajao, naići će skupina (ljudi). Kada ih prepoznam, između nas će se ispriječiti neki čovjek i reći (im): ‘Hajdemo!’

‘Gdje?’, upitat ću ja.

‘Allaha mi, u vatru!’, odgovorit će on.

‘A šta su skrivili?’, upitat ću ja.

٦٥٨٥. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَيْبِ بْنِ سَعِيدٍ الْحَبْطِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَرِدُ عَلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَهْطٌ مِنْ أَصْحَابِي فَيَحْلَتُونَ عَنِ الْخَوْضِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيَقُولُ إِنَّكَ لَا عِلْمَ لَكَ بِمَا أَحَدُوا بَعْدَكَ إِنَّهُمْ ارْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى .

٦٥٨٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ ابْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَرِدُ عَلَى الْخَوْضِ رِجَالٌ مِنْ أَصْحَابِي فَيَحْلَتُونَ عَنْهُ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيَقُولُ إِنَّكَ لَا عِلْمَ لَكَ بِمَا أَحَدُوا بَعْدَكَ إِنَّهُمْ ارْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى وَقَالَ شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ كَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ فَيَجْلُونَ وَقَالَ عَقِيلٌ فَيَحْلَتُونَ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٦٥٨٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ ابْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا قَائِمٌ إِذَا زُمْرَةٌ حَتَّى إِذَا عَرَفْتَهُمْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَقَالَ هَلُمَّ فَقُلْتُ آيَنَ قَالَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهِ قُلْتُ وَمَا شَأْنُهُمْ قَالَ إِنَّهُمْ ارْتَدُّوا

‘Oni su se poslije tebe odmetnuli natraške.’ Zatim će naići (druga) skupina (ljudi). Kada ih prepoznam, između nas će se ispriječiti neki čovjek i reći (im): ‘Hajdemo!’ ‘Kamo?’, upitat ću ja. ‘Allaha mi, u vatru!’, odgovorit će on. ‘A šta su skrivili?’, upitat ću ja. ‘Oni su se poslije tebe odmetnuli natraške’, reći će. Mislim da se od njih (koji su se bili približili Havdu) spasio samo poneko.”

6588. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, a njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, on od Hubejba, ovaj od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Između moje kuće i minbera jedna je od dženetskih bašči, a moj je minber na mom Havdu.”

6589. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu‘be, on od Abdul-Melika, ovaj od Džunduba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Ja ću prvi među vama doći do Havda.”

6590. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida, on od Ebu-Hajra, a ovaj od Ukbe, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, otišao jednog dana i klanjao dženazu poginulima na Uhudu. Potom se uspeo na minber i rekao: ‘Ja ću biti vaša prethodnica (na Havdu), i ja ću vam svjedočiti. Ja, tako mi Allaha, u ovom trenutku gledam u svoj Havd. Meni su, uistinu, dati ključevi zemaljskih riznica ili ključevi Zemlje.¹ Ja se, tako mi Allaha, ne bojim da ćete se vi poslije mene odati mnogoboštvu², ali se bojim da ćete se za njih (te riznice) natjecati.’”

بَعْدَكَ عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى ثُمَّ إِذَا زُمْرَةٌ حَتَّى إِذَا عَرَفْتَهُمْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَقَالَ هَلُمَّ قُلْتُ أَيْنَ قَالَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهِ قُلْتُ مَا شَأْنُهُمْ قَالَ إِنَّهُمْ ارْتَدُّوا بِعَدَاكَ عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى فَلَا أَرَاهُ يَخْلُصُ مِنْهُمْ إِلَّا مِثْلُ هَمَلٍ النَّعَمِ .

٦٥٨٨ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَمِنْبَرِي عَلَى حَوْضِي .

٦٥٨٩ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدُبًا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ .

٦٥٩٠ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلَاتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ ثُمَّ انْصَرَفَ عَلَى الْمَنْبَرِ فَقَالَ إِنِّي فَرَطٌ لَكُمْ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ وَإِنِّي وَاللَّهِ لَا أَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي الْآنَ وَإِنِّي أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الْأَرْضِ أَوْ مَفَاتِيحَ الْأَرْضِ وَإِنِّي وَاللَّهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي وَلَكِنْ أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا .

1 Misli se na carstva koje će muslimani osvojiti poslije njega.

2 Pravom se muslimanu teško može desiti da postane mnogobožac, ali se veliki broj muslimana može vidjeti kako se natječe u dunjalučkim blagodatima nastojeći steći što više bogatstva. Ovim se hadisom skreće pažnja na veliku opasnost koja se krije iza trke za dunjalučkim riznicama.

6591. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Haremi b. Umara, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ma'beda b. Halida, on od Harise b. Vehba (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, spomenuo Havd i rekao da je (velik) kao prostor između Medine i Sana'a.”

6592. Ibn-Ebu-Adi prenosi od Šu'be, on od Ma'beda b. Halida, a ovaj od Harise (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao da je njegov Havd (velik) kao prostor između Sana'a i Medine.”

Mustevrid ga je upitao: “Jesi li čuo da je spomenuo posude?”

“Nisam”, odgovorio je. Tada je Mustevrid rekao (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodao): “Vidjet će se u njemu toliko posuda koliko ima zvijezda.”

6593. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, prenoseći od Nafija b. Umera, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Esme bint Ebu-Bekr, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ja ću biti na Havdu i gledat ću ko će mi od vas doći. Neki će ljudi biti odvedeni od mene, pa ću ja reći: ‘Gospodaru, oni su moji, od moga ummeta!’ ‘Zar ti nisi obaviješten o tome’, bit će mi rečeno, ‘šta su oni uradili poslije tebe? Tako mi Allaha, nastavili su se odmetati.’”

Ibn-Ebu-Mulejka bi govorio: “Allahu, Tebi se utječemo da u odmetništvo ne odemo, ili da u kušnju u vjeri svojoj ne padnemo!”

A'kabikum tenkisin znači *terdži'une alel-akabi* (vraćate se nazad).

٦٥٩١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَعْبُدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّهُ سَمِعَ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَذَكَرَ الْحَوْضَ فَقَالَ كَمَا بَيْنَ الْمَدِينَةِ وَصَنْعَاءَ .

٦٥٩٢. ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مَعْبُدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ حَارِثَةَ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ قَوْلَهُ حَوْضُهُ مَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَالْمَدِينَةِ فَقَالَ لَهُ الْمُسْتَوْرِدُ أَلَمْ تَسْمَعْهُ قَالَ الْإِوَانِي قَالَ لَا قَالَ الْمُسْتَوْرِدُ تَرَى فِيهِ الْآيَةَ مِثْلَ الْكَوَاكِبِ .

٦٥٩٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ نَافِعِ بْنِ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي عَلَى الْحَوْضِ حَتَّى أَنْظُرَ مَنْ يَرِدُ عَلَيَّ مِنْكُمْ وَسَيُؤْخَذُ نَاسٌ دُونِي فَأَقُولُ يَا رَبِّ مِنِّي وَمِنْ أُمَّتِي فَيُقَالُ هَلْ شَعَرْتَ مَا عَمِلُوا بِعَدَاكَ وَاللَّهِ مَا بَرَحُوا يَرْجِعُونَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ فَكَانَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ أَنْ نَرْجِعَ عَلَى أَعْقَابِنَا أَوْ نُفْتَنَ عَنْ دِينِنَا (أَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ) تَرْجِعُونَ عَلَى الْعَقِبِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْقَدَرِ

ODREĐENJE (KADER)

O ODREĐENJU (KADERU)

6594. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Melik, njemu Šu'ba, a ovom Sulejman A'meš, prenoseći od Zejda b. Vehba, a on od Abdullaha da je Allahov Poslanik, potvrđeni istinogovornik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Svako od vas, zaista, biva sastavljan u utrobi svoje majke četrdeset dana; nakon toga bude zakvačkom isto toliko, a zatim - grudom mesa isto toliko. Onda Allah pošalje meleka kojemu bude naređeno (da čovjeku u zametku zapiše) četvero: kakvu će opskrbu imati, kada će umrijeti i hoće li biti nesretan ili sretan. Tako mi Allaha, zaista će neko od vas” – ili je rekao: neki čovjek – “raditi ono što radi stanovnik Džehennema, tako da između njega i nje (vatre) neće biti više od jednog hvata ili jednog aršina, ali će nadvladati (Allahova) odredba, pa će on uraditi djela što ih rade stanovnici Dženneta, te će ući u njega. A neki će čovjek raditi djela što ih rade stanovnici Dženneta, tako da između njega i Dženneta neće biti više od jednog ili dva aršina, ali će nadvladati (Allahova) odredba, pa će on uraditi djela što ih rade stanovnici vatre, te će ući u nju.”¹

Adem veli: “...osim aršina...”

بَاب فِي الْقَدَرِ

٦٥٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ابْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمُصَدَّقُ قَالَ إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ثُمَّ عُلْقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَبْعَثُ اللَّهُ مَلَكًا فَيُؤَمِّرُ بِأَرْبَعِ بَرَزِقِهِ وَأَجَلِهِ وَشَقِيٍّ أَوْ سَعِيدٍ فَوَاللَّهِ إِنْ أَحَدَكُمْ أَوْ الرَّجُلُ يَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا غَيْرُ بَاعٍ أَوْ ذِرَاعٍ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا غَيْرُ ذِرَاعٍ أَوْ ذِرَاعَيْنِ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا قَالَ آدَمُ إِلَّا ذِرَاعٌ.

¹ Zbog toga musliman treba moliti Uzvišenog Allaha da mu kraj dunjalučkog života bude lijep i da s dinom i imanom preseli na ahiret.

6595. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra b. Enesa, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah je za maternicu zadužio meleka koji govori: ‘Da, Gospodaru! Sada je kaplja sjemena, sada je zakvačka, sada je komad mesa.’ A kada Allah htjedne odrediti njegovo stvaranje, on (melek) kaže: ‘Da, Gospodaru! Je li muško ili žensko, je li sretan ili nesretan, kakva mu je opskrba i dokle će živjeti?’ I to se sve zapiše (dok je on još) u utrobi svoje majke.”

O TOME DA SE OSUŠIO KALEM (I TINTA KOJOM JE ZAPISANO) ALLAHOVO ODREĐENJE

I riječima Uzvišenog: “...onome kome je Allah, a on svjestan bio, dao da je u zabludi...”¹

Ebu-Hurejra veli da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: “Kalem se osušio (i tinta kojom je zapisano) šta će ti se desiti.”

Ibn-Abbas veli da *leha sabikun* znači *sebekat lehumus-se'adetu* (predodređena im je sreća).

6596. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Jezid Rišk, prenoseći od Mutarrifa b. Abdullaha b. Šihhira, a on od Imrana b. Husajna (da je kazivao): “Neki je čovjek upitao: ‘Allahov Poslaniče, zna li se ko će biti stanovnici Dženneta, a ko stanovnici Džehennema?’ ‘Zna’, odgovorio je on. ‘Pa čemu onda svijet radi?’, upitao je ovaj. ‘Svako radi ono za što je stvoren, ili ono što mu je olakšano (učinjeno lahkim).’”²

٦٥٩٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ وَكَّلَ اللَّهُ بِالرَّحِمِ مَلَكًا فَيَقُولُ أَيُّ رَبِّ نُطْفَةٍ أَيُّ رَبِّ عَلَقَةٍ أَيُّ رَبِّ مُضْغَةٍ فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَقْضِيَ خَلْقَهَا قَالَ أَيُّ رَبِّ أَذْكَرٌ أَمْ أُنْثَى أَشَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ فَمَا الرِّزْقُ فَمَا الْأَجَلُ فَيُكْتَبُ كَذَلِكَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ .

بَابُ جَفِّ الْقَلَمِ عَلَى عِلْمِ اللَّهِ

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَى عِلْمٍ) .

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا أَنْتَ لَاقٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَهَا سَابِقُونَ) سَبَقَتْ لَهُمُ السَّعَادَةُ .

٦٥٩٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ الرَّشْكِيُّ قَالَ سَمِعْتُ مُطَرِّفَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشَّخِيرِ يُحَدِّثُ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيْعَرَفُ أَهْلُ الْجَنَّةِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَلِمَ يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ قَالَ كُلُّ يَعْمَلُ لِمَا خُلِقَ لَهُ أَوْ لِمَا يُسَّرَ لَهُ .

1 El-Džasije, 23. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Šta misliš o onome koji je svoju strast za boga svoga uzeo, onome kome je Allah, a on svjestan bio, dao da je u zabludi, i sluh njegov, i srce njegovo zapečatio, a pred oči njegove koprenu stavio? Ko će ga, ako neće Allah, na Pravi put uputiti? Zašto se ne prisjećate?!”

2 Uzvišeni je Allah sveznajući. Budući da je On znao sve što će se dogoditi, naredio je peru da to zapiše na *Levhi-mahfuzu* (Ploči pomno čuvanoj).

O TOME DA ALLAH NAJBOLJE ZNA ŠTA BI ONA (DJECA, KAD PORASTU) RADILA

6597. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, (da je kazivao):
 “Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o djeci mnogobožaca³, pa je on odgovorio: ‘Allah najbolje zna šta bi ona radila.’”

6598. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ataa b. Jezida, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Upitali su Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o djeci mnogobožaca, pa je on odgovorio: ‘Allah najbolje zna šta bi ona radila.’”

6599. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Abdur-Rezzak, a njemu Ma'mer, prenoseći od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
 “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Svako se dijete rodi čisto (u prirodnoj vjeri), ali ga roditelji njegovi učine židovom ili kršćaninom, isto onako kako činite i sa životinjama. Možete li među njima naći koju podrezana uha prije negoli joj ga vi podrežete?’

6600. ‘Allahov Poslaniče, a šta će biti s onim ko umre dok je još mali?’, upitali su. ‘Allah najbolje zna šta bi on radio’, odgovorio je on.”

بَابُ اللَّهِ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ

٦٥٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بَشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ أَوْلَادِ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ .

٦٥٩٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذُرَارِيِّ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ .

٦٥٩٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ وَيُنَصِّرَانِهِ كَمَا تُتَّبَعُونَ الْبَهِيمَةَ هَلْ تَجِدُونَ فِيهَا مِنْ جَذَعَاءَ حَتَّى تَكُونُوا أَنْتُمْ تَجِدُونَهَا .

٦٦٠٠. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَرَأَيْتَ مَنْ يَمُوتُ وَهُوَ صَغِيرٌ قَالَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ .

³ Tj. o djeci mnogobožaca koja umru prije negoli postanu punoljetna, tj. odgovorna. Opširniji komentar prethodio je kod hadisa broj 1383.

“ALLAHOVA ZAPOVIJED JE
ODREDBA NEPRIKOSNOVENA”¹

6601. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Žena ne smije tražiti da se njena sestra razvede kako bi ispraznila njezinu zdjelu. Neka se uda, jer će ona, zaista, imati ono što joj je određeno.”²

6602. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma‘il, a njemu Israil, prenoseći od Asima, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Usame da je kazivao: “Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem – a tu su bili i Sa‘d, Ubejj b. Ka‘b i Mu‘az – kad mu je došao glasnik od jedne njegove kćeri (noseći vijest) da joj je sin na samrti. On joj je tada poručio: ‘Allahu pripada ono što uzima i ono što daje, i sve u njega ima svoje određeno vrijeme. Neka se strpi i neka se nada nagradi.’”

6603. PRIČAO NAM JE Habban b. Musa, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Abdullaha b. Muhajriza Džumahija, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): “Dok sam jedanput sjedio kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, došao je neki ensarija i upitao: ‘Allahov Poslaniče, mi zadobijamo robinje (u bitkama), a volimo i imetak, pa šta veliš o *azlu*?’³

بَاب (وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا)

٦٦٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَسْأَلِ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا لِتَسْتَفْرِغَ صَحْفَتَهَا وَلْتَنْكِحَ فَإِنَّ لَهَا مَا قَدَّرَ لَهَا .

٦٦٠٢. حَدَّثَنَا مَالِكٌ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَسَامَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ جَاءَهُ رَسُولٌ إِحْدَى بَنَاتِهِ وَعِنْدَهُ سَعْدٌ وَأَبِيُّ بْنُ كَعْبٍ وَمُعَاذٌ أَنَّ ابْنَهَا يَجُودُ بِنَفْسِهِ فَبَعَثَ إِلَيْهَا اللَّهُ مَا أَخَذَ وَلِلَّهِ مَا أُعْطِيَ كُلُّ بَاجِلٍ فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ .

٦٦٠٣. حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَيْرِيزٍ الْجُمَحِيُّ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَصِيبُ سَبِيًّا وَنُحِبُّ الْمَالَ كَيْفَ تَرَى فِي الْعَزْلِ

¹ El-Ahzab, 38. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Vjerovjesniku nije teško da čini ono što mu Allah odredi jer takav je bio Allahov propis i za one koji su prije bili i nestali, a Allahova zapovijed je odredba neprikosnoveni.”

² Drukčije kazano, njena nafaka od nje neće pobjeći i niko joj je ne može uzeti.

³ Potpuni smisao hadisa jeste da su ashabi zadobijali robinje u vojnim pohodima i zbog velike potrebe, željeli su da s njima imaju spolni odnos, ali su se bojali da one ne ostanu u drugom stanju, pa da ih poslije ne mogu prodati, a voljeli su i imetak i zato su pitali šta da rade, pa su ga pitali o *azlu*. *Azl* znači izvući spolni organ iz vulve pred samu ejakulaciju kako bi se spriječilo začeće. Hadis sa sličnim tekstom ponavlja se pod brojevima 2229 (s tim što je tamo u prijevodu zostavljeno da oni zadobiju robinje u pohodima), 2542, 4138, 5210, 6603 i 7409.

‘Radite li vi to? To vam nije zabranjeno, jer ne postoji nijedno biće koje se neće roditi ako mu je Allah odredio da se rodi.’”⁴

6604. PRIČAO NAM JE Musa b. Mes‘ud, a njemu Sufjan, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je održao govor, ne ostavivši ništa do Kijametskog dana a da nam to nije spomenuo. Neko je to zapamtio, a neko nije. Ponešto od toga što sam bio zaboravio vidim pa se sjetim, kao što se čovjek sjeti čovjeka kad se od njega odvoji pa ga poslije vidi i prepozna.”

6605. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A‘meša, ovaj od Sa‘da b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao: “Sjedili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on je držao štap koji je ubadao u zemlju. ‘Svakome je od vas’, rekao nam je, ‘određeno mjesto u vatri ili u Džennetu.’ ‘Pa hoćemo li se, Allahov Poslaniče’, upita neko, ‘onda pouzdati (u to)?’ ‘Nemojte’, reče on, ‘nego radite; svakome je olakšano (ono što mu je određeno).’ Potom je proučio ajet: ‘...onome koji udjeljuje i ne griješi...’⁵.”

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَوْ إِنَّكُمْ لَتَفْعَلُونَ ذَلِكَ لَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ لَيَسَّتْ نَسَمَةً كَتَبَ اللَّهُ أَنْ تَخْرُجَ إِلَّا هِيَ كَائِنَةٌ .

٦٦٠٤ . حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَقَدْ خَطَبَنَا النَّبِيُّ ﷺ خُطْبَةً مَا تَرَكَ فِيهَا شَيْئًا إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ إِلَّا ذَكَرَهُ عِلْمُهُ مَنْ عِلْمُهُ وَجْهَهُ مَنْ جْهَهُ إِنْ كُنْتُ لَا أَرَى الشَّيْءَ قَدْ نَسِيتُ فَأَعْرِفُ مَا يَعْرِفُ الرَّجُلُ إِذَا غَابَ عَنْهُ فَرَأَاهُ فَعَرَفَهُ .

٦٦٠٥ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَمَعَهُ عُودٌ يَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ وَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا قَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَلَا نَتَكَلَّى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ لَا اْعْمَلُوا فَكُلُّ مُيَسَّرٌ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أُعْطِيَ وَاتَّقَى) .

4 Prema tome, sprečavanje trudnoće (koje je u islamu dopušteno ukoliko za to postoji opravdan razlog i ukoliko se obavlja na način koji ne šteti zdravlju) spada u Allahovo određenje, jer se trudnoća ni na koji način ne može kontrolirati mimo Allahove volje.

5 Uzvišeni Allah kaže: “...onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim - njemu ćemo Džennet pripremiti...” (El-Lejl, 5-7)

O TOME DA SE DJELO VREDNUJE PO TOME KAKO SE OKONČA

6606. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejbeja, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Bili smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajberu kad je on jednom čovjeku koji je bio s njim i tvrdio da je musliman - rekao: ‘Ovo je stanovnik vatre.’ A kad je otpočela borba, taj se čovjek najžešće borio i zadobio silne rane koje su ga učinile nepokretnim. Jedan od drugova Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, tad je došao i rekao: ‘Allahov Poslaniče, onaj za koga si rekao da je stanovnik vatre borio se na Allahovu putu žestoko koliko je mogao i zadobio mnogobrojne rane.’ Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovi: ‘On je, zaista, stanovnik vatre.’ Neki su muslimani skoro bili posumnjali u to, kad je ovaj čovjek - ne mogavši, u stanju u kojem je bio, otrpjeti bolove što su mu ih zadavale rane - pružio ruku u tobolac, izvadio iz njega strijelu i njome izvršio samoubistvo. Muslimani tada pohitaše Allahovom Poslaniku govoreći: ‘Allahov Poslaniče, Allah je potvrdio tvoj govor. Onaj je izvršio samoubistvo, sam je sebi uzeo život!’

‘Bilale’, viknu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘ustani i obznani da u Džennet neće ući niko osim vjernika. A Allah će, zaista, učiniti da čovjek grešnik potpomogne ovu vjeru.’”

بَابُ الْعَمَلِ بِالْخَوَاتِيمِ

٦٦٠٦. حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ شَهِدْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ خَيْبَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِرَجُلٍ مِمَّنْ مَعَهُ يَدْعِي الْإِسْلَامَ هَذَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلَمَّا حَضَرَ الْقِتَالُ قَاتَلَ الرَّجُلُ مِنْ أَشَدِّ الْقِتَالِ وَكَثُرَتْ بِهِ الْجَرَاحُ فَأَثْبَتَتْهُ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ الرَّجُلَ الَّذِي تَحَدَّثُ أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَدْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مِنْ أَشَدِّ الْقِتَالِ فَكَثُرَتْ بِهِ الْجَرَاحُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَا إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَكَادَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ يَرْتَابُ فَبَيْنَمَا هُوَ عَلَى ذَلِكَ إِذْ وَجَدَ الرَّجُلُ أَلَمَ الْجَرَاحِ فَأَهْوَى بِيَدِهِ إِلَى كِنَانَتِهِ فَانْتَرَعَ مِنْهَا سَهْمًا فَانْتَحَرَ بِهَا فَاشْتَدَّ رَجَالٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ صَدَقَ اللَّهُ حَدِيثَكَ قَدْ انْتَحَرَ فَلَانْ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَا بِلَالُ قُمْ فَأَذِّنْ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا مُؤْمِنٌ وَإِنَّ اللَّهَ لَيُؤَيِّدُ هَذَا الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ .

6607. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je kazivao): “Neki je čovjek bio među najkorisnijim muslimanima u jednoj bici u kojoj je sudjelovao zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao svoj pogled i rekao: ‘Ko želi vidjeti stanovnika vatre neka pogleda u ovoga.’ I dok je on najžešće od svih ljudi u borbi navaljivao na mnogobošce, slijedio ga je jedan čovjek. Ubrzo je dopao rana, te je sebi prekratio život tako što je vrh sablje zabo sebi u grudi i istjerao ga između plećki. Čovjek (što ga je slijedio) požurio je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Svjedočim da si ti Allahov poslanik!’ ‘Šta ti bi?’, upitao je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem). ‘Rekao si za tog i tog’, odgovorio je čovjek, ‘neka onaj ko želi vidjeti stanovnika vatre pogleda u njega, a on je bio najkorisniji među muslimanima; znao sam da neće umrijeti takav. Kada je dopao rana, požurio je smrt i sam sebe ubio.’ Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Zaista će čovjek raditi djela stanovnika Džehennema, a bit će, zaista, stanovnik Dženneta, i radit će djela stanovnika Dženneta, a bit će, zaista, stanovnik vatre. Djela se, uistinu, vrednuju po tome kako se okončaju.’”

O ČOVJEKOVU PREPUŠTANJU ZAVJETA ODREĐENJU (KADERU)

6608. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Abdullaha b. Murre, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio zavjetovanje i objasnio da ono, zaista, ne sprečava ništa, nego da se njime uzima od škrtice.”¹

٦٦٠٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَكْثَرِ الْمُسْلِمِينَ غَنَاءَ عَنِ الْمُسْلِمِينَ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى الرَّجُلِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا فَاتَّبَعَهُ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ وَهُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ حَتَّى جُرِحَ فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَجَعَلَ ذُبَابَةٌ سَيْفِهِ بَيْنَ تَدْيِيهِ حَتَّى خَرَجَ مِنْ بَيْنِ كَتِفَيْهِ فَأَقْبَلَ الرَّجُلُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مُسْرِعًا فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ فَقَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ قُلْتُ لِفُلَانٍ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلْيَنْظُرْ إِلَيْهِ وَكَانَ مِنْ أَكْثَرِ غَنَاءِ عَنِ الْمُسْلِمِينَ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ لَا يَمُوتُ عَلَى ذَلِكَ فَلَمَّا جُرِحَ اسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالْخَوَاتِيمِ .

بَابُ الْإِقَاءِ النَّذْرَ الْعَبْدَ إِلَى الْقَدَرِ

٦٦٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَتَّصُورٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُرَّةٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ النَّذْرِ وَقَالَ إِنَّهُ لَا يَرُدُّ شَيْئًا وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ .

¹ U mnogim je hadisima zabranjeno zavjetovanje. Na temelju njihovog vidljivog značenja mnogi su učenjaci zabranili zavjetovanje, dok su drugi, na temelju dokaza koji govore u prilog tome da je zavjetovanje dopušteno, ove zabrane shvatili u smislu da zavjetovanje ne pomaže niti odmaže, ali se onaj koji se zavjetuje ne smije datim obećanjem poigravati, nego ga mora izvršiti ukoliko se radi o nečemu što je u

6609. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Sinu Ademovu zavjet neće donijeti ništa što mu Ja već nisam odredio. Određenje ga vodi (ka zavjetu), a Ja sam mu to već odredio. Zavjetom Ja samo uzimam od škrstice."

O TOME DA NEMA SNAGE NITI MOĆI OSIM U ALLAHA

6610. PRIČAO MI JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, njemu Halid Hazza, prenoseći od Ebu-Usmana Nehdija, a on od Ebu-Musaa da je kazivao:

"Bili smo s Allahovim Poslanikom u jednoj bici; kad god bismo se uspinjali uz brdo ili bili na vrhu brda ili se spuštali u dolinu, uvijek bismo gromoglasno izgovarali tekbire. Prišao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'O ljudi, budite blagi prema sebi! Vi, zaista, ne zovete nekoga ko je gluh ili odsutan¹, vi, zaista, molite Onoga koji sve vidi i sve čuje!', dodavši: 'Abdullahu, sine Kajsov, želiš li da te podučim riječima koje su dženersko blago? - Nema snage niti moći osim u Allaha (*la havle ve la kuvvete illa billah*).'"

٦٦٠٩. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَأْتِ ابْنَ آدَمَ النَّذْرُ بِشَيْءٍ لَمْ يَكُنْ قَدْ قَدَرْتَهُ وَلَكِنْ يُلْقِيهِ الْقَدَرُ وَقَدْ قَدَرْتَهُ لَهُ أَسْتَخْرِجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ .

بَاب لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

٦٦١٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا خَالِدُ الْحَذَّاءُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَزَاةٍ فَجَعَلْنَا لَا نَضَعُ شَرَفًا وَلَا نَعْلُو شَرَفًا وَلَا نَهْبِطُ فِي وَادٍ إِلَّا رَفَعْنَا أَصْوَاتَنَا بِالتَّكْبِيرِ قَالَ فَدَنَا مِنَّا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمًّا وَلَا غَائِبًا إِنَّمَا تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا ثُمَّ قَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنُ قَيْسٍ أَلَا أَعْلَمُكَ كَلِمَةً هِيَ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ .

osnovi dopušteno. Može se reći da zavjetovanje nije zabranjeno na način da je haram, nego je ta zabrana, zabrana predostrožnosti.

¹ Ovo upućuje na to da se Uzvišeni Allah može moliti tihim glasom jer On sve čuje. Inače, i u ovom je pogledu najbolje slijediti Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, primjer i učiti dovu naglas ili u sebi u onim prilikama u kojima je i on činio jedno ili drugo.

O TOME DA JE SAČUVAN ONAJ KOGA ALLAH SAČUVA

'Asimun znači *mani'un* (onaj koji štiti, sprečava). Mudžahid veli da *sedden 'anil hakki* znači *jetereddedune fid-dalaleti* (kolebaju se u zabludi). *Dessaha* znači *agvaha* (obmanulo je).

6611. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kad god se postavi namjesnik (halifa), on ima dvije vrste savjetnika: one koji mu preporučuju dobro i potiču ga na njega i one koji mu preporučuju zlo i potiču ga na njega; a sačuvan je onaj koga Allah sačuva."

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

"A NEZAMISLIVO JE DA SE STANOVNICI
BILO KOJEG NASELJA KOJE SMO MI
UNIŠTILI NEĆE NAMA VRATITI"²; "...OSIM
ONIH KOJI SU VEĆ VJEROVALI, NIKO
VIŠE IZ NARODA TVOG NEĆE VJERNIK
POSTATI..."³; "...I SAMO ĆE GREŠNIKA
I NEVJERNIKA RAĐATI!"⁴

Mensur b. Nu'man prenosi od Ikreme, a on od Ibn-Abbasa... *Hirmun* na abesinskom jeziku znači *vedžebe* (obavezno je).

6612. PRIČAO MI JE Mahmud b. Gejlan, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svog oca, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Nisam

بَابُ الْمُعْصُومِ مَنْ عَصَمَ اللَّهُ

عَاصِمٌ مَانِعٌ قَالَ مُجَاهِدٌ (سَدًّا) عَنِ الْحَقِّ يَتَرَدَّدُونَ فِي الضَّلَالَةِ (دَسَّاهَا) أَغْوَاهَا .

٦٦١١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا اسْتُخْلِفَ خَلِيفَةٌ إِلَّا لَهُ بَطَانَتَانِ بَطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالْخَيْرِ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ وَبَطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالشَّرِّ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ وَالْمُعْصُومُ مَنْ عَصَمَ اللَّهُ .

بَابُ

(وَحَرَامٌ عَلَى قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ) (أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ) (وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا)

وَقَالَ مَنْصُورُ بْنُ النُّعْمَانِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (وَحَرْمٌ) بِالْحَبَشِيَّةِ وَجَبَ .

٦٦١٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَشْبَهَ بِاللَّمَمِ مِمَّا

2 El-Enbija, 95.

3 Hud, 36.

4 Nuh, 27.

vidio ništa sličnije malim grijesima od onoga što je Ebu-Hurejra, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, spominjao: ‘Zaista je Allah odredio sinu Ademovom udio u bludu, i on će ga sigurno počiniti. Blud je oka gledanje, a blud jezika – govor. Duša želi i posjeduje nagon, a spolni organ to potvrdi ili zaniječe.’”¹

Šebaba veli da im je pričao Verka, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svog oca, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“...A SAN KOJI SMO TI DALI DA USNIJEŠ SAMO JE ISKUŠENJE ZA LJUDE...”²

6613. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Ikrima (da je kazivao): ‘Ibn-Abbas je – govoreći o ajetu: ‘...a san koji smo ti dali da usniješ samo je iskušenje za ljude...’ – rekao da je to istinito viđenje očima koje je omogućeno Allahovom Poslaniku u noći kada je putovao u Bejtul-Makdis (Jerusalem), a Proketo drvo (spomenuto) u Kur’anu jest drvo zekkum.”

O TOME DA SU SE ADEM I MUSA PREPIRALI PRED UZVIŠENIM ALLAHOM

6614. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Tavusa, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Prepirali su se Adem i Musa, pa mu je Musa rekao: ‘Ti si naš otac, ali si nas uskratio (Dženneta) i izveo iz Dženneta.’”³ Na to mu je

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ حَظَّهُ مِنَ الزَّيْنِ أَدْرَكَ ذَلِكَ لَا مَحَالَةَ فَرَنَا الْعَيْنُ النَّظَرُ وَزَنَا اللِّسَانُ الْمُنْطِقُ وَالنَّفْسُ تَمْنَى وَتَشْتَهِي وَالْفَرْجُ يُصَدِّقُ ذَلِكَ أَوْ يُكَذِّبُهُ وَقَالَ شَبَابَةُ حَدَّثَنَا وَرَقَاءُ عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

بَاب

(وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ)

٦٦١٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ) قَالَ هِيَ رُؤْيَا عَيْنِ أَرِيهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِي بِهِ إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ قَالَ (وَالشَّجَرَةُ الْمَلْعُونَةُ فِي الْقُرْآنِ) قَالَ هِيَ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ .

بَاب تَحَاجُّ آدَمَ وَمُوسَى عِنْدَ اللَّهِ

٦٦١٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنْ عَمْرٍو عَنْ طَاوُسٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ احْتَجَّ آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ لَهُ مُوسَى يَا آدَمُ أَنْتَ أَبُونَا خَيَّبْتَنَا وَأَخْرَجْتَنَا مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ لَهُ آدَمُ يَا مُوسَى اصْطَفَاكَ اللَّهُ بِكَلَامِهِ وَخَطَّ

1 Uzvišeni je Allah naredio čovjeku da se ne približava bludu, a čovjek se bludu može približiti pogledom, hodom, dodirom. Zbog toga se treba čuvati svega što vodi u nemoral.

2 El-Isra, 60.

3 Tj. on je bio razlog što ga je Allah izveo iz Dženneta i tako su se njegovi potomci radali na Zemlji, a ne u Džennetu.

Adem odgovorio: ‘Musa, tebe je Allah odabrao da s tobom razgovara i pisao ti Svojom rukom. Zar ćeš me koriti za nešto što mi je Allah odredio četrdeset godina prije negoli me je stvorio?’ Tako je Adem nadvladao Musaa, tako je Adem nadvladao Musaa...’, (rekao je to) tri puta.”⁴ Sufjan nam je pričao isto, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

NEMA ZAPREKE ONOME ŠTO ALLAH DA

6615. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Abda b. Ebu-Lubaba, prenoseći od Verrada, štićenika Mugire b. Šu‘be, da je Mu‘avija zatražio od Mugire da mu napiše šta je čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori poslije namaza, pa je Mugira izdiktirao (Verradu):

“Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako poslije namaza govori: ‘*Allahumme la mani‘a lima a‘tajte ve la mu‘tije lima mena‘te ve la jenfe‘u zel-džeddi minkel-džeddu* (Nema Boga osim Allaha, Jedinog! On nema sudruga! Allahu, nema zapreke onome što Ti daš, niti ima davaoca onome što Ti zabraniš. Ni od jednog vlasnika moći nema koristi. Sva je slava i sva moć od Tebe).’”

Ibn-Džurejdž veli: “Kazivao mi je Abda da ga je o ovome obavijestio Verrad. Kasnije sam otišao kod Mu‘avije i čuo kako naređuje svijetu (da uči) te riječi.”

لَكَ يَدِهِ أَتْلُوْنِي عَلَى أَمْرِ قَدَرَهُ اللَّهُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي بِأَرْبَعِينَ سَنَةً فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى ثَلَاثًا قَالَ سُفْيَانٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

بَابُ لَا مَانِعَ لِمَا أُعْطِيَ اللَّهُ

٦٦١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ أَبِي لُبَابَةَ عَنْ وَرَادٍ مَوْلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ كَتَبَ مُعَاوِيَةُ إِلَى الْمُغِيرَةِ اكْتُبْ إِلَيَّ مَا سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خَلْفَ الصَّلَاةِ فَأَمَلَى عَلَيَّ الْمُغِيرَةُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خَلْفَ الصَّلَاةِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أُعْطِيتَ وَلَا مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ أَنَّهُ وَرَادًا أَخْبَرَهُ بِهَذَا ثُمَّ وَقَفْتُ بَعْدُ إِلَى مُعَاوِيَةَ فَسَمِعْتُهُ يَأْمُرُ النَّاسَ بِذَلِكَ الْقَوْلِ .

⁴ Adem je u dijalogu nadvladao Musaa, alejhimes-selam, tako što mu je dokazao da je sve to bilo Allahovo određenje koje se mora desiti. Ova rasprava nije se desila u ovom pojavnom svijetu, već u duhovnom svijetu, u svijetu gdje su se srele njihove duše. Moguće je da je ova rasprava bila u vrijeme Musa, alejhis-selam, i da je Allah oživio Adema, alejhis-selam, kao mudžizu, te su njih dvojica razgovarali. Moguće je da mu je Allah pokazao njegovu dušu, kao što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio duše poslanika na Noćnom putovanju (Isarau), ili je to bilo u snu, a snovi poslanika su istina. Međutim, samo Allah zna na koji način se to desilo.

O ONOME KOJI SE
UTJEČE ALLAHU OD TOGA DA GA
SUSRETNE NESREĆA I OD ZLE ODREDBE

I riječima Uzvišenog: “Reci: ‘Utječem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara.’”¹

6616. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Sufjan, prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Tražite da vas Allah zaštiti od teškoće iskušenja, od toga da vas susretne nesreća, od zle odredbe i neprijateljeve zlobe.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“...(ALLAH SE) UPLIĆE IZMEĐU
ČOVJEKA I SRCA NJEGOVA...”²

6617. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Salima, a on od Abdullaha da je kazivao:

“Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, često zaklinjao: ‘Tako mi Onoga koji okreće srca.’”

6618. PRIČALI SU NAM Ali b. Hafs i Bišr b. Muhammed, njima Abdullah, a njemu Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je Ibn-Sajjadu (čovjeku koji je mislio da je Dedžal) rekao: ‘Nešto sam ti sakrio.’

‘Duhh...’,³ odgovorio je ovaj.

بَابُ مَنْ تَعَوَّذَ بِاللَّهِ
مِنْ دَرَكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ).

٦٦١٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ وَدَرَكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ .

بَابُ
(يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ)

٦٦١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كَثِيرًا مَّا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَحْلِفُ لَا وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ .

٦٦١٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصٍ وَبِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا بِنَ صَيَّادٍ خَبَأَتْ لَكَ خَبِيئًا قَالَ الدُّخُّ قَالَ اخْسَأْ فَلَنْ تَعُدُّوْا قَدْرَكَ قَالَ عُمَرُ ائْذَنْ لِي

1 El-Felek, 1-2.

2 El-Enfal, 24. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “O vi koji vjerujete, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što vas oživljava; i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova, i da ćete svi pred Njim biti sakupljeni.”

3 Htio je da kaže *duhhan* (dim), ali nije mogao.

‘Sjedi ponižen’, reče mu (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), ‘ti ćeš uvijek ostati to što jesi.’⁴ ‘Dopusti mi (Allahov Poslaniče) da ga ubijem!’, skoči Omer.

‘Ostavi ga’, reče mu (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), ‘jer ako je to stvarno on, nećeš ga moći (ubiti)⁵, a ako nije, nećeš se domoći nikakva dobra time što ćeš ga ubiti.’”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“RECI: ‘STIĆI ĆE NAS SAMO ONO
ŠTO NAM JE ALLAH PROPISAO.’”

Kada znači “odredio je”. Mudžahid veli da *bifatinine* znači *bimudilline* (zavodnici). ...osim onoga kome je Allah odredio da uđe u Džehennem. *Kaddere feheda* znači *kaddereš-šekae ves-se* ‘adete (odredio je nesreću i sreću). I uputio je stoku ka njenim pašnjacima.

6619. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Nadr, a ovom Davud b. Ebu-Furat, prenoseći od Abdullaha b. Burejde, a on od Jahje b. Ja‘mera (da je kazivao):

“Pričala je Aiša, radijallahu anha, da je pitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o kugi, pa joj je on odgovorio: ‘To je bila kazna što ju je Allah slao kome je htio, pa ju je Allah učinio milošću vjernicima. Nema nijednog (Allahovog) roba koji se zadesi u mjestu u kojem je ona (kuga) pa u njemu ostane, strpi se i ne izlazi iz njega nadajući se nagradi i znajući da ga neće zadesiti ništa drugo osim onog što mu je Allah odredio – (nema, dakle, takvog roba) a da neće dobiti nagradu ravnu nagradi šehida.’”

فَأَضْرَبَ عُنُقَهُ قَالَ دَعُهُ إِنْ يَكُنْ هُوَ فَلَا تُطِيقُهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ هُوَ فَلَا خَيْرَ لَكَ فِي قَتْلِهِ .

بَاب (قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا)

قَضَى قَالَ مُجَاهِدٌ (بِفَاتِنِينَ) بِمُضِلِّينَ إِلَّا مَنْ كَتَبَ اللَّهُ أَنَّهُ يَصْلَى الْجَحِيمِ (قَدَّرَ فَهَدَى) قَدَّرَ الشَّقَاءَ وَالسَّعَادَةَ وَهَدَى الْأَنْعَامَ لِمَرَاتِعِهَا .

٦٦١٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي الْفَرَاتِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الطَّاعُونَ فَقَالَ كَانَ عَذَابًا يَبْعَثُهُ اللَّهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ فَجَعَلَهُ اللَّهُ رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ مَا مِنْ عَبْدٍ يَكُونُ فِي بَلَدٍ يَكُونُ فِيهِ وَيَمْكُثُ فِيهِ لَا يَخْرُجُ مِنَ الْبَلَدِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يُصِيبُهُ إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ إِلَّا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ شَهِيدٍ .

4 Tj. ostat ćeš uvijek bijednik i pokvarenjak.

5 Dedždžalov je dolazak Uzvišeni Allah odredio, i on se ne može spriječiti.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

”...MI NE BISMO NA PRAVOM PUTU
BILI DA NAS ALLAH NIJE UPUTIO...”¹,

I riječima Njegovim: ”...da me je Allah pravim putem
uputio, sigurno bih jedan od bogobožasnih bio.”²

6620. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, a njemu
Džerir, sin Hazimov, prenoseći od Ebu-Ishaka,
a on od Beraa b. Aziba da je kazivao: “Vidio
sam Vjerovjesnika na dan Bitke na Hendeku kako
s nama prenosi zemlju i govori (stihove): ‘Tako mi
Allaha, da nije Allaha, mi ne bismo bili upućeni, ne
bismo postili, niti bismo klanjali. Spusti na nas mir
i spokojstvo i učvrsti naša stopala ako susretnemo
(neprijatelja). Mnogobošci su nad nama nasilje
počinili, i kad oni hoće nered, mi to nećemo.’”

بَاب (وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ)

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ
الْمُتَّقِينَ).

٦٦٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو التُّعْمَانِ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ هُوَ ابْنُ
حَازِمٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ
رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْخَنْدَقِ يَنْقُلُ مَعَنَا التُّرَابَ
وَهُوَ يَقُولُ وَاللَّهِ لَوْلَا اللَّهُ مَا اهْتَدَيْنَا وَلَا صُمْنَا وَلَا
صَلَّيْنَا فَأَنْزَلَ لَنَا سَكِينَةً عَلَيْنَا وَثَبَّتِ الْأَقْدَامَ إِنَّ لَاقِيَنَا
وَالْمُشْرِكُونَ قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةَ آبَيْنَا.

¹ El-A‘raf, 43.

² Tj. bio bi od onih koji se čuvaju širka i grijeha, koji se boje Allaha i tako se spašavaju od Vatre. Ez-Zumer, 57.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْإِيمَانِ وَالنَّذْرِ

ZAKLETVE I ZAVJETI

ALLAH VAS NEĆE KAZNITI AKO SE ZAKUNETE NENAMJERNO, ALI ĆE VAS KAZNITI AKO SE ZAKUNETE NAMJERNO. OTKUP JE ZA PREKRŠENU ZAKLETVU DA DESET SIROMAHA OBIČNOM HRANOM, KOJOM HRANITE ČELJAD SVOJU, NAHRANITE, ILI DA IH ODJENETE, ILI DA ROBA ROPSTVA OSLOBODITE. A ONAJ KOJI NE BUDE MOGAO – NEKA TRI DANA POSTI. TAKO SE ZA ZAKLETVE SVOJE OTKUPLJUJE KADA SE ZAKUNETE; A O ZAKLETVAMA SVOJIM BRINITE SE! ETO, TAKO VAM ALLAH OBJAŠNJAVA PROPISE SVOJE, DA BISTE ZAHVALNI BILI.”¹

6621. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):

“Ebu-Bekr, radijallahu anhu, nikad nije kršio zakletvu sve dok Allah nije objavio iskup za nju. Govorio je: ‘Neću se zakleti, a da, kad vidim da je nešto bolje od toga, ne uradim ono što je bolje i ne iskupim se za svoju zakletvu.’”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ
وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْأَيْمَانَ
فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ
مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ
رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ
كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ
كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ)

٦٦٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا
عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ
أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَمْ يَكُنْ يَحْنُثُ فِي يَمِينٍ قَطُّ
حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ كَفَّارَةَ الْيَمِينِ وَقَالَ لَا أَحْلِفُ عَلَى
يَمِينٍ فَرَأَيْتُ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ
خَيْرٌ وَكَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي .

¹ El-Maida, 89.

6622. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man Muhammed b. Fadl, njemu Džerir b. Hazim, ovom Hasan, anjemu Abdur-Rahman b. Semura da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“O Abdur-Rahmane, sine Semurin, ne traži vlast, jer ako je dobiješ na (svoj) zahtjev, bit ćeš njezin (prepušten sam sebi); a ako je dobiješ ne tražeći je, bit ćeš potpomognut u njoj. Kada se zakuneš za nešto, ali vidiš da je nešto drugo bolje od toga, iskupi se za svoju zakletvu i uradi ono što je bolje.”

6623. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Gejlana b. Džerira, on od Ebu-Burde, a ovaj od svoga oca (da je kazivao):

“Došao sam s grupom Eš'arija (pripadnici plemena Eš'ar) kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da tražim jahalicu.

‘Tako mi Allaha’, reče on, ‘ja vam neću dati jahalice, niti vam imam šta dati!’

Ostali smo tu nakon toga onoliko koliko je Allah htio da ostanemo. Potom nam je on (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) došao s tri najbolje deve i dao nam da ih uzjašemo. Pošto smo krenuli, rekosmo (ili su neki od nas rekli): ‘Allah nam neće dati bereket! Došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći jahalice; on se zakleo da nam ih neće dati, ali nam ih je potom ipak dao. Vratimo se (natrag) Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i podsjetimo ga (na to)!’ Nakon što smo mu došli, on nam reče: ‘Nisam vam ih ja dao, Allah vam ih je dao! Allaha mi, ako Allah da (inšallah), ja se zaista neću zakleti, a da se, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, neću iskupiti za svoju zakletvu i uraditi ono što je bolje’ (ili je rekao: ‘... uradit ću ono što je bolje i iskupiti se za svoju zakletvu’).”

٦٦٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنُ سَمُرَةَ لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِنْ أُوتِيَتْهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وَكِلْتَا إِلَيْهَا وَإِنْ أُوتِيَتْهَا مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنَتْ عَلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَكْفَرُ عَنْ يَمِينِكَ وَأَتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ.

٦٦٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ غِيْلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ اسْتَحْمَلَهُ فَقَالَ وَاللَّهِ لَا أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ قَالَ ثُمَّ لَبِثْنَا مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ نَلْبَثَ ثُمَّ أَتَى بِثَلَاثِ ذَوْدِ غُرِّ الذُّرَى فَحَمَلْنَا عَلَيْهَا فَلَمَّا انْطَلَقْنَا قُلْنَا أَوْ قَالَ بَعْضُنَا وَاللَّهِ لَا يُبَارِكُ لَنَا أَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ نَسْتَحْمِلُهُ فَحَلَفَ أَنْ لَا يَحْمِلَنَا ثُمَّ حَمَلْنَا فَارْجَعُوا بِنَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَهُ فَاتَيْنَاهُ فَقَالَ مَا أَنَا حَمَلْتُكُمْ بَلِ اللَّهُ حَمَلَكُمْ وَإِنِّي وَاللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا كَفَرْتُ عَنْ يَمِينِي وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَوْ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفَرْتُ عَنْ يَمِينِي.

6624. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha da je rekao:

“O tome nam je pričao Ebu-Hurejra, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: ‘Mi smo posljednji (ummet), a bit ćemo prvi na Kijametskom danu...’”¹

6625. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Tako mi Allaha, da neko od vas ustraje u zakletvi koja se tiče njegove porodice (nakon što spozna grešku), grešnije je od toga da se iskupi (za prkršenu zakletvu) onako kako mu je to Allah propisao.”

6626. PRIČAO MI JE Ishak, tj. Ibn-Ibrahim, njemu Jahja b. Salih, a ovom Mu'avija, prenoseći od Jahje, on od Ikrime, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko uporno ostane pri svojoj zakletvi koja se tiče njegove porodice (nakon što spozna grešku) – to je veći grijeh.² Neka (prestane s nepopustljivošću, uradi ono što je bolje i) učini dobročinstvo, znači iskup (kefare).”³

٦٦٢٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ قَالَ هَذَا مَا حَدَّثَنَا بِهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

٦٦٢٥. وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاللَّهِ لَأَنْ يَلْجَأَ أَحَدُكُمْ بِيَمِينِهِ فِي أَهْلِهِ أَثَمَّ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ أَنْ يُعْطِيَ كَفَّارَتَهُ الَّتِي افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِ .

٦٦٢٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ اسْتَلَجَ فِي أَهْلِهِ يَمِينٍ فَهُوَ أَعْظَمُ إِثْمًا لِيَبْرَأَ يَعْنِي الْكَفَّارَةَ .

¹ Ovo je dio hadisa koji je u cijelosti spomenut na početku kitaba (dijela) *Džuma-namaz*.

² Međutim, ukoliko je ono za šta se čovjek zakleo dobro i korisno, onda je bolje ne kršiti zakletvu.

³ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da je htio onome koji se zakleo da će učiniti neko zlo svojoj porodici i ustrajan je u toj zakletvi – kazati: “Prekini s nepopustljivošću, prekši svoju zakletvu, nemoj im zlo nanijeti i čini dobročinstvo tako što ćeš se iskupiti (za prekršenu zakletvu)! A ukoliko ostaneš ustrajan u svojoj zakletvi, to će biti veći grijeh od kršenja zakletve.”

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
“VE EJMULLAHI (TAKO MI ALLAHA)”

6627. PRIČAONAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Isma'ila b. Dža'fera, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera da je kazivao:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je vojsku na čije je čelo kao zapovjednika postavio Usamu b. Zejda. Neki su ljudi uputili prigovor na njegovo postavljenje, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (čuvši to) ustao i rekao: ‘Ako imate primjedbi na njegovo postavljenje, ta imali ste i otprije primjedbi na postavljenje njegova oca, iako je on, tako mi Allaha (ve ejmullahi) bio dostojan da upravlja, a bio je i među meni najdražim ljudima! I ovaj je, zaista, među meni najdražim ljudima poslije njega!’”

O TOME KAKVA JE BILA
ZAKLETVA VJEROVJESNIKOVA,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM¹

Sa'd kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: ‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša...’”

Ebu-Katada kaže da je Ebu-Bekr u prisustvu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *La hallahi izen*. Kaže se: *Vallahi, billahi i tallahi*.²

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ وَائِمُ اللَّهِ

٦٦٢٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعْثًا وَأَمَرَ عَلَيْهِمْ أَسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَطَعَنَ بَعْضُ النَّاسِ فِي أَمْرِهِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ إِنْ كُنْتُمْ تَطْعُنُونَ فِي أَمْرِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعُنُونَ فِي أَمْرَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلُ وَائِمُ اللَّهِ إِنْ كَانَ خَلِيقًا لِلْإِمَارَةِ وَإِنْ كَانَ لِمَنْ أَحَبَّ النَّاسُ إِلَيَّ وَإِنْ هَذَا لِمَنْ أَحَبَّ النَّاسُ إِلَيَّ بَعْدَهُ.

بَابُ كَيْفَ كَانَتْ يَمِينُ النَّبِيِّ ﷺ

وَقَالَ سَعْدُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ وَقَالَ أَبُو قَتَادَةَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ لَا هَا اللَّهُ إِذَا يُقَالُ وَاللَّهِ وَبِاللَّهِ وَتَاللَّهِ.

¹ U ovom poglavlju spomenuta su četiri oblika zaklinjanja:

- a) tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša i tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša;
- b) tako mi Onoga koji okreće ljudska srca;
- c) tako mi Allaha;
- d) tako mi Gospodara Kabe.

Zaklinjanje bilo kojim Allahovim, dželle šanuhu, lijepim imenom ili svojstvom koje samo Njemu pripada smatra se takvom zakletvom koja, ukoliko se prekrši, zahtijeva iskup propisan za kršenje zakletve.

² To znači da se slova vav, ba i ta u arapskom jeziku koriste za izražavanje zakletve.

6628. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od Musaa b. Ukbe, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera da je rekao: “Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, zaklinjao (riječima): ‘Ne, tako mi Onoga koji okreće (ljudska) srca!’”³

6629. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, on od Džabira b. Semure, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Kada propadne (bizantijski) car, neće biti cara poslije njega, i kada propadne perzijski kralj, neće biti kralja poslije njega.⁴ Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, vi ćete riznice njih dvojice trošiti na Allahovom putu.”

6630. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada propadne (bizantijski) car, neće biti cara poslije njega, i kada propadne perzijski kralj, neće biti kralja poslije njega. Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, vi ćete riznice njih dvojice trošiti na Allahovom putu.”

6631. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abda, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “O ummete Muhammedov, tako mi Allaha, da znate ono što znam ja, mnogo biste plakali, a malo se smijali!”

٦٦٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي عُمَرَ قَالَ كَانَتْ يَمِينُ النَّبِيِّ ﷺ لَا وَمُقَلَّبِ الْقُلُوبِ .

٦٦٢٩. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا هَلَكَ قَيْصَرٌ فَلَا قَيْصَرَ بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلَا كِسْرَى بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

٦٦٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلَا كِسْرَى بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَكَ قَيْصَرٌ فَلَا قَيْصَرَ بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَتَنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

٦٦٣١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ وَاللَّهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمَ لَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَلَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا .

3 Tj. mijenja njihova stanja.

4 To znači da se Bizantijsko carstvo i Perzijsko kraljevstvo neće obnoviti nakon poraza što će ga doživjeti od muslimana, koji će njihovo bogatstvo što će ga zadobiti trošiti na Allahovom putu.

6632. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovom Hajva, prenoseći od Ebu-Ukajla Zuhre b. Ma'beda, a ovaj od svoga djeda Abdullaha b. Hišama da je kazivao:

“Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je Omer b. Hattab, dok ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao za ruku, rekao: ‘Allahov Poslaniče, draži si mi od svakoga, izuzev mene samog!’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori: ‘Ne, tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, (nije dobro) sve dok ti ne budem draži od tebe samog!’

‘Sada si mi, zaista’, reče Omer, ‘tako mi Allaha, draži od mene samog!’¹

‘Sada (je dobro), Omere!’², reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

6633, 6634. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida (da su kazivali): “Dva su čovjeka podigla parnicu kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te jedan od njih dvojice reče: ‘Presudi nam po Allahovoj knjizi!’ Drugi, koji je bio učeniji, reče: ‘Može, Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj knjizi, ali mi dopusti i da kažem!’

‘Govori!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Moj je sin radio kao najamnik kod ovog čovjeka i počinio blud s njegovom ženom. (Malik kaže da *asif* znači *edžir*) Pošto je on smatrao da moga sina treba kamenovati, ja sam njegovo kamenovanje iskupio s dvije stotine ovaca i jednom robinjom. Potom sam pitao učenjake, i oni su me obavijestili da moga sina treba izbičevati sa stotinu (udaraca) i protjerati ga na godinu dana, a da ženu ovog

٦٦٣٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حَيُّوَةُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَقِيلٍ زُهْرَةُ بْنُ مَعْبُدٍ أَنَّهُ سَمِعَ جَدَّهُ عَبْدَ اللَّهِ ابْنَ هِشَامٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ عُمَرَ ابْنِ الْخَطَّابِ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ فَإِنَّهُ الْآنَ وَاللَّهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْآنَ يَا عُمَرُ.

٦٦٣٣-٦٦٣٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّهُمَا أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحَدُهُمَا اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ وَقَالَ الْآخَرُ وَهُوَ أَفْقَهُمَا أَجَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَاقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ وَأَذِّنْ لِي أَنْ أَتَكَلَّمَ قَالَ تَكَلَّمْ قَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا قَالَ مَالِكٌ وَالْعَسِيفُ الْأَجِيرُ زَنَى بِامْرَأَتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَجَارِيَةٍ لِي ثُمَّ إِنِّي سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ مَا عَلَى ابْنِي جَلْدٌ مِائَةٌ وَتَغْرِيبٌ عَامٍ وَإِنَّمَا الرَّجْمُ عَلَى امْرَأَتِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

1 Omer se ovaj put zakleo jer je bio siguran u ono što govori.

2 Tj. sada je upotpunjeno tvoje vjerovanje (iman).

čovjeka treba kamenovati!’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: ‘Da, tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, presudit ću vam po Allahovoj knjizi! Što se tiče tvojih ovaca i tvoje robinje, (njih treba) tebi vratiti.’

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je presudio, pa je momku koji je počinio blud udareno stotinu udaraca bičem i bio je protjeran (iz tog mjesta) na godinu dana. (Tom) Unejsu Eslemiju naredeno je da ode kod žene ovog drugog i zatraži njeno priznanje (da je počinila blud). Nakon što je priznala, on ju je kamenovao.”

6635. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb, ovom Šu‘ba, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Ja‘kuba, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, a on od svoga oca da je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Recite mi jesu li (plemena) Eslem, Gifar, Muzejna i Džuhejna³ bolja od Temima, Amira b. Sa‘sa‘e, Gatafana i Eseda, (koji su) propali i izgubili?” ‘Da’, odgovorili su.

‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ona su bolja od ovih!’, (reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).”

6636. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Ebu-Humejda Sa‘idija (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unajmio najamnika (za sakupljanje zekata)⁴ koji mu je nakon obavljenog posla došao i rekao: ‘Allahov Poslaniče, ovo je vaše, a ovo je poklonjeno meni!’ Tada mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) odgovorio: ‘A da si sjedio kod kuće sa svojom majkom, vidio bi da li bi ti išta bilo poklonjeno ili ne!’ Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu

أَمَّا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا قُضِيَ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ أَمَّا غَنَمُكَ وَجَارِيَتُكَ فَرُدَّ عَلَيْكَ وَجَلَدَ ابْنَهُ مِائَةً وَغَرَبَهُ عَامًا وَأَمَرَ أُتَيْسُ الْأَسْلَمِيَّ أَنْ يَأْتِيَ امْرَأَةَ الْآخِرِ فَإِنْ اعْتَرَفَتْ رَجَعَهَا فَاعْتَرَفَتْ فَارْجَعَهَا .

٦٦٣٥. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ أَسْلَمٌ وَغِفَارٌ وَمُزَيْنَةُ وَجُهَيْنَةُ خَيْرًا مِنْ تَمِيمٍ وَعَامِرِ بْنِ صَعْصَعَةَ وَغَطَفَانَ وَأَسَدٍ خَائِبًا وَخَسِرُوا قَالُوا نَعَمْ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُمْ خَيْرٌ مِنْهُمْ .

٦٦٣٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ السَّاعِدِيِّ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ اسْتَعْمَلَ عَامِلًا فَجَاءَهُ الْعَامِلُ حِينَ فَرَغَ مِنْ عَمَلِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا لَكُمْ وَهَذَا أُهْدِيَ لِي فَقَالَ لَهُ أَفَلَا قَعَدْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَأُمِّكَ فَنَظَرْتَ أَهْدَى لَكَ أَمْ لَا ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَشِيَّةَ بَعْدَ الصَّلَاةِ

3 Ovo su poznata plemena.

4 Ime mu je bilo Abdullah b. Lutbijja.

alejhi ve sellem, poslije večernjeg namaza, ustao, izgovorio šehadet, izrekao hvalu Allahu, dželle šanuhu, onako kako Njemu dolikuje, i rekao: ‘Šta je s najamnikom kojeg smo mi zaposlili, pa nam je on došao i rekao: ‘Ovo je vaš rad (vaše), a ovo je poklonjeno meni!’ Da je on (kojim slučajem) sjedio u kući svoga oca i svoje majke, vidio bi da li bi mu išta bilo poklonjeno ili ne. Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, niko od vas neće (od zekata) bilo šta otuđiti, a da neće doći na Sudnji dan noseći to na vratu. Ukoliko to bude bila deva, doći će s njom, a ona će rikati; ukoliko to bude bila krava, doći će s njom, a ona će mukati; ukoliko to bude bila ovca, doći će s njom, a ona će blejati. Ja sam dostavio!’”¹

Ebu-Humejd dodaje: “Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao svoju ruku tako da smo mogli vidjeti dlake ispod njegova pazuha. Ovo je zajedno sa mnom od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo i Zejd b. Sabit, pa ga pitajte.”

6637. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Ebu-Kasima,² sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, da znate ono što ja znam, mnogo biste plakali, a malo se smijali!”

فَتَشْهَدُ وَأَتْنِي عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَمَا بَالُ الْعَامِلِ نَسْتَعْمِلُهُ فَيَأْتِينَا فَيَقُولُ هَذَا مِنْ عَمَلِكُمْ وَهَذَا أُهْدِيَ لِي أَفَلَا قَعَدَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ فَنَنْظُرَ هَلْ يُهْدِي لَهُ أَمْ لَا فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا يُغْلُ أَحَدُكُمْ مِنْهَا شَيْئًا إِلَّا جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُهُ عَلَى عُنُقِهِ إِنْ كَانَ بَعِيرًا جَاءَ بِهِ لَهُ رُغَاءٌ وَإِنْ كَانَتْ بَقَرَةً جَاءَ بِهَا لَهَا خُورٌ وَإِنْ كَانَتْ شَاةً جَاءَ بِهَا تَيْعُرٌ فَقَدْ بَلَغْتُ فَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ ثُمَّ رَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَهُ حَتَّى إِنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى عُفْرَةِ إِبْطِئِهِ قَالَ أَبُو حُمَيْدٍ وَقَدْ سَمِعَ ذَلِكَ مَعِيَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فَسَلُّوهُ .

٦٦٣٧. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ هُوَ ابْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَلَضَحَكْتُمْ قَلِيلًا .

¹ Tj. ja sam sa sebe skinuo svoju dužnost i obavijestio vas o tome.

² Kod Arapa je bio običaj da se čovjek zove po imenu svoga najstarijeg sina. Ta je tradicija zadržana i u islamu, tako da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio ime Ebu-Kasim (otac Kasimov) po svome sinu Kasimu.

6638. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ma'rura, a on od Ebu-Zerra da je kazivao:

“Došao sam do njega (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem), a on je u hladu Kabe govorio: ‘Oni su na gubitku, tako mi Gospodara Kabe! Oni su na gubitku, tako mi Gospodara Kabe!’

‘A šta je sa mnom? Vidi li se u meni nešto? Šta je sa mnom?’, upitao sam se. Potom sam sjeo kod njega, ali nisam mogao šutjeti: snašlo me je ono što je Allah htio. ‘Allahov Poslaniče – dao bih za tebe i oca i majku! – ko su oni?’, upitah.

‘To su oni koji imaju najviše imetka, osim onih koji kažu: ‘Ovako, i ovako, i ovako (pokazujući rukom ispred sebe, te desno i lijevo od sebe)!’, reče on.”

6639. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivao:

“Sulejman³ je rekao: ‘Noćas ću obići devedeset žena, i svaka će mi roditi po jednog konjanika koji će se boriti na Allahovom putu!’ Njegov mu drug reče: ‘Reci: ‘Ako Bog da!’, ali on to ne reče. Sve je žene obišao, ali je samo jedna od njih ostala trudna. Ona je (kasnije) rodila pola čovjeka (tj. pola djeteta). Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, da je rekao: ‘Inšallah (Ako Bog da)!’, svi bi se (oni) kao konjanici borili na Allahovom putu.”

٦٦٣٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنِ الْمَعْرُورِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ انْتَهَيْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ يَقُولُ هُمُ الْأَخْسَرُونَ وَرَبُّ الْكَعْبَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ وَرَبُّ الْكَعْبَةِ قُلْتُ مَا شَأْنِي أَيْرَى فِي شَيْءٍ مَا شَأْنِي فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ فَمَا اسْتَطَعْتُ أَنْ أَسْكُتَ وَتَغَشَّانِي مَا شَاءَ اللَّهُ فَقُلْتُ مَنْ هُمُ بَأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْأَكْثَرُونَ أَمْوَالًا إِلَّا مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا .

٦٦٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ سُلَيْمَانُ لَا طُوفَانَ اللَّيْلَةِ عَلَى تِسْعِينَ امْرَأَةً كُلُّهُنَّ تَأْتِي بِفَارِسٍ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ قُلْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَلَمْ يَقُلْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَطَافَ عَلَيْهِنَّ جَمِيعًا فَلَمْ يَحْمِلْ مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةً وَاحِدَةً جَاءَتْ بِشِقِّ رَجُلٍ وَائِمٍ الَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَرَسَانًا أَجْمَعُونَ .

3 Tj. Sulejman, alejhi selam.

6640. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Bera'a b. Aziba da je kazivao:

“Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bile su poklonjene trake bijele svile; svijet ih je razgledao i čudio se njihovoj kvaliteti i ljepoti.

‘Čudite im se?’, upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Da, Allahov Poslaniče’, odgovorili su.

‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, Sa’dove maramice u Džennetu bolje su od njih!’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

Šu’ba i Israil nisu prenijeli od Ishaka riječi: “Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša.”

6641. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Hind b. Utba b. Rebi’a je rekla: ‘Allahov Poslaniče, na licu zemlje nisu obitavali stanovnici šatora (tj. pristalice) za koje sam više voljela da budu poniženi od stanovnika tvojih šatora,¹ a danas je došao dan kada mi ne bi bilo ništa draže od toga da stanovnici tvojih šatora osnaže i ojačaju.’ (Jahja nije siguran da li je rekla *ahba* ili *hiba*, i da li je rekla *ahbaike* ili *hibaike*.²) Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao...”

U njemu (hadisu) također stoji (da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): “Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša...”

Upitala je:³ “Allahov Poslaniče, Ebu-Sufjan je škrtica, pa ima li smetnje da se hranim iz onoga (imetka) koji on posjeduje?”⁴

“Nema, ali pristojno i umjereno!”, odgovorio je.

٦٦٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَخْوَصِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ أَهْدَى إِلَى النَّبِيِّ ﷺ سَرَقَةٌ مِنْ حَرِيرٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَتَدَاوُلُونَهَا بَيْنَهُمْ وَيَعْجَبُونَ مِنْ حُسْنِهَا وَلِينِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَتَعْجَبُونَ مِنْهَا قَالُوا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَمَنَادِيلٌ سَعِدَ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْهَا لَمْ يَقُلْ شُعْبَةُ وَإِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ .

٦٦٤١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنَّ هِنْدَ بِنْتَ عَتَبَةَ بِنِ رَبِيعَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا كَانَ مِمَّا عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَهْلُ أَخْبَاءٍ أَوْ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَذِلُّوا مِنْ أَهْلِ أَخْبَائِكَ أَوْ خِبَائِكَ شَكَّ يَحْيَى ثُمَّ مَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ أَهْلُ أَخْبَاءٍ أَوْ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ يَعِزُّوا مِنْ أَهْلِ أَخْبَائِكَ أَوْ خِبَائِكَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَيْضًا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مَسِيكٌ فَهَلْ عَلَيَّ حَرَجٌ أَنْ أَطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ قَالَ لَا إِلَّا بِالْمَعْرُوفِ .

1 Tj. tvoje pristalice.

2 Dakle, da li je rekao u jednini ili množini?

3 Tj. Hind.

4 Ebu-Sufjan bio je veoma bogat čovjek. Međutim, zbog velike škrtosti nije dostojanstveno izdržavao svoju porodicu, te je njegova supruga Hind pitala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da li može uzeti iz njegovog imetka bez pitanja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, joj je to dopustio pod uvjetom da to bude umjereno i u granicama potrebnoga.

6642. PRIČAO MI JE Ahmed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Amra b. Mejmuna, a on od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhum, (da je kazivao):

“Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio naslonjen leđima na šator od jemanske kože, upitao je svoje ashabe: ‘Da li biste voljeli da budete četvrtina stanovnika Dženneta?’

‘Da!’, odgovorili su.

‘A da li biste voljeli da budete trećina stanovnika Dženneta?’, upitao je.

‘Da!’, odgovorili su.

‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, ja zaista očekujem da budete polovina stanovnika Dženneta.’”

6643. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Abdur-Rahman, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao):

“Neki je čovjek čuo drugog čovjeka kako stalno ponavlja (suru) El-Ihlas (*Kul huvallahu ehad*), pa je ujutro otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao, smatrajući da sura El-Ihlas nije toliko vrijedna.⁵ Allahov mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada rekao: ‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ona vrijedi trećinu Kur’ana.’”

6644. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Hibban, a ovom Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Upotpunite ruku i sedždu! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ja vas i okrenut leđima vidim kako ruku i sedždu činite!”

٦٦٤٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ عُمَرَو بْنَ مَيْمُونٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُضِيفٌ ظَهْرَهُ إِلَى قُبَّةٍ مِنْ أَدَمٍ يَمَانٍ إِذْ قَالَ لِأَصْحَابِهِ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا رُبْعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالُوا بَلَى قَالَ أَفَلَمْ تَرْضَوْا أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالُوا بَلَى قَالَ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ.

٦٦٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَجُلًا سَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ يُرَدِّدُهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ وَكَانَ الرَّجُلُ يَتَقَالُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتُعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ.

٦٦٤٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَمُّوا الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرَاكُمْ مِنْ بَعْدِ ظَهْرِي إِذَا مَا رَكَعْتُمْ وَإِذَا مَا سَجَدْتُمْ.

5 Čovjek koji je čuo onoga što je stalno ponavljao suru El-Ihlas nije smatrao da je ta sura toliko vrijedna, te je stoga otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da to provjeri.

6645. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Vehb b. Džerir, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda, a on od Enesa b. Malika da je kazivao: "Neka je žena ensarijka došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom djecom, pa (joj) je on rekao: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, vi ste mi najdraži!'¹ To je ponovio tri puta."

٦٦٤٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ آتَتْ النَّبِيَّ ﷺ مَعَهَا أَوْلَادُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّكُمْ لَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ قَاهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ .

O ZABRANI ZAKLINJANJA OČEVIMA

6646. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sustigao Omera, koji se, putujući s grupom,² zaklinjao svojim ocem.³ 'Čujte', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'Allah vam zabranjuje da se očevima svojim zaklinjete. A ako se neko od vas bude zaklinjao, neka se zakune samo Allahom ili neka šuti.'⁴

٦٦٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَذْرَكَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ وَهُوَ يَسِيرُ فِي رَكْبٍ يَخْلِفُ بِأَيِّهِ فَقَالَ أَلَا إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْمُتْ .

بَاب لَا تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ

1 O ovom je bilo govora u poglavlju *O vrijednostima ensarija*.

2 Grupa o kojoj je riječ bila je grupa boraca na Allahovom putu, a ovo se desilo dok su oni bili u vojnom pohodu.

3 Tj. govoreći: "Oca mi, oca mi..." Ovo je džahilijetski običaj zaklinjanja. Pleme Kurejš u džahilijetu se tako zaklinjalo.

4 Ulema kaže da je zabranjeno zakleti se nečim drugim osim Uzvišenim Allahom, zbog toga što zaklinjanje u sebi sadrži vid veličanja i obožavanja, a to pripada samo Uzvišenom Allahu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko se zakune nekim ili nečim drugim mimo Allaha – počinio je kufr ili širk."

Ulema se razišla u mišljenju o tome da li je zaklinjanje nekim ili nečim drugim mimo Allaha, dželle šanuhu, haram ili mekruh. Jedni kažu da je to haram, a drugi da je to mekruh. Ima i onih koji kažu: ukoliko neko bude veličao to čime se zaklinje kao što veliča Allaha, dželle šanuhu, onda je takvo zaklinjanje haram, a on zbog toga postaje kafir. Ukoliko ga, međutim, bude veličao onako kako tome čime se kune dolikuje, onda ne čini kufr niti se zakletva (*jemin*) broji. (*Fethul-bari*, 11/540)

Taberī kaže da je zakletva valjana samo ako se čovjek zakune Allahom, a onaj koji se zakune Kabom, Ademom, Džibrilom i tome slično – njegova zakletva nije valjana, i on je obavezan da se pokaje, jer je počinio nešto što je zabranjeno. Na njega ne pada obaveza iskupljenja.

6647. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejz, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Salima, ovaj od Ibn-Omera, a on od Omera da je kazivao:

“Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Allah vam, zaista, zabranjuje da se zaklinjete svojim očevima.’ Tako mi Allaha, od trenutka kada sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisam se time zakleo, niti svjesno, niti prenoseći od drugoga.”

Mudžahid kaže da *ev esaretin min ilmin* znači “prenosi nauku”. Isto prenose i Ukajl, Zubejdi te Ishak Kelbi od Zuhrija. Ibn-Ujejna i Ma‘mer prenose od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera (da je pričao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je Omera...”

6648. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Abdul-Aziz b. Muslim, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je rekao: “Naredio nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Nemojte se zaklinjati svojim očevima!’”

6649. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejžuba, ovaj od Ebu-Kilabe i Kasima Temimija, a oni od Zehdema b. Harisa da je kazivao:

“Između ovog ogranka plemena Džerma i Eš‘arija postojala je uzajamna ljubav i bratstvo.

Bili smo kod Ebu-Musa’a Eš‘arija, i on mu je ponudio hranu od pilećeg mesa. Kod njega je u to vrijeme bio neki čovjek iz plemena Benu-Tejmullah. Bio je crven kao da je rob.⁵ Pozvao je i njega na jelo.

‘Zaista sam ga vidio’ reče ovaj, ‘kako jede nešto što mi se gadilo, te sam se zakleo da ga neću jesti.’

٦٦٤٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ قَالَ سَالِمٌ قَالَ ابْنُ عُمَرَ سَمِعْتُ عُمَرَ يَقُولُ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ قَالَ عُمَرُ فَوَاللَّهِ مَا حَلَفْتُ بِهَا مُنْذُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ذَاكِرًا وَلَا أَثَرًا قَالَ مُجَاهِدٌ (أَوْ أَثَارَةً مِنْ عِلْمٍ) يَأْتُرُ عِلْمًا تَابَعَهُ عُقَيْلٌ وَالزُّبَيْدِيُّ وَإِسْحَاقُ الْكَلْبِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ وَمَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ عُمَرَ .

٦٦٤٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ .

٦٦٤٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ وَالْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زُهْدَمَ قَالَ كَانَ بَيْنَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ جَرْمٍ وَبَيْنَ الْأَشْعَرِيِّينَ وَدٌّ وَإِحَاءٌ فَكُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ فَقُرِّبَ إِلَيْنَا طَعَامٌ فِيهِ لَحْمٌ دَجَاجٍ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَيْمٍ اللَّهُ أَحْمَرُ كَأَنَّهُ مِنَ الْمَوَالِي فَدَعَاهُ إِلَى الطَّعَامِ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا فَقَدَرْتُهُ فَحَلَفْتُ أَنْ لَا أَكُلَهُ فَقَالَ قُمْ فَلَا حَدَّثَنَّكَ عَنْ ذَلِكَ إِنِّي أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ نَسْتَحْمِلُهُ

⁵ Taj čovjek je bio crven (tj. bije), kao da se radilo o robu koji nije bio Arap, nego neki bjelac.

‘Ustani’, reče on, ‘pričat ću ti o tome:

Došao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom Eš‘arija da tražimo od njega jahalice.

‘Tako mi Allaha’ rekao nam je, ‘neću vam dati jahalice, niti imam jahalice koje bih vam mogao dati!’ (Potom su) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedene deve zadobivene kao ratni plijen, pa je on upitao za nas: ‘Gdje su eš‘arije?’ Odredio nam je pet mladih deva. Ali kada smo krenuli, zapitali smo se: ‘Šta mi to uradismo? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio se zakleo da nam neće dati jahalice, jer nam nije imao šta dati, ali nam ih je potom ipak dao. Prevarili smo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on iz svoje nepažnje prekšio zakletvu. Tako nam Allaha u ovome nikad neće biti sreće!’ Vratili smo mu se i rekli: ‘Mi smo ti došli da nam daš jahalice, pa si se ti zakleo da nam ih nećeš dati i da nam nemaš šta dati!’

‘Nisam ja taj koji vam je dao jahalice’, reče on, ‘nego vam ih je Allah dao. Tako mi Allaha, kad god se zakunem nekom zakletvom, a zatim vidim da je nešto drugo bolje, ja uradim ono što je bolje i iskupim se za (prekršenu) zakletvu.’”

فَقَالَ وَاللَّهِ لَا أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ
فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِنَهَبٍ إِبِلٍ فَسَأَلَ عَنَّا فَقَالَ أَتَيْنَ
النَّفَرَ الْأَشْعَرِيْنَ فَأَمَرَ لَنَا بِخُمْسِ ذَوْدِ غُرِّ الذُّرَى
فَلَمَّا انْطَلَقْنَا قُلْنَا مَا صَنَعْنَا حَلَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
لَا يَحْمِلُنَا وَمَا عِنْدَهُ مَا يَحْمِلُنَا ثُمَّ حَمَلْنَا تَغَفَّلْنَا
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَمِينَهُ وَاللَّهِ لَا نُفْلِحُ أَبَدًا فَرَجَعْنَا
إِلَيْهِ فَقُلْنَا لَهُ إِنَّا أَتَيْنَاكَ لِتَحْمِلَنَا فَحَلَفْتَ أَنْ لَا
تَحْمِلَنَا وَمَا عِنْدَكَ مَا تَحْمِلُنَا فَقَالَ إِنِّي لَسْتُ أَنَا
حَمَلْتُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَمَلَكُمْ وَاللَّهِ لَا أَحْلِفُ عَلَى
يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ
خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا .

O ZABRANI ZAKLINJANJA LATOM, UZZAOM I TAGUTIMA¹

6650. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko se zakune riječima: ‘Tako mi Lata i Uzzaa!’ – neka obavezno izgovori: ‘Nema Boga osim Allaha!’, a ko svome drugu kaže: ‘Dođi da se kockamo!’ – neka podijeli² sadaku!”

O ONOME KOJI SE ZAKLINJE BEZ POTREBE

6651. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nabavio prsten od zlata. Nosio ga je tako što je ukrasni kamenčić okretao unutra. Nakon što je svijet počeo nabavljati prstenje, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je na minber i skinuo ga, rekavši: ‘Ja sam ovaj prsten nosio okrećući njegov (dragi) kamen unutra. Tako mi Allaha, nikada ga više neću staviti!’ Zatim ga je bacio, a i svijet je nakon toga prestao nositi svoje prstenje.”³

بَابُ لَا يُخْلَفُ بِاللَّاتِ وَالْعُزَّى وَلَا بِالطَّوَاعِثِ

٦٦٥٠. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِي حَلْفِهِ بِاللَّاتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أَقَامِرُكَ فَلْيَتَصَدَّقْ .

بَابُ مَنْ حَلَفَ عَلَى الشَّيْءِ وَإِنْ لَمْ يُخْلَفْ

٦٦٥١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ اضْطَنَعَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ وَكَانَ يَلْبَسُهُ فَيَجْعَلُ فَصَّهُ فِي بَاطِنٍ كَفَّهُ فَصَنَعَ النَّاسُ خَوَاتِيمَ ثُمَّ إِنَّهُ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَتَزَعَهُ فَقَالَ إِنِّي كُنْتُ أَلْبَسُ هَذَا الْخَاتِمَ وَأَجْعَلُ فَصَّهُ مِنْ دَاخِلٍ فَرَمَى بِهِ ثُمَّ قَالَ وَاللَّهِ لَا أَلْبَسُهُ أَبَدًا فَنَبَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ .

¹ Taguti su sve ono što se obožava mimo Allaha, dželle šanuhu, ili je to šejtan.

² Dakle, radi se o iskupu. Ovo također ukazuje na obaveznost davanja sadake kako pozivatelja na kocku tako i pozvanog.

³ Ovaj hadis je detaljno objašnjen pri kraju poglavlja *O odjevanju*.

O ONOME KOJI SE ZAKLINJE NEKOM DRUGOM VJEROM, A NE ISLAMOM

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Ko se zakune Latom i Uzzaom neka kaže: ‘Nema Boga osim Allaha!’”

On takvoga nije ubrojio među nevjernike.¹

6652. PRIČAO NAM JE Mu‘alla b. Esed, njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilaba, a on od Sabita b. Dahhaka da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko se zakune (nekom drugom) vjerom pored islama – postaje ono čime se zakleo.² Ko izvrši samoubistvo (pomažući se) nečim – time će biti mučen u džehenemskoj vatri.³ Proklinjati vjernika isto je kao i ubiti ga. Ko optuži vjernika da je nevjernik – (isto je) kao da ga je ubio.”

O TOME DA NE TREBA GOVORITI:
“ONO ŠTO HOĆE ALLAH I TI”,
TE O TOME MOŽE LI SE KAZATI:
“JA SAM (DOBRO) UZ ALLAHOVU
POMOĆ, A ONDA UZ TVOJU”

6653. Amr b. Asim prenosi od Hemmama, ovaj od Ishaka b. Abdullaha, on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amre, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: ‘Trojicu iz Benu-Israila Allah

بَابُ مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ سِوَى مِلَّةِ الْإِسْلَامِ

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ حَلَفَ بِاللَّاتِ وَالْعُزَّى فَلْيُقِلْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يَنْسُبْهُ إِلَى الْكُفْرِ .

٦٦٥٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ
أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ قَالَ
قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ مِلَّةِ الْإِسْلَامِ فَهُوَ
كَمَا قَالَ قَالَ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ عُدْبَ بِهِ فِي
نَارِ جَهَنَّمَ وَلَعَنَ الْمُؤْمِنَ كَقَتْلِهِ وَمَنْ رَمَى مُؤْمِنًا
بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ .

بَابُ لَا يَقُولُ مَا شَاءَ اللَّهُ
وَشِئْتَ وَهَلْ يَقُولُ أَنَا بِاللَّهِ ثُمَّ بَكَ

٦٦٥٣. وَقَالَ عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ
حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ

- 1 Naime, on mu je naredio da izgovori samo prvi dio šhadeta, a da je to bilo nešto što spada u kufr, on bi mu naredio da izgovori i drugi dio šhadeta, tj. *ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu*.
- 2 Čovjek zbog takve zakletve ne izlazi iz vjere, jer je u prethodnom hadisu rečeno da se nakon zakletve Latom i Uzzaom treba izgovoriti prvi dio šhadeta: “Svjedočim da nema Boga osim Allaha!” Da se ovakvom zakletvom izlazi iz vjere, Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se izgovore oba dijela kelimei-šhadeta. Ovako oštrim upozorenjem vjerovatno se želi zastrašiti i odvratiti onoga koji bi se koristio ovom i sličnim zakletvama.
- 3 Nasilje koje čovjek učini prema sebi istovremeno je i nasilje učenjeno prema drugome, jer čovjek, s obzirom na to da ga je Allah, dželle šanuhu, stvorio, nije svoj gospodar. Stoga on mora prema sebi postupati u granicama koje mu je odredio njegov stvarni Gospodar – Allah, dželle šanuhu.

je htio staviti na kušnju. Poslao je gubavcu meleka s riječima: ‘Ostao sam bez ikakvih sredstava, i ne mogu doći do (cilja) osim uz Allahovu, a zatim tvoju (pomoć)...’” (do kraja hadisa).⁴

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“ONI SE ZAKLINJU ALLAHOM,
NAJTEŽOM ZAKLETVOM⁵...”⁶

Prenosi se od Ibn-Abbasa da je Ebu-Bekr rekao:
“Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, želim da mi kažeš u čemu sam pogriješio tumačeći san.”
“Nemoj se zaklinjati”, rekao mu je.⁷

6654. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, a ovom Eš‘as, prenoseći od Mu‘avije b. Suvejda b. Mukarrina, ovaj od Beraa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Eš‘asa, ovaj od Mu‘avije b. Suvejda b. Mukarrina, a on od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je naredio da ispoštujemo ono zbog čega nas je neko zakleo.”⁸

سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ ثَلَاثَةً فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَبْتَلِيَهُمْ فَبَعَثَ مَلَكًا فَأَتَى الْأَبْرَصَ فَقَالَ تَقَطَّعْتُ بِي الْجِبَالَ فَلَا بَلَاعَ لِي إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ بَكَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَوَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَتَحْدِثَنِي بِالَّذِي أَخْطَأْتُ فِي الرُّؤْيَا قَالَ لَا تُقْسِمُ .

٦٦٥٤ . حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدٍ بْنِ مِقْرَنٍ عَنِ الْبَرَاءِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدٍ بْنِ مِقْرَنٍ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ .

4 Prenosi se da je neki židov došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “Vi činite širk kada kažete: ‘Što hoće Allah i ti’, a govorite i: ‘Tako mi Kabe.’” Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se govori: “Tako mi Gospodara Kabe”, i: “Što je Allah htio, a onda ti.” (Fethul-bari, 11/548)

5 Ragib kaže kako ovo znači da su oni ulagali maksimalan napor kako bi upotrijebili što sadržajniju zakletvu.

6 El-En‘am, 109. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Oni se zaklinju Allahom, najtežom zakletvom, da će, ako im dođe čudo, sigurno zbog njega vjernici postati. Reci: ‘Sva su čuda samo u Allaha!’ A odakle vi znate da će oni, kad bi im ono došlo, vjernici postati?”

7 Ovo je dio jednog podužeg hadisa, koji će u potpunosti biti naveden u poglavlju O snovima.

8 Tj. da uradi ono što je htjela osoba koja ga je zaklela, kako bi bio dobročinitelj.

6655. PRIČAONAMJE Hafs b. Umer, njemu Šu‘ba, a ovom Asim Ahvel, prenoseći od Ebu-Usmana, a on od Usame (da je kazivao): “Kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poslala je po njega (Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) – a s njim su u društvu bili Usama b. Zejd, Sa‘d i moj otac, ili Ubejj¹ – da dođe, poručivši mu: ‘Sin mi je doista na samrti, pa nam dođi!’ Ali, on joj je poslao selame rekavši: ‘Allahu pripada sve što je uzeo i što je dao, i sve je kod Njega određeno. Neka se strpi, i neka se nada nagradi.’ Potom je ona ponovo poslala po njega, zaklinjući ga, te je on ustao, a i mi s njim. Kada je došao i sjeo, uzeo je dijete u svoje naručje, dok se dječije tijelo treslo. Suze su potekle iz očiju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Šta je to, Allahov Poslaniče?’, upitao je Sa‘d. ‘Ovo je milost koju Allah spušta onima od Svojih robova kojima On hoće. Allah oprašta onim Svojim robovima koji su milostivi.’”

6656. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kojem muslimanu umre troje djece (pa se strpi) – neće ga pržiti vatra osim toliko koliko treba da se ispuni zakletva.”²

6657. PRIČAONAMJE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ma‘beda b. Halida, ovaj od Harisa b. Vehba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Hoćete li da vam kažem ko su dženetlije? Svaki slabić³ kojemu bi, kad bi se zakleo Allahom (da će nešto uraditi), On to i omogućio. A stanovnici su vatre svi nestrpljivi, uzrujani, proždrljivi, surovi i oholi.”

٦٦٥٥. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ الْأَخْوَلُ سَمِعْتُ أَبَا عُمَرَ يَحْدُثُ عَنْ أُسَامَةَ أَنَّ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِ وَمَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَسَعْدٌ وَأَبِي أَنَّ ابْنِي قَدْ احْتَضَرَ فَأَشْهَدْنَا فَأَرْسَلَ يَقْرَأُ السَّلَامَ وَيَقُولُ إِنَّ اللَّهَ مَا أَخَذَ وَمَا أَعْطَى وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ مُسَمًّى فَلْتَصْبِرْ وَتَحْتَسِبْ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ تُقْسِمُ عَلَيْهِ فَقَامَ وَقُمْنَا مَعَهُ فَلَمَّا قَعَدَ رَفَعَ إِلَيْهِ فَأَقْعَدَهُ فِي حَجَرِهِ وَنَفْسُ الصَّبِيِّ جُثَّتْ فَفَاضَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ سَعْدٌ مَا هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ هَذِهِ رَحْمَةٌ يَضَعُهَا اللَّهُ فِي قُلُوبِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ عِبَادِهِ الرَّحَمَاءَ.

٦٦٥٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ تَمْسُهُ النَّارُ إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ.

٦٦٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي عُذْرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَعْبُدِ بْنِ خَالِدٍ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى أَهْلِ الْجَنَّةِ كُلِّ ضَعِيفٍ مُتَضَعِّفٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لِأَبْرَةٍ وَأَهْلِ النَّارِ كُلِّ جَوَاطِ غُتْلٍ مُسْتَكْبِرٍ.

1 Šu‘ba nije bio siguran. U poglavlju *O dženazi* navodi se da su s njim bili Sa‘d b. Ubada, Mu‘az b. Džebel, Ubejj b. Ka‘b, Zejd b. Sabit i drugi ljudi.

2 Pod tom zakletvom misli se na ajet: “I svaki će od vas do njega stići! Gospodar tvoj sigurno se tako obavezao!” (Merjem, 71). U ovom ajetu govori se da će svako ući u vatru.

3 Misli se na siromaha.

O RIJEČIMA: "SVJEDOČIM ALLAHOM!", ILI: "SVJEDOČIO SAM ALLAHOM!"⁴

6658. Pričao nam je Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, a ovom Mensur, prenoseći od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha da je kazivao:

"Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome koji je čovjek najbolji, pa je on odgovorio: 'Moja generacija, zatim ona koja dolazi iza nas, a zatim ona koja slijedi iza nje. Poslije toga doći će ljudi koji će se utrživati da svjedoče prije zaklinjanja i da se zaklinju prije svjedočenja.'"⁵

Ibrahim kaže: "Naši učenjaci zabranjivali su nam, još dok smo bili djeca, da se zaklinjemo svjedočenjem (govoreći: zaklinjući se Allahom svjedočim to i to) i obavezujući se Allahu (govoreći: neka sam obavezan prema Allahu to i to, ako bude tako i tako)."

O UGOVORU S UZVIŠENIM ALLAHOM⁶

6659. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adi, prenoseći od Šu'be, ovaj od Sulejmana i Mensura, oni od Ebu-Vaila, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

"Ko se lažno zakune da bi uzeo imetak čovjeka muslimana (ili je rekao: svoga brata) susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut."

Allah je kao potvrdu tome objavio: "Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju..."⁷

بَابُ إِذَا قَالَ أَشْهَدُ بِاللَّهِ أَوْ شَهِدْتُ بِاللَّهِ

٦٦٥٨. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ قَالَ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينُهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتُهُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ وَكَانَ أَصْحَابُنَا يَنْهَوْنَا وَنَحْنُ غُلَامَانِ أَنْ نَحْلِفَ بِالشَّهَادَةِ وَالْعَهْدِ .

بَابُ عَهْدِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

٦٦٥٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ وَمَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ كَاذِبَةٍ يَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ أَوْ قَالَ أَخِيهِ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَصْدِيقَهُ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ .

⁴ Tj. da li su ovakvi izrazi zakletva. U tome se islamska ulema razišla. (Fethul-bari, 11/552)

⁵ Tahavi kaže da ovo znači kako će se oni često zaklinjati i onda kad se zakletva traži i onda kad se ne traži; zaklinjat će se prije nego što se od njih zatraži da se zakunu. Neki kažu kako to znači da će se oni zaklinjati kako je njihovo svjedočenje tačno prije nego što posvjedoče.

⁶ Tj. kad čovjek kaže da ima obavezu prema Allahu da uradi to i to.

⁷ Ali Imran, 77. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Doista, oni koji za obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje kupuju nešto što malo vrijedi, ahiretu nikakva udjela neće imati. Allah s njima neće govoriti, niti će na njih pogledati na Kijametskom danu, niti će ih očistiti. Njima pripada patnja bolna."

6660. Sulejman u svome predanju kaže:

“... pa je prošao Eš‘as b. Kajs i upitao: ‘O čemu vam priča Abdullah?’ Oni mu kazaše, a Eš‘as na to reče: ‘Objavljen je o meni i mome drugu, a povod je bio bunar koji je pripadao nama dvojici.’”

O ZAKLINJANJU ALLAHOVOM MOĆI, NJEHOVIM SVOJSTVIMA I RIJEČIMA

Ibn-Abbas kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio: ‘Utječem se Tvojom moći!’”

Ebu-Hurejre prenosi¹ da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Čovjek će ostati između Dženneta i vatre, pa će reći: ‘Gospodaru, udalji moje lice od vatre! Da, tako mi Tvoje moći, ne tražim od Tebe ništa više!’”

Od Ebu-Seida se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah kaže: ‘Imaš to i još toliko deset puta.’”

Ejjub² kaže: “Tako mi Tvoje moći, ja ne mogu biti bez Tvoga blagoslova!”

6661. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šejban, a ovom Katada, prenoseći od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Džehennem će nastaviti da govori: ‘Ima li još?’, sve dok Gospodar moći ne stavi na njega Svoje stopalo. Tada će on reći: ‘Dosta! Dosta, tako ti Tvoje moći!’ I zbit će se jedna u drugu.”

Hadis prenosi i Šu‘ba od Katade.

6662. PRIČAO NAM JE Uvejsi, a njemu Ibrahim, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO NAM JE i Hadždžadž b. Minhal, njemu Abdullah b. Umer Numejri, ovom Junus, a njemu Zuhri, prenoseći od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b.

٦٦٦٠. قَالَ سُلَيْمَانُ فِي حَدِيثِهِ فَمَرَّ الْأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ فَقَالَ مَا يُحَدِّثُكُمْ عَبْدُ اللَّهِ قَالُوا لَهُ فَقَالَ الْأَشْعَثُ نَزَلْتُ فِي وَفِي صَاحِبٍ لِي فِي بئرٍ كَانَتْ بَيْنَنَا .

بَابُ الْحَلْفِ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَصِفَاتِهِ وَكَلِمَاتِهِ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَبْقَى رَجُلٌ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَيَقُولُ يَا رَبِّ اصْرِفْ وَجْهِي عَنِ النَّارِ لَا وَعِزَّتِكَ لَا أَسْأَلُكَ غَيْرَهَا وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ اللَّهُ لَكَ ذَلِكَ وَعَشْرَةُ أَمْثَالِهِ وَقَالَ أَيُّوبُ وَعِزَّتِكَ لَا غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ .

٦٦٦١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَزَالُ جَهَنَّمُ (تَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) حَتَّى يَضَعَ رَبُّ الْعِزَّةِ فِيهَا قَدَمَهُ فَتَقُولُ قَطُّ قَطُّ وَعِزَّتِكَ وَيُزَوَّى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ .

٦٦٦٢. حَدَّثَنَا الْأَوْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ ح وَ حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُروَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ

¹ Ovaj je hadis skraćena verzija hadisa spomenutog na kraju poglavlja *O lijepim dosjetkama*.

² Tj. Ejjub alejhisselam.

Abdullaha (da su kazivali):

“Kada su Aiši, radijallahu anha, supruzi Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, rekli ono što su joj rekli oni koji su je lažno optužili, Allah ju je proglasio nevinom...”

(Svako od njih pričao mi je dio hadisa.)

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je ustao i zatražio ispriku od Abdullaha b. Ubejja, a Usejd b. Hudajr ustao je i rekao Sa'du b. Ubadi: ‘Tako mi Allahovog života, ubit ćemo ga!’”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“ALLAH VAS NEĆE KAZNITI
AKO SE NENAMJERNO ZAKUNETE,
ALI ĆE VAS KAZNITI AKO POD
ZAKLETVOM NEŠTO NAMJERNO
UČINITE; A ALLAH PRAŠTA I BLAG JE.”³

6663. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da o (ajetu): “Allah vas neće kazniti ako se nenamjerno zakunete...” – kazala kako je objavljen u povodu nečijih riječi: “Ne, tako mi Allaha!”, i: “Da, tako mi Allaha!”⁴

وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدُ اللَّهِ
ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ
حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّاهَا اللَّهُ وَكُلُّ
حَدَّثَنِي طَائِفَةٌ مِنَ الْحَدِيثِ وَفِيهِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ
فَاسْتَعْذَرَ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ
فَقَالَ لِسَعْدِ بْنِ عُבَادَةَ لَعَمْرُ اللَّهِ لَتَقْتُلَنَّهُ .

بَابُ

(لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ
فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ
بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ)

٦٦٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ
هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا
(لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ) قَالَ قَالَتْ
أُنْزِلَتْ فِي قَوْلِهِ لَا وَاللَّهِ بَلَى وَاللَّهُ .

³ El-Bekara, 225.

⁴ Ukoliko se čovjek zakune misleći da govori istinu, pa se ispostavi da je pogriješio, u tom slučaju neće biti grešan, i to se ne smatra krivokletstvom.

O ONOME KOJI PREKRŠI ZAKLETVU IZ ZABORAVA¹

Uzvišeni Allah kaže: "... Nije grijeh ako u tome pogriješite²..."³, a također i: "Ne kori me što sam zaboravio⁴..."⁵

6664. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Misara, ovom Katada, a njemu Zurara b. Ebu-Evfa, prenoseći od Ebu-Hurejre, koji pripisuje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

"Allah je zaista oprostio mojim sljedbenicima⁶ ono što su im došaptavale (ili govorile)⁷ njihove duše, ukoliko to ne urade ili ne kažu."

6665. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem (ili nam je kazivao Muhammed, prenoseći od njega), njemu Ibn-Džurejdž, ovom Ibn-Šihab, a njemu Isa b. Talha, prenoseći od Abdullaha b. Amra b. Asa (da je kazivao):

"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je držao kurbanbajramsku hutbu, prišao je neki čovjek i rekao: 'Mislio sam, Allahov Poslaniče, ovako i ovako...'⁸ Potom mu je prišao drugi

بَابُ إِذَا حَنَثَ نَاسِيًا فِي الْإِيمَانِ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ) وَقَالَ (لَا تُؤَاخِذُنِي بِمَا نَسِيتُ).

٦٦٦٤. حَدَّثَنَا حَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مِسْعَرُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا زُرَّارَةُ بْنُ أَوْفَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَرْفَعُهُ قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِأُمَّتِي عَمَّا وَسَوَّسَتْ أَوْ حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ بِهِ أَوْ تَكَلَّمْ.

٦٦٦٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَهْثَمٍ أَوْ مُحَمَّدٌ عَنْهُ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ شِهَابٍ يَقُولُ حَدَّثَنِي عِيسَى بْنُ طَلْحَةَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو ابْنَ الْعَاصِ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَيْنَمَا هُوَ يُخْطُبُ يَوْمَ النَّحْرِ إِذْ قَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ كُنْتُ أَحْسِبُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَذَا وَكَذَا قَبْلَ كَذَا وَكَذَا ثُمَّ قَامَ آخِرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كُنْتُ أَحْسِبُ كَذَا وَكَذَا

1 Tj. da li se u tom slučaju obavezan iskupiti (kefaretom)?

2 Ovaj ajet uzimaju kao dokaz oni koji kažu da se zakletva ne krši ako čovjek nije imao namjeru da je prekši, bilo iz zaborava bilo zbog prisile, i to stoga što se u Šerijatu djelo učinjeno u takvim okolnostima ne pripisuje neposrednom počinocu. On je oslobođen grijeha na temelju ovoga ajeta. Doduše, čovjek ponekad snosi posljedice svoje greške na dunjaluku. Tako, npr., onaj koji ubije nehotice dužan je platiti odštetu, a ako uništi nečiji imetak, dužan ga je nadoknaditi.

3 El-Ahzab, 6.

4 Buhari je sljedećim hadisima pokušao ukazati da su zaborav i neznanje razlozi koji čovjeka oslobađaju od obaveze kefareta. Za nekoliko posljednjih hadisa u ovom poglavlju moglo bi se reći da ne mogu poslužiti kao dokaz za to mišljenje.

5 El-Kehf, 73.

6 Neki kažu da je ovo jedna od posebnosti Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta, koji je Allah, dželle šanuhu, posebno odlikovao, jer su prijašnji narodi bili odgovorni i za ono što pomisle.

7 U predanju od Hišama stoji samo "govorile", kao i kod Muslima, po predanjima Seida i Ebu-Avane.

8 Tj. mislio sam da se ovaj obred radi prije ovog.

i rekao: ‘Mislio sam, Allahov Poslaniče, to i to oovimtrima(obredima)...’⁹Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Radi, nema smetnje za sve njih toga dana.’ Nisu ga taj dan ništa upitali, a da nije rekao: ‘Radi, radi, nema smetnje.’”

6666. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, a njemu Ebu-Bekr, prenoseći od Abdul-Aziza b. Rufeja, on od Ataa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):

“Neki je čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Posjetio sam (Kabučineći *tavafuz-zijare*) prije nego što sam bacio (kamenčiće).’

‘Ne smeta’, odgovorio mu je. Potom je drugi rekao: ‘Obrijao sam se prije nego što sam zaklao (kurban).’

‘Ne smeta’, odgovorio mu je. Onda je neko rekao: ‘Zaklao sam prije nego što sam bacio (kamenčiće).’

‘Ne smeta’, odgovorio je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).”

6667. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, njemu Ebu-Usama, a ovom Ubejdullah b. Umer, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):

“Neki je čovjek ušao u džamiju da klanja, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u jednom dijelu džamije. Kad je završio s namazom, prišao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem i nazvao mu selam, a on mu reče: ‘Vrati se i klanjaj, jer ti, zaista, nisi klanjao!’ On se vratio i klanjao, a zatim ponovo došao i nazvao selam.

‘I na tebe (selam)’, reče mu (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), ‘vrati se i klanjaj, jer ti nisi klanjao!’ (Nakon što ga je vratio i) treći put, čovjek mu reče: ‘Pa poduči me!’

لَهُوَلَاءِ الثَّلَاثِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَفْعَلْ وَلَا حَرَجَ لَهُنَّ كُلُّهُنَّ يَوْمَئِذٍ فَمَا سُئِلَ يَوْمَئِذٍ عَنْ شَيْءٍ إِلَّا قَالَ أَفْعَلْ وَلَا حَرَجَ .

٦٦٦٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ زُرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ لَا حَرَجَ قَالَ آخِرُ حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ قَالَ لَا حَرَجَ قَالَ آخِرُ ذَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ لَا حَرَجَ .

٦٦٦٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلًا دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ فَجَاءَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَرَجَعَ فَصَلَّى ثُمَّ سَلَّمَ فَقَالَ وَعَلَيْكَ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ قَالَ فِي الثَّلَاثَةِ فَأَعْلَمَنِي قَالَ إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَاسْبِغِ الْوُضُوءَ ثُمَّ اسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ فَكَبِّرْ وَاقْرَأْ بِمَا تيسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا ثُمَّ ارْفَعْ رَأْسَكَ حَتَّى

9 Tj. brijanju glave, bacanju kamenčića i klanju kurbana. Oni su pitali da li su ispravno postupili, s obzirom da su neki prvo obrijali glavu, potom zaklali kurban, pa tek onda bacili kamenčiće.

‘Kada ustaneš da klanjaš’, reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), ‘propisno uzmi abdest, okreni se prema kibli (Kabi), izgovori tekbir i prouči šta znaš iz Kur’ana; zatim idi na ruku tako da se na njemu smiriš, a onda se ispravi tako da se smiriš dok stojiš; potom učini sedždu tako da se smiriš na sedždi, a onda se ispravi tako da se smiriš u sjedećem položaju; potom učini sedždu tako da se na njoj smiriš, a onda se ispravi tako da se smiriš dok stojiš – tako radi sve vrijeme dok klanjaš.’”

6668. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Mušrici su bili pretrpjeli na Uhudu očiti poraz, pa je Iblis uzviknuo: ‘O Allahovi robovi, pazite leđa!’ Tada se prva skupina vratila i sabljama se sukobila s drugom. Huzejfa b. Jeman bacio je pogled i ugledao svoga oca.

‘To je moj otac! To je moj otac!’, zavika on. Tako mi Allaha”, kaže (Aiša), “nisu se zaustavili dok ga nisu ubili.

‘Da vam Allah oprost!’, reče Huzejfa.”

Urva kaže: “Tako mi Allaha, tragovi dobra ostali su u duši Huzejfinoj sve do njegove smrti.”

6669. PRIČAO MI JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, a ovom Avf, prenoseći od Hilasa i Muhammeda, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko u zaboravu jede dok posti neka dovrši svoj post, jer ga je Allah zaista nahranio i napojio.”

تَعَدَّلَ قَائِمًا ثُمَّ اسْجُدَ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَسْتَوِيَ وَتَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ اسْجُدَ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَسْتَوِيَ قَائِمًا ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا .

٦٦٦٨. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ هَزِمَ الْمُشْرِكُونَ يَوْمَ أُحُدٍ هَزِيمَةً تُعْرَفُ فِيهِمْ فَصَرَخَ إِبْلِيسُ أَيُّ عِبَادَ اللَّهِ أَخْرَأَكُمْ فَرَجَعَتْ أُولَاهُمْ فَاجْتَلَدَتْ هِيَ وَأَخْرَأَهُمْ فَنَظَرَ حُذَيْفَةُ ابْنُ الْيَمَانِ فَإِذَا هُوَ بِأَبِيهِ فَقَالَ أَبِي أَبِي قَالَتْ فَوَاللَّهِ مَا انْحَجَزُوا حَتَّى قَتَلُوهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللَّهُ لَكُمْ قَالَ عُرْوَةُ فَوَاللَّهِ مَا زَالَتْ فِي حُذَيْفَةَ مِنْهَا بَقِيَّةٌ خَيْرٌ حَتَّى لَقِيَ اللَّهَ .

٦٦٦٩. حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَوْفٌ عَنْ خِلَاسٍ وَمُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَكَلَ نَاسِيًا وَهُوَ صَائِمٌ فَلْيَتِمَّ صَوْمَهُ فَإِنَّا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ .

6670. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, a njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od A'redža, a ovaj od Abdullaha b. Buhajne da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s nama (kao imam) i ustao poslije dva rekata, nastavivši, bez sjedenja, klanjati. Kada je bio pred svršetkom namaza, a svijet očekivao da preda selam, on je izgovorio tekbir i učinio sedždu prije negoli je predao selam. Zatim je podigao svoju glavu i izgovorio tekbir te opet učinio sedždu. Na koncu je podigao glavu i predao selam.”

6671. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed, a ovom Mensur, prenoseći od Ibrahima, on od Alkame (da je rekao): “Kazivao mi je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao s njima podne-namaz, pa je dodao ili oduzeo (koji rekat). (Mensur kaže da ne zna da li je Ibrahim ili Alkama bio u nedoumici.) Rekli su mu: ‘Allahov Poslaniče, jeli namaz skraćeni li si zaboravio?’ ‘A šta to?’, upitao je. ‘Klanjao si tako i tako’, rekli su. Tada je on učinio s njima dvije sedžde, a onda rekao: ‘Ove su dvije sedžde za onoga koji zaboravi, bilo da je klanjao više ili manje. On će se pokušati sjetiti, (a ako ne mogne), dovršit će ono što je preostalo, a zatim učiniti dvije sedžde.’”

6672. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Dinar, prenoseći od Seida b. Džubejra da je upitao Ibn-Abbasa, pa mu je on odgovorio: “Kazivao nam je Ubejj b. Ka'b da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je – tumačeći riječi Uzvišenog Allaha:¹ ‘Reče: ‘Ne kori me što sam zaboravio, i ne čini mi poteškoće u ovom poslu mome!’”² – rekao: ‘Prva (primjedba) Musaova bila je iz zaborava.’”

٦٦٧٠. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذئبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُحَيْنَةَ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَامَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ فَمَضَى فِي صَلَاتِهِ فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ انْتَهَرَ النَّاسُ تَسْلِيمَهُ فَكَبَّرَ وَسَجَدَ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَسَلَّم.

٦٦٧١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنَ عَبْدِ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ صَلَّى بِهِمْ صَلَاةَ الظُّهْرِ فَزَادَ أَوْ نَقَصَ مِنْهَا قَالَ مَنْصُورٌ لَا أَدْرِي إِبْرَاهِيمُ وَهُمْ أَمْ عَلْقَمَةُ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْصَرْتَ الصَّلَاةَ أَمْ نَسِيتَ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالُوا صَلَّيْتَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَسَجَدَ بِهِمْ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ قَالَ هَاتَانِ السَّجْدَتَانِ لِمَنْ لَا يَدْرِي زَادَ فِي صَلَاتِهِ أَمْ نَقَصَ فَيَتَحَرَّى الصَّوَابَ فَيَتِمُّ مَا بَقِيَ ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ.

٦٦٧٢. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ حَدَّثَنَا أَبِي بْنُ كَعْبٍ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ (لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا) قَالَ كَانَتْ الْأُولَى مِنْ مُوسَى نَسِيَانًا.

1 Ovo je vezano za Musaa, alejhis-selam, i Hidra, dobrog čovjeka kojem je Allah, dželle šanuhu, dao znanje koje nije bio dao Musau, alejhis-selam.

2 El-Kehf, 73.

6673. KAŽE Ebu-Abdullah (Buhari) da mu je pisao¹ Muhammed b. Beššar kako im je pričao Mu'az b. Mu'az, prenoseći od Ibn-Avna (da je rekao):

“Kazivao mi je Ša'bi da mu je pričao Bera' b. Azib² kako su (jednom) imali gosta, pa je on naredio ženi da zakolju (kurbana) prije nego što se on vrati,³ kako bi njihov gost mogao jesti. Tako su ga zaklali prije namaza. Obavijestili su o tome Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on naredio da ponovi klanje.

‘Allahov Poslaniče’, reče on, ‘ja imam mladu devu, devu koja daje mlijeko. Ona je bolja od dviju ovaca.’”

Ibn-Avf zastajao je na ovom mjestu, prenoseći hadis od Ša'bija. Međutim, pripovijedajući isti hadis od Muhammeda b. Sirina, zastajao bi na ovom mjestu govoreći: “Ne znam da li se olakšica odnosila na nekog drugog osim njega ili nije.”

Hadis prenosi i Ejjub od Ibn-Sirina, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

6674. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, prenoseći od Šu'be, on od Esveda, ovaj od Ibn-Kajsa, a on od Džunduba da je rekao:

“Prisustvovao sam zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bajramskom namazu. On je tada održao hutbu, a zatim rekao: ‘Ko je već zaklao (kurbana) neka zakolje ponovo⁴, a onaj koji (ga) nije zaklao neka zakolje u ime Allaha.’”

٦٦٧٣. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ كَتَبَ إِلَيَّ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ قَالَ الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ وَكَانَ عِنْدَهُمْ ضَيْفٌ لَهُمْ فَأَمَرَ أَهْلَهُ أَنْ يَذْبَحُوا قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ لِيَأْكُلَ ضَيْفُهُمْ فَذَبَحُوا قَبْلَ الصَّلَاةِ فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَمَرَهُ أَنْ يُعِيدَ الذَّبْحَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عِنْدِي عَنَاقٌ جَذَعٌ عَنَاقُ لَبَنٍ هِيَ خَيْرٌ مِنْ شَاتِي لَحْمٍ فَكَانَ ابْنُ عَوْنٍ يَقِفُ فِي هَذَا الْمَكَانِ عَنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ وَيُحَدِّثُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ بِمِثْلِ هَذَا الْحَدِيثِ وَيَقِفُ فِي هَذَا الْمَكَانِ وَيَقُولُ لَا أَدْرِي أَبْلَغَتِ الرُّخْصَةُ غَيْرَهُ أَمْ لَا رَوَاهُ أَيُّوبُ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٦٦٧٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا قَالَ شَهِدْتُ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى يَوْمَ عِيدٍ ثُمَّ خَطَبَ ثُمَّ قَالَ مَنْ ذَبَحَ فَلْيُيَدِّلْ مَكَانَهَا وَمَنْ لَمْ يَكُنْ ذَبَحَ فَلْيَذْبَحْ بِاسْمِ اللَّهِ .

¹ Ovakav oblik: “pisao mi je” jedino je spomenut ovdje, i ne nalazi se ni na jednom drugom mjestu u Buhariji.

² Iz konteksta se može razumjeti da se ovo dogodilo Berau b. Azibu. Međutim, poznato je među svijetom da se to desilo njegovom daidži Ebu-Burdi b. Nejjaru. (*Fethul-bari*, 11/563)

³ S bajram-namaza.

⁴ Tj. ko je zaklao kurbana prije klanjanja bajram-namaza neka zakolje drugog jer mu taj ne vrijedi.

O KRIVOKLETSTVU⁵

“I ne služite se zakletvama svojim da biste jedni druge varali, kako se ne bi pokliznula noga koja čvrsto stoji, i kako ne biste nesreću iskusili zato što ste od Allahova puta odvrćali; a patnja velika još vas čeka.”⁶

(Dehalen znači mekren ve hijaneten zavjerom i prijevarom)

6675. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Nadr, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Firasa, on od Ša‘bija, ovaj od Abdullaha b. Amra, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Veliki su grijesi pridruživanje Allahu (nekoga ili nečega), neposlušnost roditeljima, ubistvo i krivokletstvo.”⁷

بَابُ الْيَمِينِ الْغَمُوسِ

(وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا الشُّوْءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) دَخَلًا مَكْرًا وَخِيَانَةً.

٦٦٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا فِرَاسٌ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكِبَائِرُ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ.

⁵ Tj. o zaklinjanju u situaciji kad onaj koji se zaklinje zna da laže.

⁶ En-Nahl, 94.

⁷ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje nije nabrojao sve velike grijeha, nego je spomenuo samo one koji su možda bili najaktualniji.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“ONI KOJI OBAVEZU SVOJU PREMA ALLAHU I ZAKLETVE SVOJE ZAMJENJUJU NEČIM ŠTO MALO VRIJEDI – NA ONOM SVIJETU NIKAKVA DOBRA NEĆE IMATI; ALLAH IH NEĆE NI OSLOVITI, NITI ĆE NA NJIH NA SUDNJEM DANU PAŽNJU OBRATITI, NITI ĆE IH OČISTITI – NJIH ČEKA PATNJA BOLNA.”¹

“I neka vam zakletva Allahom ne bude prepreka u ispravnom životu, na putu čestitosti i u nastojanju da pomirite ljude; a Allah sve čuje i sve zna.”²

“I ne zamjenjujte obavezu datu Allahu za nešto što malo vrijedi; ono što je u Allaha za vas je, da znate, bolje!”³

“I ispunjavajte obaveze na koje ste se Allahovim imenom obavezali i ne kršite zakletve kad ste ih tvrdo dali, a Allaha kao jamca sebi uzeli...”⁴

6676. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko se lažno zakune da bi time otkinuo (dio) od imetka brata muslimana susrest će se s Allahom, a On će na njega biti ljut.”

Allah je kao potvrdu tome objavio: “Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi...” (do kraja ajeta).

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ)

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِإِيمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) (وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا).

٦٦٧٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ صَبْرٍ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ.

1 Ali-Imrān, 77.

2 El-Bekara, 224.

3 En-Nahl, 95.

4 En-Nahl, 91.

6677. Ušao je Eš'as b. Kajs i upitao:

“O čemu vam je pričao Ebu-Abdur-Rahman?”

“O tome i tome”, odgovorili su, a on reče:

“(Taj ajet) objavljen je o meni. Imao sam bunar na zemlji svoga amidžića, te sam (zbog spora s njim) došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mi reče: ‘Daj mi dokaz, ili neka se on zakune!’ ‘Neka se onda on zakune, Allahov Poslaniče!’, rekoh. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ko se lažno zakune, čineći na taj način prijestup, da bi time otkinuo (dio) od imetka brata muslimana susrest će Allaha na Kijametskom danu, a On će na njega biti ljut.’”⁵

O ZAKLETVI KOJOM SE PRISVAJA
ONO ČEGA ČOVJEK NIJE VLASNIK,
O ZAKLETVI ZA ONO ŠTO JE GRIJEH
I O ZAKLETVI U SRDŽBI

6678. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Berida, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa (da je kazivao): “Poslali su me moji drugovi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da zatražim dvije jahalice. ‘Tako mi Allaha, neću vam dati nijednu jahalicu!’, reče on. Bio sam mu došao kad je on bio ljut, ali kad mu dođoh (drugi put),⁶ on reče: ‘Idi svojim drugovima i reci im da će im, zaista, Allah (ili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) dati jahalice.’”

٦٦٧٧. فَدَخَلَ الْأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ فَقَالَ مَا حَدَّثَكُمْ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَقَالُوا كَذَا وَكَذَا قَالَ فِي أَنْزِلْتَ كَانَتْ لِي بئرٌ فِي أَرْضِ ابْنِ عَمٍّ لِي فَاتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ بَيْتُكَ أَوْ يَمِينُهُ قُلْتُ إِذَا يَحْلِفُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ صَبَرَ وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللَّهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانٌ .

بَابُ الْيَمِينِ فِيمَا لَا يَمْلِكُ
وَفِي الْمَعْصِيَةِ وَفِي الْغَضَبِ

٦٦٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ أَرْسَلَنِي أَصْحَابِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَسْأَلُهُ الْحُمْلَانَ فَقَالَ وَاللَّهِ لَا أَهْمِلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ وَوَأَفْقُتُهُ وَهُوَ غَضَبَانٌ فَلَمَّا أَتَيْتُهُ قَالَ انْطَلِقْ إِلَى أَصْحَابِكَ فَقُلْ إِنَّ اللَّهَ أَوْ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَحْمِلُكُمْ .

⁵ Ovo je dokaz da nije dopušteno uzeti ono što nekom ne pripada, pa makar sudija tako presudio.

⁶ Naime, kada je on prvi put pitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on se zakleo da im neće dati, rekavši kako im nema šta dati. Ali, kada su, u međuvremenu, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pristigle deve, on ih je pozvao i dao im tražene jahalice. Kasnije, pošto su ga oni podsjetili kako se on bio zakleo da im neće dati jahalice, on im je odgovorio da im ih nije dao on, nego Allah, dželle šanuhu, te da on, kad se za nešto zakune, pa vidi da je nešto drugo bolje uraditi, uradi ono što je bolje, a za prekršenu se zakletvu iskupi.

6679. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, a njemu Ibrahim, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO NAM JE i Hadždžadž, njemu Abdullah b. Umer Numejri, a ovom Junus b. Jezid Ejli, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe (da su kazivali):

“Kada su Aiši, radijallahu anha, supruzi Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, rekli ono što su rekli oni koji su je lažno optužili...” (Svaki od njih pričao mi je dio hadisa.)

“Tada je”, (kaže Aiša), “Allah objavio: ‘Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...’ – deset ajeta,¹ i svi (govore) o mojoj nevinosti.”

Ebu-Bekr Siddik, koji je izdržavao Mistaha, jer mu je ovaj bio rođak, tada je rekao: “Tako mi Allaha, Mistahu više nikad neću (ništa) davati nakon što je rekao (laži) o Aiši.” Onda je Allah objavio ajet: “Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pružati pomoć rođacima...”²

“Da, tako mi Allaha, ja volim da mi Allah oprost!”, rekao je potom Ebu-Bekr i obnovio davanje opskrbe Mistahu, koju je davao otprije, dodavši: “Tako mi Allaha, nikada mu je neću uskratiti!”

٦٦٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ ح وَ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ النَّمِيرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ الْأَيْلِيُّ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْبَةَ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللَّهُ مِمَّا قَالُوا كُلُّ حَدَّثَنِي طَائِفَةٌ مِنَ الْحَدِيثِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ) الْعَشْرَ الْآيَاتِ كُلَّهَا فِي بَرَاءَتِي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ لِقَرَابَتِهِ مِنْهُ وَاللَّهِ لَا أَنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ شَيْئًا أَبَدًا بَعْدَ الَّذِي قَالَ لِعَائِشَةَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِيَ الْقُرْبَى) قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى وَاللَّهِ إِنِّي لَأَحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لِي فَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحٍ النَّفَقَةَ الَّتِي كَانَ يُنْفِقُ عَلَيْهِ وَقَالَ وَاللَّهِ لَا أَنْزِعُهَا عَنْهُ أَبَدًا.

1 En-Nur, 11. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Zbilja, oni koji su iznijeli potvoru, jesu jedna skupina između vas! Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika.”

2 En-Nur, 22. prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Neka se milodarni i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka pređu preko toga i nek praštaju! Zar ne bi volili da i vama Allah oprost?! A Allah je Oprostitelj grijeha, Milostivi.”

6680. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Ejjub, prenoseći od Kasima, a on od Zehdema da je rekao kako su oni bili kod Ebu-Musaa Eš'arija, pa im je on kazivao:

“Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom eš'arija u vrijeme kad je on bio ljut. Tražili smo od njega jahalice, ali se on zakleo da nam ih neće dati, a potom rekao: ‘Tako mi Allaha, ja, ako Allah da, neću izreći zakletvu, a da neću, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, uraditi ono što je bolje, a za nju se iskupiti.’”

O TOME KADA NEKO KAŽE: “TAKO MI ALLAHA, DANAS NEĆU GOVORITI!”, PA POTOM KLANJA, UČI, SLAVI ALLAHA, VELIČA GA, HVALI I ZAHVALJUJE MU NJEGOV SE POSTUPAK PROSUĐUJE PREMA NJEGOVOJ NAMJERI.³

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Najbolji je govor četvero: slavljen neka je Allah (*subhanallah*), hvala Allahu (*elhamdulillah*), nema Boga osim Allaha (*la ilahe illallah*) i Allah je najveći (*Allahu ekber*).”

Ebu-Sufjan kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je napisao Heraklu: ‘Dođite da se okupimo oko riječi,⁴ zajedničke i nama i vama!’”

Mudžahid kaže: “Riječi bogobožnosti (*kelimetut-takva*) jesu: ‘Nema Boga osim Allaha!’ (*La ilahe illallah*).”

٦٦٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ زَهْدَمٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ فَوَافَقْتُهُ وَهُوَ غَضَبَانُ فَاسْتَحْمَلْنَاهُ فَحَلَفَ أَنْ لَا يَحْمِلَنَا ثُمَّ قَالَ وَاللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا.

بَاب

إِذَا قَالَ وَاللَّهِ لَا أَتَكَلَّمُ الْيَوْمَ فَصَلَّى أَوْ قَرَأَ أَوْ سَبَّحَ أَوْ كَبَّرَ أَوْ حَمِدَ أَوْ هَلَّلَ فَهُوَ عَلَى نَبِيِّهِ

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَفْضَلُ الْكَلَامِ أَرْبَعٌ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ كَتَبَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى هِرَقْلَ (تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) وَقَالَ مُجَاهِدٌ كَلِمَةُ التَّقْوَى لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

3 Tj. ako je imao namjeru da i ove riječi uđu u zakletvu, onda će zakletva biti prekršena kad ih izgovori; u protivnom, njihovim izgovaranjem on neće prekršiti svoju zakletvu. Neki kažu da se ovdje, u određivanju da li se krši zakletva ili ne, u obzir uzima tradicija. (*Fethul-bari*, 11/575)

4 Ovdje je spomenut dio, a misli se na cjelinu tj. na kompletnu Allahovu, dželle šanuhu, objavu.

6681. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od svoga oca da je rekao:

“Kada je Ebu-Talib bio na samrti, došao mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Reci: ‘Nema Boga osim Allaha!’ (*La ilahe illallah*), riječi na osnovu kojih ću se zauzimati za tebe kod Allaha.”

6682. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Muhammed b. Fudajl, ovom Umara b. Ka'ka', a njemu Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Dvije riječi lagahne na jeziku, teške na vagi i drage Milostivom jesu: *subhanallahi ve bi hamdihi, subhanallahil-azim* (slavljen i hvaljen neka je Allah, slavljen neka je Uzvišeni Allah).”

6683. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovom A'meš, prenoseći od Šekika, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao jednu riječ, te zamolih: ‘Reci još jednu.’

‘Ko umre pripisujući Allahu sudruga bit će uveden u vatru’, reče on.

‘Još jednu’, zamolih ja, a on reče: ‘Ko umre, a ne bude Allahu pripisivao sudruga, bit će uveden u Džennet.’”

٦٦٨١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ جَاءَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَلِمَةً أُحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللَّهِ.

٦٦٨٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ.

٦٦٨٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَلِمَةٌ وَقُلْتُ أُخْرَى مَنْ مَاتَ يَجْعَلُ لِلَّهِ نِدًّا أُدْخِلَ النَّارَ وَقُلْتُ أُخْرَى مَنْ مَاتَ لَا يَجْعَلُ لِلَّهِ نِدًّا أُدْخِلَ الْجَنَّةَ.

O TOME KAD SE KO ZAKUNE DA
NEĆE UĆI KOD SVOJE ŽENE MJESEC
DANA, A MJESEC BUDE IMAO
DVADESET I DEVET DANA

6684. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao: “Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok mu je noga bila iščašena, odvojio od svojih žena. Boravio je u sobi na spratu dvadeset i devet noći, a zatim sišao. ‘Allahov Poslaniče’, rekoše (ljudi), ‘odvojio si se od svojih žena mjesec dana!’ ‘Ovaj mjesec zaista traje dvadeset i devet (dana)’, reče on.”

O TOME KADA SE NEKO ZAKUNE
DA NEĆE PITI *NEBIZ* (SOK OD DATULA
ILI GROŽĐA KOJI JE USLJED STAJANJA
POČEO FERMENTIRATI), PA POPIJE *TILA*¹
(SIRUP OD GROŽĐA), ILI *SEKER*
(OPOJNO PIĆE), ILI *ASIR* (SOK)

Po mišljenju nekih on (u tom slučaju) neće prekršiti zakletvu, jer to, po njihovom shvatanju, ne spada u *nebiz*.¹

6685. PRIČAO MI JE Ali, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, a ovom njegov otac, prenoseći od Sehla b. Sa‘da (da je kazivao): “Ebu-Usejd, drug Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se i pozvao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoje svadbeno veselje. Služila ih je mlada. Zna li čime ga je napojila?”, upitao je Sehl prisutne, a potom dodao: “Pokiselila je datula u zemljani ćup (pa su tu stajale) od večeri do jutra – time ih je napojila.”

بَاب

مَنْ حَلَفَ أَنْ لَا يَدْخُلَ عَلَى أَهْلِهِ
شَهْرًا وَكَانَ الشَّهْرُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ

٦٦٨٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا
سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ إِلَى
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ نِسَائِهِ وَكَانَتْ أَنْفَكَتْ رِجْلُهُ
فَأَقَامَ فِي مَشْرَبَةٍ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً ثُمَّ نَزَلَ
فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ آلَيْتَ شَهْرًا فَقَالَ إِنَّ الشَّهْرَ
يَكُونُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ .

بَابُ إِنْ حَلَفَ أَنْ لَا يَشْرَبَ نَبِيذًا
فَشْرَبَ طَلَاءً أَوْ سَكْرًا أَوْ عَصِيرًا

لَمْ يَحْنَثْ فِي قَوْلِ بَعْضِ النَّاسِ وَلَيْسَتْ هَذِهِ
بَانْبِذَةٍ عِنْدَهُ .

٦٦٨٥. حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ سَمْعٍ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ
أَبِي حَازِمٍ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ
أَبَا أُسَيْدٍ صَاحِبَ النَّبِيِّ ﷺ أَعْرَسَ فَدَعَا النَّبِيَّ
ﷺ لِعُرْسِهِ فَكَانَتِ الْعُرُوسُ خَادِمَتُهُمْ فَقَالَ سَهْلٌ
لِلْقَوْمِ هَلْ تَذَرُونَ مَا سَقَتْهُ قَالَ أَنْقَعَتْ لَهُ تَمْرًا فِي
تَوْرِ مِنْ اللَّيْلِ حَتَّى أَصْبَحَ عَلَيْهِ فَسَقَتْهُ إِيَّاهُ .

¹ Većina uleme smatra kako onaj koji se zakune da neće piti *nebiz* neće prekršiti svoju zakletvu ako pije nešto drugo. Također, ako se ko zakune da neće piti *nebiz*, bojeći se da u njemu ima alkohola, on će prekršiti zakletvu ako popije bilo šta u čemu ima alkohola.

6686. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Isma'il b. Ebu-Halid, prenoseći od Ša'bija, on od Ikreme, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, a on od Sevde, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla: "Krepala nam je ovca, pa smo uštavili njenu kožu, a zatim u njoj pravili *nebiz* sve dok se nije pohabala."

O TOME KADA SE KO ZAKUNE DA
NEĆE JESTI UMAKA (ZAČINA), PA JEDE
DATULE S HLJEBOM, TE O TOME
OD ČEGA SE SVE PRAVI UMAK

6687. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abbasa, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

"Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, se pridružio Allahu,¹ a da mu se porodica nije zasitila začinjenog pšeničnog hljeba tri dana (uzastopno)."

Ibn-Kesir kaže: "Obavijestio nas je Sufjan, a njega Abdur-Rahman, prenoseći od svoga oca da je on o ovome pričao Aiši."

٦٦٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ سَوْدَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ مَاتَتْ لَنَا شَاةٌ فَدَبَغْنَا مَسْكَهَا ثُمَّ مَا زِلْنَا نَبْذُ فِيهِ حَتَّى صَارَ شَنًّا.

بَابُ إِذَا حَلَفَ أَنْ لَا يَأْتِدِمَ
فَأَكَلَ تَمْرًا بِخُبْزٍ وَمَا يَكُونُ مِنَ الْأَدَمِ

٦٦٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا شَبِعَ آلَ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ خُبْزٍ بَرٍّ مَادُّومَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللَّهِ وَقَالَ ابْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ لِعَائِشَةَ بِهَذَا.

¹ Znači, preselio na ahiret.

6688 PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Malika, on od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a ovaj od Enesa b. Malika (da je kazivao):

“Ebu-Talha rekao je Umm-Sulejmi: ‘Čuo sam glas Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio jako slab, i prepoznao u njemu glad. Imate li išta?’

‘Da’, odgovorila je i iznijela ječmene kolutove, a onda taj hljeb zamotala u svoj veo i poslala me Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Otišao sam i našao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji u društvu nekih ljudi. Prišao sam im, pa me on upita: ‘Je li te poslao Ebu-Talha?’

‘Da’, odgovorio sam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada onima koji su bili s njim reče: ‘Ustanite!’ Krenuli su, a ja sam otišao pred njima, došao do Ebu-Talhe i obavijestio ga (o tome).

‘Umm-Sulejm’, reče Ebu-Talha, ‘došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i s njim ljudi, a mi nemamo hrane da ih nahranimo!’

‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’, odgovori ona. Ebu-Talha je izišao u susret Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je došao i zajedno s Ebu-Talhom ušao (u kuću), govoreći: ‘Iznesi, Umm-Sulejm, ono što kod tebe ima (za jelo)!’ Ona je donijela onaj hljeb, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se on iskomada. Umm-Sulejm iscijedila je mješinu za maslo i tako ga začinila. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nad tom hranom izgovorio ono što je Allah htio da on kaže, a onda rekao: ‘Daj dopuštenje deseterici!’ On (Ebu-Talha) im je dopustio, te su jeli sve dok se nisu zasitili, a zatim izišli.

‘Daj dopuštenje deseterici!’, ponovo reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). On im je dopustio, i svijet je jeo dok se nije zasitio. Bilo je tada (prisutno) sedamdeset ili osamdeset ljudi.”

٦٦٨٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ لِأُمِّ سُلَيْمٍ لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ضَعِيفًا أَعْرَفُ فِيهِ الْجُوعَ فَهَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَتْ نَعَمْ فَأَخْرَجَتْ أَقْرَاصًا مِنْ شَعِيرٍ ثُمَّ أَخَذَتْ خِمَارًا لَهَا فَلَقَّتِ الْخُبْزَ بِيَعْضِهِ ثُمَّ أَرْسَلَتْنِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَذَهَبْتُ فَوَجَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ وَمَعَهُ النَّاسُ فَقُمْتُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَرْسَلَكَ أَبُو طَلْحَةَ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِمَنْ مَعَهُ قَوْمُوا فَانْطَلِقُوا وَانْطَلَقْتُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ حَتَّى جِئْتُ أَبَا طَلْحَةَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ يَا أُمُّ سُلَيْمٍ قَدْ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالنَّاسُ وَلَيْسَ عِنْدَنَا مِنَ الطَّعَامِ مَا نُطْعِمُهُمْ فَقَالَتِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَانْطَلَقَ أَبُو طَلْحَةَ حَتَّى لَقِيَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو طَلْحَةَ حَتَّى دَخَلَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَلُمِّي يَا أُمُّ سُلَيْمٍ مَا عِنْدَكَ فَآتَتْ بِذَلِكَ الْخُبْزِ قَالَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِذَلِكَ الْخُبْزِ فُقُتَ وَعَصَرَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ عُكَّةَ لَهَا فَادَمَّتْهُ ثُمَّ قَالَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشْرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشْرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشْرَةٍ فَأَكَلِ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ وَشَبِعُوا وَالْقَوْمُ سَبْعُونَ أَوْ ثَمَانُونَ رَجُلًا.

O NAMJERI PRI ZAKLINJANJU

6689. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, on od Alkame b. Vekkasa Lejsija, ovaj od Omera b. Hattaba, a on Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Djela se, zaista, vrednuju prema namjerama, i čovjeku pripada ono što je naumio. Ko je hidžru učinio s namjerom da stekne zadovoljstvo Allaha i Njegova Poslanika – njegova je hidžra radi Allaha i Njegova Poslanika; a ko je hidžru učinio kako bi zaradio dunjalučka dobra, ili kako bi se oženio nekom ženom – njegova je hidžra radi onoga čemu je težio.”

O TOME KADA KO POKLONI SVOJ IMETAK ZBOG ZAVJETA¹ ILI KAJUĆI SE

6690. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Abdur-Rahmana b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Ka'ba b. Malika (a vođa plemena Ka'b bio je jedan od njegovih sinova kad je on oslijepio) da je rekao:

“Čuo sam Ka'ba b. Malika kako – govoreći o (ajetu): “I trojici čiji je slučaj odgođen...”² – na kraju kaže: ‘Moje je pokajanje i to da sav svoj imetak dajem Allahu i Njegovom Poslaniku.’ ‘Zadrži za sebe dio imetka, to ti je bolje’, rekao mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

بَابُ النَّيَّةِ فِي الْإِيمَانِ

٦٦٨٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ يَقُولُ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَنَّهُ سَمِعَ عَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لِأَمْرٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ .

بَابُ إِذَا أَهْدَى مَالَهُ عَلَى وَجْهِ النَّذْرِ وَالنَّوْبَةِ

٦٦٩٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ بْنُ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ فِي حَدِيثِهِ (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا) فَقَالَ فِي آخِرِ حَدِيثِهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنِّي أَنْخَلَعُ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ .

¹ Zavjet je obećanje da će čovjek uraditi nešto što inače nije dužan uraditi.

² Et-Tevba, 118.

O TOME KAD ČOVJEK SEBI ZABRANI NEKU HRANU

Uzvišeni Allah kaže: “O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio, u nastojanju da žene svoje zadovoljiš? A Allah prašta i samilostan je. Allah vam je propisao kako da se za zakletve svoje iskupite...”³

“O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio...”⁴

6691. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, a njemu Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža da je rekao:

“Ata tvrdi kako je čuo od Umejra, a on od Aiše da je kazivala kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio kod Zejnebe b. Džahš i kod nje jeo meda.

‘Tada smo se’, kaže Aiša, ‘ja i Hafsa dogovorile da mu, kada bilo kojoj od nas uđe, kažemo kako osjećamo miris smole (i upitamo ga): ‘Jesi li jeo smolu?’ On je ušao kod jedne od njih dviju, te mu je ona to i rekla.

‘Ne’, odgovorio je on, ‘nego sam jeo meda kod Zejnebe bint Džahš, ali ga više nikada neću jesti!’ U povodu toga objavljeno je: ‘O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio...’,⁵ zatim: ‘Ako se vas dvije pokajete...’ (tj. Aiša i Hafsa), te: ‘I kad je Vjerovjesnik jednoj od svojih žena povjerio tajnu...’ (tj. rekao joj: ‘Da, jeo sam meda’).”

Ibrahim b. Musa prenosi od Hišama (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): “... i neću ga više nikada jesti! Zakleo sam se, pa nemoj o tome obavještavati nikoga.”

بَابُ إِذَا حَرَّمَ طَعَامُهُ

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاةَ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ) وَقَوْلُهُ (لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتٍ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ) .

٦٦٩١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ زَعَمَ عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ عُيَيْدَ بْنَ عَمْرِوٍ يَقُولُ سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَزْعُمُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَمْكُثُ عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَيَشْرَبُ عِنْدَهَا عَسَلًا فَتَوَاصَيْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ أَنَّ آيَتَنَا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ فَلْتَقُلْ إِنِّي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ مَغَافِيرٍ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ فَقَدْ دَخَلَ عَلَى إِحْدَاهُمَا فَقَالَتْ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ لَا بَلْ شَرِبْتُ عَسَلًا عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَلَنْ أَعُودَ لَهُ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ) (إِن تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ) لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ (وَإِذَا أَسْرَى النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا) لِقَوْلِهِ بَلْ شَرِبْتُ عَسَلًا وَقَالَ لِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى عَنْ هِشَامٍ وَلَنْ أَعُودَ لَهُ وَقَدْ حَلَفْتُ فَلَا تُخْبِرِي بِذَلِكَ أَحَدًا .

3 Et-Tahrim, 1-2.

4 El-Maida, 87.

5 Et-Tahrim, 1.

O ISPUNJAVANJU ZAVJETA

I riječima Uzvišenog: “Ispunjavaju zavjet...”¹

6692. PRIČAO NAM JE Jahja b. Salih, njemu Fulejh b. Sulejman, a ovom Seid b. Haris da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhum, kad je rekao:

“Zar im nije zabranjeno zavjetovanje? Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zavjet, zaista, ništa ne ubrzava niti odgađa. Zavjetom se, zaista, uzima od škrtice.”²

6693. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Sulejman, prenoseći od Mensura, on od Abdullaha b. Murre, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zavjetovanje i rekao da ono zaista ne sprečava ništa, nego se njime uzima od škrtice.”³

6694. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Sinu Ademovu zavjet neće donijeti ništa što mu već nije određeno; zavjet ga samo vodi ka onome što mu je određeno. Tako Allah uzima od škrtice, i on daje što do tada nije davao.”

بَابُ الْوَفَاءِ بِالنَّذْرِ

وَقَوْلُهُ (يُوفُونَ بِالنَّذْرِ).

٦٦٩٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الْحَارِثِ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَوْ لَمْ يُنْهَوْا عَنِ النَّذْرِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ النَّذَرَ لَا يُقَدِّمُ شَيْئًا وَلَا يُؤَخِّرُ وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِالنَّذْرِ مِنَ الْبَخِيلِ.

٦٦٩٣. حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ النَّذْرِ وَقَالَ إِنَّهُ لَا يَرُدُّ شَيْئًا وَلَكِنَّهُ يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ.

٦٦٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَأْتِي ابْنَ آدَمَ النَّذْرُ بِشَيْءٍ لَمْ يَكُنْ قَدَّرَ لَهُ وَلَكِنْ يُلْقِيهِ النَّذْرُ إِلَى الْقَدَرِ قَدْ قَدَّرَ لَهُ فَيُسْتَخْرَجُ اللَّهُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ فَيُؤْتِي عَلَيْهِ مَا لَمْ يَكُنْ يُؤْتِي عَلَيْهِ مِنْ قَبْلُ.

1 El-Insan, 7. Iz ovog razumijemo da je ispunjavanje zavjeta dobro djelo, pod uvjetom da djelo bude dopušteno (halal).

2 Ovaj hadis naveden je u skraćenoj verziji. Puna se verzija navodi u Hakimovom *Mustedreku*. (*Fethul-bari*, 11/584)

3 U mnogim hadisima zabranjeno je zavjetovanje. Na osnovu njihovog vidljivog značenja mnogi su učenjaci zabranili zavjetovanje, dok su drugi, na osnovu dokaza koji dopuštaju zavjetovanje, ove zabrane shvatili u smislu da zavjetovanje ne pomaže niti odmaže, a onaj koji se zavjetuje ne smije se s datim obećanjem poigravati, nego ga mora izvršiti ukoliko je to u osnovi dopušteno.

O GRIJEHU ONOGA KOJI NE ISPUNI ZAVJET

6695. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Šu‘be, ovaj od Ebu-Džemre, on od Zehdema b. Mudarriba, ovaj od Imrana b. Husajna a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Najbolja je među vama moja generacija, potom ona koja dolazi poslije nje, a zatim ona iza nje. Zatim će doći oni koji će se zavjetovati, a neće obećano izvršavati, koji će varati,⁴ i neće biti od povjerenja, i koji će svjedočiti, a da to od njih neće biti traženo. Među njima će se pojaviti gojaznost.”

O ZAVJETOVANJU DA ĆE SE UČINITI DOBRO DJELO

“Za sve što potrošite i što zavjetujete – Allah, sigurno, za to zna! A nevaljalima neće niko moći pomoći.”⁵

6696. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Malik, prenoseći od Talhe b. Abdul-Melika, ovaj od Kasima, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko se zavjetuje da iskaže pokornost⁶ Allahu, neka Mu je iskaže, a ko se zavjetuje da Mu iskaže nepokornost, neka Mu je ne iskazuje.”

بَابُ إِثْمِ مَنْ لَا يَفِي بِالنَّذْرِ

٦٦٩٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو جَمْرَةَ حَدَّثَنَا زُهْدَمُ بْنُ مُضَرَّبٍ قَالَ سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُكُمْ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ لَا أَدْرِي ذَكَرْتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا بَعْدَ قَرْنِهِ ثُمَّ يَحْيَى قَوْمٌ يَنْذِرُونَ وَلَا يَفُونَ وَيَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمِنُونَ وَيَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَدُونَ وَيُظْهَرُ فِيهِمُ السَّمَنُ .

بَابُ النَّذْرِ فِي الطَّاعَةِ

(وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ) .

٦٦٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعهُ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَهُ فَلَا يَعْصِهِ .

4 Oni će javno varati, tako da u njih poslije toga niko neće imati povjerenja. U ovom hadisu izjednačen je onaj koji ne izvršava zavjet s onim koji vara, jer u suštini neizvršavanje zavjeta vid je varanja.

5 El-Bekara, 270.

6 Pokornost se može iskazati bilo kojim dopuštenim djelom, bez obzira da li je ono obavezno (vadžib) ili ima neki drugi status.

O ONOME KOJI SE U DŽAHILIJETU ZAVJETUJE ILI ZAKUNE DA NEĆE NI S KIM GOVORITI, A ZATIM PRIMI ISLAM¹

6697. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Ubejdullah b. Umer, prenoseći od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera da je kazivao:

“Omer je rekao: ‘Allahov Poslaniče, ja sam se zavjetovao u džahilijetu² da ću u itikafu provesti noć u Mesdžidul-haramu.’³

‘Ispuni svoj zavjet’, reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

O ONOME KOJI UMRE NE ISPUNIVŠI SVOJ ZAVJET

Ibn-Omer naredio je ženi čija se majka zavjetovala da će klanjati u mesdžidu Kuba da to uradi za nju rekavši joj: “Klanjaj za nju.” Slično je rekao i Ibn-Abbas.

6698. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa (da je kazivao):

“Sa‘d b. Ubada Ensari zatražio je fetvu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o zavjetu kojim se zavjetovala njegova majka, ali je umrla prije nego što ga je ispunila. On mu je dao fetvu da ga ispuni umjesto nje, i to je poslije postao sunnet.”

بَابُ إِذَا نَذَرَ أَوْ حَلَفَ أَنْ لَا يَكْلِمَ إِنْسَانًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ ثُمَّ أَسْلَمَ

٦٦٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي نَذَرْتُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَنْ أَعْتَكِفَ لَيْلَةً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ قَالَ أَوْفِ بِنَذْرِكَ .

بَابُ مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ نَذْرٌ

وَأَمَرَ ابْنُ عُمَرَ امْرَأَةً جَعَلَتْ أُمُّهَا عَلَى نَفْسِهَا صَلَاةَ بَقْبَاءٍ فَقَالَ صَلَّى عَنْهَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَحْوُهُ .

٦٦٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ابْنُ عُثْبَةَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ الْأَنْصَارِيَّ اسْتَفْتَى النَّبِيَّ ﷺ فِي نَذْرٍ كَانَ عَلَى أُمِّهِ فَوُفِّيَتْ قَبْلَ أَنْ تَقْضِيَهُ فَأَفْتَاهُ أَنْ يَقْضِيَهُ عَنْهَا فَكَانَتْ سُنَّةً بَعْدُ .

¹ Ispravno je reći da se čovjek “vraća u islam” nakon nevjerstva, jer se svako dijete rodi u islamu, bez obzira ko su mu roditelji, dakle svaki je čovjek već bio u islamu.

² Znači prije nego što je primio islam.

³ Tj. kod Kabe.

6699. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):

“Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Moja se sestra, zaista, zavjetovala da će učiniti hadždž, ali je umrla.’

‘Da je tvoja sestra ostala dužna, bi li ti taj dug vratio?’, upita ga Vjerovjesnik.

‘Da’, odgovori ovaj.

‘Vrati dug Allahu, jer je On preči da Mu se vrati dug’, reče mu Vjerovjesnik.”

O ČOVJEKOVOM ZAVJETU KOJI SE TIČE ONOGA ŠTO ON NE POSJEDUJE I ONOGA ŠTO JE GRIJEH

6700. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, a njemu Malik, prenoseći od Talhe b. Abdul-Melika, ovaj od Kasima, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko se zavjetuje da iskaže pokornost Allahu, neka Mu je i iskaže, a ko se zavjetuje da Mu iskaže nepokornost, neka Mu je ne iskazuje.”

6701. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Humejda, ovaj od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Allahu zaista nije potrebno da ovaj sebe kažnjava, a vidio ga je kako ide između svoja dva sina.”

Fezari prenosi od Humejda da je rekao: “Pričao mi je Sabit, prenoseći od Enesa...”

6702. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Ibn-Džurejdž, a ovom Sulejman Ahvel, prenoseći od Tavusa, a on od Ibn-Abbasa (da je rekao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je jednog čovjeka kako obilazi oko Kabe s uzdom ili s čime drugim, te ju je prekinuo.”

٦٦٩٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ قَالَ

سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ

عَنْهُمَا قَالَ أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَهُ إِنَّ أُخْتِي

قَدْ نَذَرَتْ أَنْ تَحْجَّ وَإِنَّهَا مَاتَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ

كَانَ عَلَيْهَا دَيْنٌ أَكُنْتُ قَاضِيَهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاقْضِ

اللَّهُ فَهُوَ أَحَقُّ بِالْقَضَاءِ .

بَابُ النَّذْرِ فِيمَا لَا يَمْلِكُ وَفِي مَعْصِيَةٍ

٦٧٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ

طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ

فَلْيُطِعهُ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يُعْصِيَهُ فَلَا يُعْصِيهِ .

٦٧٠١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هُمَيْدٍ

حَدَّثَنِي ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللَّهَ

لَغَنِيٌّ عَنْ تَعْذِيبِ هَذَا نَفْسَهُ وَرَأَاهُ يَمْشِي بَيْنَ ابْنَيْهِ

وَقَالَ الْفَزَارِيُّ عَنْ هُمَيْدٍ حَدَّثَنِي ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ .

٦٧٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ

سُلَيْمَانَ الْأَخْوَلِ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلًا يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ بِزِمَامٍ

أَوْ غَيْرِهِ فَقَطَعَهُ .

6703. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Sulejmana Ahvela, on od Tavusa, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao je, dok je obilazio oko Kabe, na čovjeka koji je drugoga vodio za uzdu prikačenu za njegov nos. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojom rukom prekinuo tu uzdu i naredio mu da ga vodi za ruku.”

6704. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Ikrima, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:

“Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao govor, neki je čovjek stajao, pa je on upitao za njega. Rekli su mu da je to Ebu-Israil, koji se zavjetovao da će stalno stajati, nikad ne sjedajući, da se nikad u hlad neće skloniti, da neće govoriti i da će stalno postiti. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Naredi mu da govori, da se u hlad skloni, da sjedne i da dovrši post koji je započeo.’”

Abdul-Vehhab kaže: “Pričao nam je Ejjub, prenoseći od Ikrima, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

O TOME KAD SE NEKO ZAVJETUJE DA ĆE POSTITI ODREĐENE DANE, KOJI SE ONDA POKLOPE S KURBANSKIM ILI RAMAZANSKIM BAJRAMOM

6705. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Hakima b. Ebu-Hurre Eslemija (da je kazivao):

“Upitali su Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, o čovjeku koji se zavjetovao da će postiti svaki dan, ali su onda naišli dani Kurbanaskog i Ramazanskog bajrama, pa je on odgovorio

٦٧٠٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ الْأَخْوَلُ أَنَّ طَاوُسًا أَخْبَرَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ بِإِنْسَانٍ يَقُودُ إِنْسَانًا بِخِزَامَةٍ فِي أَنْفِهِ فَقَطَعَهَا النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ ثُمَّ أَمَرَهُ أَنْ يَقُودَهُ بِيَدِهِ .

٦٧٠٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بَيَّنَّا النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ إِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَائِمٍ فَسَأَلَ عَنْهُ فَقَالُوا أَبُو إِسْرَائِيلَ نَذَرَ أَنْ يَقُومَ وَلَا يَقْعُدَ وَلَا يَسْتَظِلَّ وَلَا يَتَكَلَّمَ وَيَصُومَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مُرُّهُ فَلْيَتَكَلَّمْ وَلْيَسْتَظِلَّ وَلْيَقْعُدْ وَلْيَتِمَّ صَوْمُهُ قَالَ عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

بَابُ مَنْ نَذَرَ أَنْ يَصُومَ أَيَّامًا فَوَافَقَ النَّحْرَ أَوْ الْفِطْرَ

٦٧٠٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا فَضِيلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا حَكِيمُ بْنُ أَبِي حُرَّةٍ الْأَسْلَمِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ نَذَرَ أَنْ لَا يَأْتِيَ عَلَيْهِ يَوْمٌ إِلَّا صَامَ فَوَافَقَ يَوْمَ أَضْحَى أَوْ فِطْرٍ فَقَالَ

(ajetom): ‘Vi ste u Allahovom Poslaniku imali najbolji primjer. On nije postio dane Kurbananskog i Ramazanskog bajrama, niti je smatrao da ih treba postiti.’”¹

6706. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Jezid b. Zurej‘, prenoseći od Junusa, a on od Zijada b. Džubejra da je kazivao:

“Bio sam sa Ibn-Omerom kad mu je neki čovjek rekao: ‘Zavjetovao sam se da ću cijeli život postiti utorkom i četvrtkom, pa je u jedan od tih dana naišao Kurban-bajram.’

‘Allah je naredio da se zavjet ispuni, a zabranio da se poste dani Kurban-bajrama’, odgovorio je. Čovjek mu je to još jednom ponovio, a on je ponovo odgovorio isto, ne dodajući ništa.”

O TOME MOGU LI SE ZAKLETVE I ZAVJETI ODNOSITI NA ZEMLJU, STOKU, USJEVE I ROBU

Ibn-Omer prenosi da je Omer rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Zadobio sam zemlju, da bolju nikad nisam zadobio.” Vjerovjesnik mu na to reče: “Ako želiš, možeš zadržati glavnicu i podijeliti je kao sadaku.”

Ebu-Talha rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Najdraži mi je imetak Bejruha” (njegov palmik koji se nalazio nasuprot Mesdžidu).

6707. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Sevrā b. Zejda Dejlīja, ovaj od Ebu-Gajsa, štićenika Ibn-Muti‘ovog, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Izišli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera, ali nismo zaplijenili ni zlata ni srebra, već samo nešto novaca,

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) لَمْ يَكُنْ يَصُومُ يَوْمَ الْأَضْحَى وَالْفِطْرِ وَلَا يَرَى صِيَامَهُمَا.

٦٧٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ زِيَادِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ فَسَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ نَذَرْتُ أَنْ أَصُومَ كُلَّ يَوْمٍ ثَلَاثَاءَ أَوْ أَرْبَعَاءَ مَا عِشْتُ فَوَافَقْتُ هَذَا الْيَوْمَ يَوْمَ النَّحْرِ فَقَالَ أَمَرَ اللَّهُ بِوَفَاءِ النَّذْرِ وَنَهَانَا أَنْ نَصُومَ يَوْمَ النَّحْرِ فَأَعَادَ عَلَيْهِ فَقَالَ مِثْلَهُ لَا يَزِيدُ عَلَيْهِ.

بَابُ هَلْ يَدْخُلُ فِي الْإِيمَانِ وَالنُّذُورِ الْأَرْضُ وَالْغَنَمُ وَالزُّرُوعُ وَالْأَمْتَعَةُ

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ قَالَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَصَبْتُ أَرْضًا لَمْ أُصِبْ مَالًا قَطُّ أَنْفَسَ مِنْهُ قَالَ إِنْ شِئْتَ حَبَسْتَ أَصْلَهَا وَتَصَدَّقْتَ بِهَا وَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَحَبُّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ لِحَائِطٍ لَهُ مُسْتَقْبَلَةٌ الْمَسْجِدِ.

٦٧٠٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ الدَّيْلِيِّ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ مَوْلَى ابْنِ مُطِيعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ فَلَمْ نَغْنَمْ ذَهَبًا وَلَا فِضَّةً إِلَّا الْأَمْوَالَ وَالثِّيَابَ وَالْمَتَاعَ فَأَهْدَى رَجُلٌ مِنْ بَنِي الضُّبَيْبِ

¹ Islamska se ulema slaže da je zabranjeno postiti prvi dan Kurbananskog i Ramazanskog bajrama, bez obzira na razloge. Ako bi se čovjek zavjetovao da će taj dan postiti, zavjet mu ne bi bio ispravan. (Fethul-bari, 11-599)

odjeće i opskrbe. Neki je čovjek iz Benu-Dubejba, koji se zvao Rifa'a b. Zejd, poklonio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, roba zvanog Mid'am. Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom usmjerio ka dolini Kura, gdje je ubrzo i stigao. Ali dok je Midam raspremao jahalicu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ubila ga je zalutala strijela. Svijet je tada rekao: 'Neka mu je prijatno u Džennetu!' Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Ne, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, zaista će ogrtač koji je on samovoljno uzeo iz plijena na dan Hajbera, ne pokazavši ga, na njemu potpaliti vatru!' Kada se to među ljudima pročulo, neki je čovjek donio jedan ili dva remena Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: 'Remen od vatre, ili dva remena od vatre.'"

يُقَالُ لَهُ رِفَاعَةُ بْنُ زَيْدٍ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ غُلَامًا يُقَالُ لَهُ مِدْعَمٌ فَوَجَّهَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى وَادِي الْقُرَى حَتَّى إِذَا كَانَ بِوَادِي الْقُرَى بَيْنَمَا مِدْعَمٌ يَحُطُّ رَحْلًا لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذَا سَهْمٌ عَائِرٌ فَقَتَلَهُ فَقَالَ النَّاسُ هَنِيئًا لَهُ الْجَنَّةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَلَّا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ الشُّمْلَةَ الَّتِي أَخَذَهَا يَوْمَ خَيْبَرَ مِنَ الْمَغَانِمِ لَمْ تُصِبْهَا الْمَقَاسِمُ لَتَشْتَعِلْ عَلَيْهِ نَارًا فَلَمَّا سَمِعَ ذَلِكَ النَّاسُ جَاءَ رَجُلٌ بِشِرَاكِ أَوْ شِرَاكَيْنِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ شِرَاكِ مِنْ نَارٍ أَوْ شِرَاكَيْنِ مِنْ نَارٍ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ كَفَّارَاتِ الْإِيْمَانِ

OTKUP ZA PRKRŠENU ZAKLETVU

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “OTKUP JE (ZA PREKRŠENU ZAKLETVU): DA DESET SIROMAHA¹ NAHRANITE...”², I O TOME ŠTA JE VJEROVJESNIK NAREDIO KADA JE OBJAVLJENO: “...NEKA SE POSTOM, ILI MILOSTINJOM, ILI KURBANOM ISKUPI...”³

Prenosi se od Ibn-Abbasa, Ataa i Ikrima da su smatrali kako sve ono što je u Kur'anu navedeno s (veznikom) *ev, ev*, (ili, ili) omogućava čovjeku da (od više ponuđenih mogućnosti) izabere jednu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, Ka'bu omogućio da izabere čime će se iskupiti.

6708. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Mudžahida, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle, a on od Ka'ba b. Udžre da je kazivao: “Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je on rekao: ‘Približi se!’, te sam mu se približio. ‘Uznemiravaju li te uši?’, (upitao je). ‘Da’, odgovorio sam. ‘Neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom iskupi’, rekao je.” Kazivao mi je Ibn-Avn, prenoseći od Ejžuba da je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) rekao: “Post je tri dana, kurban je jedna ovca, a šest siromaha (koje treba nahraniti).”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ)
وَمَا أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ حِينَ نَزَلَتْ
(فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ)

وَيُذَكَّرُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَطَاءٍ وَعِكْرِمَةَ مَا كَانَ فِي
الْقُرْآنِ أَوْ أَوْ فَصَاحِبُهُ بِالْخِيَارِ وَقَدْ خَيَّرَ النَّبِيُّ ﷺ
كَعْبًا فِي الْفِدْيَةِ .

٦٧٠٨ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ
عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ
أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ قَالَ أَتَيْتُهُ يَغْنِي النَّبِيُّ
ﷺ فَقَالَ اذْنُ فَدَنَوْتُ فَقَالَ أَيُّذِيكَ هَوَامُكَ
قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ
وَأَخْبَرَنِي ابْنُ عَوْنٍ عَنْ أَيُّوبَ قَالَ صِيَامٌ ثَلَاثَةَ
أَيَّامٍ وَالنُّسُكُ شَاةٌ وَالْمَسَاكِينُ سِتَّةٌ .

1 Većina učenjaka smatra da treba biti deset osoba te da ovaj iskup ne može biti valjan ako se nahrani jedan čovjek.

2 El-Maida, 89.

3 El-Bekara, 196.

O TOME KADA SU BOGATAŠ I SIROMAH OBAVEZNI DA SE ISKUPE,

Te o riječima Uzvišenog: “Allah vam je propisao kako da se za zakletve svoje iskupite; Allah je vaš Gospodar; On sve zna i mudar je.”¹

6709. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Uropašten sam!’

‘Šta ti se desilo?’, upitao je Poslanik.

‘Imao sam sa svojom ženom spolni odnos u ramazanu’,²odgovorio je.

‘Možeš li osloboditi roba?’, upitao je (Poslanik).

‘Ne’, odgovori ovaj.

‘Možeš li postiti dva mjeseca uzastopno?’, upitao je.

‘Ne’, odgovori on.

‘Možeš li nahraniti šezdeset siromaha?’

‘Ne’, odgovorio je. Tada mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da sjedne i on je sjeo. Onda mu je donio *arek*, veliku košaru, s hurmama. ‘Uzmi ovo i podijeli kao milostinju (siromašnima)!’

‘A zar ima neko siromašniji od nas?’, upitao je. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, nasmiješio tako da su mu se vidjeli umnjaci i rekao: ‘Uzmi ovo i nahrani svoju porodicu!’”

بَابُ مَتَى تَجِبُ الْكَفَّارَةُ عَلَى الْغَنِيِّ وَالْفَقِيرِ

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ)

٦٧٠٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُهُ مِنْ فِيهِ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ قَالَ وَمَا شَأْنُكَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَةٍ فِي رَمَضَانَ قَالَ تَسْتَطِيعُ تَعْتِقَ رَقَبَةً قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِينَ مِسْكِينًا قَالَ لَا قَالَ اجْلِسْ فَجَلَسَ فَأَتَى النَّبِيُّ ﷺ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ وَالْعَرَقُ الْمِكْتَلُ الضَّخْمُ قَالَ خُذْ هَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ قَالَ أَعْلَى أَفْقَرُ مِنَّا فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ قَالَ أَطْعِمُهُ عِيَالَكَ .

¹ Et-Tahrim, 2.

² Znači u toku posta.

O POMAGANJU SIROMAHU DA SE ISKUPI

6710. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mahbub, njemu Abdul-Vahid, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Došao je neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Upropašten sam!' 'A šta ti se to desilo?', upitao je. 'Imao sam odnos sa svojom ženom u ramazanu', odgovorio je. 'Možeš li pronaći roba?',³ upita (Poslanik). 'Ne', odgovori ovaj. 'Možeš li postiti dva mjeseca uzastopno?', upitao je. 'Ne mogu', odgovori on. 'A možeš li onda nahraniti šezdeset siromaha?', upitao je. 'Ne mogu ni to', reče. Potom je neki ensarija donio arek (košaru) hurmi. 'Idi i podijeli ovo kao sadaku!', reče mu on.⁴ 'Zar ima iko potrebniji od nas, Allahov Poslaniče? Tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom, između dviju medinskih lava⁵ ne postoji kuća koja je potrebnija od naše!' 'Idi i nahrani njima svoju porodicu!', reče mu nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

بَابُ مَنْ أَعَانَ الْمُعْسِرَ فِي الْكَفَّارَةِ

٦٧١٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ فَقَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ وَقَعْتُ بِأَهْلِي فِي رَمَضَانَ قَالَ تَجِدُ رَقَبَةً قَالَ لَا قَالَ هَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لَا قَالَ فَتَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لَا قَالَ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ بِعَرَقٍ وَالْعَرَقُ الْمِكْتَلُ فِيهِ تَمْرٌ فَقَالَ اذْهَبْ بِهَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ قَالَ أَعْلَى أَحْوَجَ مِنَّا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتِ أَحْوَجَ مِنَّا ثُمَّ قَالَ اذْهَبْ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ .

3 Tj. možeš li osloboditi roba?

4 Tj. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem

5 Misli se na dva neprohodna kamenita područja istočno i zapadno od Medine, koja su nastala erupcijom vulkana u prošlosti.

O TOME DA SE ISKUP U OBLIKU
MILOSTINJE MOŽE DATI DESETERICI
SIROMAHA, NEOVISNO O TOME BILI
ONI RODBINA ČOVJEKU ILI NE

6711. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Upropašten sam.’

‘Šta ti se desilo?’, upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Imao sam odnos sa svojom ženom u ramazanu’, reče on.

‘Možeš li osloboditi roba?’, upita (Poslanik).

‘Ne’, odgovori on.

‘Možeš li postiti dva mjeseca uzastopno?’, upitao je.

‘Ne, ne mogu’, odgovorio je.

‘A možeš li nahraniti šezdeset siromaha?’, upitao je.

‘Nemam čime’, odgovori on. Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, je neko bio donio košaru punu hurmi, pa je tada (Poslanik) rekao: ‘Uzmi ovo i podijeli kao sadaku!’

‘A zar ima neko siromašniji od nas? Zaista, između dviju njenih (medinskih) lava nema nikoga siromašnjeg od nas!’

‘Uzmi to, onda, i nahrani svoju porodicu!’,¹ reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

بَابُ يُعْطَى فِي الْكَفَّارَةِ
عَشْرَةَ مَسَاكِينَ قَرِيبًا كَانَ أَوْ بَعِيدًا

٦٧١١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ قَالَ وَمَا شَأْنُكَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ قَالَ هَلْ تَجِدُ مَا تُعْتِقُ رَقَبَةً قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِينَ مِسْكِينًا قَالَ لَا أَجِدُ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ بَعَرَقَ فِيهِ تَمْرٌ فَقَالَ خُذْ هَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ فَقَالَ أَعْلَى أَفْقَرُ مِنَّا مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أَفْقَرُ مِنَّا ثُمَّ قَالَ خُذْهُ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ .

¹ Neki na osnovu ovog hadisa kažu da se iskup u obliku milostinje može dati svojoj najbližoj porodici ako su siromasi. Oni ovaj hadis tumače tako što kažu da čovjek može u svrhu iskupa udijeliti milostinju svojoj porodici. Većina učenjaka smatra da ti siromasi moraju biti muslimani. Hanefijski pravници kažu da se može dati i štićenicima, dok neki to dopuštaju samo u situaciji kada nema siromašnih muslimana. (Fethul-bari, 11/605)

O MEDINSKOM SA'U, VJEROVJESNIKOVU,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
MUDDU I NJEGOVU BLAGOSLOVU,²
I ŠTA JE OD TOGA OSTALO KOD
STANOVNIKA MEDINE KROZ STOLJEĆA³

6712. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Kasim b. Malik Muzeni, a ovom Džu'ajd b. Abdur-Rahman, prenoseći od Saiba b. Jezida da je rekao: "Sa' je u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, iznosio jedan *mudd* i jednu njegovu trećinu, mjereno vašim današnjim *muddom*. On je povećan u vrijeme Omera b. Abdul-Aziza."

6713. PRIČAO NAM JE Munzir b. Velid Džarudi, njemu Ebu-Kutejba (tj. Selim),⁴ a ovom Malik, prenoseći od Nafija da je kazivao: "Ibn-Omer davao je sadekatul-fitru visini Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, *mudda*, i to je bio prvi *mudd*.⁵ A i za zakletvu se, također, iskupljivao Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, *muddom*." Ebu-Kutejba veli: "Malik nam je rekao: 'Naš je *mudd* vredniji od vašeg *mudda*.'⁶ Ali mi smatramo da nema vrednijeg od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, *mudda*. Malik me je još upitao: 'Kada bi vam došao namjesnik i odredio vam manji *mudd* od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, na osnovu kojeg biste *mudda* davali?' 'Davali

بَابُ صَاعِ الْمَدِينَةِ وَمِدَّةِ النَّبِيِّ ﷺ وَبَرَكَتِهِ وَمَا تَوَارَثَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ مِنْ ذَلِكَ قَرْنَا بَعْدَ قَرْنٍ

٦٧١٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكِ الْمَزْنِيُّ حَدَّثَنَا الْجَعْفَرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ كَانَ الصَّاعُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ مِدَّةً وَثَلَاثًا بِمُدِّكُمْ الْيَوْمَ فَزِيدَ فِيهِ فِي زَمَنِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ.

٦٧١٣. حَدَّثَنَا مُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْجَارُودِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو قُتَيْبَةَ وَهُوَ سَلَمٌ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ يُعْطِي زَكَاةَ رَمَضَانَ بِمُدِّ النَّبِيِّ ﷺ الْمُدَّ الْأَوَّلِ وَفِي كَفَّارَةِ الْيَمِينِ بِمُدِّ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَبُو قُتَيْبَةَ قَالَ لَنَا مَالِكٌ مِدَّةً أَكْثَرُ مِنْ مُدِّكُمْ وَلَا نَرَى الْفَضْلَ إِلَّا فِي مُدِّ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ لِي مَالِكٌ لَوْ جَاءَكُمْ أَمِيرٌ فَضْرَبَ مِدَّةً أَصْغَرَ مِنْ مُدِّ النَّبِيِّ ﷺ بِأَيِّ شَيْءٍ كُتِّمْتُمْ تُعْطُونَ قُلْتُ كُنَّا نُعْطِي بِمُدِّ

2 Ovim naslovom Buhari želi ukazati na dužnost usklađivanja mjera s mjerama stanovnika Medine, jer su šerijatski propisi utemeljeni na njima, a i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je da budu blagoslovljene njihove mjere.

3 Ovo upućuje na to da se ova mjera s protokom vremena u Medini nije promijenila. To je bio dokaz Imamu Maliku protiv Ebu-Jusufa, koji je na kraju prihvatio Malikovo mišljenje vezano za veličinu saa.

4 U Darekutnjevom predanju stoji: "Pričao nam je Ebu-Kutejba Selim b. Kutejba..." Ibn-Hadžer kaže: "On je Šeiri, Basri, porijeklom iz Horosana. Živio je u vrijeme Buharija, ali ga ovaj nije vidio. On nije Selim b. Kutejba Bahili, sin emira Horosana – Kutejbe b. Muslima. (Fethul-bari, 11/606)

5 Ovo je ime za Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, mjeru. Nafi' je želio ukazati na to da on ne daje po *muddu* koji je uveo Hišam, a taj *mudd* bio je veći od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, za dvije trećine *ratla*.

6 Znači berićetniji (s blagoslovom), jer je to mjera stanovnika Medine naslijeđena od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Stoga, iako je Hišamov *mudd* količinski veći, za njega Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uputio dovu da bude blagoslovljen, kao što je to učinio za medinski.

bismo po Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, *muddu*’, odgovorio sam. ‘A zar ne smatraš da se ovo pitanje tiče Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, *mudda*?’, upitao je on.”

6714. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha, prenoseći od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allahu, podari im bereket u njihovom *mikalu*,¹ *sa‘u* i *muddu*!”²

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“...ILI OSLOBAĐANJE ROBA³...”⁴,
I O TOME KOJE JE ROBOVE
NAJBOLJE OSLOBODITI

6715. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Davud b. Rušejd, a ovom Velid b. Muslim, prenoseći od Ebu-Gassana Muhammeda b. Mutarrifa, ovaj od Zejda b. Eslema, on od Alija b. Husejna, ovaj od Seida b. Merdžane, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Ko oslobodi roba muslimana – Allah će mu za svaki robov organ osloboditi od vatre jedan njegov organ, pa čak i intimni organ za intimni organ.”⁵

النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَفَلَا تَرَى أَنَّ الْأَمْرَ إِنَّمَا يَعُودُ إِلَى مَدِّ النَّبِيِّ ﷺ .

٦٧١٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَكْيَالِهِمْ وَصَاعِهِمْ وَمُدِّهِمْ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ) وَأَيُّ الرُّقَابِ أَزْكَى

٦٧١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا دَاوُدُ ابْنُ رُشَيْدٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي غَسَّانٍ مُحَمَّدِ بْنِ مُطَرِّفٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَرْجَانَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً أَعْتَقَ اللَّهُ بِكُلِّ عَضْوٍ مِنْهُ عَضْوًا مِنَ النَّارِ حَتَّى فَرَجَهُ بِفَرَجِهِ .

1 Mjera za žito.

2 Postoji mogućnost da je dova upućena upravo za ove mjere, koje trebaju ostati nepromjenljive. Moguće je, također, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio dovu da sve mjere stanovnika Medine budu blagoslovljene. Nakon Imama Malika mjere su se u Medini promijenile, iako se mnogi i danas njima koriste kada su šerijatski propisi u pitanju.

3 Buhari želi ukazati na to da se, kada je iskup za kršenje zakletve u pitanju, pod pojmom rob podrazumijeva bilo koji rob, dok se u ajetu koji govori o iskupu za ubistvo oslobađanje ograničava na roba muslimana. Međutim, većina je učenjaka značenje ajeta koji ima općeniti karakter protumačila rukovodeći se ajetom sa specifičnim značenjem, tako da su rekli kako rob koji se oslobađa mora uvijek biti musliman. Hanefijski su pravници ostali pri stavu da se kod iskupa za kršenje zakletve može osloboditi i rob nemusliman. Oni to argumentiraju činjenicom da je ubistvo teži prekršaj, pa su i odredbe strožije. (*Fethul-bari*, 11/607)

4 El-Maide, 89.

5 U hadisu su posebno istaknuti intimni organi zato što s njima čovjek može počinuti grijeh koji po svojoj težini dolaze odmah iza širka.

O ISKUPU OSLOBAĐANJEM ROBA ZVANOG MUDEBBER,⁶ MAJKE DJETETA⁷ I ROBA ZVANOG MUKATIB,⁸ TE O OSLOBAĐANJU VANBRAČNOG DJETETA

Tavus je rekao da se u svrhu iskupa mogu osloboditi rob *mudebber* i majka djeteta.

6716. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra, a on od Džabira da je kazivao: "Neki je ensarija obećao slobodu robu nakon svoje smrti, a nije imao drugog imetka osim njega. Ta je vijest došla do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on upitao: 'Ko će ga kupiti od mene?' Kupio ga je Nu'ajm b. Nehham za osamsto dirhema." Čuo sam Džabira b. Abdullaha kako kaže: "... roba Kopta. Umro je prve godine."

O OSLOBAĐANJU ROBA KOJI JE U VLASNIŠTVU DVOJICE LJUDI⁹ O TOME KOME PRIPADA STARATELJSTVO NAD ROBOM OSLOBOĐENIM RADI ISKUPA

6717. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, ovaj od Ibrahima, a on od Esveda da je kazivao: "Aiše je htjela kupiti Beriru, ali joj je postavljen uvjet da se zadrži starateljstvo. Ona je o tome obavijestila Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on rekao: 'Kupi je, jer starateljstvo zaista pripada onome ko oslobodi (roba).'"

بَابُ عَتَقِ الْمُدَبِّرِ وَأُمِّ الْوَلَدِ
وَأُمْلَكَاتٍ فِي الْكَفَّارَةِ وَعَتَقِ وَلَدِ الزَّانَا

وَقَالَ طَاوُسٌ يُجْزَى الْمُدَبِّرُ وَأُمُّ الْوَلَدِ .

٦٧١٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ دَبَّرَ مَمْلُوكًا لَهُ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ مَنْ يَشْتَرِيهِ مِنِّي فَاشْتَرَاهُ نَعِيمُ بْنُ النَّحَّامِ بِثَمَانٍ مِائَةِ دِرْهَمٍ فَسَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ عَبْدًا قِبْطِيًّا مَاتَ عَامَ أَوَّلِ .

بَابُ إِذَا أَعْتَقَ عَبْدًا بَيْنَهُ وَبَيْنَ آخَرٍ
بَابُ إِذَا أَعْتَقَ فِي الْكَفَّارَةِ لِمَنْ يَكُونُ وَلَاؤُهُ

٦٧١٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ فَاشْتَرَطُوا عَلَيْهَا الْوَلَاءَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ اشْتَرِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

6 To je rob kojem njegov gospodar za svoga života obeća slobodu, s tim da on postaje slobodan tek nakon smrti svoga gospodara.

7 Tj. robinje koja je sa svojim gospodarom rodila dijete, te će na osnovu toga, nakon smrti svoga gospodara, postati slobodna.

8 Tj. roba koji je sačinio ugovor o oslobađanju sa svojim gospodarom, uz otkup koji će mu rob dati.

9 Tj. kad oslobodi roba radi iskupa (kefareta).

O IZUZIMANJU PRILIKOM ZAKLETVE¹

6718. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad, prenoseći od Gejlana b. Džerira, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je kazivao:

“Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom Eš'arija tražeći od njega jahalice, pa nam je rekao: ‘Tako mi Allaha, neću vam dati jahalice, niti vam imam šta dati!’ Mi smo (nakon toga) ostali onoliko koliko je Allah htio (da ostanemo). Poslaniku su, sallallahu alejhi ve sellem, (u međuvremenu) pristigle deve, te nam je on dodijelio tri. Kada smo krenuli, rekosmo: ‘Allah nam neće dati bereket (u njima)! Došli smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da tražimo jahalice, pa se on zakleo da nam ih neće dati, ali nam ih je onda dao.’

Potom smo (kaže Ebu-Musa) došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kazali mu to, a on reče: ‘Nisam vam dao jahalice ja, nego vam ih je Allah dao! Tako mi Allaha, ja, ako Bog da, neću izreći zakletvu, a da se, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, ne iskupim za (prekršenu) zakletvu i ne uradim ono što je bolje.’”

6719. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, prenoseći od Hammada da je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: “... iskupit ću se za svoju zakletvu i uraditi ono što je bolje”, ili: “... uradit ću ono što je bolje i iskupiti se.”

بَابُ الْإِسْتِثْنَاءِ فِي الْإِيمَانِ

٦٧١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ غِيْلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ اسْتَحْمِلُهُ فَقَالَ وَاللَّهِ لَا أَحْمِلُكُمْ مَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ ثُمَّ لَبِثْنَا مَا شَاءَ اللَّهُ فَأَتَى بَابِلَ فَأَمَرَ لَنَا بِثَلَاثَةِ ذَوْدٍ فَلَمَّا انْطَلَقْنَا قَالَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ لَا يُبَارِكُ اللَّهُ لَنَا أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَسْتَحْمِلُهُ فَحَلَفَ أَنْ لَا يَحْمِلَنَا فَحَمَلَنَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى فَاتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ مَا أَنَا حَمَلْتُكُمْ بَلِ اللَّهُ حَمَلَكُمْ إِنِّي وَاللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا كَفَرْتُ عَنْ يَمِينِي وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ.

٦٧١٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ وَقَالَ إِلَّا كَفَرْتُ عَنْ يَمِينِي وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَوْ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفَرْتُ.

¹ Tj. izuzimanje nečega što riječi obuhvataju svojim značenjem. Izuzimanje također obuhvata oslanjanje na Allahovu, dželle šanuhu, volju riječima ako Bog da (*inšallah*). Allah, dželle šanuhu, kaže: “I nikako ni za šta ne reci: ‘Uradit ću to, sigurno, sutra!’ – ne dodavši: ‘Ako Bog da!’ A kada zaboraviš, sjeti se Gospodara svoga i reci: ‘Gospodar moj uputit će me na ono što je bolje i korisnije od ovoga.’” (El-Kehf, 23-24)

6720. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Hudžejra, ovaj od Tavusa, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Sulejman² se zakleo riječima: ‘Noćas ću obići devedeset žena, i svaka od njih rodit će dječaka koji će se boriti na Allahovom putu. Njegov mu drug (a Sufjan smatra da se radi o meleku) reče: ‘Kaži: ‘Išallah (ako Bog da)!’, ali on to zaboravi. Potom ih je obišao, i samo mu je jedna rodila dijete s pola tijela.”³ Ebu-Hurejra prenosi (da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): “Da je kazao: ‘Inšallah (ako Bog da)!’, ne bi prekršio zakletvu, a ispunio bi svoj cilj!” Ebu-Hurejra je jednom rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Da je izuzeo (rekavši inšallah)...”

Pričao nam je i Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, hadis po sadržaju sličan hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra.

O ISKUPLJENJU PRIJE I POSLIJE KRŠENJA (ZAKLETVE)

6721. PRIČAO NAM JE Ali b. Hudžr, njemu Isma‘il b. Ibrahim, prenoseći od Ejjuba, on od Kasima Temimija, a ovaj od Zehdema Džurmija da je kazivao:

“Bili smo kod Ebu-Musaa – a između nas i ovog ogranka Džerma postojalo je bratstvo i dobročinstvo – te (nam) je on iznio hranu u kojoj je bilo kokošije meso. Među svijetom bijaše i čovjek iz Benu-Tejmullaha, crven kao da je rob (nearap), koji se nije približavao (jelu), pa mu Ebu-Musa reče: ‘Priđi, ja sam, zaista, vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga jede.’

‘A ja sam ga vidio da jede nešto što ja nisam volio, pa sam se zakleo da ga nikada neću jesti.’

٦٧٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ حُجْرٍ عَنْ طَاوُسٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ سُلَيْمَانُ لَا طَوْفَنَ اللَّيْلَةَ عَلَى تِسْعِينَ امْرَأَةً كُلُّ تِلْدٍ غُلَامًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ قَالَ سُفْيَانُ يَعْنِي الْمَلِكَ قُلْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَنَسِيَ فَطَافَ بِهِنَّ فَلَمْ تَأْتِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ بِوَلَدٍ إِلَّا وَاحِدَةً بِشِقِّ غُلَامٍ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَرْوِيهِ قَالَ لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَمْ يَحْنُثْ وَكَانَ دَرَكًا لَهُ فِي حَاجَتِهِ وَقَالَ مَرَّةً قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْ اسْتَشْنَى وَحَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ مِثْلَ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ.

بَابُ الْكَفَّارَةِ قَبْلَ الْحَنْثِ وَبَعْدَهُ

٦٧٢١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ الْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زَهْدَمِ الْجُرُمِيِّ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ جَرْمٍ إِخَاءٌ وَمَعْرُوفٌ قَالَ فَقَدِمَ طَعَامٌ قَالَ وَقَدِمَ فِي طَعَامِهِ لَحْمٌ دَجَاجٍ قَالَ وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَيْمِ اللَّهِ أَحْمَرٌ كَأَنَّهُ مَوْلَى قَالَ فَلَمْ يَدْنُ فَقَالَ لَهُ أَبُو مُوسَى اذْنُ فَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَأْكُلُ مِنْهُ قَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا قَدَرْتُهُ فَحَلَفْتُ أَنْ لَا أَطْعَمَهُ أَبَدًا فَقَالَ اذْنُ

2 Tj. Sulejman, alejhis-selam.

3 Dijete samo s jednom rukom i jednom nogom. I to jedno rođeno dijete nije bilo rođeno kao zdravo i normalno novorođenče.

‘Pridi, ja ću te o tome obavijestiti’, reče Musa, (započinjući pripovijedanje): ‘Došli smo (jedne prilike) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on dijelio stoku od zekata, u grupi Eš‘arija, tražeći jahalicu. (Ejjub kaže: ‘Mislim da je rekao kako je on, tada, bio ljut.’)

‘Tako mi Allaha’, reče (nam) on, ‘neću vam dati jahalice, niti vam imam šta dati!’, te smo mi krenuli (nazad). Tada su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pristigle deve zadobivene kao ratni plijen, pa su povikali: ‘Gdje su one Eš‘arije, gdje su one Eš‘arije?’ Mi smo se vratili, i on nam odredi pet dobrih deva.

Krenuli smo potom, a ja svojim drugovima rekoh: ‘Došli smo Allahovom Poslaniku tražeći od njega jahalice, pa on se zakleo da ih nam neće dati, ali je potom poslao po nas i dao nam ih. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaboravio je na svoju zakletvu. Tako mi Allaha, ako zanemarimo njegovu zakletvu, nikada nećemo postići uspjeh! Vratimo se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i podsjetimo ga na njegovu zakletvu!’ Nakon toga se vratismo i rekosmo: ‘Allahov Poslaniče, došli smo ti tražeći da nam daš jahalice, pa si se ti zakleo da nam ih nećeš dati, ali si nam ih zatim dao, te smo pomislili (ili: shvatili smo) da si ti zaboravio svoju zakletvu!’

‘Idite’, reče on, ‘Allah vam ih je dao! Ja, tako mi Allaha, ako Allah da, zaista neću izgovoriti zakletvu, a da, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, ne uradim ono što je bolje, a za nju se ne iskupim.’”

Isto prenosi Hammad b. Zejd od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe i Kasima b. Asima Kelbija, koji kažu da im je o ovome pričao Kutejba, njemu Abdulvehhab, ovom Ejjub, njemu Ebu-Kilaba i Kasim Temimi, a njemu Zehdem. Pričao nam je, također, isto ovo i Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Ejjub, prenoseći od Kasima, a on od Zehdema.

أَخْبَرَكَ عَنْ ذَلِكَ أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ اسْتَحْمَلُهُ وَهُوَ يَقْسِمُ نَحْمًا مِنْ نَعَمِ الصَّدَقَةِ قَالَ أَيُّوبُ أَحْسِبُهُ قَالَ وَهُوَ غَضَبَانُ قَالَ وَاللَّهِ لَا أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَنَاهُ إِبِلٍ فَقِيلَ آيَنَ هُوَ لِأَيُّوبَ الْأَشْعَرِيِّينَ فَأَتَيْنَا فَأَمَرَ لَنَا بِخَمْسِ ذُودٍ غُرِّ الذُّرَى قَالَ فَاذْدَفَعْنَا فَقُلْتُ لِأَصْحَابِي أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَسْتَحْمِلُهُ فَحَلَفَ أَنْ لَا يَحْمِلَنَا ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَيْنَا فَحَمَلَنَا نَسِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمِينَهُ وَاللَّهِ لَئِنْ تَغَفَّلْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَمِينَهُ لَا نَفْلَحُ أَبَدًا ارْجِعُوا بِنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَنَذْكُرَهُ يَمِينَهُ فَرَجَعْنَا فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَيْنَاكَ نَسْتَحْمِلُكَ فَحَلَفْتَ أَنْ لَا تَحْمِلَنَا ثُمَّ حَمَلْتَنَا فَظَنَّنَا أَوْ فَعَرَفْنَا أَنَّكَ نَسِيتَ يَمِينَكَ قَالَ انْطَلِقُوا فَإِنَّمَا حَمَلْتُكُمْ اللَّهُ إِنِّي وَاللَّهِ إِن شَاءَ اللَّهُ لَا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا تَابِعَهُ حَمَادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ وَالْقَاسِمِ بْنِ عَاصِمِ الْكَلْبِيِّ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ وَالْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زُهْدَمَ بِهِذَا حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ الْقَاسِمِ عَنْ زُهْدَمَ بِهِذَا .

6722. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, njemu Usman b. Umer b. Faris, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Hasana, a on od Abdur-Rahmana b. Semure da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nemoj tražiti vlast, jer ako ti se da, a ti je nisi tražio, bit ćeš u njoj potpomognut, a ako je dobiješ tražeći je, bit ćeš joj prepušten. Kada se zakuneš, pa vidiš da je nešto drugo bolje, uradi ono što je bolje i iskupi se za svoju zakletvu.”

Isto prenosi Ešhel b. Hatim od Ibn-Avna, a također i Junus, Semmak b. Atijja, Semmak b. Harb, Humejd, Katada, Mensur, Hišam i Rebi‘.

٦٧٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا
عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ بْنِ فَارِسٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْحَسَنِ
عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُورَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِنْ أُعْطِيتَهَا مِنْ غَيْرِ
مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ
وَكَلْتَ إِلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا
خَيْرًا مِنْهَا فَأَتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكْفَرُ عَنْ يَمِينِكَ
تَابِعَهُ أَشْهَلُ بْنُ حَاتِمٍ عَنْ ابْنِ عَوْنٍ وَتَابِعَهُ يُونُسُ
وَسَيَّاحُ بْنُ عَطِيَّةٍ وَسَيَّاحُ بْنُ حَرْبٍ وَحُمَيْدٌ وَقَتَادَةُ
وَمَنْصُورٌ وَهَيْشَامٌ وَالرَّبِيعُ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْفَرَائِضِ

NASLJEDNO PRAVO

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“ALLAH VAM NALAŽE, U VEZI S DJECOM VAŠOM, DA MUŠKOM PRIPADNE KOLIKO DVOMA ŽENSKJE DJECE. A AKO BUDE VIŠE OD DVOJE ŽENSKJE DJECE, NJIMA PRIPADAJU DVIJE TREĆINE ONOGA ŠTO JE OSTAVIO, A AKO JE SAMO JEDNA, PRIPADA JOJ POLOVINA. A RODITELJIMA, SVAKOME POSEBNO, PRIPADA ŠESTINA OD ONOGA ŠTO JE OSTAVIO, AKO IMA DJECE. A AKO NE BUDE IMAO DJECE, I NASLIJEDE GA RODITELJI, ONDA NJEGOVOJ MAJCI PRIPADA TREĆINA. A AKO IMA BRAĆE I(LI) SESTARA, ONDA NJEGOVOJ MAJCI PRIPADA ŠESTINA POŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJU JE OSTAVIO, ILI PODMIRI DUG. VI NE ZNATE KO VAM JE BLIŽI PO KORISTI, RODITELJI VAŠI ILI SINOVI VAŠI. TO JE ALLAHOVA ZAPOVIJED, A ALLAH JE, DOISTA, SVEZNAJUĆI I MUDRI. VAMA PRIPADA POLOVINA ONOGA ŠTO OSTAVE SUPRUGE VAŠE, AKO NE BUDU IMALE DJECE; A AKO BUDU IMALE DJECE, VAMA PRIPADA ČETVRTINA ONOGA ŠTO ONE OSTAVE, POŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJU OSTAVE, ILI PODMIRI DUG; NJIMA PRIPADA ČETVRTINA ONOGA ŠTO VI OSTAVITE UKOLIKO NE BUDETE IMALI DJECE, A AKO BUDETE IMALI DJECE,

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ إِنْ اللَّهُ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكَنَّ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورِثُ كِلَالَةً أَوْ امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍّ وَصِيَّةٌ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ)

NJIMA PRIPADA OSMINA ONOGA ŠTO VI OSTAVITE NAKON ŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJU OSTAVITE, ILI PODMIRI DUG. A AKO SE MUŠKARAC ILI ŽENA, KOJI NEMAJU NI DJECE NI RODITELJA, BUDU NASLJEĐIVALI I BUDU IMALI BRATA ILI SESTRU, ONDA ĆE SVAKO OD NJIH DVOJE DOBITI ŠESTINU; AKO IH BUDE VIŠE, ONI ONDA ZAJEDNIČKI UČESTVUJU U TREĆINI, POŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJA JE OSTAVLJENA, ILI PODMIRI DUG, NE OŠTEĆUJUĆI TIME BILO KOGA. TO JE ZAPOVIJED ALLAHOVA, A ALLAH JE SVEZNAJUĆI I BLAGI.”¹

6723. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Razbolio sam se, pa su me posjetili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr, a došli su pješice. Kad su stigli, ja sam bio pao u nesvijest. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo abdest i polio me vodom od svoga abdesta. Došao sam k svijesti i rekao: ‘Allahov Poslaniče, kako da postupim sa svojim imetkom, kako da raspodijelim svoj imetak?’ On mi nije ništa odgovorio dok nije objavljen ajet o nasljedstvu.”

٦٧٢٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ مَرَضْتُ فَعَادَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَهُمَا مَاشِيَانِ فَأَتَانِي وَقَدْ أُغْمِيَ عَلَيَّ فَتَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَصَبَّ عَلَيَّ وَضُوءَهُ فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ أَصْنَعُ فِي مَالِي كَيْفَ أَقْضِي فِي مَالِي فَلَمْ يُجِبْنِي بِشَيْءٍ حَتَّى نَزَلَتْ آيَةُ الْمَوَارِيثِ .

¹ En- Nisa, 11-12. Ovaj ajet o nasljedstvu stavio je van snage propis o oporuci koji je dotada važio.

O IZUČAVANJU NASLJEDNOG PRAVA

Ukba b. Amir kaže: “Naučite prije naslućivača”², tj. onih koji govore na osnovu pretpostavki (a ne dokaza).

6724. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Čuvajte se pretpostavki, jer su pretpostavke najveće laži. Nemojte prisluškivati, nemojte uhoditi, nemojte se međusobno mrziti, nemojte se svađati niti jedni drugima okretati leđa: budite Allahovi robovi kao braća.”

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:

“MI SE (POSLANICI) NE NASLJEDUJEMO:
ŠTO SMO OSTAVILI – TO JE SADAKA.”

6725. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala): “Fatima i Abbas, radijallahu anhuma, došli kod Ebu-Bekra da pitaju za svoje nasljedstvo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tražili su svoju zemlju u Fedeku i svoj dio (ratnog plijena) iz Hajbera,

بَابُ تَعْلِيمِ الْفَرَائِضِ

وَقَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ تَعَلَّمُوا قَبْلَ الظَّانِّينَ يَعْنِي الَّذِينَ يَتَكَلَّمُونَ بِالظَّنِّ.

٦٧٢٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا.

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَا نُورِثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةً

٦٧٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ وَالْعَبَّاسَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ أَتَيَا أَبَا بَكْرٍ يَلْتَمِسَانِ مِيرَاثَهُمَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُمَا حِينَئِذٍ يَطْلُبَانِ أَرْضَيْهِمَا مِنْ فَدَكٍ وَسَهْمَهُمَا مِنْ خَيْبَرَ.

2 Iz ovog razumijemo da su se prve generacije muslimana oslanjale na šerijatske tekstove, njih uzimale kao dokaze i pomoću njih tumačile nasljedno pravo (*feraid*) i ostale šerijatske propise. U isto vrijeme, iz ovog se razumije da će doći vrijeme kad će ljudi proizvoljno tumačiti pitanja vezana za *feraid*, iako u domenu ove nauke gotovo da nema mjesta idžtihadu, jer su propisi o nasljednom pravu detaljno objašnjeni šerijatskim tekstovima. U vjerodostojnom hadisu od Ibn-Mes'uda prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Učite *feraid* i tumačite ga svijetu, jer ću ja umrijeti, a i znanja će nestajati, tako da će se dvojica razići oko nekog pitanja u *feraidu*, a neće biti nikoga ko bi mogao presuditi među njima.” (Ahmed, Tirmizi, Nesai i Hakim)

6726. pa im je Ebu-Bekr rekao: ‘Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Mi se ne nasljeđujemo:¹ što smo ostavili – to je sadaka. Porodica Muhammedova zaista se izdržava iz ovog imetka.²

‘Ja neću’, reče Ebu-Bekr, ‘ostaviti nešto što sam vidio da ga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radi, a da i ja to ne uradim.’ Fatima ga je (poslije toga) izbjegavala, i umrla je, a da s njim nije progovorila.”³

6727. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Eban, a njemu Ibn-Mubarek, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Mi se ne nasljeđujemo: što ostavimo – to je sadaka.”

6728. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, koji je rekao: “Obavijestio me je Malik b. Esv b. Hadesan, a Muhammed b. Džubejr b. Mut‘im ispričao mi je dio tog njegova (Malikova) govora, pa sam krenuo i ušao kod njega, te sam ga upitao, a on reče: ‘Krenuo sam (s namjerom) da uđem kod Omera. Kod njega je pažljivo ušao njegov vratar i upitao: ‘Mogu li ući Osman, Abdur-Rahman, Zubejr i Sa‘d?’

‘Da’, odgovorio je. On im je dopustio da uđu, a zatim upitao: ‘Mogu li ući Alija i Abbas?’

‘Da’, odgovorio je (Omer). (Nakon što je ušao), Abbas reče: ‘O vladaru pravovjernih, presudi između mene i ovoga!’

‘Zaklinjem vas Allahom, čijom voljom opstoje nebesa i Zemlja, da li znate da je Allahov Poslanik

٦٧٢٦. فَقَالَ لَهَا أَبُو بَكْرٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لَا نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ مِنْ هَذَا الْمَالِ قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَاللَّهِ لَا أَدْعُ أَمْرًا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَصْنَعُهُ فِيهِ إِلَّا صَنَعْتُهُ قَالَ فَهَجَرَتْهُ فَاطِمَةُ فَلَمْ تَكَلِّمْهُ حَتَّى مَاتَتْ.

٦٧٢٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ.

٦٧٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَوْسٍ بْنُ الْحَدَّانِ وَكَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ذَكَرَ لِي مِنْ حَدِيثِهِ ذَلِكَ فَأَنْطَلَقْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ أَنْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى عُمَرَ فَأَتَاهُ حَاجِبُهُ يَرْفُأُ فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ وَالزُّبَيْرِ وَسَعْدٍ قَالَ نَعَمْ فَأَذِنَ لَهُمْ ثُمَّ قَالَ هَلْ لَكَ فِي عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ عَبَّاسُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا قَالَ أَنْشُدْكُمْ بِاللَّهِ الَّذِي بِيَاذِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

¹ Većina uleme smatra da i poslanici prije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nisu bili nasljeđivani. Nasljeđivanje spomenuto u Kur'anu, kao što je to slučaj sa šesnaestim ajetom sure En-Neml i šestim ajetom sure Merjem, odnosi se na nasljeđivanje poslanstava i nauke. (Fethul-bari, 12/10)

² Znači u granicama njihove potrebe. (Fethul-bari, 12/8)

³ To je trajalo otprilike šest mjeseci, a ovdje se nije radilo o izbjegavanju koje je haram, a koje podrazumijeva nenazivanje selama i slično. Ona je jednostavno izbjegavala da se s njim susretne.

rekao: ‘Mi se ne nasljeđujemo: što ostavimo – to je sadaka?’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio je (tada) na sebe.’

‘Da, rekao je to’, potvrdiše ljudi u skupini, a zatim se okrenuše Aliji i Abbasu i upitaše: ‘Da li vas dvojica znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao?’

‘Da, rekao je to’, odgovoriše. Tada Omer počeo govoriti: ‘Ja ću vas (sada) obavijestiti o tome. Allah je, zaista, odredio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (udio) u ovom plijenu dobivenom bez borbe, što nije dao nikome drugom. Uzvišeni je Allah rekao: ‘A šta je od njih Allah dao Poslaniku Svome kao plijen...’ – sve do Njegovih riječi: ‘... moć.’⁴ I to je (dato) samo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Allaha, on to nije uzeo sebi, niti je to samo za sebe zadržao. On vam je to dao, raspodijelivši ga među vama, tako da je od toga ostao samo ovaj imetak. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izdržavao je svoju porodicu iz ovog imetka godinu dana, a zatim bi uzeo ono što preostane i podijelio ga tamo gdje se Allahov imetak dijeli. To je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio cijeli svoj život. Zaklinjem vas Allahom, jeste li ovo razumjeli?’

‘Da’, odgovorili su. Zatim se on obratio Aliji i Abbasu rekavši: ‘Zaklinjem vas dvojicu Allahom, da li ste to shvatili?’

‘Da’, odgovorila su njih dvojica.

(Potom je Omer nastavio govoriti:) ‘Onda je Allah dao smrt Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Ja sam nasljednik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem’, reče tada Ebu-Bekr. Uzeo je taj imetak i radio s njim isto ono što je radio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim je Allah dao da umre

نَفْسُهُ فَقَالَ الرَّهْطُ قَدْ قَالَ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ هَلْ تَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ ذَلِكَ قَالَا قَدْ قَالَ ذَلِكَ قَالَ عُمَرُ فَإِنِّي أُحَدِّثُكُمْ عَنْ هَذَا الْأَمْرِ إِنَّ اللَّهَ قَدْ كَانَ خَصَّ رَسُولَهُ ﷺ فِي هَذَا الْفَيْءِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرُهُ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ (مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ) إِلَى قَوْلِهِ (قَدِيرٌ) فَكَانَتْ خَالِصَةً لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَاللَّهُ مَا اخْتَارَهَا دُونَكُمْ وَلَا اسْتَأْثَرَ بِهَا عَلَيْكُمْ لَقَدْ أَعْطَاكُمْوهَا وَبَثَّهَا فِيكُمْ حَتَّى بَقِيَ مِنْهَا هَذَا الْمَالُ فَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ مِنْ هَذَا الْمَالِ نَفَقَةً سَنَتَهُ ثُمَّ يَأْخُذُ مَا بَقِيَ فَيَجْعَلُهُ لِمَنْ يَجْعَلُ مَالِ اللَّهِ فَعَمِلَ بِذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَيَاتِهِ أَنْشَدُكُمْ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُونَ ذَلِكَ قَالُوا نَعَمْ ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ أَنْشَدُكُمْ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمَانِ ذَلِكَ قَالَا نَعَمْ فَتَوَفَّى اللَّهُ نَبِيَّهُ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَبَضَهَا فَعَمِلَ بِهَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ تَوَفَّى اللَّهُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ أَنَا وَلِيُّ وَلِيِّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَبَضْتُهَا سَنَتَيْنِ أَعْمَلُ فِيهَا مَا عَمِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جِئْتُمَنِي وَكَلِمَتُكُمَا وَاحِدَةٌ وَأَمْرُكُمَا جَمِيعٌ جِئْتَنِي تَسْأَلْنِي نَصِيْبَكَ مِنْ ابْنِ أَخِيكَ وَأَتَانِي هَذَا يَسْأَلْنِي نَصِيْبَ امْرَأَتِهِ مِنْ أَبِيهَا فَقُلْتُ إِنَّ شَيْئًا دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ فَتَلْتَمِسَانِ مِنِّي قَضَاءَ غَيْرِ ذَلِكَ فَوَاللَّهِ الَّذِي يَأْذَنُ تَقْوَمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ لَا أَقْضِي فِيهَا قَضَاءَ غَيْرِ ذَلِكَ حَتَّى تَقْوَمَ السَّاعَةُ فَإِنْ عَجَزْتُمَا فَادْفَعَاهَا إِلَيَّ فَأَنَا أَكْفِيكُمَاهَا .

4 Ovo je šesti ajet sure El-Hašr, koji u cijelosti glasi: “A vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile zbog onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome; Allah prepušta vlast poslanicima Svojim nad onima nad kojima On hoće; a Allah sve može.”

i Ebu-Bekr, te reko: ‘Ja sam nasljednik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzeo sam ga (taj imetak) i radio s njim dvije godine ono što su radili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr. A sada ste mi došli vas dvojica govoreći isto i slažući se. Došao si da me pitaš o svom udjelu u nasljedstvu od svoga bratića, a on je došao da me pita o dijelu koji pripada njegovoj ženi od njenog oca. Rekao sam (vam): ‘Ako hoćete, ja ću vam to platiti na osnovu toga’, a vi od mene (sada) tražite drugačiju presudu?! Tako mi Allaha, čijom voljom opstojе nebesa i Zemlja, ja o tome neću donijeti drugačiju presudu do Sudnjeg dana. Ako vas dvojica niste u stanju tako postupiti, dajte ga (taj imetak) meni i ja ću vas u tome zamijeniti!’”

6729. PRIČAO NAM JE Ismail, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Moji nasljednici neće podijeliti ni dinara. Sve što sam ostavio, osim opskrbe za svoje žene i sredstava za izdržavanje svoga namještenika (najamnika), ‘jeste sadaka.”

6730. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha (da je kazivala): “Kada je na ahiret preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njegove su supruge namjeravale poslati Osmana da upita Ebu-Bekra za Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naslijedstvo. Tada sam ja rekla: ‘Zar Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: ‘Mi se ne nasljeđujemo: što smo ostavili – to je sadaka!’”

٦٧٢٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا يَقْتَسِمُ وَرَثَتِي دِينَارًا مَا تَرَكْتُ بَعْدَ نَفَقَةِ نِسَائِي وَمَثُونَةِ عَامِلِي فَهُوَ صَدَقَةٌ.

٦٧٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ أَرْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ تُؤْفَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَرَدْنَ أَنْ يَبْعَثْنَ عُثْمَانَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ يَسْأَلُنَّهُ مِيرَاثَهُنَّ فَقَالَتْ عَائِشَةُ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ.

1 Pod namještenikom ili najamnikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je mislio na radnika koji je bio zadužen za sakupljanje zekata, ili na upravitelja imovine zekata, ili na halifu kojiće oći poslije njega, ili je mislio na radnika koji će iskopati njegov mezar.

O VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
RIJEČIMA: “KO (IZA SEBE) OSTAVI IMETAK
– TAJ IMETAK PRIPADA NJEGOVOJ
PORODICI”

6731. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Ja sam vjernicima preči od njih samih. Ko god od njih umre pod dugom, a ne ostavi ništa čime bi se dugovanje moglo podmiriti, mi ćemo ga izmiriti. Onaj ko ostavi neki imetak – taj imetak pripada njegovim nasljednicima.”

O TOME DA DJECA
NASLJEĐUJU SVOJE RODITELJE²

Zejd b. Sabit kaže: “Kada čovjek ili žena ostave samo jedno žensko dijete, tom djetetu pripada polovina imetka. Ako je dvoje ili više ženske djece, njima pripadaju dvije trećine. Ukoliko uz njih ima i muško, prvo će se namiriti oni koji suučestvuju u podjeli ostavštine, tako što će im se dati njihov određeni dio.³ Ono što preostane podijelit će se tako što će muški nasljednici dobiti dvostruko više od ženskih.”

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِأَهْلِهِ

٦٧٣١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ وَلَمْ يَتْرُكْ وَفَاءً فَعَلَيْنَا قَضَاؤُهُ وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ .

بَابُ مِيرَاثِ الْوَلَدِ مِنْ أَبِيهِ وَأُمِّهِ

وَقَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ إِذَا تَرَكَ رَجُلٌ أَوْ امْرَأَةٌ بِنْتًا فَلَهَا النِّصْفُ وَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ أَوْ أَكْثَرَ فَلَهُنَّ الثُّلُثَانِ وَإِنْ كَانَ مَعَهُنَّ ذَكَرٌ بُدِيَ بِمَنْ شَرِكَهُمْ فَيُؤْتَى فَرِيشَتُهُ فَمَا بَقِيَ فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ .

² Riječ dijete ovdje obuhvata srodstvo u silaznoj liniji, tj. djecu, njihovu djecu itd.

³ Naprimjer, ako su iza ostavitelja ostali otac, sin i dvije kćerke, prvo će se ocu dati njegov određeni dio, a preostali dio podijelit će se među ostaviteljevom djecom, tako što će sin dobiti dvostruko više nego njegove sestre.

6732. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Odredene dijelove nasljedstva¹ (fardove) prvo dodijelite onima kojima pripadaju,² a ono što preostane pripada najbližem muškom srodniku."

O TOME KAKO NASLJEĐUJU ŽENSKA DJECA³

6733. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Amira b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a on od svoga oca da je kazivao:

"Razbolio sam se u Mekki tako teško da sam se radovao smrti. U posjetu mi je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te sam ga upitao: 'Allahov Poslaniče, ja imam mnogo imetka, a nema nikoga, osim moje kćerke, ko će me naslijediti. Hoću li podijeliti kao sadaku dvije trećine svoga imetka?'

'Ne', odgovorio je.

'A polovinu?', upitao sam.

'Ne', kazao je.

'A trećinu?', upitah.

'I trećina je velika, jer bolje je da svoje nasljednike ostaviš bogatim nego siromašnim, pa da prose od svijeta. Ti nećeš nikoga opskrbiti, a da za to nećeš biti nagrađen, pa čak i za zalogaj hrane koji pojede tvoja supruga', reče mi on.

٦٧٣٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا بَقِيَ فَهُوَ لِأَوَّلَى رَجُلٍ ذَكَرَ .

بَاب مِيرَاثِ النِّبَاتِ

٦٧٣٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ مَرَضْتُ بِمَكَّةَ مَرَضًا فَأَشْفَيْتُ مِنْهُ عَلَى الْمَوْتِ فَأَتَانِي النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي مَالًا كَثِيرًا وَلَيْسَ يَرِثُنِي إِلَّا ابْنَتِي أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثِي مَالِي قَالَ لَا قَالَ قُلْتُ فَالْشَّطْرُ قَالَ لَا قُلْتُ الثُّلُثُ قَالَ الثُّلُثُ كَبِيرٌ إِنَّكَ إِنْ تَرَكْتَ وَلَدَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَتْرَكَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً إِلَّا أُجِرْتَ عَلَيْهَا حَتَّى اللَّقْمَةُ تَرْفَعُهَا إِلَى فِي امْرَأَتِكَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْلَفُ عَنْ هِجْرَتِي فَقَالَ لَنْ تُخْلَفَ بَعْدِي فَتَعْمَلْ عَمَلًا تُرِيدُ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أَرَدَدْتَ

1 To su dijelovi određeni u Kur'anu.

2 Po Kur'anu i sunnetu.

3 Pravo na nasljeđivanje koje imaju ženska djeca ustanovljeno je jedanaestim ajetom sure En-Nisa: "Allah vam naređuje da od djece vaše muškom pripadne toliko koliko dvome ženske..." U predislamskom dobu ženska djeca nisu imala pravo nasljeđivanja, mada se dešavalo da neki i prekrše ovo pravilo. (Fethul-bari, 12/16) Islam je odredio da muško dijete dobiva dvostruko više od ženskog. Ovo mnoge dovodi u nedoumicu, tako da oni smatraju kako je žena u islamu, kada je nasljeđivanje u pitanju, u podređenom položaju. To tako izgleda na prvi pogled. Međutim, kada se ovo pitanje pogleda u kontekstu drugih šerijatskih propisa, dolazi se do zaključka da žensko dobiva možda više nego muško. Naime, žensko se obično udaje, a muž je po šerijatskim propisima dužan izdržavati svoju ženu. Imovina koju žensko naslijedi njeno je vlasništvo, i muž nema nikakva prava na nju. U slučaju da žena ostane bez muža, nju je dužan izdržavati njezin babo, djed, brat itd.

‘Allahov Poslaniče’, reko mu, ‘zar da ostanem (u Mekki) nakon svoje hidžre?!’⁴

‘Ti nećeš ostati poslije mene’, reče on, ‘a da ti, kad učiniš dobro djelo zarad lica Allahovog, neće biti povećan ugled i stupanj (deredža). Možda će, kad ostaneš iza mene, neki od tebe još imati koristi, a neki štete!’⁵ Ali, siromah je Sa’d b. Havla – Allahovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, žao što je on umro u Mekki.”

Sufjan kaže: “Sa’d b. Havla jest čovjek iz Benu-Amira b. Luejja.

6734. PRIČAO NAM JE Mahmud b. Gejlan, njemu Ebu-Nadr, a ovom Ebu-Mu‘avija Šejban, prenoseći od Eš‘asa, a on od Esveda b. Jezida da je kazivao: “Došao nam je Mu‘az b. Džebel u Jemen kao (naš) učitelj i zapovjednik (*emir*), pa smo ga upitali o čovjeku koji umre i iza sebe ostavi svoju kćerku i sestru. On je kćerci dao pola, a sestri pola.”

O TOME KAKO NASLJEĐUJE SINOVLJEV SIN KADA NEMA SINA

Zejd kaže: “Sinovljeva djeca imaju status djece ako između njih i umrlog nema muškog djeteta. Njihovo je muško kao i njegovo, a žensko kao i njegovo. Oni nasljeđuju na isti način,⁶ isključujući druge na isti način. Ukoliko (ostavitelj) ima sina, sinovljev sin nije nasljednik.”

بِهِ رِفْعَةً وَدَرَجَةً وَلَعَلَّ أَنْ تُخَلَّفَ بَعْدِي حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ لَكِنَّ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ يَرِثُنِي لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ قَالَ سُفْيَانٌ وَسَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ .

٦٧٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ شَيْبَانُ عَنْ أَشْعَثَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ أَتَانَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ بِالْيَمَنِ مُعَلِّمًا وَآمِيرًا فَسَأَلْنَاهُ عَنْ رَجُلٍ تُوُفِّيَ وَتَرَكَ ابْنَتَهُ وَأُخْتَهُ فَأَعْطَى ابْنَتَهُ النِّصْفَ وَالْأُخْتَ النِّصْفَ .

بَابُ مِيرَاثِ ابْنِ الْإِبْنِ إِذَا لَمْ يَكُنْ ابْنٌ

وَقَالَ زَيْدٌ وَلَدُ الْأَبْنَاءِ بِمَنْزِلَةِ الْوَلَدِ إِذَا لَمْ يَكُنْ دُونَهُمْ وَلَدٌ ذَكَرَهُمْ كَذَكَرِهِمْ وَأُنْثَاهُمْ كَأُنْثَاهُمْ يَرِثُونَ كَمَا يَرِثُونَ وَيُجْبُونَ كَمَا يُجْبُونَ وَلَا يَرِثُ وَلَدُ الْإِبْنِ مَعَ الْإِبْنِ .

4 Način na koji je Sa’d izrekao ovu rečenicu je takav da su iz nje komentatori hadisa razumjeli da se on zbog svoje bolesti bojao da bi mogao ostati u Mekki i u njoj umrijeti, a jednom je iz nje učinio hidžru radi Allaha. On se bojao da bi to moglo umanjiti njegovu hidžru ili nagradu za nju, jer ashabi nisu voljeli da se, nakon što su se jednom iselili iz Mekke, vraćaju u nju. Moguće je i da se on samo bojao da zbog bolesti ne ostane u Mekki, a da se svi njegovi drugovi vrate u Medinu. (prim. M.M.)

5 Tj. ti ćeš potpomagati muslimane i pružati im zaštitu, suprotstavljajući se mušricima.

6 Dakle, ako je sam, uzima cijeli imetak.

6735. PRIČAONAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Određene dijelove nasljedstva (*feraid*) prvo dodijelite onima kojima pripadaju, a ono što ostane – to pripada najbližem muškaracu (po srodstvu).”¹

6736. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Kajs, prenoseći od Huzejla b. Šurahbila (da je kazivao):

“Upitali su Ebu-Musaa o (nasljedstvu koje pripada) kćerci, sinovljevoj kćerci i sestri, pa je on odgovorio: ‘Kćerci i sestri pripada po jedna polovina. Otiđi Ibn-Mes'udu (i upitaj ga o tome), pa će ti i on kazati isto.’² Potom su Ibn-Mes'uda upitali, obavijestivši ga o riječima Ebu-Musaa, pa je on odgovorio: ‘Zalutao sam, i ne spadam među upućene!’³ Ali, ja ću presuditi onako kako je presudio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: kćerci polovina, sinovljevoj kćerci šestina, kao dopuna dvjema trećinama, a ono što ostane – to pripada sestri.’ Poslije toga došli smo Ebu-Musau i obavijestili ga o tome šta je rekao Ibn-Mes'ud, te nam on reče: ‘Nemojte više mene pitati sve dok je ovaj učenjak među vama!’”⁴

٦٧٣٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا بَقِيَ فَهُوَ لِأَوَّلَى رَجُلٍ ذَكَرَ .

٦٧٣٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو قَيْسٍ سَمِعْتُ هُزَيْلَ بْنَ شُرَحْبِيلَ قَالَ سَأَلَ أَبُو مُوسَى عَنْ بِنْتٍ وَابْنَةٍ ابْنٍ وَأُخْتٍ فَقَالَ لِلْبِنْتِ النِّصْفُ وَلِلْأُخْتِ النِّصْفُ وَأَتِ ابْنُ مَسْعُودٍ فَسَيَّابُغْنِي فَسَأَلَ ابْنَ مَسْعُودٍ وَأَخْبَرَ بِقَوْلِ أَبِي مُوسَى فَقَالَ لَقَدْ ضَلَلْتُ إِذَا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ أَقْضِي فِيهَا بِمَا قَضَى النَّبِيُّ ﷺ لِلْابْنَةِ النِّصْفُ وَلِلْبِنْتِ ابْنِ السُّدُسِ تَكْمِلَةَ الثُّلُثَيْنِ وَمَا بَقِيَ فَلِلْأُخْتِ فَأَتَيْنَا أَبَا مُوسَى فَأَخْبَرْنَاهُ بِقَوْلِ ابْنِ مَسْعُودٍ فَقَالَ لَا تَسْأَلُونِي مَا دَامَ هَذَا الْخَبْرُ فِيكُمْ .

1 Ovaj hadis je već spomenut pod rednim brojem 6732.

2 Postoji mogućnost da je Ebu-Musa želio provjeriti da li je njegovo mišljenje, koje je bilo utemeljeno na idžtihadu, ispravno.

3 Tj. ako budem slijedio Ebu-Musaa zbog toga što je njegovo mišljenje u suprotnosti s eksplicitnim sunnetom.

4 Iz ovog hadisa možemo izlučiti nekoliko poruka:

- učen čovjek presuđuje na osnovu svoga idžtihada u pitanjima za koja, po njegovu mišljenju, ne postoji eksplicitno rješenje u šerijatskim tekstovima; on to čini tek nakon što se uvjeri da takav tekst ne postoji;
- sunnet, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je taj koji presuđuje u slučaju razilaženja, i njemu se treba vraćati;
- ashabi su bili pravedni i nisu se ustručavali vratiti istini kad je saznaju;
- treba razvijati međusobno poštovanje i uvažavanje;
- Ibn-Mes'ud bio je jako učen;
- treba provjeriti ispravnost svoje fetve, jer je Ebu-Musa poslao čovjeka onome za koga je smatrao da je učeniji od njega;
- dopušteno je koristiti se analogijom u nedostatku šerijatskog teksta;
- ako se dođe do šerijatskog teksta u kome je neko pitanje eksplicitno riješeno, treba ga uvažiti i napustiti

O TOME DA LI DJED⁵ IMA PRAVO NA NASLJEDSTVO UKOLIKO SU ŽIVI OTAC⁶ I BRAĆA⁷ (OSTAVITELJA)

Ebu-Bekr, Ibn-Abbas i Ibn-Zubejr kažu: “Djed je otac.”⁸ Ibn-Abbas je proučio: “O sinovi Ademovi...”,⁹ te: “... i slijedio sam vjeru svojih očeva – Ibrahima, Ishaka i Ja’kuba...”¹⁰ On nije naveo da se iko razišao s Ebu-Bekrom u njegovo vrijeme, a u to je vrijeme bilo mnogo Vjerovjesnikovih drugova.¹¹ Ibn-Abbas kaže: “Nasljeđuje me sinovljev sin, a ne moja braća. Ja ne nasljeđujem sinovljeva sina.” Od Alije, Ibn-Mes’uda i Zejda prenose se različita mišljenja.

6737. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Vuhejb, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Određene dijelove nasljedstva (*feraid*) prvo dodijelite onima kojima oni pripadaju, a ono što ostane – to pripada najbližem muškaracu (po srodstvu).”

بَاب مِيرَاثِ الْجَدِّ مَعَ الْآبِ وَالْإِخْوَةِ

وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَابْنُ عَبَّاسٍ وَابْنُ الزُّبَيْرِ الْجَدُّ أَبٌ وَقَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يَا بَنِي آدَمَ) (وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ) وَلَمْ يُذَكِّرْ أَنَّ أَحَدًا خَالَفَ أَبَا بَكْرٍ فِي زَمَانِهِ وَأَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ مُتَوَافِرُونَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَرِثُنِي ابْنُ ابْنِي دُونَ إِخْوَتِي وَلَا أَرِثُ أَنَا ابْنَ ابْنِي وَيُذَكِّرُ عَنْ عُمَرَ وَعَلِيٍّ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَزَيْدِ أَقَاوِيلَ مُخْتَلِفَةً.

٦٧٣٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا بَقِيَ فَلْأُولَى رَجُلٍ ذَكَرَ.

analogiju ukoliko je ona u koliziji s tim;

– fetva nije ispravna ukoliko je u suprotnosti sa šerijatskim tekstom.

5 Tj. djed s očeve strane.

6 Postoji jednoglasan stav islamske uleme da djed ne dobiva ništa ukoliko postoji otac kao nasljednik.

7 Tj. rođena braća i braća po ocu.

8 U stvarnosti djed i jest otac, samo što može biti bliži ili dalji. Ukoliko nema oca, a ima očev otac, neki očevu ocu dodjeljuju status oca u pogledu nasljedstva. (*Fethul-bari*, 12/20)

Ovaj hadis također može značiti da se u pogledu dobročinstva djedu treba posvetiti ista pažnja kao i ocu.

9 El-A’raf, 26, 27, 31, 35.

10 Jusuf, 38.

11 Ovdje želi da ukaže da je uspostavljen tzv. *idžma sukuti*, tj. prećutno slaganje od strane svih ashaba.

6738. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:

“A kad je riječ o onome što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Kada bih iz ovog ummeta uzimao (sebi) najdražeg prijatelja, uzeo bih njega, ali je prijateljstvo islama vrednije (ili je rekao: bolje) – on ga je postavio na očevo mjesto” (ili je rekao: presudio je da bude kao otac).

O TOME KAKO NASLJEDUJE MUŽ AKO (IZA ŽENE) OSTANU DJECA¹ I DRUGI NASLJEDNICI

6739. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Verkaa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao: “Djetetu je (u početku islama) pripadala imovina (ostavitelja), a roditeljima je (ostavljana) oporuka, pa je Allah ukinuo od toga ono što je htio. Dao je muškom (djetetu) koliko dvome ženske (djece), a roditeljima, svakom od njih, šestinu. Ženi je odredio osminu i četvrtinu, a mužu polovinu i četvrtinu.”²

O TOME KAKO NASLJEDUJU ŽENA I MUŽ KADA (IZA OSTAVITELJA) OSTANU DJECA I DRUGI (NASLJEDNICI)³

6740. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se ženi iz Benu-Lehjana⁴ koja je pobacila

٦٧٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَمَّا الَّذِي قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُهُ وَلَكِنْ خُلَّةُ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ أَوْ قَالَ خَيْرٌ فَإِنَّهُ أَنْزَلَهُ أَبَا أَوْ قَالَ قَضَاهُ أَبَا .

بَاب مِيرَاثِ الزَّوْجِ مَعَ الْوَلَدِ وَغَيْرِهِ

٦٧٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ وَرْقَاءَ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الْمَالُ لِلْوَلَدِ وَكَانَتِ الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ فَنَسَخَ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ مَا أَحَبَّ فَجَعَلَ لِلذَّكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ وَجَعَلَ لِلْأَبَوَيْنِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا الشُّدُسُ وَجَعَلَ لِلْمَرْأَةِ الشُّمْنَ وَالرُّبْعَ وَلِلزَّوْجِ الشُّطْرَ وَالرُّبْعَ .

بَاب مِيرَاثِ الْمَرْأَةِ وَالزَّوْجِ مَعَ الْوَلَدِ وَغَيْرِهِ

٦٧٤٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي جَنِينِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي لَحْيَانَ سَقَطَ مَيِّتًا بِغُرَةٍ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ ثُمَّ إِنَّ الْمَرْأَةَ الَّتِي قَضَى

1 Muž uvijek nasljeđuje, samo što dobiva četvrtinu umjesto polovine ukoliko ostavitelj ima djece.

2 Ovisno o tome da li ostavitelj, bio muž ili žena, ima djece ili nema, Hadis s kometarom prethodio je pod brojem 2747.

3 Muž i žena uvijek imaju pravo nasljeđivanja bez obzira koliko bilo nasljednika, samo u slučaju postojanja djece ostavitelja dobivaju dvostruko manje.

4 Nju je udarila druga žena, i ona je pobacila dijete.

dijete da odšteta u vrijednosti roba ili robinje. Potom je žena kojoj je bilo naloženo da plati odštetu umrla, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njenu ostavštinu podijelo među njenim sinovima i suprugom, dok je obaveza (isplate) krvarine pala na njenu rodbinu po ocu.”⁵

PRAVO NASLJEĐIVANJA KOJE IMAJU SESTRE S KĆERKAMA TEMELJI SE NA SRODSTVU PO MUŠKOJ KRVI

6741. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, a njemu Muhammed b. Džafer, prenoseći od Šu‘be, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, a on od Esveda da je kazivao:

“Muaz b. Džebel presudio je u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, među nama: polovina kćerci i polovina sestri.”

Sulejman kaže: “Presudio je među nama...”, ne spomenuvši da je to bilo u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

6742. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan, prenoseći od Ebu-Kajsa, a on od Huzejla (da je kazivao):

“Abdullah⁶ je rekao: ‘Presudit ću o tome Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, presudom’, ili je rekao: ‘Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kćerci (pripada) polovina, sinovljevoj kćerci šestina, a ono što ostane – to (pripada) sestri.’”

لَهَا بِالْغُرَّةِ تُؤَقِّتُ فَقَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِأَنَّ مِيرَاثَهَا لِبَنِيهَا وَزَوْجِهَا وَأَنَّ الْعَقْلَ عَلَى عَصَبَتِهَا .

بَاب مِيرَاثُ الْأَخَوَاتِ مَعَ الْبَنَاتِ عَصَبَةً

٦٧٤١. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ قَضَى فِينَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ النِّصْفُ لِلابْنَةِ وَالنِّصْفُ لِلْأُخْتِ ثُمَّ قَالَ سُلَيْمَانُ قَضَى فِينَا وَلَمْ يَذْكُرْ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ .

٦٧٤٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي قَيْسٍ عَنْ هُزَيْلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ ﷺ لَا قُضِيَ فِيهَا بِقَضَاءِ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلابْنَةِ النِّصْفُ وَلِلْأُخْتِ الْاِبْنِ السُّدُسُ وَمَا بَقِيَ فَلِلْأُخْتِ .

⁵ Dakle, ostavština je podijeljena među njenom djecom i mužem, a ne među njenom rodbinom po ocu, koja je, po Šerijatu, dužna platiti krvarinu.

⁶ Znači, Abdullah b. Mes‘ud, koji ovdje pod presudom misli na fetvu, jer on u ovo vrijeme nije bio kadija niti vladar.

O TOME KAKO NASLJEĐUJU SESTRE I BRAĆA

6743. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Usman, njemu Abdullah, a ovom Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Dok sam bio bolestan, ušao je kod mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražio vodu; uzeo je njome abdest, a zatim me tom abdestnom vodom polio, te sam došao k svijesti. ‘Allahov Poslaniče’, rekoh mu, ‘ja imam sestara...’ Tada je objavljen ajet o nasljedstvu.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
ONI TRAŽE OD TEBE TUMAČENJE. RECI:
‘ALLAH ĆE VAM KAZATI PROPIS O
‘KELALI’: AKO NEKO UMRE,
I NE BUDE IMAO DJETETA, A IMA SESTRU
– NJOJ (PRIPADA) POLOVINA NJEGOVE
OSTAVŠTINE, A I ON ĆE NASLIJEDITI
NJU AKO ONA NE BUDE IMALA DIJETE;
A AKO SU DVIJE – NJIMA (PRIPADAJU)
DVIJE TREĆINE NJEGOVE OSTAVŠTINE.
A AKO SU ONI BRAĆA I SESTRE, ONDA
ĆE MUŠKARCU PRIPASTI DIO JEDNAK
KOLIKO DVJEMA ŽENSKIMA. TO VAM
ALLAH OBJAŠNJAVA, DA NE ZALUTATE;
A ALLAH SVE ZNA.”¹

6744. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Posljednji ajet koji je objavljen jest onaj s kraja sure En-Nisa: “Oni traže od tebe tumačenje. Reci: ‘Allah će vam kazati propis o kelali...’”

بَاب مِيرَاثِ الْأَخَوَاتِ وَالْإِخْوَةِ

٦٧٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا مَرِيضٌ فَدَعَا بِوَضُوءٍ فَتَوَضَّأْتُ ثُمَّ نَضَحَ عَلَيَّ مِنْ وَضُوئِهِ فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا لِي أَخَوَاتٌ فَنَزَلَتْ آيَةُ الْفَرَائِضِ .

بَاب (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ)
إِنْ أَمْرٌ هَلْكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رَجَالًا وَنِسَاءً فَلِلَّذَكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَتَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ)

٦٧٤٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَخْرُ آيَةً نَزَلَتْ خَاتِمَةُ سُورَةِ النِّسَاءِ (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ) .

¹ En-Nisa, 176.

O TOME KAKO NASLJEĐUJU
AMIDŽIĆI KAD JE JEDAN OD NJIH
BRAT PO MAJCI, A DRUGI MUŽ²

Alija kaže: “Mužu pripada polovina, bratu po majci šestina, a ono što ostane dijeli se među njima na dva dijela.”

6745. PRIČAO NAM JE Mahmud, a njemu Abdullah, prenoseći od Israila, on od Ebu-Husajna, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ja sam preči vjernicima od njih samih. Ko umre, a ostavi (iza sebe) imetka – njegov imetak pripada njegovoj rodbini po muškoj krvi. A onaj koji ostavi porodicu ili čeljad – ja sam im skrbnik, pa me pozovite (da se o njima pobrinem).”

6746. PRIČAO NAM JE Umejja b. Bistam, a njemu Jezid b. Zurej, prenoseći od Revha, on od Abdullaha b. Tavusa, ovaj od svoga oca, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Određene dijelove nasljedstva (*feraid*) prvo dodijelite onima kojima oni pripadaju, a ono što preostane – to pripada najbližem muškarcu (po srodstvu).”

بَابُ ابْنَيْ عَمٍّ أَحَدُهُمَا أَخٌ لِلْأُمِّ وَالْآخَرُ زَوْجٌ

وَقَالَ عَلِيُّ لِلزَّوْجِ النِّصْفُ وَالْأَخِ مِنَ الْأُمِّ
السُّدُسُ وَمَا بَقِيَ بَيْنَهُمَا نِصْفَانِ .

٦٧٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ
عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ مَاتَ
وَتَرَكَ مَالًا فَلَهُ لِمَوْلَى الْعَصَبَةِ وَمَنْ تَرَكَ كَلًّا
أَوْ ضِيَاعًا فَأَنَا وَلِيُّهُ فَلَاذْعَى لَهُ الْكُلُّ الْعِيَالُ .

٦٧٤٦. حَدَّثَنَا أُمَيَّةُ بْنُ بَسْطَامٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ
زُرَيْعٍ عَنْ رَوْحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ
عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ
بِأَهْلِهَا فَمَا تَرَكَتِ الْفَرَائِضُ فَلِأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرَ .

2 Čovjek se oženio ženom koja mu je rodila sina, a zatim se oženio drugom koja mu je također rodila sina. Potom je on pustio svoju drugu ženu, i ona se udala za njegovog brata, kojem je rodila kćerku. Ta je kćerka sestra po majci i amidžićna drugom njegovom sinu. Ona se potom udala za njegovog prvog sina, tj. svoga amidžića, a potom umrla.

O RODBINI (KOJIMA NE PRIPADA PRECIZNO ODREĐENI NASLJEDNI DIO I KOJI NISU BLISKI OČEVI RAĐACI)¹

6747. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Ebu-Usama, ovom Idris, a njemu Talha, prenoseći od Seida b. Džubejra (da je kazivao):

“Ibn-Abbas je – tumačeći ajet: ‘Mi smo odredili nasljednike svemu... A onima s kojima ste sklopili ugovore...’² – rekao kako su muhadžiri, kad su došli u Medinu, nasljeđivali ensarije, a ne njihova rodbina (kojima ne pripada precizno određeni dio), zbog bratstva koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, između njih uspostavio. Ali kada je objavljeno: ‘Za sve smo odredili nasljednike...’, to je stavilo van snage (dio ajeta): ‘A onima s kojima ste sklopili ugovore...’”

O TOME DA LI *MULA'ANA*³ IMA PRAVO NA NASLJEDSTVO⁴

6748. PRIČAO MI JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera (da je kazivao): “Neki je čovjek za Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, života, optuživši svoju ženu za blud, položio zakletvu, zazivajući prokletstvo na sebe ako laže (*li'an*), a i ona je učinila isto. On je zanijekao njeno dijete. Potom ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rastavio, a dijete pripisao ženi.”

بَابُ ذَوِي الْأَرْحَامِ

٦٧٤٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي أُسَامَةَ حَدَّثَكُمْ إِدْرِيسُ حَدَّثَنَا طَلْحَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) (وَالَّذِينَ عَاقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ) قَالَ كَانَ الْمُهَاجِرُونَ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ يَرِثُ الْأَنْصَارِيُّ الْمُهَاجِرِيَّ دُونَ ذَوِي رَحِمِهِ لِلْأُخُوَّةِ الَّتِي آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمْ فَلَمَّا نَزَلَتْ (وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) قَالَ نَسَخَتْهَا (وَالَّذِينَ عَاقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ) .

بَابُ مِيرَاثِ الْمُلَاعَنَةِ

٦٧٤٨. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا لَاعَنَ امْرَأَتَهُ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَاتَّقَى مِنْ وَلَدِهَا فَفَرَّقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمَا وَأَلْحَقَ الْوَلَدَ بِالْمَرْأَةِ .

- ¹ Dakle, objašnjenje njihovih prava u pogledu nasljeđivanja, da li nasljeđuju ili ne. Ibn-Hadžer kaže da je takvih rodaka deset vrsta: dajdža, tetka po majci, djed po majci, kćerkino dijete, sestrino dijete, bratova kćerka, amidžina kćerka, tetka po ocu, amidža po majci, bratić po majci,
- ² En-Nisa, 33. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Za sve smo odredili nasljednike u onome što ostave roditelji i rođaci, a onima s kojima ste vezani ugovorom dajte njihov dio! Allah je, doista, svemu svjedok.”
- ³ To je žena koja se rastavila od svoga muža putem *li'ana*. Naime, u slučaju kada muž optuži ženu za blud, a za to nema četvericu svjedoka; ako ona zaniječe takvu optužbu, među njima se sprovodi procedura *li'ana*. Taj je postupak propisan i objašnjen u ajetima 6-10 u suri En-Nur.
- ⁴ Tj. da li mulaina nasljeđuje svoje dijete koje je njen muž zanijekao. Iz hadisa koji slijedi može se razumjeti da ona to dijete nasljeđuje, jer ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripisao njoj. Islamska ulema složna je u mišljenju da nema nasljeđivanja između djeteta i onog koji ga je zanijekao.

DIJETE PRIPADA POSTELJI,⁵
BILA ŽENA (KOJA GA JE RODILA)
SLOBODNA ILI ROBINJA

6749. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Utba je svome bratu Sa’du povjerio da je sin robinje (u vlasništvu) Zem’e⁶ njegov⁷ i preporučio mu da ga uzme. U godini osvojenja Mekke Sa’d ga je uzeo (sebi) i rekao: ‘Ovo je sin moga brata, i on mi ga je povjerio!’ Na to je odgovorio Abd b. Zem’a rekavši: ‘Sin je robinje moj brat: rođen je na postelji moga oca!’ Potom su njih dvojica u isto vrijeme otišli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. (Kad su došli), Sa’d mu reče: ‘Allahov Poslaniče, to je sin moga brata! On mi ga je povjerio.’⁸ ‘Sin je robinje moj brat: rođen je na postelji moga oca!’, reče Abd b. Zem’a. ‘On pripada tebi, Abde b. Zem’o!’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: ‘Dijete pripada postelji, a preljubniku razočarenje.’⁹ Poslije toga on je, kada je vidio njegovu sličnost s Utbom, rekao Sevd b. Zem’i:¹⁰ ‘Sklanaj se od njega!’, tako da je on nije vidio sve do svoje smrti.”

بَابُ

الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ حُرَّةً أَوْ أَمَةً

٦٧٤٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ عُتْبَةُ عَهْدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدٍ أَنَّ ابْنَ وَلِيدَةٍ زَمْعَةَ مَنِي فَأَقْبَضَهُ إِلَيْكَ فَلَمَّا كَانَ عَامَ الْفَتْحِ أَخَذَهُ سَعْدٌ فَقَالَ ابْنُ أَخِي عَهْدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَامَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةٍ أَبِي وَلَدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَتَسَاوَقَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ ابْنُ أَخِي قَدْ كَانَ عَهْدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةٍ أَبِي وَلَدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ ثُمَّ قَالَ لِسُودَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ اخْتَجِبِي مِنْهُ لِمَا رَأَى مِنْ شَبْهِهِ بِعُتْبَةَ فَمَا رَأَاهَا حَتَّى لَقِيَ اللَّهَ .

5 Tj. muškarcu, bilo da je oženjen slobodnom ženom ili živi bračnim životom sa svojom robinjom.

6 U predanju što ga Ibn-Ujejna prenosi od Zuhrija, a on od Sa'da, stoji da mu je njegov brat preporučio da, kad stigne (u Mekku), uzme sina od robinje (po imenu Zem'a), jer je on njegov sin. (*Fethul-bari*, 12/33)

7 U džahilijetu, dakle, u doba prije islama, mušrici su svoje robinje iznajmljivali kao prostitutke. Kada bi neka od njih rodila dijete, pripisivali bi ga jednom od bludnika, ukoliko bi on to zatražio, a ako se niko ne bi javio, dijete bi bilo pripisano onoj koja ga je rodila. U ovom slučaju Utba je tražio dijete koje se rodilo na takav način dok su on i spomenuta robinja bili mušrici.

8 Tj. uskraćeno mu je da se dijete koje se tako začelo pripiše njegovom porijeklu. Neki kažu da se ovdje misli na kamenovanje, ali Nevevi kaže da je to slabo tumačenje, jer kamenovanje sljeduje samo oženjene i udate.

9 Tj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

10 Ona je bila majka pravovjernih i supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem. Mada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripisao dijete njenom ocu, primjenjujući pravilo da dijete pripada postelji (tj. vlasniku postelje) na kojoj je rođeno, što znači da je ono njen brat, on je ipak naredio da se ona pokrije pred njim, jer je bilo očito da dijete nije rođeno od njenog oca.

6750. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahje, on od Šu'be, ovaj od Muhammeda b. Zijada, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Dijete pripada vlasniku postelje (na kojoj je rođeno).”

O TOME DA SKRBNIŠTVO PRIPADA ONOME KOJI OSLOBODI (ROBA/ROBINJU), TE O NASLJEDSTVU NAHOČETA

Omer kaže: “Nahoče je slobodno.”

6751. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše da je kazivala:

“Kupila sam Beriru. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Kupi je, starateljstvo zaista pripada onome koji oslobodi (roba), i pokloni joj ovcu. To će njoj biti sadaka, a nama poklon.’”

Hakem kaže: “Njen je muž bio slobodan.” (Ove riječi Hakemove prenesene su s prekinutim lancem prenosilaca.)

Ibn-Abbas kaže: “Ja sam ga (njenog muža kada sam ga vidio) vidio kao roba.”

6752. PRIČAO NAM JE Ismail b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Starateljstvo zaista pripada onome koji oslobodi (roba ili robinju).”

٦٧٥٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْوَلَدُ لِصَاحِبِ الْفِرَاشِ .

بَابُ الْوَلَاءِ لِمَنْ أَعْتَقَ وَمِيرَاثُ اللَّقِيطِ

وَقَالَ عُمَرُ اللَّقِيطُ حُرٌّ .

٦٧٥١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ اشْتَرَيْتُ بَرِيرَةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اشْتَرَيْهَا فَإِنَّ الْوَلَاءَ لِمَنْ أَعْتَقَ وَأَهْدَيْ لَهَا شَاةً فَقَالَ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ قَالَ الْحَكَمُ وَكَانَ زَوْجُهَا حُرًّا وَقَوْلُ الْحَكَمِ مُرْسَلٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَأَيْتُهُ عَبْدًا .

٦٧٥٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّهَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

O NASLJEĐIVANJU
(ROBA ZVANOG) *SAIBE*¹

بَاب مِيرَاثِ السَّائِبَةِ

6753. PRIČAO NAM JE Kubejsa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Kajsa, on od Huzejla, a ovaj od Abdullaha da je rekao: “Pripadnici islama nisu oslobodili robove kao *saibe*, dok su ljudi u džahilijetu oslobađali robove na takav način (kao *saibe*).”

٦٧٥٣. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي قَيْسٍ عَنْ هُزَيْلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ إِنَّ أَهْلَ الْإِسْلَامِ لَا يُسَيِّبُونَ وَإِنَّ أَهْلَ الْجَاهِلِيَّةِ كَانُوا يُسَيِّبُونَ.

6754. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda (da je kazivao):

٦٧٥٤. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا اشْتَرَتْ بَرِيرَةَ لِتُعْتِقَهَا وَاشْتَرَطَ أَهْلُهَا وَلَاءَهَا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي اشْتَرَيْتُ بَرِيرَةَ لِأُعْتِقَهَا وَإِنَّ أَهْلَهَا يَشْتَرِطُونَ وَلَاءَهَا فَقَالَ أَعْتِقِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ أَوْ قَالَ أَعْطَى الثَّمَنَ قَالَ فَاشْتَرَيْتُهَا فَأَعْتَقْتُهَا قَالَ وَخَيْرْتُ فَاخْتَارَتْ نَفْسَهَا وَقَالَتْ لَوْ أُعْطِيتُ كَذَا وَكَذَا مَا كُنْتُ مَعَهُ قَالَ الْأَسْوَدُ وَكَانَ زَوْجُهَا حُرًّا قَوْلُ الْأَسْوَدِ مُنْقَطِعٌ وَقَوْلُ ابْنِ عَبَّاسٍ رَأَيْتُهُ عَبْدًا أَصَحُّ.

“Aiša, radijallahu anha, kupila je Beriru (u namjeri) da je oslobodi, ali su njeni vlasnici postavili uvjet da (pravo na) starateljstvo pripadne njima.

‘Allahov Poslaniče’, upitala je ona, ‘ja sam, zaista, kupila Beriru da bih je oslobodila, a njeni vlasnici uvjetuju starateljstvo nad njom?’

‘Oslobodi je’, reče on, ‘jer starateljstvo pripada onome koji oslobodi (roba)’ (ili je rekao: onome ko plati). Ona ju je kupila, a potom oslobodila. Dato joj je (Beriri) da izabere, i ona je odabrala da ostane sama.

‘Kad bi mi dali toliko i toliko’, rekla je, ‘ne bih bila s njim (mužem)!’”

Esved dodaje: “Njen je muž bio slobodan.” Ove su Esvedove riječi, međutim, prenesene prekinutim lancem prenosilaca. Riječi Ibn-Abbasa da ga je vidio kao roba su vjerodostojnije.

¹ Saiba je rob kojem njegov vlasnik kaže kako više niko nema starateljstvo nad njim, ili mu kaže da je saiba, tj. da je oslobođen ropstva te da niko nad njim nema pravo starateljstva. Robovi oslobođeni na ovakav način ostavljani su, dakle, na cjedilu, i niko se o njima nije brinuo. Većina uleme smatra da je ovaj način oslobađanja pokuđen, jer oslobođeni rob biva prepušten samome sebi, što za njega, posebno u početku, može predstavljati velike poteškoće, a, osim toga, kada umre, niko ga ne može naslijediti ako nije ostavio iza sebe rodbinu nasljednike. Neka ulema smatra da onaj koji ga je oslobodio ima pravo nasljedstva ako hoće, a ako neće, za taj se imetak kupuju i oslobađaju robovi. Neki pak kažu da taj imetak ide u državnu blagajnu (*bejtul-mal*).

O GRIJEHU ONOGA KOJI SE ODREKNE SVOJIH STARATELJA

6755. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Džerir b. A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, on od svoga oca (da je kazivao):

“Alija je rekao: ‘Mi nemamo druge knjige koju čitamo osim Allahove knjige i ove stranice.’ On ju je izvadio, a u njoj je bilo nešto o (nadoknadama za) povrede i nešto o vidarstvu. U njoj je (pisalo da je) Medina zaštićeno područje (harem), (smješteno) između Ajra i Sevra. Ko u njoj učini zlodjelo ili pruži utočište prestupniku – na njega je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi. Od njega na Kijametskom danu neće biti primljen ni farz (ili pokajanje) niti nafile (ili otkup).

(Unjoj je također stajalo da) onaj koji prihvati zaštitu nekog naroda bez dopuštenja svojih zaštitnika – na njega je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi. Od njega na Kijametskom danu neće biti primljen ni farz (ili pokajanje) niti nafile (ili otkup). Jamstvo i sigurnost muslimana jesu jedinstveni (i opći): njih ostvaruje i najniži među njima. Ko prevari muslimana i ostavi ga na cjedilu – na njega je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi. Od njega na Kijametskom danu neće biti primljen iskup niti pokajanje.”

6756. PRIČAO NAM JE Ebu-Nuajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodaju prava na skrbništvo i njegovo poklanjanje.”

بَابُ إِثْمِ مَنْ تَبَرَّأَ مِنْ مَوَالِيهِ

٦٧٥٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ عَلِيُّ بْنُ رِضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ مَا عِنْدَنَا كِتَابٌ نَقْرُوهُ إِلَّا كِتَابُ اللَّهِ غَيْرَ هَذِهِ الصَّحِيفَةِ قَالَ فَأَخْرَجَهَا فَإِذَا فِيهَا أَشْيَاءٌ مِنَ الْجَرَاحَاتِ وَأَسْنَانِ الْإِبِلِ قَالَ وَفِيهَا الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مَا بَيْنَ عَيْرٍ إِلَى ثَوْرِ فَمَنْ أَخَذَتْ فِيهَا حَدَثًا أَوْ آوَى مُحَدَّثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يَقْبَلُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ وَمَنْ وَالَى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يَقْبَلُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ وَذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ يَسْعَى بِهَا أَذْنَاهُمْ فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يَقْبَلُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ.

٦٧٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ الْوَلَاءِ وَعَنْ هَبْتِهِ.

O TOME KADA (OSLOBODENI ROB)
PREKO NJEGA (ONOGA KOJI GA JE
OSLOBODIO) PRIMI ISLAM

Hasan je smatrao da on (bivši vlasnik u tom slučaju) nema pravo na starateljstvo. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Starateljstvo pripada onome koji je oslobodio (roba).”

U hadisu koji se prenosi od Temima Darija (a čiji lanac prenosilaca, kako se kaže, doseže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) navodi se: “On mu je najpreči u životu i nakon smrti.” Postoji razilaženje u pogledu vjerodostojnosti ove vijesti.

6757. PRIČAONAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera (da je kazivao): “Aiša, majka pravovjernih, namjeravala je kupiti robinju i osloboditi je. Njeni su rekli (Aiši) da će joj je prodati, s tim da (pravo na) skrbništvo ostane njima. Ona (Aiša) je o tome obavijestila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on rekao: ‘Nemoj da te to spriječi, jer, zaista, skrbništvo pripada onome koji oslobodi (roba).’”

6758. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda (da je rekao): “Aiša, radijallahu anha, je kazivala: ‘Kupila sam Beriru, ali je njen muž postavio uvjet da (pravo na) starateljstvo pripadne njemu...’ Ona je o tome obavijestila Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: ‘Oslobodi je, jer skrbništvo pripada onome koji da novac.’ ‘Ja sam je oslobodila’, kaže (Aiša), ‘pa ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao i prepustio joj da se odluči hoće li ostati sa svojim mužem.’ Ona je (Berira) tada rekla: ‘Kad bi dao toliko i toliko, ne bih prespavala kod njega!’, odabravši da bude sama.” On je još rekao: “...a njezin muž je bio slobodan (čovjek).”

بَابُ إِذَا أَسْلَمَ عَلَى يَدَيْهِ

وَكَانَ الْحَسَنُ لَا يَرَى لَهُ وَلَايَةً وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ
الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَيُذَكَّرُ عَنْ تَمِيمِ الدَّارِيِّ رَفَعَهُ
قَالَ هُوَ أَوْلَى النَّاسِ بِمَحْيَاهُ وَمَمَاتِهِ وَاخْتَلَفُوا فِي
صِحَّةِ هَذَا الْخَبَرِ.

٦٧٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَرَادَتْ
أَنْ تَشْتَرِيَ جَارِيَةً تُعْتِقُهَا فَقَالَ أَهْلُهَا نَيْعُكَهَا عَلَى
أَنْ وَلَاءَهَا لَنَا فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ
لَا يَمْنَعُكَ ذَلِكَ فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ.

٦٧٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ
عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهَا قَالَتْ اشْتَرَيْتُ بَرِيرَةَ فَاشْتَرَطَ أَهْلُهَا وَلَاءَهَا
فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَعْتَقِيهَا فَإِنَّ الْوَلَاءَ
لِمَنْ أَعْطَى الْوَرِقَ قَالَتْ فَأَعْتَقْتُهَا قَالَتْ فَدَعَاها
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَخَيَّرَهَا مِنْ زَوْجِهَا فَقَالَتْ لَوْ
أَعْطَانِي كَذَا وَكَذَا مَا بَيْتُ عِنْدَهُ فَاخْتَارَتْ نَفْسَهَا
قَالَ وَكَانَ زَوْجُهَا حُرًّا.

O TOME ŠTA ŽENE NASLJEĐUJU NA OSNOVU STARATELJSTVA

6759. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hemmam, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Aiša je namjeravala kupiti Beriru i požalila se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da joj oni uvjetuju (zadržavanje prava na) starateljstvo. Tada (joj) je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kupi je, jer, zaista, starateljstvo pripada onome koji oslobodi (roba).’”

6760. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, a njemu Veki, prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Esveda, a ovaj od Aiše da je rekla:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Starateljstvo pripada onome koji je dao srebro¹ i učinio to dobro.’”²

OSLOBOĐENI ROB U NEKOM NARODU PRIPADA NJEMU (TOM NARODU),³ A TAKOĐER I SESTRIN SIN⁴

6761. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Muavija b. Kurra i Katada, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Oslobođeni rob u nekom narodu pripada njemu (tom narodu)” (ili kako je već rekao).

بَابُ مَا يَرِثُ النِّسَاءُ مِنَ الْوَلَاءِ

٦٧٥٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَرَادَتْ عَائِشَةُ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ فَقَالَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّهُمْ يَشْتَرِطُونَ الْوَلَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اشْتَرِيهَا فَإِنَّا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ.

٦٧٦٠. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْطَى الْوَرِقَ وَوَلِيَ النِّعْمَةَ.

بَابُ مَوْلَى الْقَوْمِ

مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَإِنْ الْأَخْتِ مِنْهُمْ

٦٧٦١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةٍ وَقَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَوْلَى الْقَوْمِ مِنْ أَنْفُسِهِمْ أَوْ كَمَا قَالَ.

¹ Srebro je bilo glavni novac koji se koristio u to vrijeme.

² Tj. oslobodio roba.

³ Tj. rob kojeg neko oslobodi naziva se po svome dobročinitelju, koji ga je oslobodio, i njemu se pripisuje. Isto tako, on ima pravo naslijediti roba kojeg je oslobodio.

⁴ Jer je on u srodstvu s njima po svojoj majci.

6762. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Sestrin je sin jedan od njih, ili pripada njima.”

NASLJEDSTVO ZAROBLJENIKA

Šurejh⁵ je davao nasljedstvo zarobljeniku koji je u neprijateljskim rukama i govorio da je on tome najpreči. Omer b. Abdul-Aziz kaže: “Izvršavam oporuku zarobljenika: (po njoj) oslobađam njegove robove i (poštujem) ono što on uradi sa svojim imetkom, ukoliko ne promijeni svoju vjeru. To je njegov imetak, i on s njim radi što želi.”

6763. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Adija, on od Ebu-Hazima, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Ko (iza sebe) ostavi neki imetak – on pripada njegovim nasljednicima, a ko ostavi neki teret – to pripada nama.”⁶

MUSLIMAN NE NASLJEĐUJE NEVJERNIKA NITI NEVJERNIK MUSLIMANA

Ukoliko (nevjernik) primi islam prije nego što se podijeli nasljedstvo, on nema pravo na njega.

6764. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Alija b. Husejna, on od Amra b. Usmana, a ovaj od Usume b. Jezida, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Musliman ne nasljeđuje nevjernika niti nevjernik muslimana.”

٦٧٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ أَوْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ .

بَاب مِيرَاثِ الْأَسِيرِ

قَالَ وَكَانَ شَرِيحٌ يُورِثُ الْأَسِيرَ فِي أَيْدِي الْعَدُوِّ وَيَقُولُ هُوَ أَخَوُجُ إِلَيْهِ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ أَجْزُ وَصِيَّةِ الْأَسِيرِ وَعَتَاقُهُ وَمَا صَنَعَ فِي مَالِهِ مَا لَمْ يَتَغَيَّرْ عَنْ دِينِهِ فَإِنَّمَا هُوَ مَالُهُ يَصْنَعُ فِيهِ مَا يَشَاءُ .

٦٧٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ وَمَنْ تَرَكَ كَلًّا فَلِإِنَّا .

بَاب لَا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ وَلَا الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ

وَإِذَا أَسْلَمَ قَبْلَ أَنْ يُقَسَّمِ الْمِيرَاثُ فَلَا مِيرَاثَ لَهُ .

٦٧٦٤. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ وَلَا الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ .

⁵ To je Ibn-Haris Kadi Kindi Kufi, poznati kadija u Kufi.

⁶ Tj. ukoliko neko ostane dužan, mi ćemo taj dug vratiti.

O NASLJEDSTVU ROBA KRŠĆANINA I MUKATIBA¹ KRŠĆANINA, TE O GRIJEHU ONOGA KOJI ZANIJEČE SVOJE DIJETE²

O TOME KAD ČOVJEK USTVRDI DA MU JE NEKO BRAT ILI BRATIĆ

6765. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Prepirali su se Sa’d b. Ebu-Vekkas i Abd b. Zem’a oko jednog dječaka. Sa’d je rekao: ‘Allahov Poslaniče, ovo je sin moga brata Utbe b. Ebu-Vekkasa. On mi je povjerio da je to njegov sin.’

‘Allahov Poslaniče’, rekao je Abd b. Zem’a, ‘ovo je moj brat: rodila ga je robinja moga oca na njegovoj postelji.’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada ga je pogledao i jasno prepoznao da je sličan Utbi, ali reče: ‘On pripada tebi, Abde b. Zem’o, jer dijete pripada postelji, a preljubniku pripada razočarenje. ‘Skrivaj se od njega, o Sevdo b. Zem’o!’, (rekao je potom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojoj supruzi).” Aiša kaže da on Sevdu od tada više nikad nije vidio.

O ONOME KOJI ZA SEBE TVRDI DA PRIPADA NEKOME KO MU NIJE OTAC

6766. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, sin Abdullahov, a ovom Halid, prenoseći od Ebu-Osmana, a od Sa’da, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: “Ko za sebe ustvrdi da pripada nekome ko mu nije otac, znajući da to nije njegov otac – zabranjen (haram) mu je Džennet.”³

بَاب مِيرَاثِ الْعَبْدِ النَّصْرَانِيِّ
وَالْمُكَاتِبِ النَّصْرَانِيِّ وَإِثْمِ مَنْ انْتَفَى مِنْ وَلَدِهِ

بَاب مَنْ ادَّعَى أَخًا أَوْ ابْنَ أَخٍ

٦٧٦٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ اخْتَصَمَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فِي غُلَامٍ فَقَالَ سَعْدُ هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ابْنُ أَخِي عُثْبَةَ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَهْدَ إِلَيَّ أَنَّهُ ابْنُهُ أَنْظِرْ إِلَى شَبْهِهِ وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ هَذَا أَخِي يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلِدَ عَلَى فِرَاشِ أَبِي مِنْ وَلِيدَتِهِ فَنَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى شَبْهِهِ فَرَأَى شَبْهًا بَيْنًا بَعْثَةً فَقَالَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ وَاحْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ بِنْتُ زَمْعَةَ قَالَتْ فَلَمْ يَرَ سَوْدَةَ قَطُّ.

بَاب مَنْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ

٦٧٦٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ سَعْدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ.

¹ Mukatib je rob koji je sa svojim gospodarom sklopio ugovor o oslobađanju uz otkup.

² Ovdje nije spomenut nijedan hadis.

³ Ovo ne znači da se ova prijetnja odnosi i na onog koji je postao poznat po nekom drugom ko nije njegov

6767. Spomenuo sam ga (ovaj hadis) Ebu-Bekri, pa mi je on rekao: "I ja sam ga čuo svojim ušima i zapamtilo ga je moje srce od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

6768. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž, njemu Ibn-Vehb, a ovom Amr, prenoseći od Džafera b. Rebije, on od Iraka, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Nemojte se odricati svojih očeva! Onaj koji se odrekne svoga oca ušao je u nevjerstvo."⁴

O TOME KADA ŽENA USTVRDI DA JOJ JE NEKO SIN

6769. PRIČAO MI JE Ebu-Jeman, njemu Šuajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao: "Bile su dvije žene koje su imale po jednog sina. Došao je vuk i pojeo sina jedne od njih, te ona reče: 'Vuk je, zaista, pojeo tvoga sina!' Druga na to odgovori: 'On je, zaista, pojeo tvoga!' Potom su njih dvije otišle da riješe spor kod Davuda, sallallahu alejhi ve sellem, pajeonpresudio da dijete pripadne starijoj. Nakon toga otišle su Sulejmanu, sinu Davudovom, i obavijestile ga (o svome sporu). 'Dajte mi nož', reče on, 'da im ga prepolovim!' 'Nemoj to raditi, Allah ti se smilovao', reče mlađa (od njih), 'on je njen sin.' Tako je on presudio da dijete pripadne mlađoj. Rekao je Ebu-Hurejre: "Tako mi Allaha, sve do tada nisam uopće čuo riječ *es-sikkin*. Mi smo samo upotrebljavali riječ *el-mudje*."

٦٧٦٧. فَذَكَرْتُهُ لِأَبِي بَكْرَةَ فَقَالَ وَأَنَا سَمِعْتُهُ أَذْنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.

٦٧٦٨. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عِرَاكِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ فَمَنْ رَغِبَ عَنْ أَبِيهِ فَهُوَ كُفْرٌ.

بَابُ إِذَا ادَّعَتْ امْرَأَةٌ ابْنًا

٦٧٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ كَانَتْ امْرَأَتَانِ مَعَهُمَا ابْنَاهُمَا جَاءَ الذِّئْبُ فَذَهَبَ بِأَبْنٍ إِحْدَاهُمَا فَقَالَتْ لِصَاحِبَتِهَا إِنَّمَا ذَهَبَ بِابْنِكَ وَقَالَتِ الْأُخْرَى إِنَّمَا ذَهَبَ بِابْنِكَ فَتَحَاكَمَتَا إِلَى دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَضَى بِهِ لِلْكُبْرَى فَخَرَجَتَا عَلَى سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فَأَخْبَرَتْهُ فَقَالَ اتَّوْنِي بِالسَّكِينِ أَشَقُّهُ بَيْنَهُمَا فَقَالَتِ الصُّغْرَى لَا تَفْعَلْ يَرْحَمُكَ اللَّهُ هُوَ ابْنُهَا فَقَضَى بِهِ لِلصُّغْرَى قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَاللَّهِ إِنْ سَمِعْتُ بِالسَّكِينِ قَطُّ إِلَّا يَوْمئِذٍ وَمَا كُنَّا نَقُولُ إِلَّا الْمُدْيَةَ.

otac. Ova prijetnja odnosi se na onoga koji svjesno i dobrovoljno promijeni svoju pripadnost i pripiše se nekom drugom ko mu nije otac. Običaj usvajanja djece postojao je i u vrijeme džahilijeta. Dijete bi se zvalo po svome usvojitelju i smatralo bi su u pravima i obavezama kao rođeno dijete. To je potrajalo sve do trenutka kad su objavljeni ajeti: "Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije..." (El-Ahzab, 5), te: "... niti je posinke vaše sinovima vašim učinio..." (El-Ahzab, 4)

⁴ Razlog zbog kojeg je to nazvano nevjerstvom (*kufrom*) jeste u tome što je to laganje na Allaha, dželle šanuhu, jer ta osoba tvrdi da ju je Allah, dželle šanuhu, stvorio od sjemena tog i tog čovjeka, a to nije tačno.

O VJEŠTOM POGAĐAČU¹

6770. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod mene veseo – lice mu je sjalo radošću – rekavši: ‘Znaš li da je Mudžezziz² nedavno pogledao Zejda b. Harisu i Usamu b. Zejda³ i rekao: ‘Ova su stopala, zaista, jedna od drugih!’”

6771. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala:

“Ušao je, jednog dana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kod mene – a bio je veseo – rekavši: ‘Aiša, znaš li da je Mudžezziz Mudlidži ušao kod mene i vidio Usamu i Zejda? Njih dvojica bili su pokriveni kadifom po glavi, a stopala su im bila otkrivena. ‘Ova su stopala, zaista, jedna od drugih!’, rekao je on.’”

بَابُ الْقَائِفِ

٦٧٧٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ عَلَيَّ مَسْرُورًا تَبَرُّقُ أَسَارِيرُ وَجْهِهِ فَقَالَ أَلَمْ تَرَيَّ أَنَّ مُجَزَّزًا نَظَرَ أَنْفًا إِلَى زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الْأَقْدَامَ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ .

٦٧٧١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ وَهُوَ مَسْرُورٌ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَلَمْ تَرَيَّ أَنَّ مُجَزَّزًا الْمُدَلِّجِي دَخَلَ عَلَيَّ فَرَأَى أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ وَزَيْدًا وَعَلَيْهِمَا قَطِيفَةٌ قَدْ غَطَّيَا رُءُوسَهُمَا وَبَدَتْ أَقْدَامُهُمَا فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الْأَقْدَامَ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ .

¹ To je onaj koji može prepoznati sličnost i čitati tragove (fiziognomist).

² To je sin Avera b. Dža'da Mudlidžija, koji vodi porijeklo od Mudlidža b. Murre b. Abdul-Menafa b. Kenane. Njihovo pleme i pleme Benu-Sa'd imali su službu (*kijafa*) pogađanja pripadnosti nekoj osobi i plemenu.

³ U predislamsko doba sumnjali su u porijeklo Usame b. Zejda, jer je on bio jako crne puti, a njegov otac bjelji od pamuka. Pošto je pogađač rekao ono što je rekao – Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tome se jako obradovao, jer je to otklonilo svaku sumnju.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْحُدُودِ

KAZNENO PRAVO

O TOME KOJIH SE
KAZNENIH MJERA TREBA ČUVATI

O NEKONZUMIRANJU ALKOHOLA¹

Ibn-Abbas kaže: “Svjetlost imana izlazi iz čovjeka dok čini blud.”

6772. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Bludnik, dok čini blud, nije vjernik;² onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik; kradljivac, dok krade, nije vjernik, niti će razbojnik nešto oteti, zbog čega će ljudi prema njemu podići poglede svoje, a da (pritom) bude vjernik.” Ibn-Šihab prenosi od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao isto, osim riječi *otimačina*, a što nije spomenuto.

بَابُ مَا يُحَذَّرُ مِنَ الْحُدُودِ

بَابُ لَا يَشْرَبُ الْخَمْرُ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُنْزَعُ مِنْهُ نُورُ الْإِيمَانِ فِي الزِّنَا .

٦٧٧٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَنْتَهَبُ نَهْبَةً يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ فِيهَا أَبْصَارَهُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَعَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِمِثْلِهِ إِلَّا النَّهْبَةَ .

¹ U Ebu-Zerrovij verziji naslov ovog poglavlja glasi: *Babu ez-zina ve šurbil-hamri* (O bludu i konzumiranju alkohola), tj. o opasnosti bluda i konzumiranja alkohola po čovjeka.

² Ovdje se kaže da čovjek ostaje bez imana u trenutku dok čini nemoral. To je vidljivo značenje, koje se može razumjeti na prvi pogled - iz datog teksta. Međutim, ulema nema jedinstven stav o njegovu značenju. Tako imam Nevevi daje prednost mišljenju po kojem nijekanje imana u ovom hadisu ustvari znači nijekanje njegove potpunosti. Dakle, dok radi neko od spomenutih djela čovjeku nije potpun iman. Takvo shvatanje u skladu je s mišljenjem da počinilac velikog grijeha ne prestaje biti vjernik, osim ukoliko za taj veliki grijeh kaže da ga je dopušteno raditi.

O TOME ŠTA SE PRENOSI O UDARANJU (FIZIČKOM KAZNJAVANJU) PIJANICE

6773. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hišam, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem...; a PRIČAO NAM JE i Adem, njemu Šu'ba, a ovom Katada, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je davao udarati (kaznjavajući) za alkohol palminom granom bez lišća i sandalama, dok je Ebu-Bekr davao izbičevati s četrdeset (udaraca).”

O ONIMA KOJIMA JE NAREĐENO DA KAZNU IZVRŠE U KUĆI¹

6774. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ukbe b. Harisa da je rekao:

“Doveden je Nu'ajman (ili je rekao: Ibn-Nu'ajman) (zatečen) dok je pio alkohol,² pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio onima koji su bili u kući da ga udaraju.³ Oni su ga izudarali, a ja sam bio među onima koji su ga udarali sandalama.”

بَاب مَا جَاءَ فِي ضَرْبِ شَارِبِ الْخَمْرِ

٦٧٧٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ح حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ضَرَبَ فِي الْخَمْرِ بِالْجَرِيدِ وَالنَّعَالِ وَجَلَدَ أَبُو بَكْرٍ أَرْبَعِينَ .

بَاب مَنْ أَمَرَ بِضَرْبِ الْحَدِّ فِي الْبَيْتِ

٦٧٧٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ جِئْتُ بِالنُّعْمَانِ أَوْ بِابْنِ النُّعْمَانِ شَارِبًا فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ كَانَ بِالْبَيْتِ أَنْ يَضْرِبُوهُ قَالَ فَضْرَبُوهُ فَكُنْتُ أَنَا فِيمَنْ ضَرَبَهُ بِالنَّعَالِ .

¹ Ovo je dokaz za one koji kažu da se šerijatske kazne ne moraju uvijek javno izvršavati.

² U drugom predanju stoji: “... dok je bio u pijanom stanju.”

³ Ovdje nije spomenuto koliko puta.

O UDARANJU⁴ PALMINOM GRANOM BEZ LIŠĆA I SANDALAMA

6775. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Vuhejb b. Halid, prenoseći od Ejjuba, on od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, a ovaj od Ukbe b. Harisa (da je kazivao): “Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doveden je Nu‘ajman (ili Ibn-Nu‘ajman) u pijanom stanju. On mu je otkrio gornji dio tijela i naredio onima koji su bili u kući da ga udaraju. Izudarali su ga palminim granama bez lišća i sandalama, a ja sam bio među onima koji su ga udarali.”

6776. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, davao je izbičevati (kažnjavajući) za alkohol palminom granom bez lišća i sandalama, dok je Ebu-Bekr davao izbičevati s četrdeset (udaraca).”

6777. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Ebu-Damra Enes, prenoseći od Jezida b. Hada, on od Muhammeda b. Ibrahima, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: “Doveden je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, čovjek koji je popio (alkohola). ‘Izudarajte ga!’, reče on. Neki od nas udarali su ga rukama, neki sandalama, neki svojom odjećom. Kada je otišao, neki rekoše (misleći na njega): ‘Neka te Allah ponizi!’ ‘Nemojte tako govoriti!’, opomenu ih (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), dodavši: ‘Nemojte potpomagati šejtana protiv njega!’”

بَابُ الضَّرْبِ بِالْجَرِيدِ وَالنَّعَالِ

٦٧٧٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَتَى بُنْعِيَّانَ أَوْ بَابْنَ نَعِيَّانَ وَهُوَ سَكْرَانٌ فَشَقَّ عَلَيْهِ وَأَمَرَ مَنْ فِي الْبَيْتِ أَنْ يَضْرِبُوهُ فَضْرِبُوهُ بِالْجَرِيدِ وَالنَّعَالِ وَكُنْتُ فِيمَنْ ضَرَبَهُ .

٦٧٧٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ قَالَ جَلَدَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الْخَمْرِ بِالْجَرِيدِ وَالنَّعَالِ وَجَلَدَ أَبُو بَكْرٍ أَرْبَعِينَ .

٦٧٧٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ أَنَسٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَرَجَلَ قَدْ شَرِبَ قَالَ اضْرِبُوهُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَمِنَّا الضَّارِبُ بِيَدِهِ وَالضَّارِبُ بِنَعْلِهِ وَالضَّارِبُ بِثَوْبِهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ أَخْزَاكَ اللَّهُ قَالَ لَا تَقُولُوا هَكَذَا لَا تُعِينُوا عَلَيْهِ الشَّيْطَانَ .

4 Ovim se ukazuje na to da bičavanje nije obavezno kada je u pitanju kazna za konzumiranje alkohola. U pogledu toga čime se izvršava ova kazna postoje različita mišljenja. Jedni kažu da je to dopušteno izvršiti udaranjem bičem ili samo rukama, sandalama i odjećom, drugi smatraju da se to može izvršiti samo bičevanjem, dok treći kažu da je obavezno udaranje. (Fethul-bari, 12/67)

6778. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Halid b. Haris, ovom Sufjan, a njemu Ebu-Hasin, prenoseći od Umejra b. Seida Neha'ija, a on od Alije b. Ebu-Taliba da je rekao: "Kada bi bilo ko umro zbog kazne koju izvršim nad njim, ne bi mi teško palo na dušu, osim pijanice. Kad bi on umro, platio bih, zaista, za njega krvarinu,¹ i to stoga što Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije u vezi s njim (pijanicom) precizno odredio (određeni broj udaraca)."

٦٧٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو حَصِينٍ سَمِعْتُ عُمَيْرَ بْنَ سَعِيدٍ النَّخَعِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَا كُنْتُ لِأَقِيمَ حَدًّا عَلَى أَحَدٍ فَيَمُوتَ فَأَجِدَ فِي نَفْسِي إِلَّا صَاحِبَ الْخَمْرِ فَإِنَّهُ لَوْ مَاتَ وَدَيْتُهُ وَذَلِكَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمْ يَسْنَهُ .

6779. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Džu'ajda, on od Jezida b. Husajfe, a ovaj od Saiba b. Jezida da je kazivao:

"Dovodili smo pijanicu za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u doba vladavine Ebu-Bekra i u prvo vrijeme Omerovog hilafeta i udarali ga svojim rukama, sandalama i odjećom. Na kraju svoje vladavine Omer je (pijanicu) davao izbičevati s četrdeset (udaraca),² a kada su se uobrazili, uzoholili i odali se grijehu, davao (ih) je izbičevati s osamdeset (udaraca)."³

٦٧٧٩. حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْجُعَيْدِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ كُنَّا نُؤْتَى بِالشَّارِبِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَإِمْرَةً أَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ خِلَافَةِ عُمَرَ فَتَقَوُّمٌ إِلَيْهِ بِأَيْدِينَا وَنَعَالِنَا وَأَرْدَيْتَنَا حَتَّى كَانَ آخِرُ إِمْرَةٍ عُمَرَ فَجَلَدَ أَرْبَعِينَ حَتَّى إِذَا عَتَوْا وَفَسَقُوا جَلَدَ ثَمَانِينَ .

- 1 Ulema je složna u mišljenju da se krvarina ne plaća u slučaju da neko umre od posljedica izvršene kazne, osim u slučaju pijanice, kad se nad njim izvrši kazna. (*Fethul-bari*, 12/69)
- 2 To ne znači da je Omer tek na kraju svoje vladavine davao izbičevati s četrdeset udaraca, nego znači da je on tako radio sve do kraja svoje vladavine. Naime, on je uveo četrdeset udaraca sredinom svoje vladavine. To se može razumjeti iz pisma Halid b. Velida upućenog Omeru, a Halid je umro negdje sredinom Omerovog hilafeta.
- 3 Osamdeset udaraca inače je najmanja šerijatskim tekstom određena kazna (hadd). Ona je propisana za one koji optuže muslimanku za blud, a za to nemaju potrebne svjedoke.

O TOME KAKVO JE PROKLINJANJE
ALKOHOLIČARA POKUĐENO,⁴ TE O TOME
DA ON, ZAISTA, NIJE IZIŠAO IZ VJERE⁵

6780. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Halid b. Jezid, prenoseći od Seida b. Ebu-Hilala, on od Zejda b. Eslema, ovaj od svoga oca, a on od Omera b. Hattaba (da je kazivao): “Neki je čovjek u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, po imenu Abdullah, a po nadimku Magarac, nasmijavao⁶ Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik ga je već bio dao izbičevati zbog (konzumiranja) alkohola. Jednog dana (ponovo) mu je doveden, i on je naredio, te je bio izbičevan. Neko od prisutnih tada reče: ‘Allahu, prokuni ga! Kako ga često dovode!’⁷ ‘Nemojte ga proklinjati!’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: ‘Tako mi Allaha, ono što ja znam jest da on voli Allaha i Njegova Poslanika.’”

6781. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah b. Dža'fer, njemu Enes b. Ijad, a ovom Ibn-Hadi, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejreda je kazivao: “Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doveden je pijanica, pa je on naredio da ga izudaraju. Neki od nas udarali su ga svojim rukama, neki svojim sandalama, a neki svojom odjećom. Kada je on otišao, jedan čovjek reče: ‘Šta mu je, neka ga Allah ponizi!’ ‘Ne budite potpora šejtanu protiv svoga brata!’, reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

بَابُ مَا يُكْرَهُ مِنْ لَعْنِ
شَارِبِ الْخَمْرِ وَإِنَّهُ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنَ أُمَّلَةٍ

٦٧٨٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أَنَّ رَجُلًا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ كَانَ اسْمُهُ عَبْدَ اللَّهِ وَكَانَ يُلَقَّبُ حَمَارًا وَكَانَ يُضْحِكُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ جَلَدَهُ فِي الشَّرَابِ فَأُتِيَ بِهِ يَوْمًا فَأَمَرَ بِهِ فَجُلِدَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ اللَّهُمَّ الْعَنَّهُ مَا أَكْثَرَ مَا يُؤْتَى بِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَلْعَنُوهُ فَوَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ إِنَّهُ يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ .

٦٧٨١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ حَدَّثَنَا ابْنُ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ بِسُكْرَانَ فَأَمَرَ بِضَرْبِهِ فَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِيَدِهِ وَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِنَعْلِهِ وَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِثَوْبِهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ رَجُلٌ مَا لَهُ أَخْرَاهُ اللَّهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَكُونُوا عَوْنَ الشَّيْطَانِ عَلَى أَخِيكُمْ .

- 4 Pokuđeno je proklinjati onog koji zaslužuje proklinjanje ako čovjek tim proklinjanjem želi samo uvrijediti. Međutim, ako čovjek ne zaslužuje da ga drugi proklinju, kao što je ovaj spomenut u sljedećem hadisu, nad kojim je izvršena kazna, onda je proklinjanje zabranjeno. Lijepo je za takvog učiti dovu i moliti Allaha, dželle šanuhu, da ga uputi na pravi put i izbavi iz nevolje u kojoj se nalazi zbog pijenja alkohola.
- 5 U ovom je sadržan jasan dokaz da alkoholičar ne izlazi iz vjere samim činom pijenja alkohola. Prema tome, prethodni hadisi koji govore o tome da alkoholičar nije vjernik dok pije alkohol, kad se usporede s hadisima iz ovog poglavlja, znače da on nije potpunog imana dok to radi. Imajući u vidu da se iman smanjuje kad čovjek čini bilo koji grijeh, jasno je da se on pogotovo smanjuje kad se čini tako veliki grijeh kao što je konzumiranje alkohola, majke svih zala, kako ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao.
- 6 Tj. znao je kazati ili uraditi nešto u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što bi ga nasmijalo.
- 7 Tj. kako često pije alkohol, te ga dovode na izvršenje kazne zbog toga.

O KRADLJIVCU DOK KRADE

6782. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Abdullah b. Davud, a ovom Fudajl b. Gazvan, prenoseći od Ikrima, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Bludnik, dok čini blud, nije vjernik;¹ onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik; kradljivac, dok krade, nije vjernik.”

O PROKLINJANJU KRADLJIVCA,
NE SPOMINJUĆI NJEGOVO IME²

6783. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Neka Allah prokune kradljivca: on ukrade kacigu, pa mu odsijeku ruku, i ukrade uže, pa mu mu odsijeku ruku!”

A'meš kaže: “Smatrali su da je kaciga gvozdena, a da uže vrijedi nekoliko dirhema.”³

بَاب السَّارِقِ حِينَ يَسْرِقُ

٦٧٨٢. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ.

بَاب لَعْنِ السَّارِقِ إِذَا لَمْ يُسَمَّ

٦٧٨٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَعَنَ اللَّهُ السَّارِقَ يَسْرِقُ الْبَيْضَةَ فَتَقْطَعُ يَدُهُ وَيَسْرِقُ الْحَبْلَ فَتَقْطَعُ يَدُهُ قَالَ الْأَعْمَشُ كَانُوا يَرَوْنَ أَنَّهُ بَيْضُ الْحَدِيدِ وَالْحَبْلُ كَانُوا يَرَوْنَ أَنَّهُ مِنْهَا مَا يَسْوَى دَرَاهِمٍ.

1 Vidi komentar hadisa br. 6772.

2 Iz ovog se razumije da je dopušteno prokleti grešnike ukoliko se ne spominje njihovo ime. Isto tako, iz ovog možemo razumjeti da, kada se govori o grešnicima, ne treba ih spominjati po imenu. Ulema dopušta spominjanje njihovog imena samo u slučaju kada njihov grijeh ugrožava druge ljude, te je, u cilju zaštite, potrebno upozoriti ljude da se takvog prijestupnika čuvaju.

3 Nema sumnje da je u islamu predviđeno odsijecanje kazne za krađu, ali postoje različita mišljenja učenjaka oko toga kolika treba biti najmanja vrijednost te stvari da bi kradljivac podlijegao ovoj sankciji. Ukratko rečeno, Šafija smatra da je to četvrtina zlatnika (dinara) ili njegova protuvrijednost, Malik i Ahmed smatraju da je to četvrtina zlatnika ili tri srebrenjaka ili njihova protuvrijednost, dok Ebu-Hanife i njegovi učenici smatraju da je to najmanje deset dirhema ili njihova protuvrijednost. Ovaj hadis je kod komentatora proizveo različita shvatanja o tome da li se pod kacigom i užetom ovdje misli na nešto što mnogo vrijedi ili ne. Ono što nam se čini kao najprikladnije tumačenje jeste da su ovdje misli na krađu ovih stvari koje vrijede najmanje četvrtinu zlatnika. Arapi nekada kacigu smatrali kao nešto što vrijedi mnogo, a nekada kao nešto što i nema neku naročitu vrijednost. Što se tiče užeta, oni su ga navodili kao simbol nečega što ne vrijedi mnogo. Zato bi se moglo reći i da je smisao hadisa možda upozoravanje na opasnost krađe, jer se čovjek ne može ustegnuti od krađe nečeg vrijednog ako ima poriv da krade sitne stvari. Također, sramota i poniženje koje doživi kradljivac kada mu bude odsječena ruka ne može se mjeriti s ukradenom stvari, makar ona bila i veoma vrijedna.

O TOME DA SU KAZNE ISKUP⁴

6784. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Idrisa Halvanija, a ovaj od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Sjedili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kad nam je rekao: ‘Dajte mi prisegu da nećete Allahu ništa ravnim smatrati,⁵ da nećete krasti i da nećete blud činiti!’ Potom je proučio ovaj ajet u cijelosti,⁶ dodavši: ‘Onaj koji ispuni obećanje – njega će Allah nagraditi, a ko uradi nešto od toga, pa zbog toga bude kažnjen – to mu je iskup. Ko od toga nešto uradi, pa mu to Allah prikrije⁷ – ako htjedne, oprostit će mu, a ako htjedne, kaznit će ga.’”

VJERNIKOVA LEĐA SU ZAŠTIĆENA, OSIM U SLUČAJU KAD (UČINI DJELO ZA KOJE) JE ODREĐENA KAZNA (HADD) I (KAD NARUŠI TUĐE) PRAVO

6785. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah, njemu Asim b. Ali, a ovom Asim b. Muhammed, prenoseći od Vakida b. Muhammeda, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadžu upitao: ‘Koji je vama poznati mjesec najsvetiji?’ ‘Ovaj mjesec’, odgovorili su. ‘Koji je vama poznati grad najsvetiji?’, upitao je.

بَابُ الْحُدُودِ كَفَّارَةً

٦٧٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَجْلِسٍ فَقَالَ بَايِعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَقَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ كُلُّهَا فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَتُهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَسَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ إِنْ شَاءَ غُفِرَ لَهُ وَإِنْ شَاءَ عَذِّبَهُ .

بَابُ

ظَهَرَ الْمُؤْمِنُ حِمًى إِلَّا فِي حَدٍّ أَوْ حَقٍّ

٦٧٨٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ وَاقِدِ بْنِ مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ أَلَا أَيُّ شَهْرٍ تَعْلَمُونَهُ أَكْثَرُ حُرْمَةً قَالُوا أَلَا شَهْرُنَا هَذَا قَالَ

4 Tj. izvršene kazne iskup su za počinjeni grijeh pod uvjetom da se čovjek iskreno pokajao. Što se tiče tuđeg prava, Allah, dželle šanuhu, može udobrovoljiti nagradom onoga čije je pravo uzeto, pa da on oprostí svome bratu. Jasan dokaz za to imamo u hadisu koji govori o dužniku kojeg je smrt omela, te nije uspio vratiti dug.

5 Tj. da nećete širk činiti.

6 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je sljedeći ajet: “O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu: da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, i da neće krasti, i da neće bludničiti, i da neće djecu svoju ubijati, i da neće muževima tuđu djecu podmetati, i da ti neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati – ti prisegu njihovu prihvati i moli Allaha da im oprostí; Allah zaista mnogo prašta i milostiv je.” (El-Mumtehina, 12)

7 Tj. da svijet za to ne sazna.

‘Ovaj naš grad’, odgovorili su. ‘Koji je vama poznati dan najsvetiji?’, upitao je. ‘Ovaj današnji dan’, odgovorili su. ‘Blagoslovljeni i Uzvišeni Allah’, reče tada on, ‘zaista je učinio svetom vašu krv, vaše imetke i vašu čast – osim kad to pravda (drukčije) zahtijeva – kao što je učinio svetim ovaj vaš dan, u ovom vašem gradu, u ovom vašem mjesecu. Jesam li vam dostavio?’ (Ponovio je ovo pitanje tri puta.) ‘Da, jesi!’, odgovorili su mu, a on na to reče: ‘Teško vama, (ili je rekao: nesreća s vama) nemojte poslije mene postajati nevjernici, pa da jedni druge ubijate!’”

O IZVRŠAVANJU KAZNI I KAŽNJAVANJU ZA KRŠENJE ALLAHOVIH ZABRANA

6786. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije dato da izabere između dvoje, a da on nije odabrao ono što je bilo lakše, ukoliko time ne bi grijeh počinio,¹ a ako bi to bio grijeh, on bi bio najdalje od njega. Tako mi Allaha, on nikada nije radi sebe kažnjavao zbog nečega što njemu bude učinjeno, sve dok Allahove zabrane ne bi bile prekršene. Tada bi kažnjavao u ime Allaha.”

O IZVRŠAVANJU KAZNI NAD UGLEDNIM I BIJEDNIM

6787. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
“Usama je pričao² Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, o nekoj ženi, pa mu je on rekao: ‘Oni koji su

أَلَا أَيُّ بَلَدٍ تَعْلَمُونَهُ أَعْظَمُ حُرْمَةً قَالُوا أَلَا بَلَدُنَا هَذَا قَالَ أَلَا أَيُّ يَوْمٍ تَعْلَمُونَهُ أَعْظَمُ حُرْمَةً قَالُوا أَلَا يَوْمُنَا هَذَا قَالَ فَإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدْ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا أَلَا هَلْ بَلَغْتُ ثَلَاثًا كُلُّ ذَلِكَ يُجَيِّبُونَهُ أَلَا نَعَمْ قَالَ وَيُحْكُمُ أَوْ وَيُلْكُمُ لَا تَرْجِعَنَّ بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

بَابُ إِقَامَةِ الْحُدُودِ وَالْإِنْتِقَامِ لِحُرْمَاتِ اللَّهِ

٦٧٨٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عَقِيلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا خَيْرَ النَّبِيِّ ﷺ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا اخْتَارَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَأْتِمْ فَإِذَا كَانَ الْإِثْمُ كَانَ أَبَعَدَهُمَا مِنْهُ وَاللَّهُ مَا انْتَقَمَ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ يُؤْتَى إِلَيْهِ قَطُّ حَتَّى تُنْتَهَكَ حُرْمَاتُ اللَّهِ فَيَنْتَقِمَ اللَّهُ .

بَابُ إِقَامَةِ الْحُدُودِ عَلَى الشَّرِيفِ وَالْوَضِيعِ

٦٧٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أُسَامَةَ كَلَّمَ النَّبِيَّ ﷺ فِي امْرَأَةٍ فَقَالَ إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا يُقِيمُونَ الْحُدَّ عَلَى الْوَضِيعِ وَيَتْرُكُونَ

¹ Tj. ukoliko to ne bi vodilo u grijeh, jer Allah, dželle šanuhu, neće Svome Poslaniku dati na izbor nešto što je grijeh.

² Tj. posredovao.

bili prije vas zaista su propali zato što su izvršavali kaznu nad bijednim,³ a zaobilazili uglednoga. Tako mi Onoga u čijim je rukama moja duša, kada bi to Fatima uradila, odsjekao bih joj ruku!”

O POKUĐENOSTI ZAUZIMANJA PROTIV IZVRŠENJA KAZNE KAD TUŽBA DOĐE DO VLADARA⁴

6788. PRIČAO NAM JE Sa‘d b. Sulejman, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aise, radijallahu anha, (da je kazivala): “Kurejševiče je obuzela briga zbog žene Mahzumije, koja je bila počinila krađu, te su rekli: ‘Ko bi se za nju mogao zauzeti⁵ kod Allahovog Poslanika, i ko bi za to imao smjelosti ako ne Usama, miljenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’ On je (potom) razgovarao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali mu Poslanik reče: ‘Zar da se zauzimaš protiv (izvršenja) jedne Allahove kazne?!’ Nakon toga Poslanik je održao govor rekavši: ‘O ljudi, zaista su zalutali oni koji su bili prije vas zato što su uglednog, kad ukrade, ostavljali, a nad slabićem, kad ukrade, izvršavali kaznu. Tako mi Allaha, kada bi Fatima, kći Muhammedova, ukrala, Muhammed bi joj odsjekao ruku!’”

الشَّرِيفَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ فَعَلَتْ ذَلِكَ لَقَطَعْتُ يَدَهَا .

بَابُ كِرَاهِيَةِ الشَّفَاعَةِ فِي الْحَدِّ إِذَا رُفِعَ إِلَى السُّلْطَانِ

٦٧٨٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ قُرَيْشًا أَهَمَّتُهُمُ الْمَرْأَةُ الْمُخْزُومِيَّةُ الَّتِي سَرَقَتْ فَقَالُوا مَنْ يَكَلِّمُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَمَنْ يَجْتَرِئُ عَلَيْهِ إِلَّا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ حُبُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَكَلَّمَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَتَشْفَعُ فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ ثُمَّ قَامَ فَخَطَبَ قَالِ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا ضَلَّ مَنْ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ الشَّرِيفُ تَرَكَوهُ وَإِذَا سَرَقَ الضَّعِيفُ فِيهِمْ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَآيُمُ اللَّهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ ﷺ سَرَقَتْ لَقَطَعَهُ مُحَمَّدٌ يَدَهَا .

3 U većini predanja umjesto riječi “bijedan” stoji riječ “slabić”.

4 Iz hadisa koji slijedi ne može se izvući ovakav zaključak. Međutim, u nekim predanjima ovog hadisa jasno stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, eksplicitno rekao da, kad tužba dođe do njega, onda nema opraštanja. (Fethul-bari, 12/89)

5 Tj. zauzeti se za nju i posredovati kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi joj oprostio, odustajući od izvršenja šerijatske kazne.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
 “A KRADLJIVCU I KRADLJIVICI¹
 ODSIJECITE RUKE²...”³
 TE O TOME ZA KOJU SE UKRADENU
 VRIJEDNOST ODSIJECA RUKA

Alija je naređivao da se odsijeca šaka.⁴ Katada je za ženu koja je ukrala, pa joj je otkinuta ljevica, rekao: “I (ne odsijeca se) ništa više.”⁵

6789. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Ibrahim b. Sa’d, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Amre, a ona od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Odsijeca se (ruka kradljivcu) zbog četvrtine dinara pa naviše.”

Isto prenose Abdur-Rahman b. Halid, moj bratić Zuhri i Ma’mer od Zuhrija.

6790. PRIČAO NAM JE Isma’il b. Ebu-Uvejs, prenoseći od Ibn-Vehba, on od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra i Amre, oni od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Ruka se odsijeca kradljivcu za (ukradenu) četvrt dinara.”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
 (وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا)
 وَفِي كَمْ يَقْطَعُ

وَقَطَعَ عَلَيَّ مِنَ الْكَفِّ وَقَالَ قَتَادَةُ فِي امْرَأَةٍ سَرَقَتْ
 فَقُطِعَتْ شِمَاهَا لَيْسَ إِلَّا ذَلِكَ .

٦٧٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا
 إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُمَرَ عَنْ
 عَائِشَةَ قَالَتْ النَّبِيُّ ﷺ تَقْطَعُ الْيَدُ فِي رُبْعِ دِينَارٍ
 فَصَاعِدًا تَابَعَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ وَابْنُ أَخِي
 الزُّهْرِيُّ وَمَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

٦٧٩٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنْ ابْنِ
 وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ
 الزُّبَيْرِ وَعُمَرَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَقْطَعُ
 يَدُ السَّارِقِ فِي رُبْعِ دِينَارٍ .

- 1 U ovom ajetu na prvom je mjestu spomenut kradljivac, a zatim kradljivica, jer muškraci više krađu, dok je u ajetu koji govori o kazni za blud prvo spomenuta bludnica pa onda bludnik, jer žena ima više udjela u poticanju na blud, koji se, uglavnom, i ne može počiniti bez njena dopuštenja.
- 2 Postoji konsenzus uleme o tome da se odsijeca desna ruka ukoliko je kradljivac ima.
- 3 El-Maida, 38.
- 4 Ovdje se ukazuje na razilaženje u mišljenju o tome koji se dio ruke odsijeca. Postoji duga rasprava među islamskom ulemom o ovom pitanju. Ispravno je mišljenje da se odsijeca šaka. (Vidi: *Fethul-bari*, 12/101.)
- 5 Ulema se razilažila u mišljenju o tome šta se odsijeca kad kradljivac ukrade drugi, treći... put. Ispravno je mišljenje da mu se, ukoliko ukrade drugi put, odsiječe lijeva noga te da poslije toga više nema odsijecanja bez obzira na to koliko puta ukrao.

6791. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Abdul-Varis, a ovom Husejn, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana Ensarija, ovaj od Amre b. Abdur-Rahman, a ona od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Odsijeca se (ruka kradljivcu) za (ukradenih) četvrt dinara."

6792. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Abda, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala): "U vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nije se odsijecala ruka za manju vrijednost od vrijednosti kožnog štita ili (nekog drugog) štita."⁶
PRIČAO NAM JE Usman, njemu Humejd b. Abdur-Rahman, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše isto.

6793. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, a njemu Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše da je rekla: "Ruka kradljivcu nije odsijecana za nešto što je manje (vrijedno) od kožnog štita ili (nekog drugog) štita. Svaki je od njih bio vrijedan."
Ovaj hadis kao mursel⁷ prenose Veki' i Ibn-Idris od Hišama, a on od svoga oca.

6794. PRIČAO MI JE Jusuf b. Musa, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Nije odsijecana ruka kradljivcu u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za nešto manje vrijedno od vrijednosti štita ili štita od kože. Svaki je od njih bio vrijedan."

٦٧٩١. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَتْهُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَقْطَعُ الْيَدُ فِي رُبْعِ دِينَارٍ.

٦٧٩٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَخْبَرْتَنِي عَائِشَةُ أَنَّ يَدَ السَّارِقِ لَمْ تَقْطَعْ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَّا فِي ثَمَنِ مِجَنٍّ حَجَفَةٍ أَوْ تُرْسٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَهُ.

٦٧٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمْ تَكُنْ تَقْطَعُ يَدَ السَّارِقِ فِي أَذْنَى مِنْ حَجَفَةٍ أَوْ تُرْسٍ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا ذُو ثَمَنِ رَوَاهُ وَكِيعٌ وَابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ مُرْسَلًا.

٦٧٩٤. حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمْ تَقْطَعْ يَدُ سَارِقٍ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِي أَذْنَى مِنْ ثَمَنِ الْمِجَنِّ تُرْسٍ أَوْ حَجَفَةٍ وَكَانَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا ذَا ثَمَنِ.

6 Postoji mogućnost da su obje riječi koje označavaju štit istog značenja. Moguće je i da prenosilac sumnja u to koja je od ove dvije riječi upotrijebljena, a možda među tim štitovima postoji i neka razlika.

7 Mursel hadis jest hadis u čijem lancu prenosilaca nema ashaba koji ga je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da tabiin kaže kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao to i to.

6795. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik b. Enes, prenoseći od Nafija, štićenika Abdullaha b. Omera, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da (kradljivcu) bude odsječena¹ ruka za štit čija je vrijednost bila tri dirhema.” Isti hadis prenosi Muhammed b. Ishak. Lejs kaže: “Pričao mi je Nafi‘: ‘Vrijednost mu je bila...’”

6796. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da (kradljivcu) bude odsječena (ruka) za štit čija je cijena bila tri dirhema.”

6797. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Abdullaha da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da (kradljivcu) bude odsječena (ruka) za štit čija je cijena bila tri dirhema.”

6798. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damra, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da kradljivcu odsijeku ruku za štit čija je cijena bila tri dirhema.” Hadis istog sadržaja prenosi i Muhammed b. Ishak. Lejs kaže: “Nafi‘ mi je pričao: ‘Njegova vrijednost...’”

٦٧٩٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَطَعَ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلَاثَةُ دَرَاهِمَ تَابِعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قِيَمَتُهُ .

٦٧٩٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَطَعَ النَّبِيُّ ﷺ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلَاثَةُ دَرَاهِمَ .

٦٧٩٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَطَعَ النَّبِيُّ ﷺ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلَاثَةُ دَرَاهِمَ .

٦٧٩٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَطَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَ سَارِقٍ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلَاثَةُ دَرَاهِمَ تَابِعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قِيَمَتُهُ .

¹ Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao da se odsiječe ruka, a on osobno nije izvršavao te kazne.

6799. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka Allah prokune kradljivca: on ukrade kacigu,² pa mu ruku odsijeku, i ukrade uže,³ pa mu ruku odsijeku!"⁴

O POKAJANJU KRADLJIVCA⁵

6800. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da odsijeku⁶ ruku ženi (koja je ukrala). Ona je poslije toga dolazila, i ja sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila o njenom stanju. Bila se pokajala i njeno pokajanje bilo je čvrsto."

6801. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Idrisa, a on od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, da je kazivao: "Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom muslimana, pa nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uzimam vašu prisegu da Allahu ništa ne pridružujete, da ne kradete, da ne ubijate svoju djecu, da ne iznosite potvore i laži kojima se nanosi nepravda drugima i da mi se ne protivite u onome što je pristojno i dobro. Ko to bude ispunio – njegova je nagrada kod Allaha, a ko nešto od toga

٦٧٩٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَعَنَ اللَّهُ السَّارِقَ يَسْرِقُ الْبَيْضَةَ فَتَقَطُّ يَدُهُ وَيَسْرِقُ الْحَبْلَ فَتَقَطُّ يَدُهُ.

بَابُ تَوْبَةِ السَّارِقِ

٦٨٠٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَطَعَ يَدَ امْرَأَةٍ قَالَتْ عَائِشَةُ وَكَانَتْ تَأْتِي بَعْدَ ذَلِكَ فَأَرْفَعُ حَاجَتَهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَتَابَتْ وَحَسَنَتْ تَوْبَتَهَا.

٦٨٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي رَهْطٍ فَقَالَ أَبَايَعُكُمْ عَلَى أَنْ لَا تَشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ وَلَا تَأْتُوا بِيَهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلَا تَعْصُونِي فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَاخِذْ بِهِ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَطَهُورٌ

2 Tj. ratničku kacigu koja ima vrijednost četvrtine zlatnika i veću od toga.

3 Tj. uže koje vrijedi četvrtinu zlatnika i više od toga.

4 O tome kada se siječe ruka kradljivcu prethodio je komentar kod hadisa broj 6783.

5 Tj. da li mu pokajanje vraća svojstvo pravednosti, na osnovu kojeg stječe pravo da može svjedočiti. O tome su islamski učenjaci zauzeli različite stavove. Tahavi smatra da se pokajanjem svojstvo pravednosti može povratiti samo u slučaju pokajanja razbojnika, jer o tome postoji šerijatski tekst. (Fethul-bari, 12/111)

6 Tj. naredio je da se nad njom izvrši kazna odsijecanje ruke zbog toga što je ukrala.

prekrši, pa bude kažnjen na dunjaluku – to će mu biti iskup i očišćenje. A onaj kome Allah bude htio (nešto) prikriti – pa to je u Allahovoj moći: ako hoće, kaznit će ga, a ako hoće, oprostiti će mu.” Ebu-Abdullah kaže: “Ako se kradljivac pokaje, nakon što mu se ruka odsiječe, njegovo će se svjedočenje prihvatiti. Isto se tako i od onoga koji se, nakon što je bio kažnjen određenom kaznom (*haddom*), pokaje – prihvata svjedočenje.”

O KAZNI ZA NEPRIJATELJSKE VOJNIKE IZ REDA NEVJERNIKA I ODMETNIKE OD ISLAMA

Uzvišeni Allah kaže: “Kazna za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju i koji nered na zemlji čine jeste: da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku, ili da se iz zemlje prognaju...”¹

6802. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Velid b. Muslim, a ovom Evza'i, prenoseći od Jahjaab. Ebu-Kesira, ovaj od Ebu-Kilaba Džurmija, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: “Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, je došla grupa (ljudi) iz plemena Ukl i primila islam. Nisu mogli ostati da žive u Medini,² pa im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da borave kod deva prikupljenih na ime zekata, kako bi pili njihovu mokraću i mlijeko. Oni su to uradili i ozdravili. Potom su se odmetnuli, pobili čobane i uzeli deve sa sobom. On je poslao (potjeru) za njima i doveli su ih. Odsječene su im noge i ruke i izvađene oči.³ Nije dao da im zaustave krvarenje (spaljivanjem rana nego su ostavljeni tako), sve dok nisu pomrli.”

وَمَنْ سَرَّهُ اللَّهُ فَذَلِكَ إِلَى اللَّهِ إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ إِذَا تَابَ السَّارِقُ بَعْدَ مَا قُطِعَ يَدُهُ قُبِلَتْ شَهَادَتُهُ وَكُلُّ مُحْدُوْدٍ كَذَلِكَ إِذَا تَابَ قُبِلَتْ شَهَادَتُهُ .

بَابُ الْمُحَارِبِينَ مِنْ أَهْلِ الْكُفْرِ وَالرَّدَّةِ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ) .

٦٨٠٢ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو قِلَابَةَ الْجَرْمِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ نَفَرٌ مِنْ عُكْلٍ فَاسْتَلَمُوا فَاجْتَمَعُوا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَأْتُوا إِبِلَ الصَّدَقَةِ فَيَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا فَفَعَلُوا فَصَحُّوا فَارْتَدُّوا وَقَتَلُوا رُعَاتِهَا وَاسْتَأْفَوْا الْإِبِلَ فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمْ فَأَتَى بِهِمْ فَقَطَّعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَلَ أَعْيُنَهُمْ ثُمَّ لَمْ يَحْسِبْهُمْ حَتَّى مَاتُوا .

¹ El-Maida, 33.

² Naime, oni su bili zaraženi nekom bolešću.

³ Oni su izvadili oči čobanima i pobili ih, tako da su kažnjeni na isti način. Opširniji komentar prethodio je kod hadisa broj 233.

O TOME DA VJEROVJESNIK,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
NIJE DOPUSTIO DA SE ZAUSTAVI
KRVARENJE NEPRIJATELJA, ODMETNIKA
OD ISLAMA, TE SU ONI POMRLI

6803. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Salt Ebu-Ja'la, njemu Velid, a ovom Evza'i, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je da odsijeku udove ljudima iz plemena Urejne, i nije dopustio da im se zaustavi krvarenje (spaljivanjem rana), tako da su pomrli."

O TOME DA NEPRIJATELJI,
ODMETNICI OD ISLAMA, NISU
NAPOJENI SVE DOK NISU POMRLI

6804. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, prenoseći od Vuhejba, on od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilabe, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je grupa (ljudi) iz plemena Ukl koja se smjestila na sofi. Nisu mogli živjeti u Medini, te rekoše: 'Allahov Poslaniče, zatraži nam mlijeka!' 'Nemam da vam ga dam', reče on, 'izuzev da odete (i boravite) kod deva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Oni su otišli kod njih i pili njihovo mlijeko i mokraću sve dok nisu ozdravili i udebljali se. Potom su ubili čobanina i odveli deve. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten o tome, poslao je potjeru za njima. Dovedeni su, a dan još nije bio poodmakao. Tada je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) naredio da se zagriju ekseri i da im se njima oči izvade.⁴ Potom naredi da im odsijeku ruke i noge, ne dopustivši da im se zaustavi krvarenje. Bačeni su u

بَابُ

لَمْ يَحْسِمِ النَّبِيُّ ﷺ
الْمُحَارِبِينَ مِنْ أَهْلِ الرِّدَّةِ حَتَّى هَلَكُوا

٦٨٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ أَبُو يَعْلَى حَدَّثَنَا
الْوَلِيدُ حَدَّثَنِي الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي قِلَابَةَ
عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَطَعَ الْعُرَيْنِينَ وَلَمْ يَحْسِمَهُمْ
حَتَّى مَاتُوا.

بَابُ

لَمْ يُسْقِ الْمُرْتَدُّونَ الْمُحَارِبُونَ حَتَّى مَاتُوا

٦٨٠٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ وَهَيْبٍ
عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ قَدِمَ رَهْطٌ مِنْ عُكْلٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ كَانُوا فِي
الضُّفَّةِ فَاجْتَوَوْا الْمَدِينَةَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَبْعَثْنَا
رِسَالًا فَقَالَ مَا أَجَدُ لَكُمْ إِلَّا أَنْ تَلْحَقُوا بِبَابِ
رَسُولِ اللَّهِ فَاتَوْهَا فَشَرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَاهَا حَتَّى
صَحُّوا وَسَمِنُوا وَقَتَلُوا الرَّاعِيَ وَاسْتَأْفَقُوا الذُّودَ
فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ الصَّرِيخُ فَبَعَثَ الطَّلَبَ فِي آثَارِهِمْ
فَمَا تَرَجَّلَ النَّهَارُ حَتَّى أَتَى بِهِمْ فَأَمَرَ بِمَسَامِيرٍ
فَأُحْمِيَتْ فَكَحَلَهُمْ وَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَمَا
حَسَمَهُمْ ثُمَّ أُلْقُوا فِي الْحَرَّةِ يَسْتَسْقُونَ فَمَا سُقُوا
حَتَّى مَاتُوا قَالَ أَبُو قِلَابَةَ سَرَقُوا وَقَتَلُوا وَحَارَبُوا
اللَّهُ وَرَسُولُهُ.

4 Zbog toga što su oni čobanima izvadili oči.

kamenjar; tražili su vode da se napiju, ali im nije dato dok nisu umrli.” Ebu-Kilaba kaže: “Ukrali su, ubili i borili se protiv Allaha i Njegovog Poslanika.”

O TOME DA JE VJEROVJESNIK,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
NAREDIO DA IZVADE OČI
NEPRIJATELJSKIM VOJNICIMA

6805. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa b. Malika (da je kazivao):

“Jedna grupa (ljudi) iz plemena Ukl (ili je rekao: iz Urejne, a mislim da je rekao: iz Ukla) došla je u Medinu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je da im se da lijek i naredio im da otiđu (i borave) kod deva, kako bi pili njihovo mlijeko i mokraću. Oni su to učinili, a kada su ozdravili, pobili su čobane i odveli deve. Ujutro je o tome obaviješten Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te je (odmah) poslao potjeru za njima. Dovedeni su, a dan još nije bio ni odmakao. Tada je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) naredio, te su im odsječene ruke i noge i izvađene oči. Bačeni su u kamenjar; tražili su da se napiju vode, ali im to nije dato.” Ebu-Kilaba kaže: “To su ljudi koji su ukrali, ubili, nevjerstvo počinili nakon što su vjernici postali i koji su se borili protiv Allaha i Njegovog Poslanika.”

بَابُ

سَمَرِ النَّبِيِّ ﷺ أَعْيُنَ الْمُحَارِبِينَ

٦٨٠٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ
أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَهْطًا
مِنْ عُكْلٍ أَوْ قَالَ عُرَيْنَةَ وَلَا أَعْلَمُهُ إِلَّا قَالَ مِنْ
عُكْلٍ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ بِلِقَاحِ
وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَخْرُجُوا فَيَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَاهَا وَالْبَانِيَا
فَشَرَبُوا حَتَّى إِذَا بَرُّوا قَتَلُوا الرَّاعِيَ وَاسْتَأْقُوا
النَّعَمَ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ غَدَاةً فَبَعَثَ الطَّلَبَ فِي
إِثْرِهِمْ فَلَمَّا ارْتَفَعَ النَّهَارُ حَتَّى جِيءَ بِهِمْ فَأَمَرَ بِهِمْ
فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ فَأُلْقُوا
بِالْحَرَّةِ يَسْتَسْقُونَ فَلَا يُسْقَوْنَ قَالَ أَبُو قِلَابَةَ
هَؤُلَاءِ قَوْمٌ سَرَقُوا وَقَتَلُوا وَكَفَرُوا بَعْدَ إِيْمَانِهِمْ
وَحَارَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ .

O VRIJEDNOSTI ONOGA KOJI SE KLONI RAZVRATA¹

6806. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, a njemu Abdullah, prenoseći od Ubejdullaha b. Umera, on od Hubajba b. Abdur-Rahmana, ovaj od Hafsa b. Asima, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Sedmericu će Allah na Kijametskom danu smjestiti u Svoj hlad (hlad Arša), onda kada drugog hlada neće biti: pravednog vladara, mladića koji je odrastao obožavajući Allaha, čovjeka koji u samoći spomene Allaha pa mu oči zasuze, čovjeka čije je srce vezano za mesdžide, dvojicu koja su se zavoljela u ime Allaha, muškarca kojeg je sebi pozvala² žena od ugleda i ljepote, a on joj rekao: 'Ja se zaista bojim Allaha!', i čovjeka koji tajno dijeli sadaku, tako da njegova ljevica ne zna šta je uradila³ desnica."

6807. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Umer b. Ali...; a PRIČAO MI JE i Halifa, njemu Umer b. Ali, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da Sa'idija, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko mi bude jamčio za ono što je između njegovih nogu i ono što je između njegovih vilica (usana), ja ću mu zajamčiti Džennet."⁴

بَابُ فَضْلِ مَنْ تَرَكَ الْفَوَاحِشَ

٦٨٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ حُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ إِمَامٌ عَادِلٌ وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ فِي خَلَاءٍ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسْجِدِ وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالَ إِلَى نَفْسِهَا قَالَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَاخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا صَنَعَتْ يَمِينُهُ .

٦٨٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ ح وَ حَدَّثَنِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ تَوَكَّلَ لِي مَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ وَمَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ تَوَكَّلْتُ لَهُ بِالْجَنَّةِ .

¹ U razvrat (*fahišeh*) spadaju sva izuzetno ružna djela, mada ta riječ, ponajprije označava blud, prostituciju i homoseksualizam, koji se pod tim imenom spominju u Kur'anu. (En-Nisa, 15; En-Nisa, 25; El-Isra, 32; El-A'raf, 80; El-Kasas, 54)

² Da počini s njom blud.

³ Tj. koliko je udijelila.

⁴ Znači, onome koji ne bude griješio svojim spolnim organom i svojim jezikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećava Džennet.

O GRIJEHU BLUDNIKA

Uzvišeni Allah kaže: "... niti bludniče...",¹ a također i: "I ne približavajte se bludu, uistinu je to razvrat i loš put!"²

6808. OBAVIJESTIO NAS JE Davud b. Šebib, a njemu pričao Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je rekao:

"Ispričat ću vam hadis koji vam niko drugi neće ispričati, a koji sam čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Neće nastupiti Kijametski dan (ili je rekao: jedan je od predznaka Kijametskog dana) a da (prije toga) neće biti povučeno znanje,³ pa će ovladati neznanje, pit će se alkohol, ovladat će blud, smanjiti se broj muškaraca, a povećati broj žena, tako da će na pedeset žena biti jedan muškarac.'"

6809. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ishak b. Jusuf, a ovom Fudajl b. Gazvan, prenoseći od Ikrima, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "(Allahov) rob, dok čini blud, nije vjernik;⁴ kradljivac, dok krade, nije vjernik; onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik; (ubica), dok ubija, nije vjernik."

Ikrima kaže: "Upitao sam Ibn-Abbasa: 'Kako se povuče vjerovanje (iman) iz njega?'

'Ovako', odgovorio je i spleo svoje prste, a zatim ih odvojio, dodavši: 'A ako se pokaje, vrati mu se ovako', pa je ponovo spleo svoje prste."

بَابُ إِثْمِ الزُّنَاةِ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَلَا يَزْنُونَ) (وَلَا تَقْرَبُوا الزُّنَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا).

٦٨٠٨. أَخْبَرَنَا دَاوُدُ بْنُ شَيْبٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ أَخْبَرَنَا أَنَسٌ قَالَ لَأَحَدُكُمْ حَدِيثًا لَا يُحَدِّثُكُمْ أَحَدٌ بَعْدِي سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ وَإِنَّمَا قَالَ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيُظْهَرَ الْجَهْلُ وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ وَيُظْهَرَ الزُّنَا وَيَقِلَّ الرِّجَالُ وَيَكْثُرَ النِّسَاءُ حَتَّى يَكُونَ لِلْخَمْسِينَ امْرَأَةً الْقَيْمُ الْوَاحِدُ.

٦٨٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ ابْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا الْفَضِيلُ بْنُ غَزْوَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا يَزْنِي الْعَبْدُ حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَشْرَبُ حِينَ يَشْرَبُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَقْتُلُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ قَالَ عِكْرِمَةُ قُلْتُ لَابْنِ عَبَّاسٍ كَيْفَ يُنْزَعُ الْإِيمَانُ مِنْهُ قَالَ هَكَذَا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ ثُمَّ أَخْرَجَهَا فَإِنْ تَابَ عَادَ إِلَيْهِ هَكَذَا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ.

1 El-Furkan, 68. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče – a ko to radi iskusit će kaznu!"

2 El-Isra, 32.

3 Tj. pomrijet će učenici ljudi u islamu, a iza njih neće ostati učenjaci koji poznaju islamske nauke.

4 Vidi komentar hadisa br. 7772.

6810. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od A'meša, on od Zekvana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bludnik, dok čini blud, nije vjernik; kradljivac, dok krade, nije vjernik; onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik. Poslije toga treba se pokajati."

6811. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovom Sufjan, a njemu Mensur i Sulejman, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Ebu-Mejsera, a ovaj od Abdullaha (da je kazivao):

"Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, koji je najveći grijeh?'

'Da pridružiš Allahu sudruga, a On te je stvorio!', (odgovorio je). 'A zatim?', upitao sam.

'Da ubiješ svoje dijete, kako ne bi s tobom jelo', reče on. 'A zatim?', upitah. 'Da blud činiš sa ženom svoga komšije', odgovorio je."

Jahja kaže da mu je pričao Sufjan, njemu Vasil, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha (dajekazivao): "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče...'" (isto prethodno navedenom).

Amr kaže: "Spomenuo sam ga (hadis) Abdur-Rahmanu, a on nam (ga) je pripovijedao od Sufjana, ovaj od A'meša, on od Mensura, ovaj od Vasila, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Ebu-Mejsera... Rekao je: 'Ostavi ga, ostavi ga!'.⁵"

٦٨١٠. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ ذُكْوَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَشْرِبُ حِينَ يَشْرِبُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَالتَّوْبَةُ مَعْرُوضَةٌ بَعْدُ .

٦٨١١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ وَسُلَيْمَانُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ مِنْ أَجْلِ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ قَالَ يَحْيَى وَحَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي وَاصِلٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مِثْلَهُ قَالَ عَمْرُو فَذَكَرْتُهُ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ وَكَانَ حَدَّثَنَا عَنْ سُفْيَانَ عَنْ الْأَعْمَشِ وَمَنْصُورٍ وَوَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ قَالَ دَعَا دَعَا .

5 Tj. ostavi taj lanac prenosilaca u kojem nije spomenut Ebu-Mejsera kao prenosilac između Ebu-Vaila i Abdullaha b. Mes'uda, jer o njemu ima razilaženja. Naime, ovaj hadis prenosi nekoliko lanaca prenosilaca. O nekim od njih ima razilaženja, kao što je ovaj, za koji je Abdur-Rahman rekao Amru da ga ostavi.

O KAMENOVANJU MUHSANA¹

Hasan kaže: “Ko učini blud sa svojom sestrom – njegova je kazna kazna bludnika.”

6812. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovom Selema b. Kuhejl, prenoseći od Šabija (da je rekao): “Nakon što je kamenovao neku ženu u petak, Alija je, radijallahu anhu, rekao: ‘Kamenovao sam je po sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.’”

6813. PRIČAO MI JE Ishak, a njemu Halid, prenoseći od Šejbanija (da je kazivao):

“Upitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfaa: ‘Da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao kamenovati (nekoga)?’ ‘Da’, odgovorio je. ‘Prije (objavljivanja) sure En-Nur ili poslije?’, upitao sam. ‘Ne znam’, odgovorio je.”²

6814. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, a njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Usame b. Abdur-Rahmana, a on od Džabira b. Abdullaha Ensarija (da je kazivao):

“Neki je čovjek iz Eslema³ došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu kako je počinio blud. Posvjedočio je protiv sebe četiri puta, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, te je bio kamenovan. Prije toga već je bio oženjen.”

بَاب رَجْمِ الْمُحْصَن

وَقَالَ الْحَسَنُ مَنْ زَنَى بِأُخْتِهِ حَدُّهُ حَدُّ الزَّانِي .

٦٨١٢ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ ابْنُ كَهَيْلٍ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حِينَ رَجِمَ الْمَرْأَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَقَالَ قَدْ رَجَمْتُهَا بِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ .

٦٨١٣ . حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ الشَّيْبَانِيِّ سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى هَلْ رَجِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ قَبْلَ سُورَةِ النُّورِ أَمْ بَعْدُ قَالَ لَا أَدْرِي .

٦٨١٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَحَدَّثَهُ أَنَّهُ قَدْ زَنَى فَشَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَرَجِمَ وَكَانَ قَدْ أُحْصِنَ .

¹ Muhsan je osoba koja je, ili je bila, u šerijatski valjanom braku i imala odnos sa svojim supružnikom.

² To kamenovanje izvršeno je nakon objavljanja sure En-Nur. (Fethul-bari, 12/123)

³ Njegovo je ime bilo Ma'iz b. Malik.

O TOME DA NE TREBA KAMENOVATI OSOBU KOJA NIJE NORMALNA, BILA ONA MUŠKO ILI ŽENSKO⁴

Alija je rekao Omeru, radijallahu anhumā: “Zar ne znaš da pero ne piše (grijehe) nenormalnoj osobi dok ne ozdravi, djetetu dok ne stekne spoznaju i spavaču dok se ne probudi?”

6815. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme i Seida b. Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Došao je neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio u džamiji, pozvao ga i rekao (mu): ‘Allahov Poslaniče, počinio sam blud!’ Poslanik se (tada) okrenuo od njega, a ovaj je to ponovio četiri puta. Pošto je posvjedočio protiv sebe četiri puta, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je pozvao i upitao: ‘Jesi li ti lud?’ ‘Nisam’, odgovorio je.

‘A jesi li ženjen?’, upitao je.

‘Jesam’, odgovori ovaj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (tada) reče: ‘Odvedite ga i kamenujte!’”

6816. Ibn-Šihab kaže: “Onaj koji je čuo Džabira b. Abdullaha obavijestio me je da je on rekao: ‘Ja sam bio među onima koji su ga kamenovali. Kamenovali smo ga na musalli.⁵ Kada ga je počelo udarati kamenje, dao se u bijeg, ali smo ga sustigli na kamenjaru i kamenovali ga.’”

بَابُ

لَا يُرْجَمُ الْمَجْنُونُ وَالْمَجْنُونَةُ

وَقَالَ عَلِيٌّ لِعُمَرَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْقَلَمَ رُفِعَ عَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يُفِيْقَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يُدْرِكَ وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ .

٦٨١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي زَنَيْتُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ حَتَّى رَدَدَ عَلَيْهِ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ دَعَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَبُكَ جُنُونٌ قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ أَحْصَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ .

٦٨١٦. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ فَكُنْتُ فِيْمَنْ رَجَمَهُ فَرَجَمْنَاهُ بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ هَرَبَ فَأَذْرَكْنَاهُ بِالْحَرَّةِ فَرَجَمْنَاهُ .

⁴ Ukoliko neko poćini blud dok je imao status nenormalne osobe, neće biti kamenovan, pa makar u budućnosti i ozdravio. Međutim, ukoliko neko poćini blud dok je normalan, a potom postane nenormalan, prije nego što se nad njim izvrši kazna kamenovanja, kazna će se izvršiti, ne čekajući da ozdravi. Ukoliko je kazna bićevanja u pitanju, tada će se saćekati, jer je cilj bićevanja da osoba bude svjesna bola, a nenormalna osoba toga nije svjesna.

⁵ Musalla je otvoreni prostor na kojem su klanjani bajram-namazi.

O TOME DA PRELJUBNIKU PRIPADA KAMNENOVANJE (ILI RAZOČARENJE)¹

6817. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Prepirali su se Sa’d i Ibn-Zem’a (o tome kome pripada dijete), pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘On pripada tebi, Abde b. Zem’a! Dijete pripada postelji.’ ‘Skrivaj se od njega, o Sevdol!’, rekao je (potom svojoj supruzi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).” Kutejba, prenoseći od Lejsa, još dodaje (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): “... a preljubniku pripada kamenovanje (ili razočarenje).”

6818. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu’ba, a ovom Muhammed b. Zijad, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Dijete pripada postelji, a preljubniku kamenovanje (ili razočarenje).”

بَابُ لِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ

٦٨١٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ اخْتَصَمَ سَعْدٌ وَابْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بَنِ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَاحْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ زَادَ لَنَا قُتَيْبَةُ عَنِ اللَّيْثِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ.

٦٨١٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ.

¹ A dijete pripada onome na čijoj je postelji rođeno, odnosno onome za koga je njegova majka bila zvanično udata. Ovo je dio hadisa koji je naveden i prokomentarisan pod brojem 6749, i tamo je rečeno da komentatori hadisa preferiraju da je značenje riječi *el-hadžer* razočarenje, a ne kamenovanje, jer se ono sprovodi nad oženjenim počiniteljem bluda. Ipak, ovdje se da naslutiti da Buhari ovim naslovom misli na kamenovanje, dakle kamenovanje udate ili oženjene osobe u slučaju da poćini blud.

O KAMENOVANJU NA PLOČNIKU²

6819. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Usman b. Kerama, a njemu Halid b. Mahled, prenoseći od Sulejmana, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhumā, da je kazivao:

“Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedeni su židov i židovka koji su počinili blud. ‘Šta ste (o tome) našli u svojoj knjizi?’, upitao ih je on, a oni odgovoriše: ‘Naši su rabini izmislili polijevanje vrelom vodom po licu i grđenje.’

‘Pozovi ih, Allahov Poslaniče’, reče (tada) Abdullah b. Selam, ‘i neka donesu Tevrat.’ Donijeli su ga, i jedan od njih pokri svojom rukom pasus koji govori o kamenovanju i počeo čitati ono što je prije i poslije njega.

‘Podigni svoju ruku!’, reče mu Ibn-Selam. (Kad je to on učinio), ispod njegove ruke ukazao se pasus (koji govori) o kamenovanju. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, te su njih dvoje kamenovani.”

Ibn-Omer dodaje: “Kamenovani su kod pločnika. Vidio sam židova kako je zaklanja.”

باب الرجم في البلاط

٦٨١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ كَرَامَةَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَهُودِيٌّ وَيَهُودِيَّةٌ قَدْ أَخَذَا جَمِيعًا فَقَالَ لَهُمَا مَا تَجِدُونَ فِي كِتَابِكُمَا قَالُوا إِنَّ أَحْبَارَنَا أَخَذُوا تَحْمِيمَ الْوَجْهِ وَالتَّجْبِيَةَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ سَلَامٍ ادْعُهُمَا يَا رَسُولَ اللَّهِ بِالتَّوْرَةِ فَأَتَى بِهِمَا فَوَضَعَ أَحَدُهُمَا يَدَهُ عَلَى آيَةِ الرِّجْمِ وَجَعَلَ يَقْرَأُ مَا قَبْلَهَا وَمَا بَعْدَهَا فَقَالَ لَهُ ابْنُ سَلَامٍ ارْفَعْ يَدَكَ فَإِذَا آيَةُ الرِّجْمِ تَحْتَ يَدِهِ فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَرَجَمَاهَا قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَرَجَمَاهَا عِنْدَ الْبَلَاطِ فَرَأَيْتُ الْيَهُودِيَّ أَجْنَأَ عَلَيْهَا.

² Mada su neki pomislili da se ovdje govori o vrsti kamena kojim se vrši kamenovanje, ispravno je tumačenje da se ovdje govori o pločniku. Naime, Buhari je želio ukazati na to da se kamenovanje može izvršiti na različitim mjestima, npr. na pločniku, koji je spomenut u ovom hadisu, ili na musalli, koja se spominje u hadisu što slijedi.

O KAMENOVANJU NA MUSALLI¹

6820. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Džabira (da je kazivao):

“Neki je čovjek iz Eslama došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i priznao da je počinio blud. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali je ovaj (potom) protiv sebe posvjedočio četiri puta, te ga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Jesi li ti lud?’

‘Nisam’, odgovorio je.

‘A jesi li ženjen?’, upitao je.

‘Jesam’, odgovori ovaj.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je (tada), te je kamenovan na musalli. Kada ga je kamenje počelo udarati, dao se u bijeg, ali smo ga sustigli i kamenovali do smrti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo ga je po dobru i klanjao mu je (dženazu).”

Junus i Ibn-Džurejdž ne prenose od Zuhrija (riječi):

“... klanjao mu je (dženazu).”

Upitali su Ebu-Abdullaha (Buharija) o njegovim riječima: “... klanjao mu je (dženazu)” – da li je to tačno ili nije, pa je odgovorio: “Prenosi ga (hadis) Ma'mer.”

“Da li ga prenosi neko drugi osim Ma'mera?”, upitali su.

“Ne”, odgovorio je.

بَابُ الرَّجْمِ بِالْمُصَلِّي

٦٨٢٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلًا مِّنْ أَسْلَمَ جَاءَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَعْتَرَفَ بِالزِّنَا فَأَعْرَضَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ أَبَاكَ جُنُونٌ قَالَ لَا قَالَ أَحْصَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَأَمَرَ بِهِ فَرَجِمَ بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ فَرَّ فَأُذِرِكَ فَرَجِمَ حَتَّى مَاتَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ خَيْرًا وَصَلَّى عَلَيْهِ لَمْ يَقُلْ يُونُسُ وَابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ فَصَلَّى عَلَيْهِ سَيِّدُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ فَصَلَّى عَلَيْهِ يَصْبَحُ قَالَ رَوَاهُ مَعْمَرٌ قِيلَ لَهُ رَوَاهُ غَيْرُ مَعْمَرٍ قَالَ لَا .

¹ Musalla je otvoreni prostor na kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uobičavao klanjati bajram-namaze.

ONAJ KO UČINI GRIJEH ZA KOJI NIJE
PROPISANA PRECIZNA KAZNA,
A ONDA (O TOME) OBAVIJESTI IMAMA,
NE KAŽNJAVA SE NAKON POKAJANJA,
AKO DOĐE TRAŽEĆI FETVU

Ata' kaže: "Njega Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije kažnjavao."

Ibn-Džurejdž kaže: "On nije kaznio onoga što je imao odnos (sa svojom ženom) u toku ramazana (posta), a ni Omer nije kaznio vlasnika gazele."²

U njemu (još stoji): "Prenosi se od Ebu-Usmana, on od Ibn-Mes'uda, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

6821. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):

"Neki je čovjek imao odnos sa svojom ženom (dok je postio) u toku ramazana. Upitao je (o tome) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Možeš li osloboditi roba?'

'Ne', odgovorio je.

'A možeš li postiti dva mjeseca?', upitao je (Poslanik).

'Ne', odgovorio je ovaj.

'Onda nahrani šezdeset siromaha!', reče (mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."

بَابُ

مَنْ أَصَابَ ذَنْبًا دُونَ الْحَدِّ فَأَخْبَرَ الْإِمَامَ
فَلَا عُقُوبَةَ عَلَيْهِ بَعْدَ التَّوْبَةِ إِذَا جَاءَ مُسْتَفْتِيًا

قَالَ عَطَاءٌ لَمْ يُعَاقَبْهُ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ
وَلَمْ يُعَاقَبِ الَّذِي جَامَعَ فِي رَمَضَانَ وَلَمْ يُعَاقَبِ
عُمَرُ صَاحِبَ الظَّنْبِيِّ وَفِيهِ عَنْ أَبِي عُمَرَ عَنْ
أَبِي مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٦٨٢١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ
شِهَابٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا وَقَعَ بِامْرَأَتِهِ فِي رَمَضَانَ
فَاسْتَفْتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ هَلْ تَجِدُ رَقَبَةً قَالَ
لَا قَالَ هَلْ تَسْتَطِيعُ صِيَامَ شَهْرَيْنِ قَالَ لَا قَالَ
فَأَطْعِمْ سِتِينَ مِسْكِينًا .

² Misli se na Kabisu b. Džabira, koji je, putujući na hadž, naišao na gazelu i ulovio je udarivši je kamenom, premda je hadžiji zabranjeno loviti. (Fethul-bari, 12/135)

6822. KAŽE Lejs da mu je Amr b. Haris, prenosio od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od Muhammeda b. Dža'fera b. Zubejra, ovaj od Ibada b. Abdullaha b. Zubejra, a on od Aiše (da je kazivala): "Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u mesdžid i rekao: 'Izgorio sam se.'

'Zbog čega?', upitao je (Vjerovjesnik).

'Imao sam odnos sa svojom ženom (dok sam postio) u toku ramazana!', odgovorio je.

'Podijeli sadaku!', rekao mu je (Vjerovjesnik).

'Nemam ništa!', odgovori ovaj i sjede. Potom je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neki čovjek s magarcem natovarenim hranom. (Abdur-Rahman kaže: 'Ne znam koja je hrana bila.')

'Gdje je onaj što je izgorio?', upitao je (Vjerovjesnik). 'Evo me', reče ovaj.

'Uzmi ovo i podijeli kao sadaku!', rekao (mu) je.

'Nekome ko je potrebniji od mene?', upita čovjek, dodavši: 'Moja porodica nema hrane!'

'Onda jedite to!', reče (Vjerovjesnik)."

Rekao je Ebu-Abdullah: "Prvi hadis (koji prenosi Ebu-Usman, br. 1937.) je jasniji. U njemu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: 'Nahrani svoju porodicu!'"

O TOME KADA ČOVJEK PRIZNA
DA JE POČINIO GRIJEH ZA KOJI JE
PREDVIĐENA KAZNA (HADD),
ALI NE OBJASNI KOJI, IMA LI IMAM
PRAVO DA TO PRIKRIJE

6823. PRIČAO NAM JE Abdul-Kuddus b. Muhammed, njemu Amr b. Asim Kilabi, ovom Hemmam b. Jahja, a njemu Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:

"Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi

٦٨٢٢. وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ قَالَ احْتَرَقْتُ قَالَ مِمَّ ذَاكَ قَالَ وَقَعْتُ بِامْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ قَالَ لَهُ تَصَدَّقْ قَالَ مَا عِنْدِي شَيْءٌ فَجَلَسَ وَأَتَاهُ إِنْسَانٌ يَسُوقُ حِمَارًا وَمَعَهُ طَعَامٌ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ مَا أَدْرِي مَا هُوَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَيْنَ الْمُحْتَرِقُ فَقَالَ هَا أَنَا ذَا قَالَ خُذْ هَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ قَالَ عَلَى أَحْوَجَ مِنِّي مَا لِأَهْلِي طَعَامٌ قَالَ فَكُلُوهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْحَدِيثُ الْأَوَّلُ أَبَيْنُ قَوْلُهُ أَطْعَمَ أَهْلَكَ .

بَابُ إِذَا أَقَرَّ بِالْحَدِّ

وَلَمْ يُبَيِّنْ هَلْ لِلْإِمَامِ أَنْ يَسْتُرَ عَلَيْهِ

٦٨٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ الْكِلَابِيُّ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ

ve sellem, kad mu je došao jedan čovjek i rekao: ‘Allahov Poslaniče, ja sam zaslužio kaznu (*hadd*), pa je izvrši nada mnom!’, ali ga on nije upitao ništa o tome.¹ Potom je došlo namasko vrijeme, i on je klanjao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, čovjek mu (opet) pride i reče: ‘Allahov Poslaniče, ja sam zaslužio kaznu (*hadd*), pa primijeni prema meni Allahovu knjigu!’ ‘Zar nisi klanjao s nama?’, upita (ga Poslanik). ‘Da’, odgovori on. ‘Allah ti je, zaista, već oprostio grijeh!’ (ili je rekao: kaznu).”

O TOME DA LI IMAM TREBA KAZATI
ONOME KOJI SAM PRIZNA:² “MOŽDA SI
SAMO DODIRNUO ILI MILOVAO.”³

6824. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb b. Džerir, a ovom njegov otac, prenoseći od Ja’laa b. Hakima, on od Ikreme, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Kada je Ma’iz b. Malik došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, on mu reče: ‘Možda si je samo poljubio, ili milovao, ili pogledao!’

‘Ne, Allahov Poslaniče’, reče on.

‘Jesi li s njom imao odnos?’, upitao je (upotrijebivši odgovarajuću riječ) bez aludiranja. Potom je naredio da ga kamenuju.”

فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَصَبْتُ حَدًّا فَأَقِمَّهُ عَلَيَّ قَالَ وَلَمْ يَسْأَلْهُ عَنْهُ قَالَ وَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُّ ﷺ الصَّلَاةَ قَامَ إِلَيْهِ الرَّجُلُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَصَبْتُ حَدًّا فَأَقِمَّ فِي كِتَابِ اللَّهِ قَالَ أَلَيْسَ قَدْ صَلَّيْتَ مَعَنَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ غَفَرَ لَكَ ذَنْبَكَ أَوْ قَالَ حَدَّكَ .

بَابُ هَلْ يَقُولُ الْإِمَامُ لِلْمُقَرَّرِ
لَعَلَّكَ مَلَسْتَ أَوْ غَمَزْتَ

٦٨٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ يَعْلَى بْنَ حَكِيمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا أَتَى مَا عِزُّ بْنُ مَالِكٍ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهُ لَعَلَّكَ قَبَّلْتَ أَوْ غَمَزْتَ أَوْ نَظَرْتَ قَالَ لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَنْكَبْتَهَا لَا يَكْنِي قَالَ فَعِنْدَ ذَلِكَ أَمَرَ بِرَجْمِهِ .

¹ Tj. nije ga pitao koji je grijeh počinio. Vjerovatno je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, putem objave saznao da on nije bio počinio veliki grijeh za koji je određena kazna (*hadd*), te stoga nije tražio objašnjenje niti je izvršio kaznu nad njim.

² Tj. da je počinio blud.

³ Iz ovog se može razumjeti da je dopušteno imamu (tj. kadiji, sudiji) indirektno nagovarati onog koji je priznao da je počinio blud da povuče svoje priznanje.

O TOME KAD IMAM POSTAVI
PITANJE ONOME KOJI JE PRIZNAO
(DA JE POČINIO BLUD): “JESI LI ŽENJEN?”¹

6825. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejz, njemu Lejs, a ovom Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejbeba i Ebu-Seleme, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio u džamiji, došao je neki čovjek i rekao: ‘Allahov Poslaniče, ja sam zaista počinio blud!’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali je on prošao pred njega, na onu stranu na koju se on bio okrenuo, i rekao: ‘Allahov Poslaniče, ja sam zaista počinio blud!’

On se (ponovo) okrenuo od njega, ali je ovaj opet prošao ispred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na stranu na koju se on bio okrenuo. A kada je protiv sebe posvjedočio četiri puta, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je, pozvao i upitao: ‘Jesi li ti lud?’

‘Nisam, Allahov Poslaniče’, odgovorio je.

‘A jesi li ženjen?’, upitao je (Poslanik).

‘Da, Allahov Poslaniče’, odgovorio je.

‘Vodite ga i kamenujte!’, reče (Poslanik).”

6826. KAŽE Ibn-Šihab da ga je obavijestio onaj koji je čuo Džabira kad je rekao:

“Bio sam među onima koji su ga kamenovali. Kamenovali smo ga na musalli. Kada ga je počelo udarati kamenje, dao se u bijeg brzim koracima. Sustigli smo ga na kamenjaru i kamenovali ga.”

بَابُ

سُؤَالُ الْإِمَامِ الْمَقْرُءِ هَلْ أَحْصَنَتْ

٦٨٢٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَجُلٌ مِنَ النَّاسِ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي زَنَيْتُ يُرِيدُ نَفْسَهُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ فَتَنَحَّى لِشِقِّ وَجْهِهِ الَّذِي أَعْرَضَ قَبْلَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي زَنَيْتُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَجَاءَ لِشِقِّ وَجْهِ النَّبِيِّ ﷺ الَّذِي أَعْرَضَ عَنْهُ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ دَعَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَبُكَ جُنُونٌ قَالَ لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ أَحْصَنَتْ قَالَ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ.

٦٧٢٦. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرًا قَالَ فَكُنْتُ فِيمَنْ رَجَمَهُ فَرَجَمْنَاهُ بِالمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ جَمَزَ حَتَّى أَذْرَكْنَاهُ بِالْحَرَّةِ فَرَجَمْنَاهُ.

¹ Tj. da li si imao odnos sa ženom u zakonitom braku?

O PRIZNANJU POČINJENOG BLUDA

6827, 6828. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida da su kazivali:

“Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je neki čovjek ustao i rekao: ‘Zaklinjem te Allahom da među nama presudiš po Allahovoj knjizi!’ Potom je ustao čovjek s kojim se on sporio – a on je bio učeniji – i rekao: ‘Da, Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj knjizi, ali mi dopusti i da govorim!’

‘Govori!’, reče mu (Poslanik).

‘Moj je sin’, reče ovaj, ‘radio kao najamnik kod ovoga i počinio blud s njegovom ženom, te sam ja kao iskup za njega dao stotinu ovaca i slugu. Potom sam (o tome) pitao učene ljude, pa su me oni obavijestili da moga sina treba bičevati sa stotinu udaraca i protjerati ga na godinu dana, a da njegovu ženu treba kamenovati.’

Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, presudit ću vam po Allahovoj knjizi – uzvišen neka je On! Stotinu ovaca i slugu (treba) vratiti, a tvoga sina treba bičevati sa stotinu udaraca i protjerati ga na godinu dana.² Otiđi, Unejse, kod žene ovoga, pa ako prizna (da je počinila blud), kamenuj je!’ On je otišao kod nje i, nakon što je priznala, kamenovao je.

Rekao sam Sufjanu: ‘Nije rekao: ‘... pa su me obavijestili da moga sina treba kamenovati.’

‘Sumnjam da je to (preneseno) od Zuhrija. Možda sam rekao, a možda sam i šutio’, reče on.”

بَابُ الْإِعْتِرَافِ بِالزَّوْنِ

٦٨٢٧-٦٨٢٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنْ فِي الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ وَزَيْدَ بْنَ خَالِدٍ قَالَا كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ أَنْشُدْكَ اللَّهَ إِلَّا قَضَيْتَ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ فَقَامَ خَصْمُهُ وَكَانَ أَفْقَهُ مِنْهُ فَقَالَ اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ وَأَذِّنْ لِي قَالَ قُلْ قَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَرَزَنِي بِأَمْرَاتِهِ فَأَفْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَخَادِمٍ ثُمَّ سَأَلْتُ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي جَلْدَ مِائَةٍ وَتَغْرِيبَ عَامٍ وَعَلَى أَمْرَاتِهِ الرَّجْمَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا أَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ الْمِائَةُ شَاةٍ وَالْخَادِمُ رَدٌّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَاغْدُ يَا أُنَيْسُ عَلَى أَمْرَاةٍ هَذَا فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمُهَا فَعَدَا عَلَيْهَا فَأَعْتَرَفَتْ فَارْجُمُهَا قُلْتُ لِسُفْيَانَ لَمْ يَقُلْ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَقَالَ الشَّكُّ فِيهَا مِنَ الزُّهْرِيِّ فَرُبَّمَا قُلْتُهَا وَرُبَّمَا سَكَتُ .

² Naime, to je kazna za onoga koji počinio blud, a nije ženjen ili udavan, tj. nije imao bračni odnos u šerijatski valjanom braku.

6829. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, a on od Omera da je rekao:

“Bojao sam se da ne dođe vrijeme kad će neko kazati kako se u Allahovoj knjizi ne spominje kamenovanje, te da tako, zapostavivši farz koji je Allah objavio, ne zalutaju. Da, zaista je obaveza kamenovati onoga koji blud počini, ako je već ženjen, pa se to dokaže, ili se ustanovi trudnoća, ili dođe do priznanja.” Sufjan kaže: “Ovako sam to zapamtio: ‘Da, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao kamenovati, a i mi smo davali kamenovati poslije njega.’”

O KAMENOVANJU UDAVANE¹ ŽENE KOJA JE, POČINIVŠI BLUD, OSTALA TRUDNA²

6830. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, on od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:

“Učio sam (Kur'an) kod nekih muhadžira, a jedan od njih bio je i Abdur-Rahman b. Avf. Za vrijeme moga boravka kod njega na Mini – a on je bio kod Omera b. Hattaba na posljednjem hadždžu koji je on obavio³ – došao mi je Abdur-Rahman i rekao: ‘Da si vidio danas čovjeka koji je došao vođi pravovjernih i rekao: ‘Želiš li primiti osobu koja govori: ‘Da je umro Omer, ja bih prisegu dao tome i tome! Tako mi Allaha, i prisega je Ebu-Bekru bila iznenada, pa je ispunjena.’” Omera je to razljutilo, te reče: ‘Ja ću, ako Allah da, večeras stajati među ljudima i upozoriti ih na ove koji žele nasilno preoteti njihove položaje!’

٦٨٢٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ عُمَرُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَطُولَ بِالنَّاسِ زَمَانٌ حَتَّى يَقُولَ قَائِلٌ لَا نَجِدُ الرَّجْمَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَيَضِلُّوا بِتَرْكِ فَرِيضَةٍ أَنْزَلَهَا اللَّهُ أَلَا وَإِنَّ الرَّجْمَ حَقٌّ عَلَى مَنْ زَنَى وَقَدْ أَحْصَنَ إِذَا قَامَتِ الْبَيِّنَةُ أَوْ كَانَ الْحَبْلُ أَوْ الْإِعْتِرَافُ قَالَ سُفْيَانُ كَذَا حَفِظْتُ أَلَا وَقَدْ رَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَرَجَمْنَا بَعْدَهُ.

بَاب

رَجْمُ الْحَبْلَى مِنَ الزَّانَا إِذَا أَحْصَنَتْ

٦٨٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كُنْتُ أَقْرَأُ رِجَالًا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ مِنْهُمْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فَبَيْنَمَا أَنَا فِي مَنْزِلِهِ بِمِنَى وَهُوَ عِنْدَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فِي آخِرِ حَجَّةٍ حَجَّهَا إِذْ رَجَعَ إِلَيَّ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَقَالَ لَوْ رَأَيْتَ رِجَالًا أَتَى أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ الْيَوْمَ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ هَلْ لَكَ فِي فُلَانٍ يَقُولُ لَوْ قَدْ مَاتَ عُمَرُ لَقَدْ بَايَعْتُ فُلَانًا فَوَاللَّهِ مَا كَانَتْ بَيْعَةُ أَبِي بَكْرٍ إِلَّا فُلْتَةً فَتَمَّتْ فَغَضِبَ عُمَرُ ثُمَّ قَالَ إِنِّي إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَقَائِمُ الْعَشِيَّةِ

¹ Tj. koja je imala bračni odnos u šerijatski valjanom braku.

² Trudna se žena ne kamenuje odmah, nego tek nakon što rodi dijete i doji ga dvije godine.

³ To je bilo dvadeset treće godine po Hidžri.

‘Nemoj, vođo pravovjernih’, rekoh mu, ‘jer se na skupu nalazi masa neukih i neiskusnih ljudi. Oni će biti većina među onima koji će biti u blizini tebe kada ustaneš među svijetom. Bojim se da ne održiš govor koji će raznositi svaki glasnik, a da ga pravilno nije shvatio, ne dodjeljujući mu odgovarajuće mjesto. Sačekaj dok ne dođeš u Medinu, jer ona je, zaista, mjesto Hidžre i sunneta. Kad dođeš onima koji razumiju i uglednicima, pa valjano kažeš ono što sam (ti) rekao, učenjaci će razumjeti tvoj govor i dati mu odgovarajuće mjesto.’

‘Da, tako mi Allaha, ja ću to, ako Allah da, uraditi na prvom sastanku u Medini’, reče Omer.’”

Ibn-Abbas dalje pripovijeda: “Došli smo u Medinu krajem zul-hidžeta. Kada je došao petak i kad je sunce prešlo zenit, požurio sam (u džamiju). Tu sam našao Seida b. Zejda b. Amra b. Nufejla kako sjedi na čošku minbera. Sjeo sam do njega, tako da je moje koljeno dodirivalo njegovo. Uskoro se pojavio i Omer b. Hattab. Kada sam ga vidio kako dolazi, rekoh Seidu b. Zejdu b. Amru b. Nufejlu: ‘Večeras će on, zaista, održati govor kakav nije održao otkako je postao halifa!’, ali me je on ukorio⁴ rekavši: ‘Šta očekuješ da će kazati, a da dosad nije rekao?’

Omer je potom sjeo na minber i kada je mujezin završio, on je ustao i uputio hvalu Allahu kakvu On zaslužuje, a zatim rekao:

‘Održat ću vam govor za koji mi je suđeno da vam ga održim. Ne znam, možda je to pred moju smrt. Ko ga razumije i zapamti neka ga prenosi gdje god ga odnese njegova jahalica, a ko se boji da ga nije zapamtio – ne dopuštam nikome da laže na mene! Allah je, zaista, poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom, i On mu je objavio Knjigu. A u onome što je objavljeno nalazi se i ajet o kamenovanju. Mi smo ga čitali, zapamtili i shvatili. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi

فِي النَّاسِ فَمُحَذَّرُهُمْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَغْصِبُوهُمْ أُمُورَهُمْ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَفْعَلْ فَإِنَّ الْمَوْسِمَ يَجْمَعُ رِعَاعَ النَّاسِ وَغَوْغَاءَهُمْ فَإِنَّهُمْ هُمُ الَّذِينَ يَغْلِبُونَ عَلَى قُرْبِكَ حِينَ تَقُومُ فِي النَّاسِ وَأَنَا أَخْشَى أَنْ تَقُومَ فَتَقُولَ مَقَالَةً يُطَيِّرُهَا عَنْكَ كُلُّ مُطَيِّرٍ وَأَنْ لَا يَعُوهَا وَأَنْ لَا يَضَعُوهَا عَلَى مَوَاضِعِهَا فَأَمْهَلْ حَتَّى تَقْدَمَ الْمَدِينَةَ فَإِنَّهَا دَارُ الْهِجْرَةِ وَالسُّنَّةِ فَتَخْلُصَ بِأَهْلِ الْفِقْهِ وَأَشْرَافِ النَّاسِ فَتَقُولَ مَا قُلْتَ مُتَمَكِّنًا فَيَعِيَ أَهْلُ الْعِلْمِ مَقَالَاتِكَ وَيَضَعُوهَا عَلَى مَوَاضِعِهَا فَقَالَ عُمَرُ أَمَّا وَاللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَا قَوْمَ بْنَ ذَلِكَ أَوَّلَ مَقَامٍ أَقَوْمُهُ بِالْمَدِينَةِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فِي عُتْبٍ ذِي الْحِجَّةِ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ عَجَلْتُ الرِّوَاخَ حِينَ زَاغَتِ الشَّمْسُ حَتَّى أَجَدَ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ بْنَ عَمْرٍو بْنَ نَفِيلٍ جَالِسًا إِلَى رُكْنِ الْمُنْبَرِ فَجَلَسْتُ حَوْلَهُ تَمَسُّ رُكْبَتِي رُكْبَتَهُ فَلَمْ أَنْشَبْ أَنْ خَرَجَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَلَمَّا رَأَيْتُهُ مُقْبِلًا قُلْتُ لِسَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ بْنَ عَمْرٍو بْنَ نَفِيلٍ لِيَقُولَنَّ الْعَشِيَّةَ مَقَالَةً لَمْ يَقُلْهَا مُنْذُ اسْتُخْلِفَ فَأَنْكَرَ عَلَيَّ وَقَالَ مَا عَسَيْتَ أَنْ يَقُولَ مَا لَمْ يَقُلْ قَبْلَهُ فَجَلَسَ عُمَرُ عَلَى الْمُنْبَرِ فَلَمَّا سَكَتَ الْمُؤَذِّنُونَ قَامَ فَأَثْنَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي قَائِلٌ لَكُمْ مَقَالَةً قَدْ قُدِّرَ لِي أَنْ أَقُولَهَا لَا أَدْرِي لَعَلَّهَا بَيْنَ يَدَيَّ أَجَلِي فَمَنْ عَقَلَهَا وَوَعَاَهَا فَلْيُحَدِّثْ بِهَا حَيْثُ انْتَهَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ وَمَنْ خَشِيَ أَنْ لَا يَعْقِلَهَا فَلَا

4 On nije znao šta je Omer obećao na hadžu i zbog toga je ovako reagirao.

ve sellem, davao kamenovati, a i mi smo to činili poslije njega. Bojim se da ne dođe vrijeme kad će neko reći: ‘Tako nam Allaha, mi u Allahovoj knjizi ne nalazimo ajet o kamenovanju!’¹, te će tako, zapostavivši farz koji je Allah objavio, zalutati. Kamenovanje onoga koji je počinio blud, a ženjen je ili udavan, za muškarce i žene, kada se ponudi dokaz,² ili se ustanovi trudnoća,³ ili dođe do priznanja – istina je u Allahovoj knjizi!⁴ Mi smo u Allahovoj knjizi, između ostaloga, čitali: ‘Nemojte se pripisivati očevima koji nisu vaši, jer je nevjerstvo da se pripisujete onima koji nisu vaši očevi’ (ili je rekao: zaista je nevjerstvo da se pripisujete očevima koji nisu vaši). Zar nije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nemojte me hvaliti onako kako su hvalili Isaa, sina Merjemina, nego recite: Allahov rob i Njegov Poslanik.’ Nadalje, došlo je do mene da neko među vama govori: ‘Tako mi Allaha, ako umre Omer, dat ću prisegu tome i tome!’ Ne dopustite da čovjek bude zaveden, te da kaže kako je prisega Ebu-Bekru bila iznenada, pa je ispunjena. Da, to je,⁵ zaista, bilo tako, ali (nas) je Allah sačuvao od njenog zla.⁶ Među vama nema niko kome će se svijet prikloniti kao Ebu-Bekru. Ko da prisegu nekom čovjeku bez (prethodnog) dogovora s muslimanima – njemu se ne daje prisega, niti onima koji su mu dali prisegu, iz bojazni da ne dođe do ubijanja.⁷ Bilo je, zaista, onih koji su nas,

أَحِلُّ لَأَحَدٍ أَنْ يَكْذِبَ عَلَيَّ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ فَكَانَ مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ آيَةُ الرَّجْمِ فَقَرَأْنَاهَا وَعَقَلْنَاهَا وَوَعَيْنَاهَا رَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَرَجَمْنَا بَعْدَهُ فَأَخْشَى أَنْ طَالَ بِالنَّاسِ زَمَانٌ أَنْ يَقُولَ قَائِلٌ وَاللَّهِ مَا نَجِدُ آيَةَ الرَّجْمِ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَيَضِلُّوا بِتَرْكِ فَرِيضَةِ أَنْزَلَهَا اللَّهُ وَالرَّجْمُ فِي كِتَابِ اللَّهِ حَقٌّ عَلَى مَنْ زَنَى إِذَا أُحْصِيَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ إِذَا قَامَتِ الْبَيِّنَةُ أَوْ كَانَ الْحَبْلُ أَوْ الْإِعْتِرَافُ ثُمَّ إِنَّا كُنَّا نَقْرَأُ فِيهَا نَقْرَأُ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ أَنْ لَا تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ فَإِنَّهُ كُفِّرَ بِكُمْ أَنْ تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ أَوْ إِنْ كُفِّرَ بِكُمْ أَنْ تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ أَلَا ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا تُطْرَفُونِي كَمَا أُطْرَفِي عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ ثُمَّ إِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّ قَاتِلًا مِنْكُمْ يَقُولُ وَاللَّهِ لَوْ قَدْ مَاتَ عُمَرُ بَايَعْتُ فَلَانًا فَلَا يَغْتَرَّنَ امْرُؤٌ أَنْ يَقُولَ إِنَّمَا كَانَتْ بَيْعَةُ أَبِي بَكْرٍ فَلْتَةً وَتَمَّتْ أَلَا وَإِنَّهَا قَدْ كَانَتْ كَذَلِكَ وَلَكِنَّ اللَّهَ وَقَى شَرَّهَا وَلَيْسَ مِنْكُمْ مَنْ تَقْطَعُ الْأَعْنَاقُ إِلَيْهِ مِثْلُ أَبِي بَكْرٍ مَنْ بَايَعَ رَجُلًا عَنْ غَيْرِ مَشُورَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَلَا يُبَايِعُ هُوَ وَلَا الَّذِي

1 Naime, tekst je ovog ajeta stavljen van snage, ali je njegovo značenje ostalo na snazi.

2 Koji je valjan u šerijatu.

3 Trudnoća je dokaz na osnovu kojeg se može izvršiti kazna ukoliko ne postoji oslobađajući razlog kao što je prisila i sl.

4 O tome govori ajet: “... ili dok im Allah ne nađe izlaz neki.” (En-Nisa, 15) Taj je “izlaz” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije objasnio rekavši da je za neženjene i neudavane kazna bičevanje, a za udavane i ženjene – kamenovanje.

5 Tj. davanje prisega Ebu-Bekru.

6 Žurba obično donosi loše rezultate. Međutim, ovaj put Allah ih je, dželle šanuhu, sačuvao, i ta žurba nije donijela ništa loše, nego, naprotiv, donijela je pozitivne rezultate s obzirom na to da su se muslimani ujedinili oko Ebu-Bekra, te su se jedinstveni mogli boriti protiv odmetnika od vjere.

7 Ko to uradi – on je prevario sebe i onog koji mu je dao prisegu i izložio se opasnosti da bude ubijen.

kada je Allah dao smrt Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestili da su se ensarije razišle s nama,⁸ te su se sastali u šatoru Benu-Sa'ide. S nama su se bili razišli Alija, Zubejr i ko je bio s njima.⁹ Muhadžiri su se bili okupili oko Ebu-Bekra, te mu rekoh: 'O Ebu-Bekre, povedi nas ovoj našoj braći ensarijama!' Krenuli smo njima, i kad smo im se približili, sretosmo dva njihova dobra čovjeka te nas oni obavijestise o tome s čime se narod složio¹⁰ i upitaše: 'Gdje ste naumili, o muhadžiri?'

'Idemo ovoj svojoj braći ensarijama', odgovorili smo.

'Nemojte im se približavati, nego obavite svoj posao!'¹¹ rekoše njih dvojica. Tada ja rekoh: 'Tako mi Allaha, mi ćemo otići kod njih!' Krenuli smo i došli kod njih u šator Benu-Sa'ide. Vidjeli smo među njima čovjeka zamaskiranog lica.

'Ko je ovaj?', upitao sam.

'To je Sa'd b. Ubada', odgovoriše oni.

'A šta mu je?', upitah.

'Hvata ga groznica', rekoše oni. Kad smo malo sjeli, njihov je govornik izrekao šehadet, zatim hvalu Allahu kakva Njemu dolikuje, a onda rekao: 'Mi smo Allahovi pomagači i vojska islama, a vi, o muhadžiri, vi ste (mala) grupa.'¹² Došla je mala grupa nomada iz vašeg naroda i sada nas oni žele iskorijeniti i oteti svu vlast.'¹³ Kada je on zašutio, htio sam ja uzeti riječi – a već sam bio pripremio govor koji mi se dopao i koji sam htio održati

بَايَعَهُ تَغَرَّةً أَنْ يُقْتَلَ وَإِنَّهُ قَدْ كَانَ مِنْ خَبَرِنَا حِينَ تَوَفَّى اللَّهُ نَبِيَّهُ ﷺ أَنَّ الْأَنْصَارَ خَالَفُونَا وَاجْتَمَعُوا بِأَسْرِهِمْ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ وَخَالَفَ عَنَّا عَلِيٌّ وَالزُّبَيْرُ وَمَنْ مَعَهُمَا وَاجْتَمَعَ الْمُهَاجِرُونَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقُلْتُ لِأَبِي بَكْرٍ يَا أَبَا بَكْرٍ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى إِخْوَانِنَا هَؤُلَاءِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَاَنْطَلَقْنَا نُرِيدُهُمْ فَلَمَّا دَنَوْنَا مِنْهُمْ لَقِينَا مِنْهُمْ رَجُلَانِ صَالِحَانِ فَذَكَرَا مَا تَمَلَّأَ عَلَيْهِ الْقَوْمُ فَقَالَا أَتَيْنَ تُرِيدُونَ يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ فَقُلْنَا نُرِيدُ إِخْوَانَنَا هَؤُلَاءِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَا لَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَقْرُبُوهُمْ أَقْضُوا أَمْرَكُمْ فَقُلْتُ وَاللَّهِ لَنَأْتِيَنَّهُمْ فَاَنْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَاهُمْ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ فَإِذَا رَجُلٌ مُزْمَلٌ بَيْنَ ظَهْرَانِيهِمْ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالُوا هَذَا سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ فَقُلْتُ مَا لَهُ قَالُوا يُوعَكُ فَلَمَّا جَلَسْنَا قَلِيلًا تَشَهَّدَ خَطِيبُهُمْ فَأَتَيْتُ عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَتَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ وَكَتِيبَةُ الْإِسْلَامِ وَأَنْتُمْ مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ رَهْطٌ وَقَدْ دَفَّتْ دَافَةٌ مِنْ قَوْمِكُمْ فَإِذَا هُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يَخْتَزِلُونَا مِنْ أَصْلَانَا وَأَنْ يَحْضُنُونَا مِنَ الْأَمْرِ فَلَمَّا سَكَتَ أَرَدْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ وَكُنْتُ قَدْ زَوَّزْتُ مَقَالََةَ أَعْجَبْتَنِي أُرِيدُ أَنْ أَقْدِمَهَا بَيْنَ يَدَيْ أَبِي بَكْرٍ وَكُنْتُ

8 Tj. nisu se s nama sastali u kući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

9 U predanju od Malika i Ma'mera stoji da Alija, Zubejr i ko je bio s njima nisu bili u kući Fatime, kćerke Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su vjerovatno bili zauzeti pripremom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, dženaze.

10 Da daju prisegu Sa'du b. Ubadi.

11 Iz ovog se može razumjeti da se sve ensarije nisu složile da daju prisegu Sa'du b. Ubadi.

12 Tj. u odnosu na broj ensarija. Ovdje se misli na one muhadžire koji su primili islam prije oslobađanja Mekke.

13 U ovom svom govoru ensarija je rekao kako grupa muhadžira želi spriječiti ensarije da dobiju ono što oni po njegovom mišljenju zaslužuju.

pred Ebu-Bekrom, ali sam ga se malo ustručavao. Htio sam početi sa svojim govorom, kad mi Ebu-Bekr reče: 'Polahko!' Nisam ga želio razljutiti. Potom je govorio Ebu-Bekr, a on je bio blaži i dostojanstveniji od mene. Tako mi Allaha, nije izostavio nijednu riječ koja mi se dopala u govoru što sam ga bio zamislio, a da on nju, ili bolju od nje, nije izrekao u svome nadahnuću, sve dok nije zašutio. Rekao je: 'Ono što ste dobro o sebi rekli – vi ste toga i dostojni. Ovo će se priznati samo plemenu Kurejš.¹ Oni su srž Arapa po porijeklu i mjestu življenja. Ja vam predlažem jednog od ove dvojice ljudi, pa dajte prisegu kojem hoćete!' Uzeo je (potom) moju ruku i ruku Ebu-Ubejde b. Džerraha, koji je sjedio među nama.

To je bilo jedino što mi se nije dopalo od svega što je rekao. Tako mi Allaha, da mi glavu odsijeku, a da grijeh ne zaradim, bilo bi mi draže nego da budem vođa narodu u kojem je Ebu-Bekr, osim ako bi mi moja duša pri smrti učinila nešto što sad ne osjećam. Neko je od ensarija rekao: 'Da li od nas vođa i od vas vođa, o Kurejševici?' Pojačala se galama i podigli su se glasovi da sam se pobojavao razdora.

'Pruži ruku Ebu-Bekre!', rekoše. On je pružio ruku i ja sam mu dao prisegu. Prisegu su mu dali i (ostali) muhadžiri, a potom i ensarije. Nakon toga prišli smo Sa'du b. Ubadu.

'Ubili ste² Sa'da b. Ubadu!', reče neko od njih. 'Allah je ubio³ Sa'da b. Ubadu!', rekoše.

Mi, tako mi Allaha, nismo našli ništa bolje zbog čega smo bili došli od davanja prisege Ebu-Bekru. Bojali smo se da, ako odemo od njih, nekom

أَدَارِي مِنْهُ بَعْضَ الْحَدِّ فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ عَلَى رِسْلِكَ فَكَرِهْتُ أَنْ أُغْضِبَهُ فَتَكَلَّمْتُ أَبُو بَكْرٍ فَكَانَ هُوَ أَحْلَمَ مِنِّي وَأَوْقَرَ وَاللَّهِ مَا تَرَكَ مِنْ كَلِمَةٍ أَعْجَبْتَنِي فِي تَزْوِيرِي إِلَّا قَالَ فِي بَدِيهِتِهِ مِثْلَهَا أَوْ أَفْضَلَ مِنْهَا حَتَّى سَكَتَ فَقَالَ مَا ذَكَرْتُمْ فِيكُمْ مِنْ خَيْرٍ فَأَنْتُمْ لَهُ أَهْلٌ وَلَنْ يُعْرِفَ هَذَا الْأَمْرُ إِلَّا لِهَذَا الْحَيِّ مِنْ قُرَيْشٍ هُمْ أَوْسَطُ الْعَرَبِ نَسَبًا وَدَارًا وَقَدْ رَضِيتُ لَكُمْ أَحَدَ هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ فَبَايَعُوا أَيْهَمَا شِئْتُمْ فَأَخَذَ بِيَدِي وَيَدَ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ وَهُوَ جَالِسٌ بَيْنَنَا فَلَمْ أَكْرَهُ مِمَّا قَالَ غَيْرَهَا كَانَ وَاللَّهِ أَنْ أَقْدَمَ فَتَضَرَّبَ عُنُقِي لَا يُقَرِّبُنِي ذَلِكَ مِنْ إِيَّاهُ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَتَأَمَّرَ عَلَى قَوْمٍ فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ اللَّهُمَّ إِلَّا أَنْ تُسَوَّلَ إِلَيَّ نَفْسِي عِنْدَ الْمَوْتِ شَيْئًا لَا أَجِدُهُ إِلَّا أَنْ فَقَالَ قَائِلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ أَنَا جُذَيْلُهَا الْمُحَكِّكُ وَعُذَيْقُهَا الْمَرْجَبُ مِنَّا أَمِيرٌ وَمِنْكُمْ أَمِيرٌ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ فَكَثُرَ اللَّغَطُ وَارْتَفَعَتِ الْأَصْوَاتُ حَتَّى فَرَّقْتُ مِنَ الْإِخْتِلَافِ فَقُلْتُ ابْسُطْ يَدَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ فَبَسَطَ يَدَهُ فَبَايَعْتُهُ وَبَايَعَهُ الْمُهَاجِرُونَ ثُمَّ بَايَعْتُهُ الْأَنْصَارُ وَنَزَوْنَا عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ قَتَلْتُمْ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فَقُلْتُ قَتَلَ اللَّهُ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ قَالَ عُمَرُ وَإِنَّا وَاللَّهِ مَا وَجَدْنَا فِيهَا حَضَرَنَا مِنْ أَمْرٍ أَقْوَى مِنْ مُبَايَعَةِ أَبِي بَكْرٍ خَشِينَا

¹ Tj. arapska plemena neće pristati na drukčije rješenje osim da se taj položaj da najuglednijim među njima, a to je pleme Kurejš.

² Tj. kao da ste ga ubili time što ste ga ponizili i oduzeli mu moć.

³ Tj. Allah mu je odredio da ne bude halifa, ili je ovo u smislu kletve, tj. neka ga Allah ubije, zato što nije stao na stranu Istine. Postoji predanje da je on nakon ovoga otišao u Šam, te je naden mrtav u svome kupatilu. Za njegovu se smrt nije znalo sve dok ljudi nisu čuli da neko u stihu doziva: "Ubismo prvaka Hazredža, Sada b. Ubadu, na njega odapesmo dvije strijele i srce njegovo ne promašismo." (prim. M. M.)

poslije nas ne daju prisegu, ili da im ne damo prisegu na ono što ne želimo, ili da se s njima ne razidemo pa da nastane nered. Onaj koji da prisegu nekom čovjeku, bez (prethodnog) savjetovanja s muslimanima – njega nije dopušteno slijediti, niti je dopušteno slijediti onog koji mu je dao prisegu, iz bojazni da ne dođe do ubijanja!”⁴

O TOME DA SE NEŽENJENI I NEUDAVANI BIČUJU I PROTJERUJU

Uzvišeni Allah kaže: “Bludnicu i bludnika izbičujte sa stotinu udaraca bičem, svakog od njih, i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima prema njima nikakvo sažaljenje, ako u Allaha i u onaj svijet vjerujete, i neka kažnjavanju njihovu jedna skupina vjernika prisustvuje! Bludnik se ne treba ženiti osim bludnicom ili mnogoboškinjom, a bludnica ne treba biti poželjna osim bludniku ili mnogobošcu, to je zabranjeno vjernicima.”⁵ Ibn-Ujejna kaže: “Sažaljenje u izvršavanju kazne (*hadda*)...”

إِنْ فَارَقْنَا الْقَوْمَ وَلَمْ تَكُنْ بَيْعَةً أَنْ يُبَايَعُوا رَجُلًا مِنْهُمْ بَعْدَنَا فَإِمَّا بَايَعْنَاهُمْ عَلَى مَا لَا نَرْضَى وَإِمَّا نُخَالِفُهُمْ فَيَكُونُ فُسَادٌ فَمَنْ بَايَعَ رَجُلًا عَلَى غَيْرِ مَشُورَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَلَا يُتَابَعُ هُوَ وَلَا الَّذِي بَايَعَهُ تَغَرَّةً أَنْ يُقْتَلَ .

بَابُ الْبِكْرَانِ يُجْلَدَانِ وَيُنْفَيَانِ

(الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ). قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ رَأْفَةٌ فِي إِقَامَةِ الْحَدِّ .

4 Iz ovog se hadisa, između ostalog, može zaključiti:
– najugledniji može pokazati skromnost, kao što je to uradio Ebu-Bekr kada je za halifu predložio druge, a ne sebe;
– Ebu-Bekr nije odbio ponudu;
– muslimani ne mogu imati dvojicu voda;
– ako do imama dođe vijest da je neko nekog lažno optužio za blud, imam nije obavezan izvršiti kaznu dok to ne zatraži oštećena strana;
– ako imam osjeti da će narod počiniti nešto što je zabranjeno, dužan ja da im dođe prije nego što oni to urade i posavjetuje ih da ne rade ono što je zabranjeno.

5 En-Nur, 2-3.

6831. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Zejda b. Halida Džuhenija da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako za onog koji je počinio blud, a nije ženjen niti je udavan, naređuje da bude izbičevan sa stotinu udaraca i protjeran na godinu dana."

6832. Ibn-Šihab kaže:

"Obavijestio me je Urva b. Zubejr da je Omer b. Hattab vršio protjerivanje, i taj je sunnet ostao."

6833. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je rekao):

"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za onog koji blud počini, a nije ženjen niti je udavan, presudio da bude protjeran na godinu dana te da se izvrši kazna (*hadd*) nad njim."

O PROTJERIVANJU PRIJESTUPNIKA I ONIH KOJI OPONAŠAJU SUPROTNi SPOL

6834. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Jahja, prenoseći od Ikreme, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je prokleo muškarce koji oponašaju žene i žene koje oponašaju muškarce te rekao: 'Protjerajte ih iz svojih kuća!' On je protjerao toga i toga, a i Omer je protjerao toga i toga."

٦٨٣١. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْمُرُ فِيمَنْ زَنَى وَلَمْ يُحْصَنْ جُلْدَ مِائَةٍ وَتَغْرِيبَ عَامٍ.

٦٨٣٢. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي عُروَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ غَرَّبَ ثُمَّ لَمْ تَزَلْ تِلْكَ السَّنَةُ.

٦٨٣٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَضَى فِيمَنْ زَنَى وَلَمْ يُحْصَنْ بِنَفْسِي عَامَ بَيَاقَامَةِ الْحَدِّ عَلَيْهِ.

بَابُ نَفْيِ أَهْلِ الْمَعَاصِي وَالْمُخَنَّثِينَ

٦٨٣٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَجَّلَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَقَالَ أَخْرِجُوهُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ وَأَخْرِجْ فُلَانًا وَأَخْرِجْ عُمَرُ فُلَانًا.

O ONOME KOME IMAM NAREDI DA U NJEGOVOJ ODSUTNOSTI IZVRŠI KAZNU

6835, 6836. PRIČAO NAM JE Asim b. Ali, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha, a ovaj od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida (da su kazivali):

“Neki je beduin došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Presudi nam po Allahovoj knjizi!’ Potom je ustao čovjek s kojim se on sporio i rekao: ‘Istinu je rekao! Presudi nam po Allahovoj knjizi! Moj je sin radio kao najamnik kod ovoga i počinio blud s njegovom ženom. Obavijestili su me da moga sina treba kamenovati, te sam ja kao iskup za njega dao stotinu ovaca i jednu robinju. Potom sam pitao učenjake (o tome), i oni su smatrali da moga sina treba bičevati sa stotinu udaraca i protjerati ga na godinu dana.’ Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, presudit ću vam po Allahovoj knjizi! Što se tiče tvoje sitne stoke i tvoje robinje, (njih treba) tebi vratiti, a tvoga sina (treba) izbičevati sa stotinu (udaraca) i protjerati ga na godinu dana. A ti, Unejse, otiđi kod žene ovoga i kamenuj je!’ Unejs je otišao i kamenovao je.”¹

بَابُ مَنْ أَمَرَ غَيْرَ الْإِمَامِ بِإِقَامَةِ الْحَدِّ غَائِبًا عَنْهُ

٦٨٣٥-٦٨٣٦. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَعْرَابِ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ جَالِسٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْضِ بِكِتَابِ اللَّهِ فَقَامَ خَصْمُهُ فَقَالَ صَدَقَ أَقْضِ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِكِتَابِ اللَّهِ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَرَزَنِي بِأَمْرَاتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَأَتَدَثْتُ بِمِائَةٍ مِنَ الْغَنَمِ وَوَلِيدَةً ثُمَّ سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَرَعَمُوا أَنَّ مَا عَلَى ابْنِي جَلْدٌ مِائَةٍ وَتَغْرِيْبٌ عَامٌ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا أَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ أَمَّا الْغَنَمُ وَالْوَلِيدَةُ فَرَدُّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدٌ مِائَةٍ وَتَغْرِيْبٌ عَامٌ وَأَمَّا أَنْتَ يَا أُنَيْسُ فَأَعْذُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَارْجُهَا فَعَدَا أُنَيْسٌ فَارْجَمَهَا .

¹ Iz prethodnih hadisa razumije se da je ona priznala svoj grijeh.

POGLAVLJE

بَاب

Riječi Uzvišenog: “A onaj među vama koji nije dovoljno imućan da se oženi slobodnom vjernicom – eto mu one vjernice koje su u vašem vlasništvu – a Allah najbolje zna vjerovanje vaše¹ – jedni ste od drugih. I ženite se njima uz odobrenje vlasnika njihovih,² i dajte im vjenčane darove kako je uobičajeno, ako su čedne a nisu preljubnice, niti tajne ljubavnice.³ A ako one budu udate, pa počine razvrat, neka se kazne polovinom kazne propisane za slobodne žene.⁴ To je za onoga od vas koji se boji razvrata, a bolje vam je da se suzdržite,⁵ a Allah je Oprostitelj grijeha, Milostivi.” *Gajre musafihat*in znači *zevani* (bludnice), a *ve la muttehizatil-ahdan* znači *ehilla*’ (prilježnice, ljubavnice).

قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فِتْيَانِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَانْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أُحْصِنَ فَإِنَّ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ زَوَانِي وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ أَخْلَاءَ .

- 1 Ljudi se trebaju ograničiti na spoljašnju manifestaciju imana i suditi na osnovu toga, a jedino Uzvišeni Allah zna tajne i ono što je skriveno. Moguće je da robinja bude boljeg vjerovanja od slobodne žene i iman nije nešto što ovisi od društvenog statusa. Ipak, islam muškarcima daje pravo da ožene one žene za koje misle da su boljeg imana, porijekla i slično, a i obratno. Međutim, slobodni ljudi i robovi su jednaki po porijeklu, jer svi potječu od Adema, alejhis-selam.
- 2 Vlasnik roba ili robinje ima ulogu staratelja i nijedno ni drugo ne mogu se oženiti ili udati bez dozvole vlasnika.
- 3 Ovo je naredba onome koji oženi robinju da joj dadne mehr i da joj u tome ne čini zulum. Taj mehr se predaje vlasniku robinje, a ne njoj.
- 4 Tako je u slučaju bičevanja, ali nije u slučaju kamenovanja i nema te kazne u slučaju robova jer nije moguće kamenovanje prepoloviti.
- 5 Brak s robinjama je za one koji se boje da će počiniti blud ako se ne ožene, a da se suzdrže od braka s njima, to im je bolje, ako se mogu suzdržati.

KADA ROBINJA POČINI BLUD

6837, 6838. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida, radijallahu anhum, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o tome ako robinja počini blud, a nije u okrilju braka,⁶ pa je rekao:

“Ako počini blud, išibajte je (izbičujte je),⁷ ako opet počini blud išibajte je (izbičujte je), a ako ponovo učini blud išibajte je (izbičujte je)! Potom je prodajte, pa makar za uže pleteno (od dlake)!”⁸ Ibn-Šihab je rekao: “Ne znam (da li će je prodati) nakon što treći ili četvrti put (počini blud).”

NE UKORAVA SE ROBINJA KADA
POČINI BLUD, NITI SE PROTJERUJE

6839. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Lejs, prenoseći od Seida Makburija, a on od svoga oca, da je čuo Ebu-Hurejru da kaže:

– Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: “Kada robinja počini blud i to joj se jasno dokaže, neka je išiba (izbičuje njen vlasnik) i neka ju se ne ukorava!⁹ Ako potom opet učini blud,

بَابُ إِذَا زَنَّتِ الْأُمَةُ

٦٨٣٧-٦٨٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ عَنِ الْأَمَةِ إِذَا زَنَتْ وَلَمْ تُحْصَنْ قَالَ إِذَا زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ بَيِّعُوهَا وَلَوْ بِضْفِيرٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ لَا أَدْرِي بَعْدَ الثَّلَاثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ

بَاب لَا يُتْرَبُ عَلَى الْأَمَةِ إِذَا زَنَتْ وَلَا تُنْفَى

٦٨٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ الْقُبَيْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا زَنَتِ الْأَمَةُ فَتَيِّنَ زَنَاهَا فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يَثْرِبْ ثُمَّ إِنْ زَنَتِ فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يَثْرِبْ ثُمَّ إِنْ زَنَتِ الثَّالِثَةَ فَلْيَبِيعْهَا وَلَوْ بِحَبْلٍ

6 Kastalani smatra da dio hadisa koji glasi *ve lem tuhsan* znači: *i ne sačuva svoju neporočnost*, a to je nešto drugačiji smisao od onoga koji je ponuđen u prijevodu. Mi smo se odlučili za ovakav prijevod na osnovu Nevevijevo tumačenja ovog hadisa, a on veli da se ovdje misli na to da robinja počini blud, a ne bude zaštićena brakom, ne bude u okrilju braka, tj. da ne bude udata. On kaže da je poznato da je kazna za robinju (ili roba) pola kazne koja sljedi slobodnu ženu (ili slobodnog muškarca), bez obzira da li je robinja udata (ili je rob oženjen) ili ne. Nevevi zaključuje da se ovaj hadis odnosi konkretno na robinju koja nije u braku, ali to ne proturiječi svim ostalim tekstovima iz kojih se saznaje da je kazna za robinju ili roba koji počine blud, jednaka polovini kazne (udaraca bičem ili štapom) koja je određena slobodnom muškarcu ili ženi koji nisu u braku.

7 Većina pravnika iz ovih riječi zaključuje da vlasnik robinje ili roba treba izvršiti predviđenu kaznu, dok Ebu-Hanife smatra da to radi vlast. Malik smatra da će u slučaju udate robinje sankciju izvršiti njen suprug, a ako nije udata, sankciju će izvršiti vladar (odnosno vlast).

8 U zadnjem dijelu hadisa je spomenuto uže od dlake, zato što su u to doba ljudi uglavno pravili užad od dlaka, a ovim se želi istaći prezrenost takvog čina. Slični hadisi s komentarom prethodili su u drugom tomu na strani 226, pa se tamo mogu pogledati.

9 Beidavi veli da je prije postojanja šerijatske kazne bičevanja za blud, bila samo verbalna kazna ukoravanja

neka je išiba (izbičuje njen vlasnik) i neka ju se ne ukorava! Ako potom i treći put učini blud, neka je proda, pa makar za uže od dlake!”

U prenošenju ovog hadisa Lejsa slijedi Isma'il b. Umejje, prenoseći ga od Seida, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

TRETMAN ŠTIĆENIKA ISLAMSKJE
DRŽAVE (ZIMMIJA) I SLUČAJA KADA SU
U OKRILJU BRAKA (*IHSAN*)¹ KADA POČINE
BLUD I DOSPIJU DO IMAMA (VLADARA)²

6840. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a njemu Šejbani koji je rekao:— Pitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfaa o kamenovanju,³ pa je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je kamenovao.” Rekao sam mu: “Je li to bilo prije (objavljivanja sure) En-Nur ili poslije nje?, a on odgovori: “Ne znam.”⁴ U prenošenju ovog hadisa Abdul-Vahida slijedi Abdullah b. Mushir, Halid b. Abdullah, Muharibi i Ubejde b. Humejd, prenoseći ga od Šejbanija. Jedan od njih⁵ je rekao:

“...El-Maide (umjesto En-Nur)”, a prvo je tačnije.

مِنْ شَعَرٍ تَابَعَهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

بَاب
أَحْكَامِ أَهْلِ الذِّمَّةِ
وَإِخْصَانِهِمْ إِذَا زَنَوْا وَرَفَعُوا إِلَى الْإِمَامِ

٦٨٤٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ
ابْنَ أَبِي أَوْفَى عَنِ الرَّجْمِ فَقَالَ رَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ
فَقُلْتُ أَقْبَلَ النُّورَ أَمْ بَعْدَهُ قَالَ لَا أَدْرِي . تَابَعَهُ
عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ وَخَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَالْمَحَارِبِيُّ
وَعَبِيدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ وَقَالَ بَعْضُهُمُ
الْمَائِدَةَ وَالْأَوَّلُ أَصَحُّ .

i grđenja. Zatim je naređeno da se za taj čin izvršava šerijatska kazna, zabranjuje se samo ograničavanje na ukor. Drugo mišljenje glasi da se ovdje misli na zabranu ukoravanja nakon bičevanja i da se ne mogu sastaviti obje vrste kazne.

1 Ovim naslovom Buhari stavlja do znanja da za nepovredivost (bračne veze) nije uvjet islam (pa da se samo u islamu skrnavljenje toga kažnjava kamenovanjem), kao što neki drugi smatraju. Jer, da je to tako, ne bi dvoje židova, čiji se slučaj navodi u ovom poglavlju, bili kamenovani.

2 Bez obzira da li oni sami dođu do vladara da im on presudi ili ih neko drugi dovede do njega.

3 Tj. o tretmanu kamenovanja u slučaju oženjenog muškarca čiji se blud dokaže.

4 Ponekad se dešavalo da istaknuti ashab ne zna za neke očigledne činjenice, ali su oni znali da nije nikakva sramota reći da ne znaju. Naprotiv, to ukazuje na opreznost, bogobojaznost, pa čak i na znanje.

5 Ubejde b. Humejd.

6841. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je rekao:

– Židovi su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenuli mu da su neki njihov muškarac i žena počinili blud, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Šta nalazite u Tevratu u vezi s kamenovanjem?” “Nalazimo to da ih osramotimo i da budu bičevani”, odgovorili su. “Lažete! U njemu se nalazi (propis o) kamenovanju”, reče Abdullah b. Selam. Zatim su donijeli Tevrat i otvorili ga, pa je jedan od njih stavio ruku na stavak o kamenovanju, te je pročitao samo ono što je ispred i iza tog stavka. Tada mu Abdullah b. Selam reče: “Podigni svoju ruku!”, i ovaj je podiže, a ono stvarno tu bijaše stavak o kamenovanju. Oni onda rekoše: “Istinu je rekao, Muhammede! U njemu, zaista, postoji stavak o kamenovanju.”

Potom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi da to dvoje budu kamenovani i oni su i kamenovani, a ja vidjeh da se čovjek nadvio nad ženom štiteći je od kamenja.”⁶

٦٨٤١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ إِنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَذَكَرُوا لَهُ أَنَّ رَجُلًا مِنْهُمْ وَامْرَأَةً زَنَيَا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا تَجِدُونَ فِي التَّوْرَةِ فِي شَأْنِ الرَّجْمِ فَقَالُوا نَفْضَحُهُمْ وَيُجْلَدُونَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ كَذِبُكُمْ إِنَّ فِيهَا الرَّجْمَ فَأَتَوْا بِالتَّوْرَةِ فَنَشَرُوهَا فَوَضَعَ أَحَدُهُمْ يَدَهُ عَلَى آيَةِ الرَّجْمِ فَقَرَأَ مَا قَبْلَهَا وَمَا بَعْدَهَا فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ ارْفَعْ يَدَكَ فَرَفَعَ يَدَهُ فَإِذَا فِيهَا آيَةُ الرَّجْمِ قَالُوا صَدَقَ يَا مُحَمَّدُ فِيهَا آيَةُ الرَّجْمِ فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَرُجِمَا فَرَأَيْتُ الرَّجُلَ يَحْنِي عَلَى الْمَرْأَةِ يَقِيهَا الْحِجَارَةَ.

⁶ Slično ovom hadisu navedeno je predanje u prvom tomu, str. 900, te u drugom tomu na strani 1118 i 1119, uz kratak komentar i to se tamo može pogledati.

KADA NEKO PRED VLADAROM ILI PRED LJUDIMA OPTUŽI SVOJU ILI TUĐU ŽENU ZA BLUD, DA LI JE VLADAR OBAVEZAN DA POŠALJE PO TU ŽENU PA DA JE PITA O ONOME ZA ŠTA JE OPTUŽENA?¹

6842, 6843. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega je obavijestio Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida, da su ga njih dvojica obavijestila o dva čovjeka koji su se sporili pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je jedan od njih dvojice rekao: "Presudi nam po Allahovoj Knjizi!"

Drugi, a bio je razboritiji² od prvog, reče: "Da, Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj Knjizi i dozvoli mi da govorim." "Govori", reče mu. "Moj sin je", reče čovjek, "bio najamnik kod ovoga (Malik je rekao da *el-asif* znači *el-edžir*, tj. najamnik, nadničar), pa je počinio blud s njegovom ženom, te su me obavijestili da moga sina sljeduje kamenovanje, ali sam ga od toga otkupio za stotinu ovaca i jednu moju robinju. Zatim sam pitao učene ljude i oni su me obavijestili da ono što sljeduje moga sina jeste stotinu udaraca (bičem ili štapom) i izgnanstvo na godinu dana, da njegovu ženu sljeduje kamenovanje." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, sigurno ću vam presudit po Allahovoj Knjizi! Što se tiče tvojih ovaca i robinje, ima da ti budu vraćeni..." Zatim je njegovog sina izbičevao sa stotinu udaraca i izгнаo ga na godinu dana, a Unejsu Eslemiju je naredio da ode kod žene onog drugog i da je kamenuje, ako prizna blud, i ona je to priznala, pa ju je on kamenovao.³

بَابُ إِذَا رُمِيَ امْرَأَتُهُ أَوْ امْرَأَةٌ غَيْرُهُ بِالزِّنَا
عِنْدَ الْحَاكِمِ وَالنَّاسِ هَلْ عَلَى الْحَاكِمِ
أَنْ يَبْعَثَ إِلَيْهَا فَيَسْأَلَهَا عَمَّا رُمِيَتْ بِهِ

٦٨٤٢-٦٨٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّهُمَا أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحَدُهُمَا أَقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ وَقَالَ الْآخَرُ وَهُوَ أَفْقَهُهُمَا أَجَلْ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ وَأُذِّنْ لِي أَنْ أَتَكَلَّمَ قَالَ تَكَلَّمْ قَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا قَالَ مَالِكٌ وَالْعَسِيفُ الْأَجِيرُ فَرَزَنِي بِامْرَأَتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَأَقْتَدَيْتُ مِنْهُ بِبَيِّنَةٍ شَاةٍ وَبِجَارِيَةٍ لِي ثُمَّ إِنِّي سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ مَا عَلَى ابْنِي جَلْدٌ مِائَةٍ وَتَغْرِيبٌ عَامٌ وَإِنَّمَا الرَّجْمُ عَلَى امْرَأَتِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمَّا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا أَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ أَمَّا غَنَمُكَ وَجَارِيَتُكَ فَرُدَّ عَلَيْكَ وَجَلَدَ ابْنَهُ مِائَةً وَغَرَبَهُ عَامًا وَأَمَرَ أُنَيْسًا الْأَسْلَمِيَّ أَنْ يَأْتِيَ امْرَأَةَ الْآخَرِ فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا فَاعْتَرَفَتْ فَارْجَمَهَا.

¹ Buhari je naslov ovog poglavlja postavio u upitnoj formi i nije na to pitanje dao odgovor, jer o ovome postoje suprotni stavovi učenjaka, a većina njih smatra da je to prepušteno na volju vladaru.

² Bio je razboritiji od njega općenito ili samo u ovom slučaju, ili je bio razboritiji u poznavanju propisa vjere. Prenosilac je vjerovatno znao obojicu, čim je rekao ovako nešto.

³ Buhari navodi više verzija ovog hadisa, a jedna je s komentarom prethodila u prvom tomu na strani 550 i 551.

O ONOME KO UPOTRIJEBI ODGOJNU
MJERU PREMA SVOJIM UKUĆANIMA⁴
ILI PREMA NEKOM DRUGOM BEZ
(DOZVOLE) VLADARA

Ebu-Seid (Hudri) prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Kada (čovjek) klanja i neko htjedne da prođe ispred njega, neka ga odgura. A ako se ovaj ne htjedne vratiti, neka ga fizički spriječi.”

Tako je postupio Ebu-Seid.⁵

6844. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a on od Aiše koja je rekla:

“Došao je (jednom) Ebu-Bekr, radijallahu anhu, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio spustio svoju glavu na moje stegno, pa reče: ‘Zadražala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ljudi nisu pri vodi!’ Ukoravao me je i bockao rukom po struku, a samo me je položaj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sprečavao da se pomaknem. Potom je Allah spustio ajet o tejemmumu.”⁶

بَاب

مَنْ أَدَبَ أَهْلَهُ أَوْ غَيْرَهُ دُونَ السُّلْطَانِ

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا صَلَّى فَأَرَادَ أَحَدٌ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلْيَدْفَعْهُ فَإِنْ أَبَى فَلْيُقَاتِلْهُ وَفَعَلَهُ أَبُو سَعِيدٍ .

٦٨٤٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَاءَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاضَعَ رَأْسَهُ عَلَيَّ فَخِذِي فَقَالَ حَبَسْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَالنَّاسَ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ فَعَاتَبَنِي وَجَعَلَ يَطْعُنُ بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي وَلَا يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلَّا مَكَانَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ التَّيَمُّمِ .

4 Suprugu, djecu i sve one čiji je staratelj i koji žive s njim.

5 Ovaj hadis i slučaj kada je Ebu-Seid spriječio jednog mladića da prođe ispred njega, naveden je u prvom tomu na strani 369-370. Tamo je navedeno da se taj mladić žalio Mervanu, a kada ga je on upitao za razlog ovakvog postupka, on je odgovorio kako je čuo hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome da će klanjač spriječiti prolazak ispred sebe.

6 Komentar potpune verzije ovog hadisa nalazi se u prvom tomu, strana 257-258.

6845. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a njega je opet obavijestio Amr, da mu je pričao Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše koja je rekla: “Prišao je (jednom) Ebu-Bekr i dobro me udario, te rekao: ‘Zadražala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ogrlice!’ Mene je skoro smrt snašla zbog položaja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a baš me je (udarac) zabolio.” (Jahja je ispričao ovaj hadis) slično prethodnom. *Lekeze* i *vekeze* su istog značenja.¹

KO VIDI (ZATEČE) SA SVOJOM SUPRUGOM NEKOG ČOVJEKA I UBIJE GA²

6846. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Avane, a njemu Abdul-Melik, prenoseći od Verrada, a on od Mugire, da je Sa‘d b. Ubade rekao:

“Kad bi vidio nekog čovjeka s mojom suprugom udario bih ga sabljom, ali ne pljoštimize!”

Te riječi su doprle do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te on reče: “Zar se čudite Sa‘dovoj ljubomori? Ja sam, zaista, ljubomorniji od njega, a Allah je ljubomorniji od mene!”³

٦٨٤٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ فَلَكَزَنِي لَكْزَةً شَدِيدَةً وَقَالَ حَبَسْتَ النَّاسَ فِي قِلَادَةٍ فِي الْمَوْتِ لِمَكَانِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ أَوْجَعَنِي نَحْوَهُ لَكَزَ وَوَكَزَ وَاحِدٌ.

بَاب

مَنْ رَأَى مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا فَقَتَلَهُ

٦٨٤٦. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ وَرَادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ عَنْ الْمُغِيرَةِ قَالَ قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ لَوْ رَأَيْتُ رَجُلًا مَعَ امْرَأَتِي لَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصَفِّحٍ قَبْلَ ذَلِكَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَتَعْجَبُونَ مِنْ غَيْرَةِ سَعْدٍ لَأَنَا أَغَيْرُ مِنْهُ وَاللَّهِ أَغَيْرُ مِنِّي.

1 Ebu-Ubejde je rekao da je *el-lekz* udarac skupljenom šakom po prsima, dok Ebu-Zejd smatra da je to udarac po bilo kojem dijelu tijela.

2 Misli se na to kakav je tretman takvog čina.

3 *El-gire* je riječ koju uglavnom na naš jezik prevodimo kao ljubomora, a Kermani veli da ona u suštini znači sprečavanje, tj. to je nešto što čini da muškarac ne voli da se njegova supruga veže za nekog drugog muškarca, bilo pogledom ili na neki drugi način. U leksikonu arapskog jezika zvanom *En-Nihaje* navodi se da je *el-gire* (srčani) žar, zanos i gordost. Allahova ljubomora je, ustvari, to što On ne dozvoljava da se čine grijesi.

ŠTA SE NAVODI O ALUZIJI?

6847. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neki beduin i rekao:

“Allahov Poslaniče, moja je žena rodila crnog dječaka!”

“Imaš li ti deva?”, upita ga on.

“Imam”, odgovori beduin.

“Kakve su boje”, upita ga (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).

“Crvene”, odgovori.

“Ima li među njima crnomanjastih (pepeljastih)?”, upita ga.

“Da”, reče.

“A odakle je to tako?”, upita ga ponovo.

“Mislim da je to zbog dalekog porijekla iz koje je povuklo tu boju”, reče beduin.

“Isto tako je to možda zbog dalekog porijekla iz kojeg je tvoj sin povukao tu boju”, reče (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).⁴

بَابُ مَا جَاءَ فِي التَّعْرِيزِ

٦٨٤٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ امْرَأَتِي وَلَدَتْ غُلَامًا أَسْوَدَ فَقَالَ هَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَا أَلْوَانُهَا قَالَ حُمْرٌ قَالَ هَلْ فِيهَا مِنْ أَوْرَقٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَنَّى كَانَ ذَلِكَ قَالَ أَرَاهُ عِرْقٌ نَزَعَهُ قَالَ فَلَعَلَّ ابْنَكَ هَذَا نَزَعَهُ عِرْقٌ.

4 Iz hadisa se može razumjeti da je čovjeku zabranjeno da negira da je dijete koje mu rodi supruga njegovo samo na osnovu slabih i nedovoljnih pokazatelja. Naprotiv, da bi čovjek optužio suprugu za blud, treba imati jake argumente, kao da nije imao s njom spolni odnos, a ona rodi dijete, ili da rodi dijete prije nego što prođe šest mjeseci od trenutka kada je s njom imao prvi odnos, ili da se to u današnjem vremenu dokaže naučnom metodom koja se koristi u dokazivanju porijekla. Buhari je naslovom ovog poglavlja htio da kaže da nije dovoljna aluzija da se suprugu (ili muža) optuži za blud.

OD KOLIKO UDARACA
SE SASTOJI ODGOJNA MJERA ZBOG
GRIJEHA (*TA 'ZIR*) I ODGOJNA MJERA
ZBOG NEČEG MANJEG (*TE 'DIB*)?¹

6848. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a njemu Jezid b. Ebu-Habib, prenoseći od Bukejra b. Abdullaha, on od Sulejmana b. Jesara, on od Abdur-Rahmana b. Džabira b. Abdullaha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio: “Nema udaranja s više od deset udaraca (bičem ili štapom), osim u slučaju precizno određenih šerijatskih kazni (*hudud*).”

6849. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Fudajl b. Sulejman, njemu Muslim b. Ebu-Merjem, a njemu Abdur-Rahman b. Džabir, a on od nekog ko je čuo² da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio: “Nema kazne veće od deset udaraca (bičem ili štapom), osim u slučaju precizno određenih šerijatskih kazni (*hudud*).”

6850. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, a njemu Ibn-Vehb, da ga je obavijestio Amr kako mu je pričao Bukejr rekavši: – Dok sam sjedio kod Sulejmana b. Jesara dođe Abdur-Rahman i ispriča (hadis) Sulejmanu b. Jesaru,

بَاب
كَمْ التَّعْزِيرُ وَالْأَدَبُ

٦٨٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَابِرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ لَا يُجْلَدُ فَوْقَ عَشْرِ جَلَدَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ.

٦٨٤٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا فَضِيلُ ابْنِ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَابِرٍ عَمَّنْ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا عُقُوبَةٌ فَوْقَ عَشْرِ ضَرْبَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ.

٦٨٥٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو أَنَّ بُكَيْرًا حَدَّثَهُ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ عِنْدَ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ إِذْ جَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَابِرٍ فَحَدَّثَ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ

¹ *Et-ta 'zir* je infinitiv od od glagola *azzerehu*, a *el-azr* znači sprečavanje i odvrćanje. Ova se riječ upotrebljava kada se želi izraziti stajanje u odbranu neke osobe, kao što je odvrćanje njenih neprijatelja i sprečavanje da joj naude. Ova riječ se koristi i da se izrazi sprečavanje nekoga da počini nešto ružno, pa se tako kaže: *Azzerehu el-kadi* (spriječio ga je kadija), kada upotrijebi odgojnu mjeru protiv njega kako se ne bi povratio činjenju loših postupaka. Ova odgojna mjera može biti verbalna (riječima), a može biti i u vidu tjelesnog kažnjavanja, srazmjerno počinjenom djelu i njegovom počinitelju. Uglavnom, ovdje se govori o odgojnim mjerama koje su diskreciono pravo vladara. U naslovu je napravljena razlika između termina *ta 'zir* i termina *te 'dib*, a Ibn-Hadžer veli da je *ta 'zir* odgojna mjera koja se koristi u slučaju grijeha, dok je *te 'dib* općenitije značenje, kao što je odgojna mjera koju otac ili učitelj poduzme u slučaju djeteta. Naslov je postavljen u upitnoj formi zbog toga što postoje različita mišljenja pravnika o tome kolika treba biti ta odgojna mjera. O tome se može pročitati u djelima iz fikha (šerijatskog prava).

² Ovdje nije imenovano o kom se ashabu radi, a Kastalani veli da se radi o Ebu-Burdeu Nejjariju.

a onda nam se okrenu Sulejman b. Jesar i reče: “Pričao mi je Abdur-Rahman b. Džabir da mu je pričao njegov otac, kako je čuo Ebu-Burdu Ensarija da kaže: ‘Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: ‘Nemojte udarati s više od deset udaraca (bičem), osim u slučaju precizno određenih šerijatskih kazni (*hudud*).’”

6851. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba, da je Ebu-Seleme pričao da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:

– Zabranio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neprekidni post (od dva dana i jednu noć i više), pa mu neki muslimani rekoše: “Ali, Allahov Poslaniče, ti, doista, neprekidno postiš!” “A ko je od vas kao što sam ja? Ja zanoćim, a moj me Gospodar hrani i poji!”³ reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Pošto su se ustegli od toga da prestanu s neprekidnim postom, on je nastavio s njima postiti dan, a zatim još jedan dan, a onda su ugledali mlađak i on reče: “Da se (mlađak) još nije pojavio, ja bih vam povećao.”

On kao da je ovim htio da ih kazni kada su se ustegnuli (od prekidanja posta).⁴

Ukajla u prenošenju slijedi Šu‘ajb, Jahja b. Seid i Junus, prenoseći od Zuhrija.

Abdur-Rahman b. Halid (za razliku od ove trojice, hadis prenosi) od Ibn-Šihaba, on od Seida (b. Musejjeba), on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا سُلَيْمَانُ بْنُ يَسَارٍ فَقَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَابِرٍ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بُرْدَةَ الْأَنْصَارِيَّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا تَجْلِدُوا فَوْقَ عَشْرَةِ أَسْوَاطٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ.

٦٨٥١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْوَصَالِ فَقَالَ لَهُ رِجَالٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَإِنَّكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَوَاصِلٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيْكُمْ مِثْلِي إِنْ أَيْتَ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ فَلَمَّا أَبَوْا أَنْ يَنْتَهُوا عَنِ الْوَصَالِ وَاصَلَ بِهِمْ يَوْمًا ثُمَّ يَوْمًا ثُمَّ رَأَوْا الْهَلَالَ فَقَالَ لَوْ تَأَخَّرَ لَزِدْتُكُمْ كَالْمَنْكَلِ بِهِمْ حِينَ أَبَوْا تَابِعَهُ شُعَيْبٌ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَيُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

3 Ovo može imati stvarno značenje, tj. da ga Uzvišeni Allah hrani i poji džennetskom hranom i pićem, a može značiti da mu On dadne snagu kao kada bi jeo i pio, što je prihvatljivije značenje. Naime, kada bi se radilo o prvom, onda se ne bi računalo da on neprekidno posti.

4 Za razliku od ostalih hadisa u ovom poglavlju, u ovom se govori o kažnjavanju izgladnjivanjem i izednjivanjem i oni koji su postili s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili su sposobni na takvo nešto. Međutim, da nije nastupio novi mjesec, on bi nastavio s njima da posti sve dok ih to ne bi iscrpilo i tako bi ih odvratio od toga. Ovo i jeste smisao ovakvog kažnjavanja koje vladar ima pravo upotrijebiti.

6852. PRIČAO MI JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, a njemu Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a on od Abdullaha b. Omera, da su oni bili udarani za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi kupili hranu đuture (bez vaganja i mjerenja), ako bi je prodali na mjestu gdje je i kupe, sve dok je ne prenesu do svojih prebivališta (kuća).¹

6853. PRIČAO NAM JE Abdan, da ga je obavijestio Abdullah, njega Junus, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Urve, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije kažnjavao radi sebe zbog nečega što mu bude učinjeno;² ne bi kažnjavao sve dok ne bude oskrnavljena neka od Allahovih zabrana, a tada bi kažnjavao isključivo radi Allaha.”

KO OBJELODANI BLUD, ZAPRLJANOST (NJIME) I OPTUŽBU BEZ JASNOG DOKAZA³

6854. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, da je Zuhri rekao da prenosi od Sehla b. Sada, koji je rekao:

“Bio sam svjedokom slučaja kada su dvoje (supružnika)⁴ prizivali prokletstvo na onog ko laže (u slučaju optužbe za blud), a imao sam petnaest godina, i kada je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) raskinuo njihov brak. Tada je muž rekao:

٦٨٥٢. حَدَّثَنِي عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُمْ كَانُوا يُضْرَبُونَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذَا اشْتَرَوْا طَعَامًا جَزَافًا أَنْ يَبِيعُوهُ فِي مَكَانِهِمْ حَتَّى يُؤْوُوهُ إِلَى رِحَالِهِمْ.

٦٨٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُروَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا أَنْتَقِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ يُؤْتَى إِلَيْهِ حَتَّى يُتَّهَكَ مِنْ حُرْمَاتِ اللَّهِ فَيَنْتَقِمَ اللَّهُ.

بَابٌ مِنْ أَظْهَرِ الْفَاحِشَةِ وَاللَّطَخِ وَالتَّمَمَةِ بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ

٦٨٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ شَهِدْتُ الْمُتَلَاعِنَيْنِ وَأَنَا ابْنُ خَمْسٍ عَشْرَةَ سَنَةً فَرَّقَ بَيْنَهُمَا فَقَالَ زَوْجُهَا كَذَبْتُ عَلَيْهَا إِنْ أَمْسَكْتُهَا قَالَ فَحَفِظْتُ ذَاكَ مِنَ الزُّهْرِيِّ إِنْ جَاءَتْ بِهِ كَذَا

1 Hadis imao smisao zabrane kupoprodaje bez primopredaje, te dozvoljenosti upotrebe odgojnih mjera protiv onih koji krše šerijatske naredbe u vezi s obligacionim pravom, te da postoji legalna osnova da se imenuje neko ko će obavljati funkciju tržišnog inspektora.

2 Kao što je npr. oprostio čovjeku koji ga je povukao za ogrtač od čega mu je ostao trag na vratu, a takvih slučajeva je veoma mnogo u njegovoj časnoj biografiji. Međutim, on opraštao nije tamo gdje se krše Allahove zabrane i gdje pravo oprostiti ima samo Uzvišeni Allah.

3 Ovim se naslovom misli na to kakav je šerijatski propis u vezi s onim ko objelodanjuje nečiji blud, na što ukazuju postupci koji obično ukazuju na to, te ukaže na nečiju “zaprljanost” bludom i iznese svoju optužbu na račun te osobe, a da nema jasnog dokaza koji je potreban za to, niti postoji priznanje optužene osobe.

4 Radilo se o Uvejmiru Adžlaniju i njegovoj supruzi Havli.

‘Ako je ostavim, značilo bih da sam slagao na nju...’⁵ Sufjan je rekao: ‘Zapamtio sam to (kasnije) od Zuhrija da je rečeno: ‘Ako rodi takvo i takvo dijete,⁶ on je iskren, a ako ga rodi takvog i takvog,⁷ kao gušter (geko), slagao je.’

Čuo sam Zuhrija (kaže Sufjan) da govori: “Rodila je onakvog kako se to nije željelo.”

6855. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a njemu Ebu-Zinad, prenoseći od Kasima b. Muhammeda koji je rekao da je Ibn-Abbas spomenuo dvoje (supružnika) koji su prizivali prokletstvo na onoga ko laže (u slučaju optužbe za blud), pa je Abdullah b. Šeddad rekao: “To je ona za koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Da sam ijednu ženu kamenovao bez čvrstog dokaza (kamenovao bih ovu)?!’”⁸

Ibn-Abbas reče: “Ne, to je žena koja nije skrivala (porok, ali joj on nije dokazan).”

6856. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od Kasima b. Muhammeda, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao:

– Spomenuto je međusobno proklinjanje (supružnika u slučaju optužbe za blud) u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Asim b. Adijj o tome rekao nešto, a onda otišao. Zatim mu je (Asimu) došao neki čovjek iz njegovog naroda žaleći se da je zatekao sa svojom suprugom nekog čovjeka, te Asim reče: “Ovim sam iskušan samo zbog svojih riječi.” Potom je odveo tog čovjeka Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je obavijestio o onom na kojem je našao svoju suprugu. Taj čovjek je bio žute boje, mršav s malo mesa i raščupane kose,

وَكَذَا فَهُوَ وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ كَذَا وَكَذَا كَأَنَّهُ وَحَرَّةٌ فَهُوَ وَسَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ جَاءَتْ بِهِ لِلَّذِي يُكْرَهُ.

٦٨٥٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ ذَكَرَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْمُتَلَاعِنِينَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَدَادٍ هِيَ الَّتِي قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ رَاجِحًا امْرَأَةً عَنْ غَيْرِ بَيِّنَةٍ قَالَ لَا تِلْكَ امْرَأَةٌ أَغْلَنْتُ.

٦٨٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ذَكَرَ التَّلَاعُنُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ فِي ذَلِكَ قَوْلًا ثُمَّ انْصَرَفَ وَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ يَشْكُو أَنَّهُ وَجَدَ مَعَ أَهْلِهِ رَجُلًا فَقَالَ عَاصِمٌ مَا ابْتُلِيتُ بِهَذَا إِلَّا لِقَوْلِي فَذَهَبَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي وَجَدَ عَلَيْهِ امْرَأَتَهُ وَكَانَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مُصْفَرًّا قَلِيلَ اللَّحْمِ سَبِطَ الشَّعْرِ وَكَانَ الَّذِي ادَّعَى عَلَيْهِ أَنَّهُ وَجَدَهُ عِنْدَ

⁵ Zato joj je dao neopozivi razvod braka prije nego je to dozvolio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

⁶ Krupnih crnih očiju i velike stražnjice.

⁷ Kratkog i crvenog.

⁸ Uvejmirovu suprugu.

dok je onaj za kojeg je tvrdio da ga je našao kod svoje žene crnomanjast, debeo s puno mesa. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Allahu moj, obznani!” Zatim je žena rodila dijete slično čovjeku kojeg je spomenuo njezin suprug da ga je zatekao s njom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je tražio da se njih dvoje međusobno zaklinju i da prizovu prokletsvo na onoga koje od njih dvoje laže, pa je jedan čovjek na mjestu gdje se sjedilo upitao Ibn-Abbasa: “To je ona za koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Da sam ijednu ženu kamenovao bez čvrstog dokaza (kamenovao bih ovu)?!’” Ibn-Abbas reče: “Ne, to je žena koja je u islamu činila zlodjela (porok) ne skrivajući se (ali joj on nije dokazan).”

أَهْلِهِ آدَمَ خَدِلًا كَثِيرَ اللَّحْمِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ بَيْنَ فَوْضَعَتْ شَبِيهَا بِالرَّجُلِ الَّذِي ذَكَرَ زَوْجُهَا أَنَّهُ وَجَدَهُ عِنْدَهَا فَلَا عَن النَّبِيِّ ﷺ بَيْنَهُمَا فَقَالَ رَجُلٌ لِابْنِ عَبَّاسٍ فِي الْمَجْلِسِ هِيَ الَّتِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ رَجَمْتُ أَحَدًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ رَجَمْتُ هَذِهِ فَقَالَ لَا تِلْكَ امْرَأَةٌ كَانَتْ تُظْهِرُ فِي الْإِسْلَامِ الشُّوْءَ .

OPTUŽIVANJE ČESTITIH ŽENA (ZA BLUD)

بَابُ رَمْيِ الْمُحْصَنَاتِ

(i riječi Uzvišenog:) “One koji optuže čedne žene, a potom ne dovedu četiri svjedoka, udarite s osamdeset udaraca po koži i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; oni su baš neposlušni,¹ osim onih koji se poslije toga pokaju i poprave, jer Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha, Milostivi.”² “Zaista su oni koji potvore čestite, bezazlene vjernice, prokleti i na dunjaluku i na ahiretu i njima pripada patnja bolna.”³ “A oni koji optuže svoje supruge, (a ne budu imali drugih svjedoka)...”⁴

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ وَقَوْلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ .

- 1 Ovo je još jedan šerijatski propis koji sadrži ova sura, a to je šibanje ili bičevanje onoga ko potvori čednu i poštenu ženu da je počinila blud, ali i obratno. Onaj ko optuži čednu ženu za blud, i obratno, spriječit će da bude kažnjen tako što će dokazati istinitost onoga što tvrdi, a to može samo ako dovede četvericu svjedoka koji će posvjedočiti da se to zaista desilo. Usuprotnom, bit će kažnjen s osamdeset udaraca bičem ili štapom, više nikada neće biti mjerodavan svjedok i bit će od onih koji su neposlušni Allahu.
- 2 En-Nur, 4-5. A što se tiče onih koji se pokaju poslije izvršene kazne, pa Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha i Milostiv je i On će mu, ako htjedne, oprostiti grijehe i smilovat će mu se. Ahmed b. Hanbel smatra da će pokajnik ponovo postati mjerodavan svjedok i neće spadati u fasike (one koji su neposlušni Allahu i čija je vjera nakrnjena). Ebu Hanife smatra da se takav čovjek neće više smatrati fasikom, ali zauvijek će ostati kao nemjerodavan svjedok.
- 3 En-Nur, 23.
- 4 En-Nur, 6. Ajeta u cjelosti glasi: “...osim samih sebe - pa svjedočenje svakog od njih je u četiri svjedočenja uz zaklinjanje Allahom, da je, zaista, od onih koji govore istinu, a peto je da ga zadesi Allahovo prokletstvo, ako je od onih koji lažu!”

6857. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, prenoseći od Sevra b. Zejda, on od Ebu-Gajsa, on Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Klonite se sedam upropaštavajućih (grijeha)!” “Koji su to, Allahov Poslaniče?” – upitaše (prisutni).

“Pridruživanje Allahu druga, sihr (magija), ubijanje osobe koju je Allah zabranio ubiti osim kada je to opravdano, jedenje kamate, jedenje imetka siročeta, bježanje s bojnog polja i potvaranje čednih i bezazlenih vjernica.”⁵

POTVARANJE ROBOVA

6858. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Fudajla b. Guzvana, on od Ibn-Ebu-Nu'ma, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: – Čuo sam Ebul-Kasima, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: “Ko potvori svoga roba koji nema ništa s onim šta ovaj kaže, na Sudnjem danu će biti izbičevan, osim ako bude bilo onako kako kaže.”

٦٨٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ قَالَ الشِّرْكُ بِاللَّهِ وَالسُّحْرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الرَّحْفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ .

بَابُ قَذْفِ الْعَبِيدِ

٦٨٥٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ عَنْ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ يَقُولُ مَنْ قَذَفَ مَمْلُوكَهُ وَهُوَ بَرِيءٌ مِمَّا قَالَ جُلِدَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ كَمَا قَالَ .

⁵ U ovom hadisu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje ashabima da se klone grijeha koji vode u propast, a to su pored širka bespravno ubistvo, sihr, kamata, trošenje jetimskog imetka, bježanje s bojnog polja i potvaranje čednih i bezazlenih vjernica. Riječ sihr u arapskom jeziku označava izvrtanje nečemu njegovog smisla ili njegove spoljašnje forme i izgleda, a ima i značenje prevare, opsjene. Možda je o ovoj temi na našem jeziku najviše prevedenih knjiga, pa poštovanom čitaocu preporučujem da o sihru više saznaju u tim knjigama. Kamata (ar. *er-riba*) jezički znači višak, a nekada označava kamatni zajam ili kredit. Zajam je nasuprot kupoprodaje, dok je nasuprot kupoprodajnom profitu kamata (višak) uzeta zbog zajma. Osnovno značenje kamate kod šerijatskih pravnika jeste da je ona višak koji se uzme zbog datog zajma u zavisnosti od veličine iznosa i vremena otplate i to je ono što je danas poznato kao korist (interes) od zajma. Znači, kamata je višak koji se uzme prilikom razmjene imovine i to ponekad pravnici zovu *riba en-nesie* ili *riba el-kard*. Jetim je dijete čiji otac umre dok još ono nije ušlo u godine spolne zrelosti. Bježanje s bojnog polja Ajni (*Umda*, 11/296) smatra velikim grijehom, onda kada je broj neprijatelja u odnosu na broj muslimana veći od dva puta. U tom slučaju dozvoljeno je povlačenje s bojnog polja. Ako je neprijatelja dvostruko više ili isti broj, tada – po njemu – nije dozvoljeno povlačenje s bojnog polja. Potvaranje čednih vjernica koje je Allah sačuvao do bluda (*el-muhsanat*) i koje nemaju ništa s potvorama za blud i ne znaju ništa o tome (*el-gafilat*), također spada u grijeha koji čovjeka vode ka propasti. Inače, veliki grijesi, kako je prevedena riječ *el-kebair*, su ustvari loši i grješni postupci koji su zabranjeni Šerijatom. *El-kebair* je množina riječi *kebire*, a znači nešto veliko, opasno i to je u osnovi pridjev kojim se misli na ružan postupak ili ružnu osobinu, pa je tako dobila značenje pojma. Neki smatraju da riječ *el-kebire* označava svaki grijeh uz koji je (u Kur'anu ili sunnetu) spomenuta vatra džehennemska, prokletstvo, srdžba ili kazna. Inače, učenjaci se razilaze u vezi s brojem velikih grijeha tako da se spominje broj od četiri, pa do sedamnaest, pa čak i do sedamstotina. Naime, neki je čovjek upitao Ibn-Abbasa: “Velikih je grijeha sedam?!” a on mu je rekao: “Njih je i do sedamstotina!” (Ajni, *Umda*, 11/127)

DA LI ĆE IMAM (VLADAR)
NAREĐITI NEKOM ČOVJEKU
DA IZVRŠI SANKCIJU NAD DRUGIM
ČOVJEKOM KOJI NIJE TU?

Tako nešto radio je Omer.

6859, 6860. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Ibn-Ujejne, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida Džuhenija, da su rekli:
– Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “Zaklinjem te Allahom da nam presudiš po Allahovoj Knjizi!”

Čovjek koji je bio njegov parničar (u ovom sporu), a bio je razboritiji od njega, reče: “U pravu je, presudi nam po Allahovoj Knjizi i dozvoli mi (da govorim), Allahov Poslaniče.”

“Govori”, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

“Moj sin je”, reče čovjek, “bio najamnik u porodici ovog čovjeka, pa je počinio blud s njegovom ženom, ali sam ga od toga otkupio za stotinu ovaca i jednog slugu. Zatim sam pitao učene ljude i oni su me obavijestili da ono što sljeduje moga sina jeste stotinu udaraca (bičem ili štapom) i izgnanstvo na godinu dana, a da njegovu ženu sljeduje kamenovanje.”

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, sigurno ću vam presudit po Allahovoj Knjizi! Tvojih stotinu ovaca i sluga, ima da ti budu vraćeni, a tvoga sina sljeduje stotinu udaraca (bičem ili štapom) i izgnanstvo na godinu dana. O Unejse, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otidi do žene i pitaje je, pa ako prizna kamenuj je.” Žena je priznala, pa ju je on kamenovao.

بَابُ هَلْ يَأْمُرُ الْإِمَامُ رَجُلًا
فِيضْرِبُ الْحَدَّ غَائِبًا عَنْهُ

وَقَدْ فَعَلَهُ عُمَرُ

٦٨٥٩-٦٨٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا
ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
ابْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ
قَالَا جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَنْشُدْكَ اللَّهَ إِلَّا
قَضَيْتَ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ فَقَامَ خَصْمُهُ وَكَانَ أَفْقَهُ
مِنْهُ فَقَالَ صَدَقَ أَقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ وَأَذِّنْ لِي
يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قُلْ فَقَالَ إِنَّ ابْنِي
كَانَ عَسِيفًا فِي أَهْلِ هَذَا فَرَزَنِي بِأَمْرَاتِهِ فَافْتَدَيْتُ
مِنْهُ بِبَيِّئَةٍ شَاةٍ وَخَادِمٍ وَإِنِّي سَأَلْتُ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ
الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي جَلْدَ مِائَةٍ وَتَغْرِيبَ
عَامٍ وَأَنَّ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا الرَّجُلِ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي
بِيَدِهِ لَا أَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ الْمِائَةَ وَالْخَادِمَ رَدُّ
عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَيَا
أُنَيْسُ اغْدُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَسَلَهَا فَإِنْ اعْتَرَفَتْ
فَارْجُمْهَا فَاعْتَرَفَتْ فَرَجَمَهَا.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الدِّيَاةِ

ODŠTETA ZA KRVNE DELIKTE¹

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “ONOME KOJI HOTIMIČNO UBIJE VJERNIKA KAZNA ĆE BITI DŽEHENDEM, (U KOME ĆE VJEČNO OSTATI; ALLAH ĆE NA NJEGA GNJEV SVOJ SPUSTITI, PROKLET ĆE GA I PATNJU MU VELIKU PRIPREMITI)”²

6861. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom A‘meš, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Amra b. Šurahbila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:

“Neki je čovjek upitao: ‘Allahov Poslaniče, koji je grijeh najveći kod Uzvišenog Allaha?’

‘Da Allahu, koji te je stvorio, pripišeš druga’, odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘A koji poslije toga?’, upitao je ovaj.

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ)

٦٨٦١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شَرْحَبِيلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ قَالَ أَنْ تَدْعُو اللَّهَ نِدَاءً وَهُوَ خَلْقَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ خَشْيَةً أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تُزَانِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ تَصْدِيقَهَا

¹ Na arapskom jeziku odšteta za krvne delikte se kaže *ed-dija* (*dijetun*, pl. *dijatun*). *Ed-dija* je odšteta za počinjeno ubistvo. Buhari je u okviru ovako naslovljena poglavlja naveo hadise koji govore o odmazdi (*kisas*), jer se za sve prekršaje za koje je propisana odmazda dopušteno iskupiti. Tako je ovaj naslov obuhvatniji. Ostali sastavljači hadiskih zbirki (*muhaddisi*) ovo su poglavlje nazvali poglavljem o odmazdi (*kitabul-kisas*), a kao potpoglavlje stavili su odštete za krvni delikt.

² En-Nisa, 93. Isma‘il Kadi u djelu *Ahkamul-Kur‘an* bilježi hadis čiji je lanac prenosilaca dobar, a u kojem stoji da su muhadžiri i ensarije, kada je objavljen ovaj ajet, kazali: “Zasigurno je bilo tako sve dok nije objavljen ajet: ‘Uzvišeni Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će, kome On hoće, manje grijehe od toga...’” (En-Nisa, 48) Na osnovu ovog ajeta učenjaci ehli-sunneta došli su do zaključka da je ubica prepušten volji Uzvišenog Allaha. To potvrđuje i hadis koji prenosi Ubada, a koji ima status *muttefekun alejhi*, i to nakon što se u njemu spominju ubistvo, prostitucija i drugo: “... a onaj koji poćini nešto od toga prepušten je Uzvišenom Allahu: ako hoće, kaznit će ga, a ako hoće, oprostit će mu.” To potvrđuje i primjer čovjeka koji je ubio devedeset i devet ljudi, a onda je ubio i stotog... Ovaj je hadis naveden među hadisima o poslanicima, kad je bilo riječi o Benu-Israilu.

‘Da ubiješ svoje dijete, kako ne bi jelo tvoju hranu’,¹ odgovori on.

‘A koji poslije toga’, upitao je on.

‘Da poćiniš blud s komšijinom ženom’, odgovorio je. Kao potvrdu tome Uzvišeni je Allah objavio ajet: ‘I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva, i koji ne bludniće; a ko to radi, iskusit će kaznu.’”²

6862. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Ishak b. Seid b. Amr b. Seid b. As, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Vjernik će u svojoj vjeri imati širinu³ (lagodnost) sve dok bespravno ne prolije krv.”⁴

6863. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ja’kub, njemu Ishak b. Seid, a ovom njegov otac, prenoseći od Abdullaha b. Omera da je rekao:

“U velike životne posrtaje iz kojih nema izlaza za onoga koji u njih zapadne spada bespravno prolijevanje krvi, što je Uzvišeni Allah učinio zabranjenim.”⁵

(وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ
النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ
يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا).

٦٨٦٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَزْزَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ
عَمْرِو بْنِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَنْ يَزَالَ
الْمُؤْمِنُ فِي فُسْحَةٍ مِنْ دِينِهِ مَا لَمْ يُصِبْ دَمًا حَرَامًا.

٦٨٦٣. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا
إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
ابْنِ عُمَرَ قَالَ إِنَّ مِنْ وَرَطَاتِ الْأُمُورِ الَّتِي لَا تَخْرُجُ
لِمَنْ أَوْقَعَ نَفْسَهُ فِيهَا سَفَكَ الدَّمِ الْحَرَامِ بِغَيْرِ حِلِّهِ.

1 Kermani veli: “Nema razloga da se posebno ističe ubistvo vlastitog djeteta, jer je, općenito gledano, ubistvo veliki grijeh.” Askalani smatra da postoji razlika među velikim grijesima. Kermani, međutim, ističe da je ovo ubistvo posebno gnusno zbog činjenice da je poćinjeno zbog slabosti imana i vjerovanja u to da je Uzvišeni Allah onaj koji daje opskrbu.

2 El-Furkan, 68.

3 Ovim se upozorava i prijeti ubici vjernika na način na koji se prijeti nevjerniku. Ibnul-Arebi veli: “Širina u vjeri znači posjedovati veliki broj dobrih djela. Ali kada se poćini ubistvo, ta se širina suzi, jer sama dobra djela nisu dovoljna da prevagnu nad ubistvom.”

4 Tj. dok ne poćini ubistvo. Taberani u *Mu’džemul-kebiru* navodi mevkuf hadis od Ibn-Mes’uda s prekinutim lancem prenosilaca, koji ima dodatak na kraju: “A kada bespravno prolije krv, izgubit će stid.”

5 Prenosi se da je Ibn-Omer kazao nekome ko je poćinio ubistvo s predumišljajem: “Opskrbi se s dosta hladne vode jer nećeš ući u Džennet.” Tirmizi od Abdullaha b. Omera bilježi hadis u kome se navodi: “Nestanak cijelog ovog svijeta blaži je kod Uzvišenog Allaha od ubistva jednog muslimana.” Ibnul-Arebi kaže: “Sa sigurnošću se zna da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ubijanje životinja bez opravdana razloga. Kakva je tek prijetnja onome koji ubije ljudsko biće, a kakva onome koji ubije muslimana, a kakva tek onome koji ubije dobrog i pobožnog muslimana?”

6864. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mes'uda da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvo za što će se presuditi ljudima jest prolivena krv."

6865. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ataa b. Jezida, on od Ubejdullaha b. Adija, a ovaj od Mikdada b. Amra Kindija, saveznika Benu-Zuhre, da je kazivao:

"Učestvovao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Bedru, te sam ga upitao: 'Allahov Poslaniče, ako se sukobim s nevjernikom pa me on posiječe sabljom po ruci i odsiječe je, a poslije toga se zakloni za drvo i rekne: 'Prihvatam islam i pokoravam se Uzvišenom Allahu!' – smijem li ga ubiti nakon što to izgovori?'

'Nemoj ga ubiti!', odgovori mi on.

'Ali, Allahov Poslaniče', rekoh ja, 'on mi je odsjekao jednu ruku, a zatim je, nakon što ju je odsjekao, to izgovorio! Hoću li ga ubiti?'

'Nemoj ga ubiti, jer ako ga ubiješ, on će biti u položaju u kojem si ti bio prije nego što si ga ubio, a ti ćeš biti u položaju u kojem je bio on prije nego što je izrekao svoju riječ (da prihvata islam)', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."⁶

٦٨٦٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ فِي الدِّمَاءِ .

٦٨٦٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عَدِيٍّ حَدَّثَهُ أَنَّ الْمُقْدَادَ بْنَ عَمْرِو الْكِنْدِيَّ حَلِيفَ بَنِي زُهْرَةَ حَدَّثَهُ وَكَانَ شَهِيدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَقِيتُ كَافِرًا فَاقْتَتَلْنَا فَضَرَبَ يَدِي بِالسَّيْفِ فَقَطَعَهَا ثُمَّ لَازَمَنِي بِشَجَرَةٍ وَقَالَ أَسَلَمْتُ لِلَّهِ أَقْتُلْهُ بَعْدَ أَنْ قَالَهَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَقْتُلْهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنَّهُ طَرَحَ إِحْدَى يَدَيْي ثُمَّ قَالَ ذَلِكَ بَعْدَ مَا قَطَعَهَا أَقْتُلْهُ قَالَ لَا تَقْتُلْهُ فَإِنْ قَتَلْتَهُ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَتِكَ قَبْلَ أَنْ تَقْتُلَهُ وَأَنْتَ بِمَنْزِلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ كَلِمَتَهُ الَّتِي قَالَ .

6 Na temelju ovog hadisa zaključuje se da je dopušteno u borbi ubiti nevjernika prije nego što primi islam. Ako on, međutim, očituje svoju pripadnost islamu izgovorivši da je musliman, proljevanje njegove krvi postaje zabranjeno. Ako takvog čovjeka, nakon što je on, izgovarajući šehadet, očitovao svoju pripadnost islamu, ubije musliman, bit će dopušteno proliti krv ubice izvršavajući odmazdu (kisas) nad njim, kao što je dopušteno u borbi proliti krv nevjernika zbog njegovog nevjerovanja.

Ovaj hadis ne znači da musliman, ukoliko u borbi ubije čovjeka iz tabora nevjernika koji je očitovao svoju pripadnost islamu, postaje nevjernikom. To je učenje haridžija, koji smatraju da musliman postaje nevjernikom ukoliko počinu veliki grijeh.

6866. Habib b. Ebu-Amra prenosi od Seida, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao Mikdadu: ‘A šta ako to bude čovjek vjernik koji, nalazeći se u skupini nevjernika, krije svoje vjerovanje, a ti ga, nakon što iskaže svoje vjerovanje, ubiješ? I ti si isto tako prije ovoga, dok si bio u Mekki, skrivao svoje vjerovanje.’”¹

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“... A AKO NEKO BUDE UZROKOM DA SE NEČIJI ŽIVOT SAČUVA...”²

Ibn-Abbas veli: “Ko ne naruši nepovredivost ljudskog života, osim kad to pravda zahtijeva – kao da je oživio cijeli svijet.”³

٦٨٦٦. وَقَالَ حَبِيبُ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ سَعِيدِ
عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلْمِقْدَادِ إِذَا
كَانَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ يُخْفِي إِيمَانَهُ مَعَ قَوْمٍ كُفَّارٍ فَأَظْهَرَ
إِيمَانَهُ فَقَتَلْتَهُ فَكَذَلِكَ كُنْتَ أَنْتَ تُخْفِي إِيمَانَكَ
بِمَكَّةَ مِنْ قَبْلُ.

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَمَنْ أَحْيَاهَا)

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَنْ حَرَّمَ قَتْلَهَا إِلَّا بِحَقٍّ
(فَكَانَ أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا).

- 1 Hadis u nešto dužoj verziji bilježe još i Bezzar, Darekutni i Taberani. U toj se verziji nalazi dodatak: “Spomenuli su to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa on reče: ‘Mikdade, ubio si čovjeka koji je izgovorio: *La ilahe illallah!* Šta ćeš učiniti s *la ilahe illallah?*’” Poslije toga Uzvišeni je Allah objavio: “O vjernici, kada u boj na Allahovu putu krenete, sve dobro ispitajte i onome ko vam nazove selam ne recite: ‘Ti nisi vjernik!’ – kako biste se domogli ovozemaljskih dobara; ta u Allaha su mnoge dobiti! I vi ste prije bili kao oni, pa vam je Allah darovao milost Svoju; zato uvijek sve dobro ispitajte, a Allahu je, zaista, poznato ono što radite.” (En-Nisa, 94)
- 2 El-Maida, 32. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Zbog toga smo Mi propisali sinovima Israilovim: ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva – kao da je svim ljudima život sačuvaao. Naši su im poslanici jasne dokaze donosili, ali su mnogi od njih, i poslije toga, zaista, na Zemlji sve granice zla prelazili.”
- 3 Već je navedeno objašnjenje u tumačenju sure El-Maida. U ovom se ajetu cilja na njegov prvi dio, koji glasi “... ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao...” (El-Maida, 32), i na njega se odnosi prvi hadis u ovom poglavlju, u kojem se kaže: “... a da dio tereta za to ne ponese prvi sin Ademov, alejhis-selam.” Svi ostali hadisi upućuju na to da je ubistvo veliki grijeh. U njima se ističe težina tog grijeha kako bi se vjernici od njega sačuvali. Postoje oprečna mišljenja o značenju riječi Uzvišenog Allaha: “... kao da je sve ljude poubijao”, i: “... kao da je svim ljudima život sačuvaao.” Neki kažu: “Ovdje se želi istaknuti veličina grijeha do kojeg dovodi ubistvo muslimana, kao što o tome izvještava Taberani, prenoseći od Hasana, Mudžahida i Katade.” Drugi kažu: “Ovaj hadis znači da će ubici svi ljudi biti parničari, ili pak znači da je na njemu obaveza plaćanja odštete za krvni delikt kao da je pobio cijeli svijet.” Taberani je izabrao mišljenje koje se odnosi na veličinu grijeha i prijetnju, s obzirom da je, kad je riječ o Allahovoj srdžbi i kazni, izjednačeno ubistvo jedne osobe s ubistvom cijelog svijeta. Nasuprot tome, onaj koji ne počinu ubistvo kao da je svim ljudima život sačuvaao, jer su ljudi sigurni da ta osoba neće nikoga ubiti. Ibn-Tin smatra kako to znači da će onaj koji ima pravo na odmazdu (kisas), ali ipak oprost ubici, dobiti takvu nagradu kao da je svim ljudima sačuvaao život.

6867. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, a ovom A'meš, prenoseći od Abdullaha b. Murre, ovaj od Mesruka, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nijedna osoba neće biti ubijena, a da dio tereta za to ne ponese prvi sin Ademov, alejhis-selam.”⁴

6868. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, a ovom Vakid b. Abdullah, prenoseći od svoga oca, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nemojte se nakon moje smrti vratiti u nevjerstvo tako što ćete jedni drugima skidati glave!”⁵

٦٨٦٧. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تُقْتَلُ نَفْسٌ إِلَّا كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الْأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْهَا .

٦٨٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ وَاقِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَنِي عَنْ أَبِيهِ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

4 Prema mišljenju većine učenjaka prvi Ademov, alejhis-selam, sin bio je Kabil. Međutim, Kadi Džemaluddin b. Vasil ima drukčije mišljenje. On u svome *Tarihu* veli: “Ime je ubijenog Kabil. To je ime izvedeno iz riječi *kabulu kurbanihi* (primanje njegovog kurbana, žrtve).” O ovome je već bilo govora u poglavlju *O stvaranju Adema*. Neki smatraju da se ovo ne odnosi na dva rođena Ademova, sallallahu alejhi ve sellem, sina, već da se radi o dvojici ljudi iz Benu-Israila. Međutim, Mudžahid veli da se radi o dvojici rođenih Ademovih sinova, i to je poznato. Potvrda je tome i ovaj hadis, u kojem se kaže da se radi o prvorodenom Ademovom, alejhis-selam, sinu. Prenosi se da se Ademu, alejhis-selam, u Džennetu nije rodilo više djece osim njega i njegove sestre blizankinje. Zbog toga se on ponosio pred svojim bratom Habilom: “Mi smo djeca iz Dženneta, a vi ste djeca sa zemlje.” O tome govori Ibn-Ishak u *El-Mubtedeu*. Hasan prenosi: “Rečeno mi je da je Habil ubijen kada je imao dvadeset godina, a njegov brat ubica dvadeset i pet.” Značenje je imena Habil “dar Uzvišenog Allaha”. Adem, alejhis-selam, je bio jako žalostan zbog te nesreće. Poslije toga rođen je njegov sin Šit, a značenje je i tog imena “dar Uzvišenog Allaha”, od kojeg se proširilo Ademovo potomstvo. Sa'lebi veli: “Učenjaci koji se bave proučavanjem Kur'ana navode da je Hava u dvadeset poroda rodila četrdesetero djece. Prvi koji su se rodili bili su Kabil i sestra mu Iklima, a posljednji su bili Abdul-Mugis i Emetul-Mugis.” Adem, alejhis-selam, nije umro sve dok se nije rodilo četrdeset hiljada ljudi. Svi su oni stradali u potopu, a ostalo je samo Nuhovo, alejhis-selam, potomstvo. Nuh je, opet, potomak Šita. Uzvišeni Allah veli: “... i samo potomke njegove u životu ostavili.” (Es-Saffat, 77) S Nuhom je u lađi bilo osamdeset osoba, a na njih ukazuje ajet: “... a malo je bilo onih koji su s njim vjerovali.” (Hud, 40) Nešto od ovoga spominje se u Nuhovoj, alejhis-selam, biografiji u poglavlju o poslanicima.

5 Postoji osam mišljenja o ovom hadisu:

- prvo je mišljenje haridžija, koji kažu da ovaj hadis ima doslovno značenje;
- drugo je mišljenje da se ovo odnosi na one koji budu dopuštali ubistvo;
- treće je mišljenje da se ove riječi odnose na nijekanje nepovredivosti života i krvi muslimana;
- četvrto je mišljenje da hadis znači: da radite kao što nevjernici rade ubijajući se međusobno;
- peto je mišljenje da on znači: da se opasujete oružjem, jer se kaže *kefere dirahu* (pokrio je svoj pancir) ako preko njega obuče odjeću;
- šesto je mišljenje da se hadis odnosi na one koji su zanijekali blagodat Uzvišenog Allaha;
- sedmo je mišljenje da je pravi njegov smisao odvratanje od ovog djela, a ne ono o čemu on doslovno govori;
- osmo je mišljenje da hadis znači: neka niko od vas drugoga ne oslovljava riječju nevjernik jer će se na neke od vas odnositi taj naziv.

6869. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu'ba, njemu Ali b. Mudrik, a ovom Ebu-Zur'a b. Amr b. Džerir, prenoseći od Džerira da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je za vrijeme Oprosnog hadždža rekao: ‘Utišaj svijet neka čuje! Nemojte se nakon moje smrti vratiti u nevjerstvo, pa da skidate glave jedni drugima!’”¹

Ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, također prenose Ebu-Bekra i Ibn-Abbas.

6870. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Firasa, on od Ša'bija, ovaj od Abdullaha b. Amra, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Veliki su grijesi: smatrati Uzvišenom Allahu nekoga ravnim i biti neposlušan roditeljima” (ili je rekao krivokletstvo; Šu'ba nije bio siguran).²

Mu'az veli: “Pričao nam je Šu'ba: ‘Veliki su grijesi: smatrati Uzvišenom Allahu nekoga ravnim, krivokletstvo i neposlušnost roditeljima (ili je rekao ubistvo).’”

6871. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdus-Samed, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra, ovaj od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Veliki su grijesi ...”

PRIČAO NAM JE Amr, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ibn-Ebu-Bekra, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Najteži su veliki grijesi: smatrati Uzvišenom Allahu nekoga ravnim, ubistvo, neposlušnost roditeljima i krivo svjedočenje.”³

٦٨٦٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُذْرِكٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا زُرْعَةَ ابْنَ عَمْرٍو بْنَ جَرِيرٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ اسْتَنْصَيْتِ النَّاسَ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كَفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ رَوَاهُ أَبُو بَكْرَةَ وَابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٦٨٧٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ فِرَاسٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَبَائِرُ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ أَوْ قَالَ الْيَمِينُ الْغَمُوسُ شَكَّ شُعْبَةُ وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ الْكَبَائِرُ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ أَوْ قَالَ وَقَتْلُ النَّفْسِ .

٦٨٧١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَبَائِرُ ح وَ حَدَّثَنَا عَمْرٍو وَهُوَ ابْنُ مَرْزُوقٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَكْبَرُ الْكَبَائِرِ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَوْلُ الزُّورِ أَوْ قَالَ وَشَهَادَةُ الزُّورِ .

¹ O tome je opširnije bilo govora u poglavlju pod nazivom *Hadždž* (širi komentar pogledati u poglavlju pod naslovom *Iskušenja*).

² Vidi poglavlje koje nosi naziv *Zakletve i zavjeti*.

³ Vidi poglavlje pod naslovom *Etika*.

6872. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara, a ovom Hušejm,⁴ prenoseći od Husajna, ovaj od Ebu-Zabjana, a on od Usame b. Zejda b. Harisa, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Allahov nas je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Hurekijama,⁵ ogranku plemena Džuhejna. Došli smo im ujutro i porazili ih. Jedan je ensarija zajedno sa mnom stigao jednog njihovog čovjeka,⁶ i kada smo ga ščepali, on je uzviknuo: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha!’ Ensarija je ustuknuo od njega, ali sam ga ja probo svojim kopljem i usmrtio. Kada smo se vratili, to je saznao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa me je upitao: ‘Usama, zar si ga ubio nakon što je rekao: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha’?’⁷ ‘Allahov Poslaniče’, rekoh ja, ‘on se samo želio zaštititi na taj način!’⁸

‘Zar si ga ubio nakon što je rekao: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha’?’⁹, ponovio je on. Toliko je puta to ponovio da sam ja poželio da prije toga dana nisam bio primio islam.”⁹

٦٨٧٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَّارَةَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ حَدَّثَنَا أَبُو ظِيَّانَ قَالَ سَمِعْتُ أَسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ بْنِ حَارِثَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ قَالَ بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْحُرَقَةِ مِنْ جُهَيْنَةَ قَالَ فَصَبَّحْنَا الْقَوْمَ فَهَزَمْنَاهُمْ قَالَ وَلَحِقْتُ أَنَا وَرَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ رَجُلًا مِنْهُمْ قَالَ فَلَمَّا غَشِيَنَاهُ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ فَكَفَّ عَنْهُ الْأَنْصَارِيُّ فَطَعَنَتْهُ بِرُحْمِي حَتَّى قَتَلْتُهُ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْنَا بَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فَقَالَ لِي يَا أَسَامَةُ أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا كَانَ مُتَعَوِّذًا قَالَ أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ فَمَا زَالَ يُكْرِّرُهَا عَلَيَّ حَتَّى تَمَنَيْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ أَسَلَّمْتُ قَبْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ .

4 Vidi poglavlje koji nosi naslov *Vojni pohodi*.

5 Ibn-Kelbi veli da su oni dobili ovaj naziv zbog sukoba s plemenom Benu-Murra b. Avf b. Sa'd b. Zebjan, koje ih je, zbog mnoštva poginulih, “spalilo” kopljima.

6 Abdul-Berr navodi da je ime ovog čovjeka Mirdas b. Amr Fedeki. Navodi se da se ovaj čovjek zove Mirdas b. Nuhejk Fezari, a to je mišljenje i Ibn-Kelbija.

7 Ovo je kritika i opomena da se više niko ne odvaži ubiti osobu koja izgovori riječi tevhida.

8 U A'mešovom predanju ovog hadisa navode se sljedeće riječi: “Zar si mu otvorio grudi, da znaš je li to doista srcem izgovorio ili ne?” To znači da čovjek presuđuje prema vanjskim pojavama, pokazateljima i izjavama, a što se tiče srca, čovjek ne može znati šta se u njemu nalazi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je ukorio što je odstupio od vanjskih pokazatelja. Iz ovog hadisa jasno se vidi da se presude donose na osnovu vanjskih pokazatelja i jasnih činjenica, a ne na temelju ezoterizma.

9 To ne znači da je on poželio da bude nevjernik, nego da je poželio da je tek u tom trenutku primio islam. Tada bi on bio siguran da neće odgovarati za taj postupak, jer se prihvatanjem islama čovjeku brišu svi grijesi koje je počinio kao nemusliman.

Kurtubi veli: “To kazuje da je on svoja dotadašnja dobra djela, u usporedbi s tim postupkom, ocijenio nedovoljnim, posebno zbog toga što je naišao na oštar prijekor i osudu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”

Ibn-Bettal veli: “Ovaj slučaj bio je povod da se Usama zakune kako se više nikad neće boriti protiv muslimana. Zbog toga se on nije priključio Aliji, radijallahu anhu, u Bici na Siffinu te u Bici kod deve, o čemu će biti riječi u poglavlju čiji je naslov *Iskušenja*. U već spomenutom A'mešovom predanju stoji da je Sa'd b. Ebu-Vekkas znao reći: “Neću se boriti protiv muslimana dok ne vidim Usamu da se bori protiv njega.”

6873. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Jezid,¹ prenoseći od Ebu-Hajra,² ovaj od Sunabihija,³ a on od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Doista sam ja jedan od onih koji su dali prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Dali smo mu prisegu da nećemo Uzvišenom Allahu smatrati nikoga ravnim, da nećemo krasti niti činiti blud, da nećemo nikoga bespravno ubiti niti pljačkati. Ako se toga budemo pridržavali, neće nam biti uskraćen Džennet, a ako bilo šta od toga uradimo, presuda pripada Uzvišenom Allahu.”⁴

6874. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejri, a ovom Nafi', prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Ko na nas podigne oružje – taj nam ne pripada.”⁵ Ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi i Ebu-Musa.

6875. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, a njemu Hammad b. Jezid, prenoseći od Ejjuba i Junusa, oni od Hasana, a on od Ahnefa⁶ b. Kajsja da je kazivao:

“Krenuo sam da pomognem jednom čovjeku,⁷ ali me je susreo Ebu-Bekra i upitao: ‘Kamo ideš?’

‘Da pomognem ovom čovjeku’, rekao sam.

‘Vrati se’, reče mi on, ‘čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:

٦٨٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنِ الصَّنَابِيحِيِّ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِنِّي مِنَ النَّقَبَاءِ الَّذِينَ بَايَعُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِأَيْعَانَهُ عَلَى أَنْ لَا نُشْرِكَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا نَسْرِقَ وَلَا نَزْنِيَ وَلَا نَقْتُلَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ وَلَا نَنْتَهَبَ وَلَا نَعْصِيَ بِالْجَنَّةِ إِنْ فَعَلْنَا ذَلِكَ فَإِنْ غَشِينَا مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا كَانَ قَضَاءُ ذَلِكَ إِلَى اللَّهِ.

٦٨٧٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السَّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا رَوَاهُ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

٦٨٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ وَيُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ الْأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ ذَهَبْتُ لِأَنْصُرَ هَذَا الرَّجُلَ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرَةَ فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ قُلْتُ أَنْصُرُ هَذَا الرَّجُلَ قَالَ ارْجِعْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا تَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ

1 Ibn-Ebu-Habib Misri.

2 Ebu-Hajr je Mursid b. Abdullah.

3 Sunabihi je Abdur-Rahman b. Usajla.

4 Na prvi pogled stječe se dojam da je to bilo na Akabi. Međutim, kao što je objašnjeno u poglavlju pod naslovom *Zakletve*, nije tako. Ta prisega davana je poslije Akabe i zove se još Prisega žena, a ajet o ženama objavljen je poslije Hudejbije, a prije oslobođenja Mekke. Prisega istog sadržaja za muškarce davana je u godini u kojoj je oslobođena Mekka.

5 O tome će se opširnije govoriti u poglavlju koje nosi naslov *Iskušenja*.

6 Ejjub je Sehtijani, Junus je Ibn-Ubejd Basri, Hasan je Hasan Basri, a Ahnef je Ibn-Kajs.

7 “Jedan čovjek” je Alija b. Ebu-Talib, a Ahnef mu se nije priključio u Bici kod deve.

‘Kada se sukobe dva muslimana sa sabljama (u rukama), i ubica i ubijeni će u Vatru.’

‘Allahov Poslaniče’, upitao sam, ‘jasno mi je za ubicu, ali zašto i ubijeni?’

‘Zato što je i on namjeravao ubiti svoga druga’, rekao je.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “O VJERNICI! PROPISUJE VAM SE ODMAZDA ZA UBIJENE: SLOBODAN ZA SLOBODNA, I ROB ZA ROBA, I ŽENA ZA ŽENU. A ONAJ KOME ROB UBIJENOG OPROSTI – NEKA ONI VELIKODUŠNO POSTUPE, A NEKA IM ON DOBROČINSTVOM UZVRATI. TO JE OLAKŠANJE OD GOSPODARA VAŠEG, I MILOST. A KO NASILJE IZVRŠI I POSLIJE TOGA – NJEGA BOLNA PATNJA ČEKA.”⁸

O ISPITIVANJU UBICE⁹ SVE DOK NE PRIZNA, TE O PRIZNANJU U KAZNENOM PRAVU

6876. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhāl, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: “Neki je židov jednoj djevojci razbio glavu tako što je stavio njenu glavu između dva kamena i udario je, pa su je pitali: ‘Ko ti je to učinio? Je li ovaj ili onaj čovjek?’ Ispitivali su je tako sve dok nije prozvan taj židov, koji je onda doveden pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ostao je kod Poslanika sve dok nije priznao svoje djelo, nakon čega je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se i njemu kamenjem razbije glava.”¹⁰

فِي النَّارِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَى بِالْأُنْثَى فَمَنْ عَفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبَاعْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٍ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنْ اعْتَدَى بِغَدٍ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ)

بَابُ

سُؤَالِ الْقَاتِلِ حَتَّى يُقَرَّ وَالْإِقْرَارُ فِي الْحُدُودِ

٦٨٧٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيًّا رَضَّ رَأْسَ جَارِيَةٍ بَيْنَ حَجَرَيْنِ فَقِيلَ لَهَا مَنْ فَعَلَ بِكِ هَذَا أَفُلَانٌ أَوْ فُلَانٌ حَتَّى سَمِيَ الْيَهُودِيُّ فَأَتَى بِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ يَزَلْ بِهِ حَتَّى أَقَرَّ بِهِ فَرَضَّ رَأْسَهُ بِالْحِجَارَةِ .

⁸ El-Bekara, 178.

⁹ Tj. optuženog za ubistvo protiv kojeg se vodi postupak, a presuda još nije donesena.

¹⁰ U predanjima se ne navodi ime ovog židova niti ime djevojke, ali se u nekim od njih navodi da je ona iz redova ensarija. Nevevi kaže: “Imam Malik smatra, na temelju ovog hadisa, da je ispravno optuženog za ubistvo osuditi na smrt na osnovu iskaza smrtno ranjene žrtve. Međutim, u ovom hadisu nema dokaza

O TOME KADA NEKO POČINI UBISTVO KAMENOM ILI ŠTAPOM¹

6877. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abdullah b. Idris, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda b. Enesa, a on od svoga djeda Enesa b. Malika da je kazivao:

“Neka je djevojka sa srebrenim nakitom izišla u Medinu, pa ju je jedan židov pogodio kamenom. Donesena je Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u stanju u kojem je jedva davala znakove života. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ju je, upitao: ‘Je li te udario taj i taj?’ Ona je podigla glavu, a on ju je ponovo upitao: ‘Je li te udario taj i taj?’ Nakon što je još jednom podigla glavu, on ju je i treći put upitao: ‘Je li te udario taj i taj?’ Ona je samo spustila svoju glavu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da se dovede taj čovjek i donio presudu da se on pogubi pomoću dva kamena.”

بَابُ إِذَا قَتَلَ بِحَجَرٍ أَوْ بَعْضًا

٦٨٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ عَنْ جَدِّهِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ خَرَجْتُ جَارِيَةً عَلَيْهَا أَوْضَاحٌ بِالْمَدِينَةِ قَالَ فَرَمَاهَا يَهُودِيٌّ بِحَجَرٍ قَالَ فَجِئْتُ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَبِهَا رَمَقُ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فُلَانٌ قَتَلَكَ فَرَفَعْتُ رَأْسَهَا فَأَعَادَ عَلَيْهَا قَالَ فُلَانٌ قَتَلَكَ فَرَفَعْتُ رَأْسَهَا فَقَالَ لَهَا فِي الثَّلَاثَةِ فُلَانٌ قَتَلَكَ فَخَفَضْتُ رَأْسَهَا فَدَعَا بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَتَلَهُ بَيْنَ الْحَجَرَيْنِ .

za takav stav, jer je židov, kako se navodi u nekim predanjima, priznao svoj zločin, te je na temelju toga osuđen.” Ibn-Murabit, jedan od malikijskih učenjaka, tvrdi da je ovaj propis važio u početku islama, tj. da se uvažavala izjava osobe koja je nasmrtno premlaćena.

- i Navođenje ovog hadisa upućuje na činjenicu da je u vezi s ovom temom prihvaćeno mišljenje većine učenjaka, iako nije naveden precizan propis. U okviru ovog poglavlja naveden je i hadis o židovu i robinji, koji prenosi Enes, a sve to većina učenjaka uzima kao potporu za stav da se nad ubicom smrtna kazna izvršava predmetom kojim je i on ubio. Oni se drže i ajeta: “Ako želite na nepravdu uzvratiti, onda to učinite samo u onolikoj mjeri koliko je vama učinjeno...” (En-Nahl, 126), te ajeta: “... onima koji vas napadnu uzvratite istom mjerom i Allaha se bojte, i znajte da je Allah na strani onih koji se grijeha klone.” (El-Bekara, 194) Kufski učenjaci imaju drukčiji stav utemeljen na hadisu: “Nema odmazde osim sabljom”, ali ovaj hadis nije jak. Ibn-Ebu-Lejla kaže: “Ako čovjek ubije kamenom ili štapom, razmotrit će se da li je ponovio svoje djelo ili ne. Ako je on jedan od onih koji ponavljaju krivična djela, presudit će se da je to učinjeno s predumišljajem, a u suprotnom, da nije.”

Ata' i Tavus vele: “Ubistvo s predumišljajem je ono koje je počinjeno oružjem.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“MI SMO IM U NJEMU PROPISALI: GLAVA ZA GLAVU, I OKO ZA OKO, I NOS ZA NOS, I UHO ZA UHO, I ZUB ZA ZUB, I DA RANE TREBA UZVRATITI. A ONOME KO OD ODMAZDE ODUSTANE – BIT ĆE MU TO OD GRIJEHA ISKUPLJENJE. ONI KOJI NE SUDE PREMA ONOME ŠTO JE ALLAH OBJAVIO PRAVI SU NASILNICI.”²

6878. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafš, njemu njegov otac, a ovom A‘meš, prenoseći od Abdullaha b. Murre, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nikome nije dopušteno prolijevati krv muslimana koji svjedoči da nema Boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik, osim u tri slučaja: (u slučaju ubistva) glava za glavu, (u slučaju) kad osoba u braku počini blud i (u slučaju) kad se osoba odmetne od vjere i napusti zajednicu.’”³

O ONOME KOJI NAREDI DA SE IZVRŠI ODMAZDA KAMENOM

6879. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Muhammed b. Dža‘fer, prenoseći od Šu‘be, ovaj od Hišama b. Zejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Neki je židov ubio robinju kamenom da bi se dočepao njenog srebrenog nakita. Ona je donesena

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ)

٦٨٧٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُرَّةٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِيٍّ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَّا بِأَحَدٍ ثَلَاثٍ النَّفْسُ بِالنَّفْسِ وَالنِّيبُ الزَّانِي وَالْمَارِقُ مِنَ الدِّينِ التَّارِكُ لِلْجَمَاعَةِ.

بَابُ مَنْ أَقَادَ بِالْحَجَرِ

٦٨٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيًّا قَتَلَ جَارِيَةً عَلَى أَوْصَاحٍ لَهَا فَقَتَلَهَا بِحَجَرٍ فَجِيءَ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَبِهَا

2 El-Maida, 45.

3 Onaj koji namjerno i bespravno ubije bit će kažnjen smrtnom kaznom, ako se ispune svi uvjeti koji se traže za takvu vrstu kazne. Također, ukoliko osoba koja je u braku počini blud, kazna joj je kamenovanje, ako se ispune svi uvjeti za izvršenje te kazne.

Za onoga koji napusti islam Nevevi veli: “Odmetništvo od vjere ima općenito značenje. Stoga, ukoliko se za nekoga ustanovi da je na bilo koji način ostavio vjeru i izišao iz nje, on će biti, ako se ne vrati u islam, kažnjen smrtnom kaznom.” Smatra se da se odvojio od zajednice svako ko napusti zajednicu tako što uvodi razne novotarije ili poriče idžma (konsenzus), kao što su rafidije, haridžije i drugi.

Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u stanju u kojem je jedva davala znakove života.

‘Je li te ubio taj i taj čovjek?’, upita je on, a ona pokaza glavom da nije. Ponovio joj je svoje pitanje drugi put, a ona je opet pokazala glavom da nije. Upitao ju je to isto i treći put, a ona je klimnuvši glavom pokazala da jeste. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio je da se (taj židov) pogubi s dva kamena.”

ONAJ KOME NEKO BUDE UBIJEN MOŽE IZABRATI JEDNU OD DVIJE MOGUĆNOSTI¹

6880. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Šejban, a ovom Jahja, prenoseći od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Neko je iz plemena Huzaa ubio jednog čovjeka...”

Abdullah b. Redža prenosi od Harba, ovaj od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Neko je iz plemena Huzaa, u godini u kojoj je oslobođena Mekka, ubio čovjeka iz plemena Ebu-Lejs, želeći se osvetiti za ubistvo svoga suplemenika koje bijaše počinjeno u džahilijetu. (Čuvši za to), Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i kazao: ‘Uzvišeni Allah zaštitio je Mekku od slona² i učinio da Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i pravovjerni zavladaju njome. Svakako da Mekka nije dopuštena nikome prije mene niti ikome poslije mene. Naravno da mi je ona učinjena dopuštenom jedan dio dana. Uistinu, ona je i u ovom dijelu dana zaštićena (sveta), i ne posijeca se bilje niti se kreše lišće s njenog drveća, niti iko u njoj uzima nečiju izgubljenu stvar, izuzev

رَمَتْ فَقَالَ أَقْتَلَكَ فَلَانٌ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ لَا
ثُمَّ قَالَ الثَّانِيَةَ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ لَا ثُمَّ سَأَلَهَا
الثَّالِثَةَ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ نَعَمْ فَقَتَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ
بِحَجَرَيْنِ .

بَابُ مَنْ قُتِلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ

٦٨٨٠ . حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانٌ عَنْ يَحْيَى
عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ خُرَاعَةَ قَتَلُوا
رَجُلًا وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا حَرْبٌ عَنْ
يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّهُ عَامَ
فَتْحِ مَكَّةَ قَتَلَتْ خُرَاعَةُ رَجُلًا مِنْ بَنِي لَيْثٍ بِقَتِيلٍ
لَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ
حَبَسَ عَنْ مَكَّةَ الْفِيلَ وَسَلَطَ عَلَيْهِمْ رَسُولَهُ
وَالْمُؤْمِنِينَ أَلَا وَإِنَّهَا لَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَلَا تَحِلُّ
لِأَحَدٍ بَعْدِي أَلَا وَإِنَّمَا أُحِلَّتْ لِي سَاعَةٌ مِنْ نَهَارٍ
أَلَا وَإِنَّهَا سَاعَتِي هَذِهِ حَرَامٌ لَا يُخْتَلَى شَوْكُهَا وَلَا
يُعْصَدُ شَجَرُهَا وَلَا يُلْتَقِطُ سَاقِطَتُهَا إِلَّا مُنْشِدٌ
وَمَنْ قُتِلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ إِمَّا يُودَى
وَإِمَّا يُقَادُ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ يُقَالُ لَهُ
أَبُو شَاهٍ فَقَالَ اكْتُبْ لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ

¹ Iz ovog poglavlja jedan dio učenjaka crpi dokaze za stav da pravo izbora između naplate odštete za ubistvo (*dija*) i izvršenja smrtne kazne pripada rodbini ubijenog, te da pritom nije potrebna saglasnost ubice.

² Ovim se ukazuje na događaj koji se desio u predislamsko doba, kada je Ebrehina vojska, koja je sa sobom imala slonove, napala Mekku u namjeri da sruši Kabu. Uzvišeni Allah onemogućio je njihove nakane i poslao na njih ptice. O ovom događaju govori i kur'anska sura El-Fil.

onoga koji će oglašavati ljudima da je stvar nađena. Onaj kome neko bude ubijen može izabrati bolju od dvije mogućnosti:³ ili da primi materijalnu odštetu za ubijenog ili da zatraži smrtnu kaznu za ubicu.⁴ Potom je ustao čovjek iz Jemena s nadimkom Ebu-Šah i rekao: ‘Napiši mi to, Allahov Poslaniče!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: ‘Napišite to Ebu-Šahu!’ Poslije toga ustao je jedan Kurejševič i rekao: ‘Osim izhira (mirisne žukve), jer je mi upotrebljavamo u svojim kućama i na grobljima?’ ‘Osim mirisne žukve’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.” S gornjim predanjem podudara se predanje Ubejdullaha, koji ga prenosi od Šejbana. Neki, prenoseći od Ebu-Nu‘ajma, vele: “...smrt.” A Ubejdullah veli: “...ili da se ubica kazni smrtnom kaznom.”

6881. PRIČAO NAM JE je Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj od Mudžahida, a on od Ibn-Abbasa, radijallahuanhuma, da je kazivao: “Israilci su primjenjivali smrtnu kaznu (*kisas*), ali nisu poznavali plaćanje odštete za krvni delikt. Uzvišeni Allah za ovaj (Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem) ummet veli: ‘O vjernici, propisuje vam se odmazda za ubijanje: slobodan za slobodna, i rob za roba, i žena za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprost – neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvрати...’”⁴

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَكْتُبُوا لِأَبِي شَاهٍ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَإِنَّمَا نَجْعَلُهُ فِي بُيُوتِنَا وَقُبُورِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَّا الْإِذْخِرَ وَتَابَعَهُ عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ شَيْبَانَ فِي الْقَيْلِ قَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ أَبِي نُعَيْمٍ الْقَتْلَ وَقَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ إِمَّا أَنْ يَقَادَ أَهْلُ الْقَتِيلِ .

٦٨٨١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَتْ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ قِصَاصٌ وَلَمْ تَكُنْ فِيهِمُ الدِّيَةُ فَقَالَ اللَّهُ لَهُذِهِ الْأُمَّةِ (كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ) إِلَى هَذِهِ آيَةِ (فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَالْعَفْوُ أَنْ يَقْبَلَ الدِّيَةُ فِي الْعَمْدِ قَالَ (فَاتَّبَاعُ بِالْمَعْرُوفِ) أَنْ يَطْلُبَ بِالْمَعْرُوفِ وَيُؤَدِّيَ بِإِحْسَانٍ .

3 Tumačeći ajet: “... a onaj kome rod ubijenog oprost – neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvрати...” (El-Bekara, 178), Ibn-Abbas veli da je *afv* – oprostaj počinjenog ubistva s predumišljajem i prihvatanje odštete (*dija*); pravo na to pripada rodbini, koja, isto tako, može zahtijevati i izvršenje smrtno kazne. Ubica je dužan isplatiti odštetu i bez svoje saglasnosti, jer se i na njega odnosi zapovijed o čuvanju svoga i tuđih života sadržana u ajetu: “... i jedni druge ne ubijajte! Allah je doista prema vama milostiv!” (En-Nisa, 29) Dakle, njegovo protivljenje pravu rodbine da uzme odštetu nema nikakva značaja.

Ibn-Bettal o riječima: “(...) To je olakšanje od Gospodara vašeg...” (El-Bekara, 178) – veli kako one ukazuju na to da kod Benu-Israila nije bila uobičajena otkupnina (*dija*), nego samo smrtna kazna. Uzvišeni Allah dao je olakšicu Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, ummetu tako što je ponudio mogućnost isplate krvarine (*dija*), koja se može naplatiti uz saglasnost rodbine ubijenog.

4 El-Bekara, 178. Izjava Ibn-Abbasa upućuje na to da riječi Uzvišenog Allaha: “Mi smo im u njemu propisali: glava za glavu, i oko za oko, i nos za nos, i uho za uho, i zub za zub, i da rane treba uzvratiti...” (El-Maida, 45) – znače da je Benu-Israilu u Tevratu odmazda bila izričito propisana: život za život,

Ibn-Abbas također veli: “Oproštaj se ogleda i u tome što se primi krvarina za ubistvo s predumišljajem” – i dodaje: “Slijedenje u dobročinstvu znači traženje da se velikodušno postupi i da se uzvрати dobročinstvom.”

O ONOME KOJI BUDE TRAŽIOD A SE BESPRAVNO PROLIJE NEČIJA KRV

6882. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Abdullah b. Ebu-Husejn, prenoseći od Nafija b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uzvišenom su Allahu najmrža trojica ljudi:¹ grešnik u Haremi-šerifu,² čovjek koji je prihvatio islam, a želi provoditi običaje iz predislamskog doba i čovjek koji traži da se bespravno prolije nečija krv.”³

O OPRAŠTANJU POGREŠKE NAKON SMRTI

6883. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Poraženi su mnogobošci na Uhudu.”

بَابُ مَنْ طَلَبَ دَمَ امْرِيٍّ بِغَيْرِ حَقٍّ

٦٨٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَبْغَضُ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ ثَلَاثَةٌ مُلْحِدٌ فِي الْحَرَمِ وَمُتَّبِعٌ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَمُطَلِّبٌ دَمَ امْرِيٍّ بِغَيْرِ حَقٍّ لِيَهْرِيْقَ دَمَهُ.

بَابُ الْعَفْوِ فِي الْخَطَا بَعْدَ الْمَوْتِ

٦٨٨٣. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ هَزَمَ الْمُشْرِكُونَ يَوْمَ أُحُدٍ وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ

oko za oko... itd. Uzvišeni Allah propisao je olakšicu ummetu Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, u vidu materijalne odštete za kao zamjene za smrtnu kaznu, ukoliko se s tim saglasi rodbina ubijenog. Prenosi se da u vjerozakonu Isaa, alejhi selam, nije bilo smrtno kazne, nego je bila samo krvarina. Ako je ovo vjerodostojno, to znači da je današnji islamski vjerozakon objedinio u sebi i jedno i drugo, pa je islam, glede ovog problema, vjera sredine.

- 1 Trojica između ostalih grešnika, kao što je rečeno: “Najveći od velikih grijeha...” Poznato je da je širk (smatrati nekoga Allahu ravnim) Uzvišenom Allahu najmrži grijeh.
- 2 Grešnik je ovdje označen riječju *mulhid*, koja znači onaj koji je odlutao od istine. Ova se riječ, međutim, najčešće koristi u značenju: osoba koja je napustila islam. Ako se jedan grijeh imenuje tom riječju, onda to jasno pokazuje o kakvom se grijehu radi.
- 3 Ibn-Hadžer Askalani navodi da je nastojao pronaći povod ovom hadisu, pa kaže: “Pročitao sam u *Knjizi o Meki*, Amra b. Šeble predanje Amra b. Dinara, koji prenosi od Zuhrija da je Ata b. Jezid rekao: “Ubijen je neki čovjek na Muzdelifi...” (misleći pritom na oslobađanje Mekke). Zatim je ispričao priču u kojoj se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ne znam da iko pokazuje više drskosti prema Uzvišenom Allahu od trojice: čovjeka koji ubije u Haremu, čovjeka koji ubije onoga koji nije počinio ubistvo i onoga koji ubije da bi izvršio krvnu osvetu za ubistvo počinjeno u džahilijetu.”

PRIČAO MI JE Muhammed b. Harb, njemu Ebu-Mervan Jahja b. Ebu-Zekerijja Vasiti, a ovom Hišam, prenoseći od Urve, a on od od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Iblis je među svijetom na Uhudu zavrištao: ‘O Allahovi robovi, napadnite na odstupnicu!’ Pa su se vratili i nasrtali na odstupnicu sve dok nisu (greškom) ubili Jemana. Huzejfa je povikao: ‘Oče moj, oče moj!’, ali su ga ipak ubili.⁴ Huzejfa im reče: ‘Allah neka vam oprost!’⁵

‘Poražena je jedna njihova skupina, tako da su otišli u Taif’, kazao je.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “NEZAMISLIVO JE DA VJERNIK UBIJE VJERNIKA, TO SE MOŽE DOGODITI SAMO NEHOTICE. ONAJ KOJI UBIJE VJERNIKA NEHOTICE MORA OSLOBODITI ROPSTVA JEDNOG ROBA VJERNIKA I PREDATI KRVARINU PORODICI NJEGOVOJ; OSLOBOĐEN JE KRVARINE JEDINO AKO ONI OPROSTE. AKO ON PRIPADA NARODU KOJI VAM JE NEPRIJATELJ, A SAM JE VJERNIK, MORA OSLOBODITI ROPSTVA JEDNOG ROBA VJERNIKA. NE NAĐE LI GA, MORA UZASTOPCE POSTITI DVA MJESECA, DA BI ALLAH PRIMIO POKAJANJE – A ALLAH SVE ZNA I MUDAR JE.”⁶

حَرْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ يَحْيَى بْنُ أَبِي زَكَرِيَاءَ
يَعْنِي الْوَاسِطِيَّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ صَرَخَ إِبْلِيسُ يَوْمَ أُحُدٍ فِي
النَّاسِ يَا عِبَادَ اللَّهِ أَخْرَاكُمُ فَرَجَعْتُ أَوْلَاهُمْ عَلَى
أَخْرَاهُمْ حَتَّى قَتَلُوا الْيَمَانَ فَقَالَ حُذَيْفَةُ أَبِي أَبِي
فَقَتَلُوهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللَّهُ لَكُمْ قَالَ وَقَدْ كَانَ
انْهَزَمَ مِنْهُمْ قَوْمٌ حَتَّى لَحِقُوا بِالطَّائِفِ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً وَمَنْ
قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَّةٌ
مُسْلِمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ
قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ
وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَّةٌ
مُسْلِمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ
يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا)

- 4 Hattabi veli: “Ako musliman greškom u borbi ubije drugog muslimana, nije dužan isplatiti za njega materijalnu odštetu. Takav je propis ako se to desi u bilo kojem haotičnom stanju, izuzev ako je neko imao namjeru ubiti nekoga.”
- 5 Ebu-Ishak u *Sunenu* navodi hadis koji od Zuhrija prenosi Evza‘i, a u kojem stoji: “Muslimani su pogriješili u vezi s Huzejfinim ocem na Uhudu, pa su ga greškom ubili. Huzejfa je rekao: ‘Nek vam Allah oprost, a On je od milostivih najmilostiviji!’ To je saznao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je od tog događaja počeo Huzejfu još više cijeniti, a odštetu (za poginulog oca) mu je sam isplatio.”
- 6 En-Nisa, 84. Ibn-Ishak u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, biografiji navodi povod objavi ovog ajeta. On, naime, prenosi od Abdur-Rahmana b. Harisa, a ovaj od Abdullaha b. Ajjaša b. Rebiye Mahzumija da je Kasim b. Muhammed b. Ebu-Bekr rekao: “Ovaj ajet objavljen je u vezi s tvojim djedom Ajjašom b. Ebu-Rebijom i Harisom b. Jezidom iz plemena Benu-Amir b. Luej, koji je, dok je bio nevjernik, pravio neprilike u Mekki. Kada su muslimani učinili hidžru, on je prihvatio islam i sam se uputio u Medinu. Kada je bio na ivici Harre (pustinja u blizini Medine), susreo ga je Ajjaš b. Ebu-Rebia te je, pomislivši da je još uvijek idolopoklonik, nasrnuo na njega i ubio ga, pa je objavljen ovaj ajet.”

ONOME KOJI JEDANPUT PRIZNA DA JE POČINIO UBISTVO BIT ĆE NA OSNOVU TOGA IZREČENA SMRTNA PRESUDA

6884. PRIČAO MI JE Ishak, a njemu Habban, prenoseći od Hemmama, ovaj od Katade, a on od Enesa b. Malika (da je kazivao):

“Neki je židov pomoću dva kamena razbio glavu jednoj robinji. Upitali su je: ‘Ko ti je to učinio? Je li taj i taj čovjek?’, (nastavivši nabrajati) sve dok nisu spomenuli toga židova, a ona potvrdno klimnula glavom. Taj je židov (potom) doveden; priznao je¹ počinjeno djelo, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se i njemu na istovjetan način kamenom razbije glava.”

Hemmam veli: “... s dva kamena...”

O SMAKNUĆU MUŠKARCA ZBOG UBISTVA ŽENE²

6885. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jezid b. Zurej, prenoseći od Seida, ovaj od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je rekao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je presudio da se ubije neki židov koji je ubio robinju u namjeri da prisvoji njen srebreni nakit.”

بَابُ إِذَا أَقْرَبَ الْقَتْلَ مَرَّةً قُتِلَ بِهِ

٦٨٨٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانٌ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ يَهُودِيًّا رَضَّ رَأْسَ جَارِيَةٍ بَيْنَ حَجَرَيْنِ فَقِيلَ لَهَا مَنْ فَعَلَ بِكَ هَذَا أَفْلَانُ أَفْلَانُ حَتَّى سُمِّيَ الْيَهُودِيُّ فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا فَجِيءَ بِالْيَهُودِيِّ فَأَعْتَرَفَ فَأَمَرَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَرُضَ رَأْسُهُ بِالْحِجَارَةِ وَقَدْ قَالَ هَمَّامٌ بِحَجَرَيْنِ .

بَابُ قَتْلِ الرَّجُلِ بِالْمَرْأَةِ

٦٨٨٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَتَلَ يَهُودِيًّا بِجَارِيَةٍ قَتَلَهَا عَلَى أُوْضَاحِهَا .

Ibn-Ebu-Hatim, spominjući slično predanje, bilježi u Tefsiru predanje od Seida b. Džubejra u kojem stoji da se Ajjaš b. Ebu-Rebia zakleo kako će ubiti Harisa b. Jezida ako ga se domogne. U Mudžahidovom se predanju navodi isto, ali bez spominjanja Harisa. U tom se predanju spominje da je on, nakon što je bio prihvatio islam, sreo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda ubio Ajjaša kada je on izišao. Inače se u ovom poglavlju uglavnom ne navode hadisi.

- ¹ U ovom hadisu većina učenjaka iznalazi dokaze kako uvjet za izricanje presude nije da počinilac priznanje ponovi više puta. Međutim, kufski učenjaci uvjetuju izricanje presude dvostrukim priznanjem koristeći se analogijom s četiri puta ponovljenim priznanjem za počinjeni blud, shodno propisanom broju svjedoka u oba slučaja.
- ² U slučaju da muškarac ubije ženu, ili joj nanese tjelesne ozljede, presudit će se u korist žene. Stoga, ako muškarac ubije ženu, nad njim će se izvršiti odmazda. Isti je slučaj i s nanošenjem ozljeda ženi.

O ODMAZDI KOJA SE PROVODI MEĐU MUŠKARCIMA I ŽENAMA U SLUČAJU POVREDA³

Učenjaci smatraju da smrtna kazna treba da se izvrši i nad muškarcem koji ubije ženu.

Odmazda će se izvršiti nad muškarcem ukoliko on poćini namjeran zloćin prema ženi, bilo da se radi o ubistvu bilo o manjim zlodjelima, kao što su tjelesne ozljede. To je stav i Omera b. Abdul-Aziza, Ibrahima i Ebu-Zinada, a oni ga prenose od svojih drugova. Rubejova sestra ozlijedila je nekog ćovjeka, pa je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio kazavši: “Odmazda!”⁴

6886. PRIĆAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

بَابُ الْقِصَاصِ بَيْنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ فِي الْجَرَاحَاتِ

وَقَالَ أَهْلُ الْعِلْمِ يُقْتَلُ الرَّجُلُ بِالْمَرْأَةِ وَيُذَكَّرُ عَنْ عُمَرَ تَقَادُّ الْمَرْأَةُ مِنَ الرَّجُلِ فِي كُلِّ عَمْدٍ يَبْلُغُ نَفْسَهُ فَمَا دُونَهَا مِنَ الْجِرَاحِ وَبِهِ قَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَإِبْرَاهِيمُ وَأَبُو الزِّنَادِ عَنْ أَصْحَابِهِ وَجَرَحَتْ أُخْتُ الرَّبِيعِ إِنْسَانًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْقِصَاصُ .

٦٨٨٦. حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ عَلِيٍّ بْنُ بَحْرٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا

3 Islamski su ućenjaci saglasni da se smrtna kazna izvršava nad ubicom, bio on muško ili žensko, s tim što jedno predanje koje se bilježi od Alije, radijallahu anhu, Hasana i Ataa govori drugaćije. Hanefijski ućenjaci ne slažu se s većinom ućenjaka u pogledu kazni za tjelesna oštećenja. Neki od njih stoje na stanovištu da se neće odsjeći zdrava ruka osobi koja je nekome odsjekla paraliziranu ruku, jer takva ruka ima status onog što je mrtvo, pa bi to bilo kao kada bi se izvršila odmazda nad živim zbog mrtvaca.

4 Ovdje je spomenut dio hadisa koji Muslim bilježi od Hammada b. Seleme, ovaj od Sabita, a on od Enesa da je kazivao kako je Rubejova sestra Umm-Harisa povrijedila nekog ćovjeka, pa ju je on tužio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik je izrekao presudu rekavši: “Odmazda, odmazda!” Umm-Rebi’a je povikala: “Zar će se izvršiti odmazda nad tom ženom?! Tako mi Allaha, neće!” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reće: “Slavljen neka je Allah! Umm-Ebu-Rebi’a, pa odmazda je propisana u Allahovoj knjizi!” Ona je, međutim, i dalje bila uporna u svojim nastojanjima da se odmazda ne izvrši. Ustrajala je sve dok svi nisu pristali na materijalnu odštetu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada rekao: “Ima Allahovih robova koji, kada se zakunu Allahom, ispune zakletvu.”

Postoji i predanje u kojem se govori o ženi koja je drugoj ženi izbila zub, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se i njoj slomi zub. Humejd prenosi od Enesa da je Enes b. Nadr upitao: “Zar ćeš slomiti zub Rubeji?! Ne, tako mi Onoga koji te je s istinom poslao, nećeš slomiti njezin zub!” Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, je odgovorio: “Enese, odmazda je propisana u Allahovoj knjizi!” Nakon toga rodbina se oštećene saglasila, pa su joj oprostili. “Doista ima Allahovih robova”, rekao je Poslanik, “koji, kada se zakunu Allahom, ispune zakletvu.”

Nevevi veli: “Ućenjaci kažu: ‘Poznato je i rašireno Buharijevo predanje.’ Postoji vjerovatnoća da se radi o dva različita slućaja.”

Ibn-Hadžer Askalani veli: “Ibn-Hazm kategorićki tvrdi da se radi o dva događaja koji su se desili istoj ženi. U prvom slućaju ona je nanijela tjelesna oštećenja muškarcu, pa je presuđeno protiv nje da mora platiti odštetu. U drugom slućaju ona je izbila zub nekoj djevojci, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se mora izvršiti odmazda. Njena se majka zaklela u prvom slućaju, a brat u drugom.”

“Sipale smo lijek u jednu stranu usta Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme njegove bolesti, ali nam on reče: ‘Nemojte mi sipati lijek!’ ‘To je kazao zato što ne podnosi lijekove’, rekosmo mi. Ali, kada se on malo oporavio, reče nam: ‘Niko od vas neće ostati, a da mu se neće sipati lijek, osim Abbasa, jer on nije bio prisutan s vama.’”

O ONOME KOJI OSTVARI SVOJE PRAVO ILI IZVRŠI ODMAZDU OSOBNO, MIMO PRAVOSUDNIH ORGANA¹

6887. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Mi smo posljednji (narod na ovom svijetu), a prvi na budućem svijetu.”

6888. S istim se nizom prenosilaca (*senedom*) prenosi i sljedeći hadis: “Ako bi neko bez tvog dopuštenja provirio u tvoju kuću, a ti ga tom prilikom pogodio kamenčićem i izbio mu oko, ne bi imao nikakva grijeha zbog toga.”

6889. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Humejda (da je rekao):
“Neki je čovjek provirio u kuću Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je on gađao šiljkom strijele.”
“Ko ti je ispričao?”, upitao sam, pa mi je odgovorio:
“Enes b. Malik.”

قَالَتْ لَدَدْنَا النَّبِيَّ ﷺ فِي مَرَضِهِ فَقَالَ لَا تُلِدُونِي فَقُلْنَا كَرَاهِيَةَ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ لَا يَبْقَى أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلَّا لَدَّ غَيْرِ الْعَبَّاسِ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ .

بَاب مَنْ أَخَذَ حَقَّهُ أَوْ اقْتَصَّ دُونَ السُّلْطَانِ

٦٨٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ الْأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ إِنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

٦٨٨٨. وَبِإِسْنَادِهِ لَوْ أَطْلَعَ فِي بَيْتِكَ أَحَدٌ وَلَمْ تَأْذَنْ لَهُ خَذَفْتَهُ بِحَصَاةٍ فَفَقَأَتْ عَيْنَهُ مَا كَانَ عَلَيْكَ مِنْ جُنَاحٍ .

٦٨٨٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هُمَيْدٍ أَنَّ رَجُلًا أَطْلَعَ فِي بَيْتِ النَّبِيِّ ﷺ فَسَدَدَ إِلَيْهِ مَشْقَصًا فَقُلْتُ مَنْ حَدَّثَكَ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ .

¹ Ako nekom pripada pravo na odmazdu, bilo da se radi o ubistvu bilo o tjelesnom oštećenju, da li se to pravo mora ostvarivati putem legalnih pravosudnih organa ili se može samostalno ostvariti?
Ibn-Bettal veli: “Cjelokupna islamska ulema stoji na stanovištu da nikome nije dopušteno, mimo legalnih organa, samostalno izvršiti odmazdu.”

O ONOME KOJI UMRE U GUŽVI ILI BUDE UBIJEN

6890. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Kada je bila Bitka na Uhudu, i kada su mnogobošci već bili poraženi, Iblis je zavrištao: ‘Allahovi robovi, vaša odstupnica!’, pa se vratila njihova (muslimanska) prethodnica i sukobila se sa svojim začeljem.² Huzejfa je pogledao i vidio tamo svoga oca Jemana, pa je povikao: ‘Allahovi robovi, to je moj otac, to je moj otac!’ Tako mi Allaha nisu se razdvojili dok ga nisu ubili. Huzejfa tada reče: ‘Neka vam Uzvišeni Allah oprost!’”

Urva veli: “Kod Huzejfe je od toga ostao trag dobra³ sve dok nije otišao Allahu (dok nije umro).”

AKO NEKO UBIJE SAMOG SEBE GREŠKOM, NEMA KRVARINE

6891. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, a njemu Jezid b. Ebu-Ubejd, prenoseći od Seleme da je kazivao: “Krenuli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber, pa je neki čovjek povikao: ‘Dopusti nam, Amire, da čujemo neke tvoje pjesme!’ On je, potjeravši jahalice, zapjevao. ‘Ko je gonič?’, upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Amir’, rekli su.

‘Neka mu se Uzvišeni Allah smiluje!’, rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Allahov Poslaniče’, povikali su, ‘dopusti mu da nas zabavi!’

بَابُ إِذَا مَاتَ فِي الرَّحَامِ أَوْ قُتِلَ

٦٨٩٠. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ هِشَامٌ أَخْبَرَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ فَصَاحَ إِبْلِيسُ أَيُّ عِبَادَ اللَّهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ أُولَاهُمْ فَاجْتَلَدَتْ هِيَ وَأَخْرَاهُمْ فَنَظَرَ حُذَيْفَةُ فَإِذَا هُوَ بِأَبِيهِ الْيَمَانِ فَقَالَ أَيُّ عِبَادَ اللَّهِ أَبِي أَبِي قَالَتْ فَوَاللَّهِ مَا اخْتَجَزُوا حَتَّى قَتَلُوهُ قَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللَّهُ لَكُمْ قَالَ عُرْوَةُ فَمَا زَالَتْ فِي حُذَيْفَةَ مِنْهُ بَقِيَّةٌ خَيْرٌ حَتَّى لَحِقَ بِاللَّهِ.

بَابُ إِذَا قَتَلَ نَفْسَهُ خَطَاً فَلَا دِيَّةَ لَهُ

٦٨٩١. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ أَسْمِعْنَا يَا عَامِرُ مِنْ هُنَيْهَاتِكَ فَحَدَا بِهِمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ السَّائِقُ قَالُوا عَامِرٌ فَقَالَ رَحِمَهُ اللَّهُ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَا أَمْتَعْتَنَا بِهِ فَأَصِيبَ صَبِيحَةَ لَيْلَتِهِ فَقَالَ الْقَوْمُ حَبِطَ عَمَلُهُ قَتَلَ نَفْسَهُ فَلَمَّا رَجَعْتُ وَهُمْ يَتَحَدَّثُونَ أَنَّ عَامِرًا حَبِطَ عَمَلُهُ فَجِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ

2 U Bici na Uhudu došlo je do nesporazuma među muslimanskom vojskom, te je jedna skupina napala drugu. Tada je došlo do pogibije Huzejfinog oca Jemana, koji je zbog starosti bio ostao u Medini, ali se, ipak, u posljednjem trenutku priključio Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, vojsci, pa ga mnogi nisu ni prepoznali.

3 Jer je upućivao dove Allahu i molio Ga da oprost ubici svoga oca.

Amir je te večeri poginuo, a svijet je kazao: ‘Propadoše mu djela: ubio je sam sebe.’ Kada sam se vratio, pričalo se o tome da su Amirova djela upropaštena. Otišao sam do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: ‘Vjerovjesniče – draži si mi od roditelja! – oni smatraju da su Amirova djela upropaštena!’ ‘Ko god tako veli’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘ne govori istinu, jer, zaista, on ima dvije nagrade. Bio je pravi borac, a bilo kakva smrt samo će mu povećati nagradu.’”¹

O ONOME KOJI UJEDE ČOVJEKA, PA MU SE IZVALE PREDNJI ZUBI

6892. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Katade, ovaj od Zurare b. Evfaa, a on od Imrana b. Husajna (da je kazivao):

“Neki je čovjek ujeo drugog čovjeka za ruku, pa mu je ovaj, istrgnuvši ruku iz usta, izvalio dva zuba. Poslije toga sporili su se kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te je on rekao: ‘Ako neko od vas ujede svoga brata kao što ujeda mužjak deve, tu nema nikakve odštete.’”

6893. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Ibn-Džurejdž, a ovom Ata, prenoseći od Safvana b. Ja‘laa, a on od svoga oca (da je kazivao):

“Učestvovao sam u jednoj bici u kojoj je neki čovjek ujeo drugog čovjeka, pa je izvalio prednje zube. Takvo što Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uvažio.”

فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي زَعَمُوا أَنَّ عَامِرًا
حَبِطَ عَمَلُهُ فَقَالَ كَذَبَ مَنْ قَالَهَا إِنَّ لَهُ لَأَجْرَيْنِ
أَشَيْنِ إِنَّهُ لَجَاهِدٌ مُجَاهِدٌ وَأَيُّ قَتْلٍ يَزِيدُهُ عَلَيْهِ .

بَابُ إِذَا عَضَّ رَجُلًا فَوَقَعَتْ ثَنَائِيَاهُ

٦٨٩٢ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ
سَمِعْتُ زُرَّارَةَ بْنَ أَوْفَى عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ
رَجُلًا عَضَّ يَدَ رَجُلٍ فَتَرَعَ يَدَهُ مِنْ فَمِهِ فَوَقَعَتْ
ثَنَائِيَاهُ فَاخْتَصَمُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَعْضُّ أَحَدُكُمْ
أَخَاهُ كَمَا يَعْضُّ الْفَحْلُ لَا دِيَّةَ لَكَ .

٦٨٩٣ . حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ
عَطَاءٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَرَجْتُ فِي
غَزْوَةٍ فَعَضَّ رَجُلٌ فَانْتَرَعَ ثَنَائِيَهُ فَأَبْطَلَهَا النَّبِيُّ ﷺ .

¹ Amir (Ibn-Ekva‘) je Selemov brat, a ima i mišljenja da je on njegov amidža. Ibn-Bettal veli: “U ovom predanju nije naveden način na koji se Ibn-Amir ubio. Pojašnjenje tog ubistva spominje se u dijelu pod naslovom *Etika (Kitabul-edebu)*, gdje stoji sljedeće: “Amirova je sablja bila kratka. Njome je on dohvatio nekog židova želeći ga ubiti, ali se njen vrh vratio i tako ga posjekao po koljenu.” U dijelu pod naslovom *Dove (Ed-da‘vat)*, u hadisu koji prenosi Jezid b. Ebu-Ubejd, navodi se: “Kada je počela borba, Amir je nastradao od drške svoje sablje i tako podlegao.”

ZUB ZA ZUB

6894. PRIČAO NAM JE Ensari, a njemu Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Nadrova je kćerka ošamarila sluškinju i slomila joj zub. Poslije toga njih su dvije došle kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on naredio da se izvrši odmazda.”²

O ODŠTETI ZA PRSTE

6895. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Katade, on od Ikrime, ovaj od Ibn-Abbasa (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Ovaj i ovaj jesu isti’, misleći pritom na mali i veliki prst.”³
PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Ebu-Adi, prenoseći od Šu‘be, ovaj od Katade, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je to rekao.”

بَاب (السِّنِّ بِالسِّنِّ)

٦٨٩٤. حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ ابْنَةَ النَّضْرِ لَطَمَتْ جَارِيَةً فَكَسَرَتْ ثَنِيَّتَهَا فَأَتَوْا النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَ بِالْقِصَاصِ .

بَاب دِيَةِ الْأَصَابِعِ

٦٨٩٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ هَذِهِ وَهَذِهِ سَوَاءٌ يَغْنِي الْخِنْصَرَ وَالْإِثْمَامَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ .

2 Ibn-Bettal veli: “Islamski su se učenjaci saglasili da je za namjerno slomljeni zub odmazda čupanje zuba. Različita su, međutim, mišljenja o ostalim lomovima. Imam Malik smatra da će se i tada izvršiti odmazda, osim ako se radi o velikom udubljenju u glavi ili povredi glave. U tom se slučaju pribjegava plaćanju odštete. U prilog ovakvom svom stavu on navodi ajet koji govori o omazdi. On kaže da je vjerozakon koji je važio prije nas i naš vjerozakon, ukoliko Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zanijekao nešto iz tog vjerozakona, a riječi Uzvišenog Allaha: “... zub za zub...” (El-Maida, 45) – upućuju na to da se odmazda ima izvršiti ukoliko neko polomi kosti drugoj osobi, jer su i zubi vrsta kostiju. Izuzetak predstavlja slučaj za koji se ulema jednoglasno složila da se neće izvršiti odmazda, a radi se o oštećenju i lomovima na glavi. To je stoga što postoji bojazan da se ne dovede u pitanje život osobe nad kojom se vrši odmazda, te stoga što se odmazda ne može uvijek izvršiti na istovjetan način i s posljedicama koje bi bile istovjetne posljedicama koje je pretrpio oštećeni.

Učenjaci hanefijskog mezheba stoje na stanovištu, a isto je mišljenje i imama Šafije te Lejsa, da se odmazda neće izvršiti kad su u pitanju lomovi kostiju, osim zuba, jer su s kostima tijesno povezani koža, meso, živci, te tu nije moguće izvršiti odmazdu na istovjetan način.

3 Ebu-Davud bilježi hadis koji od Šu‘be prenosi Abdus-Samed b. Abdul-Varis, a on glasi: “Prsti i zubi jesu isto.” U drugoj verziji stoji: “Prsti ruke i noge jesu isto.”

Ibn-Ebu-Asim bilježi predanje od Jahjaa b. Kattana, ovaj od Šu‘be, on od Katade, a ovaj od Seida b. Musejjeba, koji je pričao da ga je Mervan poslao Ibn-Abbasi da ga upita o prstima, pa mu je on rekao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio u slučaju ruke pedeset (deva), a u slučaju svakog prsta – deset.”

Isto se bilježi u pismu o odštetama za krvni delikt koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao Amru b. Hazmu, a koje navod imam Malik.

Ibn-Madže bilježi hadis od Amra b. Šu‘ajba, koji od svoga oca prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Prsti imaju istu vrijednost: za svaki prst odšteta je deset deva.”

O TOME KAD SE UDRUŽI JEDNA SKUPINA
PROTIV POJEDINCA: DA LI ĆE BITI
KAŽNJENI SVI I HOĆE LI NAD SVAKIM
OD NJIH BITI IZVRŠENA ODMAZDA¹

Mutarriif od Ša'bija prenosi događaj što se zbilo s dvojicom ljudi koji su svjedočili protiv nekog čovjeka da je ukrao, te je (na temelju tog svjedočenja) Alija, radijallahu anhu, naredio da se kradljivcu odsiječe ruka. Ali kad su potom doveli drugog osumnjičenog, njih dvojica rekoše: "Pogriješili smo!" Alija je tada poništio njihovo svjedočenje i presudio da moraju prvom čovjeku platiti odštetu. O tome je on rekao: "Kada bih znao da ste to namjerno učinili, presudio bih da vam se odsiječe (po jedna) ruka."

6896. REKAO MI JE Ibn-Beššar da mu je pričao Jahja, njemu Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je rekao): "Neki je dječak mučki ubijen, pa je Omer, radijallahu anhu, kazao: 'Da su se svi stanovnici San'e bili udružili u tom nedjelu, sve bi ih pogubio.'"² Mugira b. Hakim, prenoseći od svoga oca, pripovijeda da su četverica ljudi ubila nekog dječaka, pa je Omer, radijallahu anhu, tom prilikom

بَابُ إِذَا أَصَابَ قَوْمٌ مِنْ رَجُلٍ
هَلْ يُعَاقَبُ أَوْ يَقْتَصُّ مِنْهُمْ كُلُّهُمْ

وَقَالَ مُطَرِّفٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ فِي رَجُلَيْنِ شَهِدَا عَلَى رَجُلٍ أَنَّهُ سَرَقَ فَقَطَعَهُ عَلَيْهِ ثُمَّ جَاءَا بِآخَرَ وَقَالَا أَخْطَاْنَا فَأَبْطَلَ شَهَادَتَهُمَا وَأَخَذَا بِدِيَةِ الْأَوَّلِ وَقَالَ لَوْ عَلِمْتُ أَنَّكُمْ تَعْمَدُنَا لَقَطَعْتُكُمْ .

٦٨٩٦. وَقَالَ لِي ابْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ غُلَامًا قُتِلَ غِيلَةً فَقَالَ عُمَرُ لَوْ اشْتَرَكَ فِيهَا أَهْلُ صَنْعَاءَ لَقَتَلْتَهُمْ وَقَالَ مُغِيرَةُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ أَبِيهِ إِنَّ أَرْبَعَةً قَتَلُوا صَبِيًّا فَقَالَ عُمَرُ مِثْلُهُ وَأَقَادَ أَبُو بَكْرٍ وَابْنُ الزُّبَيْرِ وَعَلِيٌّ وَسُوَيْدُ بْنُ مِقْرَانَ مِنْ لَطْمَةٍ

¹ Ako se udruži jedna skupina i kao udružena zločinačka organizacija povrijedi ili ubije neku osobu, Šerijat traži da se za to djelo donese pravedna presuda. Čini se da autor upućuje na riječi Ibn-Sirina koje je on izgovorio o slučaju kada dvojica ubiju jednoga. U tom će slučaju jedan biti ubijen, a od drugoga će biti naplaćena odšteta. Ako ih ima više, svi će ravnopravno snositi iznos odštete. Kada bi, npr., deseterica ubila jednoga, jedan bi od ubica bio ubijen, a od ostale deveterice naplatila bi se odšteta, i to ravnomjerno – od svakog po jedna devetina. Ša'bi smatra da je staratelj (*velijj*) taj koji će odlučiti ko će od njih, ako ih ima više, biti osuđen na smrt. Neki učenjaci iz redova selefa smatraju da odmazda u ovom slučaju otpada te da se primjenjuje propis o krvarini.

Ibn-Bettal veli: "Prenosi se od Mu'avije, Ibn-Zubejra i Zuhrija stav koji je sličan Ibn-Sirinovu stavu."

Većina učenjaka stoji na stanovištu da se odgovornost za oduzeti život ne može podijeliti. Smrt je nastupila djelovanjem svih, a ne djelovanjem jednog od njih, te je stoga svaki od njih ubica.

² Ibn-Ebu-Šejba prenosi od Abdullaha b. Numejra, a on od Jahjaa Kattana drugu verziju Nafijeva hadisa u kojoj stoji da je Omer, radijallahu anhu, donio presudu da se ubiju sedmerica stanovnika San'e zbog ubistva jednog čovjeka. Imam Malik u *Muvettau* bilježi hadis koji od Seida b. Musejjeba prenosi Jahja b. Seid, a u kojem stoji da je Omer, radijallahu anhu, presudio da se ubiju peterica ili šesterica ljudi zbog ubistva jednog čovjeka. Tom je prilikom rekao: "Da su se svi stanovnici San'e bili udružili u tom činu, naredio bih da se svi pobiju."

izrekao slične riječi. Ebu-Bekr, Ibn-Zubejr, Alija i Suvejd b. Mukarrin dali su zadovoljštinu za udareni šamar, a Omer za udarac bičem. Alija, radijallahu anhu, dao je zadovoljštinu osobi koja je tri puta udarena bičem, a Šurejh je to činio i za jedan udarac bičem, kao i za posjekotinu.

6897. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, ovaj od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Sipali smo lijek u jednu stranu usta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme njegove bolesti, ali je on pokazao na nas i rekao: ‘Nemojte mi sipati lijek (u usta)!’

‘To je stoga što svaki bolesnik prezire lijekove’, rekosmo mi. No kada je došao k sebi, on nam reče:

‘Zar vam nisam zabranio da mi dajete lijekove?’

‘Mislili smo da je to (uobičajeno) bolesnikovo preziranje lijekova’, odgovorili smo.

‘Niko od vas neće ostati, a da mu se, dok ja budem gledao, neće davati lijek, osim Abbasa, jer on nije bio prisutan s vama’, reče na to on.“

O ZAKLETVI³ PRI TRAŽENJU ODMAZDE

Eš‘as b. Kajs pripovijeda da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Tvoja dva svjedoka ili njegova zakletva.” Ibn-Ebu-Mulejka veli da Mu‘avija nije dopuštao izvršenje odmazde na taj način.

Omer b. Abdul-Aziz pisao je Adiju b. Ertahu – a on ga je postavio za gradonačelnika Basre – o jednom ubijenom čovjeku koji je nađen kod kuće nekog

وَأَقَادَ عُمَرُ مِنْ ضَرْبَةٍ بِالذَّرَّةِ وَأَقَادَ عَلِيٌّ مِنْ ثَلَاثَةِ أَسْوَاطٍ وَاقْتَصَرَ شُرَيْحٌ مِنْ سَوْطٍ وَخُوشٍ .

٦٨٩٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ لَدَدْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي مَرَضِهِ وَجَعَلَ يُشِيرُ إِلَيْنَا لَا تَلْدُونِي قَالَ فَقُلْنَا كَرَاهِيَةَ الْمَرِيضِ بِالذَّوَاءِ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ أَلَمْ أَنْهَكُمُ أَنْ تَلْدُونِي قَالَ قُلْنَا كَرَاهِيَةَ لِلذَّوَاءِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا يَبْقَى مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا لَدَّ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَّا الْعَبَّاسَ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ .

بَابُ الْقَسَامَةِ

وَقَالَ الْأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ وَقَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ لَمْ يَقْدِرْ بِهَا مُعَاوِيَةُ وَكَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ إِلَى عَدِيِّ بْنِ أَرْطَاةَ وَكَانَ أَمْرُهُ عَلَى الْبَصْرَةِ فِي قَتِيلٍ وَجَدَ عِنْدَ بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ السَّمَانِينَ إِنْ وَجَدَ أَصْحَابُهُ بَيْتَهُ وَإِلَّا فَلَا تَظْلِمِ النَّاسَ فَإِنَّ هَذَا لَا يُقْضَى فِيهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

3 Ovo poglavlje na arapskom jeziku nosi naziv *El-Kasama*, što je infinitiv glagola *akseme - juksimu*, a znači zakleti se. Ima više mišljenja o značenju ove riječi. Ajni veli: “To je zaklinjanje.” Ezheri kaže: “*El-Kasama* je naziv za rodbinu ubijene osobe koja se zaklinje da ima pravo na iskup krvi ubijenog. Ajni navodi predanje od Ibn-Ebu-Šejbe, koji prenosi od Abdur-Rahima b. Sulejmana, a on od Hasana da Ebu-Bekr, Omer i prva generacija ashaba nisu izriicali smrtne presude na osnovu zakletve. Općenito uzevši, četverica imama: Ebu-Hanifa, Malik, Šafija i Ahmed drže da se presuda može izreći na temelju zakletve.

prodavca masla: “Ako njegovi nađu dokaze, presudi, a ako ne nađu, onda nemoj zlostavljati svijet, jer se tu ne može presuditi sve do Sudnjeg dana.”¹

6898. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Seid b. Ubejd, prenoseći od Bušejra b. Jesara (da je kazivao): “Pričao mi je neki ensarija koji se zvao Sehl b. Ebu-Hasma da je neka skupina ljudi iz njegova plemena otišla do Hajbera. Tamo su se razišli, a onda su jednog od svojih našli ubijenog, te su onima kod kojih je on pronađen rekli: ‘Ubili ste našeg druga!’ ‘Niti smo ga ubili niti znamo ko je ubica!’, odgovorili su. Zatim su se zaputili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: ‘Allahov Poslaniče, otišli smo u Hajber i tamo smo jednog iz svoje družine našli ubijenog.’

‘Najstariji, najstariji neka govori!’, upozori ih on, a potom reče: ‘Možete li mi donijeti jasne dokaze protiv onoga koji ga je ubio?’

‘Mi nemamo nikakvih dokaza!’, odgovorili su.

‘Onda neka se zakunu’, kazao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Ne prihvatamo zakletvu židova!’, rekli su.²

٦٨٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ زَعَمَ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ يَقَالُ لَهُ سَهْلُ بْنُ أَبِي حُثْمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ نَفَرًا مِنْ قَوْمِهِ انْطَلَقُوا إِلَى خَيْبَرَ فَتَفَرَّقُوا فِيهَا وَوَجَدُوا أَحَدَهُمْ قَتِيلًا وَقَالُوا لِلَّذِي وَجَدَ فِيهِمْ قَدْ قَتَلْتُمْ صَاحِبَنَا قَالُوا مَا قَتَلْنَا وَلَا عَلِمْنَا قَاتِلًا فَانْطَلَقُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ انْطَلَقْنَا إِلَى خَيْبَرَ فَوَجَدْنَا أَحَدَنَا قَتِيلًا فَقَالَ الْكُبَرُ الْكُبَرُ فَقَالَ لَهُمْ تَأْتُونَ بِالْبَيِّنَةِ عَلَى مَنْ قَتَلَهُ قَالُوا مَا لَنَا بَيِّنَةٌ قَالَ فَيَحْلِفُونَ قَالُوا لَا نَرْضَى بِأَيَّانِ الْيَهُودِ فَكَرِهَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُبْطَلَ دَمُهُ فَوَدَّاهُ مِائَةً مِنْ إِبِلِ الصَّدَقَةِ.

1 Oprečna su mišljenja o postupku donošenja presude o odmazdi na osnovi zakletve, koji je primjenjivao Omer b. Abdul-Aziz. Ibn-Bettal u Musannefu Hammad b. Selema navodi od Ibn-Ebu-Mulejke predanje da je Omer b. Abdul-Aziz za vrijeme namjesništva u Medini presudio da se izvrši odmazda na osnovu zakletve. Ta dva oprečna stava moguće je razumjeti jedino ako se pretpostavi da je on bio na jednom stanovištu dok je bio namjesnik Medine, a onda se korigirao kada je postao halifa.

Ibn-Munzir bilježi od Ibn-Abbasa predanje u kome stoji da se ne može donijeti presuda o odmazdi na osnovu zakletve.

Ibn-Ebu-Šejba bilježi riječi Ibrahima Neha'ija: “Odmazda na osnovu zakletve velika je nepravda.”

2 Sehl b. Ebu-Hasma pripovijeda: “Abdullah b. Sehl pronađen je mrtav u jednom starom bunaru u Hajberu, pa su Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli njegov brat Abdur-Rahman b. Sehl i njegova dvojica amidža Huvejjsa i Muhajjsa b. Mes'ud. Abdur-Rahman je želio govoriti, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio da govori neko stariji: “Neka istupi jedan od njegovih amidža, ili Huvejjsa ili Muhajjsa!”, rekao je. Tada je istupio stariji od njih dvojice i rekao: “Allahov Poslaniče, pronašli smo ubijenog Abdullaha b. Sehla u jednom starom bunaru u Hajberu.” Spomenuo je i neprijateljstvo koje je vladalo između njih i židova. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: “Slažete li se da se nevinost židova utvrdi tako što će se zakleti njih pedeset da to nisu učinili?” – “Rekao sam, Allahov Poslaniče, ne možemo prihvatiti njihovu zakletvu jer su oni židovi!” Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, je tada predložio: “U tom slučaju, neka se zakune vas pedeset da su ga oni ubili.” – “Kako ćemo se zakleti kad nismo vidjeli?!” odgovorili su. Onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se krvarina isplati iz državne blagajne.

Poslaniku se, sallallahu alejhi ve sellem, nije svidjelo da njihova krv bude prolivena nekažnjeno, pa je presudio da se kao materijalna odšteta da stotinu deva prikupljenih na ime zekata.”³

6899. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ebu-Biŝr Isma‘il b. Ibrahim Esedi, a ovom Hadždžadž b. Ebu-Usman, prenoseći od Ebu-Redžaa iz plemena Ebu-Kilaba, a ovaj od Ebu-Kilabe (da je kazivao):

“Omer b. Abdul-Aziz jednog je dana ljudima učinio dostupnom svoju rezidenciju i dopustio im da uđu, a oni su to i učinili.

‘Šta mislite o zakletvi?’, upitao ih je.

‘Mi kažemo’, rekoše oni, ‘da je odmazda na temelju zakletve pravedna, a i halife su na osnovu nje izricale kaznu.’

‘Šta ti misliš, Ebu-Kilabe’, upitao je, izvodeći me pred skup.

‘Zapovjedniče pravovjernih’, rekoh ja, ‘kod tebe su najveći guverneri pokrajina i najčasniji ljudi arapskog soja. Šta misliš: kada bi njih pedeset svjedočilo protiv oženjenog čovjeka koji živi u Damasku da je izvršio preljubu, a nisu ga vidjeli, da li bi ti nad njim izvršio kaznu kamenovanja?’

‘Ne’, odgovorio je.

‘Šta misliš’, upitao sam, ‘kada bi njih pedeset

٦٨٩٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو بَشِيرٍ
إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْأَسَدِيُّ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ
ابْنُ أَبِي عُثْمَانَ حَدَّثَنِي أَبُو رَجَاءٍ مِنْ آلِ أَبِي قِلَابَةَ
حَدَّثَنِي أَبُو قِلَابَةَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ أَمَرَ
سَرِيرَهُ يَوْمَ مَا لِلنَّاسِ ثُمَّ أَدْنَى لَهُمْ فَدَخَلُوا فَقَالَ مَا
تَقُولُونَ فِي الْقَسَامَةِ قَالَ نَقُولُ الْقَسَامَةَ الْقَوْدُ بِهَا
حَقٌّ وَقَدْ أَقَادَتْ بِهَا الْخُلَفَاءُ قَالَ لِي مَا تَقُولُ يَا
أَبَا قِلَابَةَ وَنَصَبَنِي لِلنَّاسِ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ
عِنْدَكَ رُءُوسُ الْأَجْنَادِ وَأَشْرَافُ الْعَرَبِ أَرَأَيْتَ
لَوْ أَنَّ خَمْسِينَ مِنْهُمْ شَهِدُوا عَلَى رَجُلٍ مُحْصَنٍ
بِدِمَشْقٍ أَنَّهُ قَدْ زَنَى لَمْ يَرَوْهُ أَكُنْتَ تَرْجُمُهُ قَالَ لَا
قُلْتُ أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ خَمْسِينَ مِنْهُمْ شَهِدُوا عَلَى
رَجُلٍ بِحِمَصٍ أَنَّهُ سَرَقَ أَكُنْتَ تَقْطَعُهُ وَلَمْ يَرَوْهُ
قَالَ لَا قُلْتُ فَوَاللَّهِ مَا قَتَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَحَدًا

3 Kadi Ijad prenosi mišljenje nekih islamskih učenjaka prema kojem je dopušteno utrošiti zekat na opću dobrobit, a dokaz im je ovaj hadis.

Ibn-Hadžer Askalani veli da je nešto slično već spomenuto u dijelu pod naslovom *Zekat* u hadisu što ga prenosi Ebu-Las: “Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio da prilikom obavljanja hadža jašemo deve prikupljene na ime zekata.” Hadis upućuje na utemeljenost zakletve i u ovim pitanjima. Kadi Ijad veli: “Ovaj je hadis jedan od temelja šerijata, jedno od važnih pravila za izricanje presuda i osnova za dobrobit ljudi. Ovaj su hadis prihvatili svi fikhski učenjaci, pa i oni iz Hidžaza, Šama i Kufe, makar se i razilazili u načinu njegove primjene.” Ajni veli: “Iz hadisa se može zaključiti sljedeće:

- zakletva (*kasama*) može biti temelj u dokaznom postupku za krivično djelo ubistva; to je nešto što je bilo poznato u doba džahilijeta i što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio, premda jedna skupina islamskih učenjaka ne smatra ovaj propis utemeljenim;
- kada jedna skupina ljudi učestvuje u nekom procesu, kodeks islamskog ponašanja nalaže da najstariji ima prvenstvo u nastupu;
- postoji utemeljenost opunomoćenja u traženju izvršenja kazne;
- ovaj hadis upućuje na način provođenja ovog propisa, iako postoji neslaganje među učenjacima;
- ako u nekom mjestu bude nađena ubijena osoba, krvarinu su dužni isplatiti stanovnici tog mjesta.”

svjedočilo protiv čovjeka u Himsu da je počinio krađu, a nisu to vidjeli, bi li presudio da mu se odsiječe ruka?’ ‘Ne’, odgovorio je.

‘Tako mi Uzvišenog Allaha’, rekoš, ‘Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije dopuštao da se neko ubije, osim u tri slučaja: ako neko počinu ubistvo s predumišljajem, ako ko učini preljubu poslije stupanja u brak i ako neko, odmetnuvši se od islama, ustane protiv Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika.’

‘Zar nije Enes b. Malik pričao’, rekoše tada prisutni, ‘da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se odsiječe ruka zbog krađe i da se iskopaju oči, koje su potom bile ostavljene na suncu?’

‘Ja ću vam ispričati slučaj’, rekoš ja, ‘o kojemu mi je Enes pripovijedao. Neka je skupina (osmerica njih) iz Ukla¹ došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i dala mu prisegu da će se pridržavati islama. Smatrali su da je zemlja postala nezdrava, te da su im stoga tijela oboljela. Požalili su se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je on rekao: ‘Zašto ne biste išli s našim pastirom i devama i pili njihovo (devlje) mlijeko i mokraću?’

‘Svakako’, rekoše oni. Otišli su i pili devlje mlijeko i mokraću i tako se izliječili. Nakon toga ubili su pastira i otjerali deve. Za to je saznao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je poslao za njima potjeru, koja ih je stigla i dovela. On je (potom) naredio da im se unakrst odsijeku ruke i noge, povade oči i da se ostave na suncu sve dok ne pomru.’

‘Šta ima gore’, upitao sam, ‘od ovoga što su oni počinili? Odmetnuli su se od islama, ubili i pokrali!’

قَطُّ إِلَّا فِي إِحْدَى ثَلَاثٍ خِصَالٍ رَجُلٌ قَتَلَ بِجَرِيرَةٍ نَفْسِهِ فَقَتَلَ أَوْ رَجُلٌ زَنَى بَعْدَ إِحْصَانٍ أَوْ رَجُلٌ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَارْتَدَّ عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ الْقَوْمُ أَوْلَيْسَ قَدْ حَدَّثَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَطَعَ فِي السَّرِقِ وَسَمَرَ الْأَعْيُنَ ثُمَّ نَبَذَهُمْ فِي الشَّمْسِ فَقُلْتُ أَنَا أُحَدِّثُكُمْ حَدِيثَ أَنَسٍ حَدَّثَنِي أَنَسٌ أَنَّ نَفَرًا مِنْ عُكْلٍ ثَمَانِيَّةٍ قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَبَايَعُوهُ عَلَى الْإِسْلَامِ فَاسْتَوْخَمُوا الْأَرْضَ فَسَقَمَتْ أَجْسَامُهُمْ فَشَكَّوْا ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَفَلَا تَخْرُجُونَ مَعَ رَاعِيْنَا فِي إِبِلِهِ فَتَضِيبُونَ مِنَ الْبَنَانِ وَأَبْوَاهَا قَالُوا بَلَى فَخَرَجُوا فَشَرَبُوا مِنَ الْبَنَانِ وَأَبْوَاهَا فَصَحُّوا فَقَتَلُوا رَاعِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَطْرَدُوا النَّعَمَ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَرْسَلَ فِي آثَارِهِمْ فَأَدْرَكُوا فَجِئَ بِهِمْ فَأَمَرَ بِهِمْ فَقُطِعَتْ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ وَسَمَرَ أَعْيُنُهُمْ ثُمَّ نَبَذَهُمْ فِي الشَّمْسِ حَتَّى مَاتُوا قُلْتُ وَأَيُّ شَيْءٍ أَشَدُّ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ ارْتَدُّوا عَنِ الْإِسْلَامِ وَقَتَلُوا وَسَرَقُوا فَقَالَ عُبَيْسَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَاللَّهِ إِنْ سَمِعْتُ كَالْيَوْمِ قَطُّ فَقُلْتُ أَتَرُدُّ عَلَيَّ حَدِيثِي يَا عُبَيْسَةُ قَالَ لَا وَلَكِنْ جِئْتُ بِالْحَدِيثِ عَلَى وَجْهِهِ وَاللَّهِ لَا يَزَالُ هَذَا الْجُنْدُ بِخَيْرٍ مَا عَاشَ هَذَا الشَّيْخُ بَيْنَ أَظْهَرِهِمْ قُلْتُ وَقَدْ كَانَ فِي هَذَا سُنَّةٌ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهِ نَفَرٌ مِنْ

¹ U dijelu pod naslovom *Abdest*, broj hadisa 233, kao i na drugim mjestima, spominje se da su bili iz Urejne, a već je pojašnjeno da su neki od njih bili iz Ukla, a drugi iz Urejne. To se da zaključiti iz mnoštva predanja.

‘Tako mi Allaha’, reče Anbesa b. Seid, ‘nikad do danas nisam čuo takvo što!’

‘Zar odbijaš prihvatiti ovaj moj hadis, Anbesa?’, upitao sam. ‘Ne, nipošto!’, odgovori on i nastavi: ‘I sâm sam došao sa sličnim hadisom. Tako mi Allaha, ovi će ljudi živjeti u dobru sve dok ovaj starac živi među njima.’ Tada ja rekoh: ‘U ovom se ogleda praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njemu je došla skupina ensarija i s njim razgovarala. Jedan od njih izišao je prije ostalih i bio ubijen, a ostali su izišli poslije njega. Iznenadili su se kada su vidjeli svog druga kako se previja u krvi. Vratili su se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kazali: ‘Allahov Poslaniče, naš je drug izišao prije nas, a bio je prije toga s nama zajedno. Kada smo mi izišli, vidjeli smo ga kako se valja umazan krvlju!’ Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i upitao: ‘Na koga sumnjate da ga je ubio?’

‘Smatramo da su ga ubili židovi’, rekoše. Tada je on naredio da mu se dovedu židovi, pa ih je upitao: ‘Jeste li vi ubili ovog čovjeka?’

‘Ne’, odgovorili su.

‘Jeste li saglasni da se pedeset židova zakune da ga nisu ubili?’, upitao je ensarije.

‘Oni ne prezaju da nas sve poubijaju, a zatim se zakunu!’, odgovorili su. Na to Poslanik reče:

‘A polazete li pravo na odštetu za krvni delikt na osnovu zakletve pedeseterice vaših ljudi?’

‘Nismo se imali namjeru zaklinjati’, rekoše oni. Nakon toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je za njega dao odštetu od sebe.’

‘Pleme Huzejl’, nastavio sam kazivati, ‘protjeralo je jednog svog razuzdanog čovjeka u doba džahilijeta, pa je on došao u Bathi jednoj porodici iz Jemena. Neko ga je iz te porodice prozreo, rasjekao ga sabljom i ubio. Potom su u vrijeme hadždža došli ljudi iz plemena Huzejl i tog Jemenca tužili Omeru, radijallahu anhu.

‘Ubio je našeg čovjeka!’, kazali su.

الْأَنْصَارِ فَتَحَدَّثُوا عَنْهُ فَخَرَجَ رَجُلٌ مِنْهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ فَقَتَلَ فَخَرَجُوا بَعْدَهُ فَإِذَا هُمْ بِصَاحِبِهِمْ يَتَسَحَّطُ فِي الدَّمِ فَرَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ صَاحِبُنَا كَانَ تَحَدَّثَ مَعَنَا فَخَرَجَ بَيْنَ أَيْدِينَا فَإِذَا نَحْنُ بِهِ يَتَسَحَّطُ فِي الدَّمِ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ بِمَنْ تَطْلُونِ أَوْ مَنْ تَرَوْنَ قَتَلَهُ قَالُوا نَرَى أَنَّ الْيَهُودَ قَتَلَتْهُ فَأَرْسَلَ إِلَى الْيَهُودِ فَدَعَاهُمْ فَقَالَ أَنْتُمْ قَتَلْتُمْ هَذَا قَالُوا لَا قَالَ أَتَرْضَوْنَ نَفْلَ خَمْسِينَ مِنَ الْيَهُودِ مَا قَتَلُوهُ فَقَالُوا مَا يُبَالُونَ أَنْ يَقْتُلُونَا أَجْمَعِينَ ثُمَّ يَنْتَفِلُونَ قَالَ أَفَتَسْتَحِقُّونَ الدِّيَةَ بِأَيِّئَانِ خَمْسِينَ مِنْكُمْ قَالُوا مَا كُنَّا لِنُخْلِفَ قَوْلَهُ مِنْ عِنْدِهِ قُلْتُ وَقَدْ كَانَتْ هَذِيلٌ خَلَعُوا خَلِيعًا لَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَطَرَقَ أَهْلَ بَيْتٍ مِنَ الْيَمَنِ بِالْبَطْحَاءِ فَانْتَبَهَ لَهُ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَحَذَفَهُ بِالسَّيْفِ فَقَتَلَهُ فَجَاءَتْ هَذِيلٌ فَأَخَذُوا الْيَمَانِيَّ فَرَفَعُوهُ إِلَى عُمَرَ بِالْمَوْسِمِ وَقَالُوا قَتَلَ صَاحِبَنَا فَقَالَ إِنَّهُمْ قَدْ خَلَعُوهُ فَقَالَ يُقْسِمُ خَمْسُونَ مِنْ هَذِيلٍ مَا خَلَعُوهُ قَالَ فَأَقْسَمَ مِنْهُمْ تِسْعَةٌ وَأَرْبَعُونَ رَجُلًا وَقَدِمَ رَجُلٌ مِنْهُمْ مِنَ الشَّامِ فَسَأَلُوهُ أَنْ يُقْسِمَ فَأَقْتَدَى يَمِينَهُ مِنْهُمْ بِأَلْفٍ دِرْهَمٍ فَأَدْخَلُوا مَكَانَهُ رَجُلًا آخَرَ فَدَفَعَهُ إِلَى أَخِي الْمَقْتُولِ فَقَرْنَتْ يَدُهُ بِيَدِهِ قَالُوا فَانْطَلَقَا وَالْخَمْسُونَ الَّذِينَ أَقْسَمُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِنَخْلَةٍ أَخَذَتْهُمُ السَّمَاءُ فَدَخَلُوا فِي غَارٍ فِي الْجَبَلِ فَأَنْهَجَمَ الْغَارُ عَلَى الْخَمْسِينَ الَّذِينَ أَقْسَمُوا فَمَاتُوا جَمِيعًا

‘Oni su ga se odrekli i protjerali ga!’, reče ovaj. ‘Neka se zakune pedeset ljudi iz plemena Huzejl da ga nisu protjerali!’, zatražio je Omer. Zaklelo se četrdeset i devet ljudi, a još jedan njihov čovjek bio je došao iz Šama, pa su i od njega zatražili da se zakune. On je svoju zakletvu od njih otkupio za hiljadu dirhema, a oni su umjesto njega doveli drugog čovjeka koji se s bratom ubijenog rukovao.’ Rekli su: ‘Krenulo je i onih pedeset što su se zakleli, pa ih je zadesilo nevrijeme kada su bili u Nahli. Ušli su u pećinu koja je bila u jednom brdu, a onda se ta pećina obrušila na tih pedeset i svi su izginuli. Spasila su se samo dvojica prijatelja za kojima se kotrljao jedan kamen i slomio nogu bratu ubijenog. Poslije toga on je živio jednu godinu, a onda je umro.’

‘Abdul-Melik b. Mervan’, rekoh ja, ‘dao je da se na osnovu zakletve izvrši odmazda nad jednim čovjekom, ali se poslije toga pokajao zbog tog svog postupka, pa je naredio da mu se dovede tih pedeset ljudi koji su se bili zakleli. Potom su izbrisani iz Registra (vojske) i on ih je izгнаo u Šam.’”

OSOBI KOJA PROVIRI U TUĐU KUĆU, PA JOJ IZBIJU OKO, NE PRIPADA PRAVO NA ODŠTETU

6900. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra b. Enesa, a on od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Neki je čovjek provirio u jednu od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, soba. Poslanik je tada dograbio vrh koplja ili nekoliko njih i počeo ga time gađati s namjerom da ga pogodi.”

6901. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Sehla b. Sa‘da Sa‘idija (da je kazivao):

“Neki je čovjek provirio u sobu Allahovog

وَأَفَلَتِ الْقَرِينَانِ وَاتَّبَعَهُمَا حَجْرٌ فَكَسَرَ رَجُلٌ
أَخِي الْمَقْتُولِ فَعَاشَ حَوْلًا ثُمَّ مَاتَ قُلْتُ وَقَدْ
كَانَ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ أَقَادَ رَجُلًا بِالْقَسَامَةِ ثُمَّ
نَدِمَ بَعْدَ مَا صَنَعَ فَأَمَرَ بِالْخُمْسِينَ الَّذِينَ أَقْسَمُوا
فَمُحُوا مِنَ الدِّيَّوَانِ وَسَيَّرَهُمْ إِلَى الشَّامِ.

بَابُ مَنْ أَطْلَعَ فِي بَيْتِ قَوْمٍ
فَفَقَنُوا عَيْنَهُ فَلَا دِيَّةَ لَهُ

٦٩٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ
عَنْ عُيَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَطْلَعَ مِنْ حُجْرٍ فِي بَعْضِ
حُجَرِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَامَ إِلَيْهِ بِمَشْقَصٍ أَوْ بِمَشَاقِصَ
وَجَعَلَ يَخْتَلُّهُ لِيَطْعَنَهُ.

٦٩٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ
ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ أَخْبَرَهُ
أَنَّ رَجُلًا أَطْلَعَ فِي حُجْرٍ فِي بَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik je držao češalj kojim se češljao, pa je, kada ga je ugledao, rekao: ‘Da znam da me promatraš, gađao bih te njime u oči!’”

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Zaista se dopuštenje za ulazak traži zbog pogleda.”

6902. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Ebu-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Ako bi neko provirio u tvoju odaju bez prethodnog dopuštenja te ga ti zbog toga gađao štapom i izbio mu oko, ne bi ti to bio grijeh.’”¹

O RODBINI KOJA SNOSI TROŠKOVE ODŠTETE ZA KRVNI DELIKT²

6903. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Mutarrifa, ovaj od Ša‘bija, a on od Ebu-Džuhajfe da je kazivao:

“Upitao sam Aliju, radijallahu anhu: ‘Znate li vi nešto što nije spomenuto u Kur’anu?’, a drugi sam ga put upitao: ‘Znate li vi nešto što ne zna (obični) svijet?’ ‘Tako mi Onoga koji je dao da se rascijepi sjemenka, i koji je stvorio čovjeka’, odgovorio mi je on, ‘kod nas nema ničega drugog osim onoga što je u Kur’anu. Postoji samo drugačije razumijevanje Kur’ana koje neki čovjek može imati i ono što je zapisano na papiru.’ ‘A šta je to zapisano

وَمَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِدْرَى يُحْكُ بِهِ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَأَاهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَوْ أَعْلَمُ أَنَّكَ تَنْتَظِرُنِي لَطَعَنْتُ بِهِ فِي عَيْنَيْكَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِذْنُ مِنْ قَبْلِ الْبَصَرِ .

٦٩٠٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ لَوْ أَنَّ امْرَأً أَطْلَعَ عَلَيْكَ بِغَيْرِ إِذْنٍ فَحَدَفْتَهُ بِعَصَاةٍ فَفَقَاتَ عَيْنَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ جُنَاحٌ .

بَابُ الْعَاقِلَةِ

٦٩٠٣. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ مِمَّا لَيْسَ فِي الْقُرْآنِ وَقَالَ مَرَّةً مَا لَيْسَ عِنْدَ النَّاسِ فَقَالَ وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ النَّسَمَةَ مَا عِنْدَنَا إِلَّا مَا فِي الْقُرْآنِ إِلَّا فَهْمًا يُعْطَى رَجُلٌ فِي كِتَابِهِ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قُلْتُ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قَالَ الْعَقْلُ وَفِكَاكُ الْأَسِيرِ وَأَنْ لَا يُقْتَلَ مُسْلِمٌ بِكَافِرٍ .

¹ Ovaj hadis upućuje na sljedeće:

- obavezno je tražiti dopuštenje za ulazak u zatvorenu kuću, a zabranjeno je provirivati kroz otvore na kući (već je o tome dosta kazano u dijelu pod naslovom *Traženje dopuštenja za ulazak u kuću*);
- traženje dopuštenja ne važi samo za osobe koje nisu bliža rodbina nego je propisano i kada se radi o ulasku kod majke ili sestre, ukoliko su im otkriveni neki dijelovi tijela;
- ovaj je hadis dokaz onima koji odobravaju gađanje nekim predmetom onoga koji proviruje. Svejedno je da li se radi o lakšem ili težem predmetu. Ukoliko takav bude pogođen, nema nikakvih posljedica niti odgovornosti za domaćina.

² Za rodbinu koja snosi troškove odštete u arapskom se jeziku kaže *el-akila*. I odšteta je nazvana i tim imenom jer su deve koje su davane na ime krvarine bile vezivane u avliji rodbine ubijene osobe. *Akale - ja'kilu*, pored ostalog, znači i svezati. Dakle, akila je čovjekova rodbina s očeve strane.

na papiru?”, upitao sam, pa je on odgovorio: ‘Orodbiniko jasno što troškove odštete, o oslobađanju zarobljenika i o tome da se ne vrši odmazda nad muslimanom zbog ubistva nemuslimana.’”

O FETUSU

6904. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik...; a PRIČAO NAM JE i Isma‘il, njemu Malik, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Neka je žena iz plemen Huzejl udarila drugu ženu koja je bila trudna, pa je ona pobacila. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da ova za odštetu uzme roba ili robinju.”

6905. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Vuhejb, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Mugire b. Šu‘be (da je kazivao):

“Omer nas je, radijallahu anhu, upitao za mišljenje o pobačaju koji neko drugi prouzrokuje. Ja sam tada kazao: ‘Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u takvom slučaju presudio da oštećeni izabere roba ili robinju.’

6906. ‘Dovedi nekoga ko će ti to posvjedočiti’, reče on. Tada je Muhammed b. Meslema posvjedočio da je i on prisustvovao jednoj takvoj Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, presudi.”

6907. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca (da je kazivao): “Omer je, radijallahu anhu, pozvao narod i upitao: ‘Ima li iko da je čuo kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio u slučaju prouzrokovanog pobačaja?’

‘Ja sam čuo’, reče Mugira, ‘kako je presudio u tom slučaju. Dao je mogućnost izbora: da na ime odštete uzme roba ili robinju.’

بَابُ جَنِينِ الْمَرْأَةِ

٦٩٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ امْرَأَتَيْنِ مِنْ هَذِيلٍ رَمَتَا إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى فَطَرَحَتْ جَنِينَهَا فَقَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِيهَا بَغْرَةً عَبْدًا أَوْ أَمَةً .

٦٩٠٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ اسْتَشَارَهُمْ فِي إِمْلَاصِ الْمَرْأَةِ فَقَالَ الْمُغِيرَةُ قَضَى النَّبِيُّ ﷺ بِالْبَغْرَةِ عَبْدًا أَوْ أَمَةً .

٦٩٠٦. قَالَ أَتَيْتُ مَنْ يَشْهَدُ مَعَكَ فَشَهِدَ مُحَمَّدُ ابْنُ مَسْلَمَةَ أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ ﷺ قَضَى بِهِ .

٦٩٠٧. حَدَّثَنَا عُيَيْنَةُ بْنُ مُوسَى عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُمَرَ نَشَدَ النَّاسَ مَنْ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ قَضَى فِي السَّقَطِ فَقَالَ الْمُغِيرَةُ أَنَا سَمِعْتُهُ قَضَى فِيهِ بَغْرَةً عَبْدًا أَوْ أَمَةً .

6908. ‘Dovedi nekoga ko će to isto posvjedočiti’, reče Omer. Tada je Muhammed b. Meslema rekao: ‘Ja svjedočim da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako presudio.’”

6908. (ponovljen) PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah, njemu Muhammed b. Sabik, a ovom Zaida, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Mugire b. Šu‘be (da je kazivao): “Omer nas je, radijallahu anhu, upitao za mišljenje o izazvanom pobačaju...” (isto kao u već navedenom hadisu).¹

O FETUSU ZA KOJI ODŠTETU SNOSI OTAC UBICE I NJEGOVA RODBINA, A NE DJECA²

6909. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u slučaju pobačaja izazvanog kod neke žene iz Benu-Lehjana presudio da na ime oštete treba dati roba ili robinju. Međutim, žena koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavezao da plati odštetu umrla je, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da njenu imovinu naslijede njena djeca i muž, a da odštetu plati njena rodbina.”

٦٩٠٨. قَالَ أَتَيْتُ مَنْ يَشْهَدُ مَعَكَ عَلَى هَذَا فَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ أَنَا أَشْهَدُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِمِثْلِ هَذَا.

٦٩٠٨. (م) حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عُمَرَ أَنَّهُ اسْتَشَارَهُمْ فِي إِمْلَاصِ الْمَرْأَةِ مِثْلَهُ.

بَابُ جَنِينِ الْمَرْأَةِ وَأَنَّ الْعَقْلَ عَلَى الْوَالِدِ وَعَصْبَةِ الْوَالِدِ لَا عَلَى الْوَلَدِ

٦٩٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَضَى فِي جَنِينِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي لَحْيَانَ بَغْرَةَ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ ثُمَّ إِنَّ الْمَرْأَةَ الَّتِي قَضَى عَلَيْهَا بِالْبَغْرَةِ تُوَفِّيَتْ فَقَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنَّ مِيرَاثَهَا لِبَنِيهَا وَزَوْجِهَا وَأَنَّ الْعَقْلَ عَلَى عَصَبَتِهَا.

¹ Ibn-Dekik Id veli da je ovaj hadis osnova na kojoj počivaju propisi o odšteti za izazvani pobačaj. Za takvo djelo obaveza je dati roba ili robinju, i to u slučaju da trudnica pobaci beživotan fetus. Neki islamski pravници uzeli su sebi za pravo da raspravljaju o starosti roba ili robinje, iako se o tome u hadisu ne govori. Ovaj hadis također upućuje na to da nešto može biti nepoznato velikanima, a poznato onima koji su niži po svom položaju u društvu. Hadis također upućuje na to se ovdje spomenuto ubistvo ne smatra namjernim ubistvom.

² Isma‘ili veli: “Ovako naslovljenim poglavljem želi se kazati da plaćanje odštete pada na roditelja i rodbinu, iako u ovom hadisu nema dokaza za to. Da je umjesto oca ovdje spomenuta majka (ar. *valida* umjesto *valid*) koja je počinila krivično djelo, onda bi se propis odnosio na nju.”

Ibn-Hadžer Askalani veli: “Njen otac i njegova rodbina svakako su i njezina rodbina, pa je tako ovaj naslov u skladu s prvim hadisom navedenim u ovom poglavlju: da je odšteta obaveza njene rodbine.”

6910. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejbeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: “Neke su se dvije žene iz Huzejla potukle, pa je jedna drugu pogodila kamenom i tako uništila fetus u njenoj utrobi. Nakon toga sporile su se kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on presudio da se na ime krvarine za fetus da rob ili robinja, a da krvarinu za ženu snosi njena rodbina.”

O ONOME KOJI ZATRAŽI POMOĆ ROBA ILI DJEČAKA¹

Spominje se da je Umm-Selema zamolila učitelja: “Pošalji mi dječake robove da češljaju vunu, a ne šalji mi slobodnu osobu.”

6911. PRIČAO MI JE Amr b. Zurara, njemu Isma'il b. Ibrahim, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je kazivao:

“Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu, Ebu-Talha uzeo me je za ruku, doveo njemu i rekao: ‘Allahov Poslaniče, zaista je Enes pametan dječak, pa neka te služi.’ Služio sam ga za vrijeme njegovog boravka kod kuće, a i na putovanjima. Tako mi Allaha, kada sam god nešto uradio, nikada mi nije rekao: ‘Zašto si to tako učinio?’, niti mi je ikada za ono što nisam učinio rekao: ‘Zašto nisi učinio ovako i ovako?’”

٦٩١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اقْتَتَلَتِ امْرَأَتَانِ مِنْ هُذَيْلٍ فَرَمَتِ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى بِحَجَرٍ فَقَتَلَتْهَا وَمَا فِي بَطْنِهَا فَاخْتَصَمُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَضَى أَنَّ دِيَةَ جَنِينِهَا غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ وَلِيدَةٌ وَقَضَى أَنَّ دِيَةَ الْمَرْأَةِ عَلَى عَاقِلَتِهَا.

بَابُ مَنْ اسْتَعَانَ عَبْدًا أَوْ صَبِيًّا

وَيُذَكَّرُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ بَعَثَتْ إِلَى مُعَلِّمِ الْكِتَابِ ابْعَثْ إِلَيَّ غِلْمَانًا يَنْفُسُونَ صُوفًا وَلَا تَبْعَثْ إِلَيَّ حُرًّا.

٦٩١١. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ زُرَّارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةَ أَخَذَ أَبُو طَلْحَةَ بِيَدِي فَانْطَلَقَ بِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَنَسًا غُلَامٌ كَيِّسٌ فَلْيَخُذْكَ قَالَ فَخَدَّمْتُهُ فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ فَوَاللَّهِ مَا قَالَ لِي لَشَيْءٍ صَنَعْتُهُ لَمْ صَنَعْتَ هَذَا هَكَذَا وَلَا لَشَيْءٍ لَمْ أَصْنَعْهُ لَمْ لَمْ تَصْنَعْ هَذَا هَكَذَا.

¹ Razlog navođenja ovog dijela u poglavljima o odšteti za krvne delikte jest činjenica da se za roba koji nastrada daje protuvrijednost, a za slobodnu osobu plaća se odšteta.

ZA PAD U RUDNIK NIKO NE ODGOVARA, KAO NI ZA PAD U BUNAR²

6912. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejbeja i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ako odlutala životinja nekoga povrijedi, vlasnik ne snosi nikakvu odgovornost. Za pad u bunar niko ne odgovara kao ni za pad u rudnik. Na pronađeno zakopano blago daje se petina.”³

O TOME DA ZA ODBJEGLU ŽIVOTINJU (TJ. ŠTETU KOJU ONA PRIČINI) NIKO NE ODGOVARA

Ibn-Sirin veli: “Nisu davali odštetu za udarac nogom, a davali su je za udarac životinje koja se vodi za uzde.”

Hammad veli: “Nisu davali odštetu za udarac osim u slučaju da čovjek podbode životinju.”

Šurejh veli: “Nema odštete onome koji je namjeravao udariti životinju, pa ga ona udarila svojom nogom.”

Hakem i Hammad vele: “Onaj koji unajmi

بَابُ الْمَعْدِنِ جُبَارٍ وَالْبُئْرِ جُبَارٍ

٦٩١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ الْعَجَمَاءُ جَرُّهَا جُبَارٌ وَالْبُئْرُ جُبَارٌ وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَفِي الرَّكَازِ الْخُمْسُ.

بَابُ الْعَجَمَاءِ جُبَارٍ

وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ كَانُوا لَا يُضْمَنُونَ مِنَ النَّفْحَةِ وَيُضْمَنُونَ مِنْ رَدِّ الْعِنَانِ وَقَالَ حَمَّادٌ لَا تُضْمَنُ النَّفْحَةُ إِلَّا أَنْ يَنْخَسَ إِنْسَانُ الدَّابَّةِ وَقَالَ شُرَيْحٌ لَا تُضْمَنُ مَا عَاقَبَتْ أَنْ يَضْرِبَهَا فَتَضْرِبَ بِرِجْلِهَا وَقَالَ الْحَكَمُ وَحَمَّادٌ إِذَا سَاقَ الْمُكَارِي حِمَارًا عَلَيْهِ امْرَأَةٌ فَتَخِرُّ لَا شَيْءَ عَلَيْهِ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ إِذَا سَاقَ

2 Ovaj hadis upućuje na to da je dopušteno koristiti slobodne osobe (kao, npr. komšijsku djecu) za poslove koji nisu naporni i gdje nema bojazni da mogu nastradati.

3 Tirmizi veli: “Neki su učenjaci komentirajući značenje riječi *el-a ‘džma*’ kazali da se radi o odbjegloj životinji. Za bilo kakvu štetu koju ona pričini nakon bijega od svog vlasnika on neće snositi nikakvu odgovornost. Ebu-Ubejd, govoreći o značenju dijela hadisa koji se odnosi na bunar, veli: “Pod pojmom bunar ovdje se misli na obične stare bunare koji nemaju svoje vlasnike i koji se nalaze po pustinjama. Ako osoba ili životinja padne u takav bunar, pa nastrada, niko neće snositi odgovornost, izuzev ako se radi o namještanju. Isti je slučaj i ako neko unajmi radnika da mu iskopa bunar, pa se zemlja obruši na njega – također nema nikakve odgovornosti.”

Ako, pak, neko iskopa bunar na putu kojim prolaze muslimani ili na tuđoj zemlji, bez dopuštenja vlasnika, i u njemu strada neka osoba, rodbina onoga koji je bunar iskopao dužna je platiti odštetu za ubistvo. I svaka druga iskopina smatra se, u smislu ovog hadisa, bunarom.

Isti je propis i s rudnikom. Ako neko iskopa rudnik na svom posjedu ili na ničijoj zemlji, pa u njega padne osoba i pogine, vlasnik rudnika nema nikakve odgovornosti za njegovu smrt. Ili, pak, ako vlasnik unajmi radnika da radi u rudniku, pa se unutrašnjost jame uruši na njega, propis je isti kao i u slučaju s bunarom. Što se tiče petine koja se daje na pronađeno blago, o tome je bilo riječi u poglavlju o zekatu.

magarca s kojeg padne žena, dok ga bude jahala, nema nikakve odgovornosti.”

Ša‘bi veli: “Onaj koji tjera životinju, pa je zamori i iscrpi, platit će odštetu ukoliko ona nešto upropasti. A ako bude išao iza nje na odstojanju, neće snositi odgovornost.”¹

6913. PRIČAO NAM JE Muslim, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Muhammeda b. Zijada, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Životinja nema odgovornosti; za pad u bunar nema odgovornosti; za pad u rudnik nema odgovornosti, a za u zemlji pronađeno blago daje se jedna petina.”

O GRIJEHU ONOGA KOJI BESPRAVNO UBIJE ŠTIĆENIKA

6914. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Abdul-Vahid, a ovom Hasan, prenoseći od Mudžahida, ovaj od Abdullaha b. Amra, a on od Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Ko ubije nemuslimana kojem je zajamčena sigurnost u islamskoj zemlji, neće osjetiti dženetski miris, a džennetski se miris širi na udaljenosti od četrdeset godina.”²

دَابَّةٌ فَاتَّعَبَهَا فَهُوَ ضَامِنٌ لِمَا أَصَابَتْ وَإِنْ كَانَ خَلْفَهَا مِثْرَ سَلَا لَمْ يَضْمَنْ .

٦٩١٣ . حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْعَجَمَاءُ عَقَلُهَا جُبَارٌ وَالْبُرُّ جُبَارٌ وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمْسُ .

بَابُ إِثْمِ مَنْ قَتَلَ ذِمِّيًّا بِغَيْرِ جُرْمٍ

٦٩١٤ . حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا مُعَاهِدًا لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَإِنْ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا .

¹ Uopćenost značenja ovog hadisa iskoristili su učenjaci zahirijske pravne škole i na osnovu toga ustvrdili da nema nikakve odgovornosti za štete koje pričinje životinja, svejedno da li su bile same ili je neko bio s njima, neovisno o tome da li ih je ko jahao, gonio ili vodio. Izuzetak su napravili samo u slučaju postojanja namjere da se nekome uz pomoć životinje pričinii šteta. Nemogućnost dokazivanja postojanja namjere kod supočinioaca oslobađa ga odgovornosti.

Šafijski pravnici opet smatraju da čovjek ima obavezu nadoknade štete ukoliko je bio prisutan kad ju je životinja pričinila. Šteta će se morati nadoknaditi bilo da se radi o ubistvu, povredi ili samo materijalnoj šteti; bilo da se životinja goni, jaše ili vodi; bilo da se radi o vlasniku životinje ili onome koji ju je unajmio, posudio ili prisvojio; bilo da je šteta pričinjena nogom, repom ili glavom; bilo da se to desilo noću ili danju. Potpora je tom njihovom stavu činjenica da u ovom slučaju nema razlike između namjernog i nenamjernog postupka, jer onaj koji je uz životinju u stanju je kontrolirati je, pa je ona kao alatka u njegovim rukama, te se stoga njen postupak pripisuje njemu.

² Većina islamskih učenjaka stoji na stanovištu da se ne izvršava odmazda nad muslimanom zbog ubistva nemuslimana, a dokaz im je ovaj hadis.

Hanefijska pravna škola smatra da se izvršava odmazda nad muslimanom zbog ubistva nemuslimana

NE VRŠI SE ODMAZDA
NAD MUSLIMANOM
ZBOG UBISTVA NEMUSLIMANA

6915. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, a njemu Zuhejr, prenoseći od Mutarrifa, ovaj od Amira, a on od Ebu-Džuhajfe da je kazivao:

“Rekao sam Aliji, radijallahu anhu...”

A PRIČAO NAM JE i Sadeka b. Fadl, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Mutarrifa, ovaj od Ša‘bija, a on od Ebu-Džuhajfe (da je kazivao):

“Upitao sam Aliju, radijallahu anhu: ‘Imate li vi nešto što se ne nalazi u Kur’anu?’ (Ebu-Ujejna jedanput je rekao: ‘... što nema kod svijeta?’) Na to je on odgovorio: ‘Tako mi Onoga koji je učinio da se rascijepi sjemenka i koji je stvorio čovjeka, mi nemamo ništa drugo osim onoga što se nalazi u Kur’anu. Postoji samo drugačije razumijevanje Knjige koje neki čovjek može imati i ono što je zapisano na stranicama.’

‘A šta se to nalazi na stranicama?’, upitao sam.

‘O plaćanju odštete za krvni delikt i oslobađanju zarobljenika, te o tome da se za odmazdu ne ubija musliman koji je ubio nemuslimana’, odgovorio je.”

بَابُ لَا يُقْتَلُ الْمُسْلِمُ بِالْكَافِرِ

٦٩١٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ أَنَّ عَامِرًا حَدَّثَهُمْ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ قُلْتُ لِعَلِيٍّ ح حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ يُحَدِّثُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ مِمَّا لَيْسَ فِي الْقُرْآنِ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ مَرَّةً مَا لَيْسَ عِنْدَ النَّاسِ فَقَالَ وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ النَّسَمَةَ مَا عِنْدَنَا إِلَّا مَا فِي الْقُرْآنِ إِلَّا فَهَمَّا يُعْطَى رَجُلٌ فِي كِتَابِهِ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قُلْتُ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قَالَ الْعَقْلُ وَفِكَكَ الْأَسِيرُ وَأَنْ لَا يُقْتَلَ مُسْلِمٌ بِكَافِرٍ .

štićenika ako ga je bespravno ubio, a neće se izvršiti odmazda zbog ubistva nevjernika kojem je dato dopuštenje da se kreće u islamskoj državi.

Jedan je od argumenata hanefijskog mezheba to da se muslimanu siječe ruka zbog krađe imovine koja pripada štíćeniku nemuslimanu, a život je dragocjeniji od toga. Ibn-Bettal kaže da je to dobra analogija, ali nema jasnog teksta o tome. Osim toga, odsijecanje ruke isključivo je Allahovo, dželle šanuhu, pravo, dok s odmazdom nije takav slučaj. Na koncu, odmazda ukazuje na jednakost, a jednakost nemuslimana s muslimanom ne postoji.

O TOME KADA MUSLIMAN U SRDŽBI OŠAMARI ŽIDOVA

O tome hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ebu-Hurejra.

6916. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Seida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Nemojte davati prednost jednom poslaniku nad drugim.”

6917. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Jahja Mazini, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija da je kazivao:

“Jedan židov koji od nekoga bijaše dobio udarac po licu došao je Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Muhammede, jedan me je od tvojih drugova ensarija ošamario!’

‘Pozovite mi ga!’, naredio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Dovedi su ga, pa je upitan: ‘Jesi li ga ošamario?’

‘Allahov Poslaniče’, reče on, ‘prolazio sam pored židova i čuo kako govori: ‘Tako mi Onoga koji je Musaa učinio najodabranijim na svijetu!’

‘Zar i od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem?’, upitao sam ga. Bila me je obuzela srdžba zbog toga, te sam ga ošamario.’ Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: ‘Nemojte mi davati prednost u odnosu na druge poslanike! Doista će ljudi na Sudnjem danu biti onesviješteni, a ja ću biti prvi koji će se probuditi. (Kad se budem probudio), Musa će, alejhis-selam, već dodirivati rukom jedan od stupova Arša. Ne znam samo hoće li se on probuditi prije mene ili će zbog svoga pada u nesvjest na brdu Tur biti oslobođen toga.’”

بَابُ إِذَا لَطَمَ الْمُسْلِمُ يَهُودِيًّا عِنْدَ الْغَضَبِ

رَوَاهُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٦٩١٦. حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تُخَيِّرُوا بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ .

٦٩١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَدْ لَطَمَ وَجْهَهُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِكَ مِنَ الْأَنْصَارِ قَدْ لَطَمَ فِي وَجْهِهِ قَالَ ادْعُوهُ فَدَعَوُهُ قَالَ لَمْ لَطَمْتَ وَجْهَهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي مَرَرْتُ بِالْيَهُودِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ قَالَ قُلْتُ وَعَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ قَالَ فَأَخَذَتْنِي غَضَبَةٌ فَلَطَمْتُهُ قَالَ لَا تُخَيِّرُونِي مِنْ بَيْنِ الْأَنْبِيَاءِ فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى أَخِذَ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَفَاقَ قَبْلِي أَمْ جُوزِي بِصَعْقَةِ الطُّورِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ اسْتِنَابَةِ الْمُرْتَدِّينَ وَالْمُضَاهِدِينَ وَقِتَالِهِمْ

POZIVANJE NA POKAJANJE ODMETNIKA I BUNTOVNIKA I BORBA PROTIV NJIH

O GRIJEHU ONOGA
KOJI POČINI ŠIRK I KAZNI (ZA NJEGA)
NA OVOM I NA BUDUĆEM SVIJETU

بَابُ إِثْمٍ مِّنْ أَشْرَكَ بِاللَّهِ
وَعُقُوبَتِهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

Uzvišeni Allah kaže: "... mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda!"¹

"Ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja će djela sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti."²

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ) (لَتَنُ أَشْرَكَتَ لِيخْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ).

6918. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom A'meš, prenoseći od od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:

"Kada je objavljen ajet: 'Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s nepravdom (zulumom, tj. širkom) ne miješaju...' – to je teško palo drugovima Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su rekli: 'Ko od nas svoje vjerovanje nije pomutio nepravdom?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Nije tako kao što vi mislite! Zar niste čuli riječi Lukmanove: '... širk je, zaista, velika nepravda!'?"⁴

٦٩١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالُوا أَيُّنَا لَمْ يَلْبِسْ إِيمَانَهُ بِظُلْمٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّهُ لَيْسَ بِذَلِكَ إِلَّا تَسْمَعُونَ إِلَى قَوْلِ لُقْمَانَ (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ).

1 Lukman, 13.

2 Ez-Zumer, 65.

3 El-En'am, 82.

4 Lukman, 13. Ibn-Bettal veli: "Prvi ajet upućuje na to da nema većeg grijeha od mnogoboštva (širka). Zulum,

6919. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Bišr b. Mufeddal, prenoseći od Džurejri...; a PRIČAO MI JE i Kajs b. Hafs, njemu Isma'il b. Ibrahim, a ovom Seid Džeriri, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Najveći su grijesi: mnogoboštvo, neposlušnost roditeljima, krivo svjedočenje, krivo svjedočenje (tri puta) ili lažan govor.’ To je toliko dugo ponavljao da smo mi rekli: ‘Kad bi samo prestao!’”¹

6920. PRIČAO MI JE Muhammed b. Husejn b. Ibrahim, njemu Ubejdullah², a ovom Šejban, prenoseći od Firasa, ovaj od Ša'bija, a on od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhu, da je kazivao: “Došao je neki beduin Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: ‘Allahov Poslaniče, koji su najveći grijesi?’

‘Smatrati nekoga Uzvišenom Allahu ravnim’, odgovorio je. ‘A koji poslije toga?’, upitao je.

‘Neposlušnost roditeljima’, odgovorio je.

‘A koji poslije toga?’, ponovo je upitao.

‘Krivokletstvo’, odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘A šta je to krivokletstvo?’, upitao sam ja. ‘Služeći se lažima otkidati od tuđeg imetka’, odgovorio je.”³

٦٩١٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ ح وَ حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ الْجُرَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَكْبَرُ الْكَبَائِرِ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ ثَلَاثًا أَوْ قَوْلُ الزُّورِ فَمَا زَالَ يُكْرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا لَيْتَهُ سَكَتَ .

٦٩٢٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا شَيْبَانُ عَنْ فِرَاسٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْكَبَائِرُ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ ثُمَّ عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ الْيَمِينُ الْغَمُوسُ قُلْتُ وَمَا الْيَمِينُ الْغَمُوسُ قَالَ الَّذِي يَقْتَطِعُ مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ هُوَ فِيهَا كَاذِبٌ .

u osnovi, znači postaviti nešto na mjesto koje mu ne pripada. Mušrik (mnogobožac) u biti označava onoga koji postavlja nešto na mjesto koje mu ne pripada, jer Onome koji ga je izveo iz nepostojanja u postojanje smatra nekoga ravnim i tako zahvaljuje na blagodatima onome koji mu ih nije ni podario.”

¹ Ovaj je hadis protumačen u poglavljima *O svjedočenju, moralu i neposlušnosti roditeljima*. U hadisu se navode riječi jednog ashaba: “Kad bi samo prestao!” One ne znače da je govor Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio dosadio tom ashabu, već znače da se to njemu oduljilo i zamorilo ga.

² Ubejdullah b. Musa.

³ Krivokletstvo je izraženo riječima (*el-jeminul-gamus*), a podrazumijeva svako zaklinjanje pri kojem osoba namjerno laže, znajući da je istina sasvim različita od onoga što tvrdi.

6921. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Sufjan, a ovom Mensur i A‘meš, prenoseći od Ebu-Vaila, a ovaj od Ibn-Mes‘uda, radijallahu anhu, da je kazivao: “Neki je čovjek upitao: ‘Allahov Poslanice, hoćemo li biti kažnjavani za ono što smo uradili u doba neznaboštva?’, pa (mu) je on odgovorio: ‘Onaj koji, nakon što prihvati islam, bude činio dobro neće odgovarati za ono što je počinio u doba neznaboštva. A onaj koji, nakon što prihvati islam, bude činio zlo odgovarat će za sve od početka do kraja.’”

O STAVU ISLAMA O ODMETNICIMA I ODMETNICAMA OD ISLAMA I NAČINU NA KOJI SE ONI POZIVAJU NA POKAJANJE

Ibn-Omer, Zuhri i Ibrahim vele da se odmetnica od islama ubija.

Uzvišeni Allah kaže: “Allah neće ukazati na pravi put onim ljudima koji su postali nevjernici, nakon što su bili vjernici i tvrdili da je Poslanik istina, a pruženi su im i jasni dokazi! Allah neće ukazati na pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini. Kazna im je prokletstvo od Allaha i meleka i svih ljudi nad svima njima – vječno će pod njim ostati, i patnja im se neće olakšati niti će im se vremena dati. Ali onima koji se poslije toga pokaju i poprave – njima će Allah oprostiti i samilostan biti. Onima koji postanu nevjernici, a bili su vjernici, i koji postanu još veći nevjernici – kajanje im se doista neće primiti, i oni su zbilja zalutali.”⁴

Uzvišeni Allah također kaže: “O vjernici, ako se budete pokoravali nekima od onih kojima je data Knjiga, oni će vas, nakon što ste prihvatili pravu vjeru, ponovo vratiti u nevjernike.”⁵

Uzvišeni Allah, nadalje, kaže: “Onima koji su bili vjernici, a zatim postali nevjernici, pa opet

٦٩٢١. حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَوَاخَذُ بِمَا عَمَلْنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَالَ مَنْ أَحْسَنَ فِي الْإِسْلَامِ لَمْ يُوَاخَذْ بِمَا عَمِلَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَمَنْ أَسَاءَ فِي الْإِسْلَامِ أُخِذَ بِالْأَوَّلِ وَالْآخِرِ .

بَاب

حُكْمُ الْمُرْتَدِّ وَالْمُرْتَدَّةِ وَاسْتِنَابَتُهُمْ

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَالزُّهْرِيُّ وَإِبْرَاهِيمُ تُقْتَلُ الْمُرْتَدَّةُ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيْمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنْ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيْمَانِهِمْ ثُمَّ ازدَادُوا كُفْرًا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ) وَقَالَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيْمَانِكُمْ كَافِرِينَ) وَقَالَ (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ازدَادُوا كُفْرًا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا)

4 Ali-Imran, 86-90.

5 Ali-Imran, 100.

postali vjernici, a onda ponovo postali nevjernici i pojačali nevjerovanje – Allah doista neće oprostiti i neće ih na pravi put izvesti.”¹

Uzvišeni također kaže: “... ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će, sigurno, mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite...”²

Njegove su i riječi: “Onoga koji zaniječe Allaha, nakon što je u Njega vjerovao – osim ako bude na to primoran, a srce mu i dalje ostane čvrsto u vjeri – čeka Allahova kazna. One kojima se nevjerstvo bude mililo stići će srdžba Allahova, i njih čeka patnja velika, zato što više vole na ovom nego na onom svijetu; a Allah neće ukazati na pravi put onima koji ne žele vjerovati. To su oni čija je srca, sluh i vid Allah zapečatio, i oni su zaista nemarni; oni će, nema sumnje, na onom svijetu izgubljeni biti”³, do riječi: “Gospodar će im tvoj, poslije toga, doista oprostiti i samilostan biti.”⁴

Uzvišeni Allah, dalje, kaže: “Oni će se neprestano boriti protiv vas kako bi vas odvratili od vjere vaše, ako budu mogli. A oni među vama koji od vjere svoje otpadnu i kao nevjernici umru – njihova će djela biti poništena na onom svijetu, i oni će biti stanovnici Džehennema, u kojemu će vječno ostati.”⁵

6922. PRIČA ONAM JE Ebu-Nu‘man Muhammed b. Fadl, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejuba, a on od Ikrime da je kazivao:

“Aliji su, radijallahu anhu, dovedeni odmetnici, i on je naredio da ih spale. To je saznao Ibn-Abbas, pa je kazao: ‘Da sam ja na tvom mjestu, ne bih to činio, jer je to Allahov Poslanik, sallallahu

وَقَالَ (مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي
اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ
عَلَى الْكَافِرِينَ) وَقَالَ (وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ
صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ
وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ أُولَئِكَ الَّذِينَ
طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمِعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ لَا جَرَمَ) يَقُولُ حَقًّا (أَنَّهُمْ
فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ) إِلَى (لَغُفُورٌ رَحِيمٌ)
(وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ
دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ
فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ) .

٦٩٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ
حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ
أُتِيَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بَزَنَادِقَةٍ فَأَحْرَقَهُمْ فَبَلَغَ
ذَلِكَ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ لَوْ كُنْتُ أَنَا لَمْ أُحْرِقْهُمْ لِنَهْيِ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَا تُعَذِّبُوا بِعَذَابِ اللَّهِ وَلَقَتَلْتَهُمْ
لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ .

1 En-Nisa, 137.

2 El-Maida, 54.

3 En-Nahl, 106-109.

4 En-Nahl, 110.

5 El-Bekara, 217.

alejhi ve sellem, zabranio.⁶ No i ja bih, na osnovu Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ‘Ko vjeru islam zamijeni drugom vjerom – ubijte ga svakako!’ – dao pogubiti.”⁷

6923. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Kurra b. Halid, prenoseći od Humejda b. Hilala, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa⁸ da je kazivao:

“Došao sam Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s dvojicom ljudi iz plemena Eš‘ar;⁹ jedan od njih bio mi je s desne, a drugi s lijeve strane. Ova su dva čovjeka tražila namještenje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u tom trenutku misvakom čistio zube.

‘Ebu-Musa?! (ili je rekao: Ebu-Abdullah b. Kajse?!),’ reče mi (tražeći objašnjenje).

‘Tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom’, reko, ‘nisu mi pokazali šta se nalazi u njihovim nutrinama,

٦٩٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ قُرَّةِ بْنِ خَالِدٍ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ هِلَالٍ حَدَّثَنَا أَبُو بَرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ أَقْبَلْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَمَعِيَ رَجُلَانِ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ أَحَدُهُمَا عَنْ يَمِينِي وَالْآخَرُ عَنْ يَسَارِي وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَسْتَاكُ فَكِلَاهُمَا سَأَلَ فَقَالَ يَا أَبَا مُوسَى أَوْ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنُ قَيْسٍ قَالَ قُلْتُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَطْلَعَانِي عَلَى مَا فِي أَنْفُسِهِمَا وَمَا شَعَرْتُ أَنَّهَا يَطْلُبَانِ الْعَمَلَ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى سِوَاكَ تَحْتَ شَفْتَيْهِ قَلَصْتُ فَقَالَ لَنْ أَوْ لَا نَسْتَعْمِلُ عَلَى عَمَلِنَا مَنْ أَرَادَهُ وَلَكِنْ اذْهَبْ أَنْتَ

6 U nekim predanjima navodi se dodatak ovom hadisu koji glasi: “Ne kažnjavajte onako kako to čini Uzvišeni Allah!”

7 Taberani u *El-Evsatu*, oslanjajući se na Suvejda b. Gaflu, bilježi da je Alija, radijallahu anhu, čuo kako su se neki ljudi odmetnuli od islama. Tražio je da mu ih dovedu, a kada su dovedeni, nahranio ih je i pozvao ih da se vrate u islam. Oni su to odbili, pa je on naredio da se iskopa rupa te da se potom svi oni pogube i bace u nju. U tu je rupu poslije nabacano drva i zapaljena je vatra. Nakon toga Alija je, radijallahu anhu, kazao: “Istinu su rekli Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!”

Ebu-Muzfir Esfirajini u *El-Milehu ve-nihalu* navodi da su oni koje je Alija, radijallahu anhu, spalio bili odmetnici koji su ustvrdili da on ima božanska svojstva. Oni su slijedili židova Abdullaha b. Sebea, koji je obznanio svoje prihvatanje islama, a potom među svojim sljedbenicima raširio ovu ideju.

Prilično je vjerovatno da je osnova svega ovoga hadis koji smo zabilježili od Ebu-Tahira Muhlisa, koji ga prenosi od Abdullaha b. Šurejka Amirija, a on od svoga oca. U njemu se navodi: “Aliji je, radijallahu anhu, rečeno: ‘Pred vratima džamije nalaze se ljudi koji tvrde da si ti njihov Gospodar.’ On ih je pozvao i kazao im: ‘Teško vama zbog onoga što govorite!’ – ‘Ti si naš Gospodar, Stvoritelj i Opskrbitelj’, rekoše oni. ‘Teško vama, ja sam samo rob kao i vi, koji jede hranu kao što i vi jedete, i koji pije kao što i vi pijete! Ako sam pokoran Uzvišenom Allahu, On me za to nagrađuje, a ako sam Mu nepokoran, bojim se Njegove kazne. Bojte se Allaha i vratite se na pravi put!’, reče im on. Oni su to, međutim, odbili. Kada je svanulo, došao mu je Kanber i rekao: ‘Oni još uvijek pričaju svoju priču!’ Tada je Alija naredio da ih uvedu. Oni su svoju priču još jednom ponovili, a kada je osvanuo i treći dan, Alija im, radijallahu anhu, reče: ‘Ako to još jednom izjavite, naredit ću da vas poubijaju na najgori mogući način!’ Pa ipak, ni treći dan oni nisu promijenili svoj stav, te je on naredio da se iskopaju duboki kanali u blizini džamije i da se u njih nabacaju drva i zapali vatra, a onda im rekao: ‘Ili ćete napustiti svoju tvrdnju ili ću vas baciti u vatru!’ Oni su i dalje ostali pri svojoj tvrdnji, pa su, nakon toga, bačeni u vatru.”

8 U predanju koje od Jahjaa Kattana bilježi Ahmed jasno se navodi da se radi o Ebu-Musau Eš‘ariju.

9 Ibn-Hadžer Askalani ne navodi imena te dvojice ljudi, ali se u Taberanijevom *Evsatu* navodi da je jedan od njih bio Ebu-Musaov amidžić.

niti sam primijetio da traže namještenje!’ Kao da sam tada vidio kako mu se misvak smanjuje ispod usne. ‘Nećemo’ (ili ne dajemo položaj), reče on, ‘onome koji ga traži! A ti, Ebu-Musa (ili Abdullahu b. Kajse), idi u Jemen!’“

Zatim je poslije njega poslao i Mu‘aza b. Džebela. Kada mu je došao, ponudio mu je jastuk¹ i rekao mu da sjedne na njega. Kod njega je bio svezan jedan čovjek. ‘Ko je ovaj?’, upitao je.

‘Bio je židov koji je primio islam, ali je ponovo postao židov’, odgovorio je. Zatim ga je ponovo ponudio da sjedne.

‘Neću sjesti’, reče mu on, ‘sve dok se ovaj, po odredbi Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne pogubi’, ponovivši to tri puta. Potom je naređeno, i on je pogubljen.

Spomenuli su, poslije toga, noćni namaz, pa je jedan od njih rekao: ‘Što se mene tiče, ja obavljam noćni namaz, ali i spavam. Nadam se nagradi za spavanje kao što se nadam i nagradi za bdjenje u noćnom namazu.’²

يَا أَبَا مُوسَى أَوْ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ قَيْسٍ إِلَى الْيَمَنِ ثُمَّ
اتَّبَعَهُ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فَلَمَّا قَدِمَ عَلَيْهِ أَلْقَى لَهُ وَسَادَةً
قَالَ انْزِلْ وَإِذَا رَجُلٌ عِنْدَهُ مُوثِقٌ قَالَ مَا هَذَا قَالَ
كَانَ يَهُودِيًّا فَأَسْلَمَ ثُمَّ تَهَوَّدَ قَالَ اجْلِسْ قَالَ لَا
أَجْلِسُ حَتَّى يُقْتَلَ قَضَاءُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ ثَلَاثَ
مَرَّاتٍ فَأَمَرَ بِهِ فُقْتُلَ ثُمَّ تَذَاكَرَا قِيَامَ اللَّيْلِ فَقَالَ
أَحَدُهُمَا أَمَّا أَنَا فَأَقُومُ وَأَنَامُ وَأَرْجُو فِي نَوْمَتِي مَا
أَرْجُو فِي قَوْمَتِي .

1 Običaj tog vremena nalagao je da se da jastuk onome koga se želi posebno ugostiti.

2 Iz hadisa se, između ostalog, mogu izvesti sljedeći zaključci:

- u jednoj pokrajini mogu se postaviti dva namjesnika i svakom od njih dati određene ovlasti;
- nedopustivo je za sebe tražiti postavljenje na neki položaj i čeznuti za tim;
- potrebno je da se posjećuju braća u vjeri, zapovjednici i učenjaci te da se gostima ukaže počast;
- dužnost je blagovremeno ukazati na loše tendencije u društvu i tražiti izvršenje propisanih kazni nad onima koji ih zaslužuju;
- za djela koja su dopuštena (mubah) slijedi nagrada ako su učinjena s namjerom da se pomoću njih ojača izvršavanje djela koja su vadžib ili mendub.

O POGUBLJENJU ONIH KOJI ODBIJU
PRIHVATITI ALLAHOVE NAREDBE I KOJI
SE PRIPISUJU (SMATRAJU) ODMETNICIMA³

6924. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Nakon smrti Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme hilafeta Ebu-Bekrova, radijallahu anhu, neka su se arapska plemena vratila u nevjerstvo,⁴ pa ga je Omer, radijallahu anhu, (razgovarajući s njim o tome) upitao:

بَابُ قَتْلِ مَنْ أَبِي قَبُولِ الْفَرَائِضِ
وَمَا نَسَبُوا إِلَى الرِّدَّةِ

٦٩٢٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ لَمَّا تُوفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ وَاسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ قَالَ عُمَرُ يَا أَبَا بَكْرٍ كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا

3 Islamski učenjaci saglasili su se o tome da oni koji potegnu oružje i povedu rat, nastojeći na taj način izbjeći svoje obaveze, ili uskratiti nečije pravo – zaslužuju smrtnu kaznu.

Kad je u pitanju namaz, većina islamskih učenjaka smatra da se osoba koja ostavi namaz, poričući njegovu obaveznost i osnove na kojima je utemeljen, smatra odmetnikom od vjere, i njoj se kao takvoj pruža šansa da se pokaje. U slučaju da se ne pokaje, takva se osoba ubija. Isti je propis i ako se zanijeću ostale obavezne dužnosti (farzovi).

Međutim, različiti su stavovi učenjaka o statusu osobe koja ostavi namaz iz nemarnosti. Učenjaci šafijskog mezheba smatraju da se osoba koja ostavi namaz iz nehata i nebrige i koja, čak i nakon što bude pozvana na pokajanje, ustraje u tome – mora kazniti smrtnom kaznom.

Učenjaci malikijskog mezheba smatraju da takvoj osobi treba narediti da klanja dok je još vrijeme namaza, pa ako obavi namaz, bit će ostavljena na miru, a ako ga ne obavi, a prođe namasko vrijeme, onda će se pogubiti. Istina, među učenjacima te pravne škole postoje oprečna mišljenja o tome kako postupiti. Jedni smatraju da se takvoj osobi treba dati mogućnost pokajanja i ostaviti je na miru ako se pokaje. Drugi, pak, smatraju da takva osoba, u svakom slučaju, mora biti ubijena, jer se radi o kršenju Allahovih odredbi i propisa za koje se pokajanjem ne može iskupiti. Takva je osoba veliki grešnik (fasik), kao što je, npr., ubica, bludnik itd., ali ne i nevjernik.

Imam Ahmed smatra da je takva osoba odmetnik od vjere, te se njena imovina može smatrati ratnim plijenom.

Imam Ebu-Hanifa, Sevri i Muzeni smatraju da takva osoba ni u kojem slučaju ne smije biti ubijena. Ajni navodi poznati stav u hanefijskoj pravnoj školi da sudije imaju diskreciono pravo u izricanju kazne za takvo djelo. Neki kažu da se takva osoba kažnjava udarcima sve dok joj ne poteče krv.

4 Kadi Ijad veli: “Odmetnici su sačinjavali tri skupine:

Prva su skupina oni koji su se vratili robovanju kipovima.

Druga su skupina oni koji su slijedili Musejlimu i Esveda Ansija. Njih su obojica još za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tvrdili da su poslanici. Musejlimu su slijedili pojedini stanovnici Jemame i još neka plemena, dok su Esvedu povjerovali stanovnici San‘e, uključujući i neka druga plemena. Esved je ubijen prije preseljenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na ahiret, ali su i poslije toga ostale neke skupine koje su još uvijek vjerovali u njegove laži, pa su namjesnici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vodili borbu protiv njih u vrijeme Ebu-Bekrove vladavine. Što se Musejlime tiče, Ebu-Bekr je protiv njega opremio vojsku na čelu s Halidom b. Velidom, te je tako poražen.

U treću skupinu odmetnika spadaju oni koji su ostali u islamu, ali su ustrajali u nijekanju obaveze zekata. To svoje nijekanje branili su stavom da je ukupljanje zekata bilo specifično za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. O statusu ove treće skupine Omer je, radijallahu anhu, kako se iz hadisa vidi, razgovarao s Ebu-Bekrom, razmatrajući i vojnu opciju.”

‘Ebu-Bekre, kako možeš povesti borbu protiv ljudi za koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: ‘Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne kažu: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha!’ A kada neko kaže: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha!’, bit će mu kod mene zajamčena sigurnost imetka i života, osim onoga što pravo nalaže; a konačan je obračun kod Uzvišenog Allaha?’”

6925. Na to je Ebu-Bekr odgovorio: ‘Tako mi Allaha, borit ću se protiv onih koji naprave razliku između namaza i zekata! Zaista je zekat pravo koje se nalazi u imcima. Tako mi Allaha, kada bi mi uskratili samo jedno jare¹ koje su davali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poveo bih protiv njih borbu zbog tog uskraćenja!’ ‘Ništa drugo nisam pomislio, tako mi Allaha’, rekao je Omer, ‘nego da je Uzvišeni Allah Ebu-Bekra učinio uvjerenim da treba povesti borbu, pa sam i sam spoznao da je to ispravno.’”²

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَمَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَقَدْ عَصَمَ
مَنْ مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ .

٦٩٢٥. قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَاللَّهِ لَا قَاتِلَ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ
الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللَّهُ لَوْ
مَنْعُونِي عَنَّا كَانُوا يُؤَدُّونَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
لَقَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنَعِهَا قَالَ عُمَرُ فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا
أَنْ رَأَيْتُ أَنْ قَدْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ
فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ .

1 U nekim predanjima navodi se da je Ebu-Bekr rekao: “Tako mi Allaha, kada bi mi uskratili konopac koji su davali u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poveo bih borbu protiv njih!” Postoje različita tumačenja riječi konopac. Najprihvatljivije je mišljenje onih koji kažu da je to konopac kojim se vežu životinje izdvojene na ime zekata.

2 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti još i ovo:

- idžtiħad je nezaobilazan, naročito u novim situacijama;
- o svim pitanjima mora se raspravljati i iznalaziti odgovarajuća rješenja;
- dopušteno je zakleti se kako bi se nešto istaknulo i potvrdilo;
- zabranjeno je pogubiti onoga koji izgovori *Kelimei-šehadet*.

Kadi Ijad veli: “Iz ovog događaja može se zaključiti da, kada vladar o bilo kojem problemu donese odluku na osnovu svoga idžtiħada, to sve obavezuje na pokornost, makar neki mudžtehidi imali i drugačije mišljenje.

O TOME KADA ŠTIĆENIK
ILI NEKO DRUGI NA INDIREKTAN NAČIN
UVRIJEDI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU
ALEJHI VE SELLEM, KAO KAD KAŽE:
“ES-SAMU ALEJKE!”³

6926. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Hišama b. Zejda b. Enesa b. Malika, a ovaj od Enesa b. Malika da je kazivao: “Neki je židov prošao pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Es-samu⁴ alejke!’ (smrt tebi!) ‘Ve alejke!’ (i tebi), odgovorio mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Znate li šta je kazao?’, upitao je potom on i rekao: ‘Kazao je: ‘Es-samu alejke!’ ‘Allahov Poslaniče’, upitaše tada prisutni, ‘zar ga nećemo ubiti?!’ ‘Ne! Ali ako vam selam nazovu sljedbenici Knjige, odgovorite im: ‘Ve alejkum!’ (i vama!), reče on.”

6927. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Jedna je skupina židova zatražila da bude primljena kod Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su mu, nakon što su ušli, rekli: ‘Es-samu alejke!’ (smrt tebi!). Ja sam im odgovorila: ‘Ve alejkumus-samu vel-la‘netu!’⁵ (i vama smrt, prokleti nek ste!). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: ‘Aiša, Allah je blag i voli blagost u svemu!’ ‘Zar nisi čuo šta su rekli?’, upitala sam. ‘Ja sam im odgovorio: ‘Ve alejkum!’ (i vama!), reče on.”

بَابُ إِذَا عَرَّضَ الذَّمُّيُّ وَغَيْرُهُ
بِسَبِّ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يُصْرَحْ
نَحْوَ قَوْلِهِ السَّامُ عَلَيْكَ

٦٩٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ بْنِ أَنَسٍ بْنِ مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ مَرَّ يَهُودِيٌّ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ السَّامُ عَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَتَذَرُونَنِي مَا يَقُولُ قَالَ السَّامُ عَلَيْكَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا نَقْتُلُهُ قَالَ لَا إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَقُولُوا وَعَلَيْكُمْ.

٦٩٢٧. حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ اسْتَأْذَنَ رَهْطٌ مِنَ الْيَهُودِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكَ فَقُلْتُ بَلْ عَلَيْكُمْ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ قُلْتُ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ قُلْتُ وَعَلَيْكُمْ.

3 U drugom predanju umjesto alejke stoji alejkum. Ibn-Munzir navodi da su učenjaci saglasni da onoga koji javno i otvoreno uvrijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, treba pogubiti. Ebu-Bekr Farisi, jedan od učenjaka šafijskog mezheba, u knjizi *El-Idžma* navodi mišljenje učenjaka da je nevjernik onaj koji javno i otvoreno uvrijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Čak i ako se takav pokaje, to neće biti prepreka da bude kažnjen smrtnom kaznom. To je stoga što je za uvredu i potvoru Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, propisana smrtna kazna, a takva kazna ne može se ukinuti pokajanjem.

4 Es-samu znači smrt.

5 *El-la‘netu* znači prokletstvo.

6928. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana i Malika b. Enesa, oni od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zaista židovi, kada nekoga od vas pozdravljaju, kažu: ‘Samun alejke!’ (smrt tebi!), a ti odgovori: ‘Alejke!’ (tebi!).”¹

POGLAVLJE

6929. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš, prenoseći od Šekika,² a on od Abdullaha³ da je kazivao:

“Kao da gledam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako priča o jednom od prijašnjih poslanika kojeg je narod njegov pretukao, tako da je počeo krvariti. On je samo brisao krv sa svoga lica govoreći: ‘Gospodaru moj, oprosti mojim sunarodnicima, zaista oni ne znaju!’”⁴

٦٩٢٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ الْيَهُودَ إِذَا سَلَّمُوا عَلَى أَحَدِكُمْ إِنَّمَا يَقُولُونَ سَامٌ عَلَيْكَ فَقُلْ عَلَيْكَ .

بَاب

٦٩٢٩. حَدَّثَنَا عُمرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَمْحِي نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ ضَرْبَهُ قَوْمَهُ فَأَذْمُوهُ فَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَيَقُولُ رَبِّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ .

1 Ajni veli da je Buhari odabrao mišljenje kufskih učenjaka, koji smatraju da se štićenik nemusliman koji vrijeđa i psuje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne kažnjava smrtnom kaznom, već se sudiji ostavlja diskreciono pravo da u konkretnom slučaju odredi kaznu. Imam Ebu-Hanifa, rahmetullahi alejhi, veli da musliman takvim postupkom prestaje biti muslimanom i postaje otpadnikom, dok štićenik takvim postupkom ne prestaje biti štićenikom.

2 Ibn-Selema Ebu-Vail.

3 Abdullah b. Mes'ud.

4 Askalani smatra da je navođenjem ovog predanja Buhari želio ojačati stav onih koji smatraju da se štićenici ne kažnjavaju smrtnom kaznom za uvrede nanesene Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije tako postupio prema židovima jer je želio pridobiti njihova srca. Naprijed je navedeno da je poslanik kojemu se ovdje na spominje ime ustvari Nuh, alejhis-salam. U jednom se predanju navodi da je Nuha, alejhis-salam, tako pretukao njegov narod da se on onesvijestio. Kada je došao sebi, rekao je: “Gospodaru moj, uputi moje sunarodnike, zaista oni ne znaju!” Također je, u poglavlju o Bici na Uhudu, spomenuto kako je, ranjen u lice, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kako će biti spašen narod koji je ranio svoga poslanika i izazvao krvarenje njegova lica?!” Poslije toga, međutim, kazao je isto što i Nuh, alejhis-salam: “Gospodaru moj, oprosti mojim sunarodnicima, zaista oni ne znaju!” Imam Ahmed bilježi predanje po kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isto to kazao nakon Bitke na Hunejnu, kada su se, prilikom podjele ratnog plijena, oko njega okupili ashabi.

O KAŽNJAVANJU ODMETNIKA OD VJERE⁵ (HARIDŽIJA) I HERETIKA SMRTNOM KAZNOM NAKON ŠTO BUDU PRIKUPLJENI DOKAZI KOJI SVJEDOČE PROTIV NJIH

Uzvišeni Allah kaže: “Allah neće učiniti da zaluta narod koji je na Pravi put uputio prije nego što im objasni ono čega treba da se čuvaju – Allah, zaista, sve dobro zna.”⁶ Ibn-Omer smatrao ih je najgorim Allahovim stvorenjima i za njih (haridžije) je rekao: “Oni su uzeli kur’anske ajete koji su objavljeni o nevjernicima i tumačili ih kao da se odnose na vjernike.”

6930. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A‘meša, ovaj od Hajseme, a on od Suvejda b. Gafle da je Alija, radijallahu anhu, kazivao:

“Kada vam prenosim riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, draže bi mi, tako mi Allaha, bilo da padnem s nebesa i sunovratim se na zemlju nego da slažem na njega. A kada mi međusobno razgovaramo, onda vam kažem: rat je varka. Čuo sam Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Pojavit će se kasnije mladi, maloumni (nerazboriti) ljudi, koji će govoriti govorom najboljeg stvorenja,⁷ ali njihov iman neće

بَابُ قَتْلِ الْخَوَارِجِ وَالْمُلْحِدِينَ بَعْدَ إِقَامَةِ الْحُجَّةِ عَلَيْهِمْ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ حَتَّى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ) وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَرَاهُمْ شِرَارَ خَلْقِ اللَّهِ وَقَالَ إِنَّهُمْ انْطَلَقُوا إِلَى آيَاتِ نَزَلَتْ فِي الْكُفَّارِ فَجَعَلُوهَا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ .

٦٩٣٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا خَيْثَمَةُ حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ غَفَلَةَ قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِذَا حَدَّثْتُكُمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَدِيثًا فَوَاللَّهِ لَأَنْ أَخِرَّ مِنَ السَّمَاءِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَكْذِبَ عَلَيْهِ وَإِذَا حَدَّثْتُكُمْ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ فَإِنَّ الْحَرْبَ خِدْعَةٌ وَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ سَيُخْرِجُ قَوْمٌ فِي آخِرِ الزَّمَانِ أَحْدَاثُ الْأَسْنَانِ سُفَهَاءُ الْأَحْلَامِ يَقُولُونَ مِنْ خَيْرِ قَوْلِ الْبَرِيَّةِ لَا يُجَاوِزُ إِيْمَانُهُمْ

5 Haridžije su sekta koja je izišla iz okrilja islama i izdvojila se iz društva dobrih muslimana. U arapskom jeziku glagol *haredže - jahrudžu - hurudžun* znači izići. Po tome su haridžije i dobile ime. Na osnovu onoga što tvrdi Rafii, njihovo skretanje jest u njihovu izlasku protiv imama Alije, radijallahu anhu. Oni su, naime, tvrdili da on zna ko su Osmanove, radijallahu anhu, ubice te da ih može pohvatati, ali nad njima ne želi izvršiti odmazdu zbog njegovog navodnog slaganja s tim činom. Međutim, hroničari navode i drugo mišljenje o nastanku ove sekte. Po tom mišljenju, oni nisu zahtijevali kažnjavanje Osmanovih, radijallahu anhu, ubica, već su mu (Osmanu), naprotiv, zamjerali štošta. Nastanak te sekte veže se za neke Irčane koji se nisu slagali s postupcima nekih Osmanovih, radijallahu anhu, rođaka, a u osnovi bili su poznati po ibadetu i učenju Kur’ana. Oni su, međutim, Kur’an tumačili onako kako je njima odgovaralo. Nakon Osmanove, radijallahu anhu, pogibije pridružili su se Aliji, radijallahu anhu, i povjerovali u njegov imamet, odbacujući Osmana, radijallahu anhu. Nakon Bitke na Sifinu odvojila se skupina od oko osam hiljada ljudi, a po nekim mišljenjima čak deset hiljada ljudi.

6 Et-Tevba, 115.

7 Tj. u govoru će upotrebljavati hadise, izreke najboljeg stvorenja, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

prelaziti granicu njihovih grla. Izlazit će iz vjere kao što strijela izlazi iz pogođene žrtve. Gdje god ih sretnoš, ubijte ih, jer će na Sudnjem danu nagrada čekati onoga koji ih ubije.”

6931. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Jahjaa b. Seida, ovaj od Muhammeda b. Ibrahima, a on od Ebu-Seleme i Ataa b. Jesara (da su kazivali):

“Nas smo dvojica došli Ebu-Seidu Hudriju da ga upitamo je li on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo što o harurijama.¹

‘Ne znam ko su harurije’, reče nam on, ‘ali sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘U ovom će se ummetu pojaviti ljudi – a nije rekao među njih spadaju ljudi – čiji će namaz biti takav da ćete vi svoj namaz omalovažavati u poređenju s njihovim! Oni će učiti Kur’an, ali on neće prelaziti dalje od njihovih grla (ili je rekao njihovih dušnika). Iz vjere će izlaziti poput strijele kada prođe kroz pogođenu lovinu: strijelac pogleda u svoju strijelu; u njen šiljak, pa u tetivu kojom je učvršćen šiljak, pa pomisli da bi možda moglo biti malo krvi na donjem dijelu strijele (gdje je urez za tetivu, pa ne nađe ništa)’, odgovorio je on.”

6932. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Umer, prenoseći od svoga oca, a on od Abdullaha b. Omera, da je, spomenuvši harurije, rekao: “Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: ‘Izlazit će iz islama kao što strijela izlazi iz ulovljene životinje.’”

حَنَاجِرُهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ فَإِنَّمَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ فَإِنَّ فِي قَتْلِهِمْ أَجْرًا لِمَنْ قَتَلَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

٦٩٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَعَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّهُمَا أَتَيَا أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ فَسَأَلَاهُ عَنِ الْحُرُورِيَّةِ أَسَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا أَذْرِي مَا الْحُرُورِيَّةُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَخْرُجُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ وَلَمْ يَقُلْ مِنْهَا قَوْمٌ تَحْقِرُونَ صَلَاتَكُمْ مَعَ صَلَاتِهِمْ يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حُلُوقَهُمْ أَوْ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ فَيَنْظُرُ الرَّامِي إِلَى سَهْمِهِ إِلَى نَصْلِهِ إِلَى رِصَافِهِ فَيَتَمَارَى فِي الْفُوقَةِ هَلْ عَلِقَ بِهَا مِنَ الدَّمِ شَيْءٌ .

٦٩٣٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَذَكَرَ الْحُرُورِيَّةَ فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَمْرُقُونَ مِنَ الْإِسْلَامِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ .

Po drugom tumačenju, ovaj dio hadisa znači da će u svome govoru često upotrebljavati ajete, po trećem tumačenju ovo znači da će govoriti najboljim govorom kojim stvorenja mogu govoriti, dok po četvrtom tumačenju ovo znači da će govoriti govorom koji je bolji od govora ljudi, tj. Kur’an. (prim. M.M.)

¹ Oni su odsjeli u mjestu zvanom Harura, po kojem su i nazvani harurije.

O ONOME KOJI ODUSTANE OD
BORBE PROTIV HARIDŽIJA KAKO
BI SE SAČUVALO JEDINSTVO
(MUSLIMANA) I IZBJEGAO RAZDOR

6933. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida da je kazivao:

“Za vrijeme dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vršio podjelu (plijena), došao je Abdullah b. Zul-Huvejsira Temimi i rekao mu: ‘Budi pravedan, Allahov Poslaniče!’

‘Teško tebi! Ko će biti pravedan ako neću ja?!’, odgovorio mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Dopusti mi, Allahov Poslaniče, da mu odsiječem glavu!’, uzviknu Omer b. Hattab, ali mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: ‘Pusti ga! On ima drugove čiji namaz takav da bi svaki od vas omalovažio svoj namaza u poredenju s njihovim namazom, i omalovažio bi svoj post u poredenju s njihovim postom. Oni iz svoje vjere izlaze kao što strijela prolazi kroz pogođenu životinju: kada (lovac) pogleda u perku na strijeli, niti šta na njoj vidi niti šta nađe; zatim pogleda u vrh strijele, ali opet na njemu niti šta nađe niti šta primijeti; onda pogleda u tetivu za vezanje vrha strijele, ali ponovo niti šta na njoj nađe niti šta vidi; pogleda, na koncu, u dio između vrha i perke strijele, ali ni tad na njemu ništa ne nađe niti išta vidi – ona je pretekla grizine u buragu i krv. Prepoznat ćete ih po čovjeku čija je jedna ruka (ili je rekao: jedna dojka) kao u žene (ili je rekao: kao komad mesa koji se trese). Pojavit će se kada nastupi razdor među ljudima.’”

Ebu-Seid veli: “Svjedočim da sam to čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i svjedočim da ih je Alija, radijallahu anhu,

بَابُ مَنْ تَرَكَ قِتَالَ الْخَوَارِجِ
لِلتَّأْلِيفِ وَأَنْ لَا يَذْفِرَ النَّاسُ عَنْهُ

٦٩٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَقْسِمُ جَاءَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ذِي الْحَوِصِرَةِ التَّمِيمِيُّ فَقَالَ أَعْدِلْ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ وَيْلَكَ وَمَنْ يَعْدِلُ إِذَا لَمْ أَعْدِلْ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ دَعْنِي أَضْرِبُ عُقَّةَ قَالَ دَعُهُ فَإِنَّ لَهُ أَصْحَابًا يَحْقِرُ أَحَدُكُمْ صَلَاتَهُ مَعَ صَلَاتِهِ وَصِيَامَهُ مَعَ صِيَامِهِ يَمُرُّونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمُرُّ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ يُنْظَرُ فِي قُدْذِهِ فَلَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ فِي نَصْلِهِ فَلَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ فِي رِصَافِهِ فَلَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ فِي نَضِيئِهِ فَلَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ قَدْ سَبَقَ الْفُرْتُ وَالْدَّمُ آيَتُهُمْ رَجُلٌ إِحْدَى يَدَيْهِ أَوْ قَالَ تَدْيِيهِ مِثْلُ تَدْيِ الْمَرْأَةِ أَوْ قَالَ مِثْلُ الْبُضْعَةِ تَذَرْدُرُ يَخْرُجُونَ عَلَى حِينِ فُرْقَةٍ مِنَ النَّاسِ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ أَشْهَدُ سَمِعْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَشْهَدُ أَنَّ عَلِيًّا قَتَلَهُمْ وَأَنَا مَعَهُ جِيءَ بِالرَّجُلِ عَلَى النَّعْتِ الَّذِي نَعَتَهُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ فَتَرَلْتُ فِيهِ (وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ).

poubijao, a i ja sam bio s njim. Doveden je jedan čovjek čiji je izgled onakav kakvim ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao.”¹
 Rekao je: “U vezi s ovim objavljeno je: ‘Ima ih koji ti prigovaraju zbog raspodjele zekata...’”²

6934. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Šejbanija, a on od Jusejra b. Amra da je kazivao:

“Pitao sam Sehla b. Hunejfa: ‘Jesi li čuo Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je bilo šta rekao o haridžijama?’

‘Čuo sam ga kad je, pokazavši rukom prema Iraku, rekao: ‘Pojavit će se u njemu skupina koja će učiti Kur‘an, ali im on neće prelaziti granice grla. Izlazit će iz islama kao što strijela izlazi iz ulovljene životinje’, odgovorio je on.”

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: “NEĆE NASTUPITI KIJAMETSKI DAN SVE DOK SE NE SUKOBIE DVIJE SKUPINE KOJE POZIVAJU ISTOJ VJERI.”

6935. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Neće nastupiti Kijametski dan sve dok se ne sukobie dvije skupine koje pozivaju istoj vjeri.’”³

٦٩٣٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ حَدَّثَنَا يُسَيْرُ بْنُ عَمْرِو قَالَ قُلْتُ لِسَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ هَلْ سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِي الْخَوَارِجِ شَيْئًا قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ وَأَهْوَى بِيَدِهِ قَبْلَ الْعِرَاقِ يَخْرُجُ مِنْهُ قَوْمٌ يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ تَرَاقِيهِمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الْإِسْلَامِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ .

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَقْتَتِلَ فِتْنَانِ دَعَاوُهُمَا وَاحِدَةٌ

٦٩٣٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَقْتَتِلَ فِتْنَانِ دَعَاوُهُمَا وَاحِدَةٌ .

¹ Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti i ovo:

- treba se suzdržati od borbe protiv onih koji se suprotstave imamu, ako ne povedu rat ili ako se za njega ne spremaju;
- ovaj je hadis odgovor onima koji kažu da se ne može izići iz okrilja islama, izuzev ako se to svjesno ne učini;
- dopušteno je boriti se protiv onih koji se suprotstave pravednom vladaru i povedu borbu protiv njega;
- dopušteno je, ako se ima na umu gore spomenuto, boriti se protiv haridžija;
- može se i nesvjesno izići iz okrilja islama, ne opredjeljujući se pritom za neku drugu vjeru;
- haridžije su najgora sekta koja je proizišla iz ummeta Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem;
- ovaj hadis ukazuje na Omerovu, radijallahu anhu, veličinu i njegovu ozbiljnost u shvatanju islamskih propisa.

² Et-Tevba, 58.

³ To su Alijina i Mu‘avijina, radijallahu anhuma, skupina.

O ONIMA KOJI NAKARADNO TUMAČE PROPIS

6936. Ebu-Abdullah kaže da MU JE PRIČAO Lejs, njemu Junus, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Urve b. Zubejra, on od Misvera b. Mahrema i Abdur-Rahmana b. Abdul-Karija, a oni od Omera b. Hattaba da je kazivao:

“Čuo sam Hišama b. Hakima kako još za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan. Slušajući njegovo učenje, zapazio sam da on uči na različite načine, onako kako Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mene nije bio podučio. Zamalo ga nisam šcepao još dok je bio u namazu, ali sam se ipak strpio dok nije predao selam. Zgrabio sam ga, nakon toga, za odjeću na prsima (ili je rekao: šcepao sam ga) i upitao: ‘Ko je tebe podučio takvom učenju ove sure?’

‘Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem’, odgovorio mi je.

‘Slagao si!’, rekoh mu, dodavši: ‘Tako mi Allaha, i mene je sâm Poslanik podučio učenju ove sure, a upravo sam slušao kako je ti učiš.’

Zaputio sam se potom, zajedno s njim, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. (Kada smo stigli), rekoh mu: ‘Allahov Poslaniče, čuo sam ovoga kako uči suru El-Furkan na nekoliko načina (kiraeta), onako kako me ti nisi podučio, a ti si me podučavao učenju ove sure!’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: ‘Pusti ga, Omere, a ti, Hišame, uči!’ Hišam je proučio suru El-Furkan isto onako kako sam ga ja čuo da uči. ‘Tako je objavljena ova sura’, reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a onda se obrati meni: ‘Omere, sada ti uči!’ Nakon što sam završio s učenjem, on reče: ‘Tako je objavljena! Zaista je Kur’an objavljen na sedam narječja (*harfora*), pa učite onako kako vam najviše odgovara!’, reče on.”

بَاب مَا جَاءَ فِي الْمُتَأَوِّلِينَ

٦٩٣٦. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ الْمُسَوَّرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدِ الْقَارِيِّ أَخْبَرَاهُ أَنَّهَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرُؤُهَا عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقَرِّئْنِيهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَذَلِكَ فَكِدْتُ أُسَاوِرُهُ فِي الصَّلَاةِ فَاَنْتَظَرْتُهُ حَتَّى سَلَّمَ ثُمَّ لَبَّيْتُهُ بِرِدَائِهِ أَوْ بِرِدَائِي فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ هَذِهِ السُّورَةَ قَالَ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُلْتُ لَهُ كَذَبْتَ فَوَاللَّهِ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَقْرَأَنِي هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرُؤُهَا فَانْطَلَقْتُ أَقُودُهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ بِسُورَةِ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقَرِّئْنِيهَا وَأَنْتَ أَقْرَأْتَنِي سُورَةَ الْفُرْقَانِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَرْسَلُهُ يَا عُمَرُ أَقْرَأْ يَا هِشَامُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ يَقْرُؤُهَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَقْرَأْ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُ فَقَالَ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ .

6937. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, a njemu Veki'...; a PRIČAO NAM JE i Jahja, njemu Veki', a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: "Nakon što su objavljene riječi: 'Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s nepravdom (tj. mnogoboštvom) ne miješaju...'¹ – to je teško pogodilo drugove Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te su rekli: 'Koji od nas nije učinio nasilje prema sebi?!'

'Nije onako kako vi mislite! Ove riječi imaju značenje kao one u ajetu u kojem Lukman kaže svome sinu: 'O sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda!', reče im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'²

6938. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Mahmuda b. Rebija, a on od Itbana b. Malika da je kazivao:

"Kada mi je (jedne prilike) došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neki je čovjek upitao: 'Gdje je Malik b. Duhsun?' Jedan je od naših ljudi odgovorio: 'Taj je čovjek licemjer! On ne voli Allaha niti voli Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'

'A zar vi niste kazali', upita Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'kako on svjedoči da nema (istinskog) Boga osim Allaha, žudeći time za licem Allahovim?'

'Doista je to posvjedočio', odgovori ovaj, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ko god na Sudnji dan dođe s ovim riječima pred Allaha – Allah će ga zaštititi od vatre.'"

٦٩٣٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ
ح وَ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ
إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا
إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ
وَقَالُوا أَيُّنَا لَمْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْسَ
كَمَا تَظُنُّونَ إِنَّمَا هُوَ كَمَا قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ (يَا بُنَيَّ لَا
تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ).

٦٩٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا
مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الرَّبِيعِ
قَالَ سَمِعْتُ عُثْبَانَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ غَدَا عَلَى
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ رَجُلٌ أَيْنَ مَالِكُ بْنُ الدُّخْسَنِ
فَقَالَ رَجُلٌ مِمَّنْ ذَلِكَ مُنَافِقٌ لَا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَا تَقُولُوهُ يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
يَتَّبِعِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ قَالَ بَلَى قَالَ فَإِنَّهُ لَا يُؤَافِي
عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِهِ إِلَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ.

1 El-En'am, 82.

2 Lukman, 13.

6939. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, prenoseći od Ebu-Avane, on od Husajna, a ovaj od nekog čovjeka da je kazivao:

“Posvađali su se Ebu-Abdur-Rahman i Hibban b. Atijja, pa je Ebu-Abdur-Rahman rekao Hibbanu: ‘Ja sam saznao šta je tvog prijatelja navelo da pusti krv (misleći pritom na Aliju, radijallahu anhu).’

‘A šta je to, oca ne imao?!’, upitao je ovaj.

‘Nešto što sam čuo da je on rekao’, odgovori ovaj. ‘A šta to?’, upitao je Hibban, te mu ovaj počeo pričati kako je (Alija) kazivao: ‘Allahov me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao, zajedno sa Zubejrom i Ebu-Mersedom, a bijasmo na konjima. ‘Idite’, rekao nam je, ‘u dolinu Hadž, (Ebu-Selema veli: “Ovako je rekao Ebu-Avana: ‘... Hadž.’), jer se njome kreće žena koja od Hatiba b. Belta'a idolopoklonicima nosi poruku. Idite i dovedite mi je!’ Krenuli smo jašući na svojim konjima i sustigli je tamo gdje nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao da ćemo je naći. Jahala je na svojoj devi. (U svome pismu Hatib je obavještavao Mekelije o pohodu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na njih.)

‘Gdje je pismo koje nosiš sa sobom?’, upitali smo je. ‘Nemam ja nikakvog pisma uza se!’, odgovorila je. Tada smo mi prinudili njenu devu da klekne zajedno s njom. Pretražili smo njen prtljag, ali nismo našli ništa.

‘Nema kod nje nikakvog pisma!’, reče moj drug. ‘Mi smo potpuno uvjereni’, rekoj ja, ‘da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije slagao!’

Onda se – nastavi pričati ovaj – Alija, radijallahu anhu, zakleo Onim, kojim se zaklinje, rekavši: ‘Svakako ćeš pokazati to pismo ili ću s tebe svući odjeću!’ Tada je ona odvezala pojas kojim je bila pritegla svoju odjeću i iz njega izvadila pismo.

Odveli su je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Allahov Poslaniče’, reče mu Omer, ‘dopusti mi da mu (Hatibu) odsiječem glavu, jer je izdao Allaha i Njegova Poslanika i vjernike!’

٦٩٣٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ فُلَانٍ قَالَ تَنَازَعَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَحِبَّانُ بْنُ عَطِيَّةَ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ لِحِبَّانٍ لَقَدْ عَلِمْتُ مَا الَّذِي جَرَّأَ صَاحِبَكَ عَلَى الدِّمَاءِ يَغْنِي عَلَيَّ قَالَ مَا هُوَ لَا أَبَا لَكَ قَالَ شَيْءٌ سَمِعْتُهُ يَقُولُهُ قَالَ مَا هُوَ قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالزُّبَيْرُ وَأَبَا مَرْثَدٍ وَكُنَّا فَارِسٌ قَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ حَاجٍ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ هَكَذَا قَالَ أَبُو عَوَانَةَ حَاجٍ فَإِنَّ فِيهَا امْرَأَةً مَعَهَا صَحِيفَةٌ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى الْمُشْرِكِينَ فَاتُونِي بِهَا فَانْطَلَقْنَا عَلَى أَفْرَاسِنَا حَتَّى أَذْرَكْنَاهَا حَيْثُ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ تَسِيرُ عَلَى بَعِيرٍ لَهَا وَقَدْ كَانَ كَتَبَ إِلَى أَهْلِ مَكَّةَ بِمَسِيرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَيْهِمْ فَقُلْنَا أَيْنَ الْكِتَابُ الَّذِي مَعَكَ قَالَتْ مَا مَعِيَ كِتَابٌ فَأَنخَنَّا بِهَا بَعِيرَهَا فَابْتَغَيْنَا فِي رَحْلِهَا فَمَا وَجَدْنَا شَيْئًا فَقَالَ صَاحِبَايَ مَا نَرَى مَعَهَا كِتَابًا قَالَ فَقُلْتُ لَقَدْ عَلِمْنَا مَا كَذَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ حَلَفَ عَلَيَّ وَالَّذِي يُحْلَفُ بِهِ لَتُخْرِجَنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَا جَرْدَنَكَ فَأَهْوَتْ إِلَى حُجْزَتِهَا وَهِيَ مُحْتَجِزَةٌ بِكِسَاءٍ فَأَخْرَجَتِ الصَّحِيفَةَ فَاتَوْنَا بِهَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ خَانَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنِينَ دَعْنِي فَأَضْرِبْ عُنُقَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَا حَاطِبُ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لِي أَنْ لَا أَكُونَ مُؤْمِنًا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَكِنِّي أَرَدْتُ أَنْ يَكُونَ لِي عِنْدَ الْقَوْمِ يَدٌ يُدْفَعُ بِهَا

Dopusti mi da mu odsiječem glavu!

‘Hatibe’, upita Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘šta te je navelo na ovaj postupak?’

‘Allahov Poslaniče’, odgovori on, ‘ne bih sebi dopustio da ne vjerujem u Allaha i Njegova Poslanika! Htio sam samo kod ljudi imati potporu, kako bih zaštitio svoju rodbinu i imovinu. Svi tvoji drugovi imaju tamo svoje ljude preko kojih će Allah zaštititi njihovu rodbinu i imetke.’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: ‘Istinu je rekao, i nemojte mu govoriti ništa ružno!’

‘Allahov Vjerovjesniče’, reče opet Omer, on je izdao Allaha i Njegova Poslanika i vjernike! Dopusti mi da mu odsiječem glavu!’

‘A zar on nije jedan od učesnika Bitke na Bedru?’, upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: ‘Šta ti znaš? Možda ih je Allah pogledao i rekao: ‘Radite šta želite, Ja sam vam obećao Džennet!’ Tada se Omerove oči napuniše suzama. ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’, reče on.”¹

Ebu-Abdullah (Buhari) je rekao: “Hah je ispravnije (od Hadž), ali je Ebu-Avane rekao ovako, tj. Hadž. Međutim, Hadž je pogreška nastala pogrešnim stavljanjem tačaka na harfovima, a to je ime za jedno mjesto. Hušejm kaže (da se kaže) Hah.”

عَنْ أَهْلِي وَمَالِي وَلَيْسَ مِنْ أَصْحَابِكَ أَحَدٌ إِلَّا لَهُ هُنَالِكَ مِنْ قَوْمِهِ مَنْ يَدْفَعُ اللَّهُ بِهِ عَنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ قَالَ صَدَقَ لَا تَقُولُوا لَهُ إِلَّا خَيْرًا قَالَ فَعَادَ عُمَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ خَانَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ دَعْنِي فَلَا ضَرْبَ عُقْفَةٍ قَالَ أَوْلَيْسَ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللَّهَ أَطَّلَعَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ اغْمَلُوا مَا سِتُّمْ فَقَدْ أُوجِبْتُ لَكُمْ الْجَنَّةَ فَأَغْرُورَقْتَ عَيْنَاهُ فَقَالَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ خَاخٍ أَصَحُّ وَلَكِنْ كَذَا قَالَ أَبُو عَوَانَةَ حَاجٍ وَحَاجٍ تَضَحِيفٌ وَهُوَ مَوْضِعٌ وَهَشِيمٌ يَقُولُ خَاخٍ .

¹ Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti i ovo:

- vjernik, makar i dostigao svojim dobrim djelima stupanj da mu se obeća Džennet, ipak, kao što to pokazuje Hatibov slučaj, nije sačuvan od grijeha;
- uglednim se ashabima greške mogu oprostiti;
- grešnik nema pravo na diskreciju. Postoji idžma da žena koja nije iz uže rodbine, bilo da je vjernica ili ne, u slučaju da poćini grijeh, gubi pravo na diskreciju. Alijina, radijallahu anhu, prijetnja da će svući odjeću ovoj ženi radi pregleda ukazuje na to;
- i ovaj hadis potvrđuje poslanstvo Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, jer je Poslanik znao za pismo koje je poslao Hatib preko te žene;
- moguće je da je Omer, radijallahu anhu, plakao iz skrušenosti prema Allahu i kajanja zbog onog što je kazao o Hatibu.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْإِكْرَاهِ

PRISILJAVANJE¹

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“...OSIM AKO BUDE NA TO PRIMORAN,
A SRCE MU OSTANE ČVRSTO U VJERI,²
ČEKA ALLAHOVA KAZNA. A ONE KOJIMA
SE NEVJERSTVO BUDE MILILO STIĆI
ĆE SRDŽBA ALLAHOVA,
I NJIH ČEKA PATNJA VELIKA.”³

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ
وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ
غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ)

- 1 U arapskom se jeziku za prisiljavanje upotrebljava riječ *el-ikrah*, što znači nekoga primorati na nešto što on ne želi. Da bi se presudilo da se radi o prisili, moraju biti ispunjena četiri uvjeta, i to:
1) da onaj koji nekoga prisiljava, prijeteci mu, može tu svoju prijetnju i ostvariti, a žrtva prisile nije se u stanju odbraniti ili izmaći, makar i bježanjem;
2) da u osobi kojoj se prijeti prevlada uvjerenje kako će prijetnja zaista biti i izvršena ukoliko se ne pokori i ne učini ono što se od nje traži;
3) da se u slučaju prisile izvršenje prijetnje ne odgađa za neko buduće vrijeme (tako, ako neko, npr., kaže: “Ne učiniš li to, sutra ću te izudarati!”, to se neće smatrati prisilom uz prijetnju);
4) da onaj koji je prisiljen nešto učiniti nijednog trenutka ne osjeti zadovoljstvo i slaganje s tim činom.
Inače, po većini islamskih učenjaka nema razlike između prisiljavanja na davanje izjava i prisiljavanja na činjenje djela. Učenjaci različito gledaju na pitanje da li je osoba kojoj se prijeti i na koju se vrši pritisak dužna pokoriti se ili ne. Ebu-Ishak Širazi veli da postoji jedinstvo u stavu islamskih učenjaka da je osoba koja se prisiljava na izvršenje ubistva dužna odbiti poslušnost. Ukoliko izvrši ubistvo na koje se nagoni, snosit će grijeh i odgovornost, što upućuje na zaključak da je osoba, ipak, odgovorna dok je pod pritiskom. Nad osobom koja je pod pritiskom izvršila ubistvo izvršit će se odmazda, tj. smrtna kazna, i to stoga što je ta osoba, spašavajući svoj život, prekinula tuđi, a njen život ne može biti vredniji od tuđeg.
- 2 Ovim se riječima izriče velika prijetnja onima koji se dobrovoljno odmetnu od svoje vjere. Onome, pak, ko na to bude primoran daje se zadovoljština u ovom ajetu. Poznato je da su gornje riječi, kako se saznaje iz predanja Ebu-Ubejde b. Muhammeda b. Ammara b. Jasira, objavljene u vezi s Ammarom b. Jasirom. Ebu-Ubejda veli: “Idolopoklonici su žestoko mučili Ammara b. Jasira sve dok nije rekao ono što su od njega tražili da kaže. On je to sa zebnjom ispričao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je upitao: ‘Kakav ti je osjećaj u srcu?’ – ‘Moje je srce ostalo u vjeri smireno!’, odgovorio je. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na to rekao: ‘Ako ti to ponovo učine, postupi isto.’”
- 3 En-Nahl, 106.

Uzvišeni dalje kaže: "... to učinite jedino da biste se od njih sačuvali..."¹ *Tukaten* je (u značenju) *tekijjetun*. Uzvišeni također kaže: "Kad budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, melec će upitati: 'Šta je bilo s vama?'"

'Bili smo potlačeni na Zemlji', odgovorit će.

'Zar Allahova Zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekud iseliti?', reći će melec, i zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a užasno je on boravište. Samo nemoćnim muškarcima i ženama i djeci, koji nisu bili dovoljno snalažljivi i nisu znali puta, Allah će, ima nade, oprostiti, jer Allah briše grijehe i prašta."²

Njegove su riječi i: "... na Allahovom putu za potlačene, za muškarce i žene i djecu, koji uzvikuju: 'Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada, čiji su stanovnici nasilnici, i Ti nam odredi zaštitnika, i Ti nam pošalji onoga koji će nam pomoći!'"³ Uzvišeni Allah uvažit će opravdanje potlačenih, onih koji se ne budu odrekli onoga što im je On naredio. Prisiljena je osoba istodobno i potlačena. Ona se ne usteže izvršiti djelo koje joj se naredi. Hasan kaže: "Et-Tekijja⁴ ostaje do Sudnjeg dana." Ibn-Abbas tvrdi da brak osobe koju prisile da izgovori riječi nakon kojih se brak automatski poništava – nije poništen. Isto to kažu i Ibn-Omer, Ibn-Zubejr, Ša'bi i Hasan.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Djela se vrednuju prema namjeri."⁵

وَقَالَ (إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً) وَهِيَ تَقِيَّةٌ وَقَالَ (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ) إِلَى قَوْلِهِ (عَفْوًا غُفُورًا) وَقَالَ (وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا) فَعَذَّرَ اللَّهُ الْمُسْتَضْعَفِينَ الَّذِينَ لَا يَمْتَنِعُونَ مِنْ تَرْكِ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ وَالْمَكْرَهُ لَا يَكُونُ إِلَّا مُسْتَضْعَفًا غَيْرَ مُتَمَنِّعٍ مِنْ فِعْلٍ مَا أَمَرَ بِهِ وَقَالَ الْحَسَنُ التَّقِيَّةُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِيمَنْ يُكْرِهُهُ اللَّصُوصُ فَيُطَلَّقُ لَيْسَ بِشَيْءٍ وَبِهِ قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَابْنُ الزُّبَيْرِ وَالشَّعْبِيُّ وَالْحَسَنُ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ .

1 Ali-Imran, 28.

2 En-Nisa, 97-99.

3 En-Nisa, 75.

4 Hasan Basri. Tekijja znači opreznost u iskazivanju onoga što se nalazi u dubini duše svake osobe, kao npr. vjerovanja. Abd b. Humejd i Ibn-Ebu-Šejba u predanju od Avfa A'rabija prenose riječi Hasana Basrija: "Tekijja je dopuštena vjerniku sve do Sudnjeg dana, izuzev u slučaju ubistva nedužne osobe."

5 Ovaj je hadis kao prvi u ovoj zbirci naveden u potpunosti. Ibn-Hadžer, pokušavajući dosegnuti razlog zbog kojeg Buhari ponovno ukazuje na njega, veli: "Čini se da Buhari navodi ovaj hadis ovdje kako bi odgovorio svima koji prave razliku između prisile na djelo i prisile na izjavu. Ako se djela ne uzimaju u obzir u slučaju odsustva namjere, kao što na to ukazuje ovaj hadis, onda osoba na koju se vrši pritisak vrši radnju bez namjere; čak je njena namjera suprotna onome na šta je nagone."

6940. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Halid b. Jezid, prenoseći od Seida b. Ebu-Hilala, ovaj od Hilala b. Usame, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu učio ovu dovu: ‘Gospodaru moj, sačuvaj Ajjaša b. Ebu-Rebija, Selemu b. Hišama i Velida b. Velida! Gospodaru moj, sačuvaj sve potlačene vjernike! Gospodaru moj, pokaži Svoju moć plemenu Mudar i iskušaj ga gladnim godinama kao u vrijeme Jusufa, alejhis-selam!’”⁶

O ONIMA KOJI SU IZABRALI UDARCE, UBISTVO I PONIŽENJE UMJESTO NEVJEROVANJA⁷

6941. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb bin Taifi, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilaba, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Osjetit će slast vjerovanja onaj kod kojeg se nađe troje: da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega drugog, da voli čovjeka (tj. ljude) isključivo u ime Allaha i da mrzi povratak nevjerstvu kao što mrzi da bude bačen u Vatru.”⁸

٦٩٤٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ هِلَالِ بْنِ أَسَامَةَ أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَدْعُو فِي الصَّلَاةِ اللَّهُمَّ أَنْجِ عِيَّاشَ بْنَ أَبِي رَيْعَةَ وَسَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ وَالْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطَأَتَكَ عَلَى مُضَرَ وَابْعَثْ عَلَيْهِمْ سِنِينَ كَسَنِي يُوسُفَ .

بَابُ مِنْ اخْتَارَ الضَّرْبَ وَالْقَتْلَ وَالْمَوَانَ عَلَى الْكُفْرِ

٦٩٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَوْشِبٍ الطَّائِفِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَذَّفَ فِي النَّارِ .

6 Hadis ukazuje na to da se u teškim trenucima koji zadese muslimane učenjem *Kunut-dove* treba skrušeno obraćati Uzvišenom Allahu. Teški trenuci zadesili su Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, druge koji su ostali u Mekki, jer su živjeli u vrlo teškim uvjetima. Hadis, dalje, ukazuje i na to da onaj koji pod prijetnjom izgovori riječi nevjerstva ne prestaje biti musliman. Da je to istina, potvrđuje i slučaj tih Vjerovjesnikovih drugova, za koje je on, zajedno s muslimanima, učio dove.

7 U prethodnom je poglavlju bilo riječi o prisili kojoj je bio izložen Bilal, radijallahu anhu. On je izabrao udarce i poniženje umjesto riječi koje bi, kad ne bi bilo prisile, vodile u nevjerstvo. Tu su, također, spomenuti Habbab i Ammarovi roditelji, koji su umrli od udaraca koji su im bili zadani.

8 Ovaj hadis već je naveden u poglavlju *Vjerovanje*, ali je uvršten i u ovo poglavlje kao svojevrsan odgovor onima koji smatraju da je bolje izabrati riječi nevjerstva nego mučenje.

6942. PRIČAO NAM JE Seid b. Sulejman, njemu Abbad, a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Seida b. Zejda da je rekao: "Doživio sam to da me je Omer (radijallahu anhu) vezivao (užeto ili nečim drugim) zbog islama; a da se brdo Uhud srušilo zbog onoga što ste učinili Osmanu (radijallahu anhu), imalo bi pravo da se sruši."¹

6943. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Kajsa, a on od Habbaba b. Erettija da je kazivao:

"Jednog dana, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hladovini Kabe držao svoj ogrtač pod glavom, požalili smo mu se rekavši: 'Zar nećeš moliti Allaha da nam da pomoć i pobjedu, i zar nećeš za nas uputiti dove?'

'Doista je kod prijašnjih naroda bilo slučajeva', reče on, 'da čovjek bude zatrpan u iskopanu rupu u zemlji, a zatim mu testerom glava bude raspolovljena na dva dijela. Češljali su ih gvozdenim češljevima po golom tijelu i kostima, ali ih time nisu uspjeli odvratiti od njihove vjere. Tako mi Allaha, ova će se objava raširiti, tako da će osoba na jahalici slobodno jahati iz San'e u Hadremevt, ne plašeći se nikoga izuzev Allaha, i, za svoje ovce, vuka. Ali, vama se mnogo žuri."²

٦٩٤٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا عَبَّادٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ سَمِعْتُ قَيْسًا سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ يَقُولُ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَإِنَّ عُمَرَ مُوثِقِي عَلَى الْإِسْلَامِ وَلَوْ انْقَضَ أَحَدٌ مِمَّا فَعَلْتُمْ بِعُثْمَانَ كَانَ مُحَقُّقًا أَنْ يَنْقُضَ.

٦٩٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ عَنْ خَبَّابِ بْنِ الْأَرْتِ قَالَ شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً لَهُ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ فَقُلْنَا أَلَا تَسْتَنْصِرُ لَنَا أَلَا تَدْعُو لَنَا فَقَالَ قَدْ كَانَ مِنْ قَبْلِكُمْ يُؤْخَذُ الرَّجُلُ فَيُخْفَرُ لَهُ فِي الْأَرْضِ فَيُجْعَلُ فِيهَا فَيَجَاءُ بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُجْعَلُ نِصْفَيْنِ وَيُمَشَّطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ لَحْمِهِ وَعَظْمِهِ فَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَاللَّهِ لَيَسْمَنَّ هَذَا الْأَمْرُ حَتَّى يَسِيرَ الرَّكَّابُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتَ لَا يَخَافُ إِلَّا اللَّهَ وَالذُّئْبَ عَلَى غَنَمِهِ وَلَكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ.

1 Ove riječi je izrekao Seid b. Zejd, muž Omerove, radijallahu sestre, jer ga je Omer, prije nego je primao islam, ponižavao i mučio, pa ga je čak i vezivao, zbog islama. Buhari je ovu Seidovu izreku uvrstio u ovo poglavlje jer odgovara naslovu poglavlja. Naime, Seid i njegova supruga dali su prednost mučenju i poniženju nad nevjerovanjem.

2 Ovom se rečenicom muslimani pozivaju na strpljivost kojom treba da se naoružaju kako bi mogli izdržati poteškoće i mučenja koja dolaze. Ibn-Bettal veli da su islamski učenjaci saglasni u tome da veća nagrada pripada onome koji u slučaju prisile izabere smrt nego onome koji popusti pred prijetnjom. Ako osoba bude prisiljena na nešto što je manje zlo od nevjerovanja, kao npr. konzumiranje alkohola ili svinjskog mesa, bolje joj je izabrati taj čin nego smrt. Dio učenjaka malikijskog mezheba smatra da je u takvim prilikama grijeh ne pokoriti se, poredeći to s prilikama u kojima čovjek, da bi spasio život, jede meso uginule životinje ili pije alkohol.

O TOME KAD OSOBA POD PRISILOM ILI NJOJ SLIČNA OSOBA PRODAJE ŠTO³

6944. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Lejs, a ovom Seid Makburi, prenoseći od svoga oca, a on Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Jednom prilikom dok smo bili u džamiji izišao je među nas Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao nam: ‘Pođimo židovima!’ Krenuli smo zajedno s njim i ubrzo došli na mjesto gdje oni čitaju Tevrat. Tu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stao i obratio im se riječima: ‘Skupino židova, prihvatite islam kako biste bili spašeni!’ ‘Obavijestio si nas, Ebu-Kasime!’, odgovorili su. ‘To je ono što od vas želim čuti!’, reče on i još jednom ponovi svoj poziv, a oni opet rekoše: ‘Obavijestio si nas, Ebu-Kasime!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio je svoj poziv i treći put, dodavši: ‘Znajte da zemlja pripada Allahu i Njegovu Poslaniku, i primite k znanju da vas ja želim preseliti. Ko od vas ima nešto za prodaju neka to proda, jer zemlja pripada Allahu i Njegovu Poslaniku.’”⁴

O TOME DA NIJE DOPUŠTEN BRAK S OSOBOM KOJA JE NA TO PRINUĐENA

Uzvišeni Allah veli: “I ne nagonite robinje svoje da se bludom bave – a one žele biti čestite – da biste stekli prolazna dobra ovoga svijeta; a ako ih neko na to prisili, Allah će im, zato što su bile primorane, oprostiti i prema njima milostiv biti.”⁵

بَاب فِي بَيْعِ امْكُورَةٍ وَنَحْوِهِ فِي الْحَقِّ وَغَيْرِهِ

٦٩٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ إِذْ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ انْطَلِقُوا إِلَى يَهُودَ فَخَرَجْنَا مَعَهُ حَتَّى جِئْنَا بَيْتَ الْمُدْرَاسِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَادَاهُمْ يَا مَعْشَرَ يَهُودَ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا فَقَالُوا قَدْ بَلَغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَقَالَ ذَلِكَ أُرِيدُ ثُمَّ قَالَهَا الثَّانِيَةَ فَقَالُوا قَدْ بَلَغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ ثُمَّ قَالَ الثَّالِثَةَ فَقَالَ اَعْلَمُوا أَنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَجْلِيَكُمْ فَمَنْ وَجَدَ مِنْكُمْ بِمَالِهِ شَيْئًا فَلْيَبِيعْهُ وَإِلَّا فَاعْلَمُوا أَنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ .

بَاب لَا يَجُوزُ نِكَاحُ امْكُورَةٍ

(وَلَا تُكْرَهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبَغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِيَبْتَلِغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْنَهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ) .

3 Buhari navodi ovaj hadis kao dokaz da je dopuštena trgovina s osobom koja je prisiljena na to, kao i s osobom koja je u nuždi.

4 Hadis je već naveden u dijelu o premještanju židova s Arabijskog poluotoka (poglavlje *O džizji*).

5 En-Nur, 33.

6945. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca, ovaj od Abdur-Rahmana i Mudžemme'a, sinova Jezida b. Džarija Ensarija, a oni od Hanse bint Hizam Ensari, da ju je njen otac udao, a već je bila udavana i razvedena. Njoj to nije bilo drago, pa je otišla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je poništio taj njezin brak.

6946. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Ebu-Amra, kojemu je ime Zekvan, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, treba li od žena tražiti pristanak na brak?'"

'Da', odgovorio je. 'A šta ako se traži pristanak djevojke koja se nije udavala, te se stidi iskazati svoje mišljenje?', upitala sam.

'Njena je šutnja znak odobravanja', odgovorio je."¹

NEĆE SE SMATRATI PUNOPRAVNIM POKLANJANJE ILI PRODAJA ROBA POD PRISILOM

Neki smatraju da je to dopušteno ukoliko se kupac zavjetuje (u onome što je kupio uz prisilu i to može prodati i pokloniti), shodno njihovim riječima. Isti je slučaj i ako bi da će poslije svoje smrti dati slobodu robu kojeg je kupio od čovjeka koji je bio prisiljen da ga proda (pa je ta kupoprodaja valjana).

٦٩٤٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَمُجَمِّعِ ابْنَيْ يَزِيدَ بْنِ جَارِيَةَ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ خُنْسَاءَ بِنْتِ خِذَامِ الْأَنْصَارِيَّةِ أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ ثَيِّبٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَأَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَرَدَّ نِكَاحَهَا.

٦٩٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَبِي عَمْرٍو هُوَ ذَكْوَانُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ يُسْتَأْمَرُ النِّسَاءُ فِي أَبْضَاعِهِنَّ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَإِنَّ الْبِكْرَ تُسْتَأْمَرُ فَتُسْتَحْيِي فَتُسَكَّتُ قَالَ سَكَاتُهَا إِذْنُهَا.

بَاب

إِذَا أُكْرِهَ حَتَّى وَهَبَ عَبْدًا أَوْ بَاعَهُ لَمْ يَجْزُ

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ فَإِنْ نَذَرَ الْمُشْتَرِي فِيهِ نَذْرًا فَهُوَ جَائِزٌ بِرِغْمِهِ وَكَذَلِكَ إِنْ دَبَّرَهُ.

¹ O ovome je već bilo riječi u poglavlju *O sklapanju braka*.

6947. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, a ovom Amr b. Dinar, prenoseći od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Neki je ensarija obećao da će osloboditi roba nakon svoje smrti, a nije imao druge imovine osim njega. To je saznao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa jerekao: ‘Ko će ga kupiti od mene?’ Kupio ga je Nu'ajm b. Nehham za osam stotina dirhema.” Džabir kaže: “Kupio je roba Kopta koji je umro u prvo doba (islama).”²

O TOME DA JE OD (RIJEČI)
EL-IKRAH (PRISILA) IZVEDENO KURH
I KERH I DA IMAJU ISTO ZNAČENJE³

6948. PRIČAO NAM JE Husejn b. Mensur, njemu Esbat b. Muhammed, a ovom Šejbani Sulejman b. Fejruz, prenoseći od Ikreme, a ovaj od Ibn-Abbasa... Šejbani kaže da mu je pričao i Ata Ebu-Haseni Suva'i te da on svakako prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: “U vrijeme neznaboštva vladao je običaj da nakon smrti nekog čovjeka njegovi nasljednici imaju najviše prava odlučiti o sudbini njegove supruge. Ako se neko od njih želio oženiti njome, mogao je to učiniti; mogao ju je udati i za drugoga ili je uopće ne udavati. U raspolaganju njome nasljednici su imali veća prava od njezine rodbine, pa je o tome objavljen ovaj ajet (tj.: ‘O vjernici, zabranjuje vam se da žene kao stvari nasljeđujete, preko volje njihove...’)⁴

٦٩٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ دَبَّرَ مَمْلُوكًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ قَبْلَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ مَنْ يَشْتَرِيهِ مِنِّي فَأَشْتَرَاهُ نَعِيمُ بْنُ النَّحَّامِ بِثَمَانٍ مِائَةِ دِرْهَمٍ قَالَ فَسَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ عَبْدًا قِبْطِيًّا مَاتَ عَامَ أَوَّلِ .

بَابُ مِنَ الْإِكْرَاهِ (كَرْهًا) وَ (كَرْهًا) وَاحِدٌ

٦٩٤٨. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ سُلَيْمَانُ بْنُ فَيْرُوزٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ الشَّيْبَانِيُّ وَحَدَّثَنِي عَطَاءُ أَبُو الْحَسَنِ السُّوَائِيُّ وَلَا أَظُنُّهُ إِلَّا ذَكَرَهُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا) قَالَ كَانُوا إِذَا مَاتَ الرَّجُلُ كَانَ أَوْلِيَائُوهُ أَحَقُّ بِأَمْرَاتِهِ إِنْ شَاءَ بَعْضُهُمْ تَزَوَّجَهَا وَإِنْ شَاءُوا زَوَّجَهَا وَإِنْ شَاءُوا لَمْ يُزَوَّجَهَا فَهُمْ أَحَقُّ بِهَا مِنْ أَهْلِهَا فَتَرَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِي ذَلِكَ .

2 Muslim u svojoj verziji hadisa navodi da je to bilo u vrijeme vladavine Ibn-Zubejra. O ovome je opširno bilo govora u poglavlju o oslobađanju robova. Ovaj hadis odgovara naslovu poglavlja tako što je čovjek, koji je obećao da će nakon što umre njegov rob biti slobodan, postupio nerezonski. Naime, jedini imetak koji je imao bio je rob i to njegovo posjedovanje bilo je valjano posjedovanje. Međutim, čovjeku koji posjeduje roba ugovorom koji nije ispravan, a kojem obeća slobodu poslije svoje smrti, najpreče je da se taj njegov postupak poništi. (prim. M.M.)

3 Između ostalog, u prisilu spada i ono što ulazi u tematiku ovog ajeta. Već je o tome bilo govora u poglavlju O tumačenju sure En-Nisa. Neki učenjaci prave razliku između značenja riječi kerhun i kurhun, pa tako, po njima, kurhun znači sve ono na šta osoba prisili samu sebe, dok kerhun znači sve ono na šta je prisili neko drugi.

4 En-Nisa, 19.

AKO ŽENA BUDE PRISILJENA NA BLUD, NEĆE SE NAD NJOM IZVRŠITI KAZNA

O tome govore riječi Uzvišenog: "... a ako ih neko na to prisili, Allah će im, zato što su primorane bile, oprostiti i prema njima milostiv biti."¹

6949. Lejs² kaže da MU JE PRIČAO Nafi³, prenoseći od Safijje, kćerke Ebu-Ubejdove, (da je kazivala): "Neki je rob, koji bijaše sastavni dio imovine što je pripadala halifi,⁴ primorao robinju koja je bila dio petine ratnog plijena na blud i oduzeo joj nevinost. (Saznavši za to) Omer je, radijallahu anhu, naredio da se nad njim izvrši propisana kazna bičevanja i izгона,⁵ ne dopustivši da se kazni robinja jer je bila primorana."

Ako se radi o robinji djevici kojoj je nevinost oduzeo slobodan muškarac, Zuhri kaže da će sudac procijeniti odštetu na osnovu njene vrijednosti, a taj muškarac bit će izbičevan. Ako je u pitanju robinja koja je i prije imala spolni odnos, nema, prema stavu učenjaka, plaćanja odštete, ali se izvršava kazna nad počiniteljem.

6950. PRIČAONAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenosi od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ibrahim, alejhis-selam, je iseljavajući se sa Sarom, došao u jedno mjesto⁶ u kojem je vladao neki kralj ili silnik. Kralj je

بَاب إِذَا اسْتُكْرِهَتْ امْرَأَةٌ عَلَى الزَّانَا فَلَا حَدَّ عَلَيْهَا

فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ
إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ).

٦٩٤٩. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ
أَبِي عُيَيْدٍ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ عَبْدًا مِنْ رَقِيقِ الْإِمَارَةِ وَقَعَ
عَلَى وَلِيدَةٍ مِنَ الْخُمْسِ فَاسْتَكْرَهَهَا حَتَّى اقْتَضَاهَا
فَجَلَدَهُ عُمَرُ الْحَدَّ وَنَفَاهُ وَلَمْ يَجْلِدِ الْوَلِيدَةَ مِنْ
أَجْلِ أَنَّهُ اسْتَكْرَهَهَا قَالَ الزُّهْرِيُّ فِي الْأَمَةِ الْبِكْرِ
يَفْتَرِعُهَا الْحُرُّ يُقِيمُ ذَلِكَ الْحَكَمُ مِنَ الْأَمَةِ الْعَذْرَاءِ
بِقَدْرِ قِيَمَتِهَا وَيُجْلَدُ وَلَيْسَ فِي الْأَمَةِ الشَّيْبُ فِي
قَضَاءِ الْأَمَةِ غَرْمٌ وَلَكِنْ عَلَيْهِ الْحَدُّ.

٦٩٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا
أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَاجَرَ إِبْرَاهِيمُ بِسَارَةَ دَخَلَ بِهَا
قَرْيَةً فِيهَا مَلِكٌ مِنَ الْمُلُوكِ أَوْ جَبَّارٌ مِنَ الْجَبَابِرَةِ

1 En-Nur, 33. Tajbi veli da se iz ovog ajeta može zaključiti kako osobe koje izvrše silovanje zaslužuju Allahovu žestoku kaznu, jer u spominjanju milosti i oprosta koji se odnose na žene prisiljene da učine blud kao da se krije sljedeće značenje: "O vi koji se odlučujete na ovakav sraman čin, prestanite s tim, jer, iako su one na to natjerane, bile bi, da nije Allahovog oprosta i milosti, kažnjene! Pa kako je tek onda s vama?!"

2 Lejs b. Sa'd.

3 Omerov, radijallahu anhu, rob.

4 Tj. halifi Omeru, radijallahu anhu.

5 Radi se o pedeset udaraca bičem i protjerivanju iz mjesta boravka u trajanju od pola godine, jer njegova kazna iznosi polovicu kazne slobodne osobe. Iz toga se da zaključiti da je Omer, radijallahu anhu, smatrao kako se i rob protjeruje, kao što se to čini i sa slobodnom osobom.

6 To je mjesto Harran u Jordanu ili Egiptu.

zatražio da mu se pošalje Sara i krenuo prema njoj s namjerom da je izloži neprijatnostima. Ona je uzela abdest i klanjala, a potom kazala: ‘Gospodaru moj, ako sam povjerovala u Tebe i Tvojeg Poslanika, nemoj dopustiti da mnome zagospodari nevjernik!’ Tada se ovaj, trzajući nogom, onesvijestio.”⁷

O ZAKLETVI KOJOM SE, ZBOG BOJAZNI DA ĆE GA NEKO UBITI ILI GA IZLOŽITI NEPRIJATNOSTIMA, ZA SVOGA PRIJATELJA TVRDI DA MU JE BRAT

U slučaju prisiljavanja bilo koje osobe koja se boji, stat će se u njenu odbranu i otkloniti prijetnja od nje. Takvu osobu treba i fizički zaštititi i nipošto je ne iznevjeriti. Ako čovjek zaštititi osobu koju na nešto nagone (te time prouzrokuje štetu ili smrt), neće snositi odgovornost niti će plaćati odštetu, a neće se nad njim izvršiti ni odmazda. Ako ko kome (kojem muslimanu) zaprijeti da mora popiti alkohola, ili pojesti mesa uginule životinje, ili prodati svoga roba, ili izjaviti da je nekome nešto dužan, ili da nekom nešto pokloni, ili da raskine neki ugovor, ili će mu, u protivnom, ubiti oca ili brata u islamu – čovjek može, na osnovu Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: “Svaki je musliman brat drugom muslimanu!” – takvo što i uraditi. Neki (učenjaci) kažu: “Ako bi se čovjeku reklo: ‘Ili ćeš popiti alkohola ili pojesti mesa uginule životinje, ili ćemo ti ubiti sina ili oca ili nekoga od bliže rodbine’ – ne bi smio uraditi ništa od toga, jer on nije osoba pod ucjenom.” Ali oni zapadaju u protivrječnost kada kažu: “Ako se nekome kaže: ‘Svakako ćemo ti ubiti oca ili sina ako nam ne prodaš ovog roba, ili ako ne dadneš izjavu da imaš duga prema toj i toj osobi, ili ako nekome to i to ne pokloniš’ – dužan je, na osnovu analogije,

فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ أَنْ أَرْسِلْ إِلَيَّ بِهَا فَأَرْسَلَ بِهَا فَقَامَ إِلَيْهَا فَقَامَتْ تَوْضًا وَتُصَلِّي فَقَالَتْ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ أَمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ فَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ الْكَافِرَ فَعُطِّ حَتَّى رَكَضَ بِرِجْلِهِ .

بَابُ يَمِينِ الرَّجُلِ لِصَاحِبِهِ إِنَّهُ أَخُوهُ إِذَا خَافَ عَلَيْهِ الْقَتْلَ أَوْ نَحْوَهُ

وَكَذَلِكَ كُلُّ مُكْرَهٍ يَخَافُ فَإِنَّهُ يَذُبُّ عَنْهُ الْمَظْلَمَ وَيُقَاتِلُ دُونَهُ وَلَا يَخْذُلُهُ فَإِنْ قَاتَلَ دُونَ الْمَظْلُومِ فَلَا قَوْدَ عَلَيْهِ وَلَا قِصَاصَ وَإِنْ قِيلَ لَهُ لَتَشْرَبَنَّ الْخَمْرَ أَوْ لَتَأْكُلَنَّ الْمَيْتَةَ أَوْ لَتَتَّبِعَنَّ عَبْدَكَ أَوْ تُقْرِ بِدَيْنٍ أَوْ تَهَبَّ هَبَةً وَتَحُلَّ عُقْدَةً أَوْ لَتَقْتُلَنَّ أَبَاكَ أَوْ أَخَاكَ فِي الْإِسْلَامِ وَمَا أَشَبَّهُ ذَلِكَ وَسِعَهُ ذَلِكَ لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لَوْ قِيلَ لَهُ لَتَشْرَبَنَّ الْخَمْرَ أَوْ لَتَأْكُلَنَّ الْمَيْتَةَ أَوْ لَتَقْتُلَنَّ أَبَاكَ أَوْ أَخَاكَ أَوْ ذَا رَحِمٍ مُحَرَّمٍ لَمْ يَسْعَهُ لِأَنَّ هَذَا لَيْسَ بِمُضْطَرٍّ ثُمَّ نَاقَضَ فَقَالَ إِنْ قِيلَ لَهُ لَتَقْتُلَنَّ أَبَاكَ أَوْ ابْنَكَ أَوْ لَتَتَّبِعَنَّ هَذَا الْعَبْدَ أَوْ تُقْرِ بِدَيْنٍ أَوْ تَهَبَّ يَلْزَمُهُ فِي الْقِيَاسِ وَلَكِنَّا نَسْتَحْسِنُ وَنَقُولُ الْبَيْعُ وَالْهَبَةُ وَكُلُّ عُقْدَةٍ فِي ذَلِكَ بَاطِلٌ فَرَّقُوا بَيْنَ كُلِّ ذِي رَحِمٍ مُحَرَّمٍ وَغَيْرِهِ بِغَيْرِ كِتَابٍ وَلَا سُنَّةٍ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لَأُمْرَأَتِهِ

7 Ibn-Munzir smatra da u ovom poglavlju nije trebalo navoditi ovaj hadis jer ne postoji logička veza između hadisa i teme, osim činjenice da Sara nema grijeha zbog osamljivanja s vladarom jer je bila primorana na to. Kermani se slaže s Ibn-Bettalom i dodaje: “Sara nema grijeha zbog osamljivanja s vladarom zato što je na to bila primorana. Ona je bila zaštićena od svakog zla, ali ako bi neka druga žena bila silovana, ne bi se nad njom izvršila kazna koja je propisana za blud.”

ispuniti ono što se od njega traži. Ali mi smatramo da je svaka kupoprodaja, darivanje i sl. u ovakvoj situaciji nezakonita.”¹ Oni, dakle, bez argumenata iz Kur‘ana ili sunneta prave razliku između rodbine i ostalih ljudi, a Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Ibrahim, alejhi selam, je za svoju ženu kazao: ‘Ovo je moja sestra!’, misleći: sestra u Allahovoj vjeri.” Neha‘i veli: “Ako je onaj koji nečiju zakletvu traži nepravedan, onda se u obzir uzima namjera osobe koja se zaklinje, a ako je osobi koja traži zakletvu nanescena nepravda, onda se u obzir uzima njena namjera.”

6951. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Svaki je musliman brat drugom muslimanu: neće mu učiniti nepravdu niti će ga na cjedilu ostaviti.”² A onome koji svome bratu pomogne onda kada mu pomoć bude neophodna – Allah će mu pomoći onda kada mu pomoć bude najpotrebnija.”

6952. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Seid b. Sulejman, a ovom Hušejm, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra b. Enesa, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Priteci u pomoć svome bratu, bio on nasilnik ili onaj kome se nasilje čini.’ Neki čovjek tada upita: ‘Allahov Poslaniče, pomoći ću mu ako mu je nepravda nanescena, ali kako ću mu pomoći ako je nasilnik?!’ ‘Spriječi ga da čini nasilje, i tako ćeš mu pomoći’, reče on.”³

هَذِهِ أُخْبِي وَذَلِكَ فِي اللَّهِ وَقَالَ النَّخَعِيُّ إِذَا كَانَ الْمُسْتَحْلِفُ ظَالِمًا فَنِيَّةُ الْحَالِفِ وَإِنْ كَانَ مَظْلُومًا فَنِيَّةُ الْمُسْتَحْلِفِ .

٦٩٥١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَالِمًا أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ .

٦٩٥٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْصُرُهُ إِذَا كَانَ مَظْلُومًا أَفَرَأَيْتَ إِذَا كَانَ ظَالِمًا كَيْفَ أَنْصُرُهُ قَالَ تَحْجُزُهُ أَوْ تَمْنَعُهُ مِنَ الظُّلْمِ فَإِنَّ ذَلِكَ نَصْرُهُ .

1 Ibn-Bettal veli: “Ako nasilnik sinu nekog čovjeka kaže: ‘Ako ne popiješ alkohola ili ne pojedeš svinjetine, ubit ću ti oca!’, isto je kao da mu je rekao: ‘... ubit ću ti sina ili nekog iz rodbine!’ Ako mu se ovaj pokori, neće, prema mišljenju većine učenjaka, biti grešan.” Ebu-Hanifa smatra da je takva osoba ipak grešna jer se ona ne smatra prinuđenom, s obzirom na to da se prijetnja ne upućuje njemu, nego nekom drugom. Prinudena je osoba, prema mišljenju Ebu-Hanife, samo ona kojoj se lično prijeti.

2 Neće ga iznevjeriti, niti će ga prepustiti nasilu i nasilnicima, niti će ga ostaviti u nevolji.

3 Ovo poglavlje sadrži petnaest *merfu* i tri *muallek* hadisa. Svi su oni već navođeni u prethodnim poglavljima.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْحَيْلِ

DOSJETKE

O IZBJEGAVANJU DOSJETKI
I O TOME DA SVAKOM ČOVJEKU PRIPADA
ONO ŠTO JE NAUMIO U POGLEDU
ZAKLETVI I DRUGIH DJELA¹

6953. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, a on od Alkame b. Vekkasa da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, držeći predavanje, rekao:

بَابُ

فِي تَرْكِ الْحَيْلِ

وَأَنَّ لِكُلِّ أَمْرٍ مَا نَوَى فِي الْإِيمَانِ وَغَيْرِهَا

٦٩٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَخْطُبُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ

¹ U arapskom se jeziku dosjetka, lukavstvo, varka ili trik označava riječju *hiletun* (mn. *hijelun*). Ta riječ označava ostvarenje željenog cilja korištenjem skrivenih metoda, koje nisu vidljive drugim ljudima. Islamski učenjaci različito gledaju na upotrebu lukavstva u rješavanju nekog šerijatskoprog problema. Ako se pomoću lukavstva (*hile*) koje je dopušteno izbjegava nešto što je loše, tada je upotreba lukavstva dopuštena, pa i poželjna. Ako se pak pomoću lukavstva želi izbjeći nešto što je lijepo raditi, tada je njegova upotreba pokuđena (mekruh). Ako će upotreba lukavstva dovesti do oduzimanja nečijeg prava ili do afirmacije nečega što je u suprotnosti s islamskim propisima, tada je upotreba lukavstva zabranjena (haram).

Neki smatraju da je upotreba lukavstva dopuštena, a kao potvrdu za svoj stav navode sljedeće:

– riječi Uzvišenog Allaha: “I uzmi rukom svojom snop i njime udari, samo zakletvu ne prekrši!” (Sad, 44)

– život i djelo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su utemeljeni na pouzdanim hadisima iz značajnih zbirki kao što su suneni. Tu se, npr., nalazi predanje od Ebu-Umame b. Schla o jednom slabašnom čovjeku koji je počinio blud;

– činjenicu da tu spadaju sve kauzalne rečenice.

Zastupnici drukčijeg mišljenja kao dokaze navode sljedeće:

– slučaj sinova Israilovih, koji odmaraju subotom i kojima je rad taj dan zabranjen. Oni su se dosjetili kako uloviti ribu koja im je u izobilju dolazila taj dan, a nestajala drugim danima: nisu je lovili, ali su je spriječili da se udalji, te su je samo pokupili sljedeći dan. Uzvišeni Allah kaznio ih je za taj njihov postupak;

– hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Njima je bila zabranjena upotreba masti, ali su je oni prodavali, a dobit koju bi ostvarivali trošili su i kupovali hranu koju su jeli”;

– hadis kojim se ženi zabranjuje formalna udaja za drugu osobu nakon treće rastave braka, kako bi joj bilo dopušteno da se ponovo uda za svog prvog muža.

Razlozi različitog gledanja na ovaj problem leže u različitom shvatanju suštine ovog problema. Tako oni koji smatraju da je suština u jezičkoj formulaciji dopuštaju dosjetke. S druge strane, oni koji smatraju da je suština u skrivenom značenju ne dopuštaju korištenje dosjetkama.

“Čuo sam Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: ‘Ljudi, doista se djela vrednuju prema namjerama, i svakome pripada ono što je naumio. Onaj koji se iseli (učini hidžru) radi Allaha i Njegova Poslanika – tako će mu iseljenje biti i upisano. A onaj koji se iseli radi materijalne koristi ili žene kojom se namjerava oženiti – iseljenje će mu biti upisano onako kako ga je i učinio.’”

O DOSJETKAMA U VEZI S NAMAZOM

6954. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Uzvišeni Allah neće primiti ničiji namaz koji bude obavljen bez abdesta, sve dok se on ne obavi s abdestom.”¹

O DOSJETKAMA U VEZI SA ZEKATOM I O TOME DA NIJE DOPUŠTENOM RAZDVAJATI IMOVINU KOJA SE SASTOJI OD JEDNE VRSTE ROBE NITI SPAJATI DVIJE RAZLIČITE VRSTE DA BI SE IZBJEGLO DAVANJE ZEKATA

6955. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Ensari, njemu njegov otac, a ovom Sumama b. Abdullah b. Enes, prenoseći od Enesa da je kazivao: “Ebu-Bekr zapisao mi je sve ono na što se daje zekat i sve ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio u vezi s tim, te da se nije dopušteno spajati dvije različite vrste robe niti razdvajati na dijelove jednu vrstu kako bi se izbjeglo davanje zekata.”

يَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لِمَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِيَ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ هَاجَرَ إِلَى دُنْيَا يُصَيِّبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَرَوَّجُهَا فَهِيَ هِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.

باب في الصلاة

٦٩٥٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ.

باب

في الزكاة وأن لا يفرق بين مجتمع ولا يجمع بين متفرق خشية الصدقة

٦٩٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ كَتَبَ لَهُ فَرِيضَةَ الصَّدَقَةِ الَّتِي فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلَا يَجْمَعُ بَيْنَ مُتَفَرِّقٍ وَلَا يَفَرِّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ خَشْيَةَ الصَّدَقَةِ.

¹ Ibn-Munir veli: “Buhari je ovim naslovom želio dati odgovor onima koji smatraju da je namaz valjan osobi koja na posljednjem sjedenju u namazu pokvari abdest, jer se, po njihovom mišljenju, kvarenjem abdesta izlazi iz namaza kao što se iz namaza izlazi predajom selama.”

6956. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Isma'il b. Džafer, prenoseći od Ebu-Suhejla, ovaj od svoga oca, a on od Talhe b. Ubejdullaha da je kazivao:

“Neki je beduin došao raščupane kose Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Allahov Poslaniče, kaži mi koje mi je namaze Uzvišeni Allah propisao kao strogu obavezu?’

‘Pet dnevnih namaza, a, ako želiš, možeš klanjati i dobrovoljne namaze’, odgovorio mu je.

‘Allahov Poslaniče, kaži mi koliko mi je Uzvišeni Allah propisao da moram postiti?’, upitao je ovaj dalje. ‘Post mjeseca ramazana, a, ako želiš, možeš posti i dobrovoljni post’, odgovorio mu je.

‘A koje su moje obaveze kad je u pitanju zekat?’, upitao ga je ponovo...”

Prenosilac hadisa veli: “Allahov mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio temelje islama, a on je na to rekao: ‘Tako mi Onoga koji te je počastio, neću činiti ništa od onoga što mi nije obaveza, niti ću izostaviti išta od onoga što mi je propisao Uzvišeni Allah!’

‘Spašen je ako je istinu rekao!’ (ili: ‘Ući će u Džennet ako je istinu rekao!’), reče na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

Neki učenjaci kažu: “Obaveza je na stotinu i dvadeset deva dati dvije trogodišnje deve, ali ako se namjerno smanji taj broj, ili nekome pokloni dio, ili se posluži lukavstvom kako bi se izbjeglo davanje zekata, nema nikakve odgovornosti.”²

٦٩٥٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ أَنَّ أَعْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثَائِرَ الرَّأْسِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي مَاذَا فَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فَقَالَ الصَّلَوَاتُ الْخُمْسَ إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ شَيْئًا فَقَالَ أَخْبِرْنِي بِمَا فَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ مِنَ الصَّيَامِ قَالَ شَهْرَ رَمَضَانَ إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ شَيْئًا قَالَ أَخْبِرْنِي بِمَا فَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ مِنَ الزَّكَاةِ قَالَ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَرَائِعَ الْإِسْلَامِ قَالَ وَالَّذِي أَكْرَمَكَ لَا أَتَطَوَّعُ شَيْئًا وَلَا أَنْقُصُ مِمَّا فَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ أَوْ دَخَلَ الْجَنَّةَ إِنْ صَدَقَ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ فِي عَشْرِينَ وَمِائَةً بَعِيرٍ حَقَّتَانِ فَإِنْ أَهْلَكَهَا مُتَعَمِّدًا أَوْ وَهَبَهَا أَوْ ائْتَالَ فِيهَا فِرَارًا مِنَ الزَّكَاةِ فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ .

2 Ibn-Bettal veli: “Učenjaci se slažu da čovjek ima pravo raspolaganja svojom imovinom tokom cijele godine. Tako on može prodavati, poklanjati ili klati životinje, ako nema namjeru izbjeći davanje zekata. Učenjaci se također slažu da, nakon što se navrší godina dana, nije dopuštena upotreba smicalica kao što su razdvajanje imovine iste vrste ili spajanje različitih vrsta. Imam Malik smatra da je onaj koji namjerno smanji svoju imovinu ispod nisaba kako bi izbjegao davanje zekata – obavezan dati zekat. Imam Ebu-Hanifa smatra da takva osoba nije obavezna dati zekat, čak i ako namjerno, u cilju izbjegavanja plaćanja zekata, smanji svoju imovinu ispod nisaba i sve to učini dan ili dva prije navršénja godine dana.”

6957. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Na Sudnjem će se danu bogatstvo svakoga od vas pojaviti kao opasna zmija otrovnica od koje će bježati njen vlasnik. Ona će ga stalno proganjati, govoreći: ‘Ja sam tvoje bogatstvo!’ Tako mi Allaha, neće ga prestati proganjati sve dok on ne ispruži svoju ruku i on ne iščezne progutan u njenim ustima.”¹

6958. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ako vlasnik stoke na nju ne dadne propisani zekat, ona će na Sudnjem danu njime gospodariti i žestoko ga svojim nogama udarati po licu.”

Neki su učenjaci za čovjeka koji posjeduje deve i plaši se da će na njih morati dati zekat, te ih stoga proda i kupi druge deve ili ovce, ili zadrži novac, izbjegavajući tako, uz pomoć lukavstva, samo za jedan dan, obavezu davanja zekata – rekli da nema nikakva grijeha. Isti učenjaci kažu da je čovjeku dopušteno dati zekat na jedan dan prije nego što istekne godina, ili za šest (mjeseci)² prije negoli nastupi vrijeme (za koje vrijedi ta obaveza).³

٦٩٥٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَكُونُ كَنْزٌ أَحَدِكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ يَفِرُّ مِنْهُ صَاحِبُهُ فَيَطْلُبُهُ وَيَقُولُ أَنَا كَنْزُكَ قَالَ وَاللَّهِ لَنْ يَزَالَ يَطْلُبُهُ حَتَّى يَبْسُطَ يَدَهُ فَيُلْقِمَهَا فَاهُ .

٦٩٥٨. وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا مَا رَبُّ النَّعَمِ لَمْ يُعْطِ حَقَّهَا تَسَلَّطَ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَتَخْبِطُ وَجْهَهُ بِأَخْفَافِهَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ فِي رَجُلٍ لَهُ إِبِلٌ فَخَافَ أَنْ تَحِبَّ عَلَيْهِ الصَّدَقَةُ فَبَاعَهَا بِإِبِلٍ مِثْلِهَا أَوْ بَعْنَمٍ أَوْ بِبَقَرٍ أَوْ بِدَرَاهِمٍ فِرَارًا مِنَ الصَّدَقَةِ يَوْمَ احْتِيَالًا فَلَا بَأْسَ عَلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ إِنْ زَكَّى إِبِلُهُ قَبْلَ أَنْ يَحُولَ الْحَوْلُ يَوْمٍ أَوْ بَسْتَةٍ جَازَتْ عَنْهُ .

1 Ovdje je riječ o imovini koja se skriva i gomila i na koju se ne daje zekat.

2 U drugoj verziji stoji: ili za godinu.

3 Buhari ovdje misli na Ebu-Hanifu. On želi pokazati kako su njegovi stavovi protivrječni. Čini se da on želi kazati: “Kako neko može izbjeći davanje zekata namjernim smanjenjem imovine ispod nisaba prije nego što istekne godina dana, a da ne bude grešan, kad u isto vrijeme, po tom shvatanju, ta ista osoba može dati zekat i prije nego što postane dužna, tj. prije nego što se napuni godina dana?” Ajni, međutim, kaže da ovdje nema protivrječnosti, jer Ebu-Hanifa ne smatra da je osoba dužna dati zekat prije negoli se napuni godina dana u kojoj je on u potpunosti posjedovao toliko koliko iznosi nisab, već da je davanje zekata prije nastupanja propisanog vremena dopušteno, kao što je dopušteno vratiti nekome dug prije isteka roka za vraćanje.

6959. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ubjedullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: “Sa’d b. Ubada Ensari tražio je od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, fetvu o zavjetu svoje majke, koja je umrla, a da prije smrti nije uspjela ispuniti svoj zavjet, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ispuni za nju taj zavjet.’”⁴ Neki ljudi⁵ kažu: “Kada broj deva dostigne dvadeset, dužnost je na ime zekata dati četiri ovce. Ako ih čovjek pokloni prije negoli se napuni godina dana, ili ih proda, izbjegavajući, služeći se tim lukavstvom, davanje zekata – on nema nikakve obaveze. Isti je slučaj ako čovjek smanjenje njihova broja prouzrokuje klanjem – ni tada on nema nikakve obaveze.”

O DOSJETKAMA U VEZI SA SKLAPANJEM BRAKA⁶

6960. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ubjedullaha, ovaj od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *šigar*.” Upitao sam Nafija: “A šta je to *šigar*?”, pa mi je odgovorio: “To je kada se čovjek oženi kćerkom nekog čovjeka, a zauzvrat tog čovjeka oženi svojom kćerkom, izbjegavajući na taj način vjenčani dar (mehr), ili kada se, izbjegavajući davanje vjenčanog dara, oženi njegovom sestrom, a zauzvrat za njega uda svoju sestru.”⁷ Neki ljudi

٦٩٥٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ اسْتَفْتَى سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ الْأَنْصَارِيَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي نَذْرٍ كَانَ عَلَى أُمِّهِ تَوَقَّيْتُ قَبْلَ أَنْ تَقْضِيَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَقْضِيهِ عَنْهَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِذَا بَلَغَتِ الْإِبِلُ عِشْرِينَ فَفِيهَا أَرْبَعُ شِيَاهٍ فَإِنْ وَهَبَهَا قَبْلَ الْحَوْلِ أَوْ بَاعَهَا فِرَارًا وَاحْتِيَالًا لِمَسْقَاطِ الزَّكَاةِ فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ وَكَذَلِكَ إِنْ أَتْلَفَهَا فَمَاتَ فَلَا شَيْءَ فِي مَالِهِ .

بَابُ الْحَيْلَةِ فِي النِّكَاحِ

٦٩٦٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنِ الشُّغَارِ قُلْتُ لِمَنْ نَفَعٍ مَا الشُّغَارُ قَالَ يَنْكِحُ ابْنَةُ الرَّجُلِ وَيُنْكِحُهُ ابْنَتُهُ بَغَيْرِ صَدَاقٍ وَيَنْكِحُ أُخْتُ الرَّجُلِ وَيُنْكِحُهَا أُخْتُهُ بَغَيْرِ صَدَاقٍ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنْ احْتَالَ حَتَّى تَزَوَّجَ عَلَى الشُّغَارِ فَهُوَ جَائِزٌ

- 4 Muhelleb veli: “Ovaj je hadis dokaz da obaveza zekata ne prestaje smrću niti smišljanjem dosjetki, jer ako ne spada obaveza ispunjenja zavjeta, ne spada ni obaveza zekata, budući je zekat važniji od zavjeta.
- 5 Buhari ovakvom formulacijom uvijek misli na Ebu-Hanifu ili pak na učenjake hanefijskog mezheba. O stavu hanefijskog mezheba da zekat nije obavezno dati sve dok se ne navrši puna godina dana u kojoj se posjeduje nisab već je bilo riječi. Kako neko može biti obavezan ako tokom cijele godine nije posjedovao vrijednost nisaba?!
- 6 Ibn-Munir veli: “Buharijevo spominjanje *šigara* u poglavlju *O dosjetkama* možda nije na mjestu, jer i oni koji su kazali da je dopušten takav brak zahtijevaju da se isplati odgovarajući vjenčani dar (mehr).”
- 7 Ovaj hadis naveden je u poglavlju *O braku*. Ibn-Hadžer Askalani, pokušavajući odgonetnuti kakve se sve dosjetke mogu smisliti da bi se izbjeglo davanje mehra, veli: “Ono što se meni čini jest to da se dosjetka

vele: “Ako čovjek upotrijebi dosjetku kako bi se pomoću *šigara* oženio – bit će mu to dopušteno, ali je uvjet bezvrijedan.”¹ O pitanju privremenog braka (*mut'a*) kažu: “Brak je manjkav, a uvjet je nezakonit.” Neki drugi vele: “*Mut'a* i *šigar* jesu dopušteni, ali je uvjetovanje bezvrijedno.”²

6961. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Ubejdullah b. Omer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Hasana i Abdullaha b. Muhammeda b. Alija da je njihov otac kazivao: “Rekli su Aliji, radijallahu anhu: ‘Ibn-Abbas ne vidi ništa loše u privremenom braku (*mut'a*)’, pa je on odgovorio: ‘Doista je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera dokinuo privremeni brak, a tada je zabranio i jedenje mesa domaćih magaraca.’”³ Neki islamski učenjaci kažu: “Ako se neko posluži lukavstvom i sklopi privremeni brak, taj je brak ništavan.” Neki drugi kažu: “Brak je ništavan, a uvjet bezvrijedan.”⁴

وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ وَقَالَ فِي الْمُتْعَةِ النِّكَاحُ فَاسِدٌ
وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ وَقَالَ بَعْضُهُمُ الْمُتْعَةُ وَالشُّغَارُ
جَائِزٌ وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ .

٦٩٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ
عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ الْحَسَنِ
وَعَبْدِ اللَّهِ ابْنَيْ مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِمَا أَنَّ عَلِيًّا
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قِيلَ لَهُ إِنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ لَا يَرَى بِمُتْعَةٍ
النِّسَاءَ بَأْسًا فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْهَا يَوْمَ
خَيْبَرَ وَعَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ وَقَالَ بَعْضُ
النَّاسِ إِنْ اخْتَالَ حَتَّى تَمْتَعَ فَالنِّكَاحُ فَاسِدٌ وَقَالَ
بَعْضُهُمُ النِّكَاحُ جَائِزٌ وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ .

u ovom slučaju ogleda u tome da se bogataš i siromah dogovore, pa se bogataš oženi kćerkom siromaha, a siromah, misleći da će se zauzvrat i on oženiti njegovom kćerkom ili sestrom, na to pristane. Međutim, kada bogataš zaključi brak, postavi uvjet da i jedan i drugi moraju isplatiti odgovarajući mehr. Bogatašu nije teško isplatiti mehr siromašnoj djevojci, dok je siromahu nemoguće isplatiti mehr bogatoj djevojci, te mu tako bude uskraćena mogućnost sklapanja braka. Poništavanjem *šigara* u osnovi se izbjegavaju takve i slične dosjetke.”

- 1 Po Buhariji su, kako smo rekli, “neki ljudi” učenjaci hanefijskog mezheba ili sam Ebu-Hanifa. Međutim, ova tvrdnja ne stoji, pošto učenjaci hanefijskog mezheba smatraju da su, uz isplaćivanje odgovarajućeg mehra, i jedna i druga vrsta ugovora ispravne, jer su svi uvjeti osim isplate mehra ispunjeni. Kada se ispuni i taj uvjet, nema razloga da se poništi takav ugovor, jer se hadis odnosi na onaj ugovor o sklapanju braka u kojem je mehr u potpunosti izostavljen. Nijedan učenjak hanefijskog mezheba nije spomenuo upotrebu dosjetki, da bi uz pomoć njih neko omogućio izbjegavanje davanja vjenčanog dara. Oni su samo rekli da je suština *šigara* u tome da neki čovjek kaže: “Oženit ću se tvojom kćerkom, a tebe ću zauzvrat oženiti svojom kćerkom”, pa su tako ovi ugovori nadoknada jedan drugome. Ovi su ugovori punovažni ako se odrede odgovarajući vjenčani darovi (mehr). Imam Malik, Šafija i Ahmed kažu da je, na osnovu ovog hadisa, *šigar* ništavan.
- 2 Ajni veli: “Ne poznajem nijednog komentatora koji je imenovao “neke ljude”. Neki možda pritom misle na drugove Ebu-Hanifine, ali niko od njegovih drugova nije ništa govorio o ovom pitanju. Moguće je da se želi ukazati na ono što se prenosi da je Zufer rekao, tj. kako je, uz odbacivanje uvjeta, takav brak punovažan. Uvjet koji bi trebalo odbaciti jest privremenost braka, a takav uvjet nije punovažan, pa se on neće ni uzeti u obzir. Tvrdim da to nije Zuferov mezheb. Postupak koji on dopušta sastoji se u tome da se čovjek oženi nekom ženom do određenog datuma. Ugovor je ispravan, a uvjetovanje određenog vremena neispravno. Ebu-Hanifa i njegova dva druga smatraju da je takav brak ništavan.”
- 3 Ovaj je hadis naveden u poglavlju *O sklapanju braka*.
- 4 Ajni veli: “Ništavnost privremenog braka (*mut'a*) potvrđena je konsenzusom svih učenjaka, tako da ovo Buharijevo ponovno navođenje nema svrhe. A ako neko prigovori Zuferu da ima drugačije mišljenje – pa Zuferov je stav pojašnjen i poznat.”

O ZABRANI KORIŠTENJA DOSJETKAMA
U KUPOPRODAJI I ZABRANI SPREČAVANJA
DRUGIH DA SE KORISTE VIŠKOM VODE
IZ BUNARA S CILJEM ONEMOGUĆAVANJA
DRUGIH DA POVEĆAJU ISPAŠU

6962. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'radža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ne smije se drugima zabranjivati korištenje viškom vode (za napajanje stoke) kako bi se oni na taj način spriječili da povećaju ispašu.”⁵

O POKUĐENOSTI
NELOJALNE KONKURENCIJE

6963. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Malik, a ovom Nafi', prenoseći od Ibn-Omera da je rekao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nelojalnu konkurenciju.”⁶

O ZABRANI UPOTREBE
VARKI U KUPOPRODAJI

Ejjub⁷ kaže: “Oni žele prevariti Uzvišenog Allaha kao što varaju nekog čovjeka! Kada bi to radili otvoreno, meni bi to izgledalo blaže.”

بَاب

مَا يُكْرَهُ مِنَ الْاِخْتِيَالِ فِي الْبُيُوعِ
وَلَا يُمْنَعُ فَضْلُ الْمَاءِ لِيُمْنَعَ بِهِ فَضْلُ الْكَلَا

٦٩٦٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ
أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا يُمْنَعُ فَضْلُ الْمَاءِ لِيُمْنَعَ بِهِ
فَضْلُ الْكَلَا.

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ التَّنَاجُشِ

٦٩٦٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنِ
التَّنَجُّشِ.

بَاب مَا يُنْهَى مِنَ الْخِدَاعِ فِي الْبُيُوعِ

وَقَالَ أَيُّوبُ يُخَادِعُونَ اللَّهَ كَمَا نَحْنُ يُخَادِعُونَ آدَمِيًّا
لَوْ أَتَوْا الْأَمْرَ عَيْنَانَا كَانَ أَهْوَنَ عَلَيَّ.

5 To izgleda ovako: čovjeku koji u pustinji iskopa bunar nije dopušteno onemogućavati druge da se koriste viškom vode za napajanje stoke kako bi na taj način zadržao ispašu koja se nalazi oko bunara samo za svoju stoku. To znači: ako nema viška vode, nije mu grijeh zadržati ono što je u granicama njegovih potreba samo za sebe.

6 O ovom je hadisu bilo riječi u poglavlju *O kupoprodaji*.

7 Radi se o Ejjubu b. Ebu-Temimi Kejsanu Sihtijaniju Ebu-Bekru, koji spada u mladu generaciju tabiina. Živio je u Basri, a umro je 131. H.

6964. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je kazivao: "Neki je čovjek spomenuo Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga varaju prilikom kupoprodaje. 'Kada kupuješ ili prodaješ, reci: 'Nema prevare!', posavjetovao ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"¹

O ZABRANI DA STARATELJ UPOTRIJEBI DOSJETKU PRILIKOM ŽENIDBE SIROTOM DJEVOJKOM KAKO JOJ NE BI U POTPUNOSTI ISPLATIO VJENČANI DAR

6965. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je kazivao: "Urva je upitao Aišu, radijallahu anha, o ajetu: 'Ako se bojite da prema sirotama nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam drage i dopuštene...'"² – pa mu je ona odgovorila: 'Tu se radi o sirotoj djevojci (jetimu) koja živi kod svoga staratelja: on se želi dokopati njene imovine i njene ljepote tako što će se oženiti njome, dajući joj najmanji iznos vjenčanog dara, daleko manji od onoga koji pripada ženama kakva je ona. To im je zabranjeno, izuzev ako u odnosu na upotpunjenje vjenčanog dara postupe pravedno.'" Neki su ljudi ponovo tražili odgovor od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s ovim, pa je Uzvišeni Allah objavio: "Oni od tebe traže propise o ženama..."³ Potom je (Poslanik) naveo hadis.⁴

٦٩٦٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا ذَكَرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ يُخَدِّعُ فِي الْبَيْعِ فَقَالَ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لَا خِلَابَةَ .

باب

مَا يُنْهَى مِنَ الْإِحْتِيَالِ لِلْوَلِيِّ فِي الْيَتِيمَةِ الْمَرْغُوبَةِ وَأَنْ لَا يُكْمَلَ لَهَا صَدَاقُهَا

٦٩٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ كَانَ عُرْوَةُ يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ (وَأَنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) قَالَتْ هِيَ الْيَتِيمَةُ فِي حَجَرٍ وَلَيْهَا فَيَرْغَبُ فِي مَالِهَا وَجَمَالِهَا فَيُرِيدُ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِأَدْنَى مِنْ سَنَةِ نِسَائِهَا فَتُتْرَكُ عَنْ نِكَاحِهَا إِلَّا أَنْ يُقْسِطُوا لَهَا فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ ثُمَّ اسْتَفْتَى النَّاسُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعْدَ فَاتْرَافِ اللَّهِ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ (فَذَكَرَ الْحَدِيثَ) .

- 1 Muhelleb veli: "To znači: 'Nemojte me prevariti, jer to nije dopušteno!'" Ibn-Hadžer Askalani veli: "Meni izgleda da ova rečenica ima značenje uvjetovanja, što znači: 'Ako ustanovim da sam prevaren, tada ovaj ugovor neće biti punovažan!'"
- 2 En-Nisa, 3. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Ako se bojite da prema sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite onim ženama koje su vam drage i dopuštene, sa po dvije, sa po tri ili sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili onim što posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati."
- 3 En-Nisa, 127. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: 'Allah će vam objasniti propise o njima i o onome što vam se čita u Knjizi o ženama - sirotama, kojima ne dajete ono što im je propisano, a ne želite da se njima oženite, i o nejakoj djeci, i o tome da prema siročadi pravedno postupite. A Allah sigurno zna za dobro koje učinite.'"
 - 4 Ibn-Bettal veli: "Ovaj hadis upućuje na to da se nije dopušteno oženiti siroticom ako se pritom želi izbjeći

AKO NEKO UZURPIRA NEČIJU
ROBINJU I IZJAVI DA JE UMRLA,
PA SE PRESUDI DA UZRUPATOR
MORA DATI PROTUVRIJEDNOST MRTVE
ROBINJE, A POTOM VLASNIK ROBINJE
OVU PRONAĐE – ONA ĆE MU BITI
VRAĆENA, KAO I PROTUVRIJEDNOST,
A NJENA PROTUVRIJEDNOST
NIJE I NJENA CIJENA

Neki ljudi vele da robinja pripada uzurpatoru jer je uzeta njena protuvrijednost. U ovom se krije varka onoga koji želi doći do nečije robinje koja nije na prodaju. On je uzurpira i kaže da je umrla, kako bi njenom vlasniku dao protuvrijednost i na taj način legalizirao vlasništvo nad tuđom robinjom.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Vaša je imovina vaše neprikosnoveni vlasništvo, a svaki će varalica na Sudnjem danu imati svoju zastavu.”⁵

6966. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Svaki će varalica na Sudnjem danu imati svoju zastavu po kojoj će se raspoznavati.”

بَابُ

إِذَا غَصِبَ جَارِيَةٌ فَزَعَمَ أَنَّهَا مَاتَتْ
فَقُضِيَ بِقِيَمَةِ الْجَارِيَةِ الْمَيِّتَةِ ثُمَّ وَجَدَهَا صَاحِبُهَا
فَهِيَ لَهُ وَيَرُدُّ الْقِيَمَةَ وَلَا تَكُونُ الْقِيَمَةُ ثَمَنًا

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ الْجَارِيَةُ لِلْغَاصِبِ لِأَخْذِهِ
الْقِيَمَةَ وَفِي هَذَا اخْتِيَالٌ لِمَنْ اشْتَهَى جَارِيَةً رَجُلٌ
لَا يَبِيعُهَا فَغَصَبَهَا وَاعْتَلَّ بِأَنَّهَا مَاتَتْ حَتَّى يَأْخُذَ
رَبُّهَا قِيَمَتَهَا فَيُعْطِيَهُ لِلْغَاصِبِ جَارِيَةً غَيْرَهُ قَالَ
النَّبِيُّ ﷺ أَمْوَالُكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ وَلِكُلِّ غَادِرٍ لَوَاءٌ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

٦٩٦٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لِكُلِّ غَادِرٍ لَوَاءٌ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ يُعْرَفُ بِهِ .

davanje vjenčanog dara u punom iznosu koji joj pripada.”

⁵ Ovaj je hadis već naveden u dijelu pod naslovom *Hadždž*.

POGLAVLJE...

6967. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom Hišam, prenoseći od Urve, ovaj od Zejnebe, kćerke Umm-Selemine, ona od Umm-Seleme, a ova od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Doista sam ja samo čovjek, a vi se parničite kod mene. Moguće je da neko od vas bolje od svoga protivnika upotrijebi dokaze, te da ja, na osnovu onoga što čujem, presudim u njegovu korist. Pa ako ja tako presudim u nečiju korist, a na štetu njegovog brata, neka taj ne prihvata ono što mu je dosuđeno, a pripada njegovom bratu, jer je to komad vatre koju mu ja otkidam.”¹

O SKLAPANJU BRAKA

6968. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Jahja b. Ebu-Kesir, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Neudavana djevojka neće sklopiti brak dok se od nje ne zatraži pristanak, a već udavana žena – dok se od nje ne zatraži mišljenje.’

‘Allahov Poslaniče’, upitali su, ‘a kako se zna da je djevojka pristala?’

‘Ako šuti’, odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”²

Neki vele da, ako se ne zatraži pristanak neudavane djevojke, i ona se ne uda, ali čovjek upotrijebi varku i dovede dva čovjeka koji će krivo posvjedočiti da se on uz njezin pristanak njome oženio, te sudac na

بَاب

٦٩٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ الْخَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ وَأَقْضِيَ لَهُ عَلَى نَحْوِ مَا أَسْمَعُ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ شَيْئًا فَلَا يَأْخُذْ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ.

بَاب فِي النِّكَاحِ

٦٩٦٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ وَلَا الثَّيْبُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ إِذْنُهَا قَالَ إِذَا سَكَتَتْ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنَّ لَمْ تُسْتَأْذَنِ الْبِكْرُ وَلَمْ تَزَوْجْ فَاحْتَالَ رَجُلٌ فَأَقَامَ شَاهِدَيْ زَوْرٍ أَنَّهُ تَزَوَّجَهَا بِرِضَاهَا فَأَثْبَتَ الْقَاضِي نِكَاحَهَا وَالزَّوْجُ يَعْلَمُ أَنَّ الشَّهَادَةَ بَاطِلَةٌ فَلَا بَأْسَ أَنْ يَطَّأَهَا وَهُوَ تَزْوِيجٌ صَحِيحٌ.

¹ Ovaj hadis upućuje na to da zabranjeno ne može na osnovu presude postati dopušteno. Također, osoba u čiju je korist sud presudio čini grijeh ako prihvati presudu, a zna da to nije pravedna presuda.

² Ovaj je hadis naveden u poglavlju *O braku*. On upućuje na to da se šutnja neudavane djevojke (djevice) smatra znakom odobravanja i pristanka na udaju. Međutim, puštenica, udovica i žena koja je već bila u braku mora, da bi izrazila svoju saglasnost, riječima iskazati svoj pristanak.

osnovu toga, iako muž zna da je svjedočenje bilo krivo, potvrdi taj brak – nema nikakvih smetnji da taj čovjek s njom ima intimne bračne odnose, jer je to ispravan brak.³

6969. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Kasima (da je kazivao): “Neku su ženu iz Dža‘ferove porodice prestrašili da će je njen staratelj udati čak i ako se ne bude slagala s tim, pa je ona pozvala dva prvaka iz reda ensarija: Abdur-Rahmana i Mudžemme‘a, sinove Džarijeve, koji joj rekoše: ‘Ne brini! Zaista je Hansu b. Hizam, iako ona nije bila saglasna, udao njen otac, ali je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poništio taj brak.’”

Sufjan veli: “Kad je Abdur-Rahman u pitanju, ja sam ga čuo kako pripovijeda, prenoseći od svoga oca da je Hansu...”⁴

6970. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Šejban, a ovom Jahja, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ne može se sklopiti brak s udavanom djevojkom sve dok ona ne dadne svoj pristanak, a s neudavanom – dok se ne zatraži njen pristanak.’ ‘A kako će ona dati svoj pristanak?’, upitali su. ‘Ako bude šutjela’, odgovorio je.”

Neki vele da, ako čovjek napravi smicalicu tako što dovede dva svjedoka koji će lažno posvjedočiti kako je prije udavana žena dala svoj pristanak da se ponovo uda, te na osnovu toga, iako je čovjeku potpuno jasno da pristanak nije dat, sudac potvrdi brak – taj će brak biti punovažan, i nema nikakve smetnje da on živi s njom.⁵

٦٩٦٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ وَلَدِ جَعْفَرٍ تَخَوَّفَتْ أَنْ يُزَوَّجَهَا وَلِيِّهَا وَهِيَ كَارِهَةٌ فَأَرْسَلَتْ إِلَى شَيْخَيْنِ مِنَ الْأَنْصَارِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَجُمُعِ ابْنَيْ جَارِيَةٍ قَالَا فَلَا تَخْشَيْنَ فَإِنَّ خُنْسَاءَ بِنْتَ خِذَامٍ أَنْكَحَهَا أَبُوهَا وَهِيَ كَارِهَةٌ فَرَدَّ النَّبِيُّ ﷺ ذَلِكَ قَالِ سُفْيَانُ وَأَمَّا عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ عَنْ أَبِيهِ إِنَّ خُنْسَاءَ .

٦٩٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تُنْكَحُ الْإِيْمُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ وَلَا تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ قَالُوا كَيْفَ إِذْنُهَا قَالَ أَنْ تَسْكُتَ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنْ اِخْتَالَ إِنْسَانٌ بِشَاهِدَيْ زُورٍ عَلَى تَزْوِيجِ امْرَأَةٍ ثَيِّبٍ بِأَمْرِهَا فَاتَّيَبَتِ الْقَاضِي نِكَاحَهَا إِيَّاهُ وَالزَّوْجُ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَمْ يَتَزَوَّجْهَا قَطُّ فَإِنَّهُ يَسْعُهُ هَذَا النِّكَاحُ وَلَا بَأْسَ بِالْمَقَامِ لَهُ مَعَهَا .

3 Ovdje je ponovo riječ o učenjacima hanefijskog mezheba.

4 Ovaj je hadis već navođen u poglavlju *O onome koji uda svoju kćer bez njene saglasnosti*. On upućuje na to da se brak u tom slučaju poništava.

5 Ovdje se ponovo kritizira stav hanefijskog mezheba po kojem se sudska presuda, izrečena na osnovu izjave dvojice svjedoka koji su krivo svjedočili izvršava.

6971. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, ovaj od Zekvana, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Od neudavane djevojke traži se pristanak.’ ‘Zaista se takva djevojka stidi (dati svoj pristanak)!', rekla sam. ‘Njen je pristanak njena šutnja’, odgovorio mi je.”

Ako se čovjeku, kažu neki, svidi djevojka sirotica ili djevica, ali ga ona odbije, a on potom dovede dva svjedoka koji lažno posvjedoče da se on njome oženio, i kada ona postane punoljetna i suglasi se, a sudac prihvati lažno svjedočenje – njemu je, iako je svjestan te nepravilnosti, ipak dopušten bračni život s njom.

O TOME KAKVE SMICALICE
ŽENA NE SMIJE ČINITI SVOME
MUŽU I INOĆAMA, TE ONOME
ŠTO JE U VEZI S TIM OBJAVLJENO¹
ALLAHOVOM VJEROVJESNIKU,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

6972. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio datule i med. Nakon što bi klanjao ikindijski namaz, obilazio bi svoje žene i približavao im se. Tako je jednom došao kod Hafse i zadržao se kod nje duže nego što je to obično činio. Ja sam je upitala šta je razlog tome, pa mi je ona odgovorila: ‘Jedna mi je žena iz moga plemena poklonila zdjelu meda, te sam ja od njega napravila napitak i ponudila ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.’

٦٩٧١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْبِكْرُ تُسْتَأْذَنُ قُلْتُ إِنَّ الْبِكْرَ تَسْتَحْيِي قَالَ إِذْنُهَا صَمَاتُهَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنْ هَوِيَ رَجُلٌ جَارِيَةً يَتِيمَةً أَوْ بَكْرًا فَأَبَتْ فَأَحْتَالَ فَجَاءَ بِشَاهِدَي زُورٍ عَلَى أَنَّهُ تَزَوَّجَهَا فَأَذْرَكَتْ فَرَضِيَّتِ الْيَتِيمَةَ فَقَبِلَ الْقَاضِي شَهَادَةَ الزُّورِ وَالزَّوْجُ يَعْلَمُ بِبُطْلَانِ ذَلِكَ حَلَّ لَهُ الْوَطْءُ.

بَاب

مَا يُكْرَهُ مِنْ اخْتِبَالِ امْرَأَةٍ مَعَ الزَّوْجِ
وَالضَّرَائِرِ وَمَا نَزَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِي ذَلِكَ

٦٩٧٢. حَدَّثَنَا عُيَيْنُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُحِبُّ الْحُلُوءَ وَيُحِبُّ الْعَسَلَ وَكَانَ إِذَا صَلَّى الْعَصْرَ أَجَارَ عَلَى نِسَائِهِ فَيَدْنُو مِنْهُنَّ فَدَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ فَاحْتَبَسَ عِنْدَهَا أَكْثَرَ مِمَّا كَانَ يُحْتَبَسُ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لِي أَهْدَتْ لَهَا امْرَأَةٌ مِنْ قَوْمِهَا عُكَّةَ عَسَلٍ فَسَقَتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مِنْهُ شَرْبَةً فَقُلْتُ أَمَا وَاللَّهِ لَنَحْتَالََنَّ

¹ Uzvišeni je Allah o tome, nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, izjave da je pio med i da to više neće činiti, objavio: “O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio...” (Et-Tahrim, 1) Postoji i drugo, slabije, mišljenje po kojem je ovaj ajet objavljen u vezi s Marijom. Kaže se da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo kako s njom neće održavati bračne veze i to je povjerio Hafsi. Ova je to otkrila Aiši, pa je objavljen gornji kur'anski ajet.

‘Tako mi Allaha, napraviti ćemo mu smicalicu!’, pomislila sam. Povjerila sam to Sevdici i rekla joj: ‘Kada dođe tebi i primakne ti se, reci mu: ‘Allahov Poslaniče, jesi li to jeo megafir?’² On će ti odgovoriti da nije, a ti ga upitaj: ‘Kakav je to onda neugodni miris?’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dopušta da se kod njega nađe bilo kakav neugodan miris, pa će ti reći: ‘Hafsa mi je dala piće od meda.’ Ti mu onda reci: ‘Sigurno su pčele odlazile na urfut!’³ Ja ću mu to isto reći, a reci mu i ti, Safijja.

‘Kada mi je došao’, pričala je Sevdica, ‘tako mi Onoga pored kojeg nema drugoga Boga, gotovo da sam mu se, još dok je bio na vratima, plašeći se tebe, obratila onako kako si mi rekla. A kada mi se približio, rekoh mu: ‘Allahov Poslaniče, jesi li jeo megafir?’ ‘Ne’, odgovorio je. ‘Kakav je to onda neugodni miris?’, upitala sam. ‘Hafsa me je počastila pićem od meda’, odgovorio je.

‘Mora da su pčele oprašivale drvo urfut’, rekoh mu. ‘A kada je došao meni’, kaže Aiša, ‘ja sam mu to isto rekla. Otišao je potom kod Safijje, pa mu je i ona isto rekla, a kada je ponovo došao Hafsi, ona ga je ponudila: ‘Allahov Poslaniče, hoćeš li da te počastim pićem od meda?’ ‘Ne, ne treba mi!’, odgovorio je.’ Aiša dalje pripovijeda: ‘Sevdica je rekla: ‘Slavljen neka je Allah! Mi smo ga odvratile od toga.’

‘Ne pričaj!’, rekoh joj.”⁴

لَهُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِسُودَةَ قُلْتُ إِذَا دَخَلَ عَلَيْكَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ مِنْكَ فَقُولِي لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكَلْتُ مَغْفِيرَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لَا فَقُولِي لَهُ مَا هَذِهِ الرِّيحُ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَشْتَدُّ عَلَيْهِ أَنْ يُوجَدَ مِنْهُ الرِّيحُ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ فَقُولِي لَهُ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطُ وَسَأَقُولُ ذَلِكَ وَقَوْلِيهِ أَنْتِ يَا صَفِيَّةُ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَى سُودَةَ قُلْتُ تَقُولُ سُودَةُ وَالَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَقَدْ كَذَبْتَ أَنْ أَبَادِرَهُ بِالَّذِي قُلْتِ لِي وَإِنَّهُ لَعَلَى الْبَابِ فَرَقًا مِنْكَ فَلَمَّا دَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكَلْتُ مَغْفِيرَ قَالَ لَا قُلْتُ فَمَا هَذِهِ الرِّيحُ قَالَ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ قُلْتُ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطُ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيَّ قُلْتُ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ وَدَخَلَ عَلَى صَفِيَّةَ فَقَالَتْ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ قَالَتْ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا أَسْقِيكَ مِنْهُ قَالَ لَا حَاجَةَ لِي بِهِ قَالَتْ تَقُولُ سُودَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ لَقَدْ حَرَمْنَاهُ قَالَتْ قُلْتُ لَهَا اسْكُتِي .

2 Vrsta biljke koja u sebi sadrži mnogo smole; slatkog je okusa, ali i neprijatnog mirisa.

3 Drvo koje luči mnogo smole i ima neugodan miris.

4 Ibn-Munir veli: “Mogle su sebi dopustiti da kažu: ‘Jesi li jeo megafir?’, u upitnom obliku, na što upućuje i odgovor ‘ne’.”

O POKUĐENOSTI SLUŽENJA SMICALICAMA KAKO BI SE UTEKLO OD KUGE

6973. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Abdullaha b. Amira b. Rebija da je kazivao:

“Omer b. Hattab, radijallahu anhu, krenuo je (jednom prilikom) u Šam. Kada je stigao u selo Sereg, saznao je da se u Šamu proširila kuga. Abdur-Rahman b. Avf obavijestio ga je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kada čujete da se u nekom području pojavila kuga, nemojte u njega ulaziti, a kada čujete da se pojavila u nekom kraju u kojem se vi već nalazite, nemojte ga napuštati bježeći od nje.’ Tako se Omer, radijallahu anhu, vratio iz Serega.”¹

Salim b. Abdullah prenosi od Ibn-Šihaba da se Omer, radijallahu anhu,² vratio znajući za hadis koji je prenio Abdur-Rahman.

6974. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Amira b. Sa‘da b. Ebu-Vekkasa, a on od Usame b. Zejda da je, obraćajući se Sa‘du, rekao:

“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je spomenuvši kugu, rekao: ‘Griješ (*ridžz*) ili kazna (*azab*) kojom bivaju kažnjeni neki narodi, od kojih potom ostane jedan dio, nekad nestane, pa se opet pojavi. Ko od vas čuje da se u nekom kraju pojavila (kuga), neka se ne približava tom kraju, a ako se neko zatekne u oblasti gdje ona već hara, neka ne izlazi (iz te oblasti) bježeći od nje.’”³

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْاِحْتِيَالِ فِي الْفِرَارِ مِنَ الطَّاعُونِ

٦٩٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ بْنِ رَبِيعَةَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خَرَجَ إِلَى الشَّامِ فَلَمَّا جَاءَ بَسْرَغَ بَلَغَهُ أَنَّ الْوَبَاءَ وَقَعَ بِالشَّامِ فَأَخْبَرَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تَقْدُمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ فَرَجَعَ عُمَرُ مِنْ بَسْرَغَ وَعَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عُمَرَ إِنَّمَا انْصَرَفَ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ .

٦٩٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّهُ سَمِعَ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ يُحَدِّثُ سَعْدًا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ذَكَرَ الْوَجَعَ فَقَالَ رِجْزٌ أَوْ عَذَابٌ عَذَّبَ بِهِ بَعْضُ الْأُمَمِ ثُمَّ بَقِيَ مِنْهُ بَقِيَّةٌ فَيَذْهَبُ الْمَرَّةَ وَيَأْتِي الْأُخْرَى فَمَنْ سَمِعَ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا يُقْدِمَنَّ عَلَيْهِ وَمَنْ كَانَ بِأَرْضٍ وَقَعَ بِهَا فَلَا يَخْرُجْ فِرَارًا مِنْهُ .

¹ Sereg je selo na rubu Šama koje graniči s Hidžazom. Bekri veli: “To je grad u Šamu što ga je osvojio Ebu-Ubejda b. Džerrah, radijallahu anhu, a spojen je s mjestima Jermuk, Džabija i Remada.”

² Omer, radijallahu anhu, namjeravao je posjetiti Šam u mjesecu rebiul-ahiru osamnaeste godine po Hidžri.

³ Ibn-Muhelleb veli: “Može se pomoću smicalica pobjeći iz područja u kojem hara kuga tako što se iz tog područja iziđe pod izgovorom trgovine ili neke posjete, a ustvari se to čini da bi se pobjeglo od kuge. Ibn-Bakilani ovaj je slučaj iskoristio kao dokaz da su ashabi davali prednost ahad - predanju nad analogijom (kijasom).

O IZBJEGAVANJU
DOSJETKI U DARIVANJU
I PRAVU PREČE KUPOVINE⁴

Neki ljudi⁵ vele: “Ako čovjek, želeći izbjeći⁶ davanje zekata, nekome pokloni hiljadu ili više dirhema, pa te pare odleže nekoliko godina kod tog čovjeka, a darovalac onda povuče svoj dar, niko od njih dvojice ne treba dati zekat.” Međutim, oni se ovim svojim stavom suprotstavljaju propisu o darivanju, a time i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i dopuštaju izbjegavanje davanja zekata.

6975. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, a ovom Ejjub Sahtijani, prenoseći od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Onaj koji opozove svoj dar nalik je psu koji povrati, a onda to pojede. Nama ne pristaju loši primjeri.”⁷

بَاب
فِي الْهَبَةِ وَالشُّفْعَةِ

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنَّ وَهَبَ هَبَةً أَلْفَ دِرْهَمٍ
أَوْ أَكْثَرَ حَتَّى مَكَتَ عِنْدَهُ سِنِينَ وَاحْتَالَ فِي ذَلِكَ
ثُمَّ رَجَعَ الْوَاهِبُ فِيهَا فَلَا زَكَاةَ عَلَى وَاحِدٍ مِنْهُمَا
فَخَالَفَ الرَّسُولَ ﷺ فِي الْهَبَةِ وَأَسْقَطَ الزَّكَاةَ .

٦٩٧٥ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ
السَّخْتِيَانِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْعَائِدُ فِي هَبَّتِهِ كَالْكَلْبِ
يَعُودُ فِي قَيْئِهِ لَيْسَ لَنَا مَثَلُ السَّوَاءِ .

4 Eš-šuf'a je pravo preče kupovine koje, u slučaju prodaje nekretnina, pripada komšiji ili ortaku ako on iskaže svoje zanimanje za kupovinu po ustanovljenoj cijeni.

5 Ajni veli: “Ovdje se ponovo cilja na Ebu-Hanifu, iako on tu problematiku nije razradio na taj način. Ono što Ebu-Hanifa o tom pitanju kaže jest: ‘Darovalac može vratiti svoj dar samo pod sljedećim uvjetima:

- da nije u rodbinskim odnosima s onim kome je dao dar;
- da mu je već predao darovanu stvar;
- da u ugovoru nema ništa što bi sprečavalo povlačenje dara.’

Kao potporu za svoj stav da se dar može vratiti Ebu-Hanifa navodi hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji glasi: ‘Ko drugome nešto daruje – on ima više prava na to od njega ako mu nije data nadoknada.’ Hadis prenose Ebu-Hurejra, Ibn-Abbas i Ibn-Omer, a bilježe ga Ibn-Madža, Taberani i Hakim. Hakim kaže da je prema uvjetima Buharija i Muslima ovaj hadis sahih, ali ga oni nisu zabilježili. Kako se, onda, može reći za takvog imama da se svojim mišljenjem suprotstavio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem? Što se tiče hadisa koji navode oni koji se s njim ne slažu, a to je hadis koji govori o vraćanju dara, Ebu-Hanifa taj hadis ne niječe. Štaviše, on uzima oba hadisa, iako jedan od njih jasno pokazuje da je dopušteno vratiti dar, dok drugi ukazuje na pokudenost tog postupka. Ne može se govoriti o haramu tako da se zaključak izvodi na osnovu poređenja sa psom koji jede ono što je povratio...”

6 Ajni veli: “Objasnili su to tako što će se darovalac dogovoriti s onim kojem se daje dar. Međutim, niti je to rekao Ebu-Hanifa niti iko od njegovih drugova.”

7 Tj, nama, o muslimani, ne priliči da se opisujemo ružnim opisima u kojima se poredimo s najprezrenijim životinjama i njihovim stanjima. Hadis je već naveden u poglavlju O darivanju.

6976. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:

“Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustanovio pravo preče kupovine u svemu što nije podijeljeno. Ali kada se ustanove granice i odrede putevi, nema više ni prava preče kupovine.”

Neki ljudi kažu: “Pravo preče kupovine ustanovljeno je kako bi se uspostavili istinski komšijski odnosi vlasnika.” Pa ipak, oni kasnije poništavaju ono što su zdušno zastupali i kažu: “Ako neko želi kupiti kuću, i uplaši se da je ne kupi komšija koji ima pravo preče kupovine, kupit će jedan njen postotak, a zatim i ostatak. Komšija je imao pravo preče kupovine u prvom dijelu, ali tog prava nema u ostatku kuće. U tom se slučaju, dakle, može poslužiti dosjetkom.”¹

6977. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ibrahima b. Mejsere, a on od Amra b. Šerida da je kazivao:

“Došao je (jednom prilikom) Misver b. Mahrema i stavio mi svoju ruku na rame. Otišao sam (potom) s njim Sa'du.

‘Zar ovome (Sa'du) nećeš narediti’, upitao je Ebu-Rafi Misvera, ‘da kupi od mene kuću? Neću

٦٩٧٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ إِنَّمَا جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ الشُّفْعَةَ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقَسَّمْ فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِفَتِ الطُّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ الشُّفْعَةُ لِلْجَوَارِ ثُمَّ عَمِدَ إِلَى مَا شَدَدَهُ فَأَبْطَلَهُ وَقَالَ إِنْ اشْتَرَى دَارًا فَخَافَ أَنْ يَأْخُذَ الْجَارُ بِالشُّفْعَةِ فَاشْتَرَى سَهْمًا مِنْ مِائَةِ سَهْمٍ ثُمَّ اشْتَرَى الْبَاقِيَّ وَكَانَ لِلْجَارِ الشُّفْعَةُ فِي السَّهْمِ الْأَوَّلِ وَلَا شُفْعَةَ لَهُ فِي بَاقِي الدَّارِ وَلَهُ أَنْ يَحْتَالَ فِي ذَلِكَ.

٦٩٧٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ الشَّرِيدِ قَالَ جَاءَ الْمِسُورُ بْنُ مَخْرَمَةَ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى مَنْكِبِي فَأَنْطَلَقْتُ مَعَهُ إِلَى سَعْدٍ فَقَالَ أَبُو رَافِعٍ لِلْمِسُورِ أَلَا تَأْمُرُ هَذَا أَنْ يَشْتَرِيَ مِنِّي بَيْتِي الَّذِي فِي دَارِي

¹ Ajni veli: “Ponovo se misli na Ebu-Hanifu, koji, navodno, zapada u protivrječnost, jer komšiji daje pravo preče kupovine, a zatim sve to dovodi u pitanje. Ovdje nema protivrječnosti zbog toga što je kupac kupio dio kuće i tako postao ortak vlasnika, a ortak ima pravo preče kupovine koje je jače od prava komšije.”

Ibn-Bettal veli: “U osnovi ovaj problem izgleda ovako: neki je čovjek želio kupiti kuću, ali se uplašio prava preče kupovine koje pripada komšiji, pa je upitao Ebu-Hanifu da li postoji kakva dosjetka da se obori to komšijino pravo. On mu je rekao: ‘Kupi stoti dio kuće, i tako ćeš postati ortak, a onda kupi i ostatak kuće, i tako ćeš ostvariti cilj, jer ortak ima prvenstvo nad komšijom.’ Predložio mu je da kupi stoti dio zbog moguće nezainteresiranosti komšije za taj dio. On kaže da u tome nema protivljenja sunnetu. Međutim, Buhari želi dokazati da ovdje postoji neslaganje, jer se komšiji hadisom daje pravo preče kupovine, a onda neko dosjetkom obara to pravo. Na taj se način nekome drugom daje prednost nad komšijom.”

Među sljedbenicima hanefijskog mezheba ta se dosjetka pripisuje Ebu-Jusuflu. Imam Muhammed b. Hasan veli: “To je pokušeno u najvećoj mogućoj mjeri, jer je pravo preče kupovine ustanovljeno radi otklanjanja štete što je može prouzročiti osoba koja ima prednost prilikom kupovine. Onaj koji upotrebljava tu i takve smicalice kako bi oborio to pravo isti je kao i onaj koji nanosi štetu drugome.”

za nju tražiti više od četiri stotine u ratama ili s odgodom plaćanja.’ ‘Dajem pet stotina u gotovini i preduhitrio sam ga’, reče, ‘ali da nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Komšija ima prednost zbog blizine’, ne bih ti je prodao!’ (ili je rekao: ‘... ne bih ti je dao!’).”
Rekao sam Sufjanu: “Ma‘mer nije ovako kazivao!”
“Ali Ma‘mer je meni, doista, ovako kazivao!”, odgovorio je on. Neki ljudi vele: “Ako neko želi prodati svoj dio u zajedničkoj imovini, može se poslužiti dosjetkom i izbjeći udovoljenje pravu preče kupovine tako što će pokloniti kupcu kuću, zagradi je ogradom i predati mu je. Kupac će mu zauzvrat dati hiljadu dirhema. Tako onaj komšija koji bi trebao imati pravo preče kupovine ostaje bez tog prava.”

6978. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovom Ibrahim b. Mejsera, prenoseći od Amra b. Šerida, a ovaj od Ebu-Rafija da je kazivao: “Sa‘d se sa mnom pogađao oko neke kuće dajući mi četiri stotine miskala, pa sam mu rekao: ‘Da nisam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Komšija ima prednost zbog blizine’, ne bih ti je dao!’”
“Neki ljudi kažu: “Ako neko kupi dio kuće i želi onemogućiti onoga koji ima pravo preče kupovine (da je kupi), poklonit će to svom malodobnom sinu, jer on nije dužan da se zaklinje.”

O VARKAMA KOJIMA SE KORISTI SLUŽBENIK KAKO BI MU NEŠTO BILO DAROVANO

6979. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma‘il, njemu Ebu-Usama, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Humejda Saidija da je kazivao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio nekog čovjeka poznatog pod imenom Ibn-Lutbijja da sakupi zekat u plemenu Benu-

فَقَالَ لَا أَزِيدُهُ عَلَى أَرْبَعِ مِائَةٍ إِلَّا مُقَطَّعَةً وَإِنَّمَا مُنْجَمَةٌ قَالَ أُعْطِيتُ خَمْسَ مِائَةٍ نَقْدًا فَمَنْعْتُهُ وَلَوْلَا أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقْبِهِ مَا بَعْتُكَ أَوْ قَالَ مَا أُعْطِيتُكَ قُلْتُ لِسُفْيَانَ إِنَّ مَعْمَرَ لَمْ يَقُلْ هَكَذَا قَالَ لَكِنَّهُ قَالَ لِي هَكَذَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَبِيعَ الشُّفْعَةَ فَلَهُ أَنْ يَحْتَالَ حَتَّى يُبْطَلَ الشُّفْعَةُ فَيَهَبَ الْبَائِعُ لِلْمُشْتَرِي الدَّارَ وَيَحْدُهَا وَيُدْفَعُهَا إِلَيْهِ وَيَعْوِضُهُ الْمُشْتَرِي أَلْفَ دِرْهَمٍ فَلَا يَكُونُ لِلشَّفِيعِ فِيهَا شُفْعَةٌ.

٦٩٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ عَنْ أَبِي رَافِعٍ أَنَّ سَعْدًا سَاوَمَهُ بَيْتًا بِأَرْبَعِ مِائَةٍ مِثْقَالٍ فَقَالَ لَوْلَا أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقْبِهِ لَمَا أُعْطِيتُكَ. وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنْ اشْتَرَى نَصِيبَ دَارٍ فَأَرَادَ أَنْ يُبْطَلَ الشُّفْعَةُ وَهَبَ لِابْنِهِ الصَّغِيرِ وَلَا يَكُونُ عَلَيْهِ يَمِينٌ.

بَابُ اخْتِيَالِ الْعَامِلِ لِيَهْدِيَ لَهُ

٦٩٧٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ اسْتَعْمَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَجُلًا عَلَى صَدَقَاتِ بَنِي سُلَيْمٍ يُدْعَى ابْنُ اللَّتْبِيَّةِ فَلَمَّا

Sulejm. Kada je došao položiti račune Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Ovo je vaša imovina, a ovo je meni darovano.’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: ‘Što nisi, ako si iskren, sjedio u kući svoga oca i majke, pa nek ti onda nešto bude darovano?!’ Poslije toga Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se zahvalio Allahu, iskazao Mu pohvalu i izgovorio riječi veličanja, održao govor u kojem je rekao: ‘Ja neke od vas pošaljem da urade koji posao što ga je Uzvišeni Allah meni stavio u obavezu, pa oni, kada se vrate, kažu: ‘Ovo pripada vama, a ovo, kao dar, meni!’ Zašto taj nije sjedio u kući svoga oca i majke, pa nek mu onda nešto bude darovano?! Tako mi Allaha, nijedan od vas neće bespravno uzeti ništa, a da se, noseći to, na Sudnjem danu neće sresti s Allahom. Ja neću prepoznati nijednog od vas kada se on, noseći devu koja riče, ili kravu, ili ovcu koja bleči, bude susreo s Allahom.’ Kazavši to, on podiže svoje ruke tako da se ukazala bjelina ispod njegovih pazuha i reče: ‘Gospodaru moj, jesam li dostavio dokle dopire moj pogled i dokle može čuti moje uho?’”¹

6980. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, a ovom Ibrahim b. Mejsera, prenoseći od Amra b. Šerida, a on od Ebu-Rafija da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Komšija ima prednost zbog bliskosti.”

Neki ljudi vele: “Ako neko želi kupiti kuću za dvadeset hiljada dirhema, nema nikakva grijeha ako se posluži dosjetkom tako da kupi kuću za dvadeset hiljada dirhema i isplati prodavcu devet

جَاءَ حَاسِبُهُ قَالَ هَذَا مَالُكُمْ وَهَذَا هَدِيَّةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَهَلَا جَلَسْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَأُمِّكَ حَتَّى تَأْتِيَكَ هَدِيَّتُكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا ثُمَّ خَطَبَنَا فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَسْتَعْمِلُ الرَّجُلَ مِنْكُمْ عَلَى الْعَمَلِ مِمَّا وَلَانِي اللَّهُ فَيَأْتِيَنِي فَيَقُولُ هَذَا مَالُكُمْ وَهَذَا هَدِيَّةٌ أُهْدِيْتُ لِي أَفَلَا جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ حَتَّى تَأْتِيَهُ هَدِيَّتُهُ وَاللَّهِ لَا يَأْخُذُ أَحَدٌ مِنْكُمْ شَيْئًا بَغَيْرِ حَقِّهِ إِلَّا لَقِيَ اللَّهَ يَحْمِلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَلَا عَرَفَنَ أَحَدًا مِنْكُمْ لَقِيَ اللَّهَ يَحْمِلُ بَعِيرًا لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةً لَهَا خُورٌ أَوْ شَاةً تَعْرِ ثُمَّ رَفَعَ يَدَهُ حَتَّى رُئِيَ بَيَاضُ إِبْطِهِ يَقُولُ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتُ بَصَرَ عَيْنِي وَسَمِعَ أُذُنِي .

٦٩٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ عَنْ أَبِي رَافِعٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقْبِهِ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنْ اشْتَرَى دَارًا بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ فَلَا بَأْسَ أَنْ يَحْتَالَ حَتَّى يَشْتَرِيَ الدَّارَ بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ وَيَنْقُذَهُ تِسْعَةَ أَلْفٍ دِرْهَمٍ

¹ Muhelleb veli: “Varka službenika ogleda se u tome da on ne naplati u potpunosti potraživanja od onih koji su ih dužni isplatiti kako bi mu zauzvrat nešto bilo darovano.”

Za dio hadisa u kojem se kaže: “Zašto nije sjedio u kući svoga oca i majke, pa nek mu onda nešto bude darovano?!” – Ibn-Bettal veli: “Ovaj je hadis dokaz da nekome ko je u službi ili na nekom položaju dar može biti dat iz više razloga: da bi mu se zahvalilo za nešto, da bi mu se približilo, ili iz pohlepe (da se izuzme nešto iz onoga što mu ne pripada). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao da je službenik, u odnosu na dar, u istoj ravni kao i svaki drugi musliman, te da ne može imati bilo kakvu prednost.”

hiljada i devetsto devedeset i devet dirhema, a jedan dinar dâ na ime onoga što je preostalo od dvadeset hiljada. Ako komšija koji ima pravo preče kupovine bude tražio da je kupi, dobit će je za dvadeset hiljada, a ako neće, tada nema načina da dođe do te kuće. Kada kuća pređe u vlasništvo kupca, prodavac će kupcu vratiti onih devet hiljada i devetsto devedeset i devet dirhema i jedan dinar, jer je kupoprodajna cijena, kada je postala pravosnažna, izražena u dinarima. Ako se na toj kući nađe kakav nedostatak, a ugovor nije stupio na snagu, on će mu je vratiti za dvadeset hiljada dirhema.”

Buhari kaže: “Oni su odobrili takvu vrstu prijave među muslimanima, a Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘U kupoprodaji nema podvaljivanja nečega što je bolesno, s nedostatkom ili sa skrivenom mahanom.’”

6981. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Ibrahima b. Mejsere, a on od Amra b. Šerida da je kazivao:

“Ebu-Rafi‘ cjenkao se oko neke kuće sa Sa‘dom b. Malikom, koji mu je davao četiri stotine miskala, pa mu je (Ebu-Rafi‘) rekao: ‘Da nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Komšija ima prednost zbog blizine’, ne bih ti je dao!’”

وَتِسْعَ مِائَةِ دِرْهَمٍ وَتِسْعَةَ وَتِسْعِينَ وَيُنْقَدُهُ دِينَارًا
بِمَا بَقِيَ مِنَ الْعِشْرِينَ أَلْفَ فَإِنْ طَلَبَ الشَّفِيعُ
أَخَذَهَا بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ وَإِلَّا فَلَا سَبِيلَ لَهُ
عَلَى الدَّارِ فَإِنْ اسْتُحِقَّتِ الدَّارُ رَجَعَ الْمُشْتَرِي
عَلَى الْبَائِعِ بِمَا دَفَعَ إِلَيْهِ وَهُوَ تِسْعَةُ أَلْفٍ دِرْهَمٍ
وَتِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةَ وَتِسْعُونَ دِرْهَمًا وَدِينَارٌ لَأَنَّ
الْبَيْعَ حِينَ اسْتُحِقَّ انْتَقَضَ الصَّرْفُ فِي الدِّينَارِ
فَإِنْ وَجَدَ بِهِدِ الدَّارِ عَيْبًا وَلَمْ تُسْتَحَقَّ فَإِنَّهُ يَرُدُّهَا
عَلَيْهِ بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ قَالَ فَأَجَازَ هَذَا الْخِذَاعَ
بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْعُ الْمُسْلِمِ لَا دَاءَ
وَلَا خَبْثَةَ وَلَا غَائِلَةَ .

٦٩٨١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ
قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ
الشَّرِيدِ أَنَّ أَبَا رَافِعٍ سَأَوَ سَعْدَ بْنَ مَالِكٍ بَيْتًا
بِأَرْبَعِ مِائَةِ مِثْقَالٍ وَقَالَ لَوْلَا أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ
يَقُولُ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقْبِهِ مَا أُعْطِيَكَ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ النَّبِيرِ

TUMAČENJE SNOVA

ISTINITI SNOVI BILI SU POČECI OBJAVE
ALLAHOVOM POSLANIKU, SALLALLAHU
ALEJHI VE SELLEM

6982. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO MI JE i Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Istiniti snovi bili su počeci objave Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Što god je vidio u snu, to se i ostvarivalo jasno kao što dolazi svjetlost jutro.¹ Često je odlazio u pećinu Hira i u njoj, nakon što bi uzeo potrebnu hranu, provodio nekoliko noći čineći ibadet (*et-tehannus* je *et-teabbud*).² Potom bi se vraćao Hatidži, koja

بَابُ أَوَّلُ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
مِنَ الْوَحْيِ الرَّؤْيَا الصَّالِحَةِ

٦٩٨٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح وَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ أَوَّلُ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْوَحْيِ الرَّؤْيَا الصَّادِقَةُ فِي النَّوْمِ فَكَانَ لَا يَرَى رُؤْيَا إِلَّا جَاءَتْ مِثْلَ فَلَقِ الصُّبْحِ فَكَانَ يَأْتِي حِرَاءَ فَيَتَحَنَّنُ فِيهِ وَهُوَ التَّعَبُّدُ اللَّيَالِي ذَوَاتِ الْعَدَدِ وَيَتَرَوَّدُ لِذَلِكَ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى خَدِيجَةَ فَيَتَرَوَّدُهُ لِمِثْلِهَا

- 1 Ibn-Ebu-Hamza veli: “Razlog takvom poređenju je u tome što je ‘sunce poslanstva’ vizija čija su se svjetla pojavila, i ta svjetla sve su se više širila dok nije i ‘sunce granulo’. Tako se onaj koji je iznutra bio prosvijetljen, poput Ebu-Bekra, nalazio na putu istinskog prihvatanja Objave. Međutim, onaj koji je iznutra bio zatamnjen, poput Ebu-Džehla, nalazio se na putu odbacivanja istine (‘slijepi miš’). Ostali su ljudi između ta dva stupnja, shodno jačini prosvijetljenosti kojom su darovani.”
- 2 Ibn-Ebu-Hamza veli: “Mudrost izbora pećine Hira za osamljivanje jest u tome što je onaj koji u njoj boravi mogao vidjeti Kabu, pa je mogao spojiti tri vrste ibadeta: osamljivanje, ibadet i gledanje u Kabu.”
Ibn-Hadžer veli: “Čini se da je kod njih, od propisa iz prethodnih objava, ostao itikaf. Već je naprijed spomenuto da su dani koje je on provodio u pećini bili dani mjeseca ramazana. Zna se da su se Kurejševici predavali toj vrsti ibadeta, kao što su postili i ašuru. Ovdje treba dodati i to da Kurejševici nisu zabranjivali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da odlazi u pećinu Hira, jer je i njegov djed Abdul-Muttalib bio prvi Kurejšević koji se počeo osamljivati u pećini Hira. Oni su ga zbog njegova ugleda i godina izuzetno poštovali. U tome su ga slijedili svi oni koji su činili ibadet jednom Bogu. Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, osamljivao na mjestu na kojem se osamljivao i njegov djed.”

bi ga opskrbila hranom za još neko vrijeme¹, (a onda bi opet odlazio i boravio tamo) sve dok mu, za vrijeme dok je bio u pećini Hira, nije došla objava.² Javio mu se melek i rekao: ‘Čitaj!’

‘Ja ne znam čitati!’, odgovorio mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Tada me je on uhvatio’, priča o je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘i stisnuo tako jako da sam to jedva podnio. Zatim me je pustio i ponovio:³ ‘Čitaj!’

‘Ja ne znam čitati!’, odgovorio sam. Uhvatio me je ponovo i stisnuo tako jako da sam to jedva podnio. Onda me je pustio i uzviknuo: ‘Čitaj!’

‘Ja ne znam čitati!’, odgovorio sam. Tada me je on i treći put uhvatio i stisnuo tako jako da sam to jedva podnio. Onda me je pustio i rekao: ‘Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara...’ – sve do riječi: ‘Poučio je čovjeka onome što on, čovjek, ne zna!’, pripovijedao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Vratio se nakon toga kući i, drhteći od straha, ušao kod Hatidže: ‘Pokrijte me, pokrijte me!’, uzvikivao je. Pokrili su ga, i ostao je tako sve dok ga strah nije napustio.

‘Šta mi se ovo desilo, Hatidža?!’, uzvikivao je pričajući šta mu se dogodilo.

‘Bojim se za sebe!’, dodao je.

‘Nemoj tako’, reče mu ona, ‘već, naprotiv, budi veseo! Tako mi Allaha, On te nikada neće

حَتَّىٰ فَجِئَهُ الْحَقُّ وَهُوَ فِي غَارٍ حَرَاءٍ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فِيهِ فَقَالَ اقْرَأْ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي حَتَّىٰ بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدُ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ فَقُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّانِيَةَ حَتَّىٰ بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدُ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ فَقُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّلَاثَةَ حَتَّىٰ بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدُ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) حَتَّىٰ بَلَغَ (عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ) فَرَجَعَ بِهَا تَرْجُفُ بَوَادِرُهُ حَتَّىٰ دَخَلَ عَلَىٰ خَدِيجَةَ فَقَالَ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَزَمَّلُوهُ حَتَّىٰ ذَهَبَ عَنْهُ الرَّوَغُ فَقَالَ يَا خَدِيجَةُ مَا لِي وَأَخْبَرَهَا الْخَبَرَ وَقَالَ قَدْ خَشِيتُ عَلَىٰ نَفْسِي فَقَالَتْ لَهُ كَلَّا أَبْشِرْ فَوَاللَّهِ لَا يُخْزِيكَ اللَّهُ أَبَدًا إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَصْدُقُ الْحَدِيثَ وَتَحْمِلُ الْكُلَّ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَىٰ نَوَائِبِ الْحَقِّ ثُمَّ انْطَلَقَتْ بِهِ خَدِيجَةُ حَتَّىٰ أَتَتْ بِهِ وَرَقَةَ بْنَ نَوْفَلٍ بْنِ أَسَدٍ بْنِ عَبْدِ الْعُزَّىٰ بِنُقُصَيٍّ وَهُوَ ابْنُ عَمِّ خَدِيجَةَ أَخُو أَبِيهَا وَكَانَ امْرَأً تَنْصَرُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ يَكْتُبُ الْكِتَابَ الْعَرَبِيَّ فَيَكْتُبُ

¹ Vrijeme spomenutog osamljivanja jest mjesec ramazan. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je uzimao hranu i piće za nekoliko dana, a kada bi mu hrane i vode ponestalo, vraćao bi se kući i ponovo uzimao ono što bi mu trebalo. Zalihe hrane, koje su se u većini slučajeva sastojale od mesa, datula i mlijeka, nisu mogle dugo stajati, pa je stoga bilo neophodno stalno ići po njih. Osim toga, Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, nahranio bi svakog putnika koji bi naišao pored njega.

² Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je imao četrdeset godina kada mu je došla Prva objava. To se desilo u ponedjeljak, u mjesecu ramazanu.

³ Ibn-Esir veli: “Neki kažu da je on to učinio kako bi provjerio želi li on kazati nešto od sebe.” Drugi vele: “Učinio je to kako bi ga upozorio i pripremio, te kako bi potvrdio da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio upućen u čitanje i pisanje.” Suhejli tumači tri Džibrilova stiska kao tri nedaće koje će mu se desiti kao iskušenje. Prvo je iskušenje bila izolacija muslimana, drugo seoba u Abesiniju, a treće seoba u Medinu. Tri puštanja znače da će poslije teškoća doći olakšanje i njemu i njegovom ummetu, i to: na ovom svijetu, u berzehu (zagrobnom životu) i na ahiretu.

poniziti, jer ti održavaš rodbinske veze, govoriš istinu, olakšavaš teret slabima, ugošćuješ goste i podržavaš istinu (ipravdu) u svim prilikama.’

Hatidža je nakon toga otišla s njim svome amidžiću Vereki b. Nevfelu b. Esedu b. Abdul-Uzzau b. Kusajju. To je bio čovjek koji je u predislamsko doba prihvatio kršćanstvo. Poznavao je arapsko pismo, te je često prepisivao Indžil. Tada on već bijaše starac, a usto još i slijep.

‘Amidžiću’, reče mu Hatidža, ‘poslušaj šta će ti tvoj bratić reći!’

‘Šta imaš reći, bratiću?’,⁴ upitao je Vereka. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ga je o svemu što mu se desilo, a Vereka na to reče: ‘To je melek koji je dolazio i Musau, alejhis-selam. Eh, da sam mladić, pa da budem živ kada te tvoj narod bude protjerivao!’

‘A zar će me oni progoniti?’, upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Niko prije tebe nije došao s onim s čime ti dolaziš’, odgovori Vereka, ‘a da nije doživio neprijatnosti. Ako doživim taj dan, pomoći ću ti koliko mogu.’

Ubrzo nakon toga Vereka je umro, a i Objava je jedno vrijeme bila prestala dolaziti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko se bio rastužio (na osnovu onoga što smo saznali) da je nekoliko puta odlazio na vrh stijene namjeravajući baciti se s nje, ali kad bi god došao, javljao bi mu se Džibril: ‘Muhammede, ti si, uistinu, Allahov poslanik!’ Tako je iz njega iščezavala uznemirenost, srce bi mu se smirivalo, pa bi odustajao od svoje nakane. Ali kako se vrijeme bez objave oduljio, bio se odlučio još jednom na sličan korak. No kada je došao na vrh brda, i taj mu se put javio melek Džibril s istim riječima.”

Ibn-Abbas veli da *falikul-isbah* znači “svjetlost sunca danju i svjetlo mjesečine noću”.

بِالْعَرَبِيَّةِ مِنَ الْإِنْجِيلِ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَكْتُبَ وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا قَدْ عَمِيَ فَقَالَتْ لَهُ خَدِيجَةُ ابْنِ عَمِّ اسْمَعْ مِنْ ابْنِ أَخِيكَ فَقَالَ وَرَقَةُ ابْنِ أَخِي مَاذَا تَرَى فَأَخْبَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ مَا رَأَى فَقَالَ وَرَقَةُ هَذَا النَّامُوسُ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى مُوسَى يَا لَيْتَنِي فِيهَا جَذَعًا أَكُونُ حَيًّا حِينَ يُخْرِجُكَ قَوْمُكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَوْخْرِجَنِي هُمْ فَقَالَ وَرَقَةُ نَعَمْ لَمْ يَأْتِ رَجُلٌ قَطُّ بِمِثْلِ مَا جِئْتَ بِهِ إِلَّا عُودِي وَإِنْ يُدْرِكُنِي يَوْمُكَ أَنْصُرَكَ نَصْرًا مُؤَزَّرًا ثُمَّ لَمْ يَنْشَبْ وَرَقَةُ أَنْ تُؤْفَى وَفَتَرَ الْوَحْيَ فِتْرَةً حَتَّى حَزَنَ النَّبِيُّ ﷺ فِيمَا بَلَغْنَا حُزْنًا غَدَا مِنْهُ مَرَارًا كَيْ يَتَرَدَّى مِنْ رُءُوسِ شَوَاهِقِ الْجِبَالِ فَكُلَّمَا أَوْفَى بِذِرْوَةِ جَبَلٍ لِكَيْ يُلْقِيَ مِنْهُ نَفْسَهُ تَبَدَّى لَهُ جِبْرِيلُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ حَقًّا فَيَسْكُنُ لِدَلِكْ جَأْشُهُ وَتَقَرُّ نَفْسُهُ فَيَرْجِعُ فَإِذَا طَالَتْ عَلَيْهِ فِتْرَةُ الْوَحْيِ غَدَا لِمِثْلِ ذَلِكَ فَإِذَا أَوْفَى بِذِرْوَةِ جَبَلٍ تَبَدَّى لَهُ جِبْرِيلُ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فَالِقُ الْإِصْبَاحِ) ضَوْءُ الشَّمْسِ بِالنَّهَارِ وَضَوْءُ الْقَمَرِ بِاللَّيْلِ .

⁴ Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije Verekin bratić, ali je iz počasti ovdje tako oslovljen.

O SNOVIMA DOBRIH LJUDI

O Riječima Uzvišenog: “Allah će obistiniti san Poslanika Svoga da ćete sigurno u Časni hram ući sigurni – ako Allah bude htio – neki obrijanih glava, a neki podrezanih kosa, bez straha. On je ono što vi niste znali – znao, i zato vam je, prije toga, nedavnu pobjedu¹ dao.”²

6983. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha, prenoseći od od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Lijep san dobrog muslimana četrdeset i šesti³ je dio poslanstva.”⁴

بَابُ رُؤْيَا الصَّالِحِينَ

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا).

٦٩٨٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ مِنَ الرَّجُلِ الصَّالِحِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ.

- 1 Mudžahid o značenju ovog ajeta veli: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiji usnio da će ući u Mekku zajedno sa svojim drugovima obrijanih glava. To je značilo da će obaviti hadž i umru, poslije čega se brije glava ili skraćuje kosa. Kada je zaklao kurban na Hudejbiji, neki su ga drugovi upitali: ‘Gdje je sada tvoj san?’ Tada je objavljen ovaj ajet.”
“Nedavna pobjeda” je osvojenje Hajbera, nakon klanja kurban na Hudejbiji. Obistinjenje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sna desilo se naredne godine, a Hudejbija je bila šeste godine po Hidžri.
- 2 El-Feth, 27.
- 3 U najvećem broju predanja spominje se da je san četrdeset i šesti dio poslanstva. U predanju koje bilježi Muslim, a prenosi ga Ebu-Hurejra, spominje se četrdeset i peti dio, a u hadisu Ibn-Omera sedamdeseti dio. U hadisu koji bilježi Taberani, međutim, spominje se sedamdeset i šesti dio, ali je lanac prenosilaca ovog hadisa slab. Također, spominju se još pedeseti, četrdeseti i četrdeset i deveti dio.
- 4 Kermani veli da je sintagma “dio poslanstva” upotrijebljena zato što su poslanici primali objavu u snu kao i na javi.
Neki kažu: “To znači da njihov san nije u suprotnosti s onim čemu pozivaju poslanici, a ne da je san dio poslanstva koji je ostao od poslanika.”
Zedždžadž veli: “San dobrih muslimana četrdeset i šesti je dio poslanstva zbog toga što su poslanici predskazivali šta će se desiti, a san ukazuje na ono što se dešava.”
Hatabi, oslanjajući se na druge, veli: “Objava je počela u vidu istinitih snova i trajala dvadeset i tri godine: trinaest godina u Mekki i deset u Medini. U početku, u Mekki, objava je bila u vidu snova i to je trajalo šest mjeseci, tj. pola godine. Tako je to razdoblje objave jedan od četrdeset i šest dijelova objave.”
Nevevi veli: “Ne može se sa sigurnošću reći da je objava putem sna u Mekki trajala šest mjeseci.”

O TOME DA JE LIJEP SAN OD ALLAHA

6984. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovom Jahja, tj. Ibn-Seid, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Katade da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Valjan san koji dolazi od Allaha, a ružan san od šejtana.”

6985. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs b. Had, a ovom Abdullah b. Habbab, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: “Ako neko od vas usnije san koji mu se sviđa – od Allaha je. Zato neka zahvali Allahu i neka ga ispriča drugima. Ali ako neko usnije san koji nije takav i koji mu se ne sviđa – od šejtana je. Tada neka zatraži od Allaha da ga sačuva od šejtanskog zla i neka ga nikome ne spominje, jer mu tako neće nauditi.”

O TOME DA JE LIJEP SAN ČETRDESET I ŠESTI DIO POSLANSTVA

6986. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdullah b. Jahja b. Ebu-Kesir (pri čemu ga je Musedded spomenuo po dobru, rekavši da ga je sreo u Jemami), prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Katade, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Lijep je san⁵ od Allaha, a ružan od šejtana. Kada neko usnije ružan san, neka zatraži utočište kod Allaha od njega i neka pljune na svoju lijevu stranu, pa mu tako neće nauditi.”⁶

بَابُ الرُّؤْيَا مِنَ اللَّهِ

٦٩٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى هُوَ ابْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ مِنَ اللَّهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ .

٦٩٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ رُؤْيَا يُحِبُّهَا فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ اللَّهِ فَلْيُحْمَدِ اللَّهَ عَلَيْهَا وَلْيُحَدِّثْ بِهَا وَإِذَا رَأَى غَيْرَ ذَلِكَ مِمَّا يَكْرَهُ فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَسْتَعِذْ مِنْ شَرِّهَا وَلَا يَذْكُرْهَا لِأَحَدٍ فَإِنَّمَا لَا تَضُرُّهُ .

بَابُ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةِ جُزْءٌ

مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ الذُّبُورِ

٦٩٨٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ وَأَتْنَى عَلَيْهِ خَيْرًا لَقِيَهُ بِالْيَمَامَةِ عَنْ أَبِيهِ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللَّهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا حَلَمَ فَلْيَتَعَوَّذْ مِنْهُ وَلْيَبْصُقْ عَنْ شِمَالِهِ فَإِنَّمَا لَا تَضُرُّهُ وَعَنْ أَبِيهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

5 Na arapskom jeziku *er-ru'ja* označava lijep san, dok *el-hulm* označava ružan san. Za lijep san ne može se upotrijebiti riječ *el-hulm*, dok se za ružan san može upotrijebiti i riječ *er-ru'ja*.

6 Kada je u pitanju lijep san, može se zaključiti sljedeće:

- treba se zahvaliti Allahu na tom snu;
- na osnovu tog sna treba se nadati dobru;
- takav san treba ispričati prijatelju, a ne dušmaninu. Kada je u pitanju ružan san, može se zaključiti sljedeće:
- treba zatražiti Allahovu zaštitu od njegovog zla;
- treba zatražiti Allahovu zaštitu od šejtanovog zla;

Od njegovog se oca prenosi da im je pričao Abdullah b. Ebu-Katada, prenoseći od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isti hadis.

6987. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, on od Enesa b. Malika, ovaj od Ubade b. Samita, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “San vjernika je jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva.”

6988. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, njemu Ibrahim b. Sa‘d, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“San vjernika je jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva.”

Ovaj hadis prenose i Sabit, Humejd, Ishak b. Abdullah i Šu‘ajb od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

6989. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim i Deraverdi, prenoseći od Jezida, ovaj od Abdullaha b. Habbaba, a on od Ebu-Seida Hudrija da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Lijep je san jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva.”

٦٩٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ.

٦٩٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ وَرَوَاهُ ثَابِتٌ وَحُمَيْدٌ وَإِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَشُعَيْبٌ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

٦٩٨٩. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ.

- kada se iz sna čovjek probudi uplašen, treba pljunuti tri puta na lijevu stranu;
- takav san nikome ne treba pričati.

O LIJEPIM SNOVIMA¹

6990. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Od poslanstva nije ostalo ništa osim lijepih snova (*el-mubešširat*).' 'A šta su to *el-mubešširat*?', upitali su ga. 'Lijepi snovi', odgovorio je."

O JUSUFOVU, ALEJHIS-SELAM, SNU

Uzvišeni Allah kaže: "Kada Jusuf reče ocu svome: 'O oče moj, sanjao sam jedanaest zvijezda, i Sunce i Mjesec, i u snu sam ih vidio kako mi se pokloniše!' – on reče: 'O sinko moj, ne kazuj sna svoga braći svojoj, da ti ne učine kakvu pakost, šejtan je doista čovjeku otvoreni neprijatelj. I eto tako, Gospodar će tvoj tebe odabrati, i tumačenju te snova naučiti, i milošću Svojom tebe i Jakubovu porodicu obasuti, kao što je prije obasuo pretke tvoje Ibrahima i Ishaka. Gospodar tvoj, zaista, sve zna i mudar je.'"² "(...) 'O oče moj, ovo je tumačenje moga sna nekadašnjeg; Gospodar ga je moj ispunio. Allah je bio dobar prema meni kad me je iz tamnice izbavio i vas iz pustinje doveo, nakon što je šejtan između mene i braće moje razdor bio posijao; Gospodar je moj zaista milostiv onome kome On hoće, i On, zaista, sve zna i mudar je! Gospodaru moj, Ti si mi dao vlast i naučio me tumačenju nekih snova! O Stvoritelju nebesa i Zemlje – Ti si zaštitnik moj i na ovom i na onom svijetu – daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri!'"³

بَابُ الْمُبَشِّرَاتِ

٦٩٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لَمْ يَبْقَ مِنَ النَّبُوءَةِ إِلَّا الْمُبَشِّرَاتُ قَالُوا وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ قَالَ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ.

بَابُ رُؤْيَا يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) وَقَوْلِهِ تَعَالَى (يَا أَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ)

¹ Poglavlje na arapskom jeziku nosi naziv *El-Mubešširat*, što, doslovno prevedeno, znači "one koje donose radost". S obzirom na to da se ovdje govori o snovima, a oni su u našem jeziku muškog roda, prijevod bi mogao biti: "oni koji donose radost". Međutim, komentatori hadisa ovo poglavlje prevode kao "lijepi snovi".

² Jusuf, 4-6.

³ Jusuf, 100-101.

Riječi: *Fatir, El-Bedi'u, El-Mubdi'u, El-Bari'u* i *El-Haliku* imaju isto značenje, a znače Stvoritelj. *Minel-bedvi* znači isto što i *badijeti* (iz pustinje).

O IBRAHIMOVU, ALEJHIS-SELAM, SNU

Uzvišeni Allah kaže: “I kad on odraste toliko da mu poče u poslu pomagati, Ibrahim reče: ‘O sinko moj, u snu sam vidio da te trebam zaklati, pa šta ti misliš?’

‘O oče moj’, reče, ‘onako kako ti se naređuje – postupi; vidjet ćeš, ako Bog da, da ću sve izdržati!’ I njih dvojica poslušase. A kad ga on čelom prema zemlji položi, Mi ga zovnusmo: ‘O Ibrahimе, ti si se objavi u snu odazvao – Mi ovako nagrađujemo one koji dobra djela čine!’”¹

Mudžahid veli da *eslema* znači “pokorili su se onome što im je naređeno”, a *tellehu* “stavio mu lice na zemlju”.

O PODUDARNOSTI SNOVA

6991. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhumā, (da je kazivao):

“Neki su ljudi usnili da je Lejletul-kadr u posljednjih sedam noći, a drugi da je u posljednjih deset noći (ramazana), pa im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Tražite je u posljednjih sedam noći.’”

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ فَاطِرٌ وَالْبَدِيعُ وَالْمُبْدِعُ وَالْبَارِئُ وَالْخَالِقُ وَاحِدٌ (مِنَ الْبَدْوِ) بَادِيَةٌ.

بَابُ رُؤْيَا إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ) قَالَ مُجَاهِدٌ (أَسْلَمَا) سَلَّمَ مَا أَمْرًا بِهِ (وَتَلَّهُ) وَضَعَ وَجْهَهُ بِالْأَرْضِ.

بَابُ التَّوَاطُّؤِ عَلَى الرُّؤْيَا

٦٩٩١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَنَسًا أَرَا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي السَّبْعِ الْآخِرِ وَأَنَّ أَنَسًا أَرَا أَنَّهَا فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ التَّمَسُّوْهَا فِي السَّبْعِ الْآخِرِ.

¹ Es-Saffat, 102-105.

O SNOVIMA ZATVORENIKÂ, POKVARENJAKÂ I MNOGOBOŽACA

Uzvišeni Allah kaže: “S njim su u tamnicu ušla još dva momka.

‘Ja sam sanjao da cijedim grožđe’, reče jedan od njih.

‘A ja, opet’, reče drugi, ‘kako na glavi nosim hljeb koji ptice kljuju. Protumači nam to, jer vidimo da si zaista dobar čovjek.’

‘Nijedan obrok hrane neće vam donesen biti, a da vam ja prije ne kažem što ćete dobiti’, reče Jusuf, ‘to je samo dio onoga čemu me je naučio Gospodar moj. Ja se klonim vjere naroda koji u Allaha ne vjeruje i koji i onaj svijet ne priznaje i ispovijedam vjeru predaka svojih Ibrahima i Ishaka i Ja‘kuba – nama ne priliči da ikoga Allahu smatramo ravnim. To je Allahova milost prema nama i ostalim ljudima, ali većina ljudi nije zahvalna.

O drugovi moji u tamnici, ili su bolji različiti bogovi ili Allah, Jedini i Svemoćni? Oni kojima se, mimo Njega, klanjate samo su imena koja ste im nadjenuli vi i preci vaši – Allah o njima nikakva dokaza nije objavio. Sud pripada jedino Allahu, a On je naredio da se klanjate samo Njemu. To je jedino prava vjera, ali većina ljudi ne zna.

O drugovi moji u tamnici, jedan će od vas gospodara svoga vinom pojit, a drugi će raspet biti, pa će mu ptice glavu kljuvati. Ono što ste pitali samo to znači!’

A onome od njih dvojice za kojeg je znao da će spašen biti reče ‘Spomeni me gospodaru svome!’ – ali šejtan učini te ga on zaboravi spomenuti gospodaru svome, i Jusuf ostade u tamnici nekolike godine. I vladar reče: ‘Sanjao sam kako sedam mršavih krava pojede sedam debelih, i sanjao sam sedam klasova zelenih i sedam drugih sasušenih. O velikaši, protumačite mi san ako snove znate tumačiti!’

باب رؤيا أهل السجون والفساد والشرك

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَدَخَلَ مَعَهُ السَّجْنَ فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكَمَا إِنَّمَا عَلَّمَنِی رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ يَا صَاحِبِي السَّجْنَ أَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ) وَقَالَ الْفُضَيْلُ عِنْدَ قَوْلِهِ يَا صَاحِبِي السَّجْنَ (أَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ يَا صَاحِبِي السَّجْنَ أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُضْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنَسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السَّجَنِ بِضْعَ سِنِينَ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ

‘Zbrkanih li snova’, rekoše oni, ‘mi snove ne znamo tumačiti!’

I tada, poslije toliko vremena, sjeti se jedan od one dvojice, onaj koji se spasio, i reče: ‘Ja ću vam protumačiti san, samo me pošaljite!’

‘Jusufe, o prijatelju, protumači nam šta znači: sedam mršavih krava pojede sedam debelih, i sedam klasova zelenih i sedam drugih sasušanih – pa da se vratim ljudima, da bi i oni saznali.’

‘Sijat ćete sedam godina uzastopno’, reče on, ‘pa ono što požanjete u klasu ostavite, osim ono malo što ćete jesti, jer će poslije toga doći sedam teških, koje će pojesti ono što ste za njih pripremili, ostat će jedino ono malo što ćete za sjetvu sačuvati. Zatim će, poslije toga, doći godina u kojoj će ljudima kiše u obilju biti i u kojoj će cijediti.’

I vladar reče: ‘Dovedite mi ga!’ I kada Jusufu izaslanik dođe, on reče: ‘Vrati se gospodaru svome...’¹ Glagol *iddekere* ima oblik *ifteale* od glagola *zekere* (*spomenuo*). *Ummetun* znači isto što i *karn* (*generacija, stoljeće*, a u ajetu se misli na to da se čovjek sjetio tek nakon dužeg vremena). Postoji i drugi način učenja (*kiraet*) po kojem se riječ *ummetin* čita *emehin*, što znači zaborav. Ibn-Abbas veli: “(Riječju:) *Ja’sirun* (cijede) misli se na cijedenje grožđa i masnoće.” Riječ *tuhsinun* znači isto što i *tahrusun* (tj. čuvate).

6992. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, njemu Džuvejrija, a ovom Malik, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba i Ebu-Ubejda, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Da sam ja proveo u zatvoru koliko je proveo Jusuf, i da mi je došao glasnik s viješću da trebam izići iz zatvora, ja bih ga odmah poslušao.”

يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعٌ سُتَبَلَاتٍ خُضِرٍ
وَأُخْرَى يَابِسَاتٍ يَا أَيُّهَا الْمَلَأَ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنَّ
كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ وَمَا
نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ وَقَالَ الَّذِي نَجَا
مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ
يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ
يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُتَبَلَاتٍ خُضِرٍ
وَأُخْرَى يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَعْلَمُونَ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأْبًا فَمَا
حَصَدْتُمْ فَذَرُّوهُ فِي سُتُبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ثُمَّ
يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ
لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِنُونَ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
عَامٌ فِيهِ يَغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصَرُونَ وَقَالَ الْمَلِكُ
اتَّبِعْنِي فِيهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ
(وَادَّكَرَ) فَفَعَّلَ مِنْ ذَكَرَ (أُمَّةٍ) قَرْنٍ وَتَقْرَأُ أُمِّهِ
نِسْيَانٍ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يَعْصَرُونَ) الْأَعْنَابَ
وَالذُّهْنَ (تَحْصِنُونَ) تَحْرُسُونَ.

٦٩٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَّةُ عَنْ
مَالِكٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ
وَأَبَا عُبَيْدٍ أَخْبَرَاهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْ لَبِثْتُ فِي السَّجْنِ مَا
لَبِثَ يُوسُفُ ثُمَّ أَتَانِي الدَّاعِي لَأَجِبْتُهُ.

¹ Jusuf, 36-50.

O ONOME KOJI U SNU VIDI ALLAHOVOG VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

6993. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko mene vidi u snu vidjet će me i na javi, a šejtan se ne može prikazati u mom liku.”

Ebu-Abdullah veli da je Ibn-Sirin rekao: “Ako ga usnije u njegovu liku.”²

6994. PRIČAO NAM JE Mualla b. Esed, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, a ovom Sabit Bunani, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko mene usnije usnio me je u mom pravom liku, jer se šejtan ne može prikazati u njemu. San vjernika je jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva.”

6995. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ubejdullah b. Ebu-Dža'fer, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Katade da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Lijep je san od Allaha, a ružan od šejtana. Kada neko usnije nešto što ga uznemirava, neka pljune na lijevu stranu tri puta i zatraži kod Allaha utočište od šejtana, pa mu taj san neće nauditi; a šejtan se ne može pokazati u mom liku.”

بَاب

مَنْ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَنَامِ

٦٩٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ رَأَى فِي الْمَنَامِ فَسِيرَانِي فِي الْقَيْظَةِ وَلَا يَتَمَثَّلُ الشَّيْطَانُ بِي قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ قَالَ ابْنُ سِيرِينَ إِذَا رَأَاهُ فِي صُورَتِهِ .

٦٩٩٤. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ثَابِتُ الْبُنَانِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ رَأَى فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَأَى فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَتَخِيلُ بِي وَرُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوَّةِ .

٦٩٩٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُبيدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللَّهِ وَالْحُلُمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَمَنْ رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَتَفَتَّ عَنْ شِمَالِهِ ثَلَاثًا وَلْيَتَعَوَّذْ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَتَرَاءَى بِي .

² Ebu-Abdullah je Buhari. On navodi riječi Muhammeda b. Sirina, koji je, kada bi mu došao neki čovjek tvrdeći da je usnio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj reći: “Opiši mi šta si usnio.” Ako bi mu ovaj pripisao svojstva koja nisu poznata, on bi rekao: “Nije ga usnio.”

6996. PRIČAO NAM JE Halid b. Hali, njemu Muhammed b. Harb, a ovom Zubejdi, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Katade, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko u snu vidi mene vidio je istinu.”

Ovaj hadis na istovjetan način prenose Junus i Ibn-Ebu-Zuhri (Zuhrijevi brat).¹

6997. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Had, prenoseći od Abdullaha b. Habbaba, a on od Ebu-Seida Hudrija da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: “Ko u snu vidi mene vidio je istinu, jer se šejtan ne može pokazati u mome liku.”

O SNOVIĐENJU NOĆU

O tome hadis prenosi Semura.

6998. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam Idžli, njemu Muhammed b. Abdur-Rahman Tufavi, a ovom Ejjub, prenoseći od Muhammeda, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Dat mi je sveobuhvatan govor¹ i potpomognut sam time što me se boje.² Dok sam sinoć spavao, dati su mi i u ruku stavljeni ključevi zemaljskih riznica.”

Ebu-Hurejra veli: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, a vi ih već prenosite (iz mjesta u mjesto).”³

٦٩٩٦. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ خَالٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنِي الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ قَالَ أَبُو قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ رَأَى فَقَدْ رَأَى الْحَقَّ تَابَعَهُ يُونُسُ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيُّ .

٦٩٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ رَأَى فَقَدْ رَأَى الْحَقَّ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَتَكَوَّنُنِي .

بَابُ رُؤْيَا اللَّيْلِ

رَوَاهُ سَمُرَةُ .

٦٩٩٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُقْدَامِ الْعِجْلِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطُّفَاوِيُّ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَبَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ الْبَارِحَةَ إِذْ أُتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ حَتَّى وُضِعَتْ فِي يَدِي قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَذَهَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَنْتُمْ تَتَقَلَّبُونَهَا .

1 Mefatihul-kelimi znači isto što i dževamiul-kelimi, tj. da se malo riječi može reći mnogo.

2 Neprijatelji islama i muslimana gubili su bitke zbog ogromnog straha od muslimanske vojske.

3 U drugim predajama ovog hadisa, kao što je hadis broj 2977 i hadis broj 7273, umjesto ovoga, rečeno je: „...a vi ih (riznice) ispražnjujete, odnosno: a vi ih već koristite. Muslimani će pronalaziti te riznice i koristiti se njima, kao što se to desilo s blagom perzijskog i bizantijskog vladara, koje im je došlo u ruke.

6999. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Nafi', prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:

“Usnio sam sinoć kako kod Ka'be gledam nekog tamnoputog čovjeka, najljepšeg koji se može vidjeti, s tako lijepom dugom kosom kakva se ne vidi. Pustio ju je, a voda kapaše s nje. Oslanjao se na dvojicu ljudi (ili na ramena dvojice ljudi) i tako obilazio oko Ka'be.

‘Ko je ovaj čovjek?’, upitao sam.

‘Mesih, sin Merjemin!’, rečeno mi je. Domalo zatim ugledah nekog čovjeka duge kovrdžave kose, slijepog u desno oko, koje je izgledalo kao plutajuće zrno grožđa.

‘Ko je ovaj čovjek?’, upitao sam.

‘Mesih Dedždžal!’, rečeno mi je.”

7000. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Lejs, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa da je, navodeći hadis, kazivao:

“Neki je čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Usnio sam sinoć...’” Hadis s istovjetnim sadržajem prenose Sulejman b. Kesir, Zuhrijevi bratići, i Sufjan b. Husejn, prenoseći ga od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Zubejdi prenosi od Zuhrija, a on od Ubejdullaha da je Ibn-Abbas, ili Ebu-Hurejra, prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isti hadis. Šu'ajb i Ishak b. Jahja, prenoseći od Zuhrija, vele da je Ebu-Hurejra navodio ovaj hadis, prenoseći ga od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a da ga Ma'mer u početku nije prenio sa senedom.

٦٩٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ أُرَانِي اللَّيْلَةَ عِنْدَ الْكَعْبَةِ فَرَأَيْتُ رَجُلًا آدَمَ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَأَيْ مِنْ أَدَمِ الرِّجَالِ لَهُ لِمَّةٌ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَأَيْ مِنْ اللَّمَمِ قَدْ رَجَلَهَا تَقَطَّرَ مَاءٌ مُتَكِنًا عَلَى رَجُلَيْنِ أَوْ عَلَى عَوَاتِقِ رَجُلَيْنِ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَسَأَلْتُ مَنْ هَذَا فَقِيلَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ثُمَّ إِذَا أَنَا بِرَجُلٍ جَعْدٍ قَطَطٍ أَغْوَرَ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّهَا عِنَبَةٌ طَاقِيَةٌ فَسَأَلْتُ مَنْ هَذَا فَقِيلَ الْمَسِيحُ الدَّجَالُ.

٧٠٠٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ إِنِّي أُرَيْتُ اللَّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَتَابَعَهُ سُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيُّ وَسُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَوْ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ شُعَيْبٌ وَإِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى عَنِ الزُّهْرِيِّ كَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ مَعْمَرٌ لَا يُسْنِدُهُ حَتَّى كَانَ بَعْدُ.

O SNOVIĐENJU DANJU

Ibn-Avn, prenoseći od Ibn-Sirina, veli: “Snoviđenje danju isto je kao snoviđenje noću.”

7001. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on Enesa b. Malika da je kazivao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjećivao Umm-Haram bint Milhan, koja je bila udata za Ubadu b. Samita. Kada ju je, tako, posjetio jednog dana, ona ga je ponudila ručkom, a poslije toga prstima mu prebiralala po kosi, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako i zaspao.¹ Probudio se, nakon toga, smiješeći se.

7002. Ona (Umm-Haram) je kazivala:

‘Upitala sam: ‘Allahov Poslaniče, šta te je nasmijalo?’ ‘Ljudi koje sam vidio kako kao ratnici na Allahovom putu plove morskom pučinom. Oni su od moga ummeta – kraljevi na svojim divanima’ (ili je rekao: ‘... kao kraljevi na svojim divanima’; Ishak nije bio siguran). ‘Allahov Poslaniče’, rekoh, ‘uputi dovu Allahu da i mene učini jednim od njih!’ On je proučio dovu, a onda ponovo zaspao. Nakon što se probudio s osmijehom, ponovo sam ga upitala: ‘Šta te je sad nasmijalo, Allahov Poslaniče?’ ‘Ljudi koje sam vidio kako kao ratnici na Allahovom putu...’, reče, nastavljajući kazivati kao i prvi put.

‘Allahov Poslaniče’, rekoh, ‘uputi Allahu dovu da i mene učini jednim od njih!’ ‘Ti si jedan od njihovih prvaka’, reče on. Za vrijeme namjesništva Mu‘avije b. Ebu-Sufjana ona je zaplovila morem. Izgubila je život prilikom pada s jahalice, kada je izišla na kopno.”²

بَابُ الرُّؤْيَا بِالنَّهَارِ

وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ رُؤْيَا النَّهَارِ مِثْلُ رُؤْيَا اللَّيْلِ .

٧٠٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامَ بِنْتِ مِلْحَانَ وَكَانَتْ تَحْتَ عِبَادَةِ بْنِ الصَّامِتِ فَدَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمًا فَأَطْعَمَتْهُ وَجَعَلَتْ تَقْلِي رَأْسَهُ فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ .

٧٠٠٢. قَالَتْ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عَرَضُوا عَلَيَّ غَزَاةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الْأَسِرَّةِ أَوْ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِرَّةِ شَكَ إِسْحَاقُ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يُجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَدَعَا لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عَرَضُوا عَلَيَّ غَزَاةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَا قَالَ فِي الْأَوَّلَى قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يُجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ فَرَكِبَتِ الْبَحْرَ فِي زَمَانِ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ فَصُرِعَتْ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ خَرَجَتْ مِنَ الْبَحْرِ فَهَلَكَتْ .

¹ Poslanik je tako mogao raditi zato što mu je ona bila tetka po mlijeku.

² Hadis je već navođen u poglavlju *O traženju dopuštenja za ulazak*. Ibn-Tin navodi da su se neki ljudi koristili ovim hadisom kao dokazom da je Mu‘avijin hilafet legalan, jer se u hadisu navode riječi: “Za vrijeme

O SNOVIĐENJU ŽENA³

7003. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejz, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Haridže b. Zejda b. Sabita (da je kazivao):

“Ummu-Ala”, jedna ensarijka, dala je prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestila ga da su oni kockom (žrdijebom) rasporedili među sobom muhadžire.

‘Nama je’, priča ona, ‘pripalo da prihvatimo Usmana b. Maz’una, i mi smo ga odveli svojoj kući. On se domalo zatim razbolio i od te bolesti umro. Nakon što je on okupan i umotan u kefine, došao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i čuo me kako govorim: ‘Neka je Allahova milost na tebe, Ebu-Saibe! Što se tiče moga svjedočenja, kunem se da si ti od Allaha počašćen!’

‘A odkud ti znaš da ga je Allah počastio?’, upitao je tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Allahov Poslaniče’, odgovorila sam, – draži si mi od oca! – ko je onda taj koji će od Allaha biti počašćen?’ Na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Što se njega tiče, tako mi Allaha, svakako mu je došla smrt, a ja se za njega nadam svakom dobru. Ne znam, tako mi Allaha, šta će i sa mnom biti, iako sam ja Njegov poslanik!’

‘Nikada više, poslije Usmana, ni za koga neću biti sigurna’, rekla je Umm-Ala’.”

بَابُ رُؤْيَا النِّسَاءِ

٧٠٠٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ أُمَّ الْعَلَاءِ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ بَايَعَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَخْبَرَتْهُمْ أَنَّهُمْ اقْتَسَمُوا الْمُهَاجِرِينَ قُرْعَةً قَالَتْ فَطَارَ لَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ وَأَنْزَلْنَاهُ فِي أَبِيَاتِنَا فَوَجِعَ وَجَعَهُ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَلَمَّا تُوُفِّيَ غُسِّلَ وَكُفِّنَ فِي أَثْوَابِهِ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ أَبَا السَّائِبِ فَشَهِدَاتِي عَلَيْكَ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللَّهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَمَا يُدْرِيكَ أَنَّ اللَّهَ أَكْرَمَهُ فَقُلْتُ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَنْ يُكْرِمُهُ اللَّهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمَّا هُوَ فَوَاللَّهِ لَقَدْ جَاءَهُ الْيَقِينُ وَاللَّهُ إِنِّي لَأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ وَاللَّهُ مَا أَدْرِي وَأَنَا رَسُولُ اللَّهِ مَاذَا يُفْعَلُ بِي فَقَالَتْ وَاللَّهِ لَا أَرْكِي بَعْدَهُ أَحَدًا أَبَدًا .

Muavije”. To se ne može prihvatiti jer se pod tim podrazumijeva razdoblje Mu’avijinog namjesništva u Šamu u doba Osmanova hilafeta. U hadisu, dakle, nema nikakvih dokaza niti za legalnost niti za nelegalnost Mu’avijina hilafeta. Hadis sadrži samo nagovještaj onoga što će se desiti, i to se obistinilo. Da se predskazani događaj desio i za Mu’avijina hilafeta, to opet ne bi bilo u suprotnosti s hadisom: “Hilafet će poslije mene trajati trideset godina”, jer se pod tim podrazumijeva samo onaj hilafet koji je isti kao hilafet u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, Mu’avijina vladavina, kao i vladavina mnogih drugih iza njega, bila je kao vladavina kraljeva, premda su oni sebe nazivali halifama.

³ Ibn-Bettal kaže kako se islamski učenjaci slažu da u okvir hadisa: “San je dobrog vjernika jedan od dijelova poslanstva” – spadaju i snovi dobrih muslimanki.

7004. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je kazivao:

“(Rekla je Ummu-Ala’:) ‘Rastužile su me riječi: ‘Ne znam šta će biti s njim!’, a kada sam zaspala, usnila sam da Usman posjeduje tekući izvor. Obavijestila sam o tome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

‘To su njegova djela’, rekao je on.’”

O TOME DA SU RUŽNI SNOVI OD ŠEJTANA

Kada neko sanja ružne snove, neka pljune na lijevu stranu i zatraži Allahovu zaštitu.

7005. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Katade Ensarija, jednog od junaka među drugovima Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Dobar je san od Allaha, a ružan od šejtana. Kada neko od vas usnije ružan san, neka pljune na lijevu stranu i zatraži Allahovo utočište od njega, pa mu on neće nauditi.’”

٧٠٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ بِهَذَا وَقَالَ مَا أَذْرِي مَا يُفْعَلُ بِهِ قَالَتْ وَأَحْزَنَنِي فَنِمْتُ فَرَأَيْتُ لِعُثْمَانَ عَيْنًا تَجْرِي فَأَخْبَرْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ ذَلِكَ عَمَلُهُ .

بَابُ الْحُلُمِ مِنَ الشَّيْطَانِ

فَإِذَا حَلَمَ فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ وَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ .

٧٠٠٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيَّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَفُرْسَانِهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ الرُّؤْيَا مِنَ اللَّهِ وَالْحُلُمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا حَلَمَ أَحَدُكُمْ الْحُلُمَ يَكْرَهُهُ فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ وَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنْهُ فَلَنْ يَضُرَّهُ .

O TOME KADA KO USNIJE MLIJEKO¹

7006. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Hamze b. Abdullaha, a on od Ibn-Omera da je kazivao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je ispričao: ‘Za vrijeme dok sam spavao, usnio sam da mi je data čaša mlijeka iz koje sam se napio. Čak sam vidio kako mi mlijeko curi iz nokata. Ostatak sam, potom, dao Omeru.’ ‘Kako si to protumačio, Allahov Poslaniče?’, upitali su ga. ‘Znanje!’, odgovorio je on.”²

O TOME KADA NEKO SANJA KAKO MU MLIJEKO CURI IZMEĐU PRSTA ILI NOKATA

7007. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od svoga oca, ovaj od Saliha, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Hamze b. Abdullaha b. Omera, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je ispričao: ‘Dok sam spavao, usnio sam kako uzimam čašu mlijeka i iz nje pijem. Čak sam vidio kako mi mlijeko curi između prsta. Ostatak sam dao Omeru b. Hattabu.’ ‘Kako to tumačiš, Allahov Poslaniče?’, upitaše prisutni. ‘Znanje!’, odgovorio je.”

بَابُ اللَّبَنِ

٧٠٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحٍ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرَّيَّ يَخْرُجُ مِنْ أَظْفَارِي ثُمَّ أُعْطِيتُ فَضْلِي يَعْنِي عُمَرَ قَالُوا فَمَا أَوْلَتْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْعِلْمُ .

بَابُ

إِذَا جَرَى اللَّبَنُ فِي أَظْفَارِهِ أَوْ أَظْفِيرِهِ

٧٠٠٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحٍ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرَّيَّ يَخْرُجُ مِنْ أَظْفَارِي فَأُعْطِيتُ فَضْلِي عُمَرَ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ مَنْ حَوْلَهُ فَمَا أَوْلَتْ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْعِلْمُ .

- 1 Muhelleb veli: “Sanjanje mlijeka upućuje na islam, Kur'an, sunnet i znanje.” Ibn-Hadžer veli: “U nekim predanjima nalazimo tumačenja ovog hadisa koja kazuju kako on upućuje na prirodnost vjere islama. Tako Bezzar bilježi hadis koji prenosi Ebu-Hurejra, a u njemu stoji: ‘Mlijeko u snu znači nepatvorenost vjere (islama).’“ Taberani bilježi sljedeći hadis: “Ko usnije da pije mlijeko – to znači da mu je vjerovanje nepatvoreno (islam).” U poglavlju *O pićima* naveden je hadis koji prenosi Ebu-Hurejra, a u njemu se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (na Miradžu) izabrao mlijeko za piće, na što je Džibril, alejhis-selam, kazao: “Hvala Allahu, koji te je uputio prirodnoj nepatvorenoj vjeri (islamu).” Dinuri veli da se ovdje misli se na devlje mlijeko. Onaj koji usnije da pije ovo mlijeko – to znači da mu je halal imovina, znanje i mudrost. Sanjanje kravljeg mlijeka upućuje na plodnost uroda te godine, imućnost i nepatvorenost vjere, sanjanje ovčijeg mlijeka upućuje na imućnost, radost i zdravlje, dok sanjanje mlijeka divljih životinja upućuje na sumnju u vjerovanju. Općenito, nije pohvalno sanjati mlijeko divljih životinja.
- 2 Ibnul-Arebi veli: “Mlijeko je lijepa i čista hrana koju Uzvišeni Allah stvara od nečistoća krvi i buraga, isto kao što je znanje Allahovo svjetlo, koje se, Njegovom voljom, javlja i zasija u tminama neznanja.”

O TOME DA NEKO USNIJE KOŠULJU BEZ RAZREZA OTRAGA (KAMIS)

7008. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jakub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Umame b. Sehla, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao: ‘Dok sam, jednom prilikom, spavao, vidio sam u snu neke ljude u košuljama. Nekima su te košulje sezale do grudi, a nekima i dalje. Onda je pored mene prošao Omer b. Hattab, a košulja mu je bila tako dugačka da ju je vukao.’ ‘Kako to tumačiš, Allahov Poslaniče?’, upitali su. ‘Vjera!’, odgovorio je.”

O TOME DA NEKO USNIJE KAKO MU SE KOŠULJA BEZ RAZREZA OTRAGA, ZBOG SVOJE DUŽINE, VUČE PO ZEMLJI

7009. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejir, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Umame b. Sehla, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao: ‘Dok sam, jednom prilikom, spavao, usnio sam neke ljude u košuljama bez razreza otraga. Nekima su te košulje bez razreza otraga sezale do grudi, a nekima i dalje. Onda je pored mene prošao Omer b Hattab, a košulja bez razreza otraga mu je bila tako dugačka da je je vukao za sobom.’ ‘Allahov Poslaniče, kako to tumačiš?’, upitali su ga. ‘Vjera!’, odgovorio je.”¹

بَابُ الْقَمِيصِ فِي الْمَنَامِ

٧٠٠٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو أُمَامَةَ ابْنُ سَهْلٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ النَّاسَ يُعْرَضُونَ عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ قُمُصٌ مِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثَّدْيَ وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ دُونَ ذَلِكَ وَمَرَّ عَلَيَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ يُجْرُهُ قَالُوا مَا أَوْلَتْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الدِّينَ .

بَابُ جَرِّ الْقَمِيصِ فِي الْمَنَامِ

٧٠٠٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو أُمَامَةَ ابْنُ سَهْلٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ النَّاسَ عُرِضُوا عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ قُمُصٌ مِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثَّدْيَ وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ دُونَ ذَلِكَ وَعُرِضَ عَلَيَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ يُجْتَرُهُ قَالُوا فَمَا أَوْلَتْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الدِّينَ .

¹ Ibnul-Arebi veli: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to protumačio kao vjeru, jer je vjera ta koja zaklanja golotinju koju otkriva neznanje, kao što odjeća sakriva golotinju tijela. Što se tiče onoga čija je košulja pokrila grudi, taj je, iako čini grijehe, svoje srce zakrio vjeronanjem. Onaj čija je košulja duža nego u prvoga, ali mu nije pokrila noge, još uvijek ide prema grijesima. A onaj čija je košulja pokrila i noge, a pogotovo onaj čija se košulja vuče za njim, zaklonio se bogobojažnošću u svakom pogledu.”

O TOME KADA NEKO USNIJE ZELENILO ILI ZELENU BAŠČU

7010. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Haremi b. Umara, a njemu Kurra b. Halid, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Kajsa b. Ubbada da je kazivao:

“Bio sam u jednoj halki zajedno sa Sa'dom b. Malikom i Ibn-Omerom. Pored njih je prošao Abdullah b. Selam, te oni rekoše: ‘Ovaj je čovjek Dženetlija!’ Ispričao sam (poslije) Abdullahu šta su oni kazali, pa mi on reče: ‘Slavljen neka je Allah! – oni nemaju pravo govoriti ono što ne znaju! Ja sam u snu vidio neki stup: kao da bijaše poboden u zelenoj bašči.² Na njegovu je vrhu bila ručka, a ispod njega sluga.

‘Penji se!’, rečeno mi je. Penjao sam se sve dok nisam dohvatio tu ručku. Ispričao sam to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mi reče: ‘Abdullah će umrijeti, držeći se za najčvršću vezu.’”

O TOME KADA NEKO USNIJE DA OTKRIVA ŽENU

7011. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala): “Allahov mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Vidio sam u snu dva puta kako te neki čovjek nosi u komadu svile i kaže mi: ‘Ovo je tvoja supruga!’ Otkrio sam platno i vidio da si to ti. ‘Ako je ovaj san od Allaha, On će dati da se i ostvari’, rekoh.”

بَابُ الْخَضِرِ فِي الْمَنَامِ وَالرُّؤْيَا الْخَضِرَاءِ

٧٠١٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ قَالَ قَيْسُ بْنُ عَبَادٍ كُنْتُ فِي حَلَقَةٍ فِيهَا سَعْدُ بْنُ مَالِكٍ وَابْنُ عُمَرَ فَمَرَّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ فَقَالُوا هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّهُمْ قَالُوا كَذَا وَكَذَا قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَهُمْ أَنْ يَقُولُوا مَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ إِنَّهَا رَأَيْتُ كَأَنَّمَا عَمُودٌ وَضِعَ فِي رَوْضَةٍ خَضِرَاءَ فَنَصَبَ فِيهَا وَفِي رَأْسِهَا عُرْوَةٌ وَفِي أَسْفَلِهَا مِئْصَفٌ وَالْمِئْصَفُ الْوَصِيفُ فَقِيلَ أَرْقَهُ فَرَقِيقَتُهُ حَتَّى أَخَذْتُ بِالْعُرْوَةِ فَقَضَضْتُهَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمُوتُ عَبْدُ اللَّهِ وَهُوَ آخِذٌ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى .

بَابُ كَشْفِ الْمَرْأَةِ فِي الْمَنَامِ

٧٠١١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أُرِيتُكَ فِي الْمَنَامِ مَرَّتَيْنِ إِذَا رَجُلٌ يَحْمِلُكَ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَيَقُولُ هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَاكْشِفُهَا فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَأَقُولُ إِنْ يَكُنْ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ يُمُضِهِ .

2 Kermani veli: “Postoji vjerovatnoća da se bašča odnosi na sve ono što je u vezi s vjerom; stup označava temelje vjere (rukнове), a drška (el-urvetu) označava iman.

O TOME KADA NEKO USNIJE SVILENU ODJEĆU

7012. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu'avija, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:

“Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Vidio sam te dva puta u snu prije nego što sam se tobom oženio. Usnio sam kako te melek nosi u komadu svile.

‘Otkrij!’, rekoh mu. Kada je podigao pokrivač, ugledao sam tebe.

‘Ako je ovo od Allaha’, rekoh, ‘On će dati da se to i obistini.’

Još sam jednom (u snu) vidio kako te (melek) nosi u komadu svile, pa mu rekoh: ‘Otkrij!’ Kada je podigao pokrivač, ugledao sam tebe.

‘Ako je to od Allaha, On će dati da se to i obistini’, rekoh ponovo.”

O TOME KADA NEKO USNIJE KLJUČEVE U RUCI

7013. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejz, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Dat mi je sveobuhvatan govor i potpomognut sam time što me se boje. Jednom, dok sam spavao, u ruku su mi dati ključevi zemaljskih riznica.” Ebu-Abdullah veli: “Sintagma ‘sveobuhvatne riječi’ (dževami‘ul-kelimi) znači da je Uzvišeni Allah sakupio na jedno ili dva mjesta mnogobrojne teme o kojima je bilo riječi u prijašnjim knjigama i sl.”

بَابُ ثِيَابِ الْحَرِيرِ فِي الْمَنَامِ

٧٠١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أُرَيْتُكَ قَبْلَ أَنْ أَتَزَوَّجَكَ مَرَّتَيْنِ رَأَيْتُ الْمَلَكَ يَحْمِلُكَ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَقُلْتُ لَهُ اكْشِفْ فَكَشَفَ فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَقُلْتُ إِنْ يَكُنْ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ يُمَضِّهِ ثُمَّ أُرَيْتُكَ يَحْمِلُكَ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَقُلْتُ اكْشِفْ فَكَشَفَ فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَقُلْتُ إِنْ يَكُنْ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ يُمَضِّهِ .

بَابُ الْمِفَاتِيحِ فِي الْبَيْدِ

٧٠١٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَبَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِمِفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ فَوُضِعَتْ فِي يَدِي قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَبَلَّغَنِي أَنَّ جَوَامِعَ الْكَلِمِ أَنَّ اللَّهَ يَجْمَعُ الْأُمُورَ الْكَثِيرَةَ الَّتِي كَانَتْ تُكْتَبُ فِي الْكُتُبِ قَبْلَهُ فِي الْأَمْرِ الْوَاحِدِ وَالْأَمْرَيْنِ أَوْ نَحْوِ ذَلِكَ .

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO SE HVATA ZA DRŠKU ILI HALKU

7014. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ezher, a ovom Ibn-Avn...; A PRIČAO MI JE i Halifa, njemu Mu'az, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Muhammeda, ovaj od Kajsa b. Ubada, a on od Abdullaha b. Selama da je kazivao:

“Usnio sam kako boravim u nekoj bašči na čijoj se sredini nalazi stup, a na njegovu vrhu drška.

‘Penji se!’, rečeno mi je.

‘Ne mogu!’, odgovorio sam. Zatim je došao sluga i podigao mi odjeću, te sam se popeo i čvrsto uhvatio za dršku. Kad sam se probudio, još uvijek sam čvrsto stezao dršku. Ispričao sam to Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mi reče: ‘Ta je bašča – bašča islama, taj je stup – stup vjere, a drška je najčvršća veza (*el-urvetul-vuska*). Ostat ćeš privržen islamu sve do smrti.’”¹

O TOME KADA NEKO USNIJE ŠATORSKI STUP ISPOD SVOGA JASTUKA²

بَابُ التَّعْلِيقِ بِالْعُرْوَةِ وَالْحَلَقَةِ

٧٠١٤. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ عَنْ ابْنِ عَوْنٍ ح وَحَدَّثَنِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُعَاذُ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ عُبَادٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ قَالَ رَأَيْتُ كَأَنِّي فِي رَوْضَةٍ وَوَسَطَ الرَّوْضَةِ عَمُودٌ فِي أَعْلَى الْعَمُودِ عُرْوَةٌ فَقِيلَ لِي ارْقَهُ قُلْتُ لَا أَسْتَطِيعُ فَاتَانِي وَصِيفٌ فَرَفَعَ ثِيَابِي فَرَقِيتُ فَاسْتَمْسَكْتُ بِالْعُرْوَةِ فَانْتَبَهْتُ وَأَنَا مُسْتَمْسِكٌ بِهَا فَقَصَصْتُهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ تِلْكَ الرَّوْضَةُ رَوْضَةُ الْإِسْلَامِ وَذَلِكَ الْعَمُودُ عَمُودُ الْإِسْلَامِ وَتِلْكَ الْعُرْوَةُ عُرْوَةُ الْوُثْقَى لَا تَزَالُ مُسْتَمْسِكًا بِالْإِسْلَامِ حَتَّى تَمُوتَ .

بَابُ عَمُودِ الْفُسْطَاطِ تَحْتَ وَسَادَتِهِ

- 1 Neki tumači snova kažu: “Kada neko sanja kako se hvata za halku ili dršku, to znači da on ima čvrstu vjeru i da joj je privržen.”
- 2 Ibn-Bettal veli: “Pitao sam Muhelleba o naslovu poglavlja *O tome kada ko usnije šatorski stup ispod jastuka*, jer se u hadisu ne spominje ni kolac ni jastuk, pa mi je odgovorio da je u nekim predanjima tog hadisa bilo više teksta nego u onom koje je uvršteno u ovu zbirku. U tim se predanjima navodi da je komad svilenog platna bio postavljen iznad stupa, slično šatoru, pa ga je Ibn-Omer skinuo sa stupa i stavio pod jastuk. Kad je uzeo taj komad platna, sličan nosiljci od brokata, mogao je na svako mjesto u Džennetu doći, jer ga je to platno tamo nosilo. Međutim, Buhari nije prihvatio ovo predanje koje sadrži dodatak o stupu i jastuku i nije ga uvrstio u svoju zbirku. On u svojoj zbirci često ovako postupa, navodeći naslov, ali ne i hadis, kao da želi ukazati na to da se on navodi u nekim drugim zbirkama. Razlog nenavođenja jest ‘slabost’ u lancu prenosilaca.”

O TOME KADA NEKO USNIJE BROKAT I ULAZAK U DŽENNET

7015. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je kazivao: "Sanjao sam kako u ruci držim komad svilenog platna: na koje god bi ga mjesto u Džennetu bacio, taj bi me komad na to mjesto ponio. Ispričao sam to Hafsi.

7016. Hafsa je to ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on rekao: 'Zaista je tvoj brat dobar čovjek!' (ili je rekao: 'Doista je Abdullah dobar čovjek!')."

O TOME KADA NEKO USNIJE OKOVE

7017. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Sabbah, njemu Mu'temir, a ovom Avf, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se približi Sudnji dan,¹ skoro da će svaki san koji usnije musliman biti istinit. San je muslimana jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva, a ono što se ubraja u poslanstvo ne može se poricati."

Muhammed veli: "On je rekao ovo, a pričalo se

بَابُ الْإِسْتَبْرَقِ وَدُخُولِ الْجَنَّةِ فِي الْمَنَامِ

٧٠١٥. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ فِي يَدَيَّ سَرَقَةً مِنْ حَرِيرٍ لَا أَهْوِي بِهَا إِلَى مَكَانٍ فِي الْجَنَّةِ إِلَّا طَارَتْ بِي إِلَيْهِ فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ.

٧٠١٦. فَقَصَصْتُهَا حَفْصَةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ أَخَاكَ رَجُلٌ صَالِحٌ أَوْ قَالَ إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ رَجُلٌ صَالِحٌ.

بَابُ الْقَيْدِ فِي الْمَنَامِ

٧٠١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ عَوْفًا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا اقْتَرَبَ الزَّمَانُ لَمْ تَكْذِبْ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ وَرُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ وَمَا كَانَ مِنَ النَّبُوءَةِ فَإِنَّهُ لَا يَكْذِبُ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَنَا أَقُولُ هَذِهِ قَالَ وَكَانَ يُقَالُ الرُّؤْيَا ثَلَاثُ حَدِيثِ النَّفْسِ

¹ Kurtubi veli: "Izraz *ahiruz-zeman* odnosi se na razdoblje u kojem će, nakon dolaska Isaa, sina Merjemina, koji će ubiti Dedždžala, ostati jedna skupina muslimana."

Muslim bilježi hadis u kojem se kaže: "Uzvišeni će Allah poslati Isaa, alejhis-selam, i on će među ljudima ostati sedam godina. Za to vrijeme neće biti nikakvih netrpeljivosti među ljudima. Nakon toga Allah će poslati hladan vjetar iz pravca Šama, i neće od onih na zemlji koji budu imali u svome srcu koliko trun dobra i vjerovanja ostati niko živ." Zatim kaže: "Ljudi koji dožive ovo vrijeme bit će najbolji dio ummeta nakon prve, Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, generacije. Krasit će ih iskrenost u govoru, a njihovi će snovi biti istiniti..."

još i sljedeće: ‘Postoje tri vrste snova:² san koji je posljedica razmišljanja o nečem, san kojim šejtan želi uplašiti i san kojim Allah želi nekoga počastiti i obradovati. Ko usnije nešto što mu se ne sviđa neka to ne priča nikome; neka ustane i klanja.’”

On zatim kaže: “Nije lijepo usniti okove, ali im je bilo drago usniti kako su svezani, jer se tumačilo da veze znače postojanost i čvrstinu vjere.”

Katada, Junus, Hišam i Ebu-Hilal ovaj hadis prenose od Ibn-Sirina, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a neki su ga naveli kao sastavni dio gore navedenog hadisa. Hadis koji prenosi Avf je konkretniji.

Junus veli: “Ja smatram da je predanje u kojem se spominje vezivanje od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.” Ebu-Abdullah veli: “Okovi mogu biti samo oko vrata.”³

O TOME KADA NEKO USNIJE IZVOR IZ KOJEG VODA NEPRESTANO IZVIRE

7018. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Haridže b. Zejda b. Sabita da je Umm-Ala, jedna od onih što su dale prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:

“Zapalo nas je, nakon što su ensarije ždrijebom (kockom)⁴ izvršile raspodjelu muhadžira, da kod nas stanuje Usman b. Maz'un. Njegovali smo ga sve dok se nije razbolio. Kada je preselio na ahiret, zamotali smo ga u njegovu odjeću. Uto nas je posjetio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Neka je Allahova milost na tebe, Ebu-Saibe! Što

وَتَخْوِيفُ الشَّيْطَانِ وَبُشْرَى مِنْ اللَّهِ فَمَنْ رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلَا يَقْضِهِ عَلَى أَحَدٍ وَلْيَقُمْ فَلْيُصَلِّ قَالَ وَكَانَ يُكْرَهُ الْغُلُّ فِي النَّوْمِ وَكَانَ يُعْجِبُهُمُ الْقَيْدُ وَيُقَالُ الْقَيْدُ ثَبَاتٌ فِي الدِّينِ وَرَوَى قَتَادَةُ وَيُونُسُ وَهَشَامٌ وَأَبُو هِلَالٍ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَدْرَجَهُ بَعْضُهُمْ كُلَّهُ فِي الْحَدِيثِ وَحَدِيثُ عَوْفٍ أَبِيْنُ وَقَالَ يُونُسُ لَا أَحْسِبُهُ إِلَّا عَنْ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْقَيْدِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ لَا تَكُونُ الْأَغْلَالُ إِلَّا فِي الْأَعْنَاقِ .

بَابُ الْعَيْنِ الْجَارِيَةِ فِي الْمَنَامِ

٧٠١٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أُمِّ الْعَلَاءِ وَهِيَ امْرَأَةٌ مِنْ نِسَائِهِمْ بَايَعَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَتْ طَارَ لَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ فِي السُّكْنَى حِينَ اقْتَرَعَتِ الْأَنْصَارُ عَلَى سُكْنَى الْمُهَاجِرِينَ فَاشْتَكَى فَمَرَضْنَاهُ حَتَّى تَوُفِّيَ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ فِي أَثْوَابِهِ فَدَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ أَبَا السَّائِبِ فَشَهِدَاتِي

2 Tirmizi i Nesai od Ebu-Hurejre biježe hadis u kojem stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Snova ima tri vrste: istiniti snovi, snovi koji su posljedica onoga što se dešava i snovi pomoću kojih šejtan želi nekoga razalostiti.”

3 Nevevi veli da učenjaci kažu: “Vezane je noge lijepo sanjati, jer to znači ustezanje od grijeha i pokvarenosti, kao i od svega što ne valja. Nije lijepo sanjati okove oko vrata, jer je to obilježje stanovnika Džehennema.”

4 Ensarije se nisu mogle dogovoriti o tome kako će prihvatiti muhadžire, pa su ždrijebom (kockom) određivale kome će ko pripasti.

se tiče moga svjedočnja, kunem se da te je Allah počastio!”, rekla sam.

‘A kako to možeš znati?’, upitao me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Ne znam, tako mi Allaha!’, odgovorila sam.

‘Što se tiče njega’, reče on, ‘smrt mu je došla, i ja se od Allaha za njega nadam svakom dobru. Tako mi Allaha, i ja se bojim šta će biti sa mnom, iako sam ja Njegov poslanik, a pitanje je šta će biti i s vama.’” Ummu-Ala’ dalje kaže: “Tako mi Allaha, nakon ovoga ja ni za koga više ništa ne smijem tvrditi. Jednom sam u snu vidjela da Usman posjeduje jedan izvor iz kojeg voda neprestano izvire, pa sam o tome upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

‘To su njegova (dobra) djela koja mu se još uvijek bilježe’, reče mi on.”¹

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO ZAHVAĆA VODU IZ BUNARA DA BI NAPOJIO LJUDE

O tome od Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, hadis prenosi Ebu-Hurejra.

7019. PRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim b. Kesir, njemu Šu‘ajb b. Harb, a ovom Sahr b. Džuvejri, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Dok sam bio na bunaru iz kojeg sam zahvaćao vodu, došli su Ebu-Bekr i Omer. Ebu-Bekr je uzeo od mene kofu i zagrabio jednom ili dvaput, ali – neka mu Allah oprosti! – vodu nije zahvaćao snažno.² Potom je iz ruku Ebu-Bekra kofu, koja

عَلَيْكَ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللَّهُ قَالَ وَمَا يُدْرِيكَ قُلْتُ
لَا أَدْرِي وَاللَّهِ قَالَ أَمَّا هُوَ فَقَدْ جَاءَهُ الْيَقِينُ إِنِّي
لَأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ مَا أَدْرِي وَأَنَا رَسُولُ
اللَّهِ مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ قَالَتْ أُمُّ الْعَلَاءِ فَوَاللَّهِ لَا
أَزْكِي أَحَدًا بَعْدَهُ قَالَتْ وَرَأَيْتُ لِعُثْمَانَ فِي النَّوْمِ
عَيْنًا تَجْرِي فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ
فَقَالَ ذَلِكَ عَمَلُهُ يَجْرِي لَهُ .

بَاب نَزْعِ الْمَاءِ مِنَ الْبَيْتِ حَتَّى يَرَوِيَ النَّاسَ

رَوَاهُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٧٠١٩. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ
حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ
جُوَيْرِيَةَ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ أَبِي عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
حَدَّثَهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا عَلَى بَيْتٍ أَنْزَعُ
مِنْهَا إِذْ جَاءَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ الدَّلْوَ
فَنَزَعَ ذَنْوَبًا أَوْ ذَنْوَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ فَغَفَرَ اللَّهُ
لَهُ ثُمَّ أَخَذَهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ مِنْ يَدِ أَبِي بَكْرٍ

1 Muhelleb veli: “Sanjanje izvora iz kojeg voda neprestano izvire može imati više značenja. Ako je voda čista, to može značiti da su djela onoga koji to sanja dobra, a u suprotnom, da nisu.” Drugi vele: “Izvor iz kojeg voda neprestano izvire simbolizira djela koja se još uvijek pišu, kao što su trajna sadaka ili dobro djelo učinjeno živom ili mrtvom.”

2 Riječi: “Neka mu Allah oprosti!” – predstavljaju poštapalicu u arapskom jeziku i ovdje su samo u tom smislu upotrijebljene.

je odjednom postala još veća, uzeo Hattabov sin.³ Nisam vidio nikoga da je tako znalački radio kao on, a neki su ljudi načinili i pojilišta.”⁴

O TOME KADA NEKO USNIJE
KAKO S TEŠKOĆOM GRABI JEDNU
ILI DVIJE KOFE VODE IZ BUNARA

7020. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovom Musa, prenoseći od Salima, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Sanjao sam okupljene ljude između kojih je ustao Ebu-Bekr i iz bunara zahvatio jednu ili dvije kofe vode. To je – neka mu Allah oprost! – s teškoćom uradio. Zatim je ustao Hattabov sin, a njegova se kofa preobrazila u još veću. Nisam vidio nikoga da je tako znalački radio kao on, a neki su ljudi načinili i pojilišta.”

7021. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufej, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Spavajući jednom, usnio sam kako stojim kraj nekog starog bunara iz kojeg kofom dugo zahvaćam vodu. Kofu je potom od mene preuzeo Ibn-Ebu-Kuhafa i – neka mu se Allah smiluje! – iz bunara s poteškoćom zahvatio jednu ili dvije kofe vode. Ta se obična kofa odjednom preobrazila u veliku kofu, koju je preuzeo Omer b. Hattab. Nisam vidio nijednog čovjeka da može tako zahvaćati vodu kao Omer b. Hattab, a neki su ljudi načinili čak i pojilišta.”

فَاسْتَحَالَتْ فِي يَدِهِ غَرْبًا فَلَمْ أَرِ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ
يَفْرِي فَرِيَهُ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطْنٍ .

بَاب

نَزْعُ الذَّنُوبِ وَالذَّنُوبِينَ مِنَ الْبُئْرِ بِضَعْفٍ

٧٠٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ
حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ
رُؤْيَا النَّبِيِّ ﷺ فِي أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ قَالَ رَأَيْتُ النَّاسَ
اجْتَمَعُوا فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ فَنَزَعَ ذَنْبًا أَوْ ذَنْبَيْنِ وَفِي
نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللَّهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ قَامَ ابْنُ الْخَطَّابِ
فَاسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَمَا رَأَيْتُ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَفْرِي
فَرِيَهُ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطْنٍ .

٧٠٢١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ
قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ
أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا
نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَى قَلْبٍ وَعَلَيْهَا دَلْوٌ فَنَزَعْتُ مِنْهَا
مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَنَزَعَ مِنْهَا
ذَنْبًا أَوْ ذَنْبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللَّهُ يَغْفِرُ لَهُ
ثُمَّ اسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَأَخَذَهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَلَمْ
أَرِ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَنْزِعُ نَزْعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ
حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطْنٍ .

3 Ovim se aludira na Ebu-Bekrovo preuzimanje hilafeta od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i na Omerovo, radijallahu anhu, preuzimanje hilafeta od njega.

4 Ovim se aludira na Ebu-Bekrov i Omerov, radijallahu anhum, hilafet kao i na veliku korist koju će muslimani u razdoblju njihove vladavine imati, što se doista i obistinilo.

O TOME KADA NEKO USNIJE DA SE ODMARA

7022. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Spavajući jednom, usnio sam da se nalazim na jednom vrelu s kojeg pojmim svijet. Uto je došao Ebu-Bekr i uzeo mi kofu iz ruke, kako bih se ja odmorio. Zahvatio je – neka mu Allah oprost! – s poteškoćom dvije kofe. Potom je došao Ibn-Hattab i od njega uzeo kofu. Zahvaćao je vodu toliko dugo dok se svijet nije razišao, a voda se iz vrela razlijevala.”¹

O TOME KADA NEKO USNIJE DVORAC²

7023. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejz, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Kada smo jednom prilikom bili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao nam je sljedeće: ‘Spavajući jednom, usnio sam da sam u Džennetu, a neka se žena pored jednog dvorca abdesti. ‘Čiji je ovo dvorac?’, upitao sam.

‘Omera b. Hattaba’, odgovorili su. Sjetio sam se njegove ljubomore i okrenuo se.’ Tada je Omer, radijallahu anhu, zaplakao, rekavši: ‘Zar da na tebe, Allahov Poslaniče, budem ljubomoran, a ti si mi draži i od oca i od majke?!’”

بَابُ الْإِسْتِرَاحَةِ فِي الْمَنَامِ

٧٠٢٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ أَنِّي عَلَى حَوْضٍ أُسْقِي النَّاسَ فَأَتَانِي أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَ الدَّلْوَ مِنْ يَدِي لِئُرِيحَنِي فَنَزَعَ ذُنُوبِي وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللَّهُ يَغْفِرُ لَهُ فَأَتَى ابْنُ الْخَطَّابِ فَأَخَذَ مِنْهُ فَلَمْ يَزَلْ يَنْزِعُ حَتَّى تَوَلَّى النَّاسُ وَالْحَوْضُ يَتَفَجَّرُ.

بَابُ الْقَصْرِ فِي الْمَنَامِ

٧٠٢٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرِ قُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ قَالُوا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَهُ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَبَكَى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ثُمَّ قَالَ أَعَلَيْكَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ أَغَارُ.

1 Tumači snova vele: “Ako neko usnije kako se odmara na leđima, to znači da će mu se položaj učvrstiti, a imetak će mu biti na dohvat ruke, jer zemlja je nešto najjače na što se može osloniti. Ako neko pak usnije kako leži na stomaku, to znači neizvjesnost.”

2 Sanjanje dvorca, prema tumačima snova, ukazuje, ako se radi o dobrom muslimanu, na dobro djelo. Ako se pak radi o lošoj osobi, to onda označava depresiju i zatvor. Ulazak u dvorac može se ponekad tumačiti i kao sklapanje braka.

7024. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Mu'temir b. Sulejman, a ovom Ubejdullah b. Umer, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a ovaj od Džabira b. Abdullaha (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao: 'Ušao sam u Džennet i našao se pred zlatnim dvorcem. 'Čiji je ovo dvorac?', upitao sam. 'Nekog čovjeka iz plemena Kurejš', odgovorili su. Samo me je tvoja ljubomora, koju poznajem, sine Hattabov, spriječila da uđem u njega!' 'A zar na tebe da budem ljubomoran, Allahov Poslaniče?!', odgovorio je (Omer)."³

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO UZIMA ABDEST⁴

7025. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Boraveći kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedne smo ga prilike čuli kako priča: 'Spavajući jednom, usnio sam da sam u Džennetu, a neka se žena abdesti pored jednog dvorca. 'Čiji je ovo dvorac?', upitao sam. 'Omerov', odgovorili su. Sjetio sam se njegove ljubomore, okrenuo se od tog dvorca i otišao.' Tada je Omer, radijallahu anhu, zaplakao, rekavši: 'Zar da na tebe, Allahov Poslaniče, budem ljubomoran, a draži si mi i od oca i od majke?!'"

٧٠٢٤. حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُثَنَّى عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا أَنَا بِقَصْرِ مِنْ ذَهَبٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا فَقَالُوا لِرَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَمَا مَنَعَنِي أَنْ أَدْخُلَهُ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِلَّا مَا أَعْلَمُ مِنْ غَيْرَتِكَ قَالَ وَعَلَيْكَ أَغَارُ يَا رَسُولَ اللَّهِ .

بَابُ الْوُضُوءِ فِي الْمَنَامِ

٧٠٢٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرِ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ فَقَالُوا لِعُمَرَ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَهُ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا فَبَكَى عُمَرُ وَقَالَ عَلَيْكَ يَا أَبَايَ أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ أَغَارُ .

³ Iz hadisa se može zaključiti kako je dopušteno spomenuti nečije vrline (kao što je ljubomora bila vrlina Omerova, radijallahu anhu).

⁴ Tumači snova vele da uzimanje abdesta u snu označava način dolaska do vladara ili obavljanje nekog posla. Ako čovjek u snu upotpuni svoj abdest, to znači da će na javi postići ono što želi.

O TOME KADA NEKO SANJA KAKO OBILAZI (TAVAFI) OKO KA'BE

7026. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Salima b. Abdullaha b. Omera, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Spavajući jednom, usnio sam kako obilazim (tavafima)¹ oko Ka'be. (Obilazeći tako) odjednom između dvojice ljudi ugledah nekog crnputog čovjeka duge kose s koje je kapala voda. 'Ko je ovaj čovjek?', upitah. 'Sin Merjemin', odgovoriše mi. Otišao sam od njega, okrećući se, kad opet ugledah jednog krupnog crvenog čovjeka raščupane kose, slijepa u desno oko, koje je izgledalo kao plutajuće zrno grožđa. 'Ko je ovaj čovjek?', upitao sam. 'Dedždžal' odgovorili su mi. Najsličniji je Ibn-Katanu, a Ibn-Katan je iz plemena Benu-Mustalek iz Huza'a."

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO JE DRUGOM DAO NEŠTO ŠTO JE OSTALO IZA NJEGA

7027. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Hamze b. Abdullaha b. Omera (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Spavajući jednom, usnio sam da mi je data čaša mlijeka. Pio sam iz nje, gledajući kako mlijeko teče, a ostatak sam dao Omeru.'
'Kako to tumačiš?', upitali su ga.
'Znanje!', odgovorio je."

بَابُ الطَّوْفِ بِالْكَعْبَةِ فِي الْمَنَامِ

٧٠٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي أَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ فَإِذَا رَجُلٌ آدَمُ سَبَطَ الشَّعْرَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ يَنْطَفُ رَأْسُهُ مَاءً فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا ابْنُ مَرْيَمَ فَذَهَبْتُ أَلْتَفْتُ فَإِذَا رَجُلٌ أَحْمَرُ جَسِيمٌ جَعْدُ الرَّأْسِ أَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا هَذَا الدَّجَالُ أَقْرَبُ النَّاسِ بِهِ شَبَهًا ابْنُ قَطَنِ وَابْنُ قَطَنِ رَجُلٌ مِنْ بَنِي الْمُصْطَلِقِ مِنْ خِزَاعَةَ.

بَابُ

إِذَا أُعْطِيَ فَضْلُهُ غَيْرَهُ فِي النَّوْمِ

٧٠٢٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحٍ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرَّيَّ يَجْرِي ثُمَّ أُعْطِيتُ فَضْلَهُ عُمَرَ قَالُوا فَمَا أَوْلَتْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْعِلْمُ.

¹ Tumači snova vele da obilazak oko Ka'be u snu znači obavljanje hadždža, ženidbu, postizanje željenog cilja, poslušnost roditeljima ili služenje nekom učenom čovjeku.

O TOME KADA NEKO U SNU OSJETI SIGURNOST I NAPUSTI GA STRAH

7028. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Seid, njemu Affan b. Muslim, a ovom Sahr b. Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera da je kazivao:

“Neki su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi usnili neki san, te snove pričali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on im ih je tumačio.

Bio sam mladić, te sam, prije nego što sam se oženio, spavao u džamiji. Jednom sam tako rekao samome sebi: ‘Da u tebi ima dobra, i ti bi usnio kao što drugi sanjaju!’ Kada sam te noći legao, zamolio sam: ‘Gospodaru moj, ako u meni pronalaziš ikakva dobra, daj da usnijem nešto!’

I tako, dodoše meni (u snu) dva meleka, noseći u rukama gvozdene štapove, s namjerom da me vode u Džehennem. Stajao sam među njima moleći Uzvišenog Allaha: ‘Gospodaru moj, utječem se Tebi od Džehennema!’ Potom me je susreo melek koji je u ruci također držao gvozdeni štap.

‘Nećeš se prepasti’, reče mi on, ‘ti si dobar čovjek, samo da više obavljaš namaz!’ Zatim su me povelili dalje i zaustavili se na ivici Džehennema; bio je zazidan kao što je zazidan bunar i imao stupove isto kao i bunar, a između svaka dva stupa stajao je melek s gvozdenim štapom. U njemu sam vidio ljude kako vise na lancima, a glave im bijahu okrenute naopačke. Prepoznao sam neke ljude iz plemena Kurejš. Meleci su potom krenuli sa mnom na desnu stranu.²

بَابُ الْأَمْنِ وَذَهَابِ الرُّوعِ فِي الْمَنَامِ

٧٠٢٨. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ حَدَّثَنَا نَافِعٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ قَالَ إِنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَانُوا يَرَوْنَ الرُّؤْيَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَيَقْصُصُونَهَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَيَقُولُ فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا شَاءَ اللَّهُ وَأَنَا غُلَامٌ حَدِيثُ السِّنِّ وَبَيْتِي الْمَسْجِدُ قَبْلَ أَنْ أَنْكِحَ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي لَوْ كَانَ فِيكَ خَيْرٌ لَرَأَيْتَ مِثْلَ مَا يَرَى هَؤُلَاءِ فَلَمَّا اضْطَجَعْتُ ذَاتَ لَيْلَةٍ قُلْتُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ فِيَّ خَيْرًا فَارِنِي رُؤْيَا فَبَيْنَمَا أَنَا كَذَلِكَ إِذْ جَاءَنِي مَلَكَانِ فِي يَدِ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ يُقْبَلَانِ بِي إِلَى جَهَنَّمَ وَأَنَا بَيْنَهُمَا أَدْعُو اللَّهَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَهَنَّمَ ثُمَّ أَرَانِي لِقَائِي مَلَكٌ فِي يَدِهِ مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ فَقَالَ لَنْ تُرَاعَ نَعَمْ الرَّجُلُ أَنْتَ لَوْ كُنْتَ تُكْثِرُ الصَّلَاةَ فَانْطَلَقُوا بِي حَتَّى وَقَفُوا بِي عَلَى شَفِيرِ جَهَنَّمَ فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبُئْرِ لَهُ قُرُونٌ كَقُرْنِ الْبُئْرِ بَيْنَ كُلِّ قَرْنَيْنِ مَلَكٌ بِيَدِهِ مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ وَأَرَى فِيهَا رَجُلًا مُعَلَّقِينَ بِالسَّلَاسِلِ رُءُوسُهُمْ أَسْفَلَهُمْ عَرَفْتُ فِيهَا رَجُلًا مِنْ قُرَيْشٍ فَانْصَرَفُوا بِي عَنْ ذَاتِ الْيَمِينِ .

² Tumači snova kažu: “Ko usnije ono čega se boji bit će siguran i spašen od toga.”

7029. Ispričao sam svoj san (sestri) Hafsi, a ona ga je ispričala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on kazao: ‘Zaista je Abdullah dobar čovjek.’”

Nafi‘ veli: “Abdullah je nakon toga mnogo više klanjao namaz.”

O TOME KADA SE NEKO U SNU ODLUČI ZA DESNU STRANU

7030. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera da je kazivao:

“Bio sam u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, neoženjen, te sam spavao u džamiji. Kada bi neko usnio kakav san, ispričao bi ga Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ja sam jednom tako zamolio: ‘Gospodaru moj, ako u meni pronalaziš ikakva dobra, pokaži mi nešto putem sna, pa će mi to protumačiti Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem!’ Zaspao sam i usnio kako mi dođoše dva meleka, uzeše me i povedoše sa sobom. Tada ih susrete treći melek, i on mi reče: ‘Nećeš imati straha, doista si ti dobar čovjek!’ Povelili su me i doveli do Džehennema, a on bijaše sazidan poput bunara. U njemu su bili neki ljudi od kojih sam ja pojedine i poznavao. Zatim su me okrenuli na desnu stranu.¹ Kada sam se ujutro probudio, ispričao sam to Hafsi.

7031. Hafsa kaže da je to ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na što je on rekao: ‘Zaista je Abdullah dobar čovjek, samo kada bi više klanjao noćni namaz.’”

Zuhri veli: “Nakon toga Abdullah je mnogo više klanjao noćni namaz.”

٧٠٢٩. فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ فَقَصَّصْتُهَا حَفْصَةَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ رَجُلٌ صَالِحٌ لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ نَافِعٌ فَلَمْ يَزَلْ بَعْدَ ذَلِكَ يُكْثِرُ الصَّلَاةَ .

بَابُ الْاِخْتِازِ عَلَى الْيَمِينِ فِي النَّوْمِ

٧٠٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ كُنْتُ غُلَامًا شَابًّا عَزَبًا فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَكُنْتُ أَيْتٌ فِي الْمَسْجِدِ وَكَانَ مَنْ رَأَى مِنَّا مَا قَصَّه عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْتُ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ لِي عِنْدَكَ خَيْرٌ فَأَرِنِي مِنَّا يُعْبِرُهُ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَنِمْتُ فَرَأَيْتُ مَلَكَينِ أَتَيَانِي فَأَنْطَلَقَا بِي فَلَقِيَهُمَا مَلَكٌ آخَرٌ فَقَالَ لِي لَنْ تُرَاعَ إِنَّكَ رَجُلٌ صَالِحٌ فَأَنْطَلَقَا بِي إِلَى النَّارِ فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبِشْرِ وَإِذَا فِيهَا نَاسٌ قَدْ عَرَفْتُ بَعْضَهُمْ فَأَخَذَا بِي ذَاتَ الْيَمِينِ فَلَمَّا أَصْبَحْتُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِحَفْصَةَ .

٧٠٣١. فَرَعَمْتُ حَفْصَةَ أَنَّهَا قَصَّصْتُهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ رَجُلٌ صَالِحٌ لَوْ كَانَ يُكْثِرُ الصَّلَاةَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بَعْدَ ذَلِكَ يُكْثِرُ الصَّلَاةَ مِنَ اللَّيْلِ .

¹ Desna se strana u snu tumači kao pripadnost skupini koja se zove “pripadnici desne strane”.

O TOME KADA NEKO USNIJE ČAŠU

7032. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Hamze b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako priča: ‘Dok sam jednom prilikom spavao, bila mi je data čaša s mlijekom iz koje sam se napio, a ono što je ostalo dao sam Omeru b. Hattabu.’ ‘Kako si to protumačio, Allahov Poslaniče?’, upitali su. ‘Znanje!’, odgovorio je.”

O TOME KADA NEKO USNIJE NEŠTO ŠTO LETI

7033. PRIČAO MI JE Seid b. Muhammed, njemu Jakub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, a ovaj od Ibn-Ubejde b. Nešita da je Ubejdullah b. Abdullah pitao Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhum, o spomenutom Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, snu.

7034. Na to je Ibn-Abbas rekao: “Neko mi je spominjao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Spavajući jednom, usnio sam da su mi na ruke stavljene dvije zlatne narukvice, ali sam ih ja skinuo jer su mi bile odvratne i mrske. Bilo mi je omogućeno da ih napušem, i one su odletjele. Ja sam to protumačio kao znak da će se pojaviti dvojica lažova.”

Ubejdullah veli: “Jedan je od njih Ansi, kojeg je Fejruz ubio u Jemenu, a drugi je Musejluma.”²

بَابُ الْقَدَحِ فِي النَّوْمِ

٧٠٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ خَمْرَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحٍ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ ثُمَّ أُعْطِيتُ فَضَلِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالُوا فَمَا أَوْلَتْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْعِلْمُ .

بَابُ إِذَا طَارَ الشَّيْءُ فِي الْمَنَامِ

٧٠٣٣. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْجَرْمِيُّ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ ابْنِ نَشِيطٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ رُؤْيَا رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الَّتِي ذَكَرَ .

٧٠٣٤. فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ذَكَرَ لِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ أَنَّهُ وُضِعَ فِي يَدَيَّ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَفُطِئَتْهُمَا وَكَرِهْتُهُمَا فَأَذِنَ لِي فَفَخَّخْتُهُمَا فَطَارَا فَأَوَّلْتُهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ أَحَدُهُمَا الْعَنْسِيُّ الَّذِي قَتَلَهُ فَيْرُوزٌ بِالْيَمَنِ وَالْآخَرُ مُسَيْلِمَةُ .

2 Muhelleb veli: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pomislio kako dvije narukvice simboliziraju dvojicu lažova, jer laž znači staviti stvari na pogrešno mjesto. Kada je na svojim rukama vidio zlatne narukvice, kojima se ne koriste muškarci, jer to je nakit za žene, znao je da će se pojaviti neko ko će tvrditi nešto što nije istina. Činjenica da su te narukvice od zlata, koje je zabranjeno nositi muškarcima, upućuje na to da se radi o laži.”

O TOME KADA NEKO USNIJE KLANJE KRAVA

7035. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd, prenoseći od svoga djeda Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Usnio sam kako se iz Mekke selim u neko mjesto u kojem ima mnogo palmi, pa sam pretpostavio da bi to mogla biti Jemama ili Hedžer. Ipak, to je bila Medina, Jesrib, u kojem sam vidio kravu¹ (kako je kolju). Tako mi Allaha, svako sam dobro vidio! (Zaklana krava) simbolizira vjernike koji su izginuli na Uhudu, a dobro je sve ono što nam je poslije Bedra došlo, ono što nam je Uzvišeni Allah podario."

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO NAPUHUJE NEŠTO

7036. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Mi smo posljednji (vremenski na dunjaluku), ali ćemo preteći druge (na ahiretu)."

7037. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, također rekao: "Spavajući jednom, usnio sam svjetske riznice. Na obje moje ruke bijahu stavljene zlatne narukvice, što mi je teško palo i jako me zabrinulo. Objavljeno mi je da ih napušem i ja sam to učinio, pa su one odletjele. Protumačio sam to kao pojavu dvojice lažova između kojih ću ja stajati. Jedan je iz San'e, a drugi iz Jemame."

بَاب إِذَا رَأَى بَقْرًا تَنْحَرُ

٧٠٣٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَهَاجِرُ مِنْ مَكَّةَ إِلَى أَرْضٍ بِهَا نَخْلٌ فَذَهَبَ وَهَلِي إِلَى أَنَّهَا الْيَمَامَةُ أَوْ هَجَرْتُ فَإِذَا هِيَ الْمَدِينَةُ يَثْرِبُ وَرَأَيْتُ فِيهَا بَقْرًا وَاللَّهُ خَيْرٌ فَإِذَا هُمْ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ أَحُدٍ وَإِذَا الْخَيْرُ مَا جَاءَ اللَّهُ مِنَ الْخَيْرِ وَثَوَابِ الصَّدَقِ الَّذِي آتَانَا اللَّهُ بِهِ بَعْدَ يَوْمِ بَدْرٍ.

بَاب النَّفْخِ فِي الْمَنَامِ

٧٠٣٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ قَالَ هَذَا مَا حَدَّثَنَا بِهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ.

٧٠٣٧. وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ أُوتِيتُ خَزَائِنَ الْأَرْضِ فَوُضِعَ فِي يَدَيَّ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَكَبُرَا عَلَيَّ وَأَهْمَانِي فَأَوْحِيَ إِلَيَّ أَنْ أَنْفُخَهُمَا فَتَفَخَّتُهُمَا فَطَارَا فَأَوَّلَتْهُمَا الْكَذَّابَيْنِ اللَّذَيْنِ أَنَا بَيْنَهُمَا صَاحِبَ صَنْعَاءَ وَصَاحِبَ الْيَمَامَةِ.

¹ Tumači snova kažu da sanjanje krave može imati i druga značenja, kao što su: žensko, supruga, sluga i zemlja.

O TOME KADA NEKO
U SNU IZVEDE NEKOGA IZ JEDNOG
MJESTA I NASTANI GA U DRUGO

7038. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu njegov brat Abdul-Hamid, a ovom Sulejman b. Bilal, prenoseći od Musaa b. Ukbe, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Usnio sam da je neka crna žena raščupane kose izišla iz Medine i otišla u Mehjeu, tj. Džuhfu. Protumačio sam to kao odlazak kuge iz Medine u to mjesto.”

O TOME KADA NEKO
USNIJE CRNU ŽENU

7039. PRIČAO NAM JE Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Musa, prenoseći od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Usnio sam crnu ženu raščupane kose kako odlazi iz Medine i zaustavlja se u Mahjei. Protumačio sam to kao odlazak kuge iz Medine u Mahjeu, tj. Džuhfu.”

O TOME KADA NEKO
USNIJE ŽENU RAŠČUPANE KOSE

7040. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Bekr b. Ebu-Uvejs, a ovom Sulejman, prenoseći od Musaa b. Ukbe, ovaj od Salima, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Usnio sam crnu ženu raščupane kose kako odlazi iz Medine i zaustavlja se u Mahjei. Protumačio sam to kao odlazak kuge iz Medine u Mahjeu, tj. Džuhfu.”

بَابُ إِذَا رَأَى أَنَّهُ أَخْرَجَ الشَّيْءَ
مِنْ كُورَةٍ فَاسْكَنَهُ مَوْضِعًا آخَرَ

٧٠٣٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَخِي عَبْدُ الْحَمِيدِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ كَأَنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ ثَائِرَةَ الرَّأْسِ خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى قَامَتْ بِمَهْيَعَةٍ وَهِيَ الْجُحْفَةُ فَأَوَّلْتُ أَنَّ وَبَاءَ الْمَدِينَةِ نُقِلَ إِلَيْهَا.

بَابُ امْرَأَةِ السَّوْدَاءِ

٧٠٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا فَضِيلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي رُؤْيَا النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَدِينَةِ رَأَيْتُ امْرَأَةً سَوْدَاءَ ثَائِرَةَ الرَّأْسِ خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى نَزَلَتْ بِمَهْيَعَةٍ فَتَأَوَّلْتُهَا أَنَّ وَبَاءَ الْمَدِينَةِ نُقِلَ إِلَى مَهْيَعَةٍ وَهِيَ الْجُحْفَةُ.

بَابُ امْرَأَةِ الثَّائِرَةِ الرَّأْسِ

٧٠٤٠. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ امْرَأَةً سَوْدَاءَ ثَائِرَةَ الرَّأْسِ خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى قَامَتْ بِمَهْيَعَةٍ فَأَوَّلْتُ أَنَّ وَبَاءَ الْمَدِينَةِ نُقِلَ إِلَى مَهْيَعَةٍ وَهِيَ الْجُحْفَةُ.

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO POTEŽE SABLJU

7041. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd b. Abdullah b. Ebu-Burda, prenoseći od svoga djeda Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Sanjao sam kako sam potegao sablju, ali je ona pukla po sredini. To simbolizira pogibiju muslimana na Uhudu. Potegao sam je i drugi put, i ona je tada postala najbolja što može biti. To označava okupljanje muslimana i pobjede koje će im Uzvišeni Allah dati.”¹

O ONOME KOJI LAŽE DOK PRIČA SAN

7042. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko bude pričao san koji nije usnio – zatražit će se od njega da u čvor sveže dva ječmena zrna, a on to neće moći učiniti. Ko bude slušao razgovor ljudi koji ga preziru ili izbjegavaju – nalit će mu se na Sudnjem danu u uši rastopljeno olovo. Ko naslika kakav lik – kazna će mu biti zaduženje da u njega udahne dušu, a on to neće moći učiniti.”

Sufjan veli: “Ejjub je sastavio lanac prenosilaca kada nam je to ispričao.” Kutejba veli: “Pričao nam je Ebu-Avana, prenoseći od Katade, ovaj od

بَاب إِذَا هَزَّ سَيْفًا فِي الْمَنَامِ

٧٠٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ فِي رُؤْيَايَ أَنِّي هَزَزْتُ سَيْفًا فَانْقَطَعَ صَدْرُهُ فَإِذَا هُوَ مَا أُصِيبَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ أُحُدٍ ثُمَّ هَزَزْتُهُ أُخْرَى فَعَادَ أَحْسَنَ مَا كَانَ فَإِذَا هُوَ مَا جَاءَ اللَّهُ بِهِ مِنَ الْفَتْحِ وَاجْتِمَاعِ الْمُؤْمِنِينَ.

بَاب مَنْ كَذَبَ فِي حُلْمِهِ

٧٠٤٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ تَحَلَّمَ بِحُلْمٍ لَمْ يَرَهُ كَلْفٌ أَنْ يَعْقِدَ بَيْنَ شَعِيرَتَيْنِ وَلَنْ يَفْعَلَ وَمَنْ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ أَوْ يَقْرُونَ مِنْهُ صَبَّ فِي أُذُنِهِ الْأَنْكُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ صَوَّرَ صُورَةَ عَذِّبَ وَكَلَّفَ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا وَلَيْسَ بِنَافِخٍ قَالَ سُفْيَانُ وَصَلَهُ لَنَا أَيُّوبُ وَقَالَ قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَوْلُهُ مَنْ كَذَبَ فِي رُؤْيَاهُ

¹ Muhelleb veli: “Ovaj je san pun simbolike. Sablja simbolizira borbu koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio zajedno sa svojim ashabima; potezanje sablje simbolizira naredbu za borbu; lomljenje sablje simbolizira gubitke koje su muslimani pretrpjeli na Uhudu; ponovno potezanje sablje simbolizira vraćanje u normalno stanje, jačanje i osvajanja.”

Tumači snova kažu da sanjanje sablje može imati i druga značenja. Ako ko usnije da vraća sablju u korice, to znači da će se oženiti. Ako ko usnije da je nekoga udario sabljom, to znači da će ga ogovarati. Onaj koji usnije da se bori protiv nekoga čija je sablja kraća od njegove – to znači da će ga on pobijediti. Ko usnije veliku sablju – to znači velika iskušenja i neprilike.

Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko bude lagao pričajući svoj san...”

Šu‘ba prenosi od Ebu-Hašima Rumanija, ovaj od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko naslika lik... Ko bude lagao pričajući svoj san... Ko sluša...”
PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Halid, prenoseći od Halida, ovaj od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko sluša... Ko bude lagao pričajući snove... Ko naslika...”² (isti hadis). Isti hadis prenosi Hišam od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa.

7043. PRIČAO NAM JE Ali b. Muslim, njemu Abdus-Samed, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Dinar, rob Ibn-Omerov, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Najveća je laž da čovjek pokaže svojim očima ono što one nisu vidjele.”

O TOME DA SE RUŽAN SAN NE TREBA NIKOME PRIČATI NITI SPOMINJATI

7044. PRIČAO NAM JE Seid b. Rebi‘, njemu Šu‘ba, a ovom Abdu-Rabbih b. Seid, prenoseći od Ebu-Seleme da je kazivao:

“Sanjao sam snove koji su mi donosili bolest sve dok nisam čuo Ebu-Katadu kako govori: ‘I ja sam sanjao snove koji su kod mene izazivali bolest sve dok nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Lijep je san od Allaha, pa kada neko od vas usnije nešto što voli, neka to ne priča nikome osim onome koga voli; a ako usnije nešto što ne voli, neka kod Allaha zatraži utočište

وَقَالَ شُعْبَةُ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَانِيِّ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَوْلُهُ مَنْ صَوَّرَ صُورَةً وَمَنْ تَحَلَّمَ وَمَنْ اسْتَمَعَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَنْ اسْتَمَعَ وَمَنْ تَحَلَّمَ وَمَنْ صَوَّرَ نَحْوَهُ تَابَعَهُ هِشَامٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَوْلُهُ .

٧٠٤٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ مَوْلَى ابْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِنْ مِنْ أَفْرَى الْفَرَى أَنْ يُرَى عَيْنِيهِ مَا لَمْ تَرَ .

بَابُ إِذَا رَأَى مَا يَكْرَهُ فَلَا يُخْبِرُ بِهَا وَلَا يَذْكُرُهَا

٧٠٤٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ يَقُولُ لَقَدْ كُنْتُ أَرَى الرُّؤْيَا فَتَمَرُّضُنِي حَتَّى سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ يَقُولُ وَأَنَا كُنْتُ لَا أَرَى الرُّؤْيَا فَتَمَرُّضُنِي حَتَّى سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ مِنَ اللَّهِ فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يُحِبُّ فَلَا يُحَدِّثْ بِهِ إِلَّا مَنْ يُحِبُّ وَإِذَا رَأَى مَا يَكْرَهُ فَلْيَتَوَعَّذْ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهَا وَمَنْ

2 Ovaj hadis upućuje na tri zabrane: laganje prilikom pričanja snova, slušanje razgovora onih koji ne žele da njihov razgovor neko sluša i slikanje. Ove zabrane u sebi imaju mudre poruke: onaj koji laže dok priča snove u jednom dijelu poriče poslanstvo, onaj koji slika i pravi kipove pokušava se poistovjetiti sa Stvoriteljem, a onaj koji sluša razgovor drugih koji to ne vole isti je kao onaj koji viri kroz otvor na vratima tuđe kuće.

od zla što ga nosi taj san i od šejtanova zla, a potom neka pljune tri puta i taj san ne priča nikome, pa mu neće nauditi', (kazao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).”

7045. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim i Deraverdi, a njima Jezid, prenoseći od Abdullaha b. Habbaba, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Kada neko od vas usnije san koji mu se sviđa – taj je san od Allaha. Zato neka na njemu zahvali Allahu i neka ga isprika drugima. A ako neko usnije ono što mu je mrsko – to je od šejtana. Tada neka zatraži Allahovo utočište od zla toga sna i neka ga nikom ne spominje, pa mu neće nauditi.”

O ONOME KOJI SE NE OBAZIRE NA TUMAČENJE SNA PRVOG TUMAČA AKO ON NE POGODI

7046. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, (da je kazivao): “Neki je čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Sinoć sam usnio oblak iz kojeg kaplju med i maslo, a svijet ih grabi svojim šakama, neko više, neko manje. Jedan je konopac bio pružen sa zemlje do nebesa; ti si uzeo taj konopac i uzdigao se pomoću njega. Zatim ga je uzeo drugi čovjek i također se uzdigao. Poslije njega konopac je uzeo treći, pa se i on uzdigao. Potom ga je uzeo četvrti čovjek, i on se prekinuo, a onda sastavio.’ ‘Allahov Poslaniče’, povika Ebu-Bekr, – draži si mi od oca! – tako ti Allaha, dopusti mi da ga ja protumačim!’ ‘Protumači ga!’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Što se oblaka tiče’, reče Ebu-Bekr, ‘on označava islam.

شَرُّ الشَّيْطَانِ وَلَيْفَلْ ثَلَاثًا وَلَا يُحَدِّثْ بِهَا أَحَدًا فَإِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهُ.

٧٠٤٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالْدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَسَامَةَ بْنِ أَهَادٍ اللَّيْثِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ الرُّؤْيَا يُحِبُّهَا فَإِنَّهَا مِنَ اللَّهِ فَلْيُحْمَدِ اللَّهَ عَلَيْهَا وَلْيُحَدِّثْ بِهَا وَإِذَا رَأَى غَيْرَ ذَلِكَ مِمَّا يَكْرَهُ فَإِنَّهَا هِيَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَسْتَعِذْ مِنْ شَرِّهَا وَلَا يَذْكُرْهَا لِأَحَدٍ فَإِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهُ.

باب

مَنْ لَمْ يَزِ الرُّؤْيَا لِأَوَّلِ عَابِرٍ إِذَا لَمْ يُصِْبْ

٧٠٤٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ ظُلَّةً تَنْطُفُ السَّمْنُ وَالْعَسَلُ فَارَى النَّاسَ يَتَكَفَّفُونَ مِنْهَا فَالْمُسْتَكْبِرُ وَالْمُسْتَقِلُّ وَإِذَا سَبَبَ وَاصِلٌ مِنَ الْأَرْضِ إِلَى السَّمَاءِ فَأَرَاكَ أَخَذْتَ بِهِ فَعَلَوْتَ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَعَلَا بِهِ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَعَلَا بِهِ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَانْقَطَعَ ثُمَّ وَصَلَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَيِّ أَنتَ وَاللَّهِ لَتَدْعَنِي فَأَعْبُرَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اغْبُرَهَا قَالَ أَمَّا الظُّلَّةُ فَالْإِسْلَامُ وَأَمَّا الَّذِي يَنْطُفُ مِنَ الْعَسَلِ

Kapanje masla i meda iz oblaka označava Kur'an; njegova slast kaplje, i jedni je uzimaju u većim, a drugi u manjim količinama. Konopac koji seže od nebesa do zemlje označava Istinu, kojoj ti pozivaš i na osnovu koje ti Uzvišeni Allah daje visoke stupnjeve. Kada ga prihvati drugi čovjek, i on se uzdigne, a zatim treći, pa se i on uzdigne. Nakon što ga prihvati četvrti čovjek, on se prekine, ali mu ga sastave, pa se i on uzdigne. Allahov Vjerovjesniče – draži si mi od oca! – reci mi jesam li pogodio ili pogriješio? ‘Pogodio si nešto, a nešto si i promašio’,¹ odgovori mu Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Tako ti Allaha, kaži mi u čemu sam pogriješio!’, reče Ebu-Bekr. ‘Ne zaklinji me!’, odgovori on.’²

O TUMAČENJU SNA POSILIJE SABAH-NAMAZA

7047. PRIČAO MI JE Muemmel b. Hišam Ebu-Hišam, njemu Isma'il b. Ibrahim, a ovom Avf, prenoseći od Ebu-Redžaa, a on od Semura b. Džunduba, radijallahu anhu, (da je kazivao): ‘Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj pitati svoje drugove da li je neko od njih usnio kakav san. Ko je imao kakav san ispričao bi ga. Tako je jednog jutra Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao: ‘Sinoć su mi došla dva čovjeka i povelala me, rekavši:

وَالسَّمْنُ فَالْقُرْآنُ حَلَاوَتُهُ تَنْطَفُفُ فَالْمُسْتَكْبَرُ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْمُسْتَقِلُّ وَأَمَّا السَّبَبُ الْوَاصِلُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ فَالْحَقُّ الَّذِي أَنْتَ عَلَيْهِ تَأْخُذُ بِهِ فَيَعْلِيكَ اللَّهُ ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ مِنْ بَعْدِكَ فَيَعْلُو بِهِ ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَيَعْلُو بِهِ ثُمَّ يَأْخُذُهُ رَجُلٌ آخَرُ فَيَنْقَطِعُ بِهِ ثُمَّ يُوَصَّلُ لَهُ فَيَعْلُو بِهِ فَأَخْبِرْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَيِّ أَنْتَ أَصَبْتَ أَمْ أَخْطَأْتَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَصَبْتَ بَعْضًا وَأَخْطَأْتَ بَعْضًا قَالَ فَوَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَتَحْدِثَنِي بِالَّذِي أَخْطَأْتَ قَالَ لَا تُقْسِمُ .

بَابُ تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ

٧٠٤٧. حَدَّثَنِي مُؤَمَّلُ بْنُ هِشَامٍ أَبُو هِشَامٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ حَدَّثَنَا سَمُرَةُ بْنُ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِمَّا يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ لِأَصْحَابِهِ هَلْ رَأَى أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنْ رُؤْيَا قَالَ فَيَقْصُرُ عَلَيْهِ مَنْ شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقْصُرَ وَإِنَّهُ قَالَ ذَاتَ غَدَاةٍ إِنَّهُ أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتِيَانِ وَإِنَّهُمَا ابْتَعَثَانِي وَإِنَّهُمَا

- 1 Ibnul-Arebi veli: “Postoji više mišljenja o tome kako protumačiti riječi Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Pogodio si nešto, a nešto si i promašio.’ Jedni smatraju da se ta pogreška sastoji u tome što se Ebu-Bekr prihvatio tumačenja bez dopuštenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dopuštenje koje je dobio dato mu je samo zbog njegovog ugleda. Drugi smatraju da je greška u tome što je zakleo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Treći misle da je Ebu-Bekr pogrešno protumačio značenja koja imaju med i maslo.” Ibnul-Arebi dalje veli: “Meni je moj otac kazivao da je greška u pogrešnom tumačenju značenja koje imaju oblak, maslo i med. To je trebalo protumačiti ovako: oblak simbolizira Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a maslo i med simboliziraju Kur'an i sunnet.” O ovome postoji još dosta mišljenja.
- 2 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti i sljedeće:
 - značenje sna ne mora odgovarati tumačenju prvog tumača;
 - tumač snova može pogoditi značenje sna, ali može i pogriješiti;
 - dopušteno je uzeti riječ u prisustvu nekoga ko je učeniji, ukoliko taj to dopusti.

‘Podi!’, i ja sam pošao. Stigli smo do dvojice ljudi od kojih je jedan ležao, a drugi, držeći u rukama kamen, stajao pored njega. Ovaj drugi onim bi mu kamenom smrskao glavu, nakon čega bi se kamen kotrljao tamo-amo, a on bi ga pratio pogledom. Kamen se ne bi vraćao sve dok onome koji leži rana ne bi zarasla i glava postala zdrava kao što je i bila. Tada bi se kamen vratio i sve što se desilo prvi put ponovilo bi se.

‘Slavljen neka je Allah! Ko su ova dvojica?’, upitao sam one što su me vodili.

‘Kreni dalje!’, rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako naišli na čovjeka koji je ležao na leđima, dok je drugi s gvozdenom šipkom stajao iznad njega. Ovaj drugi dograbio bi ovoga što leži za vilicu i, vukući je prema njegovu potiljku, raskomadao je, a također i nos i oko. (Prenosilac hadisa veli kako je moguće da je Ebu-Redža’ rekao: ‘... pa ga raspolovi.’) Nakon toga učinio bi i s drugom stranom ono što je činio s prvom. Ne bi dirao tu stranu sve dok ne postane zdrava i normalna kao što je i bila, a onda bi ponovo uradio sve što je već jednom bio učinio.

‘Slavljen neka je Allah! Ko su ova dvojica?’, upitao sam.

‘Kreni dalje!’, rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako došli do nečega što je ličilo na furunu. (Prenosilac hadisa veli da misli kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘... kad u njoj galama i glasovi.’) Nadvirili smo se nad nju i tamo ugledali ljude i žene potpuno gole. Razbukkala je vatra sezala do ispod njih. Kad bi god ta vatra došla do njih, oni bi silno zavrištali.

‘Ko su ovi?’, upitao sam.

‘Kreni dalje!’, rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako stigli do neke rijeke. (Mislim da je rekao: ‘... crvene poput krvi.’) U toj je rijeci plivao neki čovjek, a na obali drugi je čovjek sakupio gomilu kamenja. Kad taj čovjek koji pliva ispliva neko vrijeme, on dođe onom

قَالَ لِي انْطَلِقْ وَإِنِّي انْطَلَقْتُ مَعَهُمَا وَإِنَّا أَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ وَإِذَا آخِرُ قَائِمٍ عَلَيْهِ بِصَخْرَةٍ وَإِذَا هُوَ يَهْوِي بِالصَّخْرَةِ لِرَأْسِهِ فَيُثَلِّغُ رَأْسَهُ فَيَتَهَدَّدُ الْحَجَرُ هَاهُنَا فَيَسْبُغُ الْحَجَرُ فَيَأْخُذُهُ فَلَا يَرْجِعُ إِلَيْهِ حَتَّى يَصِحَّ رَأْسُهُ كَمَا كَانَ ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الْأُولَى قَالَ قُلْتُ لَهَا سُبْحَانَ اللَّهِ مَا هَذَا قَالَ قَالَا لِي انْطَلِقْ انْطَلِقْ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَاتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُسْتَلْقٍ لِقَفَاهُ وَإِذَا آخِرُ قَائِمٍ عَلَيْهِ بِكُلُوبٍ مِنْ حَدِيدٍ وَإِذَا هُوَ يَأْتِي أَحَدَ شِقْمَيْ وَجْهِهِ فَيُشْرِشُ شِدْقَهُ إِلَى قَفَاهُ وَمَنْخِرَهُ إِلَى قَفَاهُ وَعَيْنَهُ إِلَى قَفَاهُ قَالَ وَرُبَّمَا قَالَ أَبُو رَجَاءٍ فَيَشُقُّ قَالَ ثُمَّ يَتَحَوَّلُ إِلَى الْجَانِبِ الْآخِرِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ بِالْجَانِبِ الْأَوَّلِ فَمَا يَفْرُغُ مِنْ ذَلِكَ الْجَانِبِ حَتَّى يَصِحَّ ذَلِكَ الْجَانِبُ كَمَا كَانَ ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الْأُولَى قَالَ قُلْتُ سُبْحَانَ اللَّهِ مَا هَذَا قَالَ قَالَا لِي انْطَلِقْ انْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا فَاتَيْنَا عَلَى مِثْلِ التَّنُورِ قَالَ فَأَحْسِبُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ فَإِذَا فِيهِ لَغَطٌ وَأَصْوَاتٌ قَالَ فَاطْلَعْنَا فِيهِ فَإِذَا فِيهِ رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاةٌ وَإِذَا هُمْ يَأْتِيهِمْ هَبٌّ مِنْ أَسْفَلٍ مِنْهُمْ فَإِذَا آتَاهُمْ ذَلِكَ اللَّهَبُ ضَوْضُوا قَالَ قُلْتُ لَهَا مَا هَؤُلَاءِ قَالَ قَالَا لِي انْطَلِقْ انْطَلِقْ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَاتَيْنَا عَلَى نَهَرٍ حَسِبْتُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ أَحْمَرُ مِثْلِ الدَّمِ وَإِذَا فِي النَّهَرِ رَجُلٌ سَابِحٌ يَسْبُحُ وَإِذَا عَلَى شَطِّ النَّهَرِ رَجُلٌ قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ حِجَارَةً كَثِيرَةً وَإِذَا ذَلِكَ السَّابِحُ يَسْبُحُ مَا يَسْبُحُ ثُمَّ يَأْتِي ذَلِكَ الَّذِي قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ الْحِجَارَةَ فَيَغْرِ لَهَا فَاهُ فَيُلْقِمُ

čovjeku koji je sakupio kod sebe kamenje, pa mu ovaj otvori usta i ubaci u njih kamen, te on nastavi dalje plivati. Zatim se ponovo njemu vrati. I kad god se vrati do njega, ovaj mu otvori usta i ubaci u njih jedan kamen.

‘Ko su ova dvojica?’, upitao sam.

‘Kreni dalje, kreni dalje!’, rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako stigli do čovjeka tako odvratnog izgleda da odvratniji od njega ne može biti, kad kod njega vatra koju on raspiruje i trči oko nje.

‘Ko je ovaj čovjek?’, upitao sam.

‘Kreni dalje, kreni dalje!’, rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako stigli do jedne bašče s gustim drvećem u kojoj je bilo raznih cvjetova, kad ono u sredini te bašče nekakav visok čovjek – skoro da mu nisam mogao vidjeti glavu zbog visine njegove koja je dopirala do nebesa – a okolo tog čovjeka mnoštvo djece, toliko koliko nikada dotad nisam vidio.

‘Ko je ovaj čovjek? Ko su ova djeca?’, upitao sam.

‘Kreni dalje, kreni dalje!’, rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako stigli u jednu ogromnu bašču. Nikada prije toga nisam vidio veće niti ljepše bašče od nje.

‘Penji se!’, rekoše mi. Uspinjali smo se uz nju sve dok nismo stigli do grada koji je bio sazidan od zlatne i srebrene cigle. Došli smo do kapija grada i zatražili dopuštenje za ulazak. Otvoreno nam je, pa smo ušli u grad, gdje su nas sreli ljudi čija je polovica bila lijepa da ljepša ne može biti, a druga polovica ružna da ružnija ne može biti.

‘Idite i bacite se u onu rijeku!’, rekli su im. Tamo je tekla rijeka čija je voda bila bijela i čista kao mlijeko. Otišli su i bacili se u tu rijeku, a potom se vratili. Onda je njihova ružnoća iščezla i poprimili su najljepši lik. ‘Ovo je Džennet Adn, i ovo je tvoje prebivalište!’, rekoše mi. Moj se pogled visoko podigao, te sam ugledao dvorac koji je izgledao poput bijelog oblaka.

حَجَرًا فَيَنْطَلِقُ يَسْبَحُ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَيْهِ كُلَّمَا رَجَعَ إِلَيْهِ
فَعَرَّ لَهُ فَأَهْ فَالْقَمَهُ حَجَرًا قَالَ قُلْتُ لَهَا مَا هَذَانِ
قَالَ قَالَا لِي انْطَلِقْ انْطَلِقْ قَالَ فَاَنْطَلَقْنَا فَاتَيْنَا عَلَى
رَجُلٍ كَرِيهِ الْمَرَاةِ كَاكْرِهِ مَا أَنْتَ رَأَيْ رَجُلًا مَرَاةً
وَإِذَا عِنْدَهُ نَارٌ يُحْشِئُهَا وَيَسْعَى حَوْلَهَا قَالَ قُلْتُ لَهَا
مَا هَذَا قَالَ قَالَا لِي انْطَلِقْ انْطَلِقْ فَاَنْطَلَقْنَا فَاتَيْنَا
عَلَى رَوْضَةٍ مُعْتَمَةٍ فِيهَا مِنْ كُلِّ لَوْنِ الرَّيِّعِ وَإِذَا
بَيْنَ ظَهْرِي الرَّوْضَةِ رَجُلٌ طَوِيلٌ لَا أَكَادُ أَرَى
رَأْسَهُ طَوِيلًا فِي السَّمَاءِ وَإِذَا حَوْلَ الرَّجُلِ مِنْ أَكْثَرِ
وَلَدَانِ رَأَيْتُهُمْ قَطُّ قَالَ قُلْتُ لَهَا مَا هَذَا مَا هَؤُلَاءِ
قَالَ قَالَا لِي انْطَلِقْ انْطَلِقْ قَالَ فَاَنْطَلَقْنَا فَانْتَهَيْنَا إِلَى
رَوْضَةٍ عَظِيمَةٍ لَمْ أَرِ رَوْضَةً قَطُّ أَعْظَمَ مِنْهَا وَلَا
أَحْسَنَ قَالَ قَالَا لِي ارْزُقْ فِيهَا قَالَ فَارْتَقَيْنَا فِيهَا
فَانْتَهَيْنَا إِلَى مَدِينَةٍ مَبْنِيَّةٍ بِلَبْنٍ ذَهَبٍ وَلَبْنِ فِضَّةٍ
فَاتَيْنَا بَابَ الْمَدِينَةِ فَاسْتَفْتَحْنَا فَفُتِحَ لَنَا فَدَخَلْنَاهَا
فَتَلَقَّانَا فِيهَا رِجَالٌ شَطْرٌ مِنْ خَلْقِهِمْ كَأَحْسَنِ مَا
أَنْتَ رَأَيْ وَشَطْرٌ كَأَقْبَحَ مَا أَنْتَ رَأَيْ قَالَ قَالَا لَهُمْ
اذْهَبُوا فَقَعُوا فِي ذَلِكَ النَّهْرِ قَالَ وَإِذَا نَهْرٌ مُعْتَرِضٌ
يَجْرِي كَأَنَّ مَاءَهُ الْمَحْضُ فِي الْبَيَاضِ فَذَهَبُوا
فَوَقَعُوا فِيهِ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَيْنَا قَدْ ذَهَبَ ذَلِكَ الشُّؤْ
عَنْهُمْ فَصَارُوا فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ قَالَ قَالَا لِي هَذِهِ
جَنَّةُ عَدْنٍ وَهَذَاكَ مَنْزِلُكَ قَالَ فَسَمَا بَصْرِي صُبْعًا
فَإِذَا قَصْرٌ مِثْلُ الرَّبَابَةِ الْبَيْضَاءِ قَالَ قَالَا لِي هَذَاكَ
مَنْزِلُكَ قَالَ قُلْتُ لَهَا بَارَكَ اللَّهُ فِيكُمَا ذَرَانِي فَأَدْخَلَهُ
قَالَا أَمَّا الْآنَ فَلَا وَأَنْتَ دَاخِلُهُ قَالَ قُلْتُ لَهَا فَاِنِّي
قَدْ رَأَيْتُ مُنْذُ اللَّيْلَةِ عَجَبًا فَمَا هَذَا الَّذِي رَأَيْتُ

‘Ovo je tvoje prebivalište!’, rekli su oni.

‘Allah vas blagoslovio, dopustite mi da uđem u njega!’, rekoh.

‘Sada ti nije dopušteno da uđeš u njega!’, odgovorili su.

‘Ja sam ove noći vidio čudne stvari! Zbilja, šta je to što sam vidio?’

‘Mi ćemo te obavijestiti o tome. Prvi je čovjek što si ga sreo, kojeg udaraju kamenom u glavu, onaj koji je zapostavljao Kur'an i izbjegavao propisane namaze. Što se tiče drugog čovjeka što si ga sreo, kojemu vilicu trgaju i vuku je, zajedno s nosnicom i okom, prema potiljku, to je čovjek koji je izlazio iz svoje kuće i tako lagao da se ta laž daleko širila. Što se pak tiče golih ljudi i žena koji su bili u prostoru sličnom furuni, to su bludnici i bludnice. A čovjek kojeg si vidio kako pliva u rijeci i guta kamenje, to je čovjek koji je jeo kamatu. Čovjek je ružnog izgleda što je bio pored vatre koju je raspirivao i hodao oko nje Malik, čuvar Džehennema. Visoki je čovjek koji je bio u bašči Ibrahim, alejhis-selam, a djeca su oko njega ona djeca što su umrla bez grijeha.

(Prenosilac hadisa veli: ‘Neki su muslimani upitali: ‘Zar i djeca idolopoklonika, Allahov Poslaniče?’, pa je on odgovorio: ‘I djeca idolopoklonika.’’)

A što se tiče ljudi čija je jedna polovica bila lijepa, a druga ružna, to su oni koji su pomiješali dobra i loša djela, ali im je Uzvišeni Allah oprostio’, rekoše oni.”¹

قَالَ قَالَا لِي أَمَّا إِنَّا سَنُخْبِرُكَ أَمَّا الرَّجُلُ الْأَوَّلُ
الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُثْلَغُ رَأْسُهُ بِالْحَجَرِ فَإِنَّهُ الرَّجُلُ
يَأْخُذُ الْقُرْآنَ فَيَرْفُضُهُ وَيَنَامُ عَنِ الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ
وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُشْرَسُ شِدْقُهُ إِلَى
قَفَاهُ وَمَنْخَرُهُ إِلَى قَفَاهُ وَعَيْنُهُ إِلَى قَفَاهُ فَإِنَّهُ الرَّجُلُ
يَعْدُو مِنْ بَيْتِهِ فَيَكْذِبُ الْكَذْبَةَ تَبْلُغُ الْأَفَاقَ وَأَمَّا
الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ الْعُرَاةُ الَّذِينَ فِي مِثْلِ بَنَاءِ التَّنُورِ
فَإِنَّهُمْ الزُّنَاةُ وَالزَّوَانِي وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ
عَلَيْهِ يَسْبُحُ فِي النَّهْرِ وَيُلْقِمُ الْحَجَرَ فَإِنَّهُ أَكَلَ الرِّبَا
وَأَمَّا الرَّجُلُ الْكَرِيمُ الْمُرَاةُ الَّذِي عِنْدَ النَّارِ يُحْشِيهَا
وَيَسْعَى حَوْلَهَا فَإِنَّهُ مَالِكٌ خَازِنٌ جَهَنَّمَ وَأَمَّا
الرَّجُلُ الطَّوِيلُ الَّذِي فِي الرُّوضَةِ فَإِنَّهُ إِبْرَاهِيمُ
عَلَيْهِ السَّلَامُ وَأَمَّا الْوِلْدَانُ الَّذِينَ حَوْلَهُ فَكُلُّ
مَوْلُودٍ مَاتَ عَلَى الْفِطْرَةِ قَالَ فَقَالَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ
يَا رَسُولَ اللَّهِ وَأَوْلَادُ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ
ﷺ وَأَوْلَادُ الْمُشْرِكِينَ وَأَمَّا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَانُوا
شَطْرَ مِنْهُمْ حَسَنًا وَشَطْرَ قَبِيحًا فَإِنَّهُمْ قَوْمٌ خَلَطُوا
عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا تَجَاوَزَ اللَّهُ عَنْهُمْ.

¹ Iz hadisa se može zaključiti sljedeće:

- neki će grešnici doživjeti patnju u zagrobnom životu (*berzehu*);
- znanja se mogu sumirati prilikom prenošenja (i ovdje su prvo nabrojani slučajevi, a tek je na kraju uslijedilo njihovo tumačenje);
- ovaj je hadis opomena svima koji zapostavljaju Kur'an i namaz;
- onima koji čine blud, uzimaju kamatu i lažu prijeti se teškom kaznom;
- Uzvišeni Allah, ako htjedne, oprostit će loša djela onoj osobi čija se dobra djela izjednače s lošima.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْفِتَنِ

SMUTNJE¹

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“I ČUVAJTE SE ISKUŠENJA KOJA NEĆE
POGODITI SAMO ONE MEĐU VAMA
KOJI SU ZULUM ČINILI...”², I RIJEČIMA
VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU
ALEJHI VE SELLEM, KOJIMA SE
UPOZORAVA NA ISKUŠENJA³

7048. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu
Bišr b. Serijj, a ovom, Nafi‘ b. Umer, prenoseći od
Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Esme, radijallahu anha,
da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,
rekao: “Ja ću boraviti kod svoga vrela, iščekujući
ko će mi doći (da se napije s njega). Tada će biti
odvedeni neki od mojih sljedbenika, a ja ću reći:
‘To su moji sljedbenici!’ ‘Ne znaš ti’, bit će mi
rečeno, ‘da su se oni poslije tvoje smrti okrenuli
od tebe!’” Ibn-Ebu-Mulejka veli: “Gospodaru
Naš, Tebi se utječemo od povratka u nevjerovanje,
ili od toga da u iskušenjima posrnemo!”

بَابُ مَا جَاءَ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ
خَاصَّةً) وَمَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحَذِّرُ مِنَ الْفِتَنِ

٧٠٤٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ
السَّرِيِّ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ
قَالَ قَالَتْ أَسْمَاءُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَنَا عَلَى حَوْضِي
أَنْتَظِرُ مَنْ يَرِدُ عَلَيَّ فَيُؤْخَذُ بِنَاسٍ مِنْ دُونِي فَأَقُولُ
أُمَّتِي فَيَقَالُ لَا تَدْرِي مَشَوْا عَلَى الْقَهْقَرَى قَالَ
ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ أَنْ نَرْجِعَ عَلَى
أَعْقَابِنَا أَوْ نُفْتَنَ .

- ¹ Ovo poglavlje u arapskom izvorniku nosi naziv *Kitabul-fitin*, što je genitivna veza riječi *kitab* i *el-fitin*. *El-fitin* je množina riječi *fitnetun*, a može se prevesti kao iskušenje, nesreća, smutnja, itd. Ragib veli: “Osnovno je značenje ove riječi stavljanje zlata u vatru kako bi se odvojilo od njega ono što ne valja. Ona se upotrebljava da se označi uvođenja grešnika u vatru, kažnjavanje, ponašanje prilikom izdržavanja kazne, provjera.” (Za svako od ovih značenja on je kao potvrdu naveo i dio kur’anskog ajeta, op. prev.)
- ² El-Enfal, 25. prijevod ajeta u cjelosti glasi: “I čuvajte se iskušenja koja neće pogoditi samo one među vama koji su zulum činili, i znajte da Allah strašno kažnjava.”
- ³ Adijj b. Umejra prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: “Uzvišeni Allah neće kazniti zajednicu ljudi zbog grijeha pojedinaca sve dok oni ne budu hladnokrvno promatrali grijeh koji se čine među njima, a budu u stanju osuditi ih i spriječiti. Kada se to dogodi, svi će biti kažnjeni.”

7049. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Mugire, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Ja ću vas predvoditi na vrelu. Bit će mi dovedeni neki od vas, ali ću ja, kada im se približim da ih dohvatim, biti spriječen u tome.

‘Gospodaru moj’, reći ću, ‘to su moji ashabi!’

‘Ne znaš ti’, odgovorit će mi se, ‘šta su oni novo (drugačije) poslije tebe činili!’”

7050, 7051. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Jakub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Seida, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Ja ću vas predvoditi na vrelu. Ko na njega dođe napit će se iz njega, a ko se napije nikada više neće ožednjeti. Tako će doći neki ljudi koje ja znam i koji mene znaju, ali će između mene i njih biti stavljena pregrada.”

Ebu-Hazim veli: “Slušao me je Nu'man b. Ebu-Ajjaš kako govorim ovaj hadis, pa je upitao: ‘Jesi li tako čuo od Sehla?’

‘Da’, rekao sam.

‘Ja svjedočim da je Ebu-Seid Hudri, kojeg sam ja slušao, dodao: ‘(Ja ću reći:) ‘Oni su moji!’, ali će mi biti rečeno: ‘Ti zbilja ne znaš šta su sve oni izmijenili poslije tebe!’

‘Teško onome, teško onome koji napravi izmjene poslije mene!’, reći ću ja”, odgovorio mi je on.”

٧٠٤٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ لَيُرْفَعَنَّ إِلَيَّ رِجَالٌ مِنْكُمْ حَتَّى إِذَا أَهْوَيْتُ لَأَنَا وَلَهُمْ اخْتَلَجُوا دُونِي فَأَقُولُ أَيُّ رَبِّ أَصْحَابِي يَقُولُ لَا تَدْرِي مَا أَخَذْتُوا بَعْدَكَ .

٧٠٥٠-٧٠٥١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ فَمَنْ وَرَدَهُ شَرِبَ مِنْهُ وَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ لَمْ يَظْمَأْ بَعْدَهُ أَبَدًا لَيَرُدَّ عَلَيَّ أَقْوَامٌ أَعْرِفُهُمْ وَيَعْرِفُونِي ثُمَّ يُحَالُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ قَالَ أَبُو حَازِمٍ فَسَمِعَنِي النُّعْمَانُ بْنُ أَبِي عِيَّاشٍ وَأَنَا أُحَدِّثُهُمْ هَذَا فَقَالَ هَكَذَا سَمِعْتُ سَهْلًا فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ وَأَنَا أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ لَسَمِعْتَهُ يَزِيدُ فِيهِ قَالَ إِنَّهُمْ مِنِّي فَيَقَالُ إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا بَدَّلُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ سُحْقًا سُحْقًا لِمَنْ بَدَّلَ بَعْدِي .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
“VI ĆETE POSLIJE MENE VIDJETI
ONO ŠTO ĆETE OSUĐIVATI.”

Abdullah b. Zejd veli da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Strpite se dok me ne sretnete na vrelu.”

7052. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid Kattan, a ovom A‘meš, prenoseći od Zejda b. Vehba, a on od Abdullaha (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Vi ćete poslije mene vidjeti sebičnost (egoizam) i mnogo toga što vam se ne sviđa.’¹

‘Pa kako ćemo postupiti?’, upitali su.

‘Ispunite obaveze prema vladarima i tražite od Allaha da i oni ispune svoje obaveze prema vama’, odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”²

7053. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Abdul-Varisa, on od Dža‘da, ovaj od Ebu-Redžaa, a on od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko kod svoga vladara vidi nešto što mu se ne sviđa neka se strpi, jer, zaista, ko iskaže neposlušnost svome vladaru koliko za jedan pedalj umrijet će džahilijjskom smrću.”³

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
سَتْرُونَ بَعْدِي أُمُورًا تُنْكَرُونَهَا

وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْخَوْضِ .

٧٠٥٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّكُمْ سَتْرُونَ بَعْدِي أَثَرَةً وَأُمُورًا تُنْكَرُونَهَا قَالُوا فَمَا تَأْمُرُنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَدُوا إِلَيْهِمْ حَقَّهُمْ وَاسْلُوا اللَّهَ حَقَّهُمْ .

٧٠٥٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنِ الْجَعْدِ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شِبْرًا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً .

1 Ovo se odnosi na vjerske propise koji će biti kršeni, što će muslimani osuđivati.

2 Riječi: “Izvršite svoje obaveze prema vladarima” – upućuju na davanje zekata i odziv na poziv u borbu za odbranu vjere, časti i države. Zejd veli: “Oni će svoja prava tražiti od Allaha, tajno Mu dove upućujući, kako ne bi, ukoliko bi to naglas činili, rušili autoritet vlasti, što bi moglo izazvati nered.”

U jednom hadisu koji prenosi Omer, radijallahu anhu, navodi se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Jednog mi je dana došao Džibril, alejhi selam, i rekao: ‘Doista će tvoji sljedbenici nailaziti na razna iskušenja poslije tebe.’ – ‘A odakle će dolaziti ta iskušenja?’, upitao sam, pa mi je on odgovorio: ‘Dolazit će od njihovih vladara i učenjaka. Vladari će sprečavati ljude da iskoriste svoja prava, koja će oni tražiti, i tako sebe dovoditi u težak položaj. Učenjaci će slijediti vlastodršce, pa će i oni podleći kušnji.’ – ‘A kako će se sačuvati oni koji se žele sačuvati?’, upitao sam, pa mi je on odgovorio: ‘Ustezanjem i strpljivošću. Ako im se da ono što im pripada, oni će to i uzeti, a ako budu spriječeni u tome, neće to tražiti.’”

3 Muslim bilježi hadis što ga prenosi Ibn-Omer i u kojem se navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko otkaže poslušnost (vladaru) doći će pred Allaha bez ikakvih dokaza. A ko umre, a ne bude dao prisegu, umrijet će kao da je živio u doba džahilijeta.”

7054. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Dža'da Ebu-Usmana, on od Ebu-Redžaa Utaridija, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko kod svoga vladara vidi nešto što mu se ne sviđa neka se strpi, jer, zaista, ko iskaže neposlušnost svome vladaru koliko za jedan pedalj umrijet će džahilijjetskom smrću.”¹

7055. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Amra, on od Bukejra, ovaj od Busra b. Seida, a on od Džunade b. Ebu-Umejje da je kazivao:

“Obišli smo Ubadu b. Samita za vrijeme njegove bolesti i rekli mu: ‘Allah ti dao svako dobro, ispričaj nam koji hadis što si ga čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa će Allah dati da ti on bude od koristi!’ ‘Pozvao nas je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da damo prisegu (na Akabi), pa smo to i učinili’, reče on.

7056. ‘Tražio je da mu damo prisegu’, nastavio je, ‘da ćemo mu se pokoravati i u stanju kada smo čili, a i kada smo tromi (i u onome što nam se sviđa i onome što nam se ne sviđa), i u teškoći i u lahkoći (obilju i oskudicu, i u dobru i u zlu), i onda kada vidimo da je neko nešto, iako to nama pripada, prisvojio, te da se nećemo boriti za vlast s onima koji su je dostojni, dodavši: ‘osim da vidite kod njih otvoreni kufr za koji imate jasan argument od Allaha.’”

٧٠٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْجَعْدِ أَبِي عُثْمَانَ حَدَّثَنِي أَبُو رَجَاءٍ الْغَطَارِدِيُّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ رَأَى مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَصْبِرْ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ شِبْرًا فَمَاتَ إِلَّا مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً.

٧٠٥٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ وَهُوَ مَرِيضٌ قُلْنَا أَصْلَحَكَ اللَّهُ حَدَّثَ بِحَدِيثٍ يَنْفَعُكَ اللَّهُ بِهِ سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ دَعَانَا النَّبِيُّ ﷺ فَبَايَعَنَا.

٧٠٥٦. فَقَالَ فِيمَا أَخَذَ عَلَيْنَا أَنْ بَايَعَنَا عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي مَنْشَطِنَا وَمَكْرَهِنَا وَعُسْرِنَا وَيُسْرِنَا وَأَثَرَةٍ عَلَيْنَا وَأَنْ لَا نُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ إِلَّا أَنْ تَرَوْا كُفْرًا بَوَاحًا عِنْدَكُمْ مِنَ اللَّهِ فِيهِ بُرْهَانٌ.

¹ Ibn-Bettal veli: “Ovaj hadis sadrži jasan dokaz da nije dopušteno suprotstavljati se vladaru, makar on bio i nepravedan. Islamski učenjaci saglasili su se (konsenzusom) da je poslušnost vladaru koji je prigrabio vlast obaveza, isto kao i odlazak u borbu s njim, te da je iskazivanje poslušnosti njemu bolje od suprotstavljanja, jer se na taj način izbjegava nered i bespotrebno prolijevanje krvi. Potpora ovom njihovom stavu su ovaj i slični hadisi. Iz toga su oni izuzeli jedino prilike u kojima vladar pokazuje očito nevjerovanje. U tom slučaju nije dopuštena pokornost vladaru, i obaveza je ustati i boriti se protiv njega onoliko koliko se može.”

7057. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Enesa b. Malika, a ovaj od Usejda b. Hudajra (da je kazivao): "Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, postavio si za namjesnika toga čovjeka, a nisi postavio mene!' Na to mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Vi ćete poslije mene vidjeti mnoga prisvajanja, ali se strpite dok me ne sretnete.'"

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
"MOJ ĆE UMMET NASTRADATI ZBOG
POSTUPAKA GLUPIH DJEČAČIĆA."

7058. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Amr b. Jahja b. Seid b. Amr b. Seid da je njegov djed² kazivao:

"Sjedio sam s Ebu-Hurejrom u džamiji Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini, a s nama je bio i Mervan.³

'Čuo sam', kazao je tada Ebu-Hurejra, 'iskrenog, kojem se vjeruje, kad je rekao: 'Propast⁴ moga ummeta⁵ izazvat će dječaci iz plemena Kurejš.'"⁶ Mervan na to reče: 'Neka je na njih Allahovo prokletstvo!', a Ebu-Hurejra dodade: 'Da sam

٧٠٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرُورَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَغْمَلْتُ فَلَنَا وَلَمْ تَسْتَغْمِلْنِي قَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةَ فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي .

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
هَلَاكُ أُمَّتِي عَلَى يَدَيِ غِلْمَةٍ سَفَهَاءَ

٧٠٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ بْنِ عَمْرٍو بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَدِّي قَالَ كُنْتُ جَالِسًا مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي مَسْجِدِ النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ وَمَعَنَا مَرْوَانُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ سَمِعْتُ الصَّادِقَ الْمُضْذَوِّقَ يَقُولُ هَلَكَةُ أُمَّتِي عَلَى يَدَيِ غِلْمَةٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَقَالَ مَرْوَانُ لَعَنَهُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ غِلْمَةٌ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لَوْ شِئْتُ أَنْ

2 Seid b. Amr b. Seid b. As b. Umejja.

3 Mervan b. Hakem b. As b. Umejja.

4 Ibn-Bettal veli: "Riječ 'propast' ovdje ima i značenje koje se navodi u drugom hadisu što ga prenosi Ebu-Hurejra, a bilježe ga Ali b. Ma'bed i Ibn-Ebu-Šejba. U tom se hadisu navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Utječem se Allahu od vladavine djece!" – "A šta je to vladavina djece?", upitali su ga, pa je odgovorio: "Ako im se pokorite, propali ste, a ako im se suprotstavite, uništiti će vas!" U predanju Ibn-Ebu-Šejbe navodi se da je Ebu-Hurejra, kad bi išao pijacom, govorio: "Moj Allahu, nemoj me poživiti do šezdesete godine, i ne dopusti da doživim vladavinu djece!" Ovim se ukazuje na to da je prvi mladić koji je prigrabio vlast učinio to šezdesete godine. Naime, Jezid b. Mu'avija preuzeo je vlast te godine i ostao do šezdeset i četvrte, kada je umro. Poslije njega došao je na vlast njegov sin Muavija, koji je vladao samo nekoliko mjeseci.

5 Ne misli se na propast cjelokupnog ummeta, već jednog njegovog dijela, tj. onih koji budu živjeli u tom vremenu.

6 Prvi od njih bio je Jezid, koji je despotski vladao. Smjenjivao je s vlasti iskusne namjesnike pokrajina, a na njihovo mjesto dovodio mladiće iz svoje rodbine.

ih želio imenovati i kazati sin toga te sin toga i toga, mogao sam to učiniti.’ Odlazio sam potom sa svojim djedom (Seidom b. Amrom) Mervanovim sinovima u doba kad su oni vladali Šamom. Kad ih je vidio – golobrade dječake, rekao nam je: ‘Vjerovatno ovi spadaju u one o kojima je bilo riječi.’ ‘Ti to najbolje znaš’, rekli smo.”

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
“TEŠKO ARAPIMA: ZLO SE PRIBLIŽILO!”

7059. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma‘il, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Zuhri, prenoseći od Urve, on od Zejnebe b. Umm-Seleme, ona od Umm-Habibe, a ova od Zejnebe b. Džahš, radijallahu anha, da je kazivala: “Allahov se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom probudio crvena lica, govoreći: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha! Teško Arapima: zlo se približilo! Danas se otvorila brana Jedžudža i Medžudža ovako!’, dodao je, pokazujući svojim prstima broj devedeset ili sto. ‘Zar ćemo biti upropašteni, a među nama ima i dobrih ljudi?!’, upitali su. ‘Da, ako se raširi nemoral!’, odgovorio je on.”

7060. PRIČAO NAM JE Ebu-Nuajm, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Usume b. Zejda, radijallahu anhuma, da je kazivao: “Jednom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stao iznad jedne medinske tvrđave i upitao: ‘Vidite li ono što ja vidim?’ ‘Ne’, odgovorili su. ‘Zaista ja vidim smutnje’, reče on, ‘koje će pasti po vašim kućama kao što po njima pada kiša.’”¹

أَقُولُ بَنِي فَلَانَ وَبَنِي فَلَانَ لَفَعَلْتُ فَكُنْتُ أَخْرُجُ
مَعَ جَدِّي إِلَى بَنِي مَرْوَانَ حِينَ مُلِكُوا بِالشَّامِ
فَإِذَا رَأَاهُمْ غِلْمَانًا أَحَدَانَا قَالَ لَنَا عَسَى هَؤُلَاءِ أَنْ
يَكُونُوا مِنْهُمْ قُلْنَا أَنْتَ أَعْلَمُ .

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرِّ قَدْ اقْتَرَبَ

٧٠٥٩. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ابْنُ
عُيَيْنَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الزُّهْرِيَّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ
أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ جَحْشٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّهَا قَالَتْ اسْتَيْقِظَ النَّبِيُّ ﷺ
مِنَ النَّوْمِ مُحْمَرًا وَجْهُهُ يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَيْلٌ
لِلْعَرَبِ مِنْ شَرِّ قَدْ اقْتَرَبَ فَتَحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدَمٍ
يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلَ هَذِهِ وَعَقَدَ سُفْيَانُ تِسْعِينَ
أَوْ مِائَةَ قِيلَ أَنَّهُ لَكَ وَفِينَا الصَّالِحُونَ قَالَ نَعَمْ
إِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ .

٧٠٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ
الزُّهْرِيِّ ح وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ
أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ
أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَشْرَفَ النَّبِيُّ
ﷺ عَلَى أُطَمٍ مِنْ أَطَامِ الْمَدِينَةِ فَقَالَ هَلْ تَرَوْنَ مَا
أَرَى قَالُوا لَا قَالَ فَإِنِّي لَأَرَى الْفِتْنَ تَقَعُ خِلَالَ
بُيُوتِكُمْ كَوَقْعِ الْقَطْرِ .

¹ Razlog spominjanja Medine u ovom hadisu vjerovatno je Osmanovo, radijallahu anhu, ubistvo, koje se desilo u Medini, nakon čega su se smutnje raširile po cijeloj islamskoj državi.

O POJAVI SMUTNJI

7061. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Vrijeme će brzo prolaziti,² djela će skoro nestati, pohlepa će biti ubačena u ljudska srca, pojaviti će se smutnje i proširit će se *el-herdž*.’ ‘Allahov Poslaniče’, upitali su, ‘a *el-herdž*, šta je to?’

‘Ubistvo, ubistvo!’, odgovorio je.”

Šu'ajb, Junus, Lejs i Zuhrijevi bratiji prenose od Zuhrija, on od Humejda, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (isto).

7062, 7063. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ubejdullah b. Musa, prenoseći A'meša, a on od Šekika da je kazivao:

“Bio sam s Abdullahom i Ebu-Musaom, koji su mi kazali: ‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘U danima pred Kijametski dan pojaviti će se neznanje; znanja će nestati, a proširit će se ubistva’ (*el-herdž – el-katl*, ubistvo).”

7064. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Šekika da je kazivao:

“Sjedili su Abdullah i Ebu-Musa i razgovarali, pa je Ebu-Musa kazao: ‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘U danima pred Kijametski dan nestat će znanja, pojaviti će se neznanje i proširit će se ubistva’ (*el-herdž – el-katl*, ubistvo).”

بابُ ظُهُورِ الْفِتَنِ

٧٠٦١. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَتَقَارَبُ الزَّمَانُ وَيَنْقُصُ الْعَمَلُ وَيُلْقَى الشُّحُّ وَتَظْهَرُ الْفِتَنُ وَيَكْثُرُ الْهَرْجُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيْمٌ هُوَ قَالَ الْقَتْلُ الْقَتْلُ وَقَالَ شُعَيْبٌ وَيُونُسُ وَاللَّيْثُ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٧٠٦٢-٧٠٦٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ وَأَبِي مُوسَى فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ لَأَيَّامٌ يَنْزِلُ فِيهَا الْجَهْلُ وَيَرْفَعُ فِيهَا الْعِلْمُ وَيَكْثُرُ فِيهَا الْهَرْجُ وَالْهَرْجُ الْقَتْلُ .

٧٠٦٤. حَدَّثَنَا عُمرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ قَالَ جَلَسَ عَبْدُ اللَّهِ وَأَبُو مُوسَى فَتَحَدَّثَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ أَيَّامٌ يَرْفَعُ فِيهَا الْعِلْمُ وَيَنْزِلُ فِيهَا الْجَهْلُ وَيَكْثُرُ فِيهَا الْهَرْجُ وَالْهَرْجُ الْقَتْلُ .

2 U hadisu se navodi izraz *tekarubuz-zeman*, za koji Hattabi veli da znači kako će godina prolaziti brzo kao da je mjesec, mjesec kao da je sedmica, sedmica kao da je dan, a dan kao da je sat. Tahavi kaže da će među ljudima prevladati nezanimanje za nauku i pomirenje s neznanjem. Bejdavi veli da *tekarubuz-zeman* znači kako će početi nestajati države i izumirati narodi.

7065. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, a on od Ebu-Vaila da je kazivao: "Sjedio sam s Abdullahom i Ebu-Musaom, radijallahu anhuma, kad je Ebu-Musa rekao: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem...' (isto; *el-herdž* na abesinskom jeziku znači ubistvo)."

7066. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Vasila, on od Ebu-Vasila, a ovaj od Abdullaha, koji je, mislim, spojio predanje s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

"Sudnjem će danu prethoditi dani ubistava; znanja će nestati, a pojavit će se neznanje."

Ebu-Musa veli: "*El-herdž* na abesinskom jeziku znači ubistvo."

7067. Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Asima, a on od Ebu-Vaila, veli: "Eš'ari je upitao Abdullaha: 'Jesi li čuo za dane koje je Vjerovjesnik nazvao danima ubistava...?' (isto)." Ebu-Mes'ud kaže: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Među najgorim ljudima su oni koji živi dočekaju Kijametski dan.'"

O TOME DA JE SVAKO VRIJEME KOJE NASTUPI LOŠIJE OD PRETHODNOGA

7068. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan da je Zubejr b. Adijj kazivao:

"Došli smo Enesu b. Maliku i potužili mu se na Hadždžadžove postupke prema nama.

'Strpite se', reče nam on, 'jer neće nastupiti nijedno vremensko razdoblje, a da ono koje slijedi ne bude gore od njega, sve dok se ne sretete sa svojim Stvoriteljem. To sam čuo od vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.'"¹

٧٠٦٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ إِنِّي لَجَالِسٌ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ وَأَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ مِثْلَهُ وَاهْرَجُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ الْقَتْلُ .

٧٠٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ وَأَخْبَسَهُ رَفَعَهُ قَالَ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ أَيَّامُ الْهَرَجِ يَزُولُ فِيهَا الْعِلْمُ وَيُظْهِرُ فِيهَا الْجَهْلُ قَالَ أَبُو مُوسَى وَاهْرَجُ الْقَتْلُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ .

٧٠٦٧. وَقَالَ أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنِ الْأَشْعَرِيِّ أَنَّهُ قَالَ لِعَبْدِ اللَّهِ تَعْلَمُ الْأَيَّامَ الَّتِي ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَيَّامَ الْهَرَجِ نَحْوُهُ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مِنْ شَرِّ النَّاسِ مَنْ تُدْرِكُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءُ .

بَاب لَا يَأْتِي زَمَانٌ إِلَّا الَّذِي بَعْدَهُ شَرٌّ مِنْهُ

٧٠٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَدِيٍّ قَالَ أَتَيْنَا أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ فَشَكَّوْنَا إِلَيْهِ مَا نَلْقَى مِنَ الْحَجَّاجِ فَقَالَ اضْبِرُّوا فَإِنَّهُ لَا يَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ إِلَّا الَّذِي بَعْدَهُ شَرٌّ مِنْهُ حَتَّى تَلْقُوا رَبَّكُمْ سَمِعْتُهُ مِنْ نَبِيِّكُمْ ﷺ .

¹ Ovdje se javlja nedoumica. Ponekad, naime, nastupe razdoblja koja nisu lošija od onih prethodnih, kao, npr.,

7069. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO NAM JE i Ismail, njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana b. Bilala, on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Hinde b. Haris Firasi, a ona od Umm-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivala: "Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio jedne noći uplašen, govoreći: 'Slavljen neka je Allah! Koliko je dobara Allah dao, i koliko je smutnji dopustio! Ima li ikoga ko će probuditi moje supruge da klanjaju! Mnogo je onih koje će biti odjevene na ovom svijetu, a na drugom će biti bez odjeće!'"²

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
"KO NA NAS PODIGNE ORUŽJE –
TAJ NAM NE PRIPADA!"

7070. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko na nas podigne oružje – taj nam ne pripada!"³

٧٠٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ ح وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ هِنْدِ بِنْتِ الْحَارِثِ الْفِرَاسِيَّةِ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةً فَرَعَا يَقُولُ سُبْحَانَ اللَّهِ مَاذَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْخَزَائِنِ وَمَاذَا أَنْزَلَ مِنَ الْفِتَنِ مَنْ يُوقِظُ صَوَاحِبَ الْحُجُرَاتِ يُرِيدُ أَزْوَاجَهُ لِكَيْ يُصَلِّيَنَّ رَبَّ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةً فِي الْآخِرَةِ .

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السَّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا

٧٠٧٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السَّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا .

vrijeme u kojem je živio Omer b. Abdul-Aziz, koje je došlo poslije Hadždžadžova vremena. Hasan Basri na to gleda općenito i kaže da je uglavnom tako, a ako se desi suprotno, onda je to izuzetak, kako bi svijet malo predahnuo, kao poslije Hadždžadža. Drugo je mišljenje da se radi o davanju prednosti cijelom jednom razdoblju nad drugim. Vrijeme ashaba bolje je od vremena tabiina itd. To je u skladu s hadisom u kojem Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, veli: "Najbolje je vrijeme ovo moje vrijeme, zatim ono koje slijedi, a zatim ono koje slijedi."

- 2 Ovaj posljednji dio hadisa "... odjevene na ovom svijetu, a na drugom će biti bez odjeće!" – tumači se na više načina. Jedno od značenja navodi Ibn-Hadžer Askalani: odjevena na ovom svijetu zato što je imala bogatstva, ali bez nagrade na Sudnjem danu jer nije imala dobrih djela. Slijedeće bi značenje moglo biti: odjevena, ali prozirnom odjećom, koja joj nije mogla pokriti stidne dijelove; stoga će biti kažnjena uskraćivanjem odjeće na Sudnjem danu itd.
- 3 Nije jedan od nas, odnosno nevjernik je, jer smatar dozvoljenim ono što je Šerijat zabranio, ili nije jedan od nas, jer ne slijedi naš pravac i put.

7071. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa Eš'arija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko na nas podigne oružje – taj nam ne pripada!"

7072. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne upire oružje u brata svoga, jer on ne zna: može se desiti da mu ga šejtan istrigne iz ruku (te pogodi onoga drugog) i tako se sunovrati u vatru."¹

7073. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, prenoseći od Sufjana (da je kazivao): "Rekao sam Amru: 'O oče Muhammedov, čuo sam Džabira b. Abdullaha kad je kazivao: 'Prošao je neki čovjek kroz džamiju noseći strijele, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uzmi ih za šiljke!' 'Hoću', odgovorio je ovaj.'"

7074. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra b. Dinara, a on od Džabira (da je kazivao): "Neki je čovjek prošao kroz džamiju noseći strijele čiji su se vrhovi jasno isticali, pa mu je naređeno da ih uzme za šiljke, kako ne bi ogrebao nekog muslimana."

٧٠٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السَّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا.

٧٠٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يُشِيرُ أَحَدُكُمْ عَلَى أَخِيهِ بِالسَّلَاحِ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ فِي يَدِهِ فَيَقَعُ فِي حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ.

٧٠٧٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ قَالَ قُلْتُ لِعَمْرِو بْنِ أَبِي مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ مَرَّ رَجُلٌ بِسَهَامٍ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمْسِكْ بِنَصَالِهَا قَالَ نَعَمْ.

٧٠٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلًا مَرَّ فِي الْمَسْجِدِ بِأَسْهُمٍ قَدْ أَبْدَى نَصْوَهَا فَأَمَرَ أَنْ يَأْخُذَ بِنَصْوِهَا لَا يَخْدِشُ مُسْلِمًا.

¹ U ovom se hadisu jasno ističe zabrana onoga što vodi u zabranjeno, makar se i ne ostvarilo ono što je zabranjeno, bilo da se to radi u šali ili u zbilji. U hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Meleci proklinju svakoga od vas ko uperi oružje u drugoga, pa makar mu to bio i rođeni brat." (Ovaj hadis bilježi Tirmizi.)

Ibnul-Arebi kaže: "Ako zaslužuje da bude proklet onaj koji uperi oružje u drugoga, kako je tek onda s onim koji upotrijebi to oružje?!"

7075. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas prolazi kroz džamiju ili pijacu noseći strijele, neka ih uzme za vrhove, da ne bi povrijedio nekog od muslimana" (ili je rekao: "... neka ih stisne svojom šakom...").

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
"NEMOJTE SE POSLIJE MOJE SMRTI
VRAĆATI U NEVJERSTVO TAKO
ŠTO ĆETE SE MEĐUSOBNO UBIJATI!"

7076. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Šekika, a on od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Psovati muslimana veliki je grijeh, a boriti se protiv njega – nevjerstvo!"

7077. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, a ovom Vakid, prenoseći od svog oca, a on od Ibn-Omera da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Nemojte se poslije moje smrti vraćati u nevjerstvo tako što ćete se međusobno ubijati!"

7078. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovom Kurra b. Halid, a njemu Ibn-Sirin, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, a on od Ebu-Bekre te nekog drugog čovjeka koji je, po mom mišljenju, bolji od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, koji prenosi od Ebu-Bekre, (da su kazivali): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držeći govor ljudima upitao: 'Znate li koji je danas dan?' 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', rekli smo. Mislili smo da će ga nazvati drugim imenom, ali on reče: 'Zar nije danas dan klanja kurbana?'

٧٠٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا مَرَّ أَحَدُكُمْ فِي مَسْجِدِنَا أَوْ فِي سُوقِنَا وَمَعَهُ نَبْلٌ فَلْيُمْسِكْ عَلَى نِصَالِهَا أَوْ قَالَ فَلْيَقْبِضْ بِكَفِّهِ أَنْ يُصِيبَ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْهَا شَيْءٌ.

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَارًا
يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ

٧٠٧٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ.

٧٠٧٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي وَاقِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ.

٧٠٧٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ سِيرِينَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ وَعَنْ رَجُلٍ آخَرَ هُوَ أَفْضَلُ فِي نَفْسِي مِنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ أَلَا تَذَرُونَنِي يَوْمَ هَذَا قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ

‘Svakako, Allahov Poslaniče!’, rekli smo, a on upita: ‘Koji je ovo grad? Zar ovo nije sveti grad?’ ‘Svakako, Allahov Poslaniče!’, odgovorili smo, a on reče: ‘Zaista su vaša krv, vaši imeci, vaša čast i vaša koža – sveti, kao što je svet ovaj vaš današnji dan, u ovom vašem mjesecu, u ovom vašem gradu! Jesam li vam dostavio?’, upitao je.

‘Svakako!’, odgovorili smo, a on reče: ‘Stvoritelju moj, Ti mi budi svjedok! Neka prisutni obavijeste odsutne, jer će možda oni prenijeti onima koji će to bolje shvatiti!’ – i zaista se tako i dešavalo.

‘Ne vraćajte se poslije moje smrti u nevjerstvo tako što ćete se međusobno ubijati!’, zaključio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).’

Na dan kada je spaljen Ibn-Hadremi – a zapalio ga je Džarija b. Kudama¹ – rekao je: “Pratite šta će se zbiti s Ebu-Bekreom!”

“Evo, ovo je Ebu-Bekre; gleda u tebe!”, rekli su.

Abdur-Rahman veli: “Mati mi je pričala da je Ebu-Bekre rekao: ‘Da su ušli kod mene (i napali me), ne bih se branio čak ni trskom!’”

7079. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Iškab, a njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od svog oca, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nemojte se poslije moje smrti vratiti u nevjerstvo tako što ćete ubijati jedni druge!”

فَقَالَ أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا أَلَيْسَتْ بِالْبَلَدَةِ الْحَرَامِ قُلْنَا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ وَأَبْشَارَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا أَلَا هَلْ بَلَغْتُ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ اشْهَدْ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَإِنَّهُ رَبُّ مُبَلِّغٍ يُبَلِّغُهُ لِمَنْ هُوَ أَوْعَى لَهُ فَكَانَ كَذَلِكَ قَالَ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ حَرْقِ ابْنِ الْحَضْرَمِيِّ حِينَ حَرَّقَهُ جَارِيَةُ ابْنِ قُدَامَةَ قَالَ أَشْرَفُوا عَلَى أَبِي بَكْرَةَ فَقَالُوا هَذَا أَبُو بَكْرَةَ يَرَاكَ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَحَدَّثَنِي أُمِّي عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّهُ قَالَ لَوْ دَخَلُوا عَلَيَّ مَا بَهَشْتُ بِقَصَبَةٍ.

٧٠٧٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِشْكَابٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَرْتَدُّوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ.

¹ Njegovo je puno ime Ibn-Malik b. Zubejr b. Husajn Temimi Sa'di. Askeri navodi da je Džarija imao nadimak *Palitelj* jer je zapalio Ibn-Hadremija u Basri.

U djelu *Vijesti Basre (Ahbaru Basra)* navodi se da je Abdullah b. Abbas izišao iz Basre, u kojoj je bio Alijin, radijallahu anhu, namjesnik, ostavivši iza sebe Zijada b. Sumejja da upravlja Basrom. Mu'avija je poslao Abdullaha b. Amra b. Hadremija da od njega preuzme Basru. Ovaj je odsjeo kod Benu-Temima, a priključile su mu se i Osmanije. Zijad se, čuvši to, pismom obratio Aliji, radijallahu anhu, tražeći od njega pomoć, pa je Alija poslao A'juna b. Dabija Mudžašija, ali je on mučki ubijen. Poslije toga Alija je poslao Džariju b. Kudamu, koji je opkolio kuću u kojoj je bio Ibn-Hadremi i zapalio i nju i one koji su u njoj bili, a u njoj je bilo sedamdeset ili četrdeset ljudi.

7080. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Alija b. Mudrika, on od Ebu-Zur'e b. Amra b. Džerira, a ovaj od svog djeda Džerira (da je kazivao):

“Za vrijeme Oprosnog hadždža Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: ‘Utišaj svijet!’, a zatim dodao: ‘Nemojte se poslije moje smrti vratiti u nevjerstvo tako što ćete ubijati jedni druge!’”

O TOME DA ĆE DOĆI DO SMUTNJE
U KOJOJ ĆE ONAJ KOJI SJEDI BITI
BOLJI OD ONOGA KOJI STOJI

7081. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svog oca, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre... Ibrahim također kaže da MU JE PRIČAO Salih b. Kejsan, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Doći će do smutnji u kojima će onaj koji sjedi biti bolji od onoga koji stoji, onaj koji stoji bit će bolji od onoga koji hoda, a onaj koji hoda bit će bolji od onoga koji trči. Ko bude u njima neposredno učestvovao – upropastit će ga! Onaj koji nađe sklonište ili utočište neka se u njega skloni!”

7082. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Doći će do smutnji u kojima će onaj koji sjedi biti bolji od onoga koji stoji, onaj koji stoji bit će bolji od onoga koji hoda, a onaj koji hoda bit će bolji od onoga koji trči. Ko bude u njima neposredno učestvovao – upropastit će ga! Onaj koji nađe sklonište ili utočište neka se u njega skloni!”

٧٠٨٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ سَمِعْتُ أَبَا زُرْعَةَ بْنَ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ جَدِّهِ جَرِيرٍ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ اسْتَنْصَيْتِ النَّاسَ ثُمَّ قَالَ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كَفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

بَاب

تَكُونُ فِتْنَةُ الْقَاعِدِ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ

٧٠٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ح قَالَ إِبْرَاهِيمُ وَحَدَّثَنِي صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَتَكُونُ فِتْنُ الْقَاعِدِ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ وَالْقَائِمِ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي مَنْ تَشَرَّفَ لَهَا تَشَتَّرَفَهُ فَمَنْ وَجَدَ مِنْهَا مَلْجَأً أَوْ مَعَاذًا فَلْيُعِذْ بِهِ .

٧٠٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَتَكُونُ فِتْنُ الْقَاعِدِ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ وَالْقَائِمِ خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي مَنْ تَشَرَّفَ لَهَا تَشَتَّرَفَهُ فَمَنْ وَجَدَ مَلْجَأً أَوْ مَعَاذًا فَلْيُعِذْ بِهِ .

O TOME KADA SE DVOJICA MUSLIMANA SUKOBIE SABLJAMA

7083. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad, prenoseći od nekog čovjeka kojem nije spomenuo ime, a ovaj od Hasana da je kazivao:

“Izišao sam pod oružjem u vrijeme dok su trajale smutnje, pa me je susreo Ebu-Bekra i upitao: ‘Kamo ideš?’

‘Želim pomoći amidžicu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’, odgovorio sam, a on na to reče: ‘Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kada se dva muslimana sukobie sabljama, i jedan i drugi stanovnici su vatre.’

‘Jasno nam je zašto ubica, ali zašto i ubijeni?’, upitali su ga. ‘I on je namjeravao ubiti svoga druga’, odgovorio je on.”

Hammad b. Zejd veli: “Ispričao sam ovaj hadis Ejjubu i Junusu b. Ubejdu, želeći da ga i oni meni ispričaju, pa su mi rekli: ‘Ovaj je hadis prenio Hasan od Ahnefa b. Kajsja, a on od Ebu-Bekre.’“

Pričao nam je Sulejman, prenoseći od Hammada, isti hadis. Muemmel veli: “Pričao nam je Hammad b. Zejd, njemu Ejjub, Junus, Hišam i Mu‘alla b. Zijad, prenoseći od Hasana, on od Ahnefa, ovaj od Ebu-Bekre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

I Ma‘mer od Ejjuba prenosi ovaj hadis.

Hadis prenosi i Bekkar b. Abdul-Aziz od svoga oca, a on od Ebu-Bekre.

Gunder ovaj hadis prenosi od Šu‘be, on od Mensura, ovaj od Rib‘ija b. Hiraša, on od Ebu-Bekre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Sufjan ovaj hadis, s lancem prenosilaca u kojem je Mensur, ne navodi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

بَابُ إِذَا التَّقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا

٧٠٨٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا
حَمَّادٌ عَنْ رَجُلٍ لَمْ يُسَمِّهِ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ خَرَجْتُ
بِسِلَاحِي لِيَالِي الْفِتْنَةِ فَاسْتَقْبَلَنِي أَبُو بَكْرَةَ فَقَالَ
أَيْنَ تَرِيدُ قُلْتُ أُرِيدُ نُصْرَةَ ابْنِ عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ
ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا تَوَاجَعَ الْمُسْلِمَانِ
بِسَيْفَيْهِمَا فَكِلَاهُمَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ قِيلَ فَهَذَا الْقَاتِلُ
فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ إِنَّهُ أَرَادَ قَتْلَ صَاحِبِهِ قَالَ
حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ فَذَكَرْتُ هَذَا الْحَدِيثَ لَأَيُّوبَ
وَيُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ يُحَدِّثَانِي بِهِ فَقَالَا
إِنَّمَا رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ الْحَسَنُ عَنِ الْأَخْنَفِ بْنِ
قَيْسٍ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بِهِذَا
وَقَالَ مُؤَمَّلٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ
وَيُونُسُ وَهَيْشَامُ وَمُعَلَّى بْنُ زِيَادٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ
الْأَخْنَفِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ مَعْمَرٌ
عَنْ أَيُّوبَ وَرَوَاهُ بَكَّارُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ
أَبِي بَكْرَةَ وَقَالَ غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ
عَنْ رَبِيعِ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ
وَلَمْ يَرْفَعْهُ سَفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ.

O TOME KAKO
POSTUPITI ONDA KADA NE BUDE
JEDINSTVENE ZAJEDNICE (DŽEMATA)

7084. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Velid b. Muslim, a ovom Ibn-Džabir, prenoseći od Busra b. Ubejdullaha Hadremija, ovaj od Ebu-Idrisa Havlanija, a on od Huzejfe b. Jemana da je kazivao: “Svijet je zapitkivao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o dobru, a ja sam, bojeći se da me ne zadesi, pitao o zlu rekavši: ‘Allahov Poslaniče, mi smo bili u džahilijjetu i zlu, pa nas je Uzvišeni Allah počastio ovim dobrom. Hoće li poslije ovog dobra biti kakva zla?’ ‘Hoće’, odgovorio je on.

‘A hoće li poslije tog zla biti kakva dobra?’, upitao sam ponovo. ‘Hoće’, odgovorio je, dodavši: ‘Tada će biti *dehan*.’ ‘A *dehan*, šta je to?’, upitao sam.

‘To je skupina’, reče on, ‘koja upućuje ne obazirući se na moju uputu; neka će im djela biti dobra, a neka pokuđena.’

‘A hoće li poslije tog dobra opet biti kakva zla?’, upitao sam ponovo.

‘Hoće’, odgovorio je, ‘pozivači na vratima Džehennema. Ko im se bude odazvao, bacit će ga u njega.’ ‘Allahov Poslaniče’, rekoh, ‘opiši nam ih!’ ‘Oni su iz naše sredine i govore našim jezikom!’, odgovori on. ‘A šta mi naređuješ da činim ako me to zadesi?’, upitao sam ponovo.

‘Drži se zajednice muslimana i njihovog vođe (imama)!', odgovori on.

‘A ako ne bude ni zajednice ni vođe?’, upitao sam.

‘Drži se daleko od svih tih skupina, pa makar se zubima držao za korijen drveta,¹ i tako sve dok te ne zadesi smrt!’, odgovori on.”

بَاب

كَيْفَ الْأَمْرُ إِذَا لَمْ تَكُنْ جَمَاعَةً

٧٠٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جَابِرٍ حَدَّثَنِي بَشْرُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْخَضْرَمِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيَّ أَنَّهُ سَمِعَ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ يَقُولُ كَانَ النَّاسُ يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْخَيْرِ وَكُنْتُ أَسْأَلُهُ عَنِ الشَّرِّ مَخَافَةً أَنْ يُدْرِكَنِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا فِي جَاهِلِيَّةٍ وَشَرٌّ فَجَاءَنَا اللَّهُ بِهَذَا الْخَيْرِ فَهَلْ بَعْدَ هَذَا الْخَيْرِ مِنْ شَرٍّ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ وَهَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الشَّرِّ مِنْ خَيْرٍ قَالَ نَعَمْ وَفِيهِ دَخْنٌ قُلْتُ وَمَا دَخْنُهُ قَالَ قَوْمٌ يَهْدُونَ بِغَيْرِ هَدْيِي تَعْرِفُ مِنْهُمْ وَتُنْكِرُ قُلْتُ فَهَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الْخَيْرِ مِنْ شَرٍّ قَالَ نَعَمْ دُعَاةٌ عَلَى أَبْوَابِ جَهَنَّمَ مَنْ أَجَابَهُمْ إِلَيْهَا قَذَفُوهُ فِيهَا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ صِفْهُمْ لَنَا قَالَ هُمْ مِنْ جِلْدَتِنَا وَيَتَكَلَّمُونَ بِأَلْسِنَتِنَا قُلْتُ فَمَا تَأْمُرُنِي أَنْ أُدْرِكَنِي ذَلِكَ قَالَ تَلْزِمُ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ وَإِمَامَهُمْ قُلْتُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ جَمَاعَةٌ وَلَا إِمَامٌ قَالَ فَاعْتَزِلْ تِلْكَ الْفِرْقَ كُلَّهَا وَلَوْ أَنْ تَعْصِرَ بِأَصْلِ شَجَرَةٍ حَتَّى يُدْرِكَكَ الْمَوْتُ وَأَنْتَ عَلَى ذَلِكَ.

¹ Ovim se želi ukazati na važnost džemaata i spremnost da se radi njegovog jedinstva i cjelovitosti podnesu mnoge žrtve i tegobe.

O ONOME KOJI DRŽI
ZABRANJENIM OJAČAVANJE ONIH
SNAGA KOJE SIJU SMUTNJU I NEPRAVDU

7085. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid, a njemu Hajva, prenoseći od Ebu-Esveda... Lejs također prenosi od Ebu-Esveda da je rekao:

“Stanovnicima Medine bilo je naloženo da spreme jednu vojnu jedinicu¹ u koju sam i ja bio uključen. Ali kada sam sreo Ikrimu, on mi je to najstrože zabranio rekavši: ‘Pričao mi je Ibn-Abbas da su se neki muslimani² priključili idolopoklonicima i tako ih ojačali protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je neki od njih bio pogođen i ubijen strijelom ili udarcem (sablje), Uzvišeni je Allah objavio: ‘Doista će melec, kada budu uzimali duše onima koji su prema sebi zulum učinili, pitati...’³”

بَابُ

مَنْ كَرِهَ أَنْ يُكْثَرَ سَوَادُ الْفِتَنِ وَالظُّلْمِ

٧٠٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ وَغَيْرُهُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَسْوَدِ وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ قَالَ قُطِعَ عَلَى أَهْلِ الْمَدِينَةِ بَعَثَ فَأَكْتُبْتُ فِيهِ فَلَقِيتُ عِكْرِمَةَ فَأَخْبَرْتُهُ فَتَنَاهَانِي أَشَدَّ النَّهْيِ ثُمَّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ أَنَسًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ كَانُوا مَعَ الْمُشْرِكِينَ يُكْثِرُونَ سَوَادَ الْمُشْرِكِينَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَيَأْتِي السَّهْمُ فَيَرْمِي فَيُصِيبُ أَحَدَهُمْ فَيَقْتُلُهُ أَوْ يَضْرِبُهُ فَيَقْتُلُهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ).

¹ Bili su mobilizirani kako bi se borili protiv stanovnika Šama.

² U Eš'asovu rivajetu navode se njihova imena. To su: Kajs b. Velid b. Mugire, Ebu Kajs b. Fakihi b. Mugira, Velid b. Utba b. Rebia, Amr b. Sufjan i Ali b. Umejja b. Halef. Svi su oni izišli na Bedr, ali su, kada su vidjeli malobrojnost muslimana, posumnjali i rekli: “Njih je zavela njihova vjera!” Svi su oni izginuli na Bedru.

³ En-Nisa, 97. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Doista će melec, kada budu uzimali duše onima koji su prema sebi zulum učinili, pitati: ‘Šta je bilo s vama?’, a oni će odgovoriti: ‘Bili smo nemoćni na Zemlji.’ ‘Zar Allahova Zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekuda iseliti?’, reći će im oni. Zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a loše je to boravište.”

O ONOME KOJI OSTANE S NAJGORIM LJUDIMA

7086. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom A'meš, prenoseći od Zejda b. Vehba, a on od Huzejfe⁴ da je kazivao: "Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao dva hadisa od kojih se jedan obistinio, a ja čekam da se i drugi obistini. Pričao nam je da je povjerenje (emanet) spušteno u srž ljudskih srca, zatim su (ljudi) saznali su (o njemu) iz Kur'ana, a potom i iz sunneta. Onda nam je počeo govoriti o nestanku povjerenja i rekao: 'Za vrijeme dok čovjek bude spavao, emanet će biti iščupan iz njegova srca, i ostat će samo taman trag. Zatim će čovjek ponovo spavati, a ostatak će povjerenja biti istrgnut, tako da će ostati samo trag njegov poput žulja, kao kad kamenčić zakotrljaš po nozi, pa ostane žulj; vidiš ga kako je malo odskočio, ali se u njemu ništa ne nalazi. Ljudi će trgovati, ali skoro da neće biti nikoga ko će preuzete obaveze (emanet) ispunjavati. Pričat će se, tako, da u tom i tom plemenu ima povjerljiv čovjek. Ljudima će se laskati riječima: 'Kako je mudar, kako je dosjetljiv, kako je jak ovaj čovjek!', a u srcu njegovu neće biti imana ni koliko zrno gorušice.' Živio sam u doba kada nisam obraćao pažnju od koga ću kupovati: ako je bio musliman, oslanjao sam se na njegovu vjeru, a ako je bio kršćanin, pouzdavao sam se u službenike (koji prate ispravnost kupoprodaje). Ali danas kupujem samo od ovoga ili onoga (tj. ljudi koje znam)."⁵

بَابُ إِذَا بَقِيَ فِي حُثَالَةٍ مِنَ النَّاسِ

٧٠٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ حَدَّثَنَا حُذَيْفَةُ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَدِيثَيْنِ رَأَيْتُ أَحَدَهُمَا وَأَنَا أَنْتَظِرُ الْآخَرَ حَدَّثَنَا أَنَّ الْأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ وَحَدَّثَنَا عَنْ رَفِيعِهَا قَالَ يَنَامُ الرَّجُلُ النَّوْمَةَ فَتُقَبَّضُ الْأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ فَيُظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْوَكْتِ ثُمَّ يَنَامُ النَّوْمَةَ فَتُقَبَّضُ فَيَبْقَى فِيهَا أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْمَجْلِ كَجَمْرٍ دَخَرَجْتُهُ عَلَى رِجْلِكَ فَفِطَ فَتَرَاهُ مُتَبَرِّأً وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ وَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَّبِيعُونَ فَلَا يَكَادُ أَحَدٌ يُؤَدِّي الْأَمَانَةَ فَيَقَالُ إِنَّ فِي بَنِي فُلَانٍ رَجُلًا أَمِينًا وَيَقَالُ لِلرَّجُلِ مَا أَعْقَلُهُ وَمَا أَظْرَفُهُ وَمَا أَجْلَدُهُ وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ وَلَقَدْ أَتَى عَلِيٌّ زَمَانٌ وَلَا أَبَالِي أَيْكُمْ بَايَعْتُ لَشَيْءٍ كَانَ مُسْلِمًا رَدَّهُ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ وَإِنْ كَانَ نَصْرَانِيًّا رَدَّهُ عَلَيَّ سَاعِيهِ وَأَمَّا الْيَوْمَ فَمَا كُنْتُ أَبَايِعُ إِلَّا فُلَانًا وَفُلَانًا.

4 Huzejfa b. Jeman Ebu-Abdullah, koji je za vrijeme halife Osmana, radijallahu anhu, postavljen za namjesnika Medaina. Nakon Osmanove, radijallahu anhu, pogibije on je i dalje ostao namjesnik. Nakon što je Alija, radijallahu anhu, izabran za halifu, ovaj mu je dao prisegu i poticao ljude da to učine. Umro je na samom početku Alijinog, radijallahu anhu, hilafeta.

5 Ibnul-Arebi veli: "Huzejfa je ovo rekao vidjevši da to više nisu onakva vremena kakva su bila za života Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, i života prve dvojice halifa."

O ONOME KOJI SE U VRIJEME SMUTNJI NASTANI U PUSTINJI¹

7087. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Hatim, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda (da je kazivao):

“Došao je Selema b. Ekve² Hadždžadžu, pa mu je on rekao: ‘Ibn-Ekve’, vratio si se unatrag kad si otišao živjeti s beduinima u pustinji!”

‘Ne’, odgovori on, ‘meni je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio da se vratim u pustinju!’”

Jezid b. Ebu-Ubejd kaže: “Nakon Osmanove, radijallahu anhu, pogibije Selema b. Ekve² otišao je u Rebezu², tamo se oženio, a i djeca su mu se tamo izrodila. Tu je ostao sve do pred kraj života, da bi se nekoliko dana prije smrti vratio u Medinu.”

7088. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ebu-Sa'saa, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Uskoro će doći vrijeme u kojem će najbolja imovina jednog muslimana biti ovce. S njima će on ići na vrhove planina i u kišovite predjele, sklanjajući se tako, kao vjernik, od smutnji.”

بَابُ التَّعَرُّبِ فِي الْفِتْنَةِ

٧٠٨٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ
يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ أَنَّهُ دَخَلَ
عَلَى الْحَجَّاجِ فَقَالَ يَا ابْنَ الْأَكْوَعِ ارْتَدَدْتَ عَلَى
عَقِبَيْكَ تَعَرَّبْتَ قَالَ لَا وَلَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَذِنَ
لِي فِي الْبَدْوِ وَعَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ لَمَّا قُتِلَ
عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ خَرَجَ سَلَمَةُ بْنُ الْأَكْوَعِ إِلَى الرَّبَذَةِ
وَتَزَوَّجَ هُنَاكَ امْرَأَةً وَوَلَدَتْ لَهُ أَوْلَادًا فَلَمْ يَزَلْ
بِهَا حَتَّى قَبِلَ أَنْ يَمُوتَ بِلَيَالٍ فَنَزَلَ الْمَدِينَةَ .

٧٠٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ
عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ
أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُوْشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالٍ
الْمُسْلِمِ غَنَمٌ يَتْبَعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ
يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ .

1 Ovo se odnosi na muhadžira koji iz Medine ode i nastani se u pustinji. To, inače, nije bilo dopušteno, osim uz Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, saglasnost. Iseljavanje u pustinju izazvano je pojavom smutnji, kao što se u hadisu koji slijedi i navodi. Postoji nekoliko predanja u kojima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon Hidžre zabranjuje svojim ashabima povratak u pustinju. U hadisu koji bilježi Ahmed, a prenosi ga Ibn-Selema, kaže se da je njegov otac došao u Medinu i tu susreo Burejdu b. Husajba, koji mu je rekao: “Ti si napustio mjesto u koje si učinio hidžru i otišao u pustinju!” – “Tražim utočište kod Uzvišenog Allaha”, odgovorio mu je on, “ja sam samo postupio onako kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, a rekao je: ‘Idite u pustinju, o Eslemovci!’ (to je poznato pleme kojem pripadaju i Selema i Berza i Burejda), na što su oni odgovorili: ‘Bojimo se da nam to ne umanjí nagradu za hidžru!’ – ‘Vi ste muhadžiri gdje god se nalazili’, odgovorio im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

2 Mjesto u pustinji između Mekke i Medine. Iz ovog se hadisa može zaključiti da je Selema u pustinji živio oko četrdeset godina.

O TRAŽENJU UTOČIŠTA KOD UZVIŠENOG ALLAHA OD SMUTNJI³

7089. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Zapitkivali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i u tome prevršili mjeru, pa se on jednog dana popeo na minber i rekao: ‘Kakvo mi god pitanje postavite, ja ću vam na njega odgovoriti i dati vam pojašnjenje.’ Tada sam pogledao lijevo i desno i vidio kako svi, pokrivajući glave krajevima svoje odjeće, plaču. Onda je (s pitanjima) započeo neki čovjek kojeg su u prepirci dozivali imenom nekog drugog čovjeka, a ne njegova oca: ‘Allahov Vjerovjesniče’, upitao je on, ‘ko je moj otac?’ ‘Tvoj je otac Huzafa’, odgovorio mu je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem). Tada Omer reče: ‘Zadovoljni smo Allahom kao Stvoriteljem, islamom kao vjerom i Muhammedom kao poslanikom. Utječemo se Allahu od smutnji!’ ‘Nikada dosad’, reče na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘nisam vidio toliko dobra i toliko zla kao danas. Ukazali su mi se ispred zida i Džennet i Džehennem, tako da sam ih vidio.’” Katada ovaj hadis spominje u vezi s riječima Uzvišenog Allaha: ‘O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni...’⁴

بَابُ التَّعَوُّذِ مِنَ الْفِتَنِ

٧٠٨٩. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ حَتَّى أَخَفَّوهُ بِالْمَسْأَلَةِ فَصَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ الْمِنْبَرَ فَقَالَ لَا تَسْأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ إِلَّا يَبِيئْتُ لَكُمْ فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ يَمِينًا وَشِمَالًا فَإِذَا كُلُّ رَجُلٍ لَافٌ رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ يَبْكِي فَأَنْشَأَ رَجُلٌ كَانَ إِذَا لَاحَى يُدْعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَنْ أَبِي فَقَالَ أَبُوكَ حُذَافَةُ ثُمَّ أَنْشَأَ عُمَرُ فَقَالَ رَضِينَا بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا رَأَيْتُ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَالْيَوْمِ قَطُّ إِنَّهُ صُوِّرَتْ لِي الْجَنَّةُ وَالنَّارُ حَتَّى رَأَيْتُهُمَا دُونَ الْحَائِطِ فَكَانَ قَتَادَةُ يَذْكُرُ هَذَا الْحَدِيثَ عِنْدَ هَذِهِ الْآيَةِ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءٍ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْأَلُكُمْ).

3 Naslov ovog poglavlja ukazuje da je ispravno i utemeljeno tražiti Allahovu zaštitu od iskušenja. Ibn-Bettal veli: “U utemeljenosti traženja Allahove zaštite od smutnji leži odgovor onima koji smatraju da od Uzvišenog Allaha treba tražiti iskušenja, jer oni misle da se to navodi u hadisu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To mišljenje, međutim, nema nikakve osnove.”

4 El-Maida, 101. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “O vi koji vjerujete, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam bude objašnjeno; a ako budete pitali za to dok Kur'an bude objavljivan, bit će vam objašnjeno; ono ranije Allah vam je već oprostio. – A Allah je Oprostitelj grijeha, Suzdržljivi.”

7090. REKAO JE Abbas Nersi: “Pičao nam je Jezid b. Zurej⁴, njemu Seid, a ovom Katada, prenoseći od Enesa da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao...” (isto onako kako se navodi u prethodnom hadisu).

Enes je također kazivao: “... svi su umotali svoje glave u krajeve odjeće i plakali...”, dodavši: “... utječući se Allahu od zla koje u sebi nose smutnje” (a možda je rekao: “Utječem se Allahu od zla koje u sebi nose smutnje!”).

7091. REKAO MI JE Halifa da mu je pričao Jezid b. Zurej⁴, a ovom Seid i Mu⁴temir, prenoseći od svoga oca, on od Katade, a ovaj od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uz navedeno, rekao i: “... utječući se Allahu od zla koje u sebi nose smutnje.”

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
“SMUTNJA ĆE DOĆI S ISTOKA.”

7092. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma⁴mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od svoga oca da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je stao pored minbera i rekao: ‘Smutnja će doći otuda! Smutnja će doći otuda, otkuda se pojavljuje šejtanov rog!’¹ (ili sunčev rog).”²

٧٠٩٠. وَقَالَ عَبَّاسُ النَّرْسِيُّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ كُلُّ رَجُلٍ لَأَفَّا رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ يَبْكِي وَقَالَ عَائِذَا بِاللَّهِ مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ أَوْ قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ .

٧٠٩١. وَ قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ وَمُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ عَائِذَا بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ الْفِتَنِ .

بَاب
قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْفِتْنَةُ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ

٧٠٩٢. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَامَ إِلَى جَنْبِ الْمِنْبَرِ فَقَالَ الْفِتْنَةُ هَا هُنَا الْفِتْنَةُ هَا هُنَا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ أَوْ قَالَ قَرْنُ الشَّمْسِ .

1 Davudi smatra da šejtan stvarno ima dva roga. Neki smatraju da se ovdje radi o prenesenom značenju: šejtan će se tada aktivirati i zavladatai situacijom. Drugi pak smatraju da “šejtanov rog” znači snagu, jer kada šejtan osnaži, pojaviti će se smutnja. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao u pravcu istoka, jer stanovništvo u tim dijelovima još nije bilo primilo islam. Stoga je on ukazao da će smutnja doći iz tog pravca, što se zbilja i dogodilo. O tome zorno svjedoče Bitka kod deve, Bitka na Siffinu, pojava haridžija u Nedždu, Iraku i okolici, a posebno ubistvo Osmana, radijallahu anhu, što je bila najveća smutnja i iskušenje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazivao je na te opasnosti, ali su se one usprkos tome dogodile. To što je on predvidio šta se može dogoditi svakako je jedan od dokaza njegova poslanstva.

2 Ova sintagma svjedoči o nesigurnosti prenosioca hadisa. Dževheri veli: “Sunčev je rog njegov gornji dio.”

7093. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je, okrenuvši se u pravcu istoka, rekao: ‘Doista, smutnja će doći otuda otkuda se pojavljuje šejtanov rog!’”

7094. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ezher b. Sa‘d, prenoseći od Ibn-Avna, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je učio sljedeću dovu: ‘Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Šam! Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Jemen!’

‘Allahov Poslaniče’, rekli su, ‘i naš Nedžd!’³ On je ponovo rekao: ‘Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Šam! Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Jemen!’

‘Allahov Poslaniče’, rekli su još jedanput, ‘i naš Nedžd!’ Mislim da je on treći put rekao: ‘Tamo će biti zemljotresi i smutnje, a pojavit će se i šejtanov rog.’”⁴

7095. PRIČAO NAM JE Ishak b. Šahin Vasiti, njemu Halid, prenoseći od Bejana, ovaj od Vebere b. Abdur-Rahmana, a on od Seida b.Džubejra da je kazivao: “Pojavio se pred nama Abdullah b. Omer, te smo se ponadali da će nam ispričati koji hadis što govori o nečemu lijepom, ali nas je preduhitrio neki čovjek koji je rekao: ‘Ebu-Abdur-Rahmane, ispričaj nam nešto o borbi u vrijeme smutnje, jer Uzvišeni Allah veli: ‘I borite se protiv

٧٠٩٣ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ مُسْتَقْبِلُ الْمَشْرِقِ يَقُولُ أَلَا إِنَّ الْفِتْنَةَ هَا هُنَا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

٧٠٩٤ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي شَأْمِنَا اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي يَمَنِنَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَفِي نَجْدِنَا قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي شَأْمِنَا اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي يَمَنِنَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَفِي نَجْدِنَا فَأَظْنُّهُ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ هُنَاكَ الزَّلَازِلُ وَالْفِتَنُ وَبِهَا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

٧٠٩٥ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ شَاهِينَ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ بَيَانَ عَنْ وَبَرَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ فَرَجَوْنَا أَنْ يُحَدِّثَنَا حَدِيثًا حَسَنًا قَالَ فَبَادَرَنَا إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدِّثْنَا عَنِ الْقِتَالِ فِي الْفِتْنَةِ وَاللَّهُ يَقُولُ (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ)

3 Hattabi kaže da je Nedžd u pravcu istoka i stanovnicima Medine Nedžd je iračka pustinja i njeni rubovi, a ona je istočno od Medine. Riječ *en-nedžd* u osnovi znači uzvišenje, dok se za ravnu zemlju kaže *el-gavr*. Cijela Tihama spada u zaravan (*el-gavr*), a Mekka spada u Tihamu. Ibn-Hadžer nakon ovoga kaže da Nedžd nije nikakva posebna pokrajina, nego se svaka uzvišica koja slijedi ravni dio zemlje, u odnosu na tu zaravan naziva *nedžd*. (prim. M.M.)

4 Smutnje će doći s istoka ili iz pravca istoka, gdje će se pojaviti Jedždudž i Medždudž, Dedžal i gdje će nastati velika propast. Muhelleb veli: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uputio dovu za stanovnike Istoka ne bi li se oni obeshrabrili u činjenju zla.”

njih sve dok mnogoboštva ne nestane...”¹ ‘Znaš li ti – majka te ne izgubila! – značenje riječi fitnet? Zaista je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio borbu protiv mnogobožaca, a ulazak je u njihovu vjeru smutnja. To nipošto nije jednako vašem nastojanju da se borbom dokopate vlasti’, odgovorio mu je on.”

O SMUTNJI KOJA UZBURKAVA KAO MORSKI VAL

Ibn-Ujejna prenosi od Halefa b. Havšeba da su oni, kada bi se pojavila smutnja, voljeli navoditi ove stihove. Imruul-Kajs veli:

*Rat je kada nastane kao mlada
koja sa svojim nakitom trči svakom neznalici
ali kada se razgori i razbukti plamen
postaje kao starica bez muža
sijede probegarale kose
čija boja ne privlači
i koja promjenom svojom ne zove
na mirisanje i poljupce.*

7096. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A‘meša, a on od Šekika da je kazivao:

“Dok smo jednom prilikom sjedili kod Omera, on nas je upitao: ‘Je li iko od vas upamtio Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi koje govore o smutnji?’ Tada (Huzejfa) reče: ‘Čovjekovu smutnju, kad su u pitanju njegova porodica, imetak, djeca i komšije – brišu namaz i zekat te naređivanje dobra i odvrćanje od zla.’ ‘Ja te nisam pitao o tome’, reče mu Omer, ‘već sam te pitao o smutnji koja uzburkava kao morski val.’ ‘Nemoj ti strahovati od toga, vladaru pravovjernih’, odgovori mu ovaj, ‘zaista su vrata između tebe

فَقَالَ هَلْ تَدْرِي مَا الْفِتْنَةُ ثَكَلَتْكَ أُمُّكَ إِنَّمَا كَانَ مُحَمَّدٌ ﷺ يُقَاتِلُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَ الدُّخُولُ فِي دِينِهِمْ فِتْنَةً وَلَيْسَ كَقِتَالِكُمْ عَلَى الْمَلِكِ .

بَابُ الْفِتْنَةِ الَّتِي تَمُوجُ كَمَوْجِ الْبَحْرِ

وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ خَلْفِ بْنِ حَوْشَبٍ كَانُوا يَسْتَحِبُّونَ أَنْ يَتَمَثَّلُوا بِهَذِهِ الْأَبْيَاتِ عِنْدَ الْفِتَنِ قَالَ امْرُؤُ الْقَيْسِ الْحَرْبُ أَوَّلُ مَا تَكُونُ فِتْنَةً تَسْعَى بِزِينَتِهَا لِكُلِّ جَهُولٍ حَتَّى إِذَا اشْتَعَلَتْ وَشَبَّ ضَرَامُهَا وَلَّتْ عَجُوزًا غَيْرَ ذَاتِ حَلِيلٍ شَمْطَاءَ يُنْكِرُ لَوْنَهَا وَتَغَيَّرَتْ مَكْرُوهَةً لِلشَّمِّ وَالتَّقْيِيلِ .

٧٠٩٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ يَقُولُ بَيْنَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ عُمَرَ إِذْ قَالَ أَيُّكُمْ يَحْفَظُ قَوْلَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْفِتْنَةِ قَالَ فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَوَلَدِهِ وَجَارِهِ تُكْفَرُهَا الصَّلَاةُ وَالصَّدَقَةُ وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ قَالَ لَيْسَ عَنْ هَذَا أَسْأَلُكَ وَلَكِنِ الَّتِي تَمُوجُ كَمَوْجِ الْبَحْرِ قَالَ لَيْسَ عَلَيْكَ مِنْهَا بَأْسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَابًا مُغْلَقًا قَالَ عُمَرُ

¹ El-Bekara, 193. Izraz *fitnet* (smutnja, iskušenje) u ovom se ajetu odnosi na mnogoboštvo, kako je preveo i Besim Korkut.

i toga zatvorena.’ ‘A hoće li se ta vrata razbiti ili otvoriti?’, upitao je Omer. ‘Razbit će se!’, odgovori Huzejfa. ‘To onda znači da se ona nikada neće zatvoriti!?’ , reče Omer. ‘Da!’, odgovorio je (Huzejfa). Upitali smo (poslije toga) Huzejfu: ‘Da li je Omer znao o kojim je vratima riječ?’ ‘Da, znao je kao što zna da poslije dana dolazi noć, kao i to da sam mu ja ispričao govor (hadis) u kojem nema grešaka.’ Bojali smo se upitati koja su to vrata, te smo naredili Mesruku da ga upita, što je on i učinio rekavši: ‘Koja su to vrata?’ ‘Omer!’, odgovorio je Huzejfa.”

7097. PRIČAO NAM JE Seid b. Merjem, njemu Muhammed b. Dža’fer, a ovom Šurejk b. Abdullah, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Musaa Eš’arija da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izišao u jednu medinsku bašču da obavi neku svoju potrebu, a i ja sam izišao za njim. Kada je ušao u bašču, stao sam na vratima i rekao: ‘Danas ću biti Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, vratar, mada mi on to nije naredio.’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je otišao i obavio svoju potrebu, a potom sjeo na zid bunara, podigao odjeću do koljena i spustio noge u vodu. Tada je došao Ebu-Bekr i zatražio dopuštenje da uđe kod njega. Rekao sam mu da ostane na svome mjestu dok ne upitam (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) za dopuštenje. Otišao sam do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Allahov Vjerovjesniče, Ebu-Bekr traži dopuštenje da uđe kod tebe.’ ‘Dopusti mu da uđe i obraduj ga Džennetom!’, odgovorio mi je on. Nakon što je ušao, Ebu-Bekr je stao s Vjerovjesnikove desne strane, podigao odjeću do koljena i spustio noge u vodu. Domalo zatim došao je Omer, pa sam i njemu rekao da pričeka dok ne upitam za dopuštenje. ‘Dopusti mu da uđe i obraduj ga Džennetom!’, reče mi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada je Omer ušao, stao s Vjerovjesnikove lijeve

أَيْكَسَرُ الْبَابُ أَمْ يُفْتَحُ قَالَ بَلْ يُكْسَرُ قَالَ عُمَرُ إِذَا لَا يُغْلَقُ أَبَدًا قُلْتُ أَجَلُ قُلْنَا لِحَدِيثَةٍ أَكَانَ عُمَرُ يَعْلَمُ الْبَابَ قَالَ نَعَمْ كَمَا يَعْلَمُ أَنَّ دُونَ غَدٍ لَيْلَةٌ وَذَلِكَ أَنِّي حَدَّثْتُهُ حَدِيثًا لَيْسَ بِالْأَغَالِيطِ فَهَبْنَا أَنْ نَسْأَلَهُ مِنَ الْبَابِ فَأَمَرْنَا مَسْرُوقًا فَسَأَلَهُ فَقَالَ مِنَ الْبَابِ قَالَ عُمَرُ .

٧٠٩٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شَرِيكَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا إِلَى حَائِطٍ مِنْ حَوَائِطِ الْمَدِينَةِ لِحَاجَتِهِ وَخَرَجْتُ فِي إِثْرِهِ فَلَمَّا دَخَلَ الْحَائِطُ جَلَسْتُ عَلَى بَابِهِ وَقُلْتُ لَاكُونَنَّ الْيَوْمَ بَوَّابَ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يَأْمُرْنِي فَذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَضَى حَاجَتَهُ وَجَلَسَ عَلَى قَفِّ الْبُئْرِ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ وَدَلَاهُمَا فِي الْبُئْرِ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْهِ لِيَدْخُلَ فَقُلْتُ كَمَا أَنْتَ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ لَكَ فَوَقَفَ فَجِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْكَ قَالَ أَتَذَنُ لَهُ وَبَشْرُهُ بِالْجَنَّةِ فَدَخَلَ فَجَاءَ عَنْ يَمِينِ النَّبِيِّ ﷺ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ وَدَلَاهُمَا فِي الْبُئْرِ فَجَاءَ عُمَرُ فَقُلْتُ كَمَا أَنْتَ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ لَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَذَنُ لَهُ وَبَشْرُهُ بِالْجَنَّةِ فَجَاءَ عَنْ يَسَارِ النَّبِيِّ ﷺ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ فَدَلَاهُمَا فِي الْبُئْرِ فَامْتَلَأَ الْقَفُّ فَلَمْ يَكُنْ فِيهِ مَجْلِسٌ

strane, podigao odjeću do koljena i stavio noge u vodu. Zid bunara bijaše tako popunjen da više niko nije mogao sjesti. Stigao je potom Osman, pa sam i njemu rekao da pričeka dok ne upitam za dopuštenje. ‘Dopusti i njemu da uđe i obraduj ga Džennetom’, do kojeg se dolazi kroz iskušenja što će ga zadesiti!’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je ušao i Osman, ali nije mogao sjesti pored njih, pa je otišao na suprotnu stranu, na ivicu bunara, zadigao svoju odjeću i spustio noge u vodu. Zaželio sam da dođe i moj brat i zamolio Uzvišenog Allaha da mi ispuni tu želju.” Ibn-Musejjeb veli: “Protumačio sam ovo činjenicom da su njihovi kaburi na jednom mjestu, dok je Osmanov kabur odvojen.”¹

7098. PRIČAO MI JE Bišr b. Halid, njemu Muhammed b. Dža’fer, prenoseći od Šu’be, ovaj od Sulejmana, a on od Ebu-Vaila da je kazivao:

“Upitali su Usamu: ‘Zar nećeš razgovarati s ovim?’, pa je on odgovorio: ‘Već sam s njim razgovarao, ne otvarajući vrata (raspravi), jer ne želim biti prvi koji će ih otvoriti! Ja nisam od onih koji nekom čovjeku, nakon što bude postavljen za zapovjednika dvojici ljudi, kažu: ‘Ti si bolji!’ Nisam takav jer sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Dovest će nekog čovjeka i baciti ga u vatru u kojoj će biti smrvljen kao u žrvnju što ga magarac vuče. Okružiti će ga stanovnici Džehennema i reći mu: ‘Čovječe, zar ti nisi naređivao da se čini dobro, a odvrćao od zla?!’

‘Jesam! Naređivao sam da se čini dobro, ali sâm nisam dobro činio, i odvrćao sam od zla, ali sam zlo sâm činio!’, odgovorit će on.’”²

ثُمَّ جَاءَ عُثْمَانُ فَقُلْتُ كَمَا أَنْتَ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ لَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ائْذِنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ مَعَهَا بَلَاءٌ يُصِيبُهُ فَدَخَلَ فَلَمْ يَجِدْ مَعَهُمْ مَجْلِسًا فَتَحَوَّلَ حَتَّى جَاءَ مُقَابِلَهُمْ عَلَى شَفَةِ الْبَيْتِ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ ثُمَّ دَلَاهُمَا فِي الْبَيْتِ فَجَعَلْتُ أَتَمَّتِي أَخَا لِي وَأَدْعُو اللَّهَ أَنْ يَأْتِيَ قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ فَتَأَوَّلْتُ ذَلِكَ قُبُورَهُمْ اجْتَمَعَتْ هَاهُنَا وَانْفَرَدَ عُثْمَانُ .

٧٠٩٨. حَدَّثَنِي بَشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ قِيلَ لَأُسَامَةَ أَلَا تُكَلِّمُ هَذَا قَالَ قَدْ كَلَّمْتُهُ مَا دُونَ أَنْ أَفْتَحَ بَابًا أَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يَفْتَحُهُ وَمَا أَنَا بِالَّذِي أَقُولُ لِرَجُلٍ بَعْدَ أَنْ يَكُونَ أَمِيرًا عَلَى رَجُلَيْنِ أَنْتَ خَيْرٌ بَعْدَ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ يُجَاءُ بِرَجُلٍ فَيُطْرَحُ فِي النَّارِ فَيُطْحَنُ فِيهَا كَطْحَنِ الْحِمَارِ بِرَحَاهُ فَيُطِيفُ بِهِ أَهْلُ النَّارِ فَيَقُولُونَ أَيُّ فُلَانٍ أَلَسْتَ كُنْتَ تَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ فَيَقُولُ إِنِّي كُنْتُ أَمْرًا بِالْمَعْرُوفِ وَلَا أَفْعَلُهُ وَأَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَفْعَلُهُ .

1 Ibn-Bettal veli: “Posebno su istaknuta iskušenja Osmanova, radijallahu anhu, iako je i Omer, radijallahu anhu, bio ubijen kao i Osman. Omerova iskušenja nisu dostigla stupanj težine Osmanovih iskušenja.”

Ibn-Hadžer veli: “Ukratko rečeno, kušnjama koje su spomenute u vezi s Osmanom, radijallahu anhu, upućuje se na sva iskušenja koja je on, pored ubistva, pretrpio.”

2 Muhelleb veli: “Oni su od Usame tražili da se obrati Osmanu, radijallahu anhu, i porazgovara s njim, jer je Usama imao posebno mjesto kod njega. S njim je trebao razgovarati o Velidu b. Ukbi, za kojeg se ustanovilo

POGLAVLJE...

بَاب

7099. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem, njemu Avf, prenoseći od Hasana, a on od Ebu-Bekre da je govorio: “Uzvišeni mi je Allah dao da se prije Bitke kod deve okoristim jednom riječju. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo da su Perzijanci na vlast postavili Kisrinu kćerku, rekao je: ‘Neće uspjeti nijedan narod koji postavi ženu za svoga vladara.’”³

٧٠٩٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَهْثَمٍ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ لَقَدْ نَفَعَنِي اللَّهُ بِكَلِمَةٍ أَيَّامَ الْجَمَلِ لما بَلَغَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّ فَارِسًا مَلَكَوا ابْنَةَ كِسْرَى قَالَ لَنْ يُفْلَحَ قَوْمٌ وَلَوْ أَمَرَهُمْ امْرَأَةٌ.

da je pio vino, što se i među svijetom pročulo. On je bio Osmanov, radijallahu anhu, brat po majci, a Osman ga je postavio za namjesnika. Usama im je odgovorio: ‘Ja sam s njim nasamo razgovarao, ne otvarajući vrata raspravi, jer ne želim javno kritizirati jednog od imama, kako ne bi došlo do razdora.’ Potom im je dao do znanja da on nikome ne laska, makar se radilo i o vladaru, ali ne želi govoriti o tome javno i na sav glas. Naveo im je slučaj čovjeka koji će biti bačen u vatru zato što je pozivao na dobro, a sam ga nije činio, i što je odvrćao od zla, a sam ga je činio. On se tako želio osloboditi njihovih optužbi da je šutio o slučaju Osmana, radijallahu anhu, i njegovog brata po majci Velida.”

- 3 U hadisu koji od Avfa prenosi Nadr b. Šumejl Ismaili na kraju navodi i dodatak, u kome se navodi da je Ebu-Bekra još rekao: “Znao sam da skupina okupljena oko deve neće uspjeti!”

Ibn-Bettal od Muhelleba prenosi mišljenje da u Ebu-Bekrinu predanju naizgled postoji omalovažavanje Aišinog, radijallahu anha, stava i postupka. Međutim, nije tako, jer je poznato da je Ebu-Bekra slijedio Aišu, radijallahu anha, u njenom nastojanju da popravi međuljudske odnose. Opće poznato je da oni nisu željeli borbu, a kada je do nje došlo, onima koji su bili s njom nije preostalo ništa drugo nego da se u nju upuste. Ebu-Bekra nije doveo u pitanje Aišine, radijallahu anha, stavove, ali je na osnovu hadisa što ga je čuo, a u vezi sa slučajom Perzijanaca, pretpostavio da će oni koji su bili pod Aišinim, radijallahu anha, zapovjedništvom biti poraženi. Na to upućuje i činjenica da niko ne prenosi kako su se Aiša i njene pristalice protivili Alijinom, radijallahu anhu, postavljenju za halifu, niti to da su pozivali da se on svrgne s tog položaja. Jedino zbog čega su mu oni zamjerali jest, kako su vjerovali, njegova neodlučnost da kazni Osmanove, radijallahu anhu, ubice i izvrši odmazdu nad njima. S druge strane, Alija je čekao da Osmanova rodbina pokrene sudski postupak protiv njegovih ubica, i kada se tačno utvrdi ko je počinilac ubistva, neka se nad njim i izvrši odmazda. Tako je došlo do razdora. Oni pak kojima se pripisivalo ubistvo pobojali su se da se ne pronađe počinilac, te su požurili sa sijanjem nepovjerenja i smutnje koja će dovesti do rata i ubijanja. Kada se sve završilo, i kada je Alija, radijallahu anhu, pobijedio, Ebu-Bekra je i dalje smatrao kako on treba ostati po strani od svih zbivanja, mada je njegov stav bio istovjetan Aišinom, radijallahu anha, stavu – izvršiti odmazdu nad Osmanovim, radijallahu anhu, ubicama.

Ibn-Hadžer veli: “Već je u poglavlju o sukobu dvojice muslimana sabljama naveden hadis koji prenosi Ahnef i u kojem se kaže da se on želio priključiti Aliji, radijallahu anhu, i pomoći mu, ali ga je Ebu-Bekra od toga odvratio. Također je navedeno da je on bio protiv bilo kakvih sukoba i borbi, te stoga nije podržavao ni Aišinu, radijallahu anha, ni Alijinu, radijallahu anhu, stranu. Njegov je stav bio da se treba držati neutralno, kao što su se neutralno držali i Sa’d b. Ebu-Vekkas, Muhammed b. Meslema, Abdullah b. Omer i drugi. Zbog svega toga on nije učestvovao u Bici na Siffinu ni s jedne strane.”

Ovaj je hadis dokaz onima koji smatraju da nije dopušteno ženi da bude sudija i donosi presude. Neki pripadnici malikijskog mezheba smatraju da je to dopušteno, dok Ibn-Džerir Taberi dopušta mogućnost da žena bude sudija, ali samo u onim slučajevima u kojima se prihvata njeno svjedočenje.

7100. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jahja b. Adem, a ovom Ebu-Bekr b. Ajjaš, prenoseći od Ebu-Hasina, a on od Ebu-Merjema Abdullaha b. Zijada Esedija da je kazivao: “Kada su Talha, Zubejr i Aiša otišli u Basru, Alija je u Kufu poslao Ammara b. Jasira i Hasana b. Alija. Oni su se popeli na minber tako da je Hasan b. Ali bio na gornjem, a Ammar na donjem dijelu minbera. Mi smo se okupili ispred mihraba, te sam čuo Ammara kako govori: ‘Aiša je došla u Basru. Tako mi Allaha, ona je supruga vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i na ovom i na budućem svijetu, a vas je Uzvišeni Allah iskušao kako bi se potvrdilo da li se pokoravate Njemu ili njoj!’”

7101. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Ibn-Ebu-Ganijja, prenoseći od Hakema, a on od Ebu-Vaila da je kazivao:

“Ammar se doista popeo na minber u Kufi i, spominjući Aišine postupke, rekao: ‘Zaista je ona supruga vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i na ovom i na budućem svijetu, i ona je vaša kušnja!’”

7102, 7103, 7104. PRIČAO NAM JE Bedel b. Muhabber, njemu Šu‘ba, a ovom Amr, prenoseći od Ebu-Vaila da je kazivao:

“Ebu-Musa i Ebu-Mes‘ud došli su kod Ammara, nakon što ga je Alija poslao u Kufu da podigne svijet u borbu, i rekli mu: ‘Otkad si primio islam, nismo kod tebe vidjeli ništa ružnije od tvoje današnje žurbe!’ Na to im on odgovori: ‘Otkako ste primili islam, ni ja kod vas nisam vidio ništa ružnije od vaše današnje neodlučnosti!’ Potom je ogrnuo svakog od njih dvojice plaštom, pa su otišli u džamiju.”

٧١٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَصِينٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَرْيَمَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زِيَادٍ الْأَسَدِيُّ قَالَ لَمَّا سَارَ طَلْحَةُ وَالزُّبَيْرُ وَعَائِشَةُ إِلَى الْبَصْرَةِ بَعَثَ عَلِيٌّ عَمَّارَ بْنَ يَاسِرٍ وَحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ فَقَدِمَا عَلَيْنَا الْكُوفَةَ فَصَعِدَا الْمِنْبَرَ فَكَانَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ فَوْقَ الْمِنْبَرِ فِي أَعْلَاهُ وَقَامَ عَمَّارٌ أَسْفَلَ مِنَ الْحَسَنِ فَاجْتَمَعْنَا إِلَيْهِ فَسَمِعْتُ عَمَّارًا يَقُولُ إِنَّ عَائِشَةَ قَدْ سَارَتْ إِلَى الْبَصْرَةِ وَاللَّهِ إِنَّهَا لَزَوْجَةُ نَبِيِّكُمْ ﷺ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَكِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ابْتَلَاكُمْ لِيَعْلَمَ إِيَّاهُ تَطِيعُونَ أَمْ هِيَ .

٧١٠١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي غَنْيَةَ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَامَ عَمَّارٌ عَلَى مَنبَرِ الْكُوفَةِ فَذَكَرَ عَائِشَةَ وَذَكَرَ مَسِيرَهَا وَقَالَ إِنَّهَا زَوْجَةُ نَبِيِّكُمْ ﷺ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَكِنَّهَا مِمَّا ابْتُلِيتُمْ .

٧١٠٢-٧١٠٤. حَدَّثَنَا بَدَلُ بْنُ الْمُحَبَّرِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي عَمْرُو سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يَقُولُ دَخَلَ أَبُو مُوسَى وَأَبُو مَسْعُودٍ عَلَى عَمَّارٍ حَيْثُ بَعَثَهُ عَلِيٌّ إِلَى أَهْلِ الْكُوفَةِ يَسْتَنْفِرُهُمْ فَقَالَا مَا رَأَيْنَاكَ أَتَيْتَ أَمْرًا أَكْرَهَ عِنْدَنَا مِنْ إِسْرَاعِكَ فِي هَذَا الْأَمْرِ مُنْذُ أَسْلَمْتَ فَقَالَ عَمَّارٌ مَا رَأَيْتُ مِنْكُمْ مُنْذُ أَسْلَمْتُمْ أَمْرًا أَكْرَهَ عِنْدِي مِنْ إِبْطَانِكُمَا عَنْ هَذَا الْأَمْرِ وَكَسَاهُمَا حُلَّةَ حُلَّةٍ ثُمَّ رَاحُوا إِلَى الْمَسْجِدِ .

7105, 7106, 7107. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Ebu-Hamza, a ovom A'meš, prenoseći od Šekika b. Seleme da je kazivao:

“Sjedio sam s Ebu-Mes'udom, Ebu-Musaom i Ammarom, kad je Ebu-Mes'ud rekao (Ammaru): ‘Nema nijednog tvog prijatelja kome ja ne bih mogao nešto prigovoriti, samo tebi ne. Otkako si u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, društvu, pa do danas, kod tebe nisam vidio ništa ružnije od današnje žurbe u ovome!’

‘Aja, Ebu-Mes'ude, otkad ste vi u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, društvu pa do danas, kod tebe, a ni kod ovoga tvog druga, nisam vidio ništa ružnije od vaše neodlučnosti u ovome!’, odgovorio mu je Ammar. Tada Ebu-Mes'ud, koji bijaše bogat čovjek, reče (svome robu): ‘Momče, daj mi dva ogrtača!’ Jednim je ogrtačem ogrnuo Ebu-Musaa, a drugim Ammara.

‘Idite na džuma-namaz!’, rekao im je.”

O TOME KADA UZVIŠENI ALLAH KAZNI NEKI NAROD

7108. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Usman, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Hamze b. Abdullaha b. Omera, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhumu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada Allah kazni neki narod, ta kazna zadesi i sve one koji se nađu u tom narodu; a svako će biti proživljen (i nagrađen ili kažnjen) prema svojim djelima.”¹

٧١٠٥-٧١٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ كُنْتُ جَالِسًا مَعَ أَبِي مَسْعُودٍ وَأَبِي مُوسَى وَعَمَّارٍ فَقَالَ أَبُو مَسْعُودٍ مَا مِنْ أَصْحَابِكَ أَحَدٌ إِلَّا لَوْ شِئْتُ لَقُلْتُ فِيهِ غَيْرَكَ وَمَا رَأَيْتُ مِنْكَ شَيْئًا مُنْذُ صَحِبْتَ النَّبِيَّ ﷺ أَعْيَبَ عِنْدِي مِنْ اسْتِسْرَاعِكَ فِي هَذَا الْأَمْرِ قَالَ عَمَّارُ يَا أَبَا مَسْعُودٍ وَمَا رَأَيْتُ مِنْكَ وَلَا مِنْ صَاحِبِكَ هَذَا شَيْئًا مُنْذُ صَحِبْتُمَا النَّبِيَّ ﷺ أَعْيَبَ عِنْدِي مِنْ إِبْطَانِكُمَا فِي هَذَا الْأَمْرِ فَقَالَ أَبُو مَسْعُودٍ وَكَانَ مُوسِرًا يَا غُلَامُ هَاتِ حُلَّتَيْنِ فَأَعْطَى إِحْدَاهُمَا أَبَا مُوسَى وَالْأُخْرَى عَمَّارًا وَقَالَ رُوحًا فِيهِ إِلَى الْجُمُعَةِ.

بَابُ إِذَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا

٧١٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا أَصَابَ الْعَذَابُ مَنْ كَانَ فِيهِمْ ثُمَّ بُعِثُوا عَلَى أَعْمَالِهِمْ.

¹ Ibn-Hadžer Askalani veli: “Zajednička smrt ne znači i zajedničku kaznu ili nagradu, naprotiv; svako će biti nagrađen za svoja djela shodno svojim namjerama.”

Ibn-Ebu-Hamza nagine shvatanju da kaznu kojom Allah kazni jedan narod pretrpe i neki dobri članovi te zajednice, i to stoga što posustanu u zapovijedanju da se čini dobro, a kloni se zla. Oni koji naređuju dobro i odvrćaju od zla istinski su muslimani, i Uzvišeni Allah neće na njih spustiti Svoju kaznu.

Iz ovog se hadisa može zaključiti još i sljedeće:

- od nevjernika se treba udaljiti i napustiti njihovo društvo, jer boravak među njima vodi u propast;
- vjernici koji, pretrpjevši kaznu od Uzvišenog Allaha, nastradaju zajedno s nevjernicima nisu time kažnjeni, jer će patnja kroz koju su prošli omogućiti potiranje nekih njihovih grijeha.

O RIJEČIMA KOJE JE VJEROVJESNIK,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
IZGOVORIO O HASANU B. ALIJU:
“ZAISTA JE OVAJ MOJ SIN PRVAK;
MOŽDA ĆE ALLAH POMOĆU NJEGA
IZMIRITI DVIJE SKUPINE MUSLIMANA.”

7109. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, prenoseći od Sufjana, a on od Israila Ebu-Musaa, kojeg je (Sufjan) sreo u Kufi, a bio je došao kod Ibn-Šubrume. “Uvedi me kod Isaa¹ da ga posavjetujem!”, zamolio je (Israil Ibn-Šubrumu). Izgleda da se Ibn-Šubruma pobojavao za njegovu (Israilovu) sigurnost, pa to nije učinio.

Israil pripovijeda da je Hasan² kazivao:

“Kada su vojne jedinice pod zapovjedništvom Hasana b. Alije krenule protiv Muavije, Amr b. As rekao je Mu‘aviji: ‘Nijedna se jedinica neće povući sve dok se protivnička jedinica ne povuče!’

‘Ko će ostati da se brine o muslimanskoj djeci?’³, upitao je Mu‘avija.

‘Ja!’, odgovori on. Abdullah b. Amir i Abdur-Rahman b. Semura rekli su: ‘Srest ćemo se s njim i predložiti mu mirovno rješenje.’”⁴

Hasan dalje pripovijeda da je čuo Ebu-Bekrea kako priča: “Za vrijeme dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao govor, došao je Hasan (sin Alijin), pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ovaj je moj sin prvak; možda će Allah pomoću njega izmiriti dvije skupine muslimana.’”

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ
إِنَّ ابْنِي هَذَا لَسَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللَّهَ
أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِتْنَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

٧١٠٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ
حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ أَبُو مُوسَى وَلَقِيْتُهُ بِالْكُوفَةِ
وَجَاءَ إِلَى ابْنِ شُبْرُمَةَ فَقَالَ أَذْخِلْنِي عَلَى عِيْسَى
فَأَعْظُمَهُ فَكَانَ ابْنُ شُبْرُمَةَ خَافَ عَلَيْهِ فَلَمْ يَفْعَلْ
قَالَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ قَالَ لَمَّا سَارَ الْحَسَنُ بْنُ
عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا إِلَى مُعَاوِيَةَ بِالْكَتَائِبِ قَالَ
عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ لِمُعَاوِيَةَ أَرَى كَتِيبَةً لَا تُؤَلِّي حَتَّى
تُدْبِرَ أُخْرَاهَا قَالَ مُعَاوِيَةُ مَنْ لِدِرَارِي الْمُسْلِمِينَ
فَقَالَ أَنَا فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَامِرٍ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ
سَمُرَةَ نَلْقَاهُ فَتَقُولُ لَهُ الصُّلْحُ قَالَ الْحَسَنُ وَلَقَدْ
سَمِعْتُ أَبَا بَكْرَةَ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ جَاءَ
الْحَسَنُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللَّهَ أَنْ
يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِتْنَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ .

¹ Radi se o Isau b. Musau b. Muhammedu b. Aliju b. Abdullahu b. Abbasu, bratiću Mensurovu, namjesniku Kufe. Ibn-Šubruma nije ga odveo Isau, bojeći se za njegovu (Israilovu) sigurnost. Iz toga je Ibn-Bettal izveo zaključak da u situaciji u kojoj neko strahuje za svoju sigurnost nema obaveze pozivanja na dobro, a odvrćanja od zla.

² Tj. Hasan Basri.

³ Tj. ako se ove dvije velike skupine muslimana međusobno sukobe i poubijaju, ko će nakon toga ostati da se brine o muslimanskoj djeci?

⁴ Navodi se da je postignut mirovni sporazum četrdesete ili četrdeset i prve godine. Ajni smatra da se to dogodilo četrdeset i prve, i ta je godina nazvana Godinom jedinstva.

7110. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Muhammeda b. Alija, a on od Harmele, roba Usaminog, da je kazivao: “Poslao me je Usama Aliji i rekao mi: ‘On će te pitati: ‘Šta je spriječilo tvoga gospodara da mi se pridruži?’, pa mu odgovori: ‘On ti poručuje da bi volio biti s tobom čak i da si u čeljustima lava, ali ne i u ovoj prilici!’” (Kada sam mu došao) nije mi ništa dao, pa sam otišao Hasanu, Husejnu i Ibn-Džaferu, i oni su mi dali devu s tovarom.”

O TOME KADA KO U JEDNOM
DRUŠTVU KAŽE JEDNO, A ONDA OTIĐE
U DRUGO DRUŠTVO I REKNE SUPROTNO

7111. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejžuba, a on od Nafija da je kazivao: “Kada su stanovnici Medine odbili priznati Jezida b. Mu‘aviju za halifu,⁵ Ibn-Omer sakupio je sve svoje prvake i djecu i rekao im: ‘Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Svakom će varalici na Sudnjem danu biti dodijeljena zastava (kao znak prijevare).’ Mi smo, prema uvjetima koje traže Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, ovom čovjeku dali prisegu. Ja ne znam za veću izdaju od one kada neko, prema uvjetima koje traže Allah i Njegov Poslanik, da prisegu nekome, a zatim povede rat protiv njega. Ja doista ne znam nikoga od vas ko odbije priznanje ili se ustegne od davanja prisega, a da između mene i njega neće biti jaz.’”⁶

٧١١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ عَمْرُو أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ أَنَّ حَرْمَلَةَ مَوْلَى أَسَامَةَ أَخْبَرَهُ قَالَ عَمْرُو قَدْ رَأَيْتُ حَرْمَلَةَ قَالَ أَرْسَلَنِي أَسَامَةُ إِلَى عَلِيٍّ وَقَالَ إِنَّهُ سَيَسْأَلُكَ الْآنَ فَيَقُولُ مَا خَلَفَ صَاحِبَكَ فَقُلْ لَهُ يَقُولُ لَكَ لَوْ كُنْتُ فِي شِدْقِ الْأَسَدِ لَأَحْبَبْتُ أَنْ أَكُونَ مَعَكَ فِيهِ وَلَكِنَّ هَذَا أَمْرٌ لَمْ أَرَهُ فَلَمْ يُعْطِنِي شَيْئًا فَذَهَبْتُ إِلَى حَسَنِ وَحُسَيْنٍ وَابْنِ جَعْفَرٍ فَأَوْقَرُوا لِي رَاحِلَتِي .

بَابُ إِذَا قَالَ عِنْدَ قَوْمٍ شَيْئًا
ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ بِخِلَافِهِ

٧١١١. حَدَّثَنَا سُليْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ لَمَّا خَلَعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ جَمَعَ ابْنُ عُمَرَ حَشَمَهُ وَوَلَدَهُ فَقَالَ إِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يُنْصَبُ لِكُلِّ غَادِرٍ لَوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَإِنَّا قَدْ بَايَعْنَا هَذَا الرَّجُلَ عَلَى بَيْعِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنِّي لَا أَعْلَمُ غَدْرًا أَعْظَمَ مِنْ أَنْ يُبَايَعَ رَجُلٌ عَلَى بَيْعِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُنْصَبُ لَهُ الْقِتَالُ وَإِنِّي لَا أَعْلَمُ أَحَدًا مِنْكُمْ خَلَعَهُ وَلَا بَايَعَ فِي هَذَا الْأَمْرِ إِلَّا كَانَتْ الْفِيصَلُ بَيْنِي وَبَيْنَهُ .

- 5 Prenosi se od Urve b. Zubejra da je rekao: “Kada je umro Mu‘avija, Abdullah b. Zubejr iskazao je svoje neslaganje s Jezidom b. Mu‘avijom, jer je ovaj uputio vojsku sastavljenu od stanovnika Šama, kojoj je za zapovjednika postavio Muslima b. Ukbu. Naredio mu je da se obračuna sa stanovnicima Medine, u kojoj je još uvijek živjelo nekoliko Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba. On je u ubijanju prevršio svaku mjeru, a kada je krenuo na Mekku, u putu ga je zadesila smrt.”
- 6 Ibn-Hadžer veli: “Ovaj hadis upućuje na to da je pokornost imamu kojem je data prisega obavezna. Nije dopušteno iskazati mu neposlušnost, pa makar se on u svojoj vladavini ponašao i despotski. Neposlušnost se ne može iskazati samo zbog nekih grijeha.”

7112. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab, prenoseći od Avfa, a on od Ebu-Minhala da je kazivao: “Za vrijeme dok su Ibn-Zijad i Mervan bili u Šamu, Ibn-Zubejr je preuzeo vlast u Mekki, a (ljudi zvani) *kurra*’ (karije, tj. haridžije) u Basri. Ja sam sa svojim ocem krenuo Ebu-Berzi Eslemiju, i kad smo došli kod njega, sjeli smo u hladovinu prostorije napravljene od trske. Moj je otac otpočeo razgovor, žedno upijajući svaki njegov hadis: ‘Ebu-Berza’, reče on, ‘vidiš li u šta je zapao svijet?’ Prvo što je (Ebu-Berza) rekao bilo je: ‘Nadam se Allahovoj nagradi zbog toga što sam se naljutio na neke pripadnike Kurejša. Znaite, o skupino Arapa, da ste bili u bijednom stanju, malobrojni i zalutali, pa vas je Uzvišeni Allah, šaljući vam islam i Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, spasio. Time ste postigli ovo što vidite, ali su ovosvjetski interesi poremetili odnose među vama. Zaista se onaj u Šamu, tako mi Allaha, ne bori ni zbog čega drugog osim ovosvjetske koristi. Tako mi Allaha, ni ovi koji se nalaze među vama ne bore se ni zbog čega drugog osim ovosvjetskih interesa. A i onaj što je u Mekki, tako mi Allaha, bori se samo radi dunjaluka.’”

7113. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu‘ba, a ovom Vasil Ahdeb, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Huzejfe b. Jemana da je rekao: “Današnji su licemjeri gori od onih koji su bili u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su krili svoje postupke, a ovi danas otvoreno rade.”

7114. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Mis‘ar, a ovom Habib b. Ebu-Sabit, prenoseći od Ebu-Ša‘sa‘a, a on od Huzejfe da je rekao: “U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je licemjerstva, ali ovo danas – to je nevjerovanje nakon vjerovanja.”

٧١١٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنْ عَوْفٍ عَنْ أَبِي الْمُنْهَالِ قَالَ لَمَّا كَانَ ابْنُ زِيَادٍ وَمَرْوَانُ بِالشَّامِ وَوَثَبُ بْنُ الزُّبَيْرِ بِمَكَّةَ وَوَثَبُ الْقُرَاءُ بِالْبَصْرَةِ فَانْطَلَقْتُ مَعَ أَبِي إِلَى أَبِي بَرَزَةَ الْأَسْلَمِيِّ حَتَّى دَخَلْنَا عَلَيْهِ فِي دَارِهِ وَهُوَ جَالِسٌ فِي ظِلِّ عُيَيْتَةٍ لَهُ مِنْ قَصَبٍ فَجَلَسْنَا إِلَيْهِ فَأَنْشَأَ أَبِي يَسْتَطْعِمُهُ الْحَدِيثَ فَقَالَ يَا أَبَا بَرَزَةَ أَلَا تَرَى مَا وَقَعَ فِيهِ النَّاسُ فَأَوَّلُ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ تَكَلَّمَ بِهِ إِنِّي اخْتَسَبْتُ عِنْدَ اللَّهِ أَنِّي أَصْبَحْتُ سَاخِطًا عَلَى أَحْيَاءٍ قُرَيْشٍ إِنَّكُمْ يَا مَعْشَرَ الْعَرَبِ كُنْتُمْ عَلَى الْحَالِ الَّذِي عَلِمْتُمْ مِنَ الذَّلَّةِ وَالْقِلَّةِ وَالضَّلَالَةِ وَإِنَّ اللَّهَ أَنْقَذَكُمْ بِالْإِسْلَامِ وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ حَتَّى بَلَغَ بِكُمْ مَا تَرَوْنَ وَهَذِهِ الدُّنْيَا الَّتِي أَفْسَدَتْ بَيْنَكُمْ إِنَّ ذَاكَ الَّذِي بِالشَّامِ وَاللَّهُ إِنْ يُقَاتِلُ إِلَّا عَلَى الدُّنْيَا وَإِنَّ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ وَاللَّهُ إِنْ يُقَاتِلُونَ إِلَّا عَلَى الدُّنْيَا وَإِنَّ ذَاكَ الَّذِي بِمَكَّةَ وَاللَّهُ إِنْ يُقَاتِلُ إِلَّا عَلَى الدُّنْيَا.

٧١١٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلِ الْأَخْذَبِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ قَالَ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ الْيَوْمَ شَرُّ مِنْهُمْ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ كَانُوا يَوْمِيذٍ يُسِرُّونَ وَالْيَوْمَ يُجْهَرُونَ.

٧١١٤. حَدَّثَنَا خَلَادٌ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ أَبِي الشَّعَثَاءِ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ إِنَّمَا كَانَ النِّفَاقُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَإِنَّمَا هُوَ الْكُفْرُ بَعْدَ الْإِيمَانِ.

O TOME DA NEĆE NASTUPITI
SUDNJI DAN SVE DOK SE NE
BUDE ZAVIDJELO MRTVIMA

7115. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'radža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok čovjek, prolazeći pored nečijeg kabura, ne kaže: 'Eh, da sam ja na tvom mjestu!'"¹

O TOME DA ĆE DOĆI VRIJEME
U KOJEM ĆE SE IBADET ČINITI KIPOVIMA

7116. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se žene Devsa ne poguraju svojim zadnjicama oko Zul-Halese, a Zul-Halese je kip kojem su se klanjali u doba neznaboštva."

7117. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, a ovom Sevr, prenoseći od Ebu-Gajsa, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se u plemenu Kahtan ne pojavi čovjek koji će svojim štapom tjerati ljude."

بَاب

لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُغْبِطَ أَهْلُ الْقُبُورِ

٧١١٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِقَبْرِ الرَّجُلِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي مَكَانَهُ.

بَابُ تَغْيِيرِ الزَّمَانِ حَتَّى تُعْبَدَ الْأَوْثَانُ

٧١١٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَضْطَرَّ أَلْيَاتُ نِسَاءِ دَوْسَ عَلَى ذِي الْخَلَصَةِ وَذُو الْخَلَصَةِ طَاغِيَةٌ دَوْسَ الَّتِي كَانُوا يَعْبُدُونَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ.

٧١١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ رَجُلٌ مِنْ قَحْطَانَ يَسُوقُ النَّاسَ بِعَصَاهُ.

¹ Ibn-Bettal veli: "Mrtvima će se zavidjeti i poželjet će se smrt onda kada nastupe iskušenja i kada ljudi, usljed mnoštva nevaljalština i grijeha koji će se pojaviti, budu, iz straha da ne izgube vjeru, više voljeli biti među mrtvima nego među živima."

U Ebu-Hazimovom se predanju navodi kako će se pojaviti iskušenja i nastupiti teška vremena, tako da će smrt, koja je najteže iskušenje, biti lakša od tih iskušenja, te će mnogi zaželjeti smrt.

Hakim bilježi predanje u kojem se navodi da je Ebu-Selema rekao: "Obišao sam Ebu-Hurejru kad je bio bolestan i uputio dovu: 'Stvoritelju moj, učini da Ebu-Hurejra ozdravi!', na što je on odgovorio: "Gospodaru moj, nemoj mu uslišiti dovu! A ti, Ebu-Selema, umri ako možeš umrijeti, jer, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, trenutak smrti koji dođe učenim ljudima bit će draži od suhog zlata."

O POJAVI VATRE

Enes kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Prvi je od predznaka Sudnjeg dana vatra koja će ljude tjerati od istoka prema zapadu.”

7118. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se u Hidžazu ne pojavi vatra koja će osvijetljivati vratove deva u Busri.”¹

7119. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Seid Kindi, njemu Ukba b. Halid, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Hubejba b. Abdur-Rahmana, ovaj od svoga djeda Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uskoro će nastupiti vrijeme kada će rijeka Eufrat otkriti riznicu zlata, ali neka onaj koji tu bude prisutan iz nje ništa ne uzima!” Ukba veli da mu je isti hadis pričao Ubejdullah, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Razlika je samo u riječima: “... otkriti brdo zlata...”

POGLAVLJE...

7120. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ma‘beda, a on od Harise b. Vehba da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Udjeljujte milostinju! Zaista će doći vrijeme kada će čovjek tražiti kome će udijeliti svoju milostinju, ali neće moći naći nikoga ko bi je uzeo od njega.”²

Musedded veli: “Harisa je brat Abdullaha b. Omera po majci, kao što kaže Ebu-Abdullah (Buhari).”

بَابُ خُرُوجِ النَّارِ

وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ نَارٌ تَحْشُرُ النَّاسَ مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ .

٧١١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَخْرُجَ نَارٌ مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ تُضِيءُ أَغْنَاقَ الْإِبِلِ بِبُصْرَى .

٧١١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ عَنْ خُثَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ جَدِّهِ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُوْشِكُ الْفُرَاتُ أَنْ يَحْسِرَ عَنْ كَنْزٍ مِنْ ذَهَبٍ فَمَنْ حَضَرَهُ فَلَا يَأْخُذْ مِنْهُ شَيْئًا قَالَ عُقْبَةُ وَحَدَّثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ يَحْسِرُ عَنْ جَبَلٍ مِنْ ذَهَبٍ .

بَابُ

٧١٢٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا مَعْبُدٌ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ تَصَدَّقُوا فَسَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَمْشِي الرَّجُلُ بِصَدَقَتِهِ فَلَا يَجِدُ مَنْ يَقْبَلُهَا قَالَ مُسَدَّدٌ حَارِثَةُ أَخُو عُيَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ لِأُمِّهِ قَالَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ .

¹ Busra je mjesto u Šamu, odnosno grad Huran koji je od Damaska udaljen oko tri dana pješačkog hoda.

² Već se dogodilo za vrijeme Omera b. Abdul-Aziza da je neki čovjek nudio svoju imovinu u sadaku ali nije našao nikoga ko će je uzeti.

7121. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se ne sukobe dvije ogromne skupine koje će pripadati istoj vjeri, ali će se među njima odigrati velika bitka, te dok se ne pojavi blizu trideset lažova – zavodljivaca,³ od kojih će svaki za sebe tvrditi da je poslanik. Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se ne podigne znanje i ne učestaju zemljotresi, dok vrijeme ne počne strahovito brzo prolaziti, dok se ne pojave smutnje i ne prošire ubistva. Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se imetak ne namnoži u tolikoj mjeri da njegovi vlasnici počnu brinuti veliku brigu kome će dati milostinju. Kada je budu nekome ponudili, ovaj će im reći: ‘Ja za tim nemam nikakve potrebe!’⁴

Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se ljudi ne počnu natjecati u podizanju građevina te dok čovjek ne prođe pored nečijeg kabura i ne uzvikne: ‘Eh, da sam ja na njegovom mjestu!’ Neće nastupiti Sudnji dan sve dok sunce ne izađe sa zapada. A kada ono izađe sa zapada, i to ljudi vide, svi će povjerovati, ali tada nikome neće koristiti to što će povjerovati ako prije toga nije vjerovao i, vjerujući, činio dobročinstvo. Doista će Sudnji dan nastupiti tako da dvojica ljudi koji budu razastrli svoju odjeću između sebe niti će je uspjeti prodati niti pokupiti. Doista će Sudnji dan nastupiti tako da čovjek koji se bude udaljavao od pomuzene deve neće uspjeti popiti mlijeko. Doista će Sudnji dan nastupiti, a čovjek će popravljati pojilište za svoju stoku, i neće je uspjeti napojiti iz njega. Doista će Sudnji dan nastupiti tako da čovjek koji bude prinio zalogaj svojim ustima neće ga uspjeti pojesti.”

٧١٢١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَقْتُلَ فِئَتَانِ عَظِيمَتَانِ يَكُونُ بَيْنَهُمَا مَقْتَلَةٌ عَظِيمَةٌ دَعَوْتُهُمَا وَاحِدَةٌ وَحَتَّى يُبْعَثَ دَجَالُونَ كَذَّابُونَ قَرِيبٌ مِنْ ثَلَاثِينَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ وَحَتَّى يَقْبُضَ الْعِلْمُ وَتَكْثُرَ الزَّلَازِلُ وَيَتَقَارَبَ الزَّمَانُ وَتُظْهَرَ الْفِتَنُ وَيَكْثُرَ الْهَرْجُ وَهُوَ الْقَتْلُ وَحَتَّى يَكْثُرَ فِيكُمْ الْمَالُ فَيَفِضَ حَتَّى يَهُمَّ رَبُّ الْمَالِ مَنْ يَقْبَلُ صَدَقَتَهُ وَحَتَّى يَعْرِضَهُ عَلَيْهِ فَيَقُولَ الَّذِي يَعْرِضُهُ عَلَيْهِ لَا أَرَبَ لِي بِهِ وَحَتَّى يَتَطَاوَلَ النَّاسُ فِي الْبُنْيَانِ وَحَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِقَبْرِ الرَّجُلِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي مَكَانَهُ وَحَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا طَلَعَتْ وَرَأَاهَا النَّاسُ يَعْنِي آمَنُوا أَجْمَعُونَ فَذَلِكَ حِينَ (لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا) وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ نَشَرَ الرَّجُلَانِ ثَوْبَهُمَا بَيْنَهُمَا فَلَا يَتَبَايَعَانِهِ وَلَا يَطْوِيَانِهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ انْصَرَفَ الرَّجُلُ بِلَبَنِ لِقَحْتِهِ فَلَا يَطْعُمُهُ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَهُوَ يُلِيطُ حَوْضَهُ فَلَا يَسْقِي فِيهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ رَفَعَ أَكْلَتَهُ إِلَى فِيهِ فَلَا يَطْعُمُهَا .

3 U hadisu je upotrijebljen izraz *dedždžalun* (pl. *dedždžal*), ali se tu ne radi o jednookom Dedžalu, nego o osobama koje će za sebe tvrditi da su poslanici i koje će pomiješati istinu s neistinom. U nekim se predanjima navodi da će ih biti trideset, u nekim da je trideset i prvi jednooki Dedžal, a u nekim, opet, da ih je dvadeset i sedam muških i četiri žene.

4 Ovim se ukazuje na ono što će se desiti kada Isa, alejhis-selam, side na zemlju.

O DEDŽDŽALU

7122. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Mugire b. Šu'be da je kazivao:

“Niko nije o Dedždžalu pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ono što sam ga ja pitao. ‘Kakvu ti štetu on može nanijeti?!’, upitao me je. ‘Zaista neki govore’, rekoh, ‘da će on imati hljeba koliko brdo i vode koliko rijeka.’

‘Allah ga je učinio mnogo slabijim da bi sve to mogao imati’, reče mi on.”

7123. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, a on, mislim, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “On je ćorav u desno oko, a ono je ispupčeno kao zrno grožđa.”

7124. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, a ovom Jahja, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Dedždžal će doći nadomak Medine: ona će se zatresti tri puta, a onda će mu ususret otići svi nevjernici i licemjeri.”

7125. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovom njegov otac, prenoseći od svoga djeda, a on od Ebu-Bekre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Medinu neće pogoditi strahote Mesiha Dedždžala. Medina će tada imati sedam kapija, a na svakoj će kapiji stajati po dva meleka.”

بَابُ ذِكْرِ الدَّجَالِ

٧١٢٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي قَيْسٌ قَالَ قَالَ لِي الْمَغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ مَا سَأَلَ أَحَدُ النَّبِيِّ ﷺ عَنِ الدَّجَالِ أَكْثَرَ مَا سَأَلْتُهُ وَإِنَّهُ قَالَ لِي مَا يَضُرُّكَ مِنْهُ قُلْتُ لِأَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّ مَعَهُ جَبَلَ خُبْزٍ وَنَهْرَ مَاءٍ قَالَ هُوَ أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ ذَلِكَ .

٧١٢٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَغْوَرُ عَيْنِ الْيَمْنَى كَأَنَّهَا عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ .

٧١٢٤. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَجِيءُ الدَّجَالُ حَتَّى يَنْزِلَ فِي نَاحِيَةِ الْمَدِينَةِ ثُمَّ تَرْجُفُ الْمَدِينَةُ ثَلَاثَ رَجَفَاتٍ فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ كُلُّ كَافِرٍ وَمُنَافِقٍ .

٧١٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ رُغْبُ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ وَلَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ .

7126. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Bišr, a ovom Mis'ar, prenoseći od Sa'da b. Ibrahima, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Bekre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Medinu neće pogoditi strahote Mesiha. Ona će tada imati sedam kapija, a na svakoj će kapiji stajati po dva meleka."

Rekao je: "Ibn-Ishak prenosi od Saliha b. Ibrahima, a on od svoga oca da je kazivao: "Došao sam u Basru, pa mi je Ebu-Bekra rekao: "Ovo sam čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

7127. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim, a ovom Salih, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao – a bilo je mnoštvo svijeta – pa je iskazao sve hvale i pohvale Uzvišenom Allahu, onako kako to Njemu dolikuje, a zatim spomenuo Dedždžala riječima: 'Ja vas doista upozoravam na njega! Nije bilo nijednog vjerovjesnika koji nije upozorio svoj narod na njega. Ali ja ću vama kazati ono što nijedan vjerovjesnik nije rekao svome narodu: on je ćorav (slijep u jedno oko), a Allah nije ćorav!'"

7128. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima, a on od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Spavajući jednom, usnio sam kako obilazim oko Kabe. Uto vidjeh nekog tamnopuslog čovjeka duge kose s koje je kapala voda, te upitah: 'Ko je ovaj?' 'Sin Merjemin', odgovoriše mi. Osvrćući se, krenuo sam dalje, kad ugledah nekog krupnog crvenog čovjeka razbarušene kose, ćoravog (slijepog u jedno oko), koje je bilo nalik ispupčenom zrnju grožđa.

'Ovo je Dedždžal!', rekoše mi, a najsličniji mu je Ibn-Katan iz plemena Huza'a."

٧١٢٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشِيرٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ رُعْبُ الْمَسِيحِ لَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ قَالَ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَدِمْتُ الْبَصْرَةَ فَقَالَ لِي أَبُو بَكْرَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِهَذَا.

٧١٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحِ بْنِ أَبِي شَهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي النَّاسِ فَأَثْنَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ ذَكَرَ الدَّجَالَ فَقَالَ إِنِّي لَأَنْذِرُكُمْوَهُ وَمَا مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا وَقَدْ أَنْذَرَهُ قَوْمَهُ وَلَكِنِّي سَأَقُولُ لَكُمْ فِيهِ قَوْلًا لَمْ يَقُلْهُ نَبِيٌّ لِقَوْمِهِ إِنَّهُ أَعْوَرٌ وَإِنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ.

٧١٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ فَإِذَا رَجُلٌ آدَمُ سَبَطُ الشَّعْرِ يَنْطَفُ أَوْ يَهْرَاقُ رَأْسُهُ مَاءً قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا ابْنُ مَرْيَمَ ثُمَّ ذَهَبَتْ أَلْتَفْتُ فَإِذَا رَجُلٌ جَسِيمٌ أَحْمَرُ جَعْدُ الرَّأْسِ أَعْوَرُ الْعَيْنِ كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةً قَالُوا هَذَا الدَّجَالُ أَقْرَبُ النَّاسِ بِهِ شَبَهَا ابْنُ قَطَنِ رَجُلٌ مِنْ خُزَاعَةَ.

7129. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovom Salih, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u namazu kod Allaha traži utočište od Dedžalovih smutnji."

7130. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu njegov otac, a ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika, on od Ribija, ovaj od Huzejfe, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Zaista je s Dedždžalom i vatra i voda: njegova je vatra hladna voda, a njegova je voda – vatra."

Ebu-Mes'ud veli: "Ovo sam čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

7131. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Nije došao nijedan vjerovjesnik, a da nije upozoravao svoj narod na ćoravog lažova. Zaista je on ćorav, a vaš Gospodar nije ćorav; između njegovih je očiju napisano 'nevjernik' (kafir)."

U ovo poglavlje spadaju i hadisi koje od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenose Ebu-Hurejra i Ibn-Abbas.

٧١٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَسْتَعِذُّ فِي صَلَاتِهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ .

٧١٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ رَبِيعٍ عَنْ حُذَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فِي الدَّجَالِ إِنَّ مَعَهُ مَاءً وَنَارًا فَنَارُهُ مَاءٌ بَارِدٌ وَمَاؤُهُ نَارٌ قَالَ أَبُو مَسْعُودٍ أَنَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ .

٧١٣١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا بُعِثَ نَبِيٌّ إِلَّا أَنْذَرَ أُمَّتَهُ الْأَعْوَرَ الْكَذَّابَ إِلَّا إِنَّهُ أَعْوَرٌ وَإِنْ رَبُّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَإِنْ بَيْنَ عَيْنَيْهِ مَكْتُوبٌ كَافِرٌ فِيهِ أَبُو هُرَيْرَةَ وَابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

O TOME DA DEDŽDŽAL
NEĆE UĆI U MEDINU

7132. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, a on od Ebu-Seida da je kazivao: "Pripovijedajući poduži hadis o Dedždžalu, Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, između ostalog, rekao: 'Pojavit će se Dedždžal! Bit će mu zabranjeno hodati medinskim putevima, a pojavit će se u pustinji nadomak Medine. Do njega će otići najbolji (čovjek), ili jedan od najboljih ljudi (tog vremena), i reći mu: 'Svjedočim da si ti Dedždžal, o kojem nam je pripovijedao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem'. Dedždžal će na to reći: 'Šta mislite: kada bih ja ubio ovog čovjeka, a zatim ga oživio, da li biste sumnjali u mene?' 'Ne!', odgovorit će. On će onda ubiti tog čovjeka, a potom ga oživiti. 'Tako mi Allaha', reći će tada ovaj, 'danas je moja spoznaja o tebi još jača nego što je bila!' Tada će ga Dedždžal htjeti ubiti, ali mu neće moći ništa učiniti."

7133. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, ovom Malik, a njemu Nu'ajm b. Abdullah Mudžmir, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na medinskim se putevima nalaze meleci, pa u nju neće ući ni kuga ni Dedždžal."

7134. PRIČAO MI JE Jahja b. Musa, njemu Jezid b. Harun, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Do Medine će doći Dedždžal, ali kada vidi da je čuvaju meleci, neće joj se, Allahovom voljom, moći primaknuti – ni on ni kuga."

بَاب لَا يَدْخُلُ الدَّجَالُ الْمَدِينَةَ

٧١٣٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثَيْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ مَا حَدِيثًا طَوِيلًا عَنِ الدَّجَالِ فَكَانَ فِيهِمَا يُحَدِّثُنَا بِهِ أَنَّهُ قَالَ يَأْتِي الدَّجَالُ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْهِ أَنْ يَدْخُلَ نِقَابَ الْمَدِينَةِ فَيَنْزِلُ بَعْضَ السَّبَاحِ الَّتِي تَلِي الْمَدِينَةَ فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ يَوْمَئِذٍ رَجُلٌ وَهُوَ خَيْرُ النَّاسِ أَوْ مِنْ خِيَارِ النَّاسِ يَقُولُ أَشْهَدُ أَنَّكَ الدَّجَالُ الَّذِي حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَدِيثُهُ يَقُولُ الدَّجَالُ أَرَأَيْتُمْ إِنْ قَتَلْتُ هَذَا ثُمَّ أَحْيَيْتُهُ هَلْ تَشْكُونَ فِي الْأَمْرِ يَقُولُونَ لَا يَقْتُلُهُ ثُمَّ يُحْيِيهِ يَقُولُ وَاللَّهِ مَا كُنْتُ فِيكَ أَشَدَّ بَصِيرَةً مِنِّي الْيَوْمَ فَيُرِيدُ الدَّجَالُ أَنْ يَقْتُلَهُ فَلَا يُسَلِّطُ عَلَيْهِ .

٧١٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُجَمِّرِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى أَنْقَابِ الْمَدِينَةِ مَلَائِكَةٌ لَا يَدْخُلُهَا الطَّاغُوتُ وَلَا الدَّجَالُ .

٧١٣٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمَدِينَةُ يَأْتِيهَا الدَّجَالُ فَيَجِدُ الْمَلَائِكَةَ يَحْرُسُونَهَا فَلَا يَقْرُبُهَا الدَّجَالُ قَالَ وَلَا الطَّاغُوتُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ .

O JE'DŽUDŽU I ME'DŽUDŽU

7135. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu njegov brat, a ovom Sulejman, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Selemine, a ona od Umm-Habibe bint Ebu-Sufjan da je kazivala:

“Zejneb bint Džahš pričala je kako je jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje uplašen, izgovarajući: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha! Teško Arapima od zla koje im se približilo! Danas se otvorila brana Je'džudžu i Me'džudžu, i to ovako!’, reče on, praveći sa svoja dva prsta, velikim i onim do njega, krug.

‘Allahov Poslanice’, upitala je Zejneb, ‘zar ćemo biti uništeni, a među nama ima i dobrih ljudi?!’

‘Da, kada se raširi zloba’, odgovorio je on.”

7136. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Otvorit će se brana, brana Je'džudža i Me'džudža, ovako!” (Vuhejb je pokazao prstima broj devedeset.)

بَابُ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ

٧١٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ ح وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَتْهُ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمًا فَرَعَا يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَيَلُّ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرِّ قَدْ اقْتَرَبَ فَتَحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمٍ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ وَحَلَقَ بِإِصْبَعَيْهِ الْإِبْهَامَ وَالَّتِي تَلِيهَا قَالَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَنَهْلِكُ وَفِينَا الصَّالِحُونَ قَالَ نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخُبْثُ .

٧١٣٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُفْتَحُ الرَّدْمُ رَدْمٌ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ وَعَقْدٌ وَهَيْبٌ تِسْعِينَ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْإِمَامَةِ

PRESUDE

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“... POKORAVAJTE SE ALLAHU
I POKORAVAJTE SE POSLANIKU,
I PREDSTAVNICIMA VAŠIM...”¹

7137. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko se pokorava meni – taj se pokorava i Allahu, a ko je neposlušan meni – taj je neposlušan i Allahu. Ko se pokori mome namjesniku – taj se pokorio i meni, a ko nije poslušan mome namjesniku – taj nije poslušan ni meni.”

7138. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zaista je svako od vas pastir, i svako će biti odgovoran za svoje stado. Vrhovni vođa, koji vodi narod, pastir je tome narodu, i odgovoran je za njega. Čovjek je pastir

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَاطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ
وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ)

٧١٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ يُونُسَ
عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ
سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ
عَصَى اللَّهَ وَمَنْ أَطَاعَ أَمِيرِي فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ
عَصَى أَمِيرِي فَقَدْ عَصَانِي .

٧١٣٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَلَا كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ
مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْإِمَامُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ
وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ

¹ En-Nisa, 59. Osvrćući se na ovaj ajet, Tajbi veli da ponavljanje zapovjednog oblika glagola “pokoravajte se (Poslaniku)” ukazuje na to da se obavezno bezuvjetno pokoravati i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za razliku od pokoravanja predstavnicima (vodama), jer uz njihovo spominjanje nije ponovljen zapovjedni oblik glagola “pokoravajte se!” To ukazuje na činjenicu da među vodama ima i onih kojima se nije obavezno pokoravati. Ukratko, u ovom se ajetu traži bezuvjetna pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, te vodama, ukoliko se oni pokoravaju Uzvišenom Allahu.

svojoj porodici, i odgovoran je za nju. Žena je pastir porodici svoga muža, i odgovorna je za nju. Čovjekov je sluga pastir u imetku svoga gospodara, i odgovoran je za njega. Zaista ste svi vi pastiri, i svi ste vi odgovorni za ono što vam je povjereno!”

O TOME DA SU VOĐE IZ KUREJŠA

7139. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut‘ima da je kazivao:

“Kada je jedno izaslanstvo Kurejša posjetilo Mu‘aviju, on je saznao da je Abdullah b. Amr pričaio kako će neki kralj biti iz plemena Kahtan. To ga je rasrdilo, pa je ustao, iskazao zahvalu i pohvalu Uzvišenom Allahu, onako kako to Njemu dolikuje, a zatim rekao: ‘Ja sam čuo da neki vaši ljudi pričaju kojekakve priče, priče koje nemaju osnovu niti u Allahovoj knjizi niti u predanjima od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ti su ljudi neznalice! Čuvajte se lažnih nada, koje odvede u zabludu one što ih gaje. Ja sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Ovaj hilafet pripada Kurejšu sve dok se oni budu pridržavali vjere. Ko im iskaže neprijateljstvo – Allah će ga sunovratiti licem u vatru!’”

Isti hadis Nu‘ajm prenosi od Ibn-Mubareka, ovaj od Ma‘mera, on od Zuhrija, a ovaj od Muhammeda b. Džubejra.

بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ وَعَبْدُ الرَّجُلِ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ إِلَّا فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

بَابُ الْأَمْرَاءِ مِنْ قُرَيْشٍ

٧١٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ كَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرٍ بْنُ مُطْعِمٍ يُحَدِّثُ أَنَّهُ بَلَغَ مُعَاوِيَةَ وَهُوَ عِنْدَهُ فِي وَفْدٍ مِنْ قُرَيْشٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَيَكُونُ مَلِكٌ مِنْ قَحْطَانَ فَغَضِبَ فَقَامَ فَأَثْنَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَا بَعْدُ فَإِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّ رِجَالًا مِنْكُمْ يُحَدِّثُونَ أَحَادِيثَ لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللَّهِ وَلَا تُوثَرُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأُولَئِكَ جُهَاكُمُ فَإِيَّاكُمْ وَالْأَمَانِيَّ الَّتِي تُضِلُّ أَهْلَهَا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِي قُرَيْشٍ لَا يُعَادِيهِمْ أَحَدٌ إِلَّا كَبَّهُ اللَّهُ فِي النَّارِ عَلَى وَجْهِهِ مَا أَقَامُوا الدِّينَ تَابَعَهُ نَعِيمٌ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرٍ .

7140. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Asim b. Muhammed, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ovaj će hilafet ostati pripadnicima Kurejša sve dok ih budu makar dvojica.”¹

O NAGRADI ONOME KOJI SUDI PO MUDROSTI (TJ. KUR'ANU)

Uzvišeni Allah kaže: “Oni koji nisu sudili prema onome što je Allah objavio pravi su grešnici.”²

7141. PRIČAO NAM JE Šihab b. Abbad, njemu Ibrahim b. Humejd, a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nikome nije dopušteno zavidjeti osim dvojici: čovjeku kojem je Allah dao imetak pa ga on troši na Njegovu putu, i čovjeku kome je Allah dao mudrost (općenito ili Kur'an) pa on na osnovu toga sudi i druge tome poučava.”

O POKORNOSTI VOĐI AKO ON NE TRAŽI DA SE ČINI GRIJEH

7142. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Tejjaha, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Pokoravajte se vođi makar on bio i abesinski rob čija glava sličí suhom zrnu grožđa!”³

٧١٤٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عَاصِمُ ابْنُ مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ قَالَ ابْنُ عُمَرَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمْ اثْنَانِ .

بَابُ أَجْرِ مَنْ قَضَى بِالْحِكْمَةِ

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) .

٧١٤١. حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكَةٍ فِي الْحَقِّ وَآخَرُ آتَاهُ اللَّهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا .

بَابُ السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ لِلْإِمَامِ مَا لَمْ تَكُنْ مَعْصِيَةً

٧١٤٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَإِنْ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ كَانَ رَأْسُهُ زَبِيَّةً .

1 Kurtubi veli: “Ovaj hadis u obliku izjave potvrđuje da je hilafet legalan ukoliko je halifa neko iz Kurejša, sve dok postoji bilo ko od njih.” Ibn-Hadžer, komentirajući Kurtubijev stav, kaže kako on drži da ovaj hadis u obliku izjave ima, ustvari, naredbodavno značenje.

2 El-Maida, 47.

3 Cjelokupni je ummet na stajalištu da hilafet ne može biti u rukama roba. Neki to tumače uzimajući u obzir njegovo stanje prije oslobađanja, ili ako ga vrhovni vođa postavi za namjesnika neke pokrajine. Hattabi veli: “Ponekad se navode primjeri koji nemaju svoju potvrdu u stvarnosti. Takav je i ovaj primjer koji ima za cilj da upečatljivo naglasi nužnost iskazivanja pokornosti vođi.”

7143. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, a ovom Dža'd, prenoseći od Ebu-Redžaa, a on od Ibn-Abbasa da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko od vas u svoga vođe vidi nešto što mu se ne sviđa, neka se strpi, jer ko se god udalji od zajednice za samo jedan pedalj i umre u tom stanju – umro je kao džahilijjskom smrću."

7144. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman je dužan pokoravati se kako u onome što mu se sviđa tako i onome što mu se ne sviđa, sve dok mu se ne naredi da čini grijeh. A ako mu se naredi da čini grijeh, tada nema pokornosti!"

7145. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Sa'da b. Ubejda, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao: "Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednu izvidnicu i na njeno čelo postavio nekog ensariju, naredivši (ostalima) da mu budu pokorni. Ovaj se, međutim, na njih naljutio i rekao im: 'Zar Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da mi se pokoravate?' 'Svakako!', odgovorili su oni. 'Ja sam odlučio', reče on, 'da vi sakupite drva i zapalite vatru, a zatim da uđete u nju.' Oni su sakupili drva i zapalili vatru, ali kad htjedoše ući u nju, pogledaše jedni u druge, a onda jedan od njih reče: 'Mi smo odlučili slijediti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bismo pobjegli od vatre, pa zar da u nju uđemo?!' I dok su oni bili u takvom stanju, vatra je oslabila, a i njegove je srdžbe nestalo. To su (poslije) spomenuli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Da su tada ušli u vatru, nikada iz nje ne bi izišli! Zaista se pokorava samo u onome što je dopušteno.'"

٧١٤٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ الْجَعْدِ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ يَرْوِيهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ رَأَى مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَكَرِهَهُ فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ يُفَارِقُ الْجَمَاعَةَ شِبْرًا فَيَمُوتُ إِلَّا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً.

٧١٤٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ.

٧١٤٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً وَأَمَرَ عَلَيْهِمْ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يُطِيعُوهُ فَغَضِبَ عَلَيْهِمْ وَقَالَ أَلَيْسَ قَدْ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُطِيعُونِي قَالُوا بَلَى قَالَ قَدْ عَزَمْتُ عَلَيْكُمْ لَمَّا جَمَعْتُمْ حَطَبًا وَأَوْقَدْتُمْ نَارًا ثُمَّ دَخَلْتُمْ فِيهَا فَجَمَعُوا حَطَبًا فَأَوْقَدُوا نَارًا فَلَمَّا هُمَا بِالدُّخُولِ فَقَامَ يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ قَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّمَا تَبِعْنَا النَّبِيَّ ﷺ فِرَارًا مِنَ النَّارِ أَفَنَدْخُلُهَا فَيَنِمَّا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ خَدَتِ النَّارُ وَسَكَنَ غَضَبُهُ فَذَكَرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَوْ دَخَلُوهَا مَا خَرَجُوا مِنْهَا أَبَدًا إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ.

ONOGA KO NE TRAŽI VLAST ALLAH ĆE U NJOJ POMOĆI (AKO JE IPAK DOBIJE)

7146. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhāl, njemu Džerir b. Hazim, a ovom Hasan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Semure (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: ‘Abdur-Rahmane, sine Semurin, ne traži vlast, jer ako je na svoje traženje dobiješ, predat ćeš joj se (i neće ti se pomoći), a ako je dobiješ, ne tražeći je, bit ćeš potpomognut u njoj. Ako se zakuneš, a onda vidiš da je nešto drugo bolje od toga, iskupi se za svoju prekršenu zakletvu i uradi ono u čemu je veće dobro.”

O TOME DA ĆE ONAJ KOJI TRAŽI VLAST BITI PREPUŠTEN SAM SEBI

7147. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Junus, prenoseći od Hasana, ovaj od Abdur-Rahmana b. Semure (da je kazivao): “Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Abdur-Rahmane, sine Semurin, ne traži vlast, jer ako je na svoje traženje dobiješ, predat ćeš joj se (i neće ti se pomoći), a ako je dobiješ, ne tražeći je, bit ćeš potpomognut u njoj. Ako se zakuneš, a onda vidiš da je nešto drugo bolje od toga, uradi ono što je bolje, a za svoju se prekršenu zakletvu iskupi.”¹

بَابُ مَنْ لَمْ يَسْأَلِ الْإِمَارَةَ أَعَانَهُ اللَّهُ عَلَيْهَا

٧١٤٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُورَةَ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُورَةَ لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِن أُعْطِيَتْهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وَكِلْتَا إِلَيْهَا وَإِن أُعْطِيَتْهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ وَأَتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ.

بَابُ مَنْ سَأَلَ الْإِمَارَةَ وَكُلَّ إِلَيْهَا

٧١٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُورَةَ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُورَةَ لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ فَإِن أُعْطِيَتْهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وَكِلْتَا إِلَيْهَا وَإِن أُعْطِيَتْهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَأَتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ.

¹ Na temelju ovog hadisa zaključuje se kako je pokuđeno tražiti vlast, u što spada i traženje vlastitog postavljenja na položaj sudije.

O TOME DA JE TEŽNJA ZA VLAŠĆU POKUĐENA

7148. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi ćete mnogo težiti za vlašću, a ona će na Sudnjem danu biti kajanje.¹ Divna li je dojilja, a ružna li je ona koja odbija dijete od dojenja!"² Isti ovakav hadis Muhammed b. Beššar prenosi od Abdullaha b. Humrana, ovaj od Abdul-Hamida b. Dža'fera, on od Seida Makburija, ovaj od Umera b. Hakema, a on od Ebu-Hurejre.

7149. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd, prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Ušao sam kod Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s još dvojicom ljudi iz moga plemena, pa je jedan od njih rekao: 'Allahov Poslaniče, postavi nas za namjesnike!', a i drugi je ponovio iste te riječi. 'Mi ne dajemo vlast onome koji je traži i žudi za njom!', odgovori im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

بَابُ مَا يُكْرَهُ مِنَ الْحِرْصِ عَلَى الْإِمَارَةِ

٧١٤٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّكُمْ سَتَحْرِصُونَ عَلَى الْإِمَارَةِ وَتَسْتَكُونُونَ نَدَامَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَنَعَمَ الْمَرْضِعَةُ وَبَشَتْ الْفَاطِمَةُ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حُمْرَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَوْلَهُ .

٧١٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنَا وَرَجُلَانِ مِنْ قَوْمِي فَقَالَ أَحَدُ الرَّجُلَيْنِ أَمَرْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَقَالَ الْآخَرُ مِثْلَهُ فَقَالَ إِنَّا لَا نُؤَلِّي هَذَا مَنْ سَأَلَهُ وَلَا مَنْ حَرَصَ عَلَيْهِ .

- Ove se riječi odnose na one koji su na vlasti, a ne rade onako kako treba. Muslim bilježi hadis u kojem se navodi da je Ebu-Zerr upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Zar me nećeš, Allahov Poslaniče, postaviti za namjesnika?" – "Ti si slabašan", odgovorio mu je on, "a vlast je veliki emanet i velika odgovornost. Na Sudnjem je danu ona poniženje i kajanje, samo ne za one koji su je zaslužili i odgovorno vršili." Nevevi veli: "Treba izbjeći davanje vlasti osobi koja neće moći iznijeti breme što ga vlast sa sobom nosi. Onome koji nije zaslužan i nije u stanju izvršiti sve ono što vlast zahtijeva ostat će na Sudnjem danu samo kajanje i dobit će ono što je zaslužio. Ali onaj koji zasluži vlast i breme vlasti ponese kako treba, pošteno vršeći svoju funkciju, imat će na Sudnjem danu veliku nagradu, kao što se to jasno vidi iz hadisa koji o tome govore. Zbog ogromne odgovornosti koju vlast sa sobom nosi mnogi velikani u bogatoj povijesti islama nisu se htjeli prihvatiti vlasti."
- Za riječi: "Divna li je dojilja, a ružna li je ona koja odbija dijete od dojenja!" – Kermani veli da znače: početak je vladavine lijep, kao što je djetetu lijepo dok doji, ali je završetak ružan, kao što je djetetu ružno kada prestane dojit. Početak vladavine povezan je sa stjecanjem ugleda i bogatstva te sa svakojakim uživanjima, ali je njen završetak povezan s iskušenjima, smjenama, atentatima i sl. Davudi veli da se prvi dio ove izreke odnosi na ovaj svijet, a drugi na budući, kada će se za vladavinu morati polagati računi pred Uzvišenim Allahom.

O ONOME KOME BUDE DATA
UPRAVA NAD NEKIM NARODOM,
ALI GA ON NE BUDE ISKRENO
SAVJETOVAO (I PRAVEDNO VLADAO)

7150. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Ebu-Ešheb, prenoseći od Hasana (da je kazivao): "Ubejdullah b. Zijad obišao je bolesnog Ma'kila b. Jesara pred njegovu smrt, pa mu je Ma'kil rekao: 'Ispričat ću ti jedan hadis što sam ga čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kojem god (Allahovom) robu, Allah dadne upravu nad nekim podanicima, pa ne bude nad njima bdio iskrenim savjetom (i ne bude pravedno vladao) – taj neće osjetiti džennetskog mirisa', rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"

7151. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, prenoseći od Husejna Džu'fija da je Zaida kazivao – a to je spomenuo i Hišam – prenoseći od Hasana da je rekao: "Došli smo obići Ma'kila b. Jesara u bolesti, pa je došao i Ubejdullah, kome je Ma'kil rekao: 'Ispričat ću ti hadis što sam ga čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kojem se god namjesniku da uprava nad muslimanima, pa umre iznevjerivši ih – Allah mu neće dopustiti ulazak u Džennet', rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"

بَاب

مَنْ اسْتَرْعَى رَعِيَّةً فَلَمْ يَنْصَحْ

٧١٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَشْهَبِ عَنِ الْحَسَنِ أَنَّ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ زِيَادٍ عَادَ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ فَقَالَ لَهُ مَعْقِلٌ إِنِّي مُحَدِّثُكَ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَا مِنْ عَبْدٍ اسْتَرْعَاهُ اللَّهُ رَعِيَّةً فَلَمْ يَحْطُهَا بِنَصِيحَةٍ إِلَّا لَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ .

٧١٥١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا حُسَيْنُ الْجُعْفِيُّ قَالَ زَائِدَةُ ذَكَرَهُ عَنْ هِشَامٍ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ أَتَيْنَا مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ نَعُودُهُ فَدَخَلَ عَلَيْنَا عُبَيْدُ اللَّهِ فَقَالَ لَهُ مَعْقِلٌ أَحَدَّثُكَ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ مَا مِنْ وَالٍ يَلِي رَعِيَّةً مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَيَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لَهُمْ إِلَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ .

O TOME DA ĆE ALLAH OTEŽATI ONOME KOJI OTEŽAVA DRUGIMA

7152. PRIČAO NAM JE Ishak Vasiti, njemu Halid, prenoseći od Džurejrija da je Tarif Ebu-Temima kazivao: “Prisustvovao sam jednom skupu kojem su prisustvovali i Safvan, Džundub te njegovi drugovi. On (Džundub) im je davao neke savjete, pa su oni upitali: ‘Jesi li ti išta o tome čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?’ ‘Čuo sam ga’, odgovori on, ‘kad je rekao: ‘Ko god nešto radi da bi se o njemu čulo – Uzvišeni će Allah na Sudnjem danu iznijeti to na vidjelo. Ko drugima otežava – Allah će njemu otežati na Sudnjem danu!’ ‘Posavjetuj nas!’, rekoše oni, a on nastavi: ‘Ko je u stanju jesti samo ono što je dobro neka to i čini, jer prvo što će kod čovjeka istruhnuti jeste stomak. Ko je u stanju spriječiti da se, zbog šake prolivene krvi, između njega i Dženneta postavi pregrada neka to i učini!’”
Rekao je (Firebri): – Pitao sam Ebu-Abdullaha (Buharija): “Ko je rekao: ‘Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem...’ Džundub?!” “Da, Džundub”, odgovorio je.

O DONOŠENJU PRESUDE I IZDAVANJU FETVE NA PUTU

Jahja b. Ja‘mer donio je presudu na putu, a Ša‘bi na pragu svoje kuće.

7153. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, a ovom Mensur, prenoseći od Salima b. Ebu-Dža‘da, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: “Jednom dok sam iz džamije izlazio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavio nas je na vratima neki čovjek i upitao: ‘Allahov Poslaniče, kada će doći Sudnji

بَاب مَن شَاقَّ شَقَّ اللَّهُ عَلَيْهِ

٧١٥٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ طَرِيفِ أَبِي تَمِيمَةَ قَالَ شَهِدْتُ صَفْوَانَ وَجُنْدَبًا وَأَصْحَابَهُ وَهُوَ يُوصِيهِمْ فَقَالُوا هَلْ سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ شَيْئًا قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَنْ سَمِعَ سَمِعَ اللَّهُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ وَمَنْ يُشَاقُّ يُشَقِّقُ اللَّهُ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالُوا أَوْصَيْنَا فَقَالَ إِنَّ أَوَّلَ مَا يُتَنُّ مِنَ الْإِنْسَانِ بَطْنُهُ فَمَنْ اسْتَطَاعَ أَنْ لَا يَأْكُلَ إِلَّا طَيِّبًا فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ اسْتَطَاعَ أَنْ لَا يُحَالَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ بِمِلءٍ كَفَّهُ مِنْ دَمِ أَهْرَاقِهِ فَلْيَفْعَلْ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ مَنْ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ جُنْدَبٌ قَالَ نَعَمْ جُنْدَبٌ .

بَاب الْقَضَاءِ وَالْفَتْوَا فِي الطَّرِيقِ

وَقَضَى يَحْيَى بْنُ يَعْمَرَ فِي الطَّرِيقِ وَقَضَى الشَّعْبِيُّ عَلَى بَابِ دَارِهِ .

٧١٥٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ خَارِجَانِ مِنَ الْمَسْجِدِ فَلَقِينَا رَجُلًا عِنْدَ

dan?’ ‘A kako si se za njega pripremio?’, upita ga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Izgleda da je ovaj čovjek bio zatečen, pa reče: ‘Allahov Poslaniče, ja nisam za njega pripremio mnogo posta, namaza ili milostinje, ali ja volim Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika!’
‘Ti si s onim koga voliš!’, odgovori mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

O TOME DA VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE IMAO VRATARA

7154. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdus-Samed, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Sabita Bunanija da je kazivao: “Enes b. Malik upitao je neku svoju rodicu: ‘Poznaješ li tu i tu ženu?’
‘Da’, odgovorila je ona. ‘Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem’, reče on ‘prošao jednom pored nje, dok je ona kod kabura plakala, i rekao joj: ‘Boj se Allaha i strpi se!’
‘Udalji se od mene’, reče mu ona, ‘tebe nije zadesilo ono što je zadesilo mene!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je prošao pored nje i udaljio se. Naišao je potom neki drugi čovjek pored nje i upitao je: ‘Šta ti je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?’
‘Nisam znala da je to bio on’, odgovorila je ona. ‘Zaista je to bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem’, reče on. Nakon toga ona je otišla do njegovih vrata, ali na njima nije našla vratara,¹ pa je povikala: ‘Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, nisam znala da si ono bio ti!’
‘Zaista se strpljivost pokazuje kod prvog udarca!’, odgovori joj on.”

سُدَّةُ الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا أَعَدَدْتُ لَهَا فَكَأَنَّ الرَّجُلَ اسْتَكَانَ ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَعَدَدْتُ لَهَا كَبِيرَ صِيَامٍ وَلَا صَلَاةٍ وَلَا صَدَقَةٍ وَلَكِنِّي أَحْبَبْتُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ قَالَ أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ .

بَابُ مَا ذَكَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَكُنْ لَهُ بَوَابٌ

٧١٥٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا ثَابِتُ الْبُنَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ لَامْرَأَةً مِنْ أَهْلِهَا تَعْرِفِينَ فُلَانَةً قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ بِهَا وَهِيَ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرِ فَقَالَ اتَّقِي اللَّهَ وَاصْبِرِي فَقَالَتْ إِلَيْكَ عَنِّي فَإِنَّكَ خَلَوُ مِنْ مُصِيبَتِي قَالَ فَجَاوَزَهَا وَمَضَى فَمَرَّ بِهَا رَجُلٌ فَقَالَ مَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَتْ مَا عَرَفْتُهُ قَالَ إِنَّهُ لَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ فَجَاءَتْ إِلَى بَابِهِ فَلَمْ تَجِدْ عَلَيْهِ بَوَابًا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاللَّهِ مَا عَرَفْتُكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الصَّبْرَ عِنْدَ أَوَّلِ صَدْمَةٍ .

¹ Tirmizi i Ebu-Davud bilježe hadis, koji prenosi Ebu-Merjem Esedi, a u njemu stoji da je on rekao Muaviji: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Od onoga koji, Allahovom voljom, upravlja ljudima, ali se počne kriti od njih kako bi izbjegao rješavanje nekih njihovih potreba, Allah će se sakriti na Sudnjem danu.’”

O TOME DA NAMJESNIK BEZ
SAVJETOVANJA S VRHOVNIM
VOĐOM MOŽE IZREĆI SMRTNU
PRESUDU OSOBI KOJA JE TO ZASLUŽILA

7155. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Halid Zuhli, a njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, prenoseći od svoga oca, ovaj od Sumame, a on od Enesa b. Malika da je rekao:

“Kajs b. Sa’d bio je u odnosu na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao šef policije u odnosu na vladara.”

7156. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, tj. Kattan, a ovom Kurra b. Halid, prenoseći od Humejda b. Hilala, a on od Ebu-Burde (da je rekao):

“Kazivao je Ebu-Musa da ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao (u Jemen), a za njim je spremio Mu‘aza.”

7157. PRIČAO MI JE Abdullah b. Sabah, njemu Mahbub b. Hasan, a ovom Halid, prenoseći od Humejda b. Hilala, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa (da je kazivao):

“Neki je čovjek primio islam, da bi potom prihvatio židovstvo. Tog je čovjeka, kada je došao Ebu-Musau, vidio Mu‘az b. Džebel.

‘Šta je s ovim čovjekom?’, upitao je.

‘Bio je primio islam, ali je potom prihvatio židovstvo’, odgovorio je Ebu-Musa.

‘Neću sjesti sve dok se ovaj čovjek ne pogubi; takva je Allahova odredba i odredba Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’, reče na to Mu‘az.”

بَابُ الْحَاكِمِ يَحْكُمُ بِالْقَتْلِ
عَلَى مَنْ وَجِبَ عَلَيْهِ دُونُ الْإِمَامِ الَّذِي فَوْقَهُ

٧١٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الذُّهْلِيُّ حَدَّثَنَا
الْأَنْصَارِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ
ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ إِنَّ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ
كَانَ يَكُونُ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ بِمَنْزِلَةِ صَاحِبِ
الشَّرْطِ مِنَ الْأَمِيرِ.

٧١٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى هُوَ الْقَطَّانُ
عَنْ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ هِلَالٍ حَدَّثَنَا
أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَهُ
وَاتَّبَعَهُ بِمُعَاذٍ.

٧١٥٧. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا
مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ
هِلَالٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ رَجُلًا
أَسْلَمَ ثُمَّ تَهَوَّدَ فَاتَى مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَهُوَ عِنْدَ
أَبِي مُوسَى فَقَالَ مَا لِهَذَا قَالَ أَسْلَمَ ثُمَّ تَهَوَّدَ قَالَ لَا
أَجْلِسُ حَتَّى أَقْتُلَهُ قَضَاءُ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ﷺ.

O TOME DA LI KADIJA (SUDIJA)
U SRDŽBI MOŽE DONOSITI PRESUDE
ILI MUFTIJA FETVE

7158. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Abdul-Melik b. Umejr, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre da je kazivao: "Ebu-Bekra svome je sinu, koji je bio u Sidžistanu, pisao: 'Ne donosi presudu dvojici ljudi koji se spore u srdžbi, jer sam ja čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Neka nijedan vladar (sudija) dok je u srdžbi ne donosi presudu dvojici parničara', (stajalo je u pismu)."¹

7159. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Isma'il b. Ebu-Halid, prenoseći od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Ebu-Mesuda Ensarija da je kazivao: "Neki je čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, ja ne prisustvujem sabah-namazu zbog tog i tog imama, koji odulji s namazom!' Nikada nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se više naljutio dok je govorio kao toga dana. 'O ljudi', rekao je, 'zaista neki svojim postupcima odvrćaju ljude od džemata. Ko od vas bude klanjao kao imam neka ne dulji, jer među vama se nalaze stari, nemoćni i oni koji imaju neku potrebu!'"²

باب

هَلْ يَقْضِي الْقَاضِي أَوْ يُفْتِي وَهُوَ غَضَبَان

٧١٥٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ كَتَبَ أَبُو بَكْرَةَ إِلَى ابْنِهِ وَكَانَ بِسَجِسْتَانَ بَأَن لَّا تَقْضِي بَيْنَ اثْنَيْنِ وَأَنْتَ غَضَبَانُ فَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَقْضِيَنَّ حَكَمٌ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَهُوَ غَضَبَانُ .

٧١٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي وَاللَّهِ لَا تَأْخُرُ عَنْ صَلَاةِ الْغَدَاةِ مِنْ أَجْلِ فَلَانٍ مِمَّا يُطِيلُ بِنَا فِيهَا قَالَ فَمَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَطُّ أَشَدَّ غَضَبًا فِي مَوْعِظَةٍ مِنْهُ يَوْمَئِذٍ ثُمَّ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ مِنْكُمْ مُنْفَرِّينَ فَأَيُّكُمْ مَا صَلَّى بِالنَّاسِ فَلْيُوجِزْ فَإِنَّ فِيهِمُ الْكَبِيرَ وَالضَّعِيفَ وَذَا الْحَاجَّةِ .

- 1 Imam Šafi'ja u svom djelu *El-Umm* veli: "Smatram pokuđenim da vladar donosi presude u stanju gladi, umora ili prezauzetosti, jer to utječe na promjene u njegovu srcu."
- 2 Ibn-Munir veli: "Buhari u ovom dijelu od Ebu-Bekre navodi hadise koji govore o zabrani donošenja presuda u stanju srdžbe. Pored toga, on od Ebu-Mes'uda navodi hadis u kojem stoji da je dopušteno donositi presude u takvom stanju. Između ta dva hadisa nema nikakve kontradiktornosti, jer treba znati da se drugi hadis odnosi samo na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nema nikakve sumnje da će on pravedno presuditi čak i ako je ljutit. Njegova se ljutnja može protumačiti kao ljutnja do koje dolazi kad je ugrožena istina, te je svakom ko se zbog toga naljuti dopušteno donositi presude, jer nema bojazni da će nepravedno presuditi."

7160. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Jakub Kermani, njemu Hassan b. Ibrahim, a ovom Junus, prenoseći od Muhammeda, a on od Salima da je kazivao: “Pričao mi je Abdullah b. Omer da se od svoje žene razveo u vrijeme dok je ona imala mjesečno pranje. Omer je to kazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to ga je rasrdilo.

‘Neka je vrati i zadrži’, reče on, ‘dok joj ne prođe mjesečnica, a potom neka je i dalje zadrži dok joj ponovo ne nastupi mjesečnica, a zatim prestane. Ako se nakon toga bude želio razvesti, može to učiniti.’”

O ONOME KOJI SMATRA DA JE SUDIJI,
UKOLIKO SE RADI O OPĆEPOZNATIM
PITANJIMA, DOPUŠTENOM, AKO SE NE
BOJI SUMNJI I OPTUŽBI, PREMA SVOME
ZNANJU DONOSITI PRESUDE
O PROBLEMIMA LJUDI

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao Hindi: “Uzmi onoliko koliko je potrebno tebi i tvome djetetu, a!”

7161. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Hind b. Utba b. Rebia došla je (jednom prilikom) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, na cijeloj zemaljskoj kugli nije postojao niko ko je želio veće poniženje tvojoj rodbini od mene, a danas nema nikoga na cijeloj zemaljskoj kugli ko bi poželio veći ugled tvojoj rodbini od mene! Ebu-Sufjan je škrt čovjek’, dodala je ona, ‘je li mi grijeh ako iz njegova imetka uzmem za izdržavanje naše djece?’ ‘Nije ti grijeh’, odgovori on, ‘ako uzmeš onoliko koliko je potrebno da ih nahraniš.’”

٧١٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ الْكَرْمَانِيُّ حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَذَكَرَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَتَعَيَّظَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ لِيُرَاجِعَهَا ثُمَّ لِيُمْسِكَهَا حَتَّى تَطْهَرَ ثُمَّ تَحِيضَ فَتَطْهَرَ فَإِنْ بَدَأَ لَهُ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقَهَا .

بَاب

مَنْ رَأَى لِلْقَاضِي أَنْ يَحْكُمَ بِعِلْمِهِ
فِي أَمْرِ النَّاسِ إِذَا لَمْ يَخَفِ الظُّنُونَ وَالتَّهْمَةَ

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِهِنْدٍ خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكَ بِالْمَعْرُوفِ وَذَلِكَ إِذَا كَانَ أَمْرًا مَشْهُورًا .

٧١٦١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ هِنْدُ بِنْتُ عُثْبَةَ بِنِ رَبِيعَةَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاللَّهِ مَا كَانَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَهْلٌ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَذِلُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ وَمَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَهْلٌ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَعِزُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ ثُمَّ قَالَتْ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مَسِيكٌ فَهَلْ عَلَيَّ مِنْ حَرَجٍ أَنْ أُطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ عِيَالُنَا قَالَ لَهَا لَا حَرَجَ عَلَيْكَ أَنْ تُطْعِمِيهِمْ مِنَ مَعْرُوفٍ .

O SVJEDOČENJU NA OSNOVU
PEČATOM OVJERENOG DOPISA:
O TOME ŠTA JE OD TOGA DOPUŠTENOM,
A ŠTA NIJE, TE O DOPISU VLADARA
SVOJIM NAMJESNICIMA ILI DOPISU
JEDNOG SUDIJE DRUGOM

Neki ljudi (Ebu-Hanife i njegovi učenici) vele: “Dopušteno je presuditi na temelju dopisa vladara osim u kaznenom pravu”, i dodaju: “Ako se radi o nenamjernom ubistvu, tada je dopušteno presuditi na temelju toga (tj. dopisa vladara), jer se radi o novčanoj odšteti.” To je prema njihovom mišljenju tako, a, ustvari, tek nakon što se ustanovi da se radi o nenamjernom ubistvu, može se reći da je kazna za nenamjerno ubistvo prešla u sferu novčane kazne. Ubistvo s predumišljajem ili bez predumišljaja jest ubistvo.¹ Omer je pisao svome namjesniku o primjeni kazne. Omer b. Abdul-Aziz² pisao je u vezi s odštetom za izbijeni zub. Ibrahim³ veli: “Dopis jednog kadije (sudije) drugom punovažan je ako mu je poznat rukopis i pečat.” Ša’bi smatra valjanim pečatom ovjereni dopis od kadije. Od Ibn-Omera prenosi se isto. Muavija b. Abdul-Kerim Sekafi veli: “Bio sam prisutan kada su Abdul-Melik b. Ja’la, kadija iz Basre, Ijas b. Mu’avija, Hasan, Sumama b. Abdullah b. Enes, Bilal b. Ebu-Burda, Abdullah b. Burejda Eslemi, Amir b. Ubejda i Abbad b. Mensur uvažili dopis sudija bez prisustva svjedoka.” Ako onaj na koga se dopis odnosi izjavi da se radi o lažnom dokumentu, reći će mu se da on ima pravo, ako može, naći izlaz iz te situacije.

بَابُ
الشَّهَادَةِ عَلَى الْخَطِّ الْمُخْتَوَمِ
وَمَا يَجُوزُ مِنْ ذَلِكَ وَمَا يَضِيقُ عَلَيْهِمْ
وَكِتَابُ الْحَاكِمِ إِلَى عَامِلِهِ وَالْقَاضِي إِلَى الْقَاضِي

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ كِتَابُ الْحَاكِمِ جَائِزٌ إِلَّا فِي
الْحُدُودِ ثُمَّ قَالَ إِنْ كَانَ الْقَتْلُ خَطَأً فَهُوَ جَائِزٌ لِأَنَّ
هَذَا مَالٌ بِزَعْمِهِ وَإِنَّمَا صَارَ مَالًا بَعْدَ أَنْ ثَبَتَ الْقَتْلُ
فَالْخَطَأُ وَالْعَمْدُ وَاحِدٌ وَقَدْ كَتَبَ عُمَرُ إِلَى عَامِلِهِ
فِي الْجَارُودِ وَكَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ فِي سِنِّ
كُسْرَتٍ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ كِتَابُ الْقَاضِي إِلَى الْقَاضِي
جَائِزٌ إِذَا عَرَفَ الْكِتَابَ وَالْخَاتَمَ وَكَانَ الشَّعْبِيُّ
يُجِيزُ الْكِتَابَ الْمُخْتَوَمَ بِمَا فِيهِ مِنَ الْقَاضِي وَيُرْوَى
عَنِ ابْنِ عُمَرَ نَحْوُهُ وَقَالَ مُعَاوِيَةُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ
الثَّقَفِيُّ شَهِدْتُ عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ يَعْلَى قَاضِي الْبَصْرَةِ
وَيَاسَ بْنَ مُعَاوِيَةَ وَالْحَسَنَ وَثُمَامَةَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ
ابْنَ أَنَسٍ وَبِلَالَ بْنَ أَبِي بُرْدَةَ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ بُرَيْدَةَ
الْأَسْلَمِيَّ وَعَامِرَ بْنَ عَبِيدَةَ وَعَبَادَ بْنَ مَنْصُورٍ
يُجِيزُونَ كُتُبَ الْقَضَا بِغَيْرِ مُحَضَّرٍ مِنَ الشُّهُودِ فَإِنْ
قَالَ الَّذِي جِيءَ عَلَيْهِ بِالْكِتَابِ إِنَّهُ زُورٌ قِيلَ لَهُ
اذْهَبْ فَالْتَمِسِ الْمَخْرَجَ مِنْ ذَلِكَ وَأَوَّلُ مَنْ سَأَلَ

¹ Ajni veli da Buhari ovdje cilja na učenjake hanefijske pravne škole i želi ukazati na protivrječnost njihovih stavova. Iznoseći stav hanefijskog mezheba, međutim, on veli da se ne slaže s tvrdnjom da su namjerno i nenamjerno ubistvo isto, s obzirom da je za namjerno ubistvo propisana smrtna kazna, a za nenamjerno plaćanje odštete za krvni delikt.

² Omer b. Abdul-Aziz pisao je svome namjesniku Zurejku b. Hakimu.

³ Ibrahim Neha'i.

Prvi koji su pored sudijinog dopisa tražili i izjavu svjedoka bili su Ibn-Ebu-Lejla i Sevvar b. Abdullah. Ebu-Nu'ajm kaže da je Ubejdullah b. Muhriz rekao: "Donio sam dopis od Musaa b. Enesa, basranskog sudije, a navode sam još i potvrdio izjavama svjedoka da mi ta i ta osoba duguje određenu sumu novca. Kad sam donio taj dopis Kasimu b. Abdur-Rahmanu, koji je bio u Kufi, on ga je uvažio." Hasan i Ebu-Kilaba smatraju pokuđenim da neko posvjedoči o oporuci sve dok se ne vidi šta ona sadrži, jer se ne zna da li u njoj, možda, ima i nepravilnosti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je pisao stanovnicima Hajbera: ili da plate krvarinu za ubijenog ili da prihvate rat. Zuhri o svjedočenju protiv žene koja je iza zastora veli: "Ako si je poznao, svjedoči, a ako nisi, nemoj svjedočiti!"

7162. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika da je kazivao: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao poslati dopis Bizantincima, rekli su mu: 'Oni ne čitaju dopise koji nisu ovjereni pečatom.' Tada je on sebi (za pečat) uzeo srebreći prsten – kao da i danas vidim njegov sjaj – a na njemu je bilo ugravirano: 'Muhammed, Allahov poslanik'."

O TOME KADA ČOVJEK ZASLUŽUJE DA BUDE KADIJA (SUDIJA)

Hasan je rekao: "Uzvišeni Allah obavezao je vladare da ne slijede svoje strasti, da se ne plaše ljudi te da ne prodaju Allahove ajete za nešto što malo vrijedi." Potom je proučio: "O Davude, Mi smo te namjesnikom na zemlji učinili, zato sudi ljudima po pravdi i ne povodi se za strašću, da te ne odvede s Allahovog puta; one koji skreću s Allahovog puta čeka teška patnja na onom svijetu zato što su zaboravljali na Dan u kome će račun

عَلَى كِتَابِ الْقَاضِي الْبَيْتَةِ ابْنُ أَبِي لَيْلَى وَسَوَّارُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ لَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحْرِزٍ جِئْتُ بِكِتَابٍ مِنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ قَاضِي الْبَصْرَةِ وَأَقَمْتُ عِنْدَهُ الْبَيْتَةَ أَنَّ لِي عِنْدَ فُلَانٍ كَذَا وَكَذَا وَهُوَ بِالْكُوفَةِ وَجِئْتُ بِهِ الْقَاسِمَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَأَجَازَهُ وَكَرِهَ الْحَسَنُ وَأَبُو قِلَابَةَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَى وَصِيَّةٍ حَتَّى يَعْلَمَ مَا فِيهَا لِأَنَّهُ لَا يَذَرِي لَعَلَّ فِيهَا جَوْرًا وَقَدْ كَتَبَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أَهْلِ خَيْبَرَ إِمَّا أَنْ تَدُوا صَاحِبَكُمْ وَإِمَّا أَنْ تُؤْذِنُوا بِحَرْبٍ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِي الشَّهَادَةِ عَلَى الْمَرْأَةِ مِنْ وَرَاءِ السُّتْرِ إِنْ عَرَفْتَهَا فَاشْهَدْ وَإِلَّا فَلَا تَشْهَدْ .

٧١٦٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَمَّا أَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى الرُّومِ قَالُوا إِنَّهُمْ لَا يَقْرَءُونَ كِتَابًا إِلَّا مَخْتُومًا فَاتَّخَذَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِهِ وَنَقْشِهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ .

بَابُ مَتَى يَسْتَوْجِبُ الرَّجُلُ الْقَضَاءَ

وَقَالَ الْحَسَنُ أَخَذَ اللَّهُ عَلَى الْحُكَّامِ أَنْ لَا يَتَّبِعُوا الْهَوَى وَلَا يَخْشَوْا النَّاسَ وَلَا يَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا ثُمَّ قَرَأَ (يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ)

polagati”¹, a također i: “Mi smo objavili Tevrat, u kome je uputa i svjetlo. Po njemu su židovima sudili vjerovjesnici, koji su bili Allahu poslušni, čestiti i učenj ljudi, od kojih je traženo da čuvaju Allahovu knjigu, i oni su nad njom bdjeli. Zato se, kad budete sudili, ne bojte ljudi, već se bojte Mene, i ne zamjenjujte riječi Moje za nešto što malo vrijedi! A oni koji ne sude prema onom što je Allah objavio – oni su pravi nevjernici.”² (“... da čuvaju...” ima isto značenje kao i “ono što im je povjereno od Allahove knjige”).

Nakon toga proučio je i ovaj ajet: “I Davudu i Sulejmanu Mi smo – kada su sudili o usjevu što su ga noću nečije ovce opasle – bili svjedoci suđenju njihovu. I Mi učinismo da Sulejman pronikne u to, a obojici smo mudrost i znanje dali...”³

Ovdje je pohvaljen Sulejman, ali nije ukoren Davud. Da Uzvišeni Allah nije naveo slučaj ove dvojice poslanika, ja bih pomislio da su sudije osuđene na propast. Ali, Allah je pohvalio jednoga zbog njegova znanja i ukazao na ispriku drugome zbog njegova ulaganja truda (idžtihada).

Muzahim b. Zufer veli: “Omer b. Abdul-Aziz nam je rekao: “Pet osobina treba da ima sudija; ako izostane jedna, to će mu umanjiti ugled: da bude razborit, blag, pošten, nepokolebljiv i učen, te da mnogo pita kako bi još više saznao.”

وَقَرَأَ (إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّائِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْا اللَّهَ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ) (بِمَا اسْتُحْفِظُوا) اسْتُودِعُوا (مِنْ كِتَابِ اللَّهِ) وَقَرَأَ (وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا) فَحَمِدَ سُلَيْمَانَ وَلَمْ يَلَمْ دَاوُدَ وَلَوْلَا مَا ذَكَرَ اللَّهُ مِنْ أَمْرِ هَذَيْنِ لَرَأَيْتُ أَنَّ الْقَضَاةَ هَلَكُوا فَإِنَّهُ أَتْنِي عَلَى هَذَا بِعِلْمِهِ وَعَدَرَ هَذَا بِاجْتِهَادِهِ وَقَالَ مُزَاهِمُ بْنُ زُفَرَ قَالَ لَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ خَمْسٌ إِذَا أَخْطَأَ الْقَاضِي مِنْهُنَّ خَصْلَةٌ كَانَتْ فِيهِ وَصِمَةٌ أَنْ يَكُونَ فِيهَا حَلِيمًا عَفِيفًا صَلِيلًا عَالِمًا سَوُولًا عَنِ الْعِلْمِ .

1 Sad, 26.

2 El-Maida, 44.

3 El-Enbija, 78-79.

O NAČINU NA KOJI SE FINANSIRAJU VLADARI I OSTALI DRŽAVNI SLUŽBENICI (ILI SAKUPLJAČI ZEKATA)

Šurejh, koji je bio kadija (sudija), primao je naknadu za svoj rad.¹ Aiša veli: “Staratelj (jetima) će trošiti onoliko koliko vrijedi njegov rad.” Ebu-Bekr i Omer uzimali su koliko im je trebalo da podmire svoje potrebe.²

7163. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Saiba b. Jezida, sestra Nemirovog, ovaj od Huvejtiba b. Abdul-Uzzaa, a on od Abdullaha b. Sa’dija (da je kazivao): “Došao sam (jednom prilikom) Omeru, dok je on bio halifa, pa me je on upitao: ‘Zar nisam obaviješten da si bio zadužen nekim poslovima društvene naravi, ali si odbio uzeti svoju naknadu kada ti je ona davana?’ ‘Tako je’, rekoah ja. ‘A zbog čega si to učinio?’, upitao je Omer. ‘Ja posjedujem konje i robove i živim u blagostanju’, odgovorio sam, ‘te stoga želim da moja zarada bude sadaka muslimanima.’ Tada Omer reče: ‘Ne čini to! I ja sam želio postupiti kao ti kada mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao moj dio.’ ‘Daj to nekome ko je siromašniji od mene!’, rekao sam mu. ‘Ti ovo uzmi, a onda podijeli kao sadaku! Što god od imetka, za kojim nisi žudio niti si ga tražio, dobiješ na ovaj način – uzmi to! A ako te to ne zapadne, nemoj se otimati za njega!’, odgovorio mi je on.”³

بَابُ رِزْقِ الْحُكَّامِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا

وَكَانَ شُرَيْحُ الْقَاضِي يَأْخُذُ عَلَى الْقَضَاءِ أَجْرًا
وَقَالَتْ عَائِشَةُ يَأْكُلُ الْوَصِيُّ بِقَدْرِ عَمَلِهِ وَآكَلَ
أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ .

٧١٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ
الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي السَّائِبُ بْنُ يَزِيدَ ابْنُ أُخْتِ
نَمِرٍ أَنَّ حُوَيْطِبَ بْنَ عَبْدِ الْعُزَّى أَخْبَرَهُ أَنَّ
عَبْدَ اللَّهِ بْنَ السَّعْدِيِّ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَدِمَ عَلَى عُمَرَ
فِي خِلَافَتِهِ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ أَلَمْ أُحَدِّثْ أَنَّكَ تَلِي
مِنْ أَعْمَالِ النَّاسِ أَعْمَالًا فَإِذَا أُعْطِيتَ الْعَمَلَةَ
كَرِهْتَهَا فَقُلْتُ بَلَى فَقَالَ عُمَرُ فَمَا تُرِيدُ إِلَى ذَلِكَ
قُلْتُ إِنَّ لِي أَفْرَاسًا وَأَعْبَدًا وَأَنَا بِخَيْرٍ وَأُرِيدُ أَنْ
تَكُونَ عُمَالَتِي صَدَقَةً عَلَى الْمُسْلِمِينَ قَالَ عُمَرُ
لَا تَفْعَلْ فَإِنِّي كُنْتُ أَرَدْتُ الَّذِي أَرَدْتُ فَكَانَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُعْطِينِي الْعَطَاءَ فَأَقُولُ أَعْطِهِ أَفْقَرَ
إِلَيْهِ مِنِّي حَتَّى أَعْطَانِي مَرَّةً مَالًا فَقُلْتُ أَعْطِهِ أَفْقَرَ
إِلَيْهِ مِنِّي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ خُذْهُ فَتَمَوَّلْهُ وَتَصَدَّقْ بِهِ
فَمَا جَاءَكَ مِنْ هَذَا الْمَالِ وَأَنْتَ غَيْرُ مُشْرِفٍ وَلَا
سَائِلٍ فَخُذْهُ وَإِلَّا فَلَا تُتْبِعْهُ نَفْسَكَ .

1 Taberi veli: “Većina učenjaka smatra kako je sudiji dopušteno primati naknadu za svoj rad. Tome je razlog činjenica da mu posao ne dopušta da se bavi nečim drugim od čega bi se izdržavao. S druge strane, jedna skupina učenjaka iz prvih generacija muslimana (*selefi*) smatra da je to pokuđeno, ali ne i zabranjeno (*haram*).

2 Omer je, radijallahu anhu, rekao: “Ja se naspram društvene imovine postavljam kao staratelj naspram imovine siročeta. Ako mi ne treba, ne uzimam ništa, a ako mi nešto zatreba, onda uzmem samo onoliko koliko je nužno.”

3 U ovom je hadisu dokaz da je bolje primiti svoju naknadu i potrošiti je u dobrotvorne svrhe nego je ostaviti i računati je kao sadaku.

7164. PRENOSI SE OD Zuhrija da je kazivao kako mu je pričao Salim b. Abdullah, a njemu Abdullah b. Omer, prenoseći od Omera da je rekao:

“Kada mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao moj dio, rekao sam mu: ‘Daj to nekome ko je siromašniji od mene!’ Tako mi je on jednom davao neki imetak, te mu ja rekoh: ‘Daj to nekome ko je siromašniji od mene!’

‘Ti ovo uzmi’, reče mi on, ‘a onda podijeli kao sadaku! Što god od imetka, za kojim nisi žudio niti si ga tražio, dobiješ na ovaj način – uzmi to! A ako te to ne zapadne, nemoj se otimati za njega!’”

O ONOME KOJI JE SUDIO U DŽAMIJI DONIO PRESUDU O RASTAVI BRAKA *LI'ANOM*⁴

Omer je donio presudu o rastavi braka *li'anom* pored minbera u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji. Šurejh, Ša'bi i Jahja b. Ja'mer također su to učinili u džamiji.⁵

Mervan je presudio Zejdu b. Sabitu kod minbera, a Hasan i Zurara b. Evfa donosili su presude u dvorištu izvan džamije.

٧١٦٤. وَعَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ ابْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْطِينِي الْعَطَاءَ فَأَقُولُ أَعْطِهِ أَفْقَرُ إِلَيْهِ مِنِّي حَتَّى أَعْطَانِي مَرَّةً مَالًا فَقُلْتُ أَعْطِهِ مَنْ هُوَ أَفْقَرُ إِلَيْهِ مِنِّي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ خُذْهُ فْتَمَوْلُهُ وَتَصَدَّقْ بِهِ فَمَا جَاءَكَ مِنْ هَذَا الْمَالِ وَأَنْتَ غَيْرُ مُشْرِفٍ وَلَا سَائِلٍ فَخُذْهُ وَمَالًا فَلَا تُتْبِعْهُ نَفْسَكَ .

بَابُ مَنْ قَضَى وَلَا عِنَ فِي الْمَسْجِدِ

وَلَا عِنَ عُمَرُ عِنْدَ مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَضَى شَرِيحُ وَالشَّعْبِيُّ وَيَحْيَى بْنُ يَعْمَرَ فِي الْمَسْجِدِ وَقَضَى مَرْوَانُ عَلَى زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ بِالْيَمِينِ عِنْدَ الْمَنْبَرِ وَكَانَ الْحَسَنُ وَزُرَّارَةُ بْنُ أَوْفَى يَقْضِيَانِ فِي الرَّحْبَةِ خَارِجًا مِنَ الْمَسْجِدِ .

4 Naprijed, u poglavlju *O li'anu*, bilo je više riječi o ovoj temi. Tu su navedeni i ovi hadisi. *Li'an* je jedna vrsta rastave braka do koje dolazi kada muž optuži ženu za nevjerstvo, ali pritom nema svjedoka, nego je sam on svjedok. U tom će slučaju on sam posvjedočiti zaklinjući se četiri puta, a peti put prizivajući na sebe Allahovo prokletstvo ako laže. Ako pak žena želi to zaniijekati, zaklet će se se četiri puta da on laže, i peti put prizvati na sebe Allahovo prokletstvo ako on istinu govori. Riječ *li'an* izvedena je od glagola *le'ane - jel'anu - la'netun*, a znači proklinjanje. Taj način rastave braka ovako je nazvan jer se brak okončava međusobnim proklinjanjem supružnika. O tome govori Kur'an u suri En-Nur, 6-9.

5 Ibn-Bettal veli: “Donošenje sudskih presuda u džamiji uobičavala je jedna generacija.” Imam Malik veli: “To je bio prvobitni običaj. Pred sudiju, naime, dolaze i žene (koje ne mogu uvijek ući u džamiju, op. prev.) i nemoćne osobe. A ako se, s druge strane, presuda izriče u kući, ne postoji mogućnost dolaska većeg broja ljudi zbog činjenice da pristup kući nije općenito dopušten svima, kao što je to slučaj s javnim ustanovama.” Ovo mišljenje podržavaju i imam Ahmed te Ishak.

Druga skupina učenjaka smatra nedopustivim donošenje presude u džamiji. Omer b. Abdul-Aziz pisao je Kasimu b. Abdur-Rahmanu da ne donosi presude u džamiji, jer može doći žena koja ima menstruaciju ili pak idolopoklonik. Imam Šafija veli: “Zbog toga mi se dopada da se sudi izvan džamije.”

7165. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija da je Sehl b. Sa'd rekao: "Bio sam, kao petnaestogodišnjak, prisutan kada se dvoje supružnika rastavljalo *li'anom*. Među njima je obavljena rastava braka."

7166. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Ibn-Šihab, prenoseći od Sehla iz plemena Benu-Saida (da je kazivao): "Neki je čovjek iz redova ensarija došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Šta kažeš o slučaju kada čovjek zatekne drugog čovjeka sa svojom ženom? Smije li ga ubiti?' Rastavili su se *lianom* u džamiji, a ja sam bio prisutan."

O ONOME KOJI JE DONIO PRESUDU
U DŽAMIJI, ALI KADA SE TREBALA
IZVRŠITI KAZNA, NAREDIO JE DA SE IZIĐE
IZ DŽAMIJE I KAZNA IZVRŠI IZVAN NJE

Omer je rekao: "Izvedite ih iz džamije!"
Isto se prenosi i od Alije.¹

7167. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme i Seida b. Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Došao je neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiju i pozvao ga, a zatim mu rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam počinio blud!' On se okrenuo od njega, ali kada je ovaj posvjedočio protiv sebe četiri puta, upitao ga je: 'Jesi li ti lud?' 'Nisam', odgovorio je on. 'Izvedite ga i kamenujte!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧١٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ شَهِدْتُ الْمُتَلَاعِنِينَ وَأَنَا ابْنُ خَمْسٍ عَشْرَةَ سَنَةً وَفُرِّقَ بَيْنَهُمَا .

٧١٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَهْلٍ أَخِي بَنِي سَاعِدَةَ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَرَأَيْتَ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيْقَلْتُهُ فَتَلَاعَنَا فِي الْمَسْجِدِ وَأَنَا شَاهِدٌ .

بَاب

مَنْ حَكَمَ فِي الْمَسْجِدِ حَتَّى إِذَا أَتَى عَلَى حَدِّ
أَمْرٍ أَنْ يُخْرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَيَقَامَ

وَقَالَ عُمَرُ أَخْرَجَاهُ مِنَ الْمَسْجِدِ وَيُذَكَّرُ عَنْ عَلِيٍّ نَحْوُهُ .

٧١٦٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عَقِيلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي زَنَيْتُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعًا قَالَ أَبْلِكَ جُنُونٌ قَالَ لَا قَالَ أَذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ .

¹ Izgleda da Buhari želi ukazati na one koji dopuštaju donošenje presuda u džamiji ukoliko nema nikakvih smetnji. Ibn-Bettal veli: "Izvršavanje kazni u džamiji nedopustivim smatraju kufski učenjaci, Šafija, Ahmed i Ishak. Takvo što dopuštaju Ša'bi i Ibn-Ebu-Lejla. Malik dopušta da se (u džamiji) izvrši lakša kazna bičevanjem." Podržavajući one koji smatraju da kaznu treba izvršiti izvan džamije, Ibn-Bettal dalje veli: "Ispravniji je stav onih koji smatraju da džamiju treba osloboditi svega toga."

7168. KAŽE Ibn-Šihab da ga je obavijestio onaj koji je čuo Džabira b. Abdullaha kad je rekao: “Bio sam s onima koji su ga kamenovali na musalli.” Ovaj hadis, u kojem se spominje kamenovanje, prenose i Junus, Ma‘mer i Ibn-Džurejdž od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Džabira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

O TOME KAD IMAM DAJE SAVJETE PARNIČARIMA

7169. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Hišama, ovaj od svog oca, on od Zejnebe b. Ebu-Seleme, a ona od Umm-Seleme, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zaista sam ja samo čovjek, a vi dolazite da se parničite kod mene. Vjerovatno su neki od vas jači u iznošenju dokaza od drugih, a ja sudim na osnovu onoga što čujem. Pa kome ja presudim na štetu njegova brata – neka on to ne uzima, jer je to komad džehenemske vatre što mu ga ja otkidam.”

٧١٦٨. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنْتُ فِي مَن رَجَّهَ بِالْمُصَلَّى رَوَاهُ يُونُسُ وَمَعْمَرُ وَابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الرَّجْمِ .

بَابُ مَوْعِظَةِ الْإِمَامِ لِلْخُصُومِ

٧١٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَحْسَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ فَأَقْضِي عَلَى نَحْوِ مَا أَسْمَعُ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ شَيْئًا فَلَا يَأْخُذْهُ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ .

O SVJEDOČENJU SUDIJE
U VRIJEME DOK OBAVLJA SUDIJSKU
DUŽNOST, TE O TOME MOŽE LI ON
SVJEDOČITI O ONOME ČEMU JE BIO
SVJEDOK PRIJE TOGA¹

Kadija Šurejh je nekom čovjeku, kada je ovaj zatražio od njega da mu bude svjedokom, rekao: “Otiđi kod namjesnika i ja ću ti tada svjedočiti.”

Ikrima kaže da je Omer upitao Abdur-Rahmana b. Avfa: “Šta misliš: kad bi ti, kao vođa, vidio nekog čovjeka kako čini blud ili krade?”

“Tvoje je svjedočenje isto kao i svjedočenje bilo kojeg muslimana”, odgovorio mu je.

“U pravu si”, reče on. Omer je rekao: “Kad ne bi svijet kazao kako je Omer od sebe dodao nešto Allahovoj knjizi, ja bih svojom rukom zapisao ajet koji govori o kamenovanju.” Ma‘iz je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, četiri puta priznao kako je počinio blud, pa je on presudio da ga kamenuju. Ne navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od prisutnih tražio da svjedoče. Hammad kaže: “Ako (čovjek) pred sudijom prizna samo jedanput (da je počinio blud), bit će kamenovan.” Hakem veli: “(Ako to učini) četiri puta.”

7170. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jahjaa, on od Umera b. Kesira, ovaj od Ebu-Muhammeda, roba Ebu-Katadinog, a on od Ebu-Katade da je kazivao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hunejna rekao: ‘Ko ima jasan dokaz da je

بَابُ

الشَّهَادَةُ تَكُونُ عِنْدَ الْحَاكِمِ
فِي وِلَايَتِهِ الْقَضَاءِ أَوْ قَبْلَ ذَلِكَ لِلْخَصْمِ

وَقَالَ شُرَيْحُ الْقَاضِي وَسَأَلَهُ إِنْسَانٌ الشَّهَادَةَ
فَقَالَ أَنْتَ الْأَمِيرُ حَتَّى أَشْهَدَ لَكَ وَقَالَ عِكْرِمَةُ
قَالَ عُمَرُ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ لَوْ رَأَيْتَ رَجُلًا
عَلَى حَدِّ زِنَا أَوْ سَرِقَةٍ وَأَنْتَ أَمِيرٌ فَقَالَ شَهَادَتُكَ
شَهَادَةُ رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَالَ صَدَقْتَ قَالَ
عُمَرُ لَوْ لَا أَنْ يَقُولَ النَّاسُ زَادَ عُمَرُ فِي كِتَابِ اللَّهِ
لَكَتَبْتُ آيَةَ الرَّجْمِ بِيَدِي وَأَقْرَأَ مَا عَزَّ عِنْدَ النَّبِيِّ
ﷺ بِالزَّنَا أَرْبَعًا فَأَمَرَ بِرَجْمِهِ وَلَمْ يُذَكَّرْ أَنَّ النَّبِيَّ
ﷺ أَشْهَدَ مَنْ حَضَرَهُ وَقَالَ حَمَّادٌ إِذَا أَقْرَأَ مَرَّةً عِنْدَ
الْحَاكِمِ رُجِمَ وَقَالَ الْحَكَمُ أَرْبَعًا.

٧١٧٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ
عَنْ يَحْيَى عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ مُوَلَّى
أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَا قَتَادَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
يَوْمَ حُنَيْنٍ مَنْ لَهُ بَيِّنَةٌ عَلَى قَتِيلٍ قَتَلَهُ فَلَهُ سَلْبُهُ

¹ Ovo je naslov izrečen na takav način da odražava dilemu islamskih učenjaka o tome da li sudija može suditi po nečemu čemu je bio svjedok, a što se desilo za vrijeme njegovog mandata, te presuditi u korist parničara koji je u pravu, ili će mu svjedočiti pred drugim sudijom? Drugačije rečeno, može li sudija biti istovremeno i svjedok i sudija, bez obzira da je djelo počinjeno u vrijeme svog mandata ili prije toga, te može li se njegovo svjedočenje smatrati punovažnim ili ne? Buhari ovdje nije dao izravan odgovor, budući da postoji razilaženje među učenjacima, iako je njegov konačni stav da sudija ne može presuditi prema svome svjedočenju.

ubio neprijateljskog vojnika – njemu pripada plijen koji je s njim!’ Dao sam se u potragu za dokazom da sam ubio vojnika, ali nisam našao nikoga ko bi mi posvjedočio. Sjeo sam, nakon toga, i tek se tada sjetio (dokaza), te sam o tome obavijestio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jedan čovjek koji je sjedio kod njega reče: ‘Oružje ubijenog o kojem je riječ nalazi se kod mene, pa mu daj zadovoljštinu na ime toga!’

‘Nikako! Neće dati zadovoljštinu ptičici iz Kurejša, a zapostaviti jednog Allahovog lava (Ebu-Katadu) koji se bori za Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’, reče Ebu-Bekr.

Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada naredio, pa mi ga je on dao. Za njega sam kupio jednu bašču, i to je bila prva imovina koju sam dobio.”² Rekao mi je Abdullah, prenoseći od Lejsa, (da je Ebu-Katada rekao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i dodijelio ga meni.”

Učenjaci iz Hidžaza (Malik i njegovi sljedbenici) kažu: “Sudija ne sudi prema svome znanju, svejedno da li je on to znanje stekao prije negoli je postavljen ili prije negoli je predložen za sudiju. Prema stavu nekih, ako bi stranka priznala da ima obaveza prema drugoj strani u trenutku kada presuda treba biti donesena, sudija neće na osnovu toga presuditi, sve dok ne pozove i dvojicu svjedoka koji će posvjedočiti tu njenu izjavu.” Neki učenjaci iz Iraka (Ebu-Hanife i njegovi sljedbenici) vele: “Sudija će donijeti presudu na osnovu onoga što čuje ili vidi u trenutku kada treba donijeti presudu. Ako pak u trenutku donošenja presude ne bude dokaza, sudija neće presuditi prema tom priznanju, izuzev uz svjedočenje dvojice svjedoka koji će biti dovedeni kako bi prisustvovali priznanju.” Neki od njih vele: “Sudija će donijeti presudu i prema

فَقُمْتُ لِأَتَمِسَ بَيْنَهُ عَلَى قَتِيلِي فَلَمْ أَرِ أَحَدًا يَشْهَدُ لِي فَجَلَسْتُ ثُمَّ بَدَأَ لِي فَذَكَرْتُ أَمْرَهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ سِلَاحُ هَذَا الْقَتِيلِ الَّذِي يَذْكُرُ عِنْدِي قَالَ فَأَرَضِهِ مِنْهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ كَلَّا لَا يُعْطِيهِ أُصِيبُ مِنْ قُرَيْشٍ وَيَدَعُ أَسَدًا مِنْ أَسَدِ اللَّهِ يُقَاتِلُ عَنِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ قَالَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَدَّاهُ إِلَيَّ فَاشْتَرَيْتُ مِنْهُ خِرَافًا فَكَانَ أَوَّلَ مَالٍ تَأْتَلَتْهُ قَالَ لِي عَبْدُ اللَّهِ عَنِ اللَّيْثِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَدَّاهُ إِلَيَّ وَقَالَ أَهْلُ الْحِجَازِ الْحَاكِمُ لَا يَقْضِي بَعْلِمِهِ شَهِدَ بِذَلِكَ فِي وَلَايَتِهِ أَوْ قَبْلَهَا وَلَوْ أَقَرَّ خَصْمٌ عِنْدَهُ لِأَخَرٍ بِحَقٍّ فِي مَجْلِسِ الْقَضَاءِ فَإِنَّهُ لَا يَقْضِي عَلَيْهِ فِي قَوْلِ بَعْضِهِمْ حَتَّى يَدْعُو بِشَاهِدَيْنِ فَيُحْضِرُهُمَا إِقْرَارَهُ وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِرَاقِ مَا سَمِعَ أَوْ رَأَاهُ فِي مَجْلِسِ الْقَضَاءِ قَضَى بِهِ وَمَا كَانَ فِي غَيْرِهِ لَمْ يَقْضِ إِلَّا بِشَاهِدَيْنِ وَقَالَ آخَرُونَ مِنْهُمْ بَلْ يَقْضِي بِهِ لِأَنَّهُ مُؤْتَمَنٌ وَإِنَّمَا يُرَادُ مِنَ الشَّهَادَةِ مَعْرِفَةُ الْحَقِّ فَعِلْمُهُ أَكْثَرُ مِنَ الشَّهَادَةِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ يَقْضِي بَعْلِمِهِ فِي الْأَمْوَالِ وَلَا يَقْضِي فِي غَيْرِهَا وَقَالَ الْقَاسِمُ لَا يَنْبَغِي لِلْحَاكِمِ أَنْ يُمْضِيَ قَضَاءً بَعْلِمِهِ دُونَ عِلْمِ غَيْرِهِ مَعَ أَنَّ عِلْمَهُ أَكْثَرُ مِنْ شَهَادَةِ غَيْرِهِ وَلَكِنْ فِيهِ تَعَرُّضٌ لِثَهْمَةِ نَفْسِهِ عِنْدَ الْمُسْلِمِينَ وَإِقَاعًا لَهُمْ فِي الظُّنُونِ وَقَدْ كَرِهَ النَّبِيُّ ﷺ الظَّنَّ فَقَالَ إِنَّمَا هَذِهِ صَفِيَّةُ .

² Skraćena verzija hadisa navedena je pod brojem 2100, s tim da se tamo može razumjeti da je Ebu-Katade sam sebi prodao oklop. Naime, tamo je trebalo da stoji ovako: “...pa mi je on dao da ga prodam (tj. oklop).” (prim. M.M.)

ovakvom priznanju, jer je on taj kome je ukazano povjerenje, a cilj je svjedočenja dolazak do istine. Saznanje koje posjeduje sudija jače je od svjedočenja.”Neki drugi vele: “Sudija će presuditi prema svome saznanju u parnicama koje su u vezi s imovinom, ali ne i u drugim parnicama.”

Kasim veli: “Sudija ne treba suditi prema svome saznanju, a da pritom ne uzme u obzir i saznanja drugih, iako je njegovo saznanje jače od svjedočenja drugih. Pa, ipak, postoji bojazan od izlaganja njegove ličnosti sumnji muslimana i davanja povoda za to, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, prezirao bilo kakvu sumnju.

“Doista je ovo Safijja!”, rekao je on.

7171. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, njemu Ibrahim b. Sa’d, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Alija b. Husejna (da je kazivao):

“Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, posjetila je (jednom prilikom) Safijja b. Huzejj.¹ Kada se htjela vratiti, on je pošao s njom da je isprati. Uto pored njega naiđoše dvojica ensarija. On ih pozva i reče im: ‘Doista je ovo Safijja!’²

‘Slavljen neka je Allah!’, rekoše oni, a on im odgovori: ‘Doista šejtan kola kroz čovječije tijelo kao što kroz njega kola krv!’”

Ovaj hadis prenose i Šu’ajb, Ibn-Musafir, Ibn-Ebu-Atik i Ishak b. Jahja od Zuhrija, on od Alija b. Husejna, a ovaj od Safijje i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧١٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَوْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَتَتْهُ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُجَيْيٍ فَلَمَّا رَجَعَتْ انْطَلَقَ مَعَهَا فَمَرَّ بِهِ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَدَعَاهُمَا فَقَالَ إِنَّمَا هِيَ صَفِيَّةُ قَالَا سُبْحَانَ اللَّهِ قَالَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ ابْنِ آدَمَ يَجْرِي الدَّمُ رَوَاهُ شُعَيْبٌ وَابْنُ مُسَافِرٍ وَابْنُ أَبِي عَتِيْقٍ وَإِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ صَفِيَّةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 To se desilo za vrijeme dok je on bio u itikafu u džamiji. Iz toga se može izvesti zaključak da je dopušteno onome koji je u itikafu da ga posjeti njegova supruga.

2 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je to kako bi uklonio moguće sumnje da se radi o nekoj drugoj ženi, a ne njegovoj supruzi.

O TOME KADA IMAM DA UPUTSTVO NAMJESNICIMA, KADA IH POŠALJE U NEKU POKRAJINU, DA SE MEĐUSOBNO UVAŽAVAJU I NE DOLAZE U SUKOB

7172. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Akadi, a ovom Šu'ba, prenoseći od Seida b. Ebu-Burde, a on od svog oca da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je moga oca i Mu'aza b. Džebela u Jemen i rekao im: ‘Olakšavajte, a ne otežavajte; obveseljujte, a nemojte izazivati odbojnost, i međusobno se uvažavajte!’

‘U našem se kraju’, reče mu Ebu-Musa, ‘spravlja alkohol od meda.’

‘Sve što opija zabranjeno je’, odgovori on.”

Isto prenose Nadr, Ebu-Davud, Jezid b. Harun i Veki' od Šu'be, on od Seida, ovaj od svog oca, on od svog djeda, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

O SUDIJINU PRIHVATANJU POZIVA

Osman b. Affan prihvatio je poziv roba Mugire b. Šu'be.

7173. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Oslobodite zarobljenika (kad ga nevjernici zarobe) i prihvatite poziv onoga koji vas pozove (na gozbu i slično).”

بَابُ أَمْرِ الْوَالِي إِذَا وَجَّهَ أَمِيرَيْنِ
إِلَى مَوْضِعٍ أَنْ يَتَطَاوَعَا وَلَا يَتَعَاصِيَا

٧١٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ أَبِي وَمُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ يَسْرًا وَلَا تُعْصِرَا وَبَشْرًا وَلَا تُنْفِرَا وَتَطَاوَعَا فَقَالَ لَهُ أَبُو مُوسَى إِنَّهُ يُصْنَعُ بِأَرْضِنَا الْبِتْعُ فَقَالَ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ وَقَالَ النَّضْرُ وَأَبُو دَاوُدَ وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَوَكَيْعٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

بَابُ إِجَابَةِ الْحَاكِمِ الدَّعْوَةَ

وَقَدْ أَجَابَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ عَبْدًا لِلْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ .

٧١٧٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي مَنُصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَكُّوا الْعَانِي وَأَجِيبُوا الدَّاعِيَ .

O URUČENJU DARA SLUŽBENICIMA

7174. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Ebu-Humejda Sa'idija (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je nekog čovjeka iz plemena Benu-Esed zvanog Ibn-Utebijja da prikuplja zekat. Kada se vratio (završivši posao), ovaj je čovjek rekao: ‘Ovo je vaše, a ovo je meni darovano!’ Tada je ustao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i popeo se na minber. (Sufjan također kaže da se on popeo na minber.) Zahvalio se Uzvišenom Allahu i izrekao Mu pohvale kakve Njemu dolikuju, a onda rekao: ‘Šta je s čovjekom kojeg mi pošaljemo (da nešto uradi), a on, kada se vrati, kaže: ‘Ovo je tebi, a ovo meni! Zašto on nije sjedio u kući svoga oca i majke, pa neka vidi hoće li mu išta biti darovano! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, što god ko uzme – nosit će to na Sudnjem danu o svome vratu, pa bila to deva što riče, ili krava što muče, ili ovca što bleči.’ Podigao je zatim svoje ruke, tako da smo vidjeli bjelinu ispod njegovih pazuha, i rekao: ‘Zar vam nisam dostavio?!’, ponovivši to tri puta.” Sufjan veli: “Pričao nam je to Zuhri, a Hišam je još dodao, prenoseći od svog oca, a ovaj od Ebu-Humejda da je rekao: ‘Moje su uši to čule, i moje oko vidjelo, a pitajte i Zejda b. Sabita – i on je to čuo zajedno sa mnom.’ Zuhri nije rekao da je to čulo njegovo uho.”¹

Huvar je glas, *el-džu'ar* je nešto poput rike goveda (što je smisao riječi) *tedž'erun* (oni su odmah zapomagali, iz sure El-Mu'minun, 64. ajet).

بَابُ هَدَايَا الْعُمَّالِ

٧١٧٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ قَالَ اسْتَعْمَلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا مِنْ بَنِي أَسَدٍ يُقَالُ لَهُ ابْنُ الْأَتْبِيِّ عَلَى صَدَقَةٍ فَلَمَّا قَدِمَ قَالَ هَذَا لَكُمْ وَهَذَا أُهْدِيَ لِي فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَ سُفْيَانُ أَيْضًا فَصَعِدَ الْمِنْبَرِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ الْعَامِلِ تَبَعْتُهُ فَيَأْتِي يَقُولُ هَذَا لَكَ وَهَذَا لِي فَهَلَا جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ فَيَنْظُرُ أَيُّهُمَا لَهُ أَمٌّ لَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَأْتِي بِشَيْءٍ إِلَّا جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُهُ عَلَى رَقَبَتِهِ إِنْ كَانَ بَعِيرًا لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةً لَهَا خُورٌ أَوْ شَاةٌ تَيْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْنَا غُفْرَتِي إِبْطِيهِ أَلَا هَلْ بَلَغْتُ ثَلَاثًا قَالَ سُفْيَانُ قَصَّه عَلَيْنَا الزُّهْرِيُّ وَزَادَ هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعَ أَذْنَايَ وَأَبْصَرْتُهُ عَيْنَيَّ وَسَلُّوا زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ فَإِنَّهُ سَمِعَهُ مَعِيَ وَلَمْ يَقُلِ الزُّهْرِيُّ سَمِعَ أَذْنِي (خُورٌ) صَوْتُ وَالْجُورُ مِنْ (تَجَارُونَ) كَصَوْتِ الْبَقَرَةِ.

¹ Iz hadisa se može zaključiti sljedeće:

- u značajnim prilikama imam treba održati govor;
- činovnici su dužni podnijeti izvještaj pretpostavljenom;
- dopušteno je ukoriti onoga koji je pogriješio te za službenika imenovati jednu osobu iako postoji neko ko je sposobniji od nje.

O POSTAVLJANJU OSLOBOĐENIH ROBOVA ZA SUDIJE I ČINOVNICE

7175. PRIČAO NAM JE Usman b. Salih, njemu Abdullah b. Vehb, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Nafija da je Ibn-Omer, radijallahu anhum, rekao: “Salim, oslobođeni rob Ebu-Huzejfin, predvodio je prve muhadžire i druge Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu u džamiji Kuba, a među njima su bili Ebu-Bekr, Omer, Ebu-Selema, Zejd i Amir b. Rebi‘a.”

O STARJEŠINAMA KOJI POZNAJU PRILIKE U KOJIMA SE NALAZE LJUDI

7176, 7177. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Ebu-Uvejs, a njemu Isma‘il b. Ibrahim, prenoseći od svog amidže Musaa b. Ukbe, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Mervana b. Hakema i Misvera b. Mahreme (da su kazivali): “Kada su muslimani odlučili se oslobode zarobljenike iz plemena Hevazin, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ja ne znam ko je od vas pristao da bude oslobođen, a ko nije. Vratite se (i sačekajte) dok nam vaše starješine ne dostave vaš slučaj!’ Ljudi su se vratili, a njihove starješine razgovarali su s njima. Potom su se oni vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestili ga da su se ljudi saglasili i dopustili (da oni budu oslobođeni).”

بَابُ اسْتِقْضَاءِ اَطْوَالِي وَاسْتِعْمَالِهِمْ

٧١٧٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ أَنَّ نَافِعًا أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ قَالَ كَانَ سَالِمٌ مَوْلَى أَبِي حَذِيفَةَ يَوْمَ الْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ وَأَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَأَبُو سَلَمَةَ وَزَيْدٌ وَعَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ .

بَابُ الْعُرْفَاءِ لِلنَّاسِ

٧١٧٦-٧١٧٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَمِّهِ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَالْمِسُورَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ حِينَ أَذِنَ لَهُمُ الْمُسْلِمُونَ فِي عِتْقِ سَبْيِ هَوَازِنَ إِنِّي لَا أَدْرِي مَنْ أَذِنَ مِنْكُمْ مِمَّنْ لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرْفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرْفَاؤُهُمْ فَرَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّ النَّاسَ قَدْ طَيَّبُوا وَأَذِنُوا .

O TOME DA JE POKUĐENO LASKATI VLADARU, A KAD SE UDALJI OD NJEGA, GOVORITI DRUGAČIJE

7178. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Asim b. Muhammed b. Zejd b. Omer, prenoseći od svog oca (da je kazivao):

“Neki su ljudi rekli Ibn-Omeru: ‘Kada uđemo kod svojih vladara, mi pred njima govorimo drugačije od onoga što govorimo kada se udaljimo od njih.’ ‘Mi smo to ubrajali u licemjerstvo’, reče im on.”

7179. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Iraka, a ovaj od Ebu-Hurejre da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: “Najgori je čovjek onaj s dva lica: koji jednima pokazuje jedno, a drugima drugo lice.”

O DONOŠENJU PRESUDE NA ŠTETU ODSUTNE OSOBE

7180. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, on od svog oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala):

“Hind je rekla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Zaista je Ebu-Sufjan škrt čovjek, i ja imam potrebu uzeti dio iz njegova imetka.’

‘Uzmi samo onoliko koliko je, po običaju, umjereno i dovoljno tebi i tvome djetetu’, reče joj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنْ ثَنَاءِ السُّلْطَانِ وَإِذَا خَرَجَ قَالَ غَيْرَ ذَلِكَ

٧١٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ زَيْدٍ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَنَسُ بْنُ عُمَرَ إِنَّا نَدْخُلُ عَلَى سُلْطَانِنَا فنَقُولُ لَهُمْ خِلَافَ مَا نَتَكَلَّمُ إِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِهِمْ قَالَ كُنَّا نَعُدُّهَا نِفَاقًا .

٧١٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عِرَاكِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ شَرَّ النَّاسِ ذُو الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هَؤُلَاءِ بِوَجْهِ وَهَؤُلَاءِ بِوَجْهِ .

بَاب الْقَضَاءِ عَلَى الْغَائِبِ

٧١٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ هِنْدًا قَالَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ فَأَخْتَانِجُ أَنْ أَخَذَ مِنْ مَالِهِ قَالَ خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكَ بِالْمَعْرُوفِ .

O TOME DA ONAJ U ČIJU SE
KORIST BESPRAVNO PRESUDI,
A NA ŠTETU NJEGOVA BRATA, NE
TREBA TO PRIHVATITI, JER SUDIJINA
PRESUDA ZABRANJENO NE MOŽE
UČINITI DOPUŠTENIM NITI
DOPUŠTENOM ZABRANJENIM

7181. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, koji je kazivao da mu je pričao Urva b. Zubejr, prenoseći od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ona od Umm-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, (da je kazivala):

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je neku raspravu ispred vrata svoje kuće pa je izišao i rekao: ‘Zaista sam ja samo čovjek, a meni dolaze parničari. Vjerovatno je neko od vas rječitiji od drugoga, te ja steknem dojam da on govori istinu i na osnovu toga donesem presudu. U čiju korist ja tako presudim, a na štetu njegova brata – zaista je to komad vatre, pa neka ga uzme ili ostavi.’”

7182. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivala: “Utba b. Ebu-Vekkas oporučio je svome bratu Sa'du b. Ebu-Vekkasu da je sin Zem'ine robinje njegov, pa neka stoga preuzme skrbništvo nad njim. Kada je došla godina osvojenja Mekke, Sa'd je to učinio rekavši: ‘Ovo je moj bratić; za njega me je zadužio moj brat!’ Tada je ustao Abd b. Zem'a i rekao: ‘Ovo je moj brat i sin robinje moga oca; rođen je na njegovoj postelji!’ Otišli su potom žurno Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Allahov Poslaniče’, reče mu Sa'd, ‘ovo je moj bratić; za skrbništvo nad njim zadužio me je moj brat!’

بَاب

مَنْ قَضَى لَهُ بِحَقِّ أَخِيهِ فَلَا يَأْخُذْهُ
فَإِنَّ قَضَاءَ الْحَاكِمِ لَا يَحِلُّ حَرَامًا وَلَا يَحْرُمُ حَلَالًا

٧١٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا
إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ
قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ
أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ
أَخْبَرَتْهَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ سَمِعَ خُصُومَةً
بِبَابِ حُجْرَتِهِ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ
وَإِنَّهُ يَأْتِينِي الْخَصْمُ فَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَبْلَغُ
مِنْ بَعْضٍ فَأَحْسِبُ أَنَّهُ صَادِقٌ فَأَقْضِي لَهُ بِذَلِكَ
فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ فَإِنَّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ
النَّارِ فَلْيَأْخُذْهَا أَوْ لْيَتْرُكْهَا .

٧١٨٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ
ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ
النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ كَانَ عُثْبَةُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهْدَ
إِلَى أَخِيهِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّ ابْنَ وَلِيدَةَ زَمْعَةَ
مِنِّي فَأَقْبَضَهُ إِلَيْكَ فَلَمَّا كَانَ عَامُ الْفَتْحِ أَخَذَهُ
سَعْدٌ فَقَالَ ابْنُ أَخِي قَدْ كَانَ عَهْدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَامَ
إِلَيْهِ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةَ أَبِي وَلَدٌ
عَلَى فِرَاشِهِ فَتَسَاوَقَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ سَعْدُ
يَا رَسُولَ اللَّهِ ابْنُ أَخِي كَانَ عَهْدَ إِلَيَّ فِيهِ وَقَالَ
عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةَ أَبِي وَلَدٌ عَلَى فِرَاشِهِ

‘To je moj brat’, reče Abd b. Zem‘a, ‘i sin robinje moga oca; rođen je na njegovoj postelji!’

‘On pripada tebi, Abde, sine Zem‘in!’, reče na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dodade: ‘Dijete pripada onome u čijoj je postelji spavala žena, a preljubniku pripada razočarenje oduzimanje očinstva!’ Kada je zapazio njegovu sličnost s Utbom, (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao je Sevdī b. Zem‘i: ‘Nemoj se otkrivati pred njim!’ Tako je on više nije vidio sve do svoje smrti.”

O DONOŠENJU PRESUDE U VEZI S BUNAROM I TOME SLIČNO

7183. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Sufjan, prenoseći od Mensura i A‘meša, oni od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko god se lažno zakune s namjerom da prisvoji čiji imetak susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut.” O tome je Uzvišeni Allah objavio: “Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi...”¹

7184. Zatim je došao Eš‘as, a Abdullah im je pričao, rekavši: “Ovaj ajet objavljen je povodom (slučaja koji se zbio između) mene i jednog čovjeka s kojim sam se prepirao o nekom bunaru. ‘Imaš li dokaz?’, upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Nemam’, odgovorio sam. ‘Neka se onda on zakune!’, predložio je on. ‘Pa, neka se zakune!’, pristao sam. Tada je objavljeno: ‘Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi...’”²

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بَنٍ زَمْعَةُ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ ثُمَّ قَالَ لِسُودَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ احْتَجِي مِنْهُ لِمَا رَأَى مِنْ شَبَهِهِ بِعُتْبَةَ فَمَا رَأَاهَا حَتَّى لَقِيَ اللَّهَ تَعَالَى .

بَابُ الْحُكْمِ فِي الْبَيْتْرِ وَنَحْوِهَا

٧١٨٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ ﷺ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ صَبْرٍ يَتَّقُطْعُ مَالًا وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ إِلَّا لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ فَانْزَلَ اللَّهُ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا) .

٧١٨٤. فَجَاءَ الْأَشْعَثُ وَعَبْدُ اللَّهِ يُحَدِّثُهُمْ فَقَالَ فِي نَزَلَتْ وَفِي رَجُلٍ خَاصَمْتُهُ فِي بَيْتْرٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَاكَ بَيْنَةٌ قُلْتُ لَا قَالَ فَلْيَحْلِفْ قُلْتُ إِذَا يَحْلِفُ فَتَزَلْتُ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ) .

1 Ali-Imran, 77. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati; Allah ih neće ni osloviti, niti će na njih na Sudnjem danu pažnju obratiti, niti će ih očistiti; njih bolna patnja čeka.”

2 Ali-Imran, 77.

DONOŠENJE PRESUDE ISTOVJETNO JE I SASVIM JE SVEJEDNO DA LI SE RADI O VELIKOJ ILI MALOJ KOLIČINI IMETKA

Ibn-Ujejna, prenoseći od Ibn-Šubrume, veli: “Donošenje presude istovjetno je i sasvim je svejedno da li se radi o velikoj ili maloj količini imetka.”

7185. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ona od svoje majke Umm-Seleme da je kazivala:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je galamu ljudi koji su se parničili ispred njegovih vrata pa je izišao pred njih i rekao im: ‘Zaista sam ja samo čovjek, a meni dolaze parničari. Vjerovatno je neko od vas rječitiji od drugoga, te ja na osnovu toga presudim u njegovu korist misleći da je govorio istinu. Kome ja nepravедно presudim na štetu drugog muslimana – to je komad vatre, pa neka ga uzme ili ostavi.’”

O TOME KAD VLADAR IZLAŽE PRODAJI NEČIJI IMETAK I NEKRETNINE

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prodao je roba Nu‘ajma b. Nahhama kojem je ovaj obećao slobodu poslije svoje smrti.

7186. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, njemu Muhammed b. Bišr, ovom Isma‘il, a njemu Selema b. Kuhejl, prenoseći od Ataa, a on od Džabira da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je kako je neko od njegovih drugova dao dopuštenje da poslije njegove smrti oslobode njegovog roba. On nije imao drugog imetka osim njega, pa ga je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) prodao za osam stotina dirhema i poslao mu novac od njega.”

بَابُ الْقَضَاءِ فِي قَلِيلِ أَمْوَالٍ وَكَثِيرَةٍ سِوَاءَ

وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ شُبْرُمَةَ الْقَضَاءُ فِي قَلِيلِ الْمَالِ وَكَثِيرِهِ سَوَاءٌ .

٧١٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ عَنْ أُمِّهَا أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ جَلَبَةً خِصَامٍ عِنْدَ بَابِهِ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّهُ يَأْتِينِي الْخِصْمُ فَلَعَلَّ بَعْضًا أَنْ يَكُونَ أَبْلَغَ مِنْ بَعْضٍ أَقْضِي لَهُ بِذَلِكَ وَأَحْسِبُ أَنَّهُ صَادِقٌ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ فَإِنَّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ فَلْيَأْخُذْهَا أَوْ لِيَدَعْهَا .

بَابُ بَيْعِ الْإِمَامِ عَلَى النَّاسِ أَمْوَالَهُمْ وَضِيَاعَهُمْ

وَقَدْ بَاعَ النَّبِيُّ ﷺ مُدَبَّرًا مِنْ نَعِيمِ بْنِ النَّحَّامِ .

٧١٨٦. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشِيرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ كَهَيْلٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ بَلَغَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِهِ أَعْتَقَ غُلَامًا لَهُ عَنْ دُبُرٍ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ فَبَاعَهُ بِشَمَانٍ مِائَةِ دِرْهَمٍ ثُمَّ أَرْسَلَ بِشَمْنِهِ إِلَيْهِ .

O TOME DA NE TREBA OBRAĆATI PAŽNJU NA NEOSNOVANE PRIGOVORE UPUĆENE ZAPOVJEDNICIMA¹

7187. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednu vojnu jedinicu i za njenog je zapovjednika postavio Usamu b. Zejda, kojem su se neki počeli protiviti kao vođi.

‘Ako prigovarate njemu kao vođi’, reče im (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), ‘pa i prije ste prigovarali njegovu ocu kao vođi! Tako mi Allaha, on je bio zaslužan za vodstvo i jedan od meni najdražih ljudi, a ovaj je, zaista, jedan od meni najdražih ljudi poslije njega!’”

NEVALJAO I STALNI (I ŽESTOKI) PARNIČAR

El-hasimu označava osobu koja se stalno parniči (i svađalački osporava). *Ludden* znači ‘udžen (iskrivljen).

7188. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Najmrža je osoba Allahu neuljudan parničar.’”²

بَاب مَنْ لَمْ يَكْتَرِثْ بِطَعْنِ مَنْ لَا يَعْلَمُ فِي الْأَمْرَاءِ حَدِيثًا

٧١٨٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعَثًا وَأَمَرَ عَلَيْهِمْ أَسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فُطِعَ فِي إِمَارَتِهِ وَقَالَ إِنْ تَطَعْنَا فِي إِمَارَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطَعُونَ فِي إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلِهِ وَائْتُمُّوا اللَّهَ إِنْ كَانَ خَلِيقًا لِلْإِمْرَةِ وَإِنْ كَانَ لِمَنْ أَحَبَّ النَّاسُ إِلَيَّ وَإِنْ هَذَا لِمَنْ أَحَبَّ النَّاسُ إِلَيَّ بَعْدَهُ.

بَابُ الْأَلْدِّ الْخَصِمِ

وَهُوَ الدَّائِمُ فِي الْخُصُومَةِ (لَدًا) عُوجًا .

٧١٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَبْغَضُ الرِّجَالِ إِلَى اللَّهِ الْأَلْدُّ الْخَصِمُ .

1 Muhelleb veli: “To znači da se neće obraćati pažnja na prigovore onoga koji, ne znajući pravo stanje, prigovara nekome i optužuje ga za nešto što nema nikakve osnove. Takvi prigovori neće biti uzimani u obzir.”
2 O pokudenosti vođenja parnice govori i hadis što ga bilježi Ebu-Davud: “Ja ću biti vođa u džennetskom staništu onima koji ostave prepirku makar bili i u pravu.”

AKO VLADAR DONESE
NEPRAVEDNU PRESUDU ILI UČINI
SUPROTNO ONOME ŠTO KAŽU UČENI
LJUDI, TO NEĆE BITI PUNOVAŽNO

7189. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Halida...; a PRIČAO MI JE i Ebu-Abdullah Nu'ajm, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od svog oca (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Halida b. Velida na pleme Benu-Džezima, čiji pripadnici nisu znali izgovoriti: 'Postali smo muslimani!', već su govorili: 'Promijenili smo vjeru!' Halid je neke od njih ubio, a neke zarobio. Svakome od nas predao je po jednog zarobljenika i naredio da svako ubije svoga zarobljenika. 'Tako mi Allaha', rekoh ja, 'ja neću ubiti svoga zarobljenika, niti će ijedan moj čovjek ubiti svoga zarobljenika!' O tome smo obavijestili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. 'Moj Allahu', reče on, 'ja nemam ništa s onim što je počinio Halid b. Velid!'", ponovivši to dva puta."³

باب إِذَا قَضَى الْحَاكِمُ
بِجَوْرٍ أَوْ خِلَافَ أَهْلِ الْعِلْمِ فَهُوَ رَدٌّ

٧١٨٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا
مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ بَعَثَ
النَّبِيُّ ﷺ خَالِدًا ح وَحَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ نَعِيمُ بْنُ
حَمَادٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ
سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ
إِلَى بَنِي جَذِيمَةَ فَلَمْ يُحْسِنُوا أَنْ يَقُولُوا أَسْلَمْنَا
فَقَالُوا صَبَأْنَا صَبَأًا فَجَعَلَ خَالِدٌ يَقْتُلُ وَيَأْسِرُ
وَدَفَعَ إِلَى كُلِّ رَجُلٍ مِّنَّا أَسِيرَةً فَأَمَرَ كُلَّ رَجُلٍ
مِّنَّا أَنْ يَقْتُلَ أَسِيرَهُ فَقُلْتُ وَاللَّهِ لَا أَقْتُلُ أَسِيرِي
وَلَا يَقْتُلُ رَجُلٌ مِّنْ أَصْحَابِي أَسِيرَهُ فَذَكَرْنَا ذَلِكَ
لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ
خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ مَرَّتَيْنِ .

3 Hattabi veli: "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, mudrost ogleda se u činjenici da se on ogradio od postupka Halida b. Velida, iako ga nije kaznio. On je postupio po svojoj procjeni (idžtihadu), a to nije bilo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naređenje, kako se, možda, moglo pomisliti."

O DOLASKU IMAMA (VOĐE) PRIPADNICIMA NEKOG NARODA DA BI IH IZMIRIO

7190. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad, a ovom Ebu-Hazim Medeni, prenoseći od Sehla b. Sa'da Sa'idija da je kazivao: "Došlo je do nereda u plemenu Benu-Amr. Za to je saznao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te je, nakon što je klanjao podne-namaz, otišao njima da ih izmiri. Kada je nastupilo vrijeme ikindija-namaza, Bilal je proučio ezan, a potom i ikamet, i zatražio od Ebu-Bekra da prođe naprijed kako bi ih predvodio u namazu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u trenutku kada je Ebu-Bekr već bio u namazu, pa je prošao naprijed i stao u saf iza Ebu-Bekra. Tada su ljudi zapljeskali rukama, ali Ebu-Bekr, kada bi započeo namaz, nije imao običaj obazirati se ni na što dok ne završi namaz. Pa ipak, kad je vidio da pljeskanje upućeno njemu ne prestaje, okrenuo se i iza sebe ugledao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu je pokazujući rukom dao znak da nastavi. Ebu-Bekr je na trenutak zastao, a onda zahvalio Allahu na Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, išaretu i povukao se nazad. Čim je to vidio, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je naprijed i predvodio ljude u namazu, a kada je završio namaz, upitao je: 'Ebu Bekre, šta te je spriječilo da nastaviš namaz kad sam ti dao znak da to uradiš?' 'Ne može Ibn-Ebu-Kuhafa predvoditi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu!', odgovorio je on. Tada je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao ljudima: 'Kada vam se nešto desi dok ste u namazu, neka muškarci izgovore: 'Subhanallah!' (slavljen neka je Allah!), a žene neka zaplješću rukama.'"¹

بَابُ الْإِمَامِ يَأْتِي قَوْمًا فَيُصَلِّحُ بَيْنَهُمْ

٧١٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ الْمَدَنِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ كَانَ قِتَالٌ بَيْنَ بَنِي عَمْرِو قَبْلَ ذَلِكَ النَّبِيِّ ﷺ فَصَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ أَتَاهُمْ يُصَلِّحُ بَيْنَهُمْ فَلَمَّا حَضَرَتْ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَأَذَّنَ بِلَالٌ وَأَقَامَ وَأَمَرَ أَبَا بَكْرٍ فَتَقَدَّمَ وَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ فِي الصَّلَاةِ فَشَقَّ النَّاسَ حَتَّى قَامَ خَلْفَ أَبِي بَكْرٍ فَتَقَدَّمَ فِي الصَّفِّ الَّذِي يَلِيهِ قَالَ وَصَفَّحَ الْقَوْمَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ لَمْ يَلْتَفِتْ حَتَّى يَفْرُغَ فَلَمَّا رَأَى التَّصْفِيحَ لَا يُمَسِّكُ عَلَيْهِ التَّفَتَّ فَرَأَى النَّبِيَّ ﷺ خَلْفَهُ فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ أَنْ امْضِ وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ هَكَذَا وَلَبِثَ أَبُو بَكْرٍ هُنَيْئَةً يُحَمِّدُ اللَّهَ عَلَى قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ مَشَى الْقَهْقَرَى فَلَمَّا رَأَى النَّبِيَّ ﷺ ذَلِكَ تَقَدَّمَ فَصَلَّى النَّبِيُّ ﷺ بِالنَّاسِ فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ قَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ مَا مَنَعَكَ إِذْ أَوْمَأْتُ إِلَيْكَ أَنْ لَا تَكُونَ مَضِيَّتَ قَالَ لَمْ يَكُنْ لِابْنِ أَبِي قُحَافَةَ أَنْ يَوْمَ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ لِلْقَوْمِ إِذَا رَأَيْتُمْ أَمْرًا فَلْيُسَبِّحِ الرَّجَالَ وَلْيُصَفِّحِ النِّسَاءَ .

¹ Ovaj je hadis već navođen u poglavlju *O imamet*u. Ukratko, muškarci će, u slučaju da se desi nešto dok su u namazu, a žele skrenuti na to pažnju, izgovoriti: *Subhanallah!*, dok će žene zapljeskati tako što će prstima desne ruke udarati po lijevoj šaci.

POŽELJNO JE DA PISAR
BUDE POUZDAN I PAMETAN

7191. PRIČA ONAMJE Muhammed b. Ubejdullah Ebu-Sabit, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejda b. Sebbaka, a ovaj od Zejda b. Sabita da je kazivao:

“Nakon pogibije velikog broja ashaba u Bici na Jemami pozvao me je Ebu-Bekr – a kod njega je bio i Omer – i rekao mi: ‘Došao mi je Omer i rekao: ‘Izginuo je zaista veliki broj učača Kur’ana na Jemami! Bojim se da će u svim pokrajinama nestati učača Kur’ana i tako se zaboraviti mnogi dijelovi Kur’ana. Stoga smatram da bi trebao narediti da se sakupi Kur’an.’

‘Kako ću raditi nešto što nije radio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?’, upitao sam, pa mi je Omer odgovorio: ‘To je, tako mi Allaha, veliko dobro!’ Omer je na tome istrajivao sve dotle dok mi Allah nije raširio prsa za ono za što je raširio i Omerova prsa, pa sam i ja počeo misliti isto što i Omer. Ti si mlad i pametan čovjek’, nastavio je govoriti Ebu-Bekr, ‘i mi ne sumnjamo u tebe. Pisao si Objavu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa kreni u potragu za dijelovima Kur’ana i sakupi ga!’”

Nastavljajući dalje, Zejd kaže: “Tako mi Allaha, da me je zadužio da prenesem neko brdo, ne bi mi to bilo teže od zadaće da sakupim Kur’an. Zatim sam upitao:

‘Kako ćete uraditi nešto što nije uradio ni Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?’

‘Tako mi Allaha’, reče Ebu-Bekr, ‘to je veliko dobro!’ On me je stalno hrabrio i istrajivao na tome sve dok mi Allah nije raširio prsa za ono za što je raširio i Ebu-Bekrova i Omerova prsa, pa sam i počeo misliti isto što i oni.

Krenuo sam u potragu za dijelovima Kur’ana. Nalazio sam ih i sakupljao, a bili su ispisani

بَابُ يُسْتَحَبُّ لِلْكَاتِبِ أَنْ يَكُونَ أَمِينًا عَاقِلًا

٧١٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ أَبُو ثَابِتٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ بَعَثَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ لِمَقْتَلِ أَهْلِ الْيَمَامَةِ وَعِنْدَهُ عُمَرُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ عُمَرَ أَتَانِي فَقَالَ إِنَّ الْقَتْلَ قَدْ اسْتَحَرَّ يَوْمَ الْيَمَامَةِ بِقُرَاءِ الْقُرْآنِ وَإِنِّي أَخَشَى أَنْ يَسْتَحَرَّ الْقَتْلُ بِقُرَاءِ الْقُرْآنِ فِي الْمَوَاطِنِ كُلِّهَا فَيَذْهَبَ قُرْآنٌ كَثِيرٌ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَأْمُرَ بِجَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ كَيْفَ أَفْعَلُ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ هُوَ وَاللَّهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ عُمَرُ يُرَاجِعُنِي فِي ذَلِكَ حَتَّى شَرَحَ اللَّهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ لَهُ صَدْرَ عُمَرَ وَرَأَيْتُ فِي ذَلِكَ الَّذِي رَأَى عُمَرُ قَالَ زَيْدٌ قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَإِنَّكَ رَجُلٌ شَابٌّ عَاقِلٌ لَا نَتَّهِمُكَ قَدْ كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَتَتَّبِعُ الْقُرْآنَ فَاجْمَعُهُ قَالَ زَيْدٌ فَوَاللَّهِ لَوْ كَلَّفَنِي نَقْلَ جَبَلٍ مِنَ الْجِبَالِ مَا كَانَ بِأَثْقَلٍ عَلَيَّ مِمَّا كَلَّفَنِي مِنْ جَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ كَيْفَ تَفْعَلَانِ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَبُو بَكْرٍ هُوَ وَاللَّهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ يَحُثُّ مُرَاجِعَتِي حَتَّى شَرَحَ اللَّهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ اللَّهُ لَهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَرَأَيْتُ فِي ذَلِكَ الَّذِي رَأَيْتُ فَتَتَّبَعْتُ الْقُرْآنَ أَجْمَعُهُ مِنَ الْعُسْبِ وَالرَّقَاعِ وَاللِّخَافِ وَصُدُورِ الرِّجَالِ فَوَجَدْتُ فِي آخِرِ سُورَةِ التَّوْبَةِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ) إِلَى آخِرِهَا مَعَ

na palminu lišću, komadima platna, kamenim pločama, te su se nalazili u prsima ljudi (tj. onih koji su Kur'an znali napamet). Tako sam otkrio da završetak sure Et-Tevba: 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas...'¹ (do kraja sure) – čuva Huzejma, ili Ebu-Huzejma. Te sam ajete dodao suri kojoj oni pripadaju. Za Ebu-Bekrova života, sve do njegove smrti, zbirka je bila kod njega. Nakon toga zbirka je bila kod Omera sve do njegove smrti, a zatim kod Hafse, Omerove kćerke." Muhammed b. Ubejdullah veli: "*El-lihaf* znači *el-hazef*."

O POŠTI KOJU VLADAR ŠALJE SVOJIM NAMJESNICIMA I SUDIJA SVOJIM POVJERENICIMA

7192. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Lejle...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Lejle b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Sehla, a on od Sehla b. Ebu-Hasme i prvaka iz njegova plemena (da su kazivali):

"Abdullah b. Sehl i Muhajjisa otišli su, zbog siromaštva i gladi koja ih je zadesila, u Hajber. Muhajjisa je potom otkrio da je Abdullah ubijen i bačen u jedan kanal ili u bunar.

'Tako mi Allaha', rekao je on tada židovima, 'vi ste ga ubili!'

'Tako nam Boga', rekoše oni, 'mi ga nismo ubili!'

Nakon toga on se vratio svome narodu i ispričao (šta se dogodilo). On i njegov brat Huvejjsa, koji je bio stariji od njega, otišli su potom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s Abdur-Rahmanom b. Sehlo, koji je bio u Hajberu, i koji

خُزَيْمَةُ أَوْ أَبِي خُزَيْمَةَ فَأَلْحَقْتُهَا فِي سُورَتِهَا وَكَانَتْ
الصُّحُفُ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ حَيَاتِهِ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ عَزَّ
وَجَلَّ ثُمَّ عِنْدَ عُمَرَ حَيَاتِهِ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ ثُمَّ عِنْدَ
حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عُيَيْدٍ اللَّهِ اللَّخَافُ
يَعْنِي الْخَزَفَ .

بَابُ كِتَابِ الْحَاكِمِ إِلَى عُمَّالِهِ وَالْقَاضِي إِلَى أَمْنَانِهِ

٧١٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا
مَالِكٌ عَنْ أَبِي لَيْلَى ح حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي
مَالِكٌ عَنْ أَبِي لَيْلَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
ابْنِ سَهْلٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَشْمَةَ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ
هُوَ وَرِجَالٌ مِنْ كِبَرَاءِ قَوْمِهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَهْلٍ
وَمُحَيِّصَةَ خَرَجَا إِلَى خَيْبَرَ مِنْ جَهْدِ أَصَابِهِمْ
فَأَخْبَرَ مُحَيِّصَةُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ قُتِلَ وَطُرِحَ فِي فَقِيرٍ أَوْ
عَيْنٍ فَاتَى يَهُودَ فَقَالَ أَنْتُمْ وَاللَّهِ قَتَلْتُمُوهُ قَالُوا مَا
قَتَلْنَاهُ وَاللَّهِ ثُمَّ أَقْبَلَ حَتَّى قَدِمَ عَلَى قَوْمِهِ فَذَكَرَ
لَهُمْ وَأَقْبَلَ هُوَ وَأَخُوهُ حُوَيْصَةُ وَهُوَ أَكْبَرُ مِنْهُ
وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ فَذَهَبَ لِيَتَكَلَّمَ وَهُوَ
الَّذِي كَانَ بِخَيْبَرَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِمُحَيِّصَةَ كَبَّرَ

¹ Et-Tevba, 128-129. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da Pravim putem pođete, a prema vjernicima je milosrdan i milostiv. A ako oni glavu okrenu, ti reci: 'Meni je dovoljan Allah, nema boga osim Njega; Samo se u Njega uzdam, On je Gospodar Arša veličanstvenoga!'"

je bio počeo govoriti, ali je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Muhajjisi: 'Starijem, starijem dajte da govori!'

Onda je počeo govoriti Huvejjisa, a potom i Muhajjisa. (Kad su završili), Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ili će vam isplatiti odštetu za vašeg ubijenog druga ili ćemo im objavili rat!' Nakon toga Allahov im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao pismo s ovim zahtjevima, a oni su odgovorili: 'Nismo ga mi ubili!' Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Huvejjisi, Muhajjisi i Abdur-Rahmanu rekao: 'Ako se zakunete, imat ćete pravo na iskup krvi vašeg druga.' 'Ne', rekoše oni. 'A želite li da vam se zakunu židovi?', upitao ih je. 'Oni nisu muslimani!', odgovorili su oni. Tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isplatio odštetu od sebe dajući stotinu deva." Sehl kaže: "Jedna od tih deva udarila me je nogom."

O TOME DA LI JE DOPUŠTENO VLADARU POSLATI SAMO JEDNOG ČOVJEKA DA ISPITA PRILIKE

7193, 7194. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida Džuhenija (da su kazivali):

"Neki je beduin došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj knjizi!' Onda je uzeo riječ njegov protivnik i rekao: 'U pravu je! Presudi nam po Allahovoj knjizi!' Tada je beduin počeo govoriti: 'Moj je sin bio najamnik kod ovog čovjeka i počinio blud s njegovom ženom, pa su mi neki rekli: 'Tvoga sina treba kamenovati!' Ja sam sina iskupio sa stotinu ovaca i jednom robinjom. Pitao sam poslije učene ljude, pa su mi oni rekli: 'Tvoga sina treba kazniti sa stotinu udaraca bičem i protjerati ga na godinu dana.' Na to Vjerovjesnik,

كَبُرَ يُرِيدُ السَّنَّ فَتَكَلَّمَ حُوَيْصَةُ ثُمَّ تَكَلَّمَ مُحْيِصَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِمَّا أَنْ يَدُودَا صَاحِبَكُمُ وَإِمَّا أَنْ يُؤْذِنُوا بِحَرْبٍ فَكَتَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَيْهِمْ بِهِ فَكَتَبَ مَا قَتَلْنَاهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حُوَيْصَةُ وَمُحْيِصَةُ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ اتَّحَلَفُونَ وَتَسْتَحِقُّونَ دَمَ صَاحِبِكُمْ قَالُوا لَا قَالَ أَفْتَحِلِفُ لَكُمْ يَهُودُ قَالُوا لَيْسُوا بِمُسْلِمِينَ فَوَدَّاهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ عِنْدِهِ مِائَةَ نَاقَةٍ حَتَّى أُدْخِلْتَ الدَّارَ قَالَ سَهْلٌ فَرَكَضْتَنِي مِنْهَا نَاقَةٌ.

بَابُ هَلْ يَجُوزُ لِلْحَاكِمِ أَنْ يَبْعَثَ رَجُلًا وَاحِدَةً لِلنَّظَرِ فِي الْأُمُورِ

٧١٩٣-٧١٩٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَيْبٍ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَا جَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ فَقَامَ خَصْمُهُ فَقَالَ صَدَقَ فَاقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَرَزَنِي بِأَمْرَاتِهِ فَقَالُوا لِي عَلَى ابْنِكَ الرَّجْمُ فَفَدَيْتُ ابْنِي مِنْهُ بِمِائَةِ مِنَ الْغَنَمِ وَوَلِيدَةٍ ثُمَّ سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَقَالُوا إِنَّمَا عَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا قَاضِينَ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ أَمَّا الْوَلِيدَةُ

sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Doista ću vam ja presuditi prema Allahovoj knjizi! Što se tiče robinje i ovaca, one se tebi vraćaju, a tvome sinu pripada kazna od stotinu udaraca bičem i protjerivanje na godinu dana. A što se tebe tiče’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obraćajući se čovjeku, ‘o Unejse, idi kod žene ovog čovjeka i kamenuj je!’ Unejs je otišao kod žene ovog čovjeka i kamenovao je.”

O VLADAREVOJ PREVODILAČKOJ SLUŽBI, TE O TOME DA LI JE DOPUŠTENOSLONITI SE NA PREVOĐENJE JEDNOG PREVODIOCA

7195. Haridža b. Zejd b. Sabit kaže: “Pričao je Zejd b. Sabit da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da nauči hebrejsko pismo, te mu je on pisao i čitao pisma koja su mu oni slali.”

Omer je jednom prilikom, kada su kod njega bili Alija, Abdur-Rahman i Osman, upitao: “Šta kaže ova žena?”¹ Abdur-Rahman b. Hatib kaže: “Rekao sam: ‘Želi ti saopćiti šta joj je uradio njen partner.’” Ebu-Džemra kaže: “Bio sam Ibn-Abbasov prevodilac; prevodio sam mu ono što govore neki ljudi.”

Neki ljudi (Muhammed b. Hasan i Šafija) vele: “Vladar nužno mora imati dva prevodioca.”

7196. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa (da je kazivao): “Pričao je Ebu-Sufjan b. Harb da ga je Herakle pozvao s jednom delegacijom Kurejša, a zatim svome prevodiocu rekao: ‘Reci im da želim pitati ovog čovjeka (Ebu-Sufjana),

وَالْغَنَمُ فَرْدٌ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيْبٌ عَامٌ وَأَمَّا أَنْتَ يَا أُنَيْسُ لِرَجُلٍ فَاغْدُ عَلَى امْرَأَةٍ هَذَا فَارْجُمْهَا فَغَدًا عَلَيْهَا أُنَيْسُ فَرَجَمَهَا .

بَاب

تَرْجُمَةُ الْحُكَّامِ وَهَلْ يَجُوزُ تَرْجُمانٌ وَاحِدٌ

٧١٩٥ . وَقَالَ خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَهُ أَنْ يَتَعَلَّمَ كِتَابَ الْيَهُودِ حَتَّى كَتَبْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ كُتُبَهُ وَأَقْرَأْتُهُ كُتُبَهُمْ إِذَا كَتَبُوا إِلَيْهِ وَقَالَ عُمَرُ وَعِنْدَهُ عَلِيٌّ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ وَعُثْمَانُ مَاذَا تَقُولُ هَذِهِ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَاطِبٍ فَقُلْتُ تُخْبِرُكَ بِصَاحِبِهَا الَّذِي صَنَعَ بِهَا وَقَالَ أَبُو جَهْرَةَ كُنْتُ أَتَرْجِمُ بَيْنَ ابْنِ عَبَّاسٍ وَبَيْنَ النَّاسِ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لَا بُدَّ لِلْحَاكِمِ مِنْ مُتَرْجِمَيْنِ .

٧١٩٦ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ حَرْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ فِي رَكْبٍ مِنْ قُرَيْشٍ ثُمَّ قَالَ لِتَرْجُمَانِهِ قُلْ لَهُمْ إِنِّي سَأَلْتُ هَذَا فَإِنْ كَذَبَنِي

¹ Riječ je o ženi robinji Hatiba b. Belta'a, koju je on oslobodio zajedno s ostalim robovima. Ona je počinila blud s robom po imenu Bergus za dva dirhema.

pa ako mi slaže, neka mu daju do znanja da laže!’ (Potom je ispričao ostatak hadisa.)

Herakle je rekao prevodiocu: ‘Reci mu, ako je to što kažeš istina, onda će taj čovjek zaposjesti ovo mjesto ispod moja dva stopala!’”

O VLADAROVOM KONTROLIRANJU SLUŽBENIKA

7197. PRIČAONAM JE Muhammed, njemu Abda, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Humejda Sa‘idija (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio je Ibn-Utebijju da u plemenu Benu-Sulejm sakuplja zekat. Kada je došao položiti račune Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Ovo je za vas, a ovo je meni darovano!’ Na to mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Što nisi sjedio u kući svoga oca i majke i čekao da ti dođu darovi, ako istinu govoriš?!’ Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, zahvalio se Uzvišenom Allahu onako kako to Njemu dolikuje, a zatim rekao:

‘Neki od vas što ih ja postavim da obavljaju poslove kojima je Uzvišeni Allah mene zadužio dođu i kažu: ‘Ovo je za vas, a ovo je meni darovano!’ Zašto taj nije sjedio u kući svoga oca i majke i čekao da mu što bude darovano, ako istinu govori?! Niko od vas, tako mi Allaha, neće od toga uzeti ništa (Hišam dodaje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao: ‘... ako nema pravo na to’), a da neće, noseći to, doći pred Uzvišenog Allaha na Sudnji dan. Ja zasigurno znam da će čovjek doći pred Uzvišenog Allaha s devom koja riče, s kravom koja muče, ili s ovcom koja bleči.’ Potom je podigao svoje ruke, tako da sam mu vidio bjelinu ispod pazuha, i rekao: ‘Zar vam nisam dostavio!?’”

فَكَذَّبُوهُ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فَقَالَ لِلتُّرْجَمَانِ قُلْ لَهُ إِنْ كَانَ مَا تَقُولُ حَقًّا فَسَيَمْلِكُ مَوْضِعَ قَدَمَيَّ هَاتَيْنِ .

بَابُ مُحَاسَبَةِ الْإِمَامِ عَمَلَهُ

٧١٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُهُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَعْمَلَ ابْنَ الْأَتْبَةِ عَلَى صَدَقَاتِ بَنِي سُلَيْمٍ فَلَمَّا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَحَاسَبَهُ قَالَ هَذَا الَّذِي لَكُمْ وَهَذِهِ هَدِيَّةٌ أُهْدِيَتْ لِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَهَلَا جَلَسْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَبَيْتِ أُمِّكَ حَتَّى تَأْتِيَكَ هَدِيَّتُكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَخَطَبَ النَّاسَ وَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي اسْتَعْمَلُ رَجُلًا مِنْكُمْ عَلَى أُمُورٍ مِمَّا وَلَا يَنِي اللَّهُ فَيَأْتِي أَحَدُكُمْ فَيَقُولُ هَذَا لَكُمْ وَهَذِهِ هَدِيَّةٌ أُهْدِيَتْ لِي فَهَلَا جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَبَيْتِ أُمِّهِ حَتَّى تَأْتِيَهُ هَدِيَّتُهُ إِنْ كَانَ صَادِقًا فَوَاللَّهِ لَا يَأْخُذُ أَحَدُكُمْ مِنْهَا شَيْئًا قَالَ هِشَامٌ بَغَيْرِ حَقِّهِ إِلَّا جَاءَ اللَّهُ يَحْمِلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا فَلَا عُرْفَنَ مَا جَاءَ اللَّهَ رَجُلٌ بِبَعِيرٍ لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بِبَقْرَةٍ لَهَا خُورٌ أَوْ شَاةٍ تَبْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطِئِهِ أَلَا هَلْ بَلَغْتُ .

O VLADAREVOJ SVITI I SAVJETNICIMA

El-bitane je isto što i *ed-duhala'* (oni koji ulaze kod vladara i s njim se nasamo sastaju).

7198. PRIČAO NAM JE Asbeg, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uzvišeni Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika niti je dao da vlada ijedan halifa, a da on nije imao dvije svite oko sebe. Jedni su mu naređivali da čini dobro i poticali ga na to, dok su mu drugi naređivali da čini zlo i poticali ga na to. Sačuvan je samo onaj koga je Allah sačuvao.”

Sulejman ovo priča, prenoseći od Jahjaa, a on od Ibn-Šihaba. Isti hadis od Ibn-Šihaba prenose i Ibn-Ebu-Atik te Musa. Ovaj je hadis kazivao i Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida.

Pričali su Evza'i i Mu'avija b. Selam; pričao je Zuhri, a pričao je i Ebu-Selema, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao isto. Isti hadis kazivali su i Ibn-Ebu-Husejn te Seid b. Zijad, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida. Pričao je Ubejdullah b. Ebu-Dža'fer, a njemu Safvan, prenoseći od Ebu-Seleme da je Ebu-Ejjub rekao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

بَابُ بَطَانَةِ الْإِمَامِ وَأَهْلِ مَشُورَتِهِ

الْبَطَانَةُ الدُّخَلَاءُ .

٧١٩٨. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَعَثَ اللَّهُ مِنْ نَبِيٍّ وَلَا اسْتَخْلَفَ مِنْ خَلِيفَةٍ إِلَّا كَانَتْ لَهُ بَطَانَتَانِ بَطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَحْضُهُ عَلَيْهِ وَبَطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالشَّرِّ وَتَحْضُهُ عَلَيْهِ فَلَمَعَصُومٌ مَنْ عَصَمَ اللَّهُ تَعَالَى وَقَالَ سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ بِهَذَا وَعَنْ ابْنِ أَبِي عَتِيقٍ وَمُوسَى عَنْ ابْنِ شِهَابٍ مِثْلَهُ وَقَالَ شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَوْلَهُ وَقَالَ الْأَوْزَاعِيُّ وَمُعَاوِيَةُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ ابْنُ أَبِي حُسَيْنٍ وَسَعِيدُ بْنُ زِيَادٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَوْلَهُ وَقَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ حَدَّثَنِي صَفْوَانٌ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

O NAČINU NA KOJI SVIJET DAJE PRISEGU VLADARU

7199. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Ubade b. Velida, a on od svog oca da je Ubada b. Samit kazivao: "Dali smo prisegu¹ Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ćemo mu se pokoravati i u stanju kada smo čili, a i kada smo tromi,²

7200. te da se nećemo boriti za vlast s onima koji su je dostojni, da ćemo prihvatiti – ili govoriti – istinu gdje god se nalazili, kao i da, u ime Uzvišenog Allaha, nećemo strahovati ni od kakvog prigovora."

7201. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, prenoseći od Halida b. Harisa, on od Humejda, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Dok je jutro još uvijek bilo hladno, a muhadžiri i ensarije kopali hendek, izišao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

Moj Allahu, zaista je dobro – dobro drugog svijeta, pa oprosti i ensarijama i muhadžirima!

Oni su uzvratili:

Mi smo oni koji su dali prisegu Muhammedu da ćemo se boriti sve dok u životu postojimo!"

بَابُ كَيْفَ يُبَايِعُ الْإِمَامُ النَّاسَ

٧١٩٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبَادَةُ بْنُ الْوَلِيدِ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ بَايَعْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي الْمُنْشَطِ وَالْمَكْرَهِ .

٧٢٠٠. وَأَنَّ لَا نُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ وَأَنَّ نَقُومَ أَوْ نَقُولَ بِالْحَقِّ حَيْثُمَا كُنَّا لَا نَخَافُ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَانِم .

٧٢٠١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فِي غَدَاةٍ بَارِدَةٍ وَالْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ يَحْفِرُونَ الْخَنْدَقَ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنَّ الْخَيْرَ خَيْرُ الْآخِرَةِ فَاعْفِرْ لِلْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَةِ فَأَجَابُوا نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدًا عَلَى الْجِهَادِ مَا بَقِينَا أَبَدًا .

1 Ovdje se radi o drugom davanju prisega na Akabi. Ibn-Ishak veli da su bila prisutna sedamdeset i tri muškarca te dvije žene, svi iz plemena Evs i Hazredž.

2 Ovako Ibn-Hadžer tumači riječi *fi menšatina ve mekrehina*, a one mogu još značiti i stanje kada smo aktivni (sposobni) i kada nismo u mogućnosti uraditi ono što se od nas traži; kada smo aktivni i kada smo pasivni; kada nam nam se nešto sviđa i kada nam se nešto ne sviđa; kada nešto radimo milom i kada nešto radimo silom, protiv svoje volje... (prim. M.M.)

7202. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazivao: “Kada smo davali prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ćemo mu se pokoravati, on je govorio: ‘U okviru onoga što možete izvršiti.’”

7203. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, a on od Abdullah b. Dinara (da je kazivao): “Bio sam svjedokom, kada se svijet okupio kako bi halifi Abdul-Meliku dao prisegu, da je Ibn-Omer napisao sljedeće: ‘Potvrđujem da ću se pokoravati Allahovom robu Abdul-Meliku, vođi pravovjernih, na osnovama Allahovih propisa i propisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, onoliko koliko je u mojoj moći, a i moji sinovi isto to potvrđuju.’”¹

7204. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Hušejm, a ovom Sejjar, prenoseći od Ša'bija, a on od Džerira b. Abdullaha da je kazivao: “Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ću mu biti pokoran – a on me je poučio da kažem: ‘Onoliko koliko je u mojoj moći’ – i da ću savjetovati svakog muslimana.”

7205. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, a on od Abdullaha b. Dinara da je kazivao: “Kada je svijet davao prisegu Abdul-Meliku, Abdullah b. Omer napisao mu je: ‘Allahovom robu Abdul-Meliku, vođi pravovjernih. Zaista ja potvrđujem da ću se pokoravati Allahovom robu Abdul-Meliku, vođi pravovjernih, na osnovama Allahovih propisa i propisa Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, onoliko koliko to mogu, a i moji sinovi isto to potvrđuju.’”

٧٢٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا إِذَا بَايَعْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ يَقُولُ لَنَا فِيمَا اسْتَطَعْتُمْ .

٧٢٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ شَهِدْتُ ابْنَ عُمَرَ حَيْثُ اجْتَمَعَ النَّاسُ عَلَى عَبْدِ الْمَلِكِ قَالَ كَتَبَ إِلَيَّ أَقْرُ بِالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ لِعَبْدِ اللَّهِ عَبْدِ الْمَلِكِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى سُنَّةِ اللَّهِ وَسُنَّةِ رَسُولِهِ مَا اسْتَطَعْتُ وَإِنْ بَنِي قَدْ أَقْرُوا بِمِثْلِ ذَلِكَ .

٧٢٠٤. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا سَيَّارٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ بَايَعْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فَلَقَنَنِي فِيمَا اسْتَطَعْتُ وَالنُّصْحَ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

٧٢٠٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ لَمَّا بَايَعَ النَّاسُ عَبْدَ الْمَلِكِ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ عَبْدِ الْمَلِكِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ إِنِّي أَقْرُ بِالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ لِعَبْدِ اللَّهِ عَبْدِ الْمَلِكِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى سُنَّةِ اللَّهِ وَسُنَّةِ رَسُولِهِ فِيمَا اسْتَطَعْتُ وَإِنْ بَنِي قَدْ أَقْرُوا بِذَلِكَ .

¹ Sinovi Abdullaha b. Omera koje je rodila Safijja bint Ebu-Ubejd b. Mesud Sekafi jesu: Abdullah, Ebu-Bekr, Ebu-Ubejda, Bilal i Omer. Abdur-Rahmana je rodila Umm-Alkama b. Nafis b. Vehb; Salima, Abdullaha i Hamzu rodila je robinja, a i Zejda je također rodila robinja.

7206. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Hatim, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda da je kazivao: “Upitao sam Selemu: ‘Na šta ste Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dali prisegu na Hudejbiji?’ ‘Na smrt!’, odgovorio je on.”

7207. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, a njemu Džuvejrija, prenoseći od Malika, on od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Misvera b. Mahrema (da je kazivao): “Savjet² koji je imenovao Omer se sastao i na tom sastanku je Abdur-Rahman rekao: ‘Ja nisam od onih koji se bore da prigrabe hilafet, ali, ako se slažete, ja ću predložiti jednog od vas.’ Tako su oni to i prepustili Abdur-Rahmanu. Nakon ove odluke svijet je počeo dolaziti kod Abdur-Rahmana, i ja nisam vidio nikoga da slijedi druge iz tog savjeta ili ide za njima. Svijet je tih noći išao za Abdur-Rahmanom i savjetovao ga, sve dok nije došla noć poslije koje smo ujutro dali prisegu Osmanu. Te noći”, pripovijeda Misver, “Abdur-Rahman mi je, nakon što je jedan dio noći već bio prošao, pokucao na vrata. Zalupao je tako da sam se odmah probudio. ‘Vidim da spavaš’, reče mi on, ‘a ja, tako mi Allaha, nisam u ove tri noći podvukao svoje oči s mnogo sna onako kako se one podvlače surmom. Otiđi i pozovi Zubejra i Sa‘da!’ Ja sam otišao i pozvao ih i on se s njima posavjetovao. Zatim me je ponovo pozvao i rekao mi: ‘Zovni mi Aliju!’ Ja sam otišao i pozvao ga, i on je s njim razgovarao sve do ponoći, nakon čega je Alija ustao i s nadom (u hilafet) otišao od njega. Abdur-Rahman se nečega bojao za Aliju.³

٧٢٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ قُلْتُ لِسَلَمَةَ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ بَايَعْتُمُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَّةِ قَالَ عَلَى الْمَوْتِ .

٧٢٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَّةٌ عَنْ مَالِكٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ هَمِيدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمُسَوَّرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ الرَّهْطَ الَّذِينَ وَلَاَهُمْ عُمَرُ اجْتَمَعُوا فَتَشَاوَرُوا فَقَالَ لَهُمْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ لَسْتُ بِالَّذِي أَنْفِسُكُمْ عَلَى هَذَا الْأَمْرِ وَلَكِنَّكُمْ إِنْ شِئْتُمْ اخْتَرْتُمْ لَكُمْ مِنْكُمْ فَجَعَلُوا ذَلِكَ إِلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَلَمَّا وَلَّوْا عَبْدُ الرَّحْمَنِ أَمَرَهُمْ فَمَالَ النَّاسُ عَلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَتَّى مَا أَرَى أَحَدًا مِنَ النَّاسِ يَتَّبِعُ أَوْلِيكَ الرَّهْطَ وَلَا يَطَأُ عَقْبَهُ وَمَالَ النَّاسُ عَلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ يُشَاوِرُونَهُ تِلْكَ اللَّيَالِي حَتَّى إِذَا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الَّتِي أَصْبَحْنَا مِنْهَا فَبَايَعَنَا عُثْمَانُ قَالَ الْمُسَوَّرُ طَرَقَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بَعْدَ هَجْعٍ مِنَ اللَّيْلِ فَضْرَبَ الْبَابَ حَتَّى اسْتَيْقَظْتُ فَقَالَ أَرَاكَ نَائِمًا فَوَاللَّهِ مَا اكْتَحَلْتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ بِكَبِيرِ نَوْمٍ انْطَلِقْ فَادْعُ الزُّبَيْرَ وَسَعْدًا فَدَعَوْتُهُمَا لَهُ فَشَاوَرَهُمَا ثُمَّ دَعَانِي فَقَالَ ادْعُ لِي عَلِيًّا فَدَعَوْتُهُ فَنَاجَاهُ حَتَّى ابْتَهَارَ اللَّيْلُ ثُمَّ قَامَ عَلِيٌّ مِنْ عِنْدِهِ

2 Ovaj su savjet sačinjavali: Osman, Alija, Talha, Zubejr, Abdur-Rahman b. Avf i Sa'd b. Ebu-Vekkas, radijallahu anhum. Omer, radijallahu anhu, za njih je rekao: “Ako mi dođe smrtni čas (*edžel*), ovoj šesterici pripada pravo da se savjetuju o izboru halife. To su oni kojima je bio zadovoljan i Allahov Poslanik u trenutku svoje smrti.”

3 On se nije za sebe bojao Alije, kako se može pogrešno razumjeti iz načina na koji je rečeno, nego se bojao za Aliju, tj. da ne prihvatiti drugoga kao halifu, ako bi taj bio izabran. (prim. M.M.)

‘Pozovi mi Osmana!’, rekao mi je potom. Ja sam ga pozvao, i oni su razgovarali sve dok ih nije razdvojio poziv mujezina na sabah-namaz.

Nakon što je, predvodeći ljude, (Abdur-Rahman) klanjao sabah-namaz, članovi Savjeta sakupili su se kod minbera. Tada je on pozvao sve muhadžire i ensarije koji su bili prisutni, kao i sve vojskovođe¹ koji su te godine s Omerom obavili hadždž. Kada su se svi sakupili, Abdur-Rahman je izgovorio šehadet, a zatim rekao: ‘I nakon svega, o Alija, ja sam ispitao raspoloženje ljudi i vidio da oni nikoga ne smatraju ravnim Osmanu. Nemoj stoga dopustiti da budeš podložan prijekoru (ako postupiš suprotno džematu)!’, dodavši: ‘Ja ti, Osmane, dajem prisegu na osnovama Allahovih propisa i propisa Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te prakse dvojice halifa poslije njega!’ Abdur-Rahman mu je dao svoju prisegu, a i svijet mu je također dao svoju prisegu: muhadžiri, ensarije i vojskovođe te ostali muslimani.”²

O ONOME KOJI DADNE PRISEGU DVA PUTA

7208. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda da je Selema kazivao: “Davali smo prisegu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ispod drveta, pa me je on upitao: ‘Selema, zar nećeš dati svoju prisegu?’ ‘Allahov Poslaniče’, odgovorio sam, ‘već sam jedanput, na početku, dao svoju prisegu!’ ‘I sada, drugi put!’, reče on.”³

وَهُوَ عَلَى طَمَعٍ وَقَدْ كَانَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَخْشَى مِنْ عَلِيٍّ شَيْئًا ثُمَّ قَالَ ادْعُ لِي عُثْمَانَ فَدَعَوْتُهُ فَنَاجَاهُ حَتَّى فَرَّقَ بَيْنَهُمَا الْمُؤَذِّنُ بِالصُّبْحِ فَلَمَّا صَلَّى لِلنَّاسِ الصُّبْحَ وَاجْتَمَعَ أُولَئِكَ الرَّهْطُ عِنْدَ الْمِنْبَرِ فَأَرْسَلَ إِلَى مَنْ كَانَ حَاضِرًا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَأَرْسَلَ إِلَى أُمَرَاءِ الْأَجْنَادِ وَكَانُوا وَافُوا تِلْكَ الْحُجَّةَ مَعَ عُمَرَ فَلَمَّا اجْتَمَعُوا تَشَهَّدَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ يَا عَلِيُّ إِنِّي قَدْ نَظَرْتُ فِي أَمْرِ النَّاسِ فَلَمْ أَرَهُمْ يَعْدِلُونَ بِعُثْمَانَ فَلَا تَجْعَلَنَّ عَلَى نَفْسِكَ سَبِيلًا فَقَالَ أَبَايُكَ عَلَى سُنَّةِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْخُلَفَاءِ مِنْ بَعْدِهِ فَبَايَعَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ وَبَايَعَهُ النَّاسُ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ وَأُمَرَاءُ الْأَجْنَادِ وَالْمُسْلِمُونَ .

بَابُ مَنْ بَايَعَ مَرَّتَيْنِ

٧٢٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ بَايَعْنَا النَّبِيَّ ﷺ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَقَالَ لِي يَا سَلَمَةُ أَلَا تُبَايِعُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ بَايَعْتُ فِي الْأَوَّلِ قَالَ وَفِي الثَّانِي .

- 1 Mu'avija je bio namjesnik u Šamu, Umejr b. Sa'd u Himsu, Mugira b. Šu'ba u Kufi, Ebu-Musa Eš'ari u Basri, a Amr b. As u Egiptu.
- 2 Taberi veli: “Niko od muslimana, kad su u pitanju vjera, način obavljanja hidžre, razboritost, učenost, mudrost i ugled, nije bio na stupnju na kojem su bila ova šesterica. Zbog toga ih je Omer, radijallahu anhu, odredio za savjetodavno tijelo (šura) koje će izvršiti izbor halife. Iz ovog se hadisa može jasno zaključiti kako je neutemeljen stav rafidija i drugih koji smatraju da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izričito odredio ko će biti halifa poslije njega. Kad bi to bilo tačno, ova šesterica odabranih ashaba ne bi se pokorila Omeru u ovoj situaciji.”
- 3 Riječ je o Prisezi pod drvetom (*Bej'atur-ridvan*), a kojoj je objavljen i kur'anski ajet: “Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli.” (El-Feth, 18)

O PRISEZI BEDUINA

7209. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Muhammeda b. Munkedira, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, (da je kazivao):

“Neki je beduin Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao svoju prisegu da će u potpunosti primjenjivati islamske propise, ali ga je (potom) obuzelo neraspoloženje, pa je zamolio: ‘Razriješi me prisege koju sam ti dao!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je njegov zahtjev, ali je on ponovo došao i zamolio: ‘Razriješi me prisege koju sam ti dao!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo je to odbio, a ovaj je onda otišao (iz Medine). Tom je prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Medina je kao kovački miješ: odstranjuje ono što ne valja, a daje sjaj onome što valja.’”

O PRISEZI MALOLJETNIKA

7210. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Abdullah b. Jezid, ovom Seid, tj. Ibn-Ebu-Ejjub, a njemu Ebu-Akil-Zuhra b. Ma'bed, prenoseći od svoga djeda Abdullaha b. Hišama, koji je zapamtio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kojeg je majka Zejneb bint Humejd odvela Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: “Allahov Poslaniče, neka ti da prisegu!”

“On je maloljetan!”, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i pomilova ga po glavi, uputivši dovu za njega. On je za sve svoje ukućane klao jednu ovcu kao kurban.

بَابُ بَيْعَةِ الْأَعْرَابِ

٧٢٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى الْإِسْلَامِ فَأَصَابَهُ وَغْكَ فَقَالَ أَقْلِنِي بَيْعَتِي فَأَبَى ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقْلِنِي بَيْعَتِي فَأَبَى فَخَرَجَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةُ كَالْكَبِيرِ تَنْفِي خَبَثِهَا وَيَنْصَعُ طَيِّبُهَا.

بَابُ بَيْعَةِ الصَّغِيرِ

٧٢١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ هُوَ ابْنُ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَقِيلٍ زُهْرَةُ ابْنُ مَعْبُدٍ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هِشَامٍ وَكَانَ قَدْ أَدْرَكَ النَّبِيَّ ﷺ وَذَهَبَتْ بِهِ أُمُّهُ زَيْنَبُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَايِعْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ صَغِيرٌ فَمَسَحَ رَأْسَهُ وَدَعَا لَهُ وَكَانَ يُضْحِي بِالشَّاةِ الْوَاحِدَةِ عَنْ جَمِيعِ أَهْلِهِ.

O ONOME KOJI DADNE PRISEGU, A ZATIM JE POVUČE

7211. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, (da je kazivao): “Neki je beduin Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao svoju prisegu da će se pridržavati islamskih propisa, ali ga je (potom), dok je bio u Medini, obuzelo neraspoloženje, pa je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio: ‘Allahov Poslaniče, razriješi me prisege!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je njegov zahtjev, ali je on ponovo došao i zamolio: ‘Razriješi me prisege!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo je to odbio, a ovaj je onda otišao iz Medine. Tom je prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Medina je, zaista, kao kovački mijeh: odstranjuje ono što ne valja, a daje sjaj onome što valja.’”

O ONOME KOJI NEKOME DADNE PRISEGU ISKLUČIVO RADI OVOSVJETSKE KORISTI

7212. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Na Sudnjem danu Allah neće razgovarati s trojicom ljudi, niti će ih očistiti; njih čeka bolna kazna. To su: čovjek koji pored puta ima viška vode, ali ne dopušta pristup putniku; čovjek koji je dao prisegu imamu samo radi ovosvjetske koristi, i ničega drugog: pa ako mu ovaj dadne ono što on želi, on ostane vjeran svojoj prisezi, a ako mu ne dadne, on poništi svoju prisegu; i (na koncu) čovjek koji proda kakvu

بَابُ مَنْ بَايَعَ ثُمَّ اسْتَقَالَ الْبَيْعَةَ

٧٢١١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى الْإِسْلَامِ فَأَصَابَ الْأَعْرَابِيَّ وَعْكٌ بِالْمَدِينَةِ فَاتَى الْأَعْرَابِيُّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْلِنِي بَيْعَتِي فَأَبَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقْلِنِي بَيْعَتِي فَأَبَى ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقْلِنِي بَيْعَتِي فَأَبَى فَخَرَجَ الْأَعْرَابِيُّ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّمَا الْمَدِينَةُ كَالْكَبِيرِ تَنْفِي خَبْثَهَا وَيَنْصَعُ طَيِّبَهَا .

بَابُ مَنْ بَايَعَ رَجُلًا لَا يُبَايِعُهُ إِلَّا لِلدُّنْيَا

٧٢١٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ رَجُلٌ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِالطَّرِيقِ يَمْنَعُ مِنْهُ ابْنُ السَّبِيلِ وَرَجُلٌ بَايَعَ إِمَامًا لَا يُبَايِعُهُ إِلَّا لِلدُّنْيَا إِنْ أَعْطَاهُ مَا يُرِيدُ وَفِي لَهُ وَإِلَّا لَمْ يَقِفْ لَهُ وَرَجُلٌ يُبَايِعُ رَجُلًا بِسِلْعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ فَحَلَفَ بِاللَّهِ لَقَدْ أُعْطِيَ بِهَا كَذَا وَكَذَا فَصَدَّقَهُ فَأَخَذَهَا وَلَمْ يُعْطَ بِهَا .

robu drugom čovjeku poslije ikindija-namaza,¹ zaklinjući se Allahom da je on za nju dobijao toliko i toliko, iako nije, te mu ovaj povjeruje i kupi je od njega.”

O PRISEZI ŽENA

O tome hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ibn-Abbas.

7213. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO NAM JE i Lejs, a njemu Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Idrisa Havlanija, a ovaj od Ubade b. Samita da je kazivao:

“Dok smo jednom prilikom sjedili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, on nam je rekao: ‘Vi ćete mi dati prisegu da nećete Allahu pripisivati druga, da nećete krasti, da nećete blud činiti, da nećete ubijati svoju djecu, da nećete širiti lažne optužbe i da nećete u svemu što je dobro poslušnost otkazati. Ko vjerno održi svoju prisegu – Allah će ga za to nagraditi, a ko učini nešto od toga i bude kažnjen još na ovom svijetu – to će mu od grijeha biti iskupljenje. A ako neko učini nešto od toga, a to Allah prikrije – taj je prepušten Allahovoj volji: ako bude htio, kaznit će ga, a ako htjedne, oprostiti će mu.’ I mi smo mu na to dali prisegu.”

بَابُ بَيْعَةِ النِّسَاءِ

رَوَاهُ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٧٢١٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عَبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ يَقُولُ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ فِي مَجْلِسٍ تُبَايَعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ وَلَا تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلَا تَعْصُوا فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَسَتَرَهُ اللَّهُ فَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ إِنْ شَاءَ عَاقِبَتُهُ وَإِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ فَبَايَعَنَاهُ عَلَى ذَلِكَ .

¹ Razlog zbog kojeg je ovdje spomenuto vrijeme poslije ikindija-namaza jest njegova vrijednost i značaj. To je vrijeme kada se melec uzdižu s ljudskim djelima, i kada se sastaju melec noći i dana, te je stoga posebno drsko prekršiti ugovore i zakletve u takvom trenutku.

7214. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od žena je – na osnovu ajeta: '... da neće Allahu nikoga ravnim smatrati...' –¹ prihvatao prisegu riječima.² Ruka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije dotakla ruku nijedne žene osim one koja njemu pripada."³

7215. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Ejjuba, on od Hafse, a ona od Umm-Atijje da je kazivala: "Dale smo prisegu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je on proučio: '... da neće Allahu nikoga ravnim smatrati...' –³ i zabranio nam naricanje. Tada je ustala jedna žena između nas i stegla svoju ruku,⁴ rekavši: 'Nekaježenazajednosa mno naricala, i ja je želim nagraditi!' Vjerovjesnik joj nije ništa rekao, te je ta žena otišla, a onda se vratila.⁵ Nijedna od žena nije održala svoju prisegu izuzev Umm-Sulejm, Umm-Ala', kćerke Ebu-Sebrine, Mu'azove žene, ili kćerke Ebu-Sebrine i Mu'azove žene."

٧٢١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُبَايِعُ النِّسَاءَ بِالْكَلَامِ بِهَذِهِ الْآيَةِ (لَا يُشْرِكُنَّ بِاللَّهِ شَيْئًا) قَالَتْ وَمَا مَسَّتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَدَ امْرَأَةٍ إِلَّا امْرَأَةٌ يَمْلِكُهَا .

٧٢١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ بَايَعَنَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَرَأَ عَلَيْنَا (أَنْ لَا يُشْرِكَنَّ بِاللَّهِ شَيْئًا) وَنَهَانَا عَنِ النِّيَاحَةِ فَقَبَضَتْ امْرَأَةٌ مِّنَّا يَدَهَا فَقَالَتْ فَلَانَهُ أَسْعَدْتَنِي وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَجْزِيَهَا فَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا فَذَهَبَتْ ثُمَّ رَجَعَتْ فَمَا وَفَتْ امْرَأَةً إِلَّا أُمُّ سُلَيْمٍ وَأُمُّ الْعَلَاءِ وَابْنَةُ أَبِي سَبْرَةَ امْرَأَةٌ مُعَاذٍ أَوْ ابْنَةُ أَبِي سَبْرَةَ وَامْرَأَةٌ مُعَاذٍ .

1 El-Mumtehina, 12.

2 Iz ovog se vidi da rukovanje nije uvjet valjanosti prisege. Kermani veli da se iz ovog također može zaključiti kako su muškarci davali prisegu pružajući ruku.

3 El-Mumtehina, 12.

4 Možda neko iz ovog može izvući zaključak da su i žene također davale prisegu rukujući se. Međutim, Kermani kaže da su one prilikom davanja prisege samo pokazivale svojim rukama, ali se nisu rukovale.

5 Imam Ahmed i Taberi bilježe hadis što ga prenosi Tarik b. Mus'ab b. Nuh, koji kaže: "Zapamtio sam neku staricu koja je bila jedna od onih što su dale svoju prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i koja je kazivala kako je on od njih dobio obećanje da neće naricati. Tada je ona upitala: 'Allahov Vjerovjesniče, neki su ljudi, kada bi se nama desio smrtni slučaj, zajedno s nama naricali. Sada se njima desio smrtni slučaj, i ja želim naricati zajedno s njima!' – 'Idi i uzvрати im na isti!', rekao joj je on. Ona je dalje kazivala kako je otišla i odužila im se. Nakon toga se vratila i dala prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."

Navodeći uz ovaj još nekoliko hadisa, Ibn-Hadžer veli: "Iz ovih se hadisa može zaključiti da je naricanje u početku bilo dopušteno, a onda je postalo pokuđeno, i na koncu zabranjeno. A Allah najbolje zna!"

O ONOME KOJI IZNEVJERI DATU PRISEGU

Uzvišeni Allah kaže: “Oni koji su ti se zakleli na vjernost zakleli su se, doista, na vjernost samom Allahu – Allahova je ruka iznad ruku njihovih! Onaj koji prekrši zakletvu krši je na svoju štetu; a ko ispuni ono na što se obavezao Allahu – On će mu dati veliku nagradu.”⁶

7216. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira da je kazivao:

“Došao je neki beduin Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: ‘Daj mi prisegu da ćeš se držati islamskih propisa!’ On mu je dao svoju prisegu na to, ali je sutradan došao u uzrujanom stanju i rekao: ‘Razriješi me prisege!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je to odbio, a kada se ovaj udaljio, on reče: ‘Medina je kao kovački mijeh: odstranjuje (s metala) ono što ne valja, a daje sjaj onome što valja.’”

O IMENOVANJU HALIFE KOJI ĆE NASLIJEDITI PRETHODNOG

7217. PRIČAO NAM JE Jahja b. Jahja, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa b. Seida, a on od Kasima b. Muhammeda (da je kazivao):

“Aiša je, radijallahu anha, (osjećajući bol u glavi) uzviknula: ‘Moja glava!’

‘Kad bi (ti od toga umrla)’, reče joj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘a ja ostao živ, pa da tražim za tebe oprost i upućujem dove!’

‘O kakav gubitak!’, reče Aiša i dodade: ‘Tako mi Allaha, ja mislim da ti želiš moju smrt! Pa i kad bi mi ona došla, ti bi proveo posljednji

بَابُ مَنْ نَكَثَ بَيْعَةَ

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا).

٧٢١٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُتَكَدِّرِ سَمِعْتُ جَابِرًا قَالَ جَاءَ أَغْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ بَايِعْنِي عَلَى الْإِسْلَامِ فَبَايَعَهُ عَلَى الْإِسْلَامِ ثُمَّ جَاءَ الْغَدَّ مُحْمُوًّا فَقَالَ أَقْلِنِي فَأَبَى فَلَمَّا وَلَّى قَالَ الْمَدِينَةُ كَالْكَبِيرِ تَنْفِي خَبَثُهَا وَيَنْصَعُ طِبُّهَا.

بَابُ الْإِسْتِخْلَافِ

٧٢١٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَارَأْسَاهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاكَ لَوْ كَانَ وَأَنَا حَيٌّ فَأَسْتَغْفِرُ لَكَ وَأَدْعُو لَكَ فَقَالَتْ عَائِشَةُ وَاتُكَلِّمَاهُ وَاللَّهِ إِنِّي لَا أَظُنُّكَ تُحِبُّ مَوْتِي وَلَوْ كَانَ ذَاكَ لَظَلَلْتُ آخِرَ يَوْمِكَ مُعَرَّسًا بِبَعْضِ أَرْوَاجِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ

6 El-Feth, 10.

dio dana s nekom od svojih supruga u postelji (u intimnom odnosu)! ‘Naprotiv’, odgovori joj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘ja bih mogao reći: ‘Moja glava!’ Razmišljao sam, ili sam namjeravao, da pošaljem po Ebu-Bekra i njegova sina, da mu oporučim (da preuzme hilafet), ali nisam želio da neko prigovori (kako njemu pripada hilafet) ili da to neko poželi (za sebe)’, reče on, dodavši: ‘Allah ne prihvata (da hilafet pripadne nekom drugom osim Ebu-Bekra), a i vjernici odbijaju (prihvatiti bilo koga osim Ebu-Bekra), ili Allah odbija, a ni vjernici to ne prihvataju.’”

7218. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svog oca, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Upitali su Omera: ‘Zar nećeš oporučiti ko će te naslijediti na mjestu halife?’, pa je on odgovorio: ‘Ako oporučim (da hilafet pripadne) nekome poslije mene, pa to je uradio i onaj koji je bolji od mene – Ebu-Bekr; a ako to ne učinim, pa to nije učinio ni onaj koji je bolji od mene – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.’¹ (Prisutni ashabi) pohvalili su ga (zbog ovih riječi), a on reče: ‘Dvije su vrste ljudi: oni koji žele i oni koji ne žele tu odgovornost. Volio bih da sam se mogao osloboditi te obaveze, pa da nemam za to ni nagradu ni kaznu. Ne mogu podnijeti teret hilafeta ni živ ni mrtav!’”

بَلْ أَنَا وَارِثَاةٌ لَقَدْ هَمَمْتُ أَوْ أَرَدْتُ أَنْ أُرْسِلَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ وَابْنِهِ فَأَعْهَدَ أَنْ يَقُولَ الْقَائِلُونَ أَوْ يَتَمَنَّى الْمُتَمَنُّونَ ثُمَّ قُلْتُ يَا أَبَى اللَّهِ وَيَدْفَعُ الْمُؤْمِنُونَ أَوْ يَدْفَعُ اللَّهُ وَيَأْبَى الْمُؤْمِنُونَ .

٧٢١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قِيلَ لِعُمَرَ أَلَا تَسْتَخْلِفُ قَالَ إِنْ أَسْتَخْلِفْتُ فَقَدْ اسْتَخْلَفَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي أَبُو بَكْرٍ وَإِنْ أَتْرَكَ فَقَدْ تَرَكَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَتْنُوا عَلَيْهِ فَقَالَ رَاغِبٌ رَاهِبٌ وَدِدْتُ أَنِّي نَجَوْتُ مِنْهَا كَفَافًا لَا لِي وَلَا عَلَيَّ لَا أَتَحْمَلُهَا حَيًّا وَلَا مَيِّتًا .

¹ Ibn-Bettal veli: “Omer je ovdje, bojeći se da ne izazove pometnju, odabrao srednji put. Oporučio je da jedan od šesterice preuzme hilafet, ugledajući se tako na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji također nije ostavio oporuku određenoj osobi, ali i na Ebu-Bekra, koji je oporučio ko će preuzeti hilafet.”

7219. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Slušao sam drugu Omerovu hutbu, kada je on, dan nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, sjeo na minber i izgovorio šehadet – dok je Ebu-Bekr šutio ništa ne govoreći – a zatim rekao: ‘Priželjkivao sam da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko dugo živi da nas sve nadživi. Pa ako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, umro, Allah je ipak učinio da se među vama nalazi svjetlo pomoću kojeg ćete vi nalaziti uputu koju je On podario Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Zaista je Ebu-Bekr, pratilac Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i drugi od dvojice, najzaslužniji da preuzme vaše poslove (hilafet). Pridite i dajte mu svoju prisegu!’ Jedna skupina došla mu je i prije toga i dala svoju prisegu ispod nadstrešnice u plemenu Benu-Saida, a ostali su mu dali prisegu dok je on bio na minberu.” Zuhri od Enesa b. Malika prenosi riječi: “Čuo sam kad je Omer toga dana rekao Ebu-Bekru: ‘Popni se na minber!’ On je istrajavao na tome sve dok se ovaj nije popeo na minber i dok mu ljudi nisu dali prisegu.”

7220. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svog oca, on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a ovaj od svog oca da je kazivao:

“Neka je žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i s njim razgovarala o nečemu, pa joj je on rekao da mu ponovo dođe. ‘Allahov Poslaniče, a šta ako ja dođem i ne nađem te?’, upitala je ona, misleći na njegovu smrt. ‘Ako me ne zatekneš, obrati se Ebu-Bekru!’, odgovori joj on.”

٧٢١٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ خُطْبَةَ عُمَرَ الْآخِرَةَ حِينَ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ وَذَلِكَ الْغَدَ مِنْ يَوْمِ تُوُفِّي النَّبِيِّ ﷺ فَتَشَهَّدَ وَأَبُو بَكْرٍ صَامِتٌ لَا يَتَكَلَّمُ قَالَ كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَعِيشَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى يَدُبِّرَنَا يُرِيدُ بِذَلِكَ أَنْ يَكُونَ آخِرَهُمْ فَإِنْ يَكُ مُحَمَّدٌ ﷺ قَدْ مَاتَ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ جَعَلَ بَيْنَ أَظْهَرِكُمْ نَوْرًا تَهْتَدُونَ بِهِ هَدَى اللَّهُ مُحَمَّدًا ﷺ وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثَانِي اثْنَيْنِ فَإِنَّهُ أَوْلَى الْمُسْلِمِينَ بِأُمُورِكُمْ فَقَوْمُوا فَبَايَعُوهُ وَكَانَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ قَدْ بَايَعُوهُ قَبْلَ ذَلِكَ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ وَكَانَتْ بَيْعَةُ الْعَامَّةِ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ سَمِعْتُ عُمَرَ يَقُولُ لِأَبِي بَكْرٍ يَوْمَئِذٍ اصْعِدِ الْمِنْبَرَ فَلَمْ يَزَلْ بِهِ حَتَّى صَعِدَ الْمِنْبَرَ فَبَايَعَهُ النَّاسُ عَامَّةً .

٧٢٢٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ آتَتْ النَّبِيَّ ﷺ امْرَأَةٌ فَكَلَمَتْهُ فِي شَيْءٍ فَأَمَرَهَا أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ جِئْتُ وَلَمْ أَجِدْكَ كَأَنَّهَا تُرِيدُ الْمَوْتَ قَالَ إِنْ لَمْ تَجِدْنِي فَأْتِي أَبَا بَكْرٍ .

7221. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Kajsja b. Muslima, a ovaj od Tarika b. Šihaba (da je kazivao):

“Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekao je izaslanicima iz Buzaha: ‘Vi ćete slijediti repove deva sve dok Allah ne ukaže halifi Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muhadžirima na nešto u čemu će vam naći izgovor.’”

POGLAVLJE...

7222, 7223. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Džabira b. Semure da je kazivao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Bit će dvanaest zapovjednika...’ Zatim je rekao jednu riječ koju ja nisam čuo, ali moj otac kaže da je rekao: ‘Svi su oni iz plemena Kurejš.’”

O ISTJERIVANJU SVADLJIVACA I SMUTLJIVACA IZ KUĆA NAKON OTKRIVANJA NJIHOVIH DJELA

Omer je istjerao (iz kuće) Ebu-Bekrovu sestru zbog naricanja.

7224. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, razmišljao sam da naredim da se sakupe drva, a onda prouči ezan za namaz, pa da potom naredim nekome da ljudima bude imam, a da ja iziđem i zapalim kuće (onih koji nisu došli u džemat). Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kad bi neki od njih znali da će naći oveću (oglodanu) kost ili dva lijepa komadića mesa (što se nalaze između ovčijih papaka), došli bi na jacija-namaz.”

٧٢٢١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ لَوْ فِدَ بَرَاخَةُ تَتَّبِعُونَ أَذْنَابَ الْإِبِلِ حَتَّى يُرَى اللَّهُ خَلِيفَةَ نَبِيِّهِ ﷺ وَالْمُهَاجِرِينَ أَمْرًا يَعْذِرُونَكُمْ بِهِ .

بَاب

٧٢٢٢-٧٢٢٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَكُونُ اثْنَا عَشَرَ أَمِيرًا فَقَالَ كَلِمَةً لَمْ أَسْمَعْهَا فَقَالَ أَبِي إِنَّهُ قَالَ كُلُّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ .

بَاب إِخْرَاجِ الْخُصُومِ

وَأَهْلِ الرَّيْبِ مِنَ الْبُيُوتِ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ

وَقَدْ أَخْرَجَ عُمَرُ أُخْتَ أَبِي بَكْرٍ حِينَ نَاحَتْ .

٧٢٢٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَ بِحَطَبٍ يُحْتَطَبُ ثُمَّ أَمُرَ بِالصَّلَاةِ فَيُؤَذَّنَ لَهَا ثُمَّ أَمُرَ رَجُلًا فَيُؤَمِّمُ النَّاسَ ثُمَّ أَخَالَفَ إِلَى رِجَالٍ فَأَحْرَقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ يَعْلَمُ أَحَدُكُمْ أَنَّهُ يَجِدُ عَرَقًا سَمِينًا أَوْ مَرْمَاتَيْنِ حَسَنَتَيْنِ لَشَهِدَ الْعِشَاءَ .

O TOME IMA LI VLADAR
PRAVO SPRIJEČITI NASILNIKE
I GREŠNIKE DA RAZGOVARAJU
S NJIM, POSJEĆUJU GA I SLIČNO

7225. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba b. Malika, a on od Abdullaha b. Ka'ba b. Malika – koji je, prema odredbi njegovih sinova, bio Ka'bov vodič u vrijeme kad je on oslijepio – da je kazivao:

“Čuo sam Ka'ba b. Malika kad je, nakon što se nije priključio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Tebuku, pripovijedajući o tome, rekao: ‘Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je muslimanima da pričaju s nama, i to je potrajalo pedeset noći. Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je razglasio da je Allah primio naše pokajanje.’”

بَابُ

هَلْ لِلْإِمَامِ أَنْ يَمْنَعَ الْمُجْرِمِينَ
وَأَهْلَ الْمُعْصِيَةِ مِنَ الْكَلَامِ مَعَهُ وَالزِّيَارَةِ وَنَحْوَهُ

٧٢٢٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ كَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ لَمَّا تَخَلَّفَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ فَذَكَرَ حَدِيثَهُ وَنَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمُسْلِمِينَ عَنْ كَلَامِنَا فَلَبِثْنَا عَلَى ذَلِكَ خَمْسِينَ لَيْلَةً وَأَذَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِتَوْبَةِ اللَّهِ عَلَيْنَا .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ التَّمَنِّي

PRIŽELJKIVANJE

O PRIŽELJKIVANJU I ONOME KOJI ŽUDI ZA ŠHADETOM

7226. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejz, njemu Lejs, a ovom Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme i Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra kazivao:

“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, da nije toga što nekim ljudima teško padne ako izostanu iza mene, jer im ne nađem jahalice kojima bi ih prebacio, nikada ne bih izostao (od vojnog pohoda). Zaista bih žudio za tim da poginem na Allahovom putu, pa budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen!’”

7227. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, volio bih da se borim na Allahovom putu i da budem ubijen, pa budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen.” Tako mi Allaha, to je Ebu-Hurejra ponavljao po tri puta.

بَابُ مَا جَاءَ فِي التَّمَنِّي وَمَنْ تَمَنَّى الشَّهَادَةَ

٧٢٢٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْلَا أَنَّ رِجَالًا يَكْرَهُونَ أَنْ يَتَخَلَّفُوا بَعْدِي وَلَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُهُمْ مَا تَخَلَّفْتُ لَوَدِدْتُ أَنِّي أُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ .

٧٢٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ وَدِدْتُ أَنِّي أُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقَاتِلُ فَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَقُولُهُنَّ ثَلَاثًا أَشْهَدُ بِاللَّهِ .

O PRIŽELJKIVANJU DOBRA

I Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: “Kada bih imao zlata koliko (je brdo) Uhud...”

7228. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada bih imao zlata koliko (je brdo) Uhud volio bih da ne prođu ni tri (dana), a da ne nađem one koji će ga primiti, kako kod mene ne bi ostao ni dinar od njega, osim onoga što bih ostavio za vraćanje duga.”

O VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
RIJEČIMA: “DA SAM OVO PRIJE ZNAO...”

7229. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Da sam ovo prije znao, ne bih potjerao kurbane sa sobom, pa bih skinuo ihrame zajedno s ostalim ljudima.”¹

بَابُ تَمَنِّيِ الْخَيْرِ

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَوْ كَانَ لِي أُحُدٌ ذَهَبًا .

٧٢٢٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ كَانَ عِنْدِي أُحُدٌ ذَهَبًا لَأَحْبَبْتُ أَنْ لَا يَأْتِيَ عَلَيَّ ثَلَاثٌ وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ لَيْسَ شَيْءٌ أَرْضُهُ فِي دَيْنٍ عَلَيَّ أَجْدُ مِنْ يَقْبَلُهُ .

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ

لَوْ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ

٧٢٢٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا سَقْتُ الْهَدْيَ وَلَحَلْتُ مَعَ النَّاسِ حِينَ حَلُّوا .

¹ Ovdje se radi o *temettu'u*. Naime, ako hadžija dođe do Mekke prije dana hadždža, on može prvo obaviti umru, skinuti sa sebe ihrame i čekati dane hadždža, ne imajući nikakvih zapreka koje ima osoba u ihramima (*muhrim*). No, ukoliko ima kurban sa sobom, onda ne može skinuti ihrame sve dok ne obavi i hadždž.

7230. PRIČAO NAM JE Hasan b. Umer, a njemu Jezid, prenoseći od Habiba, a on od Ataa da je Džabir b. Abdullah rekao:

“Zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorili smo *telbiju* za hadždž i stigli u Mekku četvrtog zul-hidžeta. Tada nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da učinimo *tavaf* oko Kabe i *sa'j* između Safe i Merve, i da nam to bude umra, te da nakon toga skinemo ihrame, samo ne oni koji sa sobom vode kurbane. Niko od nas nije imao kurbane, osim Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Talhe i Alije, koji je došao iz Jemena. On tada reče: ‘Ja sam izgovorio *telbiju* za ono za šta ju je izgovorio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.’

‘Zar ćemo ići na Minu’, rekoše ljudi, ‘a neki od nas imaju potrebu da se sastanu sa svojim ženama?’ Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Da sam ovo prije znao, ne bih potjerao kurbane sa sobom. Da nemam kurbanda, i ja bih skinuo ihrame.’ I dok je on bacao kamenčiće na Džemretul-akabi, susreo ga je Suraka i upitao: ‘Allahov Poslaniče, da li se ovo odnosi samo na nas?’

‘Ne’, odgovori mu on, ‘to je zastalno.’

Kada je Aiša došla u Meku, dobila je menstruaciju, pa joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da, dok joj ne prođe menstruacija, obavi sve obrede izuzev tavafa i namaza. A kada su stigli u (dolinu) Batha, Aiša mu reče: ‘Allahov Poslaniče, zar ćete se vi vratiti s obavljenim i hadždžom i umrom, a ja samo s hadždžom?’ Tada je on naredio Abdur-Rahmanu b. Ebu-Bekru Siddiku² da ode s njom do Ten'ima. Tako je ona obavila umru u zul-hidžetu, nakon (završetka) dana hadždža.”

٧٢٣٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَتَيْنَا بِالْحَجِّ وَقَدِمْنَا مَكَّةَ لِأَرْبَعِ خَلَوْنَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ فَأَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَطُوفَ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَأَنْ نَجْعَلَهَا عُمْرَةً وَنَحِلَّ إِلَّا مَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ قَالَ وَلَمْ يَكُنْ مَعَ أَحَدٍ مِنَّا هَدْيٌ غَيْرَ النَّبِيِّ ﷺ وَطَلَحَةَ وَجَاءَ عَلِيٌّ مِنَ الْيَمَنِ مَعَهُ الْهَدْيُ فَقَالَ أَهْلَلْتُ بِمَا أَهَلَّ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالُوا نَنْطَلِقُ إِلَى مِنًى وَذَكَرُوا أَحَدَنَا يَقْطُرُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنِّي لَوْ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ وَلَوْلَا أَنَّ مَعِيَ الْهَدْيَ لَحَلَلْتُ قَالَ وَلَقِيَهُ سُرَاقَةُ وَهُوَ يَرْمِي جَمْرَةَ الْعُقْبَةِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلْنَا هَذِهِ خَاصَّةٌ قَالَ لَا بَلْ لَا بَدَلَ قَالَ وَكَانَتْ عَائِشَةُ قَدِمَتْ مَعَهُ مَكَّةَ وَهِيَ حَائِضٌ فَأَمَرَهَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تَتَسَكَّ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ أَنَّهَا لَا تَطُوفُ وَلَا تُصَلِّي حَتَّى تَطْهَرَ فَلَمَّا نَزَلُوا الْبُطْحَاءَ قَالَتْ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَنْطَلِقُونَ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ وَأَنْتَلِقُ بِحَجَّةٍ قَالَ ثُمَّ أَمَرَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الصَّدِيقُ أَنْ يَنْطَلِقَ مَعَهَا إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَعْتَمَرَتْ عُمْرَةً فِي ذِي الْحِجَّةِ بَعْدَ أَيَّامِ الْحَجِّ.

2 Tj. Aišinome bratu.

O VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
RIJEČIMA: “KAD BI TO I TO...”

7231. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahje b. Seida, a on od Abdullaha b. Amira b. Rebija da je Aiša kazivala: “Jedne noći Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogao zaspati, te reče: ‘Kada bi me večeras čuvao jedan od mojih vrijednih ashaba!’ Tada smo začuli zveket oružja, pa on upita: ‘Ko je to?’ ‘Allahov Poslaniče, došao sam da te čuvam!’, reče Sa’d. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao, tako da smo čuli njegovo hrkanje.” Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da je Aiša dodala: “Bilal je rekao: ‘Da mi je znati hoću li ikada prenoćiti u dolini punoj mirisne žukve i dželila!’,¹ pa sam to ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.”²

ŽELJA ZA KUR’ANOM I ZNANJEM

7232. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od A’meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ne smije se zavidjeti osim dvojici: onome kome je Allah podario Kur’an, pa ga on uči i noću i danju – za takvog se može reći: ‘Da je meni dato ono što i njemu, činio bih isto što i on!’ – i onome kome je Allah dao bogatsvo, pa ga on dijeli tamo gdje treba. I za takvog se može reći: ‘Da je meni dato ono što i njemu, činio bih isto što i on!’” Kutejba nam je također pričao da je on sve ovo čuo od Džerira.

بَاب

قَوْلُهُ ﷺ لَيْتَ كَذَا وَكَذَا

٧٢٣١. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَامِرٍ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ أَرِقَ النَّبِيُّ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَقَالَ لَيْتَ رَجُلًا صَالِحًا مِنْ أَصْحَابِي يَحْرُسُنِي اللَّيْلَةَ إِذْ سَمِعْنَا صَوْتَ السَّلَاحِ قَالَ مَنْ هَذَا قَالَ سَعْدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ جِئْتُ أَخْرُسُكَ فَنَامَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى سَمِعْنَا غَطِيطَهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﷺ وَقَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ بِلَالٌ أَلَا لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتَ لَيْلَةَ بَوَادٍ وَحَوْلِي إِذْ خَرُّ وَجَلِيلٌ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ.

بَاب تَمَنِّي الْقُرْآنِ وَالْعِلْمِ

٧٢٣٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَحَاسَدُ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ يَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا لَا يُنْفِقُهُ فِي حَقِّهِ فَيَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ بِهَذَا.

1 Bot. Panicum satigerum.

2 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti:

- treba biti oprezan i imati stražu zbog opasnosti od neprijatelja; to nije protivno oslanjanju na Allaha, dželle šanuhu; – ljudi sami treba da vode brigu o svome predvodniku (prvaku);
- lijepo je pohvaliti onoga koji čini dobro i nazvati ga lijepim imenom, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje, onoga koji će ga čuvati, nazvao vrijednim.

O TOME ŠTA NE TREBA ŽELJETI

“I ne poželite ono čime je Allah neke od vas odlikovao. Muškarcima pripada nagrada za ono što oni urade, a ženama nagrada za ono što one urade. I Allaha iz izobilja Njegova molite; Allah, zaista, sve dobro zna!”³

7233. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi‘, njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Asima, a on od Nadra b. Enesa da je Enes, radijallahu anhu, rekao: “Da nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: ‘Nemojte priželjkivati smrt!’, sigurno bih je poželio.”⁴

7234. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Abda, prenoseći od Ibn-Ebu-Halida da je Kajs kazivao: “Došli smo Habbabu b. Erettu da ga posjetimo, jer se bio kauterizirao sedam puta.⁵ Tada nam je rekao: ‘Da nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da prizivamo smrt, zaista bih je prizivao!’”

7235. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, a on od Ebu-Ubejda, koji se zvao Sa‘d b. Ubejd, a bio je štićenik Abdur-Rahmana b. Ezhera, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Neka niko od vas ne priželjkuje smrt! Ako je dobročinitelj, možda će biti još bolji, a ako je loš, možda će se pokajati i steći (Allahovo) zadovoljstvo.”

بَابُ مَا يُكْرَهُ مِنَ التَّمَنِّي

(وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا).

٧٢٣٣. حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ قَالَ قَالَ أَنَسٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَوْلَا أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا تَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ لَتَمَنَيْتُ.

٧٢٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسٍ قَالَ أَتَيْنَا خَبَّابَ بْنَ الْأَرْتِ نَعُوذُهُ وَقَدْ اكْتَوَى سَبْعًا فَقَالَ لَوْلَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُو بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ.

٧٢٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ اسْمُهُ سَعْدُ بْنُ عُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَزْهَرَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا يَتَمَنَّى أَحَدُكُمْ الْمَوْتَ إِلَّا مَحْسِنًا فَلَعَلَّهُ يَزْدَادُ وَإِمَّا مُسِيئًا فَلَعَلَّهُ يَسْتَعْتَبُ.

³ En-Nisa, 32.

⁴ Vjerniku je zabranjeno priželjkivati i prizivati smrt jer to dolazi u sukob s vjerovanjem u Allahovo određenje (sudbinu). Smrtni je čas već određen i nikakvo prizivanje neće ga niti ubrzati niti usporiti. Vjernik treba biti svjestan da, uz Allahovu pomoć, može podnijeti sve što ga zadesi, te stoga treba imati čvrstu vjeru u Allaha, dželle šanuhu, tevekkul i sabur.

⁵ Kauterizacija, pored ostalog, znači spaljivanje rane ili dijela kože usijanim metalnim predmetom zbog određene bolesti. Iz druge predaje ovog hadisa vidi se da je to Habbabu radeno na stomaku.

O ČOVJEKOVIM RIJEČIMA: "DA NIJE ALLAHA, NE BISMO BILI UPUĆENI..."

7236. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa b. Aziba da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno je s nama prenosio zemlju pred Bitku na Hendeku. Vidio sam kako mu je prašina prekrila bjelinu stomaka, dok je povišenim glasom govorio: 'Da nije Tebe, ne bismo bili upućeni, niti bismo davali sadaku, niti klanjali! Pa spusti smirenost na nas, jer nam ljudi (a možda je rekao: skupina) zaista čine nasilje! Kada oni žele smutnju, mi to ne damo, ne damo!'"

POKUĐENO JE ŽELJETI SUSRET (BORBU) S NEPRIJATELJEM

O tome hadis prenosi A'redž od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

7237. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija b. Amr, ovom Ebu-Ishak, a njemu Musa b. Ukba, prenoseći od Salima da je Nadr, štićenik i pisar Umera b. Ubejdullaha, rekao: "Abdullah b. Ebu-Evfa napisao mu je (Umeru b. Ubejdullahu) pismo, i ja sam ga pročitao. 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ne priželjkujte susret s neprijateljem i tražite od Allaha zdravlje!', stajalo je u njemu.'"

بَابُ قَوْلِ الرَّجُلِ لَوْلَا اللَّهُ مَا اهْتَدَيْنَا

٧٢٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَنْقُلُ مَعَنَا التُّرَابَ يَوْمَ الْأَحْزَابِ وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ وَارَى التُّرَابَ بِيَاضَ بَطْنِهِ يَقُولُ لَوْلَا أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا نَحْنُ وَلَا تَصَدَّقْنَا وَلَا صَلَّيْنَا فَأَنْزَلَنَّا سَكِينَةً عَلَيْنَا إِنَّ الْأَلَى وَرُبَّمَا قَالَ الْمَلَأَ قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا أَبَيْنَا يَرْفَعُ بِهَا صَوْتَهُ.

بَابُ كِرَاهِيَةِ تَمَنِّيِ لِقَاءِ الْعَدُوِّ

وَرَوَاهُ الْأَعْرَجُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

٧٢٣٧. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُوسَى ابْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَكَانَ كَاتِبًا لَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى فَقَرَأَتْهُ فَإِذَا فِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَسَلُّوْا اللَّهَ الْعَاقِبَةَ.

O TOME KADA JE
DOPUŠTENO REĆI: “DA JE (KAD BI)...”¹

Uzvišeni kaže (da je Lut, alejhi-selam, rekao):
“Ah, da ja samo imam moć...”²

7238. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ebu-Zinad da je Kasim b. Muhammed kazivao: “Ibn-Abbas spomenuo je čovjeka i ženu koji su zazvali na sebe Allahovo prokletstvo (ako lažu da nisu počinili blud), pa je Abdullah b. Šeddad upitao: ‘Je li to ona žena za koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kada bih ijednu ženu kamenovao bez potpunog dokaza...’?’ ‘Ne’, odgovorio je on, ‘to je žena koja je obznanjivala (nije krila svoj nemoral, ali joj on nije dokazan).’”

7239. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra da je Ata’ rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom ostavio jaciju za kasnije, pa je Omer izišao i rekao: ‘Namaz, Allahov Poslaniče! Pospaše žene i djeca!’ Tada je on izišao mokre kose i rekao: ‘Kada ne bih opteretio moj ummet (ili je rekao: ljude; a i Sufjan kaže da je rekao: moj ummetu), naredio bih im da klanjaju jaciju u ovo doba!’”
A Ibn-Džurejdž prenosi od Ataa da je Ibn-Abbas rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je odgodio ovaj namaz, pa je došao Omer i rekao: ‘Allahov Poslaniče, pospaše žene i djeca!’ On je tada izišao, brišući svoju mokru kosu,

بَابُ مَا يَجُوزُ مِنَ اللَّوِّ

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً).

٧٢٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ ذَكَرَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْمُتَلَاعِنِينَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَدَّادٍ أَهِيَ الَّتِي قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ رَاجِعًا امْرَأَةً مِنْ غَيْرِ بَيِّنَةٍ قَالَ لَا تِلْكَ امْرَأَةٌ أَغْلَنْتُ.

٧٢٣٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرُو حَدَّثَنَا عَطَاءٌ قَالَ أَعْتَمَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْعِشَاءِ فَخَرَجَ عُمَرُ فَقَالَ الصَّلَاةَ يَا رَسُولَ اللَّهِ رَقَدَ النِّسَاءُ وَالصَّبِيَّانُ فَخَرَجَ وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ يَقُولُ لَوْلَا أَنَّ أَشَقَّ عَلَى أُمَّتِي أَوْ عَلَى النَّاسِ وَقَالَ سُفْيَانُ أَيْضًا عَلَى أُمَّتِي لَا مَرْتَبَهُمْ بِالصَّلَاةِ هَذِهِ السَّاعَةَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَخْبَرَ النَّبِيُّ ﷺ هَذِهِ الصَّلَاةَ فَجَاءَ عُمَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ رَقَدَ النِّسَاءُ وَالْوِلْدَانُ فَخَرَجَ وَهُوَ يَمْسَحُ الْمَاءَ عَنْ شِقِّهِ يَقُولُ إِنَّهُ لَلْوَقْتُ لَوْلَا أَنَّ أَشَقَّ عَلَى أُمَّتِي

1 U hadisu koji navodi Muslim između ostalog stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “... Ako te nešto zadesi, nemoj reći: ‘Da sam postupio drukčije, desilo bi se to i to!’ - nego reci: ‘Allah je tako odredio, i On radi ono što hoće!’ Zaista ono ‘da’... otvara vrata šejtanu.” Ovaj hadis odnosi se na ono što se već desilo, pa se zabranjuje iskazivanje želje da se to drukčije dogodilo, jer se time pokazuje nezadovoljstvo onim što je Allah, dželle šanuhu, odredio. Buhari navodi ovo poglavlje da bi se pojasnilo u kojim se situacijama može upotrijebiti željna čestica da (na arapskom: *lev*).

2 Hud, 80.

i rekao: ‘Zaista je ovo pravo vrijeme, samo kada ne bih opteretio moj ummet!’”

U Amrovu predanju ovaj se hadis prenosi od Ataa, a ne spominje se Ibn-Abbas. Pored toga, u Amrovoj verziji stoji: “... mokre kose...”, a u Ibn-Džurejdžovoj: “... brišući svoju mokru kosu...”

Ibrahim b. Munzir kaže: “Pričao nam je Ma‘n, a njemu Muhammed b. Muslim, prenoseći od Amra, on od Ataa, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”¹

7240. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Dža‘fera b. Rebija, a on od Abdur-Rahmana (da je rekao):

“Čuo sam od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kad ne bih opteretio moj ummet, naredio bih im upotrebu misvaka...!’”²

7241. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A‘la, a ovom Humejd, prenoseći od Sabita da je Enes, radijallahu anhu, kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je bez prekida pred kraj mjeseca (ramazana), pa su to uradili i neki ljudi. Kada je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo, rekao je: ‘Kada bi mi se ovaj mjesec produžio, ja bih dugo neprekidno postio, pa bi se oni morali proći tog pretjerivanja. Ja zaista nisam kao vi: mene moj Gospodar stalno hrani i poji!’”

Ovaj hadis prenosi i Sulejman b. Mugira od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَقَالَ عَمْرُو حَدَّثَنَا عَطَاءٌ لَيْسَ فِيهِ ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَّا عَمْرُو فَقَالَ رَأْسُهُ يَقْطُرُ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ يَمْسَحُ الْمَاءَ عَنْ شِقِّهِ وَقَالَ عَمْرُو لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ إِنَّهُ لِلْوَقْتِ لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٧٢٤٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ زَبِيْعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ بِالسَّوَالِكِ .

٧٢٤١. حَدَّثَنَا عِيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ وَاصَلَ النَّبِيُّ ﷺ آخِرَ الشَّهْرِ وَوَاصَلَ أَنَسٌ مِنَ النَّاسِ فَبَلَغَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لَوْ مَدَّ بِيَ الشَّهْرُ لَوَاصَلْتُ وَصَالًا يَدْعُ الْمُتَعَمِّقُونَ تَعَمِّقَهُمْ إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ إِنِّي أَظَلُّ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ تَابِعَهُ سُلَيْمَانُ بْنُ مُغِيرَةَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Kao i na mnogim drugim mjestima, tako se i ovdje pokazuje Buharijeva stručnost i preciznost. Naime, on navodi više verzija istog hadisa u svrhu dodatnog potvrđivanja njegove vjerodostojnosti. Pored toga, iako verzije ovog hadisa imaju isto značenje i smisao, on ih sve precizno bilježi, pa čak i sam ukazuje na sitne detalje u kojima se one razilaze.

2 U drugim verzijama ovog hadisa navodi se da bi im naredio da to rade prije svakog namaza.

7242. PRIČAONAMJE Ebu-Jeman, anjemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija...; a također i Lejs kaže da MU JE PRIČAO Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio neprekidni post, pa su mu neki rekli: ‘Ali i ti to radiš!’ Na to je on odgovorio: ‘Ko je od vas poput mene? Mene moj Gospodar i dalje hrani i poji!’ Međutim, kada se oni toga nisu prošli, on je nastavio s njima neprekidno postiti još dva dana, pa su onda ugledali mlađak. Tada im je rekao: ‘Da je još bilo (ramazana), ja bih vam još produžio (post)!’, da bi im time dao pouku.”

7243. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Ahves, a ovom Eš‘as, prenoseći od Esveda b. Jezida da je Aiša rekla: “Upitala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da li zid (*Hidžr*)³ pripada Kabi, pa mi je odgovorio: ‘Da.’ ‘Pa zašto ga nisu ugradili u Kabu?’, upitala sam potom. ‘Tvojjenarodimaoslabunafaku’, odgovorio je on. ‘A zašto su vrata Kabe uzdignuta?’, upitah ja, a on odgovori: ‘Tvoj je narod tako uradio da bi puštao unutra one koje on hoće, a zabranjivao ulaz onima kojima on hoće. Da nije toga što su oni doskora bili u džahilijetu, te se bojim da će im srca zanijekati, ja bih zid (*Hidžr*) pripojio Kabi i vrata bih spustio do zemlje.’”

٧٢٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْوَصَالِ قَالُوا فَإِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ أَيْكُمْ مِثْلِي إِنِّي أَبَيْتُ يُطْعِمَنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي فَلَمَّا أَبَوْا أَنْ يَتَّهُوا وَاصَلَ بِهِمْ يَوْمًا ثُمَّ يَوْمًا ثُمَّ رَأَوْا الْهَلَالَ فَقَالَ لَوْ تَأَخَّرَ لَزِدْتُكُمْ كَمَا لَمُنَّكُمْ لَهُمْ .

٧٢٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَخْوَصِ حَدَّثَنَا أَشْعَثُ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْجَدْرِ أَمِنَ الْبَيْتُ هُوَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَمَا لَهُمْ لَمْ يُدْخِلُوهُ فِي الْبَيْتِ قَالَ إِنَّ قَوْمَكَ قَصَرَتْ بِهِمُ النَّفَقَةُ قُلْتُ فَمَا شَأْنُ بَابِهِ مُرْتَفِعًا قَالَ فَعَلَ ذَلِكَ قَوْمُكَ لِيُدْخِلُوا مَنْ شَاءُوا وَيَمْنَعُوا مَنْ شَاءُوا وَلَوْلَا أَنَّ قَوْمَكَ حَدِيثٌ عَاهَدُهُمْ بِالْجَاهِلِيَّةِ فَاتَّخَفُوا أَنْ تُنْكَرَ قُلُوبُهُمْ أَنْ أُدْخِلَ الْجَدْرُ فِي الْبَيْتِ وَأَنْ أَلْصَقَ بَابُهُ فِي الْأَرْضِ .

3 *Hidžr* je polukružni zid uz Kabu. Nekada je zdanje Kabe obuhvatalo i njega, pa se zato i danas smatra sastavnim dijelom Kabe.

7244. PRIČAONAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Da nije bilo Hidžre, bio bih jedan od ensarija, i kada bi ljudi išli jednom dolinom, a ensarije drugom dolinom (ili brdskom stazom), ja bih išao dolinom (ili brdskom stazom) kojom idu i ensarije.”

7245. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, prenoseći od Amra b. Jahjaa, a ovom Abbad b. Temim, prenoseći od Abdullaha b. Zejda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Da nije bilo Hidžre, bio bih jedan od ensarija, i kada bi ljudi išli jednom dolinom (ili brdskom stazom), ja bih išao dolinom i brdskom stazom kojom idu ensarije.”

Ebu-Tejjah u prenošenju ovog hadisa slijedi Abbada, prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, s tim što se u toj verziji spominje samo brdska staza.¹

٧٢٤٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْلَا الْهَجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ وَلَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَسَلَكَ الْأَنْصَارُ وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكَتُ وَادِي الْأَنْصَارِ أَوْ شِعْبَ الْأَنْصَارِ.

٧٢٤٥. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْلَا الْهَجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ وَلَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكَتُ وَادِي الْأَنْصَارِ وَشِعْبَهَا تَابَعَهُ أَبُو التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الشُّعْبِ.

¹ Iz hadisa navedenih u ovom poglavlju može se zaključiti da je dopušteno izražavati želju (česticom da ili nekom drugom riječju) u slučajevima kada se to ne protivi sudbini, odnosno Allahovoj, dželle šanuhu, odredbi. Vjernik ne smije reći: “Da sam to i to uradio, desilo bi se to i to”, ili: “... ne bi se desilo to i to”, jer je Allah taj koji određuje, i samo On zna šta će se desiti. Što god se desilo moralo je biti, jer je unaprijed određeno, i to se ne može promijeniti. Međutim, ta spoznaja nije smetnja da se vjernik okrene budućnosti i planira da radi onako kako treba, kako ne bi dolazio u situaciju da žali za nečim što se desilo, te da ga tako šejtan navede na misli koje su protiv sudbine.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ أَخْبَارِ الْإِنْسَانِ

IZVIJEŠĆA (PREDANJA) SAMO JEDNE OSOBE

PRIHVATA SE IZVIJEŠĆE
(PREDANJE) ISKRENOG POJEDINCA
O EZANU, NAMAZU, POSTU,
DUŽNOSTIMA I PROPISIMA²

Uzvišeni Allah kaže: “Neka se po nekoliko njih iz svake zajednice njihove potruži da se upute u vjerske nauke i neka opominju narod svoj kad mu se vrata, da bi se Allaha pobožali.”³ (Izraz *taifetun* skupina⁴ može se odnositi i na pojedinca, jer Uzvišeni kaže: “Ako se dvije skupine vjernika sukobe...”⁵, a ove riječi odnose se i na dva pojedinca ako dođu u sukob.) Uzvišeni također kaže: “Ako vam nekakav razvratnik donese kakvu vijest, dobro je provjerite...”⁶ Pored toga, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za namjesnike je slao pojedince, pa ako bi neko od njih napravio neki propust, to nije prihvatano, nego (je prihvaćan) njegov sunnet.

بَاب

مَا جَاءَ فِي إِجَازَةِ خَبَرِ الْوَاحِدِ الصَّدُوقِ
فِي الْأَذَانِ وَالصَّلَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْفَرَائِضِ وَالْأَحْكَامِ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ) وَيُسَمَّى الرَّجُلُ طَائِفَةً لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا) فَلَوْ اقْتَتَلَ رَجُلَانِ دَخَلَ فِي مَعْنَى الْآيَةِ وَقَوْلُهُ تَعَالَى (إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا) وَكَيْفَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْرَاءَهُ وَاحِدًا بَعْدَ وَاحِدٍ فَإِنْ سَهَا أَحَدٌ مِنْهُمْ رُدَّ إِلَى السُّنَّةِ .

2 Među ulemom, a posebno među stručnjacima u usuli-fikhu, poznata je rasprava o tome da li se riječi koje prenosi pojedinac mogu prihvatiti kao osnova za određene propise u vjeri. Neki su, radi sigurnosti, uvjetovali da vijest moraju prenijeti najmanje dva čovjeka, drugi tri, itd. Međutim, većina islamskih učenjaka stoji na stanovištu da treba prihvatiti riječi pojedinca, ali pod uvjetom da su oni poznati kao čestiti i povjerljivi vjernici. Takvog je stava i Buhari, i on kao potvrdu tome navodi ovo poglavlje u svome *Sahihu*. Ovdje su posebno navedeni ezan, namaz i post, iako i oni, zbog svoje učestalosti i važnosti, spadaju u dužnosti i propise.

3 Et-Tevba, 122.

4 Mnogi stručnjaci za arapski jezik navode da izraz *taifetun* označava skupinu, ali da može označavati i pojedinca, pa Buhari ovdje uzima u obzir taj stav i za dokaz uzima gornji ajet.

5 El-Hudžurat, 9. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni, onda ih po pravdi izmirite i budite pravični; Allah, zaista, voli pravične.”

6 El-Hudžurat, 6. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “O vi koji vjerujete, ako vam nekakav razvratnik donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onog što ste učinili pokajete.” Ovdje se navodi da riječi nepoštenog čovjeka treba provjeravati, što, s druge strane, znači da riječi onoga koji je poznat kao pošten i povjerljiv ne treba provjeravati.

7246. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ebu-Kilabe da je Malik b. Huvejris kazivao:

“Nas nekoliko mladića približnih godina došlo je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i uz njega smo bili dvadeset noći. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio pažljiv prema nama. Kada je pretpostavio da smo se zaželjeli svojih porodica (ili: da smo počeli žudjeti za njima), upitao nas je koga smo ostavili iza sebe. Odgovorili smo mu, pa nam on reče: ‘Vratite se svojim porodicama i budite s njima: podučavajte ih i naređujte im!’ Zatim je nešto spomenuo, od čega se sjećam dijela: ‘... i klanjajte kako mene vidite da klanjam. Kada dođe vrijeme namaza, neka jedan od vas mujezini, a najstariji među vama neka bude imam.’”

7247. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Tejmija, a ovaj od Ebu-Usmana da je Ibn-Mes‘ud kazivao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Neka nikoga od vas Bilalov ezan ne spriječi od sehurskog jela, jer on uči ezan (ili je rekao: on doziva) dok je još noć, da bi priveo kraju (svoj dobrovoljni namaz) onaj koji klanja i da bi probudio onoga koji spava. Nije zora kada se desi ovako, sve dok se ne desi ovako.’”

Jahja je sastavio svoje dlanove, a potom rastavio svoje kažiprste (pokazujući kako je to pokazao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).¹

٧٢٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَنَحْنُ شَبَبَةٌ مُتَقَارِبُونَ فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ عِشْرِينَ لَيْلَةً وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَفِيقًا فَلَمَّا ظَنَّ أَنَا قَدْ اشْتَهَيْنَا أَهْلَنَا أَوْ قَدْ اشْتَقْنَا سَأَلَنَا عَمَّنْ تَرَكْنَا بَعْدَنَا فَأَخْبَرْنَاهُ قَالَ ارْجِعُوا إِلَى أَهْلِيكُمْ فَأَقِيمُوا فِيهِمْ وَعَلِّمُوهُمْ وَمُرُّوهُمْ وَذَكَرْ أَشْيَاءَ أَحْفَظُهَا أَوْ لَا أَحْفَظُهَا وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤْذَنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ وَلْيُؤَمِّمْكُمْ أَكْبَرُكُمْ .

٧٢٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنِ الشَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا يَمْنَعَنَّ أَحَدُكُمْ أَذَانُ بِلَالٍ مِنْ سَحُورِهِ فَإِنَّهُ يُؤْذَنُ أَوْ قَالَ يُنَادِي لِيَرْجِعَ قَائِمُكُمْ وَيُنَبِّهَ نَائِمُكُمْ وَلَيْسَ الْفَجْرُ أَنْ يَقُولَ هَكَذَا وَجَمَعَ يَحْيَى كَفَيْهِ حَتَّى يَقُولَ هَكَذَا وَمَدَّ يَحْيَى إصْبَعَيْهِ السَّبَابَتَيْنِ .

¹ Ovim se aludira na lažnu i pravu zoru. Lažna se pojavljuje prije i dolazi vertikalno, a prava kasnije i horizontalno, i ona se uzima kao mjerilo za početak posta.

7248. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovom Abdullah b. Dinar, (koji kaže): "Čuo sam od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Bilal uči ezan dok je još noć, pa jedite i pijte dok ne zauči Ibn-Umm-Mektum.'"²

7249. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je Abdullah kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je predvodeći nas u podnevskim farzima, klanjao pet rekata, pa je neko upitao: 'Je li to povećan broj rekata?' 'Zašto to pitate?', upita on, pa mu neki rekoše: 'Klanjao si pet rekata!' Nakon toga je on, pošto je predao selam, učinio dvije sedžde."

7250. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ejuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam nakon dva rekata, pa ga je čovjek dugih ruku (Zul-jedejn) upitao: 'Da li je namaz skraćen, Allahov Poslaniče, ili si ti smetnuo s uma?' 'Je li ovako kako kaže Dugoruki (Zul-jedejn)?', upitao je on. 'Da', odgovorili su ljudi. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, klanjao još dva rekata i predao selam. Zatim je izgovorio tekbir i učinio još jednu sedždu dužine kao i druge (ili još dužu) pa se podigao, a onda ponovo izgovorio tekbir i učinio sedždu kao i druge pa se opet podigao."³

٧٢٤٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ بِلَالَ يُنَادِي بِلِيلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُنَادِيَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ .

٧٢٤٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيِّ ﷺ الظُّهْرَ خَمْسًا فَقِيلَ أَزِيدُ فِي الصَّلَاةِ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالُوا صَلَّيْتَ خَمْسًا فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ بَعْدَ مَا سَلَّمَ .

٧٢٥٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ انْصَرَفَ مِنْ اثْنَتَيْنِ فَقَالَ لَهُ ذُو الْيَدَيْنِ أَقْصَرَتِ الصَّلَاةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمْ نَسِيتَ فَقَالَ أَصَدَقَ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَالَ النَّاسُ نَعَمْ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ أُخْرَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ كَبَّرَ ثُمَّ سَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ ثُمَّ كَبَّرَ فَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ ثُمَّ رَفَعَ .

2 Iz ovih i sličnih hadisa vidi se da su se u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro učila dva ezana: jedan pred kraj noći, radi buđenja na sehur, a drugi prilikom nastupanja zore, radi prestanka s jelom i klanjanja sabah-namaza.

3 Ovaj i hadis prije njega ukazuju na izuzetak od pravila, tj. da treba provjeriti i riječi povjerljivog čovjeka ako one ukazuju na nešto neuobičajeno, pogotovo u situaciji kada samo jedan čovjek izvještava o nečemu čega su bili svjedoci i drugi.

7251. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Abdullah b. Omer kazivao: "Ljudi su klanjali sabah-namaz (u džamiji) u Kubau kada im je došao neko i rekao: 'Ove noći Allahovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljen dio Kur'ana i naređeno mu je da se okrene prema Kabi, pa se i vi okrenite prema njoj!' Oni su dotada licima bili okrenuti prema Šamu, pa su se tog trenutka okrenuli prema Kabi."¹

7252. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki', prenoseći od Israila, a on od Ebu-Ishaka da je Bera' kazivao:

"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, okretao se u namazu prema Jerusalemu šesnaest ili sedamnaest mjeseci, a žudio je za tim da mu se naredi okretanje prema Kabi. Zatim je Uzvišeni Allah objavio: 'Vidimo Mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu; Mi ćemo sigurno učiniti da se okrećeš prema strani koju ti želiš...' ² Tada je usmjeren prema Kabi.

Jedan je čovjek tako klanjao za njim ikindijski namaz, pa je izišao (iz džamije) i naišao na jednu grupu ensarija koji su klanjali ikindiju. Rekao im je da je on lično klanjao za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i da se on, po naredbi, okrenuo u pravcu Kabe, pa su se i oni okrenuli, a bili su na ruku'u ikindijskog namaza."

٧٢٥١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَمَا النَّاسُ بِقُبَاءٍ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ وَقَدْ أُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبَلُوهَا وَكَانَتْ وُجُوهُهُمْ إِلَى الشَّامِ فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْكَعْبَةِ .

٧٢٥٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةَ صَلَّى نَحْوَ بَيْتِ الْمُقَدَّسِ سِتَّةَ عَشَرَ أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يُوجَّهَ إِلَى الْكَعْبَةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا) فَوَجَّهَ نَحْوَ الْكَعْبَةِ وَصَلَّى مَعَهُ رَجُلٌ الْعَصْرَ ثُمَّ خَرَجَ فَمَرَّ عَلَى قَوْمٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ هُوَ يَشْهَدُ أَنَّهُ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَنَّهُ قَدْ وَجَّهَ إِلَى الْكَعْبَةِ فَانْحَرَفُوا وَهُمْ رُكُوعٌ فِي صَلَاةِ الْعَصْرِ .

1 Ovaj i hadis nakon njega očit su dokaz da treba postupati prema riječima koje prenosi povjerljivi pojedinac, jer su tako i ashabi radili. Dotada se okretalo u namazu u pravcu Jerusalema, pa su oni promijenili pravac kible na osnovu vijesti koju je donio samo jedan čovjek.

2 El-Bekara, 144. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Mi vidimo kako okrećeš lice svoje prema nebu i Mi ćemo te sigurno okrenuti prema kibli koju ti želiš; pa, okreni lice svoje prema Mesdžidi-haramu! I gdje god bili, lice svoje okrenite prema njemu. Doista, oni kojima je data Knjiga znaju da je to istina od Gospodara njihova. A Allah nije nemaran prema onome šta oni rade."

7253. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao: "Posluživao sam Ebu-Talhu Ensarija, Ebu-Ubejdu b. Džerraha i Ubejja b. Ka'ba pićem od nezrelih datula, pa im je jednom prilikom došao neko i rekao: 'Vino je zabranjeno!' Tada mi Ebu-Talha reče: 'Ustani, Enese, i razbij ove vrčeve!' Ja sam prišao našem kamenom koritu i udario ih njegovim donjim dijelom, sve dok nisu porazbijani."³

7254. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Sile, a ovaj od Huzejfe (da je kazivao):

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je stanovnicima Nedžrana: 'Sigurno ću vam poslati jednog čovjeka koji je potpuno pouzdan!' Ashabi su onda sa žudnjom iščekivali (koga će on odabrati), pa je on poslao Ebu-Ubejdu."

7255. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Halida, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Svaki narod ima svoga povjerenika, a povjerenik je ovog ummeta Ebu-Ubejda."

7256. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Jahje b. Seida, on od Ubejda b. Husejna, a ovaj od Ibn-Abbasa, da je Omer, radijallahu anhu, rekao: "Bio je jedan ensarija kojeg sam ja – dok on nije bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a ja sam bio – upoznavao s onim što se u međuvremenu desilo a i on je mene također upoznavao s onim što je bilo kada sam ja bio odsutan a on prisutan."

٧٢٥٣. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ أَشْقِي أَبَا طَلْحَةَ الْأَنْصَارِيَّ وَأَبَا عُيَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ وَأَبِيَّ بْنَ كَعْبٍ شَرَابًا مِنْ فُضِيخٍ وَهُوَ تَمْرٌ فَجَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ الْخَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ يَا أَنَسُ قُمْ إِلَى هَذِهِ الْجَرَارِ فَانْكُسِرْهَا قَالَ أَنَسُ فَقُمْتُ إِلَى مِهْرَاسٍ لَنَا فَضَرَبْتُهَا بِأَسْفَلِهِ حَتَّى انْكَسَرَتْ .

٧٢٥٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ صِلَةَ عَنْ حُذَيْفَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِأَهْلِ نَجْرَانَ لَا بَعَثَنَّ إِلَيْكُمْ رَجُلًا أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ فَاسْتَشْرَفَ لَهَا أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فَبَعَثَ أَبَا عُيَيْدَةَ .

٧٢٥٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ وَأَمِينُ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَبُو عُيَيْدَةَ .

٧٢٥٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُيَيْدِ بْنِ حُثَيْنٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ وَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِذَا غَابَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَشَهِدَتْهُ أَتَيْتُهُ بِمَا يَكُونُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَإِذَا غَبِثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَشَهِدَهُ أَتَانِي بِمَا يَكُونُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ .

3 Ovaj hadis također je jak dokaz da se može postupati na osnovu izvještavanja samo jednog čovjeka. Pored toga, u ovom slučaju treba istaknuti vrijednost ashaba, jer se oni nisu ni najmanje dvoumili da li da prekinu s pijenjem vina, nakon što im je samo jedan čovjek saopćio da je ono zabranjeno.

7257. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Zubejda, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Alije, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, je poslao vojsku i za zapovjednika odredio jednog čovjeka. Taj je naložio vatru i naredio: 'Uđite u nju!' Jedni su htjeli ući, ali drugi rekoše: 'Pa mi smo pobjegli od vatre!' To su poslije ispričali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao za one koji su htjeli ući u nju: 'Da su ušli, ostali bi u njoj sve do Kijametskoga dana!' A za ostale je rekao: 'Nema pokornosti u grijehu, nego samo u dobru!'"

7258, 7259. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida da su (kazivali): "Dva su se čovjeka parničila pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem."

7260. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda da je Ebu-Hurejra kazivao: "Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada ustade jedan beduin i reče: 'Allahov Poslaniče, presudi mi prema Allahovoj knjizi!' Potom je ustao čovjek s kojim se on sporio i rekao: 'Istinu je rekao! Allahov Poslaniče, presudi mu prema Allahovoj knjizi, ali mi dopusti (da govorim)!' 'Govori!', reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Moj je sin', reče on, 'radio kao najamnik kod ovoga (a najamnik znači nadničar), pa je učinio blud s njegovom ženom. Na to su mi ljudi rekli da moj sin mora biti kamenovan, pa sam ga iskupio od te obaveze sa stotinu brava i jednom robinjom. Poslije sam pitao učene ljude,

٧٢٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ زَيْدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ جَيْشًا وَأَمَرَ عَلَيْهِمْ رَجُلًا فَأَوْقَدَ نَارًا وَقَالَ ادْخُلُوهَا فَأَرَادُوا أَنْ يَدْخُلُوهَا وَقَالَ آخِرُونَ إِنَّمَا فَرَرْنَا مِنْهَا فَذَكِّرُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِلَّذِينَ أَرَادُوا أَنْ يَدْخُلُوهَا لَوْ دَخَلُوهَا لَمْ يَزَالُوا فِيهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَقَالَ لِلْآخِرِينَ لَا طَاعَةَ فِي مَعْصِيَةِ إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ .

٧٢٥٨-٧٢٥٩. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ وَزَيْدَ بْنَ خَالِدٍ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ .

٧٢٦٠. وَ حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذْ قَامَ رَجُلٌ مِنَ الْأَعْرَابِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اقْضِ لِي بِكِتَابِ اللَّهِ فَقَامَ خَصْمُهُ فَقَالَ صَدَقَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اقْضِ لَهُ بِكِتَابِ اللَّهِ وَأَذِنَ لِي فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ قُلْ فَقَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا وَالْعَسِيفُ الْأَجِيرُ فَزَنَى بِأَمْرَأَتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَأَفْتَدَيْتُ مِنْهُ بِبِائَةِ مِنَ الْغَنَمِ وَوَلِيدَةٍ ثُمَّ سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى أَمْرَأَتِهِ الرَّجْمَ وَأَنَّهَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ

te su mi rekli da njegovu ženu treba kamenovati, a moga sina izbičevati sa stotinu udaraca i protjerati (iz mjesta boravka) na godinu dana.'

Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, zaista ću vam ja presuditi po Allahovoj knjizi! Što se tiče robinje i brava, njih vratite; što se tiče tvoga sina, njemu pripada stotina udaraca bičem i progonstvo na godinu dana. A ti, Unejse, porani (i otidi) do žene ovog čovjeka, pa ako prizna, kamenuj je!'" Unejs je bio iz plemena Eslem. On je ujutro otišao do nje; ona je priznala, pa ju je kamenovao.

O TOME DA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POSLAO SAMOG ZUBEJRA U IZVIĐANJE

7261. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ibn-Munkedir da je čuo Džabira b. Abdullaha kako pripovijeda:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, pozvao prisutne ljude u vrijeme Bitke na Hendeku, pa se odazvao Zubejr. Potom ih je ponovo pozvao, ali se opet odazvao Zubejr. Zatim je još jednom pozvao prisutne ljude, i opet se odazvao samo Zubejr. Tada on reče: 'Svaki je vjerovjesnik imao svoga pomoćnika, a moj je pomoćnik Zubejr.'"¹ Sufjan kaže: "To sam ja zapamtio od Ibn-Munkedira. Tada mu je Ejjub rekao: 'Ispričaj im, Ebu-Bekre,² još nešto od Džabira, ljudi vole da im prenosiš od njega.' Tada je on počeo: 'Čuo sam od Džabira...', i nastavio pripovijedati hadise koje je čuo od njega."

وَتَغْرِيبُ عَامٍ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا قُضِيَ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ أَمَّا الْوَلِيدَةُ وَالْغَنَمُ فَرُدُّوهَا وَأَمَّا ابْنُكَ فَعَلَيْهِ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَأَمَّا أَنْتَ يَا أُتَيْسُ لِرَجُلٍ مِنْ أَسْلَمَ فَأَعْدُ عَلَى امْرَأَةٍ هَذَا فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُحْهَا فَعَدَا عَلَيْهَا أُتَيْسُ فَأَعْتَرَفَتْ فَارْجَحْهَا.

بَاب

بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ الزُّبَيْرَ طَلِيعَةً وَحَدَهُ

٧٢٦١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمَدِينِيِّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ نَدَبَ النَّبِيُّ ﷺ النَّاسَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَهُمْ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَهُمْ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثَلَاثًا فَقَالَ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيٌّ وَحَوَارِيُّ الزُّبَيْرِ قَالَ سُفْيَانُ حَفِظْتُهُ مِنْ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ وَقَالَ لَهُ أَيُّوبُ يَا أَبَا بَكْرٍ حَدِّثْهُمْ عَنْ جَابِرٍ فَإِنَّ الْقَوْمَ يُعْجِبُهُمْ أَنْ تُحَدِّثَهُمْ عَنْ جَابِرٍ فَقَالَ فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ سَمِعْتُ جَابِرًا فَتَابَعَ بَيْنَ أَحَادِيثَ سَمِعْتُ جَابِرًا قُلْتُ لِسُفْيَانَ فَإِنَّ الثَّوْرِيَّ يَقُولُ يَوْمَ قُرَيْظَةَ فَقَالَ كَذَا حَفِظْتُهُ مِنْهُ كَمَا أَنَّكَ جَالِسٌ يَوْمَ الْخَنْدَقِ قَالَ سُفْيَانُ هُوَ يَوْمٌ وَاحِدٌ وَتَبَسَّمَ سُفْيَانُ.

¹ Dok su se odvijale pripreme za Bitku na Hendeku, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, želio je provjeriti stanje i namjere židovskog plemena Benu-Kurejza, što je bilo od velike važnosti jer su se nalazili muslimanima iza leđa. Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da to nije bilo obično Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, dozivanje, nego, ujedno, i upit ko se dobrovoljno javlja da izvidi situaciju u vezi s tim židovskim plemenom, pa se sva tri puta javio samo Zubejr, jedan od najvećih junaka među ashabima.

² Drugo ime Muhammeda b. Munkedira.

Rekao sam¹ Sufjanu: “Ali Sevri kaže da se to desilo u vrijeme bitke protiv Kurejze!”, pa mi je on odgovorio: “Ja sam to dobro od njega zapamtio, kao što sada tebe vidim da sjediš. (Rekao je:) ‘... u vrijeme Bitke na Hendeku’, a to se desilo u isto vrijeme”, reče Sufjan i nasmija se.²

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“NE ULAZITE U SOBE VJEROVJESNIKOVE, OSIM AKO VAM SE TO DOPUSTI...”³

Dakle, dopušteno je ući ako to i pojedinac dopusti.

7262. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Ebu-Musaa (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u jedan vrt i naredio mi da čuvam ulaz u njega. Zatim je došao jedan čovjek i zatražio dopuštenje za ulazak, pa je on odgovorio: ‘Dopusti mu i obraduj ga Džennetom!’, a bio je to Ebu-Bekr. Zatim je došao Omer, pa je on opet rekao: ‘Dopusti mu i obraduj ga Džennetom!’ Zatim je došao Osman, a on opet reče: ‘Dopusti mu i obraduj ga Džennetom!’”⁴

7263. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa, on od Ubejda b. Hunejna, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Omer, radijallahu anhu, rekao: “Kada sam došao, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na svome čardaku, a njegov crni rob bijaše na početku stepenica. Rekoh mu: ‘Reci da je tu Omer b. Hattab!’, pa mi je on, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio da uđem.”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ)

فَإِذَا أُذِنَ لَهُ وَاحِدٌ جَازَ .

٧٢٦٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا
حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُمَرَ عَنْ أَبِي مُوسَى
عَنْ النَّبِيِّ ﷺ دَخَلَ حَائِطًا وَأَمَرَنِي بِحِفْظِ الْبَابِ
فَجَاءَ رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ أَتُذِّنُ لَهُ وَبَشِّرُهُ بِالْجَنَّةِ
فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جَاءَ عُمَرُ فَقَالَ أَتُذِّنُ لَهُ وَبَشِّرُهُ
بِالْجَنَّةِ ثُمَّ جَاءَ عُثْمَانُ فَقَالَ أَتُذِّنُ لَهُ وَبَشِّرُهُ بِالْجَنَّةِ .

٧٢٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا
سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ
سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ
جِئْتُ فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ وَعِلاَمٌ
لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَسْوَدٌ عَلَى رَأْسِ الدَّرَجَةِ فَقُلْتُ
قُلْ هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَأُذِنَ لِي .

¹ Tj. Ali b. Abdullah.

² Pohod na židovsko pleme Benu-Kurejza desio se odmah nakon Bitke na Hendeku.

³ El-Ahzab, 53.

⁴ Ovo je jedan od glavnih hadisa na osnovu kojih je ulema zaključila da je njima trojici obećan Džennet. Iz drugih hadisa isto se zaključuje i za Aliju, radijallahu anhu, i još neke, tako da su deseterica ashaba poznata kao *ašeretul-mubešširine bil-dženneti*, obradovani Džennetom.

O TOME DA JE VJEROVJESNIK,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
SLAO NAMJESNIKE I IZASLANIKE
JEDNOG PO JEDNOG

Ibn-Abbas kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Dihju Kelbija sa svojim pismom velikodostojniku Busre, da ga on proslijedi do svoga cara.”⁵

7264. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Abdullaha b. Abbasa (da je kazivao):

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je svoje pismo perzijskom caru⁶ tako što je naredio svome izaslaniku da ga preda velikodostojniku Bahrejna,⁷ a on tome caru. Kada je car pročitao to pismo, pocijepao ga je.”

Mislim⁸ da je Ibn-Musejjeb rekao: “Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu protiv njih, da se oni potpuno pocijepaju.”⁹

7265. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, a on od Seleme b. Ekvea (kako pripovijeda):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao jednom čovjeku iz plemena Eslem: ‘Oglasi svome narodu (ili ljudima) na Dan ašure da onaj koji je već jeo posti ostatak dana, a onaj koji ne bude još jeo neka posti (cijeli dan).’”

بَابُ

مَا كَانَ يَبْعَثُ النَّبِيُّ ﷺ
مِنَ الْأَمْرَاءِ وَالرُّسُلِ وَاحِدًا بَعْدَ وَاحِدٍ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ دِحْيَةَ الْكَلْبِيَّ بِكِتَابِهِ إِلَى عَظِيمِ بَصْرَى أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى قَيْصَرَ .

٧٢٦٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّهُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعَثَ بِكِتَابِهِ إِلَى كِسْرَى فَأَمَرَهُ أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ الْبَحْرَيْنِ يَدْفَعُهُ عَظِيمُ الْبَحْرَيْنِ إِلَى كِسْرَى فَلَمَّا قَرَأَهُ كِسْرَى مَزَقَهُ فَحَسِبْتُ أَنَّ ابْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ فَدَعَا عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُمَزَّقُوا كُلُّ مُمَزَّقٍ .

٧٢٦٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ الْأَكْوَعِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ أَسْلَمَ أَذِنُ فِي قَوْمِكَ أَوْ فِي النَّاسِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ أَنْ مَنْ أَكَلَ فَلَيْتَمَ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ أَكَلَ فَلْيَصُمْ .

⁵ Misli se na bizantijskog cara Herakla Prvog, koji je živio od 575. do 641. godine.

⁶ Ime mu je bilo Parviz, a ubijen je 628. godine.

⁷ Bahrejn je tada pripadao Perziji.

⁸ Ovo su riječi Ibn-Šihaba, jednog od prenosilaca ovoga hadisa.

⁹ Ta se dova i obistinila, jer je 628. godine Parvizov sin Šerueh ubio svoga oca, a i on je ubrzo nakon toga umro. Pored toga, Perzijsko carstvo prestalo je postojati nekoliko godina nakon toga, jer su ga muslimani osvojili.

O VJEROVJESNIKOVOJ,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
PREPORUCI ARAPSKIM DELEGACIJAMA
DA PRENESU (ZNANJE) ONIMA
U ČIJE SU IME DOŠLI

O tome izvještava Malik b. Huvejris.

7266. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd, a njemu Šu'ba...; a PRIČAO MI JE i Ishak, njemu Nadr, a ovom Šu'ba da je Ebu-Džemra kazivao:

‘Ibn-Abbas me je postavio na svoj krevet i rekao: ‘Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla delegacija (plemena) Abdul-Kajs, on je upitao: ‘Koja je to delegacija?’ ‘Rebije (Abdul-Kajsa)’, odgovorili su, a on reče: ‘Dobro došli, ljudi i delegacija, bez prijekora i kajanja!’ ‘Allahov Poslaniče’, rekoše oni, ‘između nas i tebe nevjerničko je pleme Mudar, pa nam naredi nešto čime ćemo steći Džennet, a to ćemo saopćiti i onima koji su ostali iza nas.’¹

Pitali su ga i o piću, pa im je on zabranio četvero, a naredio četvero. Naredio im je vjerovanje u Allaha i upitao: ‘Znate li šta je vjera u Allaha?’ ‘Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju!’, odgovorili su, pa im on reče: ‘Svjedočiti da nema Boga osim Allaha, koji nema sudruga, i da je Muhammed Allahov poslanik; klanjati namaz; davati zekat (mislim da je rekao i: postiti ramazan) i davati petinu ratnog plijena.’ Potom im je zabranio četvero: (da piju iz) tikvi, zelenih krčaga, smolastih posuda i posuda izdubljenih iz palmina panja (a moguće je da je rekao: i iz katranisanih posuda).² ‘Upamtite to i obavijestite o tome one iza vas!’, reče on.”.

بَابُ

وَصَاةُ النَّبِيِّ ﷺ وَفُودُ الْعَرَبِ
أَنْ يُبَلِّغُوا مَنْ وَرَاءَهُمْ

قَالَهُ مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ .

٧٢٦٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ ح
وَحَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ
أَبِي جَمْرَةَ قَالَ بَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُقْعِدُنِي عَلَى سَرِيرِهِ
فَقَالَ لِي إِنَّ وَفْدَ عَبْدِ الْقَيْسِ لَمَّا أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
قَالَ مَنْ الْوَفْدُ قَالُوا رِبِيعَةُ قَالَ مَرْحَبًا بِالْوَفْدِ
أَوْ الْقَوْمِ غَيْرَ خَزَايَا وَلَا نَدَامَى قَالُوا
يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كُفَّارَ مُضَرٍّ فَمُرْنَا
بِأَمْرِ نَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ وَنُخْبِرُ بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا فَسَأَلُوا
عَنِ الْأَشْرِبَةِ فَنَهَاَهُمْ عَنْ أَرْبَعٍ وَأَمَرَهُمْ بِأَرْبَعٍ
أَمَرَهُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللَّهِ قَالَ هَلْ تَذَرُونَ مَا الْإِيمَانُ
بِاللَّهِ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ شَهَادَةُ أَنْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا
رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامُ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَأَظْنُ فِيهِ
صِيَامُ رَمَضَانَ وَتَوَاتُوا مِنَ الْمَغَانِمِ الْخُمْسَ وَنَهَاَهُمْ
عَنِ الدُّبَاءِ وَالْحَتَمِ وَالْمَزْفَةِ وَالنَّقِيرِ وَرَبَّمَا قَالَ
الْمُقِيرُ قَالَ احْفَظُوهُمْ وَأَبْلِغُوهُمْ مَنْ وَرَاءَكُمْ .

1 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da su oni Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, mogli doći samo u “svetim mjesecima”, pa su zato od njega tražili da ih pouči osnovama vjere, pomoću kojih bi mogli ući u Džennet.

2 Vjerovatno im je piće iz tih posuda zabranjeno zato što je u njima brzo dolazilo do vrenja, odnosno alkoholiziranja, pa se u tom slučaju moglo desiti da neko pije sok koji je imao određeni postotak alkohola u sebi.

O VIJESTI KOJU DONESE SAMO JEDNA ŽENA

7267. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Velid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba da je Tevba Anberi kazivao:

“Ša'bi mi je rekao: ‘Jesi li vidio koliko Hasan navodi hadisa od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem? A ja sam bio uz Ibn-Omera blizu dvije godine (ili godinu i po) i za to vrijeme nisam čuo da je prenio ijedan hadis (izravno) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, osim ovog:³

‘Neki ashabi, među kojima je bio i Sa'd, počeli su jesti neko meso, pa im je jedna od žena Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: ‘To je meso bodljorepog guštera!’⁴ Oni su prekinuli s jelom, ali im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Jedite! (ili je rekao: ‘Hranite se!’) Ono je dopušteno, ali ga ja ne jedem’ (ili je, kaže prenosilac, rekao: ‘Ono je u redu...’).”⁵

بَابُ خَبَرِ امْرَأَةٍ الْوَاحِدَةِ

٧٢٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيِّ قَالَ قَالَ لِي الشَّعْبِيُّ أَرَأَيْتَ حَدِيثَ الْحَسَنِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَاعَدْتُ ابْنَ عُمَرَ قَرِيبًا مِنْ سَتَتَيْنِ أَوْ سَنَةٍ وَنُصِفَ فَلَمْ أَسْمَعْهُ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ غَيْرَ هَذَا قَالَ كَانَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فِيهِمْ سَعْدُ فَذَهَبُوا يَأْكُلُونَ مِنْ لَحْمٍ فَنَادَتْهُمْ امْرَأَةٌ مِنْ بَعْضِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّهُ لَحْمٌ ضَبَّ فَأَمْسَكُوا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كُلُوا أَوْ اطْعَمُوا فَإِنَّهُ حَلَالٌ أَوْ قَالَ لَا بَأْسَ بِهِ شَكٌّ فِيهِ وَلَكِنَّهُ لَيْسَ مِنْ طَعَامِي .

3 Ša'bi je zamjerao onima koji su prenosili hadise direktno od Poslanika, sallallahu alejhi, preskačući prenosioca iz generacije ispred sebe, što je u terminologiji hadiskih učenjaka jedna vrsta slabog hadisa, tj. mursel-hadis. On je želio ukazati na to da je motiv takvih ljudi bio da prenesu što je moguće više hadisa. Kermani veli da je Ša'bi htio reći da je Hasan Basri, iako tabiin (treća generacija), prenio dosta hadisa direktno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je Ibn-Omer, iako ashab, bio oprezan u prenošenju hadisa i prenosio je, koliko je god bilo moguće, manje hadisa. On je u tome slijedio svoga oca Omera, radijallahu anhu, koji je smatrao da treba što manje prenositi hadise, jer se bojao zapostavljanja Kur'ana, i jer se bojao da se ne prenese nešto što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao.

4 To je rekla Mejmunah. Ona je zapazila da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ne jede meso bodljorepog guštera, pa je smatrala da je ono zabranjeno. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim hadisom pojašnjava da je ono dopušteno, ali da ga on ne jede zato što mu ne prija.

5 Ovaj je hadis dokaz da se prihvata i ono što prenese ženska osoba, ako je pobožna i povjerljiva.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْإِعْتِصَامِ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ

PRIDRŽAVANJE ZA KUR'AN I SUNNET

7268. PRIČAO NAM JE Humejdi, a njemu Sufjan, prenoseći od Mis'ara i drugih, oni od Kajsa b. Muslima, a on od Tarika b. Šihaba da je kazivao: "Jedan je židov rekao Omeru: 'Vladaru pravovjernih, da je nama objavljen ajet: 'Sada sam vam vjeru usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio, i zadovoljan sam da vam islam bude vjera!',¹ mi bismo taj dan uzeli za svoj praznik!' Na to Omer reče: 'Ja zaista znam kojeg je dana objavljen ovaj ajet. Objavljen je na Dan Arefata, u petak.'" Sufjan je ovo čuo od Mis'ara, on od Kajsa, a Kajs od Tarika.²

7269. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Enesa b. Malika (da je kazivao): "Čuo sam od Omera sutradan³ da je on, kada su muslimani davali prisegu (na vjernost) Ebu-Bekru, nakon što se prije Ebu-Bekra popeo na minber Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i izgovorio *kelimei-šehadet*, rekao: 'A zatim: Allah je odabrao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ono što je kod Njega u odnosu na ono što je

٧٢٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ عَنْ مِسْعَرٍ وَغَيْرِهِ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ لِعُمَرَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَوْ أَنَّ عَلَيْنَا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا) لَاتَّخَذْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ عِيدًا فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي لَا أَعْلَمُ أَيَّ يَوْمٍ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ نَزَلَتْ يَوْمَ عَرَفَةَ فِي يَوْمٍ جُمُعَةٍ سَمِعَ سُفْيَانٌ مِنْ مِسْعَرٍ وَمِسْعَرٌ قَيْسًا وَقَيْسٌ طَارِقًا.

٧٢٦٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ الْغَدَّ حِينَ بَايَعَ الْمُسْلِمُونَ أَبَا بَكْرٍ وَاسْتَوَى عَلَى مَنبَرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ تَشْهَدَ قَبْلَ أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ أَمَّا بَعْدُ فَاخْتَارَ اللَّهُ لِرَسُولِهِ ﷺ الَّذِي عِنْدَهُ عَلَى الَّذِي عِنْدَكُمْ وَهَذَا الْكِتَابُ الَّذِي هَدَى اللَّهُ بِهِ رَسُولَكُمْ فَخُذُوا بِهِ تَهْتَدُوا وَإِنَّا هَدَى اللَّهُ بِهِ رَسُولَهُ.

1 El-Maida, 3.

2 Ovo su Buharijeve riječi, a njima se pojašnjava i učvršćuje lanac prenosilaca ovog hadisa. Naime, u ovom se lancu tri puta uzastopno kaže "od toga i toga", pa se na ovaj način daje do znanja da su to oni čuli izravno jedan od drugoga, a ne na neki drugi način.

3 Tj. dan nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.

kod vas.¹ Imate Knjigu, kojom je Allah uputio vašeg Poslanika—radite ponjoj, pa ćete biti na pravome putu! Zaista je njome Allah uputio Svoga Poslanika!”

7270. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, prenoseći od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prigrlio me je uza se i rekao: ‘Allahu moj, pouči ga Knjizi!’”

7271. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Sabbah, njemu Mu'temir, a ovom Avf, prenoseći od Ebu-Minhala, a on od Ebu-Berze da je rekao:

“Allah vam je učinio neovisnim (ili: uzvisio vas) islamom i Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem.”

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “Ovdje je rečeno *jugnijekum* (učinio vas neovisnim), ali je ustvari *ne'ašekum* (uzvisio vas). To treba pogledati u *Kitabul-i'tisamu* (Knjiga o pridržavanju za Kur'an i sunnet).”²

7272. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara (da je kazivao): “Abdullah b. Omer, dajući prisegu Abdul-Meliku b. Mervanu, mu je napisao: ‘Iskazujem ti poslušnost i pokornost, u skladu s pravilima Allaha i Njegova Poslanika, u onome što mognem.’”³

٧٢٧٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ضَمَّنِي إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَلِّمُهُ الْكِتَابَ .

٧٢٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ عَوْفًا أَنَّ أَبَا الْمُنْهَالِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بَرَزَةَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ يُغْنِيكُمْ أَوْ نَعَشَكُمْ بِالْإِسْلَامِ وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَعَ هَاهُنَا يُغْنِيكُمْ وَإِنَّمَا هُوَ نَعَشُكُمْ يُنْظَرُ فِي أَصْلِ كِتَابِ الْاِعْتِصَامِ .

٧٢٧٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ كَتَبَ إِلَى عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَرْوَانَ يُبَايِعُهُ وَأَقْرَأَ لَكَ بِذَلِكَ بِالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ عَلَى سُنَّةِ اللَّهِ وَسُنَّةِ رَسُولِهِ فِيمَا اسْتَطَعْتُ .

- 1 Time se želi kazati da je Allah odredio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da tada preseli s ovoga na onaj svijet.
- 2 Iz ovoga se saznaje da je Buhari napisao posebnu knjigu (*kitab*) o ovoj temi, kao što je napisao posebnu knjigu o etici koja se zove *El-edebul-mufred*.
- 3 Iz ovog se hadisa, između ostaloga, zaključuje da pretpostavljenom treba biti pokoran u onome što je dobro, odnosno što je u skladu s Kur'anom i sunnetom, a da se u suprotnom ne smije nikome biti pokoran, pa makar se to odnosilo i na vladara. U tom smislu postoji dobro poznati hadis: “Ne smije se biti pokorno stvorenju u onome čime bi se kršila pokornost Stvoritelju!”

O POSLANIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
RIJEČIMA: "POSLAN SAM
S JEZGROVITIM GOVOROM!"

7273. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Poslan sam s jezgrovitim govorom⁴ i potpomognut da me se plaši (neprijatelj). Dok sam spavao, usnio sam kako mi se dadoše ključevi riznica zemlje i staviše se u moju ruku."⁵

Ebu-Hurejra kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je otišao (na drugi svijet), a vi ih već ispražnjavate!" (ili je rekao: "... vi ih već iskorištavate", ili nešto drugo tome slično).

7274. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Lejs, prenoseći od Seida, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Svakom je poslaniku davano toliko mudžiza koliko se vjerovalo u njih (ili je rekao: koliko su ljudi vjerovali u njih). Meni je data Objava, koju mi je Allah objavio, pa se nadam da ću ja od svih njih imati najviše sljedbenika na Sudnjem danu."⁶

بَابُ

قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ

٧٢٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَبَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي أُتِيْتُ بِمِفْتَاحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ فَوُضِعَتْ فِي يَدِي قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَدْ ذَهَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَنْتُمْ تَلْعَوْنَهَا أَوْ تَرْغَوْنَهَا أَوْ كَلِمَةً تُشَبِّهُهَا.

٧٢٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ الْأَنْبِيَاءِ نَبِيٍّ إِلَّا أُعْطِيَ مِنَ الْآيَاتِ مَا مِثْلُهُ أَوْ مِنْ أَوْ آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيَتْ وَحْيًا أَوْحَاهُ اللَّهُ إِلَيَّ فَأَرْجُو أَنِّي أَكْثَرُهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

4 Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio konciznim i jezgrovitim govorom; s malo riječi govorio je mnogo. Neki smatraju da se ovdje pod jezgrovitim govorom misli na Kur'an, a on je najjezgrovitiji i najkoncizniji govor uopće.

5 Nevevi kaže da se ovdje misli na bogatstvo koje će muslimani steći, bilo ratnim plijenom, bilo zaradom i pronalaskom riznica.

6 Poslanici prije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, imali su mudžize od kojih je bilo koristi samo u njihovo vrijeme i samo njihovim narodima. Pored takvih mudžiza, koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također imao, njegova je glavna mudžiza Kur'an, od kojeg će ljudi imati koristi sve do Smaka svijeta.

SLIJEĐENJE SUNNETA ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

Uzvišeni Allah kaže: "... i učini nas predvodnicima bogobojažnih!"¹(Mudžahid) kaže: "Učini nas takvim predvodnicima da slijedimo one koji su bili prije nas i da nas slijede oni koji će doći poslije nas!"²Od Ibn-Avna³ prenosi se da je rekao: "Troje volim sebi i svojoj braći: da izučavaju sunnet i tragaju za njim, da nastoje shvatiti Kur'an i da pitaju ljude o njemu, te da se prema ljudima odnose samo onako kako je dobro."

7275. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan, prenoseći od Vasila da je Ebu-Vail kazivao: "Sjeo sam do Šejbe³ u ovoj džamiji (Kabi), pa mi je on rekao: i kazao mi: 'Imam namjeru da u Kabi ne ostavim ni žuta (zlata) ni bijela (srebra),⁴ već da to podijelim muslimanima.' 'Nećeš to uraditi!', rekoh mu, pa me on upita: 'Zašto?' 'Zato što to nisu činila ni tvoja dva druga (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr)', rekoh mu. 'To su dva čovjeka koje treba slijediti!', reče on."

7276. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah da mu je kazivao Sufjan: "Upitao sam A'meša, pa mi je on prenio od Zejda b. Vehba kako je čuo Huzejfu kad je rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao nam je da je povjerenje spušteno s Neba u dubinu ljudskih srca. Zatim je objavljen Kur'an, pa oni uče iz Kur'ana i saznavaju iz sunneta.'"⁵

بَابُ الْإِقْتِدَاءِ بِسُنَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا) قَالَ أَيْمَةُ نَقْتَدِي بِمَنْ قَبْلَنَا وَيَقْتَدِي بِنَا مَنْ بَعْدَنَا وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ ثَلَاثٌ أَحَبُّهُنَّ لِنَفْسِي وَلَا إِخْوَانِي هَذِهِ السُّنَّةُ أَنْ يَتَعَلَّمُوَهَا وَيَسْأَلُوا عَنْهَا وَالْقُرْآنُ أَنْ يَتَفَهَّمُوهُ وَيَسْأَلُوا عَنْهُ وَيَدْعُوا النَّاسَ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ .

٧٢٧٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ وَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى شَيْبَةَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ قَالَ جَلَسَ إِلَيَّ عُمَرُ فِي مَجْلِسِكَ هَذَا فَقَالَ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ لَا أَدَعَ فِيهَا صَفْرَاءَ وَلَا بَيْضَاءَ إِلَّا قَسَمْتُهَا بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ قُلْتُ مَا أَنْتَ بِفَاعِلٍ قَالَ لَمْ قُلْتُ لَمْ يَفْعَلْهُ صَاحِبُكَ قَالَ هُمَا الْمَرْءَانِ يُقْتَدَى بِهِمَا .

٧٢٧٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَأَلْتُ الْأَعْمَشَ فَقَالَ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ يَقُولُ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنَّ الْأَمَانَةَ نَزَلَتْ مِنَ السَّمَاءِ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ وَنَزَلَ الْقُرْآنُ فَفَرَّغُوا الْقُرْآنَ وَعَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ .

1 El-Furkan, 74. prijevod ajeta u cjelosti glasi: "I oni koji govore: 'Gospodaru naš, podari nam u suprugama našim i djeci našoj radost i učini nas predvodnicima bogobojažnih!'"

2 On je bio jedan od mladih tabiina, a puno mu je ime Abdullah b. Avn Basri.

3 On je bio vratar Kabe, a puno mu je ime Šejba b. Usman b. Talha Abderi.

4 U Kabi su pohranjivana sredstva kojima se ona održavala i pokrivala. Pošto su ona prelazila potrebe Kabe, Omer, radijallahu anhu, namjeravao je ta sredstva podijeliti, ali je odustao od toga nakon Šejbinog savjeta. Iz hadisa se može zaključiti da, pored Kur'ana i sunneta treba slijediti i one koji rade u skladu s njima.

5 Pored toga što potvrđuje nužnost slijeđenja Kur'ana i sunneta, ovaj hadis ukazuje na to da je Allah ljudsku

7277. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Murra, prenoseći od Murre Hemedanija da je Abdullah⁶ rekao:

“Najljepši je govor Allahova knjiga, najljepša uputa je Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, a najgore su novotarije. *Ono što vam je obećano sigurno će se desiti, vi to nikako ne možete spriječiti.*”⁷

7278, 7279. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida da su kazivali: “Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: ‘Zaista ću vam ja presuditi po Allahovoj knjizi!’”⁸

7280. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Hilal b. Ali, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Svi iz moga ummeta ući će u Džennet, osim onoga koji to odbije.’

‘Allahov Poslaniče, pa ko će to odbiti?’, upitaše (ashabi), a on odgovori: ‘Onaj koji je meni pokoran ući će u Džennet, a onaj koji je prema meni neposlušan – to je taj koji odbija!’”⁹

٧٢٧٧. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةٍ سَمِعْتُ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيَّ يَقُولُ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَأَحْسَنَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ ﷺ وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَ (إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَا تِلْ وَ مَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ).

٧٢٧٨-٧٢٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَا قُضِيَ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ.

٧٢٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ يَأْبَى قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى.

prirodu učinio sklonom istini, pravdi i poštenju.

6 Radi se o Abdullahu b. Mes'udu.

7 Dio koji je napisan kosim slovima je ujedno i 134. ajet iz sure El-En'am.

8 Ovo je samo dio hadisa koji je u cijelosti naveden pod brojem 7260. Iz njega se vidi da se ove riječi ne odnose na Ebu-Hurejru i Zejda, nego na drugu dvojicu ljudi, koji su se parničili pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Buhari ovdje navodi samo onaj dio hadisa koji se izravno odnosi na naslov ovog poglavlja, tj. na pridržavanje Kur'ana i sunneta.

9 Ovaj hadis može se odnositi na nevjernika, i u tom slučaju znači da on nikada neće ući u Džennet, kao i na muslimana grešnika, kada znači da on određeno vrijeme neće ući u Džennet.

7281. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abade, njemu Jezid, a ovom Selim b. Hajjan (kojeg je pohvalio), prenoseći od Seida b. Minaa, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao: “Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao, došli su mu meleci, pa je jedan od njih rekao: ‘On spava’. Drugi je dodao: ‘Oči mu spavaju, ali mu je srce budno.’ Zatim su neki od njih rekli: ‘U vezi s ovim našim prijateljem ima jedan primjer.’

‘Navedite taj primjer!’, reče jedan od njih.

‘On spava’, reče opet jedan, a drugi dodade: ‘Oči mu spavaju, ali mu je srce budno.’ Zatim neki od njih rekoše: ‘Njegov je primjer poput primjera čovjeka koji je napravio kuću, pripremio u njoj gozbu i poslao onoga koji će pozivati na nju. Ko mu se odazove ući će u tu kuću i jesti na gozbi, a ko mu se ne odazove neće ući u kuću i neće jesti na gozbi.’ ‘Protumačite mu taj primjer da bi ga razumio!’, rekoše neki. ‘On spava’, reče opet jedan, a drugi dodade: ‘Oči mu spavaju, ali mu je srce budno.’ Zatim neki od njih rekoše: ‘Kuća je u ovom primjeru Džennet, a onaj koji poziva je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pa ko bude pokoran Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pokoran je i Allahu, a ko bude neposlušan Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, neposlušan je i Allahu; a Muhammed razvrstava ljude.’”¹ Ovaj hadis navodi i Kutejba, prenoseći od Lejsa, on od Halida, ovaj od Seida b. Ebu-Hilala, a on od Džabira: “Izišao nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

٧٢٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادَةَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ حَدَّثَنَا سَلِيمُ بْنُ حَيَّانَ وَأَتْنَى عَلَيْهِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ حَدَّثَنَا أَوْ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ جَاءَتْ مَلَائِكَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ نَائِمٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّهُ نَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا إِنَّ لِمُصَاحِبِكُمْ هَذَا مَثَلًا فَاضْرِبُوا لَهُ مَثَلًا فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّهُ نَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا مَثَلُهُ كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى دَارًا وَجَعَلَ فِيهَا مَأْدُبَةً وَبَعَثَ دَاعِيًا فَمَنْ أَجَابَ الدَّاعِيَ دَخَلَ الدَّارَ وَأَكَلَ مِنَ الْمَأْدُبَةِ وَمَنْ لَمْ يُجِبِ الدَّاعِيَ لَمْ يَدْخُلِ الدَّارَ وَلَمْ يَأْكُلْ مِنَ الْمَأْدُبَةِ فَقَالُوا أَوَّلُوهَا لَهُ يَفْقَهُهَا فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّهُ نَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا فَالدَّارُ الْجَنَّةُ وَالدَّاعِيَ مُحَمَّدٌ ﷺ فَمَنْ أَطَاعَ مُحَمَّدًا ﷺ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَى مُحَمَّدًا ﷺ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَمُحَمَّدٌ ﷺ فَرَقٌ بَيْنَ النَّاسِ تَابِعُهُ قُتَيْبَةُ عَنْ لَيْثٍ عَنْ خَالِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ جَابِرٍ خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ .

¹ Buhari navodi samo gornje predanje ovog hadisa, a druga njegova predanje navode Tirmizi, Ahmed, Taberani, Bezzar i dr. Iz njih se može vidjeti da su te meleke predvodili Džibril i Mikail. U jednom od njih navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao ovaj događaj, a u drugom da ga je ispričao Ibn-Mesud, koji je vidio meleke kada su došli i opisao ih kao izuzetno lijepe, u bijeloj odjeći. Pored toga, u jednom od tih predanja upotpunjuje se tumačenje ovog primjera, pa se kaže da onaj koji je izgradio kuću nije niko drugi do Allah, dželle šanuhu, koji je stvorio Džennet.

7282. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, ovaj od Ibrahima, a on od Hemmama da je Huzejfa² rekao:

“O učenjaci! Ustrajte na pravome putu pa ćete imati veliki uspjeh, a ako skrenete desno ili lijevo, onda ćete biti u velikoj zabludi!”

7283. PRIČAO NAM JE Ebu-Kurejb, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:

“Primjer mene i onoga s čime me je Allah poslao je poput primjera čovjeka koji je došao jednom narodu i rekao mu: ‘Narode moj, svojim sam očima vidio (neprijateljsku) vojsku, i zaista sam vam ja neobučeni (nag) opominjač!’³ Spašavajte se!’, pa ga je poslušala jedna grupa iz njegovog naroda, te su se na vrijeme pokrenuli, otišli i tako se spasili. Druga grupa nije mu povjerovala, nego su ostali na istom mjestu, pa ih je ujutro napala vojska i potpuno ih uništila i istrijebila. Eto, to je primjer onoga koji se meni pokorava i slijedi ono s čime sam ja došao (Objavu), a to je primjer i onoga koji je meni neposlušan i poriče Istinu s kojom sam došao.”

٧٢٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ يَا مَعْشَرَ الْقُرَاءِ اسْتَقِيمُوا فَقَدْ سَبَقْتُمْ سَبْقًا بَعِيدًا فَإِنْ أَخَذْتُمْ يَمِينًا وَشِمَالًا لَقَدْ ضَلَلْتُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا.

٧٢٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمًا فَقَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي رَأَيْتُ الْجَيْشَ بَعِيْنِي وَإِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْعُرْيَانُ فَالْتَجَاءُ فَاطَاعَهُ طَائِفَةٌ مِنْ قَوْمِهِ فَأَذْجُوا فَأَنْطَلَقُوا عَلَى مَهْلِهِمْ فَنَجَوْا وَكَذَّبَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ فَأَصْبَحُوا مَكَانَهُمْ فَصَبَحَهُمُ الْجَيْشُ فَأَهْلَكَهُمْ وَاجْتَنَحَهُمْ فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ أَطَاعَنِي فَاتَّبَعَ مَا جِئْتُ بِهِ وَمَثَلُ مَنْ عَصَانِي وَكَذَّبَ بِمَا جِئْتُ بِهِ مِنَ الْحَقِّ.

2 Huzejfa b. Jeman, poznati ashab.

3 U Arapa je bio običaj da, ako neko primijeti iznenadni dolazak neprijateljske vojske, skine odjeću sa sebe i maše njome oko svoje glave. To je bio znak njegovim saplemenicima da im se približava opasnost.

7284, 7285. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, ovaj od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:

“Kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu-Bekr, nakon njega, postao halifa, neki su se Arapi vratili nevjerovanju, pa je u vezi s tim Omer upitao Ebu-Bekra: ‘Kako ćeš se boriti protiv ljudi kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne očituju da nema (istinskog) Boga osim Allaha. Onaj koji to posvjedoči zaštitio je od mene svoju imovinu i svoj život, osim onoga što je propisano, a Allahovo je da s njim svede račun!’?”

‘Tako mi Allaha’, reče Ebu-Bekr, ‘ja ću se boriti protiv svakoga ko pravi razliku između namaza i zekata, jer je zekat imovinska dužnost. Tako mi Allaha, kada bi odbili dati uže koje su ranije davali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih se zbog toga borio protiv njih!’

O tome je Omer rekao: ‘Tako mi Allaha, ništa se drugo nije dogodilo do to da sam shvatio kako je Allah učinio prostranim prsa Ebu-Bekrova za borbu, pa sam i sâm spoznao da je njegov stav ispravan.’”¹ Ibn-Bukejr i Abdullah prenose od Lejsa da je ovdje spomenuto jare (a ne uže), i to je ispravnije.

٧٢٨٤-٧٢٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَهُ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ قَالَ عُمَرُ لِأَبِي بَكْرٍ كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَمَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَصَمَ مِنِّي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ وَحِسَابِهِ عَلَى اللَّهِ فَقَالَ وَاللَّهِ لَا قَاتِلَ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللَّهُ لَوْ مَنَعُونِي عَقَالًا كَانُوا يُؤَدُّونَهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَقَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنَعِهِ فَقَالَ عُمَرُ فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ رَأَيْتُ اللَّهَ قَدْ شَرَحَ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ قَالَ ابْنُ بُكَيْرٍ وَعَبْدُ اللَّهِ عَنِ اللَّيْثِ عَنَاقًا وَهُوَ أَصَحُّ.

¹ Između ostalog, iz ovog se hadisa može zaključiti sljedeće:

- velika je vrijednost Ebu-Bekra i Omera, radijallahu anhum;
- dopušteno je upotrijebiti silu protiv onih koji se izjasne kao muslimani, ali nakon nekog vremena prestanu obavljati neku od temeljnih islamskih dužnosti;
- nužno je savjetovati se u svim slučajevima pogotovo u važnijim pitanjima.

7286. PRIČAO MI JE Isma'il, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhum, da je kazivao: "Ujejna b. Hisn b. Huzejfa b. Bedr došao je kod svoga bratića Hurra b. Kajs b. Hisna – a on je bio jedan od onih koji su se okupljali oko Omera, jer su učeni ljudi, bili stari ili mladi, sačinjavali vijeće s kojim se Omer savjetovao – pa ga je Ujejna upitao: 'Bratiću, jesi li ti utjecajan kod ovog vladara, pa da zatražiš da se sastanem s njim?' 'Zatražit ću da se s njim sastaneš', odgovorio mu je."

Ibn-Abbas dalje pripovijeda: "On (Hurr) je dogovorio susret, pa pošto je Ujejna ušao kod Omera, rekao mu je: 'Sine Hattabov, tako mi Allaha, malo nam daješ i ne upravljaš nama pravedno!' Omer se naljuti i htjede ga udariti, ali mu Hurr reče: 'Vladaru pravovjernih, Uzvišeni je Allah rekao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ti sa svakim lijepo, i traži da se dobra djela čine, a neznalica se kloni!',² zaista je ovaj neznalica!' Tako mi Allaha, Omer nije prešao preko ovih riječi, nakon što su mu navedene, i obuzdao se, jer on se uvijek obuzdavao kada su Allahove riječi u pitanju."³

٧٢٨٦. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ بْنُ حُذَيْفَةَ بْنِ بَدْرِ فَنَزَلَ عَلَى ابْنِ أَخِيهِ الْحُرِّ بْنِ قَيْسٍ بْنِ حِصْنٍ وَكَانَ مِنَ النَّفَرِ الَّذِينَ يُدْنِيهِمْ عُمَرُ وَكَانَ الْقُرَاءُ أَصْحَابَ مَجْلِسِ عُمَرَ وَمُشَاوَرَتِهِ كَهَوْلًا كَانُوا أَوْ شُبَّانًا فَقَالَ عُيَيْنَةُ لِابْنِ أَخِيهِ يَا ابْنَ أَخِي هَلْ لَكَ وَجْهٌ عِنْدَ هَذَا الْأَمِيرِ فَتَسْتَأْذِنَ لِي عَلَيْهِ قَالَ سَأَسْتَأْذِنُ لَكَ عَلَيْهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَاسْتَأْذَنَ لِعُيَيْنَةَ فَلَمَّا دَخَلَ قَالَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ وَاللَّهِ مَا تُعْطِينَا الْجَزْلَ وَمَا تَحْكُمُ بَيْنَنَا بِالْعَدْلِ فَعَضِبَ عُمَرُ حَتَّى هَمَّ بِأَنْ يَقَعَ بِهِ فَقَالَ الْحُرُّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ لِنَبِيِّهِ ﷺ (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ) وَإِنَّ هَذَا مِنَ الْجَاهِلِينَ فَوَاللَّهِ مَا جَاوَزَهَا عُمَرُ حِينَ تَلَاهَا عَلَيْهِ وَكَانَ وَقَافًا عِنْدَ كِتَابِ اللَّهِ .

2 El-A'raf, 199.

3 Ujejna je primio islam tek kada je oslobođena Mekka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je davao pomoć iz sredstava zekata kao jednom od onih "čija srca treba pridobiti". Za vrijeme hilafeta Ebu-Bekrova odmetnuo se od vjere, pa je, nakon poraza, ponovo prihvatio islam. Bio je poznat kao grub i osoran čovjek, pa ga je čak i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao priglupim. Svoju glupost ovdje je pokazao i time što halifu Omera nije nazvao vladarom pravovjernih, kao što je bio red. Omer, radijallahu anhu, ipak ga nije udario, jer je čuo kur'anski ajet koji mu to zabranjuje. Zato je ovaj slučaj Buhari uvrstio u poglavlje *O pridržavanju Kur'ana i sunneta*.

7287. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od Fatime bint Munzir, a ona od Esme, kćerke Ebu-Bekrove, radijallahu anhu, da je kazivala:

“Došla sam Aiši u vrijeme pomračenja sunca. Ljudi su klanjali, a i ona je bila u namazu, te je upitah: ‘Šta je ljudima?’ Ona pokaza u pravcu neba i reče: ‘Slavljen neka je Allah (*subhanallah*)!’

‘Je li to neki znak?’, upitah, a ona klimnu glavom potvrđujući da jeste. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, zahvali Allahu, hvaleći Ga, pa reče: ‘Nema ništa što prije nisam vidio, a da to sada na ovome mjestu nisam ponovo vidio, pa čak i Džennet i Vatra! Objavljeno mi je da ćete u kaburima biti stavljeni na kušnju, sličnu kušnji Dedždžala. Što se tiče mumina (ili muslimana; ne znam koji je od ta dva izraza upotrijebila Esma), on će reći: ‘Muhammed nam je donio jasne dokaze, pa smo mu se odazvali i povjerovali.’ Tada će mu biti rečeno: ‘Spavaj ugodno! Znali smo da si ti vjernik s uvjerenjem.’ A što se tiče licemjera (ili onoga koji je sumnjao; ne znam koji je od ta dva izraza upotrijebila Esma), on će reći: ‘Ne znam. Čuo sam da svijet nešto izgovara, pa sam to i ja izgovarao.’”¹

٧٢٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهَا قَالَتْ أَتَيْتُ عَائِشَةَ حِينَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ وَالنَّاسُ قِيَامٌ وَهِيَ قَائِمَةٌ تُصَلِّي فَقُلْتُ مَا لِلنَّاسِ فَأَشَارَتْ بِيَدِهَا نَحْوَ السَّمَاءِ فَقَالَتْ سُبْحَانَ اللَّهِ فَقُلْتُ آيَةٌ قَالَتْ بَرَأْسُهَا أَنْ نَعَمْ فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَدَّثَ اللَّهُ وَأَتْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْ شَيْءٍ لَمْ أَرَهُ إِلَّا وَقَدْ رَأَيْتُهُ فِي مَقَامِي هَذَا حَتَّى الْجَنَّةَ وَالنَّارَ وَأُوحِيَ إِلَيَّ أَنْكُمْ تُفْتَنُونَ فِي الْقُبُورِ قَرِيبًا مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ أَوْ الْمُسْلِمُ لَا أَدْرِي أَيُّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ فَأَجَبْنَاهُ وَأَمَنَّا فَيُقَالُ نَحْمُ صَالِحًا عَلِمْنَا أَنَّكَ مُوقِنٌ وَأَمَّا الْمُنَافِقُ أَوْ الْمُزْتَابُ لَا أَدْرِي أَيُّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ لَا أَدْرِي سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا فَقُلْتُ .

¹ Nekoliko je verzija ovog hadisa navedeno u prethodnim poglavljima ovog djela, a ovdje je taj hadis ponovo naveden, jer odgovor vjernika u kaburu: “Muhammed nam je donio jasne dokaze, pa smo mu se odazvali i povjerovali” – ide u prilog naslovu ovog poglavlja.

Evo samo nekih zaključaka koji se mogu izvesti iz ovog hadisa:

- Džennet i Džehennem su već stvoreni;
- kazna u kaburu je istinita;
- sunnet je klanjati namaz pri pomračenju sunca i mjeseca;
- na važno pitanje klanjač može odgovoriti manjim pokretom ruke ili glave, te upozoriti prisutne povišenim učenjem ili izgovaranjem riječi: “Slavljen neka je Allah (*subhanallah*)!”

7288. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'radža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne pitajte me za ono što vam ja ne spomenem! One prije vas upropastilo je to što su mnogo pitali i razilazili se sa svojim poslanicima. Kada vam nešto zabranim, klonite se toga, a kada vam nešto naredim, obavljajte to koliko možete!"²

NIJE DOPUŠTENOMNOGO
PITATI I OPTEREČIVATI
SE ONIM ŠTO NIJE POTREBNO

Uzvišeni Allah kaže: "O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni!"³

7289. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid Mukri', njemu Seid, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Amira b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Najveću grešku čine musliman koji upita za nešto što nije bilo zabranjeno, pa se to zbog njegovog pitanja zabrani."⁴

٧٢٨٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ دُعُونِي مَا تَرَكَتُكُمْ إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِسُؤَالِهِمْ وَاجْتِلَافِهِمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ.

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنْ كَثْرَةِ السُّؤَالِ
وَتَكْلِيفِ مَا لَا يَغْنِيهِ

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءٍ إِنْ تُبَدَ لَكُمْ تَسْأَلُكُمْ).

٧٢٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقَرِّيُّ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ أَعْظَمَ الْمُسْلِمِينَ جُرْمًا مَنْ سَأَلَ عَنْ شَيْءٍ لَمْ يُحَرِّمْ فَحَرَّمَ مِنْ أَجْلِ مَسْأَلَتِهِ.

2 Muslim u *Sahihu* navodi ovaj hadis u cijelosti, a iz njega se razaznaje povod izgovaranja ovih riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je saopćio ashabima da im je dužnost obaviti hadždž, pa je jedan od njih tri puta ponovio pitanje: "Je li svake godine?" On je odgovorio: "Da sam rekao: 'Da!' – bila bi vam to obaveza, a to ne biste mogli." Zatim je izgovorio riječi navedene u ovom hadisu. Dakle, zabrana pitanja nije općenita, nego se odnosi samo na dužnosti i obaveze. Ovaj je hadis kratak, ali sveobuhvatan, pa Nevevi za njega kaže: "Ovaj se hadis ubraja u jezgroviti govor i po svom sadržaju predstavlja jedan od temelja islama. On se odnosi na mnoge islamske propise."

3 El-Maida, 101.

4 Iz ovoga, kao i iz nekih drugih hadisa, može se zaključiti da je nešto, u osnovi, dopušteno sve dok šerijatski propis to ne zabrani.

7290. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Affan, a ovom Vuhejb, prenoseći od Musaa b. Ukbe, on od Ebu-Nadra, ovaj od Busra b. Seida, a on od Zejda b. Sabita (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je koristio (uz ramazan) jedan dio džamije ograđen rogozinom, u kojem je noću klanjao, pa su i drugi klanjali za njim. Ali, jedne noći nisu čuli njegov glas, pa su pomislili da je zaspao, te se jedan od njih počeo nakašljavati. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iziđe i reče: ‘Vi ste stalno činili to što sam ja vidio, pa sam se pobojavao da će vam to biti propisano (kao obaveza), a ako vam bude propisano, nećete to moći izvršavati. Zato, ljudi, klanjajte u svojim kućama! Najvredniji namaz, osim propisanih namaza, jest onaj koji čovjek klanja u svojoj kući.’”

7291. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd b. Ebu-Burda, prenoseći od Ebu-Burde da je Ebu-Musa Eš'ari kazivao: “Allahovom su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (ljudi) postavljali neka neugodna pitanja. Kada su oni takva pitanja često postavljali, on se rasrdi i reče: ‘Pitajte me!’ Jedan čovjek ustade i upita: ‘Ko je moj otac?’

‘Tvoj je otac Huzafa’, odgovori on. Nakon toga ustade drugi i upita: ‘A ko je moj otac, Allahov Poslaniče!?’

‘Tvoj je otac Salim, oslobođeni Šejbin rob’, odgovori mu on. Pošto je Omer primijetio srdžbu na licu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzviknuo je: ‘Obraćamo se Uzvišenom Allahu, moleći Ga da nam oprost!’”¹

٧٢٩٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ سَمِعْتُ أَبَا النَّضْرِ يُحَدِّثُ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اتَّخَذَ حُجْرَةً فِي الْمَسْجِدِ مِنْ حَصِيرٍ فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِيهَا لَيْلًا حَتَّى اجْتَمَعَ إِلَيْهِ نَاسٌ ثُمَّ فَقَدُوا صَوْتَهُ لَيْلَةً فَظَنُّوا أَنَّهُ قَدْ نَامَ فَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يَتَنَحَّضُ لِيَخْرُجَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ مَا زَالَ بِكُمْ الَّذِي رَأَيْتُمْ مِنْ صَنِيعِكُمْ حَتَّى خَشِيتُ أَنْ يُكْتَبَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ كُتِبَ عَلَيْكُمْ مَا قُمْتُمْ بِهِ فَصَلُّوا أَيُّهَا النَّاسُ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ أَفْضَلَ صَلَاةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ.

٧٢٩١. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ أَشْيَاءَ كَرِهَهَا فَلَمَّا أَكْثَرُوا عَلَيْهِ الْمَسْأَلَةَ غَضِبَ وَقَالَ سَلُونِي فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَبِي قَالَ أَبُوكَ حُذَافَةُ ثُمَّ قَامَ آخَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَبِي فَقَالَ أَبُوكَ سَالِمٌ مَوْلَى شَيْبَةَ فَلَمَّا رَأَى عَمَرُ مَا بَوَّجَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْغَضَبِ قَالَ إِنَّا نَتُوبُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.

¹ Jedan je čovjek tada upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje je njegova izgubljena deva; drugi ga je pitao kada će nastupiti Smak svijeta; treći da li je hadždž obavezan svake godine; četvrti je od njega zatražio da brdo Safa pretvori u zlato itd. Ta su pitanja rasrdila Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a kada su došla pitanja navedena u ovom hadisu, to ga je još više rasrdilo.

Ta su dvojica htjela provjeriti da li su njihovi očevi uistinu oni koje oni smatraju svojim očevima, pa im je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i potvrdio. Ipak, nije trebalo postavljati ta pitanja, jer bi došlo

7292. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Verrada, Mugirina pisara, da je kazivao:

“Mu‘avija je naredio Mugiri: ‘Napiši mi ono što si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’, pa mu je on napisao: ‘Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao nakon svakoga namaza: ‘Nema (istinskog) Boga osim jedinoga Allaha! On nema sudruga; Njemu pripada sva vlast i hvala i On sve može! Allahu moj, niko ne može spriječiti ono što Ti daješ, niti dati ono što Ti sprečavaš; niti će bogatašu kod Tebe koristiti njegovo bogatstvo!’ On je zabranjivao ‘rekla-kazala’ (prenošenje neprovjerenih obavijesti), zapitkivanje i upropaštavanje imetka. Također je zabranjivao neposlušnost prema majkama, ubijanje ženske djece te uskraćivanje onoga što treba dati, a traženje onoga što se ne zaslužuje.”²

7293. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, a on od Enesa da je rekao: “Bili smo kod Omera kada je rekao: ‘Zabranjeno nam je prenemaganje.’”³

٧٢٩٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ وَرَادٍ كَاتِبِ الْمَغِيرَةِ قَالَ كَتَبَ مُعَاوِيَةُ إِلَى الْمَغِيرَةِ اكْتُبْ إِلَيَّ مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَكَتَبَ إِلَيْهِ إِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ وَكَتَبَ إِلَيْهِ إِنَّهُ كَانَ يَنْهَى عَنْ قِيلٍ وَقَالَ وَكَثْرَةِ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةِ الْمَالِ وَكَانَ يَنْهَى عَنْ عُقُوقِ الْأُمَّهَاتِ وَوَادِ الْبَنَاتِ وَمَنْعِ وَهَاتِ .

٧٢٩٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عُمَرَ فَقَالَ تُهِنَّا عَنِ التَّكَلُّفِ .

do velikih problema da se otkrilo kako su njihovi očevi neki drugi ljudi. Pa, ipak, iz drugih verzija ovog hadisa vidi se koliko su ashabi bili samokritični, jer se navodi da su nakon ovog slučaja plakali i da im je to bio najteži dan.

Iz ovoga se hadisa, između ostalog, također može zaključiti da je dopušteno rasrditi se kada se primijeti nešto čime se krše islamski propisi.

2 Čuveni ashab Mugira b. Šu‘ba obavljao je za vrijeme Mu‘avijinog hilafeta dužnost namjesnika Kufe. Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da je Mu‘avija od njega tražio da mu napiše samo *zikr* koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao nakon namaza.

3 U drugim verzijama ovog hadisa navodi se da je neko upitao Omera za značenje jedne kur‘anske riječi (*ebbun*). Znali su da je to neka vrsta hrane, ali nisu znali tačno koja je, pa je Omer na ovaj način odgovorio, upozorivši time da ne treba pretjerivati u detaljima.

7294. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je pošao (u džamiju) kada je sunce krenulo sa zenita i klanjao podne. Kada je predao selam, popeo se na minber i govorio o Sudnjem danu, napomenuvši da će se prije njega zbiti veliki događaji. Zatim je rekao: ‘Ko želi pitati nešto – neka pita! Tako mi Allaha, šta god me budete upitali – odgovorit ću vam dok sam još na ovom mjestu.’ Ljudi su neprestano plakali, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stalno ponavljao: ‘Pitajte me!’ Tada mu je prišao jedan čovjek i upitao ga: ‘Gdje ću ja ući, Allahov Poslaniče?’

‘U Vatru!’, odgovorio mu je. Potom je ustao Abdullah b. Huzafa i upitao: ‘Ko je moj otac, Allahov Poslaniče?’

‘Tvoj je otac Huzafa’, odgovorio mu je. Nakon što je i dalje ponavljao: ‘Pitajte me! Pitajte me!’, pride mu Omer i, kleknuvši na koljena, reče: ‘Zadovoljni smo Allahom kao Gospodarom, islamom kao vjerom i Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanikom!’

Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio nakon tih Omerovih riječi, a onda je kazao: ‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, malo prije su mi, dok sam klanjao pored ovoga zida, predloženi Džennet i Džehennem, i nikada kao danas nisam vidio (toliko) dobra i zla!’”¹

٧٢٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ ح وَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ حِينَ زَاغَتِ الشَّمْسُ فَصَلَّى الظُّهْرَ فَلَمَّا سَلَّمَ قَامَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَذَكَرَ السَّاعَةَ وَذَكَرَ أَنَّ بَيْنَ يَدَيْهَا أُمُورًا عَظَمَاءَ ثُمَّ قَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُسْأَلَ عَنْ شَيْءٍ فَلْيَسْأَلْ عَنْهُ فَإِنَّهُ لَا تَسْأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ إِلَّا أَخْبَرْتُكُمْ بِهِ مَا دُمْتُ فِي مَقَامِي هَذَا قَالَ أَنَسُ فَأَكْثَرَ النَّاسُ الْبُكَاءَ وَأَكْثَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يَقُولَ سَلُونِي فَقَالَ أَنَسُ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ أَيْنَ مَدْخَلِي يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ النَّارُ فَقَامَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حُدَافَةَ فَقَالَ مَنْ أَبِي يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَبُوكَ حُدَافَةَ قَالَ ثُمَّ أَكْثَرَ أَنْ يَقُولَ سَلُونِي سَلُونِي فَبَرَكَ عُمَرُ عَلَى رُكْبَتَيْهِ فَقَالَ رَضِينَا بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ رَسُولًا قَالَ فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ قَالَ عُمَرُ ذَلِكَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ عُرِضَتْ عَلَيَّ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ آنِفًا فِي عُرْضِ هَذَا الْحَائِطِ وَأَنَا أَصْلِي فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ.

¹ Iz ovoga, kao i iz drugih hadisa, da se zaključiti da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, prikazano sve što će se desiti do Smaka svijeta, a dosta toga i kasnije. Na osnovu toga on je i mogao znati za tog čovjeka da će ući u Džehennem, kao što je znao i za desetericu koja će ući u Džennet, pa im je to i saopćio.

7295. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Revh b. Ubada, a ovom Šu'ba, prenoseći od Musaa b. Enesa da je čuo Enesa b. Malika kako kaže: "Jedan je čovjek upitao: 'Allahov Vjerovjesniče, ko je moj otac?' 'Tvoj je otac taj i taj', odgovorio mu je on, pa je u vezi s tim objavljeno: 'O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni!'"²

7296. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah, njemu Šebaba, a ovom Verka', prenoseći od Abdullaha b. Abdur-Rahmana, a on od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će stalno zapitkivati, sve dok ne kažu: 'Allah je stvorio sve, a ko je stvorio Allaha?!'"³

7297. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, a njemu Isa b. Junus, prenoseći od A'meša, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je Ibn-Mesud, radijallahu anhu, kazivao: "Išao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jednom njivom u Medini, a on se oslanjao na štap. Naišli smo pored jedne grupe židova, pa jedan od njih reče: 'Pitajte ga o duši!' Drugi dodade: 'Nemojte ga pitati, da vam ne bi rekao nešto što vam se ne sviđa!' Ipak su mu prišli i rekli: 'Ebu-Kasime, pričaj nam o duši!' On je zastao jedan trenutak iščekujući, pa sam shvatio da mu silazi Objava. Zato sam se malo odmakao od njega dok se ne završi objavljivanje. Zatim je kazao (navodeći kur'anske riječi): 'Pitaju te o duši. Reci: 'Šta je duša, samo Gospodar moj zna...'"⁴

٧٢٩٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ أَنَسٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَنْ أَبِي قَالَ أَبُوكَ فَلَانَ وَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ).

٧٢٩٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَنْ يَبْرَحَ النَّاسُ يَتَسَاءَلُونَ حَتَّى يَقُولُوا هَذَا اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَمَنْ خَلَقَ اللَّهُ.

٧٢٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرْثٍ بِالْمَدِينَةِ وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَى عَصِيْبٍ فَمَرَّ بِنَفَرٍ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا تَسْأَلُوهُ لَا يَسْمِعُكُمْ مَا تَكْرَهُونَ فَقَامُوا إِلَيْهِ فَقَالُوا يَا أَبَا الْقَاسِمِ حَدِّثْنَا عَنِ الرُّوحِ فَقَامَ سَاعَةً يُنْظَرُ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَتَأَخَّرْتُ عَنْهُ حَتَّى صَعِدَ الْوَحْيُ ثُمَّ قَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي).

2 El-Maida, 101.

3 U Muslima ovaj hadis ima dodatak, a on glasi: "Ko se s time susretne, neka kaže: 'Vjerujem u Allaha!'" A kod Ebu-Davuda i Nesaija u dopuni stoji da treba odgovoriti riječima iz sure El-Ihlas (*Kul huvallahu ehad...*), pljunuti na lijevu stranu i zatražiti zaštitu od šejtana učenjem: *Euzu billahi mineš-šejtanir-radžim!* Dakle, ne treba pretjerivati s raznim pitanjima, pogotovo ne treba postavljati pitanja poput ovoga u hadisu, jer takve dileme čovjeku došaptava šejtan. Ukoliko takva pitanja neko postavlja u društvu, treba ga upozoriti da to ne čini, pa ako ne prestane, udaljiti se iz takvoga društva.

4 El-Isra, 85.

SLIJEĐENJE ONOGA
ŠTO JE ČINIO VJEROVJESNIK,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

7298. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Ibn-Omer, radijallahu anhum, kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je uzeo sebi zlatni prsten, pa su i ljudi sebi pokupovali zlatne prstenove. Onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Uzeo sam sebi zlatni prsten...’, pa je, skinuvši ga, dodao: ‘... ali ga više nikada neću staviti na prst!’ Zatim su i ljudi poskidali svoje prstenove.”¹

POKUĐENOST PREKOMJERNOG
UDUBLJIVANJA I PREPIRANJA
U NAUCI,² TE PRETJERIVANJA
U VJERI I UVOĐENJA NOVOTARIJA

Uzvišeni Allah kaže: “O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svom vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu!”³

7299. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Nemojte neprekidno postiti!’ ‘Ali i ti neprekidno postiš!’, rekoše (ashabi).

بَابُ

الْإِقْتِدَاءُ بِأَفْعَالِ النَّبِيِّ ﷺ

٧٢٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ اتَّخَذَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فَاتَّخَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي اتَّخَذْتُ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فَنَبَذَهُ وَقَالَ إِنِّي لَنْ أَلْبَسَهُ أَبَدًا فَنَبَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ .

بَابُ مَا يُكْرَهُ مِنَ التَّعَمُّقِ وَالتَّنَازُعِ

فِي الْعِلْمِ وَالْعُلُوِّ فِي الدِّينِ وَالْبِدْعِ

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ) .

٧٢٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تُوَاصِلُوا قَالُوا إِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ إِنِّي أَبِيتُ

¹ U ovom hadisu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije izričito rekao da je muškarcima zabranjeno nositi zlatne prstenove, kao što je to uradio u drugim hadisima, ali su se ashabi odmah povelili za njegovim djelom. To je lijep primjer slijedenja Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, za sve generacije koje će doći iza generacije ashaba.

² Misli se na to kada postoji razilaženje u pogledu nekih pitanja koja se tiču ogranaka vjere, a kada šerijatski argumenti nisu odmah sasvim jasni. Onda kada ti argumenti postanu jasni, nije dozvoljeno prepiranje oko toga. Drugi dio naslova tiče se temelja vjere (njenih doktrina i vjerovanja). (prim. M.M.)

³ En-Nisa, 171.

‘Nisam ja ono što ste vi! Mene moj Gospodar stalno hrani i poji.’ Usprkos tome oni se nisu prošli neprekidnoga posta, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio s njima neprekidno postiti još dva dana ili dvije noći, dok nisu ugledali mladak. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Da se mjesec nije pojavio, ja bih vam još produžio!’, koreći ih na taj način.”

7300. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, a njemu njegov otac, prenoseći od A‘meša, ovaj od Ibrahima Tejmija, a on od svoga oca da je kazivao: “Alija, radijallahu anhu, nam se obraćao s minbera napravljenog od opeke. Na njemu je bio mač o koji je bio okačen jedan list (sahifa). Rekao je: ‘Tako mi Allaha, kod nas nema nikakve knjige koja se čita osim Allahove knjige i ovoga lista!’ Zatim ga je odmotao. U njemu su bili propisi o starosti deva,⁴ a u njemu je također stajalo: ‘Medina je zaštićeno područje (harem) od Ajra do toga i toga. Ko u nju unese neku vjersku novotariju – neka je na njega prokletstvo Allahovo, prokletstvo meleka i cijelog svijeta! Allah neće od njega primiti ni farz ni nafilu!’ U njemu je još pisalo: ‘Štićeništvo je koje provode muslimani jedinstveno, i svaki će ga od njih provoditi. Ko prekrši ugovor prema muslimanu – neka je na njega prokletstvo Allahovo, prokletstvo meleka i cijeloga svijeta! Allah neće od njega primiti ni obavezni ni dobrovoljni posao!’ U njemu je također stajalo: ‘Ko se sprijatelji s nekim narodom bez dopuštenja svojih staratelja – neka je na njega prokletstvo Allahovo, prokletstvo meleka i cijeloga svijeta! Allah neće od njega primiti ni obavezni ni dobrovoljni posao!’”⁵

يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِيَنِي فَلَمْ يَنْتَهُوا عَنِ الْوَصَالِ
قَالَ فَوَاصِلَ بِهِمُ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَيْنِ أَوْ لَيْلَتَيْنِ
ثُمَّ رَأَوْا الْهَلَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ تَأَخَّرَ الْهَلَالُ
لَزِدْتُكُمْ كَمَا مَنَكَلْتُمْ لَهُمْ .

٧٣٠٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا
أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ
حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ قَالَ خَطْبَنَا عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى
مِنْبَرٍ مِنْ أَجْرٍ وَعَلَيْهِ سَيْفٌ فِيهِ صَحِيفَةٌ مُعَلَّقَةٌ
فَقَالَ وَاللَّهِ مَا عِنْدَنَا مِنْ كِتَابٍ يُقْرَأُ إِلَّا كِتَابُ اللَّهِ
وَمَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ فَنَشَرَهَا فَإِذَا فِيهَا أَسْنَانُ
الْإِبِلِ وَإِذَا فِيهَا الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مِنْ عَيْرٍ إِلَى كَذَا
فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَّثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ
وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا
وَإِذَا فِيهِ ذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةً يَسْعَى بِهَا أَذْنَاهُمْ
فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ
وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا
وَإِذَا فِيهَا مَنْ وَالَى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنٍ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ
لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ
مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا .

4 Radi se o devama za plaćanje odštete za krvni delikt.

5 Ovaj hadis kategorički negira stav nekih šija da je Alija imao drugi, veći Kur'an od postojećeg, koji je, navodno, ispravniji. Pored toga, iz hadisa se još može zaključiti:

7301. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Muslima, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je olakšicu u nečemu, ali je neki ljudi nisu prihvatili. Kada je to čuo, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao je zahvalu Allahu, a zatim rekao: ‘Šta je tim ljudima koji se ustežu od onoga što ja činim? Tako mi Allaha, ja od svih njih najbolje poznajem Allaha i najviše Ga se bojim!’”¹

7302. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Veki', prenoseći od Nafija b. Umera, a on od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:

“Zamalo se nisu upropastila dvojica plemenitih, tj. Ebu-Bekr i Omer. Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla delegacija plemena Temim, jedan je od njih dvojice (za vođu toga plemena) predložio Akrea b. Habisa Temimija Hanzalija, koji je pripadao ogranku Mudžaši, a drugi je predložio drugoga. Tada je Ebu-Bekr rekao Omeru: ‘Želio si samo da mi se suprotstaviš!’, na što mu je Omer odgovorio: ‘Nisam ti se želio tek suprotstaviti!’ Tako su oni povisili tonove pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je objavljeno: ‘O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena djela vaša, a da vi to i ne primijetite! One koji utišaju glasove svoje pred Allahovim Poslanikom – a to su oni čija je srca Allah prekalio u čestitosti – čeka oprost i nagrada velika.’”²

٧٣٠١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ شَيْئًا تَرَخَّصَ فِيهِ وَتَنَزَّاهُ عَنْهُ قَوْمٌ قَبْلَ ذَلِكَ النَّبِيُّ ﷺ فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَتَنَزَّهُونَ عَنِ الشَّيْءِ أَصْنَعُهُ فَوَاللَّهِ إِنِّي أَعْلَمُهُمْ بِاللَّهِ وَأَشَدُّهُمْ لَهُ خَشْيَةً.

٧٣٠٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَادَ الْخَيْرَانِ أَنْ يَهْلِكَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ لَمَّا قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَفَدَّ بَنِي تَمِيمٍ أَشَارَ أَحَدُهُمَا بِالْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ التَّمِيمِيِّ الْحَنْظَلِيِّ أَخِي بَنِي مُجَاشِعٍ وَأَشَارَ الْآخَرُ بغيرِهِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعُمَرَ إِنَّمَا أَرَدْتُ خِلَافِي فَقَالَ عُمَرُ مَا أَرَدْتُ خِلَافَكَ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ) إِلَى قَوْلِهِ (عَظِيمٌ) قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ فَكَانَ عُمَرُ بَعْدُ وَلَمْ يَذْكُرْ ذَلِكَ عَنْ أَبِيهِ يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ إِذَا حَدَّثَ النَّبِيُّ ﷺ بِحَدِيثٍ حَدَّثَهُ كَأَخِي السَّرَّارِ لَمْ يُسْمِعْهُ حَتَّى يَسْتَفْهَمَهُ.

- da je proklet onaj koji unosi novotarije u vjeru;
- da je strogo zabranjeno iznevjeriti obećanje ili prekršiti ugovor.

¹ Pouka ovoga i sličnih hadisa jeste da treba prihvatati olakšice propisane Kur'anom i sunnetom, kao što je, npr., skraćivanje namaza u toku putovanja.

² El-Hudžurat, 2-3.

Ibn-Ebu-Mulejka kaže da je Ibn-Zubejr rekao: “Nakon toga Omer bi” – a to nije naveo za svoga djeda, tj. Ebu-Bekra³ – “uvijek kada bi se obraćao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, govorio tiho i nedovoljno glasno, (i ne bi podizao glas) sve dok Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi zatražio pojašnjenje njegovih riječi.”

7303. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, majke pravovjernih, (da je kazivala): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio bolestan, rekao: ‘Naredite Ebu-Bekru da imami ljudima!’ Ja mu tada rekoh: ‘Ako Ebu-Bekr stane na tvoje mjesto, plakat će, pa ga ljudi neće čuti, zato reci Omeru da im on klanja!’ Usprkos tome on je ponovio: ‘Naredite Ebu-Bekru da imami ljudima!’ Onda sam ja rekla Hafsi: ‘Reci mu: ‘Ako Ebu-Bekr stane na tvoje mjesto plakat će, pa ga ljudi neće čuti, zato reci Omeru da im on klanja!’” Hafsa je tako i uradila, a onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Zaista ste vi iste kao one žene s Jusufom, alejhis-selam! Naredite Ebu-Bekru da imami ljudima!’” Hafsa je tada rekla Aiši: “Od tebe me i nije nikad zadesilo nikavo dobro.”⁴

7304. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, a on od Sehla b. Sa'da Sa'idija da je kazivao: “Uvejmir Adžlani došao je Asimu b. Adiju i upitao ga: ‘Šta misliš: ako neki čovjek zatekne svoju ženu s drugim čovjekom pa ga ubije, da li ćete ga ubiti zbog toga? Upitaj mi

٧٣٠٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ فِي مَرَضِهِ مُرُّوا أَبَا بَكْرٍ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ قَالَتْ عَائِشَةُ قُلْتُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يَسْمَعْ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ فَقَالَ مُرُّوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ لِحَفْصَةَ قُولِي إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يَسْمَعْ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَفَعَلْتُ حَفْصَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّكُمْ لَا تَنْتَنَ صَوَاحِبُ يُوسُفَ مُرُّوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ فَقَالَتْ حَفْصَةُ لِعَائِشَةَ مَا كُنْتُ لِأَصِيبَ مِنْكَ خَيْرًا.

٧٣٠٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي ذَنْبٍ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ جَاءَ عُوَيْمِرُ الْعَجْلَانِيُّ إِلَى عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ فَقَالَ أَرَأَيْتَ رَجُلًا

³ Ebu-Bekr je djed Abdullahu b. Zubejru, jer je njegova mati Esma kćerka Ebu-Bekrova.

⁴ Ovaj hadis se ponavlja pod brojem 679 i 716, s tim što je zadnji dio hadisa broj 679 pogrešno preveden. Tačan prijevod je ovaj ovdje, kao i pod brojem 716. (prim. M.M.)

Iz ovog hadisa se, pored ostalog, može zaključiti:

- da je Ebu-Bekr bio najuglednija ličnost među ashabima;
- da se u namazu može zaplakati iz bogobojažnosti;
- da treba postupiti u skladu s hadisom, pa makar nam se nešto drugo činilo logičnijim.

to, Asime, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’ Asim je to i uradio, ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije volio takva pitanja i upućivao je prijekor (onima koji ih postavljaju). Nakon što se Asim vratio i obavijestio Uvejmira da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne želi da ga o tome pitaju, on reče: ‘Tako mi Allaha, ja ću otići do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!’ Otišao je do njega, ali je Uzvišeni Allah već bio objavio dio Kur’ana povodom Asimova slučaja, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Allah je povodom vašeg slučaja objavio dio Kur’ana!’ Potom ih je pozvao oboje, pa su došli (i optužili jedno drugo), prizivajući prokletstvo na onoga koji laže. Nakon toga Uvejmir reče: ‘Allahov Poslaniče, ako bih je zadržao kod sebe, to bi značilo da sam slagao na nju!’ Zato se rastavio od nje, iako mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao da je pusti. Od tada se rastava braka u takvim slučajevima uobičajila. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, nakon toga rekao: ‘Pričekajte dok se porodi, pa ako dijete bude crvenkasto i malo poput geke (vrsta guštera), ne vidim druge mogućnosti nego da je on slagao. A ako rodi dijete krupnih, crnih očiju i velike zadnjice, onda smatram jedino mogućim da je on o njoj rekao istinu.’ Kada je rodila, dječiji je izgled ukazivao na loše djelo.”¹

وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا فَيَقْتُلُهُ أَتَقْتُلُونَهُ بِهِ سَلِّ لِي يَا عَاصِمُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَسَأَلَهُ فَكَرِهَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا فَرَجَعَ عَاصِمٌ فَأَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَرِهَ الْمَسَائِلَ فَقَالَ عُؤَيْمِرٌ وَاللَّهِ لَا تَيِّنَ النَّبِيُّ ﷺ فَجَاءَ وَقَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى الْقُرْآنَ خَلَفَ عَاصِمٌ فَقَالَ لَهُ قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ فِيكُمْ قُرْآنًا فَدَعَا بِهِمَا فَتَقَدَّمَا فَتَلَاَعْنَا ثُمَّ قَالَ عُؤَيْمِرٌ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا فَفَارَقَهَا وَلَمْ يَأْمُرْهُ النَّبِيُّ ﷺ بِفِرَاقِهَا فَجَرَّتِ السُّنَّةُ فِي الْمُتَلَاعِنِينَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْظِرُوهَا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَحْمَرُ قَصِيرًا مِثْلَ وَحَرَةٍ فَلَا أَرَاهُ إِلَّا قَدْ كَذَبَ وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَسْحَمَ أَعْيَنَ ذَا الْيَتِينَ فَلَا أَحْسِبُ إِلَّا قَدْ صَدَقَ عَلَيْهَا فَجَاءَتْ بِهِ عَلَى الْأَمْرِ الْمَكْرُوهِ .

¹ Znači, Uvejmir je bio u pravu kada je tvrdio da je ona počinila blud.

7305. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba da je kazivao: “Muhammed b. Džubejr b. Mut‘im ispričao mi je dio jednog događaja, pa sam otišao Maliku b. Evsu Nasru i upitao ga o tome, te mi je on kazao: ‘Otišao sam Omeru i ušao kod njega. Malo zatim uđe i njegov vratar Jerfa i reče: ‘Hoćeš li primiti Osmana, Abdur-Rahmana, Zubejra i Sa‘da, jer oni traže dopuštenje da uđu?’

‘Da’, odgovori on, pa su oni ušli, nazvali selam i sjeli. Zatim je Jerfa upitao: ‘Hoćeš li primiti Aliju i Abbasa?’, pa je on i njima dopustio da uđu. (Nakon što je ušao), Abbas reče: ‘Vladaru pravovjernih, presudi između mene i ovog nepravednog čovjeka!’ Njih dvojica optuživali su jedan drugog.

‘Vladaru pravovjernih’, reče tada skupina u kojoj je bio Osman i oni koji su s njim došli, ‘presudi njima dvojici i rastereti ih!’

‘Polahko!’, reče Omer, ‘zaklinjem vas Allahom, Onim s čijim dopuštanjem opstoje i nebo i Zemlja, da li znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Mi se (poslanici) ne nasljeđujemo: ono što ostavimo – to je sadaka!’ (Ovim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio na sebe.)

‘Tako je rekao’, potvrdi spomenuta skupina, pa se Omer okrenu Aliji i Abbasu i reče im: ‘Zaklinjem vas Allahom, znate li vas dvojica da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao?’

‘Da’, potvrdiše njih dvojica.

Onda Omer reče: ‘Ja ću vam, zaista, ispričati taj slučaj. Allah je posebno darovao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dio imetka koji nije dao nikome drugom osim njemu. Zaista je Allah rekao: ‘... radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome...’ – do kraja ajeta.² Ta je imovina pripadala isključivo Allahovom Poslaniku,

٧٣٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَوْسٍ النَّصْرِيُّ وَكَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ذَكَرَ لِي ذِكْرًا مِنْ ذَلِكَ فَدَخَلْتُ عَلَى مَالِكٍ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ انْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى عُمَرَ أَتَاهُ حَاجِبُهُ يَرْفَا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ وَالزُّبَيْرِ وَسَعْدٍ يَسْتَأْذِنُونَ قَالَ نَعَمْ فَدَخَلُوا فَسَلَّمُوا وَجَلَسُوا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَأَذِنَ لَهُمَا قَالَ الْعَبَّاسُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ الظَّالِمِ اسْتَبَا فَقَالَ الرَّهْطُ عُثْمَانُ وَأَصْحَابُهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَقْضِ بَيْنَهُمَا وَأَرْخِ أَحَدَهُمَا مِنَ الْآخِرِ فَقَالَ اتَّيَدُوا أَنْشِدُكُمْ بِاللَّهِ الَّذِي بِيَاذِنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا نُورُثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةُ يُرِيدُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ نَفْسَهُ قَالَ الرَّهْطُ قَدْ قَالَ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ عُمَرُ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ أَنْشِدُكُمْ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ ذَلِكَ قَالَا نَعَمْ قَالَ عُمَرُ فَإِنِّي مُحَدِّثُكُمْ عَنْ هَذَا الْأَمْرِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ خَصَّ رَسُولَهُ ﷺ فِي هَذَا الْمَالِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرَهُ فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ (مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ) فَكَانَتْ هَذِهِ خَالِصَةً لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ وَاللَّهِ مَا اخْتَارَهَا دُونَكُمْ وَلَا اسْتَأْثَرَهَا عَلَيْكُمْ وَقَدْ أَعْطَاكُمْوهَا وَبَثَّهَا فِيكُمْ

2 Prijevod ovoga ajeta u cijelosti glasi: “A vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome; a Allah prepušta vlast poslanicima Svojim nad onima nad kojima On hoće, Allah sve može.” (El-Hašr, 6)

sallallahu alejhi ve sellem, a opet, tako mi Allaha, on je nije, mimo vas, uzeo samo za sebe, niti ju je prisvojio, ne dajući vam ništa. On je od nje i vama dao i razdijelio ju je među vama, tako da je od toga i njemu ostao jedan dio imetka. Iz tog je imetka Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opskrbljivao svoju porodicu za godinu dana, a ono što bi ostajalo upotrebljavao bi u svrhe u koje se upotrebljava imetak koji je Allahov. Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao sve do kraja svoga života. Zaklinjem vas Allahom, da li vi to znate?’

‘Da’, odgovoriše oni. Potom on upita Aliju i Abbasa: ‘Zaklinjem i vas Allahom, da li vas dvojica to znate?’ I njih dvojica potvrdiše da znaju.

(Omer potom nastavi): ‘Zatim je Allah dao da umre Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Ebu-Bekr rekao: ‘Ja sam nasljednik Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!’ Uzeo je taj imetak i postupao s njim onako kako je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao. Vas ste dvojica tada’, (reče Omer) pa se okrenu Aliji i Abbasu, ‘tvrdili da je Ebu-Bekr s tim imetkom uradio to i to, a Allah dobro zna da je on u tome bio iskren, čestit i razborit i da je slijedio istinu. Zatim je Allah dao da umre Ebu-Bekr, pa sam ja rekao: ‘Ja sam nasljednik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekra!’ Zato sam uzeo taj imetak (i držao ga) dvije godine, postupajući s njim onako kako je postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i onako kako je postupao Ebu-Bekr. A onda ste mi došli vas dvojica s istim riječima i istim zahtjevom. Ti si mi (Abbase) došao tražiti dio imetka svoga bratića, a ovaj (Alija) mi je došao tražeći dio za svoju ženu od njezina oca. Ja sam vam tada rekao: ‘Ako želite, predat ću ga vama dvojici, pod uvjetom da Allahu date obećanje i obavezu da ćete postupati s njim onako kao što je s njim postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i kao što je s njim postupao

حَتَّى بَقِيَ مِنْهَا هَذَا الْمَالُ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةً سَتَتَهُمْ مِنْ هَذَا الْمَالِ ثُمَّ يَأْخُذُ مَا بَقِيَ فَيَجْعَلُهُ مَجْعَلَ مَالِ اللَّهِ فَعَمِلَ النَّبِيُّ ﷺ بِذَلِكَ حَيَاتِهِ أَنْشَدُكُمْ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُونَ ذَلِكَ فَقَالُوا نَعَمْ ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ أَنْشَدُكُمَا اللَّهَ هَلْ تَعْلَمَانِ ذَلِكَ قَالَا نَعَمْ ثُمَّ تَوَفَّى اللَّهُ نَبِيَّهُ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَبَضَهَا أَبُو بَكْرٍ فَعَمِلَ فِيهَا بِمَا عَمِلَ فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَنْتُمَا حِينَئِذٍ وَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ تَزْعُمَانِ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ فِيهَا كَذَا وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَنَّهُ فِيهَا صَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ ثُمَّ تَوَفَّى اللَّهُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ فَقَبَضْتُهَا سَتَتَيْنِ أَعْمَلُ فِيهَا بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جِئْتُمَانِي وَكَلِمَتُكُمَا عَلَى كَلِمَةٍ وَاحِدَةٍ وَأَمْرُكُمَا جَمِيعٌ جِئْتَنِي تَسْأَلْنِي نَصِيكَ مِنْ ابْنِ أَخِيكَ وَأَتَانِي هَذَا يَسْأَلْنِي نَصِيبَ امْرَأَتِهِ مِنْ أَبِيهَا فَقُلْتُ إِنْ شِئْتُمَا دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا عَلَى أَنْ عَلَيْكُمَا عَهْدُ اللَّهِ وَمِيثَاقُهُ لَتَعْمَلَانِ فِيهَا بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَبِمَا عَمِلَ فِيهَا أَبُو بَكْرٍ وَبِمَا عَمِلْتُ فِيهَا مُنْذُ وَلِيْتُهَا وَإِلَّا فَلَا تُكَلِّمَانِي فِيهَا فَقُلْتُمَا أَدْفَعُهَا إِلَيْنَا بِذَلِكَ فَدَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ أَنْشَدُكُمْ بِاللَّهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْهِمَا بِذَلِكَ قَالَ الرَّهْطُ نَعَمْ فَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ أَنْشَدُكُمَا بِاللَّهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ قَالَا نَعَمْ قَالَ أَفَتَلْتَمِسَانِ مِنِّي قَضَاءَ غَيْرِ ذَلِكَ فَوَالَّذِي بِيَاذِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ لَا أَقْضِي فِيهَا قَضَاءَ

Ebu-Bekr, i kao što sam ja s njim postupao otkada sam ga preuzeo – ne kršite. U suprotnom, nemojte mi se obraćati tražeći taj imetak! Vi ste tada rekli: ‘Predaj nam ga pod tim uvjetom!’, pa sam vam ga predao. Zaklinjem vas Allahom, da li sam ga tako predao njima dvojici?’ ‘Da’, odgovoriše oni iz skupine, pa se on okrenuo Aliji i Abbasu i upitao: ‘Zaklinjem i vas Allahom, da li sam ga tako predao vama dvojici?’ ‘Da’, odgovorili su. ‘Pa zar tražite od mene drukčiju presudu? Tako mi Onoga s čijom dozvolom opstoji nebo i Zemlja, neću u pogledu toga donijeti drukčiju presudu do Smaka svijeta! Ako se ne možete brinuti o njemu, predajte ga meni, pa ću se ja umjesto vas brinuti o njemu!’, reče im Omer.”¹

GREŠAN JE ONAJ KOJI
PRUŽI UTOČIŠTE ONOME
KOJI UVODI NOVOTARIJE (U VJERU)

Ove riječi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Alija.

7306. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Asima da je kazivao: “Upitao sam Enesa da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Medinu učinio zaštićenim područjem (haremom), pa mi je On odgovorio: ‘Da, od toga i toga mjesta do toga i toga. U njoj se ne smije posjećiti drvo; a ko u njoj uvede neku novotariju (u vjeru) – na njega će pasti Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i cijeloga svijeta!’” Asim kaže: “Musa b. Enes kazivao mi je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao i: ‘... ili pruži utočište onome koji uvodi novotarije...’”²

غَيْرَ ذَلِكَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَإِنْ عَجَزْتُمْ عَنْهَا
فَادْفَعَاهَا إِلَيَّ فَأَنَا أَكْفِيكُمْهَا .

بَابُ إِثْمِ مَنْ أَوَى مُحَدِّثًا

رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ النَّبِيِّ ۞ .

٧٣٠٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ قَالَ قُلْتُ لِأَنْسٍ أَحَرَمَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةَ قَالَ نَعَمْ مَا يَبِينُ كَذَا إِلَى كَذَا
لَا يُقَطَّعُ شَجَرُهَا مَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدِّثًا فَعَلَيْهِ
لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ قَالَ عَاصِمٌ
فَأَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ أَنْسٍ أَنَّهُ قَالَ أَوْى مُحَدِّثًا .

¹ Iz ovog se hadisa može zaključiti da su i ashabi o pojedinim pitanjima ponekad imali različite stavove, ali različitost stavova ne smije voditi svadi i sukobu među muslimanima. Iz drugih predanja ovog hadisa razumije se da su Alija i Abbas prihvatili Omerove riječi i odustali od daljnjeg spora o spomenutom imetku, koji je i dalje ostao da služi za iste svrhe kao i ranije.

² Kastalani ostavlja mogućnost da *muhdis*, osim što označava onoga ko uvodi novotarije u vjeru, ovdje

NAVODI O POKUĐENOSTI VLASTITOG MIŠLJENJA I NEPRIMJERENE ANALOGIJE¹

“Ne povodi se za onim što ne znaš (i ne govori o tome)!”²

7307. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid, njemu Ibn-Vehb, a ovom Abdur-Rahman b. Šurejh i još neki, prenoseći od Ebu-Esveda, a on od Urve da je kazivao: “Abdullah b. Amr, idući na hadždž, došao je kod nas, pa sam ga čuo kako govori: ‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Nakon što vam je dao znanje, Allah ga neće povući tako što će ga oduzeti, nego će ga povući tako što će učiniti da nestane učenih ljudi. Nakon toga će ostati ljudi neznalice, pa će, kada budu pitani, davati odgovore po vlastitom nahođenju. Tako će oni zavoditi druge, a i sami će biti u zabludi.’”

Ja sam to ispričao Aiši, supruzi Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, pa kada je Abdullah b. Amr ponovo obavljao hadždž, ona me je zamolila: ‘Sestriću, otiđi do Abdullaha i provjeri ono što si mi prenio od njega!’ Otišao sam do njega i upitao ga o tome, pa mi je on ponovo ispričao isto što i prvi put. Potom sam se vratio Aiši i to joj saopćio, a ona se zadivila rekavši: ‘Tako mi Allaha, zaista je Abdullah b. Amr zapamtio!’”³

بَاب مَا يُذَكَّرُ مِنْ ذَمِّ الرَّأْيِ وَتَكْلِيفِ الْقِيَاسِ

(وَلَا تَقْفُ) لَا تَقُلْ (مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ).

٧٣٠٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلَيْدٍ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ شُرَيْحٍ وَغَيْرُهُ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ حَجَّ عَلَيْنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْزِعُ الْعِلْمَ بَعْدَ أَنْ أَعْطَاكُمْوَهُ انْتِزَاعًا وَلَكِنْ يَنْتَرِعُهُ مِنْهُمْ مَعَ قَبْضِ الْعُلَمَاءِ بِعِلْمِهِمْ فَيَقْبِضُ نَاسٌ جُهَالٌ يُسْتَفْتُونَ فَيَقْتُونَ بِرَأْيِهِمْ فَيُضِلُّونَ وَيَضِلُّونَ فَحَدَّثْتُ بِهِ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو حَجَّ بَعْدُ فَقَالَتْ يَا ابْنَ أُخْتِي انْطَلِقِي إِلَى عَبْدِ اللَّهِ فَاسْتَشِيتِي لِي مِنْهُ الَّذِي حَدَّثْتَنِي عَنْهُ فَجِئْتُهُ فَسَأَلْتُهُ فَحَدَّثَنِي بِهِ كَنَحْوِ مَا حَدَّثَنِي فَأَتَيْتُ عَائِشَةَ فَأَخْبَرْتُهَا فَعَجِبَتْ فَقَالَتْ وَاللَّهِ لَقَدْ حَفِظَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو.

označava i onoga ko čini zulum (nasilje). Ibn-Hadžer ovu riječ tumači kao onoga ko počini nešto što je čin *ma'sijeta* (neposlušnosti i grijeha prema Allahu). Onaj koji podržava nekoga u grijehu i sam učestvuje u njemu. Uvoditi novotarije u vjeru zabranjeno je bilo gdje, a ovdje se Medina posebno spominje jer je ona, uz Meku, mjesto objave, mjesto gdje je živio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i mjesto odakle se islam raširio po cijeloj zemaljskoj kugli.

¹ Ovdje se radi o mišljenju koje nema podloge u Kur'anu, sunnetu niti konsenzusu islamskih učenjaka. Analogija je po islamu dopuštena, ali samo ako se oslanja na spomenuta tri temelja. U suprotnom, to je samo pretpostavka, odnosno neutemeljeno mišljenje.

² El-Isra, 36.

³ Iz hadisa se, pored ostaloga, može zaključiti: da su ashabi ulagali mnogo truda kako bi sačuvali i prenijeli Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, hadise.

- da treba poticati na izučavanje naučnih disciplina, posebno vjerskih;
- da je veliki grijeh davati odgovore na pitanja na koja se ne zna odgovor.

7308. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu Ebu-Hamza, prenoseći od A'meša da je kazivao:

“Upitao sam Ebu-Vaila: ‘Da li si učestvovao u Bici na Sifinu?’, pa mi je on odgovorio: ‘Da, i tamo sam čuo Sehla b. Hunejfa kad je rekao...’”

Također nam je pričao Musa b. Isma'il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od A'meša, a on od Ebu-Vaila da je rekao:

“O ljudi, nemojte se pouzdavati u svoje mišljenje u pogledu vjere! Ja sam se na dan Ebu-Džendela (Ugovora na Hudejbiji) našao u takvoj situaciji da bih odbio naređenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da sam ga ikako mogao odbiti! Mi nikada nismo stavili svoje sablje na ramena zbog nekog teškog događaja, a da nam one nisu olakšale stanje i razjasnile nam prilike, osim u ovom našem slučaju (tj. Bici na Sifinu).”⁴

Ebu-Vail također je rekao: “Učestvovao sam (u Bici) na Sifinu, a kako je ružan Siffin!”⁵

٧٣٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبُو حَمْزَةَ سَمِعْتُ الْأَعْمَشَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا وَائِلٍ هَلْ شَهِدْتَ صِفِّينَ قَالَ نَعَمْ فَسَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ حُنَيْفٍ يَقُولُ ح وَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّهَمُوا رَأْيَكُمْ عَلَى دِينِكُمْ لَقَدْ رَأَيْتُنِي يَوْمَ أَبِي جَنْدَلٍ وَلَوْ أَسْتَطِيعُ أَنْ أَرُدَّ أَمْرَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَلَيْهِ لَرَدَدْتُهُ وَمَا وَضَعْنَا سُيُوفَنَا عَلَى عَوَاتِقِنَا إِلَى أَمْرٍ يُفْطِنُنَا إِلَّا أَشْهَلْنَا بَنَاهُ إِلَى أَمْرٍ نَعْرِفُهُ غَيْرَ هَذَا الْأَمْرِ قَالَ وَقَالَ أَبُو وَائِلٍ شَهِدْتُ صِفِّينَ وَبَشَّتْ صِفُّونَ .

⁴ Ovim je riječima Ebu-Vail u toku Bitke na Sifinu upozorio svoje suborce, koji su se borili na Alijinoj strani, da je ispravno prekinuti borbu i pristupiti pregovorima, usprkos tome što njihov razum govori suprotno. Slično se desilo prilikom sklapanja ugovora na Hudejbiji, kada su muslimani htjeli borbu s idolopoklonicima, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, insistirao na potpisivanju ugovora. Tek poslije oni su shvatili da je on bio u pravu.

Inače, i ovaj slučaj ide u prilog stavu da, kada se radi o sukobu argumenata vjere, s jedne, i argumenata razuma, s druge strane, prednost treba dati argumentima vjere.

⁵ Ebu-Vail ovdje ne misli na mjesto, nego na međumuslimansku Bitku na Sifinu u kojoj je bilo mnogo žrtava.

KADA BI VJEROVJESNIK,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
BIO UPITAN O NEČEMU O ČEMU JOŠ
NIŠTA NIJE BILO OBJAVLJENO, ON BI
ODGOVORIO: “NE ZNAM”, ILI NE BI
ODGOVARAO DOK MU NE BI DOŠLA
OBJAVA ON NIJE ODGOVARAO PO
VLASTITOM NAHOĐENJU ILI ANALOGIJI

To je temeljio na riječima Uzvišenog: “...onako kako ti Allah objavljuje.”¹

Ibn-Mes‘ud kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, bio upitan o duši, ali je šutio sve dok nije objavljen ajet (o duši).”

7309. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Munkedira da je kazivao: “Čuo sam Džabira b. Abdullaha kako priča: ‘Razbolio sam se, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao s Ebu-Bekrom da me obiđe. Došli su pješice. Kada su stigli, ja sam bio u nesvijesti. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada uzeo abdest i polio me tom vodom. Ja sam se osvijestio i upitao: ‘Allahov Poslaniče, šta ću uraditi sa svojim imetkom?’ (Moguće je da je Sufjan rekao kako je on kazao: ‘Allahov Poslaniče, kako ću odlučiti o svom imetku?’) Ali, on mi nije ništa odgovorio sve dok nije objavljen ajet o nasljedstvu.”

بَابُ

مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُسْأَلُ مِمَّا لَمْ يُنْزَلْ عَلَيْهِ
الْوَحْيُ فَيَقُولُ لَا أَدْرِي أَوْ لَمْ يَجِبْ حَتَّى يُنْزَلَ
عَلَيْهِ الْوَحْيُ وَلَمْ يَقُلْ بِرَأْيٍ وَلَا بِقِيَاسٍ

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ سُئِلَ
النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الرُّوحِ فَسَكَتَ حَتَّى نَزَلَتِ الْآيَةُ .

٧٣٠٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الْمُنْكَدِرِ يَقُولُ سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ
عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ مَرَضْتُ فَجَاءَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَغُودُنِي
وَأَبُو بَكْرٍ وَهُمَا مَاشِيَانِ فَأَتَانِي وَقَدْ أُغْمِيَ عَلَيَّ
فَتَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ صَبَّ وَضُوءَهُ عَلَيَّ
فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ
فَقُلْتُ أَيُّ رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ أَقْضِي فِي مَالِي كَيْفَ
أَصْنَعُ فِي مَالِي قَالَ فَمَا أَجَابَنِي بِشَيْءٍ حَتَّى نَزَلَتْ
آيَةُ الْمِيرَاثِ .

¹ En-Nisa, 105. Prijevod ajeta u cijelosti glasi: “Mi tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da ljudima sudiš onako kako ti Allah objavljuje. I ne budi branilac varalicama!”

VJEROVJESNIKOVO,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
PODUČAVANJE PRIPADNIKA SVOGA
UMMETA ONOME ČEMU GA JE ALLAH
POUČIO NE SPADA NITI U SLOBODNO
MIŠLJENJE NITI U ANALOGIJU

7310. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Asbehanija, ovaj od Ebu-Saliha Zekvana, a on od Ebu-Seida (da je kazivao):

“Jedna je žena došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Allahov Poslaniče, odoše muškarci (ispred nas) zato što se njima (više) obraćaš. Odvoji, stoga, jedan dan za nas, pa da i nas podučiš onome čemu je tebe Allah poučio!’ On joj je odgovorio: ‘Sakupite se toga i toga dana na tom i tom mjestu!’

Nakon što su se sakupile, došao im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i podučavao ih onome čemu je Allah njega poučio. Između ostaloga, rekao im je: ‘Koja god od vas doživi da joj umre troje djece – to će joj biti zaštita od Vatre.’ Tada je jedna od njih upitala: ‘Allahov Poslaniče, a dvoje?’ Ona je to pitanje ponovila još dva puta, pa je on rekao: ‘I dvoje, i dvoje, i dvoje.’”²

بَابُ تَعْلِيمِ النَّبِيِّ ﷺ
أُمَّتَهُ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ
مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ لَيْسَ بِرَأْيٍ وَلَا تَمْثِيلٍ

٧٣١٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ
عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَصْبَهَانِيِّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ ذَكَوَانَ
عَنْ أَبِي سَعِيدٍ جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ الرِّجَالُ بِحَدِيثِكَ
فَأَجْعَلْ لَنَا مِنْ نَفْسِكَ يَوْمًا نَأْتِيكَ فِيهِ تُعَلِّمُنَا مِمَّا
عَلَّمَكَ اللَّهُ فَقَالَ اجْتَمِعْنَ فِي يَوْمٍ كَذَا وَكَذَا فِي
مَكَانٍ كَذَا وَكَذَا فَاجْتَمِعْنَ فَأَتَاهُنَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
فَعَلَّمَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْكُمْ امْرَأَةٌ تُقَدِّمُ
بَيْنَ يَدَيْهَا مِنْ وَلَدِهَا ثَلَاثَةً إِلَّا كَانَ لَهَا حِجَابًا مِنَ
النَّارِ فَقَالَتْ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْ اثْنَيْنِ قَالَ
فَاعَادَتْهَا مَرَّتَيْنِ ثُمَّ قَالَ وَاثْنَيْنِ وَاثْنَيْنِ .

² Iz hadisa se, pored ostaloga, može zaključiti:

- da treba osigurati odgovarajuće uvjete i za obrazovanje žena;
- da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije sam po sebi mogao znati da u ovakvom slučaju neko neće ući u Džehennem. Dakle, on je, pored Kur'ana, od Allaha primao i drugo znanje.

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: “JEDNA SKUPINA IZ MOGA UMMETA STALNO ĆE OČITO BITI NA PRAVOME PUTU.”

To su učenjaci.¹

7311. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, a njemu Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Mugire b. Šu'be, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Jedna će skupina iz moga ummeta stalno biti istaknuta, sve dok im ne dođe Allahova odredba, a oni tako (vidljivo) istaknuti.”²

7312. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Humejda da je kazivao:

“Čuo sam Mu'aviju b. Ebu-Sufjana kako na hutbi govori: ‘Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Kome Allah želi dobro, olakša mu da shvati vjeru. Ja samo dijelim (znanje), a Allah (ga) daje. Bit će stalno u mome ummetu onih koji su na pravome putu, sve dok ne nastupi Smak svijeta (ili je rekao: dok ne dođe Allahova odredba).’”³

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“... ILI DA VAS U STRANKE PODIJELI...”³

7313. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ

لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ يُقَاتِلُونَ

وَهُمْ أَهْلُ الْعِلْمِ .

٧٣١١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسِ بْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ .

٧٣١٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي حُمَيْدٌ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ يَخْطُبُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَيُعْطِي اللَّهُ وَلَنْ يَزَالَ أَمْرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ مُسْتَقِيمًا حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ أَوْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ .

بَابُ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيْعًا)

٧٣١٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ قَالَ عَمْرُو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ لَمَّا نَزَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ

1 Riječi: “To su učenjaci” – pripadaju Buhariju. Mnogi hadiski učenjaci, među njima i Buhari, smatraju da se ovaj hadis odnosi na učenjake, s tim što to neki bliže određuju, pa kažu da se time misli na stručnjake u hadiskoj nauci.

2 Neki učenjaci smatraju da se ovim hadisom utemeljuje konsenzus islamskih učenjaka (*idžma*) te nužnost postojanja mudžtehida u svakom vremenu.

3 El-En'am, 65.

sellem, objavljeno: ‘Reci: ‘On je kadar da pošalje protiv vas kaznu iznad glava vaših...’”, on je rekao: ‘Utječem se Tvome licu!’ Kada su objavljene riječi: ‘... ili ispod vaših nogu...’, on je rekao: ‘Utječem se Tvome licu!’, a kada je objavljeno: ‘... ili da vas u stranke podijeli i učini da silu jedni drugih iskusite’, rekao je: ‘To je dvoje blaže (ili je rekao: slabije).’”⁴

O POREĐENJU NEPOZNATOG S POZNATIM, ČIJE JE NORME OBJASNIO ALLAH, DA BI RAZUMIO ONAJ KOJI PITA

7314. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “Jedan je beduin došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Moja je žena rodila crno muško dijete, pa sam ga ja zanijekao!’ Allahov ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Imaš li ti deva?’ ‘Da’, odgovori ovaj. ‘Kakve su boje?’, upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Crvene’, odgovori on. ‘A ima li među njima ijedna siva?’ ‘Ima i sivih među njima’, reče ovaj. Zatim ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Šta misliš, odakle je to došlo?’ On odgovori: ‘Allahov Poslaniče, to je sličnost s nekim od predaka.’ Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dopuštajući mu da se odrekne djeteta, reče: ‘Možda i dijete slični nekome od predaka.’”

عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ) قَالَ أَعُوذُ
بِوَجْهِكَ (أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكَ) قَالَ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ
فَلَمَّا نَزَلَتْ (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيْعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ
بَأْسَ بَعْضٍ) قَالَ هَاتَانِ أَهْوَنُ أَوْ أَيْسَرُ .

بَابُ مَنْ شَبَّهَ أَضْلًا مَعْلُومًا بِأَضْلٍ مُبِينٍ
قَدْ بَيَّنَّ اللَّهُ حُكْمَهُمَا لِيَفْهَمَ السَّائِلُ

٧٣١٤. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ حَدَّثَنِي ابْنُ
وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ
ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّ امْرَأَتِي وَلَدَتْ غُلَامًا أَسْوَدَ
وَإِنِّي أَنْكَرْتُهُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَلْ لَكَ مِنْ
إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَمَا أَلْوَانُهَا قَالَ حُمْرٌ قَالَ هَلْ فِيهَا
مِنْ أَوْرَقٍ قَالَ إِنَّ فِيهَا لَوُرْقًا قَالَ فَأَنَّى تَرَى ذَلِكَ
جَاءَهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عِرْقُ نَزَعَهَا قَالَ وَلَعَلَّ
هَذَا عِرْقُ نَزَعَهُ وَلَمْ يَرَحْصْ لَهُ فِي الْإِتْفَاءِ مِنْهُ .

⁴ U drugim se hadisima navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha, dželle šanuhu, da sačuva njegov ummet od uništenja i istrebljenja, te da ga sačuva od razjedinjenosti i međusobnog sukobljavanja. Allah je udovoljio njegovoj prvoj molbi, a za drugu je rekao da pripada onome što je već određeno i da se ne može izbjeći. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu reagirao na ovaj način.

7315. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):

“Jedna je žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Moja se majka zavjetovala da će obaviti hadždž, ali je umrla, i zbog toga ga nije uspjela obaviti. Hoću li ja za nju obaviti hadždž?’ On joj je (na to) odgovorio: ‘Da, obavi hadždž za nju! Šta misliš: da ti je majka ostala dužna, bi li ti umjesto nje vratila dug?’ ‘Da’, odgovorila je.

‘Izvršite ono što Njemu pripada, jer Allah je najpreči da se Njegovo ispuni!’, reče on.”¹

O IDŽTIHADU KADIJA U SKLADU S ONIM ŠTO JE UZVIŠENI ALLAH OBJAVIO:

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: “Oni koji ne sude prema onom što je Allah objavio pravi su nasilnici”.²

O tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, hvalio je onoga koji je mudar, pa sudi mudro, podučava mudrosti i ne radi usiljeno, te o neophodnosti da se halifa posavjetuje s učenjacima i upita ih za mišljenje.

7316. PRIČAO NAM JE Šihab b. Abbad, a njemu Ibrahim b. Humejd, prenoseći od Ismaila, ovaj od Kajsa, a on od Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ne smije se zavidjeti, osim u dva slučaja: čovjeku kojem je Allah dao bogatstvo i omogućio mu da ga troši na putu istine, i čovjeku kojem je Allah dao mudrost, pa on po njoj sudi i njoj druge podučava.”

٧٣١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ إِنَّ أُمِّي نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ فَمَاتَتْ قَبْلَ أَنْ تَحُجَّ أَفَأَحُجَّ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ حُجِّي عَنْهَا أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أُمِّكَ دَيْنٌ أَكُنْتَ قَاضِيَتَهُ قَالَتْ نَعَمْ فَقَالَ اقْضُوا لِلَّهِ الَّذِي لَهُ فَإِنَّ اللَّهَ أَحَقُّ بِالْوَفَاءِ .

بَابُ مَا جَاءَ فِي اجْتِهَادِ الْقَضَاءِ

بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى

لِقَوْلِهِ (وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) وَمَدَحَ النَّبِيِّ ﷺ صَاحِبَ الْحِكْمَةِ حِينَ يَقْضِي بِهَا وَيَعْلَمُهَا لَا يَتَكَلَّفُ مِنْ قَبْلِهِ وَمُشَاوَرَةَ الْخُلَفَاءِ وَسُؤَالِهِمْ أَهْلَ الْعِلْمِ .

٧٣١٦. حَدَّثَنَا شَهَابُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَسُلْطَ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ وَآخَرُ آتَاهُ اللَّهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيَعْلَمُهَا .

¹ Većina islamskih učenjaka smatra da se analogija (*kijas*) može iskoristiti u islamskom pravu, a ova dva hadisa neki od njih koriste kao argument protiv onih koji zastupaju suprotno mišljenje.

² El-Maide, 45.

7317. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Ebu-Muavija, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Mugire b. Šu‘be da je kazivao:

“Omer b. Hattab je – pitajući o slučaju kada trudnica bude udarena u stomak, pa pobaci dijete – rekao: ‘Je li iko od vas od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo išta o tome?’

‘Ja (sam čuo)’, reko, pa me je Omer onda upitao da kažem šta (sam čuo). Rekao sam: ‘Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Za njega treba (kao nadoknadu) osloboditi roba ili robinju.’ Na to mi on reče: ‘Budi uporan sve dok mi ne dovedeš svjedoka za to što si rekao!’

7318. Onda sam krenuo i našao Muhammeda b. Meslemu. Doveo sam ga, pa je posvjedočio da je i on čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Za njega treba (kao nadoknadu) osloboditi roba ili robinju.’”

Ovaj hadis prenosi i Ebu-Zinad od svoga oca, ovaj od Urve, a on od Mugire.

O VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
RIJEČIMA: “VI ĆETE, SIGURNO,
SLIJEDITI OBIČAJE ONIH PRIJE VAS...”

7319. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibn-Ebu-Zi‘b, prenoseći od Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Neće nastupiti Smak svijeta sve dok moj ummet ne bude prihvatio djela prijašnjih naraštaja, pedalj po pedalj, aršin po aršin!”

“Allahov Poslaniče”, upita neko, “da li Perzijanaca i Bizantinaca?”

“A koji (drugi) ljudi, ako nisu oni?”, odgovori on.

٧٣١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ سَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَنْ إِمْلَاصِ الْمَرْأَةِ الَّتِي يُضْرَبُ بَطْنُهَا فَتُلْقَى جَنِينًا فَقَالَ أَيْكُمْ سَمِعَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فِيهِ شَيْئًا فَقُلْتُ أَنَا فَقَالَ مَا هُوَ قُلْتُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِيهِ غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ فَقَالَ لَا تَبْرَحْ حَتَّى تَجِئَنِي بِالْمَخْرَجِ فِيمَا قُلْتُ.

٧٣١٨. فَخَرَجْتُ فَوَجَدْتُ مُحَمَّدَ بْنَ مَسْلَمَةَ فَجِئْتُ بِهِ فَشَهِدَ مَعِيَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِيهِ غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ تَابِعَهُ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ عُروَةَ عَنِ الْمُغِيرَةِ.

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ

لَتَذْبَعَنَّ سَنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ

٧٣١٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمُقْبَرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَأْخُذَ أُمَّتِي بِأَخْذِ الْقُرُونِ قَبْلَهَا شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَفَّارِسَ وَالرُّومِ فَقَالَ وَمَنِ النَّاسُ إِلَّا أَوْلَانِكَ.

7320. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdul-Aziz, a njemu Ebu-Umer San'ani iz Jemena, prenoseći od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: ‘Vi ćete, sigurno, slijediti običaje onih koji su bili prije vas, pedalj po pedalj, aršin po aršin. Pa ako oni budu ušli i u rupu bodljorepog guštera, vi ćete ih slijediti!’ ‘Allahov Poslaniče’, upitali smo, ‘(misli li se na) židove i kršćane?’ ‘Na koga bi drugog?’, odgovori on.”¹

O GRIJEHU ONOGA KOJI POZIVA U ZABLUDU ILI UVODI LOŠ OBIČAJ

Uzvišeni Allah kaže: “... i dio bremena (grijeha) onih koje su – a da oni nisu bili svjesni – u zabludu doveli...”²

7321. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom A'meš, prenoseći od Abdullaha b. Murre, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: ‘Koja god osoba bude nepravедno ubijena – prvi će Ademov sin imati udio u tome grijehu (možda je Sufjan rekao: u njenoj krvi), jer je on prvi počinio ubistvo.’”

٧٣٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ الصَّنَعَانِيُّ مِنَ الْيَمَنِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَتَتَّبِعَنَّ سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ شِبْرًا شِبْرًا وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ حَتَّىٰ لَوْ دَخَلُوا جُحْرَ ضَبٍّ تَبِعْتُمُوهُمْ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى قَالَ فَمَنْ .

بَابُ إِثْمٍ مَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ أَوْ سَنَّ سُنَّةَ سَيِّئَةٍ

لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ).

٧٣٢١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ مِنْ نَفْسٍ تُقْتَلُ ظُلْمًا إِلَّا كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الْأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْهَا وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانٌ مِنْ دَمِهَا لِأَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ أَوَّلًا .

¹ Iz ova dva hadisa se može zaključiti koliko je opasno prihvatati praksu drugih naroda, a zapostavljati propise islama. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u više je navrata opisivao šta će sve muslimani prihvatiti od drugih naroda, a Ibn-Hadžer Askalani, govoreći o tome, kaže: “Već se desila većina onoga na šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upozoravao, a i ostalo će se desiti.”

U ova dva hadisa izričito su navedeni samo Perzijanci, židovi i kršćani, što ne znači da to ne mogu biti i drugi narodi. Oni su izričito spomenuti zato što su tada bili najistaknutiji.

² Prijevod ajeta u cijelosti glasi: “... da bi na Sudnjem danu nosili čitavo breme (grijehe) svoje i dio bremena (grijeha) onih koje su – a da oni nisu bili svjesni – u zabludu doveli. A grozno je to što će oni nositi!” (En-Nahl, 25)

O ONOME ŠTO JE VJEROVJESNIK,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
GOVORIO I ČIME JE POTICAO NA
JEDINSTVO UČENJAKA, O KONSENZUSU
(UČENJAKA) MEKANSKOG I MEDINSKOG
HAREMA,³ O DOGAĐAJIMA IZMEĐU
VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI
VE SELLEM, MUHADŽIRA I ENSARIJA
U MEDINI, TE O VJEROVJESNIKOVOM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, MJESTU
KLANJANJA, MINBERU I KABURU

7322. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira b. Abdullaha Sulemija (da je kazivao): "Jedan se beduin zakleo (dao prisegu) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i primio islam. Zatim ga je u Medini zadesila lahka groznica, pa je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, poništi mi zakletvu!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, to odbio, ali je on ponovo došao i rekao: 'Poništi mi zakletvu!' Nakon što je on to ponovo odbio, došao je (i treći put) i rekao: 'Poništi mi zakletvu!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, to (i treći put) odbio, pa je beduin napustio (Medinu). Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zaista je Medina poput kovačkog mijeha: ona iz sebe odstranjuje škart, a prečišćava ono što je dobro.'"

بَاب

مَا ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ وَحَضَّ عَلَى اتِّفَاقِ أَهْلِ الْعِلْمِ
وَمَا أَجْمَعَ عَلَيْهِ الْحَرَمَانِ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةَ وَمَا كَانَ
بِهَا مِنْ مَشَاهِدِ النَّبِيِّ ﷺ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ
وَمُصَلَّى النَّبِيِّ ﷺ وَالْمِنْبَرِ وَالْقَبْرِ

٧٣٢٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ
بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ السَّلَمِيِّ أَنَّ
أَعْرَابِيًّا بَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى الْإِسْلَامِ فَأَصَابَ
الْأَعْرَابِيَّ وَعْكٌ بِالْمَدِينَةِ فَجَاءَ الْأَعْرَابِيَّ إِلَى
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْلِنِي بَيْعَتِي
فَأَبَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقْلِنِي بَيْعَتِي
فَأَبَى ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقْلِنِي بَيْعَتِي فَأَبَى فَخَرَجَ
الْأَعْرَابِيُّ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّمَا الْمَدِينَةُ كَالْكَبْرِ
تَنْفِي خَبَثَهَا وَيَنْصَعُ طَيِّبُهَا .

3 Konsenzus (*idžma*) islamskih učenjaka jedan je od osnovnih izvora šerijatskog prava. Prema mišljenju većine učenjaka, konsenzusom se smatra jedinstveno mišljenje o određenom pitanju svih islamskih učenjaka jednog vremena. Manji dio njih smatra da se samo mišljenje mekanskih i medinskih učenjaka može smatrati konsenzusom. To je, izgleda, i Buharijev stav, jer je tako i naslovio ovo poglavlje.

7323. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je kazivao:

“Podučavao sam (Kur'anu) Abdur-Rahmana b. Avfa, pa mi je na Mini, u vrijeme posljednjeg hadždža koji je obavio Omer, rekao: ‘Da si bio kod vladara pravovjernih, vidio bi kako mu je prišao neki čovjek i rekao: ‘Zaista taj i taj kaže: ‘Kada bi umro vladar pravovjernih, mi bismo, doista, dali prisegu tome i tome!’ Tada Omer reče: ‘Zaista ću večeras ustati i upozoriti tu skupinu ljudi koja se upušta u ono u što ne treba!’ Tada mu ja rekoh: ‘Nemoj to činiti! Na hadždžu se sakupljaju svakakvi ljudi, i njih će tu biti veliki broj. Bojim se da će te pogrešno razumjeti, te da će potom tvoje riječi svako na svoj način prepričavati. Zato sačekaj dok se ne vratiš u Medinu, mjesto Hidžre i sunneta, i dok se ne sastaneš s ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, muhadžirima i ensarijama! Oni će dobro zapamtiti tvoje riječi i ispravno ih razumjeti.’ ‘Tako mi Allaha, zaista ću tako i uraditi prvom prilikom u Medini’, reče on.” Ibn-Abbas dalje pripovijeda: “Kada smo došli u Medinu, Omer je rekao: ‘Zaista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom i spustio mu Objavu. Jedan od ajeta koji mu je objavljen jest i ajet o kamenovanju (bludnika i bludnice).’”¹

٧٣٢٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ أُقْرَأُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَلَمَّا كَانَ آخِرَ حَجَّةٍ حَجَّهَا عُمَرُ فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بَيْنِي لَوْ شَهِدْتَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهُ رَجُلٌ قَالَ إِنَّ فُلَانًا يَقُولُ لَوْ مَاتَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ لَبَايَعْنَا فُلَانًا فَقَالَ عُمَرُ لَأَقُومَنَّ الْعَشِيَّةَ فَأُحْذَرُ هَؤُلَاءِ الرَّهْطَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَغْصِبُوهُمْ قُلْتُ لَا تَفْعَلْ فَإِنَّ الْمَوْسِمَ يَجْمَعُ رَعَاعَ النَّاسِ يَغْلِبُونَ عَلَى مَجْلِسِكَ فَأَخَافُ أَنْ لَا يُنْزِلُوهَا عَلَى وَجْهِهَا فَيَطِيرُ بِهَا كُلُّ مُطِيرٍ فَأَمْهَلْ حَتَّى تَقْدَمَ الْمَدِينَةَ دَارَ الْهِجْرَةِ وَدَارَ السُّنَّةِ فَتَخْلُصَ بِأَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ فَيَحْفَظُوا مَقَالَاتَكَ وَيُنْزِلُوهَا عَلَى وَجْهِهَا فَقَالَ وَاللَّهِ لَأَقُومَنَّ بِهِ فِي أَوَّلِ مَقَامٍ أَقُومُهُ بِالْمَدِينَةِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ فَكَانَ فِيهِمَا أَنْزَلَ آيَةُ الرَّجْمِ .

¹ Ovaj je hadis u cijelosti naveden u poglavlju *O šerijatskim kaznama*, a ovdje je naveden samo dio iz kojeg se vidi kolika je vrijednost Medine i ashaba, što je u skladu s naslovom ovog poglavlja.

Iz ovoga hadisa se, pored ostaloga, može zaključiti:

- da u određenim situacijama ne treba govoriti ni istinu, nego treba sačekati odgovarajuće mjesto i vrijeme;
- da je ajet o kamenovanju objavljen, pa je dokinut (*nesh*) njegov tekst, ali je propis ostao i dalje da važi;
- da se neophodno savjetovati s učenim i dobronamjernim ljudima.

7324. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Ejžuba, a on od Muhammeda da je kazivao: “Bili smo kod Ebu-Hurejre – a na njemu je bila odjeća sastavljena od dva lanena komada obojena u oker crveno – kad se useknuo i rekao: ‘Oho! Ebu-Hurejra se useknuo u laneno platno. Sjećam se kada sam, između minbera Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Aišine sobe, padao u nesvijest, da bi onaj koji dođe stavio svoju nogu na moj vrat, misleći da sam poludio. Ali, mene nije bilo obuzelo ni ludilo niti bilo šta drugo, nego glad!’”²

7325. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abbasa da je kazivao: “Upitali su Ibn-Abbasa: ‘Jesi li na Bajram bio zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem?’, pa je odgovorio: ‘Jesam, a da mu ja nisam mnogo značio, ne bih, zbog svoje malodobnosti, ni mogao biti uz njega. Došao je do prostora za klanjanje kod kuće Kesira b. Salta, pa je klanjao (bajram-namaz). Zatim je održao vaz i naredio davanje zekata. (On, Ibn-Abbas, nije spomenuo učenje niti ezana niti ikameta.) Tada su žene počele pokazivati na svoje uši (menduše) i prstenove, pa je on rekao Bilalu da otiđe do njih. On je otišao, a potom se vratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.’”³

7326. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je rekao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je dolazio u Kuba i pješice i jašući.”

٧٣٢٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَلَيْهِ ثَوْبَانِ مُشَقَّانِ مِنْ كَتَّانٍ فْتَمَخَّطَ فَقَالَ بَخُ بَخُ أَبُو هُرَيْرَةَ يَتَمَخَّطُ فِي الْكَتَّانِ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَإِنِّي لَأَخِرُ فِيمَا بَيْنَ مَنْبَرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ مَغْشِيًا عَلَيَّ فَيَجِيءُ الْجَائِي فَيَضَعُ رِجْلَهُ عَلَى عُنُقِي وَيَرَى أَنِّي مَجْنُونٌ وَمَا بِي مِنْ جُنُونٍ مَا بِي إِلَّا الْجُوعُ.

٧٣٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ قَالَ سَأَلَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَشْهَدْتَ الْعِيدَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَعَمْ وَلَوْلَا مَنْزِلَتِي مِنْهُ مَا شَهِدْتُهُ مِنَ الصَّغَرِ فَأَتَى الْعَلَمَ الَّذِي عِنْدَ دَارِ كَثِيرِ بْنِ الصَّلْتِ فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ وَلَمْ يَذْكُرْ أَذَانًا وَلَا إِقَامَةً ثُمَّ أَمَرَ بِالصَّدَقَةِ فَجَعَلَ النِّسَاءُ يُشِرْنَ إِلَى آذَانِهِنَّ وَحُلُوقِهِنَّ فَأَمَرَ بِلَالًا فَاتَاهُنَّ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ.

٧٣٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَأْتِي قُبَاءَ مَاشِيًا وَرَاكِبًا.

2 Ebu-Hurejra ulagao je mnogo truda da bude što češće s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, što se vidi i iz ovog predanja. Zato i jeste zapamtio i prenio najveći broj hadisa.

3 Ibn-Abbas imao je posebno mjesto kod Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, zato što mu je bio amidžić i zato što je još kao dijete pokazivao dar i želju za naukom. Tako je on odrastao uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Buhari navodi nekoliko verzija ovog hadisa u različitim poglavljima. Iz njih se razumije da je Bilal otišao do žena da bi pokupio nakit koji su one dale na ime zekata. Iz ovog se hadisa još može zaključiti da je sunnet klanjati bajram-namaz na otvorenom prostoru određenom za to (na *musalli*), te da bajram-namazu mogu prisustvovati žene i djeca.

7327. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca (da je kazivao): "Aiša je rekla Abdullahu b. Zubejru: 'Ukopaj me kod mojih drugarica, a ne u sobi uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jer ne želim da me smatraju najvrednijom.'"¹

7328. Prenosi se od Hišama, koji prenosi od svoga oca (da je kazivao): "Omer je poručio Aiši: 'Daj mi dopuštenje da budem ukopan kod dvojice svojih drugova!' Ona je odgovorila: 'Može, tako mi Allaha!' A kada bi joj neko drugi od ashaba uputio istu molbu, ona bi odgovarala: 'Ne može, Allaha mi! Ja neću nikome dati prednost nad njima, nikada!'"²

7329. PRIČAO NAM JE Ejjub b. Sulejman, a njemu Ebu-Bekr b. Ebu-Uvejs, prenoseći od Sulejmana b. Bilala, on od Saliha b. Kejsana, a ovaj od Ibn-Šihaba da je kazivao: "Prenio mi je Enes b. Malik da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao ikindiju i potom znao otići do gornjih naselja, a sunce bi još bilo visoko." Lejs, prenoseći od Junusa, navodi i dodatak: "... a udaljenost gornjih naselja bila je četiri milje, ili možda tri."

7330. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara, njemu Kasim b. Malik, prenoseći od Džu'ajda, a on od Saiba b. Jezida da je rekao:

"U vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, *sa'* je imao vrijednost 1,3 vaša današnja mudda, pa je povećan."³

٧٣٢٧. حَدَّثَنَا عُيَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَذْفِنِي مَعَ صَوَاحِبِي وَلَا تَدْفِنِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْبَيْتِ فَإِنِّي أَكْرَهُ أَنْ أُرَكَّى .

٧٣٢٨. وَعَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُمَرَ أَرْسَلَ إِلَى عَائِشَةَ أَتَذْنِي لِي أَنْ أُدْفَنَ مَعَ صَاحِبَيَّ فَقَالَتْ إِي وَاللَّهِ قَالَ وَكَانَ الرَّجُلُ إِذَا أُرْسِلَ إِلَيْهَا مِنَ الصَّحَابَةِ قَالَتْ لَا وَاللَّهِ لَا أُؤْثِرُهُمْ بِأَحَدٍ أَبَدًا .

٧٣٢٩. حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَنَّهُ بَنِي مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي الْعَصْرَ فَيَأْتِي الْعَوَالِي وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ وَزَادَ اللَّيْلُ عَنْ يُونُسَ وَبُعْدَ الْعَوَالِي أَرْبَعَةُ أَمْيَالٍ أَوْ ثَلَاثَةٌ .

٧٣٣٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَّارَةَ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ الْجُعَيْدِ سَمِعْتُ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ يَقُولُ كَانَ الصَّاعُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ مَدًّا وَثُلَاثًا بِمُدَّكُمْ الْيَوْمَ وَقَدْ زِيدَ فِيهِ سَمِعَ الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ الْجُعَيْدَ .

- 1 Ovdje se očituje skromnost Aiše, radijallahu anha, koja je tražila da bude ukopana zajedno s ostalim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ženama u Bekiji, bojeći se da, ako bi bila ukopana pored Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog toga ljudi ne budu smatrali da je tu ukopana zbog nečega što ustvari nije tako.
- 2 Lanac prenosilaca ovog hadisa isti je kao i u prethodnom slučaju, pa ga zato Buhari nije naveo od početka. Riječima: "... dvojice svojih drugova" – Omer, radijallahu anhu, mislio je na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekra, radijallahu anhu. Njih trojica ukopani su jedan do drugoga, u Aišinoj sobi koja se nalazila uz Medinsku džamiju.
- 3 *Sa'* je jedinica za mjerenje težine, a u hadisima se najčešće spominje prilikom određivanja iznosa *sadekatul-fitra*. Mjera *sa'* promijenjena je za vrijeme dinastije Umejevića, ali su i dalje visinu *sadekatul-fitra* određivali prema *sa'u* iz vremena Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

7331. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allahu moj, blagoslovi im (tj. stanovnicima Medine) *mikjal*,⁴ *sa* i *mudd*!”

7332. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damra, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera (da je kazivao): “Došli su židovi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, s jednim muškarcem i ženom koji su bili počinili blud, pa je on naredio da njih dvoje budu kamenovani blizu mjesta gdje su klanjane dženaze, kod džamije.”⁵

7333. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Amra, Muttalibovog oslobođenog roba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu se ukazao Uhud, rekao: ‘Ovo je brdo koje nas voli, i mi volimo njega. Allahu moj, Ibrahim je učinio Mekku zaštićenim područjem (haremom), a ja haremom činim ono što je između njena (medinska) dva kraja s crnim kamenjem!’” Ovaj hadis naveden je i u poglavlju o (Bici na) Uhudu, a prenosi ga Sehl od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

7334. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je rekao): “Između džamijskoga zida koji je okrenut prema kibli i minbera (Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije) bilo je prostora koliko jedna ovca može proći.”

٧٣٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَكِيلِهِمْ وَبَارِكْ لَهُمْ فِي صَاعِهِمْ وَمُدِّهِمْ يَعْنِي أَهْلَ الْمَدِينَةِ .

٧٣٣٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِرَجُلٍ وَامْرَأَةٍ زَنِيَا فَأَمَرَ بِهِمَا فَرَجَمَا قَرِيبًا مِنْ حَيْثُ تُوَضَّعُ الْجَنَائِزُ عِنْدَ الْمَسْجِدِ .

٧٣٣٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَمْرِو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ طَلَعَ لَهُ أُحُدٌ فَقَالَ هَذَا جَبَلٌ يُجِبُّنَا وَنُجِبُهُ اللَّهُمَّ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَإِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا تَابَعَهُ سَهْلٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي أُحُدٍ .

٧٣٣٤. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ أَنَّهُ كَانَ بَيْنَ جِدَارِ الْمَسْجِدِ مِمَّا يَلِي الْقِبْلَةَ وَبَيْنَ الْمُنْبَرِ مَرُّ الشَّاةِ .

4 Također mjera za težinu.

5 U Muslimovoj i Nesaijevoj verziji ovoga hadisa stoji da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prvo tražio da židovi provjere kakva je kazna za taj slučaj predviđena u Tevratu, pa kada je utvrđeno da i Tevrat traži kamenovanje, onda je naredio da njih dvoje budu kamenovani.

7335. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, a ovom Malik, prenoseći od Hubejba b. Abdur-Rahmana, on od Hafsa b. Asima, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Prostor između moje kuće i moga minbera (u Medinskoj džamiji) jest jedna od dženetskih bašči, a moj je minber na mome dženetskom vrelu.”¹

7336. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, učestvovao (kao jahač) na konjskim trkama. Oni koji su bili uvježbani krenuli su od Senijjetul-vedaa, a cilj im je bio Hafja, dok su oni koji nisu bili uvježbani krenuli od džamije Benu-Zurejka, a cilj im je bio Senijjetul-veda. Abdullah je također učestvovao u trci.”²

7337. PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Lejsa, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera...; a PRIČAO MI JE i Ishak, prenoseći od Isaa, Ibn-Idrisa i Ibn-Ebu-Ganijje, oni od Ebu-Hajjana, a on od Ša'bija da je Ibn-Omer, radijallahu anhum, rekao: “Čuo sam Omera na minberu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem.”³

٧٣٣٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ خُثَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَمِنْبَرِي عَلَى حَوْضِي .

٧٣٣٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَابَقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ الْخَيْلِ فَأُرْسِلَتِ الَّتِي ضَمُرَتْ مِنْهَا وَأَمَدَّهَا إِلَى الْحَفِيَاءِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ وَالَّتِي لَمْ تُضَمَّرْ أَمَدَّهَا ثَنِيَّةَ الْوَدَاعِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ كَانَ فِيهِمْ سَابِقٌ .

٧٣٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ لَيْثٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ ح وَ حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عِيسَى وَابْنُ إِدْرِيسَ وَابْنُ أَبِي غَنِيَّةٍ عَنْ أَبِي حَيَّانَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ عَلَى مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ .

- 1 Ovaj hadis može značiti da će taj prostor biti prenesen u Džennet, a moguće je, opet, da se time želi kazati kako ibadet na tom mjestu vodi u Džennet. U svakom slučaju, podsticaj je to da vjernici obilaze spomenuto mjesto i u tom prostoru ibadete.
- 2 Iz hadisa se može zaključiti da je dopušteno baviti se sportom, pogotovo onim koji može biti dobra priprema za odbranu od neprijatelja. Također je dopušteno džamiju nazvati imenom nekog plemena ili jednog čovjeka, kao što je u ovom slučaju džamija nazvana imenom Benu-Zurejka, plemena koje je pripadalo ensarijama. Abdullah koji se ovdje spominje jest Abdullah b. Omer.
- 3 Ovaj je hadis u cijelosti naveden u poglavlju *O pičima*, a ovdje se navodi samo dio u kojem se spominje minber s kojeg je vazio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

7338. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a ovaj od Saiba b. Jezida (da je rekao): "Slušao sam Osmana b. Affana kada je vazio s Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, minbera."⁴

7339. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-A'la, a ovom Hišam b. Hassan, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da je Aiša rekla: "Meni i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, postavljano je korito, pa smo zajedno ulazili u njega (kako bismo se okupali)."⁵

7340. PRIČAO NAM JE Museddud, njemu Abbad b. Abbad, prenoseći od Asima Ahvela, a on od Enesa (da je rekao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, u mojoj kući u Medini sklopio savez (prijateljstvo) između ensarija i Kurejševica..."

7341. "... a mjesec dana učio je *Kunut-dovu* protiv nekih ljudi iz plemena Benu-Sulejm."⁶

7342. PRIČAO MI JE Ebu-Kurejb, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, a on od Ebu-Burde da je kazivao: "Došao sam u Medinu i susreo Abdullaha b. Selama, koji mi je rekao: 'Hajde (sa mnom) do moje kuće, pa ću ti dati da piješ iz čaše iz koje je pio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a potom ćeš klanjati u džamiji u kojoj je on klanjao.' Tako sam otišao s njim, pa mi je dao

٧٣٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنَا السَّائِبُ بْنُ يَزِيدَ سَمِعَ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ خَطَبَنَا عَلَى مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ .

٧٣٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ أَنَّ هِشَامَ بْنَ عُرْوَةَ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ قَدْ كَانَ يُوضَعُ لِي وَلِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ هَذَا الْمِرْكَنُ فَنَشْرَعُ فِيهِ جَمِيعًا .

٧٣٤٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا عَاصِمُ الْأَحْوَلُ عَنْ أَنَسٍ قَالَ خَالَفَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ الْأَنْصَارِ وَقُرَيْشٍ فِي دَارِي الَّتِي بِالْمَدِينَةِ .

٧٣٤١. وَقَفْتُ شَهْرًا يَدْعُو عَلَى أَحْيَاءٍ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ .

٧٣٤٢. حَدَّثَنِي أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا بَرِيدٌ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَلَقَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ فَقَالَ لِي انْطَلِقْ إِلَى الْمَنْزِلِ فَاسْقِيكَ فِي قَدَحٍ شَرِبَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَتَصَلِّ فِي مَسْجِدِ صَلَّى فِيهِ النَّبِيُّ ﷺ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ فَسَقَانِي سَوِيقًا وَأَطْعَمَنِي تَمْرًا وَصَلَّيْتُ فِي مَسْجِدِهِ .

4 Ibn-Bettal prenosi od Muhelleba da se iz ova dva hadisa može zaključiti kako su halife slijedile Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i u načinu obraćanja ljudima, pa su se, kada bi htjeli saopćiti nešto važno, obraćali s njegovog minbera.

Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, minber očigledno je ostao sačuvan do tog vremena, a iz nekih drugih predanja saznaje se da je ostao još neko vrijeme.

5 Ovaj je hadis dokaz da se muž i žena mogu zajedno kupati.

6 Radi se o poznatom slučaju ubistva sedamdeset dobrih učaća Kur'ana, koje su počinili neki ljudi iz plemena Benu-Sulejm. Oni su pobijeni nakon što su ih ti ljudi pozvali sebi pod izgovorom da se žele podučiti učenju u Kur'anu. Događaj se desio u mjesecu saferu četvrte godine po Hidžri.

da pijem sevik¹ i jedem datule, a onda sam klanjao u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji.”

7343. PRIČAO NAM JE Seid b. Rebi‘, a njemu Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Kesira, on od Ikrima, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Omera, radijallahu anhu, (da je kazivao):

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: “Ove mi je noći došao melek (i rekao): ‘Klanjaj u ovoj blagoslovljenoj dolini i reci: ‘(Odazivam Ti se Allahu) umrom i hadždžom!’” Tada se on bijaše nalazio u dolini Akik.”²

A Harun b. Isma‘il kaže da mu je Ali (b. Mubarek) pričao (kako je rečeno): “... umrom s hadždžom.”

7344. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je za mikat stanovnicima Nedžda odredio Karn, stanovnicima Šama Džuhfu, a mještanima Medine Zul-Hulejfu. Ovo sam lično čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a od drugih sam čuo da je još dodao i Jelemlem stanovnicima Jemena.”

Tada je neko upitao za Irak, pa je Ibn-Omer rekao: “Iraka tada nije bilo.”³

7345. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, njemu Fudajl, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Salima b. Abdullaha, a ovaj od svoga oca (da je kazivao): “Pričao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kako je, kada je bio na konaku u Zul-Hulejfi, sanjao da mu je rečeno: ‘Zaista si ti u blagoslovljenoj dolini!’”

٧٣٤٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ حَدَّثَنِي النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتٍ مِنْ رَبِّي وَهُوَ بِالْعَقِيقِ أَنْ صَلِّ فِي هَذَا الْوَادِي الْمُبَارَكِ وَقُلْ عُمْرَةٌ وَحَجَّةٌ وَقَالَ هَارُونُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ عُمْرَةٌ فِي حَجَّةٍ .

٧٣٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَقَتَ النَّبِيِّ ﷺ قَرْنَا لِأَهْلِ نَجْدٍ وَالْجُحْفَةِ لِأَهْلِ الشَّامِ وَذَا الْخَلِيفَةِ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ قَالَ سَمِعْتُ هَذَا مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَبَلَغَنِي أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِأَهْلِ الْيَمَنِ يَلْمَلُمُ وَذِكْرَ الْعِرَاقِ فَقَالَ لَمْ يَكُنْ عِرَاقٌ يَوْمَئِذٍ .

٧٣٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا الْقُضَيْلُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ أَرَى وَهُوَ فِي مَعْرَسِهِ بِيَدِي الْخَلِيفَةِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّكَ بِيَطْحَاءَ مُبَارَكَةٍ .

1 Jelo od brašna u kašastom ili tečnom stanju.

2 Dolina Akik smještena je u blizini Medine i upravo je zbog toga blagoslovljena.

3 Želio je kazati da tada Irak nije bio u rukama muslimana, odnosno da iz tog pravca niko nije dolazio na hadždž ili umru, pa nije ni bilo potrebno određivati mikat za taj pravac.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“NIŠTA NE ZAVISI OD TEBE DA LI ĆE
ON POKAJANJE NJIHOVO PRIMITI...”⁴

7346. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera (da je kazivao): “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na drugom rekatu sabah-namaza, nakon što je podigao glavu s ruku'a, uči dovu: ‘Allahu, Gospodaru naš, Tebi pripada zahvala!’ A zatim: ‘Allahu moj, učini prokletim toga i toga, i toga i toga!’ Tada je Uzvišeni Allah objavio: ‘Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti ili će ih na muke staviti, jer oni su zaista nasilnici.’”⁵

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“... ALI JE ČOVJEK, VIŠE NEGOTKO,
SPREMAN DA RASPRAVLJA!”⁶

I riječima Njegovim: “I sa sljedbenicima Knjige raspravljajte na najljepši način...”⁷

7347. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Selam, njemu Attab b. Bešir, a ovom Ishak, prenoseći od Zuhrija, on od Alija b. Husejna, a ovaj od Husejna b. Alije, radijallahu anhum, (da je kazivao):
“Kazivao je Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, da je njemu i Fatimi, radijallahu anha, kćerki

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ)

٧٣٤٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ وَرَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَالَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ الْعَنُ فُلَانًا وَفُلَانًا فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبُهُمْ فَأِنَّهُمْ ظَالِمُونَ).

بَابُ قَوْلِهِ تَعَالَى
(وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا)

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ).

٧٣٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَتَّابُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ قَالَ إِنَّ

4 Ali-Imran, 128. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Ništa ne zavisi od tebe: bilo da im On pokajanje primi, ili da ih kazni, jer oni su, doista, zulumčari.”

5 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti da se *kunut-dova* uči nakon ruku'a te da se može učiti i na sabah-namaz.

6 El-Kehf, 54.

7 El-Ankebut, 46.

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došao (jedne noći) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ih: ‘Zar ne klanjate?’”

Alija dalje pripovijeda: “Ja sam mu odgovorio: ‘Allahov Poslaniče, naše su duše u Allahovoj ruci, pa kada On hoće da nas probudi (radi klanjanja noćne nafile), On to i učini!’”

“Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon tih njegovih riječi vratio, ne rekavši mu ništa. Dok je odlazio, Alija je čuo kako se on udario po svome bedru i proučio: ‘... ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja!’”¹

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: “Za onoga koji ti dođe noću kaže se *tarik*; *et-tarik* označava zvijezdu, dok riječ *sakib* znači ‘onaj koji svijetli’. Tako se, npr., kaže: ‘Ukreši plamen palitelju (svijeća)!’ (*Eskib nareke lil-mukidi!*).”

7348. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Seida, a on od svoga oca da je Ebu-Hurejra kazivao: “Dok smo jednom bili u džamiji, izišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao nam: ‘Krenite ka židovima!’ Zaputili smo se s njim, i kada smo stigli do Midrasove kuće, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, istupi i zovnu ih riječima: ‘Skupino židova, primite islam, bit ćete spašeni!’ ‘Dostavio si nam, Ebu-Kasime!’, rekoše oni, na što im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzvрати: ‘To je ono što želim: primite islam, bit ćete spašeni!’

‘Već si nam dostavio, Ebu-Kasime!’, rekoše oni opet, a onda im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ طَرَقَهُ وَفَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَامُ بَثَّتْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَهُمْ أَلَا تُصَلُّونَ فَقَالَ عَلِيٌّ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا أَنْفُسُنَا بِيَدِ اللَّهِ فَإِذَا شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثَنَا فَانصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ قَالَ لَهُ ذَلِكَ وَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيْهِ شَيْئًا ثُمَّ سَمِعَهُ وَهُوَ مُدْبِرٌ يَضْرِبُ فَخِذَهُ وَهُوَ يَقُولُ (وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ يُقَالُ مَا أَتَاكَ لَيْلًا فَهُوَ طَارِقٌ وَيُقَالُ (الطَّارِقُ) النُّجْمُ وَ (الثَّقِيبُ) الْمُضِيُّ يُقَالُ أَثْقَبَ نَارَكَ لِلْمُوقِدِ .

٧٣٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ انْطَلِقُوا إِلَى يَهُودَ فَخَرَجْنَا مَعَهُ حَتَّى جِئْنَا بَيْتَ الْمِدرَاسِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَادَاهُمْ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ يَهُودَ أَاسْلِمُوا تَسْلَمُوا فَقَالُوا قَدْ بَلَغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ قَالَ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَلِكَ أُرِيدُ أَاسْلِمُوا تَسْلَمُوا فَقَالُوا قَدْ بَلَغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَلِكَ أُرِيدُ ثُمَّ

¹ Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti:

- da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj ajet nije proučio Aliji, radijallahu anhu, jer je znao da je Aliji jasno kako njegov odgovor, u kojem se on poziva na sudbinu, nije pravi odgovor;
- da vjerovatno Alija i Fatima nisu bili u stanju klanjati, ali je to Aliju bilo stid reći;
- da je dopušteno sam sa sobom razgovarati o nekome drugom;
- da je dozvoljeno udariti se po nekom dijelu tijela u trenutku čuđenja;
- da je velika vrijednost noćne nafile;
- da je skromnost Alije, radijallahu anhu, bila velika, jer on lično prenosi ovaj hadis, iako je on u tom hadisu ukoren.

ve sellem, ponovo reče: ‘To je ono što želim!’ Zatim im je i po treći put ponovio isto, a onda rekao: ‘Znajte da zemlja pripada Allahu i Njegovom Poslaniku! Ja imam namjeru da vas iselim iz ove zemlje, pa ko od vas ima nešto imetka – neka ga proda! U protivnom, znajte da zemlja pripada Allahu i Njegovom Poslaniku!’²

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “I TAKO SMO OD VAS STVORILI PRAVEDNU ZAJEDNICU...”³

Te o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijedi o nužnosti džemata, a džemat su učeni ljudi.

7349. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Ebu-Usama, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Doći će Nuh na Sudnji dan, pa će biti upitan: ‘Jesi li dostavio (Objavu)?’, a on će odgovoriti: ‘Da, Gospodaru moj!’ Zatim će biti upitan njegov narod: ‘Je li vam dostavio?’ Oni će odgovoriti: ‘Nama nijedan poslanik nije došao!’ Tada će (Nuh) biti upitan: ‘Ko su ti svjedoci?’, pa će on odgovoriti: ‘Muhammed i njegov ummet!’ Potom ćete doći vi, pa ćete posvjedočiti.” Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio: “I tako smo od vas stvorili središnju (pa je rekao: pravednu) zajednicu, da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude svjedok protiv vas.” Ovaj hadis također prenosi Dža'fer b. Avn od A'meša, on od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهَا الثَّالِثَةُ فَقَالَ اَعْلَمُوا أَنَّمَا الْأَرْضُ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ
وَأَنِّي أُرِيدُ أَنْ أُجْلِيَكُمْ مِنْ هَذِهِ الْأَرْضِ فَمَنْ
وَجَدَ مِنْكُمْ بِمَالِهِ شَيْئًا فَلْيَبِعْهُ وَإِلَّا فَاَعْلَمُوا أَنَّمَا
الْأَرْضُ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ .

بَابُ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا)

وَمَا أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِلُزُومِ الْجَمَاعَةِ وَهُمْ أَهْلُ
الْعِلْمِ .

٧٣٤٩ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا
أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ
أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُجَاءُ
بَنُوحَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقَالُ لَهُ هَلْ بَلَغْتَ فَيَقُولُ نَعَمْ يَا
رَبِّ فَتُسَالُ أُمَّتُهُ هَلْ بَلَغَكُمْ فَيَقُولُونَ مَا جَاءَنَا مِنْ
نَذِيرٍ فَيَقُولُ مَنْ شَهِدْتُكَ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ وَأُمَّتُهُ فَيَجَاءُ
بِكُمْ فَتَشْهَدُونَ ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ (وَكَذَلِكَ
جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا) قَالَ عَدَلًا (لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ
عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا) وَعَنْ
جَعْفَرِ بْنِ عَوْنٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ
أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا .

2 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio nepravedan ni prema kome, pa ni prema židovima. Njihovo protjerivanje uslijedilo je nakon što su više puta pokušali prevariti muslimane, te nakon izdaje u najtežem trenutku, kada se odigravala bitka na Hendeku, koja je bila sudbonosna za cijelu Medinu i opstanak muslimana.

3 El-Bekara, 143.

O TOME KADA NAMJEŠTENIK,¹
ILI VLADAR IZ NEZNANJA DONESE
SVOJ SUD KOJI JE POGREŠAN
I U SUPROTNOSTI S POSLANIKOVIM
SUDOM, TAJ SUD SE ODBACUJE

Oo se temelji na Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: “Ko uradi nešto što nije u skladu s našom praksom – to se odbija.”

7350, 7351. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu njegov brat, a ovom Sulejman b. Bilal, prenoseći od Abdul-Medžida b. Suhejla b. Abdur-Rahmana b. Avfa, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Seida Hudrija i Ebu-Hurejre (da su kazivali):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednoga čovjeka iz (plemena) Benu-Adijj i postavio ga za namjesnika u Hajberu. Taj mu je čovjek (poslije) donio datula, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: ‘Jesu li sve hajberske datule ovakve?’

‘Nisu, tako mi Allaha! Mi, Allahov Poslaniče, uzimamo *sa‘* ovakvih hurmi za dva *sa‘a* pomiješanih hurmi’, odgovori on. Na to mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Nemojte tako raditi, nego (uzimajte) istu količinu za istu, ili prodajte jedne, pa za taj novac kupujte druge datule! Isto postupajte i s vagom!’”²

بَابُ إِذَا اجْتَمَعَ الْعَامِلُ أَوْ الْحَاكِمُ فَآخِطَا
خِلَافَ الرَّسُولِ مِنْ غَيْرِ عِلْمٍ فَحُكْمُهُ مَرْدُودٌ

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا
فَهُوَ رَدٌّ.

٧٣٥٠-٧٣٥١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَخِيهِ عَنْ
سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ شَهِيلِ بْنِ
عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ
يُحَدِّثُ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ وَأَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَاهُ
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعَثَ أَخَا بَنِي عَدِيٍّ الْأَنْصَارِيَّ
وَأَسْتَعْمَلَهُ عَلَى خَيْبَرَ فَقَدِمَ بِتَمَرٍ جَنِيبٍ فَقَالَ لَهُ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَكُلْتَ تَمَرِ خَيْبَرَ هَكَذَا قَالَ لَا وَاللَّهِ
يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا لَنَشْتَرِي الصَّاعَ بِالصَّاعَيْنِ مِنَ
الْجُمُعِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَفْعَلُوا وَلَكِنْ
مِثْلًا بِمِثْلٍ أَوْ بِيَعُوا هَذَا وَاشْتَرُوا بِثَمَنِهِ مِنْ هَذَا
وَكَذَلِكَ الْمِيزَانُ.

1 U nekim rukopisima Buharijevog *Sahiha* umjesto riječi namještenik, radnik (*amil*) stoji učenjak (*alim*), pa bi se ovo, u tom slučaju, prema Kermaniju, odnosilo na sakupljača zekata ili nekog drugog namještenika. Pod *alimom* se misli na muftiju.

2 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti:

- da se ovaj način razmjene robe može podvesti pod pojam kamate, pa je zato zabranjen;
- da su šerijatski neispravni ugovori nevažeci, i oni se ne smiju primjenjivati;
- da je dopušteno birati bolju i kvalitetniju hranu.

O NAGRADI VLADARU KOJI ULAŽUĆI SVOJ INTELEKTUALNI NAPOR (IDŽTIHAD) DONESE SUD PA POGODI ILI POGRIJEŠI

7352. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid Mukri' Mekki, njemu Hajve b. Šurejh, a ovom Jezid b. Abdullah b. Had, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa, on od Busra b. Seida, ovaj od Ebu-Kajsa, štićenika Amra b. Asa, on od Amra b. Asa, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Kada vladar donosi odluku i vlastitim naporom dođe donese neki sud te pogodi, imat će dvostruku nagradu. A ako, donoseći odluku, vlastitim naporom donese neki sud pa pogriješi, imat će jednu nagradu."³ (Jezid b. Abdullah) kaže: "Kada sam ovaj hadis ispričao Ebu-Bekru b. Amru b. Hazmu, on mi je rekao da mu je to isto ispričao i Ebu-Selema b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Hurejre." Sličnu verziju ovog hadisa prenosi i Abdul-Aziz b. Muttalib od Abdullaha b. Ebu-Bekra, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

بَابُ أَجْرِ الْحَاكِمِ إِذَا اجْتَهَدَ فَأَصَابَ أَوْ أَخْطَأَ

٧٣٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقَرِّيُّ الْمَكِّيُّ حَدَّثَنَا حَيُّوَةُ بْنُ شَرِيحٍ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي قَيْسٍ مَوْلَى عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا حَكَمَ الْحَاكِمُ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أَصَابَ فَلَهُ أَجْرَانِ وَإِذَا حَكَمَ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أَخْطَأَ فَلَهُ أَجْرٌ قَالَ فَحَدَّثْتُ بِهَذَا الْحَدِيثِ أَبَا بَكْرٍ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ فَقَالَ هَكَذَا حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَقَالَ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُطَّلِبِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ.

3 Idžtiħad je ulaganje truda da se dođe do šerijatskog stava o nekom pitanju koje nije izravno spomenuto u ajetu ili hadisu. Ovim se hadisom želi istaknuti kako će nagradu dobiti onaj koji je osposobljen za idžtiħad, a da će nagrada onom koji nije dovoljno učen, a bavi se idžtiħadom, izostati. Takav će zbog toga biti kažnjen.

O DOKAZU PROTIV ONOGA
KOJI KAŽE DA SU VJEROVJESNIKOVE,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
ODREDBE BILE OPĆEPOZNATE, O TOME
KAKO POJEDINI ASHABI NISU UVIJEK
BILI SVJEDOCI VJEROVJESNIKOVIH,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
RIJEČI I POSTUPAKA, TE O DONOŠENJU
NEKIH ISLAMSKIH PROPISA¹

7353. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Ataa, a on od Ubejda b. Umejra da je kazivao:

“Ebu-Musa zatražio je dopuštenje da uđe kod Omera, koji je, najvjerojatnije, bio zauzet, pa se Ebu-Musa vratio. Nakon toga Omer je upitao: ‘Zar nisam čuo glas Abdullaha b. Kajsa (Ebu-Musaa)? Dopustite mu da uđe!’ Pozvali su ga, i (kada je došao), Omer ga upita: ‘Šta te je navelo da tako postupiš?’ ‘Tako nam je naređeno!’, odgovori on. ‘Donesi mi dokaz za to, ili ću se ja s tobom obračunati!’, reče mu Omer.

Onda je on otišao do mjesta gdje su se okupljale ensarije, pa mu oni rekoše: ‘To će posvjedočiti samo najmlađi od nas.’ Tada je ustao Ebu-Seid Hudri i (kada su došli Omeru) reče: ‘Tako nam je naređeno.’ ‘Nisam znao za ovo Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naređenje, omela me je trgovina na pijaci’,² reče Omer.”

بَابُ
الْحُجَّةِ عَلَى مَنْ
قَالَ إِنَّ أَحْكَامَ النَّبِيِّ ﷺ
كَانَتْ ظَاهِرَةً وَمَا كَانَ يَغِيبُ بَعْضُهُمْ
مِنْ مَشَاهِدِ النَّبِيِّ ﷺ وَأُمُورِ الْإِسْلَامِ

٧٣٥٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ حَدَّثَنِي عَطَاءٌ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ اسْتَأْذَنَ أَبُو مُوسَى عَلَى عُمَرَ فَكَانَهُ وَجَدَهُ مَشْغُولًا فَرَجَعَ فَقَالَ عُمَرُ أَلَمْ أَسْمَعْ صَوْتَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ اسْتَأْذَنُوا لَهُ فَدُعِيَ لَهُ فَقَالَ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ فَقَالَ إِنَّا كُنَّا نُؤْمَرُ بِهَذَا قَالَ فَأْتِنِي عَلَى هَذَا بَيِّنَةٍ أَوْ لَا فَعَلَنَّا بِكَ فَانْطَلَقَ إِلَى مَجْلِسٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالُوا لَا يَشْهَدُ إِلَّا أَصَاغِرُنَا فَقَامَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ فَقَالَ قَدْ كُنَّا نُؤْمَرُ بِهَذَا فَقَالَ عُمَرُ خَفَنِي عَلَى هَذَا مِنْ أَمْرِ النَّبِيِّ ﷺ أَهْلَانِي الصَّفَقُ بِالْأَسْوَاقِ .

¹ Značajan broj ashaba, čak i onih najistaknutijih, nisu bili uz Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kada je objavljen neki ajet ili donesen neki propis, pa bi oni izvjesno vrijeme, dok im to drugi ashabi ne bi prenijeli, radili po starom (*mensuh*) propisu, ili bi, eventualno, činili neko vrijeme ono što je već zabranjeno.

Ibn-Bettal kaže: “Buhari je ovim poglavljem htio odgovoriti rafidijama i haridžijama, koji su smatrali da su svi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, propisi i njegov sunnet preneseni mutevatir predanjem, te da nije dopušteno postupati po onome što nije preneseno na taj način. Međutim, njihovo mišljenje nije ispravno, jer se na osnovu vjerodostojnog predanja pouzdano zna da su ashabi prihvatili (te propise) jedni od drugih (i pojedinačno), te da su se ispravljali u skladu s onim što su neki drugi prenijeli. Postoji konsenzus (islamskih učenjaka) da se može postupati po predanjima koja prenose pojedinci.”

² Radi se o riječima Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem: “Kada neko od vas tri puta zatraži dopuštenje za ulazak, pa ne dobije dozvolu, neka se vrati.”

7354. PRIČAONAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od A'redža da je Ebu-Hurejra rekao: "Vi kažete da Ebu-Hurejra od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi mnogo hadisa, a Allah će presuditi. Ja sam bio siromah čovjek, pa sam stalno bio uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bih li tako napunio stomak. Muhadžiri bijahu zauzeti trgovinom na pijaci, a ensarije preokupirani poslom na svojim imanlima. Tako sam jednoga dana bio prisutan kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko će da prostre svoj ogrtač, dok ja ne završim govor, a poslije ga opet uzme, i ne zaboravi ništa od onoga što je čuo od mene?' Ja sam prostro ogrtač koji je bio na meni i, tako mi Onoga koji ga je poslao s istinom, nisam zaboravio ništa od onoga što sam od njega čuo!"³

O TOME KO JE SMATRAO DA JE ČIN
VJEROVJESNIKOVOG, SALLALLAHU
ALEJHI VE SELLEM, NEOSPORAVANJA
NEČEGA (VALJAN) DOKAZ, DOK ČIN
NEČIJEG DRUGOG NEOSPORAVANJA, OSIM
NJEGA, NIJE (VALJAN) DOKAZ

7355. PRIČAO NAM JE Hammad b. Humejd, njemu Ubejdullah b. Mu'az, a ovom njegov otac, prenoseći od Šu'be, ovaj od Sa'da b. Ibrahima, a on od Muhammeda b. Munkedira da je kazivao: "Vidio sam Džabira b. Abdullaha kako se zaklinje da je Ibn-Sajjad Dedždžal, pa sam ga upitao: '(Zašto) se kuneš Allahom?', a on je odgovorio: 'Čuo sam Omera kako se u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zaklinje da je to tako, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu nije to osporio.'"⁴

٧٣٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِى الزُّهْرِيُّ أَنَّهُ سَمِعَهُ مِنَ الْأَعْرَجِ يَقُولُ أَخْبَرَنِى أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ إِنَّكُمْ تَزْعُمُونَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ يُكْثِرُ الْحَدِيثَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَاللَّهُ الْمَوْعِدُ إِنِّى كُنْتُ امْرَأً مِسْكِينًا أَلْزَمَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى مِلءِ بَطْنِي وَكَانَ الْمُهَاجِرُونَ يَشْغَلُهُمُ الصَّفْقُ بِالْأَسْوَاقِ وَكَانَتِ الْأَنْصَارُ يَشْغَلُهُمُ الْقِيَامُ عَلَى أَمْوَالِهِمْ فَشَهِدْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ وَقَالَ مَنْ يَبْسُطُ رِدَاءَهُ حَتَّى أَقْضِيَ مَقَالَتِي ثُمَّ يَقْبِضَهُ فَلَنْ يَنْسَى شَيْئًا سَمِعَهُ مِنِّى فَبَسَطْتُ بُرْدَةً كَانَتْ عَلَى فَوَالَّذِى بَعَثَهُ بِالْحَقِّ مَا نَسِيتُ شَيْئًا سَمِعْتُهُ مِنْهُ .

بَاب

مَنْ رَأَى تَرْكَ الذِّكْرِ

مِنَ النَّبِيِّ ﷺ حُجَّةٌ لَا مِنْ غَيْرِ الرَّسُولِ

٧٣٥٥. حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ حُمَيْدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ ابْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ رَأَيْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَحْلِفُ بِاللَّهِ أَنَّ ابْنَ الصَّائِدِ الدَّجَالَ قُلْتُ تَحْلِفُ بِاللَّهِ قَالَ إِنِّى سَمِعْتُ عُمَرَ يَحْلِفُ عَلَى ذَلِكَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يُنْكِرْهُ النَّبِيُّ ﷺ .

3 Ebu-Hurejra je ashab koji prenosi najviše hadisa. To je rezultat njegovog dugog boravka uz Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je jedan od najsiromašnijih ashaba na sofi Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije. Sakupljači hadiskih zbirki bilježe brojne hadise koje on prenosi. Između ostalih, to su činili i Buhari i Muslim.

4 Islamski učenjaci slažu se u tome da, ukoliko se nešto uradi ili kaže pred Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, a on na to nema prigovora, to znači da je to dopušteno činiti. To je slučaj samo s njim, jer je on

O PRAVNIM NORMAMA DO KOJIH SE DOLAZI POMOĆU DOKAZA, TE O ZNAČENJU I OBJAŠNJENJU UKAZIVANJA NA PRAVNU NORMU¹

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je obavijestio ljude o propisima koji se tiču konja i o još nečemu. Potom je upitan o magarcima, pa je ukazao na riječi Uzvišenog: “Onaj koji bude uradio koliko trun dobra, vidjet će ga...”² Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je također upitan o bodljorepom gušteru, pa je odgovorio: “Ja ga ne jedem, ali ga ne zabranjujem.” Osim toga, na Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, sofri mogao se naći i taj gušter, pa je to Ibn-Abbas uzeo kao dokaz da njegovo meso nije haram.

7356. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, ovaj od Ebu-Saliha Semmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Konji pripadaju trojici: jednome su nagrada, drugome zastor, a trećem grijeh.

Što se tiče onoga kome će oni biti nagrada, to je čovjek koji ih drži za borbu na Allahovom putu i napasa ih na svojoj livadi ili bašči. Što god oni popasu svezani užadima na toj livadi ili bašči, to se čovjeku ubraja u dobra djela. Ukoliko pokidaju konopce i otrče preko jednoga ili dva brežuljka, njemu se za njihove stope i balegu računaju dobra djela. A ako bi došli do rijeke i napojili se iz nje, njemu se, iako nije imao namjeru da ih tu napoji, i to računa u dobra djela. Konji su takvom čovjeku nagrada. Čovjeku koji ih drži kako bi uz pomoć

بَابُ الْأَحْكَامِ الَّتِي تُعْرَفُ بِالدَّلَائِلِ وَكَيْفَ مَعْنَى الدَّلَالَةِ وَتَفْسِيرُهَا

وَقَدْ أَخْبَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْرَ الْخَيْلِ وَغَيْرِهَا ثُمَّ سُئِلَ عَنِ الْحُمْرِ فَدَلَّهُمْ عَلَى قَوْلِهِ تَعَالَى (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ) وَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الضَّبِّ فَقَالَ لَا أَكُلُهُ وَلَا أُحَرِّمُهُ وَأَكَلَ عَلَى مَائِدَةِ النَّبِيِّ ﷺ الضَّبُّ فَاسْتَدَلَّ ابْنُ عَبَّاسٍ بِأَنَّهُ لَيْسَ بِحَرَامٍ.

٧٣٥٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ لِثَلَاثَةٍ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ وَزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَطَالَ لَهَا فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي طِيلِهَا ذَلِكَ مِنَ الْمَرْجِ أَوْ الرَّوْضَةِ كَانَ لَهُ حَسَنَاتٌ وَلَوْ أَنَّهُ قَطَعَتْ طِيلَهَا فَاسْتَتَتْ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ كَانَتْ آثَارُهَا وَأَرْوَاتُهَا حَسَنَاتٍ لَهُ وَلَوْ أَنَّهُ مَرَّتْ بِنَهْرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَسْقِيَ بِهِ كَانَ ذَلِكَ حَسَنَاتٍ لَهُ وَهِيَ لِذَلِكَ الرَّجُلِ أَجْرٌ وَرَجُلٌ

sačuvan od grijeha, dok drugi ljudi nešto mogu prešutjeti zbog različitih razloga, te se njihova šutnja ne može uzeti kao dokaz.

¹ Misli se na ukazivanje da se pravna norma specifičnog slučaja, o kojem ne postoji nikakav pravni tekst, može podvesti pod drugu pravnu normu izvedenu iz drugog argumenta općenitog značenja.

² Ez-Zilzal, 7-8.

pošteno stečene zarade živio, a ne zaboravlja ni Allahove obaveze u njihovim vratovima i leđima, oni su zaštita. A čovjeku koji ih drži iz oholosti i licemjerstva oni su samo grijeh.” Zatim su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upitali o magarcima, pa je rekao: “O njima mi Allah ništa nije objavio, osim ovoga jedinstvenog i općeg ajeta: ‘Onaj koji bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga; a onaj koji bude uradio i koliko trun zla – vidjet će ga!’”³

7357. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Ibn-Ujejna, njemu Mensur b. Safijja, a ovom njegova majka, prenoseći od Aiše da je jedna žena upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..; a PRIČAO NAM JE i Muhammed, tj. Ibn-Ukba, njemu Fudajl b. Sulejman Numejri Basri, a ovom Mensur b. Abdur-Rahman b. Šejba, prenoseći od svoje majke, a ona od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):

“Jedna je žena upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako će se okupati nakon menstruacije, pa joj je on rekao: ‘Uzmi krpu namirisanu mošusom, pa se njome očisti!’

‘Kako ću se njome očistiti, Allahov Poslaniče?’, upita ona, a on joj odgovori: ‘Očisti se!’

‘Kako ću se njome očistiti, Allahov Poslaniče?’, opet upita ona, a on joj ponovo odgovori: ‘Očisti se!’”

Aiša dalje kaže: “Ja sam shvatila šta želi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam je privukla sebi i podučila je.”⁴

رَبَطَهَا تَغْنِيًا وَتَعَفًُّا وَلَمْ يَنْسَ حَقَّ اللَّهِ فِي رِقَابِهَا وَلَا ظُهُورِهَا فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخَرًا وَرِيَاءً فَهِيَ عَلَى ذَلِكَ وَزُرٌّ وَسُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْحُمْرِ قَالَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيَّ فِيهَا إِلَّا هَذِهِ الْآيَةُ الْفَاذَةُ الْجَامِعَةَ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ).

٧٣٥٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيَّةَ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَمْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ النُّمَيْرِيُّ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شَيْبَةَ حَدَّثَنِي أُمِّي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ أَمْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْحَيْضِ كَيْفَ تَغْتَسِلُ مِنْهُ قَالَ تَأْخُذِينَ فِرْصَةً مُمَسَّكَةً فَتَوَضَّئِينَ بِهَا قَالَتْ كَيْفَ أَتَوَضَّأُ بِهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَوَضَّئِي قَالَتْ كَيْفَ أَتَوَضَّأُ بِهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَوَضَّئِينَ بِهَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَعَرَفْتُ الَّذِي يُرِيدُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَجَذَبْتُهَا إِلَيَّ فَعَلَّمْتُهَا.

3 Iz ovog se slučaja može zaključiti da, ako nema propisa o nečemu, onda se uzima opći propis pod koji se to može podvesti.

4 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:

- žene ashaba nisu se stidjele ni o čemu pitati Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i to je ispravno;
- kada se govori o stidnim mjestima, treba se izražavati alegorično;
- na kraju menstruacije žena se može okupati i tom prilikom upotrijebiti neko mirisno sredstvo;
- pitanje treba pojasniti do kraja, koliko je to moguće;
- najbolje je da pitanja koja se tiču žena objasni žena;
- treba biti pažljiv i blag u ophođenju s ljudima.

7358. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Ummu-Hufejd bint Haris b. Hazn poklonila je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, masla, sira i bodljorepih guštera. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zatražio da se ta hrana donese, pa je donesena i pojedena na njegovoj sofri. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ju jeo, jer mu nije prijala. Da je to bilo zabranjeno (jesti), ne bi se našlo na njegovoj sofri, niti bi on rekao da se to jede."¹

7359. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ataa b. Ebu-Rebbaha, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ko pojede bijelog ili crvenog luka neka nam se ne približava (ilijerekao: '...nekanedolaziudžamiju') inekaostane u svojoj kući!' Njemu je jednom bila donesena zdjela (Ibn-Vehb kaže tanjir) u kojoj je bila pripremljena zelen. Kada je osjetio neugodan miris, upitao je o čemu se radi, pa mu je saopćeno koje je povrće unutra. Tada on reče: 'Prinesite mu ga!', pa su ga prinijeli jednom ashabu koji je bio s njim. Kada je vidio da to jelo ni on ne želi jesti, (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) reče mu: 'Jedi ti, jer ja (u tajnosti) razgovaram s onim (od meleka) s kojim ti ne razgovaraš (u tajnosti)!'" Ibn-Ufejir kaže da je Ibn-Vehb rekao: "...lonac u kojem je bila zelen."² Lejs i Ebu-Safvan ne prenose od Junusa riječi u kojima se spominje lonac, pa ne znam jesu li to Zuhrijeve riječi ili su sastavni dio hadisa.

٧٣٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ أُمَّ حَفِيدٍ بِنْتَ الْحَارِثِ بْنِ حَزْنٍ أَهْدَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ سَمْنًا وَأَقِطًا وَأَضْبًا فَدَعَا بِهِنَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَكَلْنَ عَلَى مَائِدَتِهِ فَتَرَكَهُنَّ النَّبِيُّ ﷺ كَأَلْتَقَدِّرُ لَهُنَّ وَلَوْ كُنَّ حَرَامًا مَا أَكَلْنَ عَلَى مَائِدَتِهِ وَلَا أَمَرَ بِأَكْلِهِنَّ.

٧٣٥٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا فَلْيَعْتَزِلْنَا أَوْ لِيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ وَإِنَّهُ أَتَى بِبَذَرٍ قَالَ ابْنُ وَهْبٍ يَعْنِي طَبَقًا فِيهِ خَضِرَاتٌ مِنْ بُقُولٍ فَوَجَدَ لَهَا رِيحًا فَسَأَلَ عَنْهَا فَأُخْبِرَ بِمَا فِيهَا مِنَ الْبُقُولِ فَقَالَ قَرَّبُوهَا فَقَرَّبُوهَا إِلَى بَعْضِ أَصْحَابِهِ كَانَ مَعَهُ فَلَمَّا رَأَاهُ كَرِهَ أَكْلَهَا قَالَ كُلْ فَإِنِّي أَنَا جِي مِّنْ لَا تُتَاجِي وَقَالَ ابْنُ عُفَيْرٍ عَنْ ابْنِ وَهْبٍ بِقَدْرِ فِيهِ خَضِرَاتٌ وَلَمْ يَذْكُرِ اللَّيْثُ وَأَبُو صَفْوَانَ عَنْ يُونُسَ قِصَّةَ الْقِدْرِ فَلَا أَذْرِي هُوَ مِنْ قَوْلِ الزُّهْرِيِّ أَوْ فِي الْحَدِيثِ.

1 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da njemu nije prijala meso guštera i da to nije jeo, a ostalo je jeo.

2 Iz ovog se hadisa, između ostaloga, može zaključiti sljedeće:

- luk i slična jela treba jesti samo kada se ne namjerava izlaziti iz kuće;
- ashab nije htio jesti ne stoga što mu se jelo nije sviđalo nego zato što ga Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije jeo; dakle, držao ga je za uzora u svemu;
- Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, mislio je prije svega na razgovor s melecima, a ponajprije s Džibrilom. Zbog toga nije htio jesti ono od čega bi mogao ostati ružan zadah.

7360. PRIČA O MIJE Ubejdullah b. Sa'd b. Ibrahim, njemu njegov otac i amidža, a njima dvojici njihov otac, prenoseći od svoga oca, ovaj od Muhammeda b. Džubejra, a on od svoga oca Džubejra b. Mut'ima (da je kazivao): "Jedna je ensarijka došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obratila mu se određenim povodom, pa ju je on naputio šta će uraditi. Tada ona upita: 'Allahov Poslaniče, a šta ako te ne nađem?' 'Ako ne nađeš mene, otiđi Ebu-Bekru!', reče joj on." Humejdi (u svojoj predaji) dodaje riječi Ibrahima b. Sa'da: "Vjerovatno je mislila na smrt."

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM:
"NEMOJTE NI O ČEMU PITATI
SLJEDBENIKE KNJIGE!"³

7361. REKAO JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a njega je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahmana da je čuo Mu'aviju kad je, govoreći jednoj skupini Kurejševica u Medini i spomenuvši Ka'ba Ahbara, rekao:
"On je bio jedan od najpouzdanijih sljedbenika Knjige koji prenose, ali smo mi, i pored toga, provjeravali ima li tu laži."⁴

٧٣٦٠. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي وَعَمِّي قَالَا حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرٍ أَنَّ أَبَاهُ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ امْرَأَةً أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَكَلَّمَتْهُ فِي شَيْءٍ فَأَمَرَهَا بِأَمْرٍ فَقَالَتْ أَرَأَيْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ لَمْ أَجِدْكَ قَالَ إِنْ لَمْ تَجِدْنِي فَأَتِي أَبَا بَكْرٍ زَادَ لَنَا الْحَمِيدِيُّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ كَانَتْهَا تَعْنِي الْمَوْتَ .

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
لَا تَسْأَلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ شَيْءٍ

٧٣٦١. وَقَالَ أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ يُحَدِّثُ رَهْطًا مِنْ قُرَيْشٍ بِالْمَدِينَةِ وَذَكَرَ كَعْبَ الْأَخْبَارِ فَقَالَ إِنْ كَانَ مِنْ أَصْدَقِ هَؤُلَاءِ الْمُحَدِّثِينَ الَّذِينَ يُحَدِّثُونَ عَنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَإِنْ كُنَّا مَعَ ذَلِكَ لَنَبْلُو عَلَيْهِ الْكُذِبَ .

- 3 Sljedbenicima Knjige (*ehlul-kitab*) nazivaju se židovi i kršćani. Ova se zabrana odnosi na pitanja o vjerskim propisima, jer je islam jedina ispravna vjera. U tom smislu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom hadisu kaže kako Musau, da je sada živ, ne bi preostalo ništa drugo nego da slijedi njega (Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem). Predanja koja su navodili oni sljedbenici Knjige koji su prelazili na islam nazivaju se israilijati. Na osnovu hadisa israilijati se mogu podijeliti u tri vrste:
a) israilijati koji su u suprotnosti s Kur'anom i hadisom (takve je zabranjeno prenositi i u njih vjerovati),
b) israilijati koji su u skladu s Kur'anom i hadisom (takvi se mogu navoditi i koristiti) i
c) israilijati koji nisu u suprotnosti s osnovama naše vjere, ali ih vjera ne potvrđuje (za takve se ne smije reći ni da su istina ni da su laž, jer uvijek može biti suprotno).
- 4 Ka'b Ahbar bio je učeni židov koji je, najvjerovatnije u vrijeme hilafeta Omera, radijallahu anhu, primio islam. Bio je izuzetno pobožan, te su njegova predanja prihvatili sakupljači hadiskih zbirki, uključujući i Buharija i Muslima, koji su imali najstrožije kriterije pri uvrštavanju hadisa u svoje zbirke. Mnogi hadiski stručnjaci smatraju da Mu'avija ne misli kako je Ka'b Ahbar lagao i da je njega trebalo provjeravati, nego israilijate koje je on prenosio.

7362. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovom Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, a on od Ebu-Seleme da je Ebu-Hurejra kazivao: “Sljedbenici Knjige čitali bi Tevrat na hebrejskom jeziku i prevodili ga muslimanima na arapski, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nemojte ni potvrđivati ni proturječiti sljedbenicima Knjige, nego recite: ‘Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama i u ono što je objavljeno (vama)...’”¹

7363. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Ibrahim, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao: “Kako to da pitate sljedbenike Knjige o nečemu, a vaša Knjiga, koja je objavljena Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, posljednja je (objava)?! Slobodno je čitate, jer nije krivotvorena. Upravo ona govori vam da su sljedbenici Knjige krivotvorili Allahovu knjigu i izmijenili je, te da su je oni svojim rukama pisali, govoreći kako je to od Allaha, kako bi za nju dobili ono što malo vrijedi! Zar vas znanje koje je došlo (Kur'an i sunnet) ne sprečava da njih pitate? Ne, tako mi Allaha, mi nismo nikoga od njih vidjeli da pita za ono što je objavljeno vama!”

٧٣٦٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُثْمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى ابْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَقْرَءُونَ التَّوْرَةَ بِالْعِبْرَانِيَّةِ وَيُفَسِّرُونَهَا بِالْعَرَبِيَّةِ لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلَا تُكَذِّبُوهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ .

٧٣٦٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ شَيْءٍ وَكِتَابُكُمْ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَحَدٌ تَقْرَءُونَهُ مُحْضًا لَمْ يُشَبَّ وَقَدْ حَدَّثَكُمْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ بَدَّلُوا كِتَابَ اللَّهِ وَغَيَّرُوهُ وَكَتَبُوا بِأَيْدِيهِمُ الْكِتَابَ وَقَالُوا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَسْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أَلَا يَنْهَاكُمْ مَا جَاءَكُمْ مِنَ الْعِلْمِ عَنْ مَسْأَلَتِهِمْ لَا وَاللَّهِ مَا رَأَيْنَا مِنْهُمْ رَجُلًا يَسْأَلُكُمْ عَنِ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ .

¹ El-Bekara, 136. Ovo je početak prijevoda toga ajeta, a u ovom hadisu, na kraju, stoji: “...i u ono što je objavljeno vama...” U ajetu, međutim, stoji: “...i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i potomcima njegovim...” Moguće je da se se kod riječi “vama” radi o grešci prilikom prepisivanja, ili se time samo ukazuje na značenje ajeta.

O POKUĐENOSTI RAZJEDINJAVANJA

7364. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, prenoseći od Selama b. Ebu-Muti'a, on od Ebu-Imrana Dževnija, a ovaj od Džundebe b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite Kur'an dokle god su vam srca složna (u razumijevanju njegovih smislova), a onda kada se razidete (u tome), onda ustanite (i ostavite) njegovo učenje!"²

7365. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Abdus-Samed, a ovom Hemmam, prenoseći od Ebu-Imrana Dževnija, a on od Džundebe b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite Kur'an dokle god su vam u njemu složna srca, a kada se razidete, onda odustanite od toga!"³ Ebu-Abdullah kaže da je Jezid b. Harun prenio od Haruna A'vera, ovaj od Ebu-Imrana, on od Džundebe, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

7366. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:

"Pred svoju smrt Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je u prisustvu ljudi, među kojima je bio i Omer b. Hattab, rekao: 'Dođite da vam dam da napišete pismo nakon kojeg nećete zalutati!' Tada Omer reče: 'Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, je savladala bolest. Imate Kur'an, i Allahova knjiga nam je dovoljna!' Ali oni koji

بَابُ كِرَاهِيَةِ الْخِلَافِ

٧٣٦٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سَلَامِ بْنِ أَبِي مُطِيعٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَقْرءُوا الْقُرْآنَ مَا اتَّخَلَفَتْ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فقوموا عنه .

٧٣٦٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَقْرءُوا الْقُرْآنَ مَا اتَّخَلَفَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فقوموا عنه قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ هَارُونَ الْأَعْوَرِ حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ عَنْ جُنْدَبِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٧٣٦٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا خَضَرَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ وَفِي الْبَيْتِ رَجَالٌ فِيهِمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالَ هَلُمَّ أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ قَالَ عُمَرُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ غَلَبَهُ الْوَجَعُ وَعِنْدَكُمْ الْقُرْآنُ فَحَسْبُنَا كِتَابُ اللَّهِ وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْبَيْتِ وَاخْتَصَمُوا فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ

² Hadis i njegov komentar prethodio je pod brojem 5060.

³ Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u ova dva hadisa upozorava na to da se muslimani ne smiju razilaziti u temeljnim pitanjima vjere. Pored toga, ovi hadisi ne znače da neke ajete nikako ne treba učiti, već da vjernici jedni druge ne treba da uvjeravaju u ispravnost svojih stavova pomoću manje jasnih (*mutešabih*) ajeta.

su tu bili podvojiše se i sporječkaše. Neki od njih rekoše: ‘Donesite (ono što je potrebno) da vam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdiktira pismo nakon kojeg nećete zalutati!’

Drugi rekoše isto što i Omer. Nakon što su se razjedinili i razgalamili kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, on povika: ‘Odlazite od mene!’¹ Ubejdullah kaže da je Ibn-Abbas znao govoriti: “Zaista je šteta, i to prava šteta, što je njihova razjedinjenost i galama spriječila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im dâ da napišu to pismo!”

ONO ZA ŠTO JE VJEROVJESNIK,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
REKAO DA SE NE RADI – ZABRANJENO JE,
OSIM AKO SE ZNA DA JE TO DOPUŠTENO;
ISTI JE SLUČAJ I S ONIM ZA ŠTO JE ON
REKAO DA SE RADI²

U tom su smislu njegove riječi (upućene hadžijama) kada su skidali ihrame: “Sastanite se sa svojim ženama!”, a Džabir je na to dodao: “On im to nije stavio u dužnost, nego im je samo dopustio da se s njima sastaju.”

Umm-Atijja kaže: “Rečeno nam je da ne pratimo dženazu, ali nam to nije zabranjeno.”

قَرَّبُوا يَكْتُبُ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ مَا قَالَ عُمَرُ فَلَمَّا أَكْثَرُوا اللَّغْطَ وَالْاِخْتِلَافَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَوْمُوا عَنِّي قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ فَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ إِنَّ الرِّزْيَةَ كُلَّ الرِّزْيَةِ مَا حَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَبَيْنَ أَنْ يَكْتُبَ لَهُمْ ذَلِكَ الْكِتَابَ مِنْ اخْتِلَافِهِمْ وَلَغَطِهِمْ .

بَابُ نَهْيِ النَّبِيِّ ﷺ
عَلَى التَّخْرِيمِ إِلَّا مَا تُعْرِفُ إِبَاحَتَهُ
وَكَذَلِكَ أَمْرُهُ

نَحْوَ قَوْلِهِ حِينَ أَحَلُّوا أَصِيبُوا مِنَ النِّسَاءِ وَقَالَ جَابِرٌ وَلَمْ يُعْزَمَ عَلَيْهِمْ وَلَكِنْ أَحَلَّهُنَّ لَهُمْ وَقَالَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ نُهِنَا عَنْ اتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ وَلَمْ يُعْزَمَ عَلَيْنَا .

- 1 Šije ovaj slučaj tumače na svoj način. Naime, oni smatraju da je tom prilikom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, htio napismeno odrediti Aliju, radijallahu anhu, za halifu nakon njega, te da je to Omer, radijallahu anhu, nepravедno spriječio. To, međutim, nije tačno, i to stoga što oni ne mogu biti sigurni u to šta je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, htio dati da se napiše. Osim toga, kada bi ono što oni tvrde bilo tačno, to bi onda bilo u suprotnosti s velikim brojem vjerodostojnih hadisa u kojima se kaže da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pokazano sve što će se desiti do Smaka svijeta, pa i poslije. I napokon, kad bi bilo tačno ono što tvrde šije, onda bi to tumačenje bilo u suprotnosti s mnogim vjerodostojnim hadisima u kojima se hvale prva trojica halifa.
- 2 Nekada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, znao reći da se nešto uradi, ali ne u smislu da to bude obaveza, nego samo lijepo i preporučeno djelo. Isto tako, znao je nekada reći da se nešto ne uradi, ali to nije bila zabrana, nego samo upozorenje da je bolje to ne raditi. Normalno je da su ashabi najbolje znali šta je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, svojim riječima želio reći, pa Buhari ovdje navodi dva primjera kako su te riječi razumjela dvojica ashaba.

7367. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Džabira da je rekao... Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da mu je pričao Muhammed b. Bekr, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a on od Ataa da je kazivao: “Čuo sam Džabira b. Abdullaha kada je ljudima koji su bili s njim rekao: ‘Mi, ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorili smo *telbiju* samo za hadždž, bez umre.’” Ata kaže da je Džabir također rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, stigao (u Meku) ujutro četvrtog dana zul-hidžeta. Kada smo i mi stigli, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je naredio nam je da skinemo ihrame rekavši: ‘Skinite ihrame i sastanite se sa svojim ženama!’” Ata kaže da je Džabir još rekao: “On im to nije stavio u obavezu, nego im je samo dopustio da se s njima sastanu. On je čuo da smo mi, kada je ostalo još pet (noći) do Arefata, rekli: ‘Naredio nam je da prilazimo svojim ženama, pa ćemo doći na Arefat, a iz naših će spolnih organa izlaziti *mezija*!’”³ – pa je, kaže Ata, Džabir pokazao svojom rukom i počeo mrdati (a potom nastavio): “Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i rekao: ‘Vi znate da sam ja od vas najbogobojazniji, najiskreniji i najvredniji, pa ipak, da nemam ovih kurbanda, skinuo bih ihrame, kao što ih i vi trebate skinuti!’ Oni su onda skinuli ihrame, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Da sam prije na umu imao ovo što sada imam, ne bih bio potjerao kurbane sa sobom!’ Tada smo poskidali ihrame i tako iskazali poslušnost i pokornost.”

7368. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Husejna, ovaj od Ebu-Burejda, a on od Abdullaha Muzenija (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Klanjajte (dva rekata) prije akšamskog farz-namaza!’ Ponavljajući to treći put, dodao je: ‘Ko želi!’, bojeći se da to ljudi ne bi uzeli sebi u obaveznu praksu.”

٧٣٦٧. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ الْبُرْسَانِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ فِي أَنَسٍ مَعَهُ قَالَ أَهْلَلْنَا أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الْحَجِّ خَالِصًا لَيْسَ مَعَهُ عُمْرَةٌ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ فَقَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ صُبْحَ رَابِعَةِ مَضَتْ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ فَلَمَّا قَدِمْنَا أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَحِلَّ وَقَالَ أَحِلُّوا وَأَصِيبُوا مِنَ النِّسَاءِ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ وَلَمْ يَعْزِمْ عَلَيْهِمْ وَلَكِنْ أَحَلَّهُنَّ لَهُمْ فَبَلَغَهُ أَنَا نَقُولُ لَمَّا لَمْ يَكُنْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ عَرَفَةَ إِلَّا خَمْسُ أَمْرَنَا أَنْ نَحِلَّ إِلَى نِسَائِنَا فَنَأْتِيَ عَرَفَةَ تَقَطَّرُ مَذَاكِرُنَا الْمَذْيَ قَالَ وَيَقُولُ جَابِرٌ بِيَدِهِ هَكَذَا وَحَرَكَهَا فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ قَدْ عَلِمْتُمْ أَنِّي اتَّقَاكُمْ لِلَّهِ وَأَصْدَقُكُمْ وَأَبْرَكُكُمْ وَلَوْلَا هَذِي لَحَلَلْتُ كَمَا تَحِلُّونَ فَحِلُّوا فَلَوْ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ فَحَلَلْنَا وَسَمِعْنَا وَأَطَعْنَا.

٧٣٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ الْحُسَيْنِ عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ الْمُرِّيُّ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ صَلُّوا قَبْلَ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ قَالَ فِي الثَّلَاثَةِ لِمَنْ شَاءَ كَرَاهِيَةً أَنْ يَتَّخِذَهَا النَّاسُ سُنَّةً.

3 Sluz prilikom nadražaja.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“... I KOJI SE O POSLOVIMA SVOJIM DOGOVARAJU”¹, TE RIJEČIMA NJEGOVIM: “I DOGOVARAJ SE S NJIMA!”²

Savjetovanje dolazi prije donošenja odluke, jer Uzvišeni kaže: “A kada se odlučiš, onda se pouzdaj u Allaha!”³ Tako, kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto odlučio, onda niko ne bi imao pravo davati prijedloge suprotne odluci Allaha i Njegova Poslanika.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se sa svojim ashabima pred Bitku na Uhudu. Razgovarali su o tome da li da ostanu (u Medini) ili da krenu, pa su se složili da treba krenuti. Nakon što je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) već bio obukao pancir i donio odluku, oni mu rekoše da ostane, ali on to nije prihvatio jer je već bio donio odluku, te im reče: “Nijedan poslanik koji obuče pancir ne treba ga skidati sve dok Allah ne presudi.”

On se također posavjetovao s Alijom i Usamom kada su neki ljudi potvorili Aišu, i držao je do njihovih riječi, sve dok nije objavljen dio Kur'ana (koji govori o tome), pa je dao da se izbičuju oni koji su proširili potvoru. Nije obraćao pažnju na njihovo protivljenje, nego je presudio onako kako mu je Allah naredio.

Nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, imami (halife) savjetovali su se s povjerljivim učenjacima o onome što je dopušteno, kako bi odredili ono što je najlakše. Ako bi Kur'an i sunnet bili jasni (o nekom pitanju), imami nisu tražili ništa drugo, nego su se povodili za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.

بَابُ

قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَأْمُرُهُمْ سُورَىٰ بَيْنَهُمْ)
(وَشَاوِرُهُمْ فِي الْأَمْرِ)

وَأَنَّ الْمَشَاوِرَةَ قَبْلَ الْعَزْمِ وَالتَّيِّينِ لِقَوْلِهِ (فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ) فَإِذَا عَزَمَ الرَّسُولُ ﷺ لَمْ يَكُنْ لِبَشَرٍ التَّقَدُّمُ عَلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَشَاوِرِ النَّبِيِّ ﷺ أَصْحَابُهُ يَوْمَ أُحُدٍ فِي الْمَقَامِ وَالْخُرُوجِ فَرَأَوْا لَهُ الْخُرُوجَ فَلَمَّا لَبَسَ لَأَمَّتْهُ وَعَزَمَ قَالُوا أَقِمْ فَلَمْ يَمْلُ إِلَيْهِمْ بَعْدَ الْعَزْمِ وَقَالَ لَا يَنْبَغِي لِنَبِيِّ يَلْبَسُ لَأَمَّتْهُ فَيَضَعُهَا حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ وَشَاوَرَ عَلِيًّا وَأُسَامَةَ فِيمَا رَمَى بِهِ أَهْلُ الْإِفْكِ عَائِشَةَ فَسَمِعَ مِنْهُمَا حَتَّى نَزَلَ الْقُرْآنُ فَجَلَدَ الزَّامِنِينَ وَلَمْ يَلْتَفِتْ إِلَى تَنَازُعِهِمْ وَلَكِنْ حَكَمَ بِمَا أَمَرَهُ اللَّهُ وَكَانَتْ الْأُئِمَّةُ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ يَسْتَشِيرُونَ الْأَمَنَاءَ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الْأُمُورِ الْمُبَاحَةِ لِيَأْخُذُوا بِأَسْهَلِهَا فَإِذَا وَضَحَ الْكِتَابُ أَوْ السُّنَّةُ لَمْ يَتَعَدَّوْهُ إِلَى غَيْرِهِ اقْتِدَاءً بِالنَّبِيِّ ﷺ وَرَأَى أَبُو بَكْرٍ قِتَالَ مَنْ مَنَعَ الزَّكَاةَ فَقَالَ عُمَرُ كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَإِذَا قَالُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَاللَّهِ لَا قَاتِلَ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ

1 Eš-Šura, 38.

2 Ali-Imran, 159.

3 Ali-Imran, 159.

Ebu-Bekr je smatrao da se treba boriti protiv onih koji ne daju zekat, pa ga je Omer upitao: “Kako ćeš se boriti protiv njih kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne kažu: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha!’ Kada izgovore: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha!’, zaštitili su od mene svoje živote i imetke, osim onoga što je obaveza, a Allah će s njima svesti račun?’” Na to je Ebu-Bekr odgovorio: “Tako mi Allaha, ja ću se, sigurno, boriti protiv svakoga ko razdvaja ono što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sastavio!” Nakon toga i Omer se složio s njim.

Ebu-Bekr u ovom slučaju nije imao potrebe za savjetovanjem jer je imao presudu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o onima koji razdvajaju namaz od zekata i žele izmijeniti vjeru i njene propise. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Ko promijeni svoju vjeru – ubijte ga!” Omer se savjetovao s učenim ljudima bez obzira na to da li su oni bili stari ili mladi. On se uvijek zaustavljao kod (propisa iz) Allahove, dželle šanuhu, knjige.⁴

7369. PRIČAO NAM JE Uvejsi, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, a njemu je pričao Urve, Ibn-Musejjeb, Alkame b. Vekkas i Ubejdullah, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je o slučaju kada je potvorena pričala: “Kada, izvjesno vrijeme, ništanije bilo objavljivano, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Aliju b. Ebu-Taliba i Usamu b. Zejda, radijallahu anhumā, da se posavjetuje s njima i čuje njihovo mišljenje o tome da li da se rastavi od

مَا جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ تَابَعَهُ بَعْدَ عُمَرُ فَلَمْ يَلْتَفِتْ أَبُو بَكْرٍ إِلَى مَشُورَةٍ إِذْ كَانَ عِنْدَهُ حُكْمُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الَّذِينَ فَرَّقُوا بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَأَرَادُوا تَبْدِيلَ الدِّينِ وَأَحْكَامِهِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ وَكَانَ الْقُرَاءُ أَصْحَابَ مَشُورَةٍ عُمَرُ كُهُولًا كَانُوا أَوْ شُبَّانًا وَكَانَ وَقَافًا عِنْدَ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ .

٧٣٦٩. حَدَّثَنَا الْأَوْسِيُّ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ وَابْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ ابْنُ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا قَالَتْ وَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأَسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حِينَ اسْتَلْبَثَ الْوَحْيُ يَسْأَلُهُمَا

⁴ Koliku je važnost Buhari pridavao dogovaranju i savjetovanju (šuri) vidi se i po tome koliki je uvod sačinio za ovo poglavlje.

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je, kao poslanik, sigurno imao manje potrebe za dogovaranjem nego drugi ljudi (učenjaci, vladari i sl.). Pa, ipak, on se često savjetovao s ashabima, između ostalog i zato da bi to oni upamtili i poslije njega primjenjivali u svome životu. U tom su smislu poznate Ebu-Hurejrine riječi: “Nisam nikoga vidio da se više dogovara sa svojim ashabima od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

svoje žene. Usama mu je ukazao na moja poznata dobra svojstva, dok je Alija rekao: ‘Allah te nije time stavio u iskušenje, jer ima mnogo žena i osim nje. Upitaj djevojku (robinju), ona će ti iskreno reći.’ On ju je onda i upitao: ‘Jesi li vidjela išta (kod Aiše) što kod tebe izaziva sumnju?’

‘Nisam vidjela ništa (posebno), osim što je ona mlada žena, pa (joj se događalo da) zaspi kod tijesta svojih ukućana, te dođe domaća životinja i pojede ga’, odgovorila je ona. Nakon toga on se popeo na minber i rekao: ‘O skupino muslimana! Ko će mi pomoći protiv čovjeka koji je uznemiravajući moju porodicu uznemirio i mene? Tako mi Allaha, ja o svojoj porodici znam samo dobro!’” Tada je kazao kako je Aiša nevina.

7370. REKAO JE Ebu-Usama da prenosi od Hišama, kojem je pričao Muhammed b. Harb, a njemu Jahja b. Ebu-Zekerijja Gassani, prenoseći od Hišama, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obraćajući se ljudima, iskazao zahvalu Allahu i pohvalio Ga, a onda rekao: ‘Šta mi preporučujete da uradim s onima koji vrijeđaju članove moje porodice, a ja nikada o članovima svoje porodice nisam saznao ništa loše?’”

Prenosi se također od Urve (da je kazivao):

“Kada je Aiša čula o čemu se radi, upitala je: ‘Allahov Poslaniče, daješ li mi dopuštenje da odem svojim (roditeljima)?’ On joj je to dopustio i poslao s njom dječaka. Tada je jedan ensarija rekao: ‘Slava Tebi! Nije naše da o ovome govorimo! Slava Tebi! Ovo je velika potvora!’”¹

وَهُوَ يَسْتَشِيرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ فَأَمَّا أُسَامَةُ فَأَشَارَ بِالَّذِي يَعْلَمُ مِنْ بَرَاءَةِ أَهْلِهِ وَأَمَّا عَلِيٌّ فَقَالَ لَمْ يُضَيِّقِ اللَّهُ عَلَيْكَ وَالنِّسَاءُ سِوَاهَا كَثِيرٌ وَسَلِ الْجَارِيَةَ تَصَدِّقُكَ فَقَالَ هَلْ رَأَيْتِ مِنْ شَيْءٍ يَرِيْبُكَ قَالَتْ مَا رَأَيْتُ أَمْرًا أَكْثَرَ مِنْ أَنَّهَا جَارِيَةٌ حَدِيثُ السَّنَنِ تَنَامُ عَنْ عَجِينِ أَهْلِهَا فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ فَقَامَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ مَنْ يَعْذِرُنِي مِنْ رَجُلٍ بَلَغَنِي أَذَاهُ فِي أَهْلِي وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلَّا خَيْرًا فَذَكَرَ بَرَاءَةَ عَائِشَةَ .

٧٣٧٠. وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي زَكَرِيَاءَ الْغَسَّانِيُّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَطَبَ النَّاسَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَقَالَ مَا تُشِيرُونَ عَلَيَّ فِي قَوْمٍ يَسُبُّونَ أَهْلِي مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُوءٍ قَطُّ وَعَنْ عُرْوَةَ قَالَ لَمَّا أُخْبِرَتْ عَائِشَةُ بِالْأَمْرِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أَنْطَلِقَ إِلَى أَهْلِي فَأَذِنَ لَهَا وَأَرْسَلَ مَعَهَا الْغُلَامَ وَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ سُبْحَانَكَ (مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ) .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ التَّوْحِيدِ

(ALLAHOVA) JEDNOTA (TEVHID)¹

O VJEROVJESNIKOVU,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
POZIVU SLJEDBENICIMA DA VJERUJU
SAMO U JEDNOGA BOGA – ALLAHA,
UZVIŠENOG I SLAVLJENOG

بَابُ

مَا جَاءَ فِي دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ
أَمْنَهُ إِلَى تَوْحِيدِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى

7371. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Zekerijja b. Ishak, prenoseći od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfija, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, (da je rekao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao Mu‘aza u Jemen.”

٧٣٧١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ يَحْيَى بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبُدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ .

7372. PRIČAO MI JE također Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Fadl b. Ala‘, a ovom Isma‘il b. Umejja, prenoseći od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfija, ovaj od Ma‘beda, Ibn-Abbasovog (oslobođenog) roba, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:

٧٣٧٢. وَحَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَيْفِيٍّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا مَعْبُدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ

¹ Buhari je u *Sahih* uvrstio ovo poglavlje kako bi pomoću ajeta i vjerodostojnih hadisa, dao jasnu sliku o tome šta je to *tevhid*, kako se ispravno vjeruje u Allaha i koja su Njegova svojstva. Istovremeno, on je time želio opovrgnuti pogrešna mišljenja mutezila, haridžija, džehmija i rafidija o tevidu, jer su oni prednjačili u iznošenju netačnih tvrdnji. Naime, svi su oni prihvatili jednobojstvo (*tevhid*), ali na svoj način. Tako su, npr., mutezile nijekali Allahova, dželle šanuhu, svojstva, jer su smatrali da njihovo potvrđivanje vodi uspoređivanju Allaha, dželle šanuhu, s ljudima, što je, bez sumnje, zabranjeno. Pripadnici ehli-sunneta vjeruju da Allah, dželle šanuhu, ima Svoja svojstva, ali ta svojstva nisu ni u kojem slučaju slična ljudskim, jer Allah, dželle šanuhu, kaže: “Niko nije kao On!” (Eš-Šura, 11)

Haridžije su, između ostalog, poznate po tome što su počinio veliki grijeh proglašavali nevjernikom, pa su tako i Aliju, radijallahu anhu, proglasili nevjernikom zato što je prihvatio arbitražu u Bici na Sifinu. Za razliku od njih, pripadnici ehli-sunneta počinio veliki grijeh smatraju grešnikom, ali ipak pripadnikom ummeta, tj. muslimanom.

Džehmije, npr., tvrde da čovjek ne posjeduje nikakvu moć, te da ništa ne radi on, nego to čini Allah, dželle šanuhu. To se, međutim, sukobljava s općepoznatim islamskim principom odgovornosti svakog čovjeka.

“Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Mu‘aza stanovnicima Jemena, rekao mu je: ‘Ideš ljudima koji pripadaju sljedbenicima Knjige.’¹ Prvo ih pozovi da obožavaju samo Uzvišenoga Allaha (*tevhid*); ako to prihvate, onda im reci da im je Allah propisao kao obavezu pet namaza u toku dana i noći. A kada počnu klanjati, onda im reci da im je Allah odredio zekat na njihove imetke, koji će se uzimati od onih među njima koji su bogati i davati onima koji su siromašni. Kada to potvrde, onda uzimaj od njih (zekat), ali se čuvaj onoga što je najvrednije u imecima tih ljudi.”²

7373. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Hasina i Eš‘asa b. Sulejma, oni od Esveda b. Hilala, a on od Mu‘aza b. Džebela da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, me je upitao: ‘Mu‘aze, znaš li šta je dužnost ljudi prema Allahu?’ ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’, odgovorio sam, a on reče: ‘Da samo Njega obožavaju i da Mu nikoga drugog ne pridružuju. A znaš li koja je onda Njegova obaveza prema njima?’ ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’, odgovorio sam. ‘Da ih ne kazni!’, reče on.”

7374. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa‘sa‘a, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): “Jedan je čovjek čuo drugoga kako uči suru El-Ihlas i ponavlja je, pa je ujutro otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao (smatrajući da ta sura ima malu vrijednost). Tada

يَقُولُ لَمَّا بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى نَحْوِ أَهْلِ
الْيَمَنِ قَالَ لَهُ إِنَّكَ تَقْدُمُ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُؤَخِّدُوا اللَّهَ تَعَالَى
فَإِذَا عَرَفُوا ذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ
خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي يَوْمِهِمْ وَلَيْلَتِهِمْ فَإِذَا صَلَّوْا
فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ أَفْتَرَضَ عَلَيْهِمْ زَكَاةً فِي أَمْوَالِهِمْ
تُؤْخَذُ مِنْ غَنِيِّهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فَقِيرِهِمْ فَإِذَا أَقْرَأُوا
بِذَلِكَ فَخُذْ مِنْهُمْ وَتَوَقَّ كَرَائِمَ أَمْوَالِ النَّاسِ .

٧٣٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ
حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ وَالْأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ
سَمِعَا الْأَسْوَدَ بْنَ هِلَالٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ
قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا مُعَاذُ أَتَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى
الْعِبَادِ قَالَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا
يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا أَتَدْرِي مَا حَقُّهُمْ عَلَيْهِ قَالَ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَنْ لَا يُعَذِّبَهُمْ .

٧٣٧٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ
عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ
أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ
رَجُلًا سَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ يَرُدُّهَا
فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَ لَهُ ذَلِكَ وَكَانَ
الرَّجُلُ يَتَقَالُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي

1 Radi se o židovima koji su živjeli u Jemenu.

2 Iz hadisa se, između ostalog, može zaključiti sljedeće:

- onaj koji poziva u islam mora biti svjestan da se obaveze prihvataju postupno;
- ljude najprije treba pozivati da povjeruju u Allaha, pa tek onda da izvršavaju obaveze;
- zekat ne može ubirati bilo ko, nego samo halifa ili onaj koga on ovlasti;
- u ovom hadisu nisu navedene sve osnovne islamske dužnosti.

(mu) on reče: ‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, zaista je ona ravna trećini Kur’ana.’”³

(U drugoj verziji) stoji: Isma‘il b. Dža‘fer prenosi od Malika, ovaj od Abdur-Rahmana, on od svoga oca, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, on od Katade b. Nu‘mana, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

7375. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Amr, prenoseći od Ibn-Ebu-Hilala, ovaj od Ebu-Ridžala Muhammeda b. Abdur-Rahmana, on od svoje majke Amre b. Abdur-Rahman, koja je bila u okrilju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge Aiše, a ona ona od Aiše (da je kazivala):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao jednog čovjeka na čelu jedne manje jedinice, pa im je on učio u namazu i završavao (ga) surom El-Ihlas. Kada su se vratili, ispričali su to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Upitajte ga zašto je tako postupao!’, reče im on. Oni su ga upitali, pa (im) je on odgovorio: ‘Ona opisuje Milostivoga, i zato je volim učiti.’ Na to je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Obavijestite ga da i Allah njega voli.’”

بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ زَادَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَخْبَرَنِي أَخِي قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ .

٧٣٧٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ ابْنِ أَبِي هِلَالٍ أَنَّ أَبَا الرَّجَالِ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ عَنْ أُمِّهِ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَكَانَتْ فِي حَجَرٍ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ رَجُلًا عَلَى سَرِيَّةٍ وَكَانَ يَقْرَأُ لِأَصْحَابِهِ فِي صَلَاتِهِمْ فَيُخْتِمُ بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فَلَمَّا رَجَعُوا ذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ سَلُوهُ لِأَيِّ شَيْءٍ يَصْنَعُ ذَلِكَ فَسَأَلُوهُ فَقَالَ لِأَنَّهَا صِفَةُ الرَّحْمَنِ وَأَنَا أَحِبُّ أَنْ أَقْرَأَ بِهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَخْبِرُوهُ أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّهُ .

3 Vrijednost sure El-Ihlas (*Kul huvallahu ehad*) i jest u tome što ona, iako kratka, sadrži bit tevhida jer govori o najvažnijim Allahovim, dželle šanahu, svojstvima. S druge strane, Allahova je mudrost u tome da ona bude kratka, tako da je svako može naučiti napamet i što češće ponavljati.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
 “RECI: ‘ZOVITE ‘ALLAH’,
 ILI ZOVITE ‘MILOSTIVI’,
 A KAKO GOD GA BUDETE ZVALI
 – NJEGOVA SU IMENA NAJLJEPŠA.”¹

7376. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, a njemu Ebu-Mu‘avija, prenoseći od A‘meša, ovaj od Zejda b. Vehba i Ebu-Zabjana, a oni od Džerira b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allah neće imati milosti prema onome koji nema milosti prema ljudima.”

7377. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Asima Ahvela, ovaj od Ebu-Usmana Nehdija, a on od Usame b. Zejda da je kazivao:

“Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je došao glasnik njegove kćerke (Zejnebe), koja ga je pozivala da dođe jer joj je sin bio na samrti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu, reče: ‘Vrati se i prenesi joj da Allahu pripada i ono što uzme i ono što dadne, te da je On svakome rok već odredio. Reci joj da se strpi i misli na nagradu!’ Ona je, potom, opet poslala glasnika zaklinjući Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da obavezno dođe. Tada je on ustao, a s njim su krenuli i Sa‘d b. Ubada i Mu‘az b. Džebel. (Kada su stigli), i kada mu je dato dijete, a duša djetinja već hroptala poput poderane mješine, on zaplaka. ‘Allahov Poslaniče, šta je to?’, upita ga Sa‘d, a on odgovori: ‘Ovo je milost koju je Allah usadio u srca Svojih robova. On će se smilovati samo Svojim samilosnim robovima.’”²

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى
 (قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ
 أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى)

٧٣٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ
 عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ وَأَبِي ظَبْيَانَ عَنْ
 جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا يَرْحَمُ
 اللَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ النَّاسَ .

٧٣٧٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ
 عَنْ عَاصِمِ الْأَحْوَلِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ
 أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ جَاءَهُ
 رَسُولٌ إِحْدَى بَنَاتِهِ يَدْعُوهُ إِلَى ابْنِهَا فِي الْمَوْتِ
 فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ارْجِعْ إِلَيْهَا فَأَخْبِرْهَا أَنَّ اللَّهَ مَا
 أَخَذَ وَلَهُ مَا أُعْطِيَ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى
 فَمُرْهَا فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ فَأَعَادَتِ الرَّسُولَ
 أَنَّهَا قَدْ أَقْسَمَتْ لَتَأْتِيَنَّهَا فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَامَ مَعَهُ
 سَعْدُ بْنُ عُבَادَةَ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فَدَفَعَ الصَّبِيَّ
 إِلَيْهِ وَنَفْسُهُ تَقَعَّقُ كَأَنَّهَا فِي شَنْ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ
 فَقَالَ لَهُ سَعْدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذَا قَالَ هَذِهِ رَحْمَةٌ
 جَعَلَهَا اللَّهُ فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ
 عِبَادَهُ الرَّحْمَاءَ .

¹ El-Isra, 110.

² Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti da je dopušteno zaplakati prilikom smrtnog slučaja, ali se ne smije pustiti glas niti naricati.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "OPSKRBU
DAJE JEDINO ALLAH, MOĆNI I JAKI!"³

7378. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Ebu-Hamza, a ovom A'meš, prenoseći od Seida b. Džubejra, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema niko strpljiviji na uvrede od Allaha. Pripisuju Mu dijete, a On prelazi preko toga i daje im opskrbu!"

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ON TAJNE ZNA,
I ON TAJNE SVOJE NE OTKRIVA NIKOME"⁴;

"Samo Allah zna kada će smak svijeta nastupiti"⁵;
"Objavljuje ono što jedini On zna"⁶; "I nijedna žena ne zanese niti rodi, a da On to ne zna"⁷; "Samo on zna kada će smak svijeta nastupiti"⁸ Jahja kaže da riječ *zahir* znači kako je Allah svakome otkriven Svojim znanjem, dok riječ *batin* znači da je On sakriven svakome, opet Svojim znanjem.

7379. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet je ključeva skrivenog (*gajba*) i njih ne zna niko osim Allaha. Samo Allah zna šta kriju materice,⁹ samo Allah zna šta će biti sutra, samo Allah zna kada će pasti kiša, samo Allah zna gdje će ko umrijeti, i samo Allah zna kada će nastupiti Smak svijeta."

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ)

٧٣٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا أَحَدٌ أَضْبَرُ عَلَى أَدَى سَمْعِهِ مِنَ اللَّهِ يَدْعُونَ لَهُ الْوَلَدَ ثُمَّ يُعَافِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا)

وَ (إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ) وَ (أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ) (وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ) (إِلَيْهِ يُرْدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ). قَالَ يُحْيِي الظَّاهِرَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا وَالْبَاطِنَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا .

٧٣٧٩. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا اللَّهُ لَا يَعْلَمُ مَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ إِلَّا اللَّهُ وَلَا يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ إِلَّا اللَّهُ وَلَا يَعْلَمُ مَتَى يَأْتِي الْمَطَرُ أَحَدٌ إِلَّا اللَّهُ وَلَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِلَّا اللَّهُ وَلَا يَعْلَمُ مَتَى تَقُومُ السَّاعَةُ إِلَّا اللَّهُ .

3 Ez-Zarijat, 58.

4 El-Džinn, 26.

5 Lukman, 34.

6 En-Nisa, 166.

7 Fatir, 11; Fussilet, 47.

8 Fussilet, 47.

9 Ovo nije u suprotnosti s naučnim dostignućima po kojima se još u majčinoj utrobi može znati kojeg je dijete spola, jer ove riječi imaju šire značenje. Njima se ukazuje na to da samo Allah zna koliko će to dijete živjeti, hoće li biti sretno ili neće, hoće li biti bogato ili siromašno itd.

7380. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Ša'bija, a on od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Ko ti god kaže da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio svoga Gospodara – on laže, jer Allah kaže: 'Pogledi do Njega ne dopiru!'"¹ Također, ko ti god kaže da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zna skriveno (*gajb*) – i on laže, jer Allah kaže: 'Niko osim Allaha ne zna što će se dogoditi.'"²

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

"... ONAJ KOJI JE BEZ NEDOSTATAKA,
ONAJ KOJI SVAKOG OSIGURAVA..."³

7381. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, ovom Mugira, prenoseći od Šekika b. Seleme, a on od Abdullaha da je kazivao:

"Klanjali smo za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i izgovarali: 'Neka je selam Allahu!', pa nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zaista je Allah – Es-Selam (koji daje mir i sigurnost). Zato izgovarajte: 'Pozdrav, poštovanje, sve molitve i lijepe riječi pripadaju Allahu. Neka je spas, Allahova milost i Njegov blagoslov na tebe, Vjerovjesniče! Neka je Allahov spas na nas i na sve dobre Allahove robove! Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.'"⁴

٧٣٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ) وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ يَعْلَمُ الْغَيْبَ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ.

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (السَّلَامُ الْمَوْمِنُ)

٧٣٨١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ حَدَّثَنَا شَقِيقُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ كُنَّا نُصَلِّي خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَى اللَّهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلَامُ وَلَكِنْ قُولُوا التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

1 El-En'am, 103.

2 En-Neml, 65.

3 El-Hašr, 23.

4 Ovo su riječi koje klanjač izgovara na početku svakog sjedenja u namazu.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“... VLADARA LJUDI.”⁵

O ovom Ibn-Omer prenosi hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.⁶

7382. PRIČA ONAMJE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida, tj. Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah će na Dan kijameta uhvatiti Zemlju i Svojom desnicom smotati nebesa, pa će reći: ‘Ja sam vladar! Gdje su sada vladari Zemlje?!’” Šu‘ajb, Zubejdi, Ibn-Musafir i Ishak b. Jahja prenose od Zuhrija, a on od Ebu-Seleme, slično (prethodnom hadisu).

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“ON JE SILAN I MUDAR”⁷;

“Veličanstven je Gospodar tvoj, dostojanstveni, i daleko od onakvoga kakvim ga predstavljaju oni”⁸; “a moć je u Allaha i u Poslanika Njegova...”⁹, te o onome koji se zakune Allahovom moći i svojstvima.

Enes kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Džehennem će reći: ‘Dosta je, dosta je, tako mi Tvoje moći!’”¹⁰

Ebu-Hurejra kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ostat će jedan čovjek između Dženneta i Vatre – a to će biti posljednji

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (مَلِكِ النَّاسِ)

فِيهِ ابْنُ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

٧٣٨٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ هُوَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقْبِضُ اللَّهُ الْأَرْضَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَطْوِي السَّمَاءَ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَتَيْنَ مُلُوكَ الْأَرْضِ وَقَالَ شُعَيْبٌ وَالزُّبَيْدِيُّ وَابْنُ مُسَافِرٍ وَإِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ مِثْلَهُ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ)

(سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ) (وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ) وَمَنْ حَلَفَ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَصِفَاتِهِ . وَقَالَ أَنَسُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَقُولُ جَهَنَّمَ قَطُّ قَطُّ وَعِزَّتِكَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَقِي رَجُلٌ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ آخِرُ أَهْلِ النَّارِ دُخُولًا الْجَنَّةَ فَيَقُولُ يَا رَبِّ اصْرِفْ وَجْهِي عَنِ النَّارِ لَا وَعِزَّتِكَ لَا أَسْأَلُكَ غَيْرَهَا قَالَ أَبُو سَعِيدٍ

5 En-Nas, 2.

6 Misli se na hadis koji je naveden pod brojem 7412 ovog dijela Sahiha.

7 Ibrahim, 4; En-Nahl, 60; El-Ankebut, 26.

8 Es-Saffat, 180.

9 El-Munafikun, 8.

10 Ovdje je naveden samo dio hadisa koji je u potpunosti naveden u poglavlju *O tefsiru*. Ovim navodom se hoće pokazati da se i Džehennem kune Allahovim svojstvima, što znači da je to dozvoljeno.

čovjek kojemu će biti određeno da uđe u Džennet – pa će reći: ‘Gospodaru moj, zaštititi moje lice od Vatre! Tako mi Tvoje moći, ništa drugo osim toga neću od Tebe tražiti.’”

Ebu-Seid kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uzvišeni i Moćni Allah reći će mu: ‘Eto ti to, i još deset puta toliko!’”

Ejjub je rekao: “Tako mi Tvoje moći, ja ne mogu bez Tvoga blagoslova!”¹

7383. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Husejn Mu'allim, prenoseći od Abdullaha b. Burejde, ovaj od Jahje b. Ja'mera, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izgovorao: ‘Utječem se Tvojim moći! Nema (istinskog) Boga osim Tebe! (Ti si Onaj) koji ne umire, a džini i ljudi umiru!’”

7384. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Esved, njemu Haremi, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Stalno će se bacati u vatru...”

REKAO MI JE i Halifa, prenoseći od Jezida b. Zurej'a, ovaj od Seida, on od Katade, a ovaj od Enesa... PRENESENO JE, također, od Mu'temira, koji je čuo svoga oca da prenosi od Katade, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Stalno će se u nju (Vatru) bacati, a ona će govoriti: ‘Ima li još?’, sve dok Gospodar svjetova na nju ne stavi Svoje stopalo.² Tada će se ona skupiti i reći: ‘Dosta je, dosta je, tako mi Tvoje moći i plemenitosti!’ A Džennet će još uvijek imati slobodnog prostora dok za njega Allah ne stvori stvorenja (ljude), a onda ih ne nastani u preostali njegov (džennetski) dio.”

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَكَ ذَلِكَ وَعَشْرَةٌ أَمْثَالِهِ وَقَالَ أَيُّوبُ وَعِزَّتِكَ لَا غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ .

٧٣٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ الْمَعْلَمِ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَالْجَنُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ .

٧٣٨٤. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَزَالُ يُلْقَى فِي النَّارِ ح وَ قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ وَعَنْ مُعْتَمِرٍ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَزَالُ يُلْقَى فِيهَا (وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) حَتَّى يَضَعَ فِيهَا رَبُّ الْعَالَمِينَ قَدَمَهُ فَيَنْزَوِي بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ ثُمَّ تَقُولُ قَدْ قَدْ بِعِزَّتِكَ وَكَرَمِكَ وَلَا تَزَالُ الْجَنَّةُ تَفْضُلُ حَتَّى يُنْشِئَ اللَّهُ لَهَا خَلْقًا فَيُسْكِنَهُمْ فَضْلَ الْجَنَّةِ .

1 Ovo su riječi Allahovog poslanika Ejjuba, alejhis-selam.

2 I sintagmu “Svoje stopalo”, kao i druge u kojima se spominju neka Allahova svojstva, najsigurnije je i najracionalnije, shvatati u njenom literarnom smislu, tj. da Uzvišeni Allah ima stopalo, a njegov izgled i kakvoću zna samo On. (prim. M.M.)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“I ON JE TAJ KOJI JE NEBESA
I ZEMLJU MUDRO STVORIO.”³

7385. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Sulejmana, a on od Tavusa da je Ibn-Abbas, radijallahu anhumu, kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, noću bi upućivao dovu: ‘Allahu moj, neka je Tebi hvala! Ti si Gospodar nebesa i Zemlje, neka je Tebi hvala! Ti obdržavaš nebesa i Zemlju i sve što je na njima, neka je Tebi hvala! Ti si svjetlo nebesa i Zemlje. Tvoja riječ je istina, Tvoje je obećanje istina, susret s Tobom je istina, Džennet je istina, Vatra je istina i Smak je svijeta istina. Allahu moj, Tebi se predajem i u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam i Tebi se obraćam, u Tvoje ime drugima se suprotstavljam i Tebe za sudiju uzimam. Oprosti mi ono što sam do sada činio i ono što ću kasnije učiniti, ono što sam sakrio i ono što sam obznanio! Ti si moj Bog, ja nemam drugog Boga osim Tebe!’”

Pričao nam je (ovaj hadis) Sabit b. Muhammed, a njemu Sufjan, s tim što je on to ovako prenio: “... Ti si istina, Tvoja je riječ istina...”⁴

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ)

٧٣٨٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْعُو مِنَ اللَّيْلِ
اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ
فِيهِنَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
قَوْلُكَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ
حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسَلَمْتُ
وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ
خَاصَمْتُ وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاعْفُ عَنِّي مَا قَدَّمْتُ
وَمَا أَخَّرْتُ وَأَسْرَرْتُ وَأَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي
لَا إِلَهَ لِي غَيْرُكَ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا
سُفْيَانٌ بِهَذَا وَقَالَ أَنْتَ الْحَقُّ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ .

³ El-En'am, 73.

⁴ Tj. s malom razlikom u ovom dijelu hadisa. Taj hadis je naveden pod brojem 7442, a u njemu stoji: “Ti si Gospodar nebesa i Zemlje i svega što je na njima – Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje i svega što je na njima! Ti si Istina, Tvoja je riječ istina, Tvoje je obećanje istina, susret je s Tobom istina, Džennet je istina, Vatra je istina, Čas (Smak svijeta) je istina!” (prim. M.M.)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“A ALLAH SVE ČUJE I SVE VIDI!”¹

A‘meš prenosi od Temima, a on od Urve da je Aiša rekla: “Hvala Allahu, koji čuje sve glasove!” Tada je Uzvišeni Allah objavio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala...”²

7386. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, ovaj od Ebu-Usmana, a on od Ebu-Musaa da je kazivao:

“Bili smo na putu s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo, kada bismo se popeli na uzvišicu, donosili tekbire. ‘Obuzdajte se’, reče nam on, ‘jer vi ne dozivate ni gluhog ni odsutnog, nego dozivate Onoga koji dobro čuje i vidi i koji je blizu.’³ Poslije toga (Vjerovjesnik) je naišao pored mene – a ja sam u sebi izgovarao: ‘Nema snage niti moći osim u Allaha!’ – pa mi reče: ‘Abdullahu b. Kajse, reci: ‘Nema snage niti moći osim u Allaha!’ ,jersute riječi jedna od dženetskih riznica’ (ili je rekao: ‘Hoćeš li da ti ukažem na...’).”

7387, 7388. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Amr, prenoseći od Jezida, ovaj od Ebu-Hajra, a on od Abdullaha b. Amra (dajekazivao): “Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Allahov Poslaniče, poduči me dovi koju ću učiti u namazu!’ ‘Reci: ‘Allahu moj, ja sam mnogo nepravde prema samom sebi učinio – a samo Ti praštaš grijehe – pa mi podari Svoj oprost! Zaista Ti mnogo praštaš i samilostan si!’”,⁴ odgovori mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا)

وَقَالَ الْأَعْمَشُ عَنْ تَمِيمٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَسِعَ سَمْعُهُ الْأَصْوَاتَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى النَّبِيِّ ﷺ (قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا).

٧٣٨٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَكُنَّا إِذَا عَلَوْنَا كَبَّرْنَا فَقَالَ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا قَرِيبًا ثُمَّ أَتَى عَلِيٌّ وَأَنَا أَقُولُ فِي نَفْسِي لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ فَقَالَ لِي يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنُ قَيْسٍ قُلْ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ فَإِنَّهَا كَثُرَ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ أَوْ قَالَ أَلَا أَدُلُّكَ بِهِ.

٧٣٨٧-٧٣٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو أَنَّ أَبَا بَكْرٍ الصَّدِيقَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَّمَنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلَاتِي قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاعْفِرْ لِي مِنْ عِنْدِكَ مَغْفِرَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

1 En-Nisa, 134.

2 El-Mudžadela, 1. Ovaj se ajet odnosi na slučaj kada je Havlu b. Sa‘lebu grubo otjerao njen muž.

3 Allah je Svojim znanjem, sluhom, vidom itd. blizu svega.

4 Iz ovoga i drugih hadisa saznajemo da se u namazu mogu učiti još neke dove, a ne samo one koje su u nas uobičajene.

7389. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, on od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, alejhis-selam, da je rekao: “Džibril, alejhis-selam, me je zovnuo i rekao: ‘Zaista je tvoj Gospodar već čuo riječi tvoga naroda i njihov odgovor tebi.’”⁵

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“RECI: ‘ON JE KADAR...’”⁶

7390. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n b. Isa, a ovom Abdur-Rahman b. Ebu-Mevali, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, koji je pričao Abdullahu b. Hasanu da mu je Džabir b. Abdullah Selemi kazivao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao svoje ashabe istihari u svim slučajevima, kao što ih je podučavao i surama iz Kur'ana. On bi govorio: ‘Kada se u nekoga od vas probudi zanimanje za neki posao, neka klanja dva rekata nafile, a onda prouči: ‘Allahu moj, molim Te da uz pomoć Tvoga znanja odaberem ono što je dobro. Molim Te da mi pružiš Svoju pomoć. Molim Te za dio Tvoje dobrote. Ti si moćan, a ja nisam; Ti znaš, a ja ne znam. Ti dobro poznaješ sve tajne. Allahu moj, ako znaš (ako je u Tvome znanju) da je ovo – i neka tada to spomene⁷ – ‘dobro za mene i na ovom, i na onom svijetu, ili nije (ili je rekao: za moju vjeru, moj život i moj završetak), dosudi mi to, olakšaj i daj mi u tome bereket; a ako, Allahu moj, znaš (ako je u Tvome znanju) da to nije dobra za mene, moju vjeru, moj život i moj završetak

٧٣٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُ قَالَتِ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَادَانِي قَالَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ وَمَا رَدُّوا عَلَيْكَ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ)

٧٣٩٠. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوَالِي قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الْمُثَنَّدِ يُحَدِّثُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْحَسَنِ يَقُولُ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ السَّلْمِيُّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُعَلِّمُ أَصْحَابَهُ الاسْتِخَارَةَ فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا كَمَا يُعَلِّمُهُمُ السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ يَقُولُ إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ لِيَقُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ هَذَا الْأَمْرَ ثُمَّ تُسَمِّيهِ بِعَيْنِهِ خَيْرًا لِي فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ قَالَ أَوْ فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَأَقْدِرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ اللَّهُمَّ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ

5 Ovim hadisima i ajetima potvrđuju se dva Allahova svojstva: sluh i vid, koja su Njegova vječna svojstva i spadaju u esencijalna svojstva (*sifat zatijje*). Istovremeno se opovrgava stav mutezila da su Allahova svojstva odvojena od Njegove Biti, te da su ona nastala, za razliku od Njega, koji je vječan.

6 El-En'am, 65. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Reci: ‘On je kadar poslati protiv vas kaznu iznad vaših glava ili ispod vaših nogu ili vas u stranke podijeliti i učiniti da silu jedni drugih iskusite. Pogledaj samo kako Mi potanko izlažemo ajete i znakove ne bi li ljudi shvatili.’”

7 Tj. neka spomene svoju potrebu zbog koje i klanja istiharu-namaz.

(a možda je još rekao: i na ovom i na onom svijetu), udalji me od toga, dosudi mi dobro gdje god ono bilo, i onda učini da time budem zadovoljan!”¹

O ONOME KOJI OKREĆE LJUDSKIM SRCIMA

I o riječima Uzvišenog: “... a Mi srca njihova i oči njihove okrećemo...”²

7391. PRIČAO NAM JE Seid b. Sulejman, njemu Ibn-Mubarek, prenoseći od Musaa b. Ukbe, a on od Salima da je Abdullah rekao: “Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, najčešće zaklinjao: ‘Ne, tako mi Onoga koji okreće ljudska srca!’”

أَمْرِي أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ .

بَابُ مُقَلِّبِ الْقُلُوبِ

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ) .

٧٣٩١. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ أَكْثَرَ مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَحْلِفُ لَا وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ .

- 1 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
 - važnost istihara-namaza je velika;
 - istihara-namaz nije potreban za ono što je jasno naredeno ili zabranjeno, jer se prvo mora izvršavati, a drugoga se moramo kloniti; ona je potrebna za ono što je dopušteno, odnosno što možemo, ali ne moramo uraditi;
 - treba izgovarati baš ovaj tekst dove u slučaju istihara-namaza;
 - istihara-namaz ima dva rekata, a ko želi može klanjati i više, s tim da predaje selam nakon svaka dva rekata;
 - Nevevi kaže da je lijepo na prvom rekatu učiti suru El-Kafirun, a na drugom El-Ihlas;
 - dova se uči nakon istihare, a ispravno je ako je neko prouči i na sjedenju u namazu;
 - Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, brinuo se za svoje sljedbenike i podučavao ih svemu što bi im moglo koristiti i na ovom i na onom svijetu;
 - čovjek ništa ne može uraditi bez Allahove volje;
 - nakon istihara-namaza čovjek putem sna može dobiti naputak šta treba učiniti, a ako ga ne dobije, onda neka postupi onako kako, nakon što je klanjao istiharu, osjeća da je ispravno.
- 2 El-En'am, 110. Ovaj ajet, zajedno s dijelom prethodnog ajeta, glasi: “A šta vi znate, možda bi oni, kada bi im ona došla, vjernici postali? A Mi srca njihova i oči njihove okrećemo, pa neće vjerovati kao što nisu vjerovali ni prvi put, i ostavljamo ih da u osionosti svojoj lutaju smeteni.”

ALLAH IMA DEVEDESET I DEVET IMENA

Ibn-Abbas kaže: “Veličanstveni, tj. Onaj koji posjeduje veličinu, Dobročinitelj i Dobri.”

7392. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allah ima devedeset i devet imena, jedno manje od stotinu. Ko ih sve obuhvati (brojem, znanjem i vjerovanjem) ući će u Džennet.”³ *Ahsajnah* znači *hafiznah* (sačuvali smo to, zbrojili smo to).⁴

O DOZIVANJU UZVIŠENOG NJEGOVIM LIJEPIM IMENIMA I TRAŽENJU ZAŠTITE POMOĆU NJIH

7393. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:

“Kada neko od vas dođe do postelje, neka je opira krajem svoje odjeće tri puta i izgovori: ‘Gospodaru moj, u Tvoje ime spuštam svoje tijelo i s Tobom ću ga podići. Ako uzmeš moju dušu, oprosti joj; a ako je vratiš, čuvaj je onako kako čuvaš Svoje dobre robove!’”

بَابُ إِنَّ لِلَّهِ مِائَةَ اسْمٍ إِلَّا وَاحِدًا

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ذُو الْجَلَالِ) الْعَظَمَةُ (الْبَرُّ) اللَّطِيفُ.

٧٣٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا مِائَةً إِلَّا وَاحِدًا مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ (أَحْصَيْنَاهُ) حَفِظْنَاهُ.

بَابُ

السُّؤَالُ بِأَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى وَالِاسْتِعَاذَةُ بِهَا

٧٣٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ فِرَاشُهُ فَلْيَنْفُضْهُ بِصِنْفَةٍ ثَوْبِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَلْيَقُلْ بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتَ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكَتَ نَفْسِي فَاعْفِرْ لَهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا

3 Ovaj je hadis koncizan, pa su ga islamski učenjaci tumačili onako kako su ga razumjeli. Neki smatraju da se time misli na izgovaranje Allahovih lijepih imena, drugi na njihovo učenje napamet i izgovaranje, a treći na rad u skladu s njima.

Ibn-Bettal daje najopširnije tumačenje ovog hadisa. On kaže da se ovim hadisom od vjernika traži i izgovaranje (Allahovih lijepih imena) i djelovanje (u skladu s njima). Ta imena treba, dakle, naučiti napamet i dozivati njima Allaha. Osim toga, čovjek se treba okriti značenjima onih imena koja mu to omogućuju: samilošću, plemenitošću, praštanjem..., a priznavati ona imena koja su karakteristična samo za Allaha, dželle šanuhu: Jedan, Uzvišeni, Moćni... Čovjek treba biti skrušen dok ih izgovara.

4 Ovim dodatkom Buhari želi da ukaže na to koje je, po njemu, značenje dijela hadisa *men ahsaha*, pa navodi dio 12. ajeta iz sure Ja sin, koji glasi: “Sve smo Mi to u Knjizi jasnoj pobrojali”, te ga tumači riječima *hafiznah* (tj. sačuvali smo ga). U slučaju čovjeka, riječ hafiza znači i zapamtiti, i to je značenje koje Buhari preferira u slučaju Allahovih imena. (prim. M.M.)

Ovaj hadis takoder prenose Jahja i Bišr b. Mufeddal od Ubejdullaha, on od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. U verziji koju prenose Zuhejr, Ebu-Damra i Isma'il b. Zekerijja od Ubejdullaha, a on od Seida, stoji još i: "... on od svoga oca...", koji prenosi od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ibn-Adžlan ovaj hadis prenosi od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

7394. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Rib'ija da je Huzejfa kazivao:

"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, legao u postelju, govorio bi: 'Allahu moj, u Tvoje ime živim i umirem!', a kada bi se probudio govorio bi: 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio i koji će nas ponovo proživjeti.'"

7395. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, a ovom Mensur, prenoseći od Rib'ija b. Hiraša, a on od Hareše b. Hurra da je Ebu-Zerr rekao: "Kada bi noću legao u postelju, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'U Tvoje ime umiremo i živimo!', a kada bi se probudio (govorio bi): 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio i koji će nas ponovo proživiti.'"

7396. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom Mensur, prenoseći od Salima, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako neko od vas, kada se želi sastati sa svojom ženom, izgovori: 'U ime Allaha! Allahu moj, udalji šejtana od nas i udalji šejtana od onoga što nam Ti podariš!', i ako bude određeno da se tada začne dijete, nikako mu šejtan neće moći nauditi."¹

بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ تَابِعَهُ يَحْيَى وَبِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَزَادَ زُهَيْرٌ وَأَبُو صُمْرَةَ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَاءَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ ابْنُ عَجَلَانَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

٧٣٩٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ رَبِيعٍ عَنْ خُذَيْفَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قَالَ اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَحْيَا وَأَمُوتُ وَإِذَا أَصْبَحَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ.

٧٣٩٥. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رَبِيعٍ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ خَرِشَةَ ابْنِ الْحُرِّ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ بِاسْمِكَ نَمُوتُ وَنَحْيَا فَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ.

٧٣٩٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ فَقَالَ بِاسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا فَإِنَّهُ إِنْ يَقْدَرُ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا.

¹ Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je svoje drugove upućivao kako će postupati u svim prilikama, pa i u trenutku prilaska svojim ženama. Spolni je odnos u braku halal i dobro djelo, pa ga treba započeti

7397. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Fudajl, prenoseći od Mensura, ovaj od Ibrahima, a on od Hemmama da je Adijj b. Hatim kazivao: “Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, hoću li slati u lov svoje dresirane pse, pa mi je on odgovorio: ‘Ako pustiš svoje dresirane pse, spomenuvši pritom Allahovo ime, i ako oni ulove (zadrže lovinu) – jedi (dopušteno je)! Ako baciš strijelu bez perke i bez željeznog šiljka² (i ona probode (žrtvu šiljkom) – opet jedi!’”

7398. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Halid Ahmer, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aise da je kazivala: “(Ashabi) su rekli: ‘Allahov Poslaniče, ima ovdje ljudi koji su nedavno napustili mnogoboštvo i koji donose meso (za prodaju), a ne znamo da li su spomenuli Allahovo ime prilikom klanja.’ ‘Spomenite vi Allahovo ime i jedite!’, reče im on.”³ Ovaj hadis također prenose Muhammed b. Abdur-Rahman, Deraverdi (Abdul-Aziz b. Muhammed) i Usama b. Hafs.

7399. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Hišam, prenoseći od Katade da je Enes rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zaklao dva ovna na ime kurbanda, spomenuvši pritom Allahovo ime i izgovorivši tekbir.”⁴

٧٣٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا فُضَيْلٌ عَنْ مَتَّصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ قُلْتُ أُرْسِلُ كِلَابِي الْمُعَلَّمَةَ قَالَ إِذَا أُرْسَلَتْ كِلَابُكَ الْمُعَلَّمَةُ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فَأَمْسَكَ فُكُلٌ وَإِذَا رَمَيْتَ بِالْمِعْرَاضِ فَخَرَقَ فُكُلٌ.

٧٣٩٨. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ قَالَ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ عُرْوَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ هَٰهُنَا أَقْوَامًا حَدِيثُ عَهْدِهِمْ بِشِرْكٍ يَأْتُونَنَا بِالْحِمَانِ لَا نَدْرِي يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا أَمْ لَا قَالَ اذْكُرُوا أَنْتُمْ اسْمَ اللَّهِ وَكُلُوا تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَالْدَّرَاوَرْدِيُّ وَأَسَامَةُ بْنُ حَفْصٍ.

٧٣٩٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ ضَحَّى النَّبِيُّ ﷺ بِكَبْشَيْنِ يُسَمِّي وَيُكَبِّرُ.

ovom dovom, ili, makar, učenjem *Bismille*.

- 2 Neki kažu da je mirad dugačka strijela koja ima četiri tanke perke, pa kad se ona odapne, okrene se pljoštimize. Drugi, opet, kažu da je mirad pljosnato, široko željezo s vrškom, koje je teško i ravnomjerno. Treći kažu da je to daska ili drvo koje se zašilja i baca na životinju.
- 3 Iz ovog se hadisa može zaključiti da se prema svakom muslimanu treba odnositi kao prema osobi od povjerenja, dok se suprotno ne dokaže. Iako se u ovom slučaju radi o osobama koje su odskora u islamu, pretpostavlja se da te osobe znaju za obavezu izgovaranja *Bismille* pri klanju, pa se od njih može uzeti meso.
- 4 Iz ovih i sličnih hadisa vidi se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u svakoj prilici spominjao Allahovo ime ili učio određene dove, pa vjernici i u tome treba da ga slijede.

7400. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Esveda b. Kajsja, a on od Džundeba (da je kazivao):

“Bio sam prisutan kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Kurban-bajram klanjao, a onda, u hutbi, rekao: ‘Onaj koji je zaklao prije namaza neka umjesto toga zakolje drugi (kurban), a onaj koji nije zaklao neka zakolje u ime Allaha!’”

7401. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Verka', prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nemojte se zaklinjati svojim očevima! Ko se želi zakleti neka se zakune Allahom!”

O ONOME ŠTO SE NAVODI O BIĆU, SVOJSTVIMA I IMENIMA UZVIŠENOG ALLAHA

Hubejb je (prije pogubljenja) rekao: “Dokle god je to radi Božijega Bića!”, spominjući izraz “biće” umjesto imena Uzvišenog.

7402. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Amra b. Ebu-Sufjana b. Esida b. Džarija Sekafija, koji je bio saveznik plemena Benu-Zuhra i jedan od Ebu-Hurejrinih prijatelja, da je Ebu-Hurejra kazivao:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao desetericu (u izvidnicu), a među njima je bio i Hubejb Ensari. Ubejdullah b. Ijad ispričao mi je, prenoseći od Harisove kćerke, da je on (Hubejb), kada su se iskupili, pozajmio britvu od nje da se obrije. Kada su izišli iz harema da ga ubiju, Hubejb Ensari reče:

*Ako budem ubijen kao musliman, nije me briga
Na kom ću mjestu, Allaha radi, pogubljen biti,
Dokle god je to radi Božijeg Bića! Ako htjedne,
On će dati da se sastavi tijelo iskomadano!*

٧٤٠٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ
الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ جُنْدَبٍ أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ ﷺ
يَوْمَ النَّحْرِ صَلَّى ثُمَّ خَطَبَ فَقَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ
أَنْ يُصَلِّيَ فَلْيَذْبَحْ مَكَانَهَا أُخْرَى وَمَنْ لَمْ يَذْبَحْ
فَلْيَذْبَحْ بِاسْمِ اللَّهِ .

٧٤٠١. حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ وَمَنْ كَانَ
حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ .

بَاب

مَا يُذَكَّرُ فِي الذَّاتِ وَالنُّعُوتِ وَأَسْمَاءِ اللَّهِ

وَقَالَ خُبَيْبٌ وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الْإِلَهِ فَذَكَرَ الذَّاتَ
بِاسْمِهِ تَعَالَى .

٧٤٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ
الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي سُفْيَانَ بْنِ
أَسِيدِ بْنِ جَارِيَةَ الثَّقَفِيِّ حَلِيفُ لَبْنِي زُهْرَةَ وَكَانَ
مِنْ أَصْحَابِ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَعَثَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَشْرَةَ مِنْهُمْ خُبَيْبُ الْأَنْصَارِيُّ
فَأَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عِيَاضٍ أَنَّ ابْنَةَ الْحَارِثِ
أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا حِينَ اجْتَمَعُوا اسْتَعَارَ مِنْهَا مُوسَى
يَسْتَحِدُّ بِهَا فَلَمَّا خَرَجُوا مِنَ الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوهُ قَالَ
خُبَيْبُ الْأَنْصَارِيُّ وَلَسْتُ أَبَالِي حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا
عَلَى أَيِّ شَيْءٍ كَانَ لِلَّهِ مَضْرَعِي وَذَلِكَ فِي ذَاتِ

Zatim ga je Ibn-Haris ubio. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je ashabe o njihovom slučaju onoga dana kada su napadnuti.”¹

O RIJEČIMA UZVIŠENOG;
“ALLAH VAS UPOZORAVA NA SEBE”²,

Te o riječima Njegovim: “Ti znaš šta je u meni (šta ja znam), a ja ne znam šta je u Tebi (šta Ti znaš)!”³

7403. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A‘meša, ovaj od Šekika, a on od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nema niko ljubomorniji od Allaha – zato je zabranio ružna djela, i nema niko da više voli pohvalu od Allaha.”

7404. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu Ebu-Hamza, prenoseći od A‘meša, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada je Allah stvorio stvorenja – propisujući to Sebi – zapisao je u Svojoj knjizi (*Levhi-mahfuzu*), a ona je postavljena kod Njega na Aršu: ‘Moja je milost nadvladala Moju srdžbu.’”

إِلَّاهَ وَإِنْ يَشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُنْزَعٍ فَقَتَلَهُ
ابْنُ الْحَارِثِ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ ﷺ أَصْحَابَهُ خَبَرَهُمْ
يَوْمَ أُصَيْبُوا.

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ)

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا
فِي نَفْسِكَ).

٧٤٠٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا
أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ أَحَدٍ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ
مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ وَمَا أَحَدٌ أَحَبَّ
إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللَّهِ.

٧٤٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ
عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَمَّا
خَلَقَ اللَّهُ الْخَلْقَ كَتَبَ فِي كِتَابِهِ وَهُوَ يَكْتُبُ عَلَى
نَفْسِهِ وَهُوَ وَضَعَ عِنْدَهُ عَلَى الْعَرْشِ إِنَّ رَحْمَتِي
تَغْلِبُ غَضَبِي.

¹ Ovaj slučaj detaljnije je opisan u prethodnim poglavljima Buharijevog *Sahiha*, između ostalog i u poglavlju *O borbi i putovanju u ime Allaha*. Naime, četvrte godine po hidžri, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je skupinu od deset ashaba u izviđanje, ali su oni pali u klopku idolopoklonika. Osmericu su ih ubili, a dvojicu prodali kao robove. Tako je prodan i ensarija Hubejb b. Adi, a kupili su ga sinovi Harisa b. Amira, kojeg je on ubio u Bici na Bedru. Kada su se spremali da ga ubiju, on je zatražio da klanja dva rekata nafila-namaza, a onda je, pred smaknuće, izgovorio navedene riječi. Na taj način dao je divan primjer kako vjernik gine u ime Allaha. Buhari taj slučaj ovdje navodi kao potvrdu da se može reći “Božije biće”.

² Ali-Imran, 28; Ali-Imran, 30.

³ El-Maida, 116. Ovo su, ustvari, Isaove, alejhis-selam, riječi upućene Allahu, dželle šanuhu.

7405. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ja sam u stanju učiniti Svome robu ono što o Meni misli, i s njim sam kad Me spomene.¹ Ako on Mene spomene u sebi, i Ja njega spomenem u Sebi; a ako Me on spomene u nekoj skupini, Ja njega spomenem u skupini boljoj od nje.² Ako se on Meni približi za jedan pedalj, Ja se njemu približim za jedan lakat; a ako se on Meni približi za jedan lakat, Ja se njemu približim za jedan hvat. Ako on Meni ide običnim hodom, Ja njemu idem žurno."³

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
"SVE ĆE, OSIM LICA NJEGOVA,
PROPASTI!"⁴

7406. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:
"Kada je objavljen ovaj ajet: 'Reci: 'On je kadar protiv vas poslati kaznu iznad vaših glava...' – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Utječem se Tvome licu!' – '... ili ispod vaših nogu...' – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve

٧٤٠٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَأَ ذَكَرْتُهُ فِي مَلَأَ خَيْرٍ مِنْهُمْ وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ بِشِيرٍ تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا وَإِنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً.

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ)

٧٤٠٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ) قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ فَقَالَ (أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ) فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ قَالَ (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيْعًا) فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَذَا أَيْسَرُ.

- 1 Ako čovjek misli da će mu Allah oprostiti i preći preko njegovih grijeha, tako će, ako Bog da, i biti. A ako misli da će ga kazniti, tako će mu i biti. Ovim riječima se ukazuje na to da kod čovjeka treba preovladati nada nad strahom i zato on, radeći dobra djela, treba biti čvrsto uvjeren da će ih Allah primiti i oprostiti mu grijehe. A ako bude mislio suprotno tome, onda on spada u nesretnike i ako s tim uvjerenjem umre, bit će prepušten svom uvjerenju. (prim. M.M.) Inače, Allah je sa Svojim robom na način da On zna za vjernika, da mu pomaže i da će ga nagraditi za to spominjanje, a nikako to ne znači da je On uz čovjeka sa svojim Bićem (Zatom).
- 2 To mogu biti poslanici, mogu biti stanovnici Dženneta, a mogu biti, što je i najvjerojatnije, melec. Ovaj hadis uzimaju za dokaz oni koji kažu da su melec vredniji od ljudi, ali im drugi odgovaraju da melec mogu biti bolji samo od nekih ljudi, ali su ljudi, općenito gledajući, priznatiji kod Allaha od meleka.
- 3 O tome da je Allah blizu Svojih robova, a pogotovo onih koji Ga mole, postoje mnogi hadiski i kur'anski tekstovi i u to nema sumnje. Onda kada se čovjek približi Allahu kroz svoju potpunu predanost, ljubav, iskrenost i ihlas u djelima, tada se Uzvišeni Allah približi njemu više nego što se čovjek približio Allahu. Sve što se čovjek na takav način više približava Allahu, Allah biva bliži njemu. Čovjekovo srce tada postaje toliko blisko s Allahom, tako da je on u stanju kada Ga skoro vidi, ako je On na Svome Aršu. (prim. M.M.)
- 4 El-Kasas, 88.

sellem, je rekao: ‘Utječem se Tvome licu!’ – ‘... ili da vas u stranke podijeli (i učini da silu jedni drugih iskusite!)’⁵ – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Ovo je lakše.’⁶

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“... I DA RASTEŠ POD OKOM MOJIM”⁷

(tj. da jačaš) i riječima Njegovim: “...koja je plovila pred očima našim”⁸

7407. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija da je Abdullah kazivao: “Neko je spomenuo Dedždžala u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: ‘Allah vam je poznat. Zaista Allah nije ćorav’ – pokazao je rukom na svoje oko – ‘a Mesih Dedždžal ćorav je u desno oko, kao da mu je ono isturena boba grožđa.’”

7408. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu‘ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika, a da on nije upozorio svoj narod na slijepog i lažljivog. On je ćorav, a vaš Gospodar nije ćorav. Među njegovim (Dedždžalovim) je očima napisano nevjernik (kafir).”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي)

تُغْذَى وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا).

٧٤٠٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَّةٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ ذَكَرَ الدَّجَّالُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى عَيْنِهِ وَإِنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ أَعْوَرَ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ.

٧٤٠٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَعَثَ اللَّهُ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا أَنْذَرَ قَوْمَهُ الْأَعْوَرَ الْكَذَّابَ إِنَّهُ أَعْوَرٌ وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ.

5 El-En‘am, 65.

6 Ovaj ajet i hadis dokaz su da Allah, dželle šanuhu, ima lice, u što vjeruju sljedbenici chli-sunneta, ne raspravljajući o njegovu izgledu i ne poredeći ga s ljudskim licem.

7 Ta-ha, 39.

8 El-Kamer, 14, Buhari ovdje navodi dijelove dvaju ajeta i dvaju hadisa koji potvrđuju da Allah ima vid, odnosno da On ima oči, s tim što se ne zna kakve su, osim da nisu slične nikakvim drugim očima.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “ON JE ALLAH – TVORAC, ONAJ KOJI IZ NIČEGA STVARA, ONAJ KOJI SVEMU DAJE OBLIK!”¹

7409. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Affan, a ovom Vuhejb, prenoseći od Musaa, tj. Ibn-Ukbe, ovaj od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od Ibn-Muhajriza, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao):

“U Bici protiv plemena Benu-Mustalik dobili smo robinje, pa su neki htjeli uživati s njima, ali da one ne zatrudne. Zato su upitali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o prijekidu snošaja (tako što se ejakulira izvan vagine), pa im je on rekao: ‘Nema štete ako to ne biste ni činili, jer je Allah već zapisao ko će biti stvoren sve do Sudnjeg dana.’”² Mudžahidu je kazivao Kaze’a, a ovom Ebu-Seid da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nema nijedne žive duše, a da je Allah nije stvorio.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“... ONOME KOGA SAM
SVOJIM DVJEMA RUKAMA STVORIO.”³

7410. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Na Sudnjem će danu Allah sakupiti vjernike, evo ovako, pa će oni reći: ‘Kada bismo zamolili nekoga da se zauzme za nas kod našeg Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!’

Potom će otići do Adema i reći mu: ‘Ademe, zar ne vidiš ljude (u kakvom su stanju)? Allah je tebe

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ (هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ)

٧٤٠٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا مُوسَى هُوَ ابْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ حَبَّانَ عَنْ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فِي غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ أَنَّهُمْ أَصَابُوا سَبَايَا فَأَرَادُوا أَنْ يَسْتَمْتِعُوا بِهِنَّ وَلَا يَحْمِلْنَ فَسَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْعَزْلِ فَقَالَ مَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ كَتَبَ مَنْ هُوَ خَالِقٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ عَنْ قَزْعَةَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ فَقَالَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَتْ نَفْسٌ مَخْلُوقَةٌ إِلَّا اللَّهُ خَالِقُهَا .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(مَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ)

٧٤١٠. حَدَّثَنِي مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَجْمَعُ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ فَيَقُولُونَ لَوْ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ يَا آدَمُ أَمَا تَرَى النَّاسَ خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ وَأَسْجَدَ لَكَ مَلَائِكَتُهُ وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ أَشْفَعُ لَنَا

1 El-Hašr, 24.

2 Ovaj i slične hadise uzimaju za dokaz oni koji smatraju da islam dopušta upotrebu kontraceptivnih sredstava kojima se sprečava oplodavanje jajne ćelije.

3 Sad, 75.

stvorio Svojom rukom, naredio je melecima da ti učine sedždu i poučio te imenima svega. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!’ Tada će im on reći: ‘Nisam vam ja za to’ – pa će im spomenuti grešku koju je učinio⁴ – ‘nego otidite vi Nuhu, jer je on prvi poslanik kojeg je Allah poslao ljudima.’

Oni će potom otići Nuhu, ali će im i on reći: ‘Nisam vam ja za to’ – te će im spomenuti grešku koju je učinio⁵ – ‘nego otidite vi Ibrahimu, miljeniku Milostivog Allaha.’ Oni će onda otići Ibrahimu, ali će im i on reći: ‘Nisam vam ja za to’ – pa će se i on ispričati, spominjući greške koje je počinio⁶ – ‘nego otidite vi Musau, robu kojem je Allah dao Tevrat i s kojim je izravno razgovarao.’

Onda će oni otići Musau, ali će im se i on ispričati: ‘Nisam vam ja za to’ – pa će spomenuti grešku koju je učinio – ‘nego otidite vi do Isaa, koji je Allahov rob, poslanik, riječ Njegova (tj. stvoren je riječju: *Budi!*) i duh Njegov (tj. On mu je dušu, život udahnuo).’ Oni će onda doći Isau, ali će im on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otidite vi do Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, roba kojem su oproštene i ranije i kasnije greške.’

Tako će oni doći do mene, pa ću ja krenuti i zatražiti dopuštenje da dođem do svoga Gospodara, a to će mi biti dopušteno. Kada ugledam svoga Gospodara, past ću Mu na sedždu, pa će me Allah tako ostaviti koliko On bude htio, a onda će mi biti rečeno: ‘Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zatraži – dobit ćeš, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!’ Tada ću ja iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me je On poučio i zauzeti se, pa će mi On odabrati određeni broj (ljudi)

إِلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكَ وَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَهَا وَلَكِنْ أَتُّوا نُوحًا فَإِنَّهُ أَوَّلُ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللَّهُ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ فَيَأْتُونَ نُوحًا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ وَلَكِنْ أَتُّوا إِبْرَاهِيمَ خَلِيلَ الرَّحْمَنِ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطَايَاهُ الَّتِي أَصَابَهَا وَلَكِنْ أَتُّوا مُوسَى عَبْدًا آتَاهُ اللَّهُ التَّوْرَةَ وَكَلَّمَهُ تَكْلِيمًا فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ وَلَكِنْ أَتُّوا عِيسَى عَبْدَ اللَّهِ وَرَسُولَهُ وَكَلِمَتَهُ وَرُوحَهُ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَلَكِنْ أَتُّوا مُحَمَّدًا ﷺ عَبْدًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَنْطَلِقُ فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي وَقَعْتُ لَهُ سَاجِدًا فَيَدْعُنِي مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَدْعُنِي ثُمَّ يُقَالُ لِي أَرْفَعْ مُحَمَّدٌ وَقُلْ يُسْمِعُ وَسَلْ تُعْطَى وَاشْفَعُ تُشْفَعُ فَأَحْمَدُ رَبِّي بِمَحَامِدِ عِلْمِنِيهَا ثُمَّ أَشْفَعُ فَيُحْدِثُ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَرْجِعُ فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدْعُنِي مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَدْعُنِي ثُمَّ يُقَالُ أَرْفَعْ مُحَمَّدٌ وَقُلْ يُسْمِعُ وَسَلْ تُعْطَى وَاشْفَعُ تُشْفَعُ فَأَحْمَدُ رَبِّي بِمَحَامِدِ عِلْمِنِيهَا رَبِّي ثُمَّ أَشْفَعُ فَيُحْدِثُ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَرْجِعُ فَإِذَا رَأَيْتُ

4 Radi se o kušanju ploda u Džennetu sa zabranjenog drveta.

5 Misli se na dovu koju je uputio Allahu da uništi sve nevjernike.

6 Prema nekim komentatorima, radi se o njegovim izjavama kako obožava zvijezde, Mjesec i Sunce, prije nego što je spoznao Gospodara svjetova. Prema drugim komentatorima, radi se o njegove tri izjave: a) da će se razboljeti (Es-Saffat, 89), b) da je veliki kip porazbijao manje (El-Enbija, 63) i c) da mu je Sara sestra (kako bi je spasio od nasilnog vladara u Egiptu).

i ja ću ih uvesti u Džennet. Vratit ću se poslije toga i, kada ugledam svoga Gospodara, ponovo Mu pasti na sedždu. On će me tako ostaviti koliko bude htio, a onda će mi biti rečeno: ‘Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zatraži – dobit ćeš, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!’ Tada ću ja iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me je On poučio i zauzeti se, pa će mi On dati određeni (ljudi) i ja ću ih uvesti u Džennet.

Potom ću se ponovo vratiti i, kada ugledam svoga Gospodara, opet Mu pasti na sedždu. On će me tako ostaviti koliko bude htio, a onda će mi biti rečeno: ‘Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zatraži – dobit ćeš, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!’ Tada ću ja iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me je On poučio i zauzeti se, pa će mi On dati određeni broj (ljudi) i ja ću ih uvesti u Džennet. Vratit ću se poslije toga još jednom i reći: ‘Gospodaru moj, u Vatri su ostali samo oni koje je Kur’an zadržao (tj. za koje je Allah u Kur’anu rekao da će boraviti u Džehennemu) i koji moraju tamo vječno ostati.’”

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, potom još rekao: “Iz Vatre će izići svi oni koji budu izgovorili: ‘Nema Boga osim Allaha!’, i koji u svome srcu budu imali dobra (imana) makar koliko teži jedno ječmeno zrno. Zatim će iz vatre izići svi oni koji budu izgovorili: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha!’, i koji u svome srcu budu imali dobra (imana) makar koliko teži jedno pšenično zrno. Na koncu, iz Vatre će izići svi oni koji budu izgovorili: ‘Nema Boga osim Allaha!’, i koji u svome srcu budu imali dobra (imana) makar koliko jedna trunka (praška).”¹

رَبِّي وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدْعُنِي مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَدْعَنِي
ثُمَّ يُقَالُ ارْفَعْ مُحَمَّدٌ قُلْ يُسْمَعُ وَسَلْ تُعْطَى وَاشْفَعْ
تُشَفَّعُ فَأَحْمَدُ رَبِّي بِمَحَامِدِ عَلَمِنِيهَا ثُمَّ أَشْفَعُ فَيُحْدِثُ
لِي حَدًّا فَأَدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَرْجِعُ فَأَقُولُ يَا رَبِّ مَا
بَقِيَ فِي النَّارِ إِلَّا مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ وَوَجِبَ عَلَيْهِ
الْخُلُودُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ شَعِيرَةً ثُمَّ
يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ
مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ بُرَّةً ثُمَّ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مَا يَزِنُ مِنَ الْخَيْرِ ذَرَّةً.

¹ Riječ zerre osim ovog značenja, može označavati najmanjeg mrava ili nešto najmanje što se uopće može izmjeriti. Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:

- prilike će na Sudnjem danu biti izuzetno teške;
- na Sudnjem će danu biti zauzimanja;
- čak i odabrani poslanici (*ulul-azm*) ustručavat će se zauzimanja za nekoga, jer će se pribojavati nekih svojih grešaka;
- velika je vrijednost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u odnosu na sve ostale poslanike;

7411. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allahova je ruka puna, i njenu puninu nimalo neće umanjiti danonoćno obilno davanje. Jeste li primijetili koliko je Allah udijelio otkako je stvorio nebesa i Zemlju? Ipak, to nimalo nije umanjilo ono što se nalazi u Njegovoj ruci.”

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je također rekao: “Njegov je Arš na vodi, a u drugoj Mu je ruci vaga koju spušta i podiže.”

7412. PRIČAO NAM JE Mukaddem b. Muhammed, a njemu njegov amidža Kasim b. Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zaista će Allah, kada nastupi Smak svijeta, šakom uhvatiti Zemlju, a nebesa će biti u Njegovoj desnici, pa će reći: ‘Ja sam vladar!’”

Ovaj hadis također prenosi Seid od Malika.

7413. PRIČAO NAM JE Umer b. Hamza, njemu Salim, prenoseći od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao... A Ebu-Jeman prenosi od Šu‘ajba, ovaj od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Allah će šakom uhvatiti Zemlju.”

٧٤١١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَدُ اللَّهِ مَلَأَى لَا يَغِيضُهَا نَفَقَةٌ سَحَاءُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَقَالَ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فَإِنَّهُ لَمْ يَغْضُ مَا فِي يَدِهِ وَقَالَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ وَبِيَدِهِ الْأُخْرَى الْمِيزَانُ يَخْفِضُ وَيَرْفَعُ .

٧٤١٢. حَدَّثَنَا مُقَدَّمُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِي عَمِّي الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ اللَّهَ يَقْبِضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْأَرْضَ وَتَكُونُ السَّمَوَاتُ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ رَوَاهُ سَعِيدٌ عَنْ مَالِكٍ .

٧٤١٣. وَقَالَ عُمَرُ بْنُ حَمْزَةَ سَمِعْتُ سَالِمًا سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقْبِضُ اللَّهُ الْأَرْضَ .

- Muhammed će se, sallallahu alejhi ve sellem, zauzimati i za one iz njegovog ummeta koji su činili velike grijeh;
- velika je briga i trud Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, za sve pripadnike njegova ummeta;
- vjernici koji određeno vrijeme budu morali provesti u Džehennemu iz njega će izlaziti postupno, shodno veličini svojih grijeha;
- u Džehennemu će vječno ostati samo oni koji presele na ahiret bez trunke imana.

7414. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a ovom Sufjan, prenoseći od Mensura i Sulejmana, oni od Ibrahima, on od Ubejde, a ovaj od Abdullaha (da je kazivao):

“Jedan je židov došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Muhammede, Bog će držati nebesa na jednom prstu, zemlje na (drugom) prstu, brda na (trećem) prstu, drveće na (četvrtom) prstu, a ostala stvorenja na (petom) prstu, pa će reći: ‘Ja sam vladar!’” Na to se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao tako da su mu se vidjeli kutnjaci, pa je proučio: ‘Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati.’”¹

Jahja b. Seid kaže da u verziji koju prenosi Fudajl b. Ijad od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha, stoji i: “... pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao, čudeći se i potvrđujući njegove riječi.”

7415. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A‘meš, prenoseći od Ibrahima, a on od Alkame da je Abdullah kazivao:

“Jedan je sljedbenik Knjige došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Ebu-Kasime, Bog će držati nebesa na jednom prstu, zemlje na prstu, drveće i vodu na prstu, a ostala stvorenja na prstu, pa će reći: ‘Ja sam vladar! Ja sam vladar!’” Vidio sam tada Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se nasmijao tako da su mu se vidjeli kutnjaci, a onda je proučio: ‘Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati.’”

٧٤١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ سَمِعَ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي مَنصُورٌ وَسُلَيْمَانٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ يَهُودِيًّا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْأَرْضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْجِبَالَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْخَلَائِقَ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ ثُمَّ قَرَأَ (وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ) قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَزَادَ فِيهِ فُضَيْلُ بْنُ عِيَّاضٍ عَنْ مَنصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ تَعَجُّبًا وَتَصَدِيقًا لَهُ .

٧٤١٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ عَلْقَمَةَ يَقُولُ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَقَالَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْأَرْضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ وَالْثَرَى عَلَى إِصْبَعٍ وَالْخَلَائِقَ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا الْمَلِكُ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ ثُمَّ قَرَأَ (وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ) .

¹ Ez-Zumer, 67.

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: “NEMA NIKO LJUBOMORNIJI OD ALLAHA...”

Ubejdullah b. Amr prenosi od Abdul-Melika ovaj hadis: “Nema niko ljubomorniji od Allaha.”

7416. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Verrada, Mugirinog pisara, da je Mugira kazivao: “Rekao je Sa‘d b. Ubada: ‘Kada bih zatekao nekog čovjeka sa svojom ženom, sigurno bih ga udario sabljom, ali ne pljoštimize, nego oštricom!’ Te riječi su došle do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: ‘Čudite se Sa‘dovoju ljubomori?! Tako mi Allaha, ja sam ljubomorniji od njega, a Allah je ljubomorniji i od mene. Allah je zbog ljubomore zabranio i javni i tajni razvrat. Nema niko ko više voli opravdanje od Allaha – zato je slao one koji su donosili radosne vijesti (poslanike) i koji su upozoravali. Nema nikoga ko više voli pohvalu od Allaha – zato je Allah obećao Džennet.’”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “RECI: ‘KO (ŠTO) JE SVJEDOK NAJPOUZDANIJI?’ – I ODGOVORI: ‘ALLAH!’”²

Dakle, Uzvišeni Allah za Sebe kaže da je “Nešto” (*šej’un*) – a i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za Kur’an je upotrijebio izraz “nešto” – i to (što je On “Nešto”, pa samim tim i postoji) je jedno od Allahovih svojstava. On je također rekao: “Sve će, osim Njega, propasti!”³

باب

قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَا شَخْصَ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ

وَقَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ لَا شَخْصَ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ .

٧٤١٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ التَّبْرُذَكِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ وَرَادِ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ عَنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ لَوْ رَأَيْتُ رَجُلًا مَعَ امْرَأَتِي لَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصْفَحٍ قَبْلَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَتَعْجَبُونَ مِنْ غَيْرَةِ سَعْدٍ وَاللَّهِ لَأَنَا أَغْيَرُ مِنْهُ وَاللَّهِ أَغْيَرُ مِنِّي وَمِنْ أَجْلِ غَيْرَةِ اللَّهِ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا أَحَدٌ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْعُدُوِّ مِنَ اللَّهِ وَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ بَعَثَ الْمُبَشِّرِينَ وَالْمُنْذِرِينَ وَلَا أَحَدٌ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمَدْحَةِ مِنَ اللَّهِ وَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ وَعَدَ اللَّهُ الْجَنَّةَ .

باب (قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ)

فَسَمَّى اللَّهُ تَعَالَى نَفْسَهُ شَيْئًا وَسَمَّى النَّبِيَّ ﷺ الْقُرْآنَ شَيْئًا وَهُوَ صِفَةٌ مِنْ صِفَاتِ اللَّهِ وَقَالَ (كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ) .

² El-En‘am, 19.

³ El-Kasas, 88. I u ovom, a i u prethodnom ajetu, upotrijebljen je izraz “šej’un”, koji znači: “nešto, išta, stvar” itd., ali se on ovdje u prijevodu ne pojavljuje kao posebna riječ, već ulazi u značenje riječi “ko” i “sve”. Buhari navodi ova dva ajeta i hadis koji slijedi da bi odgovorio onima koji su u njegovo vrijeme tvrdili da se za Allaha ne smije upotrijebiti izraz *šej’un*, te onima koji su tvrdili da se i za nepostojanje može upotrijebiti taj izraz. Buhari u podnaslovu želi reći da sam riječ *nešto* (*šej’un*) nije Allahov atribut, nego taj pojam ukazuje na postojanje (egzistenciju), a to je jedno od Allahovih svojstava.

7417. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao jednom čovjeku: 'Znaš li nešto iz Kur'ana?', pa je on odgovorio: 'Da, te i te sure', spomenuvši imena tih sura."

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
"A NJEGOV JE PRIJESTO IZNAD VODE
BIO"¹; "ON JE GOSPODAR ARŠA
VELIČANSTVENOG!"²

Ebu-Alije kaže da izraz *isteva* u ajetu: *Isteva iles-semai* znači "uzdigao se" (*irtefea*), dok *fe sevvahunne* znači "zatim ih je stvorio" (*halekahunne*). Mudžahid za izraz *isteva* kaže da znači "uzvisio se nad Aršom."³

Ibn-Abbas kaže da izraz *El-Medžid*⁴ znači "Plemeniti" (*El-Kerim*), a *El-Vedud*⁵ znači – "Voljeni" (*El-Habib*). Kaže se: *hamidun medžidun* (hvaljeni, slavljani); to su participi pasivni od izraza: *madžid* i *hamid*.

7418. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Ebu-Hamza, a ovom A'meš, prenoseći od Džamija b. Šeddada, a on od Safvana b. Muhriza da je Imran b. Husajn kazivao: "Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su mu došli neki ljudi iz (plemena) Benu-Temim, pa im on reče: 'Primate radosnu vijest, o vi iz Benu-Temima!' 'Već si nam donio radosnu vijest, ali (sada) nam daj (nešto)!', odgovoriše mu oni. Zatim su mu došli neki ljudi iz Jemena, pa on i

٧٤١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفٍ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِرَجُلٍ أَمَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ نَعَمْ سُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا لِسُورٍ سَمَاهَا .

بَاب
(وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ)

(وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ) قَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ (اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ) اِرْتَفَعَ (فَسَوَّاهُنَّ) خَلَقَهُنَّ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (اسْتَوَى) عَلَا عَلَى الْعَرْشِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْمَجِيدُ) الْكَرِيمُ وَ (الْوُدُودُ) الْحَبِيبُ يُقَالُ (حَمِيدٌ مَجِيدٌ) كَأَنَّهُ فَعِيلٌ مِنْ مَا جِدَ مُحَمَّدٌ مِنْ حَمْدٍ .

٧٤١٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو حَمْزَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ إِنِّي عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ جَاءَهُ قَوْمٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى يَا بَنِي تَمِيمٍ قَالُوا بَشَرْتَنَا فَأَعْطِنَا فَدَخَلَ نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى يَا أَهْلَ الْيَمَنِ إِذْ لَمْ يَقْبَلُهَا بَنُو تَمِيمٍ قَالُوا قَبِلْنَا جِئْنَاكَ لِنَتَفَقَّهَ فِي الدِّينِ

¹ Hud, 7.

² Et-Tevba, 129.

³ Radi se o tumačenju dvadeset devetog ajeta sure El-Bekara.

⁴ El-Burudž, 15.

⁵ El-Burudž, 14.

njima reče: ‘Primite, o vi iz Jemena, radosnu vijest, kada je oni iz Benu-Temima nisu htjeli primiti!’ Oni mu odgovoriše: ‘Primamo je! Došli smo ti da nas podučiš islamu i da te upitamo o početku svijeta, šta je tada bilo.’

‘Allah je (oduvijek) bio’, reče im on, ‘a prije Njega nije bilo ništa. Njegov je Arš bio na vodi. Zatim je On stvorio nebesa i zemlju i sve zapisao u Knjigu (*Levhi-mahfuz*)...’

Uto mi dođe jedan čovjek i povika: ‘Trči za svojom devom, Imrane, otišla ti je!’ Ja sam tada krenuo da je tražim, ali me je od nje razdvajala čitava vječnost (bila je daleko). Tako mi Allaha, volio sam da je otišla (bez traga) i da nisam nikako ustao (jer bih tako čuo hadis do kraja)!’⁶

7419. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allahova je desnica puna, i njenu puninu nimalo neće umanjiti danonoćno obilno davanje. Jeste li primijetili koliko je Allah udijelio otkako je stvorio nebesa i Zemlju? Ipak, to nimalo nije umanjilo ono što se nalazi u Njegovoj desnici. Njegov je Arš na vodi, a u drugoj Mu je ruci izobilje ili smrt,⁷ i On uzdiže (neke ljude), a neke ponižava.”

وَلِنَسْأَلَكَ عَنْ أَوَّلِ هَذَا الْأَمْرِ مَا كَانَ قَالَ قَالَ كَانَ اللَّهُ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ قَبْلَهُ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ ثُمَّ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَكَتَبَ فِي الذِّكْرِ كُلِّ شَيْءٍ ثُمَّ أَتَانِي رَجُلٌ فَقَالَ يَا عِمْرَانُ أَذْرِكُ نَافَتَكَ فَقَدْ ذَهَبَتْ فَأَنْطَلَقْتُ أَطْلُبُهَا فَإِذَا السَّرَابُ يَنْقَطِعُ دُونَهَا وَائْتِمِ اللَّهُ لَوَدِدْتُ أَنَّهَا قَدْ ذَهَبَتْ وَلَمْ أَقُمْ .

٧٤١٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ يَمِينَ اللَّهِ مَلَأَى لَا يَغِيضُهَا نَفَقَةٌ سَحَاءُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فَإِنَّهُ لَمْ يَنْقُصْ مَا فِي يَمِينِهِ وَعَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ وَيَدِهِ الْآخَرَى الْفَيْضُ أَوْ الْقَبْضُ يَرْفَعُ وَيَنْخَفِضُ .

6 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, želio je obradovati ljude iz plemena Benu-Temim viješću da će ući u Džennet onaj koji primi islam. Međutim, oni su se više zanimali za dunjalučku korist, pa su to i zatražili, a Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog toga naljutio. Zato mu je još više bilo drago kada je vidio da ga Jemenci žele saslušati, što znači da daju prednost ahiretskoj koristi nad dunjalučkom. Iz Imranovih riječi na kraju hadisa vidi se kolika je bila želja ashaba da budu uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i da nešto od njega nauče.

7 Ovdje se može raditi o nedoumici prenosioca da li je rečeno *el-fejd* ili *el-kajd* i u tom slučaju i jedna i druga riječ znače uzimanje duša (smrt, usmrćivanje). Neki komentatori kažu da se ne radi o nedoumici, nego o dvije riječi različitog značenja, tj. obilje i smrt (usmrćivanje, uzimanje duša). (prim. M.M.)

7420. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, prenoseći od Hammada b. Zejda, a on od Sabita da je Enes kazivao: “Zejd b. Harisa došao je da se požali, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo govoriti: ‘Boj se Allaha i ne puštaj svoju ženu!’” Enes dalje pripovijeda: “Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išta krio, sakrio bi ovaj slučaj! Zejneba se znala ponositi u odnosu na druge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene, pa bi govorila: ‘Vas su udale vaše porodice, a mene je udao Uzvišeni Allah, iznad sedam nebesa!’”¹ Od Sabita se prenosi da je ajet: “U sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti i ljudi si se bojao...”² – objavljen povodom slučaja Zejnebe i Zejda b. Harise.

7421. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Isa b. Tahman, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: “Povod objavljivanju ajeta o hidžabu bila je Zejneba bint Džahš. Toga dana (kad je objavljen) on ju je nahranio hljbom i mesom, a ona se znala ponositi u odnosu na druge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene govoreći: ‘Mene je Allah, Koji je iznad neba, (za njega) udao!’”

7422. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada je Allah okončao stvaranje, kod Sebe je, iznad Svoga Arša, zapisao: ‘Moja je milost pretekla Moju srdžbu.’”

٧٤٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ جَاءَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ يَشْكُو فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اتَّقِ اللَّهَ وَأَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ قَالَ أَنَسٌ لَوْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَأَمَّا شَيْئًا لَكُنَّ هَذِهِ قَالَتْ فَكَانَتْ زَيْنَبُ تَفْخَرُ عَلَى أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ تَقُولُ زَوْجُكُمْ أَهَالِيكُمْ وَزَوْجَنِي اللَّهُ تَعَالَى مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَوَاتٍ وَعَنْ ثَابِتٍ (وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ) نَزَلَتْ فِي شَأْنِ زَيْنَبَ وَزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ.

٧٤٢١. حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ طَهْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ نَزَلَتْ آيَةُ الْحِجَابِ فِي زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَأَطْعَمَ عَلَيْهَا يَوْمَئِذٍ خُبْزًا وَلَحْمًا وَكَانَتْ تَفْخَرُ عَلَى نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَتْ تَقُولُ إِنَّ اللَّهَ أَنْكَحَنِي فِي السَّمَاءِ.

٧٤٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللَّهَ لَمَّا قَضَى الْخَلْقَ كَتَبَ عِنْدَهُ فَوْقَ عَرْشِهِ إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي.

¹ Zejd b. Harisa bio je rob kojeg je Hatidža poklonila Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se udala za njega. Bio je vrlo čestit i lijepog ponašanja, pa ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, volio i, nakon smrti svojih sinova Kasima i Abdullaha, posinio. On je bio jedan od prvih ljudi koji su primili islam. Oženio se Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, tetičnom Zejnebom, ali nije mogao s njom živjeti, pa se na to žalio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On ga je jedno vrijeme odvrćao od rastave braka, ali je onda Allah, dželle šanuhu, objavio nekoliko ajeta iz sure El-Ahzab iz kojih se vidi da je Njegova volja da se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, oženi Zejnebom. Razlog tome jest to što se dotada u Arapa smatralo zabranjenim oženiti se ženom od koje se rastavi posinak. Allah, dželle šanuhu, htio je da se to desi baš Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi ashabi to lakše prihvatili.

² El-Ahzab, 37.

7423. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, a ovom njegov otac, prenoseći od Hilala, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Ko bude vjerovao u Allaha i Njegova Poslanika, klanjao namaz i postio ramazan – Allahova je obaveza da ga uvede u Džennet, bez obzira da li je učinio hidžru na Allahovom putu ili je ostao u svojoj zemlji, u kojoj je rođen.’ ‘Allahov Poslaniče’, upitaše (ashabi), ‘hoćemo li upoznati ljude s tim?’, a on reče: ‘Zaista u Džennetu ima stotinu stupnjeva, koje je Allah pripremio za borce na Njegovom putu. Između svaka dva stupnja razdaljina je koliko između nebesa i zemlje. Kada tražite od Allaha, tražite Firdevs! To je središnji i najviši dio Dženneta, a iznad njega Arš je Milostivog. Iz njega izvire dženetske rijeke.’”³

7424. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža'fer, a njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od A'meša, ovaj od Ibrahima, tj. Temimija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Zerra da je kazivao: “Ušao sam u džamiju, a unutra je sjedio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Sunce zašlo, on reče: ‘Znaš li, Ebu-Zerre, gdje ono ide?’ ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’, odgovorio sam, a on reče: ‘Ono ide i traži dopuštenje da učini sedždu, pa mu se to da. A kada mu se kaže: ‘Vrati se odakle si i došlo!’, ono se pojavi sa zapada.’ Zatim je proučio: ‘*Zalike mustekarrun leha* (To mu je određena granica)’ – po kiraetu Abdullaha (Ibn-Mes'uda).”⁴

٧٤٢٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي هِلَالٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَصَامَ رَمَضَانَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ هَاجَرَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ جَلَسَ فِي أَرْضِهِ الَّتِي وُلِدَ فِيهَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا نُنَبِّئُ النَّاسَ بِذَلِكَ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ أَعَدَّهَا اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِهِ كُلُّ دَرَجَتَيْنِ مَا بَيْنَهُمَا كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللَّهَ فَسَلُّوهُ الْفِرْدَوْسَ فَإِنَّهُ أَوْسَطُ الْجَنَّةِ وَأَعْلَى الْجَنَّةِ وَفَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ وَمِنْهُ تَفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ.

٧٤٢٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ التِّيمِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَالِسٌ فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ هَلْ تَدْرِي أَيْنَ تَذْهَبُ هَذِهِ قَالَ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّهَا تَذْهَبُ تَسْتَأْذِنُ فِي السُّجُودِ فَيُؤْذَنُ لَهَا وَكَأَنَّهَا قَدْ قِيلَ لَهَا ارْجِعِي مِنْ حَيْثُ جِئْتِ فَتَطْلُعُ مِنْ مَغْرِبِهَا ثُمَّ قَرَأَ ذَلِكَ مُسْتَقَرًّا لَهَا فِي قِرَاءَةِ عَبْدِ اللَّهِ.

3 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti:

- kolika je vrijednost imana, namaza i posta;
- kolika je vrijednost borbe u ime Allaha, dželle šanuhu;
- kolika je veličina nagrade mudžahidima;
- kolika je veličina Dženneta;
- kolika je vrijednost Firdevsa;
- da, kada se nešto traži od Allaha, treba tražiti ono što je najvrednije.

U ovom hadisu nisu spomenuta još dva islamska šarta, tj. zekat i hadždž, vjerovatno zato što oni nisu obaveza svakom muslimanu i muslimanki, nego samo onima koji imaju mogućnosti da ih izvrše.

4 Prema najraširenijem – Asimovom kiraetu, taj dio ajeta u prijevodu glasi: “(I Sunce) se kreće do svoje određene granice (*Veš-šemsu tedžri li mustekarrin leha*).” (Ja-Sin, 38)

7425. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ibrahim, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ubejdullaha b. Sebbaka, a ovaj od Zejda b. Sabita...

Lejs prenosi od Abdur-Rahmana b. Halida, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Sebbaka, a ovaj od Zejda b. Sabita da je kazivao: “Ebu-Bekr poslao je po mene, pa sam se ja dao u potragu za zapisnim dijelovima Kur’ana, sve dok kraj sure Et-Tevba: ‘Došao vam je Poslanik, jedan od vas...’, pa sve do kraja te sure¹ – nisam našao (zapisan) samo kod Ebu-Huzejme Ensarija i ni kod koga više.”

PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, prenoseći od Lejsa, a on od Junusa isti hadis, u kojem također stoji: “... samo kod Ebu-Huzejme Ensarija.”

7426. PRIČAO NAM JE Mu‘alla b. Esed, a njemu Vuhejb, prenoseći od Seida, ovaj od Katade, a on od Ebu-Alije da je Ibn-Abbas, radijallahu anhum, kazivao: “Kada bi ga zadesila neka nedaća, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi, izgovarao: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Sveznajućeg i Blagog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara Arša veličanstvenog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara nebesa, Gospodara zemlje i Gospodara Arša plemenitog!’”

7427. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Na Sudnjem će danu ljudi biti onesviješćeni, pa ću ja, odjednom, ugledati Musaa kako se drži za jedan od stupova Arša.”

٧٤٢٥. حَدَّثَنَا مُوسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ ابْنِ السَّبَّاقِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ حَدَّثَهُ قَالَ أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ فَتَبَعْتُ الْقُرْآنَ حَتَّى وَجَدْتُ آخِرَ سُورَةِ التَّوْبَةِ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ) حَتَّى خَاتَمَةَ بَرَاءَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ بِهَذَا وَقَالَ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ .

٧٤٢٦. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ .

٧٤٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ النَّاسُ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى آخِذٌ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ .

¹ Radi se o poznatom slučaju sakupljanja Kur’ana na jedno mjesto, tj. u zbirku (mushaf), u vrijeme Ebu-Bekrova hilafeta. To je s krajnjom ozbiljnošću i preciznošću uradio Zejd b. Sabit, koji u ovoj verziji govori da je za svaki ajet u Kur’anu našao pismeni dokaz kod više ashaba, osim za dva posljednja ajeta iz sure Et-Tevba. Međutim, to ne utječe na vjerodostojnost Kur’ana, jer su mnogi ashabi te ajete znali napamet. Buhari ovaj hadis uvrštava u ovo poglavlje zato što se u posljednjem ajetu sure Et-Tevba navodi da je Allah Gospodar Arša veličanstvenog, što je dokaz da je i Arš stvoren.

7428. PRIČAO NAM JE Madžišun, njemu Abdullah b. Fadl, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“... pa ću ja prvi biti proživljen, kad ono Musa se već drži za Arš.”²

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“K NJEMU SE USPINJU
MELECI I DŽIBRIL...”³

I riječi: “K Njemu se dižu lijepe riječi...”⁴

Ebu-Džemra prenosi od Ibn-Abbasa (da je rekao): “Do Ebu-Zerra doprla je vijest da se pojavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao svome bratu: ‘Saznaj mi (sve) o tom čovjeku koji tvrdi da mu vijesti dolaze s neba!’”

Mudžahid kaže: “Dobro djelo podiže lijepu riječ.”⁵ Kaže se da riječi *zil-me'aridž*⁶ ukazuju na meleke, koji se penju Allahu.

7429. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'radža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Meleci se kod vas smjenjuju noću i danju, pa se sastaju na ikindijskom i sabahskom namazu. Nakon toga uspinju se (k Njemu) oni koji su kod vas bili u toku noći, pa ih On pita, iako On najbolje zna, govoreći im: ‘U kakvom ste stanju ostavili Moje robove?’ Oni Mu odgovaraju: ‘Kada smo otišli od njih, bili su u namazu, a i kada smo im došli, bili su u namazu.’”

٧٤٢٨. قَالَ الْمَاجِشُونُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ بُعِثَ فَإِذَا مُوسَى آخِذٌ بِالْعَرْشِ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ)

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ) وَقَالَ أَبُو جَرْمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ بَلَغَ أَبَا ذَرٍّ مَبْعَثُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِأَخِيهِ أَغْلَمَ لِي عِلْمَ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ يَأْتِيهِ الْخَبَرُ مِنَ السَّمَاءِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (الْعَمَلُ الصَّالِحُ) يَرْفَعُ الْكَلِمَ الطَّيِّبَ يُقَالُ (ذِي الْمَعَارِجِ) الْمَلَائِكَةُ تَعْرُجُ إِلَى اللَّهِ .

٧٤٢٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلَائِكَةُ بِاللَّيْلِ وَمَلَائِكَةُ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ الْعَصْرِ وَصَلَاةِ الْفَجْرِ ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ فَيَقُولُ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي فَيَقُولُونَ تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ .

2 Ovaj hadis u raznim svojim verzijama govori o vrijednostima Allahovog poslanika Musaa, alejhis-selam. Buhari dva navedena hadisa uvrštava u ovo poglavlje jer oni govore o Aršu i donekle ga opisuju.

3 El-Me'aridž, 4.

4 Fatir, 10.

5 Tj. Allah, dželle šanuhu, neće primiti lijepe riječi ako ih u stvarnosti ne prate dobra djela.

6 El-Me'aridž, 3.

7430. REKAO JE Halid b. Mahled, njemu je pričao Sulejman, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada neko, od onoga što je na lijep način zaradio, udijeli sadaku u vrijednosti makar jedne hurme – a Allahu se penje samo (ono što je) lijepo – Allah to prihvati Svojom desnicom, a onda to uzgaja njegovu vlasniku, kao što bilo ko od vas uzgaja svoje ždrijebe, sve dok to ne postane veliko kao brdo.” Verka‘ prenosi od Abdullaha b. Dinara, ovaj od Seida b. Jesara, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, hadis (u kome također stoji): “... a Allahu se penje samo (ono što je) lijepo.”

7431. PRIČAO NAM JE Abdul-A‘la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej‘, a ovom Seid, prenoseći od Katade, on od Ebu-Alije, a ovaj od Ibn-Abbasa (da je kazivao): “Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi bio u nedaći, učio sljedeću dovu: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Velikog i Blagog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara Arša veličanstvenog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara nebesa i Gospodara Arša plemenitog!’”

7432. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od svoga oca, a ovaj od Ibn-Ebu-Nu‘ma (ili Ebu-Nu‘ma; Kabisa nije siguran) da je Ebu-Seid kazivao: “Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, je poslan komadić zlata, pa ga je on podijelio četverici.”

PRIČAO MI JE i Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Sufjan, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Ebu-Nu‘ma da je Ebu-Seid Hudri kazivao:

“Dok je bio u Jemenu, Alija je poslao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, komadić neobrađenog zlata, pa ga je on podijelio Akreu b. Habisu Hanzaliju, pripadniku Benu-Mudžašija, Ujejni b.

٧٤٣٠. قَالَ خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ وَلَا يَصْعَدُ إِلَى اللَّهِ إِلَّا الطَّيِّبُ فَإِنَّ اللَّهَ يَتَقَبَّلُهَا بِيَمِينِهِ ثُمَّ يُرَبِّيَهَا لِصَاحِبِهِ كَمَا يُرَبِّي أَحَدَكُمْ فَلُوَّهُ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الْجَبَلِ وَرَوَاهُ وَرَقَاءُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَا يَصْعَدُ إِلَى اللَّهِ إِلَّا الطَّيِّبُ .

٧٤٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَدْعُو بِهِنَّ عِنْدَ الْكَرْبِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ .

٧٤٣٢. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ أَوْ أَبِي نُعْمٍ شَكَ قَبِيصَةُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ بُعِثَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِذَهَبِيَّةٍ فَقَسَمَهَا بَيْنَ أَرْبَعَةٍ وَحَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ بُعِثَ عَلَيَّ وَهُوَ بِالْيَمَنِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِذَهَبِيَّةٍ فِي تَرْبَتِهَا فَقَسَمَهَا بَيْنَ الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ الْخُظَلِيِّ ثُمَّ أَحَدِ بَنِي مُجَاشِعٍ

Bedru Fezariju, Alkami b. Ulasu Amiriju, pripadniku Benu-Kilaba, i Zejdul-Hajlu Taiju, pripadniku Benu-Nebhana. Kurejševići i ensarije zbog toga su se naljutili, te rekoše: ‘On to daje prvacima Nedžda, a zapostavlja nas!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to odgovori: ‘Ja ih samo želim pridobiti.’ Tada je prišao jedan čovjek upalih očiju, visokog čela, guste brade, izraženih jagodica na obrazima i obrijane glave i rekao: ‘Muhammede, boj se Allaha!’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ako ja nisam pokoran Allahu, pa ko Mu je onda pokoran?! On mi je dao povjerenje nad stanovnicima zemlje, a vi mi ne date!’ Tada jedan od prisutnih – mislim da je to bio Halid b. Velid – zatraži dopuštenje da ubije toga čovjeka, ali mu to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dopusti. Kada je taj čovjek otišao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Zaista će se u njegovom potomstvu pojaviti ljudi koji će učiti Kur’an, ali on neće prelaziti njihove grkljane. Oni će izlaziti iz islama kao što strijela prolazi kroz ulovljenu životinju. Oni će ubijati pripadnike islama, a ostavljat će idolopoklonike. Ako se pojave za vrijeme moga života, sigurno ću ih ubijati kao što je ubijen Ad!’”¹

وَبَيْنَ عُيَيْنَةَ بْنِ بَدْرِ الْفَزَارِيِّ وَبَيْنَ عَلْقَمَةَ بْنِ عُلَاثَةَ الْعَامِرِيِّ ثُمَّ أَحَدِ بَنِي كِلَابٍ وَبَيْنَ زَيْدِ الْحَيْلِ الطَّائِي ثُمَّ أَحَدِ بَنِي نَبْهَانَ فَتَغَيَّظَتْ قُرَيْشٌ وَالْأَنْصَارُ فَقَالُوا يُعْطِيهِ صَنَادِيدَ أَهْلِ نَجْدٍ وَيَدْعُنَا قَالَ إِنَّمَا أَتَأَلَّفُهُمْ فَأَقْبَلَ رَجُلٌ غَائِرُ الْعَيْنَيْنِ نَاتِي الْجَبِينِ كَثُ اللَّحْيَةِ مُشْرِفُ الْوُجْهَتَيْنِ مَخْلُوقُ الرَّأْسِ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ اتَّقِ اللَّهَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَمَنْ يُطِيعُ اللَّهَ إِذَا عَصَيْتُهُ قِيَأْمُنِي عَلَى أَهْلِ الْأَرْضِ وَلَا تَأْمُنُونِي فَسَأَلَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ قَتْلَهُ أَرَاهُ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ فَمَنْعَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا وَلَّى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنْ ضِئْضِيِّ هَذَا قَوْمًا يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الْإِسْلَامِ مَرْوَقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَةِ يَقْتُلُونَ أَهْلَ الْإِسْلَامِ وَيَدْعُونَ أَهْلَ الْأَوْثَانِ لِنِّ أَدْرَكْتُهُمْ لَا قَتْلَنَّهُمْ قَتَلَ عَادٍ

¹ Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najpravedniji u svemu, pa tako i u podjeli ratnog plijena i zekata. Oni čije vjerovanje nije bilo dovoljno čvrsto znali su nekada upućivati prigovore na njegov način podjele, iako su bili svjesni da je on sve radio pod nadzorom Uzvišenoga Allaha. Da je u tome pravio greške, Allah bi ga, sigurno, putem Objave upozorio. Koliko je važno novopridošle u islam pridobiti i omiliti im vjeru, govori i činjenica da je Kur'anom određeno da se takvima da dio zekata. Toga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio potpuno svjestan, pa je, u skladu s tim, postupio i ovom prilikom. Čovjek spomenut u ovom hadisu, koji se usprotivio Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, podjeli, bio je preteča haridžija, koji su nanijeli veliku štetu islamu i muslimanima. Stoga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako upozorio na njih. Oni su se pojavili za vrijeme Alijinog, radijallahu anhu, hilafeta, proglasili ga nevjernikom i borili se protiv njega i njegovih pripadnika. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovim hadisom najavljuje njihovo pojavljivanje i nužnost borbe protiv njih, jer, premda uče Kur'an potpuno pogrešno shvataju islam. Narod Ad nisu ubijali ljudi, nego je Allah na njih spustio Svoju kaznu. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poredi ubijanje haridžija sa stradanjem Ada, jer je Ad potpuno istrijebljen. Time je on želio kazati da će biti potrebno boriti se protiv haridžija do njihovog potpunog nestanka.

7433. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, a njemu Veki', prenoseći od A'meša, on od Ibrahima Tejmija, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Zerra da je kazivao: "Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o riječima Uzvišenog: 'I Sunce se kreće do svoje određene granice'¹ – pa mi je on rekao: 'Njegova je granica ispod Arša.'"

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
"TOGA ĆE DANA NEKA LICA
BLISTAVA BITI, U GOSPODARA
ĆE SVOGA GLEDATI."²

7434. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Halid i Hušejm, prenoseći od Ismaila, on od Kajsa, a ovaj od Džerira da je kazivao: "Sjedili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u noći punog mjeseca, pa je on pogledao u mjesec i rekao: 'Zaista ćete vi vidjeti svoga Gospodara kao što vidite mjesec i u tom viđenju nećete biti uskraćeni. Ako vas što ne omete da klanjate prije izlaska sunca i prije njegova zalaska, učinite to!'"³

7435. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Asim b. Jusuf Jerbu'i, a ovom Ebu-Šihab, prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Džerira b. Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista ćete vi svojim očima vidjeti svoga Gospodara."

٧٤٣٣. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ قَوْلِهِ (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا) قَالَ مُسْتَقَرُّهَا تَحْتَ الْعَرْشِ .

بَاب
قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاطِرَةٌ)

٧٤٣٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ وَهُشَيْمٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ نَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ قَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ لَا تَضَامُونَ فِي رُؤْيَيْهِ فَإِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تُغْلَبُوا عَلَى صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَصَلَاةٍ قَبْلَ غُرُوبِ الشَّمْسِ فَافْعَلُوا .

٧٤٣٥. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ يُوسُفَ الْيَرْبُوعِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو شَهَابٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ عَيْنًا .

1 Ja-Sin, 38.

2 El-Kijama, 22-23. Kada se kaže "toga dana", misli se na Sudnji dan, jer je na ovom svijetu nemoguće vidjeti Uzvišenog Allaha. Stav ehli-sunneta, za razliku od nekih sekti, kao, npr., mutezila, džehmija i haridžija, jeste da će vjernici na ahiretu moći vidjeti svoga Gospodara, jer to potvrđuje ovaj ajet, kao i mnogi vjerodostojni hadisi. U hadisima se navodi da će to u Džennetu biti najveći užitek i da se nikakvo tjelesno uživanje neće moći poređiti sa zadovoljstvom gledanja u lice Uzvišenog.

3 Iz ovog se hadisa, između ostalog, može vidjeti kolika je vrijednost sabahskog i ikindijskog namaza. Iz prethodnih hadisa vidi se da se u vrijeme ta dva namaza melec smjenjuju. Pored toga, za sabahski namaz potreban je poseban napor da se ustane iz postelje i obavi namaz, a za ikindijski da se ostave poslovi koje čovjek obično radi u to vrijeme.

7436. PRIČAO NAM JE Abda b. Abdullah, njemu Husejn Džu'fi, a ovom Zaida, prenoseći od Bejana b. Bišra, ovaj od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Džerira (da je kazivao): "Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u noći ušapa rekao: 'Zaista ćete vi na Sudnjem danu vidjeti svoga Gospodara kao što vidite njega (mjesec) i u tom viđenju nećete biti uskraćeni.'"

7437. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "Ljudi su upitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da li će na Sudnjem danu vidjeti svoga Gospodara, pa im je on rekao: 'Da li imate ikakve smetnje prilikom gledanja mjeseca u noći ušapa?'

'Ne, Allahov Poslaniče!', odgovoriše oni.

'A da li imate ikakve smetnje da vidite sunce kada nema oblaka?', upita ih on ponovo. 'Ne, Allahov Poslaniče', odgovoriše oni još jednom.

'Zaista ćete vi', reče on, 'Njega tako vidjeti! Allah će sakupiti ljude na Sudnjem danu i reći: 'Ko je šta obožavao neka to i sada slijedi!' Tako će oni koji su obožavali Sunce slijediti Sunce, oni koji su obožavali Mjesec slijedit će Mjesec, a oni koji su obožavali šejtane slijedit će šejtane. Ostat će samo ovaj ummet i s njim njegovi zagovarači (ili njegovi licemjeri; Ibrahim nije siguran koji je od ta dva izraza upotrijebljen), pa će im doći Allah i reći: 'Ja sam vaš Gospodar!' Oni će tada kazati: 'Mi ostajemo ovdje sve dok nam ne dođe naš Gospodar, a kada nam On dođe, mi ćemo Ga prepoznati!' Potom će im Allah doći u liku koji oni poznaju, pa će im reći: 'Ja sam vaš Gospodar!' Tada će oni reći: 'Ti si naš Gospodar!', pa će Ga slijediti.

Pojavit će se, nakon toga, most (Sirat-čuprija) po sredini Džehennema, pa ćemo ja i moj ummet biti prvi koji će ga prijeći. Toga će dana govoriti samo poslanici, a njihova će dova glasiti:

٧٤٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ الْجُعْفِيِّ عَنْ زَائِدَةَ حَدَّثَنَا بَيَانُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ الْبَدْرِ فَقَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا لَا تُضَامُونَ فِي رُؤْيَيْهِ.

٧٤٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّاسَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَلْ تُضَارُونَ فِي الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ قَالُوا لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَهَلْ تُضَارُونَ فِي الشَّمْسِ لَيْسَ دُونَهَا سَحَابٌ قَالُوا لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَإِنَّكُمْ تَرَوْنَهُ كَذَلِكَ يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ شَيْئًا فَلْيَتَّبِعْهُ فَيَتَّبِعْ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الشَّمْسَ الشَّمْسَ وَيَتَّبِعْ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الْقَمَرَ الْقَمَرَ وَيَتَّبِعْ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الطَّاغُوتَ الطَّاغُوتَ وَتَبْقَى هَذِهِ الْأُمَّةُ فِيهَا شَافِعُوهَا أَوْ مُنَافِقُوهَا شَكَ إِبْرَاهِيمُ فَيَأْتِيهِمْ اللَّهُ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ هَذَا مَكَانُنَا حَتَّى يَأْتِينَا رَبُّنَا فَإِذَا جَاءَنَا رَبُّنَا عَرَفْنَاهُ فَيَأْتِيهِمْ اللَّهُ فِي صُورَتِهِ الَّتِي يَعْرِفُونَ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا فَيَتَّبِعُونَهُ وَيُضْرَبُ الصِّرَاطُ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ فَأَكُونُ أَنَا وَأُمَّتِي أَوَّلَ مَنْ يُجِيزُهَا وَلَا يَتَكَلَّمُ يَوْمَئِذٍ إِلَّا الرُّسُلُ وَدَعَاؤُ الرُّسُلِ يَوْمَئِذٍ

‘Allahu naš, spašavaj, spašavaj!’ U Džehennemu će biti željezni kukasti štapovi slične bodljama sa ‘dana.’¹ Da li ste vidjeli sa ‘dan?’

‘Da, Allahov Poslaniče’, odgovoriše oni, a on nastavi: ‘One su poput bodlji tog sa ‘dana, s tim što njihovu veličinu zna samo Allah. One će grabiti ljude prema njihovim djelima: neki će biti upropašteni, i tu će ostati zbog svojih djela, neki će biti rastrgani, a neki nagrađeni, ili tome slično, pa će sve to izići na vidjelo.

Kada Allah završi izricanje presuda ljudima i htjedne Svojom milošću izbaviti, od stanovnika Vatre, one koje On bude htio, naredit će melecima da izvedu iz Vatre one koji nisu Allahu ništa smatrali ravnim. Ljudima, od onih koji su svjedočili da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha, kojima se Allah bude htio smilovati – učinit će da ih melec u Vatri prepoznaju po tragovima sedžde. Vatra će gutati cijelo ljudsko tijelo, samo ne mjesta koja su padala na sedždu, jer je njoj Allah zabranio da guta tragove sedžde. Oni će nagorjeli izići iz Vatre, pa će biti poliveni vodom života, te će od toga početi bujati kao što zrnevlje buja u nanosu bujice.

Zatim će Allah završiti suđenje ljudima, a ostat će jedan čovjek okrenut licem prema Vatri. To će biti posljednji stanovnik Vatre koji će ući u Džennet. On će govoriti: ‘Gospodaru moj, okreni moje lice od Vatre, uguši me njen zadah i izgorjeh od njenog buktanja!’ Tako će on upućivati dovu Allahu onoliko dugo koliko Allah bude htio, pa će mu onda Allah reći: ‘Da nećeš, možda, kad ti se to dadne, tražiti od Mene i nešto drugo?’ On će odgovoriti: ‘Ne, tako mi Tvoje veličine! Ništa Ti osim toga neću tražiti!’, pa će za to davati Gospodaru svome obećanja i uvjeravanja, koliko On bude htio.

Allah će potom okrenuti njegovo lice od Vatre. Kada se okrene Džennetu i ugleda ga, šutjet će

اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ وَفِي جَهَنَّمَ كَلَالِيْبٌ مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ هَلْ رَأَيْتُمُ السَّعْدَانِ قَالُوا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَإِنَّهَا مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَعْلَمُ مَا قَدَّرَ عِظْمُهَا إِلَّا اللَّهُ تَخَطَّفُ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ فَمِنْهُمْ الْمُؤْتِقُ بِقِيِّ بَعْمَلِهِ أَوْ الْمُؤْتِقُ بِبَعْمَلِهِ وَمِنْهُمْ الْمُخْرَدَلُ أَوْ الْمُجَازَى أَوْ نَحْوُهُ ثُمَّ يَتَجَلَّى حَتَّى إِذَا فَرَّغَ اللَّهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ الْعِبَادِ وَأَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ بِرَحْمَتِهِ مَنْ أَرَادَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ أَمَرَ الْمَلَائِكَةَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا مِمَّنْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَرْحَمَهُ مِمَّنْ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَيَعْرِفُونَهُمْ فِي النَّارِ بِأَثَرِ السُّجُودِ تَأْكُلُ النَّارُ ابْنَ آدَمَ إِلَّا أَثَرَ السُّجُودِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَى النَّارِ أَنْ تَأْكُلَ أَثَرَ السُّجُودِ فَيَخْرُجُونَ مِنَ النَّارِ قَدْ امْتَحَشُوا فَيَصَبُّ عَلَيْهِمْ مَاءُ الْحَيَاةِ فَيَنْبُثُونَ تَحْتَهُ كَمَا تَنْبُثُ الْحَبَّةُ فِي حِمْلِ السَّيْلِ ثُمَّ يَفْرُغُ اللَّهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ الْعِبَادِ وَيَبْقَى رَجُلٌ مِنْهُمْ مُقْبِلٌ بِوَجْهِهِ عَلَى النَّارِ هُوَ آخِرُ أَهْلِ النَّارِ دُخُولًا الْجَنَّةَ فَيَقُولُ أَيُّ رَبِّ أَصْرَفَ وَجْهِي عَنِ النَّارِ فَإِنَّهُ قَدْ قَشَبَنِي رِيحُهَا وَأَخْرَقَنِي ذُكَاؤُهَا فَيَدْعُو اللَّهَ بِمَا شَاءَ أَنْ يَدْعُوهُ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ هَلْ عَسَيْتَ إِنْ أُعْطَيْتُكَ ذَلِكَ أَنْ تَسْأَلَنِي غَيْرَهُ فَيَقُولُ لَا وَعِزَّتِكَ لَا أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ وَيُعْطِي رَبُّهُ مِنْ عُهُودٍ وَمَوَاقِيقَ مَا شَاءَ فَيُصْرِفُ اللَّهُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ فَإِذَا أَقْبَلَ عَلَى الْجَنَّةِ وَرَأَاهَا سَكَتَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَسْكُتَ

¹ Sa‘dan (bot. *Neurada procumbens*) vrsta je biljke koja ima bodlje sa svih strana; raste u Nedždu.

onoliko koliko Allah bude htio da on šuti, a onda reći: ‘Gospodaru moj, primakni me samo do dženetskih vrata!’ Tada će mu Allah odgovoriti: ‘Zar nisi već dao obećanje da nikada ništa od Mene nećeš zatražiti osim onoga što ti je već dato?! Teško tebi, čovječe, šta te navede na to da varaš?’

‘Gospodaru moj’, reći će on i nastaviti moliti Allaha sve dok mu On ne kaže: ‘Da nećeš, možda, kada ti se to dadne, tražiti i nešto drugo?’ On će opet odgovoriti: ‘Ne, tako mi Tvoje veličine! Ništa Ti osim toga neću tražiti!’, pa će za to davati Gospodaru svome obećanja i uvjeravanja, koliko On bude htio.

Tada će ga Allah primaći dženetskim vratima. Kada stane pred dženetska vrata, Džennet će mu se učiniti prostranim, pa će ugledati blagodati i ljepote, te će šutjeti onoliko dugo koliko Allah bude htio da on šuti, a onda reći: ‘Gospodaru moj, uvedi me u Džennet!’ Allah će ga ponovo upitati: ‘Zar nisi već dao obećanje da nećeš ništa tražiti osim onoga što ti je već dato? Teško tebi, čovječe, kako si samo vjeroloman!’

‘Gospodaru moj’, povikat će on, ‘ne dopusti da budem najnesretniji od svih Tvojih stvorenja!’, pa će nastaviti činiti dovu sve dok mu se Allah ne nasmije. A kada mu se Allah nasmije, reći će mu: ‘Uđi u Džennet!’, i, kada u njega uđe, dodati: ‘Zaželi što hoćeš!’ On će onda tražiti od Gospodara svoga i iznositi svoje želje, pa će ga čak i Allah podsjećati i govoriti: ‘I to, i to...’ I kada ne bude imao više želja, Allah će mu reći: ‘Eto ti sve to i još toliko!’”

ثُمَّ يَقُولُ أَيُّ رَبِّ قَدَّمَنِي إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ اللَّهُ لَهُ أَلَسْتُ قَدْ أُعْطِيتَ عَهْدَكَ وَمَوَاقِفَكَ أَنْ لَا تَسْأَلَنِي غَيْرَ الَّذِي أُعْطِيتَ أَبَدًا وَيَلْكُ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَيَقُولُ أَيُّ رَبِّ وَيَدْعُو اللَّهَ حَتَّى يَقُولَ هَلْ عَسَيْتُ إِنْ أُعْطِيتَ ذَلِكَ أَنْ تَسْأَلَ غَيْرَهُ فَيَقُولُ لَا وَعِزَّتِكَ لَا أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ وَيُعْطِي مَا شَاءَ مِنْ عَهْدِهِ وَمَوَاقِفِهِ فَيَقْدُمُهُ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَإِذَا قَامَ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ انْفَهَقَتْ لَهُ الْجَنَّةُ فَرَأَى مَا فِيهَا مِنَ الْحَبَرَةِ وَالشُّرُورِ فَيَسْكُتُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَسْكُتَ ثُمَّ يَقُولُ أَيُّ رَبِّ أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ فَيَقُولُ اللَّهُ أَلَسْتُ قَدْ أُعْطِيتَ عَهْدَكَ وَمَوَاقِفَكَ أَنْ لَا تَسْأَلَ غَيْرَ مَا أُعْطِيتَ فَيَقُولُ وَيَلْكُ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَيَقُولُ أَيُّ رَبِّ لَا أَكُونَنَّ أَشَقَى خَلْقِكَ فَلَا يَزَالُ يَدْعُو حَتَّى يَضْحَكَ اللَّهُ مِنْهُ فَإِذَا ضَحِكَ مِنْهُ قَالَ لَهُ ادْخُلِ الْجَنَّةَ فَإِذَا دَخَلَهَا قَالَ اللَّهُ لَهُ تَمَنَّهُ فَسَأَلَ رَبَّهُ وَتَمَنَّى حَتَّى إِنَّ اللَّهَ لَيَذْكُرُهُ يَقُولُ كَذَا وَكَذَا حَتَّى انْقَطَعَتْ بِهِ الْأَمَانِيُّ قَالَ اللَّهُ ذَلِكَ لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ .

7438. REKAO JE Ata' b. Jezid:

– Ebu-Seid Hudri je sjedio s Ebu-Hurejrom i nije ništa što je on pričao pobijao sve dok Ebu-Hurejra ne reče da će Uzvišeni Allah reći: “Eto ti sve to i još toliko!” Tada ga Ebu-Seid Hudri upita: “Zar nije još deset puta toliko?” Ebu-Hurejra odgovori: “Ja sam zapamtio samo riječi: ‘Eto ti sve to i još toliko!’”

Ebu-Seid Hudri opet reče: “Svjedočim da sam sigurno zapamtio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ‘Eto ti sve to i još toliko deset puta!’”

Na kraju Ebu-Hurejra reče: “Taj će čovjek biti posljednji među onima koji će ući u Džennet.”

7439. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs b. Sa'd, a ovom Halid b. Jezid, prenoseći od Seida b. Ebu-Hilala, on od Zejda, a ovaj od Ataa b. Jesara da je Ebu-Seid Hudri kazivao: “Upitali smo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hoćemo li vidjeti svoga Gospodara na Sudnjem danu, pa nam je on je odgovorio: ‘Da li vas išta sprečava da gledate sunce i mjesec kada je vedro?’ ‘Ne’, odgovorili smo, a on reče: ‘Ništa vas neće spriječiti ni toga dana da vidite svoga Gospodara, osim onoliko koliko imate smetnje da to dvoje vidite. Toga će dana’, nastavi on kazivati, ‘neko viknuti: ‘Neka svi ljudi idu onome koga su obožavali!’ Tako će poklonici krsta krenuti za krstom, idolopoklonici za svojim kipovima, a vjernici svih božanstava za svojim božanstvima, te će ostati samo oni koji su obožavali Allaha, i dobri i loši, i nešto sljedbenika Knjige. Zatim će im se predložiti Džehennem, koji će biti pokazan kao da je priviđenje. Tada će židovi biti upitani:

‘Koga ste obožavali?’

‘Obožavali smo Uzejru, sina Božijeg’, odgovorit će, pa će im biti rečeno: ‘Lažete! Allah nema ni družicu ni sina! A šta želite?’ ‘Želimo da nas napojiš’, odgovorit će, pa će im biti rečeno: ‘Pijte!’ Nakon toga svi će popadati u Džehennem. Zatim će kršćani biti upitani: ‘Koga ste vi

٧٤٣٨. قَالَ عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ وَأَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ لَا يَرُدُّ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِهِ شَيْئًا حَتَّى إِذَا حَدَّثَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ ذَلِكَ لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ وَعَشْرَةُ أَمْثَالِهِ مَعَهُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ مَا حَفِظْتُ إِلَّا قَوْلَهُ ذَلِكَ لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ أَشْهَدُ أَنِّي حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَوْلَهُ ذَلِكَ لَكَ وَعَشْرَةُ أَمْثَالِهِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَذَلِكَ الرَّجُلُ آخِرُ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولًا الْجَنَّةَ.

٧٤٣٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَطَاءٍ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ هَلْ تُضَارُونَ فِي رُؤْيَا الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ إِذَا كَانَتْ صَحْوًا قُلْنَا لَا قَالَ فَإِنَّكُمْ لَا تُضَارُونَ فِي رُؤْيَا رَبِّكُمْ يَوْمَئِذٍ إِلَّا كَمَا تُضَارُونَ فِي رُؤْيَاهُمَا ثُمَّ قَالَ يُنَادِي مُنَادٍ لِيَذْهَبْ كُلُّ قَوْمٍ إِلَى مَا كَانُوا يَعْبُدُونَ فَيَذْهَبُ أَصْحَابُ الصَّلِيبِ مَعَ صَلِيبِهِمْ وَأَصْحَابُ الْأَوْثَانِ مَعَ أَوْثَانِهِمْ وَأَصْحَابُ كُلِّ آلِهَةٍ مَعَ آلِهَتِهِمْ حَتَّى يَبْقَى مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ مِنْ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ وَغُيِّرَاتٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ثُمَّ يُؤْتَى بِجَهَنَّمَ تُعْرَضُ كَأَنَّهَُا سَرَابٌ فَقَالَ لِلْيَهُودِ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ قَالُوا كُنَّا نَعْبُدُ عَزِيرَ ابْنَ اللَّهِ فَقَالَ كَذَبْتُمْ لَمْ يَكُنْ لِلَّهِ صَاحِبَةٌ وَلَا وَلَدٌ فَمَا تَرِيدُونَ قَالُوا نُرِيدُ أَنْ تَسْقِينَا فَقَالَ اشْرَبُوا فَيَسْأَقُطُونَ

obožavali?’ ‘Obožavali smo Mesiha, sina Božijeg’, odgovorit će, pa će im biti rečeno: ‘Lažete! Allah nema ni družicu ni sina! A šta biste željeli?’

‘Želimo da nas napojiš’, odgovorit će, pa će im biti rečeno: ‘Pijte!’ Nakon toga i oni će popadati (u Džehennem), a ostat će samo oni koji su obožavali Allaha, i dobri i loši.

Oni će tada biti upitani: ‘Šta je vas zadržalo, kada su svi ostali ljudi već otišli?’

‘Mi nismo s njima bili’, reći će oni, ‘ni onda kada su nam bili potrebni nego danas. A čuli smo nekoga kako poziva da svi ljudi idu onome koga su obožavali, pa i mi očekujemo svoga Gospodara.’ Tada će im se pojaviti Silni, ali ne u onome liku u kojem su Ga prvi put vidjeli, pa će im reći: ‘Ja sam vaš Gospodar!’ ‘Da’, odgovorit će oni, ‘Ti si naš Gospodar!’, a samo će Mu se između njih vjerovjesnici obraćati. ‘Imate li od Njega neki znak po kojem Ga možete prepoznati?’, upitat će On.

‘Potkoljenica’, odgovorit će oni. Potom će im otkriti Svoju potkoljenicu, pa će Mu svi vjernici pasti na sedždu, samo ne oni koji su Mu sedždu činili da bi ih neko vidio i čuo. I oni će pokušati učiniti sedždu, ali će im leđa postati tvrda kao kost (ukočit će se). Zatim će biti postavljen most (Sirat-ćuprija) iznad Džehennema.

‘A kakav je to most, Allahov Poslaniče?’, upitali smo, a on odgovori: ‘To je mjesto poskliznuća i padova. Na njemu će biti kuke, željezni kukasti štapovi i bodlje koje sliče jednoj vrsti velike biljke s kukastim trnjem što raste u Nedždu i zove se *sa’dan*. Neki će vjernici prelaziti preko njega brzinom pogleda, neki brzinom munje, neki brzinom vjetra, a neki brzinom rasnih konja i deva. Jedni će se spasiti netaknuti, drugi izgrebani, a treći će biti oboreni u džehennemsku vatru, i tako sve dok posljednji od njih ne prijeđe. Taj će, čak, biti vučen. Vi, doista, mene ne preklinjete za istinu, nakon što vam je postala jasna, više od vjernika koji će toga dana preklinjati Silnoga. Kada vide

فِي جَهَنَّمَ ثُمَّ يُقَالُ لِلنَّصَارَى مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ
فَيَقُولُونَ كُنَّا نَعْبُدُ الْمَسِيحَ ابْنَ اللَّهِ فَيُقَالُ كَذَبْتُمْ
لَمْ يَكُنْ لِلَّهِ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدٌ فَمَا تُرِيدُونَ فَيَقُولُونَ
نُرِيدُ أَنْ تَسْقِينَا فَيُقَالُ اشْرَبُوا فَيَتَسَاقَطُونَ فِي
جَهَنَّمَ حَتَّى يَبْقَى مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ مِنْ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ
فَيُقَالُ لَهُمْ مَا يَجْبِسُكُمْ وَقَدْ ذَهَبَ النَّاسُ فَيَقُولُونَ
فَارْقَانَاهُمْ وَنَحْنُ أَخَوُجُ مِنَّا إِلَيْهِ الْيَوْمَ وَإِنَّا سَمِعْنَا
مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْحَقِّ كُلُّ قَوْمٍ بِمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ
وَإِنَّمَا نَنْتَظِرُ رَبَّنَا قَالَ فَيَأْتِيهِمُ الْجَبَّارُ فِي صُورَةٍ
غَيْرِ صُورَتِهِ الَّتِي رَأَوْهُ فِيهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ فَيَقُولُ أَنَا
رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا فَلَا يَكْلُمُهُ إِلَّا الْأَنْبِيَاءُ
فَيَقُولُ هَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ آيَةٌ تَعْرِفُونَهُ فَيَقُولُونَ
السَّاقُ فَيَكْشِفُ عَنْ سَاقِهِ فَيَسْجُدُ لَهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ
وَيَبْقَى مَنْ كَانَ يَسْجُدُ لِلَّهِ رِيَاءً وَسُمْعَةً فَيَذْهَبُ
كَيْمَا يَسْجُدَ فَيَعُودُ ظَهْرُهُ طَبَقًا وَاحِدًا ثُمَّ يُؤْتَى
بِالْجَسْرِ فَيُجْعَلُ بَيْنَ ظَهْرِي جَهَنَّمَ قُلْنَا يَا رَسُولَ
اللَّهِ وَمَا الْجَسْرُ قَالَ مَذْحَضَةٌ مَزَلَّةٌ عَلَيْهِ خَطَاطِيفُ
وَكَلَالِيبُ وَحَسَكَةٌ مُفْلَطَحَةٌ لَهَا شَوْكَةٌ عَقِيفَاءُ
تَكُونُ بِنَجْدٍ يُقَالُ لَهَا السَّعْدَانُ الْمُؤْمِنُ عَلَيْهَا
كَالطَّرْفِ وَكَالْبَرْقِ وَكَالرَّيْحِ وَكَأَجَاوِيدِ الْخَيْلِ
وَالرَّكَّابِ فَنَاجٍ مُسَلَّمٌ وَنَاجٍ مَخْذُوشٌ وَمَكْدُوسٌ
فِي نَارِ جَهَنَّمَ حَتَّى يَمُرَّ آخِرُهُمْ يُسْحَبُ سَحْبًا فَمَا
أَنْتُمْ بِأَشَدَّ لِي مُنَاشِدَةً فِي الْحَقِّ قَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَئِذٍ لِلْجَبَّارِ وَإِذَا رَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ نَجَوْا فِي
إِخْوَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِخْوَانُنَا كَانُوا يُصَلُّونَ مَعَنَا

da su se oni spasili, a da su im braća ostala, reći će: ‘Gospodaru naš, naša su braća klanjala s nama, postila s nama i radila zajedno s nama!’ Uzvišeni će im Allah kazati: ‘Otiđite i izvedite svakoga u čijem srcu nađete imana teška koliko jedan zlatnik – a Allah će zabraniti vatri da prži njihova tijela. Oni će otići do njih – neki će već biti u vatri u visini svojih stopala, a neki do polovice potkoljenica – pa će izvesti one koje prepoznaju. Kada se vrate, On će im reći: ‘Otiđite i izvedite svakoga u čijem srcu nađete imana teška koliko pola zlatnika!’ Oni će opet izvesti one koje prepoznaju i vratiti se, ali će im Uzvišeni još jednom reći: ‘Otiđite i izvedite svakoga u čijem srcu nađete imana teška koliko jedan trun!’ Tako će oni opet izvesti one koje prepoznaju.’ (Ebu-Seid kaže: “Ako mi ne vjerujete, proučite onda ajet: ‘Allah neće nikome ni trunku nepravde učiniti; dobro djelo On će umnogostručiti.’”)¹

‘Potom će se zauzimati vjerovjesnici, meleci i vjernici, pa će na kraju Silni reći: ‘Ostalo je još samo Moje zauzimanje!’ Zahvatit će rukom iz Vatre i izvaditi ljude koji će već biti nagorjeli. Oni će biti spuštteni u jednu rijeku kod ulaza u Džennet, koja se zove Voda života, pa će početi bujati na njenim obalama kao što buja zrnevlje što ga nanese bujica. To ste sigurno već vidjeli uz neku stijenu ili drvo: ono što bude izloženo suncu pozeleni, a ono što bude u tami ostane bijelo. Kada iziđu, bit će poput bisera, a na vratove će im se staviti ogrlice. Potom će ući u Džennet, a džennetlije će reći: ‘To su oni koje je Milostivi oslobodio; On ih je uveo u Džennet bez ijednog urađenog djela, bez ijednog učinjenog dobra!’ ‘Vama pripada sve što vidite i još toliko!’, bit će im rečeno.”²

وَيَصُومُونَ مَعَنَا وَيَعْمَلُونَ مَعَنَا فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى
اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ دِينَارٍ مِنْ إِيَّانٍ
فَأَخْرِجُوهُ وَيَحْرِمُ اللَّهُ صُورَهُمْ عَلَى النَّارِ فَيَأْتُونَهُمْ
وَبَعْضُهُمْ قَدْ غَابَ فِي النَّارِ إِلَى قَدَمِهِ وَإِلَى أَنْصَافِ
سَاقِيهِ فَيَخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا ثُمَّ يَعُودُونَ فَيَقُولُ
اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ نِصْفِ دِينَارٍ
فَأَخْرِجُوهُ فَيَخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا ثُمَّ يَعُودُونَ
فَيَقُولُ اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ
مِنْ إِيَّانٍ فَأَخْرِجُوهُ فَيَخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا قَالَ
أَبُو سَعِيدٍ فَإِنْ لَمْ تُصَدِّقُونِي فَأَقْرَأُوا (إِنَّ اللَّهَ لَا
يُظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا)
فَيُسْفَعُ النَّبِيُّونَ وَالْمَلَائِكَةُ وَالْمُؤْمِنُونَ فَيَقُولُ الْجَبَّارُ
بَقِيَتْ شَفَاعَتِي فَيَقْبِضُ قَبْضَةً مِنَ النَّارِ فَيُخْرِجُ
أَقْوَامًا قَدْ امْتَحَشُوا فَيُلْقَوْنَ فِي نَهْرٍ بِأَفْوَاهِ الْجَنَّةِ
يُقَالُ لَهُ مَاءُ الْحَيَاةِ فَيَنْبُتُونَ فِي حَافَتَيْهِ كَمَا تَنْبُتُ
الْحَبَّةُ فِي حِمْلِ السَّيْلِ قَدْ رَأَيْتُمُوهَا إِلَى جَانِبِ
الصَّخْرَةِ وَإِلَى جَانِبِ الشَّجَرَةِ فَمَا كَانَ إِلَى الشَّمْسِ
مِنْهَا كَانَ أَخْضَرَ وَمَا كَانَ مِنْهَا إِلَى الظِّلِّ كَانَ
أَبْيَضَ فَيَخْرِجُونَ كَأَنَّهُمُ اللَّوْلُؤُ فَيُجْعَلُ فِي رِقَابِهِمْ
الْخَوَاتِيمُ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فَيَقُولُ أَهْلُ الْجَنَّةِ هَؤُلَاءِ
عَتَقَهُ الرَّحْمَنُ أَذْخَلَهُمُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ عَمَلٍ عَمِلُوهُ وَلَا
خَيْرَ قَدَمُوهُ فَيَقَالُ لَهُمْ لَكُمْ مَا رَأَيْتُمْ وَمِثْلَهُ مَعَهُ .

¹ En-Nisa, 40.

² Meleci, poslanici i vjernici zauzimat će se za one koji su na dunjaluku koliko-toliko činili dobra djela, iako oni ne znaju u čijem je srcu trun imana, a u čijem nije. Takve Allah poznaje, pa će se On zauzeti za njih.

7440. Hadždžadž b. Minhāl prenosi od Hemmama b. Jahjaa, ovaj od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Vjernici će na Kijametskom danu biti zadržani (da stoje); probudit će im se zanimanje zbog toga, te će reći: ‘Kada bismo zamolili nekoga da se zauzme za nas kod našeg Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!’

Otići će do Adema i reći mu: ‘Ti si, Ademe, otac čovječanstva. Allah je tebe stvorio Svojom rukom, nastanio te u Svome Džennetu, naredio je da ti melec učine sedždu i podučio te imenima svega. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!’

‘Nisam vam ja za to’, reći će im on, pa će spomenuti grešku koju je učinio jedući s drveta s kojeg mu je bilo zabranjeno, ‘nego otiđite vi Nuhu, prvom vjerovjesniku kojeg je Allah poslao ljudima.’

Tako će oni otići Nuhu, ali će im i on reći: ‘Nisam vam ja za to’, i spomenuti grešku koju je učinio kad je zatražio od Gospodara iz neznanja,³ ‘nego otiđite vi Ibrahimu, prijatelju Milostivoga.’

Onda će oni otići Ibrahimu, ali će im se i on ispričavati: ‘Nisam vam ja za to’, spominjući tri svoje izjave koje nisu bile istinite,⁴ ‘nego otiđite vi Musau, robu kojem je Allah dao Tevrat, s kojim je razgovarao i kojeg je Sebi približio da čuje Njegove riječi.’

Otići će oni, potom, Musau, ali će ih i on dočekati riječima: ‘Nisam vam ja za to’, spominjući grešku koju je učinio kad je ubio čovjeka, ‘nego otiđite vi Isau, koji je Allahov rob i poslanik, Allahov duh

٧٤٤٠. وَقَالَ حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يُحْبَسُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُهْمُوا بِذَلِكَ فَيَقُولُونَ لَوْ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا فَيُرِيحُنَا مِنْ مَكَانِنَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ أَنْتَ آدَمُ أَبُو النَّاسِ خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ وَأَسْكَنَكَ جَنَّتَهُ وَأَسْجَدَ لَكَ مَلَائِكَتُهُ وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ لَتَشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّكَ حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا قَالَ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ قَالَ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ أَكْلَهُ مِنَ الشَّجَرَةِ وَقَدْ نَهَى عَنْهَا وَلَكِنْ أَتَوْا نُوحًا أَوَّلَ نَبِيِّ بَعَثَهُ اللَّهُ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ فَيَأْتُونَ نُوحًا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ سُؤَالُهُ رَبَّهُ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَكِنْ أَتَوْا إِبْرَاهِيمَ خَلِيلَ الرَّحْمَنِ قَالَ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ إِنِّي لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ ثَلَاثَ كَلِمَاتٍ كَذَبَهُنَّ وَلَكِنْ أَتَوْا مُوسَى عَبْدًا آتَاهُ اللَّهُ التَّوْرَةَ وَكَلَّمَهُ وَقَرَّبَهُ نَجِيًّا قَالَ فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُ إِنِّي لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ قَتْلُهُ النَّفْسَ وَلَكِنْ أَتَوْا عِيسَى عَبْدَ اللَّهِ وَرَسُولَهُ وَرُوحَ اللَّهِ وَكَلِمَتَهُ قَالَ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَلَكِنْ أَتَوْا مُحَمَّدًا ﷺ عَبْدًا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ

3 Misli se na dovu koju je uputio Allahu da uništi sve nevjernike ili se misli na dovu u kojoj moli Allaha za svoga sina.

4 Prema nekim komentatorima, radi se o njegovom lutanju u pogledu spoznaje Gospodara svjetova, kada je, prije nego što Ga je spoznao, pomislio da je njegov Gospodar zvijezda, potom Mjesec, a onda Sunce. Prema drugim komentatorima, radi se o njegove tri izjave: a) da je bolestan (Es-Saffat, 89), b) da je veliki kip porazbijao manje (El-Enbija, 63) i c) da mu je Sara sestra (kako bi je spasio od nasilnika u Egiptu). U suštini, Ibrahim, alejhis-selam, upotrijebio je aluziju u svome govoru u ova tri slučaja. S obzirom da je njegova aluzija imala oblik laži, on je osjećao neku vrstu griže savjesti, a zna se da se više boji Allaha onaj čija je spoznaja o Njemu veća.

i Njegova riječ.' Oni će onda otići Isau, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to, nego otidite vi Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, robu kojem je Allah oprostio i ranije i kasnije pogreške.' Tako će oni doći do mene. Ja ću tada zatražiti dopuštenje od moga Gospodara da pristupim Njegovoj kući (Džennetu), pa će mi to biti dopušteno. Kada Ga ugledam, past ću Mu na sedždu. Allah će me tako ostaviti onoliko koliko On bude htio, a onda reći: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno, zatraži – dobit ćeš!' Ja ću tada podići glavu i zahvaliti svome Gospodaru onako kako me je On podučio, pa će mi On odrediti izvjestan broj (ljudi) po koje ću otići i uvesti ih u Džennet.'

(Katada kaže: "Čuo sam ga, također, kad je rekao: '... pa ću ja otići, izvesti ih iz Vatre i uvesti u Džennet.'") 'Potom ću se vratiti i opet zatražiti dopuštenje od moga Gospodara Njegovoj kući (Džennetu), pa će mi to biti dopušteno. Kada Ga ugledam, past ću Mu na sedždu. Allah će me tako ostaviti onoliko koliko On bude htio, a onda reći: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno, zatraži – dobit ćeš!' Ja ću tada podići glavu, zahvaliti svome Gospodaru onako kako me je On podučio i zauzeti se, pa će mi On odrediti još (ljudi) po koje ću otići i uvesti ih u Džennet.'

(Katada kaže: "Čuo sam ga kad je rekao: '... pa ću ja otići, izvesti ih iz Vatre i uvesti u Džennet.'")

'Vratit ću se i po treći put i zatražiti dopuštenje od moga Gospodara Njegovoj kući (Džennetu), pa će mi to biti dopušteno. Kada Ga ugledam, past ću Mu na sedždu. Allah će me tako ostaviti onoliko koliko On bude htio, a onda reći: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno, zatraži – dobit ćeš!' Ja ću tada podići glavu, zahvaliti svome Gospodaru onako kako me je On podučio i zauzeti se, pa će mi On odrediti još (ljudi) po koje ću otići i uvesti ih u Džennet.'

ذَنبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فِي دَارِهِ
فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدْعُنِي
مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَدْعُنِي فَيَقُولُ ارْفَعْ مُحَمَّدٌ وَقُلْ
يُسْمِعُ وَاشْفَعُ تُشَفِّعُ وَسَلْ تُعْطَى قَالَ فَارْفَعْ رَأْسِي
فَأُثْنِي عَلَى رَبِّي بِشَاءٍ وَتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِي ثُمَّ أَشْفَعُ
فَيُحَدِّثُ لِي حَدًّا فَأَخْرُجُ فَأَدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ قَالَ قَتَادَةُ
وَسَمِعْتُهُ أَيْضًا يَقُولُ فَأَخْرُجُ فَأَخْرُجُهُمْ مِنَ النَّارِ
وَأَدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ الثَّانِيَةَ فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي
فِي دَارِهِ فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ سَاجِدًا
فَيَدْعُنِي مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَدْعُنِي ثُمَّ يَقُولُ ارْفَعْ مُحَمَّدٌ
وَقُلْ يُسْمِعُ وَاشْفَعُ تُشَفِّعُ وَسَلْ تُعْطَى قَالَ فَارْفَعْ
رَأْسِي فَأُثْنِي عَلَى رَبِّي بِشَاءٍ وَتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِي قَالَ
ثُمَّ أَشْفَعُ فَيُحَدِّثُ لِي حَدًّا فَأَخْرُجُ فَأَدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ
قَالَ قَتَادَةُ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ فَأَخْرُجُ فَأَخْرُجُهُمْ مِنَ
النَّارِ وَأَدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ الثَّالِثَةَ فَأَسْتَأْذِنُ
عَلَى رَبِّي فِي دَارِهِ فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ
سَاجِدًا فَيَدْعُنِي مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَدْعُنِي ثُمَّ يَقُولُ
ارْفَعْ مُحَمَّدٌ وَقُلْ يُسْمِعُ وَاشْفَعُ تُشَفِّعُ وَسَلْ
تُعْطَى قَالَ فَارْفَعْ رَأْسِي فَأُثْنِي عَلَى رَبِّي بِشَاءٍ
وَتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِي قَالَ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيُحَدِّثُ لِي حَدًّا
فَأَخْرُجُ فَأَدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ قَالَ قَتَادَةُ وَقَدْ سَمِعْتُهُ
يَقُولُ فَأَخْرُجُ فَأَخْرُجُهُمْ مِنَ النَّارِ وَأَدْخِلُهُمُ
الْجَنَّةَ حَتَّى مَا يَبْقَى فِي النَّارِ إِلَّا مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ
أَيُّ وَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ قَالَ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ
(عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا) قَالَ وَهَذَا
الْمَقَامُ الْمَحْمُودُ الَّذِي وَعَدَهُ نَبِيُّكُمْ ﷺ .

Katada kaže: “Sigurno sam ga čuo kad je rekao: ‘... pa ću ja otići, izvesti ih iz Vatre i uvesti u Džennet, tako da će u Vatri ostati samo oni koje će (u njoj) Kur’an zadržati, tj. čiji je vječni boravak u njoj obavezan (po slovu Kur’ana).’ Zatim je proučio ajet: ‘Gospodar tvoj hvale će ti dostojno mjesto darovati’ (*el-mekamul-mahmud*),¹ i dodao: ‘To je hvale dostojno mjesto koje je obećano vašem Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.’”

7441. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Sa’d b. Ibrahim, njemu njegov amidža, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Enesa b. Malika da je kazivao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po ensarije i sakupio ih u veliki šator, pa im je (između ostalog) rekao: ‘Strpite se dok ne dođete pred Allaha i Njegova Poslanika; zaista ću ja biti na izvoru (*havdu*).’”²

7442. PRIČAO MI JE Sabit b. Muhammed, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Sulejmana Ahvela, a on od Tavusa da je Ibn-Abbas, radijallahu anhum, kazivao: “Kada bi noću klanjao nafile, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao: ‘Allahu, Gospodaru naš – Tebi pripada hvala! Ti održavaš nebesa i Zemlju – Tebi pripada hvala! Ti si Gospodar nebesa i Zemlje i svega što je na njima – Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje i svega što je na njima! Ti si Istina, Tvoja je riječ istina, Tvoje je obećanje istina, susret je s Tobom istina, Džennet je istina, Vatra je istina, Čas (Smak svijeta) je istina! Allahu moj, Tebi se predajem, u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam, u Tvoje se ime suprotstavljam i Tebe za sudiju uzimam

٧٤٤١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنِي عَمِّي حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَرْسَلَ إِلَى الْأَنْصَارِ فَجَمَعَهُمْ فِي قُبَّةٍ وَقَالَ لَهُمْ أَصْبِرُوا حَتَّى تَلْقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنِّي عَلَى الْخَوْضِ .

٧٤٤٢. حَدَّثَنِي ثَابِتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَحْوَلِ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا تَهَجَّدَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ أَنْتَ الْحَقُّ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ

1 El-Isra, 79.

2 Ovaj hadis je uvršten u ovo poglavlje zbog riječi: “... dok ne dođete pred Allaha”, jer su one, također, dokaz da će vjernici vidjeti lice Uzvišenog Allaha.

Havd je izvor koji će Allah darovati Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

– pa mi oprostí ono što sam već uradio i ono što ću još uraditi, ono što sam učinio tajno i ono što sam učinio javno, i ono što Ti bolje znaš od mene! Nema (istinog) Boga osim Tebe!”¹

Ebu-Abdullah (Buhari) prenosi od Kajsa b. Sa‘da, a Ebu-Zubejr od Tavusa umjesto riječi *kajjim* (*održavaš*), koja je navedena u ovoj verziji hadisa, riječ *kajjam*.

Mudžahid kaže da izraz *el-kajjum* znači “Onaj koji se o svemu brine”. Omer ga je izgovarao kao *el-kajjam*. U svakom slučaju, radi se o pohvali.²

7443. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, a ovom A‘meš, prenoseći od Hajseme, a on od Adija b. Hatima da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nema nijednog od vas, a da Gospodar njegov neće s njim razgovarati bez prevodioca i bez ikakva zastora koji bi Ga zaklanjao.”

7444. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed, prenoseći od Ebu-Imrana, on od Ebu-Bekra b. Abdullaha b. Kajsa, a ovaj od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“U dva dženneta bit će sve od srebra – posuđe i ostalo, a u druga dva sve od zlata – posuđe i ostalo. U Edenu ništa neće sprečavati ljude da vide svoga Gospodara, osim zastora veličanstvenosti na Njegovom licu.”

خَاصَمْتُ وَبِكَ حَاكَمْتُ فَاعْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ
وَمَا أَخَّرْتُ وَأَسْرَرْتُ وَأَعْلَنْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ
مِنِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَيْسُ بْنُ
سَعْدٍ وَأَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ طَاوُسٍ قِيَامٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ
(الْقِيَوْمُ) الْقَائِمُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَقَرَأَ عُمَرُ الْقِيَامُ
وَكِلَاهُمَا مَذْحُحٌ .

٧٤٤٣. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا
أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنِي الْأَعْمَشُ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ
عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا مِنْكُمْ
مِنْ أَحَدٍ إِلَّا سَيُكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ
وَلَا حِجَابٌ يَحْجُبُهُ .

٧٤٤٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ
ابْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ جَنَّاتَانِ
مِنْ فِضَّةٍ أُنِيتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَجَنَّاتَانِ مِنْ ذَهَبٍ أُنِيتُهُمَا
وَمَا فِيهِمَا وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ
إِلَّا رِدَاءُ الْكِبْرِيَاءِ عَلَى وَجْهِهِ فِي جَنَّةٍ عَدْنٍ .

¹ Riječi: “Susret je s Tobom istina” – dokaz su da će vjernici vidjeti Allaha, dželle šanuhu.

Ovaj i slični hadisi jesu pouka vjernicima da od Uzvišenog Allaha što više traže oprost. U Kur'anu stoji da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, sve unaprijed oprašteno, a on je i pored toga svakoga dana tražio od Allaha oprost, dajući tako primjer svojim sljedbenicima. Pored toga, treba naglasiti da su islamski učenjaci jedinstveni u stavu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio nepogrešiv.

² Ovdje se radi o izrazima koji potječu od istog korijena, pa im je i značenje vrlo blisko.

7445. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Abdul-Melik b. A‘jen i Džami‘ b. Ebu-Rašid, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Ko lažnom zakletvom prisvoji nešto od imetka bilo kojeg muslimana – Allah će biti ljut na njega kada se taj sretne s Njim.”

Abdullah dalje kaže: “Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio iz Allahove Knjige potvrdu za to: ‘Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati, Allah s njima neće ni govoriti...’”³

7446. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:

“Na Kijametskom danu Allah neće ni progovoriti s trojicom, niti će ih pogledati: s čovjekom koji se lažno zakune da je neku robu više platio nego što zaista jeste, s onim koji se lažno zakune nakon ikindije⁴ da bi time prisvojio nešto od imetka drugog muslimana, niti s onim koji ne da višak vode; takvom će Uzvišeni Allah na Kijametskom danu reći: ‘Danas ću ja tebi uskratiti Svoju dobrotu kao što si ti uskratio višak onoga što nisi proizveo svojim rukama!’”

7447. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ejjub, prenoseći od Muhammeda, on od Ibn-Ebu-Bekre, a ovaj od Ebu-Bekre da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Vrijeme se vratilo rasporedu koji je imalo

٧٤٤٥. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَعْيَنَ وَجَامِعُ بْنُ أَبِي رَاشِدٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ اقْتَطَعَ مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينٍ كَاذِبَةٍ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِصْدَاقَهُ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ).

٧٤٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ رَجُلٌ حَلَفَ عَلَى سِلْعَةٍ لَقَدْ أَعْطَى بِهَا أَكْثَرَ مِمَّا أَعْطَى وَهُوَ كَاذِبٌ وَرَجُلٌ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ كَاذِبَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ لِيَقْتَطَعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ وَرَجُلٌ مَنَعَ فَضْلَ مَاءٍ فَيَقُولُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْيَوْمَ أَمْنَعَكَ فَضْلِي كَمَا مَنَعْتَ فَضْلَ مَا لَمْ تَعْمَلْ يَدَاكَ.

٧٤٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الزَّمَانُ قَدْ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

3 Ali-Imran, 77. Prijevod završetka ajeta glasi: “...niti će na njih pogledati na Kijametskom danu, niti će ih očistiti. Njima pripada patnja bolna.”

4 Vrijeme iza ikindija-namaza ovdje je istaknuto zbog njegove posebne vrijednosti, jer se u tom periodu smjenjuju melec dana i noći.

onoga dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina ima dvanaest mjeseci, od kojih su četiri sveta. Tri dolaze uzastopce: zul-ka'de, zul-hidždže i muharrem, te redžeb Mudara,¹ koji je između džumadea i šabana. A koji je ovo mjesec?

‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’, rekli smo, pa je on ušutio, tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom.

‘Zar nije zul-hidždže?’, upitao je, a mi odgovorismo: ‘Svakako.’

‘A koje je ovo mjesto?’, upitao je, pa smo mi opet rekli: ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’ On je ponovo ušutio, tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom.

‘Zar nije (sveto) mjesto?’, upitao je, a mi odgovorismo: ‘Svakako.’

‘A koji je ovo dan?’, nastavio je s pitanjima, pa smo mi još jednom odgovorili: ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!’ On je i po treći put ušutio, tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom, a onda rekao: ‘Zar nije dan klanja kurbana?’ ‘Svakako’, odgovorili smo.

Potom je on nastavio: ‘Zaista su za vas vaša krv i vaši imeci sveti (zabranjeni), kao što vam je svet ovaj dan na ovom mjestu i u ovom mjesecu! Doći ćete pred svoga Gospodara, pa će vas On pitati o vašim djelima. Zato se nemojte nakon mene vratiti u zabludu, pa da jedni drugima siječete vratove! Neka prisutni prenesu odsutnima. Možda će neki od onih do kojih ovo dopre bolje to shvatiti nego neki između vas koji su to ovdje čuli.’ Kada bi to Muhammed navodio, rekao bi: “Istinu je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

Na kraju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Eto, jesam li prenio?’

Eto, jesam li prenio?’”

السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ثَلَاثُ
مُتَوَالِيَّاتٍ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمَحَرَّمِ
وَرَجَبٌ مُضَرَّ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ أَيُّ
شَهْرٍ هَذَا قُلْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى
ظَنَنَّا أَنَّهُ يُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ ذَا الْحِجَّةِ
قُلْنَا بَلَى قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قُلْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ
فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ
أَلَيْسَ الْبَلَدَةُ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَأَيُّ يَوْمٍ هَذَا قُلْنَا اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ
بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى قَالَ
فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَخْسِبُهُ قَالَ
وَأَعْرَاضُكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا
فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا وَتَتَلَقَوْنَ رَبَّكُمْ
فَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ أَلَا فَلَا تَرْجِعُوا بَعْدِي
ضُلَالًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ أَلَا لِيُبْلَغَ
الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَلَعَلَّ بَعْضٌ مِّنْ يُّبْلَغُهُ أَنْ يَكُونَ
أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضٍ مِّنْ سَمِعَهُ فَكَانَ مُحَمَّدٌ إِذَا
ذَكَرَهُ قَالَ صَدَقَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَالَ أَلَا هَلْ بَلَغْتُ
أَلَا هَلْ بَلَغْتُ .

¹ Ovdje je redžeb naveden kao mjesec plemena Mudar zato što je ono više od ostalih plemena poštivalo svetost tog mjeseca.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“MILOST ALLAHOVA DOISTA JE
BLIZU ONIH KOJI DOBRA DJELA ČINE.”²

7448. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Asima, a on od Ebu-Usmana da je Usama kazivao:

“Jednoj je od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, kćeri sin bio na samrti, pa je ona poručila Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da dođe. On joj je poslao poruku: ‘Allahu pripada i ono što uzima i ono što daje. Sve ima svoj određeni rok, pa neka se ona strpi i neka se nada nagradi od Allaha!’ Međutim, ona je ponovo poslala po njega i zaklela ga da dođe. Tada je on krenuo, a s njim su krenuli Mu'az b. Džebel, Ubejj b. Ka'b, Ubada b. Samit i ja. Kada smo ušli, dodali su dijete Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a iz nejakih grudi čulo se jecanje. (Prenosilac hadisa kaže da mu se ono učinilo kao da izlazi iz poderane mješine.) Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada zaplakao, te ga je Sa'd b. Ubada upitao: ‘Zar plačeš?’

‘Allah će se smilovati samo onim Svojim robovima koji su samilosni’, odgovori on.”

7449. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Sa'd b. Ibrahim, njemu Ibrahim, a ovom Ja'kub, prenoseći od svoga oca, ovaj od Saliha b. Kejsana, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao: “Džennet i Džehennem sporili su se pred svojim Gospodarom. Džennet je upitao: ‘Šta je to, Gospodaru, pa u mene ulaze samo slabići i bijednici!?’ Džehennem na to reče: ‘Dakle, ja sam počašćen silnicima?!’ Tada je Uzvišeni Allah rekao Džennetu: ‘Ti si Moja milost’, a Džehennemu: ‘Ti si Moja kazna, i Ja tobom kažnjavam koga

بَاب مَا جَاءَ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ)

٧٤٤٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ قَالَ كَانَ ابْنُ لِبْعُصٍ بَنَاتِ النَّبِيِّ ﷺ يَقْضِي فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ أَنْ يَأْتِيَهَا فَأَرْسَلَ إِنَّ اللَّهَ مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أُعْطِيَ وَكُلُّ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَلْتَضْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ فَأَقْسَمَتْ عَلَيْهِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقُمْتُ مَعَهُ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَأَبِي ابْنُ كَعْبٍ وَعُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ فَلَمَّا دَخَلْنَا نَاوَلُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ الصَّبِيَّ وَنَفْسُهُ تَقْلُقُ فِي صَدْرِهِ حَسِبْتُهُ قَالَ كَأَنَّمَا شَنَّةٌ قَبَكِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ أَتَبْكِي فَقَالَ إِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرَّحَمَاءَ .

٧٤٤٩. حَدَّثَنَا عُثَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اخْتَصَمَتِ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ إِلَى رَبِّهِمَا فَقَالَتِ الْجَنَّةُ يَا رَبِّ مَا لَهَا لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا ضَعَفَاءُ النَّاسِ وَسَقَطُهُمْ وَقَالَتِ النَّارُ يَغْنِي أَوْثَرْتُ بِالْمُتَكَبِّرِينَ فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِلْجَنَّةِ أَنْتِ رَحْمَتِي وَقَالَ لِلنَّارِ أَنْتِ عَذَابِي أُصِيبُ بِكَ مَنْ أَشَاءُ وَلِكُلِّ وَاحِدَةٍ

2 El-A'raf, 56.

Ja hoću. I jedan i drugi bit ćete popunjeni.”

Što se tiče Dženneta, Allah neće nikome od Svojih stvorenja učiniti nepravdu, dok će za Džehennem stvoriti one koje On bude htio. Kada budu bačeni u njega, on će tri puta reći: ‘Ima li još?’ Nakon što mu Allah pokaže Svoju silu, napunit će se. Potom će se skupiti i povikati: ‘Dosta! Dosta! Dosta!’”

7450. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Sigurno će neke ljude zahvatiti džehenemski plamen kao kazna za grijehе koje su počinili, pa će ih onda Allah, iz Svoje dobrote i milosti, uvesti u Džennet. Takvi će se zvati Džehenemlijama.”¹

Hemmam također kaže: “Pričao nam je Katada, prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“ALLAH BRANI DA SE NEBESA
I ZEMLJA S MJESTA SVOGA POMAKNU.”²

7451. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avana, a ovom A‘meš, prenoseći od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:

“Došao je Habr Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Muhammede, Allah će staviti nebo na jedan prst, Zemlju na prst, brda na prst, drveće i rijeke na prst, i ostala stvorenja na prst, pa će onda pokazati Svojom rukom i reći: ‘Ja sam vladar!’ Na to se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao i proučio: ‘Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati.’”³

مِنْكُمْ مِلْؤُهَا قَالَ فَأَمَّا الْجَنَّةُ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِنْ خَلْقِهِ أَحَدًا وَإِنَّهُ يُنْشِئُ لِلنَّارِ مَنْ يَشَاءُ فَيُلْقُونَ فِيهَا فَ (تَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) ثَلَاثًا حَتَّى يَضَعَ فِيهَا قَدَمَهُ فَيَتَمَتَّلِي وَيَرُدُّ بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ وَتَقُولُ قَطُّ قَطُّ قَطُّ .

٧٤٥٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هِشَامُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لِيَصِيبَنَّ أَقْوَامًا سَفْعٌ مِنَ النَّارِ بِذُنُوبٍ أَصَابُوهَا عُقُوبَةً ثُمَّ يُدْخِلُهُمُ اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ يُقَالُ لَهُمُ الْجَهَنَّمِيُّونَ وَقَالَ هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

باب قول الله تعالى

(إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا)

٧٤٥١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ جَاءَ حَبْرٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ يَضَعُ السَّمَاءَ عَلَى إصْبَعٍ وَالْأَرْضَ عَلَى إصْبَعٍ وَالْجِبَالَ عَلَى إصْبَعٍ وَالشَّجَرَ وَالْأَنْهَارَ عَلَى إصْبَعٍ وَسَائِرَ الْخَلْقِ عَلَى إصْبَعٍ ثُمَّ يَقُولُ بِيَدِهِ أَنَا الْمَلِكُ فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ (وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ) .

¹ Muslim bilježi od Ebu-Seida dodatak: “...pa će moliti Allaha i On će od njih otkloniti ovaj naziv.”(prim. M.M.)

² Fatir, 41.

³ Ez-Zumer, 67.

PREDANJA O STVARANJU NEBESA, ZEMLJE I OSTALIH STVORENJA⁴

Sve je nastalo djelovanjem i zapovijedu Slavljenog i Uzvišenog. On je Gospodar po Svojim svojstvima, djelovanju i zapovijedi. On stvara i daje postojanje. On sam nije stvoren, nego je stvoreno, oblikovano i dato postojanje svemu onome što je nastalo Njegovim djelovanjem, zapovijedu, stvaranjem i davanjem egzistencije.

7452. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šerika b. Abdullaha b. Ebu-Nemira, a on od Kurejba da je Ibn-Abbas kazivao: "Proveo sam jednu noć u Mejmuninoj kući, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod nje, da bih vidio kako on klanja noćni namaz. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedno vrijeme razgovarao sa svojom ženom (Mejmunom), a onda je legao. Kada je nastupila posljednja trećina ili posljednji dio noći, on je ustao, pogledao u nebo i proučio: 'U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene.'⁵ Zatim je uzeo abdest, oprao zube (misvakom), a onda klanjao jedanaest rekata. Potom je Bilal proučio ezan za sabah, pa je on klanjao dva rekata (sunneta), a onda otišao i (u džamiji) klanjao ljudima (kao imam) sabah (farz)."

بَابُ مَا جَاءَ فِي تَخْلِيقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَغَيْرِهَا مِنَ الْخَلَائِقِ

وَهُوَ فِعْلُ الرَّبِّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَأَمْرُهُ فَالرَّبُّ بِصِفَاتِهِ وَفِعْلِهِ وَأَمْرِهِ وَكَلَامِهِ وَهُوَ الْخَالِقُ الْمَكُونُ غَيْرُ مَخْلُوقٍ وَمَا كَانَ بِفِعْلِهِ وَأَمْرِهِ وَتَخْلِيقِهِ وَتَكْوِينِهِ فَهُوَ مَفْعُولٌ مَخْلُوقٌ مُكُونٌ.

٧٤٥٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِي شَرِيكُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بَتُّ فِي بَيْتِ مَيْمُونَةَ لَيْلَةً وَالنَّبِيُّ ﷺ عِنْدَهَا لَأَنْظُرَ كَيْفَ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِاللَّيْلِ فَتَحَدَّثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَعَ أَهْلِهِ سَاعَةً ثُمَّ رَقَدَ فَلَمَّا كَانَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ أَوْ بَعْضُهُ قَعَدَ فَنَظَرَ إِلَى السَّمَاءِ فَقَرَأَ (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) إِلَى قَوْلِهِ (لَأُولَى الْأَلْبَابِ) ثُمَّ قَامَ فَتَوَضَّأَ وَاسْتَنَّْ ثُمَّ صَلَّى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ أَذَّنَ بِلَالٌ بِالصَّلَاةِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى لِلنَّاسِ الصُّبْحَ.

⁴ Buhari je uvrstio ovo poglavlje kako bi se iz njega saznalo još više o Uzvišenom Allahu, te da bi se iznijeli dokazi da je Allah Onaj koji stvara, a ne neka druga božanstva, kipovi, priroda ili ostalo u što ljudi pogrešno vjeruju.

⁵ Ali-Imran, 190.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“A RIJEČ NAŠA DAVNO JE REČENA
O ROBOVIMA NAŠIM, O POSLANICIMA.”¹

7453. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada je Allah okončao stvaranje, zapisao je kod Sebe, iznad Svoga Arša: ‘Moja je milost pretekla Moju srdžbu.’”

7454. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu‘ba, prenoseći od A‘meša, ovaj od Zejda b. Vehba, a on od Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – a on je iskren i vjeruje mu se – pričao: ‘Stvaranje svakoga od vas odvija se u stomaku njegove majke četrdeset dana – ili je rekao: četrdeset noći. Potom isto toliko vremena bude ugrušak, a zatim isto toliko komad mesa. Nakon toga pošalje mu se melek koji bude ovlašten da zapiše četvero: njegovu opskrbu, rok do kojeg će živjeti, njegova djela, te da li će biti nesretan ili sretan. Zatim se u njega udahne duša.

Zaista ima ljudi koji rade djela svojstvena stanovnicima Dženneta, tako da između njih i Dženneta ostane samo jedan aršin, ali ih Knjiga pretekne, pa urade djela koja rade džehennemlije, te uđu u Vatru. A ima ljudi koji rade djela svojstvena stanovnicima Džehennema, tako da između njih i Vatre ostane samo jedan aršin, ali ih Knjiga pretekne, pa urade djela koja rade džennetlije, te uđu u Džennet.’”

بَابُ قَوْلِهِ تَعَالَى

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ)

٧٤٥٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَمَّا قَضَى اللَّهُ الْخَلْقَ كَتَبَ عِنْدَهُ فَوْقَ عَرْشِهِ إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي .

٧٤٥٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ أَنَّ خَلْقَ أَحَدِكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَهُ ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَهُ ثُمَّ يُبْعَثُ إِلَيْهِ الْمَلَكُ فَيُؤَذِّنُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ فَيَكْتُبُ رِزْقَهُ وَأَجَلَهُ وَعَمَلَهُ وَشَقِيئًا أَمْ سَعِيدًا ثُمَّ يَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى لَا يَكُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُ النَّارَ وَإِنْ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ عَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا .

¹ Es-Saffat, 171. U sljedeća dva ajeta navodi se sadržaj te riječi: “Oni će biti, doista, potpomognuti, i vojska Naša zacijelo će pobijediti.”

Ovim poglavljem potvrđuje se vjerovanje u Allahovu odredbu koja je prethodila svemu što je nastalo i koja se, Njegovom voljom, mora ispuniti.

7455. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Omer b. Zerr, prenoseći od svoga oca, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je upitao Džibrila: ‘Šta te sprečava da nas posjećuješ više nego što nas inače posjećuješ?’ Tada je objavljeno: ‘Mi se spuštamo samo po naređenju Gospodara tvoga; Njemu pripada budućnost naša i prošlost naša...’² – sve do kraja ajeta. Bio je to odgovor Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.”

7456. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki‘, prenoseći od A‘meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullah da je kazivao:

“Šetao sam jednom njivom u Medini s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on se pritom oslanjao na štap. Naišli smo pored jedne skupine židova, pa jedan od njih reče: ‘Pitajte ga o duši!’ ‘Nemojte ga pitati o duši!’, reče drugi.

Na koncu su ga ipak upitali, pa je on, oslonjen na svoj štap, zastao, a ja sam, stojeći iza njega, pomislio da mu dolazi Objava. Zatim je proučio: ‘Pitaju te o duši. Reci: ‘Šta je duša – samo Gospodar moj zna, a vama je dato samo malo znanja!’”³ Nakon toga neki od njih prigovoriše drugima: ‘Rekosmo li vam da ga ne pitate?!’”

7457. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah se obavezao da će onoga koji se bude borio na Njegovu putu, a kojeg je pokrenula samo borba na Njegovu putu i potvrda Njegovih riječi, uvesti u Džennet, ili će ga vratiti odakle je i krenuo, tj. njegovu domu, s dobivenom nagradom ili ratnim plijenom.”

٧٤٥٥. حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَا جِبْرِيلُ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَزُورَنَا أَكْثَرَ مِمَّا تَزُورُنَا فَتَرَلْتُ (وَمَا تَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ قَالَ كَانَ هَذَا الْجَوَابَ لِمُحَمَّدٍ ﷺ.

٧٤٥٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي حَرْثٍ بِالْمَدِينَةِ وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى عَسِيبٍ فَمَرَّ بِقَوْمٍ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا تَسْأَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَسَأَلُوهُ فَقَامَ مُتَوَكِّئًا عَلَى الْعَسِيبِ وَأَنَا خَلْفُهُ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَقَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا) فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ قَدْ قُلْنَا لَكُمْ لَا تَسْأَلُوهُ.

٧٤٥٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ تَكْفَلَ اللَّهُ لِمَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِهِ لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ وَتَصَدِيقُ كَلِمَاتِهِ بِأَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرْجِعَهُ إِلَى مَسْكَنِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ مَعَ مَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ.

2 Merjem, 64. Ovdje smo odstupili od Korkutovog prijevoda ovog ajeta zato što se on ne uklapa u sadržaj ovog poglavlja i zato što nije doslovan. Njegov prijevod glasi: “Mi smo u Džennet ušli samo dobrotom Gospodara tvoga; On je vladar svega, On zna budućnost našu i prošlost našu...”

3 El-Isra, 85.

7458. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Ebu-Musaa da je kazivao:

“Došao je jedan čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Čovjek se bori ili iz ponosa ili zato što je hrabar ili da bi ga neko vidio. Šta je od toga borba na Allahovu putu?’

‘Onaj koji se bori da Allahova riječ bude gornja – on je na Allahovu putu’, odgovori mu on.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“AKO NEŠTO ŽELIMO, MI SAMO ZA TO REKNEMO: ‘BUDI!’ I ONO BUDE...”¹

7459. PRIČAO NAM JE Šihab b. Abbad, a njemu Ibrahim b. Humejd, prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa, ovaj od Mugire b. Šu'be, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “U mome će ummetu stalno biti ljudi koji će biti dominantni u odnosu na ostale, sve dok im ne dođe Allahova odredba.”²

7460. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Velid b. Muslim, a ovom Ibn-Džabir, prenoseći od Umejra b. Hanija, on od Mu'avije, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“U mome će ummetu stalno biti jedna skupina ljudi koji će se pridržavati Allahovih zapovijedi. Neće im nauditi oni koji ih budu u laž ugonili, niti oni koji im se budu suprotstavljali. U takvom će ih stanju zateći Allahova odredba.” Malik b. Juhamir kaže: “Čuo sam Mu'aza³ kad je rekao: ‘... a bit će u Šamu...’”⁴ Potom je Mu'avija rekao: “Evo, Malik tvrdi da je čuo Mu'aza kako je rekao da će biti u Šamu...”

٧٤٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ الرَّجُلُ يُقَاتِلُ حِمْيَةَ وَيُقَاتِلُ شَجَاعَةَ وَيُقَاتِلُ رِيَاءَ فَأَيُّ ذَلِكَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ)

٧٤٥٩. حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَزَالُ مِنْ أُمَّتِي قَوْمٌ ظَاهِرِينَ عَلَى النَّاسِ حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللَّهِ .

٧٤٦٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جَابِرٍ حَدَّثَنِي عُمَيْرُ بْنُ هَانِيٍّ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَزَالُ مِنْ أُمَّتِي أُمَّةٌ قَانِمَةٌ بِأَمْرِ اللَّهِ مَا يَضُرُّهُمْ مَنْ كَذَّبَهُمْ وَلَا مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ فَقَالَ مَالِكُ بْنُ يُحَاوِرَ سَمِعْتُ مُعَاذًا يَقُولُ وَهُمْ بِالشَّامِ فَقَالَ مُعَاوِيَةُ هَذَا مَالِكٌ يَزْعُمُ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاذًا يَقُولُ وَهُمْ بِالشَّامِ .

¹ En-Nahl, 40. Prijevod ajeta u cijelosti glasi: “Ako nešto želimo, Mi samo za to reknemo: ‘Budi!’ – i ono bude.”

² Tj. sve do Smaka svijeta bit će ljudi koji će se isticati u odnosu na druge po tome što će slijediti pravi put i što će imati jače dokaze za svoje vjerovanje od ostalih.

³ Tj. Ibn-Džebela.

⁴ Šam je prostor koji danas obuhvata prostor sljedećih zemalja: Sirije, Jordana, Libana i Palestine.

7461. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Abdullah b. Ebu-Husejn, prenoseći od Nafija b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, je došao Musejlimi, s kojim su bili njegovi prijatelji, i rekao mu: 'Kada bi mi tražio ovaj komad, ja ti ga ne bih dao. Ti nećeš moći izbjeći Allahovu odredbu što se na tebe odnosi, a ako se okreneš (od islama), Allah će te sigurno uništiti.'"⁵

7462. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Abdul-Vahid, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Ibn-Mes'uda da je kazivao: "Šetao sam jednom njivom u Medini s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on se pritom oslanjao na štap. Naišli smo pored jedne skupine židova, pa jedan od njih reče: 'Pitajte ga o duši!' 'Nemojte ga pitati, mogao bi vam reći nešto što vam se ne sviđa!', usprotivi se drugi. Na koncu, jedan od njih reče: 'Svakako ćemo ga pitati!' Tako mu je prišao jedan i upitao ga: 'Ebu-Kasime, šta je to duša?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu odmah odgovorio, pa sam shvatio da mu dolazi objava. 'Pitaju te o duši. Reci: 'Šta je duša – samo Gospodar moj zna, a njima je dato samo malo znanja!'", reče on."⁶ A'meš kaže: "Tako je po našem kiraetu."⁷

٧٤٦١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ وَقَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى مُسَيْلِمَةَ فِي أَصْحَابِهِ فَقَالَ لَوْ سَأَلْتَنِي هَذِهِ الْقِطْعَةَ مَا أُعْطَيْتُكَهَا وَلَنْ تَعْدُوَ أَمْرَ اللَّهِ فِيكَ وَلَنْ أُدْبِرْتَ لِيَعْقِرَنَّكَ اللَّهُ .

٧٤٦٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ بَيْنَا أَنَا أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَعْضِ حَرْثِ الْمَدِينَةِ وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَى عَصِيبٍ مَعَهُ فَمَرَرْنَا عَلَى نَفَرٍ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا تَسْأَلُوهُ أَنْ يَجِيءَ فِيهِ شَيْءٌ تَكْرَهُونَهُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِنَسْأَلَنَّهُ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَالَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ مَا الرُّوحُ فَسَكَتَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ فَعَلِمْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَقَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي) وَمَا أُوتُوا مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا قَالَ الْأَعْمَشُ هَكَذَا فِي قِرَاءَتِنَا .

5 Ovaj hadis dokaz je da se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, susreo s Musejlimom, čovjekom koji se poslije lažno proglasio za Božijeg poslanika. Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u snu je pokazano šta će Musejlma poslije uraditi, pa je zato prema njemu ovako postupio. Komad koji je držao u ruci i za koji je rekao da mu ga ne bi dao bio je dio palmine grane. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na taj mu je način odgovorio na zahtjev koji je on izrekao svojim prijateljima, tj. da će slijediti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ako odredi da on bude halifa nakon njegove smrti.

6 El-Isra, 85.

7 Prema poznatim kiraetima završetak ajeta u prijevodu glasi: "... a vama je dato samo malo znanja!" Razlika je, ipak, mala jer se u oba slučaja radi o ljudima.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“RECI: ‘KAD BI MORE BILO MASTILO
PA DA SE NJIME ISPIŠU RIJEČI
GOSPODARA MOGA, MORE BI PRESAHLO,
ALI NE I RIJEČI GOSPODARA MOGA,
PA I KAD BISMO SE POMOGLI
JOŠ JEDNIM SLIČNIM.’”¹

“Da su sva stabla na zemlji pisaljke, a da se u more, kad presahne, ulije još sedam mora, ne bi se ispisale Allahove riječi.”²

“Gospodar je vaš Allah, koji je nebesa i Zemlju u šest vremenskih razdoblja stvorio, a onda se na Prijestolje (Arš) uzvisio; On tamom noći prekriva dan, a dan noć u stopu prati, i Sunce i Mjesec i zvijezde pokoravaju se Njegovoj volji. Samo On stvara i upravlja. Uzvišen neka je Allah, Gospodarsvjetova!”³ (Riječ *sehhare*, upotrijebljena u posljednjem ajetu, znači “potčiniti”).

7463. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allah se obavezao da će onoga koji se bude borio na Njegovu putu, a kojeg je iz kuće pokrenula samo želja za borbom na Allahovu putu i želja za potvrdom Njegove riječi, uvesti u Džennet, ili će ga vratiti njegovu domu s dobivenom nagradom ili ratnim plijenom.”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لِكَلِمَاتِ
رَبِّي لَنَفَذَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفُذَ
كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا)

(وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ
يَمْدُهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِذَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ)
(إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ
النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ
مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ
رَبُّ الْعَالَمِينَ) سَخَّرَ ذَلِكَ .

٧٤٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ
عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ تَكْفَلَ اللَّهُ لِمَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِهِ
لَا يُخْرِجُهُ مِنْ بَيْتِهِ إِلَّا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ وَتَصَدِيقُ
كَلِمَتِهِ أَنْ يَدْخُلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرْدَّهُ إِلَى مَسْكَنِهِ بِمَا نَالَ
مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ .

¹ El-Kehf, 109. Kao povod objavi ovog ajeta navode se dva slučaja:

– prvi, o kojem izvještava Ibn-Abbas, dogodio se kada su židovi čuli za ajet u kojem se kaže da je ljudima o duši dato samo malo znanja. Oni su tada rekli: “Kako to, kad je nama objavljen Tevrat?” Kao odgovor na to objavljen je ovaj ajet;
– drugi, o kojem izvještava Katada, dogodio se kada su idolopoklonici rekli da je gotovo prestalo objavljivanje Kur’ana. Tada je objavljen ovaj ajet.

² Lukman, 27.

³ El-A‘raf, 54.

O ALLAHOVOM HTIJENJU I NJEGOVOJ VOLJI⁴

Uzvišeni Allah kaže: “A vi ćete htjeti samo ono što Allah hoće.”⁵ “Ti vlast daješ onome kome hoćeš.”⁶ “I nikako ni za šta ne reci: ‘Uradit ću to sigurno sutra!’ – ne dodavši: ‘Ako Bog da!’”⁷

“Ti, doista, ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš uputiti – Allah upućuje na pravi put onoga koga On hoće.”⁸

Seid b. Musejjeb prenosi od svoga oca da je Ebu-Talib bio povod objavi gornjeg ajeta.

Uzvišeni još kaže: “Allah vam želi olakšati, a ne da poteškoća imate.”⁹

7464. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada molite Allaha, budite odlučni u dovi, i neka niko od vas ne kaže: ‘Ako hoćeš, daj mi...’, jer Njega niko ne može prisiliti.”

بَاب فِي الْمَشِيئَةِ وَالْإِرَادَةِ

(وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ) وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ) وَلَا تَقُولَنَّ لشيءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ (إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ) قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ نَزَلَتْ فِي أَبِي طَالِبٍ (يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ).

٧٤٦٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا دَعَوْتُمُ اللَّهَ فَأَعِزُّوهُ فِي الدُّعَاءِ وَلَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ إِنْ شِئْتَ فَأَعْطِنِي فَإِنَّ اللَّهَ لَا مُسْتَكْرَهَ لَهُ.

4 Stav je ehli-sunneta da se ništa ne može desiti bez Allahove volje, pa čak ni ono što je On zabranio da se čini. Allah ne voli da se to radi, ali to On ipak, ako to neko želi učiniti, odobri i dopusti. U Njegovoj je moći da ne dopusti da se takvo što desi, ali On to ne čini, jer u tom slučaju ne bi postojala slobodna volja. U tom smislu Uzvišeni Allah kaže: “A vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!” (Et-Tekvir, 29)

5 El-Insan, 30; Et-Tekvir, 29.

6 Ali-Imran, 26.

7 El-Kehf, 24.

8 El-Kasas, 56.

9 El-Bekara, 185.

7465. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu njegov brat Abdul-Hamid, a ovom Sulejman, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Atika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Alija b. Husejna, on od Husejna b. Alija, radijallahu anhum, a ovaj od Alije b. Ebu-Taliba (da je kazivao):

“Na moja i Fatimina vrata, vrata kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedne noći zakucao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao nas: ‘Zar ne klanjate?’ ‘Allahov Poslaniče’, reko mu, ‘naše su duše u Allahovoj ruci, pa kada On hoće da nas probudi (radi klanjanja noćne nafile), On to i učini.’ Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon tih mojih riječi vrati, ne uzvativši mi ništa. Dok je odlazio, čuo sam kako se udario po svome bedru i rekao: ‘... ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja.’”¹

7466. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Hilal b. Ali, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Primjer vjernika je poput primjera nježne stabljike usjeva čije se lišće okreće onako kako ga vjetar goni, a kad se vjetar smiri, ona se ispravi. Tako se i vjernik povije u nevolji. A primjer je nevjernika poput primjera krutog drveta, koje stoji uspravno sve dok ga Allah, kada to On zaželi, ne slomi.”

7467. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi', njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Salima b. Abdullaha da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhum, kazivao:

“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je, stojeći na minberu, rekao: ‘Vijek trajanja vašeg života, u odnosu na narode koji su

٧٤٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ ح وَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَبْدُ الْحَمِيدِ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ طَرَفَهُ وَفَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةً فَقَالَ لَهُمْ أَلَا تُصَلُّونَ قَالَ عَلِيٌّ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا أَنْفُسُنَا بِيَدِ اللَّهِ فَإِذَا شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثَنَا فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ قُلْتُ ذَلِكَ وَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا ثُمَّ سَمِعْتُهُ وَهُوَ مُدْبِرٌ يَضْرِبُ فَخْذَهُ وَيَقُولُ (وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا) .

٧٤٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ خَامَةِ الزَّرْعِ يَفِيءُ وَرَقُّهُ مِنْ حَيْثُ أَتَتْهَا الرِّيحُ تُكْفِّفُهَا فَإِذَا سَكَتَتْ اعْتَدَلَتْ وَكَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ يُكْفَأُ بِالْبَلَاءِ وَمَثَلُ الْكَافِرِ كَمَثَلِ الْأَرْزَةِ صَمَاءٌ مُعْتَدِلَةٌ حَتَّى يَقْصِمَهَا اللَّهُ إِذَا شَاءَ .

٧٤٦٧. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ قَائِمٌ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ إِنَّمَا بَقَاؤُكُمْ فِيَّ مَا سَلَفَ قَبْلَكُمْ مِنَ الْأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى غُرُوبِ

¹ El-Kehf, 54.

bili prije vas, je kao vrijeme od ikindijskog namaza do zalaska sunca. Sljedbenicima Tevrata je dat Tevrat, i oni su po njemu radili, ali kada je došlo podne, oni su iznemogli, pa im je dat po jedan kirat (kao nagrada). Poslije je sljedbenicima Indžila dat Indžil, i oni su po njemu postupali do ikindijskog namaza, ali su (onda) smalaksali, te je i njima dat po jedan kirat. Potom je vama dat Kur'an, i vi ćete po njemu raditi do zalaska sunca, pa će vam biti data po dva kirata. Tada će sljedbenici Tevrata reći: 'Gospodaru naš, oni su manje radili, a veću su nagradu dobili!'

'Jesam li Ja vama išta umanjio od vaše nagrade?', upitat će ih On. 'Ne', odgovorit će.

'To je Moja dobrota, i Ja je dajem kome Ja hoću', reći će On.'"²

7468. PRIČAO NAM JE Abdullah Musnedi, njemu Hišam, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Zuhrija, on od Ebu-Idrisa, a ovaj od Ubade b. Samita da je kazivao:

"Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s jednom skupinom, pa nam je on rekao: 'Prihvatam vašu prisegu da nećete nikoga pridruživati Allahu, da nećete krasti, blud činiti, ubijati svoju djecu, lagati potvarajući druge te da mi nećete biti nepokorni u onome što je dobro. Ko to od vas ispuni, Allah će ga nagraditi. A onaj koji prekrši nešto od toga i bude kažnjen na ovom svijetu – to mu je otkupljenje i čišćenje (od grijeha); a kome to Allah pokrije, to je u Njegovoj volji: ako bude htio, kaznit će ga, a ako bude htio, oprostit će mu.'"³

الشَّمْسُ أُعْطِيَ أَهْلُ التَّوْرَةِ التَّوْرَةَ فَعَمِلُوا بِهَا حَتَّى انْتَصَفَ النَّهَارُ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُعْطِيَ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ الْإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا بِهِ حَتَّى صَلَاةُ الْعَصْرِ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُعْطِيتُمُ الْقُرْآنَ فَعَمِلْتُم بِهِ حَتَّى غُرُوبِ الشَّمْسِ فَأُعْطِيتُم قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ قَالَ أَهْلُ التَّوْرَةِ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَقَلُّ عَمَلًا وَأَكْثَرُ أَجْرًا قَالَ هَلْ ظَلَمْتُمْ مَنْ أَجْرَكُمْ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَا فَقَالَ فَذَلِكَ فَضْلِي أَوْتِيهِ مَنْ أَشَاءَ .

٧٤٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ الْمُسْنَدِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي رَهْطٍ فَقَالَ أَبَايِعُكُمْ عَلَى أَنْ لَا تَشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ وَلَا تَأْتُوا بَبْهَتَيْنِ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلَا تَعْصُونِي فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَاخِذْ بِهِ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ لَهُ كَفَّارَةٌ وَطَهُورٌ وَمَنْ سَتَرَهُ اللَّهُ فَذَلِكَ إِلَى اللَّهِ إِنْ شَاءَ عَذَبَهُ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ .

2 Bivši narodi imali su duži životni vijek nego današnji, ali je i pored toga Allah odredio polovicu Dženneta samo za pripadnike Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta. To je izraz Njegove volje. Zato je, npr., njegovom ummetu dao noć Kadr, u kojoj čovjek može zaraditi nagradu ibadeta od preko osamdeset i tri godine. Ovaj hadis ujedno je odgovor mutezilama, koji smatraju da će nagrada na ahiretu biti tačno onolika koliku je ko zaslužio svojim djelima, isključujući tako Allahovu volju.

3 Spomenuto davanje prisega dogodilo se prije Hidžre, prilikom drugog sastanka na Akabi. Ubada b. Samit čuveni je ashab iz Medine, iz plemena Hazredž. Učestvovao je u Bici na Bedru te u mnogim drugim vojnim pohodima s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem. Zajedno s njim tada je dalo prisegu još dvanaest Medinelijsa.

7469. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):

“Allahov je vjerovjesnik Sulejman, alejhis-selam, imao šezdeset žena. Jednom je rekao: ‘Ove ću noći obići sve svoje žene, pa neka svaka od njih zatrudni i neka rodi po jednog konjanika koji će se boriti na Allahovu putu!’ Potom je obišao sve svoje žene, ali mu je samo jedna rodila polovicu djeteta. Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o tome rekao: ‘Da je Sulejman tada rekao: ‘Ako Allah da’, sve bi njegove žene zatrudnjela i rodile po jednog konjanika koji bi se borio na Allahovu putu.’”¹

7470. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abdul-Vehhab Sekafi, a ovom Halid Hazza', prenoseći od Ikreme, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod jednog (bolesnog) beduina da ga obiđe i rekao mu: ‘Ništa to nije. To će te, ako Allah da, očistiti.’ Beduin na to reče: ‘Očistiti?! Naprotiv, ovo je groznica koja ključa u oronulom starcu i goni ga u groblje.’ – ‘Onda, dobro!’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

7471. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, njemu Hušejm, a ovom Husajn, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on od svoga oca (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je, kada smo prespavali namaz, rekao: ‘Allah je uzeo vaše duše kada je On htio i vratio ih kada je On htio.’ Mi smo potom obavili nuždu i abdestili se. I kada je sunce već bilo izišlo i pojavilo se u punom sjaju, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (kao imam) pristupio namazu.”²

٧٤٦٩. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ سُلَيْمَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ لَهُ سِتُونَ امْرَأَةً فَقَالَ لَا طُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى نِسَائِي فَلَتَحْمِلُنَّ كُلُّ امْرَأَةٍ وَلْتَلِدَنَّ فَارِسًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَطَافَ عَلَى نِسَائِهِ فَمَا وَلَدَتْ مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةً وَلَدَتْ شِقَّ غُلَامٍ قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ لَوْ كَانَ سُلَيْمَانُ اسْتَشَنَى لَحَمَلَتْ كُلُّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ فَوَلَدَتْ فَارِسًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

٧٤٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدُ الْحَذَّاءُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ عَلَى أَغْرَابِيٍّ يَعُودُهُ فَقَالَ لَا بَأْسَ عَلَيْكَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ قَالَ قَالَ الْأَعْرَابِيُّ طَهُورٌ بَلْ هِيَ حُمَّى تَفُورُ عَلَى شَيْخٍ كَبِيرٍ تُزِيرُهُ الْقُبُورَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَعَمْ إِذَا.

٧٤٧١. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ حِينَ نَامُوا عَنِ الصَّلَاةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللَّهَ قَبَضَ أَرْوَاحَكُمْ حِينَ شَاءَ وَرَدَّهَا حِينَ شَاءَ فَقَضَوْا حَوَائِجَهُمْ وَتَوَضَّؤُوا إِلَى أَنْ طَلَعَتِ الشَّمْسُ وَابْيَضَّتْ فَقَامَ فَصَلَّى.

1 Sulejman, alejhis-selam, imao je mnogo žena, a u hadisima se navode različite brojke. Ibn-Hadžer Askalani kaže kako je najvjerojatnije da je on imao šezdeset žena, a da su mu ostale bile robinje. Uglavnom, poruka ovog hadisa je u tome da vjernik ne smije reći kako će nešto uraditi, a da usto ne doda: “Ako Allah da”.

2 Ovaj događaj desio se prilikom vraćanja iz jednog vojnog pohoda. Ashabi su spavali, a Bilal je na sebe preuzeo obavezu da ih probudi na sabah. Međutim, Allah je dao da i on zaspi, te se niko nije probudio na vrijeme.

7472. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kazea, njemu Ibrahim, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme i A' redža...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Seida b. Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Posvađali se (i međusobno vrijeđali) jedan musliman i jedan židov, pa mu je (musliman), zaklinjući se, rekao: 'Tako mi Onoga koji je odabrao Muhammeda iznad svih svjetova!' Na to je židov povikao: 'Tako mi Onoga koji je odabrao Musaa iznad svih svjetova!' Nakon toga musliman je digao ruku na židova i udario ga. Židov je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o onome što se desilo između njega i spomenutog muslimana. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nemojte mi davati prednost nad Musaom! Zaista će se ljudi onesvijestiti na Sudnjem danu; ja ću prvi doći svijesti, a Musa će se već držati za jednu stranu Arša. Ne znam samo da li će i on prije toga pasti u nesvijest, pa se osvijestiti prije mene, ili će biti jedan od onih koje će Allah izuzeti (od gubljenja svijesti).'"

7473. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ebu-Isa, njemu Jezid b. Harun, prenoseći od Šu'be, ovaj od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dedždžal će doći do Medine, ali će naići na meleke koji je čuvaju. Zato joj se, ako Allah da, neće približiti ni Dedždžal ni kuga."³

٧٤٧٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَالْأَعْرَجِ ح وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَرَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ الْمُسْلِمُ وَالَّذِي اضْطَفَى مُحَمَّدًا عَلَى الْعَالَمِينَ فِي قَسَمٍ يُقْسِمُ بِهِ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ وَالَّذِي اضْطَفَى مُوسَى عَلَى الْعَالَمِينَ فَرَفَعَ الْمُسْلِمُ يَدَهُ عِنْدَ ذَلِكَ فَلَطَمَ الْيَهُودِيُّ فَذَهَبَ الْيَهُودِيُّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِهِ وَأَمَرَ الْمُسْلِمَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تُخَيِّرُونِي عَلَى مُوسَى فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا مُوسَى بَاطِشٌ بِجَانِبِ الْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعِقَ فَأَفَاقَ قَبْلِي أَوْ كَانَ مِمَّنِ اسْتَشْنَى اللَّهُ.

٧٤٧٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي عِيسَى أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةُ يَأْتِيهَا الدَّجَالُ فَيَجِدُ الْمَلَائِكَةَ يَحْرُسُونَهَا فَلَا يَقْرِبُهَا الدَّجَالُ وَلَا الطَّاغُوتُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

Zato su taj namaz naknadno klanjali. Ovaj hadis naveden je i u prvom dijelu Buharijevog *Sahiha*, u poglavlju *O namaskim vremenima*, a ovdje je naveden u skraćenom obliku jer govori o tome da se ništa ne dešava bez Allahove volje, pa ni spavanje i buđenje.

- 3 U hadisima koji govore o predznacima Smaka svijeta navodi se da će Dedždžal obići svu zemaljsku kuglu, ali da neće moći ući samo u Mekku i Medinu, jer je Allah oko ta dva mjesta postavio meleke kako bi ih čuvali od Dedždžala.

7474. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svakom vjerovjesniku pripada jedna dova (koja se prima), a ja želim sačuvati svoju dovu, ako Allah da, za zauzimanje za svoj ummet na Kijametskom danu.'"

7475. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan b. Džemil Lahmi, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivao:

"Spavao sam i u snu vidio sebe kako nad jednim bunarom vadim (vode) onoliko koliko Allah hoće da izvadim. Zatim je (kofu) uzeo Ibn-Ebu-Kuhafa (Ebu-Bekr), pa je izvadio jednu ili dvije kofe (vode), a vadio je polahko, neka mu Allah oprosti. Zatim je (kofu) uzeo Omer, i ona se pretvorila u veliku kofu. Nisam nijednog sposobnog čovjeka vidio da radi onako dobro kako je on tada radio. Zatim su se oko njega sakupili ljudi uz pojilište, na mjestu na kojem se odmara."¹

7476. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd, prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je kazivao: "Kada bi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neko da traži nešto (a možda je rekao: '... prišao neko da traži nešto, ili neko ko ima neku potrebu...'), on bi rekao: 'Zauzimajte se – za to ćete biti nagrađeni, a Allah će preko jezika Svoga Poslanika riješiti ono što On hoće.'"

٧٤٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ فَأَرِيدُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَنْ أَخْتَبِيَ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لَأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

٧٤٧٥. حَدَّثَنَا يَسْرَةُ بْنُ صَفْوَانَ بْنِ جَمِيلٍ اللَّخْمِيِّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَى قَلْبٍ فَتَزَعْتُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ أَنْزِعَ ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَتَزَعَ ذَنْبًا أَوْ ذَنْبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللَّهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ أَخَذَهَا عُمَرُ فَاسْتَحَالَثَ غَرْبًا فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَفْرِي فَرِيَّهُ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ حَوْلَهُ بِعَطَنِ.

٧٤٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَاهُ السَّائِلُ وَرُبَّمَا قَالَ جَاءَهُ السَّائِلُ أَوْ صَاحِبُ الْحَاجَةِ قَالَ اشْفَعُوا فَلْتُؤْجَرُوا وَيَقْضِيَ اللَّهُ عَلَى لِسَانِ رَسُولِهِ مَا شَاءَ.

¹ Neki učenjaci kažu da taj san ukazuje na redoslijed i dužinu hilafeta Ebu-Bekrova i Omerova, radijallahu anhumu, dok drugi smatraju da on ukazuje na veličinu njihovih osvajanja, jer su za vrijeme Omerove, radijallahu anhu, vladavine osvajanja bila veća.

7477. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne kaže: 'Allahu moj, oprost mi ako hoćeš, smiluj mi se ako hoćeš, opskrbi me ako hoćeš!', nego neka odlučno iskaže ono što traži, jer Allah radi ono što On hoće; Njega niko ne može prisiliti."

7478. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Hafs Amr, a ovom Evza'i, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mesuda, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, (da je kazivao): "Hurr b. Kajs b. Hisn Fezari sporio se sa mnom o tome da li je Musaov drug bio Hidr ili ne. U tom je trenutku pored nas naišao ensarija Ubejj b. Ka'b, pa sam ga zovnuo i upitao ga: 'Ja i ovaj moj prijatelj prepiremo se o Musaovom drugu za kojeg je pitao kako da dođe do njega i sretne se s njim. Jesi li ti čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga spominje?' 'Da', reče on, 'čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je kazivao: 'Dok je Musa bio s jednom skupinom Israilaca, prišao mu je jedan čovjek i upitao ga: 'Poznaješ li ikoga učenijeg od sebe?' 'Ne', odgovorio je Musa, pa mu je objavljeno: 'Svakako, ima Naš rob Hidr.' Tada je Musa upitao kako da dođe do njega i susretne se s njim. Allah mu je dao ribu kao znak, te mu je rečeno: 'Kada izgubiš ribu, vrati se, pa ćeš ga naći.' Musa je zatim slijedio trag ribe u moru, dok mu njegov mladić nije rekao: 'Vidi! Kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu; sam šejtan učinio je da je zaboravim, da ti je ne spomenem.' Musa tada reče: 'E, to je ono što tražimo!', pa su se vratili putem kojim su bili došli. Tako su našli Hidra i onda se desilo ono o čemu je Allah već kazivao', (kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."²

٧٤٧٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ ارْزُقْنِي إِنْ شِئْتَ وَلْيَعِزِّمْ مَسْأَلَتَهُ إِنَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ لَا مُكْرَهَ لَهُ.

٧٤٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ عَمْرُو حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُثْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ تَمَارَى هُوَ وَالْحُرُّ بْنُ قَيْسٍ بْنُ حِصْنٍ الْفَزَارِيُّ فِي صَاحِبِ مُوسَى أَهْوَى خَضِرٌ فَمَرَّ بِهِمَا أَبِي بْنُ كَعْبٍ الْأَنْصَارِيُّ فَدَعَاهُ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ إِنِّي تَمَارَيْتُ أَنَا وَصَاحِبِي هَذَا فِي صَاحِبِ مُوسَى الَّذِي سَأَلَ السَّبِيلَ إِلَى لُقْيِهِ هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَذْكُرُ شَأْنَهُ قَالَ نَعَمْ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا مُوسَى فِي مَلَأَ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ هَلْ تَعْلَمُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنْكَ فَقَالَ مُوسَى لَا فَأَوْحِيَ إِلَى مُوسَى بَلَى عَبْدُنَا خَضِرٌ فَسَأَلَ مُوسَى السَّبِيلَ إِلَى لُقْيِهِ فَجَعَلَ اللَّهُ لَهُ الْحُوتَ آيَةً وَقِيلَ لَهُ إِذَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَارْجِعْ فَإِنَّكَ سَتَلْقَاهُ فَكَانَ مُوسَى يَتَّبِعُ أَثَرَ الْحُوتِ فِي الْبَحْرِ فَقَالَ فَتَى مُوسَى لِمُوسَى (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ) قَالَ مُوسَى (ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِي فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) فَوَجَدَا خَضِرًا وَكَانَ مِنْ شَأْنِهِمَا مَا قَصَّ اللَّهُ.

2 Radi se o poznatom kur'anskom kazivanju (sura El-Kehf, 60-82), s tim što se ime Musaovog vodiča ne navodi u Kur'anu, nego u hadisima, i to negdje kao Hidr, a negdje kao Hadir. Musaov pratilac koji se u

7479. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri... A Ahmed b. Salih također kaže da MU JE PRIČAO Ibn-Vehb, a njemu Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sutra ćemo, ako Allah da, odsjesti u dolini Benu-Kinana, gdje su se (idolopoklonici) jedni drugima zakleli na privrženost nevjerovanju."

(Mislio je na mjesto zvano Muhassab.¹⁾)

7480. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Amra, on od Ebu-Abbasa, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je opkolio Taif i njegovo stanovništvo, ali ga nije osvojio, već je rekao: 'Vratit ćemo se (u Medinu), ako Allah da.'"

'Zar ćemo se vratiti', upitaše muslimani, 'prije nego što ga osvojimo?'

'Onda poranite ujutro u boj!', reče im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su tako i uradili, ali su zadobili mnogo rana, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opet reče: 'Sutra ćemo se, ako Allah da, vratiti.' To im se ovaj put, izgledalo je, svidjelo, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osmijehnuo."²

٧٤٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ نَنْزِلُ غَدَاً إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ يُرِيدُ الْمُحَضَّبَ .

٧٤٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ حَاصَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَهْلَ الطَّائِفِ فَلَمْ يَفْتَحْهَا فَقَالَ إِنَّا قَافِلُونَ غَدَاً إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَقَالَ الْمُسْلِمُونَ نَقُفْ وَلَمْ نَفْتَحْ قَالَ فَاغْدُوا عَلَى الْقِتَالِ فَغَدَوْا فَأَصَابَتْهُمْ جَرَاحَاتٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّا قَافِلُونَ غَدَاً إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَكَانَ ذَلِكَ أَعْجَبَهُمْ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ .

Kur'anu imenuje mladićem (*feten*) bio je Jošua b. Nun.

Razlog zbog kojeg je Buhari ovaj hadis uvrstio u ovo poglavlje vidi se tek iz kur'anskog kazivanja. Naime, kada Hidr kaže Musau da neće moći s njim izdržati, on mu odgovara: "Vidjet ćeš da ću strpljiv biti, ako Allah bude htio", ili: "... ako Bog da", kako to prevodi Besim Korkut (ajet 69).

- 1 Na tom su mjestu idolopoklonici donijeli odluku o bojkotu Benu-Hašima i ostalih muslimana. Ta je izolacija trajala pune tri godine, od muharrema sedme godine objave do muharrema desete godine objave.
- 2 Borci u Taifu bili su izuzetno dobro utvrđeni iza gradskih zidina, a bili su pripremili i mnogo hrane, tako da su mogli izdržati opsadu i godinu dana. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je, to shvatio, pa je predlagao da se ne upuštaju u boj, ali se to muslimanima nije svidjelo, jer su mislili da će brzo osvojiti Taif. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije htio uraditi suprotno njihovoj želji, pa je naredio napad sutradan, ali taj napad nije uspio. Tada su ashabi shvatili da je njegov prijedlog o povlačenju bio ispravan, pa su se vratili u Medinu.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“KOD NJEGA ĆE SE MOĆI ZAUZIMATI ZA NEKOGA SAMO ONAJ KOME ON DOPUSTI. I KAD IZ SRCA NJIHOVIH NESTANE STRAHA, ONI ĆE UPITATI: ‘ŠTA JE TO REKAO GOSPODAR VAŠ?’ – ‘ISTINU’, ODGOVORIT ĆE, ‘ON JE UZVIŠEN I VELIK!’”³

Ovdje nije rečeno: “Šta je to stvorio Gospodar vaš?”⁴ Uzvišeni također kaže: “Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?”⁵ Mesruk veli da je Ibn-Mesud rekao: “Kada Allah izgovara Objavu, stanovnici nebesa nešto čuju, ali kada im nestane straha u srcima i kada se umiri taj glas, oni shvate da je to istina. Zato upitaju: ‘Šta je to rekao Gospodar vaš?’, a oni im odgovore: ‘Istinu!’”

Prenosi se od Džabira da je Abdullah b. Unejs rekao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Allah će sakupiti robove, pa će ih zovnuti glasom koji će čuti i oni koji budu daleko i oni koji budu blizu: ‘Ja sam Vladar, i Ja nagrađujem i kažnjavam!’, (reći će On).”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ)

وَلَمْ يَقُلْ مَاذَا خَلَقَ رَبُّكُمْ وَقَالَ جَلَّ ذِكْرُهُ (مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ) وَقَالَ مَسْرُوقٌ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ إِذَا تَكَلَّمَ اللَّهُ بِالْوَحْيِ سَمِعَ أَهْلُ السَّمَوَاتِ شَيْئًا فَإِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ وَسَكَنَ الصَّوْتُ عَرَفُوا أَنَّهُ الْحَقُّ وَنَادَوْا (مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ) وَيَذْكُرُ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَنَسٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يُخَشِّرُ اللَّهُ الْعِبَادَ فَيُنَادِيهِمْ بِصَوْتٍ يَسْمَعُهُ مَنْ بَعْدَ كَمَا يَسْمَعُهُ مَنْ قَرُبَ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا الدَّيَّانُ .

³ Sebe', 23.

⁴ Buhari uvodi ovo poglavlje kako bi potvrdio da je Allahov govor, kao jedno od Njegovih svojstava, nestvoren, tj. oduvijek. Time on želi odgovoriti mutezilama, haridžijama, murdžijama i džehmijama, koji tvrde suprotno. Oni, između ostalog, kažu da je Kur'an stvoren. Zato Buhari navodi ovaj ajet, u kojem stoji: “Šta je to rekao Gospodar vaš?”, a onda dodaje da tu nije rečeno: “Šta je to stvorio...”

Okolo ovog pitanja dugo je vođena rasprava među islamskim učenjacima. Neki su, kao npr. Ahmed b. Hanbel, imali velikih problema zato što su ostajali pri ehlišunetskom stavu da Kur'an nije stvoren. Ahmed b. Hanbel bio je dugo godina u zatvoru zbog tog i sličnih stavova, jer su tada na vlasti bile pristalice mutezilskog učenja. Buhari, kao njegov savremenik, na ovaj način daje doprinos odbrani ehlišunetskih stavova, odnosno istine.

⁵ El-Bekara, 255.

7481. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Amr, prenoseći od Ikrima, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada Allah odredi nešto na nebu melec, iz poniznosti prema Njegovoj riječi, udaraju svojim krilima (te se čuje zveket) poput (zveketa) lanaca po glatkom kamenju.” Tako prenosi i Ali (Ibn-Medini), a drugi kažu (da je on još dodao): “... dajući im da to izvrše. Pa kada im nestane straha u srcima, oni upitaju: ‘Šta je to rekao Gospodar vaš?’, a oni im odgovore: ‘Istinu, On je uzvišen i velik!’” Ali (Ibn-Medini) također prenosi ovaj hadis od Sufjana, on od Amra, ovaj od Ikrima, a on od Ebu-Hurejre. Sufjan kaže da je Amr rekao kako je ovaj hadis čuo od Ikrima, a on od Ebu-Hurejre. Ali kaže da je upitao Sufjana da li je to on čuo od Ikrima, a on od Ebu-Hurejre, pa mu je rekao da jeste.¹

Ali dalje kaže: “Rekao sam Sufjanu: ‘Jedan čovjek prenosi od Amra b. Dinara, on od Ikrima, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio: *‘Fuzzi ‘a...’*” Sufjan na to reče: ‘Tako je Amr učio, a ja ne znam da li je on tako čuo od nekoga ili ne’, dodavši: ‘Tako i mi učimo.’”²

7482. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Usame b. Abdur-Rahmana da je Ebu-Hurejra više puta govorio:

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Allah ništa ne sluša kao Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, milozvučno učenje Kur’ana.’” Njegov (Ebu-Hurejrin) prijatelj kaže kako se time misli da on uči naglas.

٧٤٨١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِذَا قَضَى اللَّهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَأَنَّهُ سِلْسِلَةٌ عَلَى صَفْوَانٍ قَالَ عَلِيُّ وَقَالَ غَيْرُهُ صَفْوَانٌ يَنْفُذُهُمْ ذَلِكَ فَإِذَا (فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ) قَالَ عَلِيُّ وَحَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِهَذَا قَالَ سُفْيَانُ قَالَ عَمْرُو سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ عَلِيُّ قُلْتُ لِسُفْيَانَ قَالَ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ لِسُفْيَانَ إِنَّ إِنْسَانًا رَوَى عَنْ عَمْرِو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَرْفَعُهُ أَنَّهُ قَرَأَ فُزِعَ قَالَ سُفْيَانُ هَكَذَا قَرَأَ عَمْرُو فَلَا أَذْرِي سَمِعَهُ هَكَذَا أَمْ لَا قَالَ سُفْيَانُ وَهِيَ قِرَاءَتُنَا .

٧٤٨٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا أَذِنَ اللَّهُ لَشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ وَقَالَ صَاحِبٌ لَهُ يُرِيدُ أَنْ يُجَهَرَ بِهِ .

1 U svim ovim verzijama radi se o istom tekstu hadisa. Razlika je djelomice samo u lancu prenosilaca. U jednom se predanju kaže “... od Ebu-Hurejre...”, što samo po sebi nije dovoljno uvjerljivo, pa onda Buhari navodi i drugi lanac prenosilaca u kojem stoji uvjerljiviji izraz: “Pričao nam je Ebu-Hurejra...” Ovo je dobro poznato u slučaju hadiskih učenjaka. Time se dodatno potvrđuje vjerodostojnost nekog hadisa.

2 Radi se o načinu čitanja, odnosno učenja, riječi *fuzzi ‘a* u ajetu navednom na početku ovog poglavlja (Sebe’, 23). Poznato je da ima deset vjerodostojnih kiracta, odnosno načina učenja pojedinih riječi u Kur’anu. Svi se oni prenose od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Tu se radi o maloj promjeni u značenju nekih riječi, ali ne i u načinu pisanja.

7483. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah će reći: 'Ademe!' 'Odazivam Ti se i stojim Ti na raspolaganju', odgovorit će Adem. Tada će mu jakim glasom biti rečeno: 'Allah ti naređuje da izdvojiš od svoga potomstva one koji će u Vatru.'"³

7484. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Ni na jednu ženu nisam bila ljubomorna koliko na Hatidžu. Poslaniku je njegov Gospodar naredio da je obrađuje kućom u Džennetu."

O ALLAHOVOM RAZGOVORU S DŽIBRILOM I NJEGOVOM OBRAĆANJU MELECIMA⁴

Ma'mer kaže da ajet: "A ti zaista primaš Kur'an..."⁵ – znači: "Kur'an ti se dostavlja, a ti ga prihvataš, tj. ti ga preuzimaš od meleka." U istom je smislu i ajet: "I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga..."⁶

7485. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Abdus-Samed, a ovom Abdur-Rahman, tj. Ibn-Abdullah b. Dinar, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Uzvišeni i Slavljeni Allah zavoli nekog roba, On rekne Džibrilu: 'Allah je zavolio toga

٧٤٨٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُ يَا آدَمُ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ فَيَنَادِي بِصَوْتٍ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ بَعَثًا إِلَى النَّارِ .

٧٤٨٤. حَدَّثَنَا عُيَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غَرَّتْ عَلَى امْرَأَةٍ مَا غَرَّتْ عَلَى خَدِيجَةَ وَلَقَدْ أَمَرَهُ رَبُّهُ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ .

بَاب

كَلَامُ الرَّبِّ مَعَ جِبْرِيلَ وَنِدَاءِ اللَّهِ الْمَلَائِكَةَ

وَقَالَ مَعْمَرٌ (وَإِنَّكَ لَتَلْقَى الْقُرْآنَ) أَيُّ يُلْقَى عَلَيْكَ وَتَلْقَاهُ أَنْتَ أَيُّ تَأْخُذُهُ عَنْهُمْ وَمِثْلُهُ (فَتَلْقَى آدَمَ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ) .

٧٤٨٥. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا نَادَى جِبْرِيلَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَبَّ فُلَانًا

3 Ovo je početak dužeg hadisa koji je naveden u jednom od prethodnih poglavlja. U daljem tekstu istog hadisa govori se o tome ko su oni koji će ući u Džehennem. Buhari ga ovdje navodi zato što se i u njemu spominju Allahove riječi i glas.

4 Ovim poglavljem Buhari želi potvrditi postojanje Allahovog govora. Taj govor nije kao govor ljudi, nego on dolikuje Allahovo Njegovoj veličini i uzvišenosti.

5 En-Neml, 6.

6 El-Bekara, 37.

i toga, pa ga i ti zavoli!’ Onda ga i Džibril zavoli, pa razglasi na nebesima: ‘Allah je zavolio toga i toga, pa ga i vi zavolite!’ Tada ga zavole oni koji su na nebu i odredi se da bude omiljen onima koji su na zemlji.”

7486. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Meleci se kod vas smjenjuju noću i danju, pa se sastaju na ikindijskom i sabahskom namazu. Potom se penju oni koji su kod vas bili u toku noći, pa ih On, iako najbolje zna, upita: ‘U kakvom ste stanju ostavili Moje robove?’ Oni Mu odgovaraju: ‘Kada smo otišli od njih, bili su u namazu, a i kada smo im došli, bili su u namazu.’”

7487. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Vasila, ovaj od Ma‘rura, a on od Ebu-Zerra da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Došao mi je Džibril i donio radosnu vijest da će ući u Džennet svako ko umre a ne bude Allahu ništa ravnim smatrao.

‘Pa makar ukrao i blud učinio?’, upitao sam ja, a on odgovori: ‘Pa makar ukrao i blud učinio.’”¹

فَأَحَبَّهُ فَيَحِبُّهُ جِبْرِيلُ ثُمَّ يُنَادِي جِبْرِيلُ فِي السَّمَاءِ إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَبَّ فَلَانَا فَأَحْبُوهُ فَيَحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ وَيُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي أَهْلِ الْأَرْضِ .

٧٤٨٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلَائِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلَائِكَةٌ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ الْعَصْرِ وَصَلَاةِ الْفَجْرِ ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي فَيَقُولُونَ تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يَصَلُّونَ وَآتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يَصَلُّونَ .

٧٤٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلٍ عَنِ الْمُعْرُورِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَتَانِي جِبْرِيلُ فَبَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى .

¹ Ovaj hadis ne znači da će takav čovjek izravno ući u Džennet, nego samo da će završiti u njemu, pa makar i nakon izdržavanja određene kazne u Džehennemu.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“...OBJAVLJUJE GA SA SVOJIM ZNANJEM,
A I MELECI SVJEDOČE...”²

Mudžahid kaže: “Allahova zapovijed spušta se između njih, odnosno između sedmog neba i sedme zemlje.”

7488. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Ahves, a ovom Ebu-Ishak Hemedani, prenoseći od Berraa b. Aziba da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Čovječe, kada legneš u postelju, reci: ‘Allahu moj, Tebi se predajem, Tebi se okrećem, Tebi sve svoje povjeravam i Tebi se – iz ljubavi i straha prema Tebi – priklanjam! Nema utočišta niti spasa od Tebe osim kod Tebe! Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio, i u Tvoga Vjerovjesnika, kojeg si poslao.’ Ako umreš te noći, umrijet ćeš kao musliman, a ako osvaneš, dobit ćeš nagradu.”

7489. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, a ovom Isma‘il b. Ebu-Halid, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Evfaa (da je kazivao):

“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan okršaja sa Saveznicima (Bitke na Hendeku) rekao: ‘Allahu moj, koji objavljuješ Knjigu i koji brzo sviđaš račun, porazi saveznike i uništi ih!’”
Humejdi (ovaj hadis) navodi u opširnijoj verziji: “Pričao nam je Sufjan, a njemu Ibn-Ebu-Halid, prenoseći od Abdullaha, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَأَمْلَأَكَ بِشَهِدُونَ)

قَالَ مُجَاهِدٌ (يَنْزِلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ) بَيْنَ السَّمَاءِ
السَّابِعَةِ وَالْأَرْضِ السَّابِعَةِ.

٧٤٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ حَدَّثَنَا
أَبُو إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَا فُلَانُ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ
فَقُلِ اللَّهُمَّ أَسَلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي
إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي
إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ
إِلَّا إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ
الَّذِي أَرْسَلْتَ فَإِنَّكَ إِنْ مِتَّ فِي لَيْلَتِكَ مِتَّ عَلَى
الْفِطْرَةِ وَإِنْ أَصْبَحْتَ أَصْبَحْتَ أَجْرًا.

٧٤٨٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى
قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ الْأَحْزَابِ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ
الْكِتَابِ سَرِيعِ الْحِسَابِ اهْزِمِ الْأَحْزَابَ وَزَلْزِلْ
بِهِمْ زَادَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ
أَبِي خَالِدٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ.

2 En-Nisa, 166. Ovdje se misli na objavu Kur'ana. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Allah svjedoči da je istina ono što ti objavljuje, objavljuje ga sa Svojim znanjem, a i melec svjedoče. A dovoljan je Allah kao svjedok.”

7490. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra da je kazivao:

“Ibn-Abbas, radijallahu anhum, o ajetu: ‘Ne izgovaraj na sav glas Kur’an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga...’¹ – kaže: ‘On je objavljen u vrijeme dok se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još skrivao u Mekki. Kada bi podigao glas, idolopoklonici bi ga čuli, pa bi psovali i Kur’an i Onoga koji ga je objavio i onoga koji ga je obznanio. Zato mu je Uzvišeni Allah rekao: ‘Ne izgovaraj na sav glas Kur’an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga’, tj. nemoj glasno učiti da te ne bi čuli idolopoklonici, a nemoj ni u sebi, pa da te ne čuju oni koji su s tobom. Traži sredinu između toga, tj. uči tako da oni s tobom čuju i prihvate od tebe Kur’an, ali nemoj preglasno!’”²

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “ONI ŽELE IZMIJENITI ALLAHOV GOVOR.”³

“Kur’an je, doista, govor koji rastavlja istinu od neistine, lakrdija nikakva on nije!”⁴, tj. on je istina i on nije šala.

7491. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

٧٤٩٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ هُشَيْمٍ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافُتْ بِهَا) قَالَ أَنْزَلَتْ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُتَوَارِبِمَكَّةَ فَكَانَ إِذَا رَفَعَ صَوْتَهُ سَمِعَ الْمُشْرِكُونَ فَسَبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ أَنْزَلَهُ وَمَنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافُتْ بِهَا) (لَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ) حَتَّى يَسْمَعَ الْمُشْرِكُونَ (وَلَا تُخَافُتْ بِهَا) عَنْ أَصْحَابِكَ فَلَا تُسْمِعُهُمْ (وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا) أَسْمِعُهُمْ وَلَا تَجْهَرُ حَتَّى يَأْخُذُوا عَنْكَ الْقُرْآنَ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ)

(إِنَّهُ لَقَوْلُ فَضْلٍ) حَقٌّ (وَمَا هُوَ بِأَهْزَلٍ) بِاللَّعِبِ .

٧٤٩١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يُؤْذِنِي

1 El-Isra, 110. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Reci: ‘Zovite: ‘Allah’, ili zovite: ‘Svemilosni’, a kako Ga god budete zvali, Njegova su imena najljepša. Ne izgovaraj na sav glas Kur’an kad molitvu obavljaš, a i ne prigušuj ga; traži sredinu između toga”

2 Poznat je i drugi povod objavi ovog ajeta. Naime, navodi se da je Ebu-Bekr znao klanjati ućeći potpuno u sebi, a Omer ućeći glasno. Zato je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ebu-Bekru da malo pojača svoj glas, a Omeru da svoj malo stiša.

3 El-Feth, 15. Licemjeri nisu išli s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, u Pohod na Tebuk. Nakon što su se muslimani vratili, Allah je, dželle šanuhu, objavio da licemjeri više nikada ne smiju zajedno s vjernicima ići u boj. Međutim, oni su, vidjevši da se osvajaju nova područja i donosi bogat plijen, poželjeli ponovo zajedno s vjernicima ići u nove bitke. Ovim ajetom to im se još jednom zabranjuje. Ajet u cijelosti u prijevodu glasi: “Oni koji su izostali sigurno će reći kada podete da plijen uzmete: ‘Pustite i nas da vas pratimo!’, da bi izmijenili Allahove riječi. Reci: ‘Vi nas nećete pratiti, to je još prije Allah rekao!’”

4 Et-Tarik, 13-14.

“Uzvišeni je Allah rekao: ‘Čovjek me vrijeđa kada huli vrijeme, jer Ja sam (stvorio) vrijeme; u Mojoj je ruci sva vlast, i Ja smjenjujem dan i noć.’”

7492. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu A‘meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Uzvišeni i Moćni Allah kaže: ‘Post je Moj, i Ja za njega posebno nagrađujem, jer čovjek zbog Mene ostavlja svoju strast, jelo i piće. Post je štit, a postač ima dva veselja: jedno dok se iftari, a drugo kada se susretne sa svojim Gospodarom. Zaista je neugodni zadah iz usta postača Allahu ugodniji od mirisa miska!’”

7493. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma‘mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Kada se Ejjub jedne prilike kupao potpuno nag, na njega je palo jato zlatnih skakavaca, pa ih je on počeo kupiti u svoju odjeću. Uto ga zovnu njegov Gospodar: ‘Ejjube, zar ti Ja nisam dao veće bogatstvo od ovoga što ga ti sada vidiš?’ ‘Svakako’, reče on, ‘ali ja ne mogu bez Tvoga blagoslova.’”

7494. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Abdullaha Egarrā, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Svake noći, u njenoj posljednjoj trećini, naš Uzvišeni i Slavljeni Gospodar spušta se na najniže nebo i pita: ‘Ko Me doziva, da mu se odazovem! Ko od Mene traži, da mu dam! Ko od Mene ište oprost, da mu oprostim!’”⁵

ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ بِيَدِي الْأَمْرُ أَقْلُبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ .

٧٤٩٢ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَأَكْلَهُ وَشُرْبَهُ مِنْ أَجْلِي وَالصَّوْمُ جُنَّةٌ وَلِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ فَرْحَةٌ حِينَ يُفْطِرُ وَفَرْحَةٌ حِينَ يَلْقَى رَبَّهُ وَخُلُوفٌ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ .

٧٤٩٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا أَيُّوبُ يَغْتَسِلُ عُريَانًا خَرَّ عَلَيْهِ رَجُلٌ جَرَادٍ مِنْ ذَهَبٍ فَجَعَلَ يَحْثِي فِي ثَوْبِهِ فَنَادَى رَبُّهُ يَا أَيُّوبُ أَلَمْ أَكُنْ أَغْنَيْتَكَ عَمَّا تَرَى قَالَ بَلَى يَا رَبِّ وَلَكِنْ لَا غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ .

٧٤٩٤ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْأَعْرَبِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ فَيَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ .

⁵ Ebu-Usman Ensari, u djelu *Akidetu ashabil-hadis - medžmuatur-resailil-minberijje*, 2. tom, str. 112, kaže: “Oni koji slijede hadis (*ashabul-hadis*) potvrđuju da Uzvišeni Gospodar silazi svake noći na dunjalučko

7495. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Mi smo posljednji (na ovom svijetu), a prvi na Sudnjem danu.”

7496. Istim lancem prenosilaca prenosi se i hadis: “Allah kaže: ‘Udijeli, pa ću i Ja udijeliti tebi!’”

7497. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Ibn-Fudajl, ovom Umara, a njemu Ebu-Zer‘a, prenoseći od Ebu-Hurejre (da je kazivao): “... pa je rekao: ‘Evo ti Hatidže, donijela ti je posudu s hranom (ili: posudu s pićem). Prenesi joj selam od njenog Gospodara i obraduj je kućom od šupljog bisera, u kojoj nema nikakve buke i nikakvog umora!’”¹

7498. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Esed, a njemu Abdullah, prenoseći od Ma‘mera, ovaj od Hemmama b. Munebbiha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allah kaže: ‘Svojim dobrim robovima pripremio sam ono što nijedno oko nije vidjelo niti je ijedno uho čulo, niti je na um palo ijednom čovjeku.’”

٧٤٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ الْأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

٧٤٩٦. وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ اللَّهُ أَنْفِقْ أَنْفِقْ عَلَيْكَ .

٧٤٩٧. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا ابْنُ فَضِيلٍ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فَقَالَ هَذِهِ خَدِيجَةُ أَتَتْكَ بِنَاءٌ فِيهِ طَعَامٌ أَوْ إِنَاءٌ فِيهِ شَرَابٌ فَأَقْرِئْهَا مِنْ رَبِّهَا السَّلَامَ وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ مِنْ قَصَبٍ لَا صَخَبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ .

٧٤٩٨. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ اللَّهُ أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ .

nebo i taj silazak ne uspoređuju sa silaskom stvorenja, ne daju mu nikakav oblik, niti način. Naprotiv, oni potvrđuju ono što je potvrdio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i kod toga se zaustavljaju. Oni vjerodostojna predanja koja se o tome navode shvataju u njihovom vanjskom smislu i znanje o tome prepuštaju Uzvišenom Allahu. Isto tako, oni potvrđuju ono što je potvrdio Uzvišeni Allah spominjući dolazak (itjan i medži') u ajetu: *Čekaju li oni da im Allah dođe u tminama oblaka, i meleki, i da bude svemu kraj?! A Allahu se sve vraća!*, i ajetu: *...i kada dođe Gospodar tvoj, a meleki budu sve red do reda.* (El-Fedžr, 22) Mi u ovo vjerujemo a da tom dolasku ne dajemo nikakav oblik, jer da je Allah htio odrediti tome bilo kakav način, On bi to i uradio..." (prim.M.M.)

¹ Iz drugih predanja ovog hadisa vidi se da su ovo Džibrilove riječi upućene Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, a Hatidži obećana kuća jest kuća u Džennetu.

7499. PRIČAO NAM JE Mahmud, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Sulejmana Ahvela, a on od Tavusa da je čuo Ibn-Abbasa kako govori: “Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao noćnu nafilu, izgovarao bi: ‘Allahu, Gospodaru naš, Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje – Tebi pripada hvala! Ti održavaš nebesa i Zemlju – Tebi pripada hvala! Ti si Gospodar nebesa i Zemlje i svega što je na njima – Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje i svega što je na njima! Ti si Istina, Tvoje je obećanje istina, Tvoja je riječ istina, susret je s Tobom istina, Džennet je istina, Vatra je istina, vjerovjesnici su istina, Čas (Smak svijeta) je istina! Allahu moj, Tebi se predajem, u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam, Tebi se obraćam, u Tvoje se ime suprotstavljam i Tebe za sudiju uzimam – pa mi oprostí ono što sam već uradio i ono što ću još uraditi, ono što sam učinio tajno i ono što sam učinio javno! Nema Boga osim Tebe!’”²

7500. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhál, a njemu Abdullah b. Umer Numejri, prenoseći od Junusa b. Jezida Ejlija, a on od Zuhrija da je kazivao: “Čuo sam od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b. Abdullaha hadis o Aiši, Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, supruzi, u kojem se pripovijeda o događaju (koji se zbíio) kada su na nju slagali oni koji su je potvorili i kada je Allah potvrdio da ona nije kriva za ono što su oni rekli za nju. Svaki od njih (četvorice pojedinačno) ispričao mi je dio tog hadisa.

O tome je ona rekla: ‘Tako mi Allaha, ja nisam ni pretpostavljala da će Allah o mojoj nevinosti (u slučaju potvore) objaviti ajete koji će se stalno

٧٤٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ الْأَحْوَلُ أَنَّ طَاوُسًا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا تَهَجَّدَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاعْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ .

٧٥٠٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ التَّمِيمِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ الْأَيْلِيُّ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكُلُّ حَدَّثَنِي طَائِفَةٌ مِنَ الْحَدِيثِ الَّذِي حَدَّثَنِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ وَلَكِنِّي وَاللَّهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ يُنْزِلُ فِي بَرَاءَتِي وَحَيًّا

2 Ovaj i slični hadisi pouka su vjernicima da što više traže oprost od Uzvišenog Allaha. U Kur'anu stoji da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, sve unaprijed oprošteno, a on je, i pored toga, svakog dana tražio od Njega oprost, dajući tako primjer svojim sljedbenicima. Uza sve to treba imati u vidu da su islamski učenjaci zauzeli stav da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio nepogrešiv, naročito u pitanju Objave.

učiti. Smatrala sam, odista, da ja nisam vrijedna toga da Allah saopći o meni nešto što će se stalno čitati (navoditi). Ja sam se nadala da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usniti san putem kojeg će Allah dokazati moju nevinost. Međutim, Uzvišeni je Allah ipak objavio ajet: ‘Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...’,¹ kao i narednih deset ajeta.”

7501. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Mugira b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allah je kazao: ‘Kada Moj rob odluči učiniti loše djelo, nemojte mu ga upisivati sve dok ga ne učini! Ako ga učini, upišite onako kako jeste, a ako ga, Mene radi, ne učini, upišite mu to kao dobro djelo! Ako on odluči uraditi dobro djelo, ali ga ne uradi, upišite mu za to jedno dobro djelo, a ako ga uradi, onda mu to upišite kao deset – do sedam stotina dobrih djela!’”²

7502. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Abdullah, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Mu‘avije b. Ebu-Muzerrida, ovaj od Seida b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allah je stvorio sve što postoji. Kada je završio stvaranje, ustala je rodbinska veza.

‘Šta je?’, upitao ju je On.

يُنْتَلَى وَلَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحَقَرَ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ
اللَّهُ فِي بَأْمَرٍ يُنْتَلَى وَلَكِنِّي كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَرَى
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي النَّوْمِ رُؤْيَا يَبْرِّئُنِي اللَّهُ بِهَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ
تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ) الْعَشْرَ الْآيَاتِ .

٧٥٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا
الْمَغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللَّهُ إِذَا أَرَادَ
عَبْدِي أَنْ يَعْمَلَ سَيِّئَةً فَلَا تَكْتُبُوهَا عَلَيْهِ حَتَّى
يَعْمَلَهَا فَإِنْ عَمَلَهَا فَكْتُبُوهَا بِمِثْلِهَا وَإِنْ تَرَكَهَا
مِنْ أَجَلِي فَكْتُبُوهَا لَهُ حَسَنَةً وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَعْمَلَ
حَسَنَةً فَلَمْ يَعْمَلَهَا فَكْتُبُوهَا لَهُ حَسَنَةً فَإِنْ عَمَلَهَا
فَكْتُبُوهَا لَهُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةٍ ضِعْفٍ .

٧٥٠٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي
سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي مُرَرٍ عَنْ
سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ خَلَقَ اللَّهُ الْخَلْقَ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْهُ
قَامَتِ الرَّحِمُ فَقَالَ مَهْ قَالَتْ هَذَا مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ

1 En-Nur, 11. Slučaj potvore na Aišu, radijallahu anha, dobro je poznat. Ovaj se događaj desio pete godine po Hidžri. Tada su munafici slagali na Aišu da je učinila blud s jednim ashabom, u što je povjerovao i izvjestan broj muslimana. Ta laž unijela je pometnju u zajednicu muslimana. Oni su raspravljali o tome da li se to desilo ili nije, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se s uglednijim ashabima kako postupiti. Aiša je čak mjesec dana provela kod svojih, dok nisu objavljeni ajeti iz sure En-Nur kojima se potvrđuje njena nevinost i kore oni vjernici koji su povjerovali u tu laž. Naime, prije su već bili objavljeni ajeti u kojima se za tvrdnju o učinjenom bludu moraju imati četiri svjedoka.

Ovaj hadis, pored ostalog, upozorava vjernike na opasnost od potvore i napućuje ih šta treba učiniti ukoliko se takvo šta ponovo desi.

2 Ovo je hadisi-kudsi, tj. riječi Uzvišenog Allaha koje nam saopćava Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ali one nisu sastavni dio Kur’ana. Očito je da se On, u ovom slučaju, obraća melecima koji bilježe dobra i loša djela.

‘Ovo moje ustajanje je ustajanje onoga koji se Tebi utječe od kidanja (rodbinskih veza)’, rekla je ona. Zatim ju je Uzvišeni upitao: ‘Zar nisi zadovoljna time da Ja održavam vezu s onim koji tebe održava, a da je prekidam s onim koji tebe kida?’ ‘Svakako’, odgovorila je ona. ‘To pripada tebi’, reče On.”³ Nakon toga Ebu-Hurejra je proučio: “Zar i vi ne biste, kad biste se vlasti dočepali, nered na zemlji činili i rodbinske veze kidali?”⁴

7503. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Sufjan, prenoseći od Saliha, ovaj od Ubejdullaha, a on od Zejda b. Halida da je kazivao: “Kiša je pala nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, dove, pa je on rekao: ‘Allah kaže: ‘Neko je od Mojih robova osvanuo kao nevjernik, a neko kao vjernik.’”⁵

7504. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah je rekao: ‘Ako Moj rob voli susret sa Mnom, i Ja volim susret s njim, a ako on ne voli susret sa Mnom, ne volim ni Ja susret s njim.’”

7505. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah je rekao: ‘Ja sam u stanju učiniti Svome robu ono što o Meni misli.’”⁶

مِنَ الْقَطِيعَةِ فَقَالَ أَلَا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكَ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكَ قَالَتْ بَلَى يَا رَبِّ قَالَ فَذَلِكَ لَكَ ثُمَّ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقْطَعُوا أَرْحَامَكُمْ).

٧٥٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانٌ عَنْ صَالِحٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ مَطَرُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ قَالَ اللَّهُ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي كَافِرٌ بِي وَمُؤْمِنٌ بِي.

٧٥٠٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللَّهُ إِذَا أَحَبَّ عَبْدِي لِقَائِي أَحْبَبْتُ لِقَاءَهُ وَإِذَا كَرِهَ لِقَائِي كَرِهْتُ لِقَاءَهُ.

٧٥٠٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللَّهُ أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي.

3 U arapskom jeziku izraz *rahim* koristi se u značenju: *materica*, što je njegovo osnovno značenje. Pojam *rahim* koristi se također i u značenju rodbinska veza. Uglavnom, ovim se hadisom potiče na održavanje rodbinskih veza i prijeti onome koji ih kida.

4 Muhammed, 22.

5 Ovo je samo dio hadisa koji je već u cijelosti naveden u poglavlju *O ezamu*, a tek iz njegovog ostatka razumije se njegov smisao: “Onaj koji kaže: ‘Pokisli smo Allahovom dobrotom i Njegovom milošću’ – taj vjeruje u Mene, a ne vjeruje u zvijezdu. A onaj koji kaže: ‘Pokisli smo usljed pada te i te zvijezde’ – taj ne vjeruje u Mene, nego vjeruje u tu zvijezdu.”

6 Ovo je također dio dužeg hadisa koji je naveden na početku ovog dijela pod brojem 7405. Da bi se ovaj prvi dio bolje razumio, dovoljno je navesti samo cijelu rečenicu iz koje je on izvađen: “Ja sam ustanju učiniti Svome robom ono što o Meni misli, i s njim sam kad Me spomene.” Dakle, ovim se hadisom potiče na što

7506. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki čovjek koji nikada nije uradio nijedno dobro djelo oporučio je da, kada umre, spale njegovo tijelo te da polovicu pepela prospu po kopnu, a drugu polovicu u more. Tako mi Allaha, da mu je Allah to odredio, sigurno bi ga kaznio tako žestoko kako nije kaznio nikoga u svim svjetovima! Ali, Allah je naredio moru i kopnu da sakupe njegove ostatke, pa ga je onda upitao: 'Zašto si to učinio?' On je odgovorio: 'Iz straha od Tebe, to Ti najbolje znaš', pa mu je Allah oprostio."

7507. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ishak, njemu Amr b. Asim, a ovom Hemmam, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amre, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki je čovjek učinio jedan grijeh (a možda je rekao: '... počinio jedan grijeh'), pa je rekao: 'Gospodaru moj, počinio sam (ili učinio sam) grijeh, pa mi oprost!' Njegov Gospodar reče: 'Zar Moj rob zna da ima Gospodara, koji prašta grijeh i kažnjava za njega? Opraštam mu!' Zatim je prošlo onoliko (vremena) koliko je Allah htio, pa je taj čovjek opet učinio (ili počinio) grijeh, te je opet rekao: 'Gospodaru moj, počinio sam (ili učinio sam) i drugi grijeh, pa mi oprost!' Allah je još jednom ponovio: 'Zar Moj rob zna da ima Gospodara, koji prašta grijeh i kažnjava za njega? Opraštam mu!' Ponovo je prošlo onoliko (vremena) koliko je Allah htio, pa je ovaj isti čovjek opet učinio (ili počinio) grijeh, te je rekao: 'Gospodaru moj, počinio sam (ili učinio sam) opet grijeh, pa mi oprost!' Allah je i treći put rekao: 'Zar Moj rob zna da ima Gospodara, koji prašta grijeh i kažnjava za njega? Opraštam mu! Neka radi šta god hoće!'"¹

٧٥٠٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ قَالَ رَجُلٌ لَمْ يَعْمَلْ خَيْرًا قَطُّ فَإِذَا مَاتَ فَحَرَّقُوهُ وَادَّارُوا نِصْفَهُ فِي الْبَرِّ وَنِصْفَهُ فِي الْبَحْرِ فَوَاللَّهِ لَئِنْ قَدَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ لَيُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا لَا يُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ فَأَمَرَ اللَّهُ الْبَحْرَ فَجَمَعَ مَا فِيهِ وَأَمَرَ الْبَرَّ فَجَمَعَ مَا فِيهِ ثُمَّ قَالَ لَمْ فَعَلْتُ قَالَ مِنْ خَشْيَتِكَ وَأَنْتَ أَعْلَمُ فَغَفَرَ لَهُ .

٧٥٠٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ عَبْدًا أَصَابَ ذَنْبًا وَرُبَّمَا قَالَ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَقَالَ رَبِّ أَذْنَبْتُ وَرُبَّمَا قَالَ أَصَبْتُ فَاعْفِرْ لِي فَقَالَ رَبُّهُ أَعْلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفَرْتُ لِعَبْدِي ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ أَصَابَ ذَنْبًا أَوْ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَقَالَ رَبِّ أَذْنَبْتُ أَوْ أَصَبْتُ آخَرَ فَاعْفِرْهُ فَقَالَ أَعْلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفَرْتُ لِعَبْدِي ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ أَذْنَبَ ذَنْبًا وَرُبَّمَا قَالَ أَصَابَ ذَنْبًا قَالَ رَبِّ أَصَبْتُ أَوْ قَالَ أَذْنَبْتُ آخَرَ فَاعْفِرْهُ لِي فَقَالَ أَعْلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفَرْتُ لِعَبْدِي ثَلَاثًا فَلْيَعْمَلْ مَا شَاءَ .

češće sjećanje na Uzvišenog Allaha i spominjanje Njegova imena.

¹ Ovim riječima kao da Allah kaže: "Dokle god se Moj rob kaje za učinjeni grijeh i traži oprost, Ja ću mu opraštati." Nevevi ističe da se na osnovu ovog hadisa može zaključiti kako će Allah oprostiti grijeh koji se učini i više

7508. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Mu'temir, a ovom njegov otac, prenoseći od Katade, ovaj od Ukbe b. Abdul-Gafira, a on od Ebu-Seida (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je spomenuo jednog čovjeka od onih koji su nekada živjeli (ili koji su bili prije vas), pa je rekao nešto kao da mu je Allah podario bogatstvo i djecu. Kada mu se približila smrt, upitao je svoje sinove: 'Kakav sam vam otac bio?', a oni su odgovorili: 'Dobar otac.'

Zatim je rekao nije pripremio (prenosilac je u nedoumici između riječi *lem jebteiz* i *lem jebteir*) nekakvo dobro koje bi imao kod Allaha, te će ga On, ako dođe do Njega, sigurno kazniti. Potom je kazao: 'Kada umrem, gledajte da me spalite, pa kada se ugljenišem, stucite me (u prah) (prenosilac je u nedoumici da li je upotrijebljena riječ *feshaquni* ili *feshakuni*, s razlikom u slovima qaf i kaf), a onda, kad nađe olujni i vjetroviti dan, razaspite moj prah da ga vjetar raznese!'²

Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim rekao: 'Oni su njemu dali obećanje da će to učiniti, pa su, tako mi Gospodara, tako i učinili. Razasuli su njegov pepeo jednog vjetrovitog dana. Onda je Uzvišeni Allah rekao: 'Budi!', te on ponovo postade čovjek, u stojećem stavu. 'Robe Moj', upita ga Allah, 'šta te je navelo da uradiš to što si uradio?', a on odgovori: 'Strah od Tebe (ili bojazan od Tebe)!' Uzvišeni mu se Allah istog trenutka smilovao' (drugi je put Poslanik rekao: 'Nije ga ništa drugo zadesilo do Njegova milost'). Ovaj hadis ispričao sam Ebu-Usmanu, pa mi je on rekao: 'Ja sam ga čuo od Selmana, s tim što kod njega ima dodatak: '... razaspite me po moru!'

٧٥٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَبْدِ الْغَافِرِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلًا فِيمَنْ سَلَفَ أَوْ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ قَالَ كَلِمَةً يَغْنِي أَعْطَاهُ اللَّهُ مَالًا وَوَلَدًا فَلَمَّا حَضَرَتِ الْوَفَاةُ قَالَ لِبَنِيهِ أَيُّ أَبٍ كُنْتُ لَكُمْ قَالُوا خَيْرَ أَبٍ قَالَ فَإِنَّهُ لَمْ يَبْتَرِ أَوْ لَمْ يَبْتَرِ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرًا وَإِنْ يَقْدِرَ اللَّهُ عَلَيْهِ يُعَذِّبُهُ فَانْظُرُوا إِذَا مِتُّ فَأَحْرِقُونِي حَتَّى إِذَا صِرْتُ فَحْمًا فَاسْحَقُونِي أَوْ قَالَ فَاسْحَكُونِي فَإِذَا كَانَ يَوْمُ رِيحٍ عَاصِفٍ فَأَذْرُونِي فِيهَا فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ فَأَخَذَ مَوَائِقَهُمْ عَلَى ذَلِكَ وَرَبِّي فَفَعَلُوا ثُمَّ أَذْرُوهُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ كُنْ فَإِذَا هُوَ رَجُلٌ قَائِمٌ قَالَ اللَّهُ أَيُّ عَبْدِي مَا حَمَلَكَ عَلَى أَنْ فَعَلْتَ مَا فَعَلْتَ قَالَ مَخَافَتِكَ أَوْ فَرَقٌ مِنْكَ قَالَ فَمَا تَلَفَاهُ أَنْ رَحِمَهُ عِنْدَهَا وَقَالَ مَرَّةً أُخْرَى فَمَا تَلَفَاهُ غَيْرُهَا فَحَدَّثْتُ بِهِ أَبَا عُمَانَ فَقَالَ سَمِعْتُ هَذَا مِنْ سَلْمَانَ غَيْرَ أَنَّهُ زَادَ فِيهِ أَذْرُونِي فِي الْبَحْرِ أَوْ كَمَا حَدَّثَ حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ وَقَالَ لَمْ يَبْتَرِ وَقَالَ خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ وَقَالَ لَمْ يَبْتَرِ فَسَرَّهُ قَتَادَةُ لَمْ يَذْخِرْ.

puta, pa makar to bilo i hiljadu i preko hiljadu puta, ukoliko se čovjek svaki put pokaje iskreno i zatraži oprost za to. Ovaj hadis sigurno predstavlja veliki poticaj na kajanje i traženje oprosta od Uzvišenog Allaha.

- 2 Hadis sa sličnim tekstom naveden je pod brojem 3478, s tim što je tamo prilikom prekucavanja teksta ispao ovaj dio hadisa: "Ali ja nisam nikada ništa dobro uradio. Zato, kada umrem, spalite me, potom me smrvite, a onda me razaspite jednog jako vjetrovitog dana! Oni su tako i uradili, ali ga je Uzvišeni Allah sastavio i rekao: 'Šta te podstaklo...'" (prim. M.M.)

ili kako je već on pričao.”Pričao nam je Musa, a njemu Mu‘temir da je on upotrijebio izraz *lem jebte ‘ir*, dok Halifa kaže da je i njemu Mu‘temir pričao (ovaj hadis), upotrijebivši izraz *lem jebte ‘iz*. Katada je te riječi protumači riječima: *lem jeddehir*, tj. “nije sačuvao, nije pohranio nikakvo dobro djelo (za Sudnji dan)”.¹

O RAZGOVORU UZVIŠENOG GOSPODARA NA SUDNJEM DANU S VJEROVJESNICIMA I DRUGIMA²

7509. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Rašid, njemu Ahmed b. Abdullah, a ovom Ebu-Bekr b. Ajjaš, prenoseći od Humejda, ovaj od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

“Kada nastupi Sudnji dan, dobit ću pravo zauzimanja, pa ću reći: ‘Gospodaru moj, uvedi u Džennet one koji u svojim srcima imaju (imana) koliko zrno gorušice!’, te će oni ući. Zatim ću reći: ‘Uvedi u Džennet one koji imaju i najmanji dio (imana)!’”

Enes kaže: “Kao da sada gledam u prste Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”³

7510. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ma‘beda b. Hilala Anezija (da je kazivao):

“Nekoliko nas iz Basre sakupili smo se i otišli do Enesa b. Malika, a sa sobom smo povelili Sabita Bunanija da ga u naše ime upita za hadis o zauzimanju (zagovoru). Zatekli smo ga u njegovoj kući dok je klanjao duha-namaz. Zatražili smo

بَابُ كَلَامِ الرَّبِّ عَزَّ

وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ الْأَنْبِيَاءِ وَغَيْرِهِمْ

٧٥٠٩. حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ شَفَعْتُ فَقُلْتُ يَا رَبِّ ادْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ خَرْدَلَةٌ فَيَدْخُلُونَ ثُمَّ أَقُولُ ادْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ أَذْنَى شَيْءٍ فَقَالَ أَنَسٌ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى أَصَابِعِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.

٧٥١٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا مَعْبُدُ بْنُ هِلَالٍ الْعَنْزِيُّ قَالَ اجْتَمَعْنَا نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ فَذَهَبْنَا إِلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَذَهَبْنَا مَعَنَا بِشَابِتِ الْبُنَانِيِّ إِلَيْهِ يَسْأَلُهُ لَنَا عَنْ حَدِيثِ الشَّفَاعَةِ فَإِذَا هُوَ فِي قَصْرِهِ فَوَافَقْنَاهُ

¹ Ovdje se radi o maloj razlici u izrazima, bez razlike u značenju. U hadisu ovaj smo izraz preveli sa “nije pripremio”.

² Na ovom svijetu ljudi ne mogu vidjeti Allaha, a s Njim razgovarati mogu samo poslanici. Znamo na osnovu Kur‘ana i sunneta da će vjernici na ahiretu moći vidjeti Allaha, dželle šanuhu, i izravno, bez posrednika, s Njim razgovarati. Hadisi navedeni u ovom poglavlju također to potvrđuju.

³ Naime, dok je govorio o toj maloj količini imana, on je pokazivao na vrhove svojih prstiju, kako bi što slikovitije opisao iman o kojem je govorio. (prim. M.M.)

dopuštenje da uđemo, pa nam je to dozvolio. (Kada smo ušli), on je sjedio na svojoj prostirci. ‘Nemoj ga pitati ništa’, rekosmo tada Sabitu, ‘prije nego što ga upitaš za hadis o zauzimanju!’ – ‘Ebu-Hamza’, reče on, ‘ova tvoja braća iz Basre došla su da te upitaju za hadis o zauzimanju.’

Tada Enes počne pripovijedati: ‘Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nam je kazivao:

‘Kada nastupi Sudnji dan, ljudi će se uskomešati i izmiješati, pa će doći Adem i reći mu: ‘Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara!’

‘Nisam vam ja za to’, odgovorit će im on, ‘nego otiđite vi Ibrahimu, on je miljenik Milostivog.’ Oni će onda otići Ibrahimu, ali će i on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Musau, on je Allahov sugovornik.’ Potom će oni otići Musau, ali će i on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Isau, on je Allahov ruh i Njegova riječ.’ Oni će potom otići Isau, ali će i on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.’

Potom će oni doći meni, pa ću ja reći: ‘Ja sam za to (ovlašten)!’ Onda ću zatražiti dopuštenje kod svoga Gospodara, pa će mi ono biti dato, i On će me nadahnuti pohvalama kojima ću Mu, iako ih sada ne znam, zahvaljivati. Iskazat ću Mu te pohvale i pasti Mu na sedždu, pa će mi biti rečeno: ‘Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se – bit će ti prihvaćeno zauzimanje!’

‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘moj ummet, moj ummet!’ Tada će mi biti rečeno: ‘Idi i iz Vatre izvedi one koji u svojim srcima imaju imana teška makar koliko jedno zrno ječma!’, pa ću ja otići i uraditi tako.

Onda ću se ponovo vratiti, iskazujući Mu pohvale, i pasti Mu na sedždu, pa će mi opet biti rečeno: ‘Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se – bit će ti prihvaćeno zauzimanje!’

‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘moj ummet, moj ummet!’ Tada će mi biti rečeno: ‘Idi i iz Vatre izvedi one koji u svojim srcima imaju imana teška makar

يُصَلِّي الضُّحَىٰ فَاسْتَأْذَنَّا فَادْخُلْنَا لَهُ وَهُوَ قَاعِدٌ عَلَىٰ فِرَاشِهِ فَقُلْنَا لَثَابَتٍ لَا تَسْأَلُهُ عَنْ شَيْءٍ أَوَّلَ مَنْ حَدِيثِ الشَّفَاعَةِ فَقَالَ يَا أَبَا حَمْزَةَ هَؤُلَاءِ إِخْوَانُكَ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ جَاءُوكَ يَسْأَلُونَكَ عَنْ حَدِيثِ الشَّفَاعَةِ فَقَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ ﷺ قَالَ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ مَاجَ النَّاسُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ اسْتَفْعْ لَنَا إِلَىٰ رَبِّكَ فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ يَا إِبْرَاهِيمَ فَإِنَّهُ خَلِيلُ الرَّحْمَنِ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِمُوسَىٰ فَإِنَّهُ كَلِيمُ اللَّهِ فَيَأْتُونَ مُوسَىٰ فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِعِيسَىٰ فَإِنَّهُ رُوحُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ فَيَأْتُونَ عِيسَىٰ فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِمُحَمَّدٍ ﷺ فَيَأْتُونِي فَأَقُولُ أَنَا لَهَا فَاسْتَأْذِنُ عَلَىٰ رَبِّي فَيُؤْذَنُ لِي وَيُلْهِمُنِي حَمِيدَ أَحْمَدَ بِهَا لَا تَحْضُرُنِي إِلَّا الْآنَ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْحَامِدِ وَأَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيَقُولُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمِعْ لَكَ وَسَلْ تُعْطَ وَاسْتَفْعْ تُشَفَّعَ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي فَيَقُولُ أَنْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مِنْهَا مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ شَعِيرَةٍ مِنْ إِيْمَانٍ فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ ثُمَّ أَعُودُ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْحَامِدِ ثُمَّ أَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيَقُولُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمِعْ لَكَ وَسَلْ تُعْطَ وَاسْتَفْعْ تُشَفَّعَ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي فَيَقُولُ أَنْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مِنْهَا مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ أَوْ خَرْدَلَةٍ مِنْ إِيْمَانٍ فَأَخْرِجُهُ فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ ثُمَّ أَعُودُ

koliko jedan trun (ili zrno gorušice)!', pa ću ja otići i uraditi tako.

Vratit ću se i po treći put, iskazujući Mu pohvale, i pasti Mu na sedždu, pa će mi opet biti rečeno: 'Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se – bit će ti prihvaćeno zauzimanje!'

'Gospodaru', reći ću ja, 'moj ummet, moj ummet!' Tada će mi biti rečeno: 'Idi i iz Vatre izvedi one koji u svojim srcima imaju imana manje i od težine jednog zrna gorušice!', pa ću ja otići i uraditi tako."

Kada smo izišli iz Enesove kuće, rekoh nekima iz naše skupine: 'Kada bismo svratili do Hasana, koji se skriva u kući Ebu-Halife¹, da mu ispričamo ono što nam je kazao Enes b. Malik.'

Tako smo otišli do njega i nazvali mu selam, pa nam je on dopustio da uđemo.

'Ebu-Seide', rekosmo mu, 'došli smo ti od tvoga brata (po vjeri) Enesa b. Malika. Mi prije o zauzimanju nismo čuli ništa slično onome što smo danas čuli od njega.'

'Nastavite!', reče nam on, te mu ispričasmo cijeli hadis. Kad smo došli do ovog mjesta, on nam opet reče: 'Nastavite!'

'On nam nije dalje pričao', odgovorismo mi. Tada Hasan reče: 'On je to meni pričao dok je bio mlađi, prije dvadeset godina, samo ne znam da li je to on poslije zaboravio ili vam nije htio ispričati, kako se ne biste na to oslonili.'

'Pa ispričaj nam ti, Ebu-Seide!', rekosmo mi. Na to se on nasmija i reče: 'Čovjek je stvoren kao brzac! Ja sam vam to spomenuo samo zato što vam to želim ispričati. On je i meni ispričao isto što i vama, pa je onda nastavio:

'Zatim ću se i po četvrti put vratiti, iskazujući Mu pohvale, i pasti Mu na sedždu, pa će mi (i po četvrti put) biti rečeno: 'Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se

فَأَحَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ ثُمَّ أَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيَقُولُ
يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمِعْ لَكَ وَسَلْ تُعْطَ
وَأَشْفَعُ تُشَفِّعَ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمِّي أُمِّي فَيَقُولُ
انْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ أَذْنَى أَذْنَى
مِثْقَالِ حَبَّةٍ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ فَأَخْرِجْهُ مِنَ النَّارِ
فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ فَلَمَّا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِ أَنَسٍ قُلْتُ
لِبَعْضِ أَصْحَابِنَا لَوْ مَرَرْنَا بِالْحَسَنِ وَهُوَ مُتَوَارٍ
فِي مَنْزِلِ أَبِي خَلِيفَةَ فَحَدَّثْنَاهُ بِمَا حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ
مَالِكٍ فَاتَيْنَاهُ فَسَلَّمْنَا عَلَيْهِ فَأَذِنَ لَنَا فَقُلْنَا لَهُ يَا أَبَا
سَعِيدٍ جِئْنَاكَ مِنْ عِنْدِ أَخِيكَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَلَمْ
نَرِ مِثْلَ مَا حَدَّثْنَا فِي الشَّفَاعَةِ فَقَالَ هِيَ فَحَدَّثْنَاهُ
بِالْحَدِيثِ فَأَنْتَهَى إِلَى هَذَا الْمَوْضِعِ فَقَالَ هِيَ فَقُلْنَا
لَمْ يَزِدْ لَنَا عَلَى هَذَا فَقَالَ لَقَدْ حَدَّثَنِي وَهُوَ جَمِيعٌ
مُنْذُ عِشْرِينَ سَنَةً فَلَا أَذْرِي أَنَسِي أَمْ كَرِهَ أَنْ
تَتَكَلَّمُوا قُلْنَا يَا أَبَا سَعِيدٍ فَحَدَّثْنَا فَضَحِكَ وَقَالَ
خُلِقَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا مَا ذَكَرْتُهُ إِلَّا وَأَنَا أُرِيدُ
أَنْ أُحَدِّثَكُمْ حَدَّثَنِي كَمَا حَدَّثَكُمْ بِهِ قَالَ ثُمَّ أَعُودُ
الرَّابِعَةَ فَأَحَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ ثُمَّ أَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا
فَيَقُولُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمِعْ وَسَلْ
تُعْطَ وَأَشْفَعُ تُشَفِّعَ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَثَدَّنْ لِي فِيمَنْ
قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَيَقُولُ وَعِزَّتِي وَجَلَالِي وَكِبْرِيَانِي
وَعَظَمَتِي لَا أَخْرِجَنَّ مِنْهَا مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ .

¹ Radi se o Hasanu Basriju, jednom od najpoznatijih i najpobožnijih tabiina. Skrívao se od Hadždžadža b. Jusufa, zloglasnog namjesnika.

– bit će ti prihvaćeno zauzimanje!’ ‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘dopusti mi da se zauzmem za svakog ko je rekao: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha!’” ‘Tako Mi Moje moći, uzvišenosti, veličanstvenosti i veličine, sigurno ću izvesti iz Vatre svakog onog koji je rekao: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha!’”,² reći će On.”³

7511. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Halid, njemu Ubejdullah b. Musa, a ovom Israil, prenoseći od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Posljednji koji će ući u Džennet i izići iz Džehennema bit će jedan čovjek koji će izići pužući. Njegov će mu Gospodar reći: ‘Uđi u Džennet!’, a on će kazati: ‘Gospodaru moj, ali Džennet je pun!’ Allah će mu tri puta ponoviti da uđe, a on će uvijek odgovarati: ‘Džennet je pun!’ Onda će mu Gospodar reći: ‘Tebi pripada onoliko koliko je deset dunjaluka.’”

7512. PRIČAO NAM JE Ali b. Hudžr, a njemu Isa b. Junus, prenoseći od A‘meša, ovaj od Hajseme, a on od Adija b. Hatima da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Nema nikoga među vama, a da Gospodar njegov neće s njim razgovarati bez prevodioca. On će pogledati desno od sebe, pa će vidjeti samo svoja djela, koja je uradio. Zatim će pogledati lijevo od sebe, pa će opet vidjeti samo svoja djela. Onda će

٧٥١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ آخِرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولًا الْجَنَّةِ وَآخِرَ أَهْلِ النَّارِ خُرُوجًا مِنَ النَّارِ رَجُلٌ يَخْرُجُ حَبْوًا فَيَقُولُ لَهُ رَبُّهُ ادْخُلِ الْجَنَّةَ فَيَقُولُ رَبِّ الْجَنَّةِ مَلَأَى فَيَقُولُ لَهُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَكُلُّ ذَلِكَ يُعِيدُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ مَلَأَى فَيَقُولُ إِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيَا عَشْرَ مَرَّاتٍ .

٧٥١٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا سَيَكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تَرْجُمانٌ فَيَنْظُرُ أَيَمَنَ مِنْهُ فَلَا يَرَى إِلَّا مَا قَدَّمَ مِنْ عَمَلِهِ وَيَنْظُرُ أَشْأَمَ مِنْهُ فَلَا يَرَى إِلَّا مَا قَدَّمَ وَيَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَا يَرَى

2 Ovdje je naveden samo prvi dio šehadeta, ali se podrazumijeva da uz njega ide obavezno i drugi dio: “Muhammed je Njegov poslanik.” Naime, islamski se učenjaci slažu da nije ispravno vjerovanje te da ne može postati musliman onaj koji izgovori i prizna samo prvi dio šehadeta.

3 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:

- prve su generacije muslimana bile jako zainteresirane za hadis;
- zauzimanje je na Sudnjem danu istina, a glavni zagovarač tada će biti Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem;
- toliko će biti teško polagati račune za svoja djela da će se poslanici prije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ustručavati zauzimati za bilo koga;
- iz Džehennema će, kad-tad, izići svako ko u času smrti imadne makar trunku imana;
- u Džehennemu će vječno ostati samo oni koji umru bez imalo imana.

pogledati ispred sebe i ugledati samo vatru naspram svoga lica. Zato se čuvajte vatre, makar polovicom hurme!”¹ A‘meš kaže: “Amr b. Murra ispričao mi je ovaj hadis u sličnom obliku, s tim što se kod njega još dodaje: ‘... i makar lijepom riječju!’”

7513. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Jedan je židovski rabin došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Kada nastupi Sudnji dan, Allah će držati nebesa na jednom prstu, zemlje na prstu, vodu i zemlju (prah) na prstu, a ostala stvorenja na prstu, pa će ih jako zadržati i reći: ‘Ja sam vladar! Ja sam vladar!’” Vidio sam tada kako se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao tako da su mu se vidjeli kutnjaci, čudeći se i potvrđujući njegove riječi. Potom je proučio: ‘Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati...’ – sve do riječi: ‘... Njemu smatraju ravnim!’”²

7514. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Katade, a on od Safvana b. Muhriza (da je kazivao): “Jedan je čovjek upitao Ibn-Omera: ‘Šta si čuo: kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio o šaptanju (na Sudnjem danu)?’ On mu je odgovorio (da je čuo kako je on rekao): ‘Neko će se od vas toliko približiti svome Gospodaru tako da će Ga On natrkriti Svojim okriljem, pa će mu Allah reći: ‘Jesi li uradio to i to?’, a on će odgovoriti: ‘Da!’ Onda će mu (Uzvišeni) reći: ‘Uradio si i to i to?’, pa će on opet odgovoriti: ‘Da!’ Tako će on sve priznati, pa će mu Uzvišeni Allah reći: ‘To sam ti na dunjaluku prikrio, a danas ti to opraštam!’” Adem također

إِلَّا النَّارَ تَلْقَاءَ وَجْهَهُ فَاتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ
قَالَ الْأَعْمَشُ وَحَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةٍ عَنْ خَيْثَمَةَ
مِثْلَهُ وَزَادَ فِيهِ وَلَوْ بِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

٧٥١٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ
عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ إِنَّهُ
إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ جَعَلَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ عَلَى
إِصْبَعٍ وَالْأَرْضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْمَاءَ وَالْثَرَى عَلَى
إِصْبَعٍ وَالْخَلَائِقَ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَهْزُهُنَّ ثُمَّ يَقُولُ
أَنَا الْمَلِكُ أَنَا الْمَلِكُ فَلَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَضْحَكُ
حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ تَعَجُّبًا وَتَصْدِيقًا لِقَوْلِهِ ثُمَّ
قَالَ النَّبِيُّ ﷺ (وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ) إِلَى قَوْلِهِ
(يُشْرِكُونَ) .

٧٥١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ
عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ ابْنَ عُمَرَ
كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ فِي النَّجْوَى
قَالَ يَذْنُو أَحَدُكُمْ مِنْ رَبِّهِ حَتَّى يَضَعَ كَنَفَهُ عَلَيْهِ
فَيَقُولُ أَعْمَلْتَ كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ وَيَقُولُ
عَمِلْتُ كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ فَيَقْرُرُهُ ثُمَّ يَقُولُ
إِنِّي سَتَرْتُ عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا وَأَنَا أَعْفِرُهَا لَكَ
الْيَوْمَ وَقَالَ آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا
صَفْوَانُ عَنْ ابْنِ عُمَرَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

¹ Tj. udjeljujući makar polovicu hurme.

² Ez-Zumer, 67. Tj. proučio je ajet u cijelosti. On u prijevodu glasi: “Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; a čitava će zemlja na Sudnjem danu u šaci Njegovoj biti, a i nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!”

kaže da mu je (ovaj hadis) pričao Šejban, njemu Katada, a ovom Safvan, prenoseći od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“... A ALLAH JE, SIGURNO,
S MUSAOM RAZGOVARAO.”³

7515. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Jednom su Adem i Musa raspravljali, pa je Musa rekao: ‘Ti si Adem; svoje si potomstvo iz Dženneta istjerao!’ Na to je on njemu rekao: ‘Ti si Musa; Allah te je odabrao Svojim poslanicama i govorom, pa mi opet prigovaraš za nešto što mi je određeno prije nego što sam bio stvoren!’ Tako je Adem nadgovorio Musaa.”

7516. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Na Sudnjem će danu vjernici biti sakupljeni, pa će reći: ‘Kada bismo zamolili nekoga da se zauzme za nas kod našeg Gospodara, da nas On izbavi iz ovog stanja!’ Otići će do Adema i reći mu: ‘Ademe, ti si otac čovječanstva, Allah te je stvorio Svojom rukom, dao je da ti melec učine sedždu i podučio te imenima svega – zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, neka nas On izbavi!’ Adem će im odgovoriti: ‘Nisam vam ja za to (kadar)’, spominjući im grijeh koji je učinio.”⁴

بَابُ قَوْلِهِ
(وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا)

٧٥١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا عَقِيلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ اخْتَجَّ آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ مُوسَى أَنْتَ آدَمُ الَّذِي أَخْرَجْتَ ذُرِّيَّتَكَ مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ آدَمُ أَنْتَ مُوسَى الَّذِي اصْطَفَاكَ اللَّهُ بِرِسَالَاتِهِ وَكَلَامِهِ ثُمَّ تَلَوْنِي عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِّرَ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ أُخْلَقَ فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى .

٧٥١٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُجْمَعُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوْ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا فَيُرِيحُنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ لَهُ أَنْتَ آدَمُ أَبُو الْبَشَرِ خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ وَأَسَجَدَ لَكَ الْمَلَائِكَةُ وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ فَاشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا فَيَقُولُ لَهُمْ لَسْتُ هُنَاكُمْ فَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ .

3 En-Nisa, 164. Buhari navodi ovaj ajet i hadise koji slijede kako bi potvrdio da Allah govori te da je On izravno, bez ikakvog posrednika, razgovarao s Musaom, alejhis-selam. To je ujedno i odgovor mutezilama, koji tvrde da Uzvišeni Allah nije s njim izravno razgovarao.

4 Radi se o kušanju ploda s drveta u Džennetu. Njemu i Havi Allah, dželle šaanuhu, zabranio je da uzimaju plodove s tog drveta. Ovo je samo početak dužeg hadisa o zauzimanju (zagovoru) koji se navodi i u nekim

7517. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, prenoseći od Šerika b. Abdullaha, a on od Ibn-Malika da je kazivao: “One noći kada se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iz harema Kabe desilo Noćno putovanje (Isra) došle su mu, dok je on u Mesdžidul-haramu spavao, tri osobe¹ – a bilo je to prije nego što mu je počela silaziti Objava² – pa je jedna od njih upitala: ‘Koji je od ovih on?’,³ druga je rekla: ‘Onaj koji je najbolji među njima’, a treća je kazala: ‘Uzmite najboljeg od njih!’ Te noći on (Poslanik) ih nije vidio, ali ih je, prema onome što je vidjelo njegovo srce, vidio druge noći. Njegove oči spavaju, ali mu srce ne spava. I u ostalih vjerovjesnika oči spavaju, ali im srca ne spavaju. Oni mu nisu ništa govorili, nego su ga ponijeli i spustili kod vrela Zemzem. Zatim ga je prihvatio Džibril, rasporio mu tijelo od grla do sredine grudi i ispraznio mu grudi i utrobu. Sve je to oprao svojom rukom, s vodom iz vrela Zemzem, očistivši tako njegovu nutrinu. Potom mu je donesen zlatni leđen u kojem je bio zlatni čup napunjen imanom i mudrošću, pa je melek time ispunio njegove grudi i krvne sudove njegova grla, a onda mu je zatvorio tijelo.

Zatim se Džibril s njim popeo na dunjalučko nebo i zakucio na jedna nebeska vrata. Stanovnici tog neba upitali su ga: ‘Ko je to?’, a on je odgovorio: ‘Džibril.’ ‘A ko je s tobom?’, upitali su zatim.

‘Sa mnom je Muhammed’, odgovorio je Džibril.

‘A je li on poslanik?’, opet je upitao neko. ‘Da’, odgovorio je Džibril. Tada oni rekoše: ‘Izvolite, i dobro nam došli!’ Stanovnici neba obradovali su mu se, iako oni ne znaju šta Allah namjerava

٧٥١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ شَرِيكَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ مَسْجِدِ الْكَعْبَةِ أَنَّهُ جَاءَهُ ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ قَبْلَ أَنْ يُوحَى إِلَيْهِ وَهُوَ نَائِمٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَقَالَ أَوَّلُهُمْ أَيُّهُمْ هُوَ فَقَالَ أَوْسَطُهُمْ هُوَ خَيْرُهُمْ فَقَالَ آخِرُهُمْ خُذُوا خَيْرَهُمْ فَكَانَتْ تِلْكَ اللَّيْلَةُ فَلَمْ يَرَهُمْ حَتَّى أَتَوْهُ لَيْلَةً أُخْرَى فِيمَا يَرَى قَلْبُهُ وَتَنَامُ عَيْنُهُ وَلَا يَنَامُ قَلْبُهُ وَكَذَلِكَ الْأَنْبِيَاءُ تَنَامُ أَعْيُنُهُمْ وَلَا تَنَامُ قُلُوبُهُمْ فَلَمْ يُكَلِّمُوهُ حَتَّى احْتَمَلُوهُ فَوَضَعُوهُ عِنْدَ بَشَرٍ زَمَزَمَ فَتَوَلَّاهُ مِنْهُمْ جِبْرِيلُ فَشَقَّ جِبْرِيلُ مَا بَيْنَ نَحْرِهِ إِلَى لَبْتِهِ حَتَّى فَرَّغَ مِنْ صَدْرِهِ وَجَوْفِهِ فَغَسَلَهُ مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ بِيَدِهِ حَتَّى انْقَى جَوْفَهُ ثُمَّ أَتَى بِطُسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ فِيهِ تَوْرٌ مِنْ ذَهَبٍ مَحْشُورٌ إِيْمَانًا وَحِكْمَةً فَحَشَا بِهِ صَدْرَهُ وَلِغَادِيدِهِ يَعْنِي عُرُوقَ خَلْقِهِ ثُمَّ أَطْبَقَهُ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَضْرَبَ بَابًا مِنْ أَبْوَابِهَا فَنَادَاهُ أَهْلُ السَّمَاءِ مَنْ هَذَا فَقَالَ جِبْرِيلُ قَالُوا وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مَعِيَ مُحَمَّدٌ قَالَ وَقَدْ بُعِثَ قَالَ نَعَمْ قَالُوا فَمَرْحَبًا بِهِ وَأَهْلًا فَيَسْتَبْشِرُ بِهِ أَهْلُ السَّمَاءِ لَا يَعْلَمُ أَهْلُ السَّمَاءِ بِمَا يُرِيدُ اللَّهُ بِهِ فِي الْأَرْضِ حَتَّى يُعْلِمَهُمْ

prethodnim poglavljima.

1 Bila su to, ustvari, tri meleka, među kojima je bio i Džibril, alejhis-selam.

2 Objava je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, počela silaziti mnogo prije Israa i Miradža. Zato za ovaj dio hadisa neki hadiski učenjaci kažu da je komentar jednog od prenosilaca hadisa. Drugi kažu da su ti melec prvi put dolazili prije početka objave, a drugi put one noći u kojoj su se dogodili Isra i Miradž.

3 Melec su našli trojicu ljudi kako spavaju, a tražili su Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. S njim su zajedno bili njegov amidža Hamza i amidžić Dža'fer b. Ebu-Talib.

(postići) s njim na Zemlji sve dok ih On ne obavijesti o tome. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je na dunjalučkom nebu našao Adema. Tada mu Džibril reče: ‘Ovo ti je otac, pa mu nazovi selam!’ On mu je nazvao selam, a Adem je, uzvativši, dodao: ‘Izvoli, i dobro došao, sine! Divan li si ti sin!’ Zatim je na dunjalučkom nebu ugledao dvije rijeke kako teku, pa je upitao: ‘Koje su ovo rijeke, Džibrile?’ ‘Ovdje izviru Nil i Eufrat’, odgovorio mu je. Džibril ga je potom vodio po tom nebu, pa su naišli pored treće rijeke, a nad njom se uzdizao dvorac od bisera i topaza. Dotakao ju je rukom, pa je primijetio da je od miomirisa. ‘Šta je ovo, Džibrile?’, upitao je.

‘Ovo je Kevser, koji tvoj Gospodar čuva za tebe’, odgovorio mu je on.

Zatim se s njim popeo na drugo nebo, pa su ga melecipitali isto što i na prvom: ‘Ko je to?’, a on je odgovorio: ‘Džibril.’ ‘A ko je s tobom?’, upitali su, pa je on odgovorio: ‘Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.’ ‘Da li je njemu poslana Objava?’, upitali su opet. ‘Da’, odgovorio je Džibril. Tada oni rekoše: ‘Izvolite, i dobro nam došli!’

Nakon toga s njim se popeo na treće nebo, pa su mu rekli isto što i na prvom i na drugom. Potom se s njim popeo na četvrto nebo, pa su mu i tu isto rekli. Popeli su se, onda, na peto nebo, pa su im i tu isto rekli. Zatim se Džibril popeo s njim na šesto nebo, pa su mu i tu isto rekli. Na kraju se s njim popeo na sedmo nebo, pa su mu i na sedmom nebu to isto rekli. Na svakom su nebu bili neki poslanici, a on im je navodio imena. Ja sam od toga zapamtio da je Idris bio na drugom, Harun na četvrtom, a nisam zapamtio ime poslanika koji je bio na petom (nebu). Ibrahim je bio na šestom, a Musa na sedmom nebu – zato što je Allah s njim (izravno) razgovarao. Tada je Musa rekao: ‘Gospodaru moj, nisam ni pretpostavljao da ćeš iznad mene ikoga uzdići.’ Zatim se Džibril s njim popeo još više – samo Allah zna koliko – dok

فَوَجَدَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا آدَمَ فَقَالَ لَهُ جِبْرِيلُ هَذَا أَبُوكَ آدَمُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَرَدَّ عَلَيْهِ آدَمُ وَقَالَ مَرَحَبًا وَأَهْلًا يَا بَنِي نَعَمَ الْابْنُ أَنْتَ فَإِذَا هُوَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِنَهْرَيْنِ يَطْرِدَانِ فَقَالَ مَا هَذَانِ النَّهْرَانِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا النَّيْلُ وَالْفُرَاتُ عُنْصُرُهُمَا ثُمَّ مَضَى بِهِ فِي السَّمَاءِ فَإِذَا هُوَ بِنَهْرٍ آخَرَ عَلَيْهِ قَصْرٌ مِنْ لُؤْلُؤٍ وَزَبَرْجَدٍ فَضَرَبَ يَدَهُ فَإِذَا هُوَ مِسْكٌ أَذْفَرُ قَالَ مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا الْكَوْثَرُ الَّذِي خَبَأَ لَكَ رَبُّكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ فَقَالَتِ الْمَلَائِكَةُ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَتْ لَهُ الْأُولَى مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قَالُوا وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ ﷺ قَالُوا وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمَ قَالُوا مَرَحَبًا بِهِ وَأَهْلًا ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِيَةِ وَقَالُوا لَهُ مِثْلَ مَا قَالَتْ الْأُولَى وَالثَّانِيَةُ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى الرَّابِعَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الْخَامِسَةِ فَقَالُوا مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّادِسَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ كُلُّ سَمَاءٍ فِيهَا أَنْبِيَاءٌ قَدْ سَاءَ لَهُمْ فَأَوْعِيَتْ مِنْهُمْ إِدْرِيسُ فِي الثَّانِيَةِ وَهَارُونَ فِي الرَّابِعَةِ وَآخَرُ فِي الْخَامِسَةِ لَمْ أَحْفَظْ اسْمَهُ وَإِبْرَاهِيمُ فِي السَّادِسَةِ وَمُوسَى فِي السَّابِعَةِ بِتَفْصِيلٍ كَلَامَ اللَّهِ فَقَالَ مُوسَى رَبِّ لَمْ أَظُنْ أَنْ يَرْفَعَ عَلَيَّ أَحَدٌ ثُمَّ عَلَا بِهِ فَوْقَ ذَلِكَ بِمَا لَا يَعْلَمُهُ إِلَّا اللَّهُ حَتَّى جَاءَ سِدْرَةَ الْمُنْتَهَى وَدَنَا لِلْجَبَّارِ رَبِّ الْعِزَّةِ فَتَدَلَّى حَتَّى كَانَ مِنْهُ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى

nisu došli do Sidretul-muntehaa. Onda se Silni Gospodar moći približio tako da je bio blizu njega koliko dva luka ili još bliže. Tada mu je Allah, između ostalog, obznanio dužnost za njegov ummet: pedeset namaza u toku dana i noći. Nakon toga on se spuštao dok nije došao do Musaa, pa ga je on zadržao i upitao: ‘Muhammede, šta ti je Gospodar tvoj propisao?’

‘Propisao mi je pedeset namaza u toku dana i noći’, odgovorio mu je.

‘Tvoj ummet neće to moći, zato se vrati, neka Gospodar tvoj olakša i tebi i njima!’, reče mu Musa. Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, tada okrenuo Džibrilu, tražeći, činilo se, na taj način njegovo mišljenje, pa mu je on dao znak u smislu: ‘Da, ako želiš!’

Džibril je onda s njim ponovo otišao do Silnoga, koji još bijaše na Svome mjestu. Tada Mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Gospodaru moj, olakšaj nam, jer moj ummet ovo neće moći!’, pa mu je Allah broj namaza smanjio za deset. Zatim se on opet vratio do Musaa, ali ga je on opet zadržao. Musa ga je tako stalno vraćao njegovom Gospodaru dok broj nije spao na pet namaza. Pa i tada ga je Musa zadržao i rekao mu: ‘Muhammede, tako mi Allaha, ja sam sinove Israilove, tj. svoj narod, nagovarao na nešto što je bilo manje od toga, ali su oni bili slabići i nisu to prihvatili. A pripadnici tvoga ummeta imaju još slabija tijela, srca, snagu, oči i uši, pa se zato opet vrati, ne bi li ti Gospodar tvoj još više olakšao!’ Svaki put Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okretao bi se prema Džibrilu da mu i on pomogne, a on nijednom nije bio protiv toga. Tako se on s njim popeo i peti put, pa je Vjerovjesnik rekao: ‘Gospodaru moj, moj ummet ima slaba tijela, srca, uši, oči i snagu, pa nam zato još olakšaj!’ Tada ga je On zovnuo: ‘Muhammede!’

‘Odazivam Ti se, i Tebi sam na usluzi!’, odazvao Mu se on. ‘Moja se riječ ne mijenja’, reče mu On,

فَأَوْحَى اللَّهُ فِيمَا أَوْحَى إِلَيْهِ خَمْسِينَ صَلَاةً عَلَى أُمَّتِكَ كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ ثُمَّ هَبَطَ حَتَّى بَلَغَ مُوسَى فَاحْتَبَسَهُ مُوسَى فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ مَاذَا عَاهَدَ إِلَيْكَ رَبُّكَ قَالَ عَاهَدَ إِلَيَّ خَمْسِينَ صَلَاةً كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ فَارْجِعْ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ رَبُّكَ وَعَنْهُمْ فَالْتَفَتَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى جِبْرِيلَ كَأَنَّهُ يَسْتَشِيرُهُ فِي ذَلِكَ فَأَشَارَ إِلَيْهِ جِبْرِيلُ أَنْ نَعَمْ إِنْ شِئْتَ فَعَلَا بِهِ إِلَى الْجَبَّارِ فَقَالَ وَهُوَ مَكَانُهُ يَا رَبِّ خَفِّفْ عَنَّا فَإِنَّ أُمَّتِي لَا تَسْتَطِيعُ هَذَا فَوَضَعَ عَنْهُ عَشْرَ صَلَوَاتٍ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى مُوسَى فَاحْتَبَسَهُ فَلَمْ يَزَلْ يُرَدِّدُهُ مُوسَى إِلَى رَبِّهِ حَتَّى صَارَتْ إِلَى خَمْسِ صَلَوَاتٍ ثُمَّ اخْتَبَسَهُ مُوسَى عِنْدَ الْخَمْسِ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ وَاللَّهِ لَقَدْ رَأَوْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ قَوْمِي عَلَى أَدْنَى مِنْ هَذَا فَضَعُفُوا فَتَرَكُوهُ فَأَمَّتَكَ أَضْعَفُ أَجْسَادًا وَقُلُوبًا وَأَبْدَانًا وَأَبْصَارًا وَأَسْمَاعًا فَارْجِعْ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ رَبُّكَ كُلَّ ذَلِكَ يَلْتَفِتُ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى جِبْرِيلَ لِيُشِيرَ عَلَيْهِ وَلَا يَكْرَهُ ذَلِكَ جِبْرِيلُ فَرَفَعَهُ عِنْدَ الْخَامِسَةِ فَقَالَ يَا رَبِّ إِنَّ أُمَّتِي ضَعَفَاءُ أَجْسَادُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ وَأَسْمَاعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَأَبْدَانُهُمْ فَخَفِّفْ عَنَّا فَقَالَ الْجَبَّارُ يَا مُحَمَّدُ قَالَ لَيْتَكَ وَسَعْدَيْكَ قَالَ إِنَّهُ لَا يُبَدِّلُ الْقَوْلَ لَدَيَّ كَمَا فَرَضْتُهُ عَلَيْكَ فِي أُمِّ الْكِتَابِ قَالَ فَكُلُّ حَسَنَةٍ بَعَثَ أَمَثَالَهَا فِيهِ خَمْسُونَ فِي أُمِّ الْكِتَابِ وَهِيَ خَمْسٌ عَلَيْكَ فَارْجِعْ إِلَى مُوسَى فَقَالَ كَيْفَ فَعَلْتَ فَقَالَ خَفِّفْ عَنَّا أَعْطَانَا

‘u odnosu na ono što sam ti propisao u Majci Knjige (*Levhi-mahfuzu*). Svako dobro djelo računat će ti se deset puta više, pa pošto je u Majci Knjige zapisano pedeset, obaveza ti je pet namaza.’ Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, opet vratio Musau, pa ga je on upitao: ‘Šta si uradio?’ On mu je odgovorio: ‘Olakšano nam je: za svako dobro djelo računat će nam se deset.’ Musa na to reče: ‘Tako mi Allaha, ja sam nagovarao sinove Israilove na nešto što je bilo manje od toga, ali to oni nisu prihvatili! Vрати se svome Gospodaru, neka ti još olakša!’ ‘Tako mi Allaha, o Musa’, reče mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘stid me je Gospodara zato što sam Mu mnogo puta išao!’ ‘Onda silazi, u ime Allaha!’, reče mu on (tj. Džibril). Nakon toga (Poslanik) se probudio u Mesdžidul-haramu.”

O RAZGOVORU GOSPODARA (SVJETOVA) SA STANOVNICIMA DŽENNETA

7518. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah će reći Džennetlijama: ‘O stanovnici Dženneta!’, a oni će se odazvati: ‘Odazivamo Ti se, Gospodaru naš, i stojimo Ti na usluzi – a svako je dobro u Tvojim rukama!’ ‘Jeste li zadovoljni?’, upitat će ih On, a oni će odgovoriti: ‘Kako ne bismo bili zadovoljni, Gospodaru naš, kad si nam dao ono što nisi nikome drugom od Svojih stvorenja?’ ‘Hoćete li da vam dam nešto još bolje od toga?’, opet će ih On upitati, a oni će odgovoriti: ‘A šta ima bolje od ovoga, Gospodaru?’ Onda će On reći: ‘(Bolje vam je od toga) da spustim Moje zadovoljstvo, tako da se poslije nikada više na vas neću naljutiti.’”

بِكُلِّ حَسَنَةٍ عَشْرَ أَمْثَالِهَا قَالَ مُوسَى قَدْ وَاللَّهِ رَأَوْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ فَتَرَكُوهُ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ أَيْضًا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَا مُوسَى قَدْ وَاللَّهِ اسْتَحْيَيْتُ مِنْ رَبِّي مِمَّا اخْتَلَفْتُ إِلَيْهِ قَالَ فَاهْبِطْ بِاسْمِ اللَّهِ قَالَ وَاسْتَيْقِظَ وَهُوَ فِي مَسْجِدِ الْحَرَامِ .

بَاب كَلَامِ الرَّبِّ مَعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ

٧٥١٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيَقُولُونَ لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ فَيَقُولُ هَلْ رَضِيتُمْ فَيَقُولُونَ وَمَا لَنَا لَا نَرْضَى يَا رَبِّ وَقَدْ أُعْطِينَا مَا لَمْ تُعْطِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ فَيَقُولُ أَلَا أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُونَ يَا رَبِّ وَآيُ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُ أَحِلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي فَلَا أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا .

7519. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Hilal, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je jednog dana, dok je kod njega bio neki beduin, pričao o tome kako će jedan Džennetlija tražiti od Gospodara da sije usjeve, a On će ga upitati: ‘Zar nisi dobio ono što si htio?’

‘Svakako’, odgovorit će on, ‘ali ja volim obrađivati zemlju.’ Zatim će on požuriti da je posije. Njegovi će usjevi biti brži od treptaja oka, začas će narasti, pa će ih on pokositi i naslagati, a bit će veliki poput brda. Uzvišeni će mu Allah tada reći: ‘Eto ti, čovječe, ali tebe ništa neće zasititi!’

Beduin je tada rekao: ‘Allahov Poslaniče, taj ti može biti jedino Kurejšević ili ensarija, jer su oni poljoprivrednici, a mi se ne bavimo poljoprivredom’, na što se Allahov Poslanik nasmijao.”¹

O TOME DA ALLAH SPOMINJE
(SJEĆA SE SVOJIH ROBOVA)
ZAPOVIJEĐU, A LJUDI DOVOM,
SKRUŠENOŠĆU, OBJAVOM I NJENIM
DOSTAVLJANJEM²

Uzvišeni kaže: “Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti!”³ “Kaži im pripovijest o Nuhu, kada on reče narodu svome: ‘O narode moj, ako vam je dodijao moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima – a ja se stalno uzdam u Allaha – onda se, zajedno s božanstvima svojim, odlučite, i to ne krijte; zatim to nada mnom izvršite

٧٥١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَوْمًا يُحَدِّثُ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ اسْتَأْذَنَ رَبَّهُ فِي الزَّرْعِ فَقَالَ لَهُ أَوْلَسْتَ فِيهَا شَيْئًا قَالَ بَلَى وَلَكِنِّي أَحِبُّ أَنْ أَزْرَعَ فَأَسْرَعَ وَبَذَرَ فَتَبَادَرَ الطَّرْفُ نَبَاتُهُ وَاسْتَوَاوُهُ وَاسْتَحْصَاوُهُ وَتَكَوِيرُهُ أَمْثَالُ الْجِبَالِ فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى دُونَكَ يَا ابْنَ آدَمَ فَإِنَّهُ لَا يَشْبَعُكَ شَيْءٌ فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَا تَجِدُ هَذَا إِلَّا قُرَشِيًّا أَوْ أَنْصَارِيًّا فَإِنَّهُمْ أَصْحَابُ زَرْعٍ فَأَمَّا نَحْنُ فَلَسْنَا بِأَصْحَابِ زَرْعٍ فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ .

بَابُ ذِكْرِ اللَّهِ بِالْأَمْرِ
وَذِكْرِ الْعِبَادِ بِالْأَمْرِ وَالنَّصْرِ
وَالرَّسَالَةِ وَالْإِبْلَاحِ

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ) (وَإِثْلٌ عَلَيْهِمْ نَبَأُ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنَّ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذِكْرِي بآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تُنْظِرُونِ

¹ Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:

- u Džennetu će čovjek imati sve dunjalučke užitke koje zaželi;
- čovjek, po svojoj prirodi, voli imati mnogo i gomilati imetak;
- vjernik treba biti zadovoljan onim što mu Allah da i odredi.

² Allah zapovijeda ljudima da Mu budu pokorni, skrušeni, da prenose Njegove riječi drugim ljudima i da Mu se obraćaju dovom, pa će ih On nagraditi ako tako budu radili, odnosno kazniti ako ne budu poslušni.

³ Bekara, 152. Ovim ajetom Buhari dokazuje da će se Gospodar, ako Ga se ljudi budu sjećali dobrim djelima, njih sjećati Svojom milošću i oprostom.

i ne odgađajte! A ako glave okrenete – pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi; meni je naređeno da budem musliman.”⁴

Izraz *gummetun* (upotrijebljen u ovom ajetu) znači “briga i tjeskoba”. Riječi: “... zatim to nada mnogom izvršite...” – Mudžahid tumači riječima:

“... što smjerate u svojim dušama.”

Kaže se: “Rastavi i završi!” *ufruk ikdi*.

Mudžahid također kaže: “Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštititi kako bi saslušao Allahov govor...”⁵ To znači: kada (Poslaniku) dođe neki čovjek da čuje ono što on govori i ono što mu se objavljuje, tom čovjeku treba pružiti sigurnost prilikom njegovog dolaska da sluša Allahov govor, sve dok ne dođe na, za njega, pouzdano mjesto. “Vijest velika”⁶ jest Kur’an.

Riječ *savaben*⁷ znači “istinu o dunjaluku i onome što je uradio”.⁸

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرِي
إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ) غَمَّةٌ
هَمٌّ وَضِيقٌ قَالَ مُجَاهِدٌ أَقْضُوا إِلَيَّ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ
يُقَالُ أَفْرَقَ أَقْضَى وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجْرُهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ)
إِنْسَانٌ يَأْتِيهِ فَيَسْتَمِعُ مَا يَقُولُ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ فَهُوَ
آمِنٌ حَتَّى يَأْتِيَهُ فَيَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ وَحَتَّى يَبْلُغَ مَا مَنَّهُ
حَيْثُ جَاءَهُ النَّبِيُّ الْعَظِيمُ الْقُرْآنُ (صَوَابًا) حَقًّا
فِي الدُّنْيَا وَعَمَلٌ بِهِ .

4 Junus, 71-72.

5 Et-Tevba, 6.

6 En-Nebe‘, 2.

7 En-Nebe‘, 38.

8 Ovdje Buhari navodi Mudžahidovo tumačenje pojedinih kur’anskih termina i ajeta. Mudžahid je bio čuveni mufesir među tabiininima. Ovo je navođenje u skladu s naslovom poglavlja.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
 "... ZATO NE SMATRAJTE
 SVJESNO DRUGE ALLAHU RAVNIM!"¹

Njegove su i riječi: "... i još Mu druge ravnim smatrate? To je Gospodar svjetova!"² "A tebi i onima prije tebe objavljeno je: 'Ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja će djela sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti.' Zato, Allahu se jedino klanjaj i budi zahvalan!"³ "... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju."⁴ Ikrima kaže: "Većinanjih vjeruje u Allaha onako kako vjeruju mnogobošci, a kada bi ih upitao ko je stvorio njih i ko je stvorio nebesa i zemlju, oni bi sigurno odgovorili da je to Allah. Eto, to je njihovo vjerovanje, u kojem se oni pored Njega klanjaju i drugima."⁵

O STVARANJU LJUDSKIH
 DJELA I ONOGA ŠTO ONI STEKNU

Uzvišeni kaže: "... i koji je sve stvorio i kako treba uredio."⁶ Mudžahid (o riječima Uzvišenog): "Meleci se spuštaju samo s istinom", kaže da to znači s objavom ili kaznom. Za riječi: "... da bi On mogao pozvati na odgovornost vjerovjesnike za ono što su govorili"⁷, kaže da znači poslanike koji su dostavljali objavu. Riječi: "... i zaista ćemo Mi nad njim bdjeti!"⁸ – znače: kod Nas (će on biti čuvan).

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
 (فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا)

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ) وَقَوْلِهِ (وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ) (وَلَقَدْ أَوْحَى إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَنْ أَشْرَكَتَ لِيَحْبِطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ بَلِ اللَّهُ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ) وَقَالَ عِزُّكَ (وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ) (وَلَنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ) وَ (مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ) فَذَلِكَ إِيْمَانُهُمْ وَهُمْ يَعْبُدُونَ غَيْرَهُ.

وَمَا ذَكَرَ فِي خَلْقِ أَعْمَالِ الْعِبَادِ وَأَكْسَابِهِمْ

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا) وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَا تَنْزِلُ الْمَلَائِكَةُ إِلَّا بِالْحَقِّ) بِالرِّسَالَةِ وَالْعَذَابِ (لَيَسْأَلَنَّ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ) الْمُبَلِّغِينَ الْمُؤَدِّينَ مِنَ الرُّسُلِ (وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ) عِنْدَنَا (وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ) الْقُرْآنُ

1 El-Bekara, 22. Buhari ovim poglavljem želi potvrditi da se dešavanje dobra i zla odvija samo kroz Allahovo stvaranje i nikako drukčije. Pripisivati moć stvaranja bilo čega, pa i lošeg, nekome drugom mimo Allaha, dželle šanuhu, znači zakoračiti u mnogoboštvo, a time se očito izlazi iz islama.

2 Fussilet, 9.

3 Ez-Zumer, 65-66.

4 El-Furkan, 68.

5 Ikrima ovim ukazuje na činjenicu koja je navedena i u Kur'anu. Naime, mekanski su idolopoklonici vjerovali u Allaha kao vrhovnog Boga, ali su istovremeno vjerovali i u druga božanstva govoreći da se preko njih žele približiti Allahu. Vjerujući tako, oni ne mogu biti muslimani niti pripadati islamu.

6 El-Furkan, 2.

7 El-Ahzab, 8.

8 El-Hidžr, 9.

A riječi: “A onaj koji donosi Istinu” – znače Kur’an, dok ‘i onaj koji u nju vjeruje...’⁹ – znači vjernik, koji će na Sudnjem danu reći: “To je ono što si mi dao, i ja sam radio po njemu.”¹⁰

7520. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom Mensur, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Amra b. Šurahbila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: “Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Koji je grijeh kod Allaha najveći?’, pa mi je on odgovorio: ‘Da Allahu smatraš nekoga ravnim, a On te je stvorio!’ ‘Zaista je to krupno!’, rekoš (pripitujući): ‘A koji zatim?’ ‘Da ubiješ svoje dijete iz bojazni da će jesti s tobom’, odgovorio mi je on. ‘A koji zatim?’, upitao sam još jednom. ‘Da učiniš blud sa ženom svoga komšije’, odgovorio mi je.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“VI SE NISTE KRILI ZATO DA NE BI
UŠI VAŠE I OČI VAŠE I KOŽE VAŠE
PROTIV VAS SVJEDOČILE, VEĆ ZATO
ŠTO STE VJEROVALI DA ALLAH
NEĆE SAZNATI MNOGO ŠTOŠTA
OD ONOGA ŠTO STE RADILI.”¹¹

7521. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Mensur, prenoseći od Mudžahida, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: “Kod Kabe su se sastala dvojica ljudi iz plemena Sekif i jedan iz plemena Kurejš (ili dvojica iz Kurejša, a jedan iz Sekifa). U trbusima su imali mnogo sala, a srcima malo razumijevanja. Jedan je od njih upitao:

(وَصَدَّقَ بِهِ) الْمُؤْمِنُ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ هَذَا الَّذِي
أَعْطَيْتَنِي عَمِلْتُ بِمَا فِيهِ .

٧٥٢٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ
مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شَرْحَبِيلَ
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الذَّنْبِ
أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نَدًّا وَهُوَ خَلْقَكَ
قُلْتُ إِنَّ ذَلِكَ لَعَظِيمٌ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ
وَلَدَكَ تَخَافُ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ
أَنْ تُزَانِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ
سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ
ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ)

٧٥٢١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا
مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اجْتَمَعَ عِنْدَ الْبَيْتِ ثَقَفِيَّانِ
وَقُرَشِيٌّ أَوْ قُرَشِيَّانِ وَثَقَفِيٌّ كَثِيرَةٌ شَحْمٌ بَطُونُهُمْ
قَلِيلَةٌ فَقَهُ قُلُوبُهُمْ فَقَالَ أَحَدُهُمْ أَتَرَوْنَ أَنَّ
اللَّهَ يَسْمَعُ مَا نَقُولُ قَالَ الْآخَرُ يَسْمَعُ إِنْ جَهَرْنَا

9 Ez-Zumer, 33.

10 Ovo su pojedinačna predanja prenesena od Mudžahida o tumačenju nekih ajeta, a ovdje su navedena bez lanca prenosilaca. Što se tiče “onoga koji donosi Istinu” i “onoga koji u nju vjeruje”, neki islamski učenjaci kažu da se to odnosi na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i Kur’an, te na muslimane koji vjeruju u Kur’an. Drugi, međutim, kažu kako se to odnosi na svakoga ko poziva na pravi put te na one koji povjeruju u to.

11 Fussilet, 22. Buhari ovim poglavljem želi potvrditi da Allah čuje, što je jedno od Njegovih svojstava.

‘Da li smatrate da Allah čuje ono što govorimo?’ Drugi je odgovorio: ‘Čuje ako govorimo naglas, a ne čuje ako govorimo tiho.’ Treći je na to dodao: ‘Ako čuje kada govorimo naglas, onda čuje i kada govorimo tiho.’ Povodom toga Uzvišeni je Allah objavio: ‘Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile...’”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“SVAKOG ČASA ON SE ZANIMA NEČIM”¹;

“I ne dođe im nijedna nova opomena od Gospodara njihova”²; “Allah može poslije toga nešto novo iznaći”³ Allahovo iznalaženje nečeg novog ne sliči načinu na koje stvorenja iznalaze nešto novo, jer Uzvišeni kaže: “Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi.”⁴ Ibn-Mes‘ud kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah od Sebe daje da bude ono što On hoće, a jedno od onoga što je On dao jest to da ne govorite u namazu.”

7522. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Hatim b. Verdan, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je rekao:

“Kako to da pitate sljedbenike Knjige o njihovim knjigama kad je kod vas Allahova knjiga koja je od svih Njegovih knjiga posljednja objavljena, koju čitate slobodno i koja nije krivotvorena?”

وَلَا يَسْمَعُ إِنْ أَخْفَيْنَا وَقَالَ الْآخَرُ إِنْ كَانَ يَسْمَعُ إِذَا جَهَرْنَا فَإِنَّهُ يَسْمَعُ إِذَا أَخْفَيْنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (وَمَا كُنتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ).

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ)

(مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ) وَقَوْلُهُ تَعَالَى (لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا) وَأَنَّ حَدِيثَهُ لَا يُشَبِّهُ حَدِيثَ الْمَخْلُوقِينَ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللَّهَ يُحْدِثُ مِنْ أَمْرِهِ مَا يَشَاءُ وَإِنْ مِمَّا أَحَدٌ أَنْ لَا تَكَلَّمُوا فِي الصَّلَاةِ.

٧٥٢٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ كُتُبِهِمْ وَعِنْدَكُمْ كِتَابُ اللَّهِ أَقْرَبُ الْكُتُبِ عَهْدًا بِاللَّهِ تَقْرَأُونَهُ مُحْضًا لَمْ يُشَبَّ.

1 Er-Rahman, 29.

2 El-Enbija, 2.

3 Et-Talak, 1.

4 Eš-Šura, 11.

7523. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Abbasa da je rekao: "Muslimanski skupe! Kako to da pitate sljedbenike Knjige o nečemu, a vaša Knjiga, koju je Allah objavio vašem vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sigurno sadrži najnovije obavijesti o Allahu, i ona nije krivotvorena? Allah vam je već rekao da su sljedbenici Knjige iskrivili i krivotvorili Allahove knjige. Oni su ih pisali svojim rukama, a govorili su da je to od Allaha, kako bi za to dobili ono što malo vrijedi. Zar vam znanje koje vam je došlo (Kur'an i sunnet) ne zabranjuje da njih pitate? Ne, tako mi Allaha, mi nismo nikoga od njih vidjeli da pita za ono što je objavljeno vama!"

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
"NE IZGOVARAJ KUR'AN JEZIKOM
SVOJIM..."⁵ TE O TOME KAKO
JE POSTUPAO VJEROVJESNIK,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
U TRENUTKU SILASKA OBJAVE

Ebu-Hurejra prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ja sam sa Svojim robom gdje god Me spomene i pokrene svoje usne spominjući Me.'"

7524. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ebu-Avana, a ovom Musa b. Ebu-Aiša, prenoseći od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
"Ibn-Abbas je – govoreći o riječima Uzvišenog: 'Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim...' – rekao: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se mnogo trudio da zapamti Objavu, te je stoga stalno micao usnama. I ja vam pokrećem usne onako kako ih pokretaše Allahov Poslanik,

٧٥٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ قَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ شَيْءٍ وَكِتَابُكُمْ الَّذِي أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى نَبِيِّكُمْ ﷺ أَحَدُثُ الْأَخْبَارِ بِاللَّهِ مُحْضًا لَمْ يُشَبَّ وَقَدْ حَدَّثَكُمْ اللَّهُ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ بَدَّلُوا مِنْ كُتُبِ اللَّهِ وَغَيَّرُوا فَكُتِبُوا بِأَيْدِيهِمُ الْكُتُبَ قَالُوا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيُشْتَرَوْا بِذَلِكَ ثَمَنًا قَلِيلًا أَوْ لَا يَنْهَاكُمْ مَا جَاءَكُمْ مِنَ الْعِلْمِ عَنْ مَسْأَلَتِهِمْ فَلَا وَاللَّهِ مَا رَأَيْنَا رَجُلًا مِنْهُمْ يَسْأَلُكُمْ عَنِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ.

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ) وَفَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ
حِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ الْوَحْيُ

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَنَا مَعَ عَبْدِي حَيْثُمَا ذَكَرَنِي وَتَحَرَّكَتْ بِي شَفَتَاهُ.

٧٥٢٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ) قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَالِجُ مِنَ التَّنْزِيلِ شِدَّةً وَكَانَ يُحَرِّكُ شَفَتَيْهِ فَقَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ فَأَنَا أُحَرِّكُهَا لَكَ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُحَرِّكُهَا فَقَالَ سَعِيدٌ أَنَا أُحَرِّكُهَا كَمَا

5 El-Kijama, 16.

sallallahu alejhi ve sellem“, kazao je Ibn-Abbas.“ (Seid je također rekao Musau: “I ja, evo, pokrećem usne onako kako ih je pokretao Ibn-Abbas”, počevši njima micati.)

“Uzvišeni je Allah tada objavio: ‘Ne izgovaraj Kur’an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio, Mi smo dužni da ga saberemo da bi ga ti čitao.’”¹

(Ibn-Abbas) kaže: “... da ga saberemo u tvoje grudi da bi ga ti učio.” Za riječi: “A kada ga čitamo, ti prati čitanje njegovo!”² – on kaže: “... slušaj ga i šuti, a Naša je dužnost da (se pobrinemo da) ga naučiš.”

On je također rekao: “Allahov bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije, kada god bi mu dolazio Džibril, alejhis-selam, slušao, pa bi onda, kada Džibril ode, učio onako kako je on njemu učio.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“GOVORILI VI TIHO ILI GLASNO

– PA, ON SIGURNO ZNA SVAČIJE MISLI!

A KAKO I NE BI ZNAO ONAJ KOJI STVARA,

ONAJ KOJI SVE POTANKO ZNA, KOJI JE

O SVEMU OBAVIJEŠTEN?”³

Izraz *jetehafetune*⁴ znači “došaptavajući se”.

7525. PRIČAO MI JE Amr b. Zurara, njemu Hušejm, prenoseći od Ebu-Bišra, a ovaj od Seida b. Džubejra (da je kazivao):

“Ibn-Abbas je, radijallahu anhuma – o ajetu: ‘Ne izgovaraj na sav glas Kur’an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga...’⁵ – rekao: ‘On je objavljen u vrijeme dok se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još skrivao u Mekki. Kada bi

كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُحَرِّكُهَا فَحَرَّكَ شَفَتَيْهِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) قَالَ جَمَعُهُ فِي صَدْرِكَ ثُمَّ تَقْرُؤُهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) قَالَ فَاسْتَمَعَ لَهُ وَأَنْصَتُ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا أَنْ تَقْرَأَهُ قَالَ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ اسْتَمَعَ فَإِذَا انْطَلَقَ جِبْرِيلُ قَرَأَهُ النَّبِيُّ ﷺ كَمَا أَقْرَأَهُ.

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(وَأَسْرُوا قَوْلَكُمْ أَوْ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ) لَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

(يَتَخَفَتُونَ) يَتَسَارُونَ.

٧٥٢٥. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ زُرَّارَةَ عَنْ هُشَيْمٍ أَخْبَرَنَا أَبُو بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا) قَالَ نَزَلَتْ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُخْتَفٍ بِمَكَّةَ فَكَانَ إِذَا صَلَّى بِأَصْحَابِهِ رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ فَإِذَا سَمِعَهُ

¹ El-Kijama, 16-17.

² El-Kijama, 18.

³ El-Mulk, 13-14.

⁴ Taj izraz spomenut je u dvadeset trećem ajetu sure El-Kalem, koji u prijevodu glasi: “I oni krenuše, tiho razgovarajući.”

⁵ El-Isra, 110.

klanjao s ashabima podigao bi svoj glas, pa bi ga čuli idolopoklonici. Oni bi tada počeli vrijeđati i Kur'an i onoga koji ga spušta (tj. Džibril) i onoga koji ga obznanjuje (tj. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem). Zato mu je Uzvišeni Allah rekao: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš...', pa da te čuju mnogobošci i počnu ga vrijeđati, '... a i ne prigušuj ga...', pa da ne čuju oni koji su s tobom, već '... traži sredinu između toga!', kazao je Ibn-Abbas."

7526. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Ovaj ajet: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga...' – objavljen je i odnosi se na dovu."

7527. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ebu-Asim, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije naš onaj koji ne uljepšava svoj glas kada uči Kur'an."⁶

Drugi je to protumačio kao: "... ko ne uči naglas..."

الْمُشْرِكُونَ سُبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ أُنْزِلَ لَهُ وَمَنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللَّهُ لِنَبِيِّهِ ﷺ (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ) أَيِ بَقْرَاءَتِكَ فَيَسْمَعُ الْمُشْرِكُونَ فَيَسُبُّوا الْقُرْآنَ (وَلَا تُخَافُتِ بِهَا) عَنْ أَصْحَابِكَ فَلَا تُسْمِعُهُمْ (وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا).

٧٥٢٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافُتِ بِهَا) فِي الدُّعَاءِ.

٧٥٢٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ وَزَادَ غَيْرُهُ يَجْهَرُ بِهِ.

6 Ovim se ne misli da takav čovjek nije musliman, nego da ne slijedi sunnet.

O VJEROVJESNIKOVIM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
RIJEČIMA: "... ČOVJEKU KOJEM JE ALLAH
PODARIO KUR'AN PA GA ON PRIMJENJUJE
I NOĆU I DANJU, I ČOVJEKU KOJI KAŽE:
'DA JE MENI DATO ONO ŠTO I NJEMU,
ČINIO BIH ISTO ŠTO I ON!'"

Tako on objašnjava da (čovjekovo) primjenjivanje Kur'ana znači njegovo djelovanje po njemu. On također kaže: "I jedan je od dokaza Njegovih stvaranje nebesa i Zemlje, i raznovrsnost jezika vaših i boja vaših..."¹ Uzvišeni također kaže: "... i dobra djela činite da biste postigli ono što želite."²

7528. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Džerir, prenoseći od A'meša, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smije se zavidjeti³ izuzev u dva slučaja: (u slučaju) čovjeka kome je Allah podario Kur'an pa ga on uči i noću i danju – za takvog se može reći: 'Da je meni dato ono što i njemu, činio bih isto što i on!' – i onoga kome je Allah dao bogatsvo pa ga on dijeli tamo gdje treba. I za takvog se može reći: 'Da je meni dato ono što i njemu, činio bih s njim isto što i on!'"

7529. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Salima, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smije se zavidjeti izuzev u dva slučaja: (u slučaju) čovjeka kojem je Allah podario Kur'an pa ga on uči i noću i danju,

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ

رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَقُومُ بِهِ أَنَاءَ اللَّيْلِ
وَأَنَاءَ النَّهَارِ وَرَجُلٌ يَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا
أُوتِيَ هَذَا فَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ

فَيَنْبَغِي أَنْ قِيَامُهُ بِالْكِتَابِ هُوَ فِعْلُهُ وَقَالَ (وَمِنْ آيَاتِهِ
خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ
وَالْوَانِكُمْ) وَقَالَ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ).

٧٥٢٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ
عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
ﷺ لَا تَحَاسَدُوا إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ
فَهُوَ يَتْلُوهُ أَنَاءَ اللَّيْلِ وَأَنَاءَ النَّهَارِ فَهُوَ يَقُولُ
لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ
وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَهُوَ يُنْفِقُهُ فِي حَقِّهِ فَيَقُولُ لَوْ
أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ عَمِلْتُ فِيهِ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ.

٧٥٢٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ
لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ
يَتْلُوهُ أَنَاءَ اللَّيْلِ وَأَنَاءَ النَّهَارِ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا

¹ Er-Rum, 22.

² El-Hadždž, 77.

³ Begavi veli da se pod zavidnosti ovdje misli na zavidnost bez zlobe, a to je slučaj kada neko želi da ima isto ono što ima neko drugi, bez želje da to taj čovjek izgubi. Slučaj kada postoji ta želja je slučaj stvarne zavidnosti, a ona nije dozvoljena. (prim. M.M.)

i čovjeka kojem je Allah dao bogatstvo pa ga on dijeli i noću i danju.” (Ali b. Abdullah je rekao:) “Ovaj sam hadis od Sufjana čuo mnogo puta. Nijednom nije upotrijebio izraz *obavijestio nas je (ahberena)*, ali je to ipak jedan od njegovih vjerodostojnih hadisa.”⁴

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:

“O POSLANIČE, KAZUJ ONO ŠTO TI SE OBJAVLJUJE OD GOSPODARA TVOGA – A AKO NE UČINIŠ, ONDA NISI DOSTAVIO POSLANICE NJEGOVE!”⁵

Zuhri kaže: “Od Allaha je poslanica, na Njegovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je dostavi, a na nama je da je prihvatimo (i da joj se povinujemo).” Uzvišeni Allah kaže: “... da bi pokazao da su poslanice Gospodara svoga dostavili.”⁶ Uzvišeni također kaže: “Poslanice vam Gospodara svoga dostavljam...”⁷ Kada je (prilikom jednog pohoda) izostao iz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ka'b b. Malik je izgovorio: “Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici.”⁸ Aiša veli: “Kada ti se svidi nečije lijepo djelo, reci: ‘Trudite se, Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici’⁹, i neka te niko nipošto ne obmane!”¹⁰ Ma'mer kaže: “Ta knjiga”,

فَهُوَ يَنْفِقُهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ سَمِعْتُ سُفْيَانَ مَرَارًا لَمْ أَسْمَعْهُ يَذْكُرُ الْخَبَرَ وَهُوَ مِنْ صَحِيحِ حَدِيثِهِ .

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(يَا أَيُّهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ)

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ مِنْ اللَّهِ الرَّسَالَةُ وَعَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا التَّسْلِيمُ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رَسُولَاتِ رَبِّهِمْ) وَقَالَ تَعَالَى (أَبْلِغْكُمْ رَسُولَاتِ رَبِّي) وَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ حِينَ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ (فَسِيرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ) وَقَالَتْ عَائِشَةُ إِذَا أَعْجَبَكَ حُسْنُ عَمَلِ امْرِئٍ فَقُلْ (اعْمَلُوا فَيَسِيرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ) وَلَا يَسْتَخَفِّكَ أَحَدٌ وَقَالَ مَعْمَرٌ (ذَلِكَ الْكِتَابُ) هَذَا الْقُرْآنُ (هُدًى لِلْمُتَّقِينَ) بَيَانٌ وَدَلَالَةٌ كَقَوْلِهِ تَعَالَى

4 Ovo su riječi Buharijevog učitelja Alija b. Abdullaha. Njima on želi kazati da je uvijek, pri prenošenju ovog hadisa, Sufjan (prenosilac ispred njega) upotrebljavao riječ “od”, a hadis u čijem prenošenju prenosioci upotrebljavaju ovu riječ je u terminologiji hadiskih učenjaka jedna vrsta slabog hadisa. Međutim, ovaj se hadis smatra vjerodostojnim zato što postoje i druge verzije koje ga ojačavaju.

5 El-Maida, 67. Ovdje je riječ *risalat* (poslanice) upotrijebljena u množini, a to je Nafiov kiraet. Ova riječ je po Asimovom kiraetu upotrijebljena u jednini. Ahmed b. Hanbel ovaj ajet uzima kao dokaz da Kur'an nije stvoren. U njemu stoji da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, treba dostaviti ono što mu se spušta, odnosno objavljuje (*ma unzile*), tj. nešto što već postoji, a ne nešto što tog trenutka nastaje. (prim M.M.)

6 El-Džinn, 28.

7 El-A'raf, 62.

8 Et-Tevba, 105.

9 Et-Tevba, 105.

10 Ovim je ona željela kazati kako svačije djelo treba preispitati - da li je u skladu s Kur'anom i sunnetom - pa ga tek onda prihvatati.

tj. ovaj Kur'an, 'uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali'¹, tj. ona je objašnjenje i uputa. U tom smislu Uzvišeni kaže: 'To je Allahov sud'², tj. ovo je Allahov sud, (knjiga) '... u koju nema nikakve sumnje', tj. o kojoj nema nikakve dvojbe.³ 'To su Allahove pouke'⁴, tj. ovo su kur'anske znamenitosti. U tom su smislu i riječi: 'Pa kad ste u lađama, i kad one zaplove s putnicima...' ⁵, tj. svama."⁶ Enes kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao svoga daidžu Harama njegovim sunarodnicima, pa im je on rekao: 'Hoćete li mi jamčiti sigurnost, pa da vam prenesem poslanicu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', počevši im govoriti."

7530. PRIČAO NAM JE Fadl b. Ja'kub, njemu Abdullah b. Dža'fer Rekki, a ovom Mu'temir b. Sulejman, prenoseći od Seida b. Ubejdullaha Sekafija, ovaj od Bekra b. Abdullaha Muzenija i Zijada b. Džubejra b. Hajje, a oni od Džubejra b. Hajje da je Mugira rekao:

"Naš nas je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o poruci našeg Gospodara da će onaj od nas koji bude ubijen ući u Džennet."

7531. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Ša'bija, a on od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Ko god ti kaže da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prikrio išta..."

Muhammed također prenosi od Ebu-Amira Akadija, ovaj od Šu'be, on od Isma'ila b. Ebu-

(ذَلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ) هَذَا حُكْمُ اللَّهِ (لَا رَيْبَ) لَا شَكَّ (تِلْكَ آيَاتُ) يَعْنِي هَذِهِ أَعْلَامُ الْقُرْآنِ وَمِثْلُهُ (حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلِكِ وَجَرَيْنَ بِهِمْ) يَعْنِي بِكُمْ وَقَالَ أَنَسٌ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَالَه حَرَامًا إِلَى قَوْمِهِ وَقَالَ اتُّؤْمِنُونِي أَبْلُغُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَجَعَلَ يُحَدِّثُهُمْ .

٧٥٣٠. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ الرَّقِّي حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَزْنِيُّ وَزِيَادُ بْنُ جُبَيْرٍ بْنُ حَيَّةَ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ حَيَّةَ قَالَ الْمَغِيرَةُ أَخْبَرَنَا نَيْبَنَا ﷺ عَنْ رَسُولِ رَبِّنَا أَنَّهُ مَنْ قُتِلَ مِنَّا صَارَ إِلَى الْجَنَّةِ .

٧٥٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ كَتَمَ شَيْئًا وَقَالَ مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ

1 El-Bekara, 2.

2 El-Mumtehina, 10.

3 El-Bekara, 2. On je ovdje izraz *rejib* protumačio izrazom *šekk*.

4 El-Bekara, 252.

5 Junus, 22.

6 Ma'mer je ovdje na nekoliko primjera pokazao da se u Kur'anu ponekad upotrebljava izraz za treće lice, a misli se na drugo, te pokazna zamjenica za dalje, a misli se na bliže.

Halida, ovaj od Ša'bija, a on od Mesruka da je Aiša kazala: "Ko god ti kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prikrio išta od Objave – nemoj mu povjerovati, jer Uzvišeni Allah kaže: 'O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga – a ako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu!'"⁷

7532. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Amra b. Šurahbila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: "Jedan je čovjek upitao Allahovog Poslanika koji je grijeh kod Allaha najveći, pa mu je on odgovorio: 'Da Allahu smatraš nekoga ravnim, a On te je stvorio!' Čovjek je upitao dalje: 'A koji zatim?', pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Da ubiješ svoje dijete iz bojazni da će s tobom jesti.' 'A koji zatim?', upitao je ovaj ponovo. 'Da učiniš blud sa ženom svoga komšije', odgovorio mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim je to Allah potvrdio riječima: '... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kada to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče – a ko to radi, iskusit će kaznu. Patnja će mu na ahiretu udvostručena biti (i vječno će u njoj ponižen ostati).'"⁸

عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَتَمَ شَيْئًا مِنَ الْوَحْيِ فَلَا تُصَدِّقْهُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ).

٧٥٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شَرْحَبِيلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ قَالَ أَنْ تَدْعُوَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلْقَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ مَخَافَةَ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَصْدِيقَهَا (وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا يُضَاعَفُ لَهُ الْعَذَابُ).

7 El-Maida, 67.

8 El-Furkan, 68-69.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “RECI:
‘DONESITE TEVRAT PA GA ČITAJTE...’”¹,

Te o riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: “Sljedbenicima Tevrata dat je Tevrat, pa su oni po njemu radili; potom je pristalicama Indžila dat Indžil, pa su oni po njemu postupali; onda je vama dat Kur'an, i vi ćete po njemu raditi...”² Ebu-Rezin kaže da riječi: “... čitaju je onako kako je objavljena”³ – znače: “... slijede je i rade po njoj onako kako treba raditi.”

Kaže se: “navodi se”, u značenju: “uči se”; isto tako: “lijepo navođenje”, u značenju: “lijepo učenje Kur'ana”.⁴ “Dodirnuti ga smiju...”⁵ – znači: “slast i korist od njega naći će samo onaj koji vjeruje u Kur'an, a istinski ga nosi samo onaj koji je duboko uvjeren”, jer Uzvišeni kaže: “Oni kojima je naređeno da prema Tevratu postupaju, ali ne postupaju, slični su magarcu koji knjige nosi. O kako su loši oni koji poriču Allahove ajete! A Allah neće uputiti na pravi put narod koji ne želi vjerovati.”⁶ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, islam, iman i namaz nazvao je djelom. Ebu-Hurejra kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Bilalu: “Obavijesti me o djelu koje si uradio u islamu a od kojeg najviše očekuješ!” “Nisam nijedno djelo uradio, a da više od njega očekujem, od toga što sam, kada god sam se abdestio, svaki put klanjao”, odgovorio je on.

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (قُلْ فَاتَّبِعُوا بِالْتَّوْرَةِ فَاَتْلَوْهَا)

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ أُعْطِيَ أَهْلُ التَّوْرَةِ التَّوْرَةَ فَعَمِلُوا بِهَا وَأُعْطِيَ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ الْإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا بِهِ وَأُعْطِيَتْهُمْ الْقُرْآنَ فَعَمِلَتْهُمْ بِهِ وَقَالَ أَبُو رَزِينٍ (يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ) يَتَّبِعُونَهُ وَيَعْمَلُونَ بِهِ حَقَّ عَمَلِهِ يُقَالُ (يُتْلَى) يُقْرَأُ حَسَنُ التَّلَاوَةِ حَسَنُ الْقِرَاءَةِ لِلْقُرْآنِ (لَا يَمَسُّهُ) لَا يَجِدُ طَعْمَهُ وَنَفْعَهُ إِلَّا مَنْ آمَنَ بِالْقُرْآنِ وَلَا يَحْمِلُهُ بِحَقِّهِ إِلَّا الْمُوقِنُ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَثْقَالًا بِشَرِّ مَثَلِ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بَيِّنَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ الْإِسْلَامَ وَالْإِيمَانَ وَالصَّلَاةَ عَمَلًا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِبِلَالٍ أَخْبَرَنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمِلْتُهُ فِي الْإِسْلَامِ قَالَ مَا عَمِلْتُ عَمَلًا أَرْجَى عِنْدِي أَنِّي لَمْ أَتَطَهَّرْ إِلَّا صَلَّيْتُ وَسُئِلَ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ قَالَ إِيْمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ الْجِهَادُ ثُمَّ حَجٌّ مَبْرُورٌ.

1 Ali-Imran, 93.

2 Cilj uvođenja ovog poglavlja jest da se ukaže na potrebne radnje u odnosu na Objavu, tj. na njeno učenje i navođenje, na vjerovanje u nju i na rad u skladu s njom.

3 El-Bekara, 121.

4 Ovdje je riječ *tilavet* protumačena riječju *kiraet*.

5 El-Vaki'a, 79.

6 El-Džumu'a, 5. Ovim se želi kazati da navedeni ajet iz sure El-Vakia ne znači samo to da Kur'an smiju doticati oni koji su čisti u fizičkom smislu, nego i to da će Kur'an istinski shvatiti i ispravno doživjeti samo onaj koji se očisti od prljavštine neznanja i nevjerovanja. Kur'an neće ispravno shvatiti onaj koji je neznanica i nemaran, jer takav slični magarcu koji nosi knjige koje ga pritišću, a on od njih nema nikakve koristi.

Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Koje djelo je najvrednije?”, pa je on odgovorio: “Vjerovanje u Allaha i Njegovog Poslanika, zatim džihad, a onda ispravno obavljen (i kod Allaha primljen) hadždž.”

7533. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, ovaj od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Vijek trajanja vašeg života u odnosu na narode koji su bili prije vas jest kao vrijeme od ikindijskog namaza do zalaska sunca. Sljedbenicima Tevrata dat je Tevrat, i oni su po njemu radili, ali kada je nastupilo podne, oni su iznemogli, pa im je dat po jedan kirat (kao nagrada). Poslije je sljedbenicima Indžila dat Indžil, i oni su po njemu postupali sve dok se nije klanjala ikindija, ali su onda posustali, te je i njima dat po jedan kirat. Potom je vama dat Kur'an, i vi ćete po njemu raditi sve do zalaska sunca, pa će vam biti data po dva kirata. Sljedbenici će Knjige reći: ‘Oni su radili manje, a dobili su veću nagradu!’ ‘Jesam li Ja vama išta umanjio od onoga što vam pripada?’, upitat će ih On. ‘Ne’, odgovorit će oni. ‘To je Moja dobrota, i Ja je dajem kome Ja hoću’,⁷ reći će On.”

٧٥٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا بَقَاؤُكُمْ فِيمَنْ سَلَفَ مِنَ الْأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ أَوْتِيَ أَهْلُ التَّوْرَةِ التَّوْرَةَ فَعَمِلُوا بِهَا حَتَّى انْتَصَفَ النَّهَارُ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُوتِيَ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ الْإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا بِهِ حَتَّى صُلِّيَتِ الْعَصْرُ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُوتِيَتُمُ الْقُرْآنَ فَعَمِلْتُمْ بِهِ حَتَّى غَرَبَتِ الشَّمْسُ فَأُعْطِيْتُمْ قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ فَقَالَ أَهْلُ الْكِتَابِ هَؤُلَاءِ أَقَلُّ مِنَّا عَمَلًا وَأَكْثَرُ أَجْرًا قَالَ اللَّهُ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ حَقِّكُمْ شَيْئًا قَالُوا لَا قَالَ فَهُوَ فَضْلِي أُوتِيَهُ مَنْ أَشَاءَ .

7 Raniji narodi živjeli su duže nego današnji, ali je, i pored toga, Allah odredio polovicu Dženneta samo za pripadnike Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta. To je izraz Njegove volje, pa je zato, npr., njegovu ummetu dao Lejletul-kadr, u kojoj čovjek može zaraditi nagradu ibadeta od preko osamdeset i tri godine. On je također odredio da pripadnik Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta za svako dobro djelo bude nagrađen od deset do sedam stotina puta više, a za loše samo jedan prema jedan.

VJEROVJESNIK,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
NAZVAO JE NAMAZ DJELOM I REKAO:
“NEMA NAMAZA ONAJ KOJI
NE PROUČI FATIHU.”

7534. PRIČAO MI JE Sulejman, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Velida...; a PRIČAO MI JE i Abbad b. Jakub Esedi, njemu Abbad b. Avvam, a ovom Šejbani, prenoseći od Velida b. Ajzara, on od Ebu-Amra Šejbanija, a ovaj od Ibn-Mes‘uda, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Jedan je čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je djelo najvrednije, pa je on odgovorio: ‘Namaz u njegovo vrijeme, zatim dobročinstvo prema roditeljima, a onda borba (džihad) na Allahovom putu.’”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“ČOVJEK JE, UISTINU, STVOREN
MALODUŠNIM: KADA GA NEVOLJA
SNAĐE – OČAJAN JE, A KADA MU JE
DOBRO – NEPRISTUPAČAN JE...”¹

(Izraz *helu‘an* upotrijebljen u ovom ajetu, znači “zlovoljan, onaj koji očajava”.)

7535. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Hasana, a on od Amra b. Tagliba da je kazivao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je dobio nešto imetka, pa je od toga dao nekim ljudima, a drugima nije. Potom je čuo da neki prigovaraju, pa je rekao: ‘Ja jednom čovjeku dadnem, a drugom ne dadnem, a draži mi je onaj kome ne dadnem nego onaj kome dadnem. Nekim ljudima dajem zbog njihove

بَاب

وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ الصَّلَاةَ عَمَلًا
وَقَالَ لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ

٧٥٣٤. حَدَّثَنِي سُليْمَانُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْوَلِيدِ
ح وَ حَدَّثَنِي عَبَّادُ بْنُ يَعْقُوبَ الْأَسَدِيُّ أَخْبَرَنَا
عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ
الْعِيزَارِ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الْأَعْمَالِ
أَفْضَلُ قَالَ الصَّلَاةُ لَوْ قُتِلَ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ ثُمَّ
الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

(إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا إِذَا مَسَّهُ
الشَّرُّ جَزُوعًا وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا)

(هَلُوعًا) ضَجُورًا .

٧٥٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ بْنُ
حَازِمٍ عَنِ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ قَالَ
أَتَى النَّبِيَّ ﷺ مَالٌ فَأَعْطَى قَوْمًا وَمَنَعَ آخَرِينَ
فَبَلَغَهُ أَنَّهُمْ عَتَبُوا فَقَالَ إِنِّي أُعْطِي الرَّجُلَ وَأَدْعُ
الرَّجُلَ وَالَّذِي أَدْعُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الَّذِي أُعْطِي
أُعْطِي أَقْوَامًا لِمَا فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْجَزَعِ وَالْهَلَعِ

¹ El-Me‘aridž, 19-21. Buhari uvodi ovo poglavlje kako bi potvrdio da je Uzvišeni Allah čovjeka, s njegovom naravi, stvorio malodušnim, brižnim, nepristupačnim itd. Vjerom u Allaha svako može popraviti ta svojstva i biti velikodušan, darežljiv, nesebičan itd.

nestrpljivosti i lakomosti, a drugima ne dajem zbog njihova bogatstva i dobrote, koje im je Allah u srca usadio. Amr b. Taglib jedan je od njih.” “Draž mi je ta riječ Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego crvene deve”², veli Amr.

O VJEROVJESNIKOVOM,
SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,
NAVOĐENJU I PRENOŠENJU (RIJEČI)
OD SVOGA GOSPODARA³

7536. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Ebu-Zejd Seid b. Rebi‘ Herevi, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, on od Enesa, radijallahu anhu, ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on od svoga Gospodara da je rekao: “Kada se rob Meni približi za jedan pedalj, Ja se njemu približim za jedan lakat. Ako se on Meni približi za jedan lakat, Ja se njemu približim za jedan hvat. Ako on Meni ide običnim hodom, Ja njemu idem žurno.”⁴

7537. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Tejmija, on od Enesa b. Malika, a ovaj od Ebu-Hurejre (a možda je spomenuo i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) da je naveo: “Kada se rob Meni približi za jedan pedalj, Ja se njemu približim za jedan lakat, a ako se on Meni približi za jedan lakat, Ja se njemu približim za jedan hvat (*ba‘an*)”, a možda je rekao: “... hvat (*bu‘an*).”⁵

وَأَكِلُ أَقْوَامًا إِلَى مَا جَعَلَ اللَّهُ فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْغِنَى
وَالْخَيْرِ مِنْهُمْ عَمُرُو بْنُ تَغْلِبَ فَقَالَ عَمُرُو مَا
أَحَبُّ أَنْ لِي بِكَلِمَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حُمْرَ النَّعَمِ .

بَابُ ذِكْرِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَايَتِهِ عَنْ رَبِّهِ

٧٥٣٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا
أَبُو زَيْدٍ سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ الْهَرَوِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ
قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَرْوِيهِ
عَنْ رَبِّهِ قَالَ إِذَا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ إِلَيَّ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ
ذِرَاعًا وَإِذَا تَقَرَّبَ مِنِّي ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا
وَإِذَا أَتَانِي مَشْيًا أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً .

٧٥٣٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنِ التَّيْمِيِّ عَنْ
أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ رُبَّمَا ذَكَرَ النَّبِيُّ
ﷺ قَالَ إِذَا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ مِنِّي شِبْرًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ
ذِرَاعًا وَإِذَا تَقَرَّبَ مِنِّي ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا أَوْ
بُوعًا وَقَالَ مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي سَمِعْتُ أَنَسًا عَنِ
النَّبِيِّ ﷺ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ .

2 Crvene deve su najskupocjenije i one se smatraju izuzetnim bogatstvom kod Arapa.

3 U ovom poglavlju govori se o onome što Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi od svoga Gospodara bez Džibrilova posredništva a što ne spada u Kur'an. To se naziva hadisi-kudsi. Jedan broj islamskih učenjaka smatra da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, hadis objavljivan kao i Kur'an. Kao dokaz oni uzimaju ove i slične hadise, te ajet: “On ne govori po hiru svome – to je samo Objava, koja mu se obznanjuje.” (En-Nedžm, 3-4)

4 Čovjek se Allahu približava dobrim djelima, a ovim se riječima želi kazati da što god čovjek više radi dobra djela, Allah će ga više voljeti i za njih nagraditi više nego što zasluži.

5 Ovdje se radi samo o drugom obliku iste riječi, a značenje je isto.

Mu'temir prenosi od svoga oca, ovaj od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji navodi od svoga Gospodara...

7538. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Muhammed b. Zijad, prenoseći od Ebu-Hurejre, ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on od našeg Gospodara da je rekao:

“Za svako (loše) djelo postoji iskup. Post je Moj, i Ja nagrađujem za njega. Zaista je neugodni zadah iz usta postača Allahu ugodniji od mirisa miska.”

7539. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade...; a REKAO MI JE i Halifa, njemu Jezid b. Zurej, a ovom Seid, prenoseći od Katade, ovaj od Ebu-Alije, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je, prenoseći od svoga Gospodara, rekao:

“Nijedan čovjek ne treba reći da je bolji od Junusa b. Mettaa”, pripisavši ga ocu.¹

7540. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Surejdž, a njemu Šebaba, prenoseći od Šu'be, ovaj od Mu'avije b. Kurre, a on od Abdullaha b. Mugaffela Muzenija da je rekao: “Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan oslobođenja (Mekke) kako na svojoj devi uči suru El-Feth (ili nešto iz sure El-Feth) i to je učio (otegnutim i) vibrirajućim galasom.”

Zatim je Mu'avija to izučio i ispričao kako ga je učio Ibn-Mugaffil, rekavši: “Kad ne bi bilo bojazni da će vam se sakupiti ljudi, učio bih (te ajete otegnutim i) virirajućim glasom kao što ih je

٧٥٣٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَيَْادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَرُويهِ عَنْ رَبِّكُمْ قَالَ لِكُلِّ عَمَلٍ كَفَّارَةٌ وَالصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ .

٧٥٣٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ ح وَ قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرُويهِ عَنْ رَبِّهِ قَالَ لَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ إِنَّهُ خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى وَنَسَبَهُ إِلَى أَبِيهِ .

٧٥٤٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي سُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغْفَلٍ الْمُرِّيِّ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ الْفَتْحِ عَلَى نَاقَةٍ لَهُ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفَتْحِ أَوْ مِنْ سُورَةِ الْفَتْحِ قَالَ فَرَجَعَ فِيهَا قَالَ ثُمَّ قَرَأَ مُعَاوِيَةُ يُحْكِي قِرَاءَةَ ابْنِ مُغْفَلٍ وَقَالَ لَوْلَا أَنْ يَجْتَمَعَ النَّاسُ عَلَيْكُمْ لَرَجَعْتُ كَمَا رَجَعَ ابْنُ مُغْفَلٍ يُحْكِي النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ لِمُعَاوِيَةَ كَيْفَ كَانَ تَرْجِيْعُهُ قَالَ آ آ آ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ .

¹ Ovim se hadisom želi ukazati na vrijednost Junusa, alejhis-selam. On je ostao na visokom stupnju iako je učinio grešku o kojoj i Kur'an govori: “Ti strpljivo čekaj presudu Gospodara svoga i ne budi kao Zun-Nun, koji je u ogorčenju zavapio. I da ga nije stigla Allahova milost, na pusto bi mjesto izbačen bio i prijekor bi zaslužio, ali Gospodar ga je njegov odabrao i učinio ga jednim od onih koji su dobri.” (El-Kalem, 48-50) Neki su učenjaci smatrali da je Metta ime Junusove majke, ali se riječima na kraju ovog hadisa: “... pripisavši ga ocu”, to mišljenje opovrgava i potvrđuje stav da je to ime njegovog oca.

vibrirajućim glasom učio Ibn-Mugaffel, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.” Tada sam ja upitao Muaviju: “Kako je izgledalo to njegovo otegnuto i vibrirajuće učenje?”, pa je on odgovorio: “Aa..., aa..., aa...”, tri puta.²

O TOME ŠTA JE DOPUŠTENO TUMAČITI OD TEVRATA I DRUGIH ALLAHOVIH KNJIGA NA ARAPSKOM I NA DRUGIM JEZICIMA

Uzvišeni kaže: “Reci: ‘Donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!’”³

7541. Ibn-Abbas kaže kako ga je Ebu-Sufjan b. Harb obavijestio da je Herakle pozvao svoga prevodioca i zatražio da mu donesu Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo, pa mu ga je on pročitao: “U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog! Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog poslanika, Heraklu...: ‘O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke...’”⁴

7542. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovom Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahje b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao: “Sljedbenici Knjige čitali bi Tevrat na hebrejskom jeziku i prevodili ga muslimanima na arapski, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nemojte ni potvrđivati ni poricati (ono što kažu) sljedbenici Knjige. ‘Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje...’⁵, recite.’”

بَاب مَا يُجُوزُ مِنْ تَفْسِيرِ التَّوْرَةِ
وغيرها مِنْ كُتُبِ اللَّهِ بِالْعَرَبِيَّةِ وَغَيْرِهَا

لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (فَاتَّوُوا بِالتَّوْرَةِ فَاتْلُوهَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ).

٧٥٤١. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ أَنَّ هِرَقْلَ دَعَا تَرْجُمَانَهُ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَرَأَهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى هِرَقْلَ وَ (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ).

٧٥٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ابْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَقْرَءُونَ التَّوْرَةَ بِالْعِبْرَانِيَّةِ وَيُفَسِّرُونَهَا بِالْعَرَبِيَّةِ لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلَا تُكَذِّبُوهُمْ وَقُولُوا (آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ).

2 Iz ovog hadisa može se zaključiti da je prilikom učenja Kur’ana dopušteno otezati neke ajete ili dijelove ajeta te uljepšavati glas, kako bi bio ljepši za onoga koji sluša.

3 Ali-Imran, 93.

4 Ali-Imran, 64.

5 El-Bekara, 136.

7543. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Isma'il, prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, su dovedeni židov i židovka koji su počinili blud, pa je on upitao židove: 'Šta vi činite s ovakvima?' 'Mi zacrnimo njihova lica i obznanimo njihovu sramotu',¹ odgovorili su. 'Onda donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!', reče im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su potom donijeli Tevrat i rekli jednom čovjeku kojim su bili zadovoljni: 'Čitaj, čoravi!' On je čitao sve dok nije došao do jednog mjesta na koje je stavio svoju ruku. Tada mu je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: 'Podigni ruku!'² I kad ju je podigao, na tom se mjestu ukazao stavak o kamenovanju. Čovjek tada reče: 'Muhammede, obaveza je kamenovati njih dvoje, ali mi to krijemo među nama.' Vjerovjesnik je onda naredio, pa su oni kamenovani. Vidio sam (židova) kako se nadnosi nad nju da bi je zaštitio od kamenja."

٧٥٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ رَجُلٌ وَامْرَأَةٌ مِنَ الْيَهُودِ قَدْ زَنَيَا فَقَالَ لِلْيَهُودِ مَا تَصْنَعُونَ بِهِمَا قَالُوا نُسَخِّمُ وُجُوهَهُمَا وَنُخْزِيهِمَا قَالَ (فَاتُّوا بِالتَّوْرَةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) فَجَاءُوا فَقَالُوا لِرَجُلٍ مِمَّنْ يَرْضَوْنَ يَا أَعْوَرُ اقْرَأْ فَقَرَأَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى مَوْضِعٍ مِنْهَا فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهِ قَالَ ارْفَعْ يَدَكَ فَرَفَعَ يَدَهُ فَإِذَا فِيهِ آيَةُ الرَّجْمِ تَلَوَّحُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ عَلَيْهِمَا الرَّجْمَ وَلَكِنَّا نُكَاثِمُهُ بَيْنَنَا فَأَمَرَ بِهِمَا فَرُجِمَا فَرَأَيْتُهُ مُجَانِيءٍ عَلَيْهَا الْحِجَارَةَ .

1 Židovi su one koji učine blud posađivali naopako na magarca i onda prolazili s njima ulicama grada da ih svi vide.
2 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da mu je to rekao Abdullah b. Selam, a tome židovu bilo je ime Abdullah b. Surija.

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU
ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA:
“ONAJ KOJI VJEŠTO UČI KUR’AN
BIT ĆE S ČESTITIM I ČASNIM PISARIMA”³,
I RIJEČIMA NJEGOVIM: “ULJEPŠAVAJTE
KUR’AN GLASOVIMA SVOJIM!”

7544. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim, a ovom Jezid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Allah ništa ne sluša kao što sluša (bilo kojeg) vjerovjesnika koji lijepo i milozvučno uči Objavu (Kur’an ili bilo koju drugu Objavu).”

7545. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Junusa, a on od Ibn-Šihaba (da je rekao): “Obavijestili su me Urva b. Zubejr, Seid b. Musejjeb, Alkama b. Vekkas i Ubejdullah b. Abdullah o hadisu u vezi s događajem kada su na Aišu slagali oni koji su je potvorili. Svaki od njih (četvorice) ispričao mi je dio toga hadisa. Ona je o tome rekla: ‘Legla sam tada u svoju postelju, znajući da sam nevina i da će Allah potvrditi moju nevinost, ali, tako mi Allaha, nisam pretpostavljala da će Allah zbog mene objaviti ajete koji će se stalno učiti! Smatrala sam, odista, da ja nisam vrijedna toga da Allah o meni objavljuje riječi koje će se stalno ponavljati. Pa ipak, Uzvišeni Allah tada je objavio ajet: ‘Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...’,⁴ kao i sljedećih deset ajeta.”

بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
أَمَّا هُزْلُ الْقُرْآنِ مَعَ الْكَرَامِ الْبَرَّةِ
وَزَيْدُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ

٧٥٤٤. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي
ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ
أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ
مَا أَدْنَى اللَّهِ لَشَيْءٍ مَا أَدْنَى لِنَبِيِّ حَسَنِ الصَّوْتِ
بِالْقُرْآنِ يَجْهَرُ بِهِ .

٧٥٤٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ
عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُزْوَةُ بْنُ
الزُّبَيْرِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ
وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ حِينَ
قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا وَكُلُّ حَدِيثِي طَائِفَةٌ
مِنَ الْحَدِيثِ قَالَتْ فَاضْطَجَعْتُ عَلَى فِرَاشِي وَأَنَا
حِينَئِذٍ أَعْلَمُ أَنِّي بَرِيئَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ يُبْرِئُنِي وَلَكِنِّي
وَاللَّهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ يُنْزِلُ فِي شَأْنِي وَخَيَّائِلِي
وَلِشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحَقَرَّ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ اللَّهُ فِي
بَأْمَرٍ يُتْلَى وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا
بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ) الْعَشْرَ الْآيَاتِ كُلَّهَا .

3 Ovim se želi ukazati na vrijednost ispravnog i lijepog učenja Kur’ana, a riječima “čestiti i časni pisari” ukazuje se na meleke spomenute u Kur’anu koji prepisuju Objavu. (Abese, 15-16)

4 En-Nur, 11. Slučaj potvora na Aišu, radijallahu anha, dobro je poznat; o njemu je već bilo govora u prethodnim poglavljima, gdje je i objašnjen.
Ovaj hadis, pored ostalog, upozorava vjernike na opasnost od potvora i napućuje ih kako treba postupiti ukoliko se takvo što desi.

7546. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Mis'ar, prenoseći od Adija b. Sabita, a on od Beraa da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na jacija-namazu uči *Vet-tini vez-zejtuni*, i nisam čuo da iko ima ljepši glas ili da ljepše uči od njega."

7547. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je kazivao: "Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, skrivao u Mekki, ali bi podizao svoj glas (u namazu). Kada bi ga čuli, idolopoklonici bi vrijeđali i Kur'an i onoga koji ga je obznanio. Zato je Uzvišeni Allah rekao Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš a i ne prigušuj ga.'"¹

7548. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Abdur-Rahman b. Ebu-Sa'sa'a, prenoseći od svoga oca (da je kazivao): "Rekao mi je Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu: 'Vidim da voliš stoku i pustinju, pa kada kod svoje stoke ili u pustinji budeš učio ezan za namaz, povisi svoj glas, jer nema nijednog džina, čovjeka niti bilo čega drugog što bude čulo poziv mujezinovog glasa da mu to neće posvjedočiti na Sudnjem danu. To sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', kazao je Ebu-Seid."²

٧٥٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ أَرَاهُ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْعِشَاءِ (وَالْتَيْنِ وَالزَّيْتُونِ) فَمَا سَمِعْتُ أَحَدًا أَحْسَنَ صَوْتًا أَوْ قِرَاءَةً مِنْهُ .

٧٥٤٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ مُتَوَارِيًا بِمَكَّةَ وَكَانَ يَرْفَعُ صَوْتَهُ فَإِذَا سَمِعَ الْمُشْرِكُونَ سُبُوحَ الْقُرْآنِ وَمِنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِنَبِيِّهِ ﷺ (وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تَخَافُتْ بِهَا) .

٧٥٤٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَهُ إِنِّي أَرَاكَ تُحِبُّ الْغَنَمَ وَالْبَادِيَةَ فَإِذَا كُنْتَ فِي غَنَمِكَ أَوْ بَادِيَتِكَ فَادْنَتْ لِلصَّلَاةِ فَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالنِّدَاءِ فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جِنَّ وَلَا إِنْسٍ وَلَا شَيْءٍ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ .

¹ El-Isra, 110.

² Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti da čovjek može učiti ezan za namaz i kada je negdje usamljen, jer, iako nema ljudi u blizini, postoje melec i džini, koji to čuju.

7549. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od svoje majke, a ona od Aiše da je rekla:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je znao učiti Kur'an dok mu je glava bila na mom krilu, a ja imala menstruaciju.”

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
“... ZATO IZGOVARAJTE IZ NJEGA
ONO ŠTO VAM JE LAHKO!”³

7550. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, on od Misvera b. Mahrema i Abdur-Rahmanab. Abdul-Karija, a on od Omerab. Hattaba da je kazivao: “Čuo sam Hišama b. Hakima kako za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan. Obratio sam pažnju na njegovo učenje, pa sam primijetio da on uči na više narječja (*harfova*), a ja to nisam bio čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te ga, iako je bio u namazu, zamalo nisam silom spriječio. Pa ipak, strpio sam se dok nije predao selam. Onda sam ga povukao za ogrtač i upitao: ‘Ko te je podučio takvom načinu učenja te sure?’ ‘Podučio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem’, odgovori mi on, ali mu ja tada rekoh: ‘Nije tačno! On je mene podučio (da učim) ovu suru drukčije, a ne ovako kako si je ti proučio!’ Uputio sam se nakon toga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodeći ga sa sobom. (Kada sam došao), rekoh mu: ‘Zaista sam ja slušao ovoga kako uči suru El-Furkan onako kako ti meni nisi pokazao!’ ‘Pusti ga!’, reče Vjerovjesnik, dodavši: ‘Prouči je, Hišame!’ On je ponovo prouči onako kako sam ga već čuo da uči. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ovako je objavljena.’

٧٥٤٩. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَرَأْسُهُ فِي حَجْرِي وَأَنَا حَائِضٌ.

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(فَاَقْرَأُوا مَا تيسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ)

٧٥٥٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ الْمُسَوَّرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدِ الْقَارِيِّ حَدَّثَاهُ أَنَّهَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرَأُ عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقَرِّئْنِيهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَكِدْتُ أَسَاوِرُهُ فِي الصَّلَاةِ فَتَصَبَّرْتُ حَتَّى سَلَّمَ فَلَبِيتُهُ بِرِدَائِهِ فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ قَالَ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ كَذِبْتَ أَقْرَأَنِيهَا عَلَى غَيْرِ مَا قَرَأْتَ فَاَنْطَلَقْتُ بِهِ أَقُوْدُهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقَرِّئْنِيهَا فَقَالَ أَرْسِلْهُ أَقْرَأْ يَا هِشَامُ فَقَرَأَ الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَذَلِكَ أَنْزَلْتُ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَقْرَأْ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُ الَّتِي أَقْرَأَنِي فَقَالَ كَذَلِكَ أَنْزَلْتُ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْزَلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ فَاَقْرَأُوا مَا تيسَّرَ مِنْهُ.

3 El-Muzzemmil, 20.

‘Uči ti, Omere!’, naredi (potom) meni. Ja sam je proučio onako kako me je on podučio, te on reče: ‘Ovako je objavljena. Zaista je Kur’an objavljen na sedam narječja (*harfova*), pa ga čitajte (učite) onako kako vam je najlakše!’”¹

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “A MI SMO KUR’AN UČINILI DOSTUPNIM ZA POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?”²

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Svakome je olakšano ono za šta je stvoren.” (Kaže se: *mujesser*, u značenju: “pripremljen”.) Riječi: “Mi smo Kur’an učinili lahkim, na tvome jeziku”³ – Mudžahid tumači ovako: “... olakšali smo ti njegovo učenje.”

Riječi: “A Mi smo Kur’an učinili dostupnim za pouku – pa ima li ikoga ko bi pouku primio?” – Metar Verrak tumači ovako: “... pa ima li ijednog tragaoca za znanjem, da mu se pomogne?”

7551. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Jezida, on od Mutarrifa b. Abdullaha, a ovaj od Imrana da je kazivao: “Upitao sam: ‘Allahov Poslaniče, pa čemu onda trud onih koji se trude?’, pa mi je on odgovorio: ‘Svakome je olakšano ono za šta je stvoren.’”

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ)

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلُّ مُيسَّرٍ لِمَا خُلِقَ لَهُ يُقَالُ مُيسَّرٌ مُهَيَّأً وَقَالَ مُجَاهِدٌ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ بِلسَانِكَ هَوَّنَا قِرَاءَتَهُ عَلَيْكَ وَقَالَ مَطَرُ الْوَرَّاقِ (وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ) قَالَ هَلْ مِنْ طَالِبٍ عِلْمٍ فَيَعَانِ عَلَيْهِ .

٧٥٥١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ قَالَ يَزِيدُ حَدَّثَنِي مُطَرِّفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عِمْرَانَ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فِيمَا يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ قَالَ كُلُّ مُيسَّرٍ لِمَا خُلِقَ لَهُ .

1 Sedam harfova znači da postoji sedam načina izgovaranja pojedinih riječi u Kur'anu. Allah je, dželle šanuhu, objavio Kur'an na sedam harfova da bi olakšao učenje i razumijevanje pripadnicima raznih plemena, koji su pojedine riječi izgovarali na svoj način, pa im je bilo lakše usvojiti Kur'an na svom narječju. Većina islamskih učenjaka smatra da su te razlike prilikom druge kodifikacije Kur'ana u vrijeme hilafeta Osmanovog, radijallahu anhu, izbrisane, tako da danas imamo samo jedan harf, i to harf plemena Kurejš. U svakom slučaju, sedam harfova ne smije se poistovjećivati sa sedam poznatih kiraeta, jer je to nešto drugo. Na temelju ovog hadisa može se, pored ostalog, primijetiti koliko je bila velika briga i pažnja ashaba za očuvanje ispravnosti Kur'ana.

2 El-Kamer, 17.

3 Merjem, 97.

7552. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Mensura i A'meša, oni od Sa'da b. Ubejda, on od Ebu-Abdur-Rahmana, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio na jednoj dženazi, pa je uzeo jedan štap i počeo njime kopkati po zemlji, govoreći: 'Nema nijednog od vas da mu nije već određeno mjesto u Vatri ili u Džennetu!'
'Pa hoćemo li se osloniti na to?', upitali su neki.
'Radite, svakome je nešto olakšano – 'onome koji udjeljuje i ne griješi...',⁴ odgovorio je on."

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A OVO JE KUR'AN VELIČANSTVENI, NA PLOČI POMNO ČUVANOJ"⁵; "TAKO MI GORE, I KNJIGE U RETKE NAPISANE..."⁶

Katada kaže da izraz *mestur*⁷ znači *napisan*; *jesturun*⁸ znači *zapisuju*; *ummul-kitab*⁹ znači "temelj i osnova Knjige"; *ma jelfizu min kavlin*¹⁰ znači "on ne progovori ništa, a da se to ne zapiše i ne stavi njemu na teret". Ibn-Abbas kaže da se pišu i dobra i loša djela. On kaže da izraz *juharrifune*¹¹ znači "uklanjaju". Međutim, niko ne može ukloniti

٧٥٥٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالْأَعْمَشِ سَمِعَا سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ فِي جَنَازَةٍ فَأَخَذَ عُودًا فَجَعَلَ يَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ قَالُوا أَلَا نَتَكَلَّفُ قَالَ ااعْمَلُوا فِكُلُّ مُيَسَّرٍ (فَأَمَّا مَنْ أُعْطِيَ وَاتَّقَى).

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ) (وَالطُّورِ وَكِتَابٍ مُسْطُورٍ)

قَالَ قَتَادَةُ مَكْتُوبٌ (يَسْطُرُونَ) يَخْطُونَ (فِي أُمِّ الْكِتَابِ) جُمْلَةُ الْكِتَابِ وَأَصْلُهُ (مَا يَلْفِظُ) مَا يَتَكَلَّمُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا كُتِبَ عَلَيْهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُكْتَبُ الْخَيْرُ وَالشَّرُّ (يُحَرِّفُونَ) يُزِيلُونَ وَلَيْسَ أَحَدٌ يُزِيلُ لَفْظَ كِتَابٍ مِنْ كُتِبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

4 El-Lejl, 5-11. Ti ajeti u prijevodu glase: "Onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim – njemu ćemo Džennet pripremiti; a onome koji tvrdi i osjeća se neovisnim i ono najljepše smatra lažnim – njemu ćemo Džehennem pripremiti, i bogatstvo njegovo mu, kad se strovali, neće koristiti."

Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:

- svakome je već određeno da li će ući u Džennet ili u Džehennem; Allahu je to poznato, ali će to biti obznanjeno tek na Sudnjem danu;
- dopušteno je govoriti uz mezar prilikom ukopavanja umrlog i uputiti neke savjete;
- kod mezara treba biti skrušen i ozbiljan te razmišljati o kraju života na dunjaluku i proživljenju na ahiretu i Sudnjem danu.

5 El-Burudž, 21-22. Kur'an, kao Allahov govor, nije stvoren i ne može se uništiti, za razliku od papira i tinte, koji mogu.

6 Et-Tur, 1-2.

7 Et-Tur, 2.

8 El-Kalem, 1.

9 Er-Ra'd, 39.

10 Kaf, 18.

11 El-Maida, 13.

riječi nijedne od knjiga Uzvišenog Allaha. Stoga *juharriḥune* znači da ih oni tumače onako kako nije ispravno. On također kaže da izraz *dirasetuhum*¹ znači “čitanje”; *va'ijeh*² znači “koje pamti”; *te'ijeha*³ znači “zapamtit će to”.

“A meni se ovaj Kur'an objavljuje da njime opominjem vas...”, tj. stanovnike Meke, “... i one do kojih on dopre”⁴, tj. do koga dođe poruka ovog Kur'ana – ona mu je opominjač.

7553. REKAO MI JE Halifa b. Hajjat da mu je kazivao Mu'temir, njemu njegov otac, a ovom Katada, prenoseći od Ebu-Rafi'a, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada je Allah završio stvaranje, kod Sebe je napisao jednu poruku: ‘Moja milost nadvladala je (ili je rekao: pretekla je) Moju srdžbu.’ To kod Njega stoji iznad Arša.”

7554. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Galib, njemu Muhammed b. Isma'il, a ovom Mu'temir, prenoseći od svoga oca, ovaj od Katade, on od Ebu-Rafi'a, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Allah je, prije nego što je stvorio stvorenja, napisao jednu poruku: ‘Moja milost pretekla je Moju srdžbu.’ Ona kod Njega stoji zapisana iznad Arša.”⁵

وَلَكِنَّهُمْ يُحَرِّفُونَهُ يَتَأَوَّلُونَهُ عَلَىٰ غَيْرِ تَأْوِيلِهِ ۚ دِرَاسَتُهُمْ تِلَاوَتُهُمْ (وَاعِيَّةٌ) حَافِظَةٌ (وَتَعِيَّةٌ) تَحْفَظُهَا (وَأَوْحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ) يَعْنِي أَهْلَ مَكَّةَ (وَمَنْ بَلَغَ) هَذَا الْقُرْآنُ فَهُوَ لَهُ نَذِيرٌ .

٧٥٥٣. وَقَالَ لِي خَلِيفَةُ بْنُ خَيَّاطٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَمَّا قَضَى اللَّهُ الْخَلْقَ كَتَبَ كِتَابًا عِنْدَهُ غَلَبَتْ أَوْ قَالَ سَبَقَتْ رَحْمَتِي غَضَبِي فَهُوَ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ .

٧٥٥٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي غَالِبٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ أَبَا رَافِعٍ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ كِتَابًا قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ الْخَلْقَ إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي فَهُوَ مَكْتُوبٌ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ .

1 El-En'am, 156.

2 El-Hakka, 12.

3 El-Hakka, 12.

4 El-En'am, 19.

5 Jedan je od primjera Njegove milosti to što On daje opskrbu i vjerniku i nevjerniku; on im pruža priliku da se pokažu kroz čitav život i prima pokajanje onoga koji se pokaje sve do pred smrt.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
 "... KAD ALLAH STVARA I VAS
 I ONO ŠTO NAPRAVITE"⁶; "MI SVE
 S ODREĐENJEM STVARAMO!"⁷

Slikarima će se i vajarima reći: "Oživite one koje ste stvarali!"⁸

"Gospodar je vaš Allah, koji je nebesa i Zemlju u šest vremenskih razdoblja stvorio, a onda se na Prijestolje (Arš) uzvisio; On tamom noći prekriva dan, a dan noć u stopu prati, i Sunce i Mjesec i zvijezde pokoravaju se Njegovoj volji. Samo On stvara i upravlja. Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova!"⁹

Ibn-Ujejna kaže da je Allah razdvojio stvaranje od upravljanja, jer je On, Uzvišeni, rekao: "Samo On stvara i upravlja."

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovanje je nazvao djelom.

Ebu-Zerr i Ebu-Hurejra kažu: "Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je djelo najbolje, pa je on odgovorio: 'Vjerovanje u Allaha i borba na Njegovom putu', a onda je dodao: '... kao nagrada za ono što su činili.'"¹⁰

Delegacija Abdul-Kajsa rekla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Naredi nam više obaveza koje će nas, ako ih budemo radili, uvesti u Džennet", pa im je on naredio vjerovanje, svjedočenje (*kelimei-šehadet*), klanjanje namaza i davanje zekata. Sve to nazvao je djelima.

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
 (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ)
 (إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ)

وَيُقَالُ لِلْمُصَوِّرِينَ أَحْيَاوَا مَا خَلَقْتُمْ
 (إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
 فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ
 النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ
 مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ
 رَبُّ الْعَالَمِينَ) قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ بَيْنَ اللَّهِ الْخَلْقُ مِنَ
 الْأَمْرِ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ) وَسَمَّى
 النَّبِيُّ ﷺ الْإِيمَانَ عَمَلًا قَالَ أَبُو ذَرٍّ وَأَبُو هُرَيْرَةَ
 سَأَلَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ قَالَ إِيْمَانٌ بِاللَّهِ
 وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ وَقَالَ (جَزَاءُ بَيِّعَةٍ كَانُوا يَعْمَلُونَ)
 وَقَالَ وَقَدْ عَبْدَ الْقَيْسَ لِلنَّبِيِّ ﷺ مُرْنَا بِجَمَلٍ مِنَ
 الْأَمْرِ إِنْ عَمِلْنَا بِهَا دَخَلْنَا الْجَنَّةَ فَأَمَرَهُمْ بِالْإِيمَانِ
 وَالشَّهَادَةِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ فَجَعَلَ
 ذَلِكَ كُلَّهُ عَمَلًا.

6 Es-Saffat, 96. Ovaj i slični ajeti, te hadisi koji slijede u ovom poglavlju, jesu dokaz da Allah, dželle šanuhu, stvara i ljudska djela, te se stoga ni najmanja sitnica ne može desiti bez Njegovog dopuštenja, odnosno stvaranja.

7 El-Kamer, 49.

8 Ovo će biti rečeno na podrugljiv i sarkastičan način. (prim. M.M.)

9 El-A'raf, 54.

10 Es-Sedžda, 17; El-Vaki'a, 24.

7555. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilaba i Kasima Temimija, a oni od Zehdema da je kazivao: “Između dvaju ogranaka Džerma i Eš‘arija postojala je ljubav i bratstvo. Bili smo (jednom prilikom) kod Ebu-Musaa Eš‘arija kad mu je donesena hrana u kojoj je bilo kokošije meso. Kod njega je bio neki čovjek iz Benu-Tejmullaha koji je, kako je izgledalo, bio rob. Ebu-Musa pozvao ga je da jede, ali je on rekao: ‘Ja sam ga vidio da jede nešto što ja nisam volio, pa sam se zakleo da ga neću jesti.’ ‘Dođi, ja ću ti o tome ispričati’, reče mu on (i nastavi kazivati):

‘Došao sam (jednom prilikom) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom Eš‘arija tražeći jahalicu.

‘Tako mi Allaha’, reče nam on, ‘neću vam dati jahalice, niti vam za jahanje imam šta dati!’ Zatim su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedene deve dobivene kao ratni plijen, pa nas je on potražio govoreći: ‘Gdje je ona grupa Eš‘arija?’ Dao nam je pet dobrih deva.

Krenuli smo potom, ali smo se (ubrzo) upitali: ‘Šta to uradismo? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio se zakleo da nam neće dati jahalice te da nam za jahanje nema šta dati, ali nam ih je poslije ipak dao. Zanimarili smo zakletvu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Tako nikada nećemo postići uspjeh!’ Vratili smo se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričali mu to. ‘Nisam vam ih ja dao’, reče nam on, ‘nego vam ih je Allah dao! Tako mi Allaha, kad god se zakunem za nešto, a onda vidim da je nešto drugo bolje od toga, ja zaista uradim ono što je bolje a za prekršenu se zakletvu iskupim’, (dodao je on).”¹

٧٥٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ وَالْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زُهْدَمَ قَالَ كَانَ بَيْنَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ جُرْمٍ وَبَيْنَ الْأَشْعَرِيِّينَ وَدَّ وَإِخَاءَ فَكُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ فَقَرَّبَ إِلَيْنَا الطَّعَامَ فِيهِ لَحْمٌ دَجَاجٍ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَيْمٍ اللَّهُ كَانَهُ مِنَ الْمَوَالِي فَدَعَاهُ إِلَيْهِ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا فَقَدَرْتُهُ فَحَلَفْتُ لَا أَكُلُهُ فَقَالَ هَلُمَّ فَلَا حَدَثَكَ عَنْ ذَلِكَ إِنِّي أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ نَسْتَحْمِلُهُ قَالَ وَاللَّهِ لَا أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِنَهْبٍ إِبِلٍ فَسَأَلَ عَنَّا فَقَالَ أَيْنَ النَّفَرُ الْأَشْعَرِيُّينَ فَأَمَرَنَا بِخُمْسِ ذَوْدِ غُرِّ الذُّرَى ثُمَّ انْطَلَقْنَا قُلْنَا مَا صَنَعْنَا حَلَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ لَا يَحْمِلَنَا وَمَا عِنْدَهُ مَا يَحْمِلُنَا ثُمَّ حَمَلْنَا تَغَفَّلْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَمِينُهُ وَاللَّهِ لَا نُفْلِحُ أَبَدًا فَرَجَعْنَا إِلَيْهِ فَقُلْنَا لَهُ فَقَالَ لَسْتُ أَنَا أَحْمِلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَمَلَكُمْ وَإِنِّي وَاللَّهِ لَا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ وَتَحَلَّلْتُهَا.

¹ Ovaj je hadis već prije navođen na nekoliko mjesta u nešto dužoj verziji. Uglavnom, iz njega se može vidjeti da je u ashaba postojala velika želja za džihadom. Oni su se dobrovoljno javljali Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi učestvovali u borbama, a on ih je raspoređivao u skladu s raspoloživim sredstvima. U Kur'anu se čak navodi da je bilo i onih koji su plakali kada bi im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da za njih nema jahalicu s kojom bi išli u džihad. (Et-Tevba, 92) Iz ovog se hadisa također može zaključiti da čovjek, ako se zakune da će nešto učiniti, ali poslije shvati da to nije ispravno, treba prihvatiti ono što je ispravno, a za prekršenu se zakletvu iskupiti, tj. postiti tri dana na ime iskupa.

7556. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Asim, a ovom Kurra b. Halid, prenoseći od Ebu-Džemre Dubeija, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: “Izaslanici Abdul-Kajsa došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: ‘Između nas i tebe su idolopoklonici Mudara, pa ti zato možemo doći samo u svetim mjesecima. Naredi nam, zato, više obaveza koje će nas, ako ih budemo radili, uvesti u Džennet, pa da i one koji su ostali iza nas pozivamo da ih rade.’”² ‘Naređujem vam četvero’, reče im on, ‘a zabranjujem četvero. Naređujem vam da vjerujete u Allaha – a znate li šta je to vjera u Allaha? To je svjedočenje da nema (istinskog) Boga osim Allaha, obavljanje namaza, davanje zekata i davanje petine od ratnog plijena. Zabranjujem vam također četvero: da pijete iz tikvi, iz posuda izdubljenih iz palmina panja, smolastih posuda i iz zelenih krčaga.’”³

7557. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, a ovom Nafi, prenoseći od Kasima b. Muhammeda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zaista će vlasnici ovih slika (i kipova) biti kažnjeni na Sudnjem danu. Bit će im rečeno: ‘Oživite one koje ste stvarali!’”

7558. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zaista će (vlasnici) ovih slika (i kipova) biti kažnjeni na Sudnjem danu. Bit će im rečeno: ‘Oživite one koje ste stvarali!’”

٧٥٥٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا أَبُو جَمْرَةَ الضُّبَيْعِيُّ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ قَدِمَ وَفَدَّ عَبْدُ الْقَيْسِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالُوا إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ الْمُشْرِكِينَ مِنْ مُضَرَ وَإِنَّا لَا نَصِلُ إِلَيْكَ إِلَّا فِي أَشْهُرٍ حُرِّمَ فَمُرْنَا بِجَمَلٍ مِنَ الْأَمْرِ إِنْ عَمِلْنَا بِهِ دَخَلْنَا الْجَنَّةَ وَنَدْعُو إِلَيْهَا مَنْ وَرَاءَنَا قَالَ أَمَرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ أَمَرُكُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللَّهِ وَهَلْ تَذَرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَإِقَامُ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَتُعْطُوا مِنَ الْمَغْنَمِ الْخُمْسَ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ لَا تَشْرَبُوا فِي الدُّبَاءِ وَالنَّقِيرِ وَالظُّرُوفِ الْمُرْقَتَةِ وَالْحَتَمَةِ.

٧٥٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّورِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ.

٧٥٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو التَّوْعَمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّورِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ.

2 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da su oni Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, mogli doći samo u svetim mjesecima, pa su zato od njega tražili da ih pouči osnovama vjere, pomoću kojih bi mogli ući u Džennet. Četiri sveta mjeseca poštovala je većina arapskih plemena i prije pojave islama; u njima je bilo zabranjeno ratovati. To su zul-kade, zul-hidždžde, muharrem i redžeb.

3 Vjerovatno im je piće iz tih posuda zabranjeno zato što je u njima brzo dolazilo do vrenja, odnosno prelaska u alkohol, pa se u tom slučaju moglo desiti da neko pije sok koji sadrži određeni postotak alkohola u sebi.

7559. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ibn-Fudajl, ovom Umara, a njemu Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni je Allah rekao: 'Ko je veći nepravедnik od onoga koji pokušava stvoriti nešto poput onoga što sam Ja stvorio?! Pa eto, neka stvore samo jedan trun, jednu sjemenku ili jedno ječmeno zrno!'"¹

**O TOME KAD GREŠNIK
I LICEMJER UČE (KUR'AN),
TE O TOME KAKO NJIHOVI GLASOVI
I UČENJE NE PRELAZE NJIHOVA GRLA**

7560. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman koji uči Kur'an sliči narandži – i okus i miris su joj lijepi; musliman koji ne uči Kur'an sliči datuli – okus joj je lijep, a mirisa uopće nema; grešnik koji uči Kur'an sliči bosioku – miris mu je lijep, a okus gorak; grešnik koji ne uči Kur'an sliči divljoj tikvi – okus joj je gorak, a nikakva mirisa nema."²

٧٥٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا ابْنُ فَضِيلٍ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي فَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا حَبَّةً أَوْ شَعِيرَةً .

**بَابُ قِرَاءَةِ الْفَاجِرِ وَالْمُنَافِقِ
وَأَصْوَاتِهِمْ وَتِلَاوَتِهِمْ لَا تَجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ**

٧٥٦٠. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالْأَثْرِجَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ وَمَثَلُ الَّذِي لَا يَقْرَأُ كَالْتَّمْرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلَا رِيحَ لَهَا وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ وَلَا رِيحَ لَهَا .

- 1 Iz ova tri, kao i iz ostalih hadisa s ovom temom, može se zaključiti da islam zabranjuje slikanje i vajanje onoga što ima dušu. Meleci neće ući u prostoriju u kojoj ima takvih slika ili kipova. Zato se islamska umjetnost razvijala u drugim pravcima (kaligrafija, arhitektura, slikanje nežive prirode itd.).
- 2 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
 - vjernik koji uči Kur'an i po njemu postupi ima visok stupanj kod Allaha; on je omiljen i kod Njega i kod ljudi;
 - vjernik koji ne uči Kur'an (dobrovoljno) ima svoju vrijednost, ali nije kao onaj koji ga uči;
 - licemjer koji uči Kur'an ima lijepu vanjštinu, ali mu je nutrina ružna;
 - licemjer koji ne uči Kur'an nema lijepu ni vanjštinu ni nutrinu.

7561. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Hišam, prenoseći od Ma'mera, a ovaj od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Ahmed b. Salih, njemu Anbesa, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Jahjaa b. Urve b. Zubejra, a on od Urve b. Zubejra da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:

“Neki su ljudi upitali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o vračarima, pa im je on rekao: ‘Oni nemaju nikakve vrijednosti!’ ‘Ali, Allahov Poslaniče’, rekoše oni, ‘oni pričaju o nečemu što se uistinu dogodi!’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to im odgovori: ‘To bude jedna istinita riječ koju džin ugrabi i šapne je u uho svome prijatelju (čovjeku), poput rakoljenja kokoši, a onda oni s tim pomiješaju više od stotinu laži.’”³

7562. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Mehdi b. Mejmun, a ovom Muhammed b. Sirin, prenoseći od Ma'beda b. Sirina, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Pojavit će se neki ljudi iz pravca istoka (u odnosu na Medinu) koji će učiti Kur'an, ali im to (učenje) neće prelaziti ključne kosti. Oni će izlaziti iz islama kao što strijela prolazi kroz ulovljenu životinju i onda se u njega više neće vraćati dok se god strijela ne vrati na tetivu luka.’ ‘A kakvo će im biti obilježje?’, upitao je neko, pa je on odgovorio: ‘Njihovo će obilježje biti brijanje (ili je rekao: uklanjanje kose).’”⁴

٧٥٦١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ ح وَحَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا سَأَلَ أَنَسُ النَّبِيِّ ﷺ عَنِ الْكُهَّانِ فَقَالَ إِنَّهُمْ لَيَسُؤُوا بِشَيْءٍ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنَّهُمْ يُحَدِّثُونَ بِالشَّيْءِ يَكُونُ حَقًّا قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يُخْطَفُهَا الْجِنُّ فَيَقْرَئُهَا فِي أُذُنٍ وَلِيَّهِ كَقَرْقَرَةِ الدَّجَاجَةِ فَيَخْلُطُونَ فِيهِ أَكْثَرَ مِنْ مِائَةِ كَذْبَةٍ.

٧٥٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ سِيرِينَ يُحَدِّثُ عَنْ مَعْبُدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ نَاسٌ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ وَيَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَةِ ثُمَّ لَا يَعُودُونَ فِيهِ حَتَّى يَعُودَ السَّهْمُ إِلَى فُوقِهِ قِيلَ مَا سِيَاهُهُمْ قَالَ سِيَاهُهُمُ التَّحْلِيقُ أَوْ قَالَ التَّسْبِيدُ.

3 Iz ovog se hadisa može zaključiti da vračari i gataru mogu pogoditi nešto iz budućnosti, ali da, ipak, u većini slučajeva lažu. Strogo je zabranjeno ići vračarima zbog vračanja, gatanja i saznavanja budućnosti te vjerovati u njihove riječi.

4 Ovaj hadis već je ranije naveden u dužem obliku. On ukazuje na pojavu haridžija, koji su nanijeli mnogo štete islamu i muslimanima. Što se tiče brijanja, neki islamski učenjaci smatraju da se time misli na brijanje glave, a drugi i glave i brade.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
 “MI ĆEMO NA SUDNJEM DANU
 ISPRAVNE TEREZIJE POSTAVITI”¹,
 TE O TOME DA ĆE SE VAGATI
 LJUDSKA I DJELA I RIJEČI²

Mudžahid kaže da riječ *kistas*³ na latinskom jeziku znači “pravda”.

Kaže se da je riječ *kist* infinitiv (masdar) od riječi *muksit*, koja znači “pravedan”, dok riječ *kasit* znači “nepravedan”.

7563. PRIČAO MI JE Ahmed b. Iškab, njemu Muhammed b. F udajl, ovom Umara b. Ka'ka'a, a njemu Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Dvije su riječi omiljene Milostivom; lahke su za izgovor, a teške na vagi. To su: ‘Neka je slava i hvala Allahu! Neka je slava Uzvišenom Allahu!’”⁴

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
 (وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ)
 وَأَنَّ أَعْمَالَ بَنِي آدَمَ وَقَوْلُهُمْ يُوزَنُ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْقِسْطَ الْعَدْلُ بِالرُّومِيَّةِ وَيُقَالُ
 الْقِسْطُ مَصْدَرُ الْمُقْسِطِ وَهُوَ الْعَادِلُ وَأَمَّا الْقَاسِطُ
 فَهُوَ الْجَائِرُ .

٧٥٦٣. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِشْكَابٍ حَدَّثَنَا
 مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقُعْقَاعِ عَنْ
 أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ
 النَّبِيُّ ﷺ كَلِمَتَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ خَفِيفَتَانِ
 عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ سُبْحَانَ اللَّهِ
 وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ .

1 El-Enbija, 47.

2 Neki islamski učenjaci smatraju da će se ljudska djela pretvoriti u određene oblike i da će onda tako biti vagana, dok drugi kažu da će biti vagane knjige u kojima su ona zapisivana.

3 Eš-Šu'ara, 182.

4 Na arapskom: *Subhanallahi ve bi hamdihi! Subhanallahil-azim!* Ovim hadisom potiče se na što češći zikr i sjećanje na Uzvišenog Allaha. Time čovjek stječe sigurnost i postojanost na ovom svijetu, a veliku nagradu na ahiretu.

Završen je *Sahih* imama Buharija
 – Uzvišeni Allah bio zadovoljan s njim!
 Neka je hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova!

ZAVRŠNE NAPOMENE

U predgovoru ove knjige potkrala se mala greška u vezi s prevodiocima, a radi se o tome da je rečeno kako je ukupan broj hadisa u prva dva toma 4548, što nije tačno. Tačno je to da je ukupan broj hadisa u prva dva toma 3648. Taj dio su preveli Hasan ef. Škapur i Hasan ef. Makić. Hadise od 3649. do 4548., a ne od 4549. Do 5341., preveli su dr. Muharem Štulanović, muftija Hasan Makić i mr. Ibrahim Husić.

Prilikom završne redakte ovog djela, Redakcija je otkrila da u printanoj verziji nedostaju hadisi od 6837. do 6860., pa je nakon kontakta s prevodiocima koji su prevodili taj dio Sahiha, i nakon uvida u sve elektronske verzije koje je imala, ustanovljeno da ti hadisi uopće nisu prevedeni. Na osnovu podataka koje je Redakcija imala, pretpostavlja se da se radilo o onih “trideset stranica” koje je – kako se mislilo – preveo profesor Mehmedalija Hadžić. Međutim, ako ih je on i preveo, on ih vjerovatno nije ni predao tadašnjoj redakciji VSK-a, ili su se oni nekako zagubili. U svakom slučaju, dobro je da je taj nedostatak na vrijeme otkriven, a prijevod tih hadisa koji su nedostajali uradio je mr. Muhamed Mehanović.

Redakcija je, pritisnuta obimom posla i vremenskim rokovima, imala težak zadatak da sravna sve verzije originalnog arapskog teksta, koje su korištene prilikom prevođenja, pojednoj verziji koju je odabrala kao osnovnu verziju, te da uskladi kompletan prijevod sa osnovnom verzijom. To je sam po sebi bio obiman posao, s obzirom da je prijevod prva dva toma preveden po jednoj verziji, prijevod druga dva toma po sasvim drugoj verziji, a na kraju je ukucana verzija arapskog teksta koja je skinuta sa softvera za pretraživanje hadisa pod nazivom “El-kutubut-tisa‘a” (Dvet hadiskih zbirk). Na kraju je sve to usklađeno s verzijom Buharijevog Sahiha čiji je izdavač Bejtul-efkar ed-devlije lin-nešri vet-tevzi‘ iz Rijada i koji je štampan 1998. god. Ipak, moguće je da ponegdje bude sitnih razlika u nekim riječima originalnog teksta i prijevoda, pa ako neko nešto od toga primijeti, neka ostavi mogućnost da se radi o tome, a ne o grešci u prijevodu, mada niko ne tvrdi apsolutnu nepogrešivost.

Redakcija je nastojala da svugdje gdje je u izvornom tekstu spomenut dio nekog ajeta, u podnožnim napomenama spomene cjelovit prijevod tog ajeta.

Kod nekih hadisa koje je Redakcija smatrala da treba popratiti malim komentarom, dodavan je taj komentar kao primjedba Muhameda Mehanovića, koji je te komentare sročio, a svi članovi Redakcije su davali sugestije gdje bi trebalo dodati te komentare.

Skraćenica (prim. rec.) pisana je još dok je tekst bio ukucan u Wordu i tako je i ostala. Te primjedbe je pisao Muhamed Mehanović, osim u drugoj polovini trećeg toma, a njih je napisao hfz. Muhamed Fadil.

Redakcija

TUMAČ ARABIZAMA I KRATICA

abdest – ritualno pranje ruku do iza lakata i nogu do iza članaka, ispiranje usta i nosa i potiranje mokrom rukom vrata i tjemena glave prije stupanja u namaz

ahiret – zagrobni život, drugi svijet

ajet – rečenica u Kur'anu, znak

Aalejhisselam – epitet koji se izgovara i piše iza imena vjerovjesnika, a kada se izgovara bez imena, misli se na Muhammeda; skraćeno: sallallahu alejhi ve sellem. Znači: Spas na njega!

aršin – mjera za dužinu. Građevinski aršin dug je 75,8 cm; čaršijski 68 cm, a krojački 65 cm

ashab (*mn. ashabi*) – drug Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

bismilla – formula kojom počinje svako poglavlje Kur'ana, osim poglavlja Berae, i kojom se počinje svaki dobar posao

beduin – stanovnik pustinje

bint – kći; skraćeno b.

dova – molba upućena Allahu, dželle šanuhu, blagoslov

duha-namaz – nafile namaz čije vrijeme traje iza izlaska sunca pa do pred podne

dželle šanuhu – epitet koji se piše i izgovara iza Allahovog dželle šanuhu imena. Skraćeno: dž.š. Znači: Neka je slavno Njegovo Uzvišeno biće!

džema'at – skupina, područje jedne džamije, skupno obavljanje molitve

džematlija – stanovnik jednog naselja, kvartovske džamije, koji klanja skupno s imamom

ezan – obznana na arapskom jeziku o nastupu namaskog vremena. Poziv na skupno obavljanje molitve

farz – obligatna prvostepena dužnost

ferek – mjera za obujam po težini, iznosi 9,99 kg

fetva – rješenje, decizija

fikh – šerijatsko pravo

hades – pojava koja kvari abdest

Hadžerul-esved – crni kamen, koji je ugrađen u zid Ka'be

halifa – vladar, zamjenik

haram – strogo zabranjeno, grešno

hatib – imam koji drži vaz na džumi i bajram-namazima

hendek – jarak

Hidžra – preseljenje Aalejhisselama iz Mekke u Medinu 622. g.; početak računanja muslimanske ere

hutba – prigodni govor hatiba na džuma-namazu i bajramima

hisbet – institucija u islamu koja ima zadatak da naređuje dobro i odvraća od zla

ibadet – pobožnost, svako dozvoljeno djelo učinjeno radi Allahovog, dželle šanuhu, zadovoljstva

ibn – sin. Skraćeno b., naprimjer: Enes ibni Malik = Enes b. Malik

ihram – nesašiven ogrtač koga hadžija nosi pri vršenju obreda hadža

ikamet – obznana na arapskom jeziku o stupanju u namaz

ikindija – dnevni namaz čije vrijeme traje od podne do zalaska sunca

imam – starješina, rukovodilac, vođa muslimana

iman – vjerovanje

i'tikaf – pobožan boravak u džamiji, a naročito zadnje dekade ramazana

kabur – grob, mezar

kibla – Ka'ba, strana kuda se muslimani okreću pri obavljanju namaza

kurban – bravče ili goveče koje se kolje na Kurban-bajram. Bajramska žrtva

mahala – kvart, naselje

mesdžid – kod nas džamija bez munare i bez minbera, mjesto za klanjanje

mesh – potiranje mokrom rukom

mestve – duboka kućna obuća s tankim donom bez pete od mekane kože

mezar – grob, kabur

mezheb – pravni sistem u šerijatskom pravu, pravac

mezija – sluz na spolnom organu nastala zbog spolnog nadražaja

mihrab – niša u zidu džamije gdje imam klanja pri grupnom obavljanju namaza

mīkāti – mjesta blizu Mekke u kojima hadžije oblače ihrame

minber – tribina s više stepenica na kojoj hatib drži govor prilikom bajrama i džuma-namaza

misvak – vrsta četke za zube u vidu štapića

mudžtehid – šerijatski pravnik koji samostalno može rješavati vjerska pitanja na osnovu Kur'ana i hadisa i ostalih izvora Šerijata

muezzin – čovjek koji uči ezan

muhadžir – iseljenik, izbjeglica

muhrim – hodočasnik obučen u hodočasničke ogrtače

muktedija – učesnik skupnog klanjanja za imamom

musalla – otvoren prostor za obavljanje skupnog vjerskog obreda cijelog naselja

mustehab – preporučljiv, lijep

mu'tekif – osoba koja iz pobožnosti boravi u džamiji u zadnjoj dekadi ramazana

mutevatir hadis – Alejhisselamova izreka prenesena od brojnih ashaba

nafila – neobavezni obred

namaz – molitva, salat

radijellahu anhu – epitet koji se izgovara i piše iza imena Alejhisselamovih drugova; skraćeno: radijallahu anhu. Znači: Allah s njim bio zadovoljan!

rekat – dio namaza, koji se sastoji od stajanja, pregibanja preko pojasa i spuštanja leđa na zemlju

ruku' – pregibanje u namazu u pojasu odupirući se rukama o koljena poravnavši leđa s glavom

saf – red, stroj

sahibi uzur – čovjek sa isprikom, opravdanjem

Sahihajn – zajedničko ime za zbirku hadisa Buharije i Muslima

sellel-lahu alejhi ve sellem – epitet koji se piše i izgovara iza imena Vjerovjesnika. Znači: Allah mu se smilovao i spasio ga! Skraćeno: sallallahu alejhi ve sellem

salavat – dova na arapskom jeziku kojom se moli Allahov, dželle šanuhu, blagoslov na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

saruk – ahmedija, čalma

sedžda – dio namaza u kome se licem, čelom i nosom spušta na zemlju

sehvi-sedžda – sedžda po završetku namaza zbog nekog propusta učinjenog u namazu

selam – pozdrav, završni čin namaza

sened – niz prenosilaca hadisa

sofra – trpeza, posebni niski sto za objed

subhanallah! – uzvik. Znači: Slava Allahu!

sunnet – praksa Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Sve što je radio, govorio ili odobrio da se radi

sutra – štap ili viši predmet postavljen pred čovjeka koji klanja na otvorenom prostoru

šart – uvjet

šefa'at – zauzimanje

šehādet – očitovanje, svjedočenje

šehīd – musliman poginuo u borbi za vjeru, nevino ubijen, mučenik

tahmid – izgovarati "el-hamdu lil-lahi" – Hvala Allahu!

tavafi-zijaret – obligatni obilazak hadžije oko Ka'be u danima hodočašća

tedžvid – pravila za učenje Kur'ana

tejemmum – fiktivno čišćenje pomoću čiste suhe zemlje na ime abdesta i kupanja

tekbir – formula: "Allahu ekber, Allahu ekber la ilahe ilellah. Allahu ekber, Allahu ekber ve lilahil-hamd." Znači: Allah je najveći, Allah je najveći! Nema Boga osim Jedinog Allaha. Allah je najveći, Allah je najveći i Njemu pripada svaka hvala

telbija – formula koju hadžija izgovara u danima hodočašća

tesbih – sjećati se Allaha izgovaranjem: "Subhanallah!"

tešehhud – učenje određenog teksta na arapskom jeziku na sjedenju u namazu

vadžib – drugostepena dužnost

vers – žućkasta trava u Jemenu

vitir-namaz – jedan rekat noćnog namaza. Obavlja se iza jaciye

zekat – obavezno izdvajanje iz imetka bogataša na ime njihovih siromaha

Zemzem – **bunar**, voda blizu Ka'be

zikir – izgovaranje pobožnih tekstova ili samo Allahovog, dželle šanuhu, imena

SADRŽAJ:

ONO ŠTO RAZNJEŽUJE SRCA (RIKAK)

Šta se navodi o onome što raznježuje srca (rikak) te o tome da nema (pravog)života osim života ahiretskog.....	579
Primjer ovoga svijeta u odnosu na ahiret.....	580
Riječi Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem: “Budi na ovome svijetu kao da si stranac ili putnik!”	581
O nadanju i njegovu trajanju.....	582
Onome koji doživi šezdeset godina Allah neće dati povoda za ispriku u životu.....	583
Djelo koje se radi samo iz želje za licem Allahovim.....	584
Ovosvjetsko obilje i natjecanje u njemu, od čega se treba čuvati.....	585
O riječima Uzvišenog Allaha: “O ljudi, Allahova je prijetnja zaista istinita, pa neka vas nikako život na ovom svijetu ne zaslijepi i neka vas obmanitelj - šejtan (u vašoj vjeri) u Allaha ne pokoleba! Šejtan je, uistinu, vaš neprijatelj, pa ga takvim i smatrajte! On poziva pristaše svoje da budu stanovnici u vatri!”	589
Nestanak (izumiranje) dobrih ljudi	590
Kušnja imetkom, koje se treba čuvati.....	590
RiječiVjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem: “Zaista je ovaj imetak primamljiv i sladak!”	592
Ono što (neko) podijeli od svoga imetka – to je njegovo.....	593
Oni koji imaju mnogo imetka imat će malo nagrade.....	593
Riječi Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem: “Ne bih volio imati zlata koliko je brdo Uhud!”	595
Pravo je bogatstvo bogatstvo duše.....	596
Vrijednost (fadilet) siromaštva	597
O tome kakav je bio život vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba te o njihovu ustezanju od dunjaluka	599
Umjerenost i ustrajnost u djelima.....	603
Nada sa strahom.....	606
Ustezanje od onoga što je Allah zabranio	606
“Onome koji se u Allaha uzda On mu je dosta!”	607
Pokudenost bezvrijednog govora “rekla-kazala”	608
Čuvanje jezika	608
Plakanje iz bojazni od Allaha.....	610
Strah od Allaha	610
Sustezanje od grijeha.....	612
Riječi vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem: “Da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo plakali!”	613

Vatra (Džehennem) je opkrivena strastima	613
“Džennet je svakom od vas bliži od kaiša njegove sandale, a i Vatra isto tako!”	614
Neka (čovjek) gleda u onoga koji je ispod njega, a neka ne gleda u onoga koji je iznad njega	614
O onome koji htjedne uraditi dobro ili zlo.....	615
Sitni grijesi kojih se treba čuvati	615
Djela ovise o svojim završecima, i čega se od toga treba bojati	616
O tome da je u odvajanju od lošeg društva i povlačenju u samoću rahatluk	617
O nestanku povjerenja	618
O želji za pokazivanjem i stjecanju lažnog ugleda.....	620
O onome koji se trudi i nastoji biti pokoran Uzvišenom Allahu.....	620
O skromnosti i poniznosti.....	622
O riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: “Poslan sam ja i Kijametski dan kao ova dva”	623
O pojavljivanju sunca sa zapada.....	624
O tome da Allah voli susret s onim koji voli susret s Allahom	624
O samrtnim mukama	626
O puhanju u rog (sur)	628
O tome da će Allah - kada nastupi Kijametski dan - uhvatiti Zemlju	630
O tome kakvo će biti okupljanje.....	631
O riječima Uzvišenog: “...zaista će potres, kada Smak svijeta nastupi, veliki događaj biti!”	635
O riječima Uzvišenog: “Kako ne pomisle da će oživljeni biti na dan veliki, na dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići!”	636
O odmazdi (kisasu) na Sudnjem danu	636
O tome da će onaj s kojim se bude detaljno raspravljalo (kad bude polagao račun) biti kažnjen.....	638
O tome da će u Džennet, bez polaganja računa, ući sedamdeset hiljada (ljudi)	640
O svojstvima Dženneta i Vatre (Džehennema)	642
O tome da je “Sirat” džehenemski most.....	652
O Havdu	655

ODREĐENJE (KADER)

O određenju (kaderu).....	661
O tome da se osušio kalem (i tinta kojom je zapisano) Allahovo određenje	662
O tome da Allah najbolje zna šta bi ona (djeca, kad porastu) radila	663
“Allahova zapovijed je odredba neprikosnoveni”	664
O tome da se djelo vrednuje po tome kako se okonča.....	666
O čovjekovu prepuštanju zavjeta određenju (kaderu).....	667
O tome da nema snage niti moći osim u Allaha	668
O tome da je sačuvan onaj koga Allah sačuva.....	669
O riječima Uzvišenog: “A nezamislivo je da se stanovnici bilo kojeg naselja koje smo mi uništili neće nama vratiti”; “...osim onih koji su već vjerovali, niko više iz naroda tvog neće vjernik postati...”; “...i samo će grešnika i nevjernika rađati!”	669
O riječima Uzvišenog: “...a san koji smo ti dali da usniješ samo je iskušenje za ljude...”	670
O tome da su se Adem i Musa prepirali pred Uzvišenim Allahom	670
Nema zapreke onome što Allah da.....	671
O onome koji se utječe Allahu od toga da ga susretne nesreća i od zle odredbe	672
O riječima Uzvišenog: “...(Allah se) upliće između čovjeka i srca njegova...”	672
O riječima Uzvišenog: “Reci: ‘Stići će nas samo ono što nam je Allah propisao.’”	673
O riječima Uzvišenog: “...mi ne bismo na Pravom putu bili da nas Allah nije uputio...” ,	674

ZAKLETVE I ZAVJETI

“Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno, ali će vas kazniti ako se zakunete namjerno. Otkup je za prekršenu zakletvu da deset siromaha običnom hranom, kojom hranite čeljad svoju, nahranite, ili da ih odjenete, ili da roba ropstva oslobodite. A onaj koji ne bude mogao – neka tri dana posti. Tako se za zakletve svoje otkupljujte kada se zakuna o zakletvama svojim brinite se! Eto, tako vam Allah objašnjava propise svoje, da biste zahvalni bili.”	675
O riječima vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: “Ve ejmullahi (tako mi Allaha)”	678
O tome kakva je bila zakletva Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem	678
O zabrani zaklinjanja očevima.....	686
O zabrani zaklinjanja Latom, Uzzaom i tagutima	689
O onome koji se zaklinje bez potrebe	689
O onome koji se zaklinje nekom drugom vjerom, a ne islamom	690

O tome da ne treba govoriti: "Ono što hoće Allah i ti", te o tome može li se kazati: "Ja sam (dobro) uz Allahovu pomoć, a onda uz tvoju"	690
O riječima Uzvišenog: "Oni se zaklinju Allahom, najtežom zakletvom..."	691
O riječima: "Svjedočim Allahom!", ili: "Svjedočio sam Allahom!"	693
O ugovoru s Uzvišenim Allahom.....	693
O zaklinjanju Allahovom moći, njegovim svojstvima i riječima	694
O riječima Uzvišenog: "Allah vas neće kazniti ako se nenamjerno zakunete, ali će vas kazniti ako pod zakletvom nešto namjerno učinite; a Allah prašta i blag je."	695
O onome koji prekrši zakletvu iz zaborava.....	696
O krivokletstvu	701
O riječima Uzvišenog: "Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati; Allah ih neće ni osloviti, niti će na njih na Sudnjem danu pažnju obratiti, niti će ih očistiti – njih čeka patnja bolna."	702
O zakletvi kojom se prisvaja ono čega čovjek nije vlasnik, o zakletvi za ono što je grijeh i o zakletvi u srdžbi.....	703
O tome kada neko kaže: "Tako mi Allaha, danas neću govoriti!", pa potom klanja, uči, slavi Allaha, veliča Ga, hvali i zahvaljuje Mu njegov se postupak prosuđuje prema njegovoj namjeri.	705
O tome kad se ko zakune da neće ući kod svoje žene mjesec dana, a mjesec bude imao dvadeset i devet dana.....	707
O tome kada se neko zakune da neće piti nebiz (sok od datula ili grožđa koji je usljed stajanja počeo fermentirati), pa popije tila' (sirup od grožđa), ili seker (opojno piće), ili asir (sok)	707
O tome kada se ko zakune da neće jesti umaka (začina), pa jede datule s hljebom, te o tome od čega se sve pravi umak	708
O namjeri pri zaklinjanju.....	710
O tome kada ko pokloni svoj imetak zbog zavjeta ili kajući se	710
O tome kad čovjek sebi zabrani neku hranu.....	711
O ispunjavanju zavjeta	712
O grijehu onoga koji ne ispuni zavjet.....	713
O zavjetovanju da će se učiniti dobro djelo	713
O onome koji se u džahilijetu zavjetuje ili zakune da neće ni s kim govoriti, a zatim primi islam	714
O onome koji umre ne ispunivši svoj zavjet	714
O čovjekovom zavjetu koji se tiče onoga što on ne posjeduje i onoga što je grijeh.....	715
O tome kad se neko zavjetuje da će postiti određene dane, koji se onda poklope s Kurbarskim ili Ramazanskim bajramom.....	716
O tome mogu li se zakletve i zavjeti odnositi na zemlju, stoku, usjeve i robu.....	717

OTKUP ZA PRKRŠENU ZAKLETVU

O riječima Uzvišenog: "Otkup je (za prekršenu zakletvu): da deset siromaha nahranite...", i o tome šta je Vjerovjesnik naredio kada je objavljeno:	
"...neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom iskupi..."	719
O tome kada su bogataš i siromah obavezni da se iskupe, te o riječima Uzvišenog: "Allah vam je propisao kako da se za zakletve svoje iskupite; Allah je vaš Gospodar; on sve zna i mudar je."	720
O pomaganju siromahu da se iskupi	721
O tome da se iskup u obliku milostinje može dati deseterici siromaha, neovisno o tome bili oni rodbina čovjeku ili ne	721
O medinskom sa'u, Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, muddu i njegovu blagoslovu, i šta je od toga ostalo kod stanovnika Medine kroz stoljeća.....	723
O riječima Uzvišenog: "...ili oslobađanje roba...", i o tome koje je robove najbolje osloboditi	724
O iskupu oslobađanjem roba zvanog mudebber, majke djeteta i roba zvanog mukatib, te o oslobađanju vanbračnog djeteta.....	725
O oslobađanju roba koji je u vlasništvu dvojice ljudi o tome kome pripada starateljstvo nad robom oslobođenim radi iskupa	725
O izuzimanju prilikom zakletve	726
O iskupljenju prije i poslije kršenja (zakletve).....	727
O riječima Uzvišenog: "Allah vam nalaže, u vezi s djecom vašom, da muškom pripadne koliko dvoma ženske djece. A ako bude više od dvoje ženske djece, njima pripadaju dvije trećine onoga što je ostavio, a ako je samo jedna, pripada joj polovina..."	731
O izučavanju nasljednog prava.....	733
O riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: "Mi se (poslanici) ne nasljeđujemo: što smo ostavili – to je sadaka."	733
O Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Ko (iza sebe) ostavi imetak – taj imetak pripada njegovoj porodici"	737
O tome da djeca nasljeđuju svoje roditelje	737
O tome kako nasljeđuju ženska djeca	738
O tome kako nasljeđuje sinovljev sin kada nema sina	739
O tome da li djed ima pravo na nasljedstvo ukoliko su živi otac i braća (ostavitelja)	741
O tome kako nasljeđuje muž ako (iza žene) ostanu djeca i drugi nasljednici.....	742
O tome kako nasljeđuju žena i muž kada (iza ostavitelja) ostanu djeca i drugi (nasljednici)	742
Pravo nasljeđivanja koje imaju sestre s kćerkama temelji se na srodstvu po muškoj krvi.....	743
O riječima Uzvišenog: "Oni traže od tebe tumačenje.	

Reci: 'Allah će vam kazati propis o 'kelali': ako neko umre, i ne bude imao djeteta, a ima sestru – njoj (pripada) polovina njegove ostavštine, a i on će naslijediti nju ako ona ne bude imala dijete; a ako su dvije – njima (pripadaju) dvije trećine njegove ostavštine. A ako su oni braća i sestre, onda će muškarcu pra Allah sve zna.'”	744
O tome kako nasljeđuju amidžići kad je jedan od njih brat po majci, a drugi muž.....	745
O tome da li mula'ana ima pravo na nasljedstvo	746
Dijete pripada postelji, bila žena (koja ga je rodila) slobodna ili robinja.....	747
O tome da skrbništvo pripada onome koji oslobodi (roba/robinju), te o nasljedstvu nahočeta.....	748
O grijehu onoga koji se odrekne svojih staratelja	750
O tome kada (oslobođeni rob) preko njega (onoga koji ga je oslobodio) primi islam.....	751
O tome šta žene nasljeđuju na osnovu starateljstva.....	752
Oslobođeni rob u nekom narodu pripada njemu (tom narodu), a također i sestrin sin.....	752
Nasljedstvo zarobljenika.....	753
Musliman ne nasljeđuje nevjernika niti nevjernik muslimana.....	753
O nasljedstvu roba kršćanina i mukatiba kršćanina, te o grijehu onoga koji zaniječe svoje dijete	754
O tome kad čovjek ustvrdi da mu je neko brat ili bratić	754
O onome koji za sebe tvrdi da pripada nekome ko mu nije otac.....	754
O tome kada žena ustvrdi da joj je neko sin	755
O vještom pogađaču	756

KAZNENO PRAVO

O tome kojih se kaznenih mjera treba čuvati.....	757
O nekonzumiranju alkohola	757
O tome šta se prenosi o udaranju (fizičkom kažnjavanju) pijanice.....	758
O onima kojima je naređeno da kaznu izvrše u kući	758
O udaranju palminom granom bez lišća i sandalama.....	759
O tome kakvo je proklinjanje alkoholičara pokuđeno, te o tome da on, zaista, nije izišao iz vjere	761
O kradljivcu dok krade.....	762
O proklinjanju kradljivca, ne spominjući njegovo ime.....	762
O tome da su kazne iskup.....	763
Vjernikova leđa su zaštićena, osim u slučaju kad (učini djelo za koje) je određena kazna (hadd) i (kad naruši tuđe) pravo.....	763
O izvršavanju kazni i kažnjavanju za kršenje Allahovih zabrana	764
O izvršavanju kazni nad uglednim i bijednim.....	764

O pokudenosti zauzimanja protiv izvršenja kazne kad tužba dođe do vladara.....	765
O riječima Uzvišenog: "A kradljivcu i kradljivici odsijecite ruke...", te o tome za koju se ukradenu vrijednost odsijeca ruka	766
O pokajanju kradljivca	769
O kazni za neprijateljske vojnike iz reda nevjernika i odmetnike od islama.....	770
O tome da neprijatelji, odmetnici od islama, nisu napojeni sve dok nisu pomrli	771
O tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da izvade oči neprijateljskim vojnicima.....	772
O vrijednosti onoga koji se kloni razvrata	773
O grijehu bludnika	774
O kamenovanju muhsana.....	776
O tome da ne treba kamenovati osobu koja nije normalna, bila ona muško ili žensko.....	777
O tome da preljubniku pripada kamenovanje (ili razočarenje).....	778
O kamenovanju na pločniku.....	779
O kamenovanju na musalli.....	780
Onaj ko učini grijeh za koji nije propisana precizna kazna, a onda (o tome) obavijesti imama, ne kažnjava se nakon pokajanja, ako dođe tražeći fetvu	781
O tome kada čovjek prizna da je počinio grijeh za koji je predviđena kazna (hadd), ali ne objasni koji, ima li imam pravo da to prikrije	782
O tome da li imam treba kazati onome koji sam prizna: "Možda si samo dodirnuo ili milovao."	783
O tome kad imam postavi pitanje onome koji je priznao (da je počinio blud): "Jesi li ženjen?"	784
O priznanju počinjenog bluda.....	785
O kamenovanju udavane žene koja je, počinivši blud, ostala trudna.....	786
O tome da se neženjeni i neudavani bičuju i protjeruju.....	791
O protjerivanju prijestupnika i onih koji oponašaju suprotni spol.....	792
O onome kome imam naredi da u njegovoj odsutnosti izvrši kaznu	793
Poglavlje	794
Kada robinja počini blud	795
Ne ukorava se robinja kada počini blud, niti se protjeruje	795
Tretman štićenika islamske države (zimmija) i slučaja kada su u okrilju braka (ihsan) kada počine blud i dospiju do imama (vladara)	796
Kada neko pred vladarom ili pred ljudima optuži svoju ili tuđu ženu za blud, da li je vladar obavezan da pošalje po tu ženu pa da je pita o onome za šta je optužena?	898
O onome ko upotrijebi odgojnu mjeru prema svojim ukućanima ili prema nekom drugom bez (dozvole) vladara.....	899
Ko vidi (zateče) sa svojom suprugom nekog čovjeka i ubije ga	800

Šta se navodi o aluziji?.....	801
Od koliko udaraca se sastoji odgojna mjera zbog grijeha (ta'zir)	
i odgojna mjera zbog nečeg manjeg (te'dib)?.....	802
Ko objelodani blud, zaprljanost (njime) i optužbu bez jasnog dokaza.....	804
Optuživanje čestitih žena (za blud)	806
Potvaranje robova	807
Da li će imam (vladar) narediti nekom čovjeku da izvrši	
sankciju nad drugim čovjekom koji nije tu?	808

ODŠTETA ZA KRVNE DELIKTE

O riječima Uzvišenog: "Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti	
Džehennem, (u kome će vječno ostati; Allah će na njega gnjev svoj spustiti,	
proklet će ga i patnju mu veliku pripremiti)"	809
O riječima Uzvišenog: "... a ako neko bude uzrokom	
da se nečiji život sačuva..."	812
O riječima Uzvišenog: "O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene:	
slobodan za slobodna, i rob za roba, i žena za ženu. A onaj kome rob ubijenog oprost	
– neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrat	
To je olakšanje od Gospodara vašeg, i milost. A ko nasilje izvrši i poslije toga	
– njega bolna patnja čeka."	817
O ispitivanju ubice sve dok ne prizna, te o priznanju u kaznenom pravu.....	817
O tome kada neko počini ubistvo kamenom ili štapom.....	818
O riječima Uzvišenog: "Mi smo im u njemu propisali: glava za glavu, i oko za oko,	
i nos za nos, i uho za uho, i zub za zub, i da rane treba uzvratiti. A onome ko od	
odmazde odustane – bit će mu to od grijeha iskupljenje..."	819
O onome koji naredi da se izvrši odmazda kamenom.....	819
Onaj kome neko bude ubijen može izabrati jednu od dvije mogućnosti.....	820
O onome koji bude traži da se bespravno prolije nečija krv.....	822
O opraštanju pogreške nakon smrti	822
O riječima Uzvišenog: "Nezamislivo je da vjernik ubije vjernika,	
to se može dogoditi samo nehotice. Onaj koji ubije vjernika nehotice mora osloboditi	
ropstva jednog roba vjernika i predati krvarinu porodici njegovoj; oslobođen je	
krvarine jedino ako oni opda bi Allah primio pokajanje	
– a Allah sve zna i mudar je."	823
Onome koji jedanput prizna da je počinio ubistvo bit će	
na osnovu toga izrečena smrtna presuda.....	824
O smaknuću muškarca zbog ubistva žene	824
O odmazdi koja se provodi među muškarcima i ženama u slučaju povreda	825
O onome koji ostvari svoje pravo ili izvrši odmazdu osobno,	
mimo pravosudnih organa	826
O onome koji umre u gužvi ili bude ubijen	827

Ako neko ubije samog sebe greškom, nema krvarine.....	827
O onome koji ujede čovjeka, pa mu se izvale prednji zubi	828
Zub za zub	829
O odšteti za prste	829
O tome kad se udruži jedna skupina protiv pojedinca: da li će biti kažnjeni svi i hoće li nad svakim od njih biti izvršena odmazda	830
O zakletvi pri traženju odmazde.....	831
Osobi koja proviri u tuđu kuću, pa joj izbiju oko, ne pripada pravo na odštetu.....	836
O rodbini koja snosi troškove odštete za krvni delikt	837
O fetusu.....	838
O fetusu za koji odštetu snosi otac ubice i njegova rodbina, a ne djeca	839
O onome koji zatraži pomoć roba ili dječaka.....	840
Za pad u rudnik niko ne odgovara, kao ni za pad u bunar	841
O tome da za odbjegli životinju (tj. štetu koju ona pričinu) niko ne odgovara	841
O grijehu onoga koji bespravno ubije štićenika	842
Ne vrši se odmazda nad muslimanom zbog ubistva nemuslimana	843
O tome kada musliman u srdžbi ošamari židova	844

POZIVANJE NA POKAJANJE ODMETNIKA I BUNTOVNIKA I BORBA PROTIV NJIH

O grijehu onoga koji počini širk i kazni (za njega) na ovom i na budućem svijetu.....	845
O stavu islama o odmetnicima i odmetnicama od islama i načinu na koji se oni pozivaju na pokajanje.....	847
O pogubljenju onih koji odbiju prihvatiti Allahove naredbe i koji se pripisuju (smatraju) odmetnicima	851
O tome kada štićenik ili neko drugi na indirektan način uvrijedi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao kad kaže: "Es-samu alejke!"	853
Poglavlje	854
O kažnjavanju odmetnika od vjere (haridžija) i heretika smrtnom kaznom nakon što budu prikupljeni dokazi koji svjedoče protiv njih	855
O onome koji odustane od borbe protiv haridžija kako bi se sačuvalo jedinstvo (muslimana) i izbjegao razdor.....	857
O Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Neće nastupiti Kijametski dan sve dok se ne sukobe dvije skupine koje pozivaju istoj vjeri."	858
O onima koji nakaradno tumače propise	859

PRISILJAVANJE

O riječima Uzvišenog: "...osim ako bude na to primoran, a srce mu ostane čvrsto u vjeri, čeka Allahova kazna. A one kojima se nevjerstvo bude mililo stići će srdžba Allahova, i njih čeka patnja velika."	863
O onima koji su izabrali udarce, ubistvo i poniženje umjesto nevjerovanja	865
O tome kad osoba pod prisilom ili njoj slična osoba prodaje što.....	867
O tome da nije dopušten brak s osobom koja je na to prinuđena.....	867
Neće se smatrati punopravnim poklanjanje ili prodaja roba pod prisilom	868
O tome da je od (riječi) el-ikrah (prisila) izvedeno kurh i kerh i da imaju isto značenje.....	869
Ako žena bude prisiljena na blud, neće se nad njom izvršiti kazna.....	870
O zakletvi kojom se, zbog bojazni da će ga neko ubiti ili ga izložiti neprijatnostima, za svoga prijatelja tvrdi da mu je brat	871

DOSJETKE

O izbjegavanju dosjetki i o tome da svakom čovjeku pripada ono što je naumio u pogledu zakletvi i drugih djela	873
O dosjetkama u vezi s namazom.....	874
O dosjetkama u vezi sa zekatom i o tome da nije dopušteno razdvajati imovinu koja se sastoji od jedne vrste robe niti spajati dvije različite vrste da bi se izbjeglo davanje zekata.....	874
O dosjetkama u vezi sa sklapanjem braka.....	877
O zabrani korištenja dosjetkama u kupoprodaji i zabrani sprečavanja drugih da se koriste viškom vode iz bunara s ciljem onemogućavanja drugih da povećaju ispašu	879
O pokudenosti nelojalne konkurencije.....	879
O zabrani upotrebe varki u kupoprodaji	879
O zabrani da staratelj upotrijebi dosjetku prilikom ženidbe sirotom djevojkom kako joj ne bi u potpunosti isplatio vjenčani dar	880
Ako neko uzurpira nečiju robinju i izjavi da je umrla, pa se presudi da uzrupator mora dati protuvrijednost mrtve robinje, a potom vlasnik robinje ovu pronađe – ona će mu biti vraćena, kao i protuvrijednost, a njena protuvrijednost nije i njena cijena	881
Poglavlje... ..	882
O sklapanju braka.....	882
O tome kakve smicalice žena ne smije činiti svome mužu i inoćama, te onome što je u vezi s tim objavljeno Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.....	884
O pokudenosti služenja smicalicama kako bi se uteklo od kuge	886
O izbjegavanju dosjetki u darivanju i pravu preče kupovine.....	887

O varkama kojima se koristi službenik kako bi mu nešto bilo darovano	889
Istiniti snovi bili su počeci objave Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.....	893
O snovima dobrih ljudi	896
O tome da je lijep san od Allaha	897
O tome da je lijep san četrdeset i šesti dio poslanstva.....	897
O lijepim snovima	899
O Jusufovu, alejhis-selam, snu.....	899
O Ibrahimovu, alejhis-selam, snu	900
O podudarnosti snova.....	900
O snovima zatvorenikâ, pokvarenjakâ i mnogobožaca	901
O onome koji u snu vidi Allahovog Vvjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem	903
O snoviđenju noću.....	904
O snoviđenju danju.....	906
O snoviđenju žena.....	907
O tome da su ružni snovi od šejtana	908
O tome kada ko usnije mlijeko	909
O tome kada neko sanja kako mu mlijeko curi između prsta ili nokata	909
O tome da neko usnije košulju bez razreza otraga (kamis)	910
O tome da neko usnije kako mu se košulja bez razreza otraga, zbog svoje dužine, vuče po zemlji.....	910
O tome kada neko usnije zelenilo ili zelenu bašću	911
O tome kada neko usnije da otkriva ženu	911
O tome kada neko usnije svilenu odjeću.....	912
O tome kada neko usnije ključeve u ruci.....	912
O tome kada neko usnije kako se hvata za dršku ili halku.....	913
O tome kada neko usnije šatorski stup ispod svoga jastuka.....	913
O tome kada neko usnije brokat i ulazak u Džennet	914
O tome kada neko usnije okove	914
O tome kada neko usnije izvor iz kojeg voda neprestano izvire.....	915
O tome kada neko usnije kako zahvaća vodu iz bunara da bi napojio ljude	916
O tome kada neko usnije kako s teškoćom grabi jednu ili dvije kofe vode iz bunara	917
O tome kada neko usnije da se odmara	918
O tome kada neko usnije dvorac.....	918
O tome kada neko usnije kako uzima abdest	919
O tome kada neko sanja kako obilazi (tavafi) oko Ka'be	920
O tome kada neko usnije kako je drugom dao nešto što je ostalo iza njega.....	920
O tome kada neko u snu osjeti sigurnost i napusti ga strah	921
O tome kada se neko u snu odluči za desnu stranu	922
O tome kada neko usnije čašu	923

O tome kada neko usnije nešto što leti	923
O tome kada neko usnije klanje krava	924
O tome kada neko usnije kako napuhuje nešto.....	924
O tome kada neko u snu izvede nekoga iz jednog mjesta i nastani ga u drugo.....	925
O tome kada neko usnije crnu ženu.....	925
O tome kada neko usnije ženu raščupane kose.....	925
O tome kada neko usnije kako poteže sablju.....	926
O onome koji laže dok priča san	926
O tome da se ružan san ne treba nikome pričati niti spominjati	927
O onome koji se ne obazire na tumačenje sna prvog tumača ako on ne pogodi	928
O tumačenju sna poslije sabah-namaza	929

SMUTNJE

O riječima Uzvišenog: "I čuvajte se iskušenja koja neće pogoditi samo one među vama koji su zulum činili...", i riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, kojima se upozorava na iskušenja	933
O riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: "Vi ćete poslije mene vidjeti ono što ćete osuđivati."	935
O riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: "Moj će ummet nastradati zbog postupaka glupih dječaćića."	937
O riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: "Teško arapima: zlo se približilo!"	938
O pojavi smutnji	939
O tome da je svako vrijeme koje nastupi lošije od prethodnoga.....	940
O riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko na nas podigne oružje – taj nam ne pripada!"	941
O riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: "Nemojte se poslije moje smrti vraćati u nevjerstvo tako što ćete se međusobno ubijati!"	943
O tome da će doći do smutnje u kojoj će onaj koji sjedi biti bolji od onoga koji stoji.....	945
O tome kada se dvojica muslimana sukobe sabljama	946
O tome kako postupiti onda kada ne bude jedinstvene zajednice (džemata)	947
O onome koji drži zabranjenim ojačavanje onih snaga koje siju smutnju i nepravdu	948
O onome koji ostane s najgorim ljudima	949
O onome koji se u vrijeme smutnji nastani u pustinji	950
O traženju utočišta kod Uzvišenog Allaha od smutnji.....	951
O riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: "Smutnja će doći s istoka."	952

O smutnji koja uzburkava kao morski val.....	954
Poglavlje.....	957
O tome kada Uzvišeni Allah kazni neki narod.....	959
O riječima koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio o Hasanu b. Aliji: "Zaista je ovaj moj sin prvak; možda će Allah pomoću njega izmiriti dvije skupine muslimana."	960
O tome kada ko u jednom društvu kaže jedno, a onda otiđe u drugo društvo i rekne suprotno	961
O tome da neće nastupiti Sudnji dan sve dok se ne bude zavidjelo mrtvima	963
O tome da će doći vrijeme u kojem će se ibadet činiti kipovima	963
O pojavi vatre.....	964
Poglavlje.....	964
O Dedždžalu	966
O tome da Ddedždžal neće ući u Medinu.....	969
O Je'džudžu i Me'džudžu	970
O riječima Uzvišenog: "... pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku, i predstavnicima vašim..."	971
O tome da su vođe iz Kurejša	972
O nagradi onome koji sudi po mudrosti (tj. Kur'anu).....	973
O pokornosti vođi ako on ne traži da se čini grijeh	973
Onoga ko ne traži vlast Allah će u njoj pomoći (ako je ipak dobije).....	975
O tome da će onaj koji traži vlast biti prepušten sam sebi.....	975
O tome da je težnja za vlašću pokuđena.....	976
O onome kome bude data uprava nad nekim narodom, ali ga on ne bude iskreno savjetovao (i pravedno vladao)	977
O tome da će Allah otežati onome koji otežava drugima	978
O donošenju presude i izdavanju fetve na putu	978
O tome da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije imao vratara	979
O tome da namjesnik bez savjetovanja s vrhovnim vođom može izreći smrtnu presudu osobi koja je to zaslužila	980
O tome da li kadija (sudija) u srdžbi može donositi presude ili muftija fetve.....	981
O onome koji smatra da je sudiji, ukoliko se radi o općepoznatim pitanjima, dopušteno, ako se ne boji sumnji i optužbi, prema svome znanju donositi presude o problemima ljudi.....	982
O svjedočenju na osnovu pečatom ovjerenog dopisa: o tome šta je od toga dopušteno, a šta nije, te o dopisu vladara svojim namjesnicima ili dopisu jednog sudije drugom.....	983
O tome kada čovjek zaslužuje da bude kadija (sudija).....	984
O načinu na koji se finansiraju vladari i ostali državni službenici (ili sakupljači zekata)	986
O onome koji je sudio u džamiji i donio presudu o rastavi braka li'anom	987

O onome koji je donio presudu u džamiji, ali kada se trebala izvršiti kazna, naredio je da se iziđe iz džamije i kazna izvrši izvan nje.....	988
O tome kad imam daje savjete parničarima	989
O svjedočenju sudije u vrijeme dok obavlja sudijsku dužnost, te o tome može li on svjedočiti o onome čemu je bio svjedok prije toga	990
O tome kada imam da uputstvo namjesnicima, kada ih pošalje u neku pokrajinu, da se međusobno uvažavaju i ne dolaze u sukob	993
O sudijinu prihvatanju poziva	993
O uručanju dara službenicima	994
O postavljanju oslobođenih robova za sudije i činovnike.....	995
O starješinama koji poznaju prilike u kojima se nalaze ljudi	995
O tome da je pokuđeno laskati vladaru, a kad se udalji od njega, govoriti drugačije	996
O tome da onaj u čiju se korist bespravno presudi, a na štetu njegova brata, ne treba to prihvatiti, jer sudijina presuda zabranjeno ne može učiniti dopuštenim niti dopušteno zabranjenim	997
O donošenju presude u vezi s bunarom i tome slično.....	998
Donošenje presude istovjetno je i sasvim je svejedno da li se radi o velikoj ili maloj količini imetka	999
O tome kad vladar izlaže prodaji nečiji imetak i nekretnine.....	999
O tome da ne treba obraćati pažnju na neosnovane prigovore upućene zapovjednicima.....	1000
Nevaljao i stalni (i žestoki) parničar	1000
Ako vladar donese nepravednu presudu ili učini suprotno onome što kažu učeni ljudi, to neće biti punovažno.....	1001
O dolasku imama (vode) pripadnicima nekog naroda da bi ih izmirio	1002
Poželjno je da pisar bude pouzdan i pametan	1003
O pošti koju vladar šalje svojim namjesnicima i sudija svojim povjerenicima.....	1004
O tome da li je dopušteno vladaru poslati samo jednog čovjeka da ispita prilike ..	1005
O vladarevoj prevodilačkoj službi, te o tome da li je dopušteno osloniti se na prevođenje jednog prevodioca	1006
O vladarovom kontroliranju službenika.....	1007
O vladarevoj sviti i savjetnicima.....	1008
O načinu na koji svijet daje prisegu vladaru.....	1009
O onome koji dadne prisegu dva puta.....	1012
O prisezi beduina	1013
O prisezi maloljetnika	1013
O onome koji dadne prisegu, a zatim je povuče	1014
O onome koji nekome dadne prisegu isključivo radi ovosvjetske koristi.....	1014
O prisezi žena	1015
O onome koji iznevjeri datu prisegu.....	1017

O imenovanju halife koji će naslijediti prethodnog	1017
Poglavlje... ..	1020
O istjerivanju svadljivaca i smutljivaca iz kuća nakon otkrivanja njihovih djela.....	1020
O tome ima li vladar pravo spriječiti nasilnike i grešnike da razgovaraju s njim, posjećuju ga i slično	1021

PRIŽELJKIVANJE

O priželjkivanju i onome koji žudi za šehadetom.....	1023
O Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Da sam ovo prije znao..."	1024
O Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Kad bi to i to..."	1026
Želja za Kur'anom i znanjem	1026
O tome šta ne treba željeti.....	1027
O čovjekovim riječima: "Dda nije Allaha, ne bismo bili upućeni..."	1028
Pokuđeno je željeti susret (borbu) s neprijateljem	1028
O tome kada je dopušteno reći: "Da je (kad bi)..."	1029

IZVIJEŠĆA (PREDANJA) SAMO JEDNE OSOBE

Prihvata se izviješće (predanje) iskrenog pojedinca o ezanu, namazu, postu, dužnostima i propisima	1033
O tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao samog Zubejra u izviđanje.....	1039
O riječima Uzvišenog: "Ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se to dopusti..."	1040
O tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, slao namjesnike i izaslanike jednog po jednog.....	1041
O vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, preporuci arapskim delegacijama da prenesu (znanje) onima u čije su ime došli.....	1042
O vijesti koju donese samo jedna žena	1043

PRIDRŽAVANJE ZA KUR'AN I SUNNET

O Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Poslan sam s jezgrovitim govorom!"	1047
Slijedenje sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem	1048
Nije dopušteno mnogo pitati i opterećivati se onim što nije potrebno.....	1055
Slijedenje onoga što je činio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem	1060
Pokuđenost prekomjernog udubljivanja i prepiranja u nauci, te pretjerivanja u vjeri i uvođenja novotarija.....	1060

Grešan je onaj koji pruži utočište onome koji uvodi novotarije (u vjeru)	1067
Navodi o pokudenosti vlastitog mišljenja i neprimjerene analogije	1068
Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan o nečemu o čemu još ništa nije bilo objavljeno, on bi odgovorio: "Ne znam", ili ne bi odgovarao dok mu ne bi došla objava on nije odgovarao po vlastitom nahodenju ili analogiji	1070
Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, podučavanje pripadnika svoga ummeta onome čemu ga je Allah poučio ne spada niti u slobodno mišljenje niti u analogiju	1071
O Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Jedna skupina iz moga ummeta stalno će očito biti na pravome putu."	1072
O riječima Uzvišenog: "... ili da vas u stranke podijeli..."	1072
O poređenju nepoznatog s poznatim, čije je norme objasnio Allah, da bi razumio onaj koji pita.....	1073
O idžtihadu kadija u skladu s onim što je Uzvišeni Allah objavio	1074
O Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Vi ćete, sigurno, slijediti običaje onih prije vas..."	1075
O grijehu onoga koji poziva u zabludu ili uvodi loš običaj	1076
O onome što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio i čime je poticao na jedinstvo učenjaka, o konsenzusu (učenjaka) mekanskog i medinskog harema, o događajima između Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, muhadžira i ensarija u medini, te o Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, mjestu klanjanja, minberu i kaburu.....	1077
O riječima Uzvišenog: "... ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja!"	1085
O riječima Uzvišenog: "I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu..."	1087
O tome kada namještenik, ili vladar iz neznanja donese svoj sud koji je pogrešan i u suprotnosti s Poslanikovim sudom, taj sud se odbacuje	1088
O nagradi vladaru koji ulaže u svoj intelektualni napor (idžtiħad) donese sud pa pogodi ili pogriješi.....	1089
O dokazu protiv onoga koji kaže da su Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, odredbe bile općepoznate, o tome kako pojedini ashabi nisu uvijek bili svjedoci Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi i postupaka, te o donošenju nekih islamskih propisa.....	1090
O tome ko je smatrao da je čin Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, neosporavanja nečega (valjan) dokaz, dok čin nečijeg drugog neosporavanja, osim njega, nije (valjan) dokaz	1091
O pravnim normama do kojih se dolazi pomoću dokaza, te o značenju i objašnjenju ukazivanja na pravnu normu	1092
O riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: "Nemojte ni o čemu pitati sljedbenike Knjige!"	1095
O pokudenosti razjedinjavanja.....	1097

Ono za što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da se ne radi – zabranjeno je, osim ako se zna da je to dopušteno; isti je slučaj i s onim za što je on rekao da se radi.....	1098
O riječima Uzvišenog: "... i koji se o poslovima svojim dogovaraju", te riječima Njegovim: "I dogovaraj se s njima!"	1100

(ALLAHOVA) JEDNOTA (TEVHID)

O vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pozivu sljedbenicima da vjeruju samo u jednoga Boga – Allaha, uzvišenog i slavljenog	1103
O riječima Uzvišenog: "Reci: 'Zovite 'Allah', ili zovite 'Milostivi', a kako god ga budete zvali – njegova su imena najljepša."	1106
O riječima Uzvišenog: "Opskrbu daje jedino Allah, Moćni i Jaki!"	1107
O riječima Uzvišenog: "On tajne zna, i on tajne svoje ne otkriva nikome";	1107
O riječima Uzvišenog: "... Onaj koji je bez nedostataka, Onaj koji svakog osigurava..."	1108
O riječima Uzvišenog: "... Vladara ljudi."	1109
O riječima Uzvišenog: "On je silan i mudar";	1109
O riječima Uzvišenog: "I on je taj koji je nebesa i Zemlju mudro stvorio."	1111
O riječima Uzvišenog: "A Allah sve čuje i sve vidi!"	1112
O riječima Uzvišenog: "Reci: 'On je kadar...' "	1113
O onome koji okreće ljudskim srcima	1114
Allah ima devedeset i devet imena	1115
O dozivanju Uzvišenog njegovim lijepim imenima i traženju zaštite pomoću njih	1115
O onome što se navodi o biću, svojstvima i imenima Uzvišenog Allaha.....	1118
O riječima Uzvišenog: "Allah vas upozorava na sebe",	1119
O riječima Uzvišenog: "Sve će, osim lica njegova, propasti!"	1120
O riječima Uzvišenog: "... i da rasteš pod okom mojim"	1121
O riječima Uzvišenog: "... onome koga sam svojim dvjema rukama stvorio."	1122
O vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Nema niko ljubomorniji od Allaha..."	1127
O riječima Uzvišenog: "Reci: 'Ko (što) je svjedok najpouzdaniji?' – i odgovori: 'Allah!'"	1127
O riječima Uzvišenog: "A Njegov je prijesto iznad vode bio"; "On je Gospodar Arša veličanstvenog!"	1128
O riječima Uzvišenog: "K Njemu se uspinju melec i Džibril..."	1133
O riječima Uzvišenog: "Toga će dana neka lica blistava biti, u Gospodara će svoga gledati."	1136
O riječima Uzvišenog: "Milost Allahova doista je blizu onih koji dobra djela čine."	1149

O riječima Uzvišenog: "Allah brani da se nebesa i Zemlja s mjesta svoga pomaknu."	1150
Predanja o stvaranju nebesa, Zemlje i ostalih stvorenja.....	1151
O riječima Uzvišenog: "A riječ naša davno je rečena o robovima našim, o poslanicima."	1152
O riječima Uzvišenog: "Ako nešto želimo, Mi samo za to reknemo: 'Budi!' i ono bude..."	1154
O riječima Uzvišenog: "Reci: 'Kad bi more bilo mastilo pa da se njime ispišu riječi Gospodara moga, more bi presahlo, ali ne i riječi Gospodara moga, pa i kad bismo se pomogli još jednim sličnim.'"	1156
O Allahovom htijenju i njegovoj volji	1157
O Allahovom razgovoru s Džibrilom i Njegovom obraćanju melecima.....	1167
O riječima Uzvišenog: "...objavljuje ga sa svojim znanjem, a i melec svjedoče..."	1169
O razgovoru Uzvišenog Gospodara na Sudnjem danu s vjerovjesnicima i drugima.....	1178
O riječima Uzvišenog: "... a Allah je, sigurno, s Musaom razgovarao."	1183
O razgovoru Gospodara (svjetova) sa stanovnicima Dženneta.....	1187
O tome da Allah spominje (sjeća se svojih robova) zapovijedu, a ljudi dovom, skrušenošću, objavom i njenim dostavljanjem.....	1188
O riječima Uzvišenog: "... zato ne smatrajte svjesno druge Allahu ravnim!"	1190
O riječima Uzvišenog: "Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile, već zato što ste vjerovali da Allah neće saznati mnogo štošta od onoga što ste radili."	1191
O riječima Uzvišenog: "Svakog časa on se zanima nečim";	1192
O riječima Uzvišenog: "Ne izgovaraj Kkur'an jezikom svojim..." te o tome kako je postupao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u trenutku silaska Objave	1193
O riječima Uzvišenog: "Govorili vi tiho ili glasno – pa, On sigurno zna svačije misli! A kako i ne bi znao Onaj koji stvara, Onaj koji sve potanko zna, koji je o svemu obaviješten?"	1194
O vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "... Čovjeku kojem je Allah podario Kur'an pa ga on primjenjuje i noću i danju, i čovjeku koji kaže: 'Da je meni dato ono što i njemu, činio bih isto što i on!'"	1196
O riječima Uzvišenog: "O poslanice, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga – a ako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanice njegove!"	1197
O riječima Uzvišenog: "Reci: 'Donesite Tevrat pa ga čitajte...'",	1200
O riječima Uzvišenog: "Čovjek je, uistinu, stvoren malodušnim: kada ga nevolja snađe – očajan je, a kada mu je dobro – nepristupačan je..."	1202
O Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, navođenju i prenošenju (riječi) od svoga Gospodara	1203
O tome šta je dopušteno tumačiti od Tevrata i drugih Allahovih Knjiga	

na arapskom i na drugim jezicima.....	1205
O Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima:	
“Onaj koji vješto uči Kur'an bit će s čestitim i časnim pisarima”,	
i riječima Njegovim: “Uljepšavajte Kur'an glasovima svojim!”	1207
O riječima Uzvišenog: “... zato izgovarajte iz njega ono što vam je lahko!”	1209
O riječima Uzvišenog: “A Mi smo Kur'an učinili dostupnim za pouku	
– pa ima li ikoga ko bi pouku primio?”	1210
O riječima Uzvišenog: “A ovo je Kur'an veličanstveni, na Ploči pomno čuvanoj”;	
“Tako mi gore, i Knjige u retke napisane...”	1211
O riječima Uzvišenog: “... kad Allah stvara i vas i ono što napravite”;	
“mi sve s određenjem stvaramo!”	1213
O tome kad grešnik i licemjer uče (Kur'an), te o tome kako njihovi glasovi	
i učenje ne prelaze njihova grla	1216
O riječima Uzvišenog: “Mi ćemo na Sudnjem danu ispravne terezije postaviti”,	
te o tome da će se vagati ljudska i djela i riječi	1218
ZAVRŠNE NAPOMENE.....	1219
TUMAČ ARABIZAMA I KRATICA.....	1221
SADRŽAJ ČETVRTOG TOMA.....	1225
OPĆI SADRŽAJ	1261

